

Digitized by the Internet Archive
in 2008 with funding from
Microsoft Corporation

A P U L E I I

OPERA OMNIA.

VOL. VI.

114.3.4.1

114.3.4.1

114.3.4.1

114.3.4.1

114.3.4.1

114.3.4.1

114.3.4.1

114.3.4.1

114.3.4.1

114.3.4.1

114.3.4.1

114.3.4.1

114.3.4.1

114.3.4.1

114.3.4.1

A P U L E I I

OPERA OMNIA

EX EDITIONE OUDENDORPIANA

CUM NOTIS ET INTERPRETATIONE

IN USUM DELPHINI

VARIIS LECTIONIBUS

NOTIS VARIORUM

RECENSU EDITIONUM ET CODICUM

ET

INDICIBUS LOCUPLETISSIMIS

ACCURATE RECENSITA.

75827

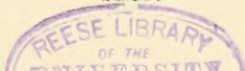
VOLUMEN SEXTUM.

T

LONDINI:

CURANTE ET IMPRIMENTE A. J. VALPY, A. M.

1825.

50
42
24

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

STANDARD

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

50683

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

50683

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

bendum, *personata mimia temeritate*. Notarunt viri docti, hanc dictionem sæpius ab imperitis librariis, in veteribus scriptoribus loco motam. Sic recte emendat doctissimus, mihi quæ amicissimus vir, Th. Canterus apud Arnob. lib. v. 'Et Acdestis blandus adulto comes, et qua solum poterat, mimus, tectis assentationibus,' &c. *Colv.* Sic *mimo* abiit in *nimio* apud Sueton. Cal. c. 45. ubi vide. Sed præterquam quod vis mimicæ actionis expressa jam sit participio *personata*, probare debuerat Colvius, ita *mimus* adjective usurpari pro *mimicus*. Rectius divinavit Pricæus *mira*, ut l. viii. 'Astu miro personata:' et alibi. At bene idem quid mutandum esse non præstat. *Nimius* enim passim Nostro est maximus, mirus, et fere incredibilis. Vide ad l. v. p. 102. 'nimio splendore.' L. ix. p. 189. 'Novitate nimia candentes aureos.' *Oud.* *Personata nimia temeritate*] Colvius *mima* t. satis inficete. Si quid mutandum, (quod non præsto) scriberem *mira* t. supra lib. viii. 'Astu miro personata.' Vide quæ ad eundem librum p. 173. adnotata. *Pric.*

Insimulat privigni veneno, &c.] Ex amatrice accusatrix facta. Scriptor de bono Pudicitiae in Cypriani operibus, de Ægyptii uxore: 'Ad crimen impudicitiae adjicere non dubitavit calumniam.' Seneca de noverca Phædra: 'Quid sinat inausum fœminæ præceps furor? Nefanda juveni crimina insonti apparat.' Donatus ad II. 3. Phorm. 'Insimulare, est, crimen ingerere.' Festus Pompeius: 'Insimulare, crimen in aliquem confingere.' *Idem.*

Et hic q. n. a. mentiebatur] Ms. *Et hæc q.* Colvius. Flor. *Et hoc quidem.* Elmenh. *Hoc*, quod etiam servarunt Pith. Bert. Oxon. Guelf. sec. receperunt Elm. Scriv. Florid. Verum hic præstant reliqui Codd. et Edd. Nec mutari oportuerat hic pro hac in re. Est enim locutio satis frequens

Delph. et Var. Clas.

Apuleio; ut jam Beroaldus observavit, nulla tamen afferens exempla, quæ postulabat Pricæus. Ecce igitur l. i. p. 4. 'Ego tibi solus hic pro isto credam.' L. v. p. 100. 'At hic jam tua est existimatio.' Quibus tamen locis quoque variant Mss. et Edd. Apol. p. 415. 'Hic etiam illud reprehendi animadvertisti.' *Oud.* *Et hic quidem, &c.*] Locutionem Appuleianam Beroaldus vocat, nulla tamen exempla adducit. Lipsii Ms. *et hæc.* Florent. et Oxon. *et hoc q. Pric.* *Et hic*] In hoc, in hac re: Appuleiana eloquentio. *Beroald.*

Probrosæ] Scelus inauditum finxerat scelestissima noverca, videlicet quod privignus seipsam libidine infanda incestare voluisset: quæ haud dubie probrosissima est. Consimile quiddam fecit Phædra, quæ insimulavit Hippolytum apud Theseum, quod se comprimere tentasset. Quidam ita exponunt, ut intelligant insimulatum esse privignum fratricidii, ex eo quod fratrem incestare libidine mascula tentaverit, atque præpostera, et quod ille recusaverit: est enim amphibolon illud *Se*, utrum ad novercam an ad fratrem referatur. *Idem.*

Qua se comprimere tentaverat] Beroaldus docet, alios quoque *τὸ se* ad juniorem fratrem retulisse. Sed male omnino. Mulier illa accusabat privignum, quod is occidisset fratrem, suum filium, in vindictam repulsæ, et quod noluerat ille sibi incestus morem gerere. Id non tantum ex verbis per Floridum allatis patet, sed etiam clarius multo ex pag. 215. 'Quod se vocasset indignatus fastidio novercæ juvenis; quod ulciscens injuriam filii ejus mandaverit necem,' &c. In Oxon. a m. pr. *comprimu*, Guelf. pr. *comprimeni*. Dein noluisse Pith. *Oud.* *Qua se comprimere tentaverat*] Id est, juniorem fratrem, non novercam: ita exponendum ex sequentibus, 'sibi' (h. e. novercæ) 'quoque ob detectum flagitium,' &c. quod non considerans

Apul.

8 F

Beroaldus, verbosius heic quam oportebat egit. *Pric.*

Nec tam immanibus contenta mendaciis] Vide supra p. 2. notata. *Idem.*

Sibi, &c. eundem illum gladio comminari] Ms. *gladium comminari*. Colvius. Accusativum receperunt Wowerius et Pricæus, adstipulantibus Mss. Palat. Fux. Oxon. D'Orv. Guelf. sec. Passim enim *comminari* cum Dativo personæ et Accusativo rei jungere, non secus atque alii, amat Auctor; ut docet Pricæus; et hinc mox, 'in comminata novercæ nece.' Adi et me ad lib. ix. p. 202. 'Frustra eum tyrannicam superbiam comminari.' At sicut illic vidimus, rectius in aliis legi *tyrannica superbia*; ita et hic ob præcedentes Accusativos *eundem illum*, (sc. privignum,) malo retinere ceterorum Codd. et Edd. scripturam, *gladio*. Sæpissime enim *minari alicui* cum compositis absolute occurrit, subintellectu *malī cuiusvis* vel *mortis*, pro Substantivo modi vel instrumenti addito. Confer notas ad Sallust. Catil. cap. 49. 'Cæsari gladio minarentur.' Eadem est confusio apud Cic. xi. Catil. cap. 1. 'huic urbi ferro flammaque minitantem;' quod præfero ex Mss. aliquot. Vulgo, *ferum flammamque*. Oud. *Eundem illum gladium comminari]* Ita recte (ex Lipsii ut videtur Ms.) editio Woweriana: in cæteris minus sincere, *gladio*. Supra lib. iii. 'Soli tenebras et caliginem comminari:' lib. ix. 'Dira Myrmeci comminatur supplicia.' Ibidem: 'Mortem denique violentam et famem comminatus:' et infra heic, 'Quod recusanti mortem sit comminatus.' *Pric.*

Duplici filiorum morte percussus] Lib. iv. 'Orbitatis duplici plaga petiti.' *Idem.*

Magnis ærumnarum procellis æstuat] Videtur ex Poëta quopiam adumbrata, qui fortasse sic scripsit, *Magnis ærumnarumque procellis Æstuat*. Glossæ: 'Æstuat, ἐκσταλοῦται, ἐκλύε-

ται, ριπτάζεται, κυματίζεται.' Virgilius: 'Magno curarum fluctuat æstu.' Prudentius: 'Mens æstuans procellis.' Arnobius *μικητικῶς* lib. ii. 'Cur non immunis agitis tot discriminiibus et procellis, quibus quotidie vos agunt exitiabiles multiplicesque fortunæ.' *Idem.*

Ad hoc] Melius, *ad hæc* scribas. Glossæ: 'Ad hæc, &c. πρὸς τούτοις.' Glossæ aliæ: 'Ἐπὶ τούτοις, adhæc, insuper,' &c. *Idem.*

Ad extremum subolis impellebatur odium] Fux. *implebatur odii*, et Ald. *haud male*. Roald. Vet. Cod. *implebatur*. Colv. Alter Ms. legit, *implebatur odii*. Sciopp. in Symbola. Flor. *implebatur*, minus recte. Elmenh. *Implebatur* legas etiam in Palat. Guelf. utroque, D'Orvill. ac placuit Grutero lib. viii. Suspici. cap. 3. et adhiberi solet in omnibus animi nimis adfectionibus, de quo vide Trilleri Obs. lib. iii. cap. 2. Verum *implebatur ad extremum odium* Latine dici nequit. Quare vel excidisse debuisset vox *ira* aut similis, vel cum Codd. Fux. Urs. Petrarchæ admittendum *odii*, aut potius *odii*: ut iste Genitivus turbarum causa fuerit, (adi ad lib. ii. p. 39.) et *ad extremum* ponatur pro *postremo, tandem*. Vide ad lib. viii. p. 172. Verum cum iste eorum verborum sensus minus conveniat, et optimi Codd. servant *odium*, immo *impellebatur* vindicent quoque Pith. et Oxon. cum Par. omnino retinendum videtur vulgatum, Appuleiano stylo consonum. Sic lib. ii. p. 39. 'facti verisimilitudine ad criminis credulitatem impelli.' Lib. viii. pag. 154. 'Ad hoc ipsum impellitur.' Lib. ix. p. 197. 'Offensum mariti flectere, atque in amorem impellere conatur animum.' Oud. *Uxoris dilectæ nimum mentitis lamentationibus ad extremum sobolis impellebatur odium]* Citatus modo Scriptor de bono Pudicitiae: 'Maritalis' (Putipharis) 'ardor rerum inscius, et uxoris accusatione

graviter inflammatus incenditur.' Ambrosius Hexaëm. vi. 'Mutato concubitu patres depravantur,' &c. Apud Sulymannum Roxana in Mustaphiam quid valuerit, probe omnes noverunt. *Pric.*

Pompæ funebres] Vide supra p. 38. dicta. *Idem.*

PAG. 214. *Ab ipso ejus rogo*] Atqui puer hic non est crematus, sed totum ejus corpus sepulcro conditum et humatum: unde et mox post longum de eo habitum judicium repertus est non mortem occubuisse, sed arto sommo devinctus fuisse p. 218. 'Pater, cooperulo capuli remoto, surgentem deprehendit filium, eumque producit ad populum, ut erat adhuc feralibus amiculis obstrictus:' ubi male per *sepulcrum* et *capulum* intelligit Floridus feretrum, quo inclusus delatus fuerat ad rogam, his scil. verbis deceptus. *Capulus* non est ibi feretrum, sed arca, in qua reconduntur humani, non sepeliendi: ut clare lib. iv. p. 75. 'Monumentum conspicamur procul a via, &c. Ibi capulus carie et vetustate semitectos, quis inhabitabant pulverei et jam cinerosi mortui,' &c. Atque alibi pro conditorio seu sarcophago occurrit. Adi omnino Comm. ad lib. viii. p. 162. 'Capulum Tlepolemi propter adsisens.' Numquam enim omnes omnino Græci et Romani suorum cadavera comburebant; sed multi ea humabant; quod sepulturæ genus præsertim rursus invaluit post Christianismum toto Romano orbe receptum; donec tandem combustio est abolita. Humatio patet ex innumeris repertis sarcophagis, veterumque auctorum locis. Vide Cic. lib. ii. de LL. cap. 12. Plin. lib. ii. 63. vii. 16. 54. Castal. lib. iv. l. cap. 8. Fabr. Inscript. cap. 1. Gori-um ad Columb. lib. Liviae p. 38. &c. Macrobi. lib. vii. Sat. cap. 7. Comm. ad lib. vi. Cod. Theod. de sepulcro violato. Nisi ergo locus sit corruptus, quod non puto, rogas hic

abusive ponitur pro sepulcro et arca, ut passim *sepulcrum* pro *rogo*. Mox Fux. *infelix senex*.

Foro se festinus immittit] Hoc sensu in Apologia: 'Turbabat in medio foro bacchabundus.' *Pric.*

Trahensque cinere sordentem caniciem] Vide supra p. 151. dicta. *Idem.*

Tum fletu, tum precibus, genua etiam Decurionum contingens] Lib. viii. 'Cum fletu, &c. singulorum genua contingens.' *Idem.*

In exitum reliqui filii plenis operabatur affectibus] 'Funesta pater Pejor noverca.' In voce *plenis* metaphora est a velificatione desumpta. Ammianus Marcellinus lib. xviii. 'Non contis, et remulco, ut aiunt, &c. sed tota velificatione in Rempublicam ferebatur.' *Idem.*

Et incomminata novercæ nece sicarium] Imo et parricidam: nam etsi in 'lege Pompeia de parricidiis' novercæ sit omissa persona, sententia tamen legis continetur. lib. iii. ff. eod. *Incomminari* heic, ut in Floridis, *inconcupiscere*, et alia in Appuleio nostro. *Idem.*

Tanta denique miseratione, tantaque indignatione Curiam, sed et plebem mærens influmnaverat, ut, &c. cuncti conclamaverint, lapidibus, &c.] Credentes nempe non ita patrem ejus facturum, nisi penitus rei veritate perspecta. Non male his conveniunt quæ in historia Susannæ: 'Credidit eis multitudo, quasi senibus, &c. et condemnaverunt eam ad mortem.' Quintilianus Declam. xi. 'Fallitur, quisquis ullum facinus in rebus humanis publicum putat: persuadentium vires sunt quicquid civitas facit, et secundum quod exasperatur irascitur.' Valerius Maximus de Zenone, a Phalari tormentis vexato: 'Increpitans Agri-gentinis ignaviam ac timiditatem, effecit ut subito mentis impulsu civitati Phalarim lapidibus prosterne-rent.' Vide supra pag. 8. et 39. adnotata. *Idem.*

Responsionis meditatis ambagibus] Fux. *mediatis*. Margini adlevit Sopingius, *ineditis*, sive non redditis. Prave. Nam *meditatas responsionis* (Ed. Bas. pr. *responsionibus*) *ambages* opponit Auctor ‘manifestis accusationis probationibus,’ et sub utrisque ἀπὸ κοινοῦ intelligit remotis. Oud.

Magistratus interim, metu periculi proprii, ne de parvis indignationis elementis ad exitum disciplinæ civitatisque seditio procederet, &c.] Tacitus Histor. II. ‘In civitate discordi, &c. parvæ quoque res magnis motibus agebantur.’ Trebellius Pollio in 30. Tyrannis: ‘Hoc familiare est populo Ægyptiorum, ut velut furiosi ac dementes, de levibus quibusque ad summa Reipublicæ pericula perducantur.’ In voce *clementis* translatio est ab incendiis sumpta, ad quam, ut et ad sensum loci istius, Plutarchus perapposite: ‘Ὡσπερ ἐμπρησμός οὐ πολλάκις ἐκ τόπων ἱερῶν ἄρχεται, καὶ δημοσίων, ἀλλὰ λύχνος τις ἐν οἰκίᾳ παραμεληθείς, ἡ συρφετὸς διακαεῖς, ἀνῆκε φλόγα πολλήν, καὶ δημοσίαν φθορὰν ἀπεργάζεται’ οὕτως καὶ οὐκ ἀεὶ στάσιν πόλεως αἱ περὶ τὰ κοινὰ φιλονεικίαι διακαίουσιν, ἀλλὰ πολλάκις ἐκ πραγμάτων, καὶ προσκρουσμάτων ἰδίων εἰς δημοσίον αἱ διαφοραὶ προελθοῦσαι, τὴν πόλιν ἅπασαν συνετάραξαν. οὐδενὸς ἥττον τῷ πολιτικῷ προσήκει ταῦτα ἰᾶσθαι, καὶ προκαταλαμβάνειν ὅπως τὰ μὲν οὐδὲ ὕλως ἔσται, τὰ δὲ παύσῃται ταχέως, τὰ δὲ οὐ λήψῃται μέγεθος, οὐδὲ ἄψῃται τῶν δημοσίων, ἀλλ’ ἐν αὐτοῖς μένῃ τοῖς διαφορομένοις· αὐτὸν τε προσέχοντα καὶ φράζοντά τε ἄλλοις, ὥς ἴδια μικρὰ κοινῶν μεγάλων αἴτια καθίσταται παροφθέντα, καὶ μὴ τυχόντα θεραπείας ἐν ἀρχῇ, μηδὲ παρηγορίας. Quæ extant in præceptis ejus de Republ. administranda. *Disciplinæ* heic, est quam supra III. ‘publicam disciplinam’ vocat. *Pric.* *Metu periculi, &c.*] Lib. VIII. ‘Metu prædicti periculi,’ &c. *Idem.*

Partim Decuriones deprecari, partim populares compescere, ut, &c.] Bonum factum Act. 19. comm. 36. 38. 39. et

40. cum hoc loco conferre: quod hic *compescere*, ibi καταστέλλειν: quod hic, *metu periculi proprii*, ibi ἐγκαλεῖσθαι, κινδυνεύομεν. *Idem.*

Ut rite, &c. judicio reddito, &c.] Hesiodus: Διακρινώμεθα νεῖκος ἴδιήσι δίκαις. Confer narrationis de Susanna com. 48. In vetere Onomastico: ‘Rite, κατὰ κόσμον.’ *Idem.*

Et utrinque secus allegationibus examinatis, &c.] Vide ad Act. 23. 35. et 25. 16. annotata. *Idem.*

Civiliter sententia promeretur] Donatus ad IV. 6. Eunuchi: ‘Violento civiliter resisti solet.’ Glossæ: ‘Civiliter, εὐτάκτως, χρηματικῶς,’ (an σχηματικῶς, i. e. decenter scribendum?) ‘πολιτικῶς.’ *Idem.*

Damnaretur a. inauditus] Divorum Severi et Antonini rescriptum, Ne quis absens puniatur l. 1. D. de Requirit. reis. Quo respicit Tertullianus Apologetico: ‘Respondendi altercandi facultas patet: quando nec liceat indefensos et inauditos omnino damnari.’ Colv. Neque enim inaudita causa quemquam dampnari æquitatis ratio patitur, ut ait Martianus I. C. l. 1. Digest. de Pœnis: ubi vide, quæ docte notat Dionys. Gothofredus J. C. præstantissimus. *Elinenh.* Nec ad instur barbaricæ feritatis, vel tyrannicæ impotentia damnaretur aliquis inauditus] Maximus Tyrius VI. Dissert. ‘Ἀλλ’ εἰ μὲν δίκην ἐφεύγομεν, ἡχθόμεθα ἂν τῷ δικαστῇ μὴ παρέχοντι ἑκατέρῳ ἐκ τῆς ἴσης τὴν ἀπολογίαν, ἀλλ’ εὐοικότες τυράννῳ μᾶλλον ἢ δικαστῇ. Philo de Flacco: Μηδὲ λόγον μεταδόνς, ἀλλ’ ἀκρίτως καταδικάζαν’ οὐ τί εἴη τυραννίδος μεῖζον ἐπάγγελμα. Bene autem barbaricam feritatem tyrannicæ impotentia junxit. Apud Euripidem in Heraclidis: Οὐ γὰρ τυραννίδ’ ὥστε βαρβάρων ἔχω. Nota et tyrannicum hic civili oppositum. Tertullianus Apologetico: ‘Civilis, non tyrannica dominatio est.’ *Pric.* *Barbaricæ feritatis*] Scriptor de excid. Hierosolymit. v. 24. ‘Et feritas barbaricæ pro-

pior immanitati.' *Idem.*

Nec in pace placida, &c.] 'Re placida atque otiosa:' ut Plautus Truculento locutus. In ejusdem Menechmo: 'O facinus indignum et malum Epidamnii cives, herum Meum heic in pacato oppido Luci deripier!' &c. *Idem.*

Tam dirum seculo proderetur exemplum] Patereulus lib. II. 'Volumnius, &c. diri auctor exempli.' *Idem.*

Placuit salubre consilium] Supra lib. III. 'His dictis applauditur:' et VII. 'Talibus dictis universi omnes adsensere.' Πᾶσι εἰς λέγειν ἔδοξεν, Heliodorus dixit. Adde quæ ad Act. 5. 40. adnotata. *Idem.*

Præconis vocatu] *Idem, pr. p'catu.* Colv. Forte *procalatu*. Festus: 'Procalato, provocato.' Et, 'Calatores dicebantur ἀπὸ τοῦ καλεῖν, quod est vocare; quia semper vocari possent, ob necessitatem servitutis.' 'Præconis boatu' dixit supra lib. III. (p. 44. Ed. Pric.) Vide et Macrob. Satur. lib. I. capite 15. 'Ranca voce præconis' Sidon. Apol. lib. I. Epistola 3. Brant. B. *præconis boatu*. Putean. *Vocatu* exsulat a Palatino et Guelf. sec. *Precatu* etiam D'Orv. Fux. Hinc Sopingius faciebat *provocatu*. Sed unice verum est *boatu*, pro quo vitiose de more erat scriptum *voutu*, ut bene monuit Pricæus. L. v. p. 107. 'A foribus quam maxime boans.' L. IX. p. 190. 'fidem deum boantem.' Ovid. l. III. Art. 450. 'to-to voce boante foro.' Anson. de Musarum inventis vs. 2. 'tragico proclamat mœsta boatu.' Martian. Cap. I. II. p. 24. 'Virginis interea trepidas perlabitur aures Fama, Jovis magno dum complet tecta boatu.' Sic Mss. magno numero. Vulgo, *ad trepidas*. Ut autem hic *boatus* in *vocatus*, sic *boantia* in *ovantia*, et hinc in deterius abiit in Silio Italico l. VIII. 266. 'Fabiumque moræ increpitare professus, Ad vulgum in patres reboantia verba ferebat.' Vulgo, *et ovantia*. Heins. corrigebat *petulantia*. Adi itidem de

hoc verbo Cel. T. Hemsterh. ad Lucianum t. I. Dial. Mort. n. x. *Oud. Præconis vocatu*] Ita editi, et Cod. Oxon. In antiquioribus Mss. puto *vocatu* (i. e. *boatu*) scriptum, et inde in recentiores τὸ *vocatu* manasse. Supra lib. III. 'Præconis amplo boatu:' quo sensu lib. VIII. 'Præco diruptis faucibus, et ranca voce saucius.' Florid. I. 'Præco cum Proconsule, et ipse tribunal ascendit, &c. et quidem perdiu' (lege *perdius*) 'stat, aut ambulat, aut plerumque contentissime clamat.' Ibidem III. de Tragædis: 'Boando ravim purgant.' *Pric.*

Primus accusator intendit] Minus recte vulgo, *accusator incedit*. Judicii et accusationis verbum *intendere*. Plautus Milite: 'Pergin' sceleste intendere, atque hanc arguere?' Colv. Antiqua scriptura *incedit*. Woverius. *Intendit*. Hæc sunt a Colvio, pruriente nimium Critico. In omnibus libris est *incedit*. Nihil adhuc intendisse accusatorem ea, quæ sequuntur, docent. *Sciopp. in Symb.* Manuscripti omnes *incedit*, quod non rejiciendum. *Elmenh.* Immo suffragantur Colvio Mss. D'Orv. et Reg. Fux. Pith. et Guelf. uterque, nec non Flor. dans *incendit*. Pessime vero Vulcanius eam corruptelam secutus est. Nam, ut bene monet Sciopp. quem et vide Susp. L. I. cap. 18. e sequentibus patet, eo nondum perventum esse, sed adhuc modo intro vocatum progredi accusatorem, et mox reum. Frustra Sopingius sui libri oræ adlevit *prius*. Constructio enim est *primus incedit*. *Oud. Primus accusator incedit*] Merito notatur Colvius, qui *intendit* reponebat. Infra heic: 'Incedit puella vultu honesta.' *Pric.*

Clamatus inducitur et reus] Vulg. *introducitur*. Colvius. Al. *introducitur*. Elmenhorstius. 'Nec enim reus prohibendus, quo minus cuncta proferat, quibus innocentia ejus sublevari possit,' ut est apud Cornel.

Tacit. II. Annal. Forte *calatus*. Brant. Ineptit Brantius, antiquata verba olens. *Clamatus* est vocatus, citatus. Vide Salm. ad Solin. p. 891. *Inducitur* vero formant Mss. O. Adi ad I. III. p. 48. 'Reus-capitis inducor:' et Plin. I. II. Ep. 11. 'Marcianus inductus est, absente Prisco:' ubi idem olim vitium exprimebatur. Oud.

Exemplo legis Atticæ] Vide Meursium Atticar. lection. lib. v. c. 4. Carolus Sigonius de Republica Atheniensium lib. II. cap. 5. *Elmenh.* Adi Pric. Oud.

Neque principia dicere] 'Ανεν προοιμίων καὶ παθῶν. *Elmenh.* Quod apud Areopagitas vetitum quoque fuisse, testatur Julius Pollux I. VIII. Brant. *Exemplo legis Atticæ Martiique judicii causæ patronis denunciat præco, neque principia dicere, neque miserationem commovere*] Quintilianus VI. 1. 'Athenis affectus movere per præconem etiam prohibetur Orator:' et II. 17. 'Athenis quoque, ubi actor movere commiserationem vetabatur.' The-mistius XVI. Orat. Τάχα οὖν οὐδέ μοι ἐπιτρέψετε ἐπὶ πλείον προοιμιάζεσθαι οὐδὲ γὰρ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ ὁ νόμος ἐδίδου. ubi προοιμιάζεσθαι, est quod hic 'principia dicere.' Hesychius: 'Αναβάλλεται προοιμιάζεται. sic enim legendum videtur. Virgilius: 'Per ambages et longa exorsa tenebo:' ubi Servius: 'Præmia longe repetita.' Gellius IX. 15. 'Incipit mira celeritate in eandem hanc controversiam principia nescio quæ dicere,' &c. Hujusmodi quædam extant hodieque sub Demosthenis nomine. Pomponius I. I. ff. de Orig. jur. *præfationes* dixit. Habebant et *principia* sua citare, ut ex Suetonio ad Taciti Annal. XVI. J. Lipsius notavit: adde in v. οἴμη Hesychium: 'Miserationem commovere,' est παθαίνεσθαι. Plutarchus in de mor. virt. Τοὺς ῥήτορας ἐν ταῖς ἀριστοκραταῖς οὐχ ἑῶσι παθαίνεσθαι. Vide Lucianum de Gymna-

siis. Pric. *Exemplo Martii judicii*] Quidam exponunt *Martium judicium* pro *Romano*, propterea quod Romani a Marte sunt oriundi; quem patrem Romuli fuisse perhibent, urbis Romæ conditorem: sed id parum congruit. Ego *Martii judicii* nomine intelligo Areopagitas, qui judices senatoresque Atheniensium fuerunt: quo consilio (ut inquit M. Tul.) leges Atheniensium et majorum instituta servantur. Solon primus constituit Areopagitas, hoc est, senatum consiliumque Atticorum. Quidam autem, ante Solonem fuisse senatum Areopagitarum Athenis constitutum. Sed M. Tull. Plutarch. Divus Augustin. id Soloni attribuunt. Areopagitæ silentes judicabant, ut docet Macrob. in VII. Saturnaliū. Hinc illud satyrici poetæ: 'Commisumve teges ut curia Martis Athenis.' Areopagus interpretatur curia sive pagus Martis. causa nominis ex judicio est, quo Mars (qui Græce *Ares* dicitur) cum homicidii reus fieret, judicantibus duodecim diis in eo pago (ut refert Augustinus in 18.) sex sententiis absolutus est: ubi enim pares sunt sententiæ, absolutio damnationi præponitur. Auctor est Plinius in VII. judicium capitis in Areopago primum actum esse. Olim Dolabella proconsul Aisæ causam beneficii ancipitem et scrupulosam ad Areopagitas, ut ad judices graviores exercitatioresque, rejecit: sicut Valerius Maximus Gelliusque notificant. Julius Pollux tradit, in Areopago judicia cædis et beneficiorum exerceri solita. Significat igitur, exemplo Atticorum, judiciis Areopagitarum, hanc beneficii causam actitatem esse, ut neque præmiaretur orator, neque moveret affectus. Hoc autem apud Athenienses fieri solitum, testis est Quintil. qui in secundo scribit, Lacedæmoniorum civitate expulsam eloquentiam, et Athenis quoque, ubi actor movere affectus vetabatur, velut

recisam orandi potestatem. Idem in sexto sic inquit: 'Id sensisse Atticos credo, quia Athenis affectus movere etiam per præconem prohibebatur orator.' Beroald.

PAG. 215 *Compluribus mutuo sermoinantibus cognovi*] Sic edi debuit: nescio an operarum incuria duæ voces omissæ. *Pric.*

Accusator vexaverit] Proba hand dubie aliorum correctio, *accusator invexerit*. In causam invehi Ciceronianis notum est. Præterea ex ipso Apuleio id constat, hujus causæ patronis per præconem denuntiatum fuisse; neque principio uterentur, neque commovendis affectibus operam darent. Quod ipsum causa est, quapropter reponendum quoque putem, quibus rationibus diluerit reus. Stewechius. Fux. *orserit*. Forte *egerit*. Roald. *Accus. egerit*. Vulg. *accus. invexerit*, vel *vexerit*. Colvius. Manusc. *accusator orserit*, hoc est, orsus fuerit, ut putat Fulvius. Quod mihi non satis placet. An *urserit*? Amplio. *Sciopp. in Symb.* Flor. a. *reum urserit*. Pal. a. *reum vexaverit*. Rom. ac. r. *vexerit*. Aldus a. r. *invexerit*. Bert. a. *vexerat*. Elmenh. In D'Orv. est *sermocinator pro accus.* Vitiosam primarum Editionum lectionem *vexerit* Beroaldus et Basileenses inmutarunt in *vexaverit*. Sed ipse Beroald. probante Piccarto Per. Crit. c. 13. aliisque, conceperat *invexerit*, pro *invectus sit*; eamque conjecturam expressere Juntæ, Ald. et Colin. *Egerit*, Roaldi commentum, secuti sunt Colv. et Vulcanius. Orsus sit placebat Grutero. Perperam omnes. Ex corrupta Mss. lectione *vixerit*, ut in Pith. *orserit* vel *orserit*, ut in Lips. Guelf. sec. D'Orv. Pal. Reg. Fux. *orserit*, ut in Fulv. Oxon. Guelf. pr. satis patet, verissimam esse lectionem membranarum Medicearum *urserit*, bene arreptam ab Elmenh. Scriv. et seqq. Cic. I. II. de Orat. c. 74. 'Orat reus: urgent advocati.' Pro Ligario c. 3.

'Nimis urgeo: commoveri videtur adolescens:' et passim: ut et *premere*. Vide ad Sueton. Ner. c. 7. Crus. Prob. Crit. p. 92. Sed hinc patet simul, minus bene a Scriverio exhibitam esse ipsam Flor. Cod. lectionem, *reum urs*. Ea enim vox, in aliis libris non comparens, e glossemate irrepsit. Opponuntur *urserit* et *diluerit* sine casu. Oud. Quibus autem verbis *accusator egerit*, quibus *rebus diluerit reus*, &c.] Seneca Controvers. VI. 5. 'Omnia legitime peracta sunt: accusator suo loco dixit, reus suo respondit.' In vetustiss. editt. *accusator venerit*, unde *invexerit*, non male Beroaldus. Noster in de Mundo: 'Reus purgandi se necessitate, insectandi' (i. e. *invehendi*) 'studio accusator venit.' Præfero autem Florentini Cod. lectionem, *urserit*. Glossæ: 'Urgnet, ἐπείγει, &c. ἐπικείται:' hoc Luc. 11. 53. δεινῶς ἐνέχειν. Lectionem illam tantum non exhibent duo alii Mss. in quibus *orserit* exaratum. *Pric.* *Vexaverit*] Lego *invexerit*, pro *invectus sit*. Quidam corrigunt, *vexaverit*. Ber.

Ac prorsus orationes altercationesque] Tertullianus Apologetico: 'Respondendi altercandique facultas patet.' Glossarium: 'Altercatur, ἀνταποκρίνεται. Altercatio, &c. ἀντίβρῃσις, ἀμοιβαῖοι λόγοι.' Jure autem post orationes *altercationes* posuit: post orationes enim habitas utrinque secus, solebant *altercationes* in judicii sequi. Vide VI. 5. Quintilianum. *Pric.*

Neque absens ipse apud præsepium scire potui, &c.] In Terentii Phormione: 'Sed me censen' potuisse omnia intelligere extra ostium, intus quæ inter sese ipsi egerint? Apud Suidam quis in ἐπαγγέλλει, de Justino: οὔτε τοῖς πραττομένοις ξυνεπίστασθαι οἶδς τε ἦν τῷ σπηλαίῳ καθειργμένος. Seneca Controvers. I. 1. 'Quid inclusa feceris, nec quærere debemus, nec scire possumus.' *Idem.*

Veritatem criminum] Sic, τὴν τῶν ἀμαρτημάτων ἀλήθειαν, lib. III. Hero-

dianus. 'Supra hic lib. III. 'Quod plane verum crimen non diffitebor.' *Idem.*

Suspicionibus] Fux. *suspicionibus.* Vide legem, nec absentem. § sed neque de suspicionibus D. de pœnis, l. ultimam Cod. de probat. *Roald. Bertin. suspicionibus.* Sciopp. in Symb. *Suspicionibus.* Alii, *suspicionibus.* Modius, *suspceptionibus.* Elmenh. Quippe 'indignum facinus esse, sine testibus conjecturam et suspicionem firmamenti satis habere,' scribit auctor ad Heren. lib. II. *Brant. Suspicionibus* Appuleio non indignum esse vocem, putat Sciopp. in Susp. l. I. c. 18. sed sine auctore, et Mss. ullis, præter Bertin. *suspicionibus*, quod tacite edidit Colvius, habent Mss. reliqui, et jam Ed. Junt. post. Alioquin non alienus essem a *suspectationibus*: quæ vox occurrit in Ms. Erfurt. Ciceronis l. I. de Inv. c. 16. ac Mss. aliquot Frontini l. I. c. 8. § 5. Verboque *suspectare* crebro utitur Auctor; unde 'suspectatis odiis' l. IV. pag. 86. De Modiano *suspectationibus* vide Burm. ad Quinctil. Decl. I. 2. in f. me ad Cæs. l. VI. B. Civ. c. 7. *Oud.*

Cruciaris] Monstrum vocabuli in Ms. *emaciatius.* Et audi, quæ ad marginem: 'Emaciatius ab emo, id est, vitiatius non est.' Hæc mihi folia Sibyllæ. Vulgaris lectio proba. Isidorus Origin. lib. X. 'Cruciaris, eo quod sit cruce dignus.' Petronius: 'Itaque cruciarii illius parentes, ut viderunt laxatam custodiam, detraxere nocte pendentem.' Ex scripta lectione conjeci aliquando *mastigiaris.* Sed desisto. *Col.* Adscripsit Lindenbrogius, *emaciatius.* V. C. *Scal.* Ed. Vic. *cruciaritus.* Vide ad Petronii cap. 112. *Oud.*

Fortuna tam magni judicii] Forte, *vel forma.* M. Tul. pro Milone: 'novi judicii nova forma terret oculos.' Ipse judicis et fori conspectus quandam majestatem præ se fert, ut non eodem modo rei illum ferant, quo

alium locum et consessum, quod judicat idem M. Tul. orat. pro Cælio. Vulgatam tamen lectionem non damno. Quinctil. Declam. 371. 'At enim dubia est judicii fortuna; sed nobis non timenda.' *Brant.* Bene se revocavit Brantius. Aleam judicii incertam intelligit Auctor. *Forma* sequitur sub verbis 'in conspectu curiæ.' *Oud. Fortuna t. m. judicii]* 'Fortunam judicii' dixit et Instit. X. 1. et Declam. 371. Quintilianus. *Pric.*

Confertæ conspectu curiæ] Glossæ: 'Conferti, μεμεστωμένοι.' Glossæ aliæ: 'Μεμεστωμένοι, fartus, confertus.' Florid. III. 'Inter confertos homines:' et supra hic lib. IX. 'Inter confertæ multitudinis stragem.' Bene et *curiæ conspectu*: sic, 'Ὀψις πόλεως, in Glossis 'conciliabulum' redditur. *Idem.*

Vel certe noxia conscientia sua deteritus] Lib. III. 'At ego tunc temporis nihil amplius quam flere poteram, non tam melihercules truculentam accusationem intuens, quam meam miseram conscientiam.' *Idem.*

Quæ ipse finxerat, &c.] Phædra apud Senecam: 'Quæque ipsa demens pectore insano hauseram, Mentita finxi.' Apud Nostrum in Apologetico: 'Non insimulet Crassus servum suum, ipse hæc potius, &c. mentitus est.' Hieronymus ad Furiam: 'Rumores turpissimos serunt: et quod ab ipsis egressum est, id ab aliis audisse se simulant.' *Idem.*

Quod promississet grande silentii pretium, quod recusanti mortem sit comminatus] Vide, supra pag. 135. adnotata. *Idem.*

Hæc, &c. ad veritatis imaginem verberone illo simulata trepidatione perferente, finitum est judicium] Valer. Maximus VI. 8. 'Quia verisimile videbatur, habita est voci fides.' 'Ad imaginem veritatis perferre,' est, 'Ψεύδεια πολλά λέγειν ἐπύμοισιν ὁμοία.' 'Fictiones sub imagine veritatis expromere,' Arnobius V. dixit. Firmi-

cus v. 12. Mathes. 'Faciet effractor- res, fures: et qui mendacia sua um- bra quadam veritatis soleant ornare.' Additur, *simulatu trepidatione*: quo nil potuit moralius dici. Virgilius de Sinone: 'Prosequitur pavitans, et ficto pectore fatur:' ubi Servius: 'Quasi pavitans.' Idem ad Æneid. xi. 'Sceleratorum est formidinem simulare.' Dio Cassius de Narcisso Claudii liberto: 'Ἐπλάσσειν ὡς σφατ- τόμενον τὸν Κλαύδιον ὑπὸ τοῦ Σικανοῦ αὐτοχειρίᾳ ἰδῶν, (in somno nimirum,) καὶ αὐτὸς τε εὐθὺς ὑπὸ τὴν ἔω ἐν τῇ εὐνῇ οἱ ἔτι ὄντι ὑπότρομος διηγῆσατο. Idem. Ad imaginem veritatis] Cyprianus Epist. lxxv. 'Ubi omnia, quamvis ad imaginem veritatis, tamen per Dæ- monem gesta sunt:' et alibi: 'Ex- pressa ad imaginem veritatis actione.' Idem.

Tam æquius] Lege, *tam æquus*: id est, tam benevolus. Beroald.

Insui culleo] Modestinus Leg. ii. Digest. ad leg. Pompeiam de parri- cidiiis: 'Pœna parricidis more majo- rum hæc instituta est, ut parricida virgis sanguineis verberatus, deinde culleo insuatur cum cane, gallo galli- naceo, et vipera, et simia: deinde in mare profundum culleus jactetur; hoc ita, si mare proximum sit; alio- quin bestiis objiciatur secundum D. Hadriani constitutionem.' Theopli- lus de publicis judiciis libro quarto Institut. tit. 18. 'Ἔστι καὶ ὁ Πομπήϊος νόμος, &c. Elmenh. Oxon. aculeo, D'Orv. et Edd. qdd. culeo, ut passim apud alios scriptores. De ea pœna vide et Pricæum, de ejusque origine inspicere, quæ monet Dukerus ad Ep. Livii lviii. 'Publicius Malleolus, ma- tre occisa, primus insutus culleo, in mare præcipitatus est.' Oud. *Insui culleo, &c.*] Solennis pœna parricidii, quod crimen huic insonti juveni ob- jectum. Juvenalis: 'Et deducendum corio bovis in mare:' ubi vetus Scho- liastes: 'Culleo enim inseri' (ἴσ. insui) 'consueverant, qui hæc scelera

tentarent.' Idem ad ea, 'Cujus sup- plicio non debuit una parari Simia, nec serpens unus, nec culleus unus. Hoc ideo, quia parricidis in culleo clausis ad pœnam simia et serpentes jungi solebant.' In sententiis Ha- driani Imperatoris cum Glossariis a Vulcanio editis: 'Ἐγένετο νόμος τις, &c. col. 305. locus longior enim quam ut exscribi necesse. Glossæ: 'Cul- leus, ὁ ταύρειος ἀσκός.' Glossæ aliæ: 'Ἀσκὸς ταύρειος, culleum.' Vide et lib. ix. ff. ad leg. Pomp. de parricid. Pric.

Sententiæ pares] Sive æquales, ejusdem tenoris. Vide Burm. ad Phædr. lib. ii. F. 2. Sic *par* præ eodem, et *par idemque* Silio lib. xiv. 127. xv. 400. Aliis *par similisque* jungitur. Oud. *Cum jam sententiæ pares, &c.*] Nimirum, damnatoriæ om- nes. Ovidius Metam. xv. 'Lata est sententia tristis, et omnis Calculus immitem dimittitur ater in urnam.' Pollux viii. 4. ubi de Judiciis con- sentientibus: 'Ἰσας τὰς ψήφους ἔθεντο, ἴσαι αἱ ψήφοι ἠνέχθησαν.' Pric.

In urnam æneam] Vulg. *urnam æ- ream*, Colv. *Æream*. Al. *æneam*. Virg. vi. Æneid. 'Quæsitör Minos urnam movet.' Elmenh. Perpetua est con- fusio in scriptura *æreus* et *æneus*. Vide Comm. ad Liv. lib. vi. cap. 1. Markl. ad Stat. Silv. l. i. 1. 51. Quare cum Flor. Pith. D'Orv. servant *æream*, quod erat ante Colvium, id reposui. Lib. xi. pag. 240. 'æreum crepitacu- lum.' Oud.

Quo semel conditis calculis, jam cum rei fortuna transacto, nihil postea com- mutari licebat, &c.] Vide Florid. i. sub ipsum finem. Josephus humanum hunc morem alludens, Antiquit. l. ix. τὸ θεῖον κατ' αὐτῶν ψήφον ἠνεγκεν, ἣν οὐκ ἱκεταῖς ἢν τις ἔκρυπτον ποιήσειεν. Pric.

PAG. 216 *Mancipabatur potestas ca- pitis in manum carnificis*] Tacitus An- nal. iii. 'Servos quoque Silani, ut tormentis interrogarentur, actor pub- licus mancipio acceperat.' Onomast.

vetus: 'Mancipo, ἐξανδραποδίζω.' Hesychius: 'Ἐξανδραποδίζεται, αἰχμαλωτίζεται. Idem.

Unus e curia senior, præ cæteris compertæ fidei, atque auctoritatis præcipuæ medicus] Gellius x. 17. de Democrito: 'Præter alios venerandum, auctoritateque antiqua præditum.' Sallustius apud Servium Æn. ix. de Philippo: 'Ætate et consilio cæteros antebat.' De 'fidis,' vel 'compertæ fidei medicis,' vide supra p. 13. notata. Id. Atque auctoritatis præcipuæ] Merito ei auctoritatem tribuit, quem seniore[m] vocaverat. Cicero in Catone M. 'Apex senectutis est auctoritas.' Ibidem: 'Habet senectus, honorata præsertim, tantam auctoritatem, ut,' &c. Zeno Veronensis Serm. de Pudicitia: 'Creditor ætati, creditor auctoritati.' Virgilius xi. 'Tum senior,' &c. ubi Servius: 'Cui ab ætate præstabatur auctoritas.' Hinc 'auctoritatem longævam' lib. xxviii. Ammianus Marcellinus. Idem.

Orificium urnæ] Id est, ut infra hic in re alia, 'cooperculum:' sic supra lib. ix. 'cistulæ orificium.' Græcis hoc 'urnæ orificium' κηφὺς dictum. Vide Hesychium, Scholiastem ad Vespas Aristophanis, et viii. 5. Pollicem. Idem.

Hæc ad ordinem pertulit] Nunciavit. Virgilius: 'Gnato manes perferre sub imos:' ubi Servius: 'Ut filii Turno nunciatur interitus.' Supra heic, 'Hæc ad veritatis imaginem verberone illo perferente.' Male ergo protulit in Fulvii Ms. 'Ad ordinem:' ad concilium. Glossæ: 'Βουλευτήριον, curia, ordo.' Idem.

Quod ætatis sum vobis adprobatum, me vixisse gaudeo] Ms. approbatum me dixisse. Colvius. Flor. et Rom. approbatum m. dixisse. Male. Vide Calistratum lege 3. Digest. de testibus. Elmenh. Nequaquam videtur excidisse ad hoc. Potest vulgata lectio exponi hoc pacto: quod a vobis per grandiore[m] ætatem meam sum ad-

probatum, ac propter eam majorem auctoritatem apud vos habeo. Nam, ut ait Cicero in Topicis c. 19. 'Ætatis spatio probatos, dignos, quibus credatur, putant.' Genitivus ætatis elliptice positus est, subintellecto gratia, ergo, &c. de quo vide præter alia ad lib. viii. init. 'morum improbatum.' Verum tamen tunc videtur scripturus fuisse vivere, ac Mss. aliam suppeditant lectionem. In D'Orvill. est quot. Ac præter Lips. et Florent. ac Rom. Ed. approbatum præbent quoque Pith. Fux. Palat. Guelf. sec. Oxon. Par. D'Orv. Iidemque et Guelf. pr. atque Ed. Vicent. dixisse, quod Beroaldus in vixisse jussit mutari. Scilicet certum mihi sedet, distinctione mala laborare hunc locum; et reponendum e Mss. Quod ætatis sum, vobis adprobatum me dixisse vel vixisse gaudeo, i. e. lætor, me semper per tantum tempus, quantum vixi, dixisse sententiam vobis adprobatam, vel potius, vixisse vobis probatum, et, per compertam meam fidem, apud vos auctoritate valere. Quod ætatis sum significat 'quantæ ætatis sum,' ut dicitur 'hoc ætatis est' pro hac ætate. Cic. iv. Verr. cap. 24. 'Ita viximus, et id jam ætatis sumus.' Sic corrigendum in Solino p. 17. 'coloris' (vel potius velleris e Ms. Leid. sec.) 'quod canduerit.' Vulgo sine sensu, induerit, Salm. candidi erit, frigide, cui opponuntur 'vellerum quæ denique fusca sint.' Sic enim Mss. non sunt. Mstam idcirco lectionem ex parte restitui. Lipsius debebat insuper me. In Fux. exaratur, me dixisse semper scilicet g. Oud. Quod ætatis sum vobis approbatum, &c.] Chilo apud A. Gellium i. 3. 'Dicta factaque mea in ætate longa pleraque omnia non fuisse pœnitenda, forsitan vos sciatis etiam.' Glossæ: 'Εὐδόκιμος πάνν, probatus.' Pro quod ætatis, malim, quod adhuc ætatis scribi: vide elegantissimum Hadriani Cardinalis de Sermone Latino libellum. Apud

Suetonium Domitianus ad Senatum : 'Usque adhuc certe animum meum probastis, et vultum.' *Pric.* *Dixisse gaudeo*] Legendum est, *vixisse*: ut tersior sit puriorque intellectus. Sic enim inquit senior decurio: Gaudeo me diu vixisse, cum ex ætate longiore mores meos probaveritis, simque apud vos boni nominis et æstimationis, ut nunc possim auxilio esse juveni insonti periclitanti. *Beroald.*

Nec patiar fulsis criminibus petito reo, &c.] Infra hic: 'Non patiar, &c. non patiar contra fas de innocente isto vos juvene supplicium sumere.' Auctor Dialogi de Oratoribus: 'Non inauditum et indefensum seculum nostrum patiar hac vestra conspiratione damnare.' Apud Senecam Controvers. vii. 1. 'Ignosce si diligentior sum, cum videam hominem tam facile damnari.' *Pric.*

Qui jurejurando adstricti judicatis] Signate. Judices enim antequam judicarent, in leges jurare consueverunt, unde Cicero 'juratos homines' eos vocat, Orat. ii. in Verrem, ut notat Asconius Pedianus. Salvianus Epist. iv. 'Latam sententiam judices, qui nihil se nisi ex veritatis officio pronuntiatiuros esse juraverant, excludere tamen misericordiam nec post sacramenta potuerunt.' *Elmenh.* Quis ejus moris est nescius? *Oud.* *Nec vos, qui jurejurando adstricti judicatis, &c.*] De hoc more jam alii. Apud Lucianum in Stoæ defensione Judices alloquentis: 'Ἰμεῖς γε τοῦ ὅρκου μνημονεύσαντες, ψηφίσασθε τὰ εὐποκα.' *Pric.*

Calcata numinum religione] Sic in tribus postremis LL. Codd. *Calcata legum auth.* sæpius legitur. *Elmenh.* Adscripserat hæc Lindenbrog. *Oud.* *Ipsæ non possum, calcata Numinum religione, &c.*] Sacerdos apud Quintilianum Declam. 323. 'Nec religionis meæ dissimulare quæ acciderunt, me sinit ratio.' *Pric.*

Ut res est, de me cognoscite] Terent.

ii. 1. Adelph. 'Id quod res est.' ubi Donatus: 'Id quod verum est.' Supra lib. iv. 'Res denique ipsa sermone meo fidem dabit.' *Idem.*

Aureos solidos] Putabat Groslotius, alterutram vocem abundare, ac debebat *solidos*. Male omnino. Addit *solidos*, quæ vox frequenter de aureo adhibetur etiam substantive, ne quis intelligeret de aureo *semisse*. Quales eo tempore erant nummi, dein etiam tremisses. Adi Casaubonum et Salm. ad Lamprid. in Alex. Sev. c. 39. Errant enim illi, ut vel ex hoc loco patet, qui *semisses aureos* etiam demum Alexandro Severo tribuunt; in quibus videtur esse summus Gronov. de Pec. Vet. lib. iv. c. 15. *Solidi* igitur *aurei* sunt toti, integri: ut 'solidum stipendium' est integrum et annum Livio lib. v. c. 4. in oppositionem 'semenstris stipendii.' Veget. lib. ii. c. 7. 'Torques aureus solidus, virtutis præmii.' ubi male Stewech. præfert *solidæ*, ut monui in Misc. Obs. v. vii. p. 355. Virg. Æn. ii. 793. 'Crateres auro solidi.' *Oud.*

Me non olim convenerat] Fux. *mecum olim convenerat*. Roald. *Mecum olim*. Vulgo, *me non olim*. Colvius. Flor. *me non olim*. Male. *Elmenh.* *Pricæus* etiam male ait in Edd. et Mss. esse nonnullis, *non olim*. Errant nihilominus ipsi viri illi docti, explicantes, 'mecum ille olim pepigerat.' Namque Latinum non est *ille convenit mecum* pro pactus est. Sed 'res convenit inter nos,' vel 'convenit mecum illi.' Quin etiam Mss. plurimi, ut Flor. Pith. Pal. Gueff. D'Orv. cum Edd. Colvio prioribus habent *non olim*, Oxon. *nunc olim*. *Me non olim convenerat* optime explicuerat Beroaldus non ita pridem, non diu, modo ad me venerat, et collocutus erat. Sic I. hoc p. 229. 'Medicum convenit quemdam notæ perfidiæ:' et huic contrarium lib. xi. p. 253. 'summis precibus sacerdotem

conveneram.' Neque enim magnum temporis spatium inter emtionem veneni et hoc iudicium effluserat, sive intercesserat. Et sic plane lib. xi. p. 249. 'Cujus non olim sacramento rogabaris?' quod etiam corruperunt editores. *Oud.* *Mecum olim convenerat*] In Mss. et editis nonnullis male, *Me non olim c.* supra lib. ii. 'Mecum jamdudum grandi præmio pepigit,' &c. *Pric.*

Morbi inextricabilis veterno implicatus] Scriptus codex, *morbo.* Colv. Non enim est vita vivere, sed valere. Unde et Æschylus: Κρείσσον εἰσάπαξ θανεῖν, ἢ πάσας ἡμέρας κακῶς παθεῖν. Et Ambrosius de Officiis lib. iii. cap. 14. 'Erant leprosi quatuor ad portam, quibus vita erat supplicium, et mori lucrum.' *Elmenh.* Oxon. *inextricabili veneno.* Palat. *inexecrabili.* Sed vide ad lib. ii. p. 21. Pro *implicatus* in Fux. Pal. D'Orv. Guelf. sec. est *implicitus*, quod prætuli cum Edd. Junt. post. Wow. et *Pric.* Adi *Pric.* et Drakenb. ad Liv. lib. v. c. 31. 'Consultibus morbo implicitis.' *Oud.* Quod ægroto cuidam dicebat necessarium, qui morbi inextricabilis veterno vehementer implicitus, &c.] Plinius ii. 63. de veneno loquens: 'Ita miserita' (Natura) genuit id, cnjus facillimo haustu, illibato corpore, et cum toto sanguine exstingeremur, nullo labore, sitientibus similes.' Proprie autem morbo implicitus. Vide pag. 81. ad Apologiam notata. *Pric.*

Vitæ se cruciatui subtrahere gestiret] Hippocrates in *Præceptionibus*, &c. Οἱ νοσέοντες διὰ τὴν ἀλγεινὴν διάθεσιν ἀπαυδάοντες, ἑαυτοὺς τῆς ζωῆς μεταλλάσσουσι. Supra lib. viii. 'Ærurnabili se vitæ subtrahere, &c. decrevit.' Et unde scimus an et ita isto loco scribendum? ærurnabilis (inquam) vitæ, &c. dilutior certe vulgata lectio quam pro Appuleii consuetudine. *Idem.*

At ego perspiciciens malum istum verberonem blaterantem] Scriptor vetus apud Fulgentium: 'Ni ego te blate-

rantem aspicerem,' &c. Hesychius: Ἀλληλίζειν* ἄλλως καὶ ἄλλως λέγειν. Themist. Orat. iii. de *Culumniâ* loquens: Ὅψει ἰλιγγιώσαν καὶ λυγριζομένην, καὶ βατταρίζουσιν. *Idem.*

Causificantem, certusque aliquod moliri flagitium] Servius ad Æneid. iv. de Didone: 'An perplexe locuta est, ut solent mali aliquid molientes?' Onomasticon vetus: 'Causificor, αἰτιολογοῦμαι.' *Idem.*

Certusque aliquod moliri flagitium] Lib. viii. 'Procul dubio nescio quod scelus gestiens.' *Idem.*

Ne forte aliquis istorum, &c. aureorum nequam vel adulter reperiatur, &c.] Tertullianus in de Pœnitentia: 'Qui venditant, prius nummum quo paciscuntur examinant, ne scalptus, ne rusus, neve adulter,' &c. Hinc 'minæ perperæ,' Plauto in Trucul. vide i. 20. Arriani in Epictetum. *Idem.*

I. h. i. sacculo conditos eos, annulo tuo prænota] Ms. condito eos. Mos vetus, pecuniam in sacculo conditam annulis obsignare. Scævola lib. viii. de lege commiss. 'Die statuto emptor testatus est se pecuniam omnem reliquam paratum fuisse exsolvere, et sacculum cum pecunia signatorum signis obsignavit.' Pertinet huc locus Jul. Cæsaris ad Pisonem: 'Locellum tibi signatum remisi.' Qui laudatur Charisio Instit. Grammatic. lib. i. Colv. In hoc ipso sacculo conditos eos annulo tuo prænota] Sic in l. i. § 3. ff. de usur. et fruct. 'Pecuniam obsignatam deponere:' et, ἐν ταῖς σφραγῖσι θυλάκια ix. 5. apud Tobiae Scriptorem. Glossæ: Βαλλάντιον, sacculum, sacculus.' Asconius in Verr. ii. 'Pro censu privato, loculos, et aream, et sacculum dicimus.' Hesychius: Σάκελλα, ὅπου τὸ χρυσίον τίθεται. Aristophanes Thesmophor. Σακκίον ἐν ᾧ ἀργύριον ταμιεύεται. *Pric.*

Nummulario præ. comprobentur] Mos, qui adhuc hodie durat. Donatus in Eunuch. Terentii scribit, hos Spectatores pecuniæ, id est, proba-

tores dictos. Huc facit etiam locus Menandri: 'Αλλ' ἐπὶ τράπεζαν μὲν φέρειν τὴν προῖχ', ἵνα εἴτ' ἀργύριον καλὸν ἐστὶ δοκιμαστῆς ἴδῃ. ubi δοκιμαστῆς, Nummularius, sive Spectator pecuniæ. *Colv.* Solebant enim obsignatas pecunias nummulariis probandas dare. Africanus leg. 39. Digest. de Solut. 'Si soluturus pecuniam tibi jussu tuo signatam eam apud nummularium quoad probaretur deposuerim, tui periculi eam fore, Mela lib. x. scribit.' Hieron. in Epist. Pauli ad Ephes. lib. iii. c. 4. fol. 184. 'Omni studio legendæ nobis scripturæ sunt, et in lege Domini meditandum die ac nocte, ut probati trapezitæ sciamus, quis nummus probus sit, quis adulter.' *Elmenh.* Vide Herald. Digr. 132. *Pric.* In D'Orv. adprobetur. *Ond.* *Donc nummulario présente comproben-tur*] Glossarium: 'Τραπεζίτης, nummularius.' Donatus ad i. 2. *Phorm.* 'Prius qualitas, deinde numerus pecuniæ spectari solet.' Basilus Homil. in Avarit. Τοῦ νομίματος ἐπιγινώσκεις τὸ χάραγμα, καὶ τοῦ δοκίμου διακρίνεις τὸ κίβδηλον. In Colloquiis Græcis veteribus: Δοκίμασον. Ἐδοκίμασα. Καθὼς ἔλαβες, δόκιμον ἀπόδος. *Pric.*

Jussi de meis aliquem curriculo taberna promptum adferre] In Apologia: 'Jussi curriculo iret aliquis, et ex hospitio meo Mercuriohum afferret:' ad quem locum vide olim notata. Servo apud Plautum Mostel. herus: 'Curriculo abi. Onomasticon vetus: 'Curriculo, δρομαίως.' Hesychius: Ἐπιδρομάδην παρέργως, (lege, aut περιέργως, aut μηπαρέργως,) κατὰ σπουδὴν. Helladius apud Photium de servis loquens: Ἐκάλουν (αὐτοὺς) καὶ ἀπὸ τρύπου, Παρμένωνα, καὶ Πιστόν, καὶ Δρόμωνα. *Idem.*

Prolatam coram exhibeo] Scribend. prolatam incoram. Sed de hac phrasi satis jam superque. Nam et eadem hac pagina iterum restituendam suadeo. *Stewech.* In Palat. est prolatum; ut referatur ad sacculum, e sinu de-

promptum. In D'Orv. Reg. Fux. Gueff. pr. est perlatam, scil. domo ad me. Idque præfero. *Idque coram exhibeo* idem est, ac profero, sive palam ostendo. Mutandi vero prurigo transversum egit Stewechium: quasi vero coram non millies adverbialiter poneretur ab optimis quibusvis. *Oud.*

Recognoscat] Reg. Fux. cognoscat, ut apud Sallust. B. Cat. c. 47. Cic. iii. Cat. c. 5. et passim. Sed Appuleius Jctorum more amavit decompositum hic, ut in Apol. p. 98. Ed. *Pric.* 'signa, quæ impressa sunt, recognoscat.' Adde *Pric. Idem. Videat, et suum sigillum recognoscat*] *Ulpianus* lib. iv. quemadm. testam. aper. 'Prætoris id officium est, ut cogat signatores convenire, et sigilla sua recognoscere.' adde l. i. § 2. eod. l. iii. § 9. de tabul. exhib. et quæ olim ad Apologiam pag. 192. adnotata. *Pric.*

PAG. 217 *Frater*] Corrigo, alter: non potest, inquit, alter accusari de veneno, quod servus comparaverit: ipse enim noxius est, non alius. Vel dic, frater illius defuncti insimulandus non est veneni per servum comparati, sed ipse servus. *Beroald.*

Comparaverit] Interrogative legendum. *Idem.* Ingens exinde verberonem corripit trepidatio, et in vicem humani coloris succedit pallor, &c.] Apud Quintilianum ille Declam. xvii. etiam in veneni argumento: 'Facinus, me tacente, non pallor, non est confessa trepidatio,' &c. Seneca xcvi. Epist. 'Proprium est nocentium, trepidare.' Prudentius: 'Et deprensa tremit languens manus, et color albus.' *Pric.*

Et in vicem humani coloris succedit pallor infernus] 'Heu, quam difficile est crimen non prodere vultu!' 'Infernus pallor,' ut in illis, 'Totosque per artus It Stygius color.' Maximanus: 'Inficit ora Pallor, et exanguis funereusque color:' quo et spectat apud Sidonium, 'facies veluti umbris mæstificata laivalibus.' *Idem.* In

vicem humani coloris succedit pallor] Apud Quintilianum in Declamationibus: 'Et in vicem legis ira succedit.' *Idem.*

Perque universa membra frigidus sudor emanabat] Vide supra pag. 10. notata. *Idem.*

Tunc pedes incertis alternationibus commovere] Seneca Epist. xcv. 'Incerti labantium pedes.' Pollux. III. 13. Περιβάδην, ἐστὶ, τὸ ὑπαλλάξαι τοὺς πόδας. ubi malim ἐπαλλάξαι scribi: sic, μηρῶν ἀπρεπῆς ἐπάλλαξις, apud Plutarchum in de audiendo. *Idem.*

Modo hanc, modo illam partem scalpere capitis] Sisenna apud Sosipatrum: 'Quid nunc os tuum scalpis? quid tergiversaris?' &c. *Idem.*

Et ore semiclauso balbutiens, nescio quas affanias effutire] Sidonius IV. 12. 'Quamquam esset trepidus et sternax, et præ reatu balbutiret.' In l. x. § 5. de quæstion. 'Ex sermone et ex eo qua quis constantia, qua trepidatione quid dicat, &c. quædam ad illuminandam veritatem in lucem emergunt.' Petronius: 'Obstupuerat supplicii metu, nec quid in re manifestissima diceret inveniebat.' Tacitus Annal. xv. 'Non vox adversum ea Fenio, non silentium: sed verba sua præpediens, et pavoris manifestus,' &c. Huc spectant ea Glossarii: 'Trepidat, titubat, σφάλλεται, πταίει, βαμβάλνει:' et Hesychii: 'Ἐλίσσων, πλέκων, ψευδόμενος. οὐκ ἐπ' εὐθείας λέγων, &c. Sic, 'varia præ timore loqui,' lib. XVIII. apud Ammianum Marcellinum: et Herodotum lib. II. πλανᾶσθαι ἐν λόγῳ, καὶ μὴ τὴν ἀληθῆνην λέγειν. Ait, 'ore semiclauso,' &c. sic, 'ore semiclauso loqui,' Interpretes Ecclesiæ Smyrnenensis Epistolæ ad Polycarpum: et, 'semiclausam huc et illuc voluntatem jactare,' Confess. VIII. 8. D. Augustinus. *Idem.*

Ut eum nemo prorsus a culpa vacuum merito existimaret] Prudentius: 'Pallor in ore Consciis audacis facti, dat signa reatus.' Horatius: 'Ora pal-

lor albus inficit:' ubi Scholiastes: 'Velut qui conscientiam peccati monstraret.' Infra hic: 'Antequam trepidatione aliqua, &c. daret malæ conscientiæ suspicionem,' &c. Cicero in Partit. Orat. 'Est etiam genus argumentorum aliud, quod ex facti vestigiis sumitur: ut, telum, clamor editus, titubatio, permutatio coloris, oratio inconstans, tremor,' &c. *Idem* III. Catilinaria: 'Ac mihi quidem, cum illa certissima visa sunt argumenta atque indicia sceleris, tabellæ, signa, manus, denique uniuscujusque confessio: tum multo certiora illa, color, oculi, vultus, taciturnitas,' &c. et in pro Cluentio: 'Timor ejus, perturbatio, suspensus incertusque vultus, crebra coloris mutatio, quæ erant antea suspiciosa, hæc aperta ac manifesta faciebant.' Themistius de civitate turbata et suspensa: Ἐπαλλε μὲν αὐτῆς ἡ καρδία, ἐβάμβανε δὲ ἡ φωνή· κρύπτειν δὲ ἐπιχειροῦσα τὸ δέος, ἐξελέγχετο ὅμως ὑπὸ τοῦ πάθους, ἀλλοχροοῦσά τε, καὶ ἀδημονοῦσα, καὶ ἀπορία συνεχομένη. 'A culpa vacuum' heic, ut apud Gellium II. 23. 'a dignitate et gratia vacuum;' Accium in Chrysippo, 'A telis vacuum;' Ciceronem ipsum Verr. VI. 'Ab his rebus, &c. vacua atque nuda.' *Idem.*

Sed revalescente rursus astutia, &c.] 'Ad mores natura recurrit Damnatos, fixa, et mutari nescia.' Auctor ad Herennium IV. 'Conturbatur sane, sed tamen a vitio naturæ non recedit.' *Idem.*

Constantissime negare] Juvenalis: 'Quin aspice quanta Voce neget, quæ sit ficti constantia vultus.' Tertullianus in Apologetico: 'Malefici comprehensi trepidant, accusati negant.' Quintilianus Declam. 321. 'Faciendi scelera consilium non unam viam inuenietur, ut ad summam cogitati inchoatque perveniat: sed illam alteram, vel magis necessariam, ut quod commisit neget:' et Declam. 328. 'Canta sunt scelera, et circumspec-

ta: nec enim quisquam est, &c. tam inutilis sibi, ut non ista committat proposito negandi.' Apposite ad verberonem istum Donatus ad Terentium: 'Primus metus adimit consilium, sed cognitio reddit confidentiam.' Eun. v. 2. *Idem*.

Mendacii arcessere] Id est, accusare de mendacio: *arcessere* accusare est, ut docet Diomedes in primo, quod verbum ab *arceo* nascitur: etenim alium accusare, a maleficiis arcere est: cum genitivo conjungitur: ut apud M. Tullium, 'Majestatis arcessitur.' Beroald,

Contundit] Melius est legere *Contendit*, pro eo quod est instat, urget, conatur. *Idem*.

Ministeria publica] Sic vocantur etiam in l. i. ff. de serv. fugit. Noster lib. ix. 'publicos ministros' dixit, et lib. iiii. 'magistratum ministros.' *Pric*.

Annulum ferreum] Eo enim utebantur servi, ut Lipsius ex Isidoro lib. ii. Elect. c. 8. docet. Muginatur jam diu doctissimus noster Kirchmannus integrum de annulis tractatum, quem brevi rei literariæ bono (ita spero et opto) provulgabit. *Elmenh.* Vide Kirchm. c. 15. *Oud.* Nec rota vel eculeus, more Græcorum tormentis ejus apparatus, jam deerant] Non tempero mihi, quin, quod alibi, et heic faciam, id est, linguæ proprietates illustrem: quas inter, ad vocem *apparari*, ubi de suppliciis agitur, adverti velim. Ovidius Met. iii. 'Instrumenta necis, ferrumque ignesque parantur.' Ammianus Marcellinus lib. xiv. 'Intendebantur equulei, uncusque parabat carnifex et tormenta.' Quintilianus ix. Declam. 'Fremebant omnia apparatu mortis.' Cyprianus in de duplici martyrio: 'Candentes laminas, ferrum et ignem, reliquumque carnificinæ apparatus.' Sic, 'mortis apparatus' Scriptor de excidio Hierosolym. v. 53. quem vulgo Hege-sippum vocant. Seneca Controvers.

ii. 5. 'Explicantur tyrannicæ crudelitatis adversus infelicem feminam apparatus.' Habet et emphasim suam, 'tormentis apparata ejus.' Donatus ad Andr. iv. 1. 'Apparari cum dativo casu, semper cladem et perniciem significat:' et ibidem ad iv. 2. 'Apparari, ad horrorem et timorem refertur: et casui dativo subjunctum, cladem ac perniciem significat.' Virgilius: 'Cui fata parent:' ubi Servius: 'Cui mortem præparent.' *Pric*.

Sed obfirmatur mira præsumptione, &c.] Stabilivimus jam supra pag. 173. lectionem istam, contra summæ eruditionis Virum Nicolaum Fabrum, qui, et heic, et lib. viii. contendebat *myrrhæ* legendum. 'Præsumptione obfirmari' heic, est quod Ulpianus in l. xxvii. § 5. ff. ad leg. Jul. de adult. *obdurari* vocat. Plutarchus in Apophthegm. *ἐμμόνωος βασάνους ὑπομένειν*. Ælianus Var. ii. 4. *ἐγκαρτερεῖν καὶ ἐναθλεῖν ταῖς βασάνοις*. sic, 'patientiam, sive duritiam tormentorum,' in l. i. ff. de quæstion. idem Ulpianus dixit. Apud Quintilianum ille Declam. 11. 'Levat omnes cruciatus, omnem dolorem, præparata mentem composuisse patientia: fallitur quisquis humana tormenta sola nominum atrocitate metitur: nulla poena est, nisi invito, non habemus ullum nisi ab impatientia dolorem.' *Idem*.

Nullis verberibus, &c. succubuit] Glossarium: 'Καρτερικὸς ἐν πληγαῖς, triverbero.' *Idem*. Nullis verberibus, ac ne ipso quidem succubuit igni] Tacitus Annal. xv. de Epichari quadam: 'Illam non verbera, non ignes, &c. pervicere, quin objecta denegaret.' Callanus de Gymnosophistis suis, apud Philonem, lib. ὅτι πᾶς ὁ σπονδ. λελύθ. Πῦρ, μεγίστους τοῖς ζῶσι σώμασι πόνους καὶ φθορὰν ἐργάζεται, τούτου ὑπεράνω ἡμεῖς γινόμεθα. *Idem* apud Clementem Alexandrinum Stromat. iv. Πῦρ ἀνθρώποις μέγιστον κολαστήριον, τούτου ἡμεῖς καταφρονοῦμεν. Lactant. v. 12. de Christianis: 'Pueri et mulierculæ

tortores suos taciti vincunt: et exprimere illis gemitum nec ignis potest.' *Idem*.

Circufas] Legendum est, *contra fas*. Beroald.

Penam noxii facinoris evadere] Supra lib. ix. 'Quasi possent tanti facinoris supplicium evadere.' *Pric*.

Dabo enim rei præsentis evidens, &c.] Lib. ii. 'Dabo vobis intemeratæ veritatis documenta perlucida.' *Idem*.

Nec meæ sectæ cred. convenire] Hoc dicit ex decreto Hippocratis, conditoris professionis medicæ, qui iuramento constrinxit suos discipulos, ne unquam scilicet pretio vel precibus adducti pharmacum calamitosum propinarent cuiquam. 'Non enim nocendi, sed sanandi scientia est medicina,' ut scite ait Celsus Epistol. ad Callistum fol. 86. Hippocratis verba sunt: Διαιτήμασι τε χρήσονται ἐπ' ὠφελείῃ καμόντων κατὰ δύναμιν καὶ κρίσιν ἐμὴν, ἐπὶ δηλήσει δὲ καὶ ἀδικίᾳ εἶρξιν. Οὐ δώσω δὲ οὐδὲ φάρμακον οὐδενὶ αἰτηθεὶς θανάσιμον, οὐδὲ ὑφηγήσομαι ξυμβουλήν τοιήδε. Condigne igitur hic medicus recusavit tam diri reatus conscientię professionem suam maculare. *Elmenh.* *Nec meæ sectæ crederem convenire, &c.*] Lib. vi. 'Nec sectæ collegii, &c. ac ne meæ quidem modestię congruit,' &c. *Pric*.

Nec exitio, sed salutē hominum medicinam quæsitam esse] Tale Plantinum illud, 'Jusjurandum rei servandæ, non perdundæ conditum est.' *Idem*.

Sed salutē hominum medicinam quæsitam esse] Julianus xxvi. Epist. τὴν ἱατρικὴν ἐπιστήμην σωτηριώδη τοῖς ἀνθρώποις τυγχάνειν, τὸ ἐναργὲς τῆς χρείας μαρτυρεῖ. Hippocrates de Medico loquens, in *Præceptionibus*: Σώζων, οὐκ ἀλλοιών φύσιν. ubi putem ἀπολλύνων scribendum. Lex i. ff. de extraord. cognit. 'Medicorum quoque eadem causa est quæ professorum, nisi quod justior: cum hi salutis hominum, illi studiorum curam gerant.' Marcellus, ubi de medicamentorum compositi-

one: 'Ne fallare vide, ne quæ sunt parta salutē, Vertat in exitum non solers cura medentis.' Cicero in de Arusp. respons. de P. Clodio: 'Quales hunc carnifices habere putamus, qui etiam medicis non ad salutem, sed necem utatur?' *Idem*.

Verensne, &c.] Ita *veteres* corruptam lectionem recte Beroaldus emendavit. Justinus xii. 'Verens ne hæc opinio,' &c. supra hic l. vii. 'Verentes cibariis suis.' *Idem. Veteres*] Corrige, *verens*: id est, timens. Beroald.

PAG. 218 *Dedi non venenum, sed somniferum*] Mss. Florent. Pal. Fux. D'Orv. Guelf. ambo, Oxon. a m. pr. carent particula *non*. Elegantissime melhercules. Mandragora enim *venenum* quidem est, sed *somniferum*, non *mortiferum*. Ita medicus Antiæ dat apud Xenoph. Ephes. l. iii. p. 46. φάρμακον, θανάσιμον οὐχ, ὑπνωτικὸν δέ. Quare expunxi τὸ *non*. Hanc elegantiam advertit quoque *Pricæus*. Vide etiam notam seq. *Oud*.

Somniferum mandragoræ illud] Vulg. *mandragoram illum*. Unde legebam, *mandragoræ succum*. Sed jam scripta lectio magis placet, quæ etiam habet post, *morte simillimi soporis efficax*; cum vulgo legeretur, *morte simil. sop. efficacem*. Colvius. Ms. *mandragoram*. Sciopp. in Symb. Eustathius in Basilii M. Homilium v. Hexæmer. 'Ex mandragora somnifera medicamina componuntur, gravissimis membrorum doloribus profutura.' Vide Athenæum p. 504. Pollucem lib. v. c. 27. Flor. *mandragoram illum efficacem*. *Elmenh.* Qui Lindenbrogii *serinia* rursus compilavit. Flor. Cod. lectioni succinit Bert. et Edd. omnes ante Colvium, excepta Junt. post. cum Colvio faciente. Scriverius revocavit illam. Cuncti, ni fallor, male. In Ms. Pith. et Ed. Bas. pr. legas, *mandragoræ illum efficacem*. Corrupte. Ceteri Mss. ut Urs. Reg. Fux. Pal. Oxon. Guelf. Par. D'Orv. *mandragoram illud, &c. efficax*. Quare omnino mihi per-

sundeo, Appuleium scripsisse, *dedit venenum, sed soporiferum illud* (istud est in Guelf. Pal. Oxon. D'Orv.) *et, &c. efficax*: deleta voce *mandragoram*, vel *mandragoræ*; quæ diversis illis casibus margini a variis fuit adlita, et hinc textui inlapsa. Sic 'soporiferum venenum' I. VII. et VIII. vocat, non addito nomine *mandragoræ*, de qua præter Beroald. et Pricæum adi Cel. Hemsterh. ad Lucianum t. i. p. 96. Oud. *Somniferum mandragoræ*] Duo sunt genera *mandragoræ*, mas et fœmina, candidus mas, nigra fœmina existimatur. Ferunt mala avellanarum nucum magnitudine, et effossuri cavent contrarium ventum, et tribus circulis ante gladio conscribunt. Succus fit et ex malis, et ex caule deciso cæcumine, et radice: odor ei gravis, sed radicis et mali gravior: mala maturata in umbra siccantur, succus ex his Sole densatur: vis *mandragoræ* somnifica est pro viribus bibentium: media potio cyathi unius, potu largiore etiam moriuntur. Bibitur ante sectiones ustionesque, ne sentiantur. Quidam solo odore et olfactu somnum quærunt. Scribit Avicenna in Simplicibus, *mandragora* somnum conciliari, et subetiam fieri, esseque medicamentum contra vigilias, quæ et ipsæ inter morborum genera numerantur. Apud Græcos celebre est, ὑπὲρ *μανδραγόραν* *καθεύδεις*: id est, ultra *mandragoram* dormis. *Mandragoræ*; ut inquit Suidas, ὑπνωτικὸς καρπὸς καὶ λήθης ποιητικὸς: id est, fructus est somnificus, et oblivionis effector. Columella, in libro de cultu hortorum, semihominem *mandragoram* scite appellat, propterea quod radix ejus simillima est homini, ut docet Avicenna, et vulgo proditur. Cæterum quamvis jurisconsulti interdicit, ne pigmentarius *mandragoram*, cicutam, aconitum, aliaque venenata temere det: tamen hic medicus pro veneno succum illum *mandragoræ*, habentem vinum somnificam dedit, cujus etsi noxiæ

Delph. et Var. Clas.

sunt vires, non tamen mortifera, ut ita obviam iret improbitati servi, gestientis comparare mortiferum venenum. Non ab re est hoc in loco commemorare exemplum proditum a Frontino, in libris *Strategematicon*. Hannibal missus a Carthaginensibus adversus Afros rebellantes, cum sciret gentem avidam esse vini, magnum ejus modum *mandragora* permiscuit, cujus inter venenum et soporem media vis est: tunc prælio levi commisso, ex industria cessit: nocte deinde in tempesta relicto intra castra vino infecto, fugam simulavit, cumque barbari occupatis castris in gaudium effusi medicatum merum avide hausissent, et in modum defunctorum strati jacerent, reversus cepit eos, ac trucidavit. Beroald. *Dedit, non venenum, sed somniferum mandragoræ illud*] 'Cujus inter venenum ac soporem vis media est.' Frontinus II. 5. Seneca in de Benef. III. 21. de Domitii servo: 'Promisit,' (venenum Domino) 'et medicamentum innoxium ei dedit: quo cum sopitus esset,' &c. Onomast. vetus: 'Somnifer, ὑπνοφόρος.' Oxoniensis codex, vulgatis elegantius multo, particulam negativam expungit. Q. d. medicus iste: dedit *venenum* quidem, at *soporiferum*, non *mortiferum*: quale hic furcifer expectavit, sic supra VII. et VIII. 'venenum soporiferum' habuimus. *Venenum* esse ἐκ τῶν μέσων quid opus indicare? τὸ *illud* abundat, ut infra statim, et centies in Appuleio. Pric.

Gravedinis compertæ] Infra: 'gravedine somnolenta jam demersus.' Elmenh. *Gravedinis compertæ fumosum*] Hesychius: Ὑπνωτικόν ὁ *μανδραγόρας*. Pollux II. 4. ubi de capitis affectibus: Καρηβαρία, καὶ καρηβαρικὸν ποτὸν, ἢ βρῶμα. Pric.

Et mortis simillimi soporis efficax] Philostratus II. 14. Ἔστι δὲ καὶ φάρμακα ὕπνον μεμνηχανευμένα τοῖς ἀνθρώποις, ὧν πίνοντες τε καὶ ἀλειψάμενοι (melius ἢ καὶ ἀλειψάμενοι) καθεύδουσιν, ἐκτείνοντες

Apul.

8 G

ἐαυτοὺς ὥσπερ ἀποθνῆσκοντες. *Idem.*

Certum extremæ pœnæ, quæ more majorum in eum competit, &c.] Suetonius de Nerone: 'Perlato a cursore Phaonti' (sic legendum, non *Phaontis*) 'codicillos præripuit, legitque se hostem a Senatu judicatum: et quæri, ut puniretur more majorum: interrogavitque quale esset id genus pœnæ: et cum comperisset nudi hominis cervicem inseri furcæ, corpus virgis ad necem cædi, conterritus, duos pugio-nes, quos secum tulerat, arripuit,' &c. Apud Nostrum autem eventus rei satis evidenter monstrat, 'extremæ pœnæ' nomine 'pœnam crucis' intelligi: cui tamen, ex moribus Romanorum, fortasse *flagellatio* prævia. *Id.*

Puer meus temperatam manibus] Le-go, meis: ut sit meis manibus temperatam. Beroald.

Si vere preemptus est, si vere morte præventus est] Fux. sive preemptus est, sive morte præventus. Vulgata lectio rector. Roald. Tò vere (ante mortem) non est in Flor. Elmenh. Magis placeat legi, præversus est. Brant. Fuxensi accedunt Palat. Guelf. ambo, et D'Orvill. nisi quod in Palat. et Guelf. secundo loco sit si. Primum est abest a Reg. Fux. Prius τὸ vere non agnoscit Ed. Junt. post. Ultimum uncis includere Scriverius et Elmenh. Mihi videntur omnia ista si vere preemptus est, partim e Glossa, partim e Supplemento in textum esse intrusa. Ceterum Pricæus recte ab intempestiva Brantii conjectura vindicavit participium præventus. Confer etiam notata ad l. ix. p. 206. 'prostratus ac præventus vulneribus.' Oud. Si vere morte præventus est] Mutavit qui non intellexit, in præversus est: supra lib. ix. 'Præventus vulneribus:' ad quem locum p. 206. notata vide. Pric.

Seniore adorante, placuit, et itur] Fux, Guelf. pr. iter. Oxon. ire, D'Orv. eunt. Fuit, cum conjicerem, placuit, iretur. Quia alioquin primo intuitu non adparet, quid placuerit. Sed nihil nunc muto. Ipse 'senior

adorans placuit.' Græcissat enim, ut sæpe, Auctor, Ablativum cum participio ponens pro nominativo. Quasi legeretur: *Quando sic adorabat senior, placuit.* Adi me ad Sueton. Tib. c. 31. 'Iterum censente obtinere non potuit.' Infra l. xi. p. 257. 'Sic ad instar solis exornato, et invicem simulacri constituto, in adspectum populi errabam:' sed qui locus non est sanus. Aliquoties ita loqui solet Septimius de B. Tr. ut recte adstruit Th. Wopkensius in Misc. Nov. Obs. t. ii. p. 26. Quare miror, eum ibid. p. 80. velle mutare contra Mss. locum iv. c. 20. 'Ibi cæsa vis multa hostium, quum festinantibus inter se, et singulis evadere inter primos cupientibus multitudine sua detinerentur.' Posset et per hanc figuram Græcam defendi Mstorum lectio in Vegetio l. iii. c. 22. 'Nihil enim periculosius existimant, quam si inconsulte insequentibus, ab his, qui, &c. observentur.' Verum tamen durius illic foret pro *insequentes*, quod substituit Stewech. Quare malim cum uno Cod. transponere: *N. en. per. existimant inconsulte insequentibus, quam si, &c.* Oud. *Ad istum modum seniore adorante placuit, et itur confestim, &c. ad illud sepulchrum, &c.]* Heliodorus ii. 'Ἐπὴν ἔβη ταῦτα, καὶ ἔδōκει γίγνεσθαι, καὶ ὁρμήσαντες ἐπὶ τὸ στομῶν τοῦ σπηλαίου, &c. Pric. Sepulchrum in quo corpus pueri depositum jacebat] Florid. iv. 'Jacenti homini, ac prope deposito vitam attulit.' Artemidorus ii. 24. 'Ὁ ἀποθανών, εἰς τὴν γῆν κατατίθεται. Hinc explicata Hesychium: Κεμήλια, τὰ ἀπόθετα χρήματα, ἀπὸ τοῦ κείσθαι καὶ τὰ ἐν παραθέσει. (i. e. deposita.) μεταφορικῶς δὲ ἐπὶ σώματι τίθεται, ubi σῶμα intellige πτώμα, quod in capulo, vel in terra deponitur. *Idem.*

Nemo de curia] Eorum qui curiales erant, qui et decuriones dicti: quia scilicet civilia munera procurabant et exsequebantur. Isidorus Orig. ix. 4. Idem.

De optimatibus nemo] Glossarium : 'Optimates, πρωτοπολιται.' *Idem.*

Cooperculo capuli] 'Capulus, quod corpus capiat.' inquit Servius ad *Æneid.* xi. Eundem verbis præcedentibus emenda : 'Pheretrum locus ubi mortui feruntur, et est Græcum nomen, &c. nam Latine capulus dicitur.' scribe, *Pheretrum, locus est ubi mortui feruntur.* *Idem.*

Eumque complexus, &c. prod.] Oxon. *compressus, Pith. complexum,* passive, ut 'amplexus,' 'implexus,' &c. apud optimos quosque et Nostrum. Vide Lexica, et Heins. ad Ovid. Ep. iv. 141. Sil. l. xvii. 312. 'Complexum ingentibus ulnis Mersisti fundo, luctantem vana, tribunum.' Immo et verbo activo *complexere* usus est Vitruvius l. x. c. 6. ubi vide Philand. Sed vide Heins. lib. ii. *Advers.* p. 86. *Oud. Eumque complexus artissime]* Supra lib. ii. 'Et conversum amplexus osculatur artissime.' *Pric.*

Verbis impar præsentī gaudio] Pacatus Panægyrico : 'Animos nostros subitis affectibus impares, perinde lætitia ac dolor, si deprehendat, externat.' Putabam viribus in Appuleio scribendum, ob hæc Alcimi Aviti : 'Par est decreseat facultas virium, crescente materia gaudiorum.' maturius re perpensa, nil muto. In fragmentis Floridorum : 'Lætitia faciundia obstrepit.' Philo lib. Quis rerum divin. hæres. 'Ἐπιστομίζουσιν ὡς αἱ σφόδραι λύπαι, καὶ ὑπερβάλλουσai χαρὰ. Infra heic xi. 'Hærebam tacitus, animo meo tam repentinum tamque magnum non capiente gaudium.' *Idem.*

Feralibus amiculis obstrictus, &c.] Vulg. *instrictus atque obd.* Placuit Paronomasia, quæ in veteri Codice. *Colv. Bert. f. u. instructus.* S. Johannes in histor. Lazari resuscitati cap. 11. vs. 44. καὶ ἐξῆλθεν δὲ τεθνηκὼς δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας χειρῶν, καὶ ἡ ὕψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. Arnobius Libr. i. adversus gen-

tes fol. 16. 'Unus fuit e nobis, qui redire jam dudum in corpore animas præcipiebat efflatas, prodire ab aggeribus conditos, et post diem funeris tertium pollinctorum voluminibus expediri.' *Elmenh.* De feralibus amiculis vide Comm. ad Joh. locum, et Cuper. Obs. l. ii. c. 9. Ceterum *Pricæus* prætulit, quod ante Colvium vulgabatur, et servatur etiam a *Pithæano, instrictus.* Quod bene Latini nec ego damna rem, si, ut putat *Pricæus,* confirmaretur a plurimis Mss. Verum in Guelf. pr. est *obstrictus, D'Orv. astrictus;* in ceteris omnibus, quantum scio, et Edd. Vulc. *Wow. obstrictus,* sive devinctus et obligatus. *Plaut. Curc. v. 3. 15. et 29. 'Collum obstringe homini.' Amph. iii. 2. 72. 'collo hinc obstricto traham.' Horat. l. i. O. 3. 4. 'Ventorumque regat pater Obstrictis aliis præter Iapyga.' Valer. Flacc. l. vii. 602. 'Utque dedit vinclis, validoque obstrixit aratro.' Colum. l. iv. c. 29. § 10. 'Vinculi genus ad insitionem non unum est. Alii viminibus obstringunt.' *Oud. Feralibus amiculis obstrictus.]* De Lazaro Nonnus : 'Ἐκ ποδὸς ἄχρι καρηνῶς Σφιγγόμενον πληκτῆσιν ὄλον δέμας εἶχε κεραλαῖς, ubi σφίγγεσθαι, est quod heic obstringi. De infante in matris utero (apud Photium) Nilus : Τοῖς παρὰ τῆς φύσεως σπαργάνοις ἐνείλημένος, προσέοικε νεκρῷ δεδεμένῳ. Pro obstrictus (quod inter tot alia debemus Colvii incogitantia) legendum cum Mss. et vet. editt. *instrictus* sic, 'corpus strictum linteis,' (feralibus nempe), Auctor de cardinal. Christi operibus, cum Cypriano exensus. *Instringi* autem, ut 'incogi,' 'incognoscere,' 'inconcupiscere,' et similia in Appuleio plura. 'Amicula feralia' heic, quæ Luc. 24. 12. Joh. 20. 6. ὀδόντια. *Pric.**

Nuda veritas] Martialis : 'Nudis rustica veritas capillis.' *Elmenh. Proccedit in medium nuda veritas]* In Apo-

logia: 'Detectum mendacium est, &c. veritas olim interversa, nunc se effert,' &c. ad quem locum confer olim notata. *Pric.*

Servus vero patibulo suffigitur] Servius ad Æneid. iii. 'Servos patibulis suffixerunt:' hinc Philip. 2. 7. post, μορφήν δούλου λαβὼν, sequitur, ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. Ap- pianus Alexandrinus Civil. 2. 'Ὅσοι θεράποντες ἦσαν, ἐκρεμάσθησαν. *Idem.*

Et omnium consensu, &c.] In Apologia: 'Ut omnium adsensum declaravit.' Ibidem: 'De omnium consensu rus diu ablegatus.' Gellius xviii. 3. 'Consensu petituque omnium.' *Idem.*

Opportuni somni pretium] Ms. *optimi somni p.* Sciopp. in Symb. Hinc conjecit Ill. N. Heinsius ad Ovid. Ep. xii. 170. *opimi*, sive pinguis. Sic 'obesus somnus' Sulpiciæ Sat. 56. Et hinc 'somno opimus glis,' Auson. in Technop. p. m. 489. Non tamen hic placet. Vulgata multo efficacior est. Somnus enim ille tam opportuno tempore caussa fuit, qua detectum est mulieris et servi scelus. Frequenter *opportunus* et *optimus* confunduntur in Mss. Adi Drak. ad Liv. lib. xxxvii. cap. 7. § 10. Perperam etiam *somni*, quod dant Guelf. arriperunt Elmenh. Scriv. Florid. Non somnium, sed altus somnus et morti similis sopor fuerat. Oud. *Illius quidem senis famosa atque fabulosa fortuna]* In Oxon. et Lipsii Ms. *famosa atque favosa fortuna*: unde miro acumine quidam, *favosa et fellosa fortuna*. Vulgatum bene retinet et explicat Be-roaldus. Παρήχης isti non aliena illa Gellii xv. 16. 'Milo, &c. exitum vitæ habuit miserandum et mirandum.' *Pric.*

PAG. 219 *Momento modico, imo puncto, exiguo]* Plinius Panægyrico: 'Quod momentum; imo quod temporis punctum,' &c. *Idem.*

Post orbitatis periculum] In Notis Valer. Probi: ORB. PAR. orbatu pa-

rentes. *Idem.*

Talibus fidorum fluctibus volutabar] Catullus: 'Accipe quis merser Fortunæ fluctibus ipse.' Nicetas Choniates in Alexio Comneno: Κακὸν ἐπὶ κακῷ προσβάλλει, καὶ κύμα (ὃ φασιν) ἐπὶ κύματι ἐπικυλινδεται. Sic, βίου τρικυμίας, Libanius in de Vita sua: εἰμαρμένης ρεύματα, Synesius in Epistolis: et τύχης κύμασι χεϊμάζεσθαι, lib. vi. Nicephoras Gregoras. *Idem.*

Debitum sustinens obsequium] Præci scrinia suo more compilavit Parisinus Editor; nisi quod amplius Pricæus vulgatam lectionem pronunciet ineptam. Sed malo iudicio. Illic p. 211. recte juvenis 'sistit obsequium,' sive præbet; quia vocatus sistit se, et obsequens vocationi præsto adest. Hic miles erat apud tribunum, ut patet Libri initio, et ab eo jussus, litteras ferre ad Imperatorem, 'sustinet obsequium,' sive in se suscipit exsequendum mandatum opus; ut dicimus 'sustinere munus,' 'causam,' &c. Græce ὑπέχειν. Ad Cl. Burm. ad Phædr. lib. i. F. 3. 'tristem sustinuit notam.' Adde ad l. iii. F. 8. et alibi. Sic de Mundo p. 739. Ed. Flor. 'Tutelam pervigili custodia sustinebant.' Sic enim legendum ex optimis Mss. Alio sensu, et pro expectare dicitur l. xi. p. 254. 'sustinere præceptum.' Pal. Cod. *substinens*. Oud. *Tribuni sui præcepto debitum sustinens obsequium]* Apud Quintilianum iii. Declam. 'Æquum est Tribuno militem parere.' Ibidem: 'Tribunus fuit, et hic miles fuit: hoc dicit: cui parere caligatum lex jubet,' &c. Pollux i. 10. Onomastici: Στρατιώτου δὲ ἔπαινος, εὐπειθής, πειθαρχικός, πειθήνιος, κατήκοος, ὑπήκοος. Pro *sustinens*, (inepta lectione,) ad Matth. 8. 9. monui *sistens* scribendum. Supra hoc ipso libro: 'Utcunque debitum sistens obsequium.' *Pric.*

Litteras ad magnum scriptas Principem Romam versus perlaturus, &c.]

Ovidius: 'Militis officium longa est via.' Amor. I. 'Magnum Principem' etiam Ammianus XXII. Imperatorem Romanum vocat, fortasse Appuleium imitatus. Julianus Misopogone: Κέκτημαι οὐδέν, καὶ τὰτα, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ἀκούων ΜΕΓΑΣ. *Idem.*

Duobus servis fratribus] Et fratribus et sociis, ut ex sequentibus et Luciano apparet. Duplici ergo ratione fratres: cum et societas in se jus quodammodo fraternitatis habeat. I. LXIII. ff. 'pro socio.' *Idem.*

Undecim denariis] Pith. XII. d. Lucianus ait t. II. p. 613. πέντε καὶ εἴκοσιν Ἀττικῶν, sc. δραχμῶν. *Oud.*

Pistor dulciarius] Isidorus Origin. lib. XX. cap. 11. 'Dulcia sunt genera pistorii operis a sapore dicta, melle enim adperso sumuntur.' Ergo nihil mutandum in Nostro supra lib. IV. 'Dulciolis ventrem saginare.' Glossæ Veteres: 'Γλυκεροτάτης, Dulciarius,' et: 'Πλακουντάριος, Placentarius, Dulciarius.' *Colv.* Male ad vocem *intrimentis* Stewechius vocem *pistor* pro glossemate habet: ut patebit inspicienti Beroaldi et Pricæi notas. Addas et Petron. cap. 38. 'Opera pistoria,' &c. cum Comment. Lucianus: ἄρτους πέττειν καὶ μελίπηκτα κινῶν ἐπιστάμενος. *Oud.* *Pistor dulciarius*] Firmicus Mathes. 8. 11. 'Pistores dulciarios:' vide Colvium et Beroaldum. *Pric.* *Pistor dulciarius*] Lucianus: εἶχε ἀδελφὸν καὶ σύνδουλον, ἄρτους πέττειν, καὶ μελίπηκτα κινῶν ἐπιστάμενον: id est, Habebat hic fratrem conservum qui panes conficere et cibaria ex melle concinnare sciebat. *Pistor dulciarius* is dicitur, qui dulcia conficit, et mellita cibaria, quæ Græce dicuntur μελίπηκτα, qualia sunt et bellaria, de quibus M. Varro, Gellius, et Macrobius sic scripsere: Ea maxime sunt mellita, quæ mellita non sunt; dulcibus enim cum pepsi societas infida. Quibus verbis inest hic intellectus: ea maxime mellita, id est, jucunda haberi, quæ non

sint mellita, id est, melle concinnata: quoniam dulcia, et ex melle composita, non faciunt ad pepsim, id est, concoctionem: sicut autem dulciarius a dulcibus eduliis dicitur, sic et lactarius, qui ex lacte facit lacticinia, quæ etiam lactaria vocantur. Lampridius Heliogabalum scribit habuisse dulciarios et lactarios, qui omnia coquorum edulia exhiberent ex dulcibus et lactariis, ubi lactaria significantur lacticinia, ut vulgus appellat; quæ Corn. Celsus lactantia vocat, sic scribens: 'Alvum movent mæl crudum, lac, lactantia omnia.' Pistores vero dicuntur, qui panem faciunt. Antiquitus hoc vocabulo nominabantur, qui far pinsebant. Pistores non fuisse Romæ ad Persicum usque bellum testis est Plinius scribens, ipsos Quirites panem fecisse, idque mulierum opus fuisse. Libro tertio Digestorum scriptum legimus, fuisse Romæ collegium pistorum: Græce ἀρτοποιὸς dicitur pistor. *Beroald.*

Qui panes et mellita concinnabat edulia] De tali Martialis: 'Mille tibi dulces operum manus ista figuras Extruit: huic uni parca laborat apis.' Celsus lib. II. de opere pistoris: 'Ex frumento, adipe, melle, caseo constat.' *Pric.*

Alter coquus] Τὰ ὄψα τῷ δεσπότῃ ἐσκέυαζε: id est, obsonia domino concinnabat. Veteres Romani coquos non habuerunt in servitiis, eosque ex macello conducebant: quod ex Plautina lectione sat notum est. Mox coquos inter servos habere cœperunt, quos singulos pluris quam equos emebant: idque in conquisitione luxus, auctores graves censoria oratione castigabant, a quibus proditur, coquum illum plurimi solitum æstimari, qui peritissime censum domini mersisset. Coquum et pistorem apud Antiquos eundem fuisse accipimus. Græce dicitur ὀψοποιός. De coquo Livius hæc: 'Tunc coquus, vilissimum antiquis mancipium, et æsti-

matione et usu in precio esse: et quod ministerium fuerit, ars haberi cæpta.' Plato, in Gorgia, coquinariam vocat adulationem medicinæ. Beroald.

Sapidissimis nutrimentis succuum] Tam mihi certum est scripsisse Auctorem *intrimentis*, quam meridie lucere. Sed et paucis insertis, verba præcedentia ita habebant: *ac illorum alter pistor dulciarius*: ubi τὸ pistor glossema putavi, et quidem purum putum. 'Piscatores,' 'ancupes,' 'dulciarios,' 'linteones,' &c. longe a castris pellendos censuit Vegetius lib. i. cap. 7. Quo loco videndus noster Commentarius, et Festus, in 'Coquum.' Quod ad intrimenta illa; *interendi* verbum nemini non cognitum. Sed supersunt tamen multa in hoc scriptore ejus generis, non omnibus perspecta. Sic enim illo libro undecimo format 'antecantamenta,' 'velamenta,' 'scitamenta,' 'moramenta,' 'opinamenta.' Itidem alia quædam, quæ non procul ab hoc paradigmata recedunt, ut 'coronamen,' 'ornamen,' alia sexcenta. Eruo ex eodem fonte, seu potius eluo, quod adhuc in omnibus Apuleii editionibus maculosum est de Isidis forma, dicto libro xi. 'Cujus media quidam super frontem planam rotunditas in modum speculi, vel imo argumentum Lunæ candidum lumen emicabat.' Scribo *arcuamentum Lunæ*. Arcuandi verbum Plinio, aliisque usitatum est. Si libet, vide Nonium in 'arquatus,' in 'arcus.' Ovidii versus de Isidis pompa ex Metamor. adscribendi sunt: ... 'inerant lunaria fronti Cornua, cum spicis nitido fulgentibus auro.' Eodem pertinet hoc Fulgentii ex primo Mythologiarum; ubi ait: 'Diadema carbunculis corniculata sinuatio deprimebat.' Stewech. Ald. n. succum. Quod ego accipio pro succorum, et noto accentu circumflexo. Roald. Sap. *intrimentis*. Mendose ante Vulg. sap. *nutrimentis*. Bas. 1. al. *intriventis*.

Testatur etiam Beroaldus, quosdam suo ævo legisse *intrimentis*: et locum ex Terentii Phormione cum Donato recte adducit. Sic *Intriturum* etiam infra lib. xi. (p. 250. Ed. Pric.) 'Insuper fluctus libant intriturum lacte confectum.' Hinc etiam protrimenta. Supra lib. viii. 'Femurque ejus ad similitudinem perditum detractum, et accuratus in protrimentis sapidissime decoctum, appone domino, cervini vice.' Retrimenta paullo aliter. Glossæ antiquæ: 'Ἀπόρριμμα, Retrimentum:' et: 'Ἀπόσμηγμα, Retrimentum.' Varro Prometheo: 'Retrimenta cibi, quæ exierunt per posticum, vallem fecerunt.' Colv. Al. *nutrimentis*. Elmenh. Ante Stewech. et Colv. verissime *intrimentis* edidit Junt. post. ut est in Mss. Beroaldi, meisque tantum non omnibus. *Istrimentis* Palat. Guelf. sec. Consule etiam quos citat Cl. Burmannus ad Phædr. F. 26. 'Intrito cibo Plenam lagenam posuit.' Dein *succum* quoque Ed. Junt. post. per syncopen pro *succorum*. Edd. pp. Beroald. *sucuum*. Vere. Adi ad l. ix. p. 199. 'Cænosi sucus cariem.' Oud. *Succuum]* Pro succorum; multa enim apud priscos reperiuntur secundi et quarti ordinis indifferenter usurpata: ut 'senati' et 'senatus,' 'ornati' et 'ornatus,' 'lecti' et 'lectus.' sic 'succi' et 'succus:' unde pluraliter *succuum* pro *succorum*. Græci εἶχyla vocant, καὶ κακόχυλα, cibaria boni succi, et mali succi. Cornelius Celsus inter res enchylas numerat triticum, siliginem omnem, venationem, vinum dulce vel lene: inter cacochylas vero, legumina ponit, et salsamenta et veterem caseum. Hic 'nutrimenta succorum' accipi videntur pro embammate et intinctu: nam Græco vocabulo *embammata*, Latino *intinctus* vocant, liquores sapidissimos, quibus pulmenta condiuntur, quibus buccellæ panis et obsonia intinguntur: vulgus saporis appellat, gulæ prorsus

irritamenta, quorum Columella, Plinius et cæteri meminere. Quidam legunt *intrimentis*, ab eo verbo de quo est illud proverbiale: 'Quod intristi, tibi exedendum est:' hinc *intrita* Catonis: et (ut inquit Donatus) *intrita* dicitur cibus in mortario factus. Beroald. Qui *sapidissimis intrimentis succuum pulmenta condita, vapore mollibat*] De Sophista quodam Dissert. VII. Maximus Tyrius: τὰ ὄψα καὶ τὰ σιτία ἡδυσμάτων συμμετρῆαι, καὶ κράσει, καὶ ποικιλίαι, καὶ τῇ διὰ πυρὸς ὁμίλῃ, αὐτὰ ἐαντῶν προσφορώτατα (melius προσφορώτερα) εἶναι παρεσκεύαζε. *Pric.*

Vitam sustinebant] Terentius III. 4. Adelph. 'Familiam sustentat:' ubi Donatus: 'Hoc verbo tenuis victus ostenditur.' *Idem.*

Compluria] Palat. et Florentinus, *compluria*. Elmenhorstius. Fux. *complurima*. Sed Pith. quoque, et Guelf. pr. cum Edd. ante Colvium, qui tacite mutavit, item Scriveriana habet *compluria*, rectissime. Terent. Phorm. A. IV. S. 3. 6. 'Multa adveniēti, ut fit, nova hic compluria:' ubi omnino vide Donatum; et Grammaticos, quos ibi laudat Lindenbrogius. Hinc *pluries* et *compluries*; de quibus vide ad Cæs. lib. I. de B. Civ. cap. 79. 'pluriesque subsistebant,' vel *pluresque*, sc. cohortes, *sustinebant*, lege, ut est quoque in Ed. Ven. A. 1471. Oud. *Meque ad vasa illa compluria gestanda*, &c.] Sallustius Jugurth. 'Conquirit ex agris quam plurimum potest domiti pecoris, eoque imponit vasa cuiusquemodi.' *Pric.*

Domini reg. pl. pererrantis v. usibus] Fux. *dominis pererrantibus*. Roald. *Dominis reg. pl. pererrantibus*. Vulg. *domini reg. pl. pererrantis*. Colvius. Bert. et Flor. *domini r. p. pererrantis*. Elmenh. Male Colvius Lips. et Fux. Codd. quibus consentiunt quidem Pal. Guelf. D'Orv. Oxon. (in quo *dominus*. Par. *dicimus*) lectionem contextui intrusit, existimans, intelligi servos,

Asini Lucii dominos, quos mox etiam Auctor 'suos dominos' vocat. Sed si eos innuisset hic, omnino dicere debuerat *sibi*, ne viderentur alii, quam qui *præstinarant*. Quare ego revocavi ceterorum Mstorum, in quibus etiam est Pithæanus, et Edd. Vett. scripturam, *domini pererrantis*. Duo enim isti fratres habebant 'unum eundemque dominum divitem:' ut supra ait cum Luciano. In Reg. Fux. *plusc. reg.* Oud. *Quæ Dominis regiones plusculas pererrantibus*, &c.] Ut solet illa hominum natio. Lib. I. negotiator ille: 'Rhegiensis sum, &c. melle, vel caseo, et hujuscemodi cauponarum mercibus Thessaliam, Ætoliā, Bœotiam ultro citro discurrens:' ad quæ verba vide pag. 4. notata. Hesychius: *συνέμποροι σύνοδοι*. *Pric.*

Post opiparas cœnas, earumque splendidissimos apparatus] *Ἐν διὰ δυοῖν*. *Idem.*

Reportare] Ms. *repare*. Colvius. Flor. *deportare*. Elmenh. Non male dep. rescribere Elm. Scriv. Flor. Ante cœnam obsonia non erant in servorum cellula, solito eorum habitaculo, (vide Suet. Calig. cap. 57. et passim,) sed vel in cella penaria, vel in culina. Verum *reportare* sæpe idem significat, quod portare, deportare. Unde non raro occurrit 'reportare victoriam.' Confer Duk. ad Flor. lib. III. cap. 11. Menken. in Nov. Misc. Lips. v. t. III. p. 320. Immo Nostro *reportare* crebro idem est, quod ferre, portare, deportare. Sic lib. VI. p. 118. 'Furatrina facili auri mollitie congestum gremium Veneri reportat.' p. 123. 'Veneri munus reportat Proserpinæ.' Et sic 'meritum,' 'præmium reportare,' pro accipere et auferre, lib. VIII. p. 173. XI. p. 248. Nihil itaque mutari satius est. Lipsiano Cod. accedit Guelf. sec. Oud.

Largissimas reliquias] Cuiusmodi I. II. 'honestas reliquias' vocat. Supra lib. VII. 'Largissimæ cœnæ reliquiis rapinisque.' *Pric.*

Panes, crustula] Flor. *panis crustula*, non male. *Elmenh.* Qui cum Scriverio sic edidit. Verum æque reliquias panium ordinariorum, ac frusta panis melliti, quæ sunt *crustula*, in cellam deportarunt, amantque scriptores neutro genere, sine addita *panis* voce, adhibere. Consule hic Pricæum, et Lips. ad Senec. Epist. 56. ‘Crustularium.’ In Oxon. Guelf. pr. male *crustulas*, D’Orv. *crustella*, haud inepte. *Oud.* *Crustula*] Horatius: ‘Ut pueris olim dant crustula blandi Doctores.’ Scholiastes Juvenalis: ‘Crustula, species operis pistorii.’ Ψωμοπώλας talium venditores vocat Balsamo ad Canon 7. 6. Syn. in Trullo. Oxon. male, *crustulas*. Vide quæ ex Servio supra p. 199. notata. *Pric.*

Jucunculos] Fux. *lucunculos*; et ita olim emendabat divinus Scaliger ad Festum, ut locus glossæ D. Benedicti τηγανίτης. *Roald.* *Lucunculos*. Ita scriptus liber, ut et emendavit maximus Turneb. Adversar. l. XVIII. c. 20. Glossæ: ‘Lucunculus, τηγανίτης.’ Afranius Fratris: ‘Pistori nuba cur non scriblitatio? Ut mittat fratris filio lucunculos?’ Vide Nonnium in ‘Luculus,’ et ibi veteres. *Colv.* *Lucunculos* a Florentino est. Sicut etiam olim conjecit Doctiss. Turnebus Adversar. lib. XVIII. cap. 20. Aldus et Rom. *jucunculos* legunt. *Elmenh.* Ex lectione Edd. Vett. et Mss. aliquot *jucunculos*, *vijunculos*, *Vicunculos* conjiciebat etiam vir doctus *icunculas*, sive imagunculas, factas ex opere triticeo et dulciario: de qua voce vide ad Sueton. Ner. cap. 56. *junculos* volebat Beroaldus. Sed recte emendarunt ceteri confirmatum quoque a Ms. D’Orvill. et aliis. *Oud.* *Lucunculos*] Ita Scaliger et Turnebus, quos ad Festum et Advers. XVIII. 20. consule: nec non ad Nonnium Marcellum Dionys. Gothofredum. In vett. editt. *jucunculos*. Vide Beroaldum. *Pric.* *Jucunculos*] Cibus signatur ex opere dulciario, qui ad simili-

tudinem juncorum (ut opinor) figuratur, inde nomen mutatur; quales hodieque in opere pistorio venales conspiciuntur: proinde *junculos* legendum est. Vel intellige opus jactarium, sive lac coagulatum instar metæ formatum, juncis inclusum, quæ ‘meta lacta’ dicitur Epigrammatis: vulgo *juncata* a juncis nominatur. *Beroald.*

Hamos, lacertulos] Malim, *laterculos*. Plautus Pænulo: (1. 2. 112.) ‘Nihil, nisi laterculos, sesamum, papaverem, triticum, et frictas nuces.’ *Colv.* Probarunt Colvii conjecturam Soping. Vulc. Ed. sec. *Elmenh.* Scriv. qui tres tacite in contextum receperunt; nec varietatis quid e Florentino Cod. notatum est, quasi in eo *laterculos* scriberetur. Verum ceteri Mss. omnes servant *lacertulos*. Nec multum juvat Plauti locus. Nam quum ibi ‘intrimenta suorum’ memorantur, potius referendi essent *laterculi* ad coquum, quam ad pistorem. Cato tamen cap. 109. *laterculos* fieri vult e vino, farina et sapa, de quibus agit Turnebus lib. XXIX. cap. 6. non citans Appuleium, ut quasi ex illo lib. VIII. Advers. c. 8. legunt in Fabri Thesaurο. Sed ibi de eo nihil; et *lacertulos* citat l. XVIII. c. 14. et 20. Restitui igitur antiquam lectionem hanc, intelligens panes dulciarios in formam *lacertorum* vel *lacetarum*, forsā ad *hamos* (*amos* Pith.) pendentium factos. Vide etiam Beroaldum. Lindenbrogius in marg. provocat ad Martyrologium. *Oud.*

Hamos] *Lacertulos*. Nomina sunt operis pistorii, a similitudine nuncupata. Apud nos ex saccaro et ovis et farina purissima fiunt hujuscemodi hami figura incurva et orbiculata, quorum opificinae proprie peculiariter sunt sanctimoniales. Lacerti sunt pisces, quorum mentio apud Plinium et reliquos frequens: ad quorum effigiem dulciarii panes formati appellantur lacerti, et diminutive *lacetuli*. Nil prohibet hoc nomen deduci

pösse a lacertis rurestribus, qui omnibus noti sunt, de quibus et Poëta : ‘Nunc virides etiam occultant spineta lacertos.’ Nam sicut illi inter eundem sinuantur atque flectuntur, ita et mellita panificia tortuosa finguntur, quæ vulgus a similitudine incurvi brachii brachialia nominant : unde et lacertulos, a lacerti nostri similitudine, nominatos esse crediderim. Hæc tantum arbitraria sint, et pro cuiuslibet animo accipiantur. Beroald.

Et complura scitamenta] Vulgati solummodo, *plura*. Plerique, *sitamenta*. Plautus Menæch. (i. 3. 26.) ‘Aut aliquid scitamentorum obsonarier.’ Restituerim libens Milite : (xi. 1. 28.) ‘Occœpit ejus matri subpalparier, Vino, scitamentis, opiparisque obsoniis.’ ubi passim impressum, *vino, ornamentis, &c.* Pariter, ut apud Senecam Epistol. xcv. ‘Multorum ferculorum ornamenta coëant et cohæreant.’ ubi etiam legere malim : *Mult. ferc. scitamenta co. et coh.* Sic Paullinus Epist. ad Aprum : ‘Varia electarum dapum scitamenta.’ *Colv.* Male et deerat ante Colvium, quod agnoscunt Mss. O. Non vero *complura*, sed *plura*, ut rescripsi e Flor. Pith. Fax. D’Orv. Pal. Bert. Oxon. Nil not. e Guelf. *Sitamenta* vitiose editur modo in Edd. Colin. et Bas. sec. Adi Beroaldum, et Turneb. lib. xviii. Advers. cap. 14. Ita Mattius apud Gellium lib. xx. cap. 19. ‘Nequamve scitamenta pipulo poscit.’ Symmach. lib. i. Ep. 17. ‘Mensas secundas et scitamenta exiguæ lancis.’ ubi vide Juretum. Gell. lib. xviii. c. 7. ‘ceteraque scitamenta verborum.’ In Plauto et Seneca cave quid mutes. *Oud. Scitamenta mellita*] Edulia sunt, ex eo dicta, quod sciti saporis sint; hoc est, egregii et præcellentis. Macrobius in ultimo Saturnaliū : ‘Apud propinatores’ (inquit) ‘pleraque scitamentorum cernimus proposita ampliora specie quam

corpore.’ ubi *scitamenta* significantur jucundiora pulmenta, et sic mendosè legitur in codicibus Macrobii hæc dictio : apud Aul. Gel. per translationem posita legis *scitamenta*, decenter, pro exornationibus et venustatibus orationis : quæ in collocandis verbis, si immodice usurpentur, non carent veneno reprehensionis. Beroald.

Nec enim tam stultus eram, tamque vere asinus, &c.] Supra lib. iv. ‘Apud mea non usquequaque ferina præcordia.’ *Pric.*

Ut dulcissimis illis relictis cibis cœnarem asperrimum fœnum] Aut, cum mure Horatiano, ‘Essem ut ador, loliumque dapis meliora relinquens.’ In Milite Plantino : ‘Mirum est lolio victitare te, tam vili tritico.’ In paræmiis Græcis : Οὐδὲς κρέως παρόντος ἐσθίει θύμον. Plutarchus in περὶ Εὐθυμίας. Οἰκέτης τις ἐρωτηθεὶς ὑφ’ ἐτέρου τί ποιοῦντα τὸν δεσπότην καταλέλοιπεν, ἀγαθῶν (ἐξή) παρόντων, κακὸν ζητοῦντα, καὶ γὰρ οἱ πολλοὶ τὰ χρηστὰ καὶ πόσιμα τῶν ἡδέων ὑπερβαίνοντες, ἐπὶ τὰ δυσχερῆ καὶ μοχθηρὰ τρέχουσιν. *Idem.*

Asperrimum fœnum] Apud Plautum Capt. i. ‘Asper meus victus sane est.’ et ibidem 3. ‘Ad cœnam asperam.’ *Idem.*

PAG. 220 *Partes opimas q. devorabam*] Arnobius vii. ‘Pinguibusque se dapibus, atque opimis interficiunt cibis.’ ubi forsā *inferciunt* scribendum. *Idem.*

Rancidiora seligens, abligurribam dulcia] Vulg. *jucundiora eligens, abligurriebam dulcia* : sensu nullo. Illa, quæ mucida, inquit, rancidaque seligebam, seponebam : dulcia dumtaxat abligurribam. Scripsi *abligurribam*. Nam ligurrire etiam scribi in vet. libb. semper, testis eruditissimus P. Victorius ad Varron. de Re Rust. lib. iii. c. 16. *Colv.* Rom. et Flor. *jucundiora eligens*. Elmenh. *Rancidiora* solus habet Lipsii codex, quod sequentes Colvium editores receperunt. Sed mihi haud secus ac Wasseo non pla-

cent illa rancidiora in divite domo : nec tamen jucundiora dulcia, quod servant ceteri Mss. junctim stare posse videntur, ut etiam Pricæo est visum. *Eligens* item in omnibus est Mss. nisi forte Florent. excipias. Quare malim legere : *jucundiora eligens*, abl. *dulciter*. Sic lib. II. p. 31. 'Meque respiciens sorbillat dulciter.' Infra p. 235. 'tibiæ dulciter consonant.' Usus etiam est Cicero, alique. Si quis vero præferat *seligens*, per me licet ; modo capiat pro *eligens*, mihi que excerptens. Dein *obligurribam* Bert. *abligurabam* Par. *abliguribam* Pal. Male Floridus reposuit contra Mss. O. præter Pith. lectionem Editionum Colvio priorum *abliguriebam*. Amari ab Auctore terminationem quartæ Conjug. antiquam *ibam*, sæpe vidimus. Adi ad p. præc. 'mollibat,' ac duo *rr* in hoc verbo passim exhibent Mss. optimi, et Edd. accuratiores. *Oud.* Et rancidiora *seligens*, *abligurribam dulcia*] Apud Terentium ille IV. 2. Adelph. 'Unumquodque quod quidem erit bellissimum Carpan.' Donatus ad Ejusdem Eunuchum : 'Ligurrire dicitur, qui, &c. multo fastidio suaviora quæque degustat.' De ape Homil. 22. ad Antiochenos Chrysostomus : Οὐ πάντα ἐκλέγει, ἀλλὰ τὰ χρήσιμα λαβοῦσα, τὰ λοιπὰ ἀφίησι. Oxon. Ms. et vett. editt. omnes, *jucundiora eligens* : quæ, si τὸ *dulcia* permiserimus, parum commoda lectio. Jam nec altera illa, non nisi unius Lipsiani codicis (quod sciam) auctoritate fulcitur. *Pric.*

Fratrem] Lege, *fratrum*. Beroald.

Custodiebam] Corrige, *custodelam* : id est, custodiam, ut supra. *Idem.*

Tandem denique rupta verecundia, &c.] Lib. IV. 'Tandem denique asinali verecundia ductus,' &c. et II. 'Tandem denique devorato pudore :' i. e. ut hoc loco, 'verecundia rupta.' *Pric.*

Ac ne humanum fidem minuere quidem quotidie ac partes, &c.] Hæc ita lego, nam mire luxata sunt : *Ac istud*

j. n. æ. ac ne h. quidem fidem minuere ac partes e. s. Tà *fidem* minuere absunt a Ms. Roald. Ms. *quidem minuere*. Colv. *Fidem minuere*. Hæc recte inducit Florent. et Bert. *Elmenh.* Addere debuerat *Elmenhorst.* pro *ac* in Flor. exarari *te*, unde hæc exoritur lectio, quam, τοῖς *fidem minuere* per uncinulos inclusis, sed audacter per *Floridum* tacite ejectis, exhibuere *Elmenh.* et *Scriver.* *ac ne humanum quidem, quotidie te partes, &c.* Olim etiam *Pricæus* hæc verba *fidem minuere*, quæ sane absunt quoque ab *Oxon.* *Gueif.* *Par.* *Bert.* *D'Orv.* delenda censuit, sed in *Add.* sententiam mutavit. Tò *fidem* exsulat etiam a *Palat.* et *Petrarch.* in quibus, ut in *Lips.* *ac ne humanum quidem minuere quotidie*. Hinc patet *fidem* abiisse in *quidem*, atque ideo ab aliis (ut in *Pith.* sine verbo *minuere*) utrumque admissum, ab aliis contra verbum etiam deletum, *te* pro *ac* supposito : cum scripserit *Appuleius* : *ac ne humanum fidem min. quotidie, ac p.* *Fraudi* librariis, virisque doctis, fuit *ne* simpliciter positum pro *ne quidem*. Vide omnino ad lib. I. p. 17. 'Nulla sessibula, ac ne sufficientem suppellectilem comparare nobis licet.' Ita *fidem* abiit in *quidem* p. 229. Optime *Cicero*, 'Nefarium est fidem frangere et socium fallere, qui se in negotio conjunxit,' pro *Rosc. Com. cap. 6.* *Minuere* vero *fidem*, seu violare, temerare, dicitur, ut *Nepoti* in v. *Ag.* c. 4. 'non gravioribus pœnis adfici, qui religionem minuerent, quam qui fana spoliarent.' *Oud.* At istud jam neque æquum, ac ne humanum, &c.] *Arnobius* lib. VII. 'Humanum est istud et rectum? aut æquitatis alicujus in æstimatione ponendum?' &c. *Noster* in *Apologia* : 'Hocine verum' (i. e. justum) 'fuit? hoc, non dico, pium, sed saltem humanum?' &c. *Pric.* Ad istud] Lego, At istud : est enim particula hæc inceptiva, et (ut inquit *Donatus*) principium increpa-

tioni aptum: proinde frater fratrem furti criminaturus, scite exorditur a particula objurgatoria, et increpationi accommodata. *Beroald.* *Fidem minuere*] Delenda censeo, quæ nec Oxon. nec duo alii Mss. agnoscunt. Incidi autem jam locum Ciceronis qui retinenda clamat: 'Æque perfidiosum et nefarium est fidem frangere, quæ continet vitam, et pupilum fraudare, qui in tutelam pervenit, et socium fallere qui se in negotio conjunxit.' *Pric.* *Partes electiores*] Petronius, ubi et convivium describit: 'Et res electibiles, &c. agredimur.' *Idem.*

De reliquis æquam vindicare divisionem] In Adelph. Terentii: 'Curemus æquam uterque partem:' ubi Donatus: 'Æquam quasi fratris particeps.' *Idem.*

Possumus, omnia quidem cætera, fratres manere] Suidas: ἅλλα καὶ φιλώμεθα, λεγόμενον τι, οἶον' ἅλλα καὶ φίλοι ὄμεν. *Idem.*

Ab isto tamen nexu communionis discedere] Glossarium: 'Κοινωνίαν διαλύω, dissocio.' In alio Glossario: 'Socius, κοινωνὸς, ἐμπορία.' lege, κοινωνὸς ἐμπορίας. *Idem.*

Nam video in immensum damni procedentem querelam] Apud Petronium ille: 'Ascylte, intelligo convenire nobis non posse: itaque communes sarcinulas partiamur, ac paupertatem nostram privatis quæstibus tentemus expellere.' *Idem.*

Subjicit alius, laudo istam tuam mehercules, &c. constantiam] Alium pro 'altero,' et constantiam pro 'audacia' vel 'impudentia:' ut multoties hoc in Scripto ponit. *Idem.*

Querimoniam, quam diutissime sustinens, tacitus ingemiscebam] Hoc est quod Jacobi 5. 9. στενάζειν κατὰ τινος. ubi notata qui voluerit videat. *Idem.*

Sed bene, quod utrinque secus sermone prolato, &c.] Ita aliud par fratrum in Quintiliani cccxxi. Declam. 'Hoc primum velut mentium animique ten-

tati veneno sumus, sed Dii melius: neque longum istud fuit, neque quidquam ex eo secutum quod emendari non possit.' Sirachides xx. 1. Ὡς καλὸν ἐλέγξαι, ἢ θυμοῦσθαι κρυπτῶν! vide et 9. 17. Levitici. In Hecyra Terentiana ille: 'Haud ita decet, si perpetuam vis esse affinitatem hanc, Celare te iras: si quid peccatum a nobis, profer: Aut ea refellendo aut purgando vobis corrigemus.' Alexander apud Q. Curtium lib. vii. 'Nisi quæ delata essent excussissem, valde dissimulatio mea suspecta esse potuisset: sed satius est purgatos esse quam suspectos: cogitate neminem absolvi posse, nisi qui causam dixerit.' *Idem.*

Jactere medium quaritur] Ego sic emendo, *Jacturæ remedium quaritur*: alioqui nullus sensus, nulla Latinitatis elegantia. *Beroald.*

Nec] Lego, *ne*: istæ interdum minutiae remorantur lectores atque perturbant, quo minus verum sincerumque intellectum assequantur. Proinde hæc nostra etiam in minimis curiositas minime videri debet reprehensibilis, cum non solum eruditulis et ingeniosis, sed etiam hebetioribus et brutis ista scribantur, quorum titubantia adminiculis omnibus est erigenda, fulciendaque. *Idem.*

Ne silentio procedens simultas, &c.] Ovid. 'Sed nunquam dederis spatiosum tempus in ira, Sæpe simultates ira morata facit.' Tacitus Histor. iii. 'Inde graves simultates, quas Antonius simplicius, Mucianus callide, eoque implacabilius nutriebat.' Cicero Verr. vii. 'Tacitæ magis et occultæ inimicitiae timendæ sunt, quam indictæ et apertæ.' Chrysostomus Homil. xv. in Epist. ad Ephes. Εἰ δὲ καὶ χωρὶς κραυγῆς αὐτὰ (ἀμυνομένου ἔργα nempe) ποιεῖς, καὶ ἔνδον τρέφεις τὴν πύραν καὶ τοὺς ἀνθρακας, τί τὸ ὄφελος τῆς σιγῆς; ἢ οὐκ οἶδας ὅτι αἱ πυρκαϊαὶ μάλιστα εἰσι χαλεπώταται, ἅπερ ἂν ἔνδον τρεφόμεναι μὴ φαίνωνται τοῖς περιστή-

κόσιν ἐκάστοις; καὶ τραύματα, ἅπερ ἂν μὴ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἐξανθήσῃ; καὶ πυρετοὶ ὅσοι τὰ ἐντόσθια καίοντες, &c. Philo de Josephi fratribus: Τὸ μῖσος οὐκ ἐξελάλουν, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς ἐταμίεον' ὅθεν εἰκότως ἀργαλεώτερον ἐφύετο. *Pric.*

Dejerant uterque, &c.] 'Dejerare, valde jurare.' Donat. ad II. 3. Eunuchoi et v. 1. Hecyræ. Scioppius ex Ms. *uterque*, male: supra I. de duobus: 'Utrique comites.' *Idem.*

Dispendii latronem] Debuit dicere auctorem, vel compendii latr. Non enim latro erat dispendii, seu damni, sed quæstus eorum communis; et sic auctor utriusque jacturæ. Nisi ergo locus corruptus est, quod non puto, per breviliquium commiscuit Auctor duas ideas in unam; sive duo loquendi permiscuit genera, ut ait Pricæus. Sic lib. II. de Phil. Mor. p. 615. 'Ne nihil profutura curatio doloribus spatia promulget:' ubi Cl. Wass. ad Sall. B. Jug. c. 29. coniecit *promicet* e Nonio pro *extendat*. Sed innuit Auctor simul, a medico sic ægro annunciari, longius illi dolendum esse. Tale etiam est illud Velleii I. II. c. 25. 'Post victoriam, qua concurrerat, immo post pugnam, qua vicerat.' Consule Cl. Wopkensium Misc. Obs. v. VIII. p. 38. In D'Orv. Ms. et Edd. Junt. pr. et Aldi est *dispendiis*. Hinc fingi posset, *communem dispendiis* I. Sed ἐπέχω. Oud. *Debere cunctis artibus communis dispendii latronem inquiri]* Claudianus: 'Animosque ligant commercia damni.' In Oxon. melius, *inquirere*. In verbis 'communis disp. latronem,' loquendi duo genera (ut et alibi) permiscuit. *Pric.*

PAG. 221 *Pastus electiles]* Fux. *partes el.* Recte. *Partes* sunt reliquæ cænarum: quomodo semper vocavit supra. Roald. *Partes electibiles.* Vulg. *pastus electiles.* Colvius. Ms. et vulgati, *electibiles.* Plantine. Sciopp. in *Symb.* *Partes electiles.* Flor. *pastis e.* Bertin. *pastus electiles.* Alii, *partes*

electibiles. Infra vocat 'partes optimas.' Elmenh. Licet etiam in Pithæano sit *pastus*, recte putem viros doctos correxisse *partes*, quod dant reliqui libri. *Pastus*, quod hinc alienum est, ortum ex corr. *pastis* pro *partis*. De cibis ita loquitur Auctor non solum in hac narratione, sed et lib. II. p. 58. VII. 140. I. XI. p. 252. 'Partes illas de Thessalia mihi missas:' et crebro Petronius, aliique. Quod hanserunt a Græcis, qui ita *μοίρας* in hisce dixerunt, ut recte e Palat. Cod. emendavit T. Fab. Apollod. I. I. c. 9. § 2. ἐνέτυχε λύκοις προβάτων μοίρας νεμομένοις. Sic enim quoque D'Orvill. et alii. Vulgo *μηρούς*. Dein *electibiles* dant quoque Oxon. D'Orvill. Pith. Guelf. pr. et Edd. Colv. Wower. ac seqq. Sed *electiles* servant cum Flor. Bert. Fux. Guelf. sec. Palatinus, et Edd. reliquæ. Plant. Mostell. III. 2. 41. 'vino et victu electili Vitam colitis.' Quod Noster sine dubio imitatus est: *electibilis* non legitur in Plauto. Hinc suspicor, operarum esse erratum in nota Scioppii, atque Ursini Cod. etiam præbere *electiles*. Supra ad *partes electiones* male Pricæus e Petronio c. 36. citat *res electibiles* pro *electissimas*. Alterum barbariei adsignat Burmann. Oud.

Liberalibus cænis inescatus, &c. corpus obesa pinguitie compleveram] Vide 23. 20. Ezechielis. Apud Petronium ille: 'Quotidie magis magisque superfluentibus bonis saginatum corpus impleveram.' *Pric.*

Arvina succulenta] Cyprianus: 'Impletur in succum cibis fortioribus corpus, et arvina toris membrorum moles robusta pinguescit.' Prudentius: 'Luxus vorandi carnis arvinam fovet.' Glossæ: 'Arvina, λίπος ἀνευ σαρκός.' In Glossis Isidori dictis: 'Arvinilis: adipibus:' vide et Beroaldum. *Idem.*

Sed iste corporis mei decor pudori meo peperit grande dedecus] Hieronymus Epist. ad Salvinam: 'Quos suspectos

faciebat aut cultus immoderatioꝛ, aut crassi corporis nitoꝛ.’ *Idem*.

Tergoris vastitate] Lib. viii. de lupis: ‘Vastis corporibus sarcinosos.’ Vide pag. 42. adnotata. *Idem*.

Dirigunt animos] Seneca vi. 16. de Benef. ‘Si nunquam in me direxit animum.’ *Idem*.

Hora consueta velut balneas petitori] Gell. Noct. Attic. lib. xviii. cap. 13. ‘lavandi tempus.’ Sed quæ illa hora? quod illud tempus? Plinius de Spurinna loquens: (L. iii. Ep. 1.) ‘Ubi hora balnei nuntiata est (est autem hieme nona, æstate octava) in Sole ambulat nudus. Lotus accubat.’ Martialis (l. x. Ep. 48.) ‘Nuntiat octavam Phariæ sua turba juvencæ. Temperat hæc thermas: nimios prior hora vapores Halat.’ Tertullianus de Jejunii advers. Psychicos: (c. 169.) ‘Apud quasdam vero colonias prætereæ, annuo ritu, saccis veluti et cinere conspersi, idolis suis invidiam supplicem obijciunt. Balnea et tabernacula in nonam usque cluduntur,’ &c. Ergo balnei hora octava, hora nona: hæc hieme, illa æstate. Colv. Adde Cic. l. xiii. ad Att. Ep. 52. ‘post horam octavam in balneum.’ Mart. l. iv. Ep. 8. Pro vult in Pal. est valde. Pith. et Edd. ante Colv. si Junt. posteriorem excipias, balnea; sed contra Auctoris morem, balneas dicere amantis. Oud.

Expositis epulis inhærentem] Vide supra pag. 84. dicta. Pric.

Infandam memoratu, &c.] Virgilius: ‘Infandum Regina jubes memorare dolorem.’ *Idem*.

Ac tam liber cachinnus] Vulg. liberalis cachinnus. Colvius. Flor. et Bert. liberalis cac. Elmenhorstius. Oxon. atque. A Pith. abest tam, qui habet item liberalis cach. ut ediderunt omnes, præter Colv. Vulc. Wow. Pric. qui conjecit etiam jocularis vel jocundus, perperam et nimis a Mss. abiens. In Palat. est liber joci c. Reg. Fux. Guelf. utroque, liberi joci c. Oxon.

D’Orv. Coll. Voss. liber joci cach. Quæ lectiones omnes possent admitti. Vocem joci certe ego nequaquam excluderem. ‘Liberales jocos et cavillum’ habuimus l. ii. p. 33. Apud Plin. in Paneg. c. 49. ‘Benigna invitatio et liberales joci.’ Illi tamen hic minus videntur convenire. Placet mihi maxime liber joci c. pro effuso in jocos cachinno, sive per jocos libere vaganti. Qui Genitivus non intellectus corruptioni causam præbuit. Plin. Paneg. c. 36. ‘liberum discriminis.’ Ovid. Ep. i. 81. ‘revertendi liber.’ Sil. Ital. l. ii. 44. ‘It liber campi pastor.’ Quibus locis consulite doctissimos Interpretes. Nostro rursus in Florid. N. 14. ‘Liber omnium.’ Hanc jocos cachinni libertatem expressit l. ii. p. 34. ‘Sic inter hæc convivium totum in licentiosos cachinnos effunditur:’ quomodo enim locum esse legendum vidimus. Oud. Ac tam liber cachinnus cunctos invaserat, &c.] ‘Cachinnus liber,’ est qualem supra lib. ii. ‘cachinnum licentiosum’ dixit. In quibusdam hic liberalis c. Oxon. joci cachinnus: ex quo sive jocundus, sive jocularis legeris, satisfaciet neutrum. Invaserat, κατεῖλφε, ut apposite in Glossario vertitur. Pric.

Sciscitatus denique, &c.] *Idem* Codex, sciscitans. *Idem*.

Per idem prospiciens foramen, delectatur] Lib. ix. ‘Inoptabilis officina disciplinam cum quadam delectatione arbitrabar.’ *Idem*.

Ac dein risu ipse quoque latissimo adusque intestinorum dolorem redactus] Lucianus in Eunuchō: Πάντας ὁ γέλως κατεῖχε, καὶ οὐδεὶς ὅστις οὐ τὴν γαστέρα ἤλγει, βρασσόμενος ὑπ’ αὐτοῦ, ‘Latissimus risus’ Græcanicam est. Vide, in πλατὺν γέλωτα, Suidam et Phrynichum: supra hic lib. vi. ‘Latissimum cachinnum extollit.’ *Idem*.

Securus esitabam] Lib. vii. ‘Præsepio securus incumbens:’ ubi dicta p. 151. vide. *Idem*.

PAG. 222 *Omne genus edulium solidorum et illibata fercula*] Ms. et *libata fercula*. Sidonius Epistol. vii. 'Omnia censuræ tuæ salva; illibata, solida servantur.' Arnob. l. vii. 'Si illibata, si solida concremari animantium viscera.' Quod apud Virgilium *Æneid.* vi. 'Et solida imponit taurorum viscera flammis.' B. Ambrosius Institut. Virg. cap. 16. 'Perfectorum autem est solida esca.' Paulum interpretans ad Hebr. v. *τελειων εστιν η στερεα τροφη*, 'Solida, illibata edulia, fercula,' id est, integra, quibusque nihil detractum, tota: ut 'solida sella' apud Verrium, frustra Pompeio eum reprehendente. Contra Favorinus apud Gellium lib. xv. cap. 8. 'Quid relinquitur, nisi ut delibari sibi cœnas jubeant, ne edendo defatigentur?' De visceribus solidis alias commodius. *Colv.* Vide et Beroald. Jungit hæc Auctor et l. ii. p. 36. 'Illibata labia, mentum solidum.' *Solidus* pro toto, illibato sexcenties occurrit. Vide et Burm. ad Petron. c. 43. 'Solida centum.' *Oud.* *Illibata*] Signat neque semesa edulia, neque reliquias ciborum sibi apposita fuisse: sed fercula integra, intacta, ingustata, qualia scilicet ipsi domino apponuntur. *Beroald.*

Quidquid p. abhorreret asinus] *Vulg.* *quid potiss.* *Colvius.* *Bert.* *quod p.* *Flor.* *asino.* *Elmenh.* *F.* *asino* cum *Flor.* *Wass.* *Pal.* *Pith.* *Oxon.* *Guelf.* et *Edd.* ante *Colvium*, *quid*. Dein *asino* est quoque in *Reg.* *Fux.* *Guelf.* sec. *Oxon.* ac *Palat.* cum *Ed.* *Junt.* post. Verum mihi Latinum non esse videtur illa res abhorreret ei, veleo; pro alienus est ab illa re, vel illa res non convenit ei: cum significet ea constructione *differt*: sed homo dicitur abhorreere non tantum *re* et *a re*, verum etiam *rem*, quam vitat, apud optimos quosque. Vide *Wopkens.* *Misc.* *Nov.* *Obs.* t. ii. p. 31. ad *Septim.* de *B.* *Troj.* l. ii. c. 25. 'Exemplum admissi abhorrentem:' ut exaratur in Ms.

Periz. et jam editum ab *S. Artopæo* Argentor. A. 1691. Ex scriptura *asin9* natum videtur *asino*. *Oud.* *Quicquid potissimum abhorreret asinus excogitantes, &c.* id offerunt mihi] E converso in *Hermagora* *Noster*, apud *Priscianum* lib. x. 'Cibatum quem jucundum esse nobis animadvertent, eum apposiverunt.' *Pric.*

Ad explorandam mans. id offerunt] *Vulg.* *ad explorandum mansuetudinem id offerebant.* *Colvius.* *Bert.* et *Flor.* *ad explorandum mansuetudinem offerebant.* *Elmenh.* Abest ad ab *Oxon.* *Cod.* In *Bertino*, non in *Florent.* est *explorandum*, sed etiam in *Pithœano*, et *Edd.* ante *Colv.* De quo gerundio cum feminini generis substantivo juncto vide ad *Suet.* *Claud.* c. 26. *Heins.* ad *Vellei.* l. ii. c. 59. *Cort.* ad *Sall.* *B.* *Jug.* c. 15. In *Flor.* *N.* 2. *Cod. Medic.* præbet, 'ad examinandum homines.' *Septim.* de *B.* *Troj.* lib. ii. cap. 18. 'Ad conciliandum hostium animos:' in Ms. *Periz.* et *Ed.* *Merceri.* *Lib.* v. cap. 13. 'ob coacervandum auri atque argenti materiem,' vulgo: sed Mss. *Voss.* *Periz.* *coacervandam.* *Mox offerebant* etiam reposui. *Oud.*

Carnes lasere infectas] *Vid.* *Beroald.* *Pric.* *Lasere infectas*] *Precioso succo conditas: laserpitium* virgultum est clarissimum, quod Græci *silphion* vocant, in *Cyrenaica* provincia repertum: hinc *Catullus* 'Cyrenas laserpiciferas' cognominat: hujus succum vocant *laser* magnificum, in usu ciborum, medicamentisque, et ad pondus argenti denarii pensum: de quo multa *Plinius* noster volumine undevigesimo. Apud auctores Græciæ evidentissimos invenitur, Cæsarem dictatorem initio belli civilis inter aurum argentumque protulisse ex ærario *laserpitii* pondo cx. Est radice multa, crassaque, caule ferulaceo, quo homines vescebantur decocto, asso, elixoque. *Laser*, hoc est succus, duobus modis capiebatur, radice et caule.

Unde indita nomina rhizias atque caulias. Laseris in condituris meminit frequenter Apicius : a quo pullus laseratus dicitur, lasere perfusus : idem laseratum absolute appellat obsonii genus, quo laser Cyrenaicum, cum aceto et liquamine dissolvendum esse præcipit. Inde 'laserpitiatum acetum' dictum, quo quidam lentem respargunt causa diuturnitatis. Palladius in tertio laser appellat opon cyrenaicum, quasi succum laserpitii, a Cyrenaica provincia dictum : et ita sane Græci vocant : noster Plinius in xxii. dixit laser esse inter eximia naturæ dona numeratum, quod pluribus compositionibus inseritur. Concoctioni plurimum conferre senibus fœminis traditur, hyeme quam æstate utilius, ab ægritudine recreationi efficax in cibo. Laserpitii meminit et Plautus in Pseudolo, his verbis : 'Eo laserpitii libram pondo diluunt.' De lasere mentio quoque est apud Columellam, qui id a Græcis *silphion* vocari tradit. *Beroald.*

Altilia] Glossarium Isidori : 'Altillis, pasta, ab alendo.' Vide ad Apologiam pag. 83. notata. Excerpta veteris Glossarii : 'Altiliarius, ὀπνεορόφος.' *Pric.*

Exotico jure perfusus] Sic, 'jure perfundi,' Seneca xcv. Epistola. *Id.*

Interim convivium summo risu personabat] Supra lib. ii. 'Inter hæc, per convivium totum licentiosus cachinnus effunditur.' i. e. per totum locum in quo convivium. Vide xviii. 7. A. Gellium. Hesychius : Συμπόσιον. τόπος εὐωχίας καὶ πόσεως. Tertullianus cap. 14. de Idololatria : 'Convivia constrepunt.' *Idem.* *Summo risu personabat*] Petronius : 'Omnia nimio risu exsonuerant.' *Idem.*

Surrula] Vide Vulcanium col. 62. ad veteres Glossographos. *Idem.*

Date (inquit) huic quidpiam meri] De Philemone Valer. Maximus : 'Paratas ei ficus, &c. asello consumente, puerum ut illum abigeret, inclama-

vit : qui cum jam comestis omnibus supervexisset, quoniam (inquit) tam tardus fuisti, da nunc merum asello.' Eandem rem narrat et Lucianus Macrobiis. *Idem.* *Sodali huic*] Festus Pompeius : 'Sodales quidam dictos putant, quod una sedeant, edantque.' Onomasticon vetus : 'Sodalis, σύσσιτος.' *Idem.*

Quod dictum Dominus secutus] I. e. adsensu secutus. *Idem.*

Poculum q. mulsi] *Fux.* *paululum q. m.* *Roaldus.* *Idem.* *paululum q. mulsi.* *Colvin.* *Ms. paululum q. m.* *Sciopp.* in *Symb.* *Oxon.* *Guelf. pr. paulum.* *Sed Palat.* etiam et *D'Orv. paululum.* Quod τῷ poculum hic multum præplacet, ut jocosius ; nisi malimus *pauculum* : quod facile abire potuit ob soni *au* et *o* vicinitatem, de qua latius alibi, in *poculum.* Crebro voce Adjectiva *pauculus* utitur Auctor. *L. xi. p. 261.* 'post pauculum tempus.' Sic *paucus* pro *parvo* *Horat. Art. Poët. 203.* 'foramine. paucos.' *Vitruv. l. i. c. 1.* 'Pauca manu.' Immo apud *Hirt. de B. Afric. c. 67.* 'Paucos tritici.' Quod nunc nequaquam damno. Adi etiam *Heins. ad Ovid. l. viii. Met. 647. iii. F. 66.* Mox vitiosissime *Edd. Scriv. adpetebat. Oud. Poculum quoque mulsi*] *Ms. Oxon. paulum* : tres alii *paululum.* *Pric.*

Hemus] *Lego, heus* : ut fiat sensus illustrior, sitque adverbium vocandi. *Beroald.*

Mulso contempera et offer p.] Sic hunc locum lego cum *Pal. Bert. et Flor. Vulgati, mulso et multo c. et offer p. Elmenh. Lego ex multo. Brant. Si Appuleiana sunt verba et multo, poterunt significare et quidem multo, ut solet certe cum aliis loqui Noster. Confer notata ad l. vii. p. 134. 'Bestiam ad quadrupedem.' Perperam Sopingius conjecit et *mero, Pontanus ad Macrob. l. vii. S. c. 12. et musto* ; cum *mulsum* sit vinum melle mixtum, et *pejus* *Brantius ex multo.* Verum cum nullus Codex hic Lipsiano suffra-*

getur, eas voces, ut e glossa natas, et a Colvio, Vulc. Wower. Scriv. receptas, rursus ejicere malui cum Elmenh. Pric. et Florido. Guelf. pr. *conta mulso*. In Oxon. *tempera*. Pith. *offeres*. In solis Edd. Ber. Bas. Colv. Vulc. vitiose editur *affer*. Pro *meo* in Oxon. *modo*. Oud. *Illum aureum cantharum mulso et mullo contempera*] Redeant ad sedes suas illa et *mullo*, a Colvio ex Lipsii Ms. importunissime inferta, nec aliorum codicum, aut cæterarum editionum assensu munita. Oxon. *ærerum crateram*. Virgil. II. 'Crateresque auro solidi:' quod etsi in idem ferme recidat, malim *cantharum* tamen: nam et supra IX. 'aureum cantharum' habuimus, et VII. 'vinum cantharis immistum.' Pontanus ad Macrobian VII. 12. hæc citans, legit, *mulso et musto contempera*. Quid voluit vir doctissimus cum id scriberet? si *mulsi* ex melle et vino confectio est, quid *musti* additamento opus. Pric.

Epulonum] Onomast. vetus: 'Epulones, δαιτυμόνες.' Idem.

Otiöse] 'Hρέμα. secure. Idem.

Uno haustu perhausi] Vide de la Cerdam ad Virgil. I. Æneid. *Elmenh.* Conjicit quidam *perduxi*. Sed elegantius est vulgatum, ut 'voce vocare,' 'clamore clamare,' 'amore amare,' 'audacia audere,' et innumera similia. Oud. *Uno haustu perhausi*] 'Impiger hausit Spumantem pateram, et pleno se prolnit auro.' Snidas: Σπασάμενος ἀκράτου οἴνου ἐκπιών. Eundem vide et in ἀμυστὶ πίνειν. Pollux VI. 3. Ἀμυστὶ πίνειν, ἀμυστίζειν, χανδὸν πίνειν. Pric.

Clamor exurgit, &c. cunctorum] Hieronymus in Hilarionis vita: 'Clamor ortus ab omnibus.' Gellius xv. 22. 'Clamor factus, et orta admiratio est.' Idem.

Salute me prosequentium] Non agnoscit hæc Ms. noster. Colv. Hæc male absunt a Palat. Nam in fine prandii vel cænæ Antiqui solebant dicere *prosit*, ut observat Fulvius Ur-

sinus in appendice de Triclinio p. 187. *Elmenh.* Desunt quoque Oxon. Par. Guelf. utrique, immo etiam præced. a *clamor* usque ad *Fux*. Nec leguntur in Luciano. Sed solebant potori magui poculi salutem adprecari convivæ. Elegantissimus est Xiphilini ex Dione locus in Commodolib. LXXII. p. 825. Ἐπιεν κύλικι ῥοπαλωτῇ παρὰ γυναῖκος γλυκὺν οἶνον ἐψυγμένον λαβὼν, ἀμυστὶ. ἐφ' ᾧ καὶ ὁ δῆμος καὶ ἡμεῖς παραχρῆμα πάντες τοῦτο δὴ τὸ ἐν τοῖς συμποσίοις εἰωθὸς λέγεσθαι ἐξεβοήσαμεν, Ζήτειας. *Salute* in Pith. Oud. *Salute me prosequentium*] Hæc absunt ab Oxon. Palat. et Lipsii Ms. Pric.

Magno denique delibutus gaudio Dominus] Vicent. edit. et Oxon. cod. *Magnoque delibutus g. D. Idem.*

Vocalis servis emptoribus meis] Idem, V. *servis suis, e. meis. Idem.*

Quadruplum restitui pretium] Τετραπλουν ἀποδέδοσθαι Luc. 19. 8. Idem.

Cuidam acceptissimo liberto suo] Gloss. 'Acceptus, προσφίλης,' &c. Sic, 'acceptissimus servus,' in Plautinis Capteivis: et Luc. 7. 2. δούλος ἔντιμος, ad quem locum σὺν θεῷ plura annotabimus. Idem.

Et satis peculiato] Glossæ: 'Πεκούλιον' οὐσία ὑπεξουσίου, ἢ δούλου, peculium.' Glossæ aliæ: 'Peculiatius, κτήσιος, πολυούσιος.' In vetere Onomastico: 'Peculio, as, ἀργυρίου τιμῶν' ita enim, non τιμῶν scribendum. Idem.

Magna præfatus diligentia] Intellige servandum vel curandum me, elliptica locutione, ut censet Pricæus. Si tamen Mss. addicerent, mallet cum Groslotio, *magnam præf. diligentiam*: sive mōnens, antequam me traderet ei, ut adhiberet mihi magnam diligentiam; ut in prologo, 'præfamur veniam.' Lib. XI. p. 251. 'fausta vota præfatus:' et alibi. Nisi *magna diligentia* sit ipsius domini, qui diligenter valde præfatus est liberto, quid fieri me velit. Oud. *Magna præfatus diligentia tradidit*] *Præfatus* servandum vel curandum intellige: ora-

tio enim est elleiptica. Supra lib. vii. 'Evocato armentario equisone, magna cum præfatione deducendus assignor.' Pric.

Voluptates ejus, &c. instruebat] Supra lib. iv. 'Voluptates publicas instruebat.' *Idem.*

PAG. 223 *Suffixo cubito*] Lib. ii. 'Suffultus in cubitum:' ubi pag. 34. adnotata consule. *Idem.*

Et insultare] Vulg. et etiam saltare. Ms. et insaltare. Colvius. Pal. et Florent. *adluctari etiam saltare.* Lucianus p. 253. Καὶ πρῶτον μὲν κατακλί-
νεσθαί με ἐπὶ κλίνης ὥσπερ ἄνθρωπον
ἐπ' ἀγκῶνος ἐποίησεν. Elmenh. Oxon.
Bert. Pith. Guelf. pr. Fux. dant quoque, et etiam saltare, Pal. Guelf. sec. et insaltare, D'Orv. et etiam salutare: unde male Colv. Vulc. Wower. Pric. edidere, et insultare, quod vim vel vituperium significat. Vett. Edd. et plurimorum Mss. lectionem repetierunt Elmenh. et Florid. et saltare etiam exhibet Scriverius. Mihi videtur scribendum, *adluctari ei, et jam saltare,* ex Luciano t. ii. p. 616. Εἶτα καὶ προσπαλαλεῖν αὐτῷ καὶ μὴν καὶ ὀρχεῖσθαι, ἐπὶ τοὺς δύο (πόδας) ἐπανιστάμενον ὀρθόν. Hinc sequitur 'conviva,' 'luctans,' 'saltans' asinus, ut ibid. οἰνοπότης, παλαίων, ὀρχούμενος. Saltantes elephantos videte etiam apud Ælian. lib. ii. Anim. c. 11. Alioquin præfero multum *insaltare*, quomodo Mss. optimi præbent infra lib. xi. p. 235. 'Terror et metus nudis insaltantes gladiis.' Τὸ sublati non agnoscunt Guelf. et Palat. Oud. *Dein adluctari, et insultare, &c. perdociuit*] Plutarchus in περὶ Τύχης, de elephanto: Ὅρχήσεις μανθάνει, καὶ χωρεῖας, καὶ προσκυνήσεις. Pric.

Verbis nutum commodare] Quintilianus xi. 3. 'Non manus solum, sed nutus etiam declarant voluntatem nostram, et in mutis pro sermone sunt.' *Idem.*

Commodare, ut quod nollem relato, quod vellem rejecto capite monstrarem]

Delph. et Var. Clas.

Scriptura vet. lib. *commodarem, ut, quod vellem relato, quod nollem rejecto c. monst.* Quæ certe melior videtur. Colv. Emenda: *ut, quod vellem relato, quod nollem, rejecto cap. vel potius ex Bertin. rejecto capite.* Wowerius. Bertin. *rejecto.* Et placet. Nam capite rejecto velut signo voluntatis et assensus uti omnes solemus. *Sciopp. in Symb. Ut, quod vellem relato, quod nollem, rejecto.* Sic Flor. Bert. et Pal. Vulgo, *ut, q. nollem relato, quod vellem, rejecto.* Elmenh. Turpiter se dat Elmenhorst. ita cum Scriv. et Flor. legens contra sensum communem. *Relatum enim caput et rejectum nihil differunt; neque ita, ut ait, fere habent Mss. illi.* Cum Colvio faciunt Gruter. ad lib. ii. p. 21. Vulcanius, Pricæus. Sed in illorum lectione, ut et Taubmanni ad Plant. in Mil. Glor. ii. 2. 52. *Quod nollem rejecto, quod vellem, relato c. idem est vitium.* *Referre enim et rejicere caput,* non diversi sunt nutus, sed unus rennensis gestus. Verum unice viderunt Wower. et Scioppius, qui adeatur etiam lib. i. c. 18. *Susp. Scribendum enim: Ut quod nollem, relato, quod vellem, rejecto cap. monstrarem.* Sic enim diserte exhibent Mss. Flor. Bert. Pith. Fux. Pal. Oxon. Par. D'Orvill. Guelf. uterque, immo et in mea Coll. Ms. Lips. sive capitiz declinati, et proni, vel *projecti:* ut in notis bene explicat Beroaldus, adnutu. Adi me ad Suet. Cæs. c. 9. et Vesp. c. 8. In Palat. Guelf. sec. est bis *vellem.* Millies *re et de* in Mss. confunduntur, ut aliquoties in Appuleio etiam vidimus. Ex. gr. p. 219. sic pro vulgato 'capistro, me prehensum reclinat,' p. 225. legendum patebit *declinat.* Oud. *Ut, quod vellem, relato: quod nollem, rejecto capite monstrarem*] Gellius x. 4. 'Cum adnuimus vel abnuimus, motus ille capitis a natura rei non abhorret,' &c. Hesychius: Ἀνευετεί, (fortasse ἀνανεύει legendum,) ἀρνεῖται ἀπὸ τοῦ ἀνανεύειν,

Apul.

s H

inalbebat dies.' Sed *inalbare*, ut *albare* apud Priscian. lib. viii. p. 800. et in Glossis, est Activum. Errat enim Eutyches p. 2188. ejusdem potestatis faciens *albo*, *as*, et *albeo*, *es*. Noster lib. ix. p. 193. 'Quæ lacinias circumdatas caudido fumo sulphuris inalbabat.' Oud. *Cerei præclara micantes luce, nocturnas nobis tenebras inalbabant*] Lib. iv. 'Tædis, lucernis, cereis, &c. nocturni luminis instrumentis, clarescunt tenebræ.' Pro, *præclara micantes luce*, malim *clara præmicantes luce* reponi: supra lib. v. 'Lucernam claro lumine præmicantem:' et xi. 'Candore nimio Lunæ præmicantem orbem:' sic ibidem: 'veste nivea prænitere.' Lucianus hoc ipso loco, *Λύχνοι μέγα τῷ πυρὶ λαμπόμενοι*. quod quid aliud quam *præmicare* innuit? Pric. *Nocturnas nobis tenebras inalbabant*] Melius in Oxon. *inalbebat*. Supra lib. vii. 'Tenebris abjectis dies inalbebat:' id est, τῷ *in* (ut alibi monimus) solenni ejus consuetudine adjecto. *Idem*.

Cuncto prorsus spoliata tegmine] Lib. ii. non dissimili scæna: 'Laciniis cunctis suis renudata.' *Idem*. *Tænia quoque qua decoras papillas devinxerat*] Scholiastes ad Aristophanis Plutum: *Ταινία, στενὸν τι καὶ ἐπὶ μῆκες ὕφασμα· κοινότερον δὲ εἰπεῖν, φασκία*. Martialis: 'Fascia crescentes Dominae compesce papillas.' Pollux vii. 14. *Τὸ τῶν μαστῶν τῶν γυναικείων ζῶσμα ταινίαν ὠνόμαζον, καὶ ταινίδιον*. adde quæ supra pag. 25. adnotata. *Idem*. *Tænia quoque, qua decoras, &c.*] Strophium designat, id est, fasciam pectoralem. Strophium enim (ut auctores tradunt) fascia est, qua virginales papillæ cohibentur. Catull. 'Non tereti strophio lactantes vincta papillas.' Beroald.

De stagneo vasculo] Bertin. *stanneo* v. Elmenh. *Stanneo*. Ms. Par. *stanneo*. Ita passim in Mss. Vid. in Scribonium Rhodius, et Colum. lib. xii. 41. 'Cacabo figuli novo, vel

stagneo.' Ita Mss. Arundel. et Sunderland. et Sangerm. et Codex Palad. Maii vii. 1. Nec enim ibi est novandum. Sic et Pandect. Flor. sic et Plin. xxxix. 2. ubi Harduini Ed. *stannea*, Ms. Baliol. *stagnea*: uti et xxx. 5. 7. Sic denique Plinium secuti recentiores medici. Wass. Mos est librariorum perpetuus *stagnum* scribendi pro *stanno*. Adi ad Sueton. Vitell. c. 5. ut hic est in Mss. tantum non omnibus, itemque Edd. si excipias Wower. Vulc. Scriv. Pric. Flor. At in *stanneo* sen κασσιτερῖνῳ vasculo balsamum odoriferum primatem feminam habuisse, vix credibile. Lucianus etiam id fuisse ait ἐξ ἀλαβάστρου. *Stagneum* est, qui exponat περιπεταλούμενον, stagnatum et incrustatum. Quid? si simpliciter exponas *splendens*, ut fuerit ἐξ ἀλαβάστρου, sive γανοῦμενον, quod adscripsit Sopingius, citans p. 195. Advers. quæ sunt inedita. Glossæ: 'Γανώτης, stagnator, a γανῶω, splendo.' Unde in Epigramm. γανῶσαι. Mox in Florent. *basculo*. Sese, &c. multo exsulant a Pith. Oud. *De stagneo vasculo*] Lucianus hic, ἐκ τινος ἀλαβάστρου. Vide ad Matth. 26. 7. dicta. Pric.

Sed multo tanta impensius etiam nares perf.] Colvii vel Lipsii emendationem recepere Vulcan. Ed. sec. Elmenh. Scriv. Flor. ita ut *que* interponendo ediderint, m. tanto i. *crura etiam natesque perf.* Certe tanto est in Lips. et Palat. *nates* etiam in Bert. Oxon. Flor. Urs. Guelf. et aliis. At de solis *naribus* loquitur Lucianus, scribens, ἐνθα μάλιστα τὴν ῥίνα μου μύρω ἐνέπλησε. Nec video, cui bono Asini *crura* et *nates* oleo perfuderit. Osculi canssa ejus nares snave olere voluit. Sic quum capram oscularetur Crathis, nares et os ἀπέφανε εὐώδες τῇ αἵγῃ, apud Ælian. l. vi. Anim. c. 42. Immo forsitan *crura* et *nates* originem habent ex fragmento illo, quod servarunt codices Florentini, spurcissimo quidem, sed Appuleianum genium satis

spirante, mihi tamen valde suspecto : sicut et in Luciano nullum ejus exstat vestigium. Quare malim legere, *multo tanto inpensiore cura et nares p. m.* cum Acidalio ad Plauti Stichum c. 5. ubi multis agit de *multo tanto*; quod plane Appuleianum est. Vide ad lib. VII. p. 142. '*multo tanto pluribus.*' *Oud. Nates perf. m.*] In Flor. Mstis duobus sequens fragmentum inseritur : *Et Hercule Orcium pigam* ¹ *per teretem hyaci fragrantis et Chia rosaceæ* ² *lotionibus expurgavit (alter expiavit).* *At* (al. ac) *dein digitis ypate licanos mese permese* (al. paramese) *et nete* ³ *hastam mei inguinis nivei spurciei pluscule excorias emendavit.* ⁴ *Et cum ad inguinis cephalum* ⁵ *formosa mulier concitim* (al. conatim vel connatim) *veniebat, ab orbibus ganniens, ego et* ⁶ *dentes ad Jovem elevans Priapo frequenti frictura porrixiabam,* ⁷ *ipsoque pando et repando ventrem sæpiuscule tractabam* (al. tactabam). *Ipsa quoque respiciens, quod genius* ⁸ *inter anth. teneras excreverat, modicum illud* (al. id) *morulæ, qua lustrum ster-* ⁹ *ni mandaverat, anni sibi revolutionem autumabat.* Quod purum putum Apuleianum esse, dubium non est, ejectum autem ab illo, qui nefariam turpitudinem in his verborum involucrīs non tulit. Etiam nos pudor et pietas prohibet, tali luto manus inquinare, aut iis emaculandis operam pessime abuti. *Elmenh.* Tam castus si fuit Elmenhorstius, cur non potius silentio involvit hoc fragmentum, quod Floridus etiam inter reliqua Appuleii Priapeia separatim suæ Editioni inseruit; ut scil. Gallia Delphinus uno oculi conjectu cuncta turpia simul contemplaretur. Idem in parenthesi pro *hyaci* conjecit *Lyai*; pro *Anth.* legit manus cum Cortio. A ceteris manum abstenuit, sine dubio, quia non intellexit. Breviter quædam monebimus. ¹ *Orcium pigam*] Sic Mss. Cum vero Græci partem corporis, quæ sutelæ similis sub pene per medium scrotum transit, vocarint ὄρρον, junctamque

illam partem cum πυργῇ, qua desinit, appellarint ὀρροπόργιον, patet satis de hac parte agi, adeoque legendum esse : *Orrum in pygam pert.* aut simile quid. Adi Polluc. I. II. § 173. 182. Hesych. Suidam, alios. Citat Salm. ad Solin. p. 232. *Orchium bigam perteretem.* An orchium bigam sunt testiculi, sic vocati ab herba geminorum figuram referente? Vide Salm. in Plin. p. 190. vel ab Orchī oliva testiculari, de qua vide ad Colum. I. v. c. 8. ² *Hyaci fragr. et Chia rosaceæ*] Hæc nihili sunt. Salmas. ad Solin. p. 232. 237. conjecit musci ex Arnobio, Hieronymo, Glossis, '*Musculus, εὐωδία.*' Lego potius, *Lyai fr. et oleæ rosaceæ.* Intelligit ὄλνον ἀνθοσμίαν καὶ εὐώδη, cujus passim meminerunt Veteres, et ῥόδιον ἔλαιον, quod et rosaceum simpliciter vocarunt. Vide Polluc. lib. VI. § 105. Plin. lib. XX. 3. XXI. 29. ut oleam sive fructum pro ejus liquore sumserit. Certe Chia, quæ ficus est, locum hic habere nequit. ³ *Ypate licanos mese, permese, et nete*] Lege, *Hypate, Lichano, Mese, Paramese, et Nete.* Ac sunt nomina quinque digitorum, et hinc Modorum, sen Tonorum, qui per illos fiebant in chordis Musicis citharæ, cujus instar hic fingit sua a muliere tractari pudenda. Vide Polluc. lib. II. § 145. Fest. in v. '*Nænia,*' Plut. de Mus. tom. II. p. 1136. &c. Cl. Ptolemæi Harmoniam passim, et p. 228. Vitruvium I. v. c. 4. Thomam Mag. v. Νήτη et Mss. Verum vel sic locus nondum sanus videtur, ac quædam deesse. Neque enim τῷ digitis satis convenit femininum modulorum genus, et clarius debuerat illam inguinis tractionem et lusum exprimere verbo '*percurrrens,*' '*tangens,*' '*feriens,*' '*stringens,*' similive. ⁴ *Nivei spurciei p. excorias emendavit*] Lego, *nivea spurcitie p. excorians emundavit.* Ultimum certe est in Ms. Florent. primo, ac restituendum quoque Columellæ lib. XII. c. 3. e Cod. Sangerm. '*bubilia*

ἢ ἀπαρνέϊται. Homerus : Τὸν δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἕτερον δ' ἀνένευεν. Quæ citans i. Epist. 7. Plinius junior, subjungit, 'Ego quoque simili nutu ac renutu respondere tuo voto possum.' Vide Artemidorum v. § 72. 73. De *manibus* Quintilianus. 'Annunciandi quoque et renuendi ratione demittuntur aut allevantur.' 'Ἀναγεύει autem in Hesychio legendum probabile est ex ejusdem hisce, 'Ἀναγεύων' παραιτούμενος. Pric. *Relato*] Quando aliquid renuimus et nolumus, id *relato*, hoc est, retro lato, et in diversa reducto capite significamus: quando vero quippiam annuimus et volumus, id capite in anteriorem partem projecto ostendimus. Hæc cum ab asino fierent, mira videbantur, cum asinus naturaliter sit brutus et tardus: unde proverbium inolevit ὄνος λύπας, id est, asinus ad lyram. Beroald. *Rejecto capite*] Supra lib. II. 'In rubore suffusus, rejecto capite restiti.' Oxon. et alius Ms. *dejecto c.* Pric.

Siliensque pocillatore respecto, &c.] Juvenalis: 'Tu Getulum Ganymedem Respice, cum sitias.' *Idem.*

Ciliis alterna connivens, &c.] 'Ὀφρύσι νεύειν Homero Iliad. x. Hesychius: 'Ὀφρυάζει' ταῖς ὀφρύσι νεύει. quod Nonnus ad Joannis XIII. λάλον σιωπῇν vocat. Simile in Plautino Milite, 'oculis signum dare.' *Idem.*

Bibere flagitarem] Cicero Verr. III. 'Poscunt majoribus poculis: ubi Asconius, 'A pincerna: id est, petunt, ut subaudiatur, bibere.' *Idem.*

Atque hæc o. obediebam] 'Ἀρχαϊκῶς. Wower. Notis suis præfixit Pricæus *obaudiebam*, nihil præterea monens, nisi Wowerium (Stewechium) legere *obibam*. De *obaudire* vide ad lib. III. p. 53. Non displicet mihi *obibam*, quod Sopingius etiam suo exemplaris margini adlevit, et crebro abiit in *obedire*. Respice, quæ notavi ad lib. IV. p. 74. 'Munus obeundum.' *Idem* mendum obsedit quasdam Edd. de

Deo Socratis p. 677. Ed. Flor. 'Quæ omnia mediæ quædam potestates obeunt.' In Fux. Reg. est *at hæc*, fors. pro *ad hæc*, ut construatur, *obediebam ad hæc omnia*. Floridus ideo fortasse edidit *adque*, invitis Gratiis. Oud. *Atque hæc omnia perfacile obaudiebam*] Wowerius, *obibam*. Pric.

Me obruncatum, vulturibus opinum pabulum redderent] Lib. VII. 'Heus tu puer, obruncato protinus isto, intestina quidem canibus nostris jacta,' &c. *Idem.*

Jamque rumor publice crebuerat, &c.] Supra lib. I. 'Publicitus indignatio percrebuit.' *Idem.*

Quo conspectum, &c. effeceram Dominum] Id est, *conspicuum*, περίβλεπτον. sic, 'in armis conspectum,' Virgilius et Avienus dixere. *Idem.*

Voces humanas intelligentem, sensum nutibus exprimentem] Auctior hic Ms. *saltantem asinum, jocantem, v. h. i. s. n. exprim. asinum*. Sciopp. in Symb. Rescribe ex Manuscriptis, *jocantem asinum, v. h. i. asinum, s. n. e. asinum*. Elmenh. Qui sic cum Scriverio et Florido e Codd. scil. Florentinis et Ursini rescripsit, eisque suffragatur Cod. D'Orvill. præbens *jacentem asinum*. Non habet tamen Lucianus, qui contra alia addit ludicra, hic omissa. *Asinum* dein repetitur quoque semel post *intelligentem* in D'Orv. Ms. uti in Ursini post *exprimentem*. Sed, ut dixi, in totum quinquies scribitur in Flor. Edd. Elm. Scriv. Flor. Nec refragor. Negligentissime vero pro *exprimentem* Floridus edidit *exhibentem*. Eleganter dicitur asinus 'exprimere sensus nutibus,' quod scil. homines faciunt voce, et oratione, quam *expromunt*; ut legendum in Arnob. I. VII. p. 217. Aliud enim est *exprimere vocem*, sive alteri extorquere (vide ad Vell. I. II. c. 19. Phædr. v. 5.) sive imitatione fingere, et sic declarare, ut *sensus* hic. Lucan. I. IX. 1040. 'Gemitusque expressit pectore læto.' Cic. I. de Orat. cap. 34. 'Exprimere

verba imitando.' Senec. Ep. 56. 'Tenuem et stridulam vocem, quo sit notabilior, subinde exprimentem.' Ovid. xi. Met. 635. 'Morphea. Non illo jussos sollertior alter Exprimit incessus, vultumque, sonumque loquendi.' Solin. p. 37. 'Addiscit vocamen, quod exprimere possit imitatione vocis humanæ.' Oud.

Vel unum] Corrige, *vel unde*. Ber.

Thyasus] Hic nomen proprium est, cum alias *thyasus* saltationem tripudiumque significet. Quod ex Virgiliano carmine satis notum est: 'Daphnis thyasos inducere Baccho.' Thyasos, ut Græci tradunt, et docet Suidas, est ἱερός χορός, id est, sacer chorus, ἀπὸ τοῦ θεῖν, ὃ ἐστι τρέχειν, quod significat currere. θιασῶται dicuntur saltatores, et proprie in sacris Bacchi: dicitur et *thyasus* multitudo congregata. *Idem*.

Hoc enim nomine meus nuncupabatur Dominus] Lib. viii. 'Hoc enim nomine censebatur jam meus Dominus.' *Pric*.

Gradatim permensis honoribus] Lib. iv. § 5. de Muner. et honor. 'Neque prius majorem magistratum quisquam, nisi minorem susceperit, gerere potest.' Hinc, 'gradatim honores deferre,' in l. xi. § 1. d. tit. et, 'honores ordinatim petere,' apud Marcum Sulpicium (in Epist. Cicer. Famil. iv. 5.) Vide quæst. politic. Part. i. qu. 10. Melch. Junium. Glossæ: 'Gradatim, βαθμηδόν, κατὰ βαθμόν.' *Idem*.

Quinquenniali magistratui] Intelligit ædiles quinquennales. *Brunt*. Immo vero 'Duumviros quinquennales.' Ædiles erant annui in municipiis et coloniis, qualem descripsit Auctor l. i. p. 18. Sed ex iis creabantur gradatim 'duumviri quinquennales.' Vide Indices Gruteri et Muratorii, Otton. de Ædil. cap. 7. pag. 185. Erant et 'sexviri Augustales quinquennales;' sed duumviris honore minores. *Oud*.

Latius munificentiam suam porrigebat] Hoc sensu capienda Glossarii ea, 'Munificentia, δωρεά, φιλοτιμία,' item, 'Φιλοτιμία, munificentia, &c. munus.' Extenditur vox hæc et ad opera publica. Glossarium, Isidori dictum: 'Munificentia, opus publicum.' *Pric*. *Nobilissimus feras*] Quales 'primæ formæ feras' lib. cur bon. viris, &c. Seneca vocavit. *Idem*.

Et famosos gladiatores] Vide supra pag. 72. notata. *Idem*.

Ex arbitrio coemptis, &c.] E converso, 'ex sententia' (quod hic *ex arbitrio*) 'vendere,' in Plautina Mercatore. *Idem*.

PAG. 224 *Spretis luculentis illis vehiculissuis*] Basilii homil. εἰς τ. πλουτοῦντας, de luxu divitum: 'Ὅχηματά ἐστι μύρια, τὰ μὲν σκευαγωγούντα, τὰ δὲ αὐτοῖς περιφέροντα, &c. Oxon. Enim *spretis, &c.* *Idem*.

Prædarum carpentis] Locus corruptissimus, si quis alius, neque ulla spes auxilii a Ms. Tentabam ego aliquando, *cædarum*. Sed φεῦ τῆς ἀκυρολογίας. *Roald*. Modius, *rhedarum carpentis*. Sciopp. in Symbola. *Rhedarum*. Sic Modius legit. Vulgo, *prædarum*. Elmenh. *Pricæus* scilicet secutus est Wowerii editionem, qui ita tacite ante Elmenh. exhibuit Modianam vel Schikeradi conjecturam, quam puto incidisse etiam *Roaldo*: (quid enim velit istud *cædarum*, nescio:) et probavit etiam Sciopp. in Susp. L. i. Ep. 18. Sed mihi videtur esse absurdissima. Quid enim quæso est *carpentum rhedæ*? Aliud est *carpentum*, alia *rheda*: licet utrumque sit currus. *Præclarum* videtur esse hypothetarum ἀμδρημα. Constans omnium Mss. lectio mihi videtur sana, seseque recte habere. *Carpenta prædarum* sunt currus, qui trahebantur a *prædis*, i. e. feris nobilissimis, quæ ipsæ a Poëtis aliisque sæpe *pradæ* vocantur, ut Virgilio, aliisque. Adi Cl. Burmann. ad Phædr. F. 1. lib. ii. 'Prædator intervenit.' Hinc Virg. Georg. i.

130. 'prædarique lupos:' ubi male dubitat Servius, quo sensu sit capiendum. Hominum venationem in lupos a Virgilio intelligi, clarissime patet e seqq. et vs. 139. 140. Solin. c. 53. 'Nec plebeias agunt prædas. Tigres et elephantum requiruntur.' Estque similis locutio 'currus equorum' Ovidio l. v. Met. 360. Front. l. i. xi. 10. Gell. l. xix. c. 8. Sueton. Calig. c. 19. 'Curriculum famosorum equorum.' Xenoph. l. vi. Cyrop. p. 169. Apollod. l. i. c. 6. Atque ita forsitan legendum e Ms. Vossiano in Statio l. vii. Theb. 120. 'tumultum Auges, et arma virum currusque imitatur equorum:' ubi vulgo *cursus*, vel *pulsus*. Pariter Apollod. ait l. i. c. 65. ἄρμα πτηνῶν δρακόντων. Sueton. Claud. c. 11. 'currum elephantorum.' *Oud.*

Quæ partim contacta, &c.] Pollux x. 12. καὶ τὰ μὲν τῶν ὀχημάτων σκευοφόρα ἂν εἴη, &c. τὰ δὲ κατάστεγα, καὶ στεγαστά. Curtius lib. ix. de Alexandro: 'Vehicula deinde constrata, ut plures capere milites possent: tabernaculum in modum ornari' (præcepit) 'alia candidis velis, alia veste pretiosa.' *Pric.*

Consequis] Appendicibus, et quasi sequelis: sic supra: 'Penduli comitatus extrema consequia:' a *consequendo* enim *consequia* dicuntur, ut ab 'exequendo' 'exequiæ.' *Beroald.*

Equis Thessalicis] Lactantius ad lib. iv. Statii pag. 120. 'Optimæ naturæ equi Thessalici per orbem feruntur.' Oppianus Cyneget. lib. i. vs. 170. et seq. *Elmenh. Eq. et Thess.* Guelf. sec. Passim 'Thessalici equi' laudantur: unde appetebant eos ad curre certamen. Vide Sophocl. Elect. vs. 705. *Oud.*

Aliis jumentis gallicanis] Mirum, Apuleium hic laudare jumenta Gallicana, quæ alias vilis æstimii: Unde et natum proverbium, 'vilior Gallico cantherio.' Sed videtur etiam Ovidius probare 'canes Gallicos' lib. i.

Metamorph. Elmenh. Ad verbum hæc descripsit Elmenhorst. ex marginali Lindembrogii nota. Vide et Beroald. quem compilavit Floridus. Sed vehementer errant viri docti. Non hic equos intelligit Auctor, sed per 'alia jumenta' innuit mulos sive mulas, quas carpentis, rhedis, aliisque curribus trahendis usurpatas passim fuisse, docent Comm. ad Suet. Cæs. c. 31. Varron. l. iii. de R. Rust. c. 17. § 7. Adde Epigramma Claudiani de 'Mulabus Gallicis.' Plutarch. in divitum pompa περί φιλοπλουτίας pag. 524. t. ii. Ed. Par. nominat ἡμίονους Γαλατικὰς καὶ ἵππους ζυγοφόρους. Alioquin Ælianus l. xv. c. 24. velocissimos equos facit quoque Γετικούς. *Oud.* *Jumentis Gallicanis*] Plantus in Aulularia, damnans equos Gallicos, inquit: 'Viliores fient Gallicis cantheriis.' Hic vero laudantur a sobolis generositate. Hodie quoque ex Gallia generosi equi bonitate probantur. *Beroald.*

Equis etiam, &c. quibus generosa soboles pretiosam perhibet dignitatem] Basilii ubi supra: Ἴπποι παμπληθεῖς, καὶ οὗτοι γεγενημένοι ἀπὸ εὐγενείας πατέρων, ὥσπερ οἱ ἄνθρωποι. *Pric.*

Purpureis tapetis] Modius faciebat *purpureis capistris*: nam in Bertin. est, *capitis*: pro quo forte rectius legatur, *capitiis*. Ut enim in Varronem monet Scaliger, *capitia* sunt pectori tegendo, non capiti, quod capiant pectus, ut ait Var. *Sciopp. in Symb. et Susp.* i. 18. *Elmenh.* *Capitiis* etiam legebat Pontan. lib. i. Anal. c. 12. probante Putschio. Vide simul de 'Tapetibus' et 'Capitiis' Non. Marcell. de Gen. Vestim. p. 542. Ed. Par. Juvat hanc lectionem, quod *Tapeta* vel *Tapeta* (utrumque enim dici jam Lexica notarunt) non multum differre videantur ab *Ephippiis*: cum utraque sint dorsi, non capitis aut pectoris tegimenta. Sed nihil contra reliquos Mss. est mutandum. Ob oculos Auctor habuit Virgil. lib. vii. Æn. 277.

'Instratos ostro alipedes pictisque tapetis,' &c. quem recte citavit Priæus, quem vide, et Silium Italic. lib. xvii. vs. 64. 'nullo decorare tapete Compedem.' In D'Orvill. est *purpuris*. Oud.

Frænis arg. et pictilibus b. &c.] Lucianus Lucio: καὶ σκεῖη μοι ἦν πολυτελῆ, καὶ στρώματα πορφυρᾷ ἐπιβάλλομαι, καὶ χαλινούς εἰσεδεχόμεν ἄργύρεας καὶ χρυσῷ πεποικιλμένους, καὶ κώδωνες ἐξήπτοντό μου μέλος μουσικώτατον ἐκφωνοῦντες. Elmenh. Oxon. *pithilibus*, Oud.

Tintinnabulis perargutis] Fux. *peracutis*. Roald. Phædrus lib. ii. Fab. 38. 'Clarumque collo jactans tintinnabulum.' Vide Lucianum p. 253. (t. ii. pag. 617.) Elmenh. In Regio etiam est *peracutis*. Quomodo passim chordis, lituis, item cymbalis et tympanis, &c. tribuitur 'tinnitus acutus.' Vide Burm. ad Val. Flacc. vi. 107. Drak. ad Sil. xii. 182. Horat. i. S. 8. 41. Art. Poët. 348. lib. i. O. 16. 8. 'Non acuta æra.' Ovid. iv. F. 189. 'sonus æris acuti.' Infr. p. 234. 'Permiscens bombis gravibus tinnitus acutos.' In Flor. N. 3. 'acuto tinnitu, et gravi bombo concentum musicum miscuit:' ut leg. est e Mss. Sed vel sic mera est glossa, vulgata vocis *perargutis*; quæ elegantissime canorum quid et sonorum ac garrulum significat. Vide Serv. ad Æn. vii. 14. et Pric. ad lib. ii. pag. 26. 'arguti pectinis dente:' ubi tamen acuta acie præditum possis intelligere, ut lib. i. p. 1. 'arguta Nilotici calami.' At lib. xi. p. 240. 'æreum crepitaculum, cujus virgulæ reddebant argutum sonorem.' p. 245. 'æreis sistris argutum tinnitum constrepentes.' Sil. Ital. l. xvii. 18. 'Circum arguta cavis tinnitibus æra.' Idem eodem sensu dixit, 'argutis dulces sonat calamis,' lib. xiii. vs. 436. Servius quoque et alii in Virg. i. G. 296. 'argutum pectinem exponunt stridulum et sonorum:' ac crebro similia

aliis. Oud. *Me phaleris aureis, et fucatis ephippiis, et purpureis tapetis, et frenis argenteis, et pictilibus balteis, &c. exornatum*] In de Deo Socratis: 'Neque enim in emendis equis phaleras consideramus, et baltei polimina inspicimus, et ornatissimæ cervicis divitias contemplamur: si ex argento et auro monilia variæ gazæ dependent, si plena artis ornamenta capiti et collo circumjacent: si fræna cœlata, si ephippia fucata, cingula aurata sint: sed,' &c. Gellius v. 5. de Antiocho R. 'Inducebat etiam, &c. equitatum, frænis, ephippiis, monilibus, phaleris præfulgentem.' Philostratus i. 20. Φαλάροις (ἵππων) κόσμησας, ὥσπερ εἰς πομπήν. Apud Achillem Tatium ille lib. i. 'Ἐκαλλώπιζον τὸ πονηρὸν θηρίον (πονηρὸν, quia Dominum suum occiderat) προστερνιδίους, προμετωπίδιους, φαλάροις ἀργυροῖς, χρυσαῖς ἡνίαυς, &c. Vide Chrysostomi Homil. 10. ad cap. 3. Philipp. Male Modius autem, *purpureis capistris*: pejus Scioppius *capitiis* reponebat. Virgilius: 'Instratos ostro alipedes, pictisque tapetis.' Basilus ubi supra: Χαλινοὶ, καὶ ζῶναι, καὶ περιδέβραϊα πάντα ἀργυρᾷ, πάντα χρυσόπαστα, ΤΑΠΗΤΕΣ ἀλουργοί, κοσμοῦντες ἵππους ὥσπερ νυμφίους. sic ii. Maccab. 3. 25. ἵππος καλλίστη σάγῃ κεκοσμημένος. Pric. *Exornatum*] Ita, 'jumentum itineris causa ornatum ducere,' in lib. xxxviii. § 11. de ædil. edicto. Idem.

Quod haberet in me simul et convivam et vectorem] Lib. viii. 'Ut duplici scilicet pondere gravatus, et horreum simul, et templum incederem.' Idem.

Partim terrestri, partim maritimo itinere] Plinius x. Ep. 15. 'Destino partim orariis navibus, partim vehiculis Provinciam petere.' Sic, κατὰ θάλασσαν καὶ περὶ ἡ, in Platonis Politico: vide et Act. 20. 13. Supra lib. ii. 'Maris et viæ iter:' ubi dicta p. 29. vide. Idem.

Non tantum thiasidantes honori, quam, &c.] Ms. *honorem*. Colvius. Palat. di-

vitis d. *honorem*. Elmenh. Vitiose Edd. Wower. et Pric. *tamen*. In Ms. D'Orv. Ed. Floridi, probante Wasseo, *tam*. Sed male. Σαπε τῷ non tantum respondet quam pro quantum. Consule Drakenb. ad Liv. l. xxxvii. c. 51. 'Non tantum gaudium ab recenti metu adtulerunt, quam avertērunt famam.' Vide et supra ad l. ii. p. 58. Dein honorem dant Florent. Fux. Par. Guelf. sec. D'Orvill. ac divites, non divitis, Palat. Inde tamen Scriverius edidit, *Th. divitiis dantes: honorem*. Nihil erat mutandum. Non intellexerunt librarii elegantiam locutionis 'dare tantum honori:' hinc corruerunt. Sensus est: Confluxerunt homines, non adeo quia id faciebant honoris causa, meo domino præstandi, quam cupidine mei conspectus. Vide omnino J. F. Gronov. lib. ii. Obs. c. 15. Burmann. ad Lucan. lib. iv. 688. 'Iræ bella dabat.' Cort. ad Cicer. lib. iv. ad Fam. Ep. 5. 'Da hoc illi mortuæ.' Oud.

Ut non mediocris quæstui præposito meo fuerim] Ἐργασίαν αὐτῷ πολλὴν παρῆχον, ut Act. 16. 16. illa. Pric. *Proposito modo*] Lege, *præposito meo*: hoc est, illi qui præpositus præfectusque erat meæ custodiæ. Græce dicitur ἐπιστάτης, epistates: qua dictione usi sunt et nostri scriptores. M. Cato 'villicam epistatam' appellat, quasi villæ præpositam atque præfectam. Beroald.

Pollens et] Hæc etiam non sunt in eodem vet. cod. Colv. *Et opulens*. Hæc Pal. recte delet. Elmenh. Atqui ὁ πάνυ Gruterus in exemplari a me excerpto notaverat, in Palat. deesse *pollens et*; sicut etiam desunt Oxon. et Guelf. utrique, qui Codd. sæpissime consentiunt. Cave vero, quidquam deas. *Pollens* erat dignitate, *opulens* divitiis. Lib. viii. pag. 163. 'castellum frequens et opulens.' Atque sic Sallust. Nepos, Livius, Ansonius, alii. Eadem vox restituenda lib. de Deo Socratis p. 671. Ed. Flor.

'Fortunæ munere opulenti elatus.' Sic bene e Mss. Mercerus, ac suffragantur Codd. Voss. Harlem. Male vulgo *opulentia*. p. 699. 'Omnia affluentia, omnia opulencia, omnia ornata.' Sic enim malo cum aliquot Mss. et Edd. Al. *opulenta*. Oud. *Matrona quædam pollens et opulens*] Oxon. et Lipsii Ms. *Matrona q. opulens*. Palat. M. q. *pollens*, sequentibus deletis. *Pollens* intellige splendens, honore ac dignitate lucens. Glossæ: 'Pollens, φανεῖς, λάμψας.' Pric.

In admirabilem mei cupidinem] Similis historia accidit Parisiis Anno Christi mdcī. mense Octobri. Inventa enim mulier, quæ cum cane rem habuerat. Facinus abominandum. Ideoque leges citavere, ut vindicarentur, exque communi sententia Senatus mulier adultera canisque maritus vivicomburio periere. Hæc me monuit amicissimus Frider. Lindenbergius. Elmenh. Adscripsit præterea Lindenbr. 'Sic Herodot. scribit lib. ii. pag. 121. hircum cum muliere nuptias fecisse. Ἐγένετο δ' ἐν τῷ νόμῳ τοῦτο, κ. τ. λ. Hinc asseritur id, quod Ælianus de Animal. lib. vii. c. 19.' Levior, quam pro re, videtur vox *admirabilis*. Malim *inextricabilem*, vel simile. Vide ad lib. ii. p. 21. lib. viii. pag. 154. In Pith. est *ammirab.* Forsan *inamabilem*, i. e. di-ram, execrandam: de quo epitheto vide Gell. lib. ii. c. 6. citatum a Pricæo ad lib. v. pag. 107. 'Nugo, corruptor, et inamabilis.' Passim utitur cum Virgilio Ovidius; 'cui inamabilis feritas' lib. i. Ex P. 6. 5. Adde Heins. ad Æn. vi. 438. 'tristique pailus inamabilis unda.' Ex præcedenti *admiratiōe* et ignorantia potestatis compositi verbi *incidere*, accusativum vi additæ præpositionis adsciscentis, librariorum nata videtur mutatio. Nam licet nonnumquam repetat eam Appuleius, ut lib. i. p. 5. 'In has ærumnas incidi.' Lib. v. p. 103. 'in amoris incidit amorem:' sæpius ta-

men eam repetere negligit. Lib. II. pag. 29. 'Fortunam scævam incidit.' p. 30. 'Ulixeam peregrinationem incidant.' Lib. VI. p. 115. 'meas potissimum manus incidisti.' pag. 118. 'proximam convallem incidebant.' Lib. IX. p. 192. 'familiarem incidi.' Atque restituendum hoc lib. I. De Dogm. Plat. p. 581. 'Nostræ super earum cursibus opiniones disputationesque possunt errorem intellectus incidere.' Sic enim Cod. Cantabr. Multi, *in errorem i. incidere*. Vulgo, *in err. intellectum inducere*. Nec secus solent alii. Consule Salm. ad Solin. pag. 15. ut illic habent Mss. quoque Voss. et Leidd. Item pag. 22. 'vela incident coturnices:' pro *in vela*, vel *velis incident*, ut habent Mss. Plinii Leidd. quoque. Prave Hard. citat ibi *in vela*. Drakenb. ad Liv. lib. II. cap. 30. Comment. ad Nepot. Att. c. 5. 'Ne quod periculum incideret.' Burm. ad Suet. Cæs. c. 40. in Add. Mart. Cap. lib. V. pag. 171. 'In vitium cadis, quale incidit Cicero.' Ita Mss. plurimi, quos contuli; non, ut vulgo, *in quale*. Oud. *Per admirationem assiduam paulatim in admirabilem mei cupidinem incidit*] Heliodorus lib. VII. τὸ θαῦμα λανθάνον εἰς ἔρωτικὸν πάθος κατέφερε. Nec mirum hoc accidisse mulieri opulentia diffluenti. Ovidius: 'Divitiis alitur luxuriosus amor.' Pric.

Ad instar asinariæ Pasiphaës complexus meos ardentem appetebat] 'Sapiunt videntque magnam Matronæ quoque mentulam libenter.' Juvenalis de huiusmodi matrona: 'Jubet sumpto juvenem proferare cucullo: Si nihil est, servis incurritur: abstuleris spem Servorum, veniet conductus aquarius: hic si Quæritur, et desunt homines, mora nulla per ipsam Quo minus imposito clunem submittat asello.' Ita equi coitum a Semiramide expetitur ex Juba VIII. 42. Plinius narrat. τὸ expetebat Beroaldinum est, non Appuleianum. Mss.

vetustæque editiones, uno agmine, *expectabat* legunt: quæ vox alterius illius virtutem et efficaciam possidet, plerumque enim quæ expectamus, ea expetimus desideramusque. Sic sæpius in novo fœdere, ἐκδέχεσθαι et προσδέχεσθαι. ut Joh. 5. 3. Jacob. 5. 7. Marc. 15. 43. Tit. 2. 13. et alibi. *Idem. Expectabat*] Lego, *expetebat*: hoc est, cupiebat, desiderabat. Lucianus: εἰς ἐπιθυμίαν συννοσίας προελθοῦσα: id est, 'in desiderium concubitus provoluta.' Beroald.

Grandi præmio, &c. depacta est unius noctis concubitum] In Apologetico: 'Cum ipso de uxoris noctibus paciscuntur.' Onomasticon vetus: 'Deprecor, συντίθεμαι.' et nota, 'grandi præmio depacta.' Supra lib. II. 'Qui mecum jamdudum grandi præmio pepigit,' &c. Pric.

Nequaquam] Potest legi *nequam*: id est, improbus et veterator: potest et *nequaquam* ex Luciano, qui ait: κακείνος οὐδὲν φροντίσας, εἴτε καὶ ἀνύσει τι ἐκείνη ἐξ ἐμοῦ, εἴτε καὶ μὴ, λαμβάνει τὸν μισθόν: id est, 'et ille nihil curans, sive ex me aliquid utile expeditet, sive non, capit mercedem.' Beroald.

PAG. 225 *Lucro suo tantum contentus annuit*] Ms. *t̄m* consensum. Forte, *tandem contentus*. Colv. Pal. *consensu annuit*. Lego, *tandem contentus*. Wow. Ms. *tantum consensum*. Sciopp. in Symb. Locus est corruptissimus, quem a voce *at* usque ad *annuit*, non habet Pithæanus. *Nequaquam* est quoque in Edd. ante Beroaldum, qui dubitavit, utrum præstaret. *Ut non agnoscit florent. Tantum habent* Mss. O. et Edd. præter Wow. Pric. Flor. qui male *tandem* reposuere. Pro *contentus* Pricæus mallet *intentus* ex lib. I. p. 16. 'ærugini intentus;' sed Mss. etiam Reg. Fux. D'Orv. Oxon. Guelf. ambo, Par. dant *consensum*; Lucianus t. II. pag. 618. ait. κακείνος οὐδὲν φροντίσας, εἴτε καὶ ἀνύσει τι ἐκείνη ἐξ ἐμοῦ, εἴτε καὶ μὴ, λαμβάνει τὸν μισθόν. 'Et ille nihil cu-

rans, sive illa quid a me inpetraret, sive non, capit mercedem.' Hinc videtur primo legendum esse: *At ille nequaquam curans, possetne de me suave provenire.* scil. mulier illa. Nam apud Plautum, quem imitari solet, aliquoties ipse homo dicitur 'bene' vel 'male provenire,' cui res suscepta pulchre succedat, vel secus cadat. Vide Taubmann. ad Trucul. A. II. S. 4. 33. 'Cumque bene provenisti salva, gaudeo.' Quamquam et posset construi *annuit, ut* (nempe illa) posset de me suave provenire. Prius tamen malo. De ipso liberto, qui hic nihil aggreditur ipse, minus bene capi possunt. Dein lego, *lucro suo intentus*: vel, si ita vis, *tantum intentus, consensum adnuit.* Crebro enim adnuere cum quarto casu construitur. Cicer. I. in Verr. cap. 61. 'Quos iste annuerat.' Virg. Æn. I. 25. 'cælique adnuis arcem.' IX. 104. 'Idque ratum adnuit.' Valer. Flacc. II. 95. 'Hinc reduci superas postquam pater adnuit arces:' vs. 578. 'Plura adnuit.' Lib. V. 259. 'Adnuit virgo thalamis.' Tib. II. 2. 9. 'Adnuet et quodcumque rogabis.' Mart. Capell. lib. VI. p. 191. 'Lucifero adnuerat lumina tota suo.' Haud absimile est lib. IV. p. 75. 'Consensum tribuit.' In Pal. lucto. Oud. *Lucro suo tandem contentus annuit*] Pausanias Messeniaci: *Ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει καὶ ἄλλων ἐνόντων ἐφ' οἷς βιάζόμεθα ἄδικοι γίνεσθαι, τὰ κέρδη μεγίστην ἀνάγκην ἔχουσι.* Supra VII. de latronibus: 'Nihil lucro suo anteferre debere.' *Tò tandem* a Wowerio est, cum antea *tantum* legeretur: *τò contentus* a Colvio, pro quo malim *intentus* scribi: sic supra IV. 'ærugini intentus,' Oxoniensis autem, et duo alii Mss. *L. s. tantum consensum annuit.* Pric.

Dii boni! qualis ille, quamque præclarus apparatus] Petronius: 'Qualis nox fuit illa, Dii Deæque! Quam mollis torus!' *Idem.*

Eunuchi] Eunuchos in comitatu suo

habebant matronæ delicatiores, mollioresque, scilicet ad furtivam, securam, et longam libidinem. Hieronymus in vita Hilarionis: 'Procurator calamistratus et in longam et securam libidinem factus spado.' Martial. lib. VI. Epigr. 67. 'Cur tantum Eunuchos habeat tua Gellia, quæris, Panice? vult futui Gellia, nec parere.' Juvenal. Sat. VI. v. 364. 'Sunt, quas Eunnuchi imbelles, ac mollia semper Oscula delectent, et desperatio barbæ. Et quod abortivo non est opus.' *Elmenh. Quatuor Eunnuchi confestim pulcillis compluribus ventose tumentibus pluma delicata, &c.*] Zeno Veronensis Serm. de spiritu et corpore: 'Delicate tumentis ac reflabilis tori plumeo sepulchro superba.' Plutarchus in *περὶ ἀοργησίας Στραωνῆ ὡς περ θάλασσα οἰδοῦσα.* Chrysostomus Homil. in saltat. Herodiadis: *Μαλακὰ χηνοπλούματα, ἐκλύοντα καὶ χαννοῦντα τῶν ἀνδρογύνων τὰ σώματα.* Philo in de Somniis: *Μαλακῶς σφόδρα κατακλίνονται, τῶν γυναικῶν τρυφὴν ἐκμιμούμενοι.* Eunuchorum autem, ut qui cubicularii essent, officium fuit lectum sternere. Glossæ: 'Cubicularius, εὐνοῦχος,' sic, *θαλαμηπόλοι* Eunuchi apud Nicetam Choniatem in Alexio Duca. De Eunuchorum apud primates fœminas ministerio, ad Act. 8. 27. diximus. Pric.

Terrestre n. cubitum] Vulg. *terrestrem n. cub.* Terrestre cubitum, ut *peditum* apud Catullum: 'Subtile ac leve peditum Libonis.' Glossæ: 'Peditum, πορδή.' Colv. *Terrestre.* Sic Bert. *Sciopp. in Symb.* Non Bert. sed Fulv. habet *terrestre* cum Flor. D'Orv. *Terrestrem* dant Mss. reliqui, et Edd. ante Colv. quod ego præfero. Quamquam nec *cubitus* nec *cubitum*, pro loco, in quo cubamus, usquam a me sit inventum. In Glossis: 'Cubatus, κοίτη.' Eleganter vero lectum humistratum vocat *terrestrem*. Adposite Ælian. de Elephantis, iisque structo toro lib. II. Anim. cap. 11. *χαμαιζή-*

λων ὡς στιβάδες ἐν τῇ ψάμμῳ τοῦ θεάτρου
τεθεῖσαι ἐδέξαντο τυλεῖα, καὶ στρώμην
ποικίλῃν, &c. Lucianus hic ait χαμέ-
νιον. Oud.

Præruunt] Scribe ex Bertino *præsternunt*. Wower. In Bertino *præsternunt*. Sciopp. in Symb. et Susp. F. 18. *Præsternunt*. Ita Bert. et Pal. Vulgo *præstruunt*. Elmenh. Eadem variatio in Mss. apud Plin. lib. v. Ep. 8. in f. Omnes secuti sunt Wowerium in *præsternunt*. Verum ceteri Codices servant *præstruunt*, quod nollem adeo temere mutatum. *Præstrui* dicuntur illa, quibus mox alia superponuntur, ut hic 'cubitus,' quem dein aliis vestibus 'consternunt' et 'superstruunt': nisi ultimo loco cum Bertiniano etiam Codice et Edd. Scriv. ac Flor. *supersternunt* legamus; ut Auctor suo more idem adhibuerit verbum, ludens modo in variis præpositionibus. Vide Indicem notarum. *Strui* hic recte de cubili dicitur, uti sæpe de nido avium, cui mox 'insternunt' seu 'superstruunt' molles plumas, aliave. Ovid. de Phœnice lib. xv. Met. vs. 397. 'nidum sibi construit ore; Quo simul ac casias et nardi lenis aristas, Quassaque cum fulva substravit cinnama myrrha, Se super imponit.' Nec secus Lactantius de eodem vs. 77. 89. Lucan. lib. ix. 841. 'Nam neque congestæ struxere cubilia frondes, Nec molles crevere tori.' Oud. *Terrestre nobis cubitum præsternunt*] Nec enim lectus asino incensu facilis. Oxon. et Vicent. editio, *terrestrem*, et, *præstruunt*. Pric.

Sed et stragula veste, auro ac murice Tyrïo depicta probe consternunt] Eubulus Comicus apud Pollucem vi. 1. Ταῖς ξυστίσι ταῖς χρυσοπλάσταις στρώννται. In Gnomologico Solomonis cap. 7. 16. ex meretricis persona: Κεῖραις τέτακα τὴν κλίνην μου, ἀμφιτάποις διέστρωσα τοῖς ἀπ' Αἰγύπτου. Ovidius de Pygmalione suæ manus fabricam adamante: 'Collocat hanc stratis concha Sidonide tinctis, Appellat-

que tori sociam, inclinataque colla Mollibus in plumis tanquam sensura reponit.' *Idem*.

Probe consternunt] Infra hic, argum. non dissimili: 'Dum magister meus lectulo probe coaptando, &c. inservit.' *Idem*.

Brevibus admodum, sed satis copiosis pulvillis, aliis nimis modicis, quæ maxillas et cervices delicatæ mulieris suffulcire consueverunt] Pollux ubi supra: Καὶ περωτὰ καὶ πιλωτὰ προσκεφάλαια ὀνομάζουσι. De talibus (in de adulat. et amici discrimine) Plutarchus: Προσκεφάλαια, ἃ δοκοῦντα ταῖς κεφαλαῖς ἀντερείδω καὶ ἀντέχειν, ἐνδίδωσι καὶ ὑπείκει μᾶλλον. In verbis Auctoris nostri (quæ, ut eduntur, nullam sententiam continent) post vocem *pulvillis* distinctionem tolle, et, pro aliis, lege illis. Sic v. 'Mirisque illis et beatis eduliis,' &c. et sæpissime in his libris. Tentarunt alii locum hunc, sed infœliciter. Ad vocem *suffulcire* pertinent Hesychii ista: Ἐπηρεσίον τὸ προκεφάλαιον. *Idem*.

Nec Dominæ voluptates diutina sua præsentia morati] In Declamatione Porcii Latronis dicta: 'Cur voluptates nostras diutius remoraris?' Supra heic lib. ii. 'Nec voluptas nostra ulterius differetur.' *Idem*. *Diutina sua præsentia morati*] In Terentiana Hecyra iv. 2. 'Ego rus abituram hinc cum tuo me esse certo decrevi patre, Ne mea præsentia obstet.' *Idem*.

Facessit] Legendum est, *facessunt*: hoc est, abeunt, absceduntque mancipia, post instratum matronæ accubitus. Lucianus: εἶτα οἱ μὲν τῆς γυναικὸς θεράποντες αὐτοῦ που πλησίον πρὸ τοῦ δωματίου ἐκάθευδον: id est, servi matronæ eunt dormitum, non procul a cubiculo matronali. Beroald.

Tenebras inalbahant] Oxon. Guelf. pr. Codd. *inalbebant*, probante Pricæo. Sed perperam. *Inalbere*, ut *albere*, est Neutrum. Vide ad lib. vii. init. 'Ut primum tenebris abjectis

inalbebat dies.' Sed *inalbare*, ut *albare* apud Priscian. lib. viii. p. 800. et in Glossis, est Activum. Errat enim Eutyches p. 2188. ejusdem potestatis faciens *albo*, *as*, et *albeo*, *es*. Noster lib. ix. p. 193. 'Quæ lacinias circumdatas candido fumo sulphuris inalbabat.' Oud. *Cerei præclara micantes luce, nocturnas nobis tenebras inalbant*] Lib. iv. 'Tædis, lucernis, cereis, &c. nocturni luminis instrumentis, clarescunt tenebræ.' Pro, *præclara micantes luce*, malim *clara præmicantes luce* reponi: supra lib. v. 'Lucernam claro lumine præmicantem:' et xi. 'Candore nimio Lunæ præmicantem orbem:' sic ibidem: 'veste nivea prænitere.' Lucianus hoc ipso loco, *Λύχνοι μέγα τῷ πυρὶ λαμπόμενοι*. quod quid aliud quam *præmicare* innuit? Pric. *Nocturnas nobis tenebras inalbant*] Melius in Oxon. *inalbebant*. Supra lib. vii. 'Tenebris abjectis dies inalbebat:' id est, τῷ *in* (ut alibi monuimus) solenni ejus consuetudine adjecto. *Idem*.

Cuncto prorsus spoliata tegmine] Lib. ii. non dissimili scæna: 'Laciniis cunctis suis renudata.' *Idem*. *Tænia quoque qua decoras papillas devinxerat*] Scholiastes ad Aristophanis Plutum: *Ταινία, στενόν τι καὶ ἐπίμηκες ὕφασμα κοινότερον δὲ εἶπεῖν, φασκία*. Martialis: 'Fascia crescentes Dominæ compesce papillas.' Pollux vii. 14. *Τὸ τῶν μαστῶν τῶν γυναικείων ζῶσμα ταινίαν ὠνόμαζον, καὶ ταινίδιον*. adde quæ supra pag. 25. adnotata. *Idem*. *Tænia quoque, qua decoras, &c.*] Strophium designat, id est, fasciam pectoralem. Strophium enim (ut auctores tradunt) fascia est, qua virginales papillæ cohibentur. Catull. 'Non tereti strophio lactantes vincina papillas.' Beroald.

De stagneo vasculo] Bertin. *stanneo* v. Elmenh. *Stanneo*. Ms. Par. *stagneo*. Ita passim in Mss. Vid. in Scribonium Rhodius, et Colum. lib. xii. 41. 'Cacabo figuli novo, vel

stagneo.' Ita Mss. Arundel. et Sunderland. et Sangerm. et Codex Palad. Maii vii. 1. Nec enim ibi est novandum. Sic et Pandect. Flor. sic et Plin. xxxix. 2. ubi Harduini Ed. *stannea*, Ms. Baliol. *stagnea*: uti et xxx. 5. 7. Sic denique Plinium secuti recentiores medici. Wass. Mos est librariorum perpetuus *stagnum* scribendi pro *stanno*. Adi ad Sueton. Vitell. c. 5. ut hic est in Mss. tantum non omnibus, itemque Edd. si excipias Wower. Vulc. Scriv. Pric. Flor. At in *stanneo* sen κασσιτερίνῳ vasculo balsamum odoriferum primatē feminam habuisse, vix credibile. Lucianus etiam id fuisse ait ἐξ ἀλαβάστρου. *Stagneum* est, qui exponat περιπεταλούμενον, stagnatum et incrustatum. Quid? si simpliciter exponas *splendens*, ut fuerit ἐξ ἀλαβάστρου, sive γανούμενον, quod adscripsit Sopingius, citans p. 195. Advers. quæ sunt inedita. Glossæ: 'Γανώτης, stagnator, a γανῶω, splendo.' Unde in Epigramm. γανῶσαι. Mox in Florent. *basculo*. Sese, &c. multo exsulant a Pith. Oud. *De stagneo vasculo*] Lucianus hic, ἐκ τινος ἀλαβάστρου. Vide ad Matth. 26. 7. dicta. Pric.

Sed multo tanta impensius etiam nares perf.] Colvii vel Lipsii emendationem recepere Vulcan. Ed. sec. Elmenh. Scriv. Flor. ita ut *que* interponendo ediderint, *m. tanto i. crura etiam natesque perf.* Certe tanto est in Lips. et Palat. *nates* etiam in Bert. Oxon. Flor. Urs. Gnelf. et aliis. At de solis *naribus* loquitur Lucianus, scribens, ἐνθα μάλιστα τὴν ῥίνα μου μύρω ἐνέπλησε. Nec video, cui bono Asini *crura* et *nates* oleo perfuderit. Osculi caussa ejus nares suave olere voluit. Sic quum capram oscularetur Crathis, nares et os ἀπέφανε εὐῶδες τῇ αἰγί, apud Ælian. l. vi. Anim. c. 42. Immo forsan *crura* et *nates* originem habent ex fragmento illo, quod servarunt codices Florentini, spurcissimo quidem, sed Appuleianum genium satis

spirante, mihi tamen valde suspecto : sicut et in Luciano nullum ejus exstat vestigium. Quare malim legere, *multo tanto inpensiore cura et naves p. m.* cum Acidalio ad Plauti Stichum c. 5. ubi multis agit de *multo tanto*; quod plane Appuleianum est. Vide ad lib. VII. p. 142. '*multo tanto pluribus.*' *Oud. Nates perf. m.*] In Flor. Mstis duobus sequens fragmentum inseritur : *Et Hercule Orcium pigam* ¹ *per teretem hyaci fragrantis et Chia rosaceæ* ² *lotionibus expurgavit* (alter *expiavit*). *At* (al. *ac*) *dein digitis y pate licanos mese permese* (al. *paramese*) *et nete* ³ *hastam mei inguinis nivei spurciei pluscule excorias emendavit.*⁴ *Et cum ad inguinis cephalum* ⁵ *formosa mulier concitum* (al. *conatim* vel *connutim*) *veniebat, ab orbibus ganniens, ego et* ⁶ *dentes ad Jovem elevans Priapo frequenti frictura porrixabam,*⁷ *ipsoque pando et repando ventrem sæpiuscule tractabam* (al. *tactabam*). *Ipsa quoque respiciens, quod genius* ⁸ *inter anth. teneras excreverat, modicum illud* (al. *id*) *morulæ, qua lustrum ster-* ⁹ *ni mandaverat, anni sibi revolutionem autumabat. Quod purum putum Apuleianum esse, dubium non est, ejectionem autem ab illo, qui nefariam turpitudinem in his verborum involueris non tulit. Etiam nos pudor et pietas prohibet, tali luto manus inquinare, aut iis emaculandis operam pessime abuti. Elmenh. Tam castus si fuit Elmenborstius, cur non potius silentio involvit hoc fragmentum, quod Floridus etiam inter reliqua Appuleii Priapeia separatim suæ Editioni inseruit; ut scil. Galliæ Delphinus uno oculi conjectu cuncta turpia simul contemplaretur. Idem in parenthesi pro *hyaci* conjecit *Lyæi*; pro *Anth.* legit *manus* cum Cortio. A ceteris manum abstinuit, sine dubio, quia non intellexit. Breviter quædam monebimus. ¹ *Orcium pigam*] Sic Mss. Cum vero Græci partem corporis, quæ sutelæ similis sub pene per medium scrotum transit, vocarint ὀρῶν, junctamque*

illam partem cum πυχῇ, qua desinit, appellarint ὀρῶπύγιον, patet satis de hac parte agi, adeoque legendum esse : *Orrum in pygam pert.* aut simile quid. Ad Polluc. I. II. § 173. 182. Hesych. Suidam, alios. Citat Salm. ad Solin. p. 232. *Orchium bigam perteretem.* An *orchium bigam* sunt testiculi, sic vocati ab herba geminorum figuram referente? Vide Salm. in Plin. p. 190. vel ab *Orchi* oliva testiculari, de qua vide ad Colum. I. V. c. 8. ² *Hyaci fragr. et Chia rosaceæ*] Hæc nihili sunt. Salmas. ad Solin. p. 232. 237. conjecit *musci* ex Arnobio, Hieronymo, Glossis, '*Muscu*, εὐωδία.' Lego potius, *Lyæi fr. et oleæ rosaceæ.* Intelligit ὄλινον ἀνθοσμίαν καὶ εὐώδη, cujus passim meminerunt Veteres, et ῥόδιον ἔλαιον, quod et *rosaceum* simpliciter vocarunt. Vide Polluc. lib. VI. § 105. Plin. lib. XX. 3. XXI. 29. ut *oleam* sive fructum pro ejus liquore sumserit. Certe *Chia*, quæ ficus est, locum hic habere nequit. ³ *Y pate licanos mese, permese, et nete*] Lege, *Hypate, Lichano, Mese, Paramese, et Nete.* Ac sunt nomina quinque digitorum, et hinc Modorum, seu Tonorum, qui per illos fiebant in chordis Musicis citharæ, cujus instar hic fingit sua a muliere tractari pudenda. Vide Polluc. lib. II. § 145. Fest. in v. '*Næniā*,' Plut. de Mus. tom. II. p. 1136. &c. Cl. Ptolemæi Harmoniam passim, et p. 228. Vitruvium I. V. c. 4. Thomam Mag. v. *Νήτη* e Mss. Verum vel sic locus nondum sanus videtur, ac quædam deesse. Neque enim τῷ *digitis* satis convenit femininum modulorum genus, et clarius debuerat illam inguinis tractationem et lusum exprimere verbo '*percurrens*,' '*tangens*,' '*feriens*,' '*stringens*,' similive. ⁴ *Nivei spurciei p. excorias emendavit*] Lego, *nivea spurcitie p. excorians emundavit.* Ultimam certe est in Ms. Florent. primo, ac restituendum quoque Columellæ lib. XII. c. 3. e Cod. Sangerm. '*bubilia*

nec minus præsepia emundanda curare.' Adde lib. II. c. 15. 'bubilia et ovilia debent emundari:' et alibi. ⁵ *Cephalum*] Hoc nec Græcum, nec Latinum est. Κεφαλῇ et κεφάλιον dicitur Græcis cujusvis rei summitas quoque, ut *caput* et *capitulum* Latinis. *Cephalus*, κεφαλὸς nomen viri vel piscis est. Scribendum igitur erat *cephalen*, vel *cephalum*. Nisi inguinis capulum dederit Auctor, de quo vide ad Plaut. Cas. v. 2. 30. Sciopp. ad Priap. cap. 24. 'Ad pubem capulumque coleorum.' ⁶ *Ab orcibus ganniens, ego et d.*] Puto legendum esse, *mordicibus*, vel a *mordicibus ganniens ego, et d.* Lucius enim *ganniens* intelligitur, non mulier. De *mordicibus*, quos ipse recte *dentes* explicat, adi lib. III. pag. 60. ⁷ *Priapo porrixabam*] Immo vero *Priapon*, i. e. penem. Vide Diodor. Sic. I. IV. c. 6. p. 251. Ed. Wessel. Beger. Th. Brand. t. III. p. 261. Juv. S. II. 95. 'vitreo bibit ille Priapo.' *Porrixabam* est iterum iterumque porrigebam. Amari vero ab Auctore Frequentativa, sæpius est monitum. Et sic statim leg. ex uno Florent. *tactabam*, pro quo alii *taxare* dixerunt. Suum enim ventrem innuit Lucius. 'Pandus' et 'repandus Priapus' elegantissime dicitur 'pando' et 'repan-do apri rostro' similis. Vide Ovid. Met. I. x. vs. 713. Phædr. I. I. F. 29. Pacuv. apud Quinctil. lib. I. c. 5. p. 70. Ed. Burm. ⁸ *Genius*] Sive *Genitale*. Quod Noster alique *Naturam* solent vocare. Non vero *respiciens*, sed *inspiciens* est in Lindenbr. Coll. Florentina. Dein pro *anth. teneras* non opinor scribendum *manus*, sed *artus teneros*. ⁹ *Lustrum sterni*] Elegantissime cubile hoc, quo secum femina illa concumberet, *lustrum* vocat. Est enim proprie cubile apri vel feræ in silva, ut docent Festus, Nonius, Servius, alique. Ac passim de lupanari usurpari, nemo nescit. Dein pro *autumabat* in excerptis Florent. utriusque meis est *putabat*. Oud.

Sed multo tanta impensius cura etiam naves perfundit meas] Colvius: *S. m. tanto impensius cura, etiam nates p. m. Nates* habet et Oxon. et Fulvii Ms. lectionem priorem autem poseunt Luciani ista: Ἐνθα μάλιστα τὴν ῥίνα μου μύρω ἐνέπλησε. *Pric.*

Non qualia in lupanari solent basiola juctari] Ovid. Amor. II. 5. 'Qualia non fratri tulerit germana severo, Sed tulerit cupido mollis amica viro. Qualia credendum est non Phæbum ferre Dianæ, Sed Venerem Marti sæpe tulisse suo.' *Idem. Meretricum poscinummia, vel adventorum negotinum-mia*] 'Poscinummia,' negotio nullo: 'negotinummia,' nullo studio intelligimus: quæ enim Beroaldus, difflatu perfacilia. Florentinus Codex, *regatinummia*, corrupte quidem, non longe autem ab incorrupta lectione, *negan-tinummia*, quam servavit nobis Oxon. Ms. Poscunt meretrices nummos, adventores negant. d'Orleans ad Tacitum Ann. XI. et hic Scioppius, *advocatorum* reponunt: rectior vulgata lectio, ut ex I. lib. Beroaldus indicavit. 'Poscere' vox propria meretricibus. Gellius I. 8. de Laide: 'Neque admittebatur, nisi qui dabat quod poposcerat: poscebat autem nimiam quantitatem.' Apud Plautum Asinar. illa: 'Lingua poscit, corpus quærit.' Catullus: 'An illa puella defututa Tota millia me decem poposcit?' *Pric. Advectorium*] Legi potest *Adventorum*: ut supra in primo volumine. Adventores pristinos raucus appellat, horum basia scite graphiceque confecto vocabulo *negocinummia* nominantur: quoniam scilicet nummos negociantur, et illæ illecebræ atque osculationes negotiatorum nummos quærant. Beroald.

Sed puta atque sincera] Sic, γνήσια καὶ ἀψευδῆ φιλήματα, Aristænetus: et, χεῖλεσι γνήσιοις ἀσπάζεσθαι (at sensu alio) Basilius Seleuciensis. Nota et lupanarium basis *sincera* opponi. Donatus ad I. 2. Eunuchi: 'Sincerum,

purum, &c. ut mel sine cera: et bene, ut mel blandimentum meretricis dulce fatetur, negat autem sincerum esse.' Non multum hinc abeunt Sidonii ix. 6. illa: 'Plurimum differt ille honestissimus et uxorius amor a figmentis illecebrisque concubinalibus.' *Pric.*

Blandissimos adfatus instruit] Asconius ad Verr. II. 'Fæminis, ac maxime meretricibus' (talis matrona ista) 'blanditiæ conveniunt.' Donatus ad v. 4. Hecyræ: 'Blandimentum; meretricium est.' *Idem.* *Blandissimos affatus*] Sic supra hoc ipso libro, 'sermones comissimi.' Spartianus in Didio Juliano: 'Affatus blandissime est.' *Idem.*

Sine te jam vivere nequeo] Illustremus loquendi formulam adhuc aliis intactam. Seneca Controvers. II. 2. 'Assiduæ certationes erant: ego magis amo, imo ego. Sine te vivere non possum: imo, ego sine te:' et in Themate VI. 4. 'Rogavit illa' (uxor) 'ut partem' (veneni) 'sibi daret: et dixit se nolle sine illo vivere.' Zeno Veronensis Serm. de Pudicitia: 'Tu (inquam) non es quæ nunc cælum ipsum ululatibus rumpens, post talem maritum puncto temporis vivere te non posse clamabat?' Apud Quintilianum VI. Declam. 'Quæ misera desiderio tui dies noctesque fletibus jungit: quæ vivere sine te non potest.' Terentius III. 2. Adelph. 'Qui sine hac jurabat se unum nunquam victurum diem.' Apud eundem I. 4. Phorm. 'Si eo meæ fortunæ redennt, &c. abs te ut distrahar, Nulla 'st mihi vita expetenda.' Plinius XXI. 3. ex Cleopatrarum persona: 'Adeo mihi, si possim sine te vivere, occasio aut ratio deest.' Apud Petronium ille: 'Quid? donas mihi eum sine quo vivere non potes?' Plautus Milite: 'Vivere sine illo scio me non posse.' Ovidius: 'Qua sine non posse est vivere, posse mori est.' Clitophon apud Achillem Tatium I. III. Οὐδὲ γὰρ ζῆν ἐτι δύναμαι, &c. Δευκίππης

οὕτως ἀνηρημένης. Apud Heliodorum lib. v. Οὐκ ἔστιν ὅπως βιώσωμαι, τούτων χωριζομένων. Longus ποιμεν. β. Δάφνις τὸν Πάνα ὤμοσεν μὴ ζήσεσθαι μόνος ἄνευ Χλόης μηδεμιᾶς χρόνον ἡμέρας· ἡ δὲ Χλόη Δάφνιδι τὰς Νύμφας, τὸν αὐτὸν ἔξω θάνατον καὶ βίον. Augustinus Confess. IV. 5. de Pylade et Oreste: 'Qui vellent pro invicem, vel simul' (lege, *vel potius, simul*) 'mori: quia morte pejus erat eis non simul vivere.' Seneca (hunc morem respiciens) xci. Epist. 'Hujus' (de Virtute loquitur) 'quadam superstitione teneantur: hanc amant, cum hac vivere velint, sine hac nolint.' *Idem.* *Et cætera quæcunq; mulieres, &c.*] Illa cætera, sunt quæ Amor. III. Ovidius vocat 'publica verba:' 'Et mihi blanditias dixit, Dominamque vocavit: Et quæ præterea publica verba juvant:' et II. 20. Aristænetus, τὰ συνήθη. 'Ο ἱκετεύων ἔφασκε ταῦτα δὴ τὰ μυριόλεκτα καὶ συνήθη, &c. τοῖς ἐρώσιν. *Idem.*

Reclinat] Pricæus ait, hanc vocem hic commodam esse, exemplis τοῦ inclinare allatis, quibus et *adclinare* possis jungere, ex Ovid. x. Met. 268. At minus bene. *Reclinantur* illa, quæ in tergum supinantur; cui contrarium plane est τὸ inclinari. Lib. IV. in f. 'gremio leniter delapsam reclinat.' Vide plura apud Dausq. et Drakenb. ad Sil. Ital. I. v. 470. Locum igitur hic nequaquam habet. Optime vero in D'Orvill. Cod. exaratur *declinat*. Ipsa scilicet, quæ videtur toro se jam composuisse, ad se inclinat, et capistro detrahit pronum asinum, ut se iniret. Stando enim mulier rem peragi non vult; ut patet ex priori adparatu, et Luciano, ἐπὶ τὸ χαμεῖνιον εἶλκε, ut et e verbis 'more, quo didiceram.' Sic 'declinare oculos somno,' vel *in somnum* Propertio, Virgilio (Vide ad I. IV. Æn. 184. &c. Ausonio, &c. *genas* Statio I. VIII. Th. 653. *aquam pro demittere* Mel. I. III. c. 5. 'Declinis in occasum Sol' Plin. I. VIII. 50. ut ex antiquissimis membranis est

legendum. Eandem vim et differentiam supra vidimus in 'rejicere' et 'dejicere caput,' aliisque. *Oud. Capistroque me prehensum, &c. reclinat*] Apud Petronium ille: 'Implicitumque me brachiis pluma mollioribus, in terram deduxit.' *Reclinare* heic vox commoda supra lib. ix. 'Inclinatam dolio uxorem fabri, &c. dolabat:' ad quem locum p. 181. adnotata vide. *Pric.*

Vino pulcherrimo memet madefeceram] Viaticum itineri secuturo non incommodum. Vide supra p. 27. adnotata. *Idem.*

PAG. 226 *Ung. fragrantissimo*] *Mirrhino.* Sutrius, 'Mirrhinum mihi adfer, quo virilibus armis occursem fortiuscula.' *Brant. Et unguento fragrantissimo, &c.*] Unguento, quale illud de quo Catullus: 'Quod tu cum olfacies, Deos rogabis Totum ut te faciant Fabulle nasum.' Notemus autem *vini* et *unguenti* conjunctionem. Seneca Thyeste: 'Nitet fluente madidus unguento comam, Gravisque vino.' Seneca alter cxxii. Epist. 'Licet in vino unguentoque tenebras suas exigant:' et Epist. 109. 'Inde in omnem vitam unguento abstinemus,' &c. inde vino caret stomachus,' &c. Scriptor Sapientiæ *μυητικῶς* II. 7. 'Vino pretioso et unguentis impleamus nos.' Quintilianus Declam. ccxcviii. 'Flagrantem meo vidi, redolentem unguenta.' *Pric.*

Proluvium libidinis] *Ms. ad proludium.* Colv. Sic vitiose editur in Ed. Colvii. Is scripserat *al. prol.* indicare volens, sic haberi in margine Codicis Lipsiani, uti est in *Mss. Reg. Fux. profluvium* D'Orv. Lips. Guelf. sec. *Palat. perfluv.* Oxon. Guelf. pr. Unice verum est *prolubium*, *προβυλίον*, quod subodoratus videtur Beroaldus. Cæcilius, 'Quod prolubium, quæ voluptas, quæ te lactat largitas,' apud Nonium v. 'Lactare' pag. 16. Ed. Merc. Laberius Compit. 'Quo quidem me a matronali pudore prolu-

bium meretricis progredi coëgit:' eadem v. 'Prolubium' p. 64. ubi in *Mss. Vossiano* ubique *v* etiam pro *b*. Male ergo idem secutus est prae-vos Terentii Codices Adelph. v. 9. 28. 'Quod proluvium? Quæ istæ subito est largitas?' p. 373. ubi Faërnus, Bentl. aliique e *Mss. et* Donato docuerunt leg. *prolubium*. Gell. lib. xvi. c. 19. 'Prolubium audiendi:' ut idcirco et hic rescripsi. *Oud. Proluvium libidinis suscitaram*] Onomas-ticon vetus: 'Proluvium, *πρόβεις*.' Vide hic Beroaldum. In Oxon. male, *perfluvium*. *Pric. Proluvium libidinis*] Cupiditatem, desiderium, promptitudinem coëundi: *proluvium* enim dici videtur quasi *prolubium* a 'lubendo.' Beroald.

Angebar plane non exili metu] In A-pologia: 'Ea sollicitudo non medio-criter animum angebat.' *Pric.*

Tanquam] *Scribo tamque*, ut sint duæ particulæ. Beroald. *Quemadmodum tantis tamque magnis cruribus possem delicatam matronam inscendere*] Thomas Morus: 'Ergo puella, viri quis te neget esse capacem, Cum tua tam magnum circumdant crura caballum?' *Inscendere* proprie dixit. Pollux v. 15. *τὸ μέγνυσθαι, ἐπὶ τῶν ἀλόγων, βαίνειν, ἐπιβαίνειν, &c.* Suidas: 'Ἐπεβά-τενον, σαρμονοσιάζον, &c. ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ζώων, ἃ ἐπιβαίνοντα συνονοσιάζει.' 'Matrona delicata,' ut apud Cyprianum in de Moralitate. Interpres vetus de Susanna: 'Erat delicata, ac pulchra specie.' Supra heic lib. ix. 'delicias matronarum' habuimus. *Pric.*

Tenera, et lacte ac melle c. membra] *Pith. cenam.* An cerea? sive mollia, et tactu cedentia; ut Horatio l. i. O. 13. 2. 'Cerea Telephi brachia.' Vide Cuningh. Anim. in Bentl. c. 14. Nil tamen temere mutatum velim. De lacteis membris, præter Bentlei. illic, et hic *Pric.* vide Heins. et Drak. ad Sil. l. xii. 245. 'violataque cervix Mammoreum in jugulum collo

labente recumbit.' Quo loco tamen nihil mutari velim. *Violata* significat spoliata insignibus. *Oud.* *Lacte ac melle confecta membra*] In fragmentis Petronii: 'Mellea purpureum depromunt ora ruborem, Lacteaque admixtus sublimat pectora sanguis:' adde supra p. 52. notata. *Pric.*

Duris ungulis complecti] Infra heic: 'Privatus humana manu, privatus digitis, ungula rotunda atque mutila gladium stringere nequaquam poteram.' *Idem.*

Labiasque modicas, &c.] Charisius tamen, 'Labra modica, labia immodica: et inde Labeones.' *Idem.*

Ambrosio rore purp.] Ms. idem, *ab roseo ore.* Forte, *ac roseo rore.* Sic Paulus Silentiarius: *χέλαι σφ̄ ῥοδέων ἀβροτέρῳ καλύκων.* *Colv.* Forte colore, ut p. 191. *Ed. Colv.* 'gratia coloris ambrosei.' *Soping.* *Guelf. pr. ambroseo.* In *Fux.* quoque et *Palat.* est *abroseo.* Ac *Pricæus* p. 322. conjecit quoque rescribendum h. l. 233. 'coloris rosei.' At profecto nihil est mutandum. Per *ambrosium* Auctor intelligit, quidquid in suo genere pulcherrimum præstantissimumque et quasi divinum est, ex *Virgilio* l. *Æn.* 403. 'rosea cervice refulsit, Ambrosiæque comæ divinum vertice odorem spiravere.' *L. viii.* p. 159. 'Odor cinnameus ambrosii corporis.' *L. xi.* p. 211. 'Pedes ambrosios tegebant soleæ.' Ac *rore* firmatur *Lactantii* loco de *Phæn.* vs. 111. 'Ambrosii cælesti nectare rores.' *Sil. Ital.* l. vii. 210. 'Ambrosiis Ariusia pocula sucis.' Plura vide ad l. v. p. 98. 'balnearum vapore, et roseis vel ambrosiis fontibus.' *Oud.*

Ampto ore] Vide supra p. 121. notata. *Pric.*

Saxeis dentibus] Infra lib. xi. 'Dentes saxei redeunt ad humanam minuiti.' *Idem.*

Quanquam ex unguiculis perpruriscens] 'Quanquam voluntate cupienti præditus:' ut eod. lib. xi. locutus,

Virgilius: 'Neque tendere contra Ille quidem hoc cupiens, potis est.' *Æn.* ix. In *Pseudolo Plautina*: 'Hoc febrim tibi esse, quia non licet, &c. injicere ungulas.' *Idem.*

Tam vastum genitale] De asino signatissime. *Lampridius* de *Commodo*: 'Habuit et hominem pene prominente ultra modum animalium, quem *ὄνον* appellabat.' Et *Græcis* 'ὄνος virilitas,' si *Phavorino* fides. *Idem.*

Dirupta, &c.] Vide supra p. 147. dicta. *Idem.*

Munus mei domini] *Spectaculum*, quod dominus populo fuerat pollicitus. *Ber.*

Molles interdum vocolas, &c.] *Juvenalis*: 'Cujus non excitat inguen Vox blanda et nequam?' *Pric.*

Commorsicantibus oculis] Si vera lectio ista, 'morsicantes oculos' vocat, quales 'ndos ac tremulos, et libidine marcidos' supra lib. ii. appellavit: etsi de vocis ratione mihi parum satisfacio. Putabam, nec ab re fortasse, *osculis* scribendum: mordentium osculorum mentio haud rara apud veteres *Poëtas*. *Idem.*

In summa] *Onomasticon* vetus: 'In summa, *ἄλως*.' *Idem.*

Teneo te, inquit] *Petronius*: 'Et teneo te, inquit, qualem speraveram; tu desiderium, tu voluptas mea. Numquam finies hunc ignem, nisi sanguine exstinxeris.' *Colv.* *Teneo te, inquit*] Nota vocis proprietatem. *Lib. v.* *Psyche* cum *Cupidine* volutans: 'Teneo te meum lumen.' Apud *Petronium* ille: 'Teneo te inquit, &c. tu desiderium meum.' In *Epistolis* *Ovidianis*: 'Lumina demitto, cum te tenet arctius ille.' *Ibidem*: 'Totis indignus noctibus ille Te tenet, amplexu perfruiturque tuo.' *Pric.*

Meum palumbulum] *Lib. viii.* *cinædi* illi: 'Sed nobis quoque tuis palumbulis nonnunquam impertias.' *Servius* ad *Æn.* i. 'Blandimentum gaudet diminutione.' In *vetere* *Omo-*

mastico : 'Palumbula, φαττίον.' *Idem.*

*Vanas fuisse cogitationes meas, inep-
tumque monstrat metum]* Ovidius :
'Crede mihi, vanos res habet ista
metus.' *Idem.*

*Complexa me prorsus, sed totum re-
cipit]* Catullus : 'O Memmi, bene
me ac diu supinum Tota ista trabe
lentus irrumasti.' In fragmentis Pe-
tronii : 'Totamque hanc sine fraude,
quantacunque est, Tormento citha-
rave tensiorem, Ad costam tibi sep-
timam recondam.' Translatio est a
lethaliter vulneratis, h. e. totum ini-
mici ferrum recipientibus. Virgilius
x. 'Exigit ensem Per medium Æneas
juvenem, totumque recondit : ' et xii.
'Pectore in adverso totum cui comi-
nus ensem Condidit : ' quo alludens
Claudianus : 'Altius haud unquam
toto descendimus ense In jugulum
Scythiæ.' Pacatus Panægyrico : 'Fer-
ro incumbere, et corpore vulnus one-
rare : et recipere statim totum, quam
supplicium dividere.' Oxon. heic, et
alii Mss. *Complexa totum me prorsus,
sed totum recipit :* unde quidam, *com-
plexatum me prorsus, &c.* *Idem.*

Nisu rabido] Edd. Ber. Junt. pr.
Ald. Colin. *nixu.* Mss. Fux. Pal.
D'Orv. Oxon. Guelf. etiam, *rapido.*
Sed male. *Rabies* eleganter de nimio
Venereo adpetitu sumitur. Horat.
Ep. xii. 'Indomitam properat rabi-
biem sedare.' Ter. Eun. ii. 3. 9.
'præut hujus rabies quæ dabit :'
ubi vide præter alios Donatum, item
Plin. l. viii. c. 32. x. 63. in f. Solin.
c. 19. 'rabie libidinis efferati : ' ubi
deleatur vox ultima, auctoribus Mss.
5. melioribus. Plin. l. viii. c. 18.
'Rabiem' (sc. coëundi) 'et ipsæ
sentiant : ' ut leg. cum Salm. Arnob.
l. iii. p. 105. 'Cupiditatibus rabidis
ire in mutuas complexiones.' Nemes.
Ecl. ii. 28. 'Interea tamquam
nostri solamen amoris Hoc foret,
aut posset rabidos medicare furores :'
ubi eadem, ut sæpe, varietas. Adde
Broukhus. ad Propert. l. iii. 17. 10.

'Et rabidæ stimulos frangere nequiti-
tiæ.' Eodem sensu Græce λύσσα
Theocr. Eid. iii. 47. Ælian. Anim. i.
12. *Oud.*

Appliciore nexu] Putavit rescriben-
dum Beroaldus, *appliciore nexu.* Sed
bene vulgatum et scriptum, *appliciore*
n. tamquam diceretur *Applex, applicis :*
ut 'Complex, complicitis.' Et Com-
plices, ut nos dicimus, Complicen.
Quæ posterioris ævi scriptoribus
dumtaxat usitata vocabula. Sido-
nius Apollin. Epistol. lib. viii. ad
Lupum : 'Sed protinus facto, qui
fuerat ipsius factionis fomes, incen-
tor, antesignanus, ceterisque compli-
cibus oppressis.' Colv. Pricæus quo-
que *appliciore*, tamquam Beroaldi
conjecturam, amplectitur. Verum
non est Beroaldi, sed Ed. Basil. pr.
Beroaldus simpliciter explicuit 'mag-
is ad corpus adplicito et agglutina-
to.' Nec tamen placet mihi istud
fictum Adjectivum *adplex*, licet ejus-
dem formæ possit esse, ac 'simplex',
'supplex,' &c. In Oxon. est *ampli-
ciore*, in D'Orv. *appliore.* Scilicet
duas ille librarius omisit syllabas ;
cum alii unam tantum ob soni vicini-
tatem. Dedisse enim Auctorem puto,
adplicitiore. Simili errore sæpe oc-
currit 'coërcio' pro 'coërcitio,' 'trisi-
tia' pro 'tristitia,' et alia. Vide
Drakenb. ad Liv. lib. xxvi. c. 36. in
f. Pro *inhærebat* vitiose D'Orv. *in-
herbat.* *Oud.* *Appliciore nexu]* Vide
Colvium : conjicio ego tamen, ut et
Beroaldus, *appliciore* scribendum.
Pric.

*Ut hercules etiam deesse mihi aliquid
ad supplendam ejus libidinem crederem]*
Scholiastes ad Sat. vi. Juvenalis :
'Una uncia libidinis est in masculis,
et undecim in fæminis.'

Operosa et pervigili nocte transacta]
Venus de milite Pæno apud Silium
Italicum : 'Aut nostro vigiles ducat
sub Numine noctes.' Longus ποιμεν.
δ. Περιέβαλον ἀλλήλους, καὶ κατεφίλουν,
ἀγρυπνήσαντες τῆς νυκτὸς, ὅσον οὐδὲ

γλαῦκες. Vide quæ supra p. 32: notata. *Operosa*, ut supra ix. 'Collutationibus Venereis operari.' *Idem*.

Vitata lucis conscientia facessit mulier] Joh. 3. 20. Πᾶς ὁ φαῦλα πράττων, μισεῖ τὸ φῶς. Supra v. de Cupidine: 'Torum inscenderat, et uxorem sibi Psychen fecerat, et ante lucis exortum propere discesserat: nbi dicta p. 90. vide. *Idem*.

Condicto pari noctis futura pretio] In vet. Poëtarum reliquiis, quæ Catalecta vocant: 'Dum noctis pretium tuæ requiro.' Macrobius II. 2. in eodem, ut videtur, argumento: 'Ubi dimidium talentum unius pretium noctis audivit,' &c. Sic, 'pretia noctium,' apud Nostrium in Apologia. Bene et *condicto*. Minucius in Octavio: 'Condicuntur stupra, tractantur lenocinia.' *Idem*.

PAG. 227 *Inveniri poterat, grandi præmio vilis acquiritur aliqua*] Vulgo male interpungitur hic locus sic: *poterat; grandi præmio vilis acq. aliqua*. Non enim dici potest mulier bestiis addicta *grandi præmio* quæri. Hoc nimis avaritiam præsidis tangeret. Quippe alterius usui id præmium esse nequit; certe non mulieri, a bestiis dilaniandæ. Jungenda omnino sunt *inveniri potuerat grandi præmio*. Post longam et vanam anquisitionem alicujus mulieris, quæ se grandi præmio ad asininum concubitum corrumpti permetteret, non jam quæritur vel investigatur, sed facile ac quirituret comparatur *vilis aliqua*, bestiis addicta per sententiam præsidis, qui scilicet rogatus, gratamque rem magistratui munus edituro facere volens, eam concessit. *Oud. Vilis quæritur aliqua*] Id est, *quædam*. Ammianus (imitatus fortasse Nostrium) lib. XIV. 'Aliqua mulier vilis,' &c. Tertullianus Apologetico: 'Aliqua Carthaginis conditrix rogo se secundum matrimonium dedit.' *Pric.*

Bestiis addita] Glossæ: 'Addicere, &c. προσκρίνειν.' *Idem*.

Delph. et Var. Clas.

Incoram publicam populi caveam frequentaret] *Emendo, quæ mecum incoram populi pub. cav. fr. Incoram populi*, archaismo Lucio nostro notissimo, ut pag. 221. 272. 311. 336. *Roald. Pro coiret* haud alibi. *Priæus, frequentem redderet, et spectatoribus plenam*. Haud puto recte. Aliud enim est *frequentare*, aliud *freg. mecum incoram*, nempe modo supra dicto. Hoc sensu *consuesco* apud Comicos. Confer p. 231. f. 'Talis mulieris publicitus matrimonium confarreaturus.' *Wasse*. Accusativus tamen satis docet, *frequentaret* non esse sollicitandum. Quare puto excidisse vocem, et legendum locum: *quæ mecum coitura incoram, publicam p. caveam frequentaret*. Vide Lucianum t. II. p. 620. At tunc *frequentare carcam* pro eam frequentem et copiosam reddere, præ studio visendi, optime se habet. *Hirt. B. Afric. c. 20.* 'frequentabat suas copias:' ubi vide Davis. Quamquam et simpliciter exponi posset, 'veniret in caveam, publicorum ludorum celebritate:' ut lib. VII. p. 120. 'Quia me necesse est, indidem delibutam, theatrum Deorum frequentare.' Quomodo passim dicitur 'frequentare exsequias,' 'templum,' 'ludum,' 'sacra.' *Coram* et *incoram* sæpe Nostro absolute ponitur. Vide *Pric.* et notas ad lib. III. p. 56. *Oud. Quæ mecum incoram publicam populi caveam frequentaret*] *Servius* ad *Æn. v.* 'Cavea consessus est populi.' *Roaldus: Q. m. incoram populi publicam c. frequentaret. Incoram*, haud semel in his libris confiteor genitivo jungi: sed nec hoc tantum loco absolute ponitur, nam et infra heic dixit, 'coram detento calice:' i. e. in præsentium conspectu: itaque sana vulgata lectio. *Frequentaret*, frequentem redderet. i. e. plenam spectatoribus: ita, 'sobolis, &c. gignendæ copia civitatem frequentare' XVI. 10. A. Gellius, et II. 15. 'prolem populi frequentare.' *Idem* I. 6. 'Salvam ci-

Apul.

8 I

vitatem sine matrimoniorum frequentia' (i. e. frequentatione) 'esse non posse.' *Pric.*

Sarcina prægationis oneratam] Vide supra p. 7. dicta. *Idem.*

Quod e. editum] Mandavit hoc ipsum Sostratæ uxori suæ Chremes Terentianus Heantontimor. Lygdus Ovidianus Metamorphosi. Vide super hac re dissertatiunculam Justi Lipsii Cent. 1. Epist. 65. *Brant.* Græcissat Auctor exprimens τὸ τεχθέν. Male quidam mutare conati sunt. Adi ad Terent. Andr. 1. 3. 14. 'Quidquid peperisset, decreverunt tollere:' et Celeb. Albert. ad Hesych. v. 'Ἀναρπεῖν. Observe simul exemplum permissæ necis infantis tempore M. Antonini. Vide de ea re Bynkershoekium et Noodtium. *Oud.* *Per absentiam mariti*] Editt. vett. *præ abstinencia m.* Oxon. in *absentia m.* *Pric.* *Præ abstinencia*] Purior lectio est, et sincerior, *per abstinenciam.* Beroald.

Pietate præventa] Sic ix. 'Vulneribus præventus,' ad quem locum p. 206. adnotata vide. *Idem.*

Ab obsequio mariti] Ab obsequio marito debito: ut infra statim, 'Obsequium matris, et sororis officium.' Sæpius hæc forma loquendi in his libris occurrit. *Idem.*

Natam puellam] Τὸ *puellam* recte delent Florent. *Elmenh.* Prave Elmenhorstius hic loci *puellam* abesse ait a Florent. eamque vocem delevit, et ab eo deceptus Scriverius. Ista vox hic est necessaria. Ne vero hic ad ingratum anacoluthon confugere necesse sit, vel cum *Pricæo* scribendum est, *nata puella*, vel *nacta puellam*, multo minore mutatione, locusque sic interpungendus: *At illa, per absentiam mariti nacta puellam, insita matribus pietate præventa, &c.* 'Per absentiam mariti' est dum absens erat maritus. Sæpe enim præpositio *per* designat speciem temporis. Hinc 'per lacrimas,' 'per oscula,' i. e. dum fleo, osculor. Vide Ovid. Ep. vi. 71. xii.

58. iii. F. 509. et alia. Adi *Burm.* ad Val. Flacc. lib. 1. vs. 767. 'Talia per lacrimas:' et ad Sueton. Tib. c. 5. 52. me ad Cæs. B. G. lib. vi. c. 36. *Nacta* facile abire potuit in *nata*; unde *natam* dein fecerunt, corrigere se locum credentes. Sic paullo supra, et sæpe, 'conditus' pro 'conductus,' 'additus' pro 'addictus,' &c. Adde *Drak.* ad Liv. Ep. xv. *Nacta* dixit pro *enixa*, nisi ita legere præoptes; quia fortuito ei obvenit filia, non filius. Neque is, qui Appuleiano stylo adsuetus est, offendetur oratione ἀσυνδερῶ *nacta, præventa.* Sic enim sexcenties amat sine copula participia jungere Auctor. Vide omnino ad lib. iii. p. 45. 'spirantes, palpitantes.' *Oud.*

Prodidit] Domo quidem et foras emisit, non vero exponendam, vel feris projiciendam, sed vicinis educandam, quibus eam permisit. *Idem.* *Prodidit*] Ἐξέδοτο. *Pric.*

Natam necatamque puellam nunciabat] Non videtur procedere constructio, nisi *nata p.* scribamus. τὸ *puellam* (quod inutili Colvii diligentiae debemus) recte delent editt. vett. cum Florent. et Oxon. Mss. *Idem.*

Ubi flos ætatis nuptialem virgini diem flagitabat] Hesychius: 'Ἐφηβοί, οἱ ἡβώντες' ἐλέγετο δὲ καὶ ἐπὶ παρθένων. Vide supra p. 153. allata. *Flagitare* heic, est quod 1. Cor. 7. 36. argumento simili, ὀφείλειν γίνεσθαι. *Idem.*

Tacitum secretum] Tacendum, Servio ad Æneid. iv. annotante. Vide supra p. 53. dicta. *Idem.*

Caloris juvenilis impetu] Ita passim Martianus Capella, cui reddendum e Mss. Leidensibus multis l. i. p. 31. 'lacertosis in juvenalis roboris excellentiam toris.' p. 13. 'decorem juvenalium gratiarum:' et pluries. Crebro sic in Apollinari Sidonio, ut l. iv. Ep. 13. ix. Ep. 6. Atque ita Ms. Leid. l. i. Ep. 2. 'Juvenali rubore suffunditur.' Immo passim præbent vetustissimi Codices in op-

timis auctoribus. Confer Ind. Elmenh. Comm. ad Virg. Æn. II. 518. v. 475. Ovid. Met. x. 675. Drak. ad Sil. I. II. 312. ad Liv. XXXVII. 20. 5. Hard. ad Plin. I. XXXII. 2. ubi etiam sic Leidd. membranæ, et Thuanæ in Martiali I. XIV. Ep. 187. 'carmen juvenale Properti.' Sic dies Saturnaliū *juvenalis* Suetonio in Calig. c. 17. Inde et Poëtæ nomen. Oud. *Caloris juvenilis impetu*] Vide pag. 124. notata. *Pric.*

Sororem incurreret] Vide p. 79. dicta. *Idem.*

Matris obsequium et sororis officium r. disp.] Satis intelligitur obsequium quod matri deberi, et officium, quod sorori præstandum judicabat. Malim tamen, si per Mstos liceret, *matri et sorori*. Oud. *Sororis officium*] In altero Florent. *sanguinis sui munus*. Elmenh. E seqq. Oud. *Spectata pietatis juvenis, et matris obsequium, et sororis officium religiose dispensat*] Glossator vetus in vita Persii Poëtæ: 'Verecundiæ virginis, &c. pietatis erga matrem et sororem exemplo sufficient.' *Pric.*

Et arcana domus venerabilis silentii custodia tradidit] Editt. vett. *Et arcana domus venerabilis silentii custodiam tradidit*: hypallageticæ, et ob id Appuleiane magis. *Idem.*

Plebeiam, &c. humanitatem] Petronius 'tralaticiam humanitatem' dixit. *Idem.*

Sanguinis sui] Sororis. Vide supra p. 79. notata. *Idem.*

Desolatam v. puellam, parentumque præsidio viduatam] Lib. IV. captitia puella: 'An ego misera, tali domo, &c. tam sanctis parentibus desolata,' &c. 'Desolatam, *μεμονωμένην*.' ut I. Tim. 5. 5. ubi et Vetus *desolata*: sic, 'desolatam mulierem' in Apologia. Terent. Andr. 'Hæc sola est mulier:' ubi Donatus: 'Sine auxilio: sine defensoribus.' *Idem.* *Parentumque præsidio viduatam*] Ita, 'parentum præsidio destitutam,' x. 2. Cassianus dixit.

'Præsidio viduata' heic, ut apud Plantum, 'præsidii viduitas.' *Idem.*

Multumque sibi dilecto contubernali] Supra hoc lib. 'Uxoris nimium dilectæ mentitis lamentationibus.' *Idem.*

Largitus de proprio dotem] Vide olim p. 72. ad Apologiam notata. *Idem.*

Sed hæc bene, &c. disposita feralem Fortunæ nutum latere non poterant] Supra lib. IV. 'Enimvero Alcimus solertibus ceptis tamen scævum Fortunæ nutum non potuit abducere.' Paterculus lib. II. 'Rumpit, interdum moratur proposita hominum Fortuna.' Symmachus VII. 37. 'Plerumque fors disposita conturbat.' Plautus Pseud. 'Centum doctum hominum consilia sola hæc evincit Dea.' Suidas in ἔσθλά. 'Ἔστιν ὅτε καὶ ταυτόματον ἀντέπραξε ταῖς τῶν ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἐπιβουλαῖς.' Curtius lib. III. 'Destinata salubriter, omni ratione potentior, Fortuna discussit.' Herodianus lib. VI. 'Ἀλέξανδρος μὲν, ὥς ᾤετο, ἀριστα βεβούλευτο' ἔσφηλε δὲ αὐτοῦ τὴν γνώμην ἡ Τύχη. Sallustius de Republ. ordin. 'De futuro nemo satis callidus, satisque prudens: quin etiam sæpe prava magis quam bona consilia prospere eveniunt: quia plerasque res Fortuna ex lubricine sua agitat.' Menander apud Stobæum: 'Ἀσυλλόγιστον ἡ Τύχη ποιεῖ' τὸ συμφέρον, τί ποτ' ἐστὶν, ἀνθρώπου βίῃ. quibus adde quæ in eandem sententiam sub initium lib. IX. notata. *Idem.*

PAG. 228 *Domum j. protinus se direxit*] *Pricæo* videbatur excidisse vocula *ad*, quia alibi dixit Auctor 'dirigere se ad arces,' 'ad me,' et I. VII. p. 141. 'Dirigit gressum ad suam patriam, quam simul accessimus.' Neque tamen id necessarium puto, cum Appuleius centies in his præpositionem omittat. Majore etiam verisimilitudine tunc addes *in*: quomodo alibi id verbum construitur. Vide ad I. II. p. 32. Oud. *Domum juvenis p. se direxit scæva rivalitas*] Videtur vocula excidisse, et legendum, *Ad domum, &c. direxit*. Lib. VI. 'Se protin-

attractis: quod probare vix ausim, propterea quod servi delatores dominorum non fuerint auditi. Lex quibusdam ff. de jure fisci. Tum quod iidem in caput domini torqueri non potuerint. Cicero in ea, quam pro Milone habuit, 'de servis,' inquit, 'nulla quæstio in dominum.' Idem pro Deiotaro: 'more majorum de servo in dominum ne tormentis quidem quæri licet.' Accedit insuper et Ulpianus in L. prima ff. de Quæstionibus. *Stewech.* Non bene hic locus de mendo suspicatur. Cubicularii enim servi plurimum contra dominum torti: quod secretorum fortassis magis participes esse putarentur. Quintilianus Declam. cccxxviii. 'servum torsi cubicularium ejus, qui occisus est.' *Colv.* Vide Notas ad Minutium. *Elmenh.* Ut edidere Parisienses, habent et aliæ Edd. præter vitiosam Bas. pr. et Mssti omnes. Passim in graviore crimine, ut majestatis, incendiî, veneficii, parricidii, servi sunt comprehensi, et torti, vel ut *conscii* vel *participes*. Adi et Beroald. ac JCTos. Sic Lucii nostri servus est tortus lib. vii. p. 133. 'servum ejus scelerum consiliorumque herilium futurum indicem per magistratus in publicam custodiam receptum, et altero die tormentis vexatum plurimis,' &c. Ita lib. hoc p. 212. 217. mulieris dotalis servus veneficii particeps torquetur rota, igni, et equuleo. Male vero Floridus interpretatur 'cubicularias ancillas:' quum intelligantur *eunuchi*, quales sunt illi quatuor, qui matronæ Asini amatrici et ipsi terrestre cubitum straverunt p. 225. Et sic passim in Inscriptionibus 'Cubicularii Augustarum' æque occurrunt, atque Imperatorum. Nullæ *cubulariæ*. Vide Fabrett. ad Col. Traj. p. 184. Fingendum autem hic, veneficam istam mulierem, domi in custodia detentam, negasse omne facinus. Quod transit Appuleius, ut per se satis existimandum. Pro *vi*

in aliquot Mss. et Edd. pp. Junt. pr. est in solito errore. In Pal. Oxon. Guelf. *veritatem meruit*. Ond. *Vi tormentorum veritatem eruit*] Supra lib. iii. 'Tormentis veritas exprimenda est:' ad quem locum p. 48. notata consule. *Pric.* In *tormentorum*] Minutulus error, qui tamen lectorem possit offendere: est enim legendum, *vi tormentorum*: id est, violentia et cruciatu. Divus Augustinus, in criminibus vestigandis non esse a tormentis incipiendum constituit. Epistola quoque divi Hadriani ita se habet: 'Ad tormenta servorum ita demum venire oportet, cum suspectus est reus, et aliis argumentis ita probationi admoveatur, ut sola confessio servorum deesse videatur.' Rescripto quoque eodem Hadriani illud expressum est, a suspectissimo incipiendum esse, et a quo facillime posse verum sciri judex crediderit. *Beroald.*

Bestiis obijciendam] Oxon. *b. abijciendam*, sive projiciendam. Quod fors non temere spreverit quis. Ego tamen nil muto. Frequentissima harum præpositionum est confusio. 'Objicere bestiis' formularis est locutio in hac re et loco. 'Abjicere' alibi, in silva, agro, via. *Ond.* *Atque illam, &c. quod dignus cruciatus alius cogitari non poterat, certe bestiis obijciendam pronunciavit*] Claudianus ii. in Rufinum: 'Quo tanta piacula quisquam Supplicio conferre valet? quid denique dignum Omnibus inveniam, vincant cum singula pœnas?' Supra hic viii. de Thrasylo: 'Nequiens idoneum exitium præsentî cladi reddere, certusque tanto facinori nec gladium sufficere, sponte delatus ibidem ad sepulchrum,' (Charites et Tleplemi,) 'Ultronea vobis (inquit) infesti Manes en adest victima,' &c. Cæsar apud Sallustium Catil. 'Si digna pœna pro factis eorum reperitur, novum consilium approbo: sin magnitudo sceleris omnium ingenia superat, iis utendum censeo quæ le-

gibus comparatæ sunt.' Lysias in pro Eratosthenis cæde: καὶ τοι δῆλον, ὅτι εἴ τινα εἶχε ταύτης μείζω τιμωρίαν ἐπὶ ταῖς γαμεταῖς, ἐποίησεν ἂν νῦν δὲ, οὐχ' οἷός τε ἂν ταύτης ἰσχυροτέραν ἐπ' ἐκείναις ἐξευρεῖν, τὴν αὐτὴν, &c. ἡξίωσε γίνεσθαι. *Pric.*

Matrimonium confarreaturus] De hoc ritu sat jam aliis dictum. *Idem. Matrimonium confarraturus*] Tribus modis apud Antiquos uxor habebatur ut ait Boëthius in commentariis Topicorum: usu, farre, coëmptione: sed confarreatio solis pontificibus conveniebat: erat autem solennitas quædam vinculi maritalis, qua novæ nuptæ farreum præferebant: sic enim cibi genus ex farre factum nuncupant. Plin. in XVIII. Quin et in sacris nihil religiosius confarreationis vinculo erat, novæque nuptæ farreum præferebant: auctor est Dionys. Halicarnasseus lib. antiquitatum II. legitima matrimonia in priscis Romanis nominata esse farreacea, a communicatione videlicet farris, qui cibus Latio primus fuit: et sicut Græci hordei primitias in sacris dabant, ita Romani vetustissimum far putantes, ex eo sacra prisca potissimum conficiebant. Uxores quoque conjunctione farris alimenti viris sociari voluerunt. Ex hoc vetustissimo ritu scienter dixit Lucius noster, *matrimonium confarraturus*, pro copulaturus, vinculo quasi confarrationis: et ita alludens ad priscorum verba et doctrinam, simpliciter intelligi vult, feminam publice destinatam quasi uxorem asino, quæ publico spectaculo cum asino perinde ac uxor cum marito concumberet. E contrario dicitur *diffarratio*, connubii inter virum et uxorem dissolutio, a diffarratione, quod genus sacrificii adhibito libo farreo fit in dissolutione matrimonii: et sicut 'confarraturus matrimonium' dicitur, pro facturus, copulaturusque: ita e contrario dici potest eleganter *diffarraturus*, pro dissoluturus conu-

bium. *Beroald.*

PAG. 232 *Mortem mihi mea volens manu consc.*] Monuit jam Pricæus, Colviumque castigavit de discriminis incuria, qua se emancipavit scriptæ lectioni sui Codicis. At videamus, ne ejusdem peccati nos reos faciamus. Nondum agit Auctor de metu suo. Hic potius loquitur de castitate et pudore. Nam demum p. 236. subjicit: 'At ego præter pudorem obeundi publice concubitus, præter contagium scelestæ pollutæque feminæ, metu etiam mortis cruciabar maxime, &c. Ergo igitur non de pudore jam, sed de salute ipsa sollicitus.' Eaque serie Lucianus tom. II. p. 621. ἅμα μὲν ἡδούμην ἐν τῷ θεάτρῳ κατακείμενος, ἅμα δὲ ἐδεδίων μή ποιν ἔρκτος ἢ λέων ἀναπηδήσεται. Ad hæc varietas ordinis, quo Mss. voces *metu* vel *mea manu* ponunt, satis declarat, omnes a mala manu et spurias esse. Vel etiam suspicor, scripsisse Appuleium, *mortem mihi mehercules volens consc.* Contractio vero ejus vocis *meh.* hic non percepta, vel non bene scripta aut lecta, peperit *mea* sine sensu: unde alii *metu* reposuere, alii *manu* addidere. Lib. IV. p. 79. 'Puellam mehercules et asino tali concupiscendam.' Lib. VI. p. 125. 'Dolebam mehercules.' Lib. VII. p. 147. 'Quam inefficacem fuisse mehercules doleo.' Supra h. l. p. 220. 'Laudo istam tuam mehercules et ipse constantiam.' Alibi sæpe ait 'Heracles.' Vide ad lib. III. p. 45. *Oud. Mortem mihi mea volens manu consciscere*] Hesychius: αὐτοχειρί· ὁ ἑαυτὸν φονεύων. Quomodo autem *sua manu*, qui *ungulam* tantum, eamque mutilam habebat? nimirum et hanc depravationem debemus Colvio: qui (quod de Græcis Gellius) 'sine discriminis cura, solam copiam' (ut videtur) 'sectans,' quæ in Codice quodam J. Lipsii reperit, plerumque in contextum assumpsit. Lege cum vett. edit. et Mss. cæteris, *Mortem mihi metu volens consciscere. Pric.*

Scelerosæ mulieris] Servius ad *Æn.* 1. 'Velut a genere, generosus: et a scelere, scelerosus.' *Idem.*

Depudescerem] Pudorem perderem. Ovidius: 'Depudui, profugusque pudor sua signa reliquit.' Glossæ: 'Ἀπαυαίσχυντῶ, depudo.' *Depudeo*, vel *depudescio* lege. *Ibidem*: 'Ἀπερυθρίῶ, depudescio, derubescio.' Glossæ aliæ: 'Depuduit, ἀπηναισχύντησεν.' *Id.*

Sed privatus humana manu, privatus digitis, &c. gladium stringere nequaquam poteram] Supra lib. vi. 'Nec suis saltem liberis manibus mortem sibi fabricari poterit.' *Idem.*

Plane, ut potui, tenui specula solabar clades ultimas, &c.] Aristoph. *Equit.* Λεπτὴ τις ἐλπίς ἐστ' ἐφ' ἧς ὀχοῦμεθα. Cicero *Famil.* xv. 2. 'In communibus miseriis hac tamen specula oblectabar,' &c. 'Clades ultimas' hic, ut supra ix. 'magnas et postremas clades.' De locutione *Ut potui* vide p. 59. dicta. *Idem.*

Depingeret] Pervigilium Veneris: 'Ipsa gemmeis purpurantem pingit annum floribus.' *Elmenh.* Quod ver, &c. *gemmulis floridis cuncta dipingeret*] Avienus *Periegesi*: 'Flore frequenti Pinxit terra sinus.' Sidonius *Carm.* 2. 'Flore perenni Picta, peregrinos ignorant arva rigores.' *Pric.*

Purpureo nitore] Bert. *purpurato.* *Elmenh.* Atque sic edidit Scriverius. Activum enim *purpurare* sæpe occurrit. Vide Barthium ad G. Britonem lib. vii. 669. Sed Modii collatio habet *purpurati*; quod esset pro *purpuranti*; ut in Pervigilio Veneris, et apud Prudentium H. Laurentii vs. 275. 'purpurantes stolas.' *Oud.* Et jam purpureo nitore prata vestiret] Videntur ex Veterum aliquo desumpta, qui fortasse sic pedibus vinxerat: Et jam purpureo vestiret prata nitore. *Pric.*

Dirupto spineo tegmine] Achill. Tattius lib. i. de Amoris Clitoph. et Leucipp. ὅταν ἀρχῇται τὸ ῥόδον ἀνολγεῖν τῶν φύλλων τὰ χεῖλη. *Elmenh.* Et commodum, &c. spirantes cinnameos odo-

res, promicarent rosæ] Cyprianus in *Epistolis*: 'Successit hiemi verna temperies, rosis læta, et floribus coronata.' De odore cinnameo vide p. 159. dicta. *Pric.*

Quæ me priori meo Lucio redderent] Infra lib. xi. 'Redde me conspectui meorum, redde me meo Lucio.' *Idem.*

Dies, &c. aderat. Ad conseptum c.] *Dies aderat* quasi e formula dicitur.

Vide *Pric.* Virg. l. ix. *Æn.* 132. 'jamque dies infanda aderat:' et creberime. Uti et 'nox aderat.' Oxon. etiam Et Guelf. perperam præbent *conseptum*. Nondum deductus est in conspectum populi theatro residentis; sed prope ad caveam sive ejus *conseptum* extra portam, qua patente gratissimum prospexit spectaculum; quod describere pergit. Lib. iii. p. 44. 'populus cavæ *conseptum* implevit.' Alibi, 'intra *conseptum* domus,' 'templi.' *Oud.* *Dies ecce muneris destinatus aderat*] Eod. xi. 'Jam dies aderat divino destinatus vadimonio.' Apud Quintilianum ille ix. *Declam.* 'Et jam dies aderat, jamque ad spectaculum, &c. populus convenerat.' *Pric.* *Ad conseptum cavæ prosequente populo, pompatico favore deducor*] Infra hic de Venere: 'Cum magno favore cavæ, &c. circumfuso populo lætissimorum parvulorum.' Virgilius: 'Quos omnis euntes Trinacriæ mirata fremit Trojæque juvenus:' ubi Servius: 'Fremat: cum favore persequitur.' Seneca lxx. *Epist.* 'Acclamationis secundæ favorem.' Valerianus Cimeliensis: 'Non favorem vocis exspectat, odit choro acclamantium.' Glossæ: 'Εὐφημία, favor.' Glossæ aliæ: 'Favor, ἡ συγκρότησις.' Ait, 'prosequente populo.' Vide supra p. 87. notata. Bene et favore deducor: sic, 'deduci favoribus,' lib. xxv. Ammianus Marcellinus. *Idem.*

Pabulum, &c. affectabam] Vide supra p. 2. dicta. *Idem.*

Curiosos oculos, &c.] Petronius:

‘Per rimam, &c. applicaverat curia-
sum oculum.’ *Idem.*

Florentes ætatura] Virgilius: ‘Am-
bo florentes ætatis.’ *Ecl. vii. Idem.*

Pueri puellæque, &c.] Lucianus in
περί ὀρχήσεως ‘Ὅρμος ὀρχησίς ἐστι κοι-
νὴ ἐφῆβων τε καὶ παρθένων παρ’ ἓνα χο-
ρευόντων, καὶ ὡς ἀληθῶς ὄρμω ἑοικότων,
καὶ ἡγείται μὲν ὁ ἐφηβος τὰ νεανικὰ ὀρ-
χοῦμενος, καὶ ὅσοις ὕστερον ἐν πολέμοις
χρήσεται ἡ παρθένος δὲ ἔπεται κοσμίως,
τὸ θῆλυ χορεύειν διδάσκουσα, ὡς εἶναι τὸν
ὄρμον ἐκ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας πλεκό-
μενον.’ *Idem.*

Incessu gestuosi] *Infra xi.* ‘Pro-
ferebat unus e ministerio beato,
gressu gestuoso.’ Servius ad *Æneid.*
iv. ‘Ferebatur, quasi cum quodam
gestu:’ supra hic lib. *vii.* ‘Gradu
molli gestiens.’ *Idem.*

*Dispositis ordinationibus decoros am-
bitus inerrabant*] ‘Dispositis,’ τακτι-
καῖς. Glossæ: ‘Τακτικὸς, &c. dispo-
situs:’ hoc sensu capio Hesychii illa,
τάξις, &c. ἀκολουθία, καὶ εἰρμός ut si-
milem huic speciem saltationis intel-
ligat. Nec temere ‘ambitus deco-
ros’ Noster. *Idem* Hesychius: εὐ-
σχήμονες· εὐσχημόνως, καὶ εὐ σχήματα
ἐν ὀρχήσει ποιοῦντες. ubi ineptam et
mancam lectionem sic integrandam
existinavi: εὐσχημόνως καὶ εὐρύθμως
σχήματα ἐ. ο. π. et postea conjectu-
ram vidi munitam a Polluce *iv.* 13.
qui εὐσχημοσύνην et εὐρυθμίαν jungit,
de re saltatoria tractans. Contra-
rium, ἀγροικικῶς ὀρχεῖσθαι apud He-
sychium, v. αἶρεν μασχάλην. et ‘mo-
tus incompediti’ apud Virgilium. Al-
ludunt saltatoriam et Pauli illa, εὐ-
σχημόνως καὶ κατὰ τάξιν. ut monstra-
vit (quo Opere autem non memini)
Vir maximus, Salmasius. *Idem.*

Nunc in orbe rotarum flexuosi] Haud
male *rotatim* exhibuere Wower. et
seqq. nisi potius legendum censerem,
in orbem rotatum. Quem obliquæ se-
riei opponit. Glomerari, currere,
redire, et similia, in orbem, passim
Virgilio, Ovidio, aliis. Lib. *vi.* Met.

Delph. et Var. Clus.

225. ‘cursus dum certum flectit in
orbem.’ Adde Sil. lib. *iv.* 319. &c.
Cland. d. 1. vs. 633. Ælianus ait lib.
ii. cap. 11. Anim. de elephantis sal-
tantibus, εἰς κύκλον καὶ ἐπὶ στοῖχον
ἵεναι. ‘lascivas vertigines’ ait Solin.
p. 21. ‘Pyrricho’ (sic leg. e Mss.)
‘repertore equestres turmas docuit
lascivas vertigines implicare:’ ubi
errat dicens *equestres turmas.* Apud
Plin. *l.* *viii.* c. 2. ‘lasciviente pyr-
richo colludere.’ Adde Catal. Lat.
lib. *iii.* Ep. 134. de pyrricho. Oud.
In orbe rotatim flexuosi] Virgil. de
apibus: ‘Magnum mistæ glomeran-
tur in orbem:’ ubi Servius, ‘More
bellantium.’ Hesychius: Περιφορά·
ἡ κατὰ κύκλον κίνησις. *Pric.*

In quadratum patorem] Palat. *quadr.*
in p. Coll. Voss. *partem.* Vox *pator*
crebra Appuleio, quam aliquando Si-
lio reddendam suspicatus est Bur-
mannus ad lib. *xi.* vs. 264. ‘Lætus
circum fert oculos et singula discit:
Qui muris sator, et pubes sit quanta
sub armis.’ Quis Capuæ conditor
fuerit, oculis discere non poterat
Hannibal. Mihi videtur scripsisse
Silius: *Quæ muris vel muri ratio.*
Oud. *Nunc in obliquam seriem con-
nexi, et in quadratum patorem cuneati*] Seneca c. 4. de Vita beata: ‘Quem-
admodum idem exercitus modo la-
tius panditur, modo in angustum
coarctatur: et, aut in cornua sinuata
media parte curvatur, aut recta
fronte explicatur,’ &c. Lucianus
jam dicto loco, de Spartanis juveni-
bus: Κατὰ στοῖχον ἀλλήλοις ἐπόμενοι
σχήματα παντοῖα ἐπιδείκνυνται, πρὸς
ῥυθμὸν ἐμβαλόντες· ἄρτι μὲν πολεμικά,
καὶ μετ’ ὀλίγον δὲ χορευτικά, ἃ Διονύσῳ
καὶ Ἀφροδίτῃ φίλα. *Pric.*

In catervæ dissidium] Mss. Flor.
Pith. Fux. Guelf. sec. Pal. Oxon.
D’Orv. Edd. Elm. Scriv. *discidium*,
verissime. *Dissidium* enim animo-
rum est, quod huc non convenit, sed
discidium corporum: licet pessime
crebro confundantur. De Mundo

Apul.

8 K

p. 749. 'Fluenta divino separata discidio.' Solin. p. 7. 'humi discidia.' Sic Mss. cum Delr. et Salm. non *discidia*. p. 32. 'Gaditanum fretum Atlanticos æstus in nostrum mare discidio inmittit orbis.' Sic legendus ille locus. Vulgo *Atlanticus* et *discidium* vel *dissidium*. Vide Salmas: qui veram correctionem non subodoratus est; Gifan. Ind. Lucret. Gro-nov. et Toll. ad Ansonii Perioch. iv. Iliad. Broukhuis. ad Propert. lib. ii. 19. 16. *Separari* Guelf. ambo. Mox *reciproce* Oxon. Guelf. pr. *Oud*.

Aulæo subducto, et complicitis sipariis] Supra lib. i. 'Aulæum tragicum dimoveto, et siparium scænicum complicato.' *Pric*. *Alveo subducto*] Corrige, *aulæo*: est enim sensus: post peractam pyrrhicham saltationem subducta aulæa sunt, et vela scenica complicata, ut apparatus fabulæ in scena dispositus viseretur: est enim mos, ut in actione fabularum theatricarum aulæis cuncta contegantur, post quæ histriones in operto consistunt: mox cum tempus est agendæ fabulæ, aulæa subducuntur, et in propatulo omnia conspiciuntur. Scribit Porphyrio, quando ludi scenici dabantur, quod aulæa suspendi solebant, quæ in fine ludorum deponerentur: ex quo ritu est illud Horatianum: 'Si plausoris eges aulæa manentis, et usque Sessuri.' *Beroald*.

PAG. 233 *Summo cacumine de manibus fabri fonte manante fluviales aquas eliquans*] Vix dubium esse potest, quin hic subsit vitii quiddam. Mss. tamen et editiones consentiunt, nisi quod *summo cacumine* et *manante* exsulent ab Oxon. et Guelf. pr. præbentibus *fontis fluvialis aquas*, atque in Pith. sit *aqua*, in D'Orv. *aliquans*, et in Edd. Vett. *fluvialis*. *Pricæus* corrigere conatur: *de summo cacumine manibus fabri fons fluviales aquas eliquans*. Artificem ergo laudare voluerit Appuleius; ut lib. ii. init.

quem locum etiam protulit *Pricæus*: 'In quo summum specimen artis egregius signifex prodidit.' At sic deest verbum, quo referatur *fons*, et *manibus fabri*. Insulsa esse pronuntiavit Ill. N. Heinsius ad Ovidii Fastos lib. iv. 761. cui accedo hæc equidem in parte. Legit ille: *consitus summo cacumine, de canalibus labri fonte manante, et fluv. aq. eliquans*. Minus bene verò τὰ *summo cacumine* refert ad *consitus*. Montes non tantum sunt viretis consiti in cacumine, sed et in jugo undique; nec video, cur illud et addiderit, retinens *eliquans*. Putem potius ab Auctore relictum: *de summo cacumine, canalibus labri fonte manante, fl. aquas eliquans*. Juvat locus lib. vi. p. 118. 'saxum, quod e fancibus lapidis fontes evomebat, qui foraminis lacunis editi et angusti canalis tramite, &c. proserpunt.' p. 236. 'De summo montis cacumine per quandam latentem fistulam prorumpit vino crocus dilata:' ubi *fistula* fere, quæ hic *canales*. Magis tamen inclino, ut existimem, illa *manibus fabri* a librario vel lectore ad marginem libri adsuta, in textum irrepsisse, et reliquisse Auctorem: *de summo cacumine fontem, manantem fluviales aquas, eliquans*. Quamvis vel sic *canalibus labri*, de quo consule Heinsium, retinere quis posset. Sed lib. iv. p. 67. 'De summo vertice fons affluens bullis ingentibus scaturibat, et evomebat undas argenteas.' Ut constructio sit, 'mons eliquans fontem, manantem aquas.' 'Eliquare' est puras et liquidas aquas emittere per fontem canalibus manantem. 'Eliquare filum' dixit Tertull. de Pall. p. 162. *Manat aquas* optime foret dictum. Adi Sanctii Minervam lib. iii. c. 3. v. 'mano,' et N. Heins. ad Ovid. lib. vi. Met. 311. 'ubi fixa cacumine montis Liquitur, et lacrimas etiam nunc marmora manant.' ibique ex incerto auctore citat: 'E-manat fons aquam.' Hinc est, quod

sæpe jungantur *fons aquæ*: ut restitui Hirtio lib. viii. B. G. cap. 41. 'Magnus fons aquæ prorumpébât.' Vitruv. i. 2. 'Aquarum fontes.' Oud. *Consitus viretis, et vivis arboribus summo cacumine, de manibus fabri fonte manantē, fluviales aquas eliquans*] Perplexum corruptumque (ut videtur) locum pro tempore sic interpungo emendoque: *Consitus viretis et vivis arboribus: de summo cacumine manibus fabri fons fluviales aquas eliquans.* Supra lib. iv. descriptione huic multum accedente: 'Mons horridus sylvestribusque frondibus umbrosus:' et post: 'De summo vertice fons affluens bullis ingentibus scaturibat,' &c. 'Manibus fabri,' sensu fere simili quo lib. ii. 'Et in quo summum specimen operæ fabrilis egregius ille signifex prodidit,' &c. 'Aguas eliquare' dixit et ii. 10. Lactantius. τὸ manante ex auctoritate Ms. Oxon. delevimus. *Pric.*

Capellæ pauculæ] Pith. *pauc. cap.* Alii aiunt *oves*, ut et *tauros*. Vide monumenta ejus fabulæ in lapidibus, nummis, gemmis apud Drak. ad Sil. lib. vii. p. 437. et quos citat, item Sponium Recherches Carienses Diss. 17. ubi male ex *ove* vel *capella* facit glirem. Capellas etiam vaccis jungit Lucian. in Dearum judicio tom. i. pag. 256. 259. Oud. *Capellæ pauculæ tondebant herbulas*] Virgil. 'Dum tenera attendent simæ virgulta capellæ.' Supra lib. v. 'Comam fluvii tondentes capellæ.' *Pric.*

Paridis Phrygii pastoris] Ed. Vicent. *pristygii*, Ven. *phyrii*. Guelf. *pr. frigidi*. Tà *Phrygii pastoris* uncinulis inclusit Scriverius. Malim ego deleri τὸ *Paridis*, ut e glossa insertum, et merum interpretamentum illorum, 'Phrygii pastoris.' Nam subdit mox demum, *ei, qui Paris videbatur*. Nunc modo proponit rerum hominumque figuras, e quibus mox concludit, quis ille pastor Phrygius fuerit, quemque designaverit, Pari-

dem scil. sicut alia emblemata Mercurium et tres Deas indicabant. Figuram ejus vide in statua, cujus meminit Montfauc. Diar. Ital. p. 41. et in Gemma Medicea p. 356. ac Mus. Flor. Gorii. præterquam in monumentis supra citatis. Oud.

Barbaricis amiculis, humeris defluentibus, pulchre indusiatus] Vulg. in *barb. amicul.* Et post: *puelle pulcre indus.* Colv. In *amiculis indusiatus* in nullo legitur codice Msto penes me, sed in omnibus Edd. Colvio prioribus: amatque Auctor vehementer pleonasmum præpositionis *in*. Vide ad lib. xi. p. 239. 'Et in udis ignibus nutriens semina.' Ad hæc non passim modo dicitur *in vestibus* esse, et similia; de quibus vide ad Sueton. Cæs. cap. 6. Broukh. ad Propert. lib. iv. El. 2. 28. sed etiam, addito participio passivo; uti hic foret. Adi Burmann. ad Ovid. lib. v. Met. 328. 'formatus Libys est in cornibus Hammon.' Heins. ad vs. 546. 'fulvis amicitur in alis.' *Humeris* deest Lipsio. Bene, si legas *diffluentibus*, i. e. laxis, non cinctis. Alioquin malim *humero*. D'Orv. et Fux. cum Lipsiano dant *puelle pulchre*. Verissime scilicet divinavit G. Vossius ad libri sui marginem, e glossa interlineari inrepsisse τὸ *pulchre*; atque ἀρχαϊκῶς legit *duelle* pro *belle*. De quo vide Scalig. ad Fest. v. 'Bos,' et alios ad v. 'Duellum;' item Comm. ad Quintil. lib. i. cap. 4. p. 44. ubi quidam volunt a Nævio dictum, *faciem virginis duellæ*, al. *duellam*. Sed velim idoneam magis auctoritatem; mihi que unice placet *bellule*. Lib. v. in f. 'Ætatem portat bellule.' Lib. x. p. 222. 'bellule suffarcinatus.' Lib. xi. in f. 'stipendiis bellule fotum.' Oud.

Pulchre indusiatus] Lib. ii. 'Puelli calamistrati, pulchre indusiati.' *Pric.*

Magisterium] Oxon. Par. *magistrum*. Hoc ejus magisterium patebat ex pedo, quo gregem agebat. Vide

Lucian. in *Dearum* iudicio t. i. p. 256. et Cel. Hemsterh. *Oud.*

Luculentus puer] Lib. v. de Cupidine: 'Corpus glabellum atque luculentum.' *Pric.*

Nudus, nisi quod ephēbica chlamyda, &c.] Ut infra de Venere: 'Nudo et intacto corpore, &c. nisi quod tenui pallio,' &c. De Hercule Dion. Chrysostomus: *Γυμνὸς ἦει, (περιῆει* puto scribendum,) *μόνον λεοντὴν ἔχων.* et Joannes Chrysostomus Homil. ad baptizandos: *Γυμνὸς μὲν, τοῦ χιτῶνίσκου μόνον.* Sic Joh. 21. 7. Jacobi 2. 15. Matth. 25. 36. *γυμνὸν* intellige, et 1. Cor. 4. 11. *γυμνητεύειν.* Hinc et *nudi* dicti, adeo male tunicati, ut per pannulos manifesti sint. Seneca in de Beneficiis: 'Quædam, etiamsi vera non sunt, propter similitudinem, eodem vocabulo comprehensa sunt, sic pyxidem, et argenteam dicimus, et auream: sic illiteratum, non ex toto rudem, sed ad literas altiores non perductum: sic qui male vestitum et pannosum vidit, nudum se vidisse dicit.' *Idem.*

Flavis crinibus usquequaque conspicuus] Vide quæ supra p. 21. notata. Ovidius: 'Læda fuit nigra conspicienda coma.' *Idem.*

A. pinnulæ, cognatione simili sociatæ, prominebant] Notandum, hic Mercurio non dari petasum, cui alii, qui Mercurio æque alas in capite atque in pedibus *talaria* tribuunt, unde et *alipes* audit, adplicant istas pinnas, non vero comis inserunt. Sed tamen sæpe quoque intacto capite visitur in nummis. Vide Cel. J. Gronovium præf. ad Augustini gemmas. *Oud. Societate*] Lego, *sociatæ*: id est, copulatæ, connexæque. *Beroald.*

Caduceum et virgula] Vide observationes ad Arnob. lib. vi. *Elmenh.* Quia vulgo *virgam* dicunt scriptores, et Ovidius lib. i. Met. 673. eam pedo pastorali comparat, demtis scilicet, ut puto, serpentibus; ad hæc *caduceum* jam dixerit Appuleius, existimat

vir doctus in *Miscell. Observ.* vol. vii. p. 291. pro glossa delenda esse, et *virgula*; sicut et Sopingio olim visum fuit. Quin idem censet, vulgo male pingi caduceum, ut parvum baculum. Sed ex loco Ovidii nullum de vera caducei sen virgæ anguiferæ, vel *litui*, ut ait Servius in *Edd.* quibusdam ad Virg. lib. iii. G. 183. magnitudine argumentum deduci potest: dum totus deus ibi in pastoris speciem cum omni habitu est reformatus. Immo audiamus Hygin. lib. ii. Astron. c. 7. 'Ab eo' (Apolline) 'virgulam quamdam muneri accepit: quam manu tenens Mercurius, cum vidisset duo dracones inter se conjuncto corpore alium alium adpetere, virgulam inter utrumque subjecit, &c. Quo facto, eam virgulam pacis caussa dixit esse constitutam. Nonnulli etiam cum faciunt caduceos, duo dracones implicatos virgula faciunt.' Isidor. lib. viii. Orig. c. 11. 'Virgam tenet qua' (malim *quæ*) 'serpentes dividit, &c. unde et legati Caduceatores dicuntur.' Nihil itaque contra Mss. expungendum opinor: sed *caduceum* et virgulam, quam fert hic *puer* Mercurius, explicanda per creberrimam figuram, ἐν διὰ δύοιν pro *caducei virgula*. Neque enim præter caduceum habuit aliam virgam, ut quis suspicari posset e plurali *indicabant*. Sicuti et in hoc *Paridis* iudicio poëtæ et monumenta omnia illi caduceum digitis prælatum adfingunt, pinguntque. *Σκῆπτρον* *Ἑρμείου* Apoll. Rhod. i. 653. iii. 198. *Oud.*

Bracteis inauratum] *Idem, blacteis.* Colvius. cum *Palat.* et *Guelf.* sec. lib. xi. p. 250. 'Puppis bracteis aureis vestita.' Arnob. lib. vi. p. 205. 'bracteolis ex ære fucatum.' Sed adi N. Heinsium ad Ovid. lib. iii. Art. 232. 'Aurea, quæ pendent ornato signa theatro, Inspice, quam tenuis bractea ligna tegat.' In *Catal.* Burni. t. i. p. 616. 'an auri Ex ipsa

magis est bractea flava coma?' Solin. p. 48. *Oud.*

[*Protinus gradus scitule referens*] Ita et Oxon. et Lipsii Ms. Rectius editt. Ald. et Vicent. *citule*. Lib. vi. de Psyche: 'Acceptam cum gaudio urnulam Veneri citata retulit.' *Pric.*

[*Vultu honesta*] Florid. iv. 'Ad speciem honestus.' *Idem.*

[*In deæ Junonis speciem similis*] Probare nequeo emendationem eorum, qui scribunt *specie*. Nam abjecto glossemate *similis*, quam vocem Apuleii non esse, tam scio, quam me vivere, bene hoc loco erit Apuleio. Vegetius lib. i. cap. 7. 'Quamvis non improbables videantur in speciem, tamen experimentis comprobantur indigni.' Ita enim istic edendum debui curare, unum veterem codicem sequuntur; etsi reliquis sex, septem reclamantibus; ut ostendam alias; cum pluribus de isto loquendi modo agendum erit. *Stewech.* Scilicet in Edd. Junt. Ald. aliisque, in d. J. *specie*. Fux. inde *juvenis*. Facile certe carere possimus voce *similis*. Adi *Pric.* et omnino ad lib. iii. in f. 'In asini speciem,' vel *faciem*, 'fœna rodebam,' Vell. lib. ii. cap. 59. 'In colorem arcus, velut coronam imponens, conspectus est.' Plane enim abundat *similis*. Nisi inverso vocum ordine legamus: in *speciem Deæ Junoni similis*. Confer notata ad lib. ii. p. 21. 'in luxu nepotali, temulento similis.' *Oud.* In *Deæ Junonis speciem similis*] Lib. i. 'Puer in molliciem decorus.' Ibidem: 'Fluvius in speciem placidæ paludis, &c. ibat;' et infra hic: 'Ipse color Deæ diversus in speciem.' *Pric.*

[*Diadema candida*] Ita, non *candidum*. Vide Colvii notas. *Idem.*

[*Fulgenti galea*] 'Nitore galea præmicante:' ut initio hujus libri locutus. *Idem.*

[*Hastam*] Ut inventrix belli. Cic. lib. iii. de Natura Deorum. Servius

ad i. Æneidos. *Elmenh.*

[*Gratia coloris ambrosæi designans Venerem*] Dixi supra pag. 125. videri mihi legendum, *coloris rosei*: sic, 'roseum cutis ruborem' lib. ii. dixit. 'Ambrosias' quidem 'comas' illi maximus Poëtarum tribuit, at et Idem eodem loco etiam 'roseam cervicem:' et alibi: 'Roseoque hæc insuper addidit ore:' ubi Servius: 'Roseo, pulchro: perpetuum Veneris epitheton:' sic supra heic iv. de Eadem: 'Plantis roseis,' &c. De *rosis* Maximianus: 'Hunc Venus ante alios sibi vindicat ipsa colorem, Diliget et florem Cypris ubique suum.' *Pric.*

[*Nudo et intecto corpore perfectam formositatem professu*] Confer quæ supra p. 26. adnotata. 'Nudo et intecto corpore,' ut apud Arnobium, 'Intectis corporibus atque nudis.' Supra hic lib. ix. 'Nudis et intectis pedibus:' et iv. 'Nudis et exertis mucronibus.' *Idem.*

[*Tenui pallio bombycino inumbrabat spectabilem pubem*] Martialis viii. 67. 'Fæmineum lucet sic per bombycina corpus.' Seneca (ex persona Demetrii sui) vii. 9. de Benef. 'Video sericas vestes, si vestes vocandæ sunt, in quibus nihil est quo defendi aut corpus, aut denique pudor possit: quibus sumptis, mulier parum liquido nudam se non esse jurabit.' 'Tenui pallio,' ut in Floridis, 'Interulam textu tenuissimo:' et Miles. xi. 'Byssu tenui pertexta,' Pacatus Panægyrico: 'Illos tenui perlucentes amictu, et vix leve carbasum vitando Soli tolerantes.' *Idem.*

[*Quam quidem luciniam curiosulus ventus, &c. refluat*] Vide supra pag. 22. dicta. *Idem.*

[*Membrorum voluptatem graphice laciniaret*] *Idem*, gratifice laciniaret. Colv. In plerisque antiquis membranis, *laciniaret*. Bertin. *lascivia-ret*. *Lacinia-ret*, id est, intorto et implexo volumine obvelaret. *Licium*, *μῆτρος*, inde *lici-*

nus, *μίτινος*. Apuleio Marsyas coma relicinus, ἀνάθρις. et Alexandri frons relicina. Hinc et Liciniorum cognomen. Licini boves Servio sive Philargyrio III. Georg. quibus cornua sursum versus reflexa. A licio igitur licinus et liciniare, id est, obtegere velamento intorto. Apuleio obtegere. *Wower*. Bert. *lasciviaret*. Colvii et Fulvii Ms. *liciniaret*. Sciopp. in Symb. *Liciniaret*. Ita Flor. duo. Vulgo, *laciniaret*. Vide Indicem. *Elmenh.* Primo pro membrorum voluptatem Salmasius in Plin. Exerc. p. 5. legi vult *membrum voluptatis* seu feminal, quod sine dubio intelligi nemo non videt. Pricæus vero conjecit, *membrorum venustatem*. Perperam uterque. *Voluptas membrorum* sumi potest pro membris ipsis voluptuosis, et gaudia parientibus. De qua hypallages specie dixi ad l. VIII. p. 154. 'Contentiosa pernicie.' Membra illa igitur obtegendo simul et obtegitur voluptas, ac contra. Similia et fere eadem vide sis apud summum Gronovium ad Statii Silvas l. III. 4. 'Fuscaret gaudia formæ.' Passim *membra* in plurali dici de genitalibus utriusque sexus, notius est, quam ut mone-ri debeat. Nostro l. II. p. 25. 'Steterunt et membra, quæ jacebant ante.' Dein *gratifice* etiam D'Orv. Oxon. Par. Sed adi Beroald. et l. VIII. p. 172. 'oculis obunctis graphice.' Atque per hoc adverbium clarissime patet, noluisse hic Auctorem simpliciter membrorum tegumentum vento adspirante indicare; adeoque male Wouwerium et Elmenhorstium verbum *laciniaret* sive *liciniaret* explicuisse per obvelaret veste retorta ad corpus. Rectius Beroald. 'inflexu laciniæ inumbraret.' Lib. II. p. 32. 'Glabbellum feminal potius obumbrans quam tegens:' sed vento adspirante pressule adhærentem Coam vestem bombycinam, lucidamque, lascive expressisse pubis formam, sive οὐ κρέποντα τύπον, ut est in Orpheo

apud Clementem Alex. ut vere Salmasius, Gronovius, Pricæus explicuerunt, legentes *liniaret*. Videratque verum sensum jam Vulcanius, qui edens *laciaret*, margini dein adlevit *delinearet*, verbum Nostro et aliis passim de pictoribus adhibitum. In Pal. est *lacinaret*, in Ms. Lips. a m. pr. *laciniaret*. In Pith. Fux. D'Orv. Oxon. Gneiff. quoque *liciniaret*, quod hactenus retinui. Consule laudatos viros. Elegantissime ait Achill. Tattius l. I. p. 9. Καὶ ἐγένετο τοῦ σώματος κάτοπτρον ὁ χιτῶν. Oud. *Ut adhærens pressule membrorum voluptatem graphice laciniaret*] Suidas : Διαφανῇ χιτῶνι' οὐ τὰ λαμπρὰ, ἀλλὰ τὰ ἱσχνὰ, δι' ὧν διαφαίνεται τὰ τῶν γυναικῶν σώματα. Clemens apposite Pædag. II. 10. Οὐκ ἔτι σκέπη ἢ ἀβροδίαιτος ἐσθῆς ἐστι, τὸ σχῆμα τῆς γυμνότητος κρύπτειν μὴ δυναμένη. προσπίπτουσα γὰρ ἡ τοιαύτη τῷ σώματι προστυπύται αὐτῷ ὑγρότερον, καὶ προσαναπλάττεται, σαρκικῶς ἐμφῶσα τῷ σχήματι, καὶ τὸν τύπον ἐκμάττεται τῆς γυναικὸς, ὥστ' οὐχ ὁρῶντι τὴν ὅλην τοῦ σώματος εἶναι φανεράν διδθεσιν. Pro *voluptatem membrorum*, non male *venustatem* legas: sic supra v. 'oculorum venustatem' dixit. Τὸ *laciniaret*, &c. Pric. [vide Not. Delph.] *Graphice*] Decenter, venuste, concinniter, quasi ex picturæ venustate: verbum Græcum est γράφω, quod significat pingo, scribo: unde *grapheus* pictor, et *graphis* pictura dicta: qua quidem linearem proprie significari prodiderunt. Plinius noster in trigesimo quinto: 'Alia multa graphidis vestigia extant:' idem mox paulo, 'antigraphicen picturam' interpretatur, quam pueri ingenui in Græcia ante omnia docebantur. Vitruvius in primo: 'Architectum oportet graphidis scientiam habere.' Ab eadem origine est 'graphium' pro stylo, 'graphiarium' pro theca repositoarioque graphiorum: 'graphicus' homo pro absoluto, et quasi pictoris manu expolito: et

‘graphice’ adverbium pro polite, eleganter, condecere: ‘graphicotera’ quoque per comparativum dicta absolutiora, elegantioraque. Aul. Gell. in nono sic refert: ‘Laberius poëta in mimo, quem inscripsit Rectorem, versibus quidem satis munde atque graphice factis descripsit.’ Beroald. *Laciniaret*] A *lacinia* ductum verbum, quasi inflexu *Laciniae* innumbraret. *Id.*

PAG. 234 *Corpus cand. quod cælo de-
meat; cærulū, quod*] Emendatio hujus loci manifeste vera. Vulgo: *corpus cand. quod c: dem. amictus cæruleus, qui, &c.* Colv. Flor. Bert. et Pal. *quod cæ-
lum de meat, amictus cæruleus vel cæru-
lus.* Elmenh. B. M. corp. c. q. c. d. *amictus cæruleus, qui,* eodem modo, quo Colvius vulg. citat. *Putean.* Recte Floridus cum *Pricæo* damnavit temerariam Colvii e Ms. Lipsiano interpolationem, quam, miror, reliquos Editores retinere potuisse. Color vestis erat diversus corpori deæ, non ipsum corpus. Revocavi igitur ceterorum Codicum, quorum numerum augment Pith. Gnelf. uterque, Fux. Reg. D’Orv. et Edd. priorum scripturam, *amictus cæruleus.* Et particula *quod* utrobique per *quia* erit exponenda; ut ratio detur, cur corpus sit candidum, amictus vero cæruleus. Atque ita cepisse videtur Floridus. Neque enim temere Puteano credo, testanti in Bemb. et Mang. Codd. esse, *qui m.* Sic in sola Ed. Bas. sec. vidi, uti et *cælum* pro *cælo* est in Flor. Vide, num sensu stiloque clariore scripserit Auctor: *Corpus candidum, quod cælo de meat, amictus cæruleus, quod de mari remeat.* Quo sc. colore, non amictu. Nuda enim e mari emergit, sed cæruleo corporis colore, quem e mari traxit; cum candido corpore e cælo demeaverit. *Cæruleus* dedit Junt. Ed. post. Sed vide ad l. II. p. 26. *Oud.* *Corpus candidum, quod cælo de meat: cærulū, quod mari remeat*] Oxon. et tres alii Mss. *amictus cæruleus, &c.* quod primus omnium Colvius audac-

ter e suo textu eiecit. *Pric.*

Quæ Deæ putabantur] I. e. erant. In de Mundo: ‘Pars domibus et muneribus præfecti putabantur:’ et in de Philosophia: ‘Et alii rempublicarum status ab eo definiti putantur.’ Græcismus, de quo alibi uberius dicemus. *Idem.*

Sui obibant] Non sunt in Oxon. nec in aliis pluribus Mss. *Idem.*

Capita cassides ovatæ] ‘*Ovatæ* cassides’ eorum in formam dimidiati ovi, ex quo nati finguntur, insignes stellis adparent in quam plurimis eorum nummis et gemmis. Vide Nummos familiarum Cordiæ, Fonteïæ, Postumiæ, aliosque. Et perpetua litterarum *b* et *v* est confusio; nusquam tamen major, quam in Mss. Appuleianis, ut vidimus sæpissime. Hinc semper ‘*sabium*’ pro ‘*savio*,’ ‘*conibeo*’ vel ‘*cohibeo*’ pro ‘*coniveo*,’ &c. *Oud.* *Cassides æratæ*] Et hoc e Lipsii cod. in contextum Colvius recepit. Habemus ‘*galeas*’ quidem ‘*æratas*’ I. Maccab. 6. 35. apud Latinum Interpretem. Appuleii autem vetustissimæ edit. *orbatæ*, unde alii *obbatæ*. Oxon. *obactæ*. *Pric.* *Cassides orbatæ*] Nove dictum *orbatæ*, pro *orbiculatæ*, ab orbe et rotunditate: talis enim est cassidum forma. Quidam legunt *obbatæ*: ut *cassides* bono epitheto *obbatæ* dicantur, a similitudine obbarum: sunt autem *obbæ* vasa potoria, galearum similitudinē. M. Varro: ‘Utrum meridie an vespere libentius ad obbam accedas?’ Sessilem a figura obbam dixit Persius, illo versu: ‘Exhalet vapida læsum pice sessilis obba.’ Quidam emendant *cassides orbiculatæ*, ut dictio sit illustrior, et intellectus manifestior. Beroald.

Lasciva concinente tibia] Pith. *lastia continente t.* Florent. duo etiam, *lastia*. Non intellectus locus ansam corruptioni dedit. Mox Minervæ comes tibicen canit *Dorium* bellicosum, et Veneri tibiæ cantus *Lydios* dulciter

consonant. Conveniens ergo erat, ut Junoni certos quosdam modulos concineret tibia. Quare legendum omnino, *Jassia*, ab Jaso vel Jasso, Cariæ urbe. In Florid. N. 4. 'sen tu velles Æolium simplex, seu Lydium querulum, seu Jassium varium, seu Phrygium religiosum, seu Dorium bellicosum:' uti legendum est cum Berkelio ad Steph. v. Δωπῆς, quem consulas, suadeo, et Themist. Or. XI. Alii ibi *Asium*, *Lastium*, *Jastum* habent. 'Jasia tibia,' ut Horatio, Ovidio, aliis, 'tibia Berecynthia.' Fux. *concinvente*. Oud.

Nutibus honestis pastori pollicetur, si sibi præmium decoris addixisset, sese regnum totius Asiæ tributuram] Paris ipse de his Deabus apud Ovidium: 'Tantaque vincendi cura est, ingentibus ardent Judicium donis sollicitare meum. Regna Jovis conjunx, virtutem filia jactat:' cum sequentibus, quæ paulo post suo loco adducemus. *Pric.*

Com. Armigeri terror et metus] Val. Flacc. lib. III. Argon. v. 98. 'Terrorque Pavorque, Martis equi.' Cointus Smyrnæns lib. VIII. Hesiodus Theogoniæ vs. 931. *Elmenh. Præliarum Deæ comites armigeri, Terror, et Metus*] Artemidorus II. 35. Φόβος καὶ Δεῖμος, οὗς ἔναι Ἄρεως νιόυς λέγουσι. et ibid. cap. 44. Δεῖμος καὶ Φόβος, Ἄρεως νιόι. Homer. Iliad. δ. Ὅρσε δὲ τοὺς μὲν Ἄρης, τοὺς δὲ γλαυκῶπις Ἀθηναῖα, Δεῖμός τ' ἦδε Φόβος, καὶ Ἐρις ἄμorton μεμανῖα. De Marte I. in Ruffin. 'Surgit et hortatur celeres clamore ministros: Fer galeam Bellona mihi, nexusque rotarum Tende Pavor, frænet rapidos Formido jugales.' *Pric. Terror et Metus*] Servius ad Æn. XI. 'Terror est proprie qui alii infertur, &c. metus autem, quem habent timentes.' *Idem.*

Insultantes] Bertin, et Oxon. *insalantes*: i. e. (Appuleiano more) *salantes*: sic supra hoc libro: 'Me, &c. adluctari et insultare, sublatis

primoribus pedibus, pèrdocnit.' *Idem.*

Hormum canebat bellicosum] Oxon. *Tritonum*. Vide Colvium et Beroaldum. Elmenhorstius *Dorium bellicosum*. *Idem.* *Hormum canebat bellicosum*] Ὀρμάω verbo Græco dicitur impetum facio, et ὄρμη impetus et perturbatio: inde 'hormum canticum' dictum impetuosum, et alacritati bellicæ accommodatum. Verum ego existimo legendum esse *orthrium*, est autem *orthrium* (ut docet Dion) carmen Palladis, bellici ardoris incentivum. Quod Timotheus arte musica celebratus, cum aliquando perite admodum modularetur, ferunt Alexandrum Magnum, tanquam numine quodam correptum, mox ad arma prosluisse: adeo regem illum musici cantus vehementia concitaverat. Orthrii carminis Herodotus, Gellius, et cæteri meminere. Quod et olim Arion quoque voce sublatis cantavit, cantuque peracto sese procul in profundum ejaculavit, ubi a delphine exceptus evasit incolumis: apud Suidam lego, ὄρθιον esse νόμον κιθαρχδικόν: id est, 'legem citharædicam:' a quo etiam memoratur ὄρθιος νόμος κιθαρχδικὸς τῆς ἁρμονίας. Itaque *orthrium*, et *orthium*, pro cantico et lege citharædicæ harmoniæ. Beroald.

Saltationis agilis vigorem] Macrobius Sat. II. 1. 'lubricum saltationis' dixit. Pro *agilis*, *agilem* scripserim. Manilius lib. v. 'In luxur agiles agilemque vigorem Desudant.' Vide supra hic p. 28. notata. *Pric.*

Oculis in aspectu minacibus] Vide p. 21. dicta. *Idem.*

C. e. intorto genere, gesticulatione alacri] Forte, *intorto gradu*. Colv. Mutila hæc et depravata jam alii mannerunt. Cod. Pal. *intorto genere gesticulationis*. Sed inepte refertur vox *alacris* ad Paridem. Nisi fallor, scripsit Apuleius, citato et *intorto femore*. Wowerius. *Intorto crure*. Flor. i. genere. Wower. i. femore. Tum Pal. Bert. et Flor. *gesticulatione alacer*. El,

menh. Frustra viri docti mendam hic latere crediderunt in voce *genere*, pro quo *crure* in contextum temerarie inmiserat Vulcan. Ed. sec. cum ea resideat in voce *gesticulatione*; quam optime tollunt Mss. laudati a Wower. et Elmenh. nec non Pith. Fux. Reg. D'Orv. Guelf. Lips. Petr. Oxon. *genere gesticulationis*, ut ante Elmenh. et Sriver. jam exhibuit Ed. Junt. post. atque dein amplexus quoque est N. Heinsius d. Ovidii loco. [xi. Met. 522.] Dein recte vidit Wowerius, epitheton *alacri* hic nondum convenire Paridi, sed inde male concludit, *gesticulationis* verum esse non posse. Nam et casus ille *alacri* est corruptus. Scilicet Ed. Junt. post. dat, *alacris*, sc. Pallas; atque ita legi volebat Heinsius. Sed Mss. Florent. sec. Lips. D'Orv. Fux. Guelf. Reg. Oxon. cum Edd. Elmenh. et Scriv. ostendant *alacer*, verissime. Casus hic loco motus est ab librario, qui nesciebat, *alacer* æque dici feminino genere, atque *alacris*; ut 'acer,' 'volucer,' et similia. Consule Serv. ad Virg. *Æn.* vi. 682. et alibi, G. J. Voss. lib. ii. de Anal. c. 21. Burmann. ad Petron. Carm. de B. Civ. 210. 'Volucron Fama.' Sicut contra 'alacris,' 'volucris,' et plura occurrunt masculino genere. Vide Terent. Eun. ii. 3. 12. Misc. Obs. v. p. 282. Cogitavi aliquando, num adverbialiter Auctor scripserit *alacre* pro *alacriter*, uti solet sexcenties. Vide ad lib. v. p. 101. 'simile mœrendo.' Mox, 'spectatorum pectora suave mulcere.' p. 235. 'mite conviventibus, acre comminantibus pupulis.' Atque hoc ipsum sic invenias in illis, quæ vulgo Plauto adscribuntur, Amphitr. Ac. iv. Sc. di *vostram fidem*, vs. 42. At Mssos sequi malim. Non minus enim Nostro frequens, Adjectivum verbo jungere adverbii loco. Vide ad lib. vii. p. 146. viii. p. 159. *Oud. Citato et intorto genere*] Wower. *femore*. Colvius *intorto gradu*. Virgilius; 'Tor-

tos legit obviis orbes.' Servius: 'Obliquas, et implicitas vias.' *Pric.*

Favore caveæ] Vide supra hic p. 232. notata. *Idem.*

Circumfuso populo] Casaubonus libri sui oræ adscripsit; *circumfusa*. Quod si in scriptis esset, sane minime sollicitarem. Sed non solum quis *circumfundi* dicitur a turba; verum et 'turba,' 'multitudo,' &c. ipsa dicitur 'circumfundi alicui,' vel 'aliquem.' Vide Drak. ad Liv. lib. xxix. c. 34. 'Festis se circumfundere.' Heins. et Burm. ad Virg. *Æn.* ii. 383. 'circumfundimur armis.' vi. 666. 'Quos circumfusus adfata.' xi. 543. 'Circumfuso volitabant milite Volsci.' Me ad Hirt. de B. Afric. c. 78. 'Julianas turmas circumfundi.' Vell. lib. ii. c. 46. 'circumfusus inmanibus copiis.' Quod non sollicitandum erat. Similiter Auctor rursus lib. iii. p. 48. 'Mulieres circumfusæ lectulum.' L. viii. p. 165. 'canes undique laterum circumfusi.' p. 174. 'passinque circumfusi juvenem flagitabant.' Immo et de re una dicitur, ut 'circumfusus ignis' Liv. lib. i. 41. 'circumfusus sopor' infra lib. xi. p. 239. *Oud. Circumfuso populo latissimorum parvulorum*] Lib. ii. de Eadem: 'Licet omni Cupidinum populo comitata.' *Pric.*

Dulce subridens] Lib. vi. de Eadem, 'subridens amarum.' *Idem.*

Constitit amæne. *Illos teretes ac lacteos puellios, &c.*] Oxon. *Constituta pone illos, &c.* quomodo et ex Florentino Cod. Elmenhorstius conjecit. Præfert eandem scripturam etiam Lipsii Ms. *Idem. Teretes*] Habentes membra teretia, et succulenta: qualis habitudo Cupidines decet. Horat. teretes suras probat in fœmina, cum ait: 'Brachia et vultum teretesque suras Integer laudo.' *Teres* autem rotundum in longum dicitur: idem Horat. in Epodo, 'teretem puerum' appellat, quem intelligi vult speciosum, habentem crura brachiaque teretia. *Beroald.*

Pinnulis] Cupidines aligeri et sagittiferi pinguntur, ut ante dictum est. *Idem.*

Obituræ dominæ] Id est, Veneris adituræ, peracturæ, suscepturæ. Potest legere *Obituri*: hoc est, ipsi Cupidines adituri velut nuptiales epulas dominæ Veneris, faces flamma coruscantes præferebant, ex ritu moreque nuptiali: namque apud Veteres quinque faces in nuptiis accendebantur. Causam refert Plutarch. in problematis, et nos in oratione nuptiali diligenter perscripsimus. Spinam nuptiarum facibus auspiciatissimam esse, auctores sunt Plin. et Massurius: quoniam inde fecerint pastores, qui rapuerunt Sabinas. Hinc illud Catullianum: 'Spineam quære tædam.' Plerique falso legunt *pineam*. Pueri tres patrimi et matrimi, hoc est, habentes patrem et matrem, adhibebantur in nuptiis: unus, ut facem præferret ex spina alba: duo, qui nubentem tenebant. *Idem.* *Velut nuptiales epulas obituræ Dominæ coruscis facibus prælucebant*] Vide quæ ad Matth. 25. 1. *Pric.*

Qua jaculis floris serti et soluti, &c.] Eum locum quare ab initio suspectum habuerim, quilibet facile capiat. De multis conjecturis hanc primam huic destinare visum est, quæque, vel, si tibi placet, quæque jactis floribus serti et solutis deam suam propitiantes. Cum libris antiquioribus destituimur, expeditissimam confirmandis conjecturis rationem arbitror, ipsius scriptoris, in quo versamur, auctoritate et consuetudine niti. Apuleius lib. iv. 'jamque per plateas commeantem populi floribus serti' (perperam in libris editur *certis*) 'et solutis adprecantur.' Et bene est, quod pluries hoc genere loquendi usus hic Auctor. Supra libro ii. 'Et ecce Fotis mea, jam domina cubitum reddita, proximat rosa sarta et soluta in sinu tuberrante.' Erunt itidem pro testimonio luculento hæc Minutii Felicis in Oc-

tavio; quibus ritum paganorum ridet, Christianorum vero extollit: 'Quis autem ille,' inquit, 'qui dubitat vernis nos indulgere floribus, cum capiamus' (malo *carpamus*) 'et rosam veris et lilium, et quidquid aliud in floribus blandi coloris et odoris est? His enim et sparsis utimur' (lego, *exsparsis nitimur*) 'mollibus, ac solutis, et serti colla complectimur.' Flores sertos nuncuparunt, qui in coronamenta contexti erant. *Serta* plerique vocarunt, quæ Varro a serie format. Ovidius: 'Inter plena meri redimitus pocula serti.' Exstant hodieque non illepidi versus Apuleii de serti in prima Apologia sua. Rosas, floribus convivas prospergi solere, capita et pocula quoque revinciri, cognitum est vel ex solo Apuleii libro secundo; ut Suetonium, Plinium, Virgilium, alios complures mittam. Etiam in Silicerniis, et anniversariis celebrandis rosas et omne genus florum in tumulum exaspergebant, idque supremo iudicio suo domesticis quosdam injunxisse, clamant antiqui lapides. Inter eos hic, in quo legato conditio adjicitur, UT QUOTANN. ROSAS AD MONUMENTUM EIVS DEFERANT. Coronatos autem convivas olim accubuisse, item unguentatos, ab ipso Apuleio quoque docemur l. iv. 'Adhuc unguentis madidum, coronis floridum.' Coronæ porro quales, et quare, et qua parte corporis convivas adhibitæ, docet nos Athenæus l. xv. c. 5. cum sequentibus. Idemque de unctura Antiquorum late disserit lib. dicto, capit. 14. et capit. 18. ut et Suetonii locus ea de re observatu dignus in vita Neronis, cap. 26. Usui quoque paganis fuere tam flores, quam unguenta in pompis publicis et supplicamentis, testante identidem Apuleio libro decimo, in festo, quod annue, et quidem æterna religione, in honorem Isidis celebrabant. 'Ille etiam,' inquit, 'quæ cæteris unguentis et geniali

balsamo guttatim excusso conspergebant plateas.' Ibidem paucis lineis intercurrentibus: 'Mulieres candido splendentes amicimine, vario lætantes gestamine, verno florentes coronamine, quæ de gremio per viam, qua sacer incedebat comitatus, solum sternebant flosculis.' Paganos vero caput coronatos fuisse, eumque honorem et mortuis habuisse, tum utrumque a Christianis improbatum, dum hic sumus, libenter, et, ut mihi videtur, non incommode declaraturus sum. Collo, non cerebro illos coronas amasse, jam liquidum ex Minutii testimonio præmisso. Addam alterum ejusdem ex eodem Octavio, ex quo etiam præterea, quæ adserere volumus, unguentis pariter fideles abstinuissse convincitur. Verba Cæcilli Notalis pagani ita se habent: 'Non floribus caput nectitis, non corpus odoribus honestatis, reservatis unguem funeribus: coronas etiam sepulchris denegatis, pallidi, trepidi, misericordia digni, sed nostrorum decorum.' Cui objectioni, operæ pretium erit audire, quæ Octavius respondit: 'Sane quod caput' (inquit) 'non coronamus, ignoscite. Auram boni floris naribus ducere, non occipitio, capillisve sollemus haurire. Nec mortuos coronamus. Ego vos in hoc magis miror, quemadmodum tribuatis exanimi, aut sentienti faciem, aut non sentienti coronam; cum et beatus non egeat, et miser non gaudeat floribus. At nos exequias adoramus eadem tranquillitate, qua vivimus; nec adnectimus arescentem coronam, sed a Deo æternis floribus vividam sustinemus.' Stewech. Bert. *j. floreis s.* Aldus, *factis floreis s.* Elmenh. Plurima ἀπροσδιόνυσσα sunt ista a Stewechio effusa, qui male e corrupta Ed. Bas. qua aliud fabricare conatus est, quam quæ, ut est in Mss. et Edd. ceteris. Ibidem frustra mutat *jaculis floris serti* (Guelf. pr. *vinculis*. D'Or-

vill. *flori certi*) *Jacula* enim sunt missilia cujusque generis. De mundo p. 712. 'Missilium cœlestium jaculis ignescit.' Alibi, ni fallor, 'grandinis jaculum.' Certe infelicissime, si umquam, hic ingenium exercuit N. Heinsius, legendo *calathis*, ad Ovid. lib. v. Fast. vs. 217. 'Conveniunt pictis incinctæ vestibus Horæ, Inque leves calathos munera nostra legunt.' Nam quos ibi legunt, hic jaciendo spargunt. De jactu florum et *φυλλοβολία* consule Casaub. ad Sueton. Ner. cap. 25. Comment. ad Nostri lib. II. p. 31. et lib. XI. p. 244. Quæ loca bene protulit Stewechius. Ac *coronæ* Horarum munus sunt solemne. Vide Hygin. Astron. lib. II. cap. 5. Supra lib. VI. p. 125. 'Horæ rosas et ceteris floribus purpurabant omnia.' Oud. *Floris serti et soluti*] Vide supra p. 31. notata. *Pric.*

PAG. 235 *Domina voluptatum veneris coma blandientes*] Voluptatum domina Venus. At quomodo Veneri sua ipsius coma blandiuntur? Absurde dictum. Cod. Bertin. *veris como*. Ostensa est ad verum via. Scribendum enim censeo, *Domina voluptatum veris dono blandientes*. Jaculis florum Deam propitiant. Ergo blandiuntur veris dono, nempe floribus, qui veris donum et munus. Ut est in pervigilio Veneris. Wower. Bertin. *veris como*. Quod quid sit, nescire me fateor. Suidas quidem, nescio si huc faciat, cum scribit: Κῶμοι, ᾧδαλ, ὀρχήσεις μετὰ μέθης, id est, comi, cantus, saltationes vinolentorum sive comissabundorum. Hesychius: Κῶμος, εἶδος ὀρχήσεως ποιμένος τινός. Quid si legas: *Veneris como*. Sciopp. in Symbola. Pal. et Flor. 1. v. *comas*. Bert. *veris como*. Wower. recte, *veris dono*. Elmenh. *Veneris* cum Mss. plerisque edidit Colv. Vulc. Wow. *Pric.* *Veris como* ineptissime e Bertiniano expressit Scriverius. Melius Markland. ad Stat.

Silv. v. 3. 285. *Domina Voluptatum Veneri como bl.* Et forsā s. rursus pro *scilicet* erat positum. Sed unice rectum est *Veris coma*, quod ostentant Guelf. ambo, Pith. et Florentini, (nisi quod in illis sit *comas*,) et reliquæ Edd. si modo scribamus littera majuscula *V. Ver* enim poetice est Dea, Horarum una, florenti cincta corona, ut ait Ovid. lib. II. Met. 27. cui crinium loco fere perpetui sunt *flores*. Hos enim per *Veris comam* intelligi bene viderunt et explicuerunt Beroald. J. Isacus Pontan. lib. II. Anal. cap. 15. et Pricæus. Adi insuper Arntzen. de *Coma* lib. I. p. 12. &c. In Epigr. Pith. p. m. 144. 'Vere comanti.' Vox enim hæc adhibetur de quibusvis viridantibus et florentibus herbis plantisque. Lib. v. p. 104. 'gramen vocavit fluvii comam.' et de Mundo p. 735. Ed. Flor. 'viridantibus comis cæsariatam terram,' ait. Sic et Tibull. lib. III. l. 48. 'Deponit flavas annua Terra comas.' 'Arundineæ comæ' Ausonio in Cupid. Crucif. vs. 6. Plura dabit Barth. ad Nemes. Ecl. IV. 24. 'tenet uva comas.' Atque ita κόμη et κομῆν passim Græcis in usu est. *Oud. Veneris coma blandientes*] Hoc etiam putide infersit Colvius ex Lipsii corruptissimo Ms. Repone editt. vett. scripturam, *veris coma b.* quam lectionem recte munivit Beroaldus. *Comam veris*, flores vocat, ut v. 'comam fluvii,' gramen. Wower. et Elmenhorstius *veris dono*: minus recte. *Coma* est et in Oxon. Cod. quo prope accedit Bertin. ubi *cornu*, et duo alii Codd. ubi *comas* scriptum. *Pric. Veris coma*] Herbis et floribus: quid enim aliud est *coma Veris*, quam flos et frondes? Eleganter Papinius dixit, 'crinitur arbos,' pro frondescit florescitque. Flos est pleni *Veris* indicium, et gaudium arborum: detrahe Veri frondes et flores, calvum et calvitio deformatum videri poterit. Consimiliter Aul. Gell. volumine

duodevigesimo: 'Comas' (inquit) 'arborum lætissimas, uberrimosque vitium palmites decedit.' Beroald.

Jam tibiæ multiforabiles] Malim, *tib. multiforatiles*. Nam Floridorum lib. I. (N. 3.) 'Nec tam pluriformi modo, nec tam multiforatili tibia.' Sidonius lib. VIII. Epistol. 'Qui tibi solent per Musicum palati concavum voce variata tinnientes, quasi tibiis multiforatilibus, effundi.' Colv. In Fux. D'Orv. Oxon. Guelf. est *jamque*. Colvii iudicium in præferendo litteram *t τῆ b* secuti sunt Wowerius ac Pricæus; acceditque illis N. Heinsius ad Ovid. l. IX. Met. 783. et l. XII. 158. 'Multifori tibia buxi:' quibus locis, ut et supra ad l. III. p. 54. 'patore perflatili,' de hisce terminationibus vide. Mss. et Edd. Vett. constanter servant *b*. Sed in Floridis fere omnes habent *t*. Has tibias πολυτρήτους vocant Græci. Vide Salm. ad Solin. p. 84. *Oud.*

Contantique lente vestigio] Infra lib. XI. 'Contabundo clementer incedebat vestigio.' *Pric.*

Per fluctuantes pinnulas] Venus inter pinnatos Cupidines, quorum pinnulæ leviter fluctuabant, cœpit incedere. Beroald.

Adnutante c.] Palat. Guelf. sec. admictante. Cave, ne cogites de *adnictante*. Hoc enim oculorum est, de quibus sequitur demum. *Adnutare* capitis, teste Nonio de Differ. Verb. p. 439. Nævius in Tarentilla, teste Festo: 'alii adnutat,' 'alii adnictat': nisi potius ista 'alii adnutat' sint nata in Nævii codice e Varia Lectione, et hinc a Festo excerpta; vel in ipsis Festi codicibus varia fuerit lectio. Verba enim Nævii aliter citat Isidorus, sed ubi desunt quoque, 'alium amat.' *Oud. Et sensim annutante capite cœpit incedere*] Lib. VI. 'Occipio nutante capite claudicare.' Pollux inter gestus saltatorios IV. 13. νεῦσαι καὶ συναπονεῦσαι numerat. *Pric. Placide commoveri, &c. et leviter fluctuare*

tuante spinula, &c.] Supra lib. II: 'Membra leviter illubricans, lumbis sensim vibrantibus, spinam mobilem quatiens placide,' &c. *Idem*.

Mollique tibiæ sono delicatis respondere gestibus] Horat. 'Junctæque Nymphis Gratiæ decentes Alternò terram quatiunt pede.' Ad quæ vetus Scholiastes: 'Pro sono cantilenæ ad rythmum feriente pede.' Supra hic lib. VI. de eadem Venere ista: 'Suppari gressu snavi musica, &c. saltavit:' et forsàn hoc loco etiam *gressibus* scribendum. Seneca Quæst. Nat. lib. VII. 'Tenero ac molli gressu suspendimus gradum.' *Idem*.

Mite conniventibus, &c. pupillis] Silius Ital. VII. 'Pacemque serenis Connivens oculis ibat.' Oxon. cod. et vett. editt. *pupulis* legunt. *Idem*.

Et nonnunquam saltare solis oculis] 'Saltare oculis' heic est, quod apud Ambrosium lib. de Virgin. III. 'oculis ludere.' Hinc 'oculi ludibundi, et illecebræ pleni' III. 5. A. Gellii. Appuleius Ennium imitatur, qui apud eundem Gellium XVIII. 5. 'His equitat curritque, oculis equitare videmus:' et ibidem: 'Ergo oculis equitat.' Lucianus ex persona Cynici, ad peritum saltatorem: *Δοκείς μοι ταῖς χερσίν αὐταῖς λαλεῖν*. De se Cains apud Philonem: *Οὐ τῇ φωνῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὄμμασι φθέγγομαι*. *Idem*.

A. j. conspectum facta est] 'Εγένετο. Donat. in Act. IV. Sc. 3. Phormion. 'Hæc hinc facessat, pro hinc se faciat, id est, abeat: ut Huc se faciat, huc accedat significat.' Quin etiam testatur aliter apud Terentium legi; 'Hæc hinc faciat.' Nihil igitur mutandum pag. 73. cum legitur: 'Intra limen sese facit.' Sic vetus interpres Actor. Apostol. cap. 5. 'Jussit foras ad breve homines fieri.' *Sciopp. in Symb.* Intelligit locum I. V. p. 69. Ed. Pric. ubi vide. *Oud. Ante Judicis conspectum facta*] Glossæ: 'Ἐναντίον, ἀντικρυ, ante conspectum.' *Fieri* hic Græcissans dixit. *Pric.*

Nisu brachiorum] Infra XI. 'Gestum brachiorum' vocat. *Idem*.

Polliceri videbatur, si fuisset Deabus cæteris antelata, daturam se nuptam Paridi forma præcipuam] Ovidius ubi supra: 'Dulce Venus risit, Nec te Pari munera tangant Utraque, suspensi plena timoris, ait. Nos dabimus quod ames, et pulchræ filia Ledæ Ibit in amplexus pulchrior illa tuos.' Apud Virgilium ad Æolum Juno, si Æneæ naves vexaret: 'Sunt mihi bis septem præstanti corpore Nymphæ, Quarum, quæ forma est pulcherrima, Deiopeiam Connubio jungam stabili; propriamque dicabo.' *Idem*.

Suique consimilem] Lib. V. 'Per teretes, et teneras, et mei similes genas.' *Idem*.

Togati vulturii] Seneca II. 7. de Ira: 'Inter istos togatos nulla pax est.' *Idem* lib. In sap. non cad. injur. 'Accusatore submisso, aut irritatis in nos potentiorum motibus: quæque alia inter togatos latrocinia sunt.' Bene itaque 'togatos vulturios.' In Trinummo Plautina: 'Tum autem sunt alii qui te vulturium vocant: Hostes ne an cives comedas; parvipendere.' Imitatur autem Appuleius Ciceronem, qui 'paludatos vulturios' in Orat. pro Sextio dixit. *Idem*.

Sententias pretio n.] Ambrosius Serm. 7. 'Usque adeo hoc inolevit malum, ut jam quasi ex consuetudine vendantur leges, corrumpantur jura; sententia ipsa venalis sit: et nulla jam causa potest esse sine causa.' Petronius: 'Ergo judicium nihil est nisi publica merces; Atque eques in causa qui sedet, empti probat.' *Elmenh. Si toti nunc Judices sententias suas pretio nundinantur*] Cyprianus in Epistolis: 'Quis inter hæc subveniat? patronus? sed prævaricator est: Judex? sed sententiam vendit.' Seneca XCVII. Epist. 'Credat aliquis pecuniam esse versatam in eo judicio, in quo reus erat Clodius? &c. atqui

dati Iudicibus nummi sunt.' Petronius: 'Ergo iudicium nihil est nisi publica merces.' *Pric.*

Inter deum et hom.] Immo *inter Deos et hominem*: tres enim Deæ fuerunt, et homo unus iudex. *Beroald.*

Originalem s.] Quid si *virginalem?* Brant. Inepte. Primam hominibus notam, ac primordiale intelligit, ut bene cepit Beroaldus. *Oud. Originalem]* Primordiale, et ab origine rerum vetusto seculo pronunciatum, dictumque. *Beroald.*

Rusticanus et opilio] Supra lib. v. 'Sum quidem rusticanus et opilio.' *Pric.*

Sententiam, &c. lucro libidinis vendiderit, cum totius etiam suæ stirpis exitio] Ut Adamus consensum lucro gustus vendidit, cum totius etiam suæ stirpis exitio. Supra hic lib. ix. ille: 'Fructu exitio totius nostræ familiæ.' *Idem.*

Sic hercule et aliud sequens iudicium inter inclytos Achivorum Duces celebratum, cum falsis insimulationibus, &c.] Ammianus Marcellinus lib. xvii. 'Ut solet amplissima gloria objecta esse invidiæ, legimus in veteres quoque magnificos Duces vitia criminaque, etiam si inveniri non poterant, finxisse malignitatem, eorum spectatissimis artibus offensam.' Vide quæ supra p. 136. notata. Lipsius hic, *sequens iudicium*, nonnulla veritatis specie: sic 'false factum iudicium,' in fragmentis Sisennæ legimus. *Idem.*

Inter inclytos Archivorum Duces] Lib. iv. 'Inter inclytos Reges ac Duces præliorum.' *Idem.*

Palamedes proditiōis d.] Ovid. lib. xiii. Metamorph. Elmenh. *Cum vel falsis insimulationibus, &c. Palamedes proditiōis damnatur, &c.]* De eodem Philostratus: Προδότης εἶναι κατεψεύσθη, περιαχθεὶς δὲ τῷ χεῖρι, κατελιώθη. Apollonius apud eundem Philostratum iv. 4. Veneremur optimi viri tumultum, καὶ γὰρ ἂν καὶ τῶν γε Ἀχαιῶν βελτίους γενοίμεθα τιμῶντες δι' ἀρετὴν,

ὃν ἐκεῖνοι δίκη οὐδεμίᾳ ἀπέκτειναν. *Pric.*

Vel virtute Martia præpotenti p. Ulixes mendicus] Idem lib. Vet. *virtute præpollenti præf. Anxius medicus.* Vulgo erat, *Ulysses modicus.* Veterem scripturam secutus scripsi, *mendicus*: quod rectum probetur ex Homeri Odys. Θ. et P. Plautus Bacchidibus: 'Nam illic item audiui Ulixem, ut ego sum, fuisse et audacem, et malum. Dolis ego deprensus sum: ille mendicans pæne inventus interiit, Dum ibi exquirat fata Iliorum.' *Colv.* Flor. unus, *auxies modicus*: alter, *auxies m.* Bert. *U. modicus*, male. *Elmenh.* Abest *vel* a Mss. Pith. Bert. Lips. Fux: Oxon. Pal. D'Orv. Guelf. Contra Ed. Vic. quasi e Cod. Petrarchæ adscriptum a viro docto, *vel cum.* Pal. quoque et Guelf. sec. *præpollenti*, scil. e præcedentibus. *Anxies* habent quoque Pal. et Fux. *Auxies* Oxon. et Guelf. uterque. *Ulyxes* Edd. Vett. pro quo male in Colv. et seqq. Edd. *Ulysses.* Vere *Ulixes* Bert. et D'Orv. Vide ad l. i. p. 9. Wass. Misc. Obs. v. 11. p. 399. Tandem *medicus* exaratur in Flor. sec. D'Orv. Pal. Guelf. ambobus, Fux. Sed *modicus* in Florent. antiquissimo, Pith. et Bertin. ut ediderunt omnes ante Colvium, quem, vel Lipsium male hic secuti sunt posteriores. *Ulixes* non erat *mendicus* tunc, cum agebatur armorum Achillis iudicium; sed diu postea; qualis exprimitur etiam in Gentis Maniliæ nummis. Neque opposita sunt *mendicus* et *maximus*. Omnino restitui debet *modicus*: sed vocem *præpotenti* delerem. 'Virtute Martia præfertur Ulixes modicus Ajaci maximo.' Vell. l. i. c. 12. 'Ipse modicus virum, inmanis magnitudinis hostem interemit.' In Apol. p. 525. 'Rei modicus.' Vide et Comm. ad Curt. l. vii. c. 8. § 9. 'Magnitudine corporis animum æstimantibus modicus, haudquaquam famæ par videbatur.' *Oud.*

Legiferos Athenienses, catos illos] Ar-

nobi. lib. v. 'Quid Erichtidæ o cati, quid cives Minervii dicitis?' Sic recte vir serio doctus, Franciscus Pithæus, hunc locum legit, ejus conjectura ab Apuleio hic firmatur. Casiodor. Varior. lib. xii. Ep. 5. 'Antiqui Athenas sedem sapientiæ esse dixerant.' Cicero pro Flacco c. 26. 'Adsunt Athenienses, unde humanitas, fruges, jura, leges ortæ, atque in omnes terras distributæ putantur.' Notæ ad Arnobium. Elmenh. *Athenienses catos illos*. Olim ad Apologiam p. 76. dixi. Donatus ad v. 2. Andr. 'Catus, callidus, doctus, ardens: παρὰ τὸ καλεῖν, &c. ingeniorum enim igneus vigor esse videtur.' Vide Beoraldum. *Pric. Catos, et omnis scientiæ magistros*] Interpres vetus Daniel. i. 4. 'Catos scientia, doctos disciplina.' Mamertinus Panægyrico: 'Ipsæ illæ bonarum artium magistræ atque inventrices Athenæ,' &c. Adde quæ fuse Meursius c. 8. de Attica fortuna. *Idem*.

PAG. 236 *Quem sapientia prætulit cunctis mortalibus Deus Delphicus*] Vide quæ pridem pag. 36. ad Apologiam dicta. *Pric.*

Fraude et invidia nequissimæ factiois circumventus] De eodem i. 3. Firmicus: 'Acerbæ delationis oneratus invidia, &c. severæ animadvertentium potestati succubuit.' Bene autem argumento tali, *circumventus*. *Idem* iii. 13. 'Aut enim appetuntur, aut deferuntur, aut falsis criminum obligantur circumventionibus.' Seneca vi. 8. de benef. 'Et rerum velut factione circumventum, miserabilem reddidit.' *Idem*.

Velut corruptor adolescentiæ, quam franis coercerat, &c.] Hieronymus Præfat. in lib. Jobi: 'Corrector vitiorum, falsarius dicor: et errores non auferre, sed serere.' Scriptor Macabæicorum ii. 4. 2. de Simone: 'Oniam provisorum civitatis, ac defensorum gentis suæ, &c. audebat insidiatorem regni dicere.' *Adoles-*

*centiæ, ut Juventutis vox, ennnuciati-
one singularis; intellectu pluralis est.*
'Coercere adolescentiam' heic, ut Tit. 2. 4. τὰς νέας σωφρονίζειν. *Idem*.

Succo noxio] Vide supra p. 40. notata. Virgil. 'Felle veneni Armatum.' ubi Servius: 'Amaritudine veneni, succo noxio.' *Idem*.

Peremptus est] Philostratus vi. 11. de eodem, et Palamede: Ἀδικώτατα ἔπαθον, ὄντες δικαιοτάτοι. *Idem*.

Relinquens civibus ignominie perpetuæ maculam] Vere id fecisti mi Socrates, atque utinam solus: fecerunt alii etiam, non vulgares, nec longinquæ memoriæ: et locus laxior commentandi est, at me contineo. *Idem*.

Jurent in ipsius nomen] Horatius: 'Nullius addictus jurare in verba magistri.' *Idem*.

Div. prudentiæ] D'Orv. Fux. *providentiæ*, perpetua variatione, ut in l. xi. p. 249. 'Deæ providentia gaudens.' Veget. l. iii. c. 4. 'providentiore consilio.' Adi Bohier. ad Cic. ii. Catil. in f. Cort. ad Plinii lib. ix. Ep. 13. 'providentissimum sapientissimumque.' Drakenb. ad Liv. l. xxv. 34. xxxv. 25. *Oud*.

Secum sic reputans] Flor. duo, *crepitan*s. Elmenh. Fors pro *replicans*. Vide ad l. i. p. 11. 'Mecum replicabam.' Sed et vulgatum crebro apud Nostrum. Vide Indicem, et pag. seq. 'sic ipse mecum reputans.' Lib. xi. p. 252. 'Hæc identidem mecum reputans.' In Florid. N. ix. 'cum animo reputet.' Quomodo Ms. Perizon. et Ed. Obr. Septimii de B. Tr. l. ii. c. 22. 'Per deos immortales, reputate cum animis vestris.' Verum cap. 23. 'inter se reputare animo.' Cap. 25. 'Ut res est, animo reputarent.' Rectius cum Voss. et Ed. Merc. expungenda cuncta, *rep. cum an. vestris*. *Oud*. Sed, ne quis indignationis meæ reprehendat impetum, sic secum reputans, Ecce nunc patiemur philosophantem nobis asinum? &c.] Lib. ix. 'Sed forsitan lector scrupulosus reprehendens narratum

meum, sic argumentaberis: Unde autem tu stultule asine intra terminos pistrini contentus, quid secreto, ut affirmas, mulieres gesserint, scire potuisti? *Pric. Indignationis meæ reprehendat impetum*] Minucius Octavio: 'Sustinebitis me, impetum orationis liberius exerentem.' *Idem.*

Rursus, unde discessi, revertar ad fabulam] Juvenalis: 'A diverticulo repetatur fabula.' Hesychius: 'Ἀναβήσομαι ἐπανελεύσομαι ἐπὶ τὰ ἐξ ἀρχῆς. In Menechmo Plautina: 'Illuc redeo unde abii:' quo ex loco Horatius: 'Illuc unde abii redeo.' Julianus VII. *Orat.* 'Ἐπανόξω ὅθεν ἐξέβην. *Idem* II. *Orat.* 'Ἐπανιτέον δὲ ὅθεν ἐξηλθον. et in reliquiis Epistolæ de Sacerdotio: 'Ὅθεν ἐξέβην, εἰς τοῦτο ἐπανήξω. *Idem.* *Unde discessi*] Quintilianus VIII. 3. 'Vitanda μακρολογία, ut apud Livium. Legati, non impetrata pace, retro domum unde venerant, abierunt.' *Idem.*

Postquam finitum est illud Paradis judicium] Supra hic: 'Judicium finitum est.' *Idem.*

Tristes, et iratis similis e scena redeunt] 'Ἀπῆλθον (ut Matth. 9. 22.) λυπούμεναι. Oxon. *cedunt*: fortasse *recedunt*. Lucretius, non absimili sensu: 'Victus tristisque recedit.' *Id.*

Venus vero gaudens et hilaris latitiam suam saltando, &c. professa est] Ovidius ubi supra: 'Donis formaque probata, Victorem cælo rettulit illa pedem.' Lucianus de Charicle et Callicratida, (quorum hic masculis, ille fæmineis amoribus propugnabat) sententia pronunciata: 'Ἐώρων ὑπερκατηφῇ τὸν Χαρικλέα, &c. ὁ δὲ Ἀθηναῖος ἰλαρῶ τῷ τρόπῳ παιδρὸς ἀναπηδήσας, προΐει σφόδρα σοβαρῶς. Πηδᾶν καὶ χορεύειν solere gaudio delibutos, ait et ad Psalm. 113. Chrysostomus. Vide quæ ad Act. 3. 8. adnotavimus. *Idem.*

Vino croco diluta] Crocum vino misceri solitam testis Plutarchus Sympos. I. VI. Οὐκοῦν καὶ τὸν οἶνον οἱ

μὲν ἀλόαις χρωτίζοντες, ἢ κινναμόμοις καὶ κρόκοις ἐφιδύνοντες. Beroaldinæ correctioni favere videtur idem Seneca Natural. Quæst. lib. II. 'Numquid dubitas, quin sparsio illa, quæ ex fundamentis mediæ arenæ crescens in summam altitudinem amphitheatri pervenit, quin intentione aquæ fiat?' Ceterum Crocus et Crocum promisce Veteribus. Arnobius lib. I. 'Non item Filus et Filum? non item Crocus et Crocum? non item Fretus et Fretum?' De Sparsione hac theatri scripsit latius lib. de Amphith. Clarissimus Lipsius, et vir doctissimus Theodorus Marcilius noster, amicusque meus, ad lib. I. Epigrammat. Val. Martialis. *Colv.* Ms. *vino Græco diluta.* Sciopp. in Symb. In theatris enim et spectaculis miro artificio crocus dulci vino mixtus e fistulis exprimebatur. Scaliger eruditè ad lib. IV. Propertii p. 255. *Elmenh.* Scaliger ibi non *vino crocus*, sed *unda croco* legit cum Beroaldo, qui sic emendavit, quia in Mss. reperit *vino oroco*, dum in Edd. pp. edebatur, ut in Bas. *imo croco d.* D'Orv. etiam et Pith. dant *vino croco*. Sed *vino* vel *uino crocus* est in Florent. Fux. Reg. Palat. Oxon. Guelf. quod cum Lips. in Amph. c. 16. receperunt seqq. Edd. item Spanhemius ad Callim. H. in Apoll. vs. 83. Ac certe non potest dici *unda dilui croco*, sed *crocus dilui unda* vel *vino*. Ultimam lectionem firmat egregie Plin. I. XXI. c. 6. 'Crocum vino mire congruit; præcipue dulci, tritum ad theatra replenda.' Verum tamen male me habet Genus femininum, quo nusquam vocem *crocus* vel *crocum* expressam inveni. Nec quidquam juvabit, licet Græco more, quo videntur ducere codices, *crocus* scribamus. Au igitur et *dilutus* rescribendum? vel *vino crocos diluto*: ut 'vinum dilutum' sit multa aqua mixtum, et tenuissimum, ut Persio S. III. vs. 14: 'Dilutos querimus geminet quod fis-

tula guttas.' Nondum me hisce expedire queo. *Oud.* *Vino crocus diluta, sparsimque defluens, &c.*] Glossarium: 'Sparsio, *κρόκος ὁ ρανόμενος.*' Vide Lipsium de Amphitheatro, Scaligerum ad Propertium, Marcilium ad Martialem. *Pric.* *Imo croco*] Quidam legunt *vino*, ut alludere videatur ad Romanum morem, quo crocum vino miscebant, præcipue dulci, tritum ad theatra replenda: ut docet Plin. in *xxi.* et nos apud Propertium abunde meminimus, versiculum illum explicantes: 'Pulpita solennes non oluere crocos.' Verum ex tali lectione sententia quidem erit erudita, sed verborum structura sutilis et lapsabunda: dictio enim illa *Diluta* nusquam subsistet, nulloque adminiculo fulcietur. Quocirca corrigo: *Unda croco diluta*: ut sit sensus integer, ex eadem tamen eruditione deductus: dicit enim undam croco dilutam commixtamque emicasse per fistulam, sive siphonem in sublime, mechanico instrumento, ita ut croceus nimbus esse videretur: de quo Epigrammatista: 'Et Cilices nimbis hic maduere suis.' Idem aliubi rubrum nimbum a croceo colore nominavit: et a Lucretio ex eodem ritu decenter dictum: 'Et cum scena croco Cilici perfusa recens est.' Et ita poetæ ferme omnes indicant, undam solo croco dilui solitam, ad scenam pulpitaque theatra perfundenda. *Beorold.*

Tota suave fragrante cavea] Hege-sippus *i.* 46. 'Ut suavi odore tota cavea fragraret.' *Pric.*

Montem illum ligneum terræ vorago deceptit] Hieronymus, etiam in re ludicra, at non lusorie: 'Repentino terræ hiatu pompa omnis absorpta est.' Seneca Epist. *lxxxviii.* ubi de artibus ludicris: 'His adnumeres licet machinatores, qui pegmata per se surgentia excogitant, et tabulata tacite in sublime crescentia, et alias ex inopinato voluptates: aut delis-

Delph. et Var. Clas.

centibus quæ cohærebant, aut his quæ distabant sua sponte coeuntibus, aut his quæ eminebant, paulatim in se residentibus.' Oxon. *recepit*, non *decepit* legit. *Idem.*

Miles per mediam plateam. dirigit cursum] Senec. Agam. 'Vasto concitus miles gradu.' *Idem.* *Per mediam plateam d. cursum*] Plaut. Trinum. 'Quis hic est qui huc in plateam cursum incipit?' *Idem* Cistellaria: 'Quis hic est qui recta platea cursum huc tendit suum?' *Idem.*

Et jam, torus genialis scilicet noster futurus, accuratissime disternebatur] Servius ad *Æn.* *vi.* 'Geniales tori proprie sunt qui puellis nubentibus sternuntur, a liberis generandis dicti: quæ (tacito Auctoris nomine) habet et *xx.* 1. Originum Isidorus. Glossæ: 'Γαμήλιος, genialis.' *Idem.*

Publice] Oxon. *publico*, sc. loco, ut 'abstinere publico' Suet. in Ner. c. 26. Passim 'in publico,' 'in publicum,' &c. Quamquam Appuleius *publice* non tantum adhibuit, ut optimi quique, pro 'publica auctoritate,' sed et pro 'palam,' 'in propatulo,' ut lib. *ii.* p. 25. 'Et prius publice intueri et domi postea perfrui.' Supra p. 223. 'Rumor publice crebruerat:' et alibi. *Oud.*

PAG. 237 *Scelestæ p. f.*] Bertin. *scelerosæ.* Vox Lucretiana. Imo ips. Apul. pag. 169. *Sciopp. in Symb. et Susp.* Lib. *ii.* 16. 'Priusquam scelerosæ mulieris contagio macularer' dixit supra p. 232. An inde modo repetivit Bertin. Codicis librarius? Nam in nullo alio est libro scripto, nec edito præterquam Scriv. Flor. De maxima vi vocis adi Donat. ad Terent. Eun. *iv.* 3. Serv. ad *Æn.* *i.* 359. 'Impias et scelerosas mentes' ait Arnob. lib. *vi.* init. *Oud.* *In amplexu Venerco nobis coeuntibus*] Ita Colvius e Lipsii Ms. scribe cum vet. edit. *cohærentibus.* Lucretius: 'Usque adeo cupide Veneris compagibus hærent:' sic *i.* Cor. 6. 16. apud Lati-

Apul.

8 L

num, 'meretrici adhærere.' *Pric.*

Ergo igitur, &c.] Casaub. hic in margine, *Ego igitur*: at nil mutandum. Infra lib. xi. 'Ergo igitur imperiis istis meis animum intende sollicitum.' *Idem.*

Non de pudore jam, sed de ipsa salute sollicitus] Curtius lib. iv. 'Jam non de gloria, sed de salute, &c. pugnandum est.' *Idem.*

Districtus inseruit] Instante, sollicitate. Glossæ: 'Districtus, περισπασθels, ἀσχοληθels. *Idem.* Districtus] Occupatus. Plin. 'Distingor officio.' *Beroald.*

Voluptario spectaculo attenta] Et hoc debemus Colvio, ex eodem codice. Oxon. Ms. et vet. editt. *attonita*: atque ita reponendum putamus. sic II. 'Desiderio attonitus.' Ibidem: 'Attonitus repentinæ visionis stupore:' et XI. 'In humano meo aspectu attonitus.' *Pric.*

Porta, &c. potitus] Ms. *petitus*. Colvius. Oxon. et Guelf. uterque, *portam, quæ pr. e. potitus*: ut hic quoque *potiri* cum Accusativo construxerit. ut lib. II. Flor. N. 15. 'Samon potiebatur:' ubi in Ms. Pith. et Edd. Vett. ac Scriv. *Samum*, al. *Samo*. Adi N. Heins. et Burm. ad Ovid. lib. x. Met. 6. 27. XIII. 728. Drak. ad Liv. lib. XXXI. 45. Davis. et me ad Hirt. B. Afr. c. 36. 'Oppidum potitus.' c. 87. 'Castra potitus.' Gell. lib. XIII. c. 1. 'mortem potita est.' Oxon. *jam proxim.* Oud. *Porta quæ proxima est potitus, jam cursu me celerrimo proprio]* Apud Suidam Anonymus e Veteribus v. ὠθεῖ 'Ο δὲ ἐξελθὼν ἐκ τῆς πόλεως, ἔθει δρόμῳ. *Pric.*

Cenchreas pervado] Oppidum est in Isthmo, teste Pomponio Mela. Strabo in VIII. 'Cenchreas' ait 'esse navale Corinthiorum, ad orientem spectans.' Livius 'Cenchreas Corinthiorum emporium' fuisse refert. Plinius in IV. 'Lecheæ hinc, Cenchreæ illinc, angustiarum termini.' Paulus apostolus comam totondit in

Cenchris. *Beroald.*

Quod oppidum adeunt quidem, &c.] Bertin. Cod. et Vicent. editus, Q. o. *audit, &c.* quam probant viri docti scripturam. Fuxens. et Oxon. Q. o. *est quidem, &c.* *Pric.* *Alluitur autem Ægæo et Saronico mari]* Vide IX. 4. Jul. Pollucem. *Idem.*

Sardonico mari] Quis minus paulo curiosus non credat, lectionem hanc esse puram et sinceram, et apertam? tanquam a Sardinia Sardonicum mare nominetur. Sed cum Sardinia a Corintho distet, quantum Hispania Veneto dissidet Eridano, et nulla communicatio sit inter Sardoum mare et Ægeum; corrigenda dictio est unius literæ detractio: quæ res cum pronunciatu videatur esse levicula et pene frivola, sensu tamen est erudita, et ex interioribus literis eruta. Legas igitur *Saronico mari*, non *Sardonico*. Est enim sinus Saronicus, et mare Saronicum, adluens Isthmum Corinthiacum. Plin. in IV. 'Corinthiacus hinc illinc Saronicus appellatus sinus, olim pontus et portus, quasi transitus dictus, Strabone teste.' Causam nominis refert idem Plin. his verbis: 'Sinus Saronicus olim querno nemore redimitus, unde et nomen, ita Græcia antiqua appellante quercum.' Restituenda est obiter dictio Pomponii Melæ, apud quem consimiliter legitur *portus Sardonicus*, pro *Saronicus*. *Beroald.*

Ubi portus etiam, &c.] Stephanus π. πόλ. Κεγχρέαι, πόλις καὶ ἐπίνειον Κορίνθου. Philo de Flacco: Καταβὰς εἰς Κεγχρέας τῶν Κορινθίων ἐπίνειον. Pro ubi, videtur ibi legendum, ut ad Act. 18. monuimus. *Pric.*

Tutissimum navium receptaculum] Falsi qui cum Cod. Bertin. *munitissimum* legunt. Seneca cap. 17. ad Marciam, de portu Syracusarum: 'Quietissimum omnium quos aut Natura posuit in tutelam classium, aut manus adjuvit:' et post: 'sic tutus, ut ne maximarum quidem tempesta-

tum furori locus sit.' Pollux 1. 9. in portus laudibus, ἀσφαλῆς, ἀκίνδυνος. adde quod *tutissimum receptaculum* etiam alii dixerunt. Curtius lib. v. 'Si Bactra, quod tutissimum est receptaculum, petimus,' &c. Donatus ad v. 2. Phorm. 'Ne prætereas cassam tuam, quæ sit tibi tutissimum receptaculum.' *Idem.*

Vitatis, &c. turbulis] Lib. VII. 'Ta-

bernulam quandam, &c. vitatis maris fluctibus incubabat.' *Idem.*

Electo secreto littore] Prudentius: 'Invenit expositam secreti in littoris acta.' *Idem.*

Metam deflexerat] Sol jam flectebat currum circa diei metam, ultima vice, ut ejus cursus fere absolutus fuerit. *Oud.*

METAMORPH. LIB. XI.

TOTUS quidem Appuleius elegantia et eruditione plenus est: hic vero novissimus liber inter omnes excellit, in quo dicuntur quædam simpliciter, multa ex fide historica, plurima ex secretariis philosophiæ et religionis Ægyptiæ deprompta. In principio eloquenter explicatur oratio, non asinialis, sed theologica, ad Lunam, ejusque luculenta descriptio. Mox Lunæ ad Lucium benevola institutio, pompæ sacerdotalis copiosa et erudita descriptio, ex asino in hominem pristinum devoratis rosis facillima reformatio: religiosa sacris Isidis et Osiridis initiatio, castimoniarum abstinentia, altera ad Lunam deprecatio, felix Romam versus profectio: ubi sacris Romanis initiatus, in collegium Pastophororum allectus est. *Beroald.*

PAG. 238 *Experrectus povere subito*] Supra lib. II. 'Expergitus, et povere nimio perterritus:' infra hoc lib. 'Povere et gaudio, &c. permixtus, exsurgo.' *Pric.*

Opacæ n. Silentiosa secr.] Virg. lib. II. Æneid. 'tacite per amica silentia noctis.' Val. Flacc. lib. II. 41. et 1288. Lib. v. v. 297. *Elmenh.*

Summatem Deam] Ut II. 'primatem feminam.' *Onomast. vetus:*

'Summates, Μεγιστᾶνες.' *Pric.*

Resque prorsus humanas ipsius regi providentia] De Venere, quæ et Luna, supra lib. IV. 'Rerum naturæ, &c. parens.' et Lucretius: 'Rerum naturam sola gubernas.' Scholiastes vetus Horatii, ad Carmen seculare: 'Penes ipsam et corporum omnium ratio esse dicitur, et potestas.' Firmicus Præfat. lib. IV. 'Omnis substantia terreni corporis istius Numinis providentia gubernatur.' *Idem.*

Nec tantum pecuina et ferina, &c.] De eadem in Apologia: 'Non modo humanis animis, verum etiam pecuinis et ferinis, &c. imperitare.' *Idem.*

Verum jam jam] Perpenso sensu, literisque pensitatis atque prospectis, corrigo, *inanima*: etenim proclivis fuit ex proximo error, ut hæc dictio *inanima* adulteraretur, vertereturque in *jam jam*. Est autem sensus: Non solum animantia, verum etiam anima carentia (quæ *inanima* dicuntur) vegetari, alique potestate lunari. Scribit Ambros. in IV. Hexameri: 'Lunam in id se induere ministerium, in quod et frater ejus, ut illuminet tenebras, foveat semina, augeat fructus.' Habet etiam pleraque a fratre distincta, ut quem toto die calor humorem terræ siccaverit, eundem exiguo

tempore noctis ros reponat: nam et ipsa Luna larga rosis est. Denique cum Luna est pernox, tunc largior ros fertur arva perfundere. Defectu Lunæ compatiuntur elementa: progressu ejus, quæ fuerint exinanita cumulantur: ut animantium cerebrum, et maritimorum humida: siquidem pleniores ostreae reperiri feruntur, multaque alia, cum globus lunaris adolescit: hoc idem quoque in arboribus pollet, et plantis. Quinetiam philosophi prodiderunt, *φντισκόν*, id est, naturam plantandi et augendi corpora, existere ex globo lunari. Beroald.

Numinisque nutu] Varro de L. Lat. lib. vi. 'Numen dicunt esse imperium, a nutu,' &c. *Pric.*

Decrementis obsequenter imminui] 'Dispendia Lunæ' vocat in Florid. 'decisionem' de Mundo pag. 742. 'damna' Manil. lib. ii. vs. 95. Bene vero *incrementis* opponuntur *decrementa*. Sic de Mundo p. 731. 'Cum menstruis cursibus Lunæ, decrementa et accessus fretorum,' &c. Verum illic Mss. O. habent *detrimenta*, ut hic *detrimentis* Pith. Fux. D'Orv. Oxon. Par. Pal. præterquam aliis visi. Atque ita quidem Fulgent. lib. ii. Mythol. c. 19. 'Detrimenta Lunæ et augmenta.' Sed illic vide Munkernum. Passim Luna et Mare *decrescere* dicuntur. Nil not. e Guelf. Oud. *Ipsa etiam corpora cælo, terra, marique nunc incrementis consequenter augeri, nunc decrementis obsequenter imminui, &c.*] Macrobius Somn. Scip. i. 11. 'Nec dubium est, quin ipsa sit mortalium corporum et auctor et conditrix: adeo ut nonnulla corpora sub luminis ejus accessu patiantur augmenta, et hac decrescente minuantur.' Firmicus ubi supra: 'Crescentis Lunæ augmenta in corporibus nostris, et deficientis luminis damna sentimus.' Fulgentius Mytholog. lib. ii. 'Detrimenta ejus et augmenta non solum terra, sed et lapides, &c.

et (quod magis incredibile est) etiam letamina sentiunt.' Et nota heic conjunctionem 'cæli, terræ, marisque.' Ovid. Metam. ii. 'Deque tot ac tantis cæli terræque marisque Posce bonis aliquid.' In excerptis Floridorum Noster: 'Remedia terra, cæloque, et mari conquisita.' *Pric.*

Fato scilicet jam meis tot tantisque cladibus satiato] Lassat et Fati sævitiam constantia ferendi: *Κάμνονσι γάρ τοι καὶ βροτῶν αἱ ξυμφοραί*. Euripidæum est in Hercule Fur. *Idem.*

Specie sa.] Ut legas *Spem salutis*, et sensus et verborum structura deposcit. Beroald.

Augustum specimen Deæ præsentis, &c.] Glossæ: 'Ἀπεικόνισμα, specimen, instar, effigies.' *Præsentis*, non tam quam videbat, quam propitiæ. *Pric.*

Discussa pigra quiete, alacer exsurgo] Supra lib. viii. 'Exsurgit alacer.' Vide pag. 12. dicta. Bene et *discussa quiete*. Virgil. 'Corripio e stratis corpus:' ubi Servius: 'Ne satietate videatur somnum reliquisse.' *Idem.*

Purificandi studio, marino lavacro tr.] Quia jam jam Deam precaturus. Is enim ritus apud Veteres, ut totum corpus lavarent, Deos adituri. Tertullianus de Oratione: 'Hæ sunt veræ munditiæ, non quas plerique superstitiose curant, ad omnem orationem, etiam cum lavacro totius corporis, aquam sumentes.' Persius Satyra ii. 'Hæc sancte ut poscas, Tiberino in gurgite mergis Mane caput bis terque, et noctem flumine purgas.' *Colv.* Plerique mortales, antequam templa adire vel Diis sacrificare disponebant, lavabant se. Testatur id de Judæis Philo de offerentibus victimas; et Aristæas de 72. Interpretibus. De Ægyptiis et Græcis Herodotus Euterpe. De Romanis Persius Sat. ii. Tullius lib. i. de Legibus, Tibullus lib. i. Eleg. 3. De Indis

Charangoris Josephus Indus Navigat. in Indiam fol. 146. De Catachtis Ludovicus Larritius Indicarum rerum lib. iv. cap. 24. lib. v. cap. 10. De Mahumedanis Bernardus Breidenbachius in Itinerario terræ sanctæ. Sic Andocides, antequam sacrificat, accedit gutturnium et manus abluit, ut Lysias Orat. v. p. 97. notat, ejus verba adscribam : Ἐπὶ δὲ παρελθὼν τὸν ῥόμον, ὃν ὑμεῖς ἔθεσθε, εἴργεσθαι τῶν ἱερῶν αὐτῶν, ὡς ἀλιτήριον ὄντα, ταῦτα πάντα βιασάμενος, εἰσελήλυθεν ἡμῶν εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἔθυσεν ἐπὶ τὸν βαμὸν, ὃν οὐκ ἐξῆν αὐτῷ, καὶ ἀπήντα τοῖς ἱεροῖς. Περὶ δ' ἡσέβησεν εἰσῆλθεν εἰς τὸ Ἑλευσίον, ἐχερνύσατο ἐκ τῆς ἱερᾶς χέρνιβος. Observe etiam Christianos ante templi ingressum et preces aquam manibus lavandis sumpsisse. Clemens Alex. Strom. lib. iv. Tertull. de Orat. cap. 11. et in Apologetico cap. 39. Chrysostomus in Joannem Homil. i. 11. in Matthæum Homil. 72. ad Populum Antiochenum Homil. 36. Ideo autem dixit *marino rore*, quod antiquitus credebant, aquam illam propter igneam portionem universa hominum mala proluere. Proclus de Sacrif. et Mag. p. 279. Eustathius Archiepiscop. Thessalonicensis in Hom. Iliad. K. fol. 81. ἢ πάντως διὰ τὸ φύσει ρυπτικὸν εἶναι τὸ τῆς θαλάσσης ὕδωρ· εἰς τὴν ἀπέριπτον οὖν φασι τὰ περιττώματα ἔβαλλεν, διὸ καὶ παροιμία φησὶ, θάλασσα κλύζει πάντα τὰνθρώπων κακά. Laërtius in Platone (lib. iii. § 6.) pag. 190. ἔθεν τε εἰς Αἴγυπτον παρὰ τοὺς προφῆτας, οὗ φασι καὶ Εὐριπίδην αὐτῷ συνακολουθήσαι, καὶ αὐτόθι νοσήσαντα πρὸς τῶν ἱερῶν ἀπολουθῆναι τῇ διὰ θαλάττης θεραπείᾳ· ὕθεν καὶ εἰπεῖν· Θάλασσα κλύζει πάντα τὰνθρώπων κακά. Elmenh. Vide et Beroald. ut et de seqq. Cui non cognita hæc? Oud. Meque protinus purificandi studio *marino lavacro trado*] Virgilius de Ænea expergito : 'Cavis undam de flumine palmis Sustulit : ' ubi Servius : ' Quia dicitur nox etiam solo somno pollue-

re.' De marino lavacro Plutarchus in περὶ δεσιδαιμ. Βάπτισον σεαυτὸν εἰς θάλασσαν. Hesychius : Θαλασσωθεῖς, ἀγνισάμενος. Fuse de hoc more jam hic alii dixerunt. *Pric.*

Septiesque submerso] Censorinus de die Natali c. 7. Chalcidius in Platonis Timæum p. 108. Elmenhorst. *Submerso capite, &c. Deam præpotentem, &c. apprecabar*] Lavatio precum prævia. Persius : 'Hæc sancte ut poscas, Tiberino in gurgite mergis Mane caput.' Propertius : 'Surge, et poscentes justa precare Deos. Ad primum pura somnum tibi discute lymphæ.' Ovid. 'Ubi libatos irroravere liquores Vestibus et capiti, flectunt vestigia sacra Ad delubra Deæ.' Virgil. ubi supra : 'Undam de flumine palmis Sustulit, et tales effudit ad æthera voces.' *Pric.*

Præcipue, &c. aptissimum] Sic supra lib. i. 'Summe præcipuum' dixit. *Idem.*

Divinus ille Pythagoras] De eodem in Floridis : 'Vir ingenio ingenti, ac profecto supra captum hominis animi angustior.' *Idem.*

Regina cæli, sive tu Ceres alma, &c. seu tu cælestis Venus, &c.] Servius ad Æn. i. 'Notandum est, unum Deum habere plura nomina, id est, possibilitates : ' ita enim, non numina, et possibilitatem, legendum. Junonem supra vi. non dissimilem isti habuimus invocandi modum : et fortasse uterque locus ex Aristoph. Nub. i. 3. effectus. *Idem.*

PAG. 239 Vetustæ glandis] Bertin. *vesculæ*, id est, siccae et duræ, nisi fallor. Lucretius 'vescum sal' dixit, pro edaci, si Festo credimus : qui ait etiam, 'vesculos homines' esse male curatos et graciles. Sic Afranius : 'At puer est vescus, imbecillus viribus.' In Glossis exponitur 'Vescus, δλιγόσιτος.' Lucil. 'Quam fastidiosum ac vescum vivere.' Sic lego apud Nonium, *Vescum*, id est, cum fastidio edendi, velut interpretatur

Agell. xvi. cap. 5. qui *Vescum* ex *Ve* et *esca* compositum docet. *Ve* autem modo augeat significationem, modo minuit. Hinc *Vesuba* in Glossis exponitur parva faba. Virg. iii. Georg. (173.) 'Nec vascas salicum frondes.' Ubi Servius: 'Vascas, siccas et teneras. Nam vescum hoc est proprie. Unde et telæ aranearum *Vescæ* vocantur.' Idem in iv. Georg. 'Vescum papaver' dicit vocari, quo vescimur. Nam aliud esse lethæum, quo non vescimur. Sciopp. in *Symb. et Susp.* ii. 12. Vide Notas ad Arnobium lib. ii. *Elmenh.* Apage istud *vesculæ*, de quo vide Phylarg. ad Virg. et Salmas. Exc. Plin. p. 26. Comm. ad Gell. temere receptum a Scriverio, sed modo natum ex librarii errore, qualis est in D'Orv. *vestutæ*. Passim *glans* in frugum oppositionem vocatur 'cibus vetustus.' Confer Pric. Inepte quoque contra Mss. O. edidit Scriverius p. 241. 'Vesculam Deam Cererem' pro *vetustam*. Oud. *Vetustæ glandis ferino remoto pabulo*, &c.] Sic cum Oxoniensi Ms. et vetustis editionibus: non *vesculæ*, cum Scioppio et Bertin. cod. scribendum: *Vetustæ*, μετωνυμικῶς, vetustis seculis esitata. Virgilius de Agricola: 'Det motus incompósitos:' ubi Servius: 'Habens in memoria victum priorem, a quo Cereris revocatus est benignitate: nam olim homines glande vesecebantur.' Eundem et ad initium i. Georg. vide et i. 12. § 9. Jul. Pollucem. Ovidius de Tellure et Cerere: 'Per quas correctæ vetustas, Quænaque glans victa est utiliore cibo:' qui locus altum clamat *vetustam* heic lectionem sequendam. Pric.

Miti commonstrato cibo] Idem: 'Alimenta que mitia fruges:' et de Cerere: 'Prima dedit fruges alimentaque mitia terris.' Apud Quintilianum ille Declam. 12. 'Concutere quercum, legere fraga, et quæcunque primi mortales, ante traditos divinitus mitiores cibos, contra famem

objecerunt.' Justinus de Habyde: 'Frumenta sulco quærere docuit, et ex agresti cibo mitiora vesci.' Supra vi. de nucleis, 'Edu lia mitiora.' Idem.

Primis rerum exordiis] Virgilius, (quem ubique exprimit,) 'Quæ prima exordia sumat.' Idem.

Sexuum diversitatem generato amore sociasti] 'Sociare' hic, est δύο εἰς σάρκα μίαν ποιεῖν. cum nempe τῇ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ προσκολλᾶται. Matthi. 19. 5. Idem.

Et æterna sobole humano genere propagato] Id est, æterno, sobolis jugi propagatione, facto. In de Deo Socratis: 'Homines singillatim mortales, cuncti tamen universo genere perpetui.' Seneca Hippol. 'Providit ille maximus mundi parens, Cum tam rapaces cerneret Fati minas, Ut damna semper sobole repararet nova.' Lucianus in Amoribus: Ἐπισταμένη (ἡ τῶν ὄλων φύσις) ὅτι θνητῆς ἐσμεν ὕλης δημιουργήματα, καὶ βραχύς χρόνος ὁ τοῦ ζῆν ἐκάστω καθείμαρται, τὴν ἐτέρου φθορὰν ἄλλου γένεσιν ἐμχανήσατο, καὶ τὸ θνήσκοντι τὸ τικτόμενον ἀντεμέτρησεν, ἵνα ταῖς παρ' ἀλλήλων διαδοχαῖς εἰς τὴν αἰὲλ χρόνον ζώμεν. De Deo, vel de Eadem, Augustus apud D. Cassium lib. lvi. Τὴν ὁμιλίαν (ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς) γόνιμον ἐποίησεν, ὅπως ἐκ τῶν αἰὲλ γεννωμένων αἰδίου τρόπον τινα καὶ τὸ θνητὸν ἀπεργάσῃται. Ibidem, exemplo Majorum populo conjugia suadens: Ὡν χρηὶ μεμνημένους, τὸ θνητὸν τῆς φύσεως ἡμῶν αἰδίῳ διαδοχῇ γεννῶν, ὥσπερ τῶν λαμπάδων παραμυθεῖσθαι· ἵν' ἐν ᾧ μόνῃ τῆς θείας εὐδαιμονίας ἡττώμεθα, τοῦτο ἐξ ἀλλήλων ἀθάνατον καθιστώμεθα. Philo lib. Quod mundus incorruptib. Ἐξ αἰδίου κατὰ διαδοχὰς ἐξ ἀνθρώπων οἱ ἄνθρωποι βλαστάνουσιν. &c. τῆς φύσεως, &c. ὅπερ οὐκ ἰσχύς λαβεῖν ἡμῶν ἕκαστος, τοῦθ' ἅπαντι τῷ γένει δωρησαμένης, τὸ ἀθάνατον. Aristides i. Orat. Ἡ ἐξ ἀρχῆς γένεσις ἐκ Διὸς ἡμῶν, &c. καὶ τὸ θνητὸν ὃν ἡμῶν γένος κατὰ μέρος, ἀθάνατον τῇ διαδοχῇ εἶναι. Lucianus ubi supra: Αἱ σὺν γυναιξὶν ἀνδρῶν

ὁμίλῃαι μεχρὶ δεῦρο τὸν ἀνθρώπινον βίον ἀθανάτοισ διαδοχαῖς φυλάττουσιν. Athienagoras de homine loquens, in de Resurrect. Τῇ τῶν παίδων καὶ τῶν ἐκγόνων διαδοχῇ τὴν ἑαυτοῦ τελευταίην παραμυθούμενος, καὶ ταύτῃ τὸ θνητὸν ἀπαθανατίζειν οἰόμενος. Justinianus Præfat. Novell. 22. de matrimonio : 'Humano generi videtur immortalitatem artificiose introducere : et ex filiorum procreatione genera renovata manent.' Sirachides xiv. 19. de foliis : 'Alia generantur, et alia dejiciuntur : sic generatio carnis et sanguinis : alia finitur, et alia nascitur. Sorte nascentium, nempe loco obitorum pullulante, et occidentium numero locum nascentibus pendente :' ut ipse Auctor noster in de Mundo loquitur. Hinc, γένος τὸ ἀεὶ ἐπιγιγνόμενον, humanum dixit Xenophon παιδ. 8. et Julianus, τῷ καθ' ἑκάστον θνητὸν, τῷ παντὶ δὲ, ἀθάνατον. In loco Senecæ Orat. 6. pro Minas forsā manus scribendum. *Idem.*

Quæ partu sætarum medelis lenientibus recreato, &c.] Horatius : 'Rite maturos aperire partus Lenis Eilithya.' Ovidius (Amor. ii. 13.) parturienti Corinῶæ hujus Deæ auxiliū implorat. *Idem.*

Veneraris delubris Ephesi] Vide Notas ad Minut. p. 33. Elmenh. *Veneraris παθητικῶς. Brant. Oxon. Ephebi.* De passivo veneror ab antiquo venero, quod et in Glossis est, vide Torrent. ad Horat. lib. ii. Ecl. 2. 124. 'Ac venerata Ceres, ita culmos surget alto.' *Oud.*

Triformi facie larvales] Glossæ : τριμορφος Ἐκάτη. Valerius Flaccus lib. i. eam 'tergeminam Heram' vocat. Notata ad Minutium p. 33. Elmenh. *Triformi facie, &c.]* Æneid. iv. 'Tria virginis ora Dianæ :' ad quem locum Servius videndus. *Pric.*

Lucos diversos inerrans] De eadem Seneca Hippol. 'O magna lucos inter et sylvas Dea.' *Diversos, varios :* supra hic, 'Color Deæ diversus in

speciem.' Infra : 'Jam gestamina longe diversa :' et i. 'Per diversas, &c. solitudines aufugi.' *Idem.*

Vario cultu propitiarius] Themistius xii. Orat. 'Ο θεὸς τὸ μὲν ἔχειν πρὸς εὐσέβειαν ἐπιτηδείως τῆς φύσεως κοινὸν ἐποίησε τῆς ἀνθρωπίνης, τὸν τρόπον δὲ τῆς θεραπείας ἐξῆψε τῆς ἐν ἑκάστῳ βουλήσεως. et post : Ταύτῃ τῇ ποικιλίᾳ (θρησκείας) νόμιζε καὶ τὸν τοῦ παντὸς ἀρχηγέτην γάνυσθαι. ἄλλως Σύρους ἐθέλει πολιτεύεσθαι, ἄλλως Ἕλληνας, ἄλλως Αἰγυπτίους. *Idem.*

Ista luce fæmineâ, &c.] Paulus i. ad Corinth. 15. 'Ἡλίου ἄλλη δόξα, καὶ ἄλλη σελήνης. *Fæminea*, tenui, imbecilla : ut, σκεῦος γυναικείον ἀσθενὲς apud D. Petrum. Seneca de eadem loquens, 'lene ac remissum lumen' dixit. (cap. 18. Consol. ad Marc.) Macrobius Saturnal. i. 17. 'Et Solem quidem maxima vi caloris in superna raptum, Lunam vero humidiores, et quasi fæmineo sexu, naturali quodam pressam tempore inferiora tenuisse.' *Idem.*

Nudis ignibus] Ms. *udis ignibus.* Al. *udis ignib.* Posterius illud mavult Beroaldus : etiam nos. *Colv.* Manifesto vera lectio, quam præfert Cod. Fulvii : *udis ignibus.* Wower. Sciopp. in Symbola. *Udis i.* Flor. *nudis i.* male. Vide Beroaldi Commentar. *Elmenh.* Beroald. in quibusd. lib. legisse ait *udis.* Pro quo tamen *uvidis* mavult Jo. Isacius Pontanus (ad Macrob. p. 282.) *Brant.* Nihil verius est lectione *udis.* Sed tamen, cum Mss. Flor. Pith. Fux. Reg. D'Orv. Guelf. Oxon. Palat. Par. et Edd. usque ad Vulc. sec. dent *nudis*, putem omnino relictum esse ab Auctore, in *udis ignibus*, significatione τοῦ per, sive per Græcum pleonasmum. Quod etiam jam olim margini allitum video a viro docto quodam. Innumeris locis ita loquitur Appuleius cum omnibus Afris. Lib. i. p. 3. 'In flexibus tortuosis exossam saltationem explicat :' ubi vide : item lib. vi. p. 112. 'in laboribus defessa.'

Lib. vii. p. 140. 'In simulatione promendi, quæ poscebat usus.' Lib. viii. p. 169. 'In hebeti pigritia ferox.' Lib. ix. p. 200. 'in populis altercari.' Infra p. 249. 'Comitare pompam in ovante gradu:' ut scribi debet distincte. De Dogm. Plat. 581. Ed. Flor. 'in luce siderea ardere.' De Mundo p. 755. 'torquetur in digitis.' Adde Elmenh. Ind. Immo et aliis scriptoribus non rarum esse hunc loquendi modum, vide apud Munker. ad Hygin. F. 20. in notis meis ad Lucan. lib. ix. 615. ad Frontin. lib. i. 5. 15. Petron. c. 6. 'In cursu fatigatur.' Septim. de B. Tr. lib. iii. 14. 26. 'In recordatione cruciari.' Flor. lib. ii. c. 2. 'Qui ipso Punici maris nomine ac terrore deficerent.' Ex Jornande N. Heins. non spernit in ipso. Et certe id agnoscunt Mss. 2. Voss. antiquiores. *Oud. Udis ignibus nutriens lata semina*] Maximus Tyrius Dissert. 23. τί σελήνης εὐτροφώτερον; Virg. Georg. i. 'Dique Deæque omnes studium quibus arva tueri, Quique novas alitis nonnullo semine fruges:' ubi Servius: 'Qui a nobis jacta semina vestris seminibus alitis: semina autem Deorum dicit cæli temperiem, pluvias, teporem,' &c. τὸ *udis* recte pro *nudis* et posuit et exposuit Beroaldus. Vide et Scaligerum ad Vett. Catalecta. *Pric. Nudis igni*] Niti-dior lectio, *Udis ignibus*: in Luna enim ignes non sunt torrentes et ignei, ut in Sole: sed humentes et diluti, utpote quæ alienum fulgorem mutuatur, cunctaque humifico spiritu laxet: temperamento autem humoris et caloris semina nutriuntur. *Beroald.*

Dispensans incerta lumina] Firmicus i. 4. 'Quæ, &c. menstruis semper incerta luminibus, Solis angusta radiatione fulgescis.' Vide Beroaldum. *Pric.*

Quaqua facie] Vide ad lib. ii. pag. 22. et alibi. Ceterum Isis Myrionyma, vel polyonyma, et omnia. Con-

sule Pflutarchi. de Isid. tom. ii. pag. 372. Gudinum ad Phædr. lib. iii. cap. 19. Comment. ad Silium lib. vii. 79. Grut. p. 83. 11. Fabrett. Inscript. pag. 469. &c. Murator. pag. 73. 5. Frælichii Anim. ad nummos veteres p. 107. Wesseling. ad Diod. Siculi tom. i. p. 29. Infra p. 241. 255: *Oud. Quoquo nomine, &c. te fas est invocare*] In vetere formula apud Macrobiū Saturnal. iii. 9. 'Dis Pater, Vejovis, Manes: sive vos quo alio nomine fas est nominare,' &c. *Æneid. iv.* 'Sequimur te sancte Deorum, Quisquis es:' ad quæ Servius: 'Secundum morem Pontificum, qui sic precantur: Jupiter omnipotens, vel quo alio nomine appellari volueris.' Idem alibi: 'Stoici dicunt non esse nisi unum Deum, et unam eandemque esse potestatem: quæ pro ratione officiorum nostrorum variis nominibus appellatur.' *Pric.*

Tu meis jam nunc extremis ærumnis subsiste] Senec. 'Jam statue tandem gravibus ærumnis modum.' *Idem. Jam nunc extremis ærumnis subsiste*] Tibullus: 'Nunc Dea, nunc succurre mihi.' Nisus ad eandem hanc Deam apud Virgilium: 'Tu Dea, tu præsens nostro succurre labori.' Supra hic lib. v. 'Jam nunc subsistite.' *Idem.*

Affirma] Melius est *offirma*: id est, stabilito, fulcitoque, et firmam reddito, ne me deinceps sua mutabilitate concutiat. *Beroald.*

Sit satis laborum] Silius Italicus: 'Tormentis finem, metamque laboribus orat.' *Æn. i.* 'Quem das finem Rex magne laborum?' De Io adhuc vacca Ovidius: 'Cum Jove visa queri est, finemque orare laborum?' De eadem Juvenalis Scholiastes ad Sat. vi. 'Cum venisset, errans in partibus Ægypti, in Nilum fluvium, lassata cæpit orare, prout potuit, requiem malorum.' Cicero ad Q. Fr. 'Precor' (Deos) 'ut his infinitis malis nostris contenti sint.' Nec

vero hic τοῦ *satis* proprietas negligenda : supra lib. vi. ' Et tu, Fortuna durior, jam sævire desiste : sat tibi miseris istis cruciatibus meis litatum est.' Virgilius Ceiri : ' Sit satis hoc tantum solam vidisse malorum : ' et Æn. ix. ' Pœnarum exhaustum satis est : ' ubi forsan *exactum* reponendum. Seneca Troad. ' Exactum satis Pœnarum, et ultra est : ' pro quo Horatius : ' Dedi satis superque pœnarum tibi.' Helena apud Euripidem : ' Ἀλὶς δὲ μόχθων οὐδ' ἐμοχθοῦμεν πάρος. *Pric.*

Sit satis periculorum] Χρῆ δ', εἰ σοφὸς πέφυκας, οὐκ ἐὰν βροτὸν τὸν αὐτὸν ἀεὶ δυστυχῇ καθεστάναι' ait ad Jovem Jocasta in Euripidis Phœnissis. *Idem.*

Redde me conspectui meorum] Ita Symmachus Appuleium imitatus nostrum, 3. 63. *Idem.*

Redde me meo Lucio] Claud. ' Me, precor, heu, me redde mihi, gravibusque medere Vulneribus.' Horat. ' Obsecro et obtestor, vitæ me redde priori.' ' Meo Lucio,' ut supra 3. ' Quo dicto factove, &c. ad meum Lucium redibo.' *Idem.*

Ac, si quod offensum Numen inexorabili me sævitia premit, &c.] Virgilius : ' Si sceleris tanta est injuria nostri : ' ubi Servius : ' Ut non possit præsentis fortunæ qualitate molliri.' *Idem.*

Mori saltem liceat, si non licet vivere] Ovid. Epist. ' Vel fer opem, vel dede neci.' Menander : ' Ἡδὺ δ' ἀποθνήσκειν ὅτ' ἂν μὴ πάρεστ' ὥς βούλεται. Seneca Œdip. ' Prostrata jacet turba per aras, Oratque mori.' Moses ad Deum Numer. xi. 15. ' Sin aliter tibi videtur, obsecro ut interficias me : et inveniam gratiam in oculis tuis, ne tantis malis afficiar : ' in Græco est, ἔλεος, misericordiam. Virgilius : ' Tu, magne pater Divum, miserere, tuoque Invisum hoc dedrude caput sub Tartara telo : ' ad quæ Servius : ' Misericordiæ genus est, si me etiam iratus interimas.' Apud Senecam ille Controvers. ii. 3.

' Si tibi tam pertinax adversum me odium est, audacter quid sis facturus pronuncia, &c. si non impetro ut vivam, hoc certe impetrem, ne diu moriar.' Ibidem viii. 4. ' Summam infelicitatum suarum in hoc removit, quod existimabat licere misero mori.' Hinc illa, quasi de pœna extrema, supra hic viii. ' Nec mortis quiete recreaberis, nec vitæ voluptate recreaberis.' Adherbalis apud Sallustium : ' Neque vivere lubet, neque mori sine dedecore licet : ' et quæ de Corah et sociis Optatus Milevitanus : ' Ne beneficium de mortis compendio consequi viderentur, dum non essent digni vivere, iis nec mori concessum est.' Vide Suidam in πέραισι. Plinius ii. Epist. 20. ex persona Reguli ad medicos Velleii Blæsi : ' Quid invidetis bona mortis, cui dare vitam non potestis ? ' Maximianus : ' Vivere cum nequeam, sit mihi posse mori.' *Idem.*

Et adstructis miseris lamentationibus] Τὸ *miseris* primus Colvius bene e Ms. addidit : supra lib. v. ' Quid miseris lamentationibus vos nequicquam affligitis ? ' *Idem.*

Sopor circumfusus] Lib. iii. ' Jamque luminibus meis vigilia marcidis infusus sopor.' *Elmenh. Marcentem animum, &c. sopor circumfusus oppresit*] ' Marcentem' mœrore intellige, inde sopor circumfusus. Luc. 22. 45. Εὗρεν αὐτοὺς κοιμωμένους ἀπὸ τῆς λύπης. cui loco quæ illustrando congresseramus libet hic in medium afferre : occasio commodese offert, nec conspectus forsán injucundus erit. De Jona Theodoretus : Τῇ ἀθυρίᾳ βαλλόμενος, &c. ἐμνηχανήσατο ἀπὸ τοῦ ὕπνου παραψυχῇ. De eodem Chrysostomus ad Antioch. 51. ' Ἐκάθενδε καὶ ἔρεγχε βαρὺς ὁ ὕπνος, ἀλλ' οὐκ ἦν ἡδονῆς, ἀλλὰ λύπης. Longus Sophista : ' Ἐκ τῶν δακρύων καὶ τῆς λύπης ὕπνος βαθὺς καταλαμβάνει. Heliodorus i. Φροντίδι συνεχόμενος πρὸς ὕπνον ἐτράπετο. *Idem* ii. Πρὸς ἡδὺ κῶμα διὰ τὸ υπερβάλλον

τῆς λύπης ὠλισθήσαν. et v. Ἑμοὶ τὴν τε ἐκ τῆς ὀδοπορίας καὶ τῶν ἁλλων φροντίδων κάκωσιν ὑπὸ βραχεὶ γοῶν ἐστὶ παραμυθητέον. Ibidem : Λύπης προσβολῇ πρὸς βαθὺν ὕπνον ὀλισθήσασα huc refer et Hesychii illa, Μέμνηρα ἢ εἰς ὕπνον καταφορικὴ φροντίς. Ἐκ σάλου πολλοῦ εὔδειν Sophocles in Philoctete dixit. Ponamus jam e Latinis nonnulla. Claudiannus : 'Ille diu curis animum stimulantibus æger; Labitur in somnum.' Petronius : 'Cum Ascyltus tot malis gravatus, in somnum laberetur.' Q. Curtius iv. de Alexandro : Gravatum animi anxietate corpus altior somnus oppressit.' Idem de eodem lib. ix. 'Prælio et sollicitudine fatigatus, cum Ptolemæo assideret, lectum, in quo ipse acquiesceret, jussit inferri : in quem ut se recepit, protinus altior somnus insecutus est.' Ennius : 'Vix ægro tum corde meo me somnu' reliquit.' Quintilianus in Declamationibus : 'Gravior est quies, quibus ex lassitudine calamitatum venit.' Apud Silium Italicum : 'Somno dirus me impleverat horror.' Seneca Octav. 'Et fessa fletu lumina oppressit sopor.' Sallustius de Nabdalsa : 'Primo cura, dein, uti ægrum animum solet, somnus cepit.' Virgilius : 'Æneas tristi turbatus pectora bello Procubuit, seramque dedit per membra quietem.' et alibi : 'Confectum curis, somnoque gravatum.' undē xi. 'Justinus : 'Confectum curis, &c. somnus arripuit.' Est in Amphitryone Plantina locus, qui fortasse hunc in sensum exponendus : 'Credo misericors est : nunc propterea quod me meus herus Fecit ut vigilem, hic pugnis faciet hodie ut dormiam : ' id est, pugni ejus incutient mœrorem mihi, mœror somnum. Ibidem i. l. vers. 147. ille, suos pugnōs alloquens : 'Jampridem videtur factum heri quod homines quatuor In soporem collocastis : ' cui simile vers. 201. ejusd. Senecæ : 'Fa-

ciam ego te hodie superbum nisi hinc abis.' Ita plagis nempe te : conteram, ut, ambulare nequiens, aliorum (quod superbi solent) humeris anferaris. Ad puerum suum apud Aristophanem ille : Δεῦρ', ἐλθ' ἵνα κλάῃς. id est, ut bene vapules, et proinde plores. *Pric.*

Compseram] Lege *compresseram* : vix, inquit, cæperam oculos comprimere et connivere, quod a dormitante fieri solet. *Beroald.*

Venerandos, &c. vultus] Horatius, de eadem loquens, 'os decorum' dixit. Pro *Diis* Ms. Lipsii *Deæ*. Oxon. *Dei*. *Pric.*

Perlucidum simul] Vitiose Edd. Ber. Bas. pr. *periculum*. Dubito vero; num recte se habeat hoc compositum. Quod translucendi vim habet; cum oculorum radii penetrant interiorius in corpus, quale est vitri, fontis. Ait quidem Cic. lib. i. de Divin. cap. 57. 'Sin inlustris et perlucida stella adparuerit, significari, cælum esse tenue purumque, et propterea salubre.' Verum ea conditio non convenit hujus simulacri descriptioni, quam subdit multis verbis Auctor. Quare malim sequi lectionem Cod. Fux. *prælucidum*. Plin. lib. xxxvii. c. 6. 'Sardonichos excellunt candore circuli prælucido.' *Oud. Toto corpore, &c. ante me constitisse visum est]* 'Oculis se plena videndam Obtulit, et pura per noctem luce refulsit Alma parens, confessa Deam, qualisque videri Cœlicolis, et quanta solet.' 'Toto corpore,' est, Πρόσωπα καλλίνουσα καὶ πληρουμένη; ut de eadem Sophocles locutus. Statius : 'Toto stetit obvia vultu.' Supra hic lib. vi. 'Supplicanti se Juno cum totius sui Numinis augusta dignitate præsentat.' Seneca cap. 18. ad Marc. ibidem de Luna : 'Nunc toto ore terris imminentem,' &c. *Pric.*

Ejus mirandam speciem, &c.] Oxon. et Lipsii liber, *Qui ejus, &c.* et post, *enitar*. Idem.

PAG. 240 *Si tamen mihi disserendi tribuerit facultatem paupertas oris humani*] Lib. iv. 'Sermonis humani penuria.' Pro disserendi malim edisserendi scribi: ut supra commonui. Gloss. 'Edissere, ἔκθου, φράσσον.' *Idem.*

Dapsilem copiam] Hesychius: Δαψιλῆ, πολλή. Vide Beroaldum: sic 'dapsiles dotes' Plautus: 'dapsiles sumptus' Terentius. *Idem.*

Eloquutilis facundia] Lipsii et Oxon. lib. *Loquutilis* f. *Idem.*

Jamque primum crines uberrimi prolixique, &c.] Lege, *Jamprimum*. Florid. i. 'Jamprimum crines ejus, &c. anteventuli et propenduli.' Ad vocem *prolixi* pertinent Glossarii ista, 'Prolixus, τετανόηξ.' *Idem.*

Per divina colla passive dispersi] Supra lib. ii. 'Ubres crines, &c. ceruice pendulos, ac deinde per colla dispositos passive,' i. e. temere dispersi. Terent. Phorm. 'Capillus passus: ubi Donatus: 'Temere dispersus.' *Idem.*

Molliter defluebant] Bert. *difflebant*. Elmenh. Male. Nam promissos crines intelligit *pendulos*, ut alibi loquitur. *Defluebat* Pith. Iisdem comatam, nostræque similem putavit se videre in situla quadam Beger. Thes. Brand. tom. iii. p. 307. Sed crispatum illie est caput. *Oud.*

Distinxerat verticem] Fux. *distrinxerat*. Ald. Roald. Rom *distrinxerat verticem*. Elmenhorstius. Coll. Lips. *distrinxerat*, Oxon. Pith. Edd. Junt. Ald. Colin. Bas. *distinxerat*, florum nempe variatione. Quomodo gemmis et maculis variegata passim dicuntur *distincta*. Sed perpetua est hæc variatio. Quare cum reliquis Mss. et Edd. præfero *distrinxerat*, sive undique constrinxerat. Sicut etiam locuti sunt Statius et Ovidius. Nisi illic cum N. Heinsio putes, me non adsentiente, scribendum *destringere*, sive leviter contingere. Consule illum ad Ovidii Met. lib. iii.

665. 'gravidis dstringunt vela corymbis.' Virg. Æn. v. 617. 'radiisque rosarum districti pendent.' *Oud.*

Cujus media quidem, super frontem plana rotunditas in modum speculi, vel immo argumentum lunæ, candidum lumen emicabat] Fr. *planam*. Aldus. Roald. Ingeniose Fulvius Ursinus legendum conjecerat, *vel in modum semestris Lunæ*. Wower. Sciopp. in Symb. Editio Veneta, *planam rotunditas*. Elmenh. Non recte interpretatur Auctorem Floridus. Appuleii haud dubius est sensus: In medio Dææ vertice super frontem adparuisse luminosam rotunditatem, quasi speculum, candidum lumen emittens, in argumentum et fidem, eam esse Lunam. In verbis an aliquid et quid mutandum sit, videamus. Quod exhibui, retinent Mss. O. et Edd. Vett. nisi quod *medium* vel *mediam* sit in Ms. Lips. et *plena* in D'Orv. *planam* Bert. et Edd. ante Basil. cum Scriverio. Verum tacite Wowerius edidit *media super fronte*, cum Pricæo, qui legit *medio*. Nam *frontem* servant omnes, ut 'super caput.' Vide Burm. ad Nemes. Ecl. iii. 5. Drak. ad Liv. lib. xxi. 33. Nec tamen opus est rescribi *medio*. Nam subintelligitur *parte*: ut patet clarissime e sequentibus *dextra lævaque*. Ita 'media labi' Liv. lib. ix. cap. 12. Namque male *planam* reposuerunt alii, quasi 'media rotunditas' fuisset jungenda. Sed quid sit 'media rotunditas,' non intelligo. Cepisse videntur pro *dimidia* (sine auctoritate idonea) adeoque pro Lunæ orbe dimidio, sive potius corniculato cum Cupero in Harpocrate p. 155. Quomodo crebro Diana et Luna finguntur et exprimuntur in lapidibus, et nummis. Sicut etiam Isidi Lunaria cornua tribuerunt Ægyptii. Vide Pignorii Mens. Isiac. p. 30. Plutarch. in Iside et Osir. Ovid. lib. ix. Met. 687. 'Inerant lunaria fronti Cornua, cum spicis nitido fulgentibus

auro:’ ubi plura vide huc pertinentia. et vs. 783. ‘imitataque Lunam Cornua.’ Verum hæc cornua nequaquam conveniunt *speculi* similitudini. Adhæc ‘dividua Luna’ valde differt a ‘corniculata;’ uti eas bene distinguit, ac *plenam* rursus *speculo* comparat Auctor initio lib. de Deo Socratis: ‘Seu corniculata, seu dividua, seu protumida, seu plena sit, &c. corpore lævi. Ceu quodam speculo radios Solis obstiti vel adversi usurpat.’ Plin. lib. II. c. 9. ‘Et modo curvatæ in cornua facie,’ (sic l. e Mss.) ‘modo æqua portione divisa, modo sinuata in orbem.’ Verum ‘plana rotunditas’ optime quadrat *speculo*. Noster in Apol. p. 428. Ed. Flor. ‘In planis quidem speculis;’ de quibus adi Meurs. Exercit. Crit. p. 77. ‘Tota ergo rotunda Luna, cuius candore nimio præmicantis plenum orbem’ paullo ante viderat, nunc somnianti adparuit Appuleio in vertice Deæ, qualis, ut hic, cum *spicis* et *serpentibus* exstat *rotunditas* in gemma apud Pignorium ibid. p. 20. et in nummo Antiochi Euergetæ apud Berger. in Thes. Brand. t. III. p. 23. ac similia multa monumenta vide apud Montfauc. Antiq. Explic. t. II. B. p. 280. 282. Suppl. t. II. p. 142. 160. &c. Deiu incassum Pricæus tentavit pro *vel immo* reponere *vel enim*. Idem est, ac *vel certe*, quod alibi conjungit Auctor, aut *immo vero*. Sic p. 253. ‘Nec esse quemquam de suo numero tam perditæ mentis, vel immo destinatæ mortis.’ Nam quæ Ursinus conjecit, vix refelli merentur. In iis insulse et frigidissime ac contra stylum repetuntur *in modum*; ac ‘semestris Luna’ mox post paucos versus etiam occurrit. Porro pro *argumentum* Stewech. conjecturavit ad lib. x. p. 219. *arcumentum*. Debuerat saltem dixisse *arcumenti*. Nam, nisi tum referas ad τὰ *in modum*, nec sensus, nec constructio constabit. Pricæus vero divinavit *augmentum*. Sed quæ

so, quid significabit ‘plana rotunditas, speculi instar, vel in augmentum Lunæ?’ Augeri Luna nequit, quando est plena. Jam ipse Pricæus servavit *plana rotunditas*, quæ non, sicut nec *modus speculi*, de dividua aut corniculari Luna dici possunt. Rectius igitur quasi parenthesi inclusit Floridus τὰ *argumentum Lunæ*, sive quod *argumentum* erat eam esse Lunam. At ne hac distinctione quidem opus est. Solum præpositio *in* ἀπὸ κοινοῦ repetenda est. ‘Plana rotunditas emicabat super frontem in modum speculi, vel immo candidum lumen emicabat in *argumentum Lunæ*.’ Perperam enim ante Pricæum vulgo distinguebatur post *candidum*, et jungebatur ea vox voci *argumentum*: licet Beroaldus recte junctam jam ceperit *candidum lumen*, scil. rotundum ac plane orbiculare. Oud. Cujus *media*, &c.] Videtur medio legendum. Pric. *In modum speculi, vel imo argumentum Lunæ candidum lumen emicabat*] Ita et Oxon. Ms. Ursinus, *vel in modum semestris Lunæ*, ubi primum ad illepidam geminationem adverte, tum, ad immodicam conjecturæ licentiam, quæ a communi lectione toto cælo recedit: nec tamen desunt qui probent, qui ingeniosam appellent: nobis rectius, certe modestius, pro *vel imo*, videtur *vel enim* reponendum: sæpius ita Appuleium locutum docet Mercerus ad libellum de D. Socratis. Pro *argumentum*, antiquo more scribendi *augmentum* emendaverim. Glossarium Isidori: ‘Augmentum; profectus:’ sic, ‘Lunæ crescentis augmenta’ Firmicus in Matheseos Præfatione: et passim in principe editione ejus, ‘augmenta honoris,’ ‘fælicitatis,’ &c. Vox *candidum* ad τὸ *lumen* pertinet. Idem. *Candidum lumen*] Suus cuique planetarum color est. Saturno candidus, Jovi clarus, Marti igneus, Lucifero candens, Vesperis refulgens, Mercurio radians, Lunæ blandus, Soli cum ori-

tur ardens, postea radians. *Beroald.*

Dextra lævaque sulcis ins. viperarum cohibita] *Fux. coërcita.* Roaldus. Ad Minutium p. 143. *Elmenh.* Beroaldus quoque admodum sudat in explicatione *sulcorum*. Quid *fulcris*, ut citat Pignorius p. m. 20. sibi hic vellet, non capio, licet eo paullum ducant Mss. Pal. *Gnelf. ambo, fulcris*, et *D'Orv. fulsis*. Sed e vocibus *dextra* sive *dextera* (ut edidere Junt. post. et Scriv.) *lævaque* patet, ab Appuleio adhuc describi planam illam in vertice Deæ super fronte rotunditatem instar speculi, quæ ab utraque parte aspidibus cincta fuerit, ita ut tractu, sive *sulco* insurrexerint, seu tumida colla porrexerint, ut alibi. Vide Notam superiorem, et citata illic monumenta, ac mensam Isiacam N. 1. Hinc etiam Valerio Flacco lib. iv. 417. Isis dicitur 'Aspide cincta comas:' ubi consule Cel. Burmannum, et Pignorium d. l. p. 26. 27. *Spanhem.* de præstantia numismatum t. II. p. 222. atque imagunculam Becani apud Ampl. Cuperum in Harp. p. 154. Adde *Ælianum* lib. x. Anim. c. 31. *Τῆς Ἰσιδος τὰ ἀγάλματα ἀναδοῦσιν Αἰγύπτιοι ἀσπίδι, ὥς τινι διαδήματι βασιλείῃ.* Sicut et aspidas Reges *Ægyptii* in diademate habebant, apud eundem lib. vi. Anim. c. 38. Quo trahit etiam Cl. Jac. *Elsnerus* in *Schediasm.* p. 131. locum *Diodori Sic.* lib. i. § 47. statuam *Ægyptiæ* reginæ, in capite habentem *τρεῖς βασιλέας*, sive tres coronas regias, seu triplex diadema, ut plerique sumunt. At ipse conjecit, me non adprobante, *βασιλίσκους*. Ii longe diversi sunt ab aspidibus. Ceterum de tractibus sive gyris serpentium *sulcis* dictis adi *Pric.* ad lib. vi. p. 101. 'sulcatos intrahens gressus.' Atque huc etiam *Cereris* serpentes ob sequentia 'spicis *Cerealibus*' pertinere, recte viderunt docti viri. Multa de hisce congesserunt ad *Minuc.* Fel. c. 21. 'Phariæ *Isidis* et *Cereris Eleusinae*,' &c. &c. *Salm.* ad

Solin. p. 872. *Oud. Sulcis insurgentium viperarum*] Jam dictum est, Lunam esse *Proserpinam*, esse *Cerere*, esse (ut ita dixerim) omnia. Proinde illi assignant ea quæ pertinent ad agriculationem *Cerealem*, in qua *sulci* interdum tortuosi *viperas* imitantur. In arando magnopere servandum est *Catonis* oraculum: 'Sulco vario ne ares.' Arator, auctore *Plin.* nisi incurvus prævaricatur: idem ait: 'Omne arvum rectis sulcis, mox et obliquis subigi debet et potest:' et hoc commodissime referri ad angues, quibus frenatis, curruique admotis, *Ceres* Dea *sulcavit* cælum, et per aëra vecta est. *Ovid.* 'geminos Dea fertilis angues Curribus admovit, frenisque coërcuit ora, Et medium cœli terræque per aëra vecta est.' Ego potius opinor 'sulcos *viperarum*' pertinere ad iter *Lunæ* flexuosum, qualis est *draconum* meatus. *Beroald.* *Dextra lævaque sulcis insurgentium viperarum cohibita*] Lib. vi. 'Dextra lævaque, &c. *proserpunt* et colla longa porrecti sævi dracones.' *Minucius* in *Octavio*: 'Ceres facibus accensis, et serpente circumdata.' *Pric.*

Multicolor] *Scil. vestis*, quam vel similem vocem hic desiderari, quidam crediderunt. Vide ad lib. viii. p. 172. 'bombycinis injecti.' Talem vero vestem seu tunicam ei dat, ob varios *Lunæ* colores formasque. Vide de Deo *Socratis. Oud.*

Byssopertexta] Forte, *prætexta*. *Soping.* Perperam tentatus hic locus. Vestis non *prætexta* erat *byssopertexta*, sed tota *texta* e *byssopertexta*, sive vestis erat *byssina*, ut p. 256. 'byssina quidem, sed floride depicta veste conspicuus.' *Oud.*

Nunc albo candore lucida, nunc croceo flore lutea, nunc roseo rubore flammida] De eadem in de Deo *Socratis*: 'Seu corniculata, seu dividua, seu protumida, seu plena: varia ignium face,' &c. *Seneca* cap. 18. ad *Marciam*:

‘Accessionibus damnisque notabilem semper proximæ dissimilem.’ *Pric.*

Quæ longe longeque etiam meum confutabat obtutum, palla nigerrima splendens atro nitore] Basilius: Τὸ ἄγαν λαμπρὸν ἀμαυροῖ τὰς ὀψεις. Julianus de Saturni lecto in Cæsariis: Ἐβέρου μὲν ἦν στιλβούσης, καὶ πολλὴν ἐν τῷ μέλανι καὶ θείαν αὐγὴν κρυπτούσης, ὥστε οὐδεὶς οἶδός τε ἦν ἀντιβλέπειν* ἔπασχε δὲ τοῦτο πρὸς τὴν ἔβενον ἐκείνην τὰ ὅμματα δι’ ὑπερβολὴν τοῦ λαμπρόντος, ὑπερ οἶμαι πρὸς ἥλιον, ὅταν αὐτοῦ τῷ δίσκῳ τις ἀτενέστερον προσβλέπει. *Idem.* *Palla nigerrima]* Horatius: ‘Nigra succinctum vadere palla.’ *Idem.*

Et sub dextrum latus ad lævum humerum recurrens] Isidorus Orig. XIX. 25. ‘Stola matronale operimentum, quod, cooperto capite et scapula, a dextro latere in lævum humerum mittitur.’ Scholiastes vetus Persii ad Sat. v. ‘Gabino habitu cinctuque Dii Penates formabantur, obvoluti toga super humerum sinistrum, dextro nudo.’ *Idem.*

Contubulatione] Sic noster Ms. et quidam Beroaldi. Vulg. *contabulatione*. Contubulatione, id est, tumore undantis istius et fluctuantis pallæ, ut Beroaldus recte quidem capit. Nam Tuber, Tubus, Tubulus a tumendo. Sic Tubulatio lib. III. Floridor. ‘Juxtaque honestam strigileculam, recta fastigatione clausulæ, flexa tubulatione ligulæ.’ Arnobius lib. III. ‘Hos displosis naribus, illos resimis, nonnullos turgentibus malis, aut buccarum tumulatione acrivoces.’ Emendo *buccarum tubulatione*. Audacior paullo forte videar, si Propertium etiam emendandum putem: (lib. IV. El. 11. 39.) ‘Et Persen proavo stimulantem pectus Achille,’ legendumque, *Et Pers. proav. tubulantem p. Ach.* Tubulantem pectus, id est, tumefaciensem, erigentem, ut fastuosi solent. Sic Silius Italicus de istius Persæ patre: ‘Hic gente egregius, veterisque ab origine regni Æacidum

sceptra, proavoque tumebat Achille:’ qui locus conjecturam nostram adjuvare videatur. Sed recte etiam fortassis legi possit *contabulatione*: ut Tertulliano striæ illæ et plicaturæ, quæ in Pallio Tabulæ et Tabulata dicuntur, de Pallio: ‘Adeo nec artifice necesse est, qui pridie rugas ab exordio formet, et inde deducat in tilias, totumque contracti umbonis figmentum custodibus forcipibus assignet: dehinc diluculo, tunica prius cingulo correpta, quam præstabat moderatiorem texuisse, recognito rursus umbone, et si quid exorbitavit, reformato, partem quidem de lævo promittat: ambitum vero ejus, ex quo sinus nascitur, jam deficientibus tabulis retrahat a scapulis, et exclusa dextera, in lævam adhuc congerat, cum alio pari tabulato in tergo devoto, atque ita hominem sarcina vestiat.’ Tralatio hæc ducta est a tabulis ædium. Quemadmodum enim illis earum tecta consurgunt, sic vestes etiam, tamquam per gradus, contubulationibus quibusdam dilatari videri possunt. Sed quidni addam alios ejusdem Tertulliani, ad majorem hujusce rei lucem, duos locos? Ibidem, de eodem Pallio: ‘Humernum velans exponit, vel includit, cetero qua in humerum adhæret, nihil circumfulcit, nihil circumstringit, nihil de tabularum fide laborat.’ Et supra: ‘Et pallii tam teretis redundantiam tabulata congregatione fulcitis.’ *Colv. Contabulatione*. Alii, *contubul.* Tertull. de Pallio cap. 1. ‘Pallii t. t. redundantiam tabulatam congr. fulcitis.’ Et cap. 5. ‘R. r. u. e. s. q. e. deformato p. q. d. l. præmittat; a. v. ej. e. q. s. n. j. d. tabulis r. a. s. e. e. d. i. l. a. c. c. a. p. tabulato in terga demoto.’ Sic iste locus legendus ex Scalligeri libro. *Elmenh.* In Fux. est *cont’bulatione*, Edd. *Colv. Vulc. contub.* S. d. Mss. reliqui, etiam Lips. ut duobus ex collationibus ejus mihi constat, *contab.* servant. Rectissime.

Πρόχα vestium 'tabulæ' et 'tabulata.' Vide Salmas. ad Tertull. p. m. 336. &c. 373. ac de 'togæ umbone' p. 73. et 339. ac seqq. cum Vossio de Instit. Orat. lib. iv. cap. S. aliisque. Mox horas de more in D'Orvill. *Oud. Contabulatione*] Sicut *contabulationes* sunt in domicilio, et tabulatis pluribus tecta consurgunt, ita in vestibus, maxime fœmineis, *contabulationes* quædam extare visuntur, quasi gradatim sese dilatantes. Quidam codices habent *contubulatione*, quod non displicet: est enim *contubulatio* dicta a tubis sive tubulis, quasi tumiditas orbiculata per vestem ducta instar tubulorum, quibus aquæductus exstruuntur; qui (ut Vitruv. et Plin. docent) ex una parte lingulati esse debent, ut alius in aliam inire convenireque possint commissuris pyxidatis: multoque salubrior est aqua ex tubulis fictilibus ducta, quam per fistulas plumbeas. *Beroald.*

Ad ultimas oras] Onomast. vett. 'Ora, ὄρχαλα.' *Pric.*

Intectam] Oculis obviam et apertam. Potest legi *Intextam*. *Beroald.*

Æreum crepitaculum] Papias: 'Sistrum lingua Ægyptiaca est tuba, cum qua Isis describitur.' Plutarchus de Iside. Gyraldus Syntag. de Diis, 12. *Elmenh.* *Æreum crepitaculum, cujus per angustam laminam, &c.*] Descriptio sistri, de quo olim ad Apologiam dixi. *Pric.*

Pauca ungula] Quidam legunt *undula*, quidam *virgula*: quæ lectio magis quadrat, cum in crepitaculo sint virgulæ, quæ agitato brachii crispantis resonabant. *Beroald.*

Crispante brachio tergeminos jactus] Vulg. quid. *crisp. br. terg. tractus*. Virgilius *Copa*: 'Copa Syrisca, caput Graia redimita mitella, Crispum sub crotalo docta movere latus.' *Colv.* Rom. *trigeminos*. *Elmenh.* F. *ictus*. Brantius. Rom. recte *trigeminos* Glossæ: 'Trigemini, τριδυμοί.' Liv. I. 24. Colum. III. 8. § 10. Sic 4. Mss.

Met. III. 'Trigemino corpori Geryonis.' Plaut. Mil. III. 1. 122. Gellius XIII. 24. Jul. Obseq. c. 12. *Wasse.* *Cripante* Oxon. *Tergeminos* autem si recte se haberet, statuendus foret triplex brachiorum jactus, sive tribus vicibus repetitus, ut ad singulos brachii motus sonuerint singula fila. Quod vix fieri potuisse videtur. Quare præplacet omnino *trigeminos*, quod servarunt Mss. Lips. Palat. Oxon. cum Edd. pp. item *Beroaldi* et Bas. pr. Guelf. pr. *tricem*. In nonnullis est *t'gem*. Procul debio intelligit Auctor jactum brachiorum, quo trina simul movebantur fila. Tot enim insunt sistro, rarius quatuor, ut apud Plutarch. de Iside et Osir. p. 376. Fabr. Insc. p. 468. 489. &c. Gron. ad Min. Fel. p. 291. Sed tria vide apud Fabrett. p. 489. &c. *Bacchiuum* de Sistris t. VI. Thes. Græv. Montfauc. in Antiq. Explic. atque alibi sæpe. Quid vero differant *tergeminus* et *trigeminus*, vide ad lib. III. p. 55. *Tractus* autem exprimitur in Edit. Colin. pro *jactus*, quos perpetram Vulcanius et Brantius mutare conati sunt in *ictus*. Sistra non movebantur *manus* vel *pectinis* alienjus impulsione; sed *brachii* jactatione in numerum, per quam crepabant mobilia et sonabilia fila, seu virgæ, unde a *σελεν* quoque nomen habent. Hinc *σειστρον ἐπισελεν* dicuntur *θεραπευτήρες τῆς Ἰσιδος* auctori quem citat Suid. VV. ἀγέλαι et *σειστρον*. quo pertinet ejus Glossa v. *θεραπευτήρες*. ubi erravit Kusterus. 'Sistri motum' ait Servius ad Virg. VIII. *Æn.* 697. et 'sistra agitare tumultus' dicuntur Ansonio Epist. xxv. 22. Adde Pignorii mensam Isiacam p. m. 67. *Oud.*

Lavæ v. cymbium dependebat] 'Situlam' Servius in VIII. *Æneid.* (vs. 696.) 'Isis autem est Genius Ægypti, qui per sistri motum, quod gerit in dextra, Nili accessus et recessus significat: per situlam, quam sinistra retinet, ostendit fluentiam omnium

curarum.' *Colv. Ms. lava. Sciopp. in Symb. Oxon. Guelf. pr. levem.* Temere nimis ac tacite Ursiniani codicis scripturam *lava* amplexi sunt Elmenh. Scriv. Florid. Sæpius cum tertio hoc casu compositum construitur. Ovid. l. ii. Art. 224. 'Cui coma dependet cærulea.' Lib. vi. Metam. 592. 'lateri servina sinistro Vellera dependent.' Dein male *cybium* Pith. D'Orv. De hoc vasculo, sive situla, uti et lucerna, in Isidis sacris *cymbii* figuram habente, ut p. 245. docet Auctor, vide Bapt. Pium t. i. Thes. Crit. p. 447. Baudelot. t. i. Utilit. Itiner. p. 224. et Cuper. in Harporate p. 121. &c. *Oud.*

PAG. 241 *Caput extollens arduum*] Bert. *attollens.* Elmenh. *Att.* hinc edidit Scriverius, et quasi e conjectura sic legendum monuit Pricæns. Certe ita sæpe cum aliis loquitur Auctor. Vide illum ad l. viii. p. 148. 'Vastum adtollens caput.' Infra p. 246. 'Attollens canis cervices arduas.' Adi et N. Heins. ad Ovidii Halieut. vs. 69. 'quanto sublimius altum Attollat caput.' Atque ita ex Porphyryone, Servio ad Æn. ix. 633. cum Ed. Aldi et Cuninghami lego in Horat. lib. i. Od. 18. 15. 'cæcus amor sui, et Adtollens vacuum plus nimio gloria verticem.' Vulgo, *sui, et tollens,* in Mss. multis, *extollens:* quod hic contra reliquos Mss. non mutem. Crebro *attollo* et *extollo* permutantur in Mss. Vide Heins. ad Claud. i. de R. Pros. vs. 11. Burm. et me ad Lucan. l. i. 604. De tumido aspidis Isiacæ collo vide Salm. in Solin. p. 242. *Oud. Caput extollens arduum*] Legendum *attollens:* vide supra p. 148. notata. *Pric.*

Tegebant solea, palmæ victricis foliis intextæ] Supra lib. ii. 'pedesque palmeis baxeis indutum.' Vidimus et nos ejusmodi soleas ex Chinesibus advectas apud clarissimum mihiq; amicissimum Abrahamum Ortelium, ob insignem in re Geographica pub-

lico bono navatam operam et industriam nemini paullum modo humaniori ignotum. *Brant. Palmæ victricis foliis*] Oxon. et duo alii Mss. *victricibus.* *Pric.*

Spirans Arabiæ felicis germina] Liber Lipsii, *Spirans felicia germina.* Oxon. *Spirans germina.* Vide supra p. 159. notata. *Idem. Spirans Arab. fæl. germ.*] Legi potest, *Arabiæ felicis germina:* nam cum triplicem Arabiam Plin. Ptol. cæterique describunt, illa est memoratissima, quæ Græco cognomine *Eudæmon*, Latine *felix* sive *beata* nuncupatur: quæ teste Strabone aromatifera est, quæ (ut tradit Plin.) germina odoratissima prognerat, et quamvis cassiam cinnamomumque non ferat, tamen *felix* appellatur: idem Plin. peculiaris Arabiæ germina percenset in 12. *Beroald.*

Tuis commota precibus] Lib. vi. 'Tuis, &c. precibus commoveor, et opitulari cupio.' *Pric.*

Rerum Natura parens] *Idem, nē. Lego, Naturæ.* *Colv. Nature* exstat item in Fux. Pith. D'Orv. Guelf. Oxon. Palat. Ac sic Venns, ut ipsa vocatur Isis p. 239. describitur lib. iv. p. 84. 'En rerum naturæ prisca parens, elementorum origo.' In Flor. N. 18. 'Rerum naturæ explorator.' Et crebro aliis. Placuit etiam Sopingio et mihi aliquando Misc. Obs. v. iv. p. 140. Nunc præfero nihilominus *Natura* ex Macrobio lib. i. Sat. c. 20. 'Isis juncta religione celebratur, quæ est vel terra, vel natura rerum, subjacens soli,' &c. Et, ut hic dicitur 'rerum natura parens,' ita Lucretius lib. i. 623. ii. 1116. iii. 1361. ait, 'Rerum Natura creatrix.' Auct. Carmin. de Phæn. vs. 34. 'Hoc natura parens munus habere dedit.' *Oud. Rerum naturæ parens*] Lucretius de eadem: 'Rerum naturam sola gubernat.' *Pric.*

Elementorum omnium Domina, seculorum progenies initialis] Oxon. *Ele-*

mentorū, et omnium seculorum p. i. munitur altera lectio ab illis 'Tibi, &c. serviunt elementa,' quæ infra occurrunt. *Idem.*

Summa numinum, regina Manium, prima cælitum] Fux. r. *amniū*, nescio quam recte. Roald. Ms. *animū*. al. *annium*. Colvins. Flor. r. *avium*, male. Elmenh. In Oxon. Palat. Guelf. utroque etiam, r. *amniū*. Sed ex amplificatione, quam mox subdit, 'quæ cæli luminosa culmina, maris salubria flamina, Inferorum d. silentia nutibus meis dispenso,' videretur potius scripsisse Auctor: *summa Manium, regina marium, prima cælitum*. Quod tamen non credo; sed cum *summa numinum*, à Manibus diversorum, nihil differat a *prima cælitum*, et mare atque amnes, eorumque varii motus pendeant a dispositione siderum, quibus præest Isis, ac Lunæ, quæ ipsa est Isis, atque auctus et decrementa, accessus et recessus, omniumque undarum fluentia per sistri motum et situlam seu cymbium designentur, omnino censeo pro *numinum* corrigendum esse *luminum*, sive siderum. Luna enim siderum est 'regina bicornis,' ut ait Horat. Carm. sec. vs. 35. ubi vide. Ac passim hæc tria *lumina* seu sidera, *numina* seu cælestes, vel etiam Dii omnes *Manes* seu inferi, additis quoque *elementis*, junguntur, et sub Isidis potestate esse narrantur. Lib. II. p. 39. precatur sacerdos Ægyptius 'per cælestia sidera, per inferna numina, per naturalia elementa.' Lib. III. p. 53. 'Quibus obaudiunt manes, turbantur sidera, coguntur numina, serviunt elementa.' Contrario modo peccatur infra p. 258. 'Tibi respondent sidera, gaudent numina, redent tempora, serviunt elementa.' Nam perperam ibi vulgo *lumina* editur, sicut innumeris locis inter se confundi solent. Sæpe 'sidera' ac 'numina,' 'Dei' ac 'cæli lumina' distincta a se invicem conjunguntur Veteribus. Vir-

gil. Ecl. v. 23. 'Deos atque astra vocat.' Lib. III. Æn. 600. 'per sidera testor, Per superos, atque hoc cæli spirabile lumen.' Lib. IV. Æn. 520. 'Deos et conscia fati Sidera.' Lucan. lib. I. 452. 'Solis nosse Deos, et cæli lumina vobis:' uti vel e glossa *sidera*, quæ est in R. Stephani Ed. 1. legendum patet pro *numina*, quod per se non malum foret, dummodo per *cæli numina* ibi stellæ seu sidera intelligantur, ut apud Manil. lib. v. vs. 2. 'Stellarum numina,' ut recte correxit Bentleius e Mss. pro *lumina*. Infra in Flor. N. 15. 'sideralem scientiam, numinum vagantium statos ambitus:' ubi rursus turbant. Rursus Lucan. lib. x. 185. 'Stellarum cælique plagis, superisque vacavi.' Valer. Max. lib. IX. c. 11. § 4. Ext. 'Vigilarunt oculi Deorum, sidera simul,' &c. Noster utrumque junxit de una Luna, sive Iside Dea p. 238. 'Divino ejus luminis numinisque nutu.' Alioquin si *Dei* et *numina* conjungantur, vel inferi æque ac superi intelliguntur, vel simul eorum potestas et providentia innuntur. Ceterum ex his, quæ jam disputavi, satis liquet, vocem *manium* non esse mutandam, præsertim cum ipsa Dea dicat, se 'inferorum silentia dispensare,' seseque Proserpinam esse et Hecaten. *Oud.*

Maris salubria flamina] Frustra Meursius in Exercit. Crit. p. 227. substituere tentat *aëris*. Certum est quidem, hæc respondere τοῖς *summa luminum*: ut 'cæli culmina' τοῖς 'prima cælitum,' et 'inferum silentia disp.' τοῖς 'regina Manium:' sed, ut dixi, a sideribus pendent varii maris et ventorum motus, et in mare Isidem jus habere, vidimus jam initio hujus libri, et latius patebit infra. Ineptissima autem lectio *flumina*: cum *flamina*, seu venti, eorumque ortus crebro mari adscribantur. Curt. lib. IX. c. 4. § 21. 'Perflare ad ipsos auram maris:' ubi vid. N. Heins. et Burm. ad Quinctil. lib. XII. Orat.

Inst. c. 10. p. 1103. ac me ad Lucan. lib. v. 567. Boëthius lib. i. Cons. Phil. Metr. 2. 'Quin etiam caussas, unde sonora Flamina sollicitent æquora ponti.' *Idem.*

Inferorum, &c. silentia] Virgil. 'Umbræque silentes.' Servius: 'Secreta Inferorum semper silentia.' *Pric. Nutibus meis dispenso*] Al. *motibus. Id.*

Nutibus meis dispenso] Recte Bertin. *motibus meis.* Sciopp. in Symb. et Susp. Lib. II. 12. Bert. *motibus meis.* bene. *Elmenh.* Atque sic edidit Sriverius, ut ad Lunæ motus adludat. Verum an his motibus dispensantur silentia inferorum? Quis hoc unquam dixit, vel somniavit? Rectum omnino est *nutibus*, ut initio libri hujus: 'Ivanima divino ejus luminis numinisque nutu vegetari.' p. 253. 'Deæ nutu demonstrari.' p. 258. 'Tuo nutu spirant flamina.' Sexcenties alii. Plurali *nutibus* de uno usus est ipse Cicero lib. II. de N. D. 39. 'terra undique in sese nutibus suis conglobata.' Quod a Mss. O. confirmatum bene a Clerici prurigine t. XI. Bib. Anc. p. 161. defendit Burm. ad Valler. Flacc. lib. VI. 382. Sæpe autem variantur *nutus* et *motus*. Vide eundem ad Servium Ecl. I. 17. *Oud.*

Multiformi specie] Ms. Palat. Edd. Vic. Junt. pr. Ald. *multiforme*. Quod licet non admittam protinus, sciendum tamen, nonnumquam contra vulgares Grammaticorum Canonas Adjectiva tertiæ declinationis in *is* Ablativum in *e* formare. Vide Voss. de Anal. lib. II. c. 11. 12. Sanct. in Min. lib. II. c. 7. p. 178. Zinzerl. Prom. Crit. c. 16. Ovid. Epist. VIII. 64. 'Ponte perenne.' Ep. XVI. 277. 'Hoc mihi (nam repeto) fore ut a cæleste sagitta Figerer, est verax vaticinata soror.' Ibi audacter Cl. Withof. in Orat. de Allegoriæ abusu inmutat, ut *arcu læsus ab illo*. Intelligit Auctor sagittam divi Herculis a Philoctete missam. *Idem.*

Ritu vario] Vide Themistium supra adductum. *Pric.*

Totus veneratur orbis] De eadem Act. 19. 27. Ἦν ὅλη ἡ Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται. *Idem.*

Me primigenii Phryges Pessinunticam nominant Deum Matrem: hinc Autochthones Attici Cecropiam Mineram, &c.] Marciannus Capella: 'Te Serapim Nilus, Memphis veneratur Osyrim, Dissona sacra Mithram.' De Jove (in de Mundo) Noster: 'Et cum sit unus, pluribus nominibus ciatur, propter specierum multitudinem, quarum diversitate fit multiformis.'

Idem. Autochthones Attici] Vide Suidam in *Αὐτόχθονες*. Scholiastes ad Equit. Aristoph. Πρωτοί τε καὶ αὐτόχθονες οἱ Ἀθηναῖοι. Euripides Ione: Ἐλθὼν λαὸν εἰς αὐτόχθονα Κλεινῶν Ἀθηνῶν. *Idem* ad Plutarchum, de Athenis (de exi.) Ἡ πρῶτα μὲν λεῶς οὐκ ἐπακτὸς ἄλλοθεν, Αὐτόχθονες δ' ἔφυμεν. Justinus lib. II. 'Non advenæ, neque passim collecta populi colluvies originem Urbi dedit, sed in eodem nati solo quod incedunt: et quæ illis sedes, eadem origo esto.' Cicero in pro Flacco: 'Ex sese suos cives genuisse dicuntur.' Servius ad *Æn.* III. 'Terrigenas esse Athenienses nemo dubitat.' Præ aliis autem insigniter Aristides, qui sic in Panathænaica: Ξένοι καὶ πολῖται μόνῃ τῇ γῇ ταύτῃ διηρῆσθαι πρέπουσιν· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι καθάπερ θέαν καταλαβόντες, οὕτω ταῦτα κρίνουσιν, οὐ τῷ μᾶλλον ἑαυτοῖς προσήκειν τῶν χωρίων τοὺς ἄλλους ἀφορίζοντες, ἀλλὰ τῷ φθῆναι κατασχόντες· καὶ ξένους ὀνομάζουσι τοὺς δευτέρους ἐλθόντας, ἀγνωστὰς, ὅτι πάντες ὁμοίως εἰσὶ ξένοι, μᾶλλον δὲ αὐτοὶ πρῶτον ξένοι, καὶ τοσοῦτον τῶν δημοποιητῶν οὓς αὐτοὶ ποιοῦνται διαφέρουσιν, ὅσον οὐ κριθέντες ἄξιοι τῆς πολιτείας, ἀλλ' εἰσβιασάμενοι, προυβάλλοντο τὴν πατρίδα, ὥσπερ ὕπλων ἀπορία τῷ φανέντι χρῆσάμενοι· μόνοις δ' ὑμῶν (Atheniensibus) ὑπάρχει καθαρὰν εὐγένειάν τε καὶ πολιτείαν αὐχῆσαι· καὶ δυοῖν ὄντοι ὀνομάτοι, ἐκάτερον κύριόν ἐστι τῇ χώρᾳ διὰ τὸ ἕτερον, εἰκότως· οἳ τε γὰρ ξένοι διὰ τοὺς ἄλλους πολίτας γνησίους ὄντας ἐνέχονται τῷ προσήμυτι,

οἱ τε πολῖται βεβαιούσι τὴν ἐπωνυμίαν
τῷ καθαρῷ ξένων τὸ ἐξ ἀρχῆς εἶναι.
Idem.

Cretes sagittiferi] Mela lib. II. 'Celebrantur arte sagittandi Cydon, Gortyna et Gnosus, Cretæ urbes.' Curtius lib. IV. 'Attalus adjunctis sagittariis Cretensibus ultimos ordines avertit a fronte.' Claudianus de Consulatu Honorii lib. IV. vs. 525. Lucanus lib. III. *Elmenh.*

Siculi trilingues] Cælius Rhodig. Antiq. Lect. lib. III. cap. 32. 'Siculos ab Apuleio dici trilingues animadverto, quod barbare initio sunt locuti; Græce mox, postremo etiam Latine.' Diodor. Sic. Biblioth. lib. V. Fol. 290. Thomas Fazellus rerum Sicul. Decade 1. lib. I. cap. 7. *Idem.* Heins. conjicit, sic dictos eos a tribus promontoriis; adeoque ut Græce *Τρινακίους*, ad Ovid. Metam. I. XIII. 724. 'Sicaniam: tribus hæc procurrit in æquora linguis.' Acute sane. *Oud.*

Nascentis dei Solis inchoantibus radiis illustrantur] Dicta hæc de magna matre Deum, cui cæca illa antiquitas et infidelitas barbara varia sacrificia exhibuit, varia indidit nomina. Putarunt alii legendum, *nascentis diei*. Mihi litteram transponere placet, et scribere, *nascentis die*. Etenim 'dies,' 'die,' vel 'dij,' vel 'dies:,' 'facies,' 'facie,' pro 'dici,' 'faciei,' genendi casu olim declinasse, testes mihi Grammatici, Charisius lib. I. Institutionum Grammat. et Agellinus lib. IX. Noctium cap. 14. Virgilius: 'Libra dii somnique pares ubi fecerit horas.' Itidem apud Plautum Aulularia repertum, 'fide' pro 'fidei.' *Steuech.* *Dei Solis.* Sic recte putavi esse in quibusdam. Sol enim, ὁ θεός. Euripides: Δάμπας ὄψεται θεοῦ. At jam etiam non spreverim, *nascentis diei*: ut Floridorum I. (N. 6.) 'Nec quod iisdem sitis ad nascentem diem, tamen color noctis est.' *Colv.* *Diei* habent Ms. Oxon. Edd. Junt. post.

Bas. pr. margo, et Basil. sec. Quod, vulgatum licet non damnans, prætulit Pricæus, delendo scil. vocem *Solis*. De die pro diei consule scripta ad Cæs. I. II. B. G. c. 23. Recte quidem dicas *nascentem diem*, ut alibi Appuleio, qui mox scripsit, 'qui dies ex ista nocte nascitur,' aliique, sicut et contra 'moriens dies,' Plauto, Statio, aliis. Verum nescio, an recte jungi possint *diei radii*. Illi certe melius *Soli* conveniunt, quem ita *Deum* vocat Auctor rursus I. I. p. 4. 'Solem istum dejerabo videntem Deum.' Ac Sol etiam non tantum 'oriri' et 'surgere,' sed et 'nasci' atque 'adolescere' dicitur. Virg. G. I. 442. 'Sol ubi nascentem maculis variaverit ortum.' Vide Comment. ad Petron. c. 122. Carm. de B. Civ. vs. 148. 'Nec Solis adulti Mansuescit radiis.' Claud. Præf. Epithal. Honorii vs. 15. 'Renatus Hesperus.' Solin. p. 26. 'Inter utrumque Solem, Antipodum occidentem, et nostrum nascentem.' Plin. I. IV. 12. 'exorientem.' Dein restitui verborum ordinem e Mss. et Edd. Vett. quem, nescio, cur Colvius mutarit, *illustrantur radiis*. *Oud.*

Æthiopes, utrique] Ms. lib. *Æ. omnes*. Colvius. Flor. *Æ. Arique* et *Accique*. Bert. *Æterque*, male. *Elmenh.* Manusc. *omnes*. Existimo legendum, *Æthiopes utrique*, ut supra lib. I. (p. 7.) Sed non plane assevero. *Brant.* Tam in Africa scil. quam Asia. Quare Sopingius conjiciebat, *aliique*. Certe Afri *Æthiopes* non possunt dici illustrari solis nascentis radiis. In Palat. etiam et Oxon. ac Guelf. utroque est *omnes*: unde facile est emendare *homines*, quod sui libri margini adscripsit G. Vossius. Millies τὰ *homines* et *omnes* confundi, nemo nescit. 'Æthiopes homines,' ut 'Harudes homines,' 'Galli homines,' aliique passim. Confer Comment. ad Cæs. I. I. B. G. c. 31. II. 30. VI. 16. Verum tamen istud *omnes* intrusum est ab librario, nesciente, quomodo haud intellecta

sibi vox scribi deberet. Longius etiam ab ita vulgatis Salmasii conjectura marginalis: *Æth. quique prisca d. pollent Ægyptii*. III. Cuperus Mon. Ant. p. 197. coniecit *Afrique*. Sed conjecturam ipse damnavit; quia et illi non illustrantur Solis nascentis radiis. Verum hoc dicit Appuleius de solis Æthiopibus, non de seqq. quos memorat populis, in quibus certe Ægyptii illis non illustrantur. Non opus igitur est intelligere cum eodem et Interpretibus vulgaribus Asiæ interioris populos. *Arique* est in D'Orv. et Fux. *Trique* in Pith. sed in altero Florent. *Areique*. Optime, sive intelligas Africæ gentem, a Livio memoratam, l. xxxiii. c. 18. 'Tisuetæ, Tamiani et Arei ex Africa:' unde et prope Æthiopiam est Ægypti Κώμη Ἀρεία, teste Xenophonte Ephesio lib. v. p. 66. 67. sive malis Colchorum populum, de quo vide ad Lucan. l. iii. 281. Sed ego priores præfero, notos scilicet Madaurensi nostro philosopho. *Oud.* Et qui nascentis Dei Solis inchoantibus radiis illustrantur Æthiopes] Non hæc offendit me necdum dubitata lectio, magis placeret tamen nascentis diei, voce Solis expuncta. Lib. v. 'Nascentis diei lumen prævertit:' et in Floridis, de Indis loquens, quos hic Æthiopus vocat: 'Iisdem ad nascentem diem sitis, in corpore tamen color noctis est.' *Pric.*

Priscae doctrina pollentes Æg.] Herodotus lib. ii. Num. 121. et 160. sapientissimos mortalium eos vocat, ut et Firmicus in proloquio lib. i. Astron. et Porphyry. de Abstinens. ab animalib. lib. ii. fol. 27. Eustathius in Dionysium. *Elmenh.* *Priscae doctrina pollentes Ægyptii*] Act. 7. 22. Αἰγυπτίων σοφία, ad quem locum adnotata vide. *Pric.*

Mitte jam fletus, et lamentationes omitte] Lib. iii. 'Omnem de tuo pectore tristitudinem mitte, et angorem animi depelle:' et v. 'Lugu-

bres voces desinite, et diutinis lacrymis madentes genas siccate.' *Idem.*

Jam tibi providentia mea illucescet dies salutaris] Senec. 'Optatus ille portus ærumnis adest.' Propert. 'Jam tibi vexatæ post multa pericula vitæ Extremo veniet mollior hora die.' *Vexari* naves dicuntur quibus procellæ incumbunt: (vide ii. 6. A. Gellium.) cogitemus ergo an *mollior aura* legi concinnius possit: sic 'molliis Zephyrus' Senecæ in Tragædiis. Hesychius etiam, Ἰγρὸν ἀέντων μαλακῶς πνεύτων. *Idem.*

Animum intende sollicitum] Lib. viii. 'Sollicitis animis intendite.' *Idem.*

Navigabili j. pelago] Diem anni, quo navigationem auspicabantur, feriis celebratum a multis, ex hoc loco observavit Adr. Turnebus Adversar. libro xviii. capite 24. et lib. xxiv. Capite 34. adhibito Vegetio libro iv. Capit. 39. Claudebantur autem maria (teste eodem Vegetio) 'ex die tertio Iduum Novembris usque in diem sextum Iduum Martiarum:' longe profecto atque hodie aliter: cum sit locus intra Oceanum jam nullus, neque tam longinquus, neque tam reconditus, quo non per hæc tempora nostrorum hominum audacia, et indefessus labor, nulla etiam temporis habitatione pervadat. Ita est illis quædam cum discriminibus pelagi non notitia solum, sed familiaritas. In Calendario rustico festum legitur mensis Martii, quod 'Isidis navigium' appellatur, quod innuit Apuleius, cum ait, 'rudem dedicantes carinam.' Id quotannis, muneribus largis onustum, ventis ferentibus pelago committi solet. *Brant.* iii. Non. Mart. Adde quos laudat Pricæus, et Comment. ad Lactant. l. i. c. 11. § 21. Petron. c. 114. *Oud.* *Navigabili jam pelago, &c.*] Vide Meurs. pag. 7. ad Constant. Porphyrogenn. Turnebum Advers. viii. 24. *Pric.*

PAG. 242 *Rudem carinam*] Ne hoc de rudi et impolita capiamus fabrica,

vetat locus p. 250. 'Navem faberrime factam,' &c. Bene igitur explicuit Beroaldus novam, nec maris adhuc expertem. Quo sensu rudis sæpe occurrit. Vide Propert. l. iii. 20. 17. et Broukhus. ad l. ii. 20. 39. 'rudis Argus Dux erat ignoto missa columba mari.' Oud.

Primitias commeatus] Sive navigationis. Vide ad Cæs. l. v. B. G. c. 23. et alibi; sive rerum per navigationem illatarum. Ut infra p. 250. 'De novi commeatus prospera navigatione.' Idem.

In ipso procinctu pompæ] Thomas Magister; Πομπή, ἡ ἐν ταῖς τῶν θεῶν πανηγύρεσι πρόεδρος. Sciopp. et Bertin. cod. *protractu pompæ*: non male: nam et 'longa pomparum varietate agmina' Noster in de Deo Socratis dixit: et multa coronam istam præcessisse docet sequentium series. Pro ipso autem (quod sensui isti male convenit) malim illo scribi: *In illo protractu pompæ*, pro, in pompæ *protractu*. Abundare in his libris vocem eam non semel neque bis monuimus. *Pric.* *In procinctu*] Apparatu. 'Procincta classis' dicebatur, cum exercitus erat paratus, confestim pugnaturus. A. Gell. 'Classem procinctam extra pomerium, id est, exercitum armatum videre religio est.' Unum accepimus esse testamentorum genus, quod in *procinctu* dicebatur, cum viri ad prælium faciendum in aciem vocabantur. Beroald.

Alacer continuare pompam] Infrahic: 'Comitare pompam, &c. Dæe inoventi gradu:' qui locus huic illustrat. *Pric.*

Mea volentia fretus] I. e. benevolentia. Idem.

Exuo] Ego, inquit Isis, confestim tibi detrahā hoc asini corium, quæ bellua mihi jampridem detestabilis est. Potest legi *Exue*, ut sit imperantis verbum, quod magis quadrat cum antecedentibus subsequētibzque. Beroald.

Quæ sunt consequentia] Videntur hic quædam voces trajectæ, locoque debito dimotæ esse. Forsan scripsit Appuleius: certe is ipsius est sensus: *Hoc eodem momento, quo tibi venio, simul et tibi præsens, quæ consequenda, et sacerdoti meo per quietem, quæ sunt facienda, præcipio.* Adfirmat Dea, certa eventura, quæ pollicebatur: quia eodem momento, quo *præsens* Lucio restitutionem formæ humanæ prædicebat, jam præcipiebat sacerdoti *per somnium*, quæ ipsi essent facienda, docens simul, maximum esse suum numen; quod, licet hic præsens esset, non minus tamen alibi locorum simul potentiam suam exsereret. Ac præstitisse id Deam, innuit Auctor p. 247. 248. Nequam igitur supra erat rescribendum *ibi*. Utque putem, voces quasdam non suo loco esse positas, magis me confirmat D'Orvillianus, a quo exsulant illa, meo p. q. *fac. præcipio.* In Pal. *faciendam.* Oud. *Hoc eodem momento quo tibi venio, &c. quæ sunt consequentia sacerdoti meo per quietem facienda præcipio*] Operæ pretium fuerit Act. 9. 10. conferre. *Pric.*

Constricti comitatus] Constipati. Id. *Meo jussu tibi constricti comitatus decedent populi*] 'Ipsa omnem longæ decedere pompæ Infusum populum, et campum faciam esse patentem.' Id.

Neque, &c. *figuram tuam repente mutatam sequi quis aliquis interpretatus, maligne criminabitur*] Quasi nempe vi Magica effectum. Supra lib. iii. 'Dumque jam labiis undantibus' (rosas) 'affecto, consilium me subiit longe salubrius: ne, si rursus asino remoto prodirem in Lucium, evidens exitium, &c. offenderem, vel artis magicæ suspicione, vel indicii futuri criminatione.' Idem.

Et penita mente, &c.] Tacitus Ann. ii. 'Penitus noscendas mentes:' scribe, *penitas.* Vide supra heic p. 11. et quæ olim p. 28. ad Apologiam dicta. Idem.

Debere] Scilicet omne illud tempus, 'quod deinceps vives.' Fuit, cum maluerim *vivis*, vel *viras*. Sed nil mutari præstat. *Oud.* *Nec injurium cuius beneficio ad homines redieris, ei totum debere quod vives*] Anna Samnelis mater 1. Sam. 1. 27. Ἐπὲρ τοῦ παιδίου τούτου προσηχόμην, καὶ ἔδωκέ μοι Κύριος τὸ αἵτημά μου, &c. καὶ γὰρ κίχρῳ αὐτὸν τῷ Κυρίῳ πάσας τὰς ἡμέρας ὥς ζῇ αὐτός. ibi de nato res, hic de renato. Sedulius ad 1. Cor. 6. 'Qui non est suus, non debet sibi vivere:' vide et 11. Tim. 2. 26. *Pric.*

Totum, &c. quod vives] Ammianus Marcellinus lib. xxviii. 'Hi omne quod vivunt, vino et tesseris impendunt.' *Idem.*

Vives, &c. gloriosus] 'Secundo rumore gloriosus,' ut lib. ix. locutus. Ita 'vivere gloriose,' Cato in Distich. Præfatione. *Idem.*

Scias ultra statuta fato tuo spatia vitam quoque tibi prorogare mihi tantum licere] Q. d. 'Ego inexorabile fatum Subjeci pedibus.' Sideribus fata gubernantur: (Serv. ad ea iv. Æneid. 'Vertere sidera retro.' Item, 'Conscia sidera fati') illa autem siderum Domina ac Regina, stellarum noxios meatus cohibens: (ut infra de eadem dictum) Virgilius: 'Ille, ut depositi profferret fata parentis,' &c. Eiusdem ix. 'Quo fata vocas?' ubi Servius: 'Ostendit fata posse aliquatenus trahi,' et ad Æn. vi. 'Posse aliqua ratione fata disrumpi per transitum docet.' Infra hic ad eandem istam: 'Fatorum inextricabiliter contorta licia retrectas:' qui locus hunc illustrat. His adde a Beroaldo dicta. *Id.*

Numen invictum] Subdubito in autographis fuisse, *numen invisum*. Apuleius lib. v. 'Quidam introcessit et cantavit invisus, et alius cithara pulsavit; quæ videbatur nec ipsa.' Itidem Cicero in Orationibus, 'oculta et maribus invisæ sacra' dixit. *Stewech.* *Stewech. n. invisum*, non male. *Elmenh.* Immo vero inepte;

Clare enim se vidisse Deam, supra testatus est. In Inscriptionibus et nummis frequens multorum Deorum epitheton est *Invictus*: ut bene observavit Pricæus. Sic 'Dianæ invictæ' apud Gor. 1. Etrusc. Insc. p. 333. III. pag. 284. Murat. pag. 37. 3. 620. 3. Immo hoc ipso nomine 'Isis invicta' apud Gruter. p. 1065. 11. ISIDI INVICTÆ ET SERAPI: et apud Sponium Misc. p. 90. Murat. p. 620. 2. LUNÆ INVICTÆ CAMPESTRIS; nisi malis illic cum Bimardo ad marg. Sponii, omissa copula, legere CAMPESTRIBUS. sc. diis, ex Gruter. p. 1015. 2. item Sponio p. 107. N. 83. quam melius videas apud Fabrett. Insc. p. 690. nec non Muratorium p. 107. 3. Neque enim 'Campestris Luna' haberi potest, ut opinor, eadem, quæ Isis nostra 'Campensis' p. 259. ubi vide. *Oud.* *Sic oraculi venerabilis fine prolato, Numen invictum in se recessit*] Ovidius de Tellure: 'Dixerat hæc, &c. suumque Retulit os in se.' Metam. 11. hic autem in se recedere, intelligam, 'se in nubem condere.' Virgilius de Venere (quæ et Luna) Æn. vi. 'Dixerat, et spissis noctis se condidit umbris.' Stewechius, *numen invisum*, Elmenhorstio accedente, at qui 'Solem invictum,' 'invictum Herculem,' et similia in Lapidibus animadvertit, fortasse ejusmodi conjecturam haud ægre repudiaverit. *Idem.*

Pavore et gaudio, &c. permixtus] Videantur quæ ad Matth. 28. 8. adnotavimus. *Idem.*

Noctis atræ fugato nubilo, Sol exsurgit aureus] Supra lib. 11. 'Nocte discussa, Sol novus diem fecerat.' *Fugato*, ut apud Virgilium: 'Revoluta ruebat Matura jam luce dies, noctemque fugarat.' *Idem.* *Noctis atræ nubilo*] Florid. iv. 'Duo colores præstabiles sunt, piceus et niveus, quibus inter se nox cum die differunt.' *Idem.* *Sol exsurgit aureus*] 'Jubar aureus extulerat Sol.' Pru-

dentius: 'Sol ecce surgit aureus.' *Idem.* Et ecce, &c. *turbulae complent totas plateas*] Ammianus lib. xxviii. 'Exoptato die equestrium ludorum, elucescente nondum Solis puro jubare, effusius omnes festinant præcipites,' &c. quibus similia apud Corippum Africanum. Statius in nuptiali argum. 'Vixdum emissa dies, etiam socialia præsto Omina, jam festa fervet domus utraque pompa. Fronde virent postes, et fervent compita flammis, Et pars immensæ gaudet celeberrima Romæ.' *Idem.* *Turbulae complent totas plateas*] Lib. iii. 'Turbæ miscellanæ cuncta completa.' *Idem.*

Præter peculiarem meam] Ita excudi debuit: *meam*, hilaritudinem intellige. *Idem.*

Et ipsum diem serena facie gaudere sentirem] 'Ipse mihi visus pulchrior ire dies.' Avienus in Perieg. 'Undique fulsit Cælicolum sedes, convexaque pura tetendit Festa dies.' Petronius: 'Ipse nitor Phœbi vulgato lætior orbe Crevit, et aurato præcinxit fulgure vultus.' Florus iv. 12. 'Ea denique in Germania pax erat, ut mutati homines, alia terra, cælum ipsum mitius molliusque solito videretur.' Apte autem secuturis ludis serenum facit diem præcludere. Aeneas ludos funebres Anchisæ instituturus: 'Si nona diem mortalibus alumn Aurora extulerit: id est, si dederit diem serenum, et talem qualis ludis aptus est.' *Idem.* *Et ipsum diem serena facie gaudere sentirem*] Ovid. 'Namine cælesti Solem fulgere serenum, Cum populi vultu conveniente die.' Chrysologus Serm. 41. 'Gratus dies est, et gratior serenus.' *Idem.*

Pruinam pridianam dies apricus ac placidus repente fuerat insecutus] Claudianus vi. Consul. Honorii: 'Ipse favens votis, solitoque decentior aër, Quamvis assiduo noctem fœdaverat

imbre, Principis et Solis radiis detersa removit Nubila: nam pluviis ideo turbaverat omnes Ante dies, Lunamque rudem madefecerat Aus-ter; Ut tibi servatum ferrent convexa serenum.' Sidonius Car. 11. 'Proxima quinetiam festorum afflata calore Jam minus alget hiems, speciemque tenentia vernam, Hoc dant vota loco, quod non dant tempora mundo.' *Idem.*

Prolectante verno v.] Lucianus de Dea Syria: Ἑορτέων δὲ πασῶν, τῶν οἷδα, μεγίστην τοῦ ἔαρος ἀρχομένου ἐπιτελεύσει. *Colv.* Pompam matris Deum, ejus sacra cum Isiacis fere eadem, veris etiam initio Romæ celebratam describit Herodianus: Ἦρος ἀρχῇ ἐκάστου ἔτους, ὠρισμένης ἡμέρας, Μητρὶ Θεῶν πομπὴν τελοῦσι Ῥωμαῖοι, καὶ πάντα ὅσα παρ' ἐκάστοις πλούτου σύμβολα, κειμήλιά τε βασιλέων, ὕλης τε τέχνης θαύματα, τῆς θεοῦ προπομπεῖν, ἀνετός τε πᾶσι δέδοται ἐξουσία παντοδαπῆς παιδιᾶς ἑκαστός τε ὃ βούλεται σχῆμα ὑποκρίνεται· οὐδ' ἔστιν οὕτω μέγα ἢ ἐξαίρετον ἀξίωμα, ὃ μὴ παντὶ τῷ βουλομένῳ ἀμφισσθέντι ὑπάρχει παῖξαι τε καὶ κρύψαι τὴν ἀλήθειαν, ὥς μὴ βράδως διαγνῶναι τὸν τε ὄντα καὶ τὸν μισούμενον. Quæ elegantissimus Politianus ita convertit: 'Veris initio, stato solennique die, pompam matri Deum Romani celebrant. In ea quæ apud quemque sunt divitiarum præcipua, suppellexque pleraque Imperatoria, materiæ aut artis spectanda, præferri ante Deam solent. Passimque omnibus ludendi licentia permissa, sic ut personas induant, quas cuique libitum, nullamque non magistratum quoque imaginem, prout ejusque studium, repræsentent; sic ut non temere falsos a veris dignoscas.' Atque hæc quidem, quia in illis quædam gemina iis, quæ a Nostro recitantur, ex lib. i. Histor. (c. 10.) adscribere operæ pretium arbitratus sum. *Idem in Add.* Istud *prolectate*, quod etiam 4. meorum exhibent, natum modo ex

omissione virgulæ. Lib. v. p. 89. 'prolectante studio.' p. 93. 'prolectante gaudio.' Eadem confusio Lucan. lib. viii. 413. 'vacabit Sævitia stimulante Venus.' Sic optimi libri, non *stimulata*: ut lib. vi. 413. 'stimulante metu.' Vide quoque Withof. in Encæn. p. 88. Ita et 'vino stimulante' Ovidio lib. i. Art. 591. ubi consule Burm. *Oud.* *Ut canoræ etiam aviculæ prolectante verno vapore, concentus suaves adsonarent: matrem siderum, &c. blando mulcentes affumine*] Lucretius: 'Nam simul ac species patefacta est verna diei, Et rese-rata viget genitabilis aura Favoni; Aëriæ primum volucres te, Diva, tuumque Significant initum, perculsæ corda tua vi.' *Vaporem vernum* Noster pro *tepore* ponit, ut in illis x. 'Succuum pulmenta, &c. vapore molliat.' et iv. 'Flammæ vapore recreati.' Curtius lib. iv. 'Cæli quoque temperies mira, verno tempore maxime similis.' Videtur *tepori* legendum. *Pric.* *Canoræ aviculæ*] Manilius l. iii. 'Tum voce canora Omne nemus loquitur.' Virgil. 'Omnia tunc resonant avibus virgulta sonoris.' Gellius i. 2. 'Totius villæ venustate, &c. canoris avibus personante.' *Idem.* *Concentus suaves adsonarent*] Virgilius: 'Avium concentus.' Servius; 'Commistus cantus, symphonia.' Seneca cap. 18. ad Marciam: 'Aviumque concentu dissono.' *Idem.* *Blando mulcentes affumine*] Supra lib. x. 'Affatus blandissimos.' Virgilius i. 'Blandisque morantur Vocibus.' *Idem* vii. 'Assuetæ ripis volucres, et fluminis alveo, Æthera mulcebant cantu.' *Idem.*

Quid? Quod arbores] Ms. *quid quod aures, arbores.* *Quid. quidquid arb.* Sic sæpe, *Quid?* apud Plantum, et hunc Nostrum. Menæchmis restituendum: 'Quot erat annos natus cum te pater a patria avehit? M. septuennis. Nam tum dentes mihi cadebant primulum. Neque patrem

umquam postilla ego vidi. *MES.* Quid vostrum patri Filii quot eratis?' legendumque, *quid? vos tum patri, &c.* Colv. Palat. quoque et Guelf. sec. *aures arbores.* *Oud.*

Pomifera sobole] I. e. fructifera. Glossæ: 'Pomiferat, Ὠρωροτροφεῖ.' Glossæ aliæ: 'Ὠρώρα, pomum.' *Pric.*

Tantum umbra contentæ steriles] Pal. *tantam.* Ed. Aldi, et *umbra.* Guelf. *umbra contacta est st.* D'Orv. *umb. cont. tantum steriles,* sine copula ante *steriles,* quæ deerat omnibus ante Colvium Edd. *Contenta est heriles* in Oxon. Fux. *contactæ steriles* in Pith. Verum *umbra* non sunt *contactæ* arbores, quam faciunt: licet sciam *umbram* capi posse de foliis; quomodo crines, jubæ, barba sæpe *umbra* audiunt. At multo elegantius est *contentæ*: quæ scilicet non dolent quod fructus haud ferant; nihil majus vel plus habentes, quam folia, per quæ umbram amœnam et homines bestiasque refocillantem faciunt. Ita passim dicitur 'res contenta' esse, vel 'gaudere eo,' quod, nec plus, ejus natura fert: ac multus præcipue hac in locutione est Lucanus. Vide Indic. et Ill. Bouhier. ad Petron. Carm. de B. Civ. p. 119. *Oud.* *Quæque earum umbra contentæ et steriles*] Δένδρα τῶν καρπῶν ἄγονα, τὴν δὲ εὐμορφίαν καρπὸν ἔχοντα, ut Lucianus in Amoribus locutus. Tales 'platanī, umbras' (ut de Mundo Auctor noster) 'potantibus ministrantes.' Vide i. 12. § 9. Jul. Pollucem. *Pric.* *Austrinis laxatæ flatibus, germine foliorum renidentes*] Claudianus in Eutrop. ii. 'Mitior alternum Zephyri jam bruma teporem Senserat, et primi laxabant germina flores.' Hesychius: Φύλλα, τὰ τῶν δένδρων. scribe, τὰ τῶν δένδρων πέταλα. Pollux i. 12. § 10. Τὰ δὲ φύλλα καὶ πέταλα καλεῖται. Hesychius ipse, Πέταλα οὐδετέρως τὰ φύλλα. Servius ad v. Eclog. 'Φύλλα dicta sunt a Phyllide, quæ antea πέταλα dicebantur.' *Idem.*

Dulces strepitus obsibilabant] Ms. idem, *obsibillabant*. Colv. Dio Sophista de Cognitione Dei Orat. xii. f. 194. Ταὺς ὅταν βουληθῇ ἐκπληξαι σείων τὰ πτερὰ, καὶ τινα ἤχον οὐκ ἀηδῇ ποιήσας, οἷον ἀνέμου κινήσαντος οὐ πολλοῦ πυκνὴν τινα ὕλην. Hoc Latini 'argutari' et 'obstrepere,' Græci ψιθυρίζειν dicebant. Sic 'arguta illex' apud Virgilium. Nemesianus Ecloga i. 'Dic, age, sed nobis, ne vento garrula pinus Obstrepit, has ulmos potius fagosque petamus.' Nonnus iii. Dionysiac. v. 67. Καὶ δρύες ἐψιθυρίζον. Aristoph. Nubib. fol. 181. ἦρος ἐν ὥρᾳ χαίρων, ὅπότε ἂν πλάτανος πετελέᾳ ψιθυρίζῃ. Scholiastes: τὸ δὲ ψιθυρίζει ἀντὶ τοῦ ἀνέμου πνέοντος μαλακοῦ καὶ ἡρέμα διὰ τῶν φύλλων εἰσιόντος, ὥσπερ προσλαλεῖ τὰ δένδρα, ὕπερ ψιθυρίζειν λέγεται. Elmenh. Clementi motu brachiorum dulces strepitus obsibilabant] Petronius: 'Non verno persona cantu Mollia discordi strepitu virgulta loquuntur.' Supra vi. de fluviali Arundine: 'Musicae suavis nutricula, leni crepitu dulcis auræ, &c. inspirata.' Scholiastes Theocriti ad Eidyll. i. Ψιθυρίζουσιν αἱ πίτυς ὅταν ῥιπισθῶσι, τῇ στενότητι τῶν φύλλων σχιζομένης τῆς πνοῆς. Constantinus Manasses: Προσέβαλε τῆς πίτυος ἄνεμος τοῖς πετάλοις, καὶ γλυκίον ψιθύρισμα τοῖς φύλλοις ἐνεποίει. Clemens Stromiat. 6. Πολλάκις δὲ καὶ ἀνὰ τὰς ὕλας κινουμένων τῶν φύλλων ἄθροα πνεύματος προσβολῇ, ὀρνίθων φῶδῃ παραπλήσιος ἡχὴ προσπίπτει. Lucianus Insulas fortunatas describens: Καὶ αἰσθῆναι δὲ τινες ἡδεῖαι διαπνεύουσαι ἡρέμα τὴν ὕλην διεσάλευον, ὥστε καὶ ἀπὸ τῶν κλάδων κινουμένων τερπνὰ καὶ συνεχῇ μέλῃ ἀπεσυρίζετο, εὐοικότα τοῖς ἐπ' ἐρημίαις αὐλήμασι τῶν πλαγίων αὐλῶν. His adde ab Elmenhorstio annotata. Pric.

Ac turbido fluctuum tumore posito mare quietus alluvies temperabat] Theophrastus Simocatta de coma palæstritæ ejusdam: Κυνίζουσιν ὥρᾳ γαλήνης τὴν θάλασσαν εἰκονίζετο, ὅτε καὶ

τὸν γείτονα χερσὸν ἀπαλῶ περιπτύσσεται βεῖρω, τὸ μανιῶδες τοῦ κλύδωνος καὶ βάρβαρον παρεάσσα. Idem.

Luminis proprii splendore candebat] Supra i. v. 'Parietes, solidati massis aureis, splendore proprio cornescant.' Idem. *Hic incinctus balteo militem gerebat*] Basilii reg. fus. disput. § 22. Ἔστι τὸ στρατιώτου ἴδιον ἐν τῷ ἐνδύματι, καὶ ἄλλο τοῦ συγκλητικοῦ, &c. Servius ad Æn. v. 'Balteus dicitur, non tantum quo cingimur, sed etiam a quo arma dependent.' In Glossis: 'Ζωστήρ, balteum, cingulum.' Paulus in θεοῦ πανοπλίᾳ. Ephes. 6. 14. Στήτε περιζωσάμενοι τὴν ὁσφύν ὑμῶν, &c. i. e. *incincti*. Bene et 'militem gerebat.' Virgilius: 'Virginis os habitumque gerens:' ubi Servius: 'Gerens, non, habens: quod geri aliena putantur.' Idem.

Illum succinctum chlamyde copides et venabula venatorem fecerant] Curtius lib. viii. 'Copides vocant gladios leviter armatos, falcibus similes, quibus appetebant belluarum manus.' i. e. elephantorum promuscides. Pollux ubique numerat in coquinario instrumento. 'Venatorem fecerant,' ut x. 'illam, quam cultus armorum Minervam fecerat.' Nota et 'succinctam chlamyde.' Pollux v. 3. Σεύη κυνηγέτου χιτῶν εὐσταλῆς, πρὸς τὴν ἰγνύαν καθήκων. et post: Καὶ χλαμύς, ἣν δεῖ τῇ λαίᾳ χειρὶ περιελίπτειν, ὅποτε μεταθείοι, ἢ προμάχοιτο τοῖς θηρίοις. Idem. *Crepidæ*] Lego apud auctores semiplotia fuisse calciamenta, sive soleas dimidiatas, quibus utebantur in venando, quo planius pedem ponerent: quæ nunc significari videntur nomine *crepidarum*. Non dispicio quomodo *crepidæ* venatori convenient, quæ magis gestamina philosophica sunt quam venatoria. Codex manuscriptus *copides* habet, quæ dictio magis quadrat: sunt enim *copides*, cultri sive gladii recurvi, quibus manus sive promuscides elephantorum in prælio milites amputabant:

quorum meminit Quintus Curtius. Suidas tradit κοπίδα esse machæram. Cope, id est, κόπη, Græcis est manubrium gladii. Beroald.

PAG. 244 *Indutus serica veste*] Florent. et Oxon. Mss. *inductus*. Idem.

Adtextis capite crinibus] Artemidorus p. 11. Τρίχας ἔχειν μεγάλας καὶ καλὰς καὶ ἐπ' αὐταῖς ἀγάλλεσθαι, ἀγαθὸν, μάλιστα γυναικί. ὑπὲρ εὐμορφίας ἐστίν, ὅτε καὶ ἀλλοτρίαις ὁρῶν αἱ γυναῖκες χρῶνται. Elmenh. *Et attextis capite crinibus*, &c. *fæminam mentiebatur*] Ovidius: 'Fœmina procedit densissima crinibus emptis, Proque suis alios efficit ære suos.' Hieronymus ad Demetriadem: 'Cerussa ora dipingere, ornare crinem, et alienis capillis turritum verticem struere.' Scholiastes Juvenalis, 'Gælero: crine suppositio.' Scholiastes vetus Horatii ad Serm. I. 'Caliendrum dicitur ornatus capitis mulierum, quo ad exornandos crines utuntur: vel, suppositus crinis, quem pro naturalibus capillis accipiebant:' ubi legendum *attexebant* videtur. Appuleius heic, 'adtextis capite crinibus.' Tertullianus *affigere* dixit. 'Affigitis' inquit, (sequiorem sexum alloquens,) 'nescio quas enormitates sutilium capillamentorum.' Firmicus, *appone*. 'Qui alienis crinibus appositis, fictam et compositam pulchritudinem mentiantur:' et Manilius: 'Appositis caput immutare capillis.' *Pric*.

Incessu perfluofæminam mentiebatur] Columella lib. I. 'Attonitque miramur gestus effœminatorum, quod a Natura sexum viris denegatum muliebri motu mentiuntur.' Maximus Tauriensis, vel (ut alii) Ambrosius, Homil. de Januarii Calendis (quo die etiam Christiani vanitatis Ethnicæ simulachra retinebant): 'An non omnia, quæ a ministris dæmonum illis aguntur diebus, falsa sunt et insana? cum vir, virium suarum vigore molli- to, totum se frangit in fœminam?' &c. Julius Firmicus: 'Vestigia sua

cum delicata quadam moderatione' (scribe *modulatione*) 'suspendent, et pœnitebit eos quod viri nati sunt.' Male hic Wowerius et Pontanus Anal. III. 10. *superfluo* corrigeabant. Seneca cap. 15. de animi tranquill. 'Ut nunc mos est, etiam incessu ipso ultra muliebrem molliciem fluentibus,' &c. Sic, βάδισμα ὥσπερ κυπάριτος καὶ φοίνιξ ἡσυχῇ σειόμενον, apud Aristænetum. Augustinus VII. 26. de Civit. Dei: 'Fluentibus membris, incessu fæmineo.' 'Incessum mollem' vocant alii, et, 'molliter incedere.' Manilius: 'Fictique placent ad mollia gressus.' Apud Senecam Nat. quæst. VII. 31. post, 'muliebres munda- ticias antecessimus,' sequitur, 'tenero et molli gressu gradum suspendimus.' Julianus de Galieno Imper. Κινήσει μαλακωτέρα χρώμενος, ὥσπερ αἱ γυναῖκες. Opponitur 'serius incessus' IX. 9. apud A. Gellium. Idem. *Incessu perfluo*] Non potuit significantius exprimere gradum matronalem, quam *perfluum* appellando. Undatim enim incedunt matronæ, et fluctuant, quarum incessus et hac et illac perfluit: quod specimen fastus est, et molliciei. Beroald.

Nec ille deerat, qui magistratum fascibus purpuraque luderet] Herodianus, ubi de anteludiis pompæ Deum matris, i. e. Deæ istius: 'Ἀνετὸς πᾶσι δέδοται ἐξουσία παντοδαπῆς παιδείας, ἕκαστός τε ὃ βούλεται σχῆμα ὑποκρίνεται οὐδ' ἔστιν οὕτω μέγα ἢ ἐξαίρετον ἀξίωμα, ὃ μὴ παντὶ τῷ βουλομένῳ ἀμφισθέντι ὑπάρχει παῖξαι τε, καὶ κρύψαι τὴν ἀλήθειαν, ὥς μὴ βραδίως διαγνῶναι τὸν τε ὄντα καὶ τὸν μιμούμενον. Bene autem purpuram tribuit Magistratibus. Cyprianus ad Donatum: 'Quos honores putas esse? quos fasces? &c. in magistratu purpuræ speciem?' Cato pro mulieribus apud Livium agens: 'Purpura, &c. utemur in magistratibus? in sacerdotiis?' &c. *Pric*.

Baxeæ] Dicuntur crepidæ et cal- ciamina philosophica, vocabulo mini-

me protrito, minimeque triviali, quod apud scriptorem alium non temere reperias. Idem in Floridis, loquens de calciatū philosophico, sic inquit : ' Vestem de texterna emere, baxeas istas de suterna præstinare.' Item in secundo hujus operis volumine dixit, prophetam 'palmeis baxeis' pedes indutum esse. Ex hac Appuleiana doctrina, cum Plautum jam pridem profiterer, correxi opinor rectissime mendosam dictionem ex Menæchmis, ubi sic passim legitur : 'Quis iste peniculus, qui extergeritur bexe?' Ego fidenter et plausibiliter monui, ut in locum *bexæ*, quod vocabulum est cassum, et nihil valet, substitueretur *baxæ*, dictio vetus, et ad sententiam Plautinam mire faciens : nam alludens ad nomen peniculi, quod genus spongiæ est, quo *baxæ*, id est, calciamenta hodieque exterguntur, festiviter dixit ex persona Menæchmi, ignorantis Peniculum parasitum : 'Non novi,' inquit, 'alium peniculum, quam illum quo calcei exterguntur, fiuntque nitidiores pulvere deterso :' intelligens spongiam, quæ peniculus vocatur, et est inter cæteras mollissima : de qua Plinius copiosissime in 31. *Beroald.*

Hircino barbitio phil. fingeret] Bert. h. b. p. signaret. Herodes Atticus apud Agellium lib. ix. c. 2. 'Video barbam et pallium, philosophum nondum video.' Arnobius lib. vi. contra Gentes : 'barba boni ponderis, et philosophicæ densitatis.' Dio de cultu corporis Orat. 71. fol. 628. *Τοὺς γε μὲν καπῆλους ἐκάστοτε ὁρῶντες πρὸ τῶν καπηλείων ἀνεξωσμένους οὐδέποτε τωθάζουσι. καταγελῶν δ' ἂν τουναντίον, εἰ μὴ οὕτως ἐνεσκευασμένοι εἴεν, ὥς οἰκείου τοῦ σχήματος ὑπάρχοντος τῇ ἐργασίᾳ ἦν μεταχειρίζονται· ἐπεὶ δὲ τίνα ἴδωσιν ἀχίτωνα ἐν ἱματίῳ κομῶντα τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ γένηια, οὐχ οἶοι τέ εἰσι πρὸς τούτους τὴν ἡσυχίαν ἄγειν, οὐδὲ σιγῇ παρέρχεσθαι· ἀλλ' ἐφίστανται καὶ ἐρεθίζουσι, καὶ ἤτοι κατεγέλασαν, ἢ ἐλοιδόρησαν, ἢ ἐνλο-*

τε ἔλκουσιν ἐπιλαβόμενοι ὅταν τινὰ ὁρῶσι μὴ πάνυ ἐβρωμένον αὐτὸν, μήδε ἄλλον μηδένα παρόντα τὸν ἐπιβοηθήσαντα, καὶ ταῦτα εἰδότες, ὅτι τοῖς καλουμένοις φιλοσόφοις, ξύνηθές ἐστιν ἡ στολὴ αὐτῇ καὶ τρόπον τινὰ ἀποδεδειγμένον. Plutarchus de Iside et Osiride : οὔτε γὰρ φιλοσόφους παγωνοτροφίαι καὶ τριβωνοφορίαι ποιοῦσιν, οὔτε Ἰσριακοὺς ἢ λινοστολία καὶ ξύρησις. Et 'palliatorum populus' apud Capellam pro philosophis. *Elmenh.* Et *hircino barbitio Philosophum fingeret*] Strabo de Philosophiam mentientibus, l. iii. Μετὰ ῥάβδων περιπατοῦντες, ὅμοιοι τοῖς τράγοις ταῖς ὑπῆναις. De seipso Julianus : Ὡσπερ οἱ τράγοι τὸ γένειον ἔχων. Vide Beroaldum. In vetere Onomastico : 'Hircipili, δασύτριχες. *Pric.*

Cum visco] Seneca de Ira lib. iii. c. 6. 'Aves viscum dum trepidantes exentiunt, plumis illinunt.' Cassiodorus lib. xi. Variar. Epist. 40. *Elmenh.* Edd. primæ, *fisco*. De *viscata* aucupis *harundine* adi citatos mihi ad l. ii. p. 25. et de piscatoris hamo (*hamis* Fux. Guelf. Oxon. Coll. Lips.) consule Freher. ad Ausonii Mosellam vs. 247. 'Ille autem scopulis subjectas pronus in undas Inclinat lentæ convexa cacumina virgæ, Indutos escis jaciens letalibus hamos.' N. Heins. Advers. p. 533. et me in Leg. Papenbr. p. 55. *Cum fisco*] Lege, *cum visco* : obrepsit enim minutulus error, vitio linguæ barbaricæ. *Beroald.*

Piscatorem cum hamo] Ovid. iii. Metamorph. v. 586. 'Iinoque solebat et hamis Decipere, et calamo salientes ducere pisces.' Oud. *Piscatorem cum hamo induceret*] *Induceret* recte Colvius legendum monuit. Supra ii. de magis versipellis illis : 'Muscas, et canes, et aves induunt.' *Pric.*

Vidi et ursam mansuam] Ursam hic veram intellige : nonnunquam tamen in hujusmodi ludicris apparet homines etiam speciem bestiarum subisse. Maximus Taurinensis, ubi supra : 'Et cum se, a Deo formati homines,

aut in pecudes, aut in feras, &c. transformant.' *Idem*.

Et simiam, &c.] Josephus vii. 24. in Vespasiani triumpho: Ζῶν δὲ πολλοὶ φύσει παρήγοντο, κόσμον οἰκεῖον ἀπάντων περικειμένων. *Idem*.

Crococii Phrygiis] Purior dictio *Crocotis*: sunt enim *crocotæ*, et per diminutionem *crocotulæ*, vestes crocei coloris: quarum infectores *crocotarii* dicuntur. in Aulularia: 'Incedunt infectores *crocotarii*.' De his supra scripsi. *Beroald*.

Asinum, &c. adambulantem cuidam seni debili] 'Debili,' i. e. claudo. Vide supra p. 312. dicta. *Pric*.

Rideres autem utrumque] Virgilius Georg. ii. 'Versibus incomptis ludant, risuque soluto:' ubi Servius: 'Quia necesse erat pro ratione sacrorum aliqua ludicra, &c. fieri, quibus posset populo risus moveri.' *Idem*.

Quæ passim vagabantur] Cicero de Invent. i. 'Passim bestiarum more vagabantur.' Plinius vii. 2. 'Passim cum feris vagantes.' Catullus: 'Ad se quisque vago passim pede discedebant.' Sallustius Jugurth. 'Cum turma sua quam, &c. collegerat, vagari passim.' Seneca de Benef. iv. 6. 'Gregibus passim vagantibus:' et ii. 48. Natur. Quæst. 'Passim ac vage dicunt:' adde quæ supra p. 93. notata. *Idem*.

Pompa moliebatur] Ms. *pompa moliebatur*. Terentius: 'dum molliuntur, dum comuntur.' Arbitror etiam recte legi Plauti Truculento: 'Suam non enim ille meretriculis Molliendis rem coëgit:' etsi vir magnus malit, *molendis*. Est penes me vetus editio, in qua *muniendis*. Colv. Rectissime se habet *moliebatur*, sive tarde incedere incipiebat; ut apud Terent. Heaut. ii. 2. 11. ut ibi ex doctissimorum virorum restitutione legendum est: 'Dum molliuntur: dum conantur, annus est.' Agitur enim illic de mulierum incessu, non ornatu, ut cum aliis censebat N. Heinsius ad

Ovid. Art. l. ii. 114. Multo minus est passivæ significationis verbum; uti in Fabri Thesauro aiunt; vel *poliuntur* legendum, ut male conjecerat Vulp. ad Tib. i. 8. 16. 'tarda comserit arte caput.' *Oud*.

Quæ de gremio, per viam qua sacer incedebat comitatus, solum flosculis sternebant] Per viam, quam Dii alienis incedentes pedibus, jam statim calcaturi erant: hinc illud iv. de Psyche, tanquam Numen culta: 'Per plateas commeantem populi floribus sertis et solutis adprecantur.' Ovidius: 'Undique jactato flore tegente vias.' *Pric*.

Speculis pone tergum reversis] Seneca Epistol. xcv. 'Vetemus lintea et strigiles Jovi ferre et speculum tenere Junoni.' Noster Floridorum xi. de fano Junonis locutus: 'Plurima auri et argenti ratio in lancibus speculis.' Colv. Lib. iv. p. 85. 'Alius sub oculis dominæ speculum prægerit.' Adde Beroald. et omnino Ill. Spanhëm. ad Callim. H. in Pall. vs. 21. *Specula* inter Junonis donaria in Flor. N. 15. Immo tale speculum videtur præferri a calvo, rasique capitis sacerdote in monumento, quod servarunt nobis Montfauc. in Diar. Ital. p. 361. et Gorius in Insc. Etrusc. t. i. p. 373. una cum inscriptione, in quo Ἀλεξανδρία κόρη πρόπολος Διονύσου παστρόφορος τε θεῶς Νειλώτιδος Εἰσίδος ἀγνῆς. Vide et Gorium in Mon. Etrusc. t. v. c. 1. p. 22. Cl. 3. p. 320. 321. Pith. *pene*. *Idem* et Ed. Bas. pr. *reversus*. *Oud*.

Reversus] Id est, retro versus, et a tergo positus: vel lege *Revexis*, pro retro inclinatis, obliquatisque. *Ber*.

Pectines eburneos ferentes, &c.] Seneca lib. contra superstitiones: 'Sunt, quæ Junoni ac Minervæ capillos disponant, longe a templo, non tantum a simulacro stantes, digitos movent ornantium modo.' Colv.

Quæ gestu brachiorum, flexuque digitorum, ornatum atque oppexum crinium regalium fingerent] Seneca: 'Di-

gitos movent ornantium modo.' Glossæ: 'Εμπλέκτρια, implicatrix, ornatric.' Glossæ aliæ: 'Κοσμήτης, ornamentarius, ornator.' 'Κοσμητρίας, ornatrices.' Ovidius de capillitio loquens, 'Nec genus ornatus unum est,' &c. vide supra p. 26. *Pric.*

Geniali bals. conspergebant pl.] Baudelot. explicat genilis dicato, Utilit. Itiner. t. i. p. 230. Rectius exponit Beroald. voluptuarium et ad genio indulgendum aptissimum, ut alibi sæpissime. Vide Heins. aliosque ad Ovid. lib. ii. Am. El. 13. 7. 'genialiaque arva Canopi.' Oud. *Illæ etiam quæ ceteris unguentis et geniali balsamo, &c. conspergebant plateas]* Hegesippus in funere Herodis M. i. 46. 'Quingenti etiam servorum regiæ domus aspergebant aromata, ut suavi odore tota fragraret via.' *Geniali*, lauto, splendido, voluptuario. Glossæ: 'Genialis, εὐφραντική.' Virgil. Georg. i. 'Genialis hyems:' ubi Servius: 'Convivalis, voluptuosa:' sic supra hoc libro: 'vultus genialis.' Nota et loquendi modum, 'cæteris unguentis et balsamo.' Tacitus Annal. xv. de Timarcho Cretensi: 'Cæteris crimini-bus, &c. et opibus nimis ad injurias minorum elatus.' *Pric.* *Guttatim excusso]* Supra lib. iii. 'Guttatim defluo.' *Idem.*

Lucernis, tædis, cereis, &c.] Lib. iv. 'Tædis, lucernis, cereis, sebaceis,' &c. *Idem.*

Et alio genere ficti luminis] Fux. *Faciim, lumine* post Colvium admiserunt ceteri Editores præter Floridum, qui revocavit vetustarum Edd. lectionem, quam confirmat e meis solus Pithæanus, *ficti luminis*, exponitque *artificialis*, in oppositionem naturalis lucis. Vulcanius τὸ *lumine*, quod cum *propitiantes* vulgo jungunt, glossam esse aliquando existimavit. *Pricæus*, cui merito displicuit quoque *lumine* in hoc constructionis positionisque ordine, divinabat scribendum, *genere faciium luminoso*. Olim opinatus sum in Misc.

Observ. A. 1734. relictum fuisse ab Auctore; et alio id genus *facium lumine*. Quia sic frequentissime solet Appuleius. lib. ii. init. 'boves, et id genus pecua.' Lib. v. init. 'bestiis et id genus pecudibus.' Lib. viii. init. 'ceteris id genus viris.' Lib. ix. init. 'Mensas et id genus.' Quibus duobus locis vide notata. In Apol. p. 14. Ed. *Pric.* 'Namque hæc et id genus omnia:' ut ibi quoque reponendum docent Mssti, ac sæpe in Apol. Et in Flor. N. 3. 'Hoc genus crimina.' N. 9. 'poëmata omne genus.' (Vide ad Suet. Domit. c. 4.) Ibid. 'id genus ferramentis, hæc atque hoc genus alia.' N. 10. 'Amoris, ceterorumque id genus.' N. 13. 'Id genus orationem:' ubi vide Colvium. N. 18. 'In auditorio hoc genus.' Solin. p. 25. 'Hoc genus canes crescunt:' ut bene Salm. e Mss. et p. 59. 'Silvas hoc genus gignit.' Sic leg. e Mss. et ibid. inferius: 'hoc genus gemmas.' Vide Salm. qui c. 54. p. 61. legit etiam: 'hoc genus metallum.' Sed e meis tantum ita recentissimus Voss. tert. *metallicum* Huls. Vulgo, *metalli*. Attentius tamen hunc locum perpendenti visum est mihi, sic nimium recedi a scriptis exemplaribus. At obstabat genitivus *facium*: pro qua terminatione Charisius prætulit *facum*. Verum hujus et illius terminationis exempla non temere reperias. Consule Vossium de Anal. lib. ii. c. 14. p. 317. Ex diversa ergo Msstorum propagine unam sive tertiam efflinxi lectionem, et alio genere *ficti luminis*: eodem sc. sensu, quo vulgo edebatur *ficti*, quod Latinum hand puto. Confirmavitque me hac in sententia geminus plane locus lib. iv. p. 77. 'Tædis, lucernis, cereis, sebaceis et ceteris nocturnis luminis instrumentis clarescunt tenebræ.' Oud. Et alio genere *facium, lumine siderum cælestium stirpem propitiantes]* Tò *lumine* loci sententiam implicatam reddit, est in nonnullis, E. a. g. *ficti*

luminis, &c. Fortasse isto modo scribendum, *E. a. g. facium luminoso, &c.* *Cælestium siderum stirpem*: ut *iv.* 'cælestium stellarum germen.' *Pric.*

Fistula tibiæque modulis dulcissimis personabant] Chrysostomus Homil. 15. in Epist. ad Ephes. τῶν ὀργάνων τῶν μουσικῶν ὅσα μὲν ἂν κράξῃ, ἀηδέστερά ἐστι πρὸς τὸν φθόγγον, οἶον, τύμπανα, σάλπιγγες· τὰ δὲ μὴ οὕτως, ἀλλὰ μαλάττοντα, ταῦτα ἡδεῖα αὐλῆς, καὶ κιθάρα, καὶ ὄργαγγες. Supra lib. x. 'Mollique tibiærum sono delicatis gressibus respondere.' *Idem.*

PAG. 245 *Veste nivea et cataclista*] Est qui legat, *cataclista chorus*; quasi ex *cataclitis*, i. e. formosis et egregie canentibus pueris constans. Sed eum jam refellit Beroaldus. Neque tamen cum illo aliisque intelligenda est vestis undique clausa, neque fracta aut sine manicis; sed vestis pretiosa, quæ in arca servari et claudi solebat, ac non nisi diebus festis sollemnibusque induebatur. Sic Græce κατὰ κλειστός sumitur, et hic aliquando Latine. Adi omnino Salmas. ad Tertull. Pall. p. m. 129. et Confut. Cercoët. p. 127. *Oud. Juventutis, &c. chorus*] Servius ad Georg. i. 'Chorus proprie est cœvorum cantus atque saltatio.' *Pric. Veste ni. et ca.*] Homines (quorum nominibus parco) in ætate nostra alioquin doctissimi, locum hunc Appuleianum ita legebant, *Chorus cataclitæ*: exponentes chorum cataclitæ dici, ex *cataclitis* pueris constantem: *cataclitos* autem pueros esse dicebant formosos, et egregie canentes: quorum Vitruvius meminisset in viii. et in hoc interpretamento sibi met applaudebant, tanquam Gordianum nodum dissolvissent: quibus nos plane permittamus, ut se ament, et sua: nos certe rivales non habebunt: cæterum ne commentationes nostras asseramus citra alienam insectationem, scito cataclistam dici vestem undique clausam, quales hodieque nostri sa-

cerdotes in pompa sacrificiali induunt: dicitur autem cataclista a verbo Græco κατακλείω, quod significat claudio. Alii deducere malunt a κατακλάω, quod est frango: tanquam sit vestis sine manicis mutila, quam et *colobium* vocant: Antiqui enim (quod et Servius grammaticus memorat) collobiis utebantur, et ut auctor est Gellius, tunicas citra humerum desinentes sine manicis habebant, quod genus Græci dicunt ἐξωμίδας, nam tunicæ manicatæ non sine probro habebantur. *Colobia* autem (ut id quoque explicemus) vestimenta appellant mutila, sine manicis, et quasi trunca: a verbo Græco κολοβόω. Legimus in Decretis canonicis, quod Paulus primus heremita in testamento colobium suum Athanasio Alexandrino episcopo reliquit, ubi colobium accipitur pro hoc genere vestis, quod jam descripsimus. Sensus autem Appuleii hic est: chorus splendens et lucidus in veste candida et manicis carente, sequebatur pompam præcedentem: et ita cataclista erit septimus casus, et cum veste copulabitur. Suidas auctor est, cataclistas dici ὀρόνους, hoc est, sedilia ad mensam parata. *Beroald.*

Edixerat quod argumentum referebat. Interim m. antecantamenta votorum. Ibant, &c.] Primum suspicor dixerat Auctorem scripsisse: quo more nuncupabantur dicta ducum, dictata in ludo, de quibus nos ex Varronis doctrina ad Vegetium. Quæ porro subduntur *quod argumentum referebat*, ea ab literature aut sciolo adsuta videntur, volente nimirum indicare munus Chori in scena et ludis, quo de hic agitur. Quamquam hanc meam sententiam dictam volo manu suspensa. De eo tamen quod sequitur, liberius paulo positurus calculum. Hæc enim corruptissima esse nemo dubitabit. Non observata primum tibiærum figura, corrigemus: *Inter majorum antecantamenta votorum ibant, et dicati.* Ste-

wecli. Placuit ultima emendatio et distinctio Stewechiana Florido, qui priora interpretatus est, 'quod sc. carmen referebat sive explicabat argumentum pompæ.' Pessime scilicet vulgo post *referebat* ponebatur major distinctio, quam tacite tamen sustulerunt Wower. Elmenh. Scriv. Pric. Recte quidem, si post *edixerat* ponamus maiorem simplici commate incisionem, hoc modo: *Edixerat: Quod argumentum referebat interrim m. ant. votorum. Ibant.* Nec enim *argumentum* est quartus casus, sed rectus. 'Quod argumentum' idem est ac si dixerat Auctor, 'Quod carmen.' Sicut aliquoties *argumentum* significat ipsam fabulam, sermonem, versus ipsos. Vide ad l. ix. p. 182. 'Argumenti satietate defecti.' Hoc ergo argumentum sive carmen poëta illis pueris *edixerat*, sive publica auctoritate discendum injunxerat et mandaverat. Nec opus est *dixerat* vel *ediderat*, ut margini adlevit Lipsius, refingere. Millies in his occurrit *edicere*. Id vero carmen continebat hymnum sollemnem, in quo interea referebantur seu præcinebantur majora vota et preces ipsorum sacerdotum ac populi; quæ vota deinde, cum navis dicata pelago committitur, recenset Auctor. *Oud.*

Dicati magno Serapi tibicines] Idem ad *Æn.* i. 'In usu dicimus, dicatus est Numini, hoc est, ad obsequium datus.' Glossarium: 'Dicatus, καθωσιωμένος.' Pric.

Obliquum calamus ad aurem p. dextram] Male Pricæus exponit per 'aduncum cornu:' quod longe diversum est instrumentum, rectum et orificio incurvo. Auctor describit 'obliquam tibiam πλαγίαν,' ut bene ad libri sui marginem adnotavit Lindenbrogius, et ita incurvam, ut pene rotundo orbe fuerit: ipsius Osiridis inventum. Ac diserte Athenæo vocatur φώτιγξ πλαγίαντος, Eustathio στρογγύλη. Confer omnino Commentarios

Jungerm. et Mollii ad Longi Pastor. l. i. p. 5. 136. Polluc. l. iv. § 74. Cuper. in Harpocr. p. 142. *Oud.* Tibicines, qui per obliquum calamus, &c.] Ovidius: 'Cornu tibicen adunco.' Glossarium perapposito: 'Cornicines, καμπυλοσαλπισταί.' Pric. *Familiarem Dei modulum frequentabant*] Pollux ubi supra: 'Ἔστι δέ τι καὶ πομπικὸν, (ῥῆχος vel μέλος) ἐπὶ πομπαῖς, &c. Αἰγυπτίοις τε καὶ Ἀργείοις, καὶ Τυρρῆνοῖς, καὶ Ῥωμαίοις. Et vide quanta proprietatis observatione 'modulum frequentare' dixerit. Gellius i. 11. 'Si, ut planipedi saltanti, &c. et modos et frequentamenta quædam tibicen incineret.' Idem v. 1. 'Si modulis verborum, et quibusdam quasi frequentamentis orationis' (auditores) 'moventur.' Onomast. vetus: 'Modulus, μεδῶλημα.' Idem.

Tunc influunt turbæ sacris divinis iniunctæ, viri fœminæque, &c.] De quibus Meursius cap. 16. Eleusiniæ videndus. Idem.

Viri fœminæque omnis ætatis, &c.] Supra lib. vii. 'Pompam cerneret omnis sexus, et omnis ætatis.' Idem.

Capillum derasi funditis] 'Adusque derasi,' ut ii. lib. ubi p. 39. dixi. Onomast. vet. 'Funditus, ἐκ βάθρων.' Phædrus: 'Calvus repente factus est, nam funditus Canos puella, nigros anus evellerat.' Idem.

Vertice prænitentes] 'Nitentes,' quia glabri. In Apologis Avieni: 'Dejecto nituit frons nuda galero.' Valer. Maximus, ubi de Æschylo Poëta: 'Elusa' (aquila) 'splendore capitis, (erat enim capillis vacuum,) perinde atque lapidi' (testam) 'illisit.' Idem.

Sistris argutum tinnitum constrepentes] Supra hic, in sistri descriptione: 'Trajectæ mediæ pauculæ virgulæ, &c. reddebant argutum sonorem.' Id.

Sed antistites, sacrorum procures illi, &c.] Ex prava, sed et communi hac interpunctione, videtur locus iste sequioris expositionis periclitari. Post

sacerum, non *antistites*, ἄντιστιγμή ponenda. Sensus est: Antistites sacrorum fuisse *proceres*, non vulgares, et e plebe homines. Macrobius Saturnalium I. 23. 'Vehitur Dei Heliopolitani simulacrum ferenlo, &c. et subeunt plerumque Provinciæ Proceres, raso capite, longi temporis castimonia puri.' *Idem*.

Cinctum pectorale] Ex hoc loco posset probari, *cinctum* in neutro genere ab idoneis auctoribus, sicut et in Glossario, adhibitum esse, de quo dubitabam ad Frontin. lib. IV. I. 26. 'Cincto togæ præciso,' ut *mercato*, et alia: ibique reposui *cinctu*. Quidam etiam in Albrico. de Imag. Deor. c. 8. legunt 'viride cinctum,' in Biblioth. Raison. A. 1742. p. 189. Sed non agitur ibi de Minervæ capite, sed gladii capite, quod virilem Minervæ cinctum, ut videtur, ornabat. Sed locus est corruptissimus. *Pricæus* frustra itidem ex hoc loco refingere tentavit Onomasticon: *cinctus*, *us*. Ita enim bene legitur, quo ostendatur vox esse quartæ declinationis. Sed et fallunt hic Editiones novitiæ. Nam Codd. Mss. Pith. Fux. Pal. D'Orv. Guelf. Oxon. et Edd. Bert. Junt. Ald. Colin. Bas. aliæque ante Colvium habent *pectoralem*. Adde N. Heins. ad Claud. Cons. Prob. et Olybr. vs. 179. *Oud. Cinctum pectorale*] Onomasticon vetus: 'Cinctus, *us*.' (lege, *Cinctum. us.* vel e converso) 'διάζωμα.' Glossarium: 'Ζῶμα, cinctum:' sic in alio Glossario: 'Succinctum, ὑπόζωμα.' *Pric.*

Strictim injecti] Pal. *s. intecti*. Elmenh. Ἀσούτατα sunt, *cinctum strictim injecti*. Vestes enim *injectæ* dicuntur, easque *injecti* homines, quando temere sunt indutæ, dissolutæque fluunt, non vero, quæ cinctu vinctæ, et decenter sunt adstrictæ. Quare omnino legendum puto cum Palat. et Oxon. *intecti*, h. est, Nostri stylo, *tecti*. Vide omnino ad I. II. p. 33. 'Aureis vestibus intecti:' et I. VIII.

p. 172. 'bombycinis injecti.' Nec obstat, quod sæpe Isiaci, et Deæ Syriæ ac Cybeles ministri occurrant vestibus *injecti*. Grex enim illis sacris initiatus induebatur quidem fluxa veste, at sacerdotes primarii, et, ut Noster, plenius ac ter initiati, veste, cingulo adstricta, fuerunt induti. Atque cinctum hunc pectoralem, et vestes adusque pedum vestigia conspice in Mensa Isiaca. *Oud.*

Potentissimorum Deum proferebant insignes exuvias] Oxon. male, *potissimorum*. In quibusdam hic *præferabant*: putarim *progerebant* legendum: sic IV. 'speculum progerere:' et VI. 'sinu nucleos prostare.' *Pric. Potentissimorum domini*] Lege, *Deum*: id est, *Deorum*: dicit enim, proceres sacerdotum ostentasse exuvias Deorum maximorum. Exuviorum autem nomine symbola quædam peculiaria et gestamina divina hoc in loco significantur: ut lucerna, caduceus, vanus, et quæ statim explicantur. *Beroald.*

Lucernam præmicantem claro porrigebat lumine] Oxon. et Lipsii Ms. *prænitentem*. minus recte. Initio libri istius, 'Candore nimio præmicantem:' et x. 'cerei clara præmicantes luce:' sic enim legendum monuimus. *Pric.*

Pectore] Corrigo *patore*: etenim *pator* Appuleianum vocabulum, significans hiatum, apertionemque: et est orificium patens. *Beroald.*

Altaria, idem auxilia] Errat sane Wowerius. [Vid. VV. LL.] *Altaria* illa sine dubio in sacris Isidis nomen proprium habuere *auxilia*; ut disertis verbis addit Auctor. Est vir doctus, qui mallet delere *altaria*, *id est*. Glossam, si inest tamen, plus sapiunt τὰ, *id est*, *auxilia*. Certe *altaria* illa erant symbola auxilii divini, unde iis id nomen: ut bene capiunt interpretes. Sicut παράσημον Dei in navi, in cuius erat tutela et a quo navis habebat nomen, vocari solebat tutela. Non

autem videntur intelligi nuda *altaria*, sed instructa donis, Deæ maxime dicatis, vel flammis sacris ardentia. Confer Notata ad Lucani l. III. 404. 'structæ diris altaribus aræ.' Sil. Ital. l. I. 543. 'Laomedontæ Trojana altaria flammæ.' Oud.

[*Æquitatis o. indicium*] Vide Beroald. et Pignor. de magnæ matris initiis pag. 2. Eadem autem compressis digitis si monstrabatur, erat symbolum tenacitatis seu avaritiæ: ut bene explicat Interpres; nec erat, cur hic hæsitaret B. Pius tom. I. Th. Crit. p. 372. *Deformata manu sinistra*] Videtur discordare Lucius noster a Diodoro, qui scribit in quarto Bibliothecæ, quod inter sacras literas Ægyptiorum deformatur manus dextra expansa, liberalitatem significans: sinistra vero compressa, tenacitatem atque avaritiam. Verum nullum est inter scriptores super re ista dissidium, cum utrunque fieri commode potuerit, ut sinistra compressis digitis esset symbolum tenacitatis, eadem explicata palma foret indicium æquitatis. Beroald. *Æquitatis, &c. indicium, deformatam manum sinistram porrecta palmula*] 'Porrecta' (i. e. extensa,) quia non, nisi contracta aliquatenus manu, dolosa contrectatio fit. Pric.

[*Quæ genuina pigritia*] Ateius Capito apud Macrobiū Saturnal. VII. 13. 'Hinc factum ut usus annulorum exemptus dextra (quæ multum negotiorum gerit) in lævam relegaretur, quæ otiosior est.' Sic, 'sinistram διὰ τὸ ἀνέπιστον, ἀργὸν,' 12. § 6. Antoninus dixit: et 'dextræ partis habiliorem motum esse,' cap. 5. Solinus. Hinc et majorem sinistræ agilitatem Suetonius quasi rem insuetam in Tiberio memoravit. Idem.

PAG. 246 *Videbatur æquitati magis apta, quam dextra*] Macrobius Saturnal. I. 'Apollinis simulacra manu dextra gratias gestant, arcum cum sagittis sinistra: quod ad noxam sit

pigrior,' &c. Aristophanes Equit. ὦ δεξιότατον κρέας! Scholiastes: Διὰ τὸ κεκλοφέναι, καὶ ὡς περ δεξιὰ ὑψηλῆσθαι. Hinc furem balnearium Catullus 'dextra inquinatum' vocat. Idem alibi tamen, 'Inter cœnam Asini manu sinistra Non belle uteris, in joco atque vino Tollis lineæ negligentiorum.' Quæ fortasse pro negotio præsentī intelligenda, quasi dextra id temporis in oris ministerio occuparetur. Idem.

[*Lacte libabat*] Pith. libabat lacte, Beroaldus et alii capiunt hanc vocem Accusative pro lac. Quod tamen hic loci non necesse est. Consule quæ disputavi ad l. VIII. p. 161. 'Cruore libabo:' et p. 166. 'haberetne venui lacte.' Oud.

[*Aureis congestam ramulis*] Leg. laureis cong. ramulis. Seneca c. 27. de Vita Beata: 'Laurum et lucernam tenens Isiachus.' De lucerna dixit supra, quare hic agere debet de lauro. Sic 'laureum ramulum' dixit Sueton. in Julio cap. 80. Passerat. De lauro Isidis vide quæ olim notavi ad J. Obseq. cap. 71. Aurei rami laureorum potuerunt habuisse figuram. Quare nil temere muto. Multo minus adsentiri possum Stewechio, in fine lib. VI. haud ambigenti, quin hic legi debeat *contextam*. Sic enim nihil amplius hisce dixisset Auctor, quam per 'auream vannum,' quæ non potest esse aurea, nisi viminibus seu ramis aureis sit contexta. Sed 'congestam' significat cumulatam, conferatam, et repletam. Ita lib. V. p. 89. 'horrea magnis congesta gazis.' Lib. VI. p. 117. 'Auri mollitiæ congestum gremium.' Auson. Mosell. vs. 86. 'piscis fartim congestus aristis.' Vitruv. lib. II. c. 7. 'Quod ex his saxa cum sunt exempta, in opere faciliter' (sic Mss.) 'tractantur, et si sunt in locis tectis, sustinent laborem; sin autem in apertis et patentibus, gelicidiis et pruinis congesta, friantur et dissolvuntur.' Illic tamen in Mss.

Vossianis et Franek. est *pruina*, ut *congesta* quoque sit Ablativus. Cap. 8. p. 31. Ed. Læt. 'Ibi testa se ostendit esse vitiosam, gelicidiis et pruina tacta.' Oud.

Pedibus humanis incedere] Non quod ipsi Dii, vel homines, Deorum habitu incederent, ut ridicule capit Beroaldus. Qui enim tunc caninum caput potuissent imitari, et ut bos erectus in posteriores pedes ingredi? Imagines Deorum intelligit, ut Anubidis, Isidis, &c. gestatas per homines, et sic eorum pedibus progredientes. Vide Pric. et Flor. l. viii. pag. 163. 'Gerebamus pullos, &c. et quidquid infirmo gradu fugam morabatur, nostris quoque pedibus ambulabat.' Sicut et 'ire,' 'procedere,' 'sequi,' ut mox, passim dicuntur illa, quæ feruntur ab euntibus. Adi Comm. ad Sueton. Neron. c. 24. Immo clarissime patet e sequentibus p. 250. 'Sacerdos maximus, quique divinas effigies progerebant,' *Idem. Dii dignati pedibus humanis incedere, &c.*] Supra l. vi. 'Quid meis pedibus facere contendis?' Pric. *Dei dignati pedibus incedere*] Joculariter dictum, et decenter: dicimus enim Deos incedere pedibus humanis, quando homines in pompa sacrificiali sustinent personas et nomina Deorum: de quibus intellexit Tertullianus sic scribens: 'Ipsos Deos vestros sæpe noxii induunt.' Mecum ego subinde recolens hæc instituta sacrorum ethnicorum, venio in sententiam, ut credam pleraque omnia ad ceremoniarumstrarum celebrationem pertinentia, illinc esse translata, transpositaque. Nimirum ex gentilium religione sunt lineæ vestes, derasa sacerdotum capita, vertigines in altari, pompa sacrificialis, musica modulamina, adorationes, preces, aliaque id genus compluria, quæ nostri sacerdotes in nostris mysteriis solenniter usurpant, haud dubie sumpta de cerimonia priscorum. Sic et apud nos homines incedunt in pompa sacro-

rum, sub effigie sanctorum et prophetarum, qui dici possent Dei humanis pedibus incedentes. Beroald.

Hic, horrendum! ille sup. comm. et inf.] Prave horrendus L. D'Orleans ad Tacit. lib. ii. Ann. p. 323. Perperam Wowerius, eumque secuti secure ceteri editores contra constantem Mssorum et Edd. Vett. ordinem post *horrendum* interposuerunt voces *attolens canis cervices arduas: ille Sup.* Quasi sic per Appuleium designarentur duo Dei Anubis et Mercurius: quia præcessit *Dei*. Verum in Isidis comitatu non erant Mercurius et Anubis; sed solus Anubis, qui Ægyptiis et Isiacis idem est, qui Mercurius, iisdemque ornatur insignibus; nisi quod insuper habeat caput caninum. Nam, licet alii Mercurii munus Inferos adeundi Osiridi tribuant, ut Plutarch. de Flum. p. 53. vulgatio tamen traditio est, Anubin esse Mercurium. Consule ad Virgil. *Æn.* l. viii. 698. elegantem Servii locum, jam citatum a Beroaldo: 'Anubis. Hunc volunt esse Mercurium; quia nihil est cane sagacius:' et Scriverium in *Epist. clxii.* per Ant. Matthæum edita. Immo diserte in numis Anubis capite canino exprimitur sublimis stans 'læva caduceum,' ut hic, at 'dextra' non quidem 'palmam,' sed 'sistrum' quatiens. Vide omnino Bacchinum de Sistris t. vi. *Thes. Antiq. Rom. et Boissard.* p. iii. *Ant. Rom.* pag. 78. Quin etiam caduceum dextra, sinistra palmam gerens conspicitur in monumentis apud Montfauc. t. ii. *Antiq. Explic.* t. cxxviii. et *Suppl.* t. ii. Tab. xi. Perperam vero huc trahunt Rabirius et Pontanus ad Macrobi. l. i. *Sat. c.* 21. locum Juvenalis *S. vi. vs. 537.* 'Derisor Anubis, &c. Magnaque debetur violato pœna cadurco,' legentes *caduceo*; uti est quoque in uno e Mss. nostris. At contra metrum, quod jam bene monuit Grævius in *Præf. ad t.* iii. *Thes. Antiq.* Porro de uno Deo

hic agi docet pronomen sequens *hujus* vel *cujus*. *Dei* vero intelliguntur Anubis et Isis sive Athor specie vaccæ. Nec opponuntur *hic* et *ille*. Sed *hic* est Adverbium, et *ille* ἐμφατικῶς adhibetur, ut millies ab Appuleio. Vide ad l. i. p. 2. 'Plutarcho illo inclyto.' Pith. D'Orv. *superbum*. Par. *inferorum*. Oud. *Ille Superum comineator et Inferum*] De eodem in Apologia: 'Iste Superum et Inferum commeator:' ad quem locum adnotata vide. *Pric.*

Cujus vestigium continuum sequebatur bos in erectum levata statum] Absunt, ut male, metuo, a jam dicto Ms. [Oxon.] *Idem.*

Omnia parentis deæ] Junctim lego *Omniparentis*: sic et Poëta dixit in vi. 'terræ omniparentis alumnum Cernere erat:' qua enim forma *omnipotens*, eadem et *omniparens* dicitur, quasi omnia pariens, omnia gignens. *Beroald.*

Quod residens humeris s. prof. &c.] De hoc simulacro similiter Claudianus Paenegy. de iv. Consul. Honorii: 'Sic numina Memphis In vulgus proferre solet: penetralibus exit Effigies: brevis illa quidem, sed plurimus infra Liniger imposita suspirans veste sacerdos Testatur sudore Deum. Nilotica sistris Ripa sonat, variosque modos Ægyptia ducit Tibia: submissis admugit cornibus Apis.' Colv. *Quod residens humeris suis proferebat unus, &c.*] In Epistola Jeremiæ dicta: Θεοὺς ἀργυροῦς, καὶ χρυσοῦς, καὶ ξυλλίους, ἐπ' ὤμων αἰρουμένους. *Ibidem*: 'Ἐπ' ὤμων φέρονται' ἐνδεικνύμενοι τὴν ἐαυτῶν ἀτιμίαν τοῖς ἀνθρώποις. *Pric.*

Solerti repertum] Corrigo, *reperit*: hoc est, *inventu*, sive *inventione*. *Beroald.*

Tegente] Purior lectio est, *tegendæ religionis*. *Idem*. *Tegendæ religionis argumentum ineffabile*] Flor. et Palat. *tegente*. Oxon. melius, *tegentem*: effigiem nempe, de qua supra. *Pric.*

Fulgente auro figuratum. Urnula] In-

solens videtur Appuleio tam abrupte ponere *Urnula*. Quare nondum acquiesco ejus lectionis veritate; aliisque emendandam melius committo. Sub *Urnulæ* igitur imagine celabatur hic ipsa Dea, (vide omnino Beger. tom. iii. Thes. Brand. p. 302.) ut Juppiter Hammon sub *Umbilici* specie, alique Dii et Deæ sub aliis æque ridiculis. Vide Beroald. et quæ congescit Ortelius in Theatro ad Tab. de Alexandri M. Expeditione. Ceterum τὸ ὕδρεϊον, cujus varias figuras vide in Tabulis Isiacis supra citatis, gestatum a summo pontifice, præter alios testatur quoque Clem. Alex. Strom. lib. vi. p. 758. Vitruv. in Præf. lib. viii. 'Itaque cum Hydriam tegunt, quæ ad templum ædemque casta religione refertur, tunc in terra procumbentes, manibus ad cælum sublatis, inventionibus gratias agunt, divina benignitatis.' Ubi Mss. Cot. Voss. Franeq. habent, *cum hydriouquem ad t. &c. ac benignitati*. Unde legendum, *hydrocheum vel hydrochoum ad templ.* quod et I. Vossius margini adlevit; et mox emendo, *inventionis gr. a. d. benignitati*. Oud. *Urnula faberrime cavata, &c. miris extrinsecus simulacris Ægyptiorum effigiata*] Infra hic: 'Navem faberrime factam, picturis miris Ægyptiorum circumsecus variegatam.' *Pric.* *Urnula faberrime cavata*] Opinor hanc urnulam referri ad stitulam, quam sinistra retinens Isis figuratur, per quam fluentiam omnium lacunarum ostendi tradunt. Præterea capiti Serapis, cujus numen cum Iside commune est, calathum infigunt: quasi Sol sit, cujus vertex insignitus calatho et altitudinem sideris monstrat, et potentiam capacitatis ostendit. *Faberrime* autem adverbium est, significans perfectissime, politissimeque. *Fabre* (ut inquit Placiades) perfecte dicitur. *Beroald.*

Quam rotundo] Rancida Grammaticorum subtilitas *quam rotundissimè* contendit esse dicendum: auctoritas

eruditorum, quæ longe potentior est, grammaticalibus illis placitis posthabitis, sic dicere sæpissime mavult. *Idem.*

Recedens spatiosa dilatione] Fux. *dilatatione*, et Ald. probatur Beroaldo. *Roald.* *Idem* Ms. *recens*, at *dilatione* scriptus Cod. et veteres editi. Beroaldi correctio est, *dilatatione*. Colv. In D'Orv. etiam est *recens* perperam: sicut et male Beroaldus cum Edd. Junt. Ald. Col. dedit *dilatatione*, in vitis Mss. O. etiam Fuxensi, si quidem meæ collationi fides habenda. Non intelligitur dilatatio urnæ ejusve orificii, ut existimavit Beroaldus. Sed ait Auctor, ansam spatioso intervallo recessisse ab urna, inflectendo se retrorsum. Egregie. Notandum vero est *dilationem* hic dici de rei distantia, per quam aliquod fit intermedium vacuum, æque ac vulgo 'dilatio temporis' dicitur. Si tamen vel sic malit quis *dilatatione*, non multum repugno. *Oud.* *Dilatione*] Lego, *dilatatione*: signat enim, urnam dilatatam fuisse ab ea parte, qua adhærebat ansa, et ita hodieque urnæ fictiles finguntur, ut scilicet sint orificio patentiore. *Beroald.*

Sq. cerv. stricto tumore s.] Fux. *striato t. s.* valde probo. *Roaldus.* *Striato.* Eleganter hic locus restitutus, ope veteris libri. Vulg. *stricto tumore*. *Striatus* tumor, qui in cervice varia serpentis et multis diversisque coloribus, tamquam striis, distincta et divisa. Sic supra: 'senili tristitie striatam gerens frontem.' Sed adhibe, quæ scribo infra ad II. Floridor. Colv. Bert. et Rom. *stricto t.* male. Vide Indicem. *Elmenh.* Ante Roaldum et Colv. e Mediceis Codd. *striato*, seu striis et rugis pleno, restituerat Ed. Junt. post. iisque accedunt Palat. et Petr. In ceteris scriptis et editis *stricto*. Vide ad lib. x. p. 211. *Oud.* *Aspis, squamæ cervicis striato tumore sublimis*] Servius ad Georg. II. 'Quædam serpentium genera toto

corpore repunt: alia parte corporis eriguntur.' *Pric.*

Præsentissimi Numinis] Lib. III. 'Per hodierni diei præsentissimum numen.' *Idem.*

PAG. 247 *Ornatum*] Floridus in interpretatione scribit 'ornatus ut mihi Dea promiserat,' sed de ornatu sacerdotis in promissione Deæ legitur nihil. Verum dixerat p. 242. 'Sacerdos roseam manu dextra sistro cohærentem g. coronam.' Hinc patet, *ornatum* referri debere ad *sistrum*. *Oud.*

Mihi coronam, et coronam hercle consequenter, quod tot ac tantis exantlatis laboribus, &c.] Apte ab isto loco illustratur Pauli ille: Τὸν ἀγῶνα καλὸν ἡγώνισμαι, &c. λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος. *Pric.*

Placido, &c. gradu, &c. sensim irrepo] Sic, 'sensim ac placide accedere,' v. 14. A. Gellius. *Idem.*

Divinitus decedente populo] Divino Deæ nutu: supra hic 'Meo jussu tibi, &c. decedent populi.' *Idem.*

Nocturni commonefactus oraculi] Frustra vir doctus Editionis Junt. post. oræ adscripsit, *vi nocturni*, licet infra p. 260. 'Consimili præcepto sacrorum ministrandorum commonefactum.' Nam præterquam quod *præcepto* non opus sit tibi jungere Genitivo, sicut et alii commate distinxerunt, amat Auctor istum casum copulare Adjectivis, ut et participiis passivis: ut patet ex notatis mihi ad lib. IV. p. 78. VIII. p. 153. Præterea non necesse est explices 'ab oraculo' seu 'per oraculum monitis;' sed recordans et in memoriam revocans oraculum nocturnum. Sic lib. VIII. p. 167. 'Tempestivæ viæ commonefactos:' et passim aliis. *Oud.* *Sacerdos, &c. nocturni commonefactus oraculi, &c.*] Macrobius Somn. Scip. I. 3. 'Est oraculum, cum in somnis parens, vel alia sancta gravisque persona, seu sacerdos, vel etiam Deus,' (ut hic Isis Dea) 'aperte eventurum quid, vel non eventurum,

&c. denunciatur: et paulo ante, de viso nocturno: 'Est *ὄνειρος*, &c. aut *ὄραμα*, &c. aut *χρηματισμός*, quod oraculum nuncupatur.' *Pric.* Ut reapse cognoscere potui] I. e. 'ut reapse cognovi.' Vide p. 41. 205. notata. *Idem.*

Ob os ipsum meum coronam exhibuit] Lib. vi. de aquila: 'Ob os puellæ prævolans.' *Idem.*

Micanti corde] Alii, *mutanti c.* male. Plautus Aulular. sce. Non temere est, &c. 'Continuo meum cor cœpit artem facere ludicram, Atque in pectus emicare.' Lactantius de Opificio Dei cap. 17. 'Anima adeo vivit inter viscera genetricis, ut et incremento augeatur, et crebris pulsibus gestiat emicare.' Ovid. lib. ii. Metamorph. 'pavida trepidat formidine pectus.' *Elmenh.* In Palat. et Guelf. et Coll. Voss. est *nutanti*. Sed vide præter alios Broukhuis, ad Tibull. l. i. El. ii. 12. 'neque audissem corde micante tubam.' *Oud.* Assiduo pulsu micante corde] Virgilius: 'Exultantiaque haurit Corda pavor.' Paterculus ii. 'Sinistræ papillæ, ad eum ipsum locum qua cor emicat.' Vide hic *Elmenhorstium*. *Pric.*

Quæ rosas amæniss, &c.] Lib. iv. 'Illas rosas teneras et amenas.' *Idem.*

Nec me fefellit cæleste promissum] Infra hic: 'Nec me fefellit, &c. potentis Deæ benignitas salutaris.' *Idem.*

Squalens pilus defluit] Lib. viii. 'Pilis inhorrentibus, &c. squalidus.' Ulyssis socii apud Ovidium ad humanam jam figuram redeuntes: 'Erigimur, setæque cadunt.' De Io vacam exuente idem Ovidius: 'Fugiunt de corpore setæ.' *Idem.*

Venter obesus residet] Malim hic, si per Mssos liceret, *residit*. Omnia enim, quæ deprimuntur et descendunt quasi, potius *sidere* dicuntur, quam *sedere*. Hinc Mss. adjuvantibus in Solino c. 27. legendum de mari Syrtico: 'In brevibus residit dorsuosa.' Vulgo, *rescinditur*. al. *crescit, arescit.*

in Mss. *rescidit*. Vide Salm. ad p. 203. 'mare recedens in se residit.' Vide notata ad Cæs. l. vii. B. G. c. 64. 'Residit flamma.' Ovid. l. vii. Met. 76. 'pulsusque residerat ardor.' Sen. Octav. vs. 876. 'Residat pectoris nostri tumor.' ex Virg. *Æn.* l. vi. 408. 'tumida ex ira tum corda residunt.' Perpetua hæc variatio, ut sæpe monitum. Adi et Ill. Bouhier. ad Petron. Carm. de B. Civ. v. 127. *Oud.*

Pedum plantæ per ungulas in digitos exeunt] Ibidem: 'Bifidosque relinquit Rima pedes.' Lucianum statim adducendum adde. *Pric.*

Manus, &c. in erecta porriguntur officia] I. e. 'ministeria:' de quibus Act. 20. 34. copiose adnotavi. *Idem.*

Os et caput rotundatur] Lactantius (cap. 8. de opif. Dei) de humano capite loquens: 'Non obductum porrectumque' (Deus) 'formavit, ut in mutis animalibus, sed orbi ac globo similem: quod orbis rotunditas perfectæ rationis est ac figuræ.' *Idem.*

Et (quæ me potissimum cruciabat ante) cauda nusquam comparuit] Lactantius dieti jam libri ii. capite: 'Si homini ferinos dentes, aut cornua, &c. aut caudam' (Natura) 'addidisset, quis non sentit quam turpe animal esset futurum?' Lucianus de Io faciem humanam resumens: *Οὐκέτι τὰ κέρατα, οὐδὲ οὐρά, καὶ δίχρηλα τὰ σκέλη. τὸ comparuit a duobus abest* Mss. et abesse debere ait Sicoppius, at male, ut ex p. 167. notatis clarum: quibus adde et hunc locum e lib. x. 'Et tamen partes electibiles comparere nusquam.' *Idem.*

Populi mirantur, religiosi venerantur tam evidentem maximi Numinis potentiam] Matth. 9. 8. *Ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι, ἐθαύμασαν, καὶ ἐδόξασαν τὸν θεόν.* *Idem.*

PAG. 248 Consona voce] Lib. x. 'Clamor exurgit consona voce cunctorum.' *Idem.*

Cælo manus adtendentes testantur]

Namque 'habitus orantium hic est, ut manibus extensis in cælum prece-mur;' libro de deo Socratis. *Elmenh. Cælo manus attendentes*] Non, cum precibus, sed admiratione tam novæ tamque insolitæ faciei. Virgilius v. 'Palmas ad sidera tollunt:' ubi Servius: 'Aut mirantes, aut increpantes Deos.' *Pric.*

Stupore nimio defixus] Lib. ix. 'Stupore defixi.' *Idem.*

Tacitus hærebam] 'Verbis præsentii gaudio impar:' ut ille, de quo x. libro. *Idem.*

Animo meo, &c. tam magnum non capiente gaudium] Hinc *stupor* de quo supra proxime. Justinus lib. vi. 'His ex dolore metus, illis ex gaudio stupor injicitur.' Donatus ad v. 4. Andr. 'Unusquisque gaudens ita perturbatur, ut apud seipsum jam non sit.' Vide supra p. 218. notata. *Idem.* *Non capiente gaudium*] In supplemento lib. XLIII. T. Livii: 'Majus gaudium fuit quam quod universum homines caperent.' *Idem* alibi: 'Cum vix gaudium animis caperent.' *Idem.*

Quid potissimum præferar primum] Menelaus, recepta Helena sua, apud Euripidem: Πολλοὺς δ' ἐν μέσῳ λόγους ἔχων, οὐκ οἶδ' ὁποῖον πρῶτον ἄρξωμαι τὰ νῦν. *Idem.*

Undæ novæ vocis exordium] Statius Sylvar. lib. i. 'Quid primum mediumve canam? quo fine quiescam?' Homerus Odys. I. vs. 14. τί πρῶτον, τί δ' ἔπειτα, τί δ' ὑστάτιον καταλέξω; Achilles Tatius p. 194. οὐκ οἶδα τίνας ἄρξομαι λόγον, καὶ πόθεν, οὐδὲ τίνων κατηγορήσω πρῶτον, καὶ τίνων δεύτερον. *Elmenh.* *Unde novæ vocis exordium caperet*] Lib. x. 'Unde potissimum caperet exordium, decontatur.' *Pric.*

Quo sermonem, nunc renata lingua, f. auspicarer] Mss. Pith. Guelf. Fux. D'Orv. Lips. Pal. Oxon. *sermone.* Non audio. L. viii. p. 258. 'Noli parricidio nuptias auspicari:' et alibi. Colum. l. iii. init. 'Auspicari

principia carminis.' At in D'Orvill. insuper est *auspicarem.* Qua forma locuti sunt Plautus et Gellius. Vide Fabri Thes. Immo Noster, quamvis alio sensu, in Florid. n. 16. 'Imbrem lacrimas auspicasse.' Adhæc minus eleganter edidit Wower. *Pric.* Flor. *tunc ren.* Notat *nunc* omne tempus, quo res acta sit. Adi Burm. ad Val. Flacc. l. iv. 606. me ad Cæs. l. vi. B. G. c. 40, 'Nullo etiam nunc usu:' et quos non? *Oud.* *Quo sermonem nunc renata lingua feliciter auspicarer:* quibus quantisque verbis tantæ Deæ gratias agerem] Ulyssis comites, ubi supra, suam iterum in speciem reformati: 'Nec verba locuti Ulla priora sumus, quam nos testantia gratos.' *Pric.*

Nutu significato] Sive signo per nutum facto, ut exponunt interpretes. Sed vide, num *significato* pertineat ad mihi, quem nutu suo designavit. *Oud.* *Nutu significato prius præcepit, &c.*] Id est, signo per nutum facto. Quintilianus xi. 3. 'Non manus solum, sed nutus etiam declarant voluntatem nostram.' *Pric.*

Nefando tegmine despoliaverat asinus] Oxon. et tres alii Mss. *nefasto:* quod eodem cadit. Glossæ: 'Nefastum, inauditum.' *Ibidem.* 'Inauditum, nefastum, ἄρρητον.' *Idem.*

Compressis in artum feminibus] Pal. Bert. et Flor. *in altum.* *Elmenh.* Accedunt D'Orv. Guelf. et Oxon. cum Edd. primis: unde Pricæus malebat *multum.* Sed rectius emendasse mihi videtur Beroaldus. Millies enim *artum* et *altum* confunduntur. 'In artum agi,' 'cogi,' 'contrahi' sunt locutiones satis frequentes, pro 'in angustum claudi,' ut ait Ovid. l. xiii. Met. 407. Sic. Vellei. l. i. c. 14. 'In artum notitia contracta.' Melæ l. i. c. 1. 'litoribus ex diverso prope coeuntibus adeo in artum agitur:' ubi vide Ciaccon. Sæpe Curtio, ut l. viii. c. 2. 'fauces regionis, qua in artissimum cogitur.' C. 13. § 9. 'In

artum coëuntibus ripis.' C. 11. § 6. 'Petrae altiora in artius coëunt.'

Hinc satis liquet, veram esse longe plurimorum codicum lectionem apud Lucan. l. II. 613. 'Hinc latus angustum jam se cogentis in artum Hesperiae, tenuem producit in aequora linguam.' ubi Cortius cum nonnullis rursus edidit *in arcum*. Sed quid est *cogere se in arcum*? Aliter de sinus

curvatione solent loqui auctores, etiam ubi ab *arcu* comparisonem sumunt. Vitiose *compensus* in Edit.

Vicent. Oud. *Compressis in arcum feminibus, et superstrictis accurate manibus, &c. velamento me naturali probe muniveram*]

In Apologia: 'Interfeminium tegat et femoris objectu, et palmae velamento.' Tò *arcum* primus intulit Beroaldus. Oxon. tres-

que alii Mss. *in altum* legunt, quod nescio an permittendum, an *multum*

eius loco reponendum: non absunt ductus literarum, si quis mentem advertat: fortasse et pro *superstrictis*,

superstructis legendum. Pric. *Compressis in altum feminibus*]

Corri-go, *compressis in arcum feminibus*: est enim sensus: cum primum despoliatus fuit tegmine asinino, primam habuit rationem verecundiae.

Itaque compressis strictissime femoribus, et superconnexis manibus naturali velamento verenda cooperui,

cum nudus forem, nec ullum quidem habens subligaculum. Beroald.

Probe muniveram] In quantum scilicet nudo licebat. Neque video necessitatem legendi *propere* cum Pic-

carto in Peric. Crit. c. 16. praesertim cum Auctor plus centies eo adverbio similibus in rebus utatur. Vide Floridi Indicem. Eadem dissensio de

propere et *probe* l. VII. p. 145. Oud.

Superiorem exutus tunicam] Sic, 'summa amicula exuere,' apud Q. Curtium. Superior tunica, *ἑπενδύτης*, Joh. 21. 7. Florid. I. 'Habe-

bat amictui pallium candidum, quod superne circumjecerat.' Glossarium

Isidori: 'Superaria: vestis quae superinduitur.' Pric.

Supertexit me celerrime] Vide supra p. 5. adnotata. Idem.

Vultu geniali, et hercules perhumano in aspectum meum attonitus, &c.] Bert. Ms. *in humano aspectu meo attonitus*: quod et recte Scioppio probatum: supra lib. IV. 'Et in aspectu alioquin attonitum.' Idem.

Sic effatur] Vulg. edit. *affatur*. Effatur, ut divinus et propheta. Colv.

Bert. *affatur*. Sciopp. Elmenh. Verum quidem est, sacerdotibus et oraculis proprium esse *effari*. Sed cum

agitur de eorum alloquio, quo aliquem in secunda persona alloquentes dignantur, rectius omnino est *adfari*,

ut monui jam ad l. IV. p. 86. 'Affatu sanctae vaticinationis accepto:' ubi idem conatus est Colvius. Infr. p.

262. 'Deus venerando me dignatus affamine.' Prætuli igitur cum Sciopp.

in Susp. II. 12. *affatur*, quod cum Bertin. dant Pith. D'Orv. Fux. Reg. Guelf. a m. pr. Edd. pp. Ber. Colin. Bas. Scriv. In ceteris enim *eff*.

Oud. *Maximis actus procellis, ad portum, &c. Luci tandem venisti*] 'Optatus ille portus ærumnis adest.' 'Per varios casus, post tot discrimina rerum,

Venisti in portum.' Pric.

Aram misericordiae] Vide Pausan. lib. I. p. 26. Elmenh. Ad celeberrimum sc. Athenis Ἐλέου βωμὸν alludit: de quo adi Barth. ad Stat. l. XII.

Theb. vs. 481. Oud. *Nec tibi natales, ac ne dignitas, &c.*] Supra III. ad eundem: 'Neque tuæ dignitatis, vel

etiam prosapiæ tuorum ignari sumus.' Pric.

Lubrico virentis ætatulæ] Sic, 'lubricum adolescentiæ,' si memini, apud Valer. Maximum. 'Virentis ætatulæ,' ut supra lib. X. 'Pueri, &c. virenti florentes ætatula.' Idem.

Ad serviles delapsus voluptates] *Serviles* ne, quod ancillæ amore irretitus fuerat? (cui contrarium apud Hora-

tium, 'ingenuo amore peccare, aduri non erubescendis ignibus:'). an quia addictum eum *voluptates* tanquam *servum* tenerant? ᾧ γὰρ τις ἤττηται, τοῦτω καὶ δεδοῦλωται. (vide quæ olim p. 27. ad Apologiam notata.) an vero, libero homine indignas? sic, ἀνδραποδῶδεις ἐπιθυμίας Theodoretus π. προν. *Idem*.

Produxit malitia] Passim quidem dicitur 'produci ad honores,' de quo vide ad Suet. Claud. c. 4. Græv. ad Cic. de Amic. c. 20. Sed tamen et 'perducere ad dignitatem,' et similia. [vid. VV. LL.] Nep. in Phoc. c. 1. 'Agellus, qui me ad hanc dignitatem perduxit.' Sic Mss. O. Quare nunc nihil muto in Cæs. I. VII. B. G. c. 39. 'Ad summam dignitatem perduxerat.' Vell. I. II. c. 79. 'Militem remigemque ad summam perduxit scientiam.' C. 96. 'Novitatem suam in hoc perduxerat, ut et Neronis esset socer.' C. 109. 'Imperium in eminens perduxit fastigium.' Senec. Ep. 20. 'Perduceris aut ad summum.' Vide et Ep. 44. Sil. Ital. I. XIII. 771. 'Ad decus et summas laudum perduxerit arces.' Contra I. XV. 100. 'Me cinctus lauro producit ad astra triumphus.' Quare in hisce standum est ab optimorum Mstorum parte. Sicut et variatur in Virgilio Ecl. I. 71. 'Quo miseros perduxit.' Hic *produxit* retineo. Oud. *Fortunæ cæcitas, dum te pessimis periculis discruciat, ad religiosam istam beatitudinem improvida perduxit malitia*] Chrysostomus in Josephi ad fratres illa, ὁ θεὸς ἀπέστειλέ με ἐν ταῦθα· Τουτέστι, τῇ κακουργίᾳ ὑμῶν εἰς δέον ἐχρήσατο. Seneca: 'Sæpe majori fortunæ locum injuria fecit.' Heliodorus II. Δυσπραξία εὐπραξίας αἰτία. *Pric*.

Eat nunc, &c. et crudelitati suæ materiam quærat aliam] Gellius XX. ult. 'Abeant, &c. a Noctibus his procul, et alia sibi oblectamenta quærant.' Apud Petronium ille: 'Alium locum quem polluas quære.' *Idem*.

PAG. 249 *Dea nostræ majestas*] Μεγαλειότης, ut Act. 19. 27. de eadem ista. Supra hic: 'Summatem Deam præcipua majestate pollere.' *Idem*.

Casus infestus] I. e. quamvis infestus: ut recte Beroaldus. *Idem*.

Quid latrones? quid feræ? quid servitium? &c. nefariæ Fortunæ profuit? in tutelam jam receptus es Fortunæ, sed videntis] Ex his Junonis apud Virgilium Æn. VII. 'Quid Syrtes aut Scylla mihi? quid vasta Charybdis Profuit? optato conduntur Tybridis alveo.' *Idem*.

In tutelam, &c.] Glossæ: 'In tutela, ἐν τῇ προστασίᾳ.' *Idem*.

Isto habitu congruentem] I. e. habitui, ut sæpe alibi locutus. Vide IV. 16. A. Gellium. *Idem*.

Comitare pompam] Solens huic Nostro pro eo alias *continuare*. Supra hoc eodem libro: 'alacer,' inquit, 'continuare pompam meam.' Identidem et libro primo: 'inde me commodum egredientem continuatur Pythias.' Infra eodem lib. 'atque eum cubiculo suo commodum egredientem continuatus, saluto.' Rursum et sexto de Asino: 'jamque confecta bona parte mortiferæ viæ, continuaveris claudum asinum lignorum gerulum cum agasone simili:' ubi scriberem *continuaberis*; nisi comperissem *continuo* et *continuo* æque bonis scriptoribus placuisse. Sisenna VI. Historiarum; 'Marius ostio Liris evenit, atque suos continuare jubet.' Hac phrasi Varro dixit: 'boves continuare clunes, ut lupum arceant:' et Sallustius Conjurat. 'ipsos binas aut amplius domos continuare:' et Festus; 'striges, ordines rerum inter se continue collocatarum:' ita enim ibi legend. pro *conjuncte* alibi monui. Stewech. Quamvis sæpe *continuari* hoc sensu usurpaverit Auctor, non tamen id ubivis contra Mstorum auctoritatem est intrudendum. Nam et *comitari* non incognitum Nostro. Mox sequitur 'comitabar sacrarium.'

In Festo Mss. O. habent *continue*. Oud. *Comitare pompam Deæ, &c. ino-*
vanti gradu] *Ἀλλόθεν*, ut Act. 3. 8.
ille, validus de claudis factus. Quas
varias, ineptasque hic lectiones de-
promunt, non est operæ numerare.
Pric. Inovanti gradu] *Sejunctim* le-
go, ut duæ sint dictiones, *In ovanti* :
hoc est, gaudibundo et lætanti gradu.
Beroald.

Videant, et errorem suum recognos-
cant] Lib. x. 'Videat, et sigillum suum
recognoscat.' *Pric.*

Prudentiæ] *Lego, providentiæ*, ut
sit ea quam Græci *πρόνοια* vocant,
de qua M. Tullius in primo de Natu-
ra deorum : 'Audite non fatidicam
Stoicorum Pronœam, quam Latine li-
cet providentiam dicere.' *Beroald.*

Da nomen huic sanctæ militiæ] *Pro-*
prie. Nam et in veteri Ecclesia adul-
ti antequam baptizarentur, inter com-
petentes nomen suum dabant. Cle-
mens Recognit. lib. III. 'Si quis ves-
trum desiderat, ipse baptizetur, et
accedat ad Zachæum, et ipsi det no-
men suum, et mysteria audiat.' Au-
gustin. de Fide et Operibus cap. 6.
Concil. Carthaginense cap. 85. Sy-
ricius pp. in decreto cap. 2. Concil.
Suessionense apud Brinium fol. 644.
Concil. apud S. Medardum in Decre-
to Ivonis parte 6. fol. 231. Edit. Ro-
manæ. *Elmenhorst.* Vide *Pricæum*.
Passim in re militari 'dare nomen.'
Inverso ordine Pal. Fux. *sanctæ huic*.
Oud. *Da nomen huic sanctæ militiæ*]
I. e. initiare. In Glossis Isidori no-
men præferentibus : 'Initiabunt :'
(melius *initiabuntur*) 'nomen dabunt.'
'Sanctæ militiæ,' translatitice, ut II.
Tim. 2. 2. ubi et vox *στρατεύεσθαι*.
'Dare nomen' hic, proprietatis ser-
monis est. Seneca cap. 30. de Vita
beata : 'Nomen in militiam non da-
ret debilis,' &c. sic 'nomen militiæ
dare,' in I. xvi. de re milit. *Pric.*

Cujus olim s. e. rogaberis] Unde ant
qua de caussa Wowerius ediderit,
quod etiam expressere *Pricæus* et

Floridus, expiscari nequeo. Veris-
sime restituerunt Elmenh. ac Scrive-
rius, *non olim rogaberis* : quod etiam
habet Pith. cum Edd. O. ante Col-
vium, qui primus substituit *rogaberis*,
ut est in Bert. Fux. Reg. D'Orv. Ed.
Vulc. In omnibus est *non olim* : i. e.
non multo ante. L. x. p. 226. 'Me
non olim convenerat : quod etiam
corruperant quidam. Isis paullo an-
te, immo eadem nocte promiserat, se
ipsi reddituram fore humanam for-
mam ea conditione, ut sacramento
suæ militiæ rogatus ei nomen daret
p. 242. Jam vero 'sacramento roga-
ri' locutionem esse rei militari pro-
prium, et inde ad alia translatam, ti-
rones quoque sciunt. Vide tamen sis
Tennul. ad Frontin. I. IV. 1. § 4. 'Sa-
cramento tantum a tribunis rogaban-
tur.' Cæs. I. VI. B. c. I. 'Consulis
sacramento rogavisset :' ubi plura.
Cuncta hæc absunt a Palat. Oxon.
Guelf. et Par. In D'Orvill. et rog.
Sopingius adscripsit margini, *inroga-*
baris, frustra et perperam. Oud.

Ministerii jugum' subi voluntarium]
I. e. voluntarius subi. Supra IV. 'Ut
unus e numero nostro, &c. atque is
inprimis voluntarius, ursæ effigiem
subiret.' 'Acerbissimam' (inquit
Seneca) 'partem servitutis effugit,
qui imperia libens excipit.' 'Minis-
terii jugum,' ut infra hic, 'castimo-
niæ jugum :' et I. Tim. 6. I. *ζυγὸς*
δουλείας. *Pric.*

Cum cæperis Deæ servire, tunc magis
senties fructum tuæ libertatis] Gunthe-
rus lib. III. 'Quæ tibi libertas pote-
rit contingere major, Quam Regi ser-
vire tuo?' et VIII. 'Libertas maxima
nobis Tam placido parere viro.' Cas-
siodorus v. 16. 'Libertatis genus est
servire rectori.' Deus Paralipom.
XII. 8. de Israëlitis : 'Servient ei,'
(Regi Sisac), 'ut sciant distantiam
servitutis meæ, et servitutis regni
terrarum.' Moses ad Eundem apud
Philonem in de Noachi plantat. 'Ἡ
ἀδιάστατος παρὰ σοὶ δουλεία τῆς μεγίσ-

της ἀρχῆς, οὐκ ἐλευθερίας μόνον ἄμεινον. Idem libro de Cherubin. Τὸ δουλεύειν θεῷ μέγιστον αὔχημα, καὶ πάντων, ὅσα τὸ θνητὸν ἀσπάσεται, τιμώτερον. Et in de rerum divin. hærede: Πλείονι χαρᾷ χρώμενος ἐπὶ τὸ θεράπων θεοῦ γενέσθαι, ἢ εἰ τοῦ παντὸς ἀνθρώπων γένους ἐβασίλευσε. Idem.

Ad istum modum vaticinatus sacerdos] Tibullus: 'Sic magna sacerdos Est mihi divino vaticinata sono.' Glossæ: 'Vaticinatur, φοιβάσεται.' Onomast. vetus: 'Vaticinor, χρησμεύδew.' Hoc sensu ut capiam Appuleium faciunt proxime sequentia. Idem.

Fatigatos anhelitus trahens] Lib. viii. 'Crebros anhelitus referens, simulabat sauciam vecordiam:' ubi dicta p. 167. vide. Tertullianus de hujusmodi impostoribus in Apologetico: 'Ructando conantur, anhelando profantur:' ubi *conari*, (quod non omnes intelligunt) est, *conari loqui*. Persius de pica: 'verba nostra conari.' Noster in Florid. ii. 'Semihiantibus in conatu labellis.' Poëta vetus apud Gellium, plenarie: 'Dicere cum conor curam tibi Pamphile cordis.' Id. Fatigatos anhelitus trahens] Quintilianus Declam. xiii. de Apibus: 'Aliæ longum permensæ iter fatigatæ' (lege *fatigatum*) 'anhelitum traherent.' Idem.

Comitabar sacrarium] Floridus interpretatur 'sacrorum pompam.' Prave. Intelligit, se comitem accessisse sacerdotibus illis, qui gerebant *cistam* arcanorum capacem, et numinis *effigiem* miram, atque *urnam* religionis arcanæ argumentum p. 246. Alibi passim Auctor cum ceteris *sacrarium* vocat templum sanctius, vel locum in eo secretiorem, seu *adytum*. L. vi. p. 111. 'Quæ silentio tegit Eleusinis Atticæ sacrarium.' Infra pag. 256. 'Ad ipsius sacrarii penetralia.' Quum Deam Syriam gerebat, se ipse vocavit *templum*, l. viii. p. 173. Oud.

Totæ civitati notus et conspicuus]

Idem viii. Declam. 'Mater tota civitate conspicua.' Augustinus Confess. ix. 7. 'Civitati notissimus.' Pric.

Digitis omnium nutibusque notabilis] Onomasticon vetus: 'Notabilis, γνωστός.' Vide supra p. 41. dicta. Idem.

Omnes in me populi fabulantur: Hunc omnipotentis hodie Deæ numen augustum reformavit ad homines] Supra lib. x. 'Jam rumor publice crebuerat, quo conspectum atque famigerabilem meis artibus effeceram Dominum. Hic est qui sodalem convivamque possidet asinum,' &c. Gellius v. 14. ex Appione: 'Postea videbamus Androdum et leonem tenni loco revinctum, urbe tota circumtabernasire, &c. omnesque fere ubique obvios dicere. Hic est leo hospes, homines, hic est homo medicus leonis.' Idem. Numen augustum] Infra hic: 'Quem propitia voluntate Numen augustum tantopere dignatur:' et vi. 'Cum tota Numinis sui augusta dignitate.' Id.

Et tibi beatus] Scribe, sibi beatus: ut verba tertiæ personæ sint congruentia: vel lege, *Ter beatus*: ut pro beatissimo accipitur: dicimus enim 'ter fœlicem,' et 'ter beatum,' quem intelligi volumus fœlicissimum, beatissimumque: a potentia scilicet et vi numeri ternarii, quem Latini 'ternionem,' Græci 'triada' vocant. Be- roald.

Quodammodo renatus] Infra hic: 'Et sua providentia quodammodo renatos,' &c. Firmicus v. 3. 'Sic ante oculos suos mortis pericula habebunt, ut tunc se putent iterum renatos, cum ad conspectum magnorum, &c. virorum venientes, eorum fuerunt protectione liberati.' Renatus hic, a bestiis redditus hominibus: sic, reditum ad honores ac patriam suam Cicero *παλιγγενεσίαν* vocat, lib. vi. ad Atticium. Pric.

Sacrorum desponderetur obsequio] Redderetur Oxon. male: infra hic: 'Ad istum modum desponsus sacris.' Ob-

sequium proprie. Arnobius lib. i. 'Obsequio venerabili invocare in rebus fessis.' Noster in de Socratis Deo: 'Sacerdotum officia, sacrificantium obsequia.' Infra hic: 'Velint debitum obsequium flagitare.' *Idem.*

PAG. 250 *Ripam maris proximamus*] Frustra contra Mss. O. divinavit *Pricæus ripæ*. Immo et contra alia Auctoris loca. Lib. vi. p. 114. 'Jamque fores ejus dominæ proximanti.' Hinc quidam legunt lib. ii. p. 42. 'Januam proximamus:' ubi vide tamen notata. De *ripa* seu litore maritimo vide Heins. ad Ovid. Ep. vi. 54. 'Milite tam forti ripa tuenda fuit.' Duker. ad Flor. iv. 11. 'In ripam mota ventis maria evomebant.' Mel. lib. iii. c. 1. et 3. 'Ripis insularum.' *Oud. Ripam maris proximamus*] Fortasse *ripæ* scribendum. Vide supra p. 64. notata. *Pric.*

Circumseptus variegatam] Mirari satis nequeo, id ita in Parisien. atque adeo Beroaldina quoque editione in emendatum relictum. Certius nihil est, quam probe correctum iri hac conjectura, *circumsecus variegatam*. Quod dictum ea compositione, qua libro secundo de asino, et locis plus decem apud illum ipsum Auctorem, 'utrimque secus,' quod valet 'ab utroque latere,' ut 'circumsecus' undique, ab omni parte. Sic idem alibi format 'forinsecus,' 'utrimque laterum,' 'altrinsecus ædium.' Quin imo apud eundem lib. secundo in omnibus editis legitur: 'Cum etiam nos omnes circumsecus adstantes in clarum cachinnum videret effusos.' Iterum lib. quinto; 'multi coloni, quique circumsecus venantur.' *Steuwech.* Sensus postulat legendum *circumsecus*. Fux. *variegatam*. Roald. *Circumsecus v.*] Ms. *circumspectus variegatam*. Vulg. emendante Beroaldo, *circumseptus variegatam*: *circumsecus* etiam correxit Elector. Lib. ii. Lipsius: id est, in ambitum et in orbem.

Sic supra lib. v. 'Proximi coloni, quique circumsecus venantur:' ubi hoc integrum mansit. Colv. Ms. *circumseptis*. Alii, *circumspectis*. Sciopp. in Symbola. Bert. *circumseptus*, male. Flor. et Rom. *variegatam*. Elmenh. Cum in plerisque Mss. et Edd. Vett. legatur *circumseptus var.* Ed. Junt. post. invertit verborum ordinem, exhibens, *variegatam, circumseptus s. sacerdos tæda, &c.* Sed tunc mallem recipere Fulviani codicis scripturam *circumseptis*. Ut navem prius circumcincerit (quasi sepimento, quo arceantur profani) tæda, ovis, et sulfure. Certe lustratio fiebat 'circumlacione lustramentorum;' uti notum est. Vide hic *Pricæum*, et *Lomeierum* de Lustr. Gentil. Cogitavi aliquando, quia in Palat. Guelf. est *circum sectus*, in D'Orvill. et aliis *circumspectis*, num scripserit Auctor *circumspectissime*. Tale certe adverbium sensui hujus loci egregie conveniret. Ammian. Marcell. de Romanis sui temporis Episcopis lib. xxvii. c. 3. 'Ut ditentur oblationibus matronarum, procedantque vehiculis insidentes, circumspice vestiti, epulas curantes profusas.' Gell. lib. i. c. 5. 'Multa munditia et circumspice compositique indutus.' Magis tamen inclinatur animus in *circumsecus*, quod diserte exstat in Mss. Florentinis, ni fallant excerpta, et cum Colvio ediderunt sequentes editores. Vox ea abiit quoque in *circumseptus* lib. ii. p. 30. 'circumsecus adstantes:' ubi vide quoque. Dein *variegatam, vaniegatam, variemgreecam*, exaratur etiam in D'Orv. Pal. Oxon. Guelf. et Edd. primis. Optime scilicet Beroaldus emendavit *variegatam*, ut est in Pith. et Bert. Idque participium restituendum puto Martiano Capellæ lib. i. p. 17. 'Ex qua multicoloribus notulis variata pictura vernabat.' In Mss. enim est *varicata, variegata*. *Oud. Variegatam*] Scribe *variegatam*: hoc est, distinctam exornatamque variis

picturis. Dictio est Appuleio prope peculiaris: a quo etiam dicitur *variegare* pro *variare*, et ornatus varietate distinguere. *Beroald.*

Tæda lucida, et ovo, et sulphure] Ovid. lib. II. *Metamorph.* 'Et veniat, quæ lustret, anus, lectumque locumque; Præferat et tremula sulphur et ova manu.' *Elmenh. Solennissimas preces, &c.]* Seneca c. 13. ad Marc. de Pulvillo Pontifice: 'Solennia carminis verba concepit.' *Pric. Tæda, &c. et sulphure, &c.]* Servius ad *Æn.* VI. 'Lustratio a circumlatione dicta est vel tædæ vel sulphuris.' Vide Beroaldum. *Idem.*

Carbasus lintea votum ingestans progerebat. Ecce litteræ votum inst.] Navis descriptio est, quam sacerdos in ipsa maris ripa populo præsentente Isidi Deæ nuncupabat, dedicabat. Pro *lintea* vidi alios reposuisse *literæ*. Nescio, an scribi debeat *lutea*. Forte abesse malis utrumque. Reliqua Apuleii de voto intelligenda in ipso carbaso navis expresso. Quod quidem non aliter, quam literis fieri potuisse; aut consuesse, palam est. Commentarium nuper ad Vegetium publicavi, in quo navis tota, et in ipsius velo expressum literis votum. Dignus hic locus Apuleii, qui a viris doctis expendatur. Ego illum tentavi constituere: 'votum ingestans progerebat. Ecce litore votum instaurabant de novi commeatus prospera navigatione.' Quod ad circumstantem populi coronam traho, qui, soluta jam navi, secutus sacerdotis verba, fausta vota precantis, omnia prospera et felicia adprecatus est. Solet enim in rebus divinis a præcone populo indici FAVETE LINGVIS. vel hac formula; ORE FAVETE. Quo nuntiabatur universis illis, qui aderant, omnia bona loquerentur, ut docemur a Festo, et Nonio Marcello in *Omen*, et his Ovidii versibus lib. VII. *Metamorph.* 'pro te, fortissime, vota Publica suscipimus. Bacchi tibi sumi-

mus haustus. Consonat adsensu populi precibusque faventum Regia.' Ritum illum Apuleius respexit, cum auditoribus, quibus librum de deo Socratis recitaturus erat, prædixit, 'hæc vero talia erunt, qualia vos illa favendo feceritis.' *Stewech. Fux. litore. Roald. Carbasus, litore v. ing. prog. Ecce litteræ v. c. Emendo, inquit Beroaldus, carbasus lintea.* Nos scriptam lectionem expressimus: nisi quod pro *ingestans, ingestas* etiam ibi scribitur. Venetus cod. *litore votum ingest.* Scribebam ego, *litore votum, gesta progerebat.* Ipsa carbasus a sacerdotibus gesta, gerebat votum. Tum Ms. *litæ vot. inst.* Non placet hæc repetitio dictionis *votum*. Modo enim, *carbasus litore votum ingestans.* Ubi fortassis aliud quid proponendum, quod jam non video. Colonaus ibi *notum* excudit. Certe hoc loco *votum* omnino putem retinendum, hoc sensu: Litteris votum in carbaso notatum erat felicioris istius anni itus, redditus. Nam sic solebat. Propertius lib. IV. (El. VI. vs. 41.) 'Solve metu patriam, quæ nunc, te iudice freta, Imposuit proræ publica vota tuæ.' Proræ, in qua hæc carbasus: quamvis alia ad eum locum notet vir magnus. *Colv.* Mirum in modum hæc depravata: in quibus restituendis alii frustra laborarunt. Videtur autem scribendum: *carbasus, litteris votum ing. progerebat. Eæ litteræ votum instaurabant.* Wowerius. *Flor. c. I. v. ingestas. Alii, car. litteris v. i. Beroaldus, c. lintea v. i. Vide Passeratium ad Propertium p. 623. lib. IV. Bert. proferebat. Fulv. eæ litteræ. Elmenh. Fortasse: C. litteratum votum ing. prog. Exinde litæ i. iepēs, vel Exinde teletæ. Nam Ms. litæ. Soping. Vide, lector, quantopere vexatus hic fuerit locus, quem nequaquam persanatum credo, a Florido etiam ex audacissima Pricæi conjectura, nullis Mss. eo ducentibus, pejus interpolatum. Dubitare nemo potest, quin Ap-*

puleius hac periodo indicarit, illius navis carbasum fuisse ornatam et insignitam litteris, quæ continebant votum, sacerdotum et populi ore jam ante enunciatum, de prospera navigatione. Sic in nummo Hadriani navis cusa litteras habet in velo SALVS AVG. ex indicio Stewechii ad Veget. l. v. c. 13. In nummo Commodi clas- sis portu egrediens pingitur cum lit- teris VOTIS FELICIBVS. Immo in num- mo Juliani navicula comparet, in qua stat Isis cum circumscriptione VOTA PVBLICA ex museo Cel. Haverkampi ad Oros. l. vii. c. 30. Adde Burm. ad Suet. Claud. c. 20. et Passer. d. Propertii loco, ac Dialog. Luciani inscriptum Πλοῖον ἡ Εὐχαί. ubi docet navem hanc, quamvis de Alexandri- na ibi agat, *Isidem* dictam t. iii. p. 251. Ed. ult. ad quem locum confer omnino Elsnéri Sched. p. 92. &c. Hinc supra ‘festum Isidis navigium’ vidimus l. x. p. 241. *Isidemque* ip- sam navigantium Deam, in ejus erant tutela (vide Lucian. Dial. Myth. l. Pignor. Mens. Isiac. p. 10.) et hinc in Emporiis cultam, ut docet Vitruv. l. i. c. 7. ‘vocatam existimo Navisalviam.’ Vide Inscript. Murat. p. 98. Mus. Veron. p. 90. 252. Mont- fauc. Suppl. Antiq. Explic. t. iv. p. 114. Atque huc quidam respicere putant Tibull. l. i. 3. 23. Sed adi- potius Heynium. Jam videamus va- rias Mss. et Edd. lectiones, ut cer- tam quamdam inde constituamus. In Mss. O. est *litore*, *hre*, *litt're*, *litori*. unde Beroaldus fecit, c. *linlea*, seu *linea*, sequentibus cum Juntis, Aldo, Colinaeo, Bas. ac citante Baudelo- tio in Utilit. Ilin. t. ii. p. 543. *litore* retinuerunt Edd. Ven. Colv. Vulc. Wow. Pric. *litteræ* Edd. Rom. Vic- cent. *littoris* Elmenh. *litteris* ex Lin- denb. et Wowerii conjectura Scrive- rius, et hinc, ut vides, Floridus, di- vinante Pricæo *ingentibus*. De *litte- ris* hic factam esse mentionem, satis evincunt sequentia, sed et simul pro-

bant, ‘litteris votum ingestans,’ vel ‘litteris votum ingentibus progere- bat,’ non esse Appuleiana. Quippe sic bis unumidemque dixisset Auctor. Nam ‘litteræ votum instaurabant,’ quid aliud, quæso, quam ‘litteris vo- tum progerebat carbasus?’ Præterea mihi explicari velim, quid sit, ‘car- basus ingestans litteris votum proge- rit,’ sive quæ ista Latinitatis ratio? Opinor, bene subodoratum esse Col- vium, vocem *votum* prave repetitam. Erravit vero, quod crediderit, secun- do loco eam vacare. In Ms. Pith. pro *votum* est *vocum*. In Flor. D’Orv. Lips. Ed. Ber. *ingestas*. Hinc conji- cio, *litteras vocum intextas*. Nam car- baso intextas fuisse, jam vidit etiam Beroaldus, et cum eo Baudelotius. Sin minus placet, *vocum* abjiciatur. Certe *votum* hic locum non habet. In Oxon. est *procerebat*. Omnia hæc *littore votum ingestans prog.* Ecce *lit- teræ* desunt Fuxensi. *Eæ* l. non re- pudio, si, quod ait Elmenh. ita est in Fulviano. Quod miror tamen, nec a Wowerio, nec Scioppio fuisse moni- tum. Receperunt *eæ* post Woverium omnes. In ceteris Mss. et Edd. *Ecce*. Oud. Gruterus Suspici. Ined. xv. cap. 8. legit, *nitens carbasus litteras notis intextas progerebat*: ut hoc velit quod postea dicit Auctor: ‘de oper- tis adyti profert.’ J. Bosscha. *Hujus alvei felicitis nitens carbasus litore votum ingestans progerebat. Ecce litteræ, &c.*] Attente hæc verba perpendenti mihi sic videtur scribendum, *litteris votum ingentibus progerebat. Eæ litteræ, &c.* sic ‘litteris ingentibus implere’ apud Petronium. Grande malum isti loco dederunt Expositores, tam diversa tendentes. Pric. *Carbasus litteræ*] E- mendo, *carbasus linlea*. Signantur enim vela nautica, quæ linlea sunt ex carbaso, quod genus lini tenuissi- mum est. Scribit Plin. *carbasa* pri- mum in Hispania reperta esse, mira lini tenuitate. Porro in navigiis sunt majora vela, sunt et minora: alia in

puppibus panduntur, Græci *dolones* vocant τὰ μικρὰ ἱστία, hoc est, minuscula navium vela, prout docent Suidas et Julius Pollux. Hoc idcirco transeunter annotavi, ut intelligeres illud Livianum ex xxxvi. volumine, 'dolonibus erectis altum petere intendit:' item mox paulo: 'Polyxenidas ut virtute militum superari se vidit, sublatis dolonibus effuse fugere intendit.' Beroald. *Votum, &c. progerebat*] Glossæ: 'Votum, εὐχή.' *Pric. Ecce literæ*] Denotat literas fuisse in carbaso intextas sive scriptas, quæ indicarent id votum esse prosperæ navigationis et commeatus: hoc est, itus et redivus felicioris. Nec mirum videri debet, si literis erant vela nautica inscripta, cum auctores tradant, ante usum chartarum voluminibus linteis fuisse scriptitatum: unde et Livius libros linteos frequenter citat. Beroald.

Insigni carchesio conspicua] Florid. iv. 'Firmis rudentibus, procero malo, insigni carchesio.' Carchesium, mali summitas, per quam funes trahunt. Servius ad Æn. v. *Pric.*

Et p. intorta chenisco] In puppi Tutela navis erat, quæ sæpius aliqujus animalis effigies: ut notat Servius in illud, x. Æneid. 'Massicus ærata princeps secat æquora tigris:' et v. 'Velocem Mnestheus agit acri remige Pristin.' Sed sæpissime Anser ibi depictus erat. Unde *Cheniscus* in ea parte navis, pro signo et insigni quolibet. Suidas: Χηνίσκος, μέρος τοῦ πλοίου. Eustathius in Homerum: Χηνὸς τύπος ἐν τῷ ἄκρῳ γλυφόμενος. Lucianus de Navigatione: ὥς δὲ ἡ πρύμνα μὲν ἐπανεστήκεν ἡρέμα, καμπύλη, χρυσοῦν χηνίσκον ἐπικειμένη. Et, Veris narrationibus: 'Ὁ ἐν τῇ πρύμνῃ χηνίσκος ἄφνω ἐπτερύξατο καὶ ἀνεβόησε. Huc etiam forte magis facit, quod Anser Isidi sacer ales, isque ei divæ immolaretur. Ovidius: 'Nec defensa juvat Capitolia, quominus anser Det jecur in lances, Inachi lauta, suas.'

Colv. Χηνίσκου seu *Anserculi* figuram sæpe in navibus et præsertim Isidi dicatis fuisse, jam satis notum. Adi ad Lucian. t. iii. p. 251. Salmas. ad Solin. p. 404. Scheff. de Re Nav. p. 158. *Ceruchi* sunt antennarum cornua. De Isidis ansere vide ad J. Obs. c. 71. Herod. lib. ii. cap. 37. 45. Tabul. apud J. Gron. ad Min. Fel. c. 38. p. 291. *Et deest Oxon. Oud. Puppis intorta chenisco*] Vide Elmenhorstium. Oxon. *cerusco. Pric.*

Fulgurabat] Fux. *fulgebat. Roald. Fulgebat. Vulgo, fulgurabat. Colvins. Flor. Rom. Ven. et Bert. fulgurabat. Elmenhorstius. Adde Pith. D'Orvill. Ursin. aliosque, et omnes Edd. priores Colvio, qui male pro elegantissimo Appuleii verbo glossema ejus cum Edd. sequentibus, si Scriverium excipias, supposuit. Lib. v. p. 89. 'Sic ipsæ valvæ fulgurant.'*

p. 102. 'splendore fulgurante.' Lib. ii. p. 26. 'color contra Solis aciem fulgurat.' p. 33. 'aurum fulgurans.' Hoc lib. p. 247. 'Coronam, quæ rosis amœnis intexta fulgurabat.' Florid. N. 3. 'lyra ejus auro fulgurat.' Sil. Ital. lib. i. 467. 'ac late fulgurat umbo.' Prudent. *περὶ στεφ. xi. 184. 'Argento fulgurat ex solido.'* Græci passim aiunt ἀστράπτειν χρυσῷ, ἀργύρῳ, λίθοις. Male enim Salmasius ad Plinium p. 799. distinguit inter *fulgerare, ἀστράπτειν*, et *fulgurare, κεραυνῶσαι*. Huc pertinet, quod *fulgur* sæpissime ponatur pro *fulgore*. Vide Bouhier. ad Petronii Carm. de B. Civ. vs. 182. de sole: 'Aurato præcingit fulgure voltus.' Auson. Ephem. 12. 'Nec coruscantis oculos lacesunt Fulgura lucis:' et Eclog. vs. 39. 'fulgura luminis.' Adde notata ad Frontin. l. ii. cap. 33. 14. *Fulgebat* tamen est in Lips. Palat. *Oud.*

Citro limpido perpolita] Oxon. male, *atro l. p.* vide Beroaldum. *Pric. Carino citro limpido*] Auctor est Diodorus, Sesostrem Ægyptii regem fecisse navem ex cedro ducentum octoginta

cubitorum longitudine, forinsecus bracteis aureis vestitam, intus vero deargentatam, quam dono obtulit Deo qui Thebis Hecatompylis colitur. Plinius in xvi. 'At in Ægypto' (inquit) 'ac Syria reges inopia abietis, cedro ad classes feruntur usi.' De citro et citreis mensis non pauca Plin. noster in xiii. et nos aliubi perscripsimus. Beroald.

Et hujusmodi suppliciiis] Onomast. vetus: 'Supplicium, πρόσδοδος.' Cujusmodi legendum autem bene Brantio monitum. Supra hic, 'cujuscemodi pecua:' et ix. 'Canes cujuscemodi vocibus inhortantur nobis.' Pric.

Certatim congerunt] Lib. iv. 'Certatim gladios, &c. congerunt.' Vide supra p. 173. dicta. Idem.

Intritum, lacte confectum] Glossæ Veteres: 'Intritum, ἐμβροχή.' Colv.

Absoluta strophiiis] Gyrard. f. 519. 607. Elmenh. Palat. strophis, Oxon. storsis. Est qui stropis velit seu struppis: quod eodemredit. Vide ad Gell. lib. x. cap. 3. 'struppis, quibus lectica deligata erat.' Frustra. Stropus et struppus ac stropus depravatæ Latinitatis sunt: cum meliores usi sint ipsis Græcis vocibus, Latine eas efferentes. Στρόφοι enim Græcis et στροφήια sunt 'intortæ tæniæ,' ut ait Auctor lib. viii. p. 173. sive funes stuppei torno invicem connexi et densi, vulgaribus ornatiores, et decoris gratia, strophia dicti. Vide ad Lucian. t. iii. p. 252. αἱ ἀγκύραι καὶ σρόφεια. Vitruv. lib. x. cap. 8. 'Remi circa scalmos strophis alligati:' ubi nequaquam cum Scalig. et Wesseling. lib. ii. Obs. cap. 28. opus est struppis refingi. Plin. lib. xxi. c. 2. 'Tennioribus coronis utebantur antiqui stropos' (malo strophos) 'adpellantes: unde nata strophiola:' ubi vide Comment. et Cuper. Apoth. Homeri p. 138. Salmas. in Plin. et hic Beroaldum. Male profecto suo ingenio hic abusus est Pricæus, divi-

nans stuppis pro stuppeis vinculis. Oud. Stropus malebat Vales. ad Ammian. xiv. c. 2. J. Bosscha. Donec muneribus largis et devotionibus faustis completa navis, absoluta strophiiis anchoralibus, &c. pelago redderetur] Virgil. 'Tempestatibus agnum Cædere deinde jubet, solvique ex ordine funes.' Quintilianus Proëmio operis: 'Permittamus vela ventis, et oram solventibus bene precemur.' In Heroicis Philostrati: 'Ἐβρώσθω ἡ ναῦς, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ.' 'Faustæ devotiones,' sunt quæ Suetonius 'fausta omina' vocat. Tacitus Annal. iv. 'precationes faustas:' opponuntur 'diræ devotiones' supra lib. ix. Pro strophiiis est qui stropis corrigit, quod non intelligo. Potest vulgatum ferri, (Beroaldum vide,) ni stuppis (i. e. funibus) malueris. Noster de hirta coma sua, in Apologia: 'Stuppeo tormento adsimilis.' Gracchus apud A. Gellium x. 3. 'Lecticam deponi jussit, stuppis quibus deligata erat, usque adeo verberari jussit, dum animam efflavit.' Pric. Absoluta strophiiis] Resoluta vinculis anchorarum: strophia enim vincula dicuntur, dictione Græca, στροφήιον, sed Latinis usitatis: quia strophia modo pro vinculis, modo pro coronis, modo pro fasciis (quibus pectora vincuntur) accipitur, ut supra diximus, ex eodem fonte cuncta derivata. Suidas docet strophium esse στρογγύλον ζωνάριον, id est, rotundum cingulum, et coronam capitis. Beroald.

Similis ritu pompæ] Oxon. simili structu p. quomodo et in Colvii editione. Pric.

Simulacra spirantia] Inepte Beroaldus hic vivos homines Deosve intelligit. Sunt imagines tanta arte effectæ, ut vivere et spirare viderentur, vulgatissima scriptoribus locutione. Vide Pric. Virg. iii. G. 34. 'Stabant et Parii lapidis spirantia signa.' Comm. ad Sil. lib. ii. vs. 430. 'Spirantem credas certamina anhela mo-

vere.' Alibi *vivere* dicuntur. Adi Heins. ad Prudent. Apoth. vs. 724. 'Sculptor ab æris Rudere decoctam consuescit vivere massam:' et viros doctos ad Propert. lib. II. 23. 8. 'Artifices vivida signa boves.' Supra lib. II. p. 22. Et sic Græci creberrime. *Oud. Simulacra spirantia*] Simulacra adeo fabre effecta, ut spirare viderentur. Arnobius lib. VI. 'Spirantia hæc signa, quorum plantas et genua contingitis.' Ammianus l. XXII. 'Spirantibus signorum figmentis.' Quæ heic Beroaldus posuit, videtur inter vigiliam et soporem scripsisse. *Pric. Simulachra spirantia*] Homines dicit, qui Deorum imaginem repræsentantes spirabant. Supra ait, Dii dignati humanis pedibus incedere. Beroald.

Grammatea dicebant] Meminit γραμματέων Ægyptiorum Lucianus de Sacrificiis (t. I. p. 537.) Εἰ δ' ἐθέλοις καὶ ταῦτα δαήμεναι, ὅφρ' εὖ εἰδῆς, ἀκούσῃ πολλῶν σοφιστῶν καὶ γραμματέων καὶ προφητῶν ἐξηρημένων, διηγουμένων πρότερον δέ φησιν ὁ λόγος, Θύρας δ' ἐπίθεσθαι βέβηλοι. Ut in his sacris γραμματεῖς, sic etiam Pontifici maximo Romæ suus erat scriba. Lapis vetus: AGRIÆ. TRYPHOSÆ. VESTIFICÆ. LIVIVS. THEONA. AD. EPISTVLIS. GRÆC. SCRIBA. A. LIB. PONTIFICALIBVS. CONIVGI. SANCTISSIMÆ. B. D. S. M. *Colv.* Vide Grut. p. 578. Fabr. Inscript. p. 325. 326. Sed multo minoris ordinis, et alius generis scribæ erant apud Romanos, quam γραμματεῖς, et quidem ἱεροὶ γραμματεῖς apud Græcos et Ægyptios: ut docet ipse Corn. Nep. in Eum. c. 1. ubi vide. Verum de eare late agendi locus hic non est. Ægyptiorum γραμματεῖς ἱεροὺς καὶ προφήτας vocat Ælian. lib. XI. Anim. c. 10. et Lucianus in Philopsemd. t. III. § 34. p. 60. Μεμφίτης ἀνὴρ τῶν ἱερῶν γραμματέων, θαυμάσιος τὴν σοφίαν, &c. ubi vide Comm. Quem auctor innuit, videtur nominari ἱερογραμματεὺς Clementi Alex. Strom. lib. VI. p. 757. Ed. Oxon. ubi ejus munera describit.

Ἱερομνήμονα dici etiam credit Salm. in præf. ad Solinum. Ineptæ Mss. D'Orv. Oxon. Pal. Guelf. *Grammata*, Fux. Reg. Coll. Voss. Edd. Vic. Junt. pr. *Grammateum*. *Oud.*

PAG. 251 *Velut in concionem vocato*] Lib. VI. 'Deos omnes ad concionem protinus advocare.' *Pric.*

Totoque] Edd. Junt. Ald. Colin. *totique*. Sed vide ad lib. III. p. 53. x. p. 231. et h. l. p. 249. item ad Sueton. Ner. c. 12. Leop. Guadagnum de Pand. Florent. cap. 15. Inscript. Murat. p. 659. 1. 'Hieronica solo.' Male vero *totæ* Plinio adfricat Salmas. ad Solin. p. 39. *Oud.*

Græciensi] Sic Gellius XIX. 10. 'Scimpodium Græciense' dixit. *Pric. Ritu Græciensi*] More Græcanico et lingua, λαοῖς ἄφεσις. Interpretamentum Græcarum dictionum est, *populis missio*: verba sunt, quæ Græci nostrique juxta usurpant, post cuncta celebrata mysteria, ut dicatur *Missio populi*, scilicet *est*, vel *datur*, ut tunc demum omnibus abire fas sit. Vis exemplum consimile? proximum habes: nam quotidie in mysteriis nostris solet sacerdos post peracta solennia dicere, 'Ite missa est:' ita nunc scriba Græce dixit, λαοῖς ἄφεσις: id est, *populis missio*, et ita legendum est. Mendosi codices non *missio* habent, sed *missis*, quod repugnat verbo Græco atque sententiæ: ἀφετήρια, 'apheteria' Græci dicunt carceres, unde equi emittuntur ad cursum, Græce dicitur θύρα ἱπποδρόμου. Sunt et 'apheteria,' auctore Suida, ὄργανα πολιορκητικὰ, id est, instrumenta ad urbes expugnandas accommodata. Beroald.

Ita ΛΑΟΙΣ ΑΦΕΣΙΣ, populi missio] Hæc *pop. miss.* absunt ab Ald. Roald. Vulgo additur interpretamentum, *populi missio*. Quod rectius a quibusdam abesse judicavimus, quamvis Ms. id agnoscat. Ceterum hic ritus ad populum pronuntiandi ita etiam fuit in Ecclesia veteri. Alludit Tertullianus

de Anima: 'post transacta solemnia dimissa plebe:' et multis aliis locis, ubi hac de re latius Clarissimus Pamelius noster. *Colv.* Flor. *δοι ἀφεστια*. Male. Michael Ritijs de regib. Francorum p. 529. lib. II. 'Antiquitus in illa vana Deorum superstitione peracta re divina conversus ad plebem sacerdos dicebat *λαοῖς ἀφεστis*, id est, populis missio, ut est apud Apuleium, quo verbo potestatem faciebat abeundi volentibus.' *Elmenh.* Pessime hæc a Beroaldo, aliisque, et Alciato in Parerg. VII. 10. sumi de sollempni formula, qua post sacra peracta indicabatur abeundi potestas, *ilicet*, abunde patet e seqq. 'Qua voce feliciter cunctis evenire, signavit populi clamor.' Sicuti etiam illa *populis missio* vel *missis*, ut est in Edd. pp. de *populi missio* Junt. pr. exsulant a Mss. tantum non omnibus, item Edd. Ald. Junt. post. *Colv.* et seqq. Græca quoque perperam absunt a Palat. Guelf. et Coll. Lips. In Fux. Reg. est *ἰτα λοζαφεστια*. In Pith. *ἰτα αοιλεφεστια*. D'Orv. *ἰτα O. i. h. S. cia*. In aliis *ita oistia*. Quare, abjecta inepta illa voce *ita*, putem legendum esse, ΠΛΟΙΟΥ ΑΦΕΣΙΣ, i. 'navis onerariæ dimissio.' Vel ΠΛΟΥ ΑΦΕΣΙΣ, 'navigationis initium.' Adi Salmas. de Annis Climact. p. 268. Jablonskium d. l. p. 442. Aliquando etiam Salmasius Plin. Exerc. p. 177. ingeniose conjecit: *ἰτα ΛΑΟΙΣ ΕΥΕΤΙΑ*. Sed rectius vel sic legas, ΠΛΟΥ ΕΥΕΤΙΑ, sine *ita*, i. e. 'Navigationis bonus annus' ac felix proventus, ab *ἔτος*. Obloquitur Is. Voss. p. 250. in Bibl. Lugd. Ed. pr. qui legebat ΛΑΟΙΣ ΕΞΕΣΙΑ, populis dimissio. Quia sequitur, 'ad suos quisque discedunt lares.' Hinc 'Dea abundantia' Græce *Εὐτηρία* in Inscr. Itin. Spon. t. II. p. 487. et Mus. Veron. p. 39. Passim enim *annus* de proventu annuo usurpatur. Adi ad Lucan. l. III. 70. 'Effusus niagnum Libye tulit imbribus annum.' Vel etiam ΠΛΟΥ ΕΥΕΣΙΑ ab *εὖ εἶναι*: quæ et *εὐθενία*

Delph. et Var. Clus.

vocatur. Confer Perizon. ad Ælian. lib. XIII. V. H. cap. I. et Comm. ad Thom. Mag. v. *Εὐθενεῖν*. Hæc certe conveniunt optime sequentibus verbis, et votis navigationi solemnibus, a qua maximus solet redire proventus, abundantia et felicitas, unde in nummo Commodi de classe Africana e portu exeunte, VOTIS FELICIBVS, quem memorat Burm. ad Sueton. Claud. c. 20. Vide Spartian. in V. Comm. c. 17. Mediobarb. in Numm. Comm. Tr. p. XI. Immo hæc Isidis navis *Salvia* dicebatur. Vide omnino Maff. Mus. Ver. p. 90. et 252. cum figuris huc facientibus. *Oud.* ΛΑΟΙΣ ΑΦΕΣΙΣ] Vide Parerg. VII. 10. Alciatum. *Pric.*

[*Quam vocem feliciter c. evenire*] Interpretatur Floridus 'jucunde accidere.' Sed quis umquam dixit eo sensu 'vox evenit mihi feliciter?' Impersonaliter sumenda sunt 'feliciter evenire.' Id hac voce denotari, non igitur 'populi missionem,' signavit populi clamor. Licet igitur Flor. et Pith. Codd. et Edd. pleræque Accusativum servant, prætuli cum ceteris Mss. *Colv.* Vulc. Wow. *Pric.* et Salmas. in Plin. p. 77. Ablativum *qua voce*. A Bert. exsulat *cunctis*. *Oud.*

[*Gaudio delibuti*] Phrasis Terentiana. Vide supra p. 141. dicta. *Pric.*

[*Thallos, verb. corollas*] Vulg. *talos*. *Thallus* est termes olivæ, quo Deum aras spargebant. Glossæ antiquæ: 'Sagmina, θαλλός, σπονδήλα.' Virgilius Ciri: 'Pergit, Amyclæo spargens altaria thallo, Regis Colchiacis animum defigere votis.' Athenæus lib. VII. Ἡρώτησεν Ἀρσινόη τὸν φέροντα τοὺς θαλλοὺς, τίνα νῦν ἡμέραν ἄγει, καὶ τίς ἐστὶν ἑορτή; Senes olim in Panathenæica pompa Minervæ sacros thallos ferebant; qui θαλλοφόροι inde dicti. Juncus, vetus scriptor apud Stobæum, libro de senectute: "Ὅτε νόμος αὐτοὺς ἐκείνους χειροτονεῖ τῇ Ἀθηνᾷ, ὥς φησι Ξενοφῶν ὁ φιλόσοφος, θαλλοφό-

Apul.

8 O

pous. *Colv.* Vide Comm. ad Hesychi Salm. Plin. Ex. p. 823. *Oud. Thallos, verbenas, &c.*] ‘Verbenas’ (inquit Servius ad *Æn.* xii.) ‘abusivè vocamus omnes frondes sacratas: ut est laurus, oliva, vel myrtus.’ *Thallos* proprie esse *olivæ* aut *palmæ* docent Pollux et Hesychius: at cum omnia ista sacris inserviant, ex usu confunduntur: hinc in Glossario, ‘Θαλλός, verbena:’ et ibidem, ‘Δάφνης κλάδος, verbena.’ *Pric.*

Exosculatis vestigiis Deæ quæ gradibus hærebant, &c.] *Ælianus* xi. 31. de Animal. Πρὸς τοῖς ἀναβαθμοῖς καλινδούμενος ἑώρατο, τῷ θεῷ, &c. χαριστήρια ἐκτίνων. *Idem.*

Discedunt] *Bas.* 1. *descendunt.* Scilicet de gradibus templi, ad quod forte per eos adscendebatur. Certe tale describit templum Deæ Syriæ *Lucianus*, et *Ruffinus Serapidis*, *Histor. Ecclesiast.* lib. ii. c. 23. *Colv.* *Oxon.* item *descendunt*, perpetua confusione, ac nullum Veteribus erat templum, per quod non adscendebatur gradibus. Verum quia additur ‘ad suos lares,’ satis liquet, Auctorem non tam in animo habuisse illum descensum, quam domitionem omnium et singulorum, sese separantium, dum quisque suam ad domum discedebant. Sed apud *Ovid.* lib. i. *Met.* vs. 381. *Themis* ait: ‘discedite templo, Et velate caput, cinctasque resolvite vestes.’ Quare *Dencalion* et *Pyrrha* vs. 397. ‘Descendunt, velantque caput, tunicasque recingunt:’ ut ex optimis Mss. legit *Heinsius*: adeoque *descendunt* priore loco etiam reponendum erat. Cum executionis verbis mandati verba, quæ in ceteris captavit *Ovidius*, sic elegantius, ex Veterum more, conveniunt. Nec etiam jubeat, eos a se invicem discedere, sed templo exire. *Oud.* Ad suos discedunt *Lares*] ‘Ad se quisque vago passim pede discedebant.’ *Pric.*

Nec tamen sinebat me animus ungue latius indidem digredi] *Lib.* x. ‘Nec eum,’ &c. ungue latius a se discedere

passa est.’ *Idem.*

Intentus in Deæ specimen] *Colvius intuitans.* *Woverius in Deæ speciem:* cum tamen *Deæ specimen* et supra sub initium dixerit. Accedo neutri istorum, at pro *specimen*, *specimini* repono. *Intentus Deæ specimini*, ut apud *Tacitum Histor.* iv. ‘Ingressus’ (*Serapidis templum*) ‘intentusque Numini,’ &c. et supra hic, ‘Magnisque imperiis ejus intentus.’ In vetere *Onomastico:* ‘Intentus, προσεχής.’ *Idem.*

Nec tamen Fama volucris, &c. cessaverat] *Q. Curtius:* ‘Fama, ut solet, strenue totas urbes discurrit.’ Vide supra p. 83. notata. *Idem.*

Familiares ac vernulæ, quique mihi proximo nexu sanguinis cohærebant, &c. repente lætati gaudio, &c.] Supra lib. vii. ubi de puella e latronum manibus servata: ‘Procurrunt parentes, affines, clientes, alumni, famuli, læti, faciem gaudio delibuti:’ confer et iv. 33. *Danielis.* ‘Nexu sanguinis’ hic, ut ii. ‘germanitatis nexus.’ ubi p. 21. dixi. Bene et *proximo* additum. *Donatus* ad ea *Adelph.* v. 8. ‘Hegio est his cognatus proximus. Bene proximus: nam multi gradus, et veluti rami sunt propinquitatis in affinitate et cognatione dispositi.’ In Glossario: ‘Proximitas, ἀγχιστεία.’ *Idem.* *Lætati gaudio, varie quisque munerabundi*] ‘Dona ferunt, præ se testantur gaudia vultu.’ *Idem.*

Reducemque ab Inferis] *Artemidorus:* Τὸν παρὰ προσδοκίαν σωθέντα, φάμεν ἐξ ᾧδου ἀναβεβηκέναι. *Lib.* iv. *Floridorum:* ‘Atque ita vespillonum manibus extortum, velut ab inferis postliminio, domum retulit.’ *Sidonius Apollinaris* lib. v. *Epistolarum:* ‘Quod restat, orate, ut operæ pretium sit, quod ab inferna propemodum sede remeavimus; ne, si in præteritis criminibus manserimus, incipiat ad animæ mortem pertinere, quod vivimus.’ *Colv.* *Divinum, &c. conspectum*] *Diurnum* legit *Oxon.* et cæteri Mss. *Pric.*

Æqui bonique facio] Pricæus explicat, 'oblaciones excipio gratis verbis, ipsas autem rejicio.' Verum ista expositio adversatur sequentibus: ubi ait se a familiaribus illis ipsis, de quibus hic sermo, abunde, quæ ad victum suppeterent, accepisse. Sensus Auctoris, sese maximum quoque gaudium cepisse ex conspectu familiarium, nec admodum fuisse commotum donis, quæ tamen sive accepta, sive non accepta, gratus in bonam accepit partem; ut hæc formula semper usurpatur. L. I. p. 11. 'Istud quidem, quod polliceris, æqui bonique facio: ubi vide Pric. *æqui boni* D'Orv. Oud. *Oblaciones honestas æqui bonique facio*] I. e. excipio gratis verbis, ipsas autem rejicio. Vide supra pag. 4. notata. Pric.

Cum mihi ad familiares, &c. succederet] Dissentio ab Editionibus: ubi præpositionem *ab* abjectam vidi, reliquis intactis. Quid si reposuerimus sic: *cum mihi id familiares, quod ad cultum sumptumque largiter suppeteret, deferre percurassent*: nisi forte magis arrideat, *suppeditaret*: quod, eadem notatione accipiendum, reperias apud scriptorem hunc non semel: inprimis lib. septimo: 'præsidium fugæ, quo facilius frustratis insecutoribus abderet sese, idem facile suppeditasse.' Iterum libro nominato: 'Et hercules dicerem, si loquendi copia suppeditaret.' Itidem scribere voluerunt lib. tertio: 'Medela supediat.' lego, *suppeditat*. Itidem et poëta Lucilius: 'Pistricem validam, si nummi suppeditabunt Addas empleuron.' Contra videbis usum Plinium libro nono, Epist. 11. de M. Tullio Cicerone loquentem: 'Illi enim et copiosissimum ingenium, et par ingenio materia, quam tam varietas rerum, quam magnitudo largissime suppeditabat.' Stewech. Frustra hic laborat Stewechius. Mera est librariorum menda in Ed. Bas. pr. *ad superflue inserentium*. Oud. *Affutis itaque ex officio singulis*] Affatis secundum sta-

tum ejusque. Plinius lib. v. Epist. 16. de Fundanii filia: 'Ut nutrices, ut pædagogos, ut præceptores, pro suo quemque officio diligebat!'. *According to their quality and condition*. Sidonius VII. 2. 'Agere cum singulis prout ætatis ratio permitteret: grandævos obsequiis, æquævós officiis obligare.' Spartianus in Didio Juliano: 'Senatum et equestrem ordinem in Palatium venientem admisit, atque unumquemque, ut erat ætas, vel patrem,' (Heraldus *fratrem*) 'vel filium, vel parentem, affatus blandissime est.' Pric.

Narratisque meis pristinis ærumnis, et præsentibus gaudiis] Oxon. et p. æ. e. p. g. Idem.

Me, &c. ad Deæ gratissimum mihi conspectum refero] E converso lib. x. 'Statimque se refert a noxio novercæ conspectu.' Idem.

Intra conseptum t.] Ubi sacerdotes, æditui, initiati habitabant. Ruffinus Ecclesiast. hist. lib. II. cap. 23. in descriptione templi Dei Serapidis: 'jam vero in superioribus extrema totius ambitus spatia occupant exhedræ et pastophoria, domusque in excelsum porrectæ; in quibus vel æditui, vel hi quos appellabant ἀγυέλωντας, id est, qui se castificant, commanere soliti erant.' Et vocabantur Pastophoria, a Pastophoris sacerdotibus scilicet. Glossæ antiquæ, citante Turnebo: 'Pastophorium, atrium templi, aut sacraria Pontificum vel gazophylacium. Nam Græcum est: quod idem est quod cella Domini.' D. Hieronymus in caput 22. Esaiæ accipit etiam Pastophorium, pro thalamo, in quo habitabat præpositus templi. Colv. *Intra conseptum templi*] Εἰς τῶν ἱερῶν περιβόλων, ut apud Amphilo- chium in Basilii vita. Glossæ: 'Περὶ φραγμα, conseptum.' [V. ad Solin. Salm. p. 8. J. B.] Pric.

PAG. 252 *Nox una vel dies aliqua*] Quod videtur prætulisse Elmenhorstius dies pro vulgato quies, non requies, hausit ex Membranis Florenti-

nis : in his enim est *dies* : sed perperam omnino. Isis non adparebat Apuleio, eumve monebat de die, sed de nocte, et in somno sive *quiete*, per somnium, ut vocem illam millies sumi nemo ignorat. Idque manifestum est toto hoc libro. Alia res est p. 257. 'Nec dies, nec quies ulla, ac ne momentum quidem tenue,' &c. ubi rursus somnum significat. *Oud.*

Quanquam cupienti voluntate prædictus] 'Quanquam ex unguiculis perpruriscens,' ut supra lib. x. locutus. *Pric.*

Tamen religiosa formidine retinebar] Apud Achillem Tatium lib. iv. 'Εγὼ τὴν μὲν ἀναβολὴν ἡχθόμεν, ταῖς δὲ τοῦ μέλλοντος ἐλπίσιν ἡδόμην. In quibusdam hic, *retardabar*. Oxon. *retrahebar*. Idem.

Percontaveram] Edd. Junt. Ald. *percunctaveram*, de more. De hujus similiumque verborum forma activa dixi ad l. i. p. 17. et alibi. Atque sic ex Mss. optimis 4. vel 5. et Ed. Merc. legendum in libro de Deo Socratis initio : 'Utra quippeni vera sententia est. Nam hoc postea videro tamen, cur neque de Luna, neque de Sole quisquam Græcus aut barbarus facile cunctaverit (seu *contaverit*), deos esse.' Ita totus hic locus legendus, vulgo miserrime habitus, i. 'nemo dubitans deliberaverit,' sed sine ulla fere hæsitazione crediderit. Vide de eo verbi sensu Gron. l. i. Obs. c. 18. Heins. ad Valer. Flacc. i. 156. me ad Hirt. l. viii. B. G. c. 32. *Oud.*

El castimoniorum abstinentiam satis arduam] Supplendum *inaudiveram*, vel *didiceram*. *Pric.*

Cautoque circumspectu] Bertin. *tantoque*, id est, magno, summo. Similia exempla apud Petr. Fabrum in regulas juris legisse videor. Etiam apud Stewechium in Vegetium. *Sciopp. Susp.* ii. 4. et *Symb.* Auctor noster ipse sæpe tantus eo sensu posuit cum aliis, ac voces *cautus* et *tantus* haud raro confusæ sunt. Adi omnino Cel. Drakenb. ad Liv. ii. 37. et

Sil. l. x. vs. 234. 'Nec tantâ relictum est Utî, Roma, tibi posthac ad prælia Paullo.' Hinc posset vindicari vulgatum in Flor. N. 2. 'tanta mole corporis' sive maxima, quanta est : ubi Stew. et Flor. non male legebant *tota m.* quæ etiam sæpe variantur. Hoc tamen loco non persuadet mihi Sciopp. eumque bene refellit Pricæus. *Oud.*

Multis casibus subjacet] Solon ad Cræsum apud Herodot. lib. i. Num. 32. Πᾶς ἐστὶν ἄνθρωπος συμφορῇ. Euripid. Medea : Πᾶς δ' ὀδυνηρὸς βίος ἀνθρώπων, οὐκ ἔστι πόνων ἀνάπανσις. *Elmenh.*

Esse veniendam] Eam lectionem mordicus retinuit Beroald. contra Parisiensibus placuit edere, *esse muniendam*. Persisto in eo, quod ad Vegetium docui, legendum, *esse riven-dam*. Plantus Persa : 'modice et moleste melius est vitam vivere.' Occasionem mendi inde esse dixi, quod Antiqui scripsissent *veivendam* : quomodo illi pleraque alia, ut pin-guius verba sonarent, exarabant. Manavit ex eadem librariorum seu incuria seu inscitia magnus quoque error libro proxime præcedenti : 'Color Deæ visus in speciem, corpus candidum, quod cælo demeat : amictus cæruleus,' &c. offendit viros bonos membranarum scriptio *deivisus* pro *divisus* : quare inde fabricaverunt, quod proximum erat *deæ visus*. Reperiuntur similia sexcenta in nummis, et lapidibus antiquis, ut 'eidus,' 'Serveilius,' 'leibertas,' pro 'idus,' 'Servilius,' 'libertas.' Emendandum video hoc Apuleii lib. primo de Asino : 'injecta atque obdita parte funiculi : et altera firmiter in modum coacta, ascenso grabatulo ad initium sublimatus, et misso capite laqueum induo :' emendandum, inquam, *sublimatus, eimmisso capite*. Stewechins. *Muniendam*. Ms. idem, *metuendam*. Bas. i. *veniendam*. Colv. Lego *mæ-niendam* : vetuste. Nam Veteres pleraque eorum, quæ nos per *u* dicimus,

per æ diphthongum pronunciabant. Hinc Virgil. lib. x. 'Atque ipsis prælia miscent Aggeribus mærorum:' pro *murorum*, ut ibi notabat Servius. Plant. Bacchidibus: 'Pergamum divina mœnium manu.' Apud M. Tull. de Legibus 'cæra' pro 'cura,' 'æsus' pro 'usus.' Brant. Meræ sunt aberrationes librariorum et typothetarum *met.* vel *minuendam*, ut in Ed. Vicent. *veniend.* in Edd. Ber. Bas. pr. Ceteri Mss. et Edd. *muniendam* optime servant, vindicavitque Pricæus; quamvis alioquin *mœniendam*, quod et G. Vossio in mentem venit, admitti posset, ut aliquoties Cæsari 'circum-mœnire.' Vide Ind. Not. Crebro *mœnire* usus est Gellius. Vide l. xii. c. 4. xiii. 27. In Pith. *vice muni.* Hoc. Oud. [*Cautoque circumspectu vitam quæ variis casibus subjacet, esse muniendam*] Seneca Epist. 71. 'Necesse est multum in vita nostra Casus possit, quia vivimus casu:' et ad Marciam cap. 16. 'Plena et infesta variis casibus vita est, a quibus nulli longa pax, vix induciæ sunt.' Virgilius: 'Casus apibus quoque nostris Vita tulit:' et Æn. xi. 'Miseris mortalibus:' ubi Servius: 'Qui sunt subiecti tot casibus.' Idem x. 'Humanis quæ sit fiducia rebus Admonet.' Ad quæ idem Commentatorum utilissimus: 'Latenter hoc dicit, Nolite putare fixam esse et stabilem felicitatem, magna est enim rerum varietas.' Donatus ad iii. 5. Andr. 'Audacter se incolumem in futurum promittit fore, cum vita hominis tam variis multisque sit periculis conferta:' et ad iii. 5. Eunuchi: 'Mirum vitæ crimen ostendit, velut ipsa sit campus possessioque fortunæ instabilis variorum.' Scholiastes vetus Horatii ad Carm. iii. 29. 'Per allegoriam describit varietates et vices humanæ vitæ, quæ dum quæta et læta est, subito adversis casibus inquietatur.' De eadem Dissert. 38. Maximus Tyrius: 'Ἔστι χρῆμα πολύμορφον καὶ παν-

τοδαπὸν, πολλαῖς μὲν τύχαις, πολλοῖς δὲ πράγμασι, πολλοῖς δὲ καιροῖς ἀλλοιούμενον. Andronicus Rhodius Nicomach. i. 16. § 4. Πολλὰ μεταβολαὶ γίνονται, καὶ παντοῖαι τύχαι κατὰ τὸν βίον. Diodorus Siculus lib. xiii. Πολλὰ ὁ βίος ἔχει παράδοξα, στάσεις πολιτικὰς, ληστείας, πολέμους, ἐν οἷς οὐ ῥᾶδιον διαφεύγειν τὸν κίνδυνον, ἀνθρωπον ὄντα. Dum autem de Casus potestate agimus, expendamus locum Servii Sulpitii, qui de morte Marcelli ad Ciceronem (Famil. iv. 12.) scribens, sic Epistolam orditur: 'Etsi scio non jucundissimum me vobis nuncium allaturum, tamen quia Casus et Natura in bonis dominantur, visum est faciendum, quoquomodo res se haberet, vos certiores facere.' Soline autem *boni vim Casus*, nullum impetum ejus *mali* experiuntur? imo potentiam ejus, si recte calculum ponimus, et singuli et universi sentimus. Quid igitur (inquires) reponendum? respondebo sine verborum ambitu. Compendium veræ scripturæ erat *oibus*: ex eo, voce inversa, illud *bonis* irrepsit. 'In omnibus' (inquit) 'Casus et Natura dominantur:' i. e. omnibus rebus. Servius ad Æn. iv. 'Tribus humana vita continetur, Natura, &c. Fato, &c. Fortuna: i. e. Casu: qui ad omnia pertinet quæ extrinsecus eveniunt.' Demosthenes: Μεγάλη ῥοπή, μᾶλλον δὲ ὕλον ἢ Τύχη παρὰ πάντ' ἐστὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων. Virgilius: 'Sors omnia versat:' quibus accedant Sallustii illa: 'Humanarum rerum pleraque Fortuna regit.' *Muniendam* autem in Appuleio certa lectio est, quicquid libri, quicquid conjectores oggerant. Locutio est a re gymnastica desumpta. Gellius xiii. 26. ex Panætio: 'Vita hominum, &c. negotia periculaque ex improvise assidua quotidianaque fert. Ad ea cavenda atque declinanda perinde esse oportet animo semper prompto atque intento, ut sunt athletarum qui pancratiastæ vocantur. Nam sicut illi ad certan-

dum vocati projectis alte brachiis consistunt, caputque et os suum manibus oppositis quasi vallo præmuniunt: membraque eorum omnia, priusquam pugna mota est, aut ad vitandos ictus cauta sunt, aut ad faciendos parata: ita animus atque mens viri prudentis, &c. omni in loco atque in tempore prospiciens debet esse, erecta, ardua, septa, solida, expedita, nunquam connivens, nusquam aciem suam flectens: consilia cogitationesque contra Fortunæ verbera, contraque insidias iniquorum, quasi brachia et manus prætendens, ne qua in re adversa repentina incursio imparatis improtectisque nobis oboriatur.' Quo loco, præter optime Appuleii illustratum sensum, habes, *cauta*, et *præmuniunt*, et *prospiciens*: priores quarum duas Appuleius posuit. Falsi porro qui ex Cod. Ms. *tantoque circumspectum* legunt: 'cautum circumspectum' dixit et lib. xiv. Ammianus Marcellinus, qui mutando vel adfirmando Appuleiano textui imprimis conducibilis Scriptor. *Pric*.

Hæc identidem mecum reputans, &c.] Lib. i. 'Hæc identidem mecum replicabam.' *Idem*.

Quanquam festinans differebam] Claudianus: 'Manifestaque gaudia differt.' Florid. iv. Noster: 'Quanquam oppido festinant, &c. cursum cohibent:' et Miles. vi. 'Quanquam festinans obsequium terminare, mente capitur temeraria curiositate.' *Idem*.

Hanc experrectus imaginem diu diuque apud cogitationes meas revolvebam, quid rei portenderet] Conferantur hic quæ ad Act. 10. 17. adnotavimus. 'Revolvere apud cogitationes suas,' ut apud Lucianum, *πρὸς ἑαυτὸν ἀνακυκλοῦν*, et, *συνεγείρειν, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἀνατυλίττειν*, in Nigrino: et, *τοὺς λογισμοὺς ἐλίττειν*, in Synesii Epistolis. *Idem*.

Præsagium somni] Fux. pr. *somni*.

Roald. Sic et Guelf. perpetua fere variatione ob adfinitatem et litterarum et significationis. Vide Burm. ad Virg. *Æn.* i. 351. Drakenb. ad Liv. l. viii. 6. 'Quæ somno visa fuerant.' *Somni* prætulit Pricæus; haud ego; nam *præsagium somni* est somnium. Sic p. 253. 'Sollertiam somni mirabar.' *Oud.* *Ut tamen sese præsagium somni porrigeret, &c.*] Videtur ut ut, et *somni* legendum. *Pric*.

Patrium oblatione credebam] Corrige, *partium oblatione*: nam ex illa oblatione partium, quas pleno gremio visus erat sacerdos offerre, conjectabat lucrum certum indubitanter significari. *Beroald*.

In proventum pr. attonitus] Malim, *attentus*. Sciopp. Susp. ii. 4. et Symb. Forte *attentus*, quod et Scioppio placuisse video. Sed et lib. i. 'In stuporem attonitus.' Et hoc ipso lib. xi. 'in aspectum meum attonitus:' nisi et ibi fortasse rectius, *attentus*, putes: ut lib. x. 'partim voluptario spectaculo attonita,' Colvius ex Aldo reposuit, *attenta*. Livius lib. iv. Annal. 'Qui postquam intentos homines in eventum alieni periculi pro se incautos neglectis vigiliis stationibusque est adortus.' Brant. *In modum pr. Pith. in provectum Fux. in perventum* Edd. Scriverii, qui itidem male contra omnes Mss. edidit *adtentus*, licet id margini sui libri adleverit quoque Gruterus. *Adtonitus* significat cum stupore esse attentum. Vide Pricæum, et notata ad l. iv. p. 79. 'Huic me operi adtonitum.' *Oud.* *In proventum prosperiorem attonitus*] Sciopp. et Brant. *attentus*: odioso: idem valet enim *attonitus*: sic ii. 'In aureos refulgentes, &c. attonitus.' Scriptor de bono Pudicitiae in Cypriani operibus: 'Animus propensus ad fidem, et mens attonita ad sacram religionem.' Juvenalis: 'Magnæ mentis opus, nec de lodice paranda Attonitæ.' Supra hic: 'In humano aspectu meo attonitus:' et iv. 'Nu-

tantem, ac pendulum, et in prospectu attonitum.' *Pric.*

Templi matut. apertiones] Porphyrius: Καὶ ταῦτα δεικνύοντες ἐν τοῖς ἱεροῖς, ὥσπερ ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ ἀνοίξει τοῦ ἁγίου Σαράπιδος, ἥτε θεραπεία διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος γίνεταί, λείβοντος τοῦ ὑμφοδοῦ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ πῦρ φαίνοντος, ὀπηνίκα ἐστὼς ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῇ πατρίᾳ τῶν Αἰγυπτίων φωνῇ ἐγείρει τὸν θεόν. *Colv.* De hoc ritu multa cognitu digna colligerunt principes Criticorum, Scaliger ad Tibullum lib. i. p. 132. Brissonius de Formul. lib. i. et Lipsius Elect. 2. cap. 18. *Elmenh.*

Valvis cudentibus] Fux. *velis c. ut infra, repente velis reductis.* De his templorum velis est in Querulo. Ita enim legit Lipsius. *Roald. Velis.* Male vulgo *valvis.* Oppansa olim vela aris et statuis: quæ adducta a profanorum conspectu eas tuebantur, reducta revelabant. Noster infra, de se initiato: 'Sic ad instar Solis exornato et in vicem simulacri constituto, repente velis reductis, in adspectum populi errabam.' Tertullianus Apologetico: 'solis enim sacerdotibus adire licitum, et conspectus ceterorum velo oppanso interdicebatur.' Elegans locus, Themistii Epitaphio ad hunc ritum alludens: "Ὅποτε δὲ ὁ προφήτης ἐκεῖνος ἀναπέτασας τὰ προτύλαια τοῦ νέω καὶ τοὺς χιτῶνας περιστείλας τοῦ ἀγάλματος, καλλύνας τε αὐτὸ καὶ ἀπόσμηξας πανταχόθεν, ἐπεδείκνυ τῷ μουμένῳ μαρμάρυσσόν τε ἤδη καὶ αὐγῇ καταλαμπόμενον θεσπεσίᾳ, ἥτε ὀμίχλῃ ἐκείνῃ, καὶ τὸ νέφος ἀθρόον ὑπερβήγγυτο, καὶ ἐξεφαίνετο ὁ νοῦς ἐκ τοῦ βάθους, φέγγους ἀνάπλεως καὶ ἀγλαίας ἀντὶ τοῦ πρότερον σκότου. Ἀφροδίτῃ δὲ παρῇν δαδουχοῦσα, καὶ Χάριτες συνεβίγγανον τῆς τελετῆς. Τὸ μὲν οὖν πρόσωπον καὶ τὸ σχῆμα ὅλον μόνον δῆθεν ἐπῆν Ἀριστοτέλους τοῖς μυστηρίοις. Ἄπαντα δὲ ὅμως συναεῶγγυτο τῶν σοφῶν τὰ ἀνάκτορα καὶ συνεπώπτευσας ἂν τὰ ἱερὰ, &c. In comædia Querulo: 'Isti sunt, qui in fanis et in sacellis observant vela.'

Paullinus ad Cytheriam: 'Tunc et discusso nudata altaria velo Amisere sacri religionem adyti.' Nec aliter olim iudices sese a conspectu vulgi secernebant, cum causa quæpiam majoris momenti, quæque ampliorem deliberationem requireret, incidisset. De quo post ad Florida. *Colv.*

Deæ venerabilem conspectum apprecamur] Supra hic: 'Augustum specimen Deæ præsentis statui deprecari.' *Pric.*

De penetrati fonte petitum spondeo libat] Beroaldus mavult, *spondeon lib.* et bene explicat. Ad quem addiderim Athenæi locum lib. xi. *Λοιβάσιον, κύλιξ ὥς φησι Κλέαρχος καὶ Νίκανδρος ὁ Θειατεριηνδς, ᾧ τὸ ἔλαιον ἐπισπένδουσι τοῖς ἱεροῖς, σπονδεῖον δὲ ᾧ τὸν οἶνον, et Philonis Judæi lib. iii. de vita Mosis: Τὴν τράπεζαν, τὰ σπονδεῖα, τὰς φιάλας, τὰλλ' ὅσα πρὸς θυσιὰς ἀναγκαῖα καὶ χρησίμα. Colv. De penetrati fonte. Bertin. Deæ p. f. Sciopp. in Symbola. Bert. et Flor. Deæ p. fonte p. spondeo. Sicuti etiam emendavit Schikeradt. Beroald. legit *spondeon*, male. Virgil. 'pateris libamus et auro.' Pollux in Onomast. lib. vi. c. 6. et lib. x. c. 18. καὶ ποῦ καὶ σπονδεῖον, ᾧ καὶ τὸν οἶνον ἐπισπένδουσι. *Elmenh.* Pro de præter Bert. et Flor. *deæ* vel *dee* habent quoque Fux. Pith. D'Orv. Guelf. Oxon. Palat. unde vix dubito, quin restituendum sit *deque*. Nam per *penetrati* intelligi Deæ sive ejus templi penetrati, per se patet, ac præpositionem sic addit Auctor l. ix. p. 179. 'Vas inmane aquæ perlucidæ de proximo petitæ fonte.' Que abiit in *æ*, ut contra mox p. 253. *æ* in *quæ*. Dein *fonte petitum spondeo* mordicus retinent omnes Mss. unde eo descendunt plerique, ut *liquorem* subintelligant. At talis ellipsis mihi videtur durissima; potiusque accedo Lipsio et Schickerado, et Edd. Wowerii ac Pricæi, legendo *fontem*, sive aquam fontanam. Nam male omnino Beroaldus, quique eum de more sequun-*

tur Junt. Ald. Bas. item Vulc. Ed. sec. reposuere *spondeon*, et pejus Collin. *spondeum*. Quis unquam credat, *petitum spondeum libat* significare 'calicem expromit coque libat.' Instrumentum, quo libatur, semper poni debet casu Ablativo. Adi me ad I. VIII. p. 161. *σπονδεῖον* alio sensu sumi nequit. Vide et Hesych. ac Suidam, et Clem. Alex. Strom. VI. p. 758. Isidis *στολιστὴς ἔχει τὸ σπονδεῖον*. Stulti fuere, qui *spondeon* hic ceperunt de carmine sacrificali, si vera tradit Beroald. Præterea in Pith. et Bert. est *penetrabili*. Oud.

Spondeo libat] Glossarium: 'Libat, *σπένδει*, Libat, *σπείσον*, &c. *σπονδαί*.' lege, *Libu*, *σπείσον*, &c. *Libamina*, *σπονδαί*. Glossæ aliæ: 'Σπονδῆ, libamentum, libamen,' &c. *Spondeum* hic ad Græcam formam. Donatus ad IV. 5. Andr. 'Græci *πλατέαν* dixerunt, quam nos *plateam*: secundum ejusmodi formam *Μηδείαν*, et *Medæam*, *σπονδεῖον*, et *Spondeum* dicimus.' Hesychius: *Σπονδεῖον, ἀγγεῖον, ἐν ᾧ τοῖς εἰδώλοις ἐπέσπενδον*. adde Snidam. et VI. 6. Pollucem. *Pric. Petitum spondeon libant*] Græci *spondeon*, id est, *σπονδεῖον*, vocant calicem et poculum libatorium atque sacrificale: *spondeus* pes est metricus cunctis notus, qui constat ex duabus syllabis longis, dictus *παρὰ τὴν σπονδὴν*, quia in sacrificiis libantes eo utebantur: Græci enim *σπονδὴν* libamina appellant. Numa Pompilius hunc pedem pontificium nominavit, cum *spondeo* melo, hoc est, cantu, patrios placaret indigetes. Præterea thure incensis altaribus, tibicen *spondalion* canere jubebatur, ut duabus longis melodiis, quasi duplicibus et jugibus vocibus, prospera Deorum voluntas firmaretur. Sensus est: Sacerdos de sacratio penitior calicem libatorium exprompsit, eumque libavit. Et ita legere malo, ut *spondeon* sit casus accusativus, accipiasque pro vase, quam quod *spondeo* legatur septimo

casu, et accipiatur pro pede et carmine sacrificali. Suidas tradit *σπονδεῖα εἶναι ἀγγεῖα ἐν οἷς σπένδουσι*: id est, *spondeæ* esse vasa in quibus sacrificant. Beroald.

Inchoatæ lucis salutationibus] Ex hoc ritu intelligendus Seneca Epistola xcv. 'Vetemus salutationibus matutinis fungi, et foribus assidere templorum. Humana ambitio istis officiis capitur: Deum colit, qui novit.' Arnobius lib. VII. 'Quid sibi volunt excitationes illæ, quas canitis matutini, collatis ad tibiam vocibus? Obdormiscunt enim superi, remeare ut ad vigiliis debeant? Quid dominationes illæ, quibus bene ut valeant auspicabili salutatione mandatis? Somni enim quiete solvuntur: occuparique ut hoc possint, lenes audientæ sunt nœniæ?' Tertullianus de Jejunii: 'Unde et qui in idolis commendis et in hac re ornandis, et ad singulas horas salutandis adulantur, currationem facere dicuntur.' Colv. P. 259. 'Deæ matutinis perfectis salutationibus.' Quare etiam ad hoc adorandi officium primo mane surgebant. Vide Comment. ad Sueton. Aug. c. 78. et hic Beroaldum, vere monentem, 'pleraque omnia instituta nostræ' (Romanensis Eccl.) 'religionis sumpta esse translataque ex cerimonia Ethnicorum.' Inepte est in Edd. Junt. Ald. *saltationibus*. Ms. D'Orv. *solutionibus*. Oud. *Lucis salutationibus*] Adorationibus matutinis incipientibus: namque 'salutationes' dicuntur venerationes Deorum, et adorationes: et 'salutare' Deos, est venerari et adorare. Teren. in Phormione: 'At ego Deos penates hinc salutatum domum devortor.' Exponit Donatus salutatum, adoratum: quod est primum post redditam precem. Hoc idem tradit Servius in 20. commentario. Martialis: 'Compres-sis natibus Jovem salutarat.' Plautus in Curculione: 'Quis hic est, qui aperto capite Æsculapium salutat?'

Vitruvius in quarto de Architectura præcipit, si circum vias publicas erunt ædificia Deorum, ut ita constituentur, ut prætereuntes possint aspicere, et in conspectu salutationes facere: hoc est, ut docuimus, Deos adorare et venerari. Non ineleganter et nos, quando imus auditum divina mysteria, dicere possemus, nos facere salutationem, et Deum salutare. *Beroald.*

Primam horam] Sic et nostri sacerdotes primam, tertiam, sextam, novam horas habent sacrificiis legitimas et deputatas. Si curiose intraspexeris novissimum hoc volumen Appuleianum, hand dubie cognoscēs pleraque omnia instituta nostræ religionis sumpta esse translataque ex cerimonia ethnicorum. *Idem.*

PAG. 253 *Cum me Fotis malis incapistrasset erroribus*] Sic I. 18. Aristæneti, τοὺς νέους κακοτεχνεῖν. Virgilius: 'Ut me malus abstulit error!' ubi Servius: 'Amor errare plerumque compellit.' *Incapistrare* hic, ut apud Juvenalem 'maritale capistrum:' simili figura supra II. 'amoris pedicis illigare:' et VII. 'amoris animum irretire.' *Pric.*

Quem, &c. notæ dorsualis agnitione recuperaverant] 'Factitiam' istam notam, an 'naturalem' dicemus? ut 'naturalem' putemus, facit hic Suetonii locus: 'Qua statura, quo colore esset, quibus corporis notis vel cicatricibus:' ut 'factitiam,' (quod et facimus libentius) faciunt subsequentes loci. Isidorus Orig. xx. 16. "Character est ferrum coloratum, quo notæ pœcudibus inuruntur." Virgilius: 'Continuoque notas, et nomina gentis inurunt:' ubi Servius: 'Notas, characteres.' Anacreon: 'Ἐν ἰσχυροῖς μὲν Ἰπποῖσι Πυρρὸς χάραγμα' ἔχουσι. In Excerptis Theodoti, excusis cum Clementis Alexandrini Operibus: Καὶ τὰ ἄλογα ῥῶα διὰ σφραγίδος δεικνύσι τίνος ἔστιν ἑκάστων, καὶ ἐκ τῆς σφραγίδος ἐκδικεῖται. ubi et ἐκδικεῖν, est

fere idem quod heic *recuperare*. Vide Hesychium in Νόματα. Lorinum ad Denteron. 22. 3. Cerdam ad I. Georg. vers. 263. *Idem.* *Notæ dorsualis*] Designat, equum notam sive maculam in dorso habuisse, qua fiebat cognobilior: sic Bucephalus Alexandri Magni impressum habuit armo taurini capitis insigne: sic et Cæsaris dictatoris equus pedes priores similes humanis pedibus habuisse proditur. A dorso *dorsualis* nota dicta. Solinus: 'Aculeatæ sunt,' inquit, 'delphini spinæ dorsuales.' *Dorsualia* quoque dicuntur operimenta jumentoria. Julius Capitolinus in Gallienis: 'Processerunt etiam altrinsecus centeni albi boves cornibus auro jugatis, et dorsualibus sericis discoloribus præfulgentes.' *Beroald.*

Lucrosæ pollic.] Vet. *lucrosque*. Colv. Notat Nonius apud Plantum *lucrum* masculino genere dictum, Persa: 'Nunc ea narrabo, unde tu pergrandem *lucrum* facias:' ut et *corius* Pœnulo: 'Heri in tergo meo tris facile corios contrivisti bubulos.' Sic apud Nostrum *lorus* I. III. 'Et cum dicto lorum quempiam sinu suo depromit.' *Brant.* *Lucrosque* exaratur quoque in Fux. D'Orv. Pal. Guelf. Oxon. quasi pluralis a sing. *lucrus*. Vide Non. p. 210. Ed. Merc. de loro masc. gen. vide ad I. III. p. 52. In Flor. N. XI. constanter habent Mss. et Edd. Vett. 'herediolum sterilem.' Non audio tamen hic loci. Ipsi sensui *lucrosæ* magis respondet. *Oud.*

Sollicitus sedulum colendi frequentabam ministerium] Supra hic: 'Si sedulis obsequiis, et religiosis ministeriis, &c. numen promerueris nostrum.' Vide p. 116. dicta. Pro *sollicitus*, puto *sollicitius* scribendum: sic 'sollicitius cavere,' in Apologetico. *Pric.*

Futura] *Lego futuri*: spes, inquit, boni futuri fulciebatur præsentibus beneficiis, quasi pignerata. *Beroald.*

Accipiendorum sacerorum] Ex Græco

παραλαμβάνειν τὰ μυστήρια. Consule Herald. ad Arnob. l. v. 169. 'sumentes initia.' Oud. *Accipiendorum sacrorum cupido gliscebatur*] Hæc explicant hunc Glossarii locum, 'Desiderata, λειτουργία, τελετή.' *Pric.*

Primarium sac.] Tertullianus Apologetico (c. 8.) 'Atqui volentibus initiari moris est, opinor, prius patrem illum sacrorum adire: quæ præparanda sint, describere.' Colv. Bert. *summarium.* Sciopp. in Symb. *Elmenh.*

Et sobriæ religionis observatione famosus] Laus sacerdoti apta. Gellius xv. 18. de Cornelio quodam: 'Sacerdotii religionibus venerandus, et castitate vitæ sanctus.' De Sacerdote Eugenio l. ii. Victor Uticensis: 'Per conversationem bonorum opærum venerabilis et reverendus.' *Famosus* est ἐκ τῶν μέσων, hic in partem meliorem ponitur: sic supra ix. 'famosa castitate matrona:' et Judith. 8. 8. apud Latinum Interpretem, 'Erat in omnibus famosissima.' In vetere Onomastico: 'Famosus, εὐφημος.' Ita Græci utroque sensu περιβόητον. Hesychius: Περιβόητος, ὁ ἐπὶ κακοῦ ἢ ἀγαθοῦ φήμην ἔχων. *Pric.*

Ut solent parentes immaturis liberorum desideriis modificari, meam differens instantiam] Macrobius Somn. Scip. i. 13. 'Sed hoc ipso, quo tibi celerem finem spem fruendæ beatitatis arcescit, irretitur laqueo passionis, &c. Et hoc est, quod Paulus filium spe vitæ verioris ad se venire properantem prohibet ac repellit.' Ibidem ii. 12. 'Cumque eum ultro spes ista traxisset ad moriendū desiderium, succedit Pauli patris opportuna dissuasio, accensam filii festinationem ab appetitu spontaneæ mortis excludens.' *Idem.*

Solatiis] Pal. *solatus.* Hæc autem vox non jungenda est τῷ *anxium*, sed 'spei mel. solatiis demulcebat mihi animum alioquin anxium.' Oud.

Nam et diem, qua quisque possit initiari, Deæ nutu demonstrari, et sacerdo-

tem qui sacra debeat ministrare, ejusdem providentia deligi] Clemens ad Corinthios: Πάντα τάξει ποιεῖν ὀφείλομεν, ὅσα ὁ δεσπότης ἐπιτελεῖν ἐκέλευσεν κατὰ καιροὺς τεταγμένους, τὰς τε προσφορὰς καὶ λειτουργίας ἐπιτελεῖσθαι, καὶ οὐκ εἰκῇ καὶ ἀτάκτως, &c. ἀλλ' ὀρισμένοις καιροῖς καὶ ὥραις, ποῦ τε, καὶ διὰ τίνων ἐπιτελεῖσθαι θέλει αὐτὸς ὥρισεν, τῇ ὑπεράττῃ αὐτοῦ βουλήσει, ἵν' ὁσίως πάντα γινόμενα εὐπρόσδεκτα εἴῃ τῷ αὐτοῦ θελήματι. Quid aptius (etsi in cultu tam dispari) ad Appuleium illustrandum? Accedant his quæ (nec apposite minus) Theophylactus ad Rom. 12. 2. Πολλὰ ἀγαθὰ ὄντα οὐκ εὐάρεστὰ εἰσιν, ἢ παρὰ τὸν καιρὸν, ἢ παρὰ τὸ πρόσωπον. οἶον, τὸ θυμῶν τῷ θεῷ, ἀγαθὸν ἔστιν, ἀλλ' ὁ Ὅξίλας παῖσας, οὐκ εὐηρέστησε. Καὶ καλὸν ἦν τὸ τοῖς μαθηταῖς τὰ ΜΤΣΤΗΡΙΑ πιστευθῆναι, ἀλλὰ πρὸ καιροῦ, οὐκ εὐάρεστον. *Pric.*

Ac neque vocatus morari, nec non jussus festinare deberem] Horatius: 'Cautus adito, Neū desis operæ, neve immoderatus abundes.' *Idem.*

Quamquam] Corrige, *quenquam.* Be-roald.

Tam perditæ mentis] Gloss. 'Tam perditus, οὕτως πανώλης.' *Pric.*

Non sibi jubente] Nota *jubere* absolute cum Dativo pro 'imperare,' 'præcipere,' ut Claud. l. ii. in Ruf. vs. 155. 'Hispanis Gallisque jubet.' de ii. Cons. Stil. 85. 'Ipsa jubet signis.' Alioquin consule scripta ad Suet. Vespas. c. 8. Oud. *Dea*] Flor. et Rom. ju. *Domina.* Sic 'Domina Venus' apud Petronium. Vide Passeratium ad Propertium. *Elmenh.* Mss. et Edd. O. *domina*, præter Vulg. sec. qui perperam Colvii frigidissimam conjecturam e mutandi pruriginē natam receperat. Passim Deæ audiunt *Dominae*, et Dii *domini.* Adi Heins. ad Ovid. Ep. iv. 12. 'In dominos jus habet ille deos:' et κατ' ἐξοχήν Deum mater, quæ Nostro est Isis p. 241. 'audit Domina.' Confer Burm. ad Val. Flacc. l. iii. 23. 'Ad-

suetus Phrygiæ dominam vectare per urbes.' Immo ipsa Isis. Juven. S. VI. 530. 'Credit enim ipsius dominæ se voce moneri.' Oud.

PAG. 254 *Inferum claustra*] Πύλας Ἀδου. *Pric.*

Ipsamque traditionem ad instar voluntariæ mortis et precariæ salutis celebrari] Quæ Paulus Rom. 6. 11. et 2 Tim. II. 26. scribit, hæc commode illustrabunt. Supra heic: 'Memineris, &c. cujus beneficio ad homines redieris, id ei totum debere te quod vives.' *Traditionem* hic sacrorum intellige. *Idem.*

In i. finitæ lucis limine const.] Bene dicitur 'extingui lumen vitæ,' 'linqui lumen vitæ,' et similia, non vero 'constitui in lumine vitæ;' sed optime ad 'finitæ l. limen' pervenit ille, qui ad ultimam vitæ metam processit, unde ei statui opponuntur 'novæ salutis curricula,' vel quasi e domus limine, quo adhuc constituitur, jam jam e vita exiturus est. Vide de *limine*, Gr. οὐδῶ, *vitæ, lucis*, ipsum *Pricæum*, et omnino, quos laudat Burmann. ad Virg. *Æn.* VI. 829. et ad Rutil. Itin. lib. I. 25. Wopkens. Misc. Obs. v. IV. p. 267. Silius Ital. I. XIII. 548. 'turbæque in limine lucis Est iter extinctæ.' Contra 'limen mortis' sæpe, ut Plinio I. VII. c. 44. Silio I. V. 423. XIV. 444. Nullus fere locus est, ubi *limen* et *lumen* non confundantur. Sicut etiam *limen* et *limes*; ut hic in Regio est *limite*, quod certe multo præferendum foret τῶ *limine*, quodque etiam divinaverat *Pricæus*. Adi, quæ scripsi ad lib. VI. pag. 120. 'Cujus limite transmeato.' Edd. Ald. Junt. post. prave *munine*. Oxon. *constituto*. Oud. *In ipso finitæ lucis limine constitutos*] 'In ultimo spiritu constitutos,' ut apud Latinum II. Maccab. VII. 9. Interpretem. Seneca IV. 11. de Benef. 'Cum in ipso fine vitæ constituti sumus:' τὸ *limine* Beroaldus supposuit, ex Virgillii illis: 'Infantumque animæ flentes in limine

primo;' quibus adde Claudiani ista: 'Vitæque et lucis in ipso *Limine* contentus;' et quæ ad Isidor. Pelus. v. 251. A. Schottus. At in Oxon. et aliis non paucis codd. *lumine*: quod rectius esse constabit ex sequentibus testimoniis. In vetere Epigram. 'Finito lumine vitæ.' Apud Ciceronem I. de Divinat. 'Vitæ lumina linquens;' et xv. 6. A. Gellii: 'Vitæ jampridem lumina linquens.' Firmicus VIII. 6. 'In ipso nascenti lumine constituti.' Virgilius ipse: 'Si lumina vitæ Attigerint:' ad quem locum vide Cerdæ Collectanea. Potest et *limite* scribi, nec incommode. Sedulius ad 2 Tim. II. 4. 'In extremo vitæ limite constitutus;' præcedens autem lectio recipienda. *Pric. Lucis lumine*] Lego, *limine*: sic Virgil. 'Infantumque animæ flentes in limine primo.' Beroald.

Post sunt] Corrige, *possint*. *Idem.*

Elicere] Fulvius, *eligere*. Ego vulgatam probo lectionem. *Elicere* scilicet ex regione mortis et leti ex dentibus ipsis. Plant. 'ex saltu damni aliquem *elicere*.' *Sciopp. in Symb. Eligere*] Bert. et Rom. *elicere*. Elmenh. *Eligere*. Ita recte Beroaldus: cum in aliis sit *elicere*. Notatus a me in Plinio similis error lib. X. Epist. 30. ubi in vulgatis est, 'elice igitur id quod præcipue res ipsa suaserit,' reposui *elige*. Tu elige utrumvis, mi lector. Brant. Satis defendi potest id quod ex conjectura Beroaldi primum recepere Basileenses, et dein reliqui, *eligere*, sive optare et seligere sibi sacerdotes maxime senes; qualis hic ille primarius sacerdos, uti et Liniger Achoreus apud Lucan. lib. X. vs. 176. 'O sacris devote senex, quodque arguit ætas Non neglecte deis.' Sed vereor, ut in nullo sit Ms. libro, nec Ed. Vet. Certe in omnibus, mihi visis, scriptis editisque, aut quorum utor excerptis, habetur *elicere*: quo verbo designatur blanda et potens Deæ vis, retrahentis quasi senes, qui

jam in ipso Inferni limine et Acherontis ripa constituti sint, in recidivam vitam, et novæ salutis curricula. Estque verbum, quod passim adhibetur in sacris Inferis, et Manium evocatione. Consule Broukhus. ad Tibull. l. 1. 2. 45. 'Manesque sepulcris Elicit, et tepido devocat ossa rogo.' Vel sumitur quoque pro 'extrahere,' 'eripere,' 'liberare.' Plaut. Bacch. 111. 1. 17. 'Ex luto ceno eliciat.' Claud. l. 1. in Ruf. vs. 57. 'Elicit obpressas tenebroso carcere leges;' ac sæpius. *Oud. Elicere*] Legendum est *Eligere*: et est ordo ac sensus: Numen Deæ solet eligere constitutos in ipso lucis finitæ limine. *Beroald.*

Quodammodo renatos] Ab extremo vitæ lumine revocatos, neque enim de *mysteriis* accipiendum, ut in illis, 'Taurobolio, criobolioque, &c. renatus.' *Pric.*

Ad novæ reponere rursus salutis curricula] Hoc est quod supra: 'Ultra statuta fato tuo spatia, vitam mihi quoque prorogare licere.' 'Transactis vitæ' nempe 'temporibus,' ut jam proxime dictum. *Idem.*

Cæleste sustinere præceptum] Quiete et tranquille exspectare: quo sensu Jacobus 5. 7. 8. *μακροθυμειν* dixit. *Idem.*

Ceteri, cibis] Huc pertinet locus Terulliani adversus Psychicos: 'Quales castimoniam Apim, Isidem, et magnam matrem certorumeduliorum exceptione purificant.' *Colv. Cibis profanis ac nefariis*] *Κοινῶς καὶ ἀκαθάρτοις.* Act. 10. 14. *Pric.*

Nec impatientia corr. obs. m.] Reponere velim verbum vetus et probum: *nec impatientia corr. obs. m.* quod etiam recte restitutum ab elegantissimo Lipsio Noctium Atticarum l. 1. 'Nequaquam putaverint contra dictum ejus esse faciendum; etiamsi repentinus aliquis casus rem commodius agi posse pollicetur: ne, si spes fellisset, culpa imparientia et pœna indeprecabilis subeunda esset.' Sic

'parientiam accommodare' Cod. Justin. restituit doctissimus Jurisconsultorum, doctor meus, Jac. Cujacius Observation. lib. 1. cap. 6. *Colv. Imparientia* *Colv.* bene et docte. Insolitum huic ævo verbum, sed vetus, et a Lipsio lib. 1. Elect. cap. 7. restitutum Agellio lib. 1. Noct. At. cap. 13. 'Dedignationem pariendi' dixit Plinius Panegyrico. *Brant.* A prurienti Critico hæc lectio est. Repone ex Mss. et editis *impatientia*. *Elmenh.* Istud scilicet *imparientia*, quod miror ut certum citari a Brissonio de verb. signif. in *parientia*, aliquando probatum a Scriverio Misc. Obs. v. vi. p. 171. receperat Vulcani. Ed. sec. Sed valeant inusitatarum vocum captatores, et in his Pareus Lex. Crit. p. 885. *parientia* pro *patientia* etiam aspergens Tacito in V. Agr. c. 18. Saltem debuisset dici *impatientia*, ut nunc editur in Gellio, sed invitis, ut hic, Mss. Vide Gron. et hic *Pricæum*. A *parere* non potest derivari *pariens* et *parientia*. Nam in Plinii Paneg. c. 18. Mss. et Edd. bene, 'contumacia et dedignatione parendi.' Codicis aut Cassiodori auctoritas, si vel sic tamen *parientia* apud illos vera est lectio, nihil me movet. *Ut inp. Gueff.* Correxit *Beroald.* *Oud. Nec impatientia corrumpetur obsequium meum*] Symmachus 1. 6. 'Solent impatientes dilationis esse, qui sperant in se aliquid muneris conferendum.' Vide supra p. 212. adnotata. Drepanius Panægyristes: 'Est omne desiderium post spem impatientius.' Ex quibus videas quam inconsulte unus *imparientia* substituit, quam imperite alius ejusmodi conjecturam approbavit. *Impatientia* habet et Oxon. Ms. *Pric.*

Intentis] *Lego, intentus.* *Beroald.*

Nec me longi temporis prolatione cruciavit] Infra heic: 'Nec te tamen desiderio forsân religioso suspensum, angore diutino cruciabo.' Vide supra p. 139. notata. *Pric.*

Voti competeret] Verbum Plantinum revoco, cujus hic Noster imitator fere assiduus, quo me maximi voti competiret: quod denotat, compotem faceret. Compotire hac significatione apud Plautum bis in Rudente. Arnobius libro tertio adversus Gentes, de Mercurio disserens (ut opinio et conjectura nostra fert) plagam a descriptoribus accepit. 'Cur,' ait, 'unius in officio præsidentis hos victoriæ compotes; alios vero perpetitur ignominiosa infirmitate rideri?' Malim enim legeretur, *compotit*. Stewech. Omnes libri, *max. vo. competet*. Contra quorum omnium consensum jam diu scribendum arbitratus sum, *max. vo. competiret*: cum postea Elector. lib. II. ita etiam maximum virum vidi restituere. Sed et Dominicus Baudius juvenis eruditissimus, mihiq; amicissimus idem sibi ad hunc locum ante annos aliquot in mentem venisse affirmavit. Sic etiam non dubitaverim rescribere lib. de Deo Socratis, (Flor. N. 23.) 'Prædam, quam ore gestavit, seductricem compotivit.' Plauti verbum Compotire, id est, compotem facere. Rudente: 'Quæ in mari fluctuoso Piscatu novo me uberi compotivit.' Et potire, Amphitruone: 'Qui fuerim liber, eum nunc potivit pater servitutis.' Colv. *Compotiret*. Flor. Ven. Rom. et Ald. *voti competeret*; male. Adi Lipsium II. Elect. c. 21. cui debetur hæc emendatio. Elmenh. Verissimam hanc emendationem, a Colvio et seqq. receptam, juvant Pith. *comperiret*, D'Orv. Guelf. Pal. *competiret*. Immo videtur sic legisse Beroaldus, explicans 'compotem faceret.' Oud. *Voti competiret*] Glossæ: 'Compuso,' (lege *Compotior*), 'ἐὺχῆς ἐπιτυγχάνω.' Pric.

Ipsam Mithram decernit] Non temere *Mithram* sacerdotem appellat, sed mystico intellectu, alludens videlicet scite et callenter ad nomen Solis, qui Serapis et Osiridis est, quem *Mith-*

ram Persæ appellant. Strabo in xv. 'Persæ,' inquit, 'cælum Jovem putant: colunt Solem, quem *Mithram* vocant. Item Lunam et Venerem, et ignem et tellurem, et ventos et aquam.' De hoc intellexit Papinius in I. Thebaidos illo versu: 'Indignata sequi torquentem cornua *Mithram*.' Ubi Lutatius interpres inquit: 'Sol apud Achæmenios Titan, apud Assyrios Osiris, apud Persas (ubi in antro colitur) *Mithra* vocatur.' Hostanes quoque refert, Solem proprio nomine *Mithram* dici. Persarum mos est, ut per *Mithram*, id est, Solem jurent: sic apud Plutarchum Artaxerxes jurat, *ὥς τὸν Μίθραν*, id est, 'per Solem.' Suidas inquit, *Μίθραν νομίζουσιν οἱ Πέρσαι εἶναι τὸν ἥλιον, καὶ τοῦτ' ἔθουσι πολλὰς θυσίας*: id est, 'Persæ autumant *Mithram* esse Solem, cui multas hostias sacrificant.' hinc 'Mithriaca' sacra dicuntur Osiridis, sive Solis sacrificia, de quibus Helius Lampridius in vita Commodi sic scribit: 'Sacra Mithriaca homicidio vero polluit, cum illic aliquid ad speciem timoris vel dici vel fingi solet.' Scitissime igitur *Mithram* Lucius appellat sacerdotem primarium, quasi Solis Lunæque antistitem, quorum Deorum numina et sacra inter se cognata sunt, et communia. 'Mithrax' Persarum gemma est, contra Solem varie refulgens. Beroald.

Ad receptaculum] Sive cubiculum, ut explicat ipse Auctor, et domicilium ædi Deæ contiguum, sive intra conceptum. L. I. in f. 'Ecce illud cubiculum, honestum receptaculum.' Plin. Paneg. c. 50. 'Clarissimorum virorum receptacula habitatore servo teruntur.' Solin. p. 38. de Basiliscido: 'ubicumque forale sortitur receptaculum.' Sidon. l. v. Ep. 17. 'Nunciatum est, hora monente, progredi Episcopum de Receptorio.' Oud.

PAG. 255 Cubiculo suo commodum prodeuntem] Supra lib. IV. 'Qui com-

modum domo, &c. processerat.' *Pric.*

Quem propitia voluntate Numen augustum tantopere dignatur] Hoc est quod Ephes. 1. 6. et Luc. 1. 28. χαριτοῦν et χαριτοῦσθαι. 'Propitiam voluntatem' etiam in Excerptis Floridorum dixit. *Idem.*

Quid, &c. stas otiosus, teque ipsum demoraris] 'Quæ te tam sera moratur Segnitie? Quid tibi nunc obstas, aut cur tua vota moraris?' Horatius: 'Eripe te moræ.' Accius: 'Sed memet calor.' (i. e. moror.) Plautus Mercat. 'Me moror cum hic adsto.' *Idem* Epid. 'Tibi moram facis.' *Id.*

Adest tibi dies votis assiduis exoptatus] Ammianus lib. xvi. 'En' (inquit) 'diu speratus præsto abest dies.' Terent. Hecyr. 'Hunc videre sæpe optabamus diem.' Supra hic; 'Jam tibi providentia mea dies salutaris illucescet.' Ferrandus in Epist. ad Fulgentium: 'Jam hora exoptata cunctis advenerat: *quæ et nota de baptizandis dici. *Idem.* *Votis assiduis exoptatus]* Seneca (Edipo: 'Adest petitus votis omnibus Creto.' Sallustius Catilinario: 'En illa, quam sæpe optastis, libertas.' *Idem.*

Deæ multinominis, &c.] Ipsa supra hic: 'Me primigenii Phryges Pessinunticam nominant Deum matrem,' &c. hinc Autochthones Attici Cecropiam Minervam,' &c. cum seqq. Eadem πολωνυμίαν tribuit et Callimachus Hymn. 1. *Idem.*

De opertis adyti profert quosdam libros, &c.] De his iisdem Martian. Capella lib. 11. 'Erantque quidam libri sacra nigredine colorati, quorum litteræ animantium credebantur effigies. Quasque librorum notas Athanasia conspiciens, quibusdam eminentibus saxis jussit adscribi, atque intra specum per Ægyptiorum adyta collocari.' *Colv.*

Litteris ignorabilibus prænotatos] Litteras ignorabiles vocat hieroglyphicas. Philo libr. 1. de vita Moysis: Ἀριθμοὺς μὲν οὖν καὶ γεωμετρίαν, τὴν τε

ρυθμικὴν καὶ ἁρμονικὴν, καὶ μετρικὴν θεωρίαν καὶ μουσικὴν σύμπασαν, διὰ τε χρήσεως ὀργάνων, καὶ λόγων τῶν ἐν ταῖς τέχναις καὶ διεξέδοις τοπικωτέrais Αἰγυπτίων οἱ λόγοι παρέδωσαν. καὶ προσέτι τὴν διὰ συμβόλων φιλοσοφίαν, ἣν ἐν τοῖς λεγομένοις ἱεροῖς γράμμασιν ἐπιδείκνυνται, καὶ διὰ τῆς τῶν ζώων ἀποδοχῆς, & καὶ θεῶν τιμαῖς γεραίρουσιν. Vide Laur. Pignorium in lib. de Characteribus Ægyptiacis p. 5. Elmenh. *De opertis adyti profert quosdam libros literis ignorabilibus prænotatos]* Achilles Tatius lib. 111. Ἐρχεται δέ τις ἱερεὺς Αἰγύπτιος βιβλίον ἐξ ἀδύτων φέρων, &c. Hujusmodi non pauca librorum millia etiamnum Cairi superesse, magna que ab ignaris Turcis superstitione adservari, narrat Kircherus p. 512. de Lingua Coptica. *Pric.*

A curiosa profanorum lectione munita] Ammianus lib. xxii. de Ægyptiis: 'Initia prima sacrorum caute tuerentur, condita scriptis arcanis.' *Idem.*

Indidem mihi prædicat quæ forent ad usum teletæ necessario præparanda] Tertullianus Apologetico: 'Volentibus initiari moris est, prius patrem illum sacrorum adire, quæ præparanda sint describere.' *Idem.*

Et aliq. liberalius, partim ipse, partim per m. socios] Isis Deæ sacris mox inaugurandum Lucium, ipsummet huc illuc discursisse ad conquirendum, comparandum, quæ ad teletæ, et expiationis usum sacerdos summus requisierat, vix mihi fit verosimile: eoque subdubitare cœpi, essentne a sciolo adhibita, invito Appuleio, illa, [partim ipse,] qui existimaret particulam partim, sine iteratione consistere non posse: quæ res in errorem quoque pellexit magnum Galliæ virum in emendatione legis Pandectarum. Semper autem a Jureconsultis quoque hanc quasi dialysim non servatam testatur textus Instit. De testament. ordinand. §. Sed illa. 'Quod vero per æs et libram fiebat, licet diutius permanserit, attamen partim

et hoc in usu esse desiit; sed prædicta quidem nomina,' &c. Idemque obvium in constitutionibus Imperialibus non uno loco. Similiter et Ciceronem usurpare memini: 'partim ex illis distracti et dissipati jacent; qui vero et his et omnium scelерum principes fuerunt.' lib. II. de Legibus. Itidem lib. I. Officiorum. Item et in Verrem: 'Statuæ in locis,' inquit, 'publicis positæ, partim etiam in ædibus.' Lucretius: 'Et partim plano scatere, atque erumpere campo.' Quin ipsum potius Apuleii testimonium proferamus, Sallustii et reliquorum prætermisiss, lib. septimo de Asino: 'cuncti denique, et prorsus omnes sepulti jacebant, partim parati morti.' Similiter hac voce usus prima Apologia sua, et Apol. secunda. Suetonius Augusto c. 49. 'Partim in urbis, partim in sui custodiam,' animadversum in duobus codicibus membraneis abesse illa *partim in urbis*. Miror vel retinere, vel mutare alios voluisse *in urbis partim, partim in s. c.* Liquidum certe ex præcedentibus, istiusmodi emblemate Suetonium facile cariturum. *Stewech*. Stewechii conjecturam magno opere firmat codex Fuxensis, in quo illa *partim ipse* hand comparent. Ac sæpe semel *partim* omitti solere, docuimus quoque ad l. v. p. 79. 'partim gladiis armati.' Citatus enim a Stewechio locus e l. VII. p. 141. in mendis eubat; et in Suetonio *partim in urbis* adesse debere, ut agnoscentur a Mss. O. docent ibi sequentia et historia. Codd. illi, quibus desunt, non sunt membranei, sed Edd. primæ. Ratio vero, cur Stewechius has voces deleri vellet, falsissima est. Nam sive his *partim* sive semel ponatur, idem tamen sensus manet loco. Si enim *partim per socios* coëmenda curavit, restat, *partim* sive per alios sive per se quædam esse procurata. Sic l. VIII. p. 157. 'Partim per semet usum, partim per ceteros familiares ac necessarios.' L.

xi. p. 259. 'partim apud sensum meum disputo, partim sacratorum consiliis examino.' Jam autem satis temporis et facultatis ei potuit intercedere, ut partim ipse hæc emere potuerit. In confinio scilicet templi: ubi sine dubio ullo, quæ ad usum telestæ necessaria erant, venalia proponebantur: immo citius per se, quam per solos socios, hæc res peragi poterat. Oxon. dat *liberalis p. i. p. meos socios sine τῶ per*, quæ præpositio abest quoque a Guelf. et Palat. Oud. *Partim ipse, partim per meos socios coëmenda procuro*] Lib. VIII. de Thrasyllo: 'Partim per semetipsum, partim per ceteros familiares ac necessarios,' &c. *Pric*.

Tempore, &c. id postulante, stipatum me religiosa cohorte, deducit ad proximas balneas] Supra lib. IX. 'Universa nos jumenta, id hora jam postulante, ad lacum proximum, &c. prominebat.' Idem. *Stipatum me, &c.*] Vide supra p. 20. dicta. Idem.

Præfatus Deum veniam, purissime circumrorans abluat] Supra hic: 'Solennissimas preces, &c. præfatus, quam purissime purificationem, Deum nuncupavit.' Fiebat autem, tanquam a prioris vitæ sordibus sacrandorum ablutio ista. Vide Grotium ad Matth. 28. 19. Idem.

Circumrorans abluat] Aquæ rore circumlavans. Vide supra p. 14. notata. In Glossario: 'Περιπλύνω, circumlavare.' Idem. *Circumrorans*] Ovid. 'Rotatis lustravit aquis.' M. Tull. in Legibus præcipit, ut casti divos adeamus, et aspersione aquæ labes eliminamus: quod et ad animos purificandos refertur. Ex instituto priscorum, sacrificaturus diis superis, corporis ablutione purgatur: cum vero inferis litandum esset, sola aspersione utebantur. Beroald.

Voce meliora] Rectissime Fulvius, *voce majora sunt*. Sciopp. in Symb. Perperam. Græcismus est, τὰ λόγον κρείττω, ut et adlevit Casaubonus. Sic

‘Alexander Fortuna melior’ Flor. N. 7. l. vii. p. 135. ‘Virum ipsa morte meliorem.’ In Pandectis, ‘sensu melior.’ Intelligit sanctiora, quam ut dicantur, et in vulgus efferantur. Vulgatum bene quoque vindicavit Pricæus. *Oud.* Gruterus Suspici. Ined. suspicatur: *quæ voce nequiora sunt*: adducens Martial. lib. vi. Ep. 21. ‘Hæc coram domina: sed nequius illud in aurem:’ ut sit sensus: secreto in aurem mandasse sacerdotem ut a re omni Venerea abstineret, sed ceteris cunctis palam audientibus imperasse solummodo ut a vino et animatis abstineret. *J. Bosscha.* Quibusdam *quæ voce meliora sunt*] Græcismus, ut supra vii. ‘virum morte meliorem.’ Decepti et decipientes ergo qui *majora* reponebant. *Pric.*

Præcipit, decem continuis illis diebus cibariam voluptatem coercerem] Chæramon apud Porphyry. π. ἀποχ. de Ægyptiis: ‘Ο δὲ χρόνος οὗτος ὁπότε συντελεῖν τι περὶ τὴν ἱερὰν μέλλοιεν θρησκειὰν προλαμβάνων ἡμερῶν ἀριθμὸν, οἱ μὲν δυοῖν καὶ τετταράκοντα, οἱ δὲ τούτων πλείους, οἱ δὲ ἐλάσσους: οὐδέποτε μὲν τις τῶν ἐπτά λειπομένας. Vide Beroaldum: τὸ illis perissequi otiose moneam, adeo passim hoc in Opere abundat. *Id.*

PAG. 256. *Invinius*] Onomast. vetus: ‘Invinus, ἄινος.’ Sic, αἰχθὺς, ὁ μὴ ἰχθὺν ἐσθλὸν, apud Hesychium. *Id.*

Et Sol curvatus intrahebat vesperam] Senarius, quales multi alii latenter his in libris persarsi. *Idem.*

Muneribus honorantes] *Idem, onerantes.* Colv. Bert. *onerantes.* Elmenh. Vulgatum quod erat ante Colvium *onerantes*, hic facile locum tueri potuisset. Passim enim dicitur, ‘onerare laudibus,’ ‘donis,’ ‘honoribus,’ præsertim *alienis.* Cic. Phil. ii. 10. et creberrime hæc voces confunduntur. Vide Comment. ad Auson. Protrept. vs. 96. Burm. ad Phædr. F. 86. Bonhier. ad Petron. c. de B. Civ. vs. 157. Arntzen. ad Plinii Paneg. c. 24. Infra ad Flor. N. 1, ‘Quercus

cornibus onerata.’ Quia tamen Mss. ceteri, et Ed. Junt. post. *honorantes* dant, istud etiam prætuli. Ac certe mutare non debuerat Acidal. in Vell. l. ii. 124. ‘Nomen divinis honoribus honoratum:’ ut multis docuit Cl. Drakenborch. ad Silium Ital. l. iii. 15. ‘Aras onerat donis:’ et Heinsius ad Virg. Æn. x. 558. ‘onerabit membra sepulcro.’ *Oud.* Variis quisque *me muneribus honorantes*] Notabis κυριολογίαν istam. Aristoteles Rhetor. i. 5. Δῶρα παρ’ ἐκάστοις τίμια, καὶ γὰρ τὸ δῶρόν ἐστι, &c. τιμῆς σημειῖν. Sirachid. xxxviii. 1. Τίμα ἱατρόν. et statim, δόμα λήψεται. Matth. 15. 6. Καὶ οὐ μὴ τιμήσει τὸν πατέρα. pro quo apud Marcum, καὶ οὐκ ἔτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν τῷ πατρὶ ποιῆσαι. Sic Act. 28. 10. post πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς, sequitur, ἀναγομένοις ἐπέθεντο τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν. De legatorum honore ad Apologiam diximus. *Pric.*

Sacerdos deducit ad ipsius sacrarii penetralia] Æn. iii. ‘Meque ad tua limina, Phæbe, Ipse manu multo suspensum Numine ducit:’ quæ etiam de Sacerdote dicta. *Idem.*

Dicerem, si dicere liceret] Paulus ii. Cor. 14. 4. ‘Ἡράγη εἰς τὸν παράδεισον, καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα, & οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι. Pausanias in Atticis, ubi de Eleusine: Τὰ δὲ ἐντὸς τοῦ τείχους τοῦ ἱεροῦ, τό τε ὕναιον, ἀπειπε γράφειν, καὶ τοῖς οὐ τελεσθεῖσιν, ὅπως ὦν θέας εἵργονται, δῆλα δῆπον μηδὲ μνέσθαι μετεῖναι σφισίν. In Apologia: ‘Nullo unquam pacto adducar, quæ reticenda accepi, hæc ad profanos enunciare.’ *Idem.*

Parem noxam contraherent aures et lingua temerariæ curiositatis] Lysis Pythagorice apud Jamblichum cap. 17. Meursio corrigente: Οὐ θέμις ὀρέγειν τοῖς ἀπαντῶσι τὰ μετὰ τοσοῦτων ἀγῶνων πορισθέντα, οὐδὲ γὰρ βεβάλοις τὰ ταῖν Ἑλευσινίαιν Θεαῖν μυστήρια διηγέσθαι, κατ’ ἰσότηα δὲ ἄδικοι καὶ ἀσεβεῖς ἀμφοτέροι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες. Apud Synesium in περὶ προνοίας, de silentio

mysteriis debito: 'Ο τε ἐκφάνας, ὃ τε ἰδὼν νευεσάται παρὰ τοῦ θεοῦ. Lucianus in Deorum Dialogis: Σιώπα, εὐφήμει' οὐ γὰρ ἀσφαλὲς σοι λέγειν, οὐτ' ἐμοὶ ἀκοῦειν τὰ τοιαῦτα. cui simile illud Senecæ de Tranq. 'Auscultatio, et publicorum secretorumque inquisitio: et multarum rerum scientia, quæ nec tuto narrantur, nec tuto audiuntur:' et istud Salviani: 'Spectaculorum impuritatem unum admodum faciunt et agentium et aspicientium crimen:' de Gubern. lib. vi. *Idem.*

Audi igitur, sed crede quæ vera sunt.] Isocrates in de Permutat. 'Ὡς ἀκουσόμενοι τὴν ἀλήθειαν, οὕτω τὸν νοῦν προσέχετε. 'Credite me vobis folium recitare Sibyllæ.' Ovid. 'Accipe cum vera facta relata fide.' *Idem.*

Accessi confinium mortis, et calcato Proserpinæ limine, &c.] Pindarus: 'Ὀλβιος ὅστις ἰδὼν ἐκεῖνα Κοινὰν εἶσ' ὑπὸ χθόνα. Οἶδε μὲν βίου τελευτὰν, Οἶδεν δὲ διόσδοτον ἀρχάν. *Idem.*

Nocte media vidi Solem, &c.] 'Candidior media nox erat illa die.' Dio Chrysostomus Orat. xii. ubi de mysteriis initiato: Πολλὰ ὀρῶντα μυστικά θεάματα, πολλῶν δὲ ἀκούοντα τοιοῦτων φωνῶν. σκότους τε καὶ φωτὸς ἐναλλάξ αὐτῷ φαινόμενων, ἄλλων τε μυρίων γινόμενων. Vide quæ plura Meursius cap. 11. Eleusiniae. *Idem.*

Accessi coram.] Id est, ut 1. Cor. 13. 12. πρὸς πρόσωπον. Infra hic de Osiride: 'Non in alienam quampiam personam reformatus, sed coram suo venerando me dignatus affamine:' adde Arnobium jam statim adducendum. Ovidius 11. 8. de Ponto: 'Fælices illi qui non simulacra, sed ipsos, Quique Deum coram corpora vera vident.' *Idem.* *Accessi coram, et adoravi de proximo]* Arnobius μμητικῶς lib. vi. 'Ut eos' (Deos) 'possimus coram et cominus intueri, affari de proximo:' ubi et affari est quod hic adorare. Ovidius: 'Hac prece adoravi Superus ego.' Supra hic lib. 111. 'Sic populum adorat.' *Idem.*

Quæ quamvis audita, ignores tamen necesse est] Oxon. et tres alii Mss. plenius, et (ut putamus) sincerius: Q. q. audita ignores, tamen credere necesse est. *Idem.*

Quod solum potest sine piaculo ad profanorum intelligentias enunciari, &c.] Julianus vii. Orat. Περὶ ἀρρήτων οὐ χρὴ λέγειν, &c. ὑπὲρ δὲ ὧν εἰπεῖν τε καὶ ἀκοῦσαι θέμις, καὶ ἀνεμέσητον ἀμφοτέροις ἐστίν, &c. *Idem.*

Mane factum est] Sic Judith. xiii. 1. apud Latinum, 'Ut sero factum est.' *Idem.*

Duodecim sacratus stolis] Vide Beoraldum. *Idem.* *Duodecim stolis]* Attende, hic stolas accipi pro vestibus sacerdotalibus: sicut hodie stolas induunt nostri sacerdotes, quod et orarium vocant. Hinc illud xxiii. Di-scriptum est: 'Ecclesiastica institutione præfixum novimus, ut omnis sacerdos cum ordinatur, orario, utroque humero ambiatur: nec ad solennia sacrificia accedat, nisi orario utroque humero circumseptus, ita ut de uno eodemque orario cervicem pariter et utrumque humerum premat.' Alias stola dicitur vestis matronalis: unde 'stolatus pudor,' pro matronalis. Valerius Max. 'Te custode matronalis stola censetur:' ideo autem videtur dixisse 12. stolis se sacratum processisse, propter duodecim signa zodiaci. Namque in mysteriis Judaicæ ceremoniæ duodecim panes in mensa positi significabant circulum duodecim signorum, atque annum duodecim mensibus divisum: septem vero lucernæ, in ipso candelabro, septem planetas indicabant. In sacris literis numerus duodenarius refertur ad duodecim tribus Israëlitas: et in Apocalypsi Joannis legimus, amictos stolis albis nuncupari puros, et candore mentis immaculatos. Lego apud auctores Græcos pulcherrimum esse somnium, ferre στόλην λευκήν, id est, stolam candidam: contra stolam purpuream porten-

dere, longum morbum: ornari stola regia signat λούσω ἐλπιδών, id est, spei solutionem. Beroald.

In ipso ædis sacræ meditullio, ante Deæ simulacrum, &c.] Vide supra p. 60. dicta. Pric.

Floride depicta veste conspicuus] Plinius XXI. 8. 'In odoratis floribus unguento vicisse Naturam gaudens luxuria, vestibus quoque provocavit eos flores, qui colore commendantur.' Ad rem Clemens autem Pædag. II. 10. Αἱ τοῖς ἀνθεσὶν ἰοικυῖαι ἐσθῆτες Βακχικοῖς καὶ τελεστικοῖς καταλειπτέαι λήροισ. Idem. Floride d. v. conspicuus] Lib. x. 'Flavis crinibus usquequaque conspicuus.' Idem.

PAG. 257 Circumnotatis insignibar animalibus] Vide in π. ἀποχ. 4. Porphyrium. Ammianus lib. XIV. 'Tunicæ effigiatae in species animalium multiformes.' Idem.

Gryphes Hyperborei] Servius ad Eclog. VIII. 'Gryphes, genus ferarum, in Hyperboreis nascitur montibus,' &c. Vide III. 14. Philostratum. Idem.

Flammis adultam facem] Eleganter. Sic legerim Nazarii Panegyrico. (c. 21.) 'Nam cum introitus vi, manu quæreretur, et portarum inflammatio ignem late distulisset, cujus facilis per adjuncta contagio partu pestifero valescebat, maxima benignissimi Imperatoris fuit cura, non modo ut incendium non adultum senesceret, sed oppressum emori posset:' ubi vulgo, incendium non adjutum. Colv. Adde Stephan. ad Saxon. Gramm. p. 127. 'Adultas oleo lampades.' Sed vide tamen Heins. et Drakenb. ad Silium Ital. I. VII. 355. 'Adjutæ pinguescere flammæ Cæpere.' Hic vero optime dicitur adultam, pro quo in D'Orvill. est adulteram. Huc pertinet Ovidii locus I. I. Am. 11. 9. 'Vidi ego, jactatas mota face crescere flammæ, Et vidi nullo concutiente mori.' Quamquam illic ex uno Cod. Burmannus præferebat surgere: ut Nostro I. VII.

p. 146. 'Enutritus ignis surgebat in flammæ.' Sed alia illic res est. Salust. B. Jug. c. 4. 'Flammam in pectore crescere.' Hinc passim 'ali,' 'nutriri,' 'pasci' dicitur ignis; eique 'alimenta,' 'cibus,' &c. adscribuntur. Oud. Ad instar Solis] Servius ad Æn. VI. ex Probo, ait instar præpositionem non recipere. Pric.

Exornato, et i. v. s. constituto, r. v. r. i. a. populus errabat] Fux. populi errabant. Roald. Quidam: sic ad in. Sol. exornatus. Mira locutio, et forsitan multis nova. Ad instar Solis me exornato, errabam, pro ego exornatus. Sic supra emendavimus etiam lib. VII. 'Meque protinus pernici fuga concitato, perque prona non tantum pedibus, verum etiam toto projecto corpore, propere devolutus, immitto me campis subpatentibus.' Populi errabam. Vulgo, populus errabat. Vide quæ supra de velis. Colvius. Populi errabam. In eodem lib. Bertin. populus errabat. Nempe ut adspicerent Apuleium exornatum. Wower. Adornato me, &c. populus errabat. Ita Bertin. nisi quod in eo est adornatum et invicem. Sciopp. Susp. II. 4. et Symbola. Flor. et Bertin. exornatum populus errabat. Ald. exornatus. Bert. adornatum. Elmenh. Quoniam in Mss. Florent. Pith. Bert. Edd. primis, Ber. Bas. pr. habetur exornatum et constituto, in ceteris vero omnibus Mss. et Edd. (si Junt. et Ald. exornatus et constituto excipias) sit exornato, ut et Beroaldus conjecerat, satis videtur patere, Auctorem dedisse, exornato me et constituto, quod voluisse cum Schickero videtur Scioppius. Certe nequaquam hæc in Nominativum sunt mutanda. Nam etiamsi mox verbum primæ sequatur personæ, nequaquam iusolens est Græcissantibus auctoribus Ablativo absoluto uti pro Nominativo: ut bene advertit Colvius, et sæpius fecit Appuleius. Ad me ad I. X. p. 218. 'Ad istum modum seniore adorante placuit.' Facillime

ergo primâ persona in *aspectum populi . . . bam*, quæ est in Mss. O., etiam Fuxensi, non *errabant*, præter Flor. Bert. Pith. in quibus legas *populus errabat*, quod est quoque in Edd. usque ad Colv. sive Lips. in Elect. l. ii. c. 18. Verum neutra lectio potest esse vera. Quomodo enim Lucius 'in vicem simulacri constitutus' potest dicere, se 'in aspectum populi errasse,' sive per medium populum ivisse, ut ubique se conspiciendum præberet? Hinc varias conjecturas tumultuario adscripsit Cl. Wasse. Sive *emicabam* ad instar Solis, sive *oriebar*; ut apud Senecam de Clem. i. 8. 'prodire te putas? oriris de Nerone.' Pricæus conjecit, *Adspectum populi inerrabam*, quod exhibuit Floridus. Mihi potius excidisse videtur vox, et rescribendum: *in aspectum populi oculis errabam*, sive circumspiciebam. Sic autem malo, quam *oculi errabant*; quia prior lectio corruptioni videtur fuisse facilior. Quod vero ad alteram pertinet lectionem, *populus errabat*, ista certo certius est falsa. Populus enim, avide conspiciens unum Lucium, non potest dici errare in *aspectum*. Hinc Clar. Wasse adscripsit *ruebat*, vel *inhabat*. Alii, *horrebat*, sacro scil. horrore. Vide omnino Misc. Obs. vol. ii. p. 400. 401. Ego tunc mallem *hærebat*. Verba enim hæc alibi quoque confunduntur. Vide ad l. i. p. 3. Et passim *hærere* in alienius aspectu dicitur quis, avide et cum stupore intuens. Adi Burm. ad Ovid. lib. i. Am. 9. 24. 'Hæsit, et in vultu constitit usque tuo.' Lib. iii. Met. 419. 'vultuque inmotus eodem Hæsit, ut e Patrio formatum marmore signum.' x. 359. 'Patriisque in vultibus hærens.' Claud. i. in Ruf. 139. 'Oculisque diu liventibus hæsit.' Eligat lector. Mihi prior conjectura præplacet; ut Appuleius de se solo, non de populo loquatur. Ceterum Stewechius ad lib. x. p. 229. legi rursus volebat, *et vicem*

simulacri const. sine præpositione. Sed confer notata ad l. i. p. 9. *Exornatum*] Lege, *exornato*, ut constructio congrua sit: se autem exornatum dicit ad instar Solis, quia coronatus erat corona palmacea, cujus folia radios Solis repræsentabant. *Beroald.* *In aspectum populi errabam*] In Codd. quibusdam, *populus errabat*; in aspectum Appuleii nempe: tale illud x. 'Multæ civium turbæ confluebant, non tam Thyasi divitiis dantes honorem, quam mei conspectus cupientes.' Mihi neutra istarum lectio probatur: utraque veriore puto, *aspectum populi inerrabam*: eodem lib. x. 'Decoros ambitus inerrabant;' et supra hic, 'Diversos lucos inerrans.' *Pric.*

Natalem sacrorum] Vide Casaub. ad Spartianum, Lindenbrogium ad Censorinum. Servius ad iii. Eclog. 'Natalis, apud Majores, plenum nomen: posteritas 'natalis dies' dicere cœpit.' Glossæ: 'Natalis, γενέθλιος.' i. e. *ἡμέρα γ.* *Idem.*

Suaves epulæ, et faceta convivium] In quibus joci liberales, ut supra lib. ii. locutus. *Idem.*

Jentaculum] De jentaculis Deorum, Plant. Curenl. 'Me inferre Veneri votivum jentaculum. PA. Quid antepones Veneri a jentaculo?' *Brant.*

Irremunerabili q. beneficio pignoratus] Lib. iii. 'Tuumque mancipium irremunerabili beneficio sic tibi pignora.' *Pric.*

Detrusis] Lego, *detersis*: id est, abstersis. *Beroald.*

Singultu crebro sermonem interficiens] Lib. ii. 'Voce, &c. assiduus singultibus impedita.' Statius Theb. ii. 'Tandem hæc singulta verba incidente profatur.' Calpurnius Ecl. vi. 'Expellis male singultantia verba.' Quintilianus x. 7. 'Intersistunt, offensant, et singultantium more verba ejiciunt.' Adde quæ plura supra p. 97. dicta, et quæ de voce *interficere* p. 90. notata. *Pric.*

Nec dies, nec quies ulla, ac ne momentum quidem tenue tuis transcurrit beneficiis otiosum] Plinius Trajanum celebrans, 'Quod momentum, quod immo temporis punctum, aut beneficio sterile, aut vacuum lande?' Ovidius de Sexto suo: 'Tempora nam nostræ complectar ut omnia vitæ, A meritis ejus pars mihi nulla vacat.' Plinius alter XXII. 12. de divino Numine: 'Ut non sit satis mirari ingenium ejus, disponentis auxilia in causas, in tempora: ut aliis prosit atque aliis horis, diesque nullus prope sine præsidii reperiatur.' De eodem Philo, lib. περὶ ζώων εἰς θυσ. τὰς εὐεργεσίας ἀπαύστως καὶ ἀδιαστάτως τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει χορηγεῖ. et Jeremias III. 23. Οἱ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ καινοὶ εἰς τὰς πρῶτας. Et certe ita concepta est oratio ista, ut nec sanctissimo ipsi Augustino dedecori esset, ac proinde qua verissimum et potentissimum Numen ore sit dignissima. Videtur autem hoc κείμενον effictum ex Virgilio illis: 'Nec requies, quin aut pomis exuberet annus, Aut fœtu pecorum, aut Cerealis mergite culmi.' Quietem hic noctem dixit. Servius ad Georg. I. 'Somni, noctis: nam ab officio temporis ipsum tempus ostendit.' Seneca Epist. 125. lucifugas describens: 'Lucet? somni tempus. Quies est? nunc exerceamur, nunc gestemur.' *Idem.*

Depulsis vitæ procellis] Gloss. 'Ἀλεξίκακος, depulsor.' *Idem.*

Salutarem porrigas dextram] Sic, τὴν χεῖρα σωτήριον ὀρέγειν, Philo, de Deo loquens, lib. quod D. immutabilis. Æneid. VI. 'Da dextram:' ubi Servius: 'Præsta auxilium.' *Idem.*

Quo Fatorum etiam inextricabiliter contorta retractas liciu] Supra hic: 'Ultra statuta fato tuo spatia vitam mihi prorogare licere.' Retractas, retrahis, differs. Glossæ: 'Retractas, διαλογίζου, ἀναβάλλη.' *Idem.*

PAG. 258 *Luminas solem, regis mundum*] Initio hujus libri apprecatur

Proserpinam, seu Phœbi sororem. Eandem nunc quoque fuis precibus invocat. Quare scribendum: *illuminaris a Sole: retegis mundum*: ut est in Palat. Cod. Nam quod in priori oratione, sive hymno: 'Solis ambagibus dispensans incerta lumina,' nunc denuo exprimit. Wower. Rittershus. *luminaris a Sole.* Bene. *Re-tegis mundum.* Alii, *regis m.* Elmenh. Cl. Rittershusius meus mavult *eluminas*, aut, si tu mavis, *deluminas*. Præter enim quod ipsa vox, *luminat*, rara, etiam barbara videtur, correctionem sensus postulare videtur ipse: Hoc enim in vulgus notum, Lunam Solis obscurare potius lumen, et eclipsin causare, quam ut ei lucem commodet. Piccart. Peric. Crit. c. 16. 'Luminas an radiorum repercussu?' ἡλίου τε φῶς Eurip. Phœniss. Pene scripserim cum Sidonio lib. VIII. Ep. 11. *eluminas*: nam, ut Noster supra p. 239. 'Solis ambagibus dispensat incerta lumina.' Wass. Ab Auctoris scopo valde aberrarunt docti viri, qui existimarunt, aliquid in eo esse mutandum. Nam parum ad Isis laudem pertineret, si vel ipsi opus esset Solis lumine, vel si ipsa eum obscuraret, et sic tenebris orbem terrarum involveret. Auctor hic non considerat Isidem, ut Lunam, sed ut Venerem, quæ etiam Isis, cujusque stella, aliis Venns, aliis Isis, aliis Magna Mater, aliis Lucifer dicta est, et ut Sol alter diem maturat, teste Plinio ibidem. Quæ etiam sequuntur omnia, ad potentiam Veneris, ut 'Genetricis, Reginae, Omnipotentis et Omniparentis Deæ,' uti in priore hymno p. 239. 242. passim h. libro, referri possunt. Erratque insigniter Wowerius, rescribens quasi e Cod. Palat. *retegis*, cum ille Cod. habeat *regis cælum*, e glossa scil. pro *mundum*, qui poëtis et Nostro sexcenties *cælum* significat. Neque opus est cum Elmenh. et Scriv. Edd. refingere *illuminas*. Nam præterquam quod alii simplex *luminare*

adhibuerint, quos vide apud G. Vossium ad Vellei. l. ii. c. 35. et in Fabri Thes. ipse Auctor dixit l. ix. p. 185. 'Male luminati:' et in Herm. Trismeg. p. 96. Ed. Elm. 'qui me divinitatis luminasti lumine.' Gloss. 'Lumino, φωτίζω.' In Pal. Guelf. *lumine Sol.* Beroaldus rectius existimat, Isidem hic considerari, ut Naturæ parentem, sicut supra quoque. Sed meam explicationem veriorē opinor: *regis mundum, calcas Tartarum* absunt a Guelf. *conculcas Palat.* Oud. *Luminas Solem*] Evidenter ostenditur Deam hanc esse, intelligique parentem rerum naturam, ac opificem Deum summum, cujus nutu cuncta fiunt; qui principia, fines, et media rerum omnium penetrat: qui illustrat Solem, rotat Mundum, quem patrem et architectum hujus Orbis pronunciant. Alioquin Lunæ non convenit, ut Solem illuminare dicatur, cum ipsa a Sole lumen mutuetur: nec Luna rotat Orbem, sed ipsa in Orbe statutis motibus rotatur: denique Lunæ majestati ista non conveniunt, quæ hic explicantur, nisi mystico intellectu perpendantur. Itaque hæc omnia ad ultramundanum Deum referenda sunt, qui genitor rerum omnium est beatificus, optimus, maximus, indicibilis, innominabilis: qui sive masculino genere, sive fæminino dicatur, nihil refert, cum in rebus divinis non sexus, sed potestatis majestas quærenda sit. Beroald.

Tibi, &c. redeunt tempora, serviunt elementa] Lucretius ad Eandem: 'Tibi suaves dædala tellus Summittit flores, tibi ridet æquora Ponti, Pacatumque nitet diffuso lumine cælum.' Virgil. 'Tibi pampineo gravidus autumnus Floret ager.' Serv. 'In honorem tuum exultat,' &c. *Pric.*

Tuo nutu, &c. germinant semina, crescant germina] Supra initio libri: 'Nec tantum pecuina et ferina, verum inanima etiam divino ejus luminis numinisque nutu vegetari.' *Idem. Flu-*

mina] Speciosior lectio est *flamina*: ut dicat *flamina*, hoc est, ventos Deæ nutu spirare. Non ignoro, et ex fluminibus auras spirantes sentiri: unde Homerus et Plinius auras antelucanas e flumine semper insalubres esse tradiderunt. De Nilo auctores annotaverunt, quod contra fluminum naturam nullas spiret auras, quasi anauros, id est, sine aura sit. Beroald.

Tuam majestatem perhorrescunt, &c.] Φρίττουσι, eam vocem enim Jacob. 2. 19. ita verterim, *majestatem ejus perhorrescunt.* Glossarium: 'φρίττω, horreo, horresco:' supra hic lib. viii. 'Prædo famosus ille, cujus totæ Provinciæ nomen horrescant:' et iv. de Cupidine: 'Quem tremit ipse Jovis, &c. Fluminaque horrescunt, et Stygiæ tenebræ.' *Pric.*

Ares cælo meantes, feræ montibus errantes, serpentes solo latentes, belluæ Ponto natantes] In Græco 4. 17. Deuteronomii: 'Ὁμοίωμα κτήνους, &c. ὁμοίωμα ὀρνέου πτερωτοῦ, &c. ὁμοίωμα ἔρπετοῦ, &c. ὁμοίωμα ἰχθύος, &c. Jacob. 3. 7. φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν, ἔρπετῶν τε καὶ ἐναλίων. *Idem.*

Nec mihi vocis ubertas, ad dicenda quæ de tua majestate sentio sufficit] De Deo, at ad Deum Arnobius lib. i. 'De quo nil dici et exprimi mortalium potest significatione verborum: qui, ut intelligaris, tacendum est: atque ut per umbram te possit errans investigare suspicio, nihil est omnino mutiendum.' *Idem.*

Vel indefessi sermonis, &c.] Scribendum potius dixerim, *indefecti*: sic in libro de Deo Socratis: 'Vivacitas æterna, et indefecta.' *Idem.*

Numenque sanctissimum, intra pectoris mei secreta conditum, &c.] Ἐν πνεύματι, &c. προσκυνήσω, ut Joh. 4. 24. *Idem.*

Meum jam parentem] Ex antiquo Augurum instituto sic eum vocat, qui ipsum 'inauguraverat.' Hunc enim cooptatus in collegium 'parentis loco'

colere debebat, ut ait Cicero in Brut. nisi imitatus sit Christianos, qui sic Apostolos, a quibus ad veram persuasionem erant permoti, *patres* vocabant, ut censet Cuperus in Epist. ad Dalenum p. 516. Huc etiam refer *παλιγγενεσιαν* et 'renatos' p. 284. ubi tamen vide Pricam, item 'natalem sacrorum' p. 257. Oud. *Complexus Mithram sacerdotem, et meum jam parentem*] Parentem, quia secundo eum genuerat, i. e. mysteriis initiaverat: ita Paulus de Onesimo, *ὃν ἐγέννησα*, &c. Nota et loquendi genus, 'meum jam parentem.' In Minucii Octavio: 'De providentia fateor, et Deo cedo, et de sectæ jam nostræ sinceritate consensio:' ita et Servius capit hæc Virgillii de Orpheo loquentis, 'Restitit, Eurydicenque suam jam luce sub ipsa Immemor heu, victusque animi, respexit,' &c. at rectius illi qui τὴν *jam* non ad *suam*, sed ad sequentia retulerunt. *Pric.*

Quod deum] Legendum puto, *eum*: ut ad sacerdotem referatur, cujus beneficiis remunerationem condignam negat se posse rependere. *Be-roull.*

Gratiurum gerendarum, &c.] Loquendi modus insolentior, nec solo tamen hoc in Scripto repertus: nam et 'gratias Deo gerere,' in oratione sub martyrii horam, B. Cyprianus dixit: et, 'desideria conjugalicia sibi gerere,' (i. e. *reddere*) Scriptor de cleric. singular. cum eodem Cypriano excusns. *Pric.*

Colloque ejus nullis oculis inhærens] Luc. 15. 20. 'Ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν κατεφίλησεν. *Inhærens*, ut in illis Heliodori, περιφύσα τοῦ αὐχένος (αὐτοῦ) ἀπρὸς εἶχετο, καὶ ἐξήρτητο. *Idem.*

Deæ potentis instinctu, &c. Romam versus profectionem dirigo] Paulus Act. 20. 22. Δεδεμένος τῷ πνεύματι πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλήμ. ubi hunc locum Appuleii produximus. *Idem.*

Raptim constrictis sarcinulis] Supra

lib. iv. 'Raptimque constrictis sarcinis,' &c. *Idem.*

Tutusque prosp. ventorum ferentium] Plinius Panegyrico ad Trajanum p. 30. 'Ut inde navigia inania et vacua, hinc plena et onusta, et qualia solent venire, mittantur, conversoque munere maris hinc potius venti ferentes et brevis cursus optentur.' Val. Flacc. Argonaut. l. vi. p. 150. vs. 326. 'Non nos aut levibus componere brachia remis Novimus, aut ventos opus expectare ferentes: Imus equis, qua vel medio reget æquore pontus, Vel tumida premit Hister aqua.' *Elmenh.* Forte leg. *jutusque*. Tacitus Annal. xiv. 4. 'Placuit solertia, tempore etiam juta.' Ita Lipsii Mss. et Ryckii editio. Sic *jutura* Columel. Hort. 2. Mss. Palladius Mart. 10. circa finem: 'Stercorati et humoribus juti:' et sic 2. Ms. cccc Bibl. Pub. Cantabr. Lactantius de Opif. Dei c. 10. 'Juta offensione dentium.' Codex Thersben. Leodiensis male *artata*, Bononiensis *adjuta*. Nepos, Milt. 1. 'Neque minus in ea re prudentia, quam felicitate adjutus est.' Cod. Trin. *usus est*. An et ibi *jutus*? Wass. Placet omnino *jutusque*, in quo Wasseum prævit Pricæus, conjiciens *adjutus*. Posset etiam *fruitusque* vel *ususque*; ut alias in Nepote legebat Wasse. 'Ventos ferentes' pro secundis passim dixerunt. Exempla sunt ὅσα κόμης. Vide ad Val. Flacc. i. 266. et Nostrum l. v. p. 97. 'Venti ferentis.' *Oud.*

Augusti portum celerr. ac d. c. per-volari] Ibidem vulg. *hausi portum*. Interpres vetus Juvenalis in illud e Satyra xii. 'Tandem intras portus inclusa per æquora moles:' 'Portum Augusti dicit, sive Trajani.' Hic portus Ostiæ ad Tiberim, de quo nos monuit doctor noster doctissimus Lipsius. *Colv.* In vulgatis *hausi portum*. In Bertin. *hauxi portum*: nisi fallor, non rejicienda erat tam facile hæc lectio. Nam 'haurire portum' dixit,

ut Petron. 'libare limen.' Aristophanes; γεῦσθαι τῆς θέρας. Wower. Bertin. *hausi portum*. Vulgo, *hausi portum*. Sicut Petron. 'Vix dum libaveram cellulae limen.' Sed puto quid latere. Sciopp. Susp. II. 4. et *Symbola*. *Hausi*. Retinui lectionem Bertin. et Rom. codicis. In aliis est *Augusti portum*. Vide Indicem. *Elmenh.* Nihil nisi Pricaei scrinia compilavit Floridus, bene cum ceteris advertens, sensu idoneo et plana syntaxi carere orationem, prout a Lipsio et Colvio est constituta. Barmannus etiam exponit *hausi portum*, tenui, occupavi, ad Virgil. I. IV. Georg. 427. 'caelo et medium Sol igneus orbem Hauserat.' i. e. tenuerat, ut ait Nonius p. 319. Ed. Merc. et Philargyrus, vel invaserat ac penetrarat. Verum rectius interpretaberis perfecerat, consumiserat medium iter. Quomodo Stat. lib. I. Theb. 369. 'haurit iter:' ubi omnino vid. Barth. Ut passim *haurire* pro consumere ponitur, ac de incendio, de prodigiis, &c. crebro occurrit. 'Haurire portum' pro eum intrare, tenere, Latinum nego. Præterea Mss. optimi, Florent. Pith. Lips. D'Orv. Fux. Reg. Pal. Oxon. Par. constanter præbent *Augusti portum*. Quare amplius puto locum esse corruptum, mendamque latere in *ac*, pro quo Pith. dat *ad*. Sed scribendum opinor: *Aug. p. celerime nactus, dehinc carpento pervolari*: constructione facillima, sensuque perfectissimo. 'Nancisci litus,' 'terram,' 'portum,' obvia sunt locutiones, Ovid. I. XIV. 440. 'nactusque hoc litus adhæsi.' Cum *nactus* corruptum fuit in *ac*, fecerunt facile *hausi* ex *Augusti*, vel vice versa. Ostiam vero *Portum Augusti* dictum fuisse, abunde demonstrarunt viri docti. Vide Cluver. Ital. Antiq. I. III. c. 3. p. 876. Vulp. in Latio Prof. lib. XI. c. 2. Hennin. ad Bergierium de Rom. Imp. viis I. IV. 49. Male autem quidam eum confundunt cum portu Ju-

lio per Augustum apud Baias effecto, de quo agit Sueton. Aug. c. 16. *Oud. Tutusque prosperitate ventorum ferentium, Augusti portum celerime*] Ovidius: 'Ventisque ferentibus usus, Applicor in terras Cebali Nymphæ tuas.' Plura hic de *ventis ferentibus* Elmenhorstius, Sciopp. ad Miles. v. et nos ad illum ipsum locum p. 97. adnotavimus. Pro *tutusque* videndum, an qui Codices *adjutusque* legant, quod nec tamen obtrudo. *Augusti portum* (quod e Lipsii Codice primus Colvius edidit) habet et Oxon. Ms. at neque hic ullam syntaxin ea scriptura constituit, nec video cur *hausi portum*, antiquissimarum edit. lectio, non optime satisfaciât nobis. *Portum κατ' ἐξοχήν* vocat Ostiæ portum. Sic in Actis Ignatii Martyris a Reverendiss. doctissimoque Præsule Armachano editis: 'Navigantes in portum, &c. milites quidem pro tarditate offendeabantur:' ita enim, extrito τῷ Romanorum, legendum forsân, cum et sequatur statim, *Expulsi a vocato Portu*, et hic in Appuleio etiam eminenter *Portus* vocetur. 'Haurire portum' nil aliud est quam 'penetrare.' Quadrigarius Gellii IX. 13. de Manlio Torquato: 'Hispanico' (gladio Galli) 'pectus hausit.' Virgilius: 'Exultantiaque haurit Corda pavor.' Idem: 'Per tunicam squalentem auro latus haurit apertum:' quæ tamen aliter scio a Scaligero Poët. IV. 16. exponi. *Pric. Prosperitate ventorum*] Gloss. 'Ὀῦπος, ὁ αἰσιος ἄνεμος, prosper ventus:' et, 'Ὀῦπια ἐπὶ πλοίου, prosperitas venti.' Idem. *Hausi portum celerime, ac dehinc carpento pervolari*] Plineus X. Epist. 16. 'Sicut saluberrimam navigationem usque Ephesum expertus, ita inde postquam vehiculis iter facere cæpi,' &c. Achilles Tatius II. Πάριμεν ἐπὶ τὴν πόλιν, καὶ εὐθὺς ἐπὶ τὸν δρόμον ἐποιούμεθα. Idem.

PAG. 259 *Sacrosanctam istam civitatem*] Romam. Sic in Floridis de Carthagine: 'Sanctissimam istam Ci-

vitatem ingresso,' &c. Non ergo apud Hebræos solos iste mos loquendi. Merito autem *sacrosanctam*, de civitate quæ Deorum sedes existimata, et cujus verum nomen nec in sacris eloqui licitum. Vide Servium ad Eclog. i. et Æneid. i. *Idem*.

Supplicare summo Numini Reginae Isidis, quæ de templi situ sumpto nomine, Campensis, &c.] *Idem* ad iii. Æneid. 'A locis Numina frequenter nomen accipiunt.' Vide hic Beroaldum. *Id. Campensis*] Minutulus error syllabæ unius, literæve, interdum magis obturbat ac remoratur commentatoris intentionem, quam dictiones totæ universæ atque præposteræ, qualis est hic locus, qui (ut verum fatear) diu me torsit, vexavitque; cum emendatio congruens non suppeteret, et dictio barbara illiterataque cognosceretur. Tandem re etiam atque etiam agitata, inspecta, perpensa, videor (ut mihi blandiar plausibiliter) aperuisse verbum prorsus Appuleianum, ut scilicet legas *Campensis*, intellectu historico, et verbo: nam in campo Martio Romæ erat templum Isidis, unde a loco sumpsit nomen ut *campensis* diceretur: quod autem in campo Martio templum Isidis fuerit constitutum, præter alios ostendit poëta Satyricus, cum ait: 'A Meroë portabit aquas, ut spargat in ædem Isidis, antiquo quæ proxima surgit ovili.' Namque hoc versu evidenter videtur, ædem Isidis fuisse proximam ovili: ovile autem fuisse in campo Martio, tradunt omnes, et inprimis Strabo scribit lib. v. dictatorem Syllam Marianos ad quatuor fere milia, quia arma projecerant, in campo Martio ad ovilia coactos, immissis militibus tri-duo jugulasse. Livius quoque ovile indicat fuisse in campo Martio, volumine ab origine urbis xxv. Quin etiam Servius grammaticus, septa et ovilia in campo Martio inclusa tabulatis tradit, quamvis parum explicite: ut in notis Servianis coarguimus. Le-

go apud Josephum lib. xviii. Antiquitatum, templum Isidis funditus eversum esse Romæ, jubente Tiberio, statuas Isidis in Tyberim fluvium projectas, sacerdotes Isiacos in cruce sublato, ob scelus quo matronam adultero tanquam Deo Anubidi prostituerant. *Beroald.*

Cultor assiduus] Contrarius apud Horatium: 'Parcus Deorum cultor et infrequens.' *Pric.*

Fani quidem advena, religionis autem indigena] *Advena* quoad locum, *indigena* quoad sacrorum participationem. Notanda autem oppositio ista: sic supra i. 'Advena studiorum, Quiritium indigenam sermonem, &c. excolui.' Interpretes vetus Josuæ 8. 33. 'Ut advena, ita indigena.' Salvianus l. v. 'Suscipiuntur advenæ, fiunt præjudicio habitationis indigenæ.' *Idem.*

Signifero circulo] Gloss. 'Signifer, ζωδιακός.' et in alio, 'Ζωδιοφόρος, signifer.' *Idem.*

Sol magnus annum compleverat] *Sol magnus a. comp.* Ald. inemendate, et contra fidem. *Roald.* Scilicet Juntæ, Ald. et Colin. expresserunt conjecturam Beroaldi, qui sic reponi posse judicaverat ex noto Virgilii versu. 'Interea magnum Sol circumverberat annum:' de quo vide in Dogm. Plat. p. 592. Et adjuvatur hæc conjectura a Coll. Voss. male tamen. *Sol magnus* dicitur, quia jam in occasum vergebat annus; ut 'Sol,' 'dies magnus' post meridiem. Gell. lib. iii. cap. 2. 'Post meridiem Sole magno.' Adde omnino Meursium Exercit. Crit. pag. 228. Vel etiam *magnum* vocat, quia jam ante oculos habet 'Deum magnum, deumque summum parentem Osirim,' de quo mox aget. *Oud.* *Sol magnus*] Potest legi *magnum*, juxta illud Maronianum: 'Interea magnum Sol circumvertitur annum.' Annus enim Solis *magnus* dicitur, comparatione lunaris anni, qui est menstruus. De magno anno, et maximo, doctissime inter cæteros auctores scribit

Berosinus libro de Die natali. Beroald.

Et quietem meam rursus interpellat, &c. rursus teletæ, rursus sacrorum commonet] Seneca Natur. Quæst. vii. 31. 'Non semel quædam sacra traduntur.' Aristides ier. λόγ. δ. Τριῶν ἢ τεττάρων ἡμερῶν διαγινομένων, φωνή δι' ὀνειράτος γίνεταί, ὅτι πέρας τε ἔχουσι, καὶ ἐπαρήκειν δεῖ, ἣν οὖν οὐ μόνον τελετῇ τι νεικοῖς, &c. Pric.

Mirabar quid rei tentaret] Oxon. reptaret, unde forsā restaret legendum. Idem.

Novum mirumque] Gellius xvi. ult. 'Novum et mirum facinus.' Tacitus Annal. xiii. 'Vallum fossamque quasi nova et mira viderent.' et v. 'Prompti Græcorum animi ad nova et mira.' Idem.

Ad] Lege at: ut sit particula ad-versativa, quæ tamen ab Antiquis per d scribitur. Beroald.

Dominique] Legi potest Deumque, pro Deorum. Idem.

Artio] Corrige, ratio: menda est ex transmutatione literarum, quales errores subinde scaturiunt in codicibus impressis. Idem.

Sublata est ergo, &c.] Glossæ: 'Ἀντρεῖν, sublata est.' Pric. Sublata est ergo post tam manifestam Deum voluntatem ambiguitatis tota caligo] Claudianus: 'Quis jam post talia segnis Ambigat, aut cœlo dubitet parere vocanti?' Idem.

Summo studio, &c.] Melius, ex summo studio: l. vii. 'Ex summo studio fugiens immanem ursam.' et ix. 'Cujus faciem ex summo studio videre cupiebam.' Idem.

Percontabar, s. et qui vestigium similis, ut somnium] Observandus erat Lucio in ordine sacratorum similis, qualem illi visio nocturna proposuerat, ac designarat, hoc est, cunctabundo gressu incedens, et in pedis sinistri talo paululum reflexo. Hinc credes, nisi valde erro, præcedentia probe a me restitutum iri, perscruta-

bar singulos, eccui vestigium simile sit, nec fides absuit. quæ inseruntur [ut somnium] ea ab aliena manu esse mihi persuasissimum est. Adhibeo, ut et tibi persuadere valeam, subsequencia ipsius Auctoris, quæ stabiliendæ conjecturæ arbitror: nec fides absuit. Nam de Pastophoris unum conspexi statim præter indicium pedis, cætero etiam statu atque habitu, examussim nocturnæ imagini congruentem. Stewechius. Fux. et qui vestigio similis. Roald. Ecqui vestigio similis, ut somnium? Vulgo, ecqui vestigium similis, ut somnium. In Ms. etiam pro somnium, summum legas. Colv. Flor. et qui vestigium similis, u. s. Bert. et quam vestigium similis. ut s. Stewech. eccui vestigium simile sit. Nec f. a. Elmenh. Et qui Mss. tantum non omnes, et Edd. pp. ac Ber. de more. Vestigio habent quidem D'Orv. et Oxon. quoque cum Edd. a Colvio usque, eaque voce caret Palat. Sed priores cum Flor. Pith. Bert. Petr. vestigium, sive pedem; quem accusativum, amatum ab Appuleio, ut ceteris poetis et historicis, per Græcam synecdochen, forsā non debuerant immutare. Quis nescit pervulgatum illud: 'Os humerosque Deo similis.' Vide etiam ad Sil. Ital. l. xii. 227. 'gratior ora' et in f. ad p. 262. 'personam reformatus.' Simul D'Orv. Pith. Ut summum est itidem in Fux. Palat. Guelf. Facile potuit pro glossemate fuisse adjectum, uti Stewechius censet. Nam ceteræ ejus conjecturæ sunt inanes. Oud.

Nec is defuit] Vetustiss. editt. Rom. et Vicent. nec fide absuit: unde n. fides u. Beroaldus. Tacitus Annal. xiii. 'Nec defuit fides:' melior tamen posterior conjectura ejus, nec is defuit. Lib. ix. 'Nec defuit qui manu super dorsum meum injecta,' &c. et supra hic: 'Nec deerat ille qui magistratum fascibus purpuraque luderet.' Pric. Fide absuit] Lego, nec fides absuit. Potest et legi, nec is defuit:

ntroque intellectu lectioneque planissima. *Beroald.*

De pastophoris unum conspexi statim, præter indicium pedis, cætero etiam statu atque habitu nocturnæ imagini congruentem] Apud Ovid. *Metam.* vii. 'Qualesque in imagine somni Visus eram vidisse viros, ex ordine tales Aspicio, agnoscoque.' Confer in *Basillii vita Amphilochem* cap. 5. *Act. Apost.* 9. 12. et quæ inibi notata. *Statum* hic pro *statura*, ut supra lib. i. *Pric.* *Asinium Marcellum]* Asinii Marcelli, Pollionis pronepotis, meminit et Tacitus *Annal.* 14. in rebus Neronis.

Asinium Marcellum] Forsan intelligitur filius Q. *Asinii Marcelli*, cujus nomen crebro in operibus doliaribus occurrit, et quidem sub Pætine et Apromano Coss. cap. 123. Hadriano Imperante. Vide Murator. p. 321. 11. 498. 2. 2014. 9. Gorii *Inscr. Hetr.* t. i. p. 442. Ex posteris scil. *Asinii Marcelli*, tempore Neronis, cui Asinius Pollio fuerat proavus, teste Tacito l. xiv. *Ann. c.* 40. et Asinius Marcellus Æserninus pater. Vide Senec. *Controv.* l. iv. præf. *Oud. Asinum Marcellum]* Lego, *Asinum*: siquidem Romanum nomen est *Asinius*, ut apud Catul. 'Marrucine Asini manu sinistra Non belle uteris.' Celebrati sunt inter oratores Asinius Pollio, et Asinius Gallus. In patria mea gens Asiniorum fuit olim florentissima, opulentissimaque: a qua turris in minuscule foro constructa convisitur, quam a conditoribus in hodiernum usque cognominant turrim Asiniorum, quæ altitudine structuræque æquilibrium est Bononiæ spectatissima. *Beroald.*

Deformationis meæ, &c.] Ita et Oxon. melius alii *reformationis*: sic lib. viii. 'in lemures reformari.' *Pric.*

Alienum nomen] Legendum putamus, *Non alienum nomen*: dicit enim, *Asinium Marcellum* habuisse nomen non alienum a sua reformatione, qua

in asinum fuerat demutatus: namque inter asinum et *Asinium* cognatio est et proximitas: igitur congruenter illi, qui asinus fuerat, per *Asinium* sacra ministrantur. *Beroald.*

Circa votum] Corrige, *contra votum. Idem.*

Juriculas patrimonii] Legendum est, *viriculas*: hoc est, pusillas vires, a viribus *ὑποκοριστικῶς* inflexo vocabulo. Dicimus autem eleganter *viriculas patrimonii*, pusillum patrimonium sive facultatem, et reculas. in *Apologia* scribit patrimonium a se imminutum modice esse, partim peregrinationibus, partim liberalitatibus, dum amicis opitulatur, et magistris gratiam refert, quorum filias etiam dote auxit. *Idem.* *Viriculas patrimonii peregrinationis attriverant impensæ]* Supra lib. iv. 'Totis patrimonii viribus,' &c. Seneca l. 7. *Controvers.* 'Petitur unde tantas patrimonii vires habeas.' Ind. 22. § ult. *Cod. de administr. tutor.* 'robur patrimonii' dicuntur. Plinius *Panægyrico*: 'An tantas vires habeat frugalitas Principis, ut tot impendiis, tot erogationibus sola sufficiat.' Sic et *vires*, in l. xxi. *Cod. Theod. de Præst. et Quæst.* 'Vires hæreditatis,' in l. xlii. ff. *mandati, &c.* *Vires opum* apud Nostrum, libello de *Philosophia*: et, 'Viribus' (i. e. opibus) 'Principis illudere,' apud Tacitum xv. *Annalium.* *Tò attriverant* a Suetonio est. In Galba ille, 'Attritis facultatibus:' et in Augusto, 'Attrito bellis civilibus patrimonio.' *Pric.*

Et erogationes Urbicæ pristinis illis provincialibus antestabant] *Urbicæ*, est, Romanæ civitatis. Seneca *μνητικῶς* *Epist.* l. 'Non ego sumptuosus, sed urbs ipsa magnas impensas exigit.' Gloss. 'Ἐξόδος, ἀνάλωμα. erogatio, expensa.' In vetere *Onomast.* 'Urbanus, urbicus, ἀστυκός.' *Idem.*

Duritia paupertatis, &c.] 'Duris urgens in rebus egestas.' *Idem.*

Inter sacrum et saxum positus] Proverbium hoc difficultatis est, et peri-

culi: cui consimile est illud vulgi sermone protritum, inter calces et parietem: hoc autem maxime Plautinum est ex Captivis: 'Nunc ego inter sacrum saxumque sto, nec quid faciam scio:' sumptum autem videtur a fœdere faciendo, cujus hæc erat formula. Feialis sacerdos sumpto in manu saxo, porcoque adhibito, post recitatas ex tabula leges: 'Audi,' (inquit) 'Jupiter, si illis legibus Pop. Romanus prior defecerit publico consilio, dolo malo, tu illo die Pop. Romanum sic ferito, ut ego hunc porcum hodie feriam: tantoque magis ferito, quanto magis potes, pollesque.' Ubi id dixerat, porcum saxo silice percutiebat: ex hac solemnitate fœdus Grammatici dictum esse interpretantur, a porca fœde et crudeliter occisa. Igitur cum porcus ille inter sacrum fœderis, et saxum feialis sacerdotis staret periculo proximus, fœdamque mortem jamjam subiturus, ubi nullum erat effugium; inde factum est proverbium de hominibus in periculo et difficultate positis, ut dicatur, 'Inter sacrum et saxum positus est.' Haud longe dissimilis sententiæ est παροιμία illa Græcorum τῶν ὧτων ἔχω τὸν λυκόν: Latine dicitur, 'auribus lupum teneo:' cujus Terentius, Suetonius, Hieronymus meminerunt. Quoniam incidimus in mentionem lapidis sacrificialis, non ab re fuerit hoc potissimum loco annotatiunculam conficere, enarrareque, quid sit Jovem lapidem jurare: nam et apud M. Tull. quæri solet, quid significet in epistolis ad Trebatium: 'Quomodo tibi placebit Jovem lapidem jurare?' et apud Gellium: 'Jovem lapideum,' inquit, 'quod sanctissimum jusjurandum est habitum, paratus sum ego jurare.' Hoc anxie quærens, legi jampridem, quod ad hanc rem facti apud Festum Pompeium, scriptorem promiscuum, sic tradi: 'Lapidem silicem tenebant juraturi per Jovem, hæc verba di-

centes: Si sciens fallo, ita me Diespiter salva urbe arceque bonis ejiciat, ut ego hunc lapidem.' Verum cum hoc Grammatici interpretamentum non plenum esse mihi videretur, neque desiderio faceret satis, in evolvendis voluminibus incidi in Polybium Megalopolitanum, qui fusius uberiusque explicat, quid sit Jovem lapidem jurare: cujus verba, ut res planius noscatur, apposui ex libro III. historiarum, quæ sunt hæc: 'In primo fœdere jusjurandum factum accipimus: primum Carthaginenses Deos patrios jurati sunt: deinde Romani per lapidem, secundum vetustissimum ritum, Martis Quirinique numinibus additis, jusjurandum præstiterunt: ritus vero lapidis fuit hujusmodi. Feialis sumpto in manus lapide, postquam de fœdere inter partes convenerat, hæc verba dixit: Si recte ac sine dolo malo hoc fœdus atque hoc jusjurandum facio, Dii mihi cuncta felicia præstent: sin aliter aut ago, aut cogito, cæteris omnibus salvis, in propriis patriis, in propriis legibus, in propriis laribus, in propriis templis, in propriis sepulchris, solus ego peream, ut hic lapis e manibus meis decidet: nec plura locutus, manu lapidem dejecit.' Hactenus Polybius. Beroald.

Veste ipsa mea, &c. distracta, &c. Ad impensas teletæ solvendas. Apud Aristophanem in Nubibus ille, τὸ θοιμάτιον ἀπόλεσας. Respondet alter, Οὐκ ἀπολώλεκ', ἀλλὰ καταπεφρόντικα. Ad quæ Suidas, Εἰς τοὺς φροντιστὰς ἀνάλωσα, εἰς τὴν παλδευσιν καταδεδαμένηκα. *Pric.*

Sufficientem corراسi summulam] Bene *corراسi*, ut rei difficultatem notaret: sic supra x. 'summulas corrådere.' Donatus ad i. 1. Phorm. 'Apta in verbo difficultas, ut in Adelphi. Minas decem corrådet alicunde.' *Idem.*

Et id ipsum præceptum fuerat specialiter] Sic 'rescriptum ab Imper. specialiter emissum,' in Cypriani

Passione: quæ tamen Vir insignis expungenda censet. *Id ipsum*, ut apud Gellium xx. 1. 'Sed enim id ipsum vide:' ubi male in editis, 'S. e. ipsum vide.' Idem i. 19. 'Atque id ipsum deuvo placide rogavit.' *Idem*.

An tu (inquit) si quam rem voluptati struendæ molireris, laciniis tuis nequaquam parceres? nunc tantas cerimonias aditurus? &c.] A minori ad majus argumentatio. Ovidius, si memini: 'Ut corpus redimas, ferrum patieris et ignes, Arida nec sitiens ora levabis aqua. Ut valeas animo, quidquam tolerare negabis?' E converso a majori ad minus iv. Reg. 5. 13. 'Pater, etsi rem grandem dixisset tibi Propheta, certe facere debueras: quanto magis, quia nunc dixit tibi, lavare, et mundaberis?' 'Cærimoniæ, τελετή,' ut optime in Onomastico. *Idem*.

Nunc tantas cerimonias aditurus, impænitendæ te pauperiei contaris committere] Basilius Homil. de Avarit. Καὶ σὺ μικροπρεπῆς εἶ περὶ τὰς δαπάνας, τηλικαύτης μέλλων δόξης ἐπιβήσεσθαι. Tertullianus Apologetico: 'Quantiscunque sumptibus constet, lucrum est, quicquid pietatis nomine fit.' 'Pauperies impænitenda,' ut II. Cor. 7. 10. σωτηρία ἀμεταμέλητος. Infra hic argum. simili: 'Nec hercules laborum ne sumptuumque quidquam pœnituit.' *Idem*.

Comitem] Legitur et committere. Berold.

Inanimis] Illustravi hunc locum in Commentario Minutiano fol. 52. et seq. Elmenh. *Inanis contentus cibus]* Lego, *inanimis*: hoc est, inanimatis. Dicit enim se in hac quoque cerimonia auspicanda abstinuisse ab esu animalium per decem dies, sicuti et Isaacis quoque mysteriis facitaverat. Trismegistus: 'Hoc optantes convertimus nos ad puram et sine animalibus cœnam.' Denarias cerimonias prisci dixere, (ut jam docuimus,) quibus sacra adituro decem continuis

diebus certis quibusdam rebus et cibus erat temperandum. Berold.

PAG. 261 *Quæ res summum peregrinationi meæ tribuebat solatium]* Lib. ix. 'Quæ res optatissimam mihi vindictæ occasionem subministravit.' *Pric*.

Spiritu, &c.] Benigna aspiratione. *Idem*.

Imperiis domini] Jussu Osiridis. Vel lege *Deum*, pro Deorum: cujusmodi error frequenter obrepsit. Berold.

Teletam suscitare] Malim, *suscipere*. Wower. Omnino cum *Pricæo* veram puto Wowerii conjecturam, *suscipere*. Eodem modo hoc verbum corruptum erat lib. II. p. 41. 'Vicariam pro me lanienam suscepit:' ubi vide. In Oxon. *sciscitare*. Oud. *Tertiam quoque teletam suscitare]* Placet Wowerii conjectura, *suscipere*. Supra lib. II. 'Vicariam pro me lanienam suscepit.' *Pric*.

Oppido suspensus animi] Lib. x. 'Ingenti angore oppido suspensus.' *Idem*.

Mecum ipse cogitationes exercitius cogitabam] Nullus librorum editorum non hanc præfert scripturam, mihi tamen videtur legendum *consulebam*: supra lib. vi. 'Sic ipsa suas cogitationes consulit.' *Idem*.

Traditioni] Sacrorum traditioni scilicet. *Idem*.

Sacerdos utrique] Fux. s. *uterque*. Roaldus. Ms. *sacerdos uterque*. Sciopp. in Symb. Expressi hic *sacerdos uterque* cum Mss. plurimis et Ed. Junt. post. Quia tamen in Flor. Bert. et Edd. Vett. ad Vulcan. sec. usque vitiose exstat *sacerdos utrique*, non alienus sum a vulgari jam lectione, *sacerdotes utrique*, quam primi tacite invexerunt Mercerus Lut. A. 1601. et Wower. apud Froben. 1606. De eo numero ad lib. i. p. 15. 'Comites utrique.' Eadem confusio apud Veget. lib. III. c. 18. et sæpe. Oud. *Sacerdotes utrique]* Oxon. et Fuxens.

Mss. *Sacerdos uterque. Pric.*

Cogitationis æstu fluctuantem] Vide supra p. 83. 213. notata. *Idem.*

Ad instar insanæ percitum] Fortasse melius hoc modo, *Et ad instar insani p. Idem.*

Nihil est quod numerosa serie religionis, quasi quidquam sit prius omissum, terreare] In de Deo Socratis: 'Ut plerumque in somniis, et vaticinationibus, et oraculis comperimus sæpe indignata Numina, si quid in sacris socordia vel superbia negligatur.' Plutarchus in Coriolani vita, de Romanis: *Μὴν θυσίαν τριακοντάκις ἐποίησαν, αἰεὶ τινος ἐλλείμματος ἢ προσκρούματος γίνεσθαι δοκοῦντος.* In Oxon. (et solo, quod sciam) numerosa scientia. *Idem.*

Lætum capesse gaudium] Capesse, sume. Gloss. 'Capessit, λαμβάνει. Nec gaudium, sed lætum gaudium. i. e. Stoicorum ἡδονήν. sive latitiam, quam Cicero in Bruto 'quasi gestientis animi voluptariam elationem' interpretatur: sic Gell. iii. 15. 'latissime gaudere.' *Idem.*

Teque de isto numero merito præsumere beatum] Alludit notam formulam, *τῷ μύκαρες. Idem.*

In eodem fano] Fux. solo. Roald. Forte rectius in Pal. in eodem solo dep. Wower. B. M. solo. Putean. Adde Oxon. Par. D'Orv. Reg. quod merito rectius judicarunt Wower. et Pricæus. Intelligit autem *Pastophorium*, sive ædis Isidis, Serapis, Osiridis, &c. sacrarium seu cubiculum et cellam, in qua recondebantur sacræ et Olympiæ stolæ et chlamydes floribus bestiisque sacris per varios colores depictæ, Græce *παστοὶ* seu *περιπέτασμα* ποικίλα καὶ ἀνθινὰ, vel *κατάπαστοι χιτῶνες*; ut Aristidi l. i. p. 231. Ed. Angl. quas, non thalamos, seu ædículas, initiati, ut sacris Deæ desponsi (vide Pric. p. 683.) gerebant, quasque in *Pastophorio*, cujus et custodes erant, deponebant; atque unde tali stola initiati vocaban-

tur *Pastophori*. Et similia aliorum templorum, etiam Judaici, conclavia *παστοφόρια* dicuntur. Vide omnino p. 250. 256. 257. Joseph. l. iii. Ant. c. 6. iv. B. Jud. c. 9. ibique Comment. ac Græcos Grammaticos. Ruf. in l. ii. Hist. Eccl. c. 23. Trigland. Diss. de Dod. p. 324. Cuperi Harpocr. p. 124. &c. 258. Bapt. Pium t. i. Thes. Crit. p. 498. &c. Salm. in Plin. p. 856. Wesseling. ad Diod. Sicul. lib. i. cap. 29. Mire et varie in describendo *Pastophorio*, ipsisque *Pastophoris*, errant viri docti, quos hic recensere longum foret. Me verum sensum ejus vocis vidisse, patet clare ex verbis celeberrimæ Inscriptionis, quam vide apud Bemb. Epist. Ital. t. ii. Grut. p. 84. 3. ibique Comm. Pignor. Mens. Isiac. p. 64. Spon. Itin. i. ii. p. 460. Ursat. Mon. Pat. p. 263. Cuper. Harp. p. 126. Moynium de Melanoph. post Cuper. Harp. p. 258. Maff. Mus. Veron. p. 37. 68. *τὴν κονίαν τοῦ Παστοφορίου, καὶ τὴν γραφὴν τῶν τε τοίχων καὶ τῆς ὀροφῆς, καὶ τὴν ἔγκανσιν τῶν θυρῶν, καὶ τοὺς προδόχους τοὺς ἐν τοῖς τοίχοις, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ σανίδας ἀνέθηκεν Σαράπιδι, Ἰσίδι, &c.* Collegii autem *Pastophorum* sex, præter Nostrum p. 250. 262. meminere, Clem. Alexandr. Strom. l. vi. p. 758. qui omnino est consulendus, Diodor. Sic. l. i. c. 29. Industriensis in Mus. Taurinensi apud Maff. in Mus. Veron. p. 230. Feminam *παστοφόρον* vidimus supra. 'Isidis' et 'Serapis collegii' non infrequens quoque est mentio in Inscript. Vide Gruter. p. 83. 14. Spon. Misc. p. 68. Reines. Cl. xiv. Murat. p. 178. Acta N. Lips. A. 1748. p. 503. *Oud.*

Perseverare] Sive permanere: quo sensu verbum de re usurpatum rarissime occurrit. Vir doctus margini exemplaris mei Ed. Junt. post. adscripsit, *ἵως perservari*. *Idem.* *Exuvias Deæ, quas in Provincia sumpsisti, in eodem fano depositas perseverare]*

'Exuvias' stolam vocat, qua indutus teletam susceperat: hanc (inquit) in eodem solo (ita rectius enim Oxon. Palat. et Fuxenses membranæ legunt) deposita remanere debet. Illustrant hunc ritum Aristophanis ista in Plut. KAP. Τὸ τριβώνιον δὲ, τί δύναται πρὸς τῶν θεῶν, ὅ φέρει μετὰ σοῦ τὸ παιδάριον τουτί; φράσον. ΔΙΚ. Καὶ τοῦτ' ἀναθήσων ἔρχομαι πρὸς τὸν θεόν. KAP. Μῶν οὖν ἐμνήθης δῆτ' ἐν αὐτῷ τὰ μεγάλα. ubi vetus Scholiastes: Ἔθος ἦν ἐν οἷς τις ἱματίοις μνηθεῖα, εἰς θεοῦ τινας ταῦτα ἀνατιθέναι, ὥσπερ δηλοῖ καὶ Μελάμβιος ἐν τῷ περὶ Μυστηρίων. Πάτριόν ἐστι ταῖς θεαῖς ἀνιερῶν καὶ τὰς στολὰς τοῖς μύσταις ἐν αἷς τύχοιεν μνηθέντες. *Pric.*

PAG. 262 *Initiare*] Onomast. vetus: 'Invio' (lege *initio*) 'τελέω, μῶν.' *Idem.*

Nec deinceps postposito, vel in supinam procrastinationem rejecto negotio, &c.] Paulus Act. 26. 19. Οὐκ ἐγενόμην ἀπειθὴς τῇ οὐρανίῳ ὁπτασίᾳ. In Glossario: 'Εἰς αὔριον ἀναβάλλομαι, recrastino.' Ibidem: 'Ἀνευ ἀναβολῆς, sine dilatione, sine procrastinatione.' *Id.*

Deus Deum magnorum potior] Ex exemplis per *Pricæum* allatis videtur concludi posse, illum distinxisse hoc pacto, *Deus Deum, magnorum potior.* Atque sic olim malui distinguere; monuie in *Observat. Miscell.* vol. IV. p. 139. ubi vide, et ad *Suet. Calig.* cap. 5. Ita 'Deus Deorum Janus' *Macrobio* l. I. c. 9. Plura vide apud *Haverkamp.* ad *Tertulliani Apolog.* l. I. c. 11. sive potius *Spanhem.* *Dissert.* VIII. de *Numism.* t. I. p. 465. &c. Nunc vero nihil in distinctione mutandum reor. Nam potius videtur per totam descriptionem usque ad *regnator* quasi per paraphrasin expressisse id, quod significat alioquin simpliciter 'Deus Deum,' ut 'βασιλεὺς βασιλέων, rex regum.' De Genitivo casu, comparativis juncto, dixi ad l. III. p. 51. 'Mei majoribus:' et alibi. *Oud. Domini*] *Osiridis*: vel

dic *Deum* pro *Deorum*, ut sæpe. *Beroald.* *Deus Deum magnorum potior, et majorum summus, et summorum maximus, et maximorum regnator Osiris*] *Diodorus Siculus* lib. I. βασιλεὺς βασιλέων, καὶ δεσπότης δεσποτῶν Σεσώωσις. *Paulus* I. 6. 15. ad *Timotheum*: 'Ὁ μόνος δυνάστης, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευνόντων, καὶ Κύριος τῶν κυριευόντων. *Pric.*

Per quietem præcipere visus est, quam nunc incontanter, &c.] Non male, fortasse tamen melius, jam nunc incontanter: lib. I. 'Faxo eum, &c. statim, imo jam nunc,' &c. Supra hic, 'Cibis profanis ac nefariis jam nunc temperare:' et v. 'Jam nunc subsistite.' *Idem.* *Recipere*] *Lego, præcipere*: est enim visus præcipere et monere. *Beroald.*

Malorum disseminationes] *Oblocutiones.* 'Pusillorum ac malevolorum obtreactiones,' *Cicero* v. 9. *Famil.* dixit. In quibusdam, (etiam *Mss.*) male hic, *dissensiones.* *Spartianus*: 'Etiam hi qui *Julianum* odisse cæperant, disseminarunt prima statim die,' &c. *Glossarium*: 'Disseminat, διασπείρει, διαδίδωσι.' *Cyprianus* ad *Demetrianum*: 'Adversum nos odia tuis maledicis vocibus seminando.' Hoc *Joanni* *Epist.* 3. com. 10. πονηροῖς λόγοις φλυναρῆν. Sic, 'seminarium malorum,' *Noster* in *Apologia. ὑποσπείρειν διαβολὰς*, *Plutarchus* in de amici et adulat. discrim. et ἀροτριῶν *Ψεῦδος*, VII. 13. *Sirachides.* *Pric.*

Doctrina ibi deserviebat] *Exercebat* non tam *Pricæi*, quam *Woverii* est lectio, tacite ab ipso intrusa. *Mordicus* *Mss.* corruptum e seq. versu *deservirem* verbum *deserviebat* retinet. Quid, si legas *differebat*, sive *differr*; i. e. spargi et disseminari calumnias faciebat. Eo enim sensu *differe* frequentissime sumitur. Vide *Comm.* ad *Suet. Cæs.* c. 33. 'fama distulit.' *Burm.* ad *Val. Flacc.* lib. I. 753. 'Regemque fragor per mœnia differt.' Vel *ibidem* *serebat*. Nequaquam enim

infrequens est Appuleio, jungere primitivam ac derivatam vocem. Ad me ad libri huj. p. 246. 'Cupidus cupidissime.' De verbo *serere* vide ad lib. I. p. 1. Oud. *Studiorum meorum laboriosa doctrina*] De seipso in Apologetico: 'Unis studiis literarum ex summis viribus deditus, &c. impenso labore,' &c. De studiorum labore vide supra p. 212. dicta. *Pric. Deserviebat*] Emendo, *disserebat*: hoc est, disseminabat: præmisit enim disseminationes malevolorum: nam rumuseuli et maledicta invidorum disserebantur, id est, disseminabantur, divulgabanturque: cum gloriosa doctrina Lucii rumperentur, et hominis virtutem ferre non possent: invidet enim nemo nisi superiori. Sententia Plautina est: 'Malim mihi invidere inimicos meos, quam me inimicis meis.' Beroald.

Quam raro capillo] Pricæi serinia de more compilavit Floridus. Isis etiam sacerdotes non erant *raro capillo*, sed penitus *deraso*: unde p. 245. 'Capillum derasi funditus:' ubi vide, et Casaub. in Lamprid. Comm. c. 9. 'Isidis sacra coluit, ut et caput raderet, et Anubin portaret.' Tale Isiæ rasum caput vide apud Gorium in Etrusc. Inscript. t. I. p. 373. Licet igitur Mss. O. retineant *raro* cum Edd. pp. Colv. Vulc. Merc. Elm. Scriv. omnino Beroaldum, ceterosque bene emendasse *raro* existimo. In ea tamen lectione obstat mihi, quod vocula *quam* pro 'omnino,' 'valde,' jungatur participio, licet aliis adjectivis positivi gradus crebro adponatur: de quo alibi. Gruterus conjecit *quamquam*; quod non intelligo. Cum itaque Mss. Flor. Bert. Fox. Reg. Pal. Oxon. D'Orv. habeant *qua raro*, opinor dedisse Auctorem, *quaqua raso* c. i. undique, funditus, adusque, et *calvitio quoquo versus obvio*, ut subdit. ubi in D'Orvil. *quo versus*. Ea enim locutione gaudet Appuleius, ac crebro in his et similibus semel excidit

vocis pars. Vide ad lib. II. p. 22. et Ind. Comm. ad Liv. lib. II. 2. l. XXVII. 28. In Palat. est *capilli*. Oud. *Quam raro capill.*] Legi etiam potest *quam raso*, ut dicat capillis bene derasis ex instituto rituque ceremoniæ se peregrisse munia et officia, pertinentia ad collegium pastophororum, quod Syllanis temporibus conditum fuisse designat. Cujus rei nulla sane extat historia, nec refert, neque enim res hæc est digna historico stylo, cum auctore Cornel. Tacito ex dignitate R. P. repertum sit, res illustres scribendas annalibus mandare: minuta vero et vilia, qualia sunt hæc de collegio pastophorum, diurnis urbis actis tradi. Beroald. *Quam raro capillo*] Martialis: 'Raros colligis hinc et hinc capillos.' Beroaldus *raso* tamen, quod non improbo. *Raripilum* non fuisse Appuleium prolixè vel ex Apologetico constat. *Pric.*

Hæc habuimus quæ post tot alios possemus hos in libros annotare: majore forsân conatu quam successu: erat aliquid agendum autem, si quod alios juvaret minus, certe mœrorem meum de infelicissima conceptum patria levaret falleretque. Mœstitiam (inquam) de patria obortam, non quod causæ peculiare desint, sed quod publicis attonito malis domestica non intueri vacat. Quæ in reliqua Appuleii Opera, in Apologiam autem vulgatis triplo auctius congestis, quæque in Gellium ultra mensuram Commentarii istius collecta in seriniis adservantur nostris, æternis tota ea tenebris (quod sciam) obruentur; nam et oculi præcario serviunt, unde pristinus noster vigor elanguit, fertque animus, quod vitæ superest, impendere Libro N. T. alii illustrandò; meminens ea parte tentata nobis nec olim magno Grotio improbatâ, nec nunc omnimodis displicere Hieronymo Bignonio; cujus immensam doctrinam ut stupeo, honoremque amicitiae veneror, ita faxit Deus,

ad sanctissimæ vitæ ejus exemplum (quod semper, quod ubique imaginor) me formem componamque. *Idem.*

Sub illis Sullæ temporibus] Pal. *Syllæ.* Elmenh. Forte *ipsis.* Brant. Mss. de more *sillæ* vel *silæ.* In D'Orv. *sub illis sille trapibus.* Nihil vero usquam de Pastophorum collegio Romæ Sullæ tempore condito legitur. Neque etiam tunc potuisse condi, videtur colligi posse ex eo, quod, licet privatim nonnulli coluerint sub libera rep. Isidem, et tunc aliquoties veterit eum cultum Senatus, ut patet ex Dione lib. XL. p. 142. XLII. p. 197. Tertull. Apol. c. 6. publice Isiaca religio non fuerit admissa, nisi A. U. DCCCXI. sub Triumviris; quando Sarapi et Isidi templum est decretum apud Dion. lib. XLVII. p. 386. Hinc queritur id Lucan. lib. VIII. 831. 'Nos in templa tuam Romana accepimus Isin.' Sriverius edidit, et *Sibyllæ t.* Sed cur non et *sub Sibyllæ t.* id est, antiquissimis. Hoc enim videtur vel le Appuleius. Verum majori hæc egent indagatione. *Oud.*

Explicit] Hanc vocem Antiqui solebant in fine librorum ponere. Hieron. ad Marcellam parte 2. Tractat. 5. Epistol. 64. Editionis Basileensis Anno MCCCXCVII. 'Scire debemus, apud Hebræos in fine librorum unum

e tribus solere subnecti, ut aut *Amen* scribant, aut *Sela*, aut *Salom.* Igitur ut solemus nos completis opusculis ad distinctionem rei alterius sequentis medium interponere *Explicit*, aut *Feliciter*, aut aliquid istius modi; ita et Hebræi, ut, quæ scripta sunt, roborentur, facere solent, ut dicant *Amen*, aut *in sempiternum*, et scribenda commemorant, et ponant *sela*, aut transacta feliciter protestantur, pacem in ultimo subnotantes.' Nugas igitur agunt, qui hoc verbum tanquam novitium et adulterinum fastidiose rejiciunt. *Elmenh.* Vide Du-Cangii Glossarium. Occurrit in admodum vetustis etiam auctorum membranis. Sed truncata est vox ex *explicitus*; ut docet Medic. Virgilio Codex. Vide Heinsii dissert. de eo Cod. In Fux. libro est: *Lucii Apuleii Platonici Madaurensis Metamorphoseos liber decimus et ultimus feliciter explicit.* At in Cod. Fr. Pithæi nno ductu sequuntur *Ut ferme religiosus*, et demum post Florid. N. 9. legitur: *Explicit lib. XI. Metamorphoseon Apuleii Incip. XII.* et sic porro post N. 15. *Explicit lib. XII.* et sic porro post N. 15. *Explicit l. XII. Metamorphoseon Apuleii. Incipit liber tertius decimus:* post N. 17. *Incipit Lib. quartus decimus M. Ap. Madaurensis.* *Oud.*

EXCERPTA

EX

JANI GRUTERI

SUSPICIONUM.

LIBRIS INEDITIS.†

LIB. X.

CAP. V. Scribitur in Lycia locus esse, qui perforato solo flammas evomat, quæ tamen innoxia porro serpant, nec herbis floribusve illum inferant damnum. Ad eam faciem et hæc mea est scriptio: licet enim viridaria bonorum auctorum Critico igne ustulare videantur, non tamen ustulant; vi tantum remissa et languida refulgent: ipsis suus manet color, suus vigor. Scribitur Appuleio, lib. VI. Metam. [p. 410.] ‘Sic turris illa vel propitia vaticinationis munus explevit:’ nescio an probe, probabiliter hercle emendare videbar: *turris illa belle propitia*. Deinde [p. 411.] ‘ante pedes ejus residens humilis, et cibario pane contenta Venerem pertulit legationem, statimque secreto repletam conclusamque paxidem suscipit.’ miratur alibi Veneris istius filius tantum inferre doloris aculeo suo pusillam apem: licet et nos miremur leve punctum turbandæ Appuleianæ sententiæ. Sane illud *secreto* apice suo privabitur, fietque nomen, si mihi quidem obau-

diet; hoc modo, *statimque secreto repletam*. Vocat *secretum* divinæ illius pulcritudinis thesaurum, quem a Psyche conspici Venus nolebat: haud secus Petronius: ‘Uterque nostrum religiosissimis juravit verbis inter duos periturum tam horribile secretum.’ Post aliquam multa [p. 415.] ‘Jupiter sic enunciat: Dei conscripti Musarum albo, adolescentem istum, quem manibus meis alumnatus sum, profecto scitis omnes:’ scilicet Jupiter non solum Cupidinis hujus nutricius, sed mortalium omnium: docet satis cognomen, quo vocatur Alumnus, erutum mihi ex Augustini libro VII. cap. I. de Civit. Dei: ‘dixerunt Jovem Victorem, Invictum, Opitulum, Impulsorem, Statorem, Centupedam, Supinalem, Tigillum, Alumnus, Ruminus, et alia, quæ perscribere longum est:’ ita enim ibidem lego cum plerisque manuscriptorum, non *Alumum*, nec *Alinum*: removerunt vocem germanam homines, qui *alumnus* de eo solum dici sciebant, quem alimus: perperam: nam et eum comprehendit, qui nutrit. Isidorus lib.

† Jani Gruteri Suspicionum libri, præter jam editos, exstant aliquot in Bibliotheca Remonstrantium Amstelodamensi; quibus utendi copiam mihi fecit Humanissimus M. Stuartius, Vir Venerandus: ex his descripsi quæ ad Appuleium pertinerent, quatenus temporis et vermium vestigiis non prorsus erant deleta. Non ingratus autem me facturum putavi Appuleii studiosis, ea integra huic Editioni adjicere. J. Bosscha.

x. Origin. 'Alumnus ab alendo vocatus: licet et qui alit, et qui alitur, alumnus dici potest; id est, et qui nutrit, et qui nutritur:' prorsus clare: unde et Martianus Capella lib. i. de Nuptiis Philologiæ: 'Cum his grata Ceres, admodum gravis femina, alumnaque terrarum ac nutrix mortalium videbatur.' Quare ne dubitemus corrigere illud Nonii Marcelli: 'Alumnos, consuetudo quos alas, vel educes, vel eos qui aluntur, dici vult:' inepte: legatur meo periculo, *qui alunt, dici vult*. Nam plane hunc locum tangit Nestor quidam, non ille triseclus, sed vocabulista dictus, cum scribit Marcellum utraque significatione *Alumnus* interpretari. Et hanc Nonii maculam non eluisse nuperum correctorem miror.

CAP. VII. Ea est antiquitatis apud me reverentia, ut nihil in libris mutem, etiam vitii manifesti, nisi et idem totius Musicæ cohortis communi improbetur calculo. Quare cum sequentia hæc vix a quoquam ullius accusentur criminis, absit ut quid de eis statuam durius. Loquitur Appul. lib. vi. [p. 418.] 'Ecce confecto nescio quo gravi prælio latrones reveniunt onusti: nonnulli tamen, imo promptiores vulneratis domi relictis et plagas recurantibus ipsi ad reliquas,' &c. Cum quidvis suspicari liceat, graviter suspicor omnia multo belliore sensu et distinguere et rescribi posse: *reveniunt onusti: nonnulli tamen imo promptiores, vulnerati; iis domi relictis, &c.* illis enim maximum in præliis periculum qui promptissime ideoque et proxime adversarios adgrediuntur: quod et Lucius noster fatetur libro proximo: 'Cognito quosdam, imo vero fortissimum quemque variis quidem sed in-pigris casibus adoppetisse,' &c. Habemus consequenter [p. 421.] 'et ipse mecum: Quid stas Luci; vel quid novissimum exspectas?' sic edendum curavit Beroaldus. Veteres habebant: *Quid istas Luci*. Ex

eo prompte fecerimus; *quid hic stas, vel quid restat Luci*. Sed jam nimis fui intra lineas.

CAP. IX. Miseris me cruciant modis verba lib. vi. Appulei [p. 421.] 'Nam et illa ipsa præclara magia tua, non vultum laboresque tibi tantum asini verum corium non asini crassum, sed hirundinis tenue membranulum circumdedit:' nec enim in animum induco hirundinibus tenuiorem cutim quam cæteris avibus: id certe nusquam memini legere. Ne itaque diutius tamquam in eculo torquear, libet locum hunc, tamquam conclamatione depositum, nigra insignire theca: fors fuit ut præsentior aliquis Æsculapius artis suæ faciat periculum, corpusculumque istud, postliminio mortis animet. Ego tantum tentabo magna disciplinæ vim momentaneum aliquem flatum inspirare valeam rescribendo: *Verum corium non asini crassum, sed hirundinis stimulo membranulum pervium, dedit*. Si sic longius disceditur ab literarum apicibus, concinnare quis queat: *sed et hirudini tenue membranulum circumdedit*, h. e. membranam circum dedit, quæ vel ipsius hirundinis confessione tenuior: divisim scripsi *circum dedi* quia minus eleganter dici putabam 'circumdare vultum,' 'circumdare labores alicui.' Sed abstinam melius est; ne etiamsi quid præstem operæ pretium, alterius tamen incurram fiducias, tamquam reus, videlicet vetitæ artis. Per me igitur locus iste maneat potius funus, quam ut ego deinde fiam: eo quoque magis, quod leviter nimis sperem, ut medicorum aliquis jam cadaver fartum ad momentanea vitæ reducat officia.

LIB. XI.

CAP. II. Res mira: etsi longo mihi situ obsoletus atque hebetatus animus, spero nihilominus fore, ut hi mei diurnent libelli. 'Discit enim citius, meminitque libentius illud, quod

quis deridet, quam quod probat et veneratur: sane alterius generis ista non sunt. Sed quid ni et ego chartas perdam, cum tot sint quos sequar?

Illud Appulei Metamorph. lib. vii. non est sollicitandum [p. 440.] 'Cognitoque quosdam, imo vero fortissimum quemque, variis quidem sed impigris casibus, adoppetisse, suadet tantisper pacatis itineribus, omniumque praeliorum servatis induciis,' &c. Nam vult pacata itinera hæc, cum a viatorum expugnatione ac spoliis abstinetur. Subjicit quippe quasi horum verborum interpretamentum, 'omniumque quoque praeliorum servatis induciis.' Statim in oratione illa, minus quam, si Diis placet, honesta: 'Eique suasisse, ac denique persuasisse, ut manus hebetatas diuturna pigritia tandem referret ad frugem meliorem; bonoque secundæ dum posset frueretur valetudinis: nec manum erogandæ stipi porrigeret:' 'Erogare stipem,' idem quod exorare, videor odorari ex alio loco libri v. 'Supplicis anxie piis precibus erogatur, germani complexus indulge fructum.'

In subsequis [p. 442.] 'Sed plane centunculis disparibus, et male consarcinatis semiamictum: inter quos pectus et venter crustata crassitie reluctabant:' ingenue fateor, me nescire, quid postrema vox sibi velit, veniebat mihi in mentem *relucebant*, sive, quod minus remotum a publicato, *relucitabant*: frequentativum scilicet a *relucco*; tamquam pectus et venter, præ sordium continua illuvie, quasi tectorium aliquod splendicaverint. Sententiæ facit Agellius lib. ii. cap. 6. 'Quicquid nimis incultum obstitumque aliqua re erat et incuteret visentibus facie nova horrorem, id squallere dicebatur. Sic in corporibus incultis squamosisque alta congerie sordium, squallor appellabatur.' Sequitur aliquot interjectis: 'Cum præsertim vobis, si sententia hæc

mea displicuerit, liceat rursus ad asinum redire:' aut hoc, *redire ad asinum*, speciem præfert proverbii, significatque redire ad priorem sententiam, (de quo, quantum memini, nihil legi), aut commode restituamus, *ad armillum redire*, quod jam bis usurpatum Nostro.

Suspicio autem deformatum in *asinum* ab iis, quibus in memoria erat illud hujus libri infra: 'quid si quodammodo cæteri latrones persenserint, non rursum recurras ad asinum et rursum exitium mihi parabis?' Sed forsitan proprie minus, quam ibidem Asinus secum loquitur ex rei veritate, quæ narrata superiore libro, hic, ut idem locum habeat, dubito.

CAP. IV. Si non solum militat, qui in acie stat, et hosti congreditur, sed etiam qui vigilias obit et armamentario præest, aliaque munia minus periculosa fungitur; quidni et ego quoque intra militantes pro decore Scriptorum Veterum stipendio dignus, quamvis tantum de iis unus qui impedimentis relictis custos? quibus ne quid pereat deinceps curiose prospiciam. Illud tamen Appulei l. vii. [p. 452.] 'Ut mihi merito subiret vituperatio totius sexus; cum viderem puellam probi juvenis amore nuptiarumque castarum desiderio simulato lupanaris spurci sordidique subito delectari nomine:' illud, inquam, Appuleii in statione sua remanere jusserim, licet non ignorem Marcelli et Servii distinctiones inter *simulare* et *dissimulare*. Nam Auctor hic noster amat aliquando peculiari-ter loqui, quamquam et alios est reperire qui sic loquantur; etiam Ciceronem lib. i. de Officiis: 'De Græcis autem dulcem, et facetum, festivique sermonis, atque omni oratione simulatorem, quem *ἑρῶνα* Græci nominaverunt, Socratem accepimus.' Sic in vulgg. legitur et consentiunt quotquot sint descripti manu; at *ἑρῶν* omnino dissimulator, quomodo et hic

riam de Rege Thracio legerant, qui miseros hospites equis suis lacerandos devorandosque porrigebat adeo præpotens ille tyrannus, sic parcus ordeï fuit, ut edacium jumentorum famem corporum humanorum largitione sedaret.' De mendo suspectum mihi, *sic parcus ordeï*: quoniam minus respondere præcedenti membro videtur. Nam vix est, ut *adeo*, et *sic*, ejusdem hic sunt notionis et juris. Constituebam Plautina voce, *adeo pr. i. tyrannus triparcus ordeï fuit*; quæ si cui munus placet, is, me volente, particulam *sic* foras ejiciat. Post plura orditur oratione falsa pessimus puerorum probissimi asini accusationem, [p. 471.] 'Videtur istum pigrum tardissimumque et nimis asinum me præ cæteris flagitiis, nunc periculis etiam angit.' Et quidem non satisfaciunt mihi, *præ cæteris flagitiis*: quam magis considero sententiæ compositionem, tam fidentius arbitror reponi posse, *me præteritis flagitiis*: et hanc conjecturam docto alicui approbatum me, non levis est animo meo suspicio. Jam eadem oratione quod narrat, [p. 473.] 'Et festivus hic amasio, humo sordida prostratam mulierem, ibidem incoram omnium, gestiebat instendere, quod nisi ploratu femineo conclamatum viatorem præsidium accurrisset,' &c. Scio quid pro recepta lectione dici posset. Sed enim cum non satis arrideat gestus iste femineus, non erit mihi frandi, spero, suspicari legendum, *lessuque femineo*, quod sane nihil aliud, quam ejulatus et lamentatio, non sine placentu, licentiosior: de eo sic Cicero Tuscul. Quæst. 'Ingemiscere nonnumquam viro concedendum est; idque raro: ejulari ne mulieri quidem: et hic nimirum est fletus quem XII. tab. in funeribus adscribi vetuerunt:' quo loco, vidi qui vice *fletus* substituerent *lessus*: quoniam fletus illæ tabulæ nusquam meminissent; quarum hæc verba, ut quidem citat idem Tul-

lius lib. II. de Legibus, MULIERES GENAS NEC RADUNTO NEVE LESSUM FUNERIS ERGO HABENTO: quin imo magna præterea quæstio, num fletus ullus illa lege inscriberetur, cum sint, qui vestimenti genus aliquod excludi asseverarent: quod subsequa Ciceronis satis probant, narrantis: 'Hoc veteres interpretes Sextus Ælius, L. Acilius non satis se intelligere dixerunt: sed suspicari vestimenti aliquod genus funebris. L. Acilius lessum quasi lugubrem ejulationem, uti vox ipsa significat; quod eo magis judico verum esse, quia lex Solonis id ipsum vetat:' in quibus tamen verbis sic obiter adjuvo sententiam: *dixerunt: Sext. suspicari vest. ul. g. funebris: L. Acilius lessum quasi, &c.* ut prior interpretatio sit Sexti Ælii; quod pronomen, quia non intègre perscriptum erat, depravatum in *sed*. Verum ad Appuleium redeo, et stabilientiæ suspicioni hæc ceperim ejusdem lib. VII. infra 'interim dum puerum illum Parentes sui plangoribus fletibusque quærebant.' Sed quid, si aliquis affirmaret Lucium nostrum per gestum femineum subindicare nobis voluisse ipsum lessum? equidem tacerem, et desultorie ad scriptorem Noctium Atticarum transirem, similemque ei vocem redonarem: nam quod habetur lib. X. cap. 18. 'Is Mausolus, ubi fato perfunctus est, et inter lamenta et manus uxoris funere magnifico sepultus est; Artemisia luctu atque desiderio mariti flagrans, ossa cineremque ejus, mista odoribus, contusaque in pulveris faciem, aquæ indidit, ebibitque:' prorsus non intelligo, quomodo dici possit Mausolus inter uxoris suæ sepultus manus: itaque libens ea mutaverim in *lausus*; quod hoc consignasse capite jus atque fas, opinor, permittit: nec enim quidquam decerno.

CAP. IX. Equidem, me tyrunculum erroris atque incitiæ crassis admodum circumvolvi tenebris necesse

est, dum a viris, criticarum artium peritis, nulla mihi fax longius ab ipsis posito. Sed nec muti magistri, libros dico, ullo clarore adminiculantur: adeo non minor hisce locis eorum quam vivæ vocis inopia. Ergo fiat quod solet; hoc est magis ac magis nugarum intricer nebulis; fors erit, ut aliquando aliquis Castor aut Polux splendidam desuper producat lampadem. Quod dum exspecto, ingenue fateor me non percipere, quid sibi velint homines verbis illis, quæ apud Appuleium lib. vii. *Metamorph.* [p. 475.] ‘Nam corium affirmatum cineris inspersu dominis referemus, ejusque mortem de lupo facile mentiemur.’ Video quidem velle eos, carne asini consumpta, cineribus corium ipsius deturpare, ut videretur vexatum a lupo. Sed an ei rei vox *affirmatum* faciat, adhuc quæro. Interea substituerim, *corium informatum*, hoc est, omnino deforme redditum. Glossarium vetus: ‘Informe, maleforme: *Ἀμορφον, δύσμορφον*.’ Statim, ubi rusticus declamat: ‘Nefas tam bellum asinum sic enecare, et, propter luxuriam lasciviamque amatoriam criminatum, opera servitioque tam necessario carere:’ postrema dictio forsans spuria est: nec enim congruit præcedentium verborum connexioni, nisi accipiatur pro privari, de quo disputent alii: legitima, meo saltem animo, efficeretur, si transpositis litèris talem assumat figuram, *tam necessario arcere*. Plane vult homo iste indignum esse facinus, si asinum tam bellum ipsa morte necessariis subducant ministeriis, cum castratione vitiis ejus mederi aliquis queat, atque ut de hoc nimis non contenderim, ita affirmaverim prorsus idoneam et aptam sententiam contineri hisce ‘Possum spatio modico interposito ad vos actutum redire, trucemque amatorem istum atque insuavem dissitis femoribus emasculare:’ disseruntur enim femora, cum

in diversas distinentur partes, qui facilius inguinum auferatur pondus: est metaphorica locutio, ejus proprietates requirenda est a Varrone lib. v. de Ling. Lat. at ut femora dissecantur, omnino videtur ineptum: quamquam tamen nec de eo nimis pugnaverim; cum ei rei numquam interfuerim spectator. Non longe [p. 478.] ‘Jamque de cujusdam vastissimæ ilicis ramo pendulo destinato, paululum viæ supergressus ipse:’ fuerit forsans planius; *jamquæ me cujusdam*: hoc est, ut me ilicis ramo allegarat. Sic lib. iv. ‘me ante ipsas foras loro valido destinato.’

CAP. XI. Exili impellor suspiciuncula ut verba Appulei lib. vii. *Metam.* leviter depravata arbitrer [p. 479.] ‘Pastores enim mei perditam sibi requirentes vacculam, variasque regiones peragantes, occurrunt nobis fortuito statimque, me cognito capistro, prehensum attrahere gestiunt.’ Quid enim? ut capistrum magis indicium fuerit asini quam ipse? non fit verisimile, et posset quidem translata distinctione hic emergere sensus, postquam me cognovissent, capistro prehensum attrahere gestiunt, ut *me cognito* sit ablativus absolutus, sed tamen inclino magis legere: *Statimque me cognitum, capistro prehensum attrahere, &c.* Deinde quod sequitur: ‘Et illico detractus ad terram, pugnisque pulsatus et calcibus contusus, infit dejerans: nullum semet vidisse ductorem, sed plane concinnatum, solutum et solitarium, ob indicinæ pretium occupasse, domino tamen suo restitutum:’ prope dixerim scire me excidis voculam scribendumque, *Et ille illico detractus*. Nihil profecto usitatius, quam ut similitudine literarum sic altera alteri noceat. Mox quod conspicitur, *Sed plane concinnatum*, minus etiam videtur opportunum: in codice manu exsrato est *concinatum*: nihil facilius quam reponere nativam lectionem

plane concitatum. Cursu, inquit, vehementer insistebat asinus cum eum apprehendi. Denique *tamen* hic secreta est notionis, idemque signat, quod *tandem*, de quo plura prioribus libellis. At quod deinde habetur: 'Atque utinam ipse asinus, quem numquam profecto vidissem, vocem quiret humanam dare meæque testimonium innocentiae perscribere posset,' &c. audacter dico; aut *quiret* hic abundat, aut *posset*: quare qui mihi auscultabit alterum ablegabit in pessimam rem: nisi si quis scrupulosior putarit prius *quiret* transformandum in novam faciem, hoc pacto, *mi e re humana*. Sic locutus præter alios Terentius: 'nam mi e re quemdam offendi ibi militem ejus noctem orantem.' Iterum sectorem ago in iis quæ sequuntur: 'Meum vero Bellerophonem, abactorem indubitatum, cruentumque percussorem criminantes, ad casas interim suas vinctum perdunt: quoad re nascenti die sequenti deductus ad magistratum pœna redderetur:' supervacua plane videtur vox *sequenti*, et merum glossema, superpictum voci priori, quod faxo magis appareat, si literas binas ei addidero quæ dissiluerant, *quoad renascenti die deductus*. Quid enim aliud 'dies renascens,' quam ille, qui proxime sequitur?

CAP. XIV. Non proletariæ est significationis illud *cæterum* Appulei lib. Milesiar. fabular. VII. in ipsa calce [p. 486.] 'Donec solo quod restabat præsidio nisus, liquida fimo strictim egesta, faciem atque oculos ejus confædassem; qua cæcitate atque fœtore tandem fugata est a me pernicies; cæterum titione delirantis Althææ Meleager asinus interisset:' idem enim notare debet quod *cæteroquin*, id est, alioquin, si modo tolerabilem aliquam amamus extricare sententiam. Exemplum simile non est jam ad manum, nisi si eo trahamus illud Proculi lib. II. Epistolarum:

'Vinum cum vasis legavit: negat Trebatius quod in doliis sit deberi: et sensum testatoris alium putat esse, verborum alium. Cæterum dolia in vasis vinariis non essent.' Verum de eo loco nihil contenderim, cum sciam, quam sit litigiosus: sufficit, saltem non promiscuum adverbii hujus adnotasse usum.

LIB. XII.

CAP. II. Debebam quidem imitari ursam: utque illa fœtum informem atque ineffigiatum lambendo sensim figurat; sic et ego libellos hos; qui cum præ festina immaturitate tantum abest, ut vivant, ut ne palpitent quidem, sed adhuc nil nisi rudis sint sanies; sic et hos inquam debebam assiduo in cubatu calefacere et fovere, donec tandem in formam aliquam reducerentur. Verum enim vero qui id agam? aliorum est cogitationum ista mens: trudentur potius foras et suscipiat, qui non novit. Ego ad quædam Appulei lib. VIII. Metam. persananda, si quid sit operis, Dii dabunt, festino: ait [p. 492.] 'Nonnumquam etiam cœna poculoque communi carior cariorque factus in profundam romam cupidinis sese paulatim nescius præcipitaverat.' Verba hæc varias peperere conjecturas. Invidia mihi aberit, opinor, si et ego cum aliis collineem ad scopum, quidque mihi quoque videatur aperiam: nempe levi apicum divisione rescribi posse in *profundam roinam*, prisce pro *ruinam*; idque fuit loco contaminando: nec quicquam vetat, quin sic Latine dicatur, cum reperiamus apud Tacitum in vita Agricolæ: 'Sic Agricola simul suis virtutibus, simul vitiiis aliorum, in ipsam gloriam præceps agebatur:' item planius apud Mamertinum Panegyrico dicto Imperatori Juliano: 'in miserandam ruinam coinciderat Eleusina.' Videmus sequentia [p. 497.] 'Tunc etiam

inermes atque immuniti tegumentis frondis et arboribus latenter abscondimus.' Nemo non videt substituendum, *tegumentis frondeis et arb. lat. abscondimur*: adhuc statim: 'Quin equos insecundimus? quin ocyus indispiscimur? et cape venabulum et ego sumo lanceam:' interpunxerim: *et, Cape venabulum, et Ego sumo lanceam, &c.* Hoc etiam quod ipso statim libri quasi limine de Thrasylo dicitur: 'Sed luxuriæ popinalis, scortisque et diurnis potationibus exercitatus, atque ob id factionibus latronum male sociatus, nec non etiam manus infectus humano cruore:' aliquanto magis placeret, transposita una atque altera litera et mutato *e* in *c*, legere, *latronum clam sociatus*. Scilicet hisce sumptibus superesse non poterat, quin clam quoque latrocinaretur, nam verisimile non est eum vulgo talem palam habitum, sed famam id tantum mussare solitam.

CAP. IV. Quotiescunque hæc meæ chartæ illino, toties fere subit animum, neminem umquam futurum tam jejuni oris, qui genuinum in me destringat; cum et ætas et tirocinium in multis patrocinari possint erratis: et quidni insuper causæ meæ serviat philosophicum hoc: quod quemadmodum ad pœnam sufficit meditari puniendam, sic etiam satis sit ad laudem conari prædicanda. Verum de eo viderit Sors et Eventus. Nam hæc qualiacunque sint, nemo, me suatore, nedum impulsore, alienis inseret scriptis: quandoquidem vix sit felicissimi ingenii, nulla manuscriptorum allucente facultate, veram et genuinam indagare scriptorum mentem; utique in tantis et talibus antiquitatum tenebris. Interea hic persequamur Appuleium: lib. VIII. Metam. exstat [p. 505.] 'Thrasyllus præceps et temerarius, priusquam dolorem lacrymæ sedarent, et pertitæ mentis resideret furor, et in sese nimietatis senio facesseret luctus,' &c.

probatum satis, *in sese senio nimietatis facessere*, at quid tamen vetat divinare, *et inde se senii nimietate facesseret*; ut senii nimietas sit, idem quod nimium senium, quomodo pari forma dixit lib. III. 'Hi gaudii nimietate gratulari,' hoc est, præ nimio gaudio. Sed hoc leviter defenditur, paucis interjectis [p. 506.] 'Tunc inter moras, umbra illa misere trucidati Lepolemi sane cruenta, et pallore deformem attollens faciem, quietem pudicam interpellat uxoris:' nec quis negare ausit germanius videri quod scribam, *Lepolemi sanie cruentam et pallore deformem, &c.* Nam vult faciem notabilem partim fame, partim recenti cæde, partim pallore. Quæ proxime sequuntur, plane intricata nobis apparent: 'Mi conjux, quod tibi prorsus ab alio dici non licebit, et si pectori tuo jam permanet nostri memoria, vel acerbæ mortis meæ casus fœdus caritatis intercidit, vel quovis alio felicius maritare,' &c. ego nihil expedio. Videtur tantum post *licebit* excidisse vocula aliqua, puta, *audi*, vel *accipe*, vel simile quid: vix tamen ambigam quin consequenter reponendum: *memoria, nec acerbæ mortis meæ casu, fœdus, &c.* quod si admittimus, non erit necesse confugere ad minus aptas *intercidendi* interpretationes, aut etiam id aliud antiquius transformare. Non ita longe, [p. 510.] 'Nec isto sermone Thrasyllus sobriefactus, vel saltem tempestiva pollicitatione recreatus, identidem pergit linguæ sauciantis susurros improbos invergere.' *Invergere susurros*, probe dictum: forte ita etiam reponendum Propertii lib. I. Elegia 16. 'Utinam trajecta cava mea vocula rima Percussas Dominæ vertat in auriculas.' Unius literæ mutatu fieret *vergat*: ut scriptum fuerat primum *vercat*, more prisco, quod de tortum postea a librariis in *vertat*. De quo arbitrentur docti. Statim: 'Tunc anus de jussu dominæ blandi-

ens ei, furtim depromptis calicibus et ænophoro, quod immixtum vino soporiferum gerebat venenum, crebris potionibus avide et secure haurientem, . . . facile sepelivit ad somnum.' Saperet meo magis palato, *ubertim depromptis calicibus ex ænophoro quod, &c.* nec enim opus erat secreto aut furtim implere calices; quandoque dein nulla illi de soporifero veneno suspicio.

CAP. VI. Post gravem, me Hercule, et acerbam orationem, qua insectata est mariti interfectorem Charite, subjicit Appuleius, lib. VIII. [p. 515.] 'Acu crinali capite deprompta, Thrasylli convulnerat tota lumina: eumque prorsus exoculatum relinquens, dum dolore nescio crapula, dum somno discutit.' Scopæ prorsus dissolutæ. Habent olim vulgati, *crapulam cum somno*, quod non floccifecerim, sed cum reliquis ad istum concinnaverim modum: *dum dolore nescius, crapulam cum somno discutis*: 'nescius dolore,' pro 'doloris:' nec enim video quomodo hic 'nescius dolor' consistat, nisi si dolere possimus, nec id tamen persentire: quod si proprie loqui amamus, vix est, ut contingat. Properemus ad exultationem bacchantis feminæ: 'Vindicavi mei mariti cruentum peremptorem, punita sum funestum mearum nuptiarum prædonem:' absunt quidem verba quinque postrema manu descriptis membranis; sed de iis tamen nihil temere statuerim: nam rei oppido serviunt, redolentque præterea merum antiquitatis thymum. Phrasis *punita sum*, non quotidiani odoris pro *punii*; de qua venuste admodum Quintilianus lib. IX. cap. 1. Orat. Instit. Sequitur statim: 'Valvis super sese diligenter obseratis, inedia statuit elidere sua sententia damnatum spiritum.' Mira hæc forsani iis, quibus ignota sepulcrorum apud Veteres ratio, atque eam, ut spero, graphice nobis brevi depictam dabit

meus ille Lipsius. Ego nunc tantum producam Arbitri aliquot verba, quæ huc spectant: 'Jacuerunt ergo una non tantum illa nocte, qua nuptias fecerunt, sed postero etiam ac tertio die, præclusis videlicet conditorii foribus.' Quod hic *conditorium* vocat Petronius, id aliquoties *conditivum* est Senecæ Epist. LXI. 'Vivit, qui sentitur, qui vero latitant et torpent, sic in domo sunt, quomodo in conditivo?' item Epist. LXXXIII. 'Delicati timent mortem, cui vitam suam fecere similem: multum interest inter otium et conditivum.' Statim Appuleius: 'Hic ille longo trahens spiritu, et nonnumquam illacrimans, graviter affectis rusticis annuntiabat.' Calamo exaratus Codex, *Hoc ille longos trahens spiritus*: et sane bene, nisi si forsani prima vox formanda ad vulgatam: *trahere enim spiritus* idem prorsus quod suspirare, cujus sententiæ auctorem dabo poetarum verissimum Propertium Eleg. 22. lib. II. 'Adspice, ut in toto nullus mihi corpore surgat Spiritus:' nec longe dissimiliter lib. I. Eleg. 16. 'Non tamen illa suos poterit compescere ocellos. Surget et invitis spiritus in lacrimis.' Deinde: 'Lupos enim numerosos et vastis corporibus sarcinosis, ac nimia ferocitate sævientis' equidem videtur hic tolerari posse, *sarcinosos*: ut veluti a 'farcio,' 'farcino,' et 'farcinatum' formatur; unde Terent. Andr. act. IV. sc. 5. 'suffarcinata illa anus:' sic et a 'sarcio,' 'sarcino,' 'sarcinatus,' et 'sarcinosus' commode deriventur. Si sic, 'lupi sarcinosi' hic erunt crassi et pingues: tanta scilicet corporis obesitate, ut videantur sub onere aliquo incedere.

CAP. VIII. Improbum facinus narratur Appuleio lib. VIII. Metam. De Lupis [p. 520.] 'Jamque ipsas vias obsidere, et in modum latronum prætereuntes aggredi: imo vero vesana fame finitimas expugnare vil-

las: exitiumque inertissimorum pecudum ipsis jam humanis capitibus imminere.' Novi quibus postrema ista nec sana, nec constituta: ab iis ego dissentio. Hic enim sensus iis subest; eo rem devenisse, ut jam ipsis hominibus metuendum veniat ovium timidissimorumque animalium fatum. Non ita dissite: 'Sed nequicquam frustra timorem illum satis inanem perfuncti, longe pejores inhæsimus laqueos.' Nescio an suspicari debeam, vocem *frustra* supervacaneam et a mala librariorum manu tamquam prioris interpretamentum. Ut ut sit, suspicor eam sine sententia noxia de alta aliqua suspendi posse cruce.

CAP. X. Nescio iterum qua animi propensione suspectum habeam sequentia Appuleii lib. VIII. Metam. [p. 535.] 'Servulum nudum, ac totum melle illitum firmiter alligavit arbori ficulinæ; cujus in ipso carioso stipite inhabitantium formicarum nidificia hurriebant et ultro citroque commeabant multijuga scaturigine, quæ simul dulcem ac mellitum corporis nitorem persentiscunt:' et licet in istis sensus talis, ut eum nemo sanus cum irrisu explodere aut ausit aut debeat, tamen nec Appuleio indignum erit, quod cogitabam: *mellitum corporis nidorem: nidor* persentiscitur ut puto, non etiam *nitior*, qui in oculos incurrit citius quam nares. Ita stercoris odorem appellat lib. IV. 'alios putore nidoris fœtidi a meis jam quassis scapulis abegissem.' Aliquot interjectis: 'Sed illa fortuna mea sævissima, qua per tot regiones jam aufugiens effugere vel præcedentibus malis placare non potui, rursus in me cæcos detorsit oculos.' Scio equidem exoculatam fingi fortunam ac pingi; verum hic ei attributos velim oculos ut legeretur: *in me scævos detorsit oc.* quamvis præterea non me lateat, quæ habentur lib. IV. 'Enim vero Alcimus solertibus cæp-

tis tamen scævum fortunæ nutum non potuit abducere:' item lib. VII. 'Sed in rebus sævis adfulsit fortunæ nutus hilarior:' item lib. XI. 'Sed utrumque fortunæ cæcitas, dum se pessimis periculis scrutiat, ad religiosam istam habitudinem improvida produxit malitia:' quibus locis data quasi opera. refugisse videtur loqui de ejus impotentis Deæ oculis; scilicet ea figura, qua rebus etiam inanimatis visus attribuitur, eadem et huic, quamvis cæcæ, attribui posse nemo negabit. Verum inquiet aliquis, cui bono tanto molimine dicere nugæ? Equidem nulli; itaque retineo vulgatum, et sileo.

CAP. XII. Flagitioso sensu usurpatur a præcone Appuleii lib. VIII. [p. 542.] 'Nam si faciem tuam mediis ejus feminibus immiseris, facile periclitaberis videns, quam grandem tibi demonstret patientiam:' ad quam fere faciem accepit etiam cavillator ille Trinum. Sc. *minus quindecim*: 'Tum autem Syrorum, genus quod patientissimum est Hominum, nemo extat, qui ibi sex menses vixerit, Ita cuncti solstitiali morbo decidunt. PH. Credo ego istud Stasime ita esse: sed campas genus Multo Syrorum jam anteit patientia.' Nec aliter Seneca lib. I. cap. 16. Natural. Quæst. 'Est aliqua etiam prostitutis modestia, et illa corpora publico objecta ludibrio, aliquid quo infelix patientia lateat ostendit.' Atque inde est, quod idem in Epistolis deteriore hominem sexum pati natum graviter exprobrat. Jam quod continuo sequitur: 'At te, inquit cadaver surdum et mutum delirumque præconem omnipotens et omniparens Dea Syria, et Sanctus Sabadius, et Bellona, et mater Idæa, cum suo Adone Venus Domina cæcum reddant.' Non ita accipiendum, mea quidem sententia, tamquam si optet, ut præco iste cadaver fiat surdum et mutum; non; collocetur post vocem *cadaver* distinctio hoc modo,

at te, inquit, cadaver, surdum, &c. nam cadaver improprium in deformem aut senem. De sene Appuleius lib. iv. 'Etiamne tu busti cadaver extremum et vitæ dedecus primum:' item Portius Latro apud Senecam lib. i. controvers. 8. 'Abdicato non permittam exire, injiciam manus, tenebo; novissime ante limen exenitis cadaver hoc sternam; ut ad hostem pervenias patrem calca.' Unde eleganter senis corpus, jam morti proximum, vocat *pollinctum*, tamquam jam funus et unctori tradendum. Valer. Maximus lib. vii. cap. 7. 'Spernis,' inquit, 'quos genuisti; nobis effæta: testamenti ordinem violento animo confundis; neque erubescis ei totum patrimonium addicere, cujus pollincto jam corpori marcidam senectutem tuam substravisti.' Sic circumspecte restituit auctoritate vett. exempl. exactæ diligentiae, et absolutæ eruditionis Stephanus Pigius. Nec aliunde senes iidem dicti *capulares*, quam quod mox capulo, hoc est, Sarcophago includendi. Plautus Mil. Glor. 'Cohibete: Quid es tu? Itane tibi ego videor oppido Acherunticus capularis?' Sed de ea voce latius cum Nonio Fulgentius. *Acheruntico* interpretando unice faciunt ista Val. Maximi lib. vi. cap. 2. 'Helvius Mancina Formianus libertini filius ultimæ senectutis L. Libonem apud censores accusabat, in quo certamine cum Pompeius Magnus humilitatem ei ætatemque exprobrans, ab inferis illum ad accusandum remissum dixisset,' &c. At cadaver, pro deformi hic, puto, locum habet: vero enim simile hunc præconem non ita fuisse decrepitum, quod omnia alioquin vitia, quæ sacerdos ipsi imprecatur, senium plerumque ultro asseclari solent: sed et Terent. Hecyra sc. 4. act. iii. 'at faciem ut noveris: magnus, rubicundus, crispus, crassus. PA. cada-verosa facies. Dii illum perduint:' sic *cadaverosam faciem* turpemi esse et

fœdam jure merito assentior acutissimo Turnebo, qui de hac ipsa consignate lib. xi. cap. 12. Adversar. Quare repetatur Appuleius, apud quem quod legitur *Sanctus Sabadius*, non opus id mutare in *Sabazius*, nam quocunque eum ciemus modo hilum non interest. eundem quippe Sabadium nominat Macrobi. lib. i. cap. 18. Saturn. 'item in Thracia eundem haberi Solem, atque Liberum accepimus; quem Sebadium nuncupantes, magnifica religione celebrat,' &c. quin et Arnobius lib. v. advers. gent. 'Ipsa novissime sacra, et ritus initiationis ipsius, quibus Sebadius nomen est, testimonio esse possunt veritati:' itaque nihil temere vel isthic mutaverim, quamvis Græci alioquin *sabazium* præferant; nam ζ in δ familiaris omnino plurium gentium transmutatio. Non ita longe præcedit: 'Tunc præco diruptis faucibus et rauca voce saucius, in meas fortunas ridiculos construebat jocos:' cum hic Auctor dicat, *saucium rauca voce*, jam certe elevaverim fidem, si qua modo fuit conjecturæ meæ lib. i. cap. 5. quæ injuste suspecta habebat ista lib. v. Metam. 'fauces diutina fame saucias, et araneantes vehementer exerceo:' etsi enim *fume fatuas*, quod ego volebam, oppido hic conveniebat, quid tamen præscribamus Appuleio loquendi formam? præscribat ille potius, quam sequamur, nobis.

CAP. xv. Etsi his observationibus nihil est ejusmodi obsoniorum aut condimentorum, quod palato magis sit irritando, quam saburrando ventri: imitor tamen Apicios et varietate, licet viliorum, gratiam aliquam assector, quam si modo consequor, satis est. Scribitur lib. viii. Metam. [p. 551.] 'Quæ res incutiebat mihi non parvam sollicitudinem, videnti et vulneribus largiter profusum cruorem, ne quo casu Deæ peregrinæ stomachus ut quorundam hominum lactem sic illa sanguinem conspiceret

asininum.' Sensum Auctoris assequitur Beroaldus, rescribendo, *concupisceret asininum*; nescio an etiam germanum Appuleii verbum. - Cum intentius apicum considero ductus, libido fit exsulpere: *concupiret asininum*, quod ejusdem cum verbo Beroaldi notiois: usus eo Ennius apud Ciceronem lib. i. de divinat. ubi de Romulo et Remo: 'Curantes magna cum cura concupientes Regni, dant operam simul auspicio, augurioque.' Non longe abiero: 'Probeque disposita cœnula, balneas obeunt; ac dein lautī, quemdam fortissimum rusticum, industria laterum atque imis ventris bene præparatum, comitem cœnæ secum abducunt.' Dii Dææque fœdissima illa propudia! Scilicet draucos istos in balneis legebant, quod multis firmavit testimoniis meus ille Douza ad Petronium, quibus accedant et ista Juvenalis Satyra vi. 'Conspicius longe cunctisque notabilis intrat Balnea, nec dubie custodem vitis et horti Provocat, a Domina factus spado.' Martialis lib. i. Epigram. 97. 'Rogabit unde suspicer virum mollem. Una lavamur; aspicit nihil sursum, Sed spectat oculis devorantibus draucos, Nec otiosis mentulas videt labris:' iterum ejusdem libri Epigr. 'Invitas nullum nisi cum quo Cotta lavaris, Et dant convivam balnea sola tibi. Mirabar quare numquam me Cotta vocasses: Jam scio me nudum displicuisse tibi:' præterea lib. vi. Epigram. 81. 'Iratius tamquam populo Charideme lavaris: Inguine sic toto subluīs in solio. Nec caput hic vellem sic te Charideme lavare; Et caput ecce lavas; inguina malo laves:' duo quippe facete ejus tangit vitia, quæ non nomino.

CAP. XVI. Maledicos invidosque hujus non facio. Novi enim ipsos crocodilis similes: fugaces scilicet audaci, timido audacissimi. Itaque resto fortiter, sciens præterea, in

prædam eosdem sæpius cedere Delphinis, placidis illis et morsu innoxiiis animantibus. Habetur Appul. lib. viii. Metam. [p. 554.] 'Nec diu tale facinus meis oculis tolerantibus porro quirites præclamare gestivi; sed viduatū cæteris syllabis ac literis præcessit o tantum sane clarum ac validum:' reperi ista citata in Brissonii formulis ad hanc faciem, *o tantum sive clarum*; quoniam novi eum secutum Codicis alicujus auctoritatem, suspicabar, sic rescribendum, *præcessit o tantum fine clarum, &c.* ut dicat, sese *o* finale vocis porro vehementi proclamasse sonitu. Non longe: 'Deaque vehiculo meo sublata et humi reposita, cunctis strumentis merendatum, &c. pene ad extremam confecerat necem:' *strumentum* hic capi pro eo, quod injectum asinō certum est: itaque libet suspicari *strumentum* et *stramentum* usurpatum Priscis pro eodem: quasi tamen hoc a *sternendo*, illud vero a *struendo* factum videatur. Agam exemplis. Tertull. lib. de Resurrect. Carnis: 'Ne somno quidem libera; quippe ipsis etiam cubilibus vincta, ipsisque strumentis lancinata.' Sane ipsa strata, aut certe eorum farcturam, instrumentorum insignit nomine Plinius lib. x. c. 22. ubi de plumis anserum: 'Eoque delitiæ processere, ut sine hoc instrumento durare jam ne veterum quidem cervices possint:' quomodo et ante ipsum Seneca cap. 25. lib. de vita beata: 'Pone in instrumentis splendidibus et delicato apparatu, nihilo me feliciorē credam, quod mihi molle erit amiculum; quod purpura convivis meis substernetur:' nam sic 'instrumenta splendentia' nihil aliud quam stragulæ pretiosiores, quæ culcitis superinjectæ, vel etiam pulvinis. Sed et *strumentum* invenio pro quovis apparatu. Seneca Epist. lxi. 'Quamdiu unius mensæ frumentum multa navigia, et quidem non ex uno mari subvehunt:' ita in vulgatis; nulla

sententiæ elegantia, aut veritate: nam quid *frumenta*, longius advecta, ad luxum? Italica certe exteris quibusque æquiparata aut etiam meliora, Plinio non temere credimus, affirmanti lib. xviii. cap. 7. Italicum frumentum a Sophocle in Triptolemo fabula, ante cuncta laudatum, eademque laudem etiam tunc peculiariter Italiæ. At videtur sententiæ nostræ turbandæ, quod alibi scribit idem Seneca Epist. cxv. 'Unum putas videri ventrem, cui et in Sicilia et in Africa seritur?' At non est: ibi quippe haud agit de conviviorum luxuria, sed de immodica hominum cupidine, quæ tam late et longe sereret, tamquam eis non unus, sed innumeri pascendi ventres, nec ad breve tempus, sed perpetuo. Et cur tanto comœtate illis splendidioribus opus, satis liquet ex eadem Epist. xvii. 'Si navigandum est, non perstrepunt portus, nec unius comitatu inquieta sunt littora; non circumstat illa turba servorum, ad quos pascendos transmarinarum regionum est optanda felicitas.' Denique quid faciat iterum frumenti mentionem cum proxime præcedat: 'Quamdiu sationibus implebimus magnarum urbium campos? quamdiu nobis populus metet?' His ita constitutis, facile inducor, ut loco *mensæ frumentum* restituatur membranarum lectio *mensæ strumentum*; ut eo comprehendantur longinqui litoris pisces peregrinæque regionis aves. De quibus hic ipse ad Elbiam matrem: 'Non est necesse omne perscrutari profundum, nec strage animalium ventrem onerare, nec conchyliis ultimi maris ex ignoto littore eruere. Dii Deæque perdant, quorum luxuria tam invidiosi imperii fines transcendit, ultra Phasin capere volunt, quod ambitiose popinam instruat: nec piget a Parthis, a quibus nondum pœnas repetimus, aves petere. Undique convehunt omnia vota fastidienti gulæ; quod dissolutus de-

liciis stomachus vix admittat, ab ultimo portatur Oceano.' Similia hic habet Epist. xc. etiam cap. 3. de Providentia; cap. 11. de vita beata, &c. Verum ad *strumentum* quod attinet: cum sumitur pro eo, quod corpori nostro substruitur vel instruitur, vulgatius venit *stramenti* appellatione. Seneca Epist. lxxviii. 'Ita est, mi Lucili! jam ætas mea contenta est suo frigore. Vix media regelatur ætate: itaque major pars in stramentis degitur.' nec enim verisimile *stramentum* hic esse Senecæ, quod Plauto Trucul. Sc. quis, illic est: et tamen eo loci repræsentat *noctem instrumentis* Camerarii editio, ut dubium vix sit, quin et ibi divisim legendum sit, *in strumentis*; ita tamen ut sumantur *strumenta* hæc pro *stramentis*, super quibus dormire se malle affirmet Strabax, quam in meretricis convenire lectum: quomodo forte etiam accipitur Horatio l. ii. Sat. 3. 'Age, si et stramentis incubet unde Octoginta annos natus, cui stragula vestis, Blattarum ac tinearum epulæ, putrescat in arca.' Si quis quærat, quomodo *stramenta* vocari possint stragulæ quæque vestes; respondebo eodem plane modo, quo etiamnum *torus* dicitur qualiscunque incubitus materies, cum tamen antiquis *torus* non nisi e stramentis vel tortis herbis, ut dixit Varro lib. i. de vita Populi Romani, Plin. lib. viii. cap. 48. aliasque. Scilicet, ut innumeris prisci ævi, ita et hic, re sublata, mutatave, nomen tamen prius mansit.

LIB. XIII.

CAP. II. Sunt in Appuleio plura, quorum sanitas corrupta mihi videtur. Verum quandoquidem eam tuto satis curaturum me polliceri non audeam, utinam aliquis accedat melioris fortunæ Machaon, nam ego nunc solum visendi causa adsum. Et quidem de se ait, lib. ix. Metam. [p. 561.] 'Solitariae fortunæ munus ani-

plexus; super constratum lectum abjectus, post multum equidem temporis somnum quievi humanum:’ lepide dictum. Scias sani et sobrii asini sententiam; at arrogantius paulo Neronis hoc, quod Suetonius refert in vita ejus cap. 31. ‘Auream domum cum dedicaret, hactenus comprobavit, ut se diceret quasi hominem tandem habitare cœpisse.’ Paulo post: ‘Quanto me felicior Daphne vicina, quæ mero et prandio matutino saucia, cum suis adulteris voluptatur:’ ita restituit ex auctoritate scripti libri Colvius: antea visebatur, *volutatur*; verbum non vilis alioquin pretii. Et sæpius mecum et cum animo meo cogitavi, num idem hic retineri posset: præcipue enim sunt huic stabiliendo illa Ciceronis lib. III. de Legibus: ‘Cupido autem et expetenti et libidinoso et volutabundo in voluptatibus:’ item Fulvii Sparsi apud Senecam lib. I. controvers. 4. ‘portant in spolia viri fortis volutantes adulteros:’ præterea Senecæ filii Epist. cxv. ‘Nec illi tam gratum est abundare jucundis quam acerbis, quod non omnem illum apparatus per gulam ventremque transmittit; non cum omni exoletorum fœminarumque turba convolutatur:’ denique Petronii: ‘Subduxit mihi nocte puerum, et in lectum transtulit suum, volutatusque liberius cum fratre non suo, sive non sentiente injuriam sive dissimulante:’ et mox: ‘contemplatusque fœdissimam volutationem jacentium,’ &c. Sed tamen, quam magis attendo rei, de qua agitur, tanto inclination sum reddendo, et hic Appuleio, et forsitan quoque Fulvio ac Senecæ, *voluptantis* verbum. Petronii certe priori loco id omnino dandum, arguunt hæc, *sive non sentiento*; sensisset quippe sine controversia volutationem; quin etiam similem vocem libenter affinxerim Propertio lib. II. Eleg. 29. ‘Apparent non ulla toro vestigia presso. Signa, voluptatis non jaxisse duos:’

scripserim, inquam, *signa voluptantis*.

CAP. IV. Si fortissimorum quoque corporum eduratio a lacte et a cunis duxit initium; quidni et sua concedatur studiis infantia, in qua sit jus ac fas incerta loqui voce, et nutabundo incedere per auctorum hortos gressu? Abite igitur Lividi, abite: nam ego me oppido puerum in literis fateor, imo profiteor: quique ideo magis opus habeam manuductore quam eversore, doctore quam carpore. Sane doceri velim num ista Appuleii lib. IX. Metam. integri sint vigoris, [p. 575.] ‘Si prælium capessiturus, vel latronum factionem persecuturus, utiles necne processus sciscitaretur; additam victoriam forti præsagio contendebant.’ Sermo est de Isidis nequam sacerdotibus: itaque fere est, ut suspicer, emendandum, *victoriam sortis præsagio contend.* nisi si scriptum fuit *Fortis præsagio*, quod verius puto: nam *Fors Fortis* ejusdem fere cum *sorte* significatus, unde et ejusdem cognominis fortuna, quo incertos casus Quirites significarunt, ut explicat Cicero lib. II. de legib. Aliquot interjectis; ‘Nec isto saltem tam nefario scelere impuratissima illa capita confutari, terrerive potuere, sed mendoso risu cavillantes,’ &c. aliud quid reponendum videri in locum *mendoso risu*, docti censent: etiam ego: nisi fortassis *mendosus risus* hic idem denotet, quod simulatus et mendax: nam plane reperi in Glossis antiquis: ‘*Ψεβῶνς*, mendax, medosus,’ fortean *mendosus*. Sed nihil hic certum dicere ausim, quod non meminere apud alium scriptorem exemplum simile: quæramus tamen. Post multa: ‘Dii boni, quales illi homunculi, vibicibus livedinis totam cutem depicti.’ Nihil suspicor verius, quam reponendam vocem veterem, *vibicibus livedineis*: vult enim eis totum corium maculosum a plagis. *Livedineus* nihil aliud quam lividus, de qua voce

aliqua multa lib. i. cap. 12. Deinde 'Cum qua protinus jentaculo et dehinc vino mero mutuis vicibus velitatas cœnas fraudulentas in exitium miserrimi mariti subdolis ambagibus construebat:' quid alii hic videant, ignoro: ego, una litera minus conabar aptam reducere sententiam, *Vicibus velitata cœnas fraudulentas*: nam vult uxorem pistoris cum annu illa etiam post jentaculum largiter se invitasse poculis, ac demum cœnas comparasse plane saliares in juvenculi amatoris gratiam: 'velitare mutuis vicibus mero' idem signat quod illud lib. ii. 'Sequens et tertium inter nos vicissim et frequens alternat poculum:' quod idem non absimili metaphora profert hoc eodem libro: 'Jam his in poculis mutuis altercantibus, mirabile prorsus evenit ostentum;' si quidem ut hic petita est figura a pugnantibus, sic illic a velitantibus. Nominus: 'Velitatio dicitur levis contentio, dicta ex congressione velitum. Turpilius Lividia, verbis velitari: ad rem redi.'

CAP. VII. Nescio an commoda satis subsit sententia his Appuleii lib. ix. [p. 599.] 'Ei amorem suum aperit et supplex eum medelam cruciatui deprecatur, nam sibi statutam decretamque mortem proximare, ni maturius cupito potiat.' Ut verba sonant, hoc vult, non procul abesse quod mortis accersito genere se perimat: at interim suspicabar, scribi posse, *sibi statutum, decretumque mortem proximare*: ut 'proximare mortem' dictum sit, eam accelerare, seu potius ad eam accedere, et ut id verbi accusandi jungatur casui; nihil novum Nostro. Sic enunciat lib. vi. 'Jamque fores ejus dominæ proximi occurrat una de famulatione Veneris:' item lib. xi. 'inter hæc, et festorum votorum tumultum, paulatim progressus, jam ripam maris proximamus:' atque hæc dicta sint, ut nihil tamen injuriæ adferant vul-

gatæ scripturæ. Nam et *proximare* dandi casui sæpius junctum inveniri non nego. Apud eundem lib. iii. 'et verentes scilicet cibariis suis, ut me præsepio videre proximantem,' &c. nec non lib. vi. 'Nec ullam vel dubiam spei melioris viam volens omittere, sed adire cujusque Dei veniam, sacratis foribus proximat.' Habemus consequenter: 'Commodum novis amplexibus Amori rudi litabant, commodum prima stipendia veneri militabant novi et nudi milites, et contra omnium opinionem improvidus maritus assistit.' Si mei sit arbitrii legere: *milites; en, contra*. Non longe: 'Hac opportuna fallacia vigorati juvenis inductus, imo sublatus, et ad crudelitatem delapsus Barbarus, postliminio domum regressus,' &c. Correxeram olim de conjectura: *imo os oblitus, et a crudelitate delapsus, &c.* Verum ut animadverti multæ diligentiae et lectionis Stewechium hæc omnia sic legere, *imo os sublitus et ad credulitatem delapsus*, vix est, ut id non impense placeat præ meo, utique cum in Lipsii Ms. diserte extet *credulitatem*. Statim: 'At ego misella, molæ etiam sonum, et cæcæ illius scabiosi asini faciem timentem familiarem incidi adhæc anus.' Ita me Charis, ita me Venus non despuat, ut hic non magis video quam Luscus ille, cui exsculperat oculum Ulysses. Videbar tamen exuere tolerabilem sensum, et huic aptum locum, refingendo; *faciem timeo ceu familiare insidius: ad hæc anus*: hoc est, asinum illum adæque metuo, atque si sub ejus corio nescio quis tegeretur familiarium, a quo observerar. Deinde: 'At pudica uxor statim cœnas saliares comparat. Vina pretiosa defæcat, pulmenta recentia tucetis temperat, mensa largiter instructa. Denique ut Dei cujusdam, sic adventus expectatur adulteri:' turbidum hic quiddam, quod eliquabit distinctio mea, *mensa largiter instructa de-*

nique, ut Dei: ut mensa instructa auferendi sint casus.

CAP. IX. Plurium admisit conjecturas locus Appuleii, lib. IX. [p. 609.] ‘Sed ut primum occursoriam potionem et inchoatum gustum extremis labiis contingebat adolescens,’ &c. ita conceperunt manuscripti: quare, cum aliis non fuit, nec mihi etiam fraudi erit, spero, recentem, si non probandam, certe examinandam oggerere suspicionem; quæ hæc: non inepte hic scribi posse *accensoriam potionem*: ut eam videlicet intelligat, quæ esset Veneri incendendæ: quam rem sic extulit, lib. X. ‘Nam et vino pulcerimo atque copioso memet madefeceram, et unguento fragrantissimo proluvium lubricitatis suscitaram:’ idem sibi volunt illa lib. II. ‘et grabatulum meum assistit mensula, cænæ totius honestas reliquias tolerans, et calices bini, jam infuso latice semipleni, solam temperiem sustinentes; et lagena juxta orificio sensim debiscente patescens, facilis hauritu prorus gladiatoriae Veneris antecænia.’ Sed ne meam dissimulem sententiam, si Grammaticis *occursoria potio* nomine ea venire potest, quæ pruriginem et hinc et illic suscitet, membranarum sane lectio retineri potest. Nam non absimile illi videatur istud Sutræ Comædiarum scriptoris introducentis scortum, ita loquens: ‘Myrrhinum mihi adfer, quo virilibus armis occursem fortiuscula.’ Verum hoc leviter mihi arridet: discutiant tamen docti: ego dixi quod scivi. Mox etiam quod habetur: ‘Tunc uxore regia, diras devotiones in eum deprecata, et crurum ejus fragium abominata, exangui formidine trepidantem adulterum,’ &c. Non ignoro sæpius maledicta bonis omnino in speciem jaci verbis. Sed vereor tamen, ut hic ambiguitas vocis *deprecata* ansam dederit sententiæ corruptendæ. Itaque, si licet aliquantulum insanire, rescripserim unius

literulæ minima reformatione: *in eum deprecata et crurum ejus fragium adominata*: nam *deprecata* ceperim pro valde precatâ, ut præpositio *ad* augeat cumuletque, quod etiam non nevelt Gellius lib. VI. cap. 16. Noct. Att. cæterique passim. De *crurifragio* nemo quod sciam aliquid certius dixit, et putent forsitan alii pertinere fractionem hanc crurum ad suspensivos; sed eis an assentiri debeam, dubito. Suspicio potius peculiare genus fuisse supplicii, idque alias, cum Deo, probabo. Nunc tantum dispiciant doctiores hæc Senecæ lib. III. cap. 32. de Ira: ‘Magnam rem sine dubio fecerimus, si servulum infelicem in ergastulum miserimus: quid properamus verberare statim, crura protinus frangere?’ &c. atqui mortem hinc consequi solitam innuunt ejusdem mox sequentia: ‘Ad ferum venimus, ad capitalia supplicia, et vinculis, carcere, fame vindicamus rem castigandam flagris levioribus:’ quibus confirmandis fecerunt hæc Ammiani lib. XIV. ‘Post multorum clades, Apollinares ambo, pater et filius, in exilium acti, cum ad locum Crateras nomine pervenissent, villam scilicet suam, ut mandatum est, fractis cruribus occiduntur:’ nec minus ista Polybii lib. I. ‘Singulorum manus præcedunt membra dilacerata et ad extremum fractis cruribus adhuc vivos in scrobem quamdam conjiciunt:’ ita habet versio Perotti, nam Græcus textus non mihi ad manum; loquiturque auctor de Carthaginiensibus septingentis qui cum Gescone perierunt: hocque tantum ceu inusitatum arguit quod, antequam expirassent, terra conderentur. Meminit et Suetonius Octavii cap. 67. ‘Thallo a manu, quod pro epistola prodita denarios quingentos accepisset, crura effregit.’ Sed et de hoc viderint doctiores, nam nunc, lector, hic nisi de opinione certum nihil dico. Quid opinione? suspicione dictum

volebam : nam summæ edepol fuerit temeritatis fidentius paulo de iis eloqui, de quibus literarum senatus nihil dum determinavit.

CAP. XI. Juris legumque pertæsus amœniore lectione ingenii recreo vires, more eorum, qui patrium aërem extraneo mutant, animi oblectandi. Utque hæc percurreram Appuleii lib. ix. [p. 610.] ‘Adulterum alveo ligneo quo frumenta purgari consueverant, temere propter jacenti suppositum abscondit :’ recordabar illius Ovidii lib. i. Amorum Eleg. 14. ‘Tunc quoque erat neglecta decens, ut Thracia Bacche; Cum tenere in viridi gramine lassajacet :’ sic quoque in emendatissimis legitur libris, et quamvis meum non esset, summis auctoribus loquendi formam præscribere; at arbitrabor tamen hic melius lectum iri, *cum temere* : quo pacto et ante Horatius lib. ii. Od. 11. ‘Cur non sub alta vel platano, vel hac Pinu jacentes sic temere,’ &c. Quod vero attinet ad angustias latebrarum, non tam arcte forsân concludebatur ille qui a matrona, morbum simulante, jam ante accessitus erat, de quo Juvenalis Sat. vi. ‘Advocat Archigenem onerosaque pallia jactat: Abditus interea latet et secretus adulter Impatiensque moræ pavet et præputia ducit :’ quod edepol fieri solitum satis docet Ovidius iii. de arte amandi: ‘Cum quoties opus est fallax ægrotat amica, Et celet lecto quemlibet ægra suo.’ illud tamen et *secretus* semper mihi suspectum fuit: hariolabar, *latet accessitus adulter*: nam cum præcedat, *Abditus*, non video quod hic omnino *secretus* faciat. Sequitur aliquot interjectis in Appuleio: ‘Nihil triste de me tibi, fili, metuas: non sum barbarus nec agresti morum squalore præditus: nec ad exemplum machinæ truculentæ, sulphuris te lethali fumo necabo :’ de mendo fatentur docti. Aliter tamen festinant ad reformationem quam ego velim. Nam si

consideres modo intentius sententiæ nexum, vix est, ut non assentiaris mihi fingenti, *ad exemplum naccæ truculentæ*. Ut dicat pistor, non esse quod metuat, quod cum maneat exemplum juvenis illius, quem fullonis superventus acerrimo sulphuris putore excruciarat; et sane hoc non absurde ei dicat, cum potuerit deprehensus iste totam fabulam de uxore fullonis exaudire. *Nacca* idem qui fullo; quo nomine eum quoque insignivit Noster antea: ‘nam et opportune maritus foris apud naccam proximum cœnitabat.’ Postea in descriptione maleficæ: ‘Lurore buxæ macieque fœdato et discerptæ comæ semicanæ, sordentes inspersu cineris pleramque ejus anteventulæ contegebant faciem :’ vulgatum *discerptæ comæ*, non facit meo palato. *Præoptem et dispreta comæ semicanæ*: hoc est, disjunctæ et inordinatæ, nam si *discerptæ*, non jam in capite esse poterant, quod tamen postulant verba sequentia. Infra etiam quod est: ‘Ad hoc matutino lutum nimis frigidum geluque præacuta frusta nudis invadens pedibus enitebar.’ Non paulo malim, *lutum nimis rigidum*; nisi si præstet, *lutum hyemis vi rigidum geluque*. Sane lutum, si induretur, amittit nomen suum, et alterius cujusvis potius appellatione venit quam luti. Sed hæc talia leviter mihi videntur; nec enim pudentis est, quicquam in suspicionem trahere tam levibus de argumentis.

CAP. XIII. An et ea ipsa aliis negotium facessant, quæ mihi, haud equidem scio. Hoc scio, diu fuisse quod me tamquam in eculeo torserat Appuleii lib. ix. [p. 631.] ‘Una de cetera cohorte gallina, per mediam cursitans aream clamore genuino velut ovum parere gestiens personabat: eam suus dominus intuens, o bona, inquit, ancilla et sane fœcunda, quæ multo jam tempore quotidianis me partibus saginasti :’ semper enim suspectum habui dictionem *ancilla*,

videbam, quomodo recte ita appellaretur gallina, quocirca mira fingebam verborum monstra, quæ priori edecuriatæ succenturiarentur. Nunc pudet me suspicionis; nam a Plauto hæc vox: quippe ovem similiter *ancillæ* ornat cognomine. Locus est Mercatoris Sc. *Amice amico*, quem sicuti emendandum putem, proponam: 'Ovem etiam tibi ancillam dabo natam annos sexaginta peculiarum;' perperam hactenus legitur in vulgatis, *Quum etiam tibi ancillæ*. nam de ove eum loqui arguunt, quæ subijciuntur. 'PA. mi senex, tam vetulam? LY. generis Græci est. Eam si curabis, perbona est, tondetur nimium scite:' quod si quis quærat causam, cur animalibus istis tale communicetur nomen, ingenue fateor, me ignorare, nisi quod hominibus qualicumque sint usui; nam de eo certe nihil scio, nisi hoc Festi apud Paulum: 'Ancillæ dicuntur ab Anco Martio: quod is bello magnum feminarum numerum cepit; sive ideo sic appellantur, quod Antiqui anculare dicebant, pro ministrare; ex quo Dii quoque ac Dæ feruntur coli, quibus nomina sunt Anculi et Anculæ;' item istud Isidori lib. IX. cap. 4. 'Ancillæ a sustentaculo vocatæ. ἄγκων enim Græce cubitus dicitur unde et anconem dicimus.' Porro, quod de sexaginta annis dicit senex; vult ei, puto, ab ætate conciliare dignitatem. Interim numerum hic certum pro incerto poni, fidem abunde fecerit illud quod extat Mostellar. Sce. *Habeo Neptune*: 'Tu somnis? TR. mirum quin vigilanti diceret Qui abhinc sexaginta annis occisus foret.' Nam profecto absit, ut ego ibidem aliquid mutem, vel etiam tot annos tribuerim, sive Theuroidis extremæ senectuti, sive adeo Tranionis perturbationi. Suspicio potius voluisse servum augere rei absurditatem tam grandi numero. Atque de hac re sic est sententia, in quam si

quis alius animo iverit, næ illo multum lætabor socio, quisquis tandem erit.

CAP. XIV. Hæreo in uno verbo Apuleii lib. IX. tamquam si laqueus esset: nam, ubi inquit [p. 637.] 'Canes pastoricios villaticos, feros atque immanes, adsuetos abjecta per agros exicare cadavera,' &c. non satis percipio, quid sibi velit *exicare*; hoc præsertim loco: probabili ducar forsitan suspiciuncula, si rescripsero, *per agros esitare cadavera*. Post aliqua multa; 'Frui exitio totius nostræ familiæ, et sanguine trium fratrum insatiabilis tuam crudelitatem pasce, et de prostratis tuis civibus gloriose triumphandum scias: licet privato suis possessionibus paupere fines usque et usque proterminaveris, habiturum se tamen vicinum aliquem:' fieri potest, ut hæc lectio recte se habeat, nec alia sit admittenda; nequeo tamen, quin proponam meum somnium: id amplectetur qui velit; invito non obtrudam: legebam: *de prostratis tuis civibus gloriose triumphā; dum scias (licet privato s. p. p. f. u. et u. proterminaveris) habiturum te*, &c. eum sane sensum pleniorē planiorēque longe imaginabar, quam qui et vulgata scriptura elicitur. Paulo post: 'Nec tamen sui molliorem provocaverat, quippe insperato, et longe contra ejus opinionem resistens juvenis,' &c. *sui mollior* elegantis est locutionis, quæ et in usu aliis. Periclitatur capitis apud Tacitum lib. V. histor. ubi agit de Tito, postea Imperatore: 'Majore tum vi famaque agebat, certantibus provinciarum et exercituum studiis atque ipse, ut superior sui jam crederetur, decorum se promptumque in armis ostendebat.' Videtur enim Cornelius idem hic dicere, quod alibi sic effert lib. III. Annal. 'Brutidium festinatio extimulabat, dum æquales deinde superiores, postremo suamet ipse spes anteire parat.' Non longe: 'Currit ad extre-

ma subsidia; simulansque ad commo-
vendam miserationem genna ejus
velle contingere:’ in Mss. et aliquot
editis restat, *simulans quærere ad*, &c.
Cui in mente erit cognatio literarum
R et S; adstipulabitur mihi legenti,
simulansque sese ad. Statim: ‘Nec
defuit vicinus perfidus, qui nos illico
occultari nuntiaret:’ abscindatur li-
tera, nata ex alterius verbi initio,
fiatque; *qui nos illic occultari*.

LIB. XIV.

CAP. I. Dicitur esse alicubi in His-
paniis mons ex mero sale; ei quan-
tum palam demas, tantum occulte
accrescit. Mirum ni similis etiam
ingenii Appuleius; cui licet assidua
eruditorum manus ingentes deruat
mendarum cumulos, at nihil apparet
nitidior: vel illud lib. x. Metam.
quam non est defæcatum [p. 656.]
‘filium procreaverat alium, qui jam
adæque duodecimum ætatis annum
supergresserat.’ Nec enim assentior
eis, qui ultimam vocem positam pu-
tent pro *supergressus erat*; nam etsi
Veteres activo usi sint in passivi lo-
cum, at sane non etiam dixere *super-
gressi*; sed vel *supergredivi*, vel *super-
gradivi*; quare forsitan volente magis
Auctore legerimus, *annum supercre-
verat*, hoc est, jam annum excesserat
xii. nec verbum facile exuatur,
quod proprius absit a literarum ves-
tigiis. Supra quoque quod extat:
‘Post dies plusculos ibidem designa-
tum scelestum facinus meminì, sed
ut vos etiam legatis, ad librum profe-
ro:’ nihil fere causæ est, cur non re-
ponatur mea suspicio, *ad librum pro-
fero*. Non ita longe: ‘Sed juvenis
modo istud, modo illud causæ faciens
execrabilem frustratur ejus aspec-
tum, quoad illa nunciorum varietate,
pollicitationem sibi denegatam mani-
festo perspicuens,’ &c. vix est, ut
non emendandum sit, *execrabilem
ejus affectum, quoad illa mendaciorum
varietate*; nam præsentem fuisse ado-

lescentem, ex circumstantiis facile
est haurire. Sententiam similem sic
exprimit Apolog. II. ‘Verum enim
vero, variis frustrationibus nuptiis
eludit,’ &c. *Affectum* hic vocat amo-
rem, quomodo fortassis quoque acci-
pit Solinus Polyhist. cap. 30. ‘Mon-
stra hæc si bibant, clementius feri-
unt; habent affectus: non temere,
nisi conjuges evagantur, capto altero
vel occiso uter superfuerit, effera-
tur:’ id ipsum Noster *affectionis* no-
mine plerumque exprimit lib. VII.
‘nec te conscientia stimulat, sed
affectione calcata inter lanceas et
gladios istos scortari libet:’ iterum
lib. VIII. ‘novæque atque gliscentis
affectionis firmissimum vinculum non
posse dissociari perspiceret:’ atque
ita quoque plus millies in Epistolis
Symmachus. Sequitur: ‘ac mox eo-
dem ocus ab itinere regresso, perso-
nata nimia temeritate insimulat, pri-
vigni veneno filium suum interemp-
tum:’ conabar, *personata nimis te-
meritate*. Vulgatum minus hic con-
venire videtur. Mox ‘nec ad instar
barbaricæ feritatis vel tyrannicæ im-
potentiæ, damnaetur aliquis inauditus,
et in pace placida tam dirum se-
culo proderetur exemplum:’ ulti-
mum hoc a Plauto videri queat, apud
quem Sc. *Ita me Dii* Pænulo ‘ser-
vile esse duco, festinaverim currere.
Præsertim in re populi placida, atque
interfectis hostibus.’

CAP. V. De Hernicii saltus avi-
bus fabulantur, pennas earum emi-
care et interlucere, quamvis intensis
tenebris. Atque unam equidem illa-
rum velim et mihi, ut ejus saltem in-
dicio per Appuleianam noctem, ves-
pertinus erro, tutius progrededer:
nam valde profecto opacum illud,
quod l. x. ubi asinus publico destina-
tur spectaculo [p. 698.] ‘Et quoniam
neque egregia illa uxor mea propter
dignitatem, neque prorsus ulla alia
inveniri poterat; grandi pretio vilis
quæritur aliqua sententia præsidis

bestiis addicta.' Nec enim perspicio quid hic opus fuerit pretio et quidem grandi; nam, si mulier ista feris destinata erat, ad quidvis cogi poterat: ad hæc cui bono præmium illud morituro? an forte ad heredes transferrent? nugæ magnæ: nam, etsi id largiar, non est tamen, quod ideo patientius et modestius asinum admitteret, utique cui nihilominus semper ante oculos præsens exitium. Quid ergo? conabar medicinam affere huic loco disunctiunculæ hac mutatione: *poterat grandipretio; vilis quæritur, &c.* quia, inquit, matrona illa, quæ mecum antea consueverat, nulla pecunia sollicitari potuisset, quod a se satis esset dives, aliam, quamvis grandi pretio quæsiverunt, quæ sui faceret copiam: ea nusquam inventa, ad id adigitur vilis ista. Præcesserat modo: 'At ille nequam ut posset de me suave provenire, lucro suo tantum contentus annuit:' prope est, ut fecerit, *lucro summo tandem contentus*: nam deinde de eadem re dicitur: 'nec gravatini magister meus voluptates ex ejus arbitrio largiebatur: partim mercedes amplissimas acceptando, partim novum spectaculum præparando.' Cur ita gravatim tale aliquid concesserit asini altor, elicere est ex hac ipsius Asini ejulatione: 'heu me qui dirupta nobili femina bestiis obiectus, munus instructurus sum mei domini:' quod propemodum innuitur a Luciano; ait enim: hæc a liberto unicam noctem impenso paciscitur pretio, qui parum curans mei jacturam nummis acceptis,' &c.

CAP. VII. Aut vitiosum est, aut certe obscurum quod habetur lib. x. Appuleii Metam. [p. 706] 'qua mira desperatione truculentæ feminae repente perturbatus medicus, excususque toto consilio, et ob angustiam temporis spatio cogitandi privatus:' *desperationis* vox jam plures fecit de loci hujus desperare salute, etiam

me: veniebat quidem in mentem *mira dissertatione*, item *mira disputatione*, quorum utrumque videbatur sic satis convenire sententiæ. Sed quis in hisce ambiguis aliquid affirmet? at enim cum in Mss. extet *deperatione*, fere dederim talentum meum in alterius nummum æreum, fuisse prius *deproperatione*: et mira medius fidius erat deproperatio; quod et esse nimis quam sentiebat, medicus; ut verba quæ descripsi denotant. Deinde 'confestim cubiculariis mulieris attractis vi tormentorum veritatem eruit:' assentior amico, non tortos in caput Domini servos. Haud tamen putarim locum ipsum egere correctiuncula, nam non tam hic cubicularii contra dominum, quam pro ipso torquentur domino, quem veneno extinxerat uxor; huicque unice accommodaverim, quæ recitat Papinianus lib. xvi. responsionum: 'de quæstione suppositi partus vel si petat hereditatem quem cæteri filii non esse fratrem suum contendunt; quæstio de servis hereditariis habebitur, quia non contra dominos cæteros filios, sed pro successione domini defuncti quæritur: quod congruum ei, quod D. Hadrianus rescripsit. Cum enim in socium cædis socius postularetur, de communi servo habendam quæstionem rescripsit, quod pro Domino fore videretur.' Postea: 'Adest lulentus puer nudus, nisi quod ephēbica chlamyda sinistrum tegebat humerum:' recte his chlamys personæ regiae tribuitur. Sic Seneca Epist. lxxvii. 'Nemo ex istis, quos purpuratos video, felix est, non magis quam ex illis, qui sceptrum et chlamydem in scena fabulæ assignant,' &c. Porro quod addit, *ephebicam* et *chlamydem* Noster innuit etiam fuisse puerilem, qualem fortasse Andromache dabat Ascanio iii. Æneid. Nec alterius putarim notæ eam, de qua sic Suetonius Tiberii cap. 3. 'Munera quibus a Pompeia, Sexti Pompeii so-

rore, in Sicilia donatus est, chlamys et fibula, item bullæ aureæ durant, ostendunturque adhuc Baiis.' Meminit et puerilis chlamydis Ulpianus noster lib. XLIV. ad Sabinum.

CAP. X. Aut Hypsæa cæcior sum, aut non modo vehementior inquinatus est, sed etiam infectum unum de hisce mellitis verbis Appuleii lib. x. [p. 719.] 'Quam quidem laciniam, curiosulus ventus satis amanter nunc lasciviens reflat, ut dimota pateret flos ætatulæ, nunc luxurians aspirabat, ut adhærens pressule membrorum voluptatem graphice lacinia-ret:' vox enim postrema nescio quid habet maculæ, quod nec toto eluerim oceano. Bene fors, ad sensum, non item ad verba, *graphice linearetur*, quod esset, delinearet et exprimeret: nam vult idem, quod Horatius lib. i. Sat. 2. 'Altera nil obstat: Cois tibi pene videre est. Ut nudam, ne crure malo ne sit pede turpi, Metiri possis oculo latus.' Scilicet per ventum ita astringebatur vestis corpori, ut singulos exhiberet artus, etiam eos, circa quos Amor excubat. Aliquis de amatorum juvenantium cohorte suspicari possit, me sane applaudente, fuisse prius *graphice lacunaret*, ut velit Appuleius: dum ventus vesti incumbit, lacunam quamdam quasi vallem factam, et leviter impressam ei parti, quæ inter crura; non quidem divisionem sed sinum. Planius id explicare possem, nisi jam quid velim cogitatione satis assequatur lector: de voce 'lacunare' dicemus ad hunc Auctorem infra. Et de pellucidis quidem istis vestibibus, nimia pulcra habeo conlectanea, sed quam alii reservo commoditati.

CAP. XII. Ita est: hisce periculum facio, famæ et quasi calumniæ tento vadum. Si aliqua spes se ostendat veniæ, optime, agitur mecum: si non: at ne sic quidem a professione discedam, sed quibusdam olim succidaneis impetrare conabor quod opto.

Longe enim ab eis abssum annis, quos pugiles observant, et intra quos nisi palmam adipiscuntur, eam postea despexerant, quare instemus Appuleii lib. x. [p. 725.] 'Et influunt in nuptarum puellarum decoræ soboles: hinc Gratiæ gratissimæ, inde Horæ pulcerrimæ, quæ jaculis floris serti et soluti Deam suam propitiantes, tristissimum construxerunt chorum dominæ voluptatum Veneris coma blandientes:' numquam æque temerarius aliquid feci, atque nunc: suspicor enim ultima vitii damanda et sic rescribenda; *chorum omni voluptatum genere come blandientes*: atque ut hanc conjecturam asseverare auisim; sic correctiunculam leviter vendito: quod tamen prioribus aliam litem intentaverint; nollem factum. Itaque quod unum queo ex summis viribus contra ibo: perquam enim religiosa sermonis lautitia flores, qui gratulabunde undique a Gratiis et Horis in Venerem mittebantur, jacula floris appellat ab eo scilicet, quod jaciebantur. Excerpta ex veteri Lexico Latino Græco: 'Jacula missilia, *πεμπόμενα βέλη*;' atque hinc 'rete jaculum' Plauto dicitur, quod dicitur ad discrimen verriculi, quod trahitur: uti prodidit acutissimus Turnebus lib. XVIII. cap. 26. sed et ab eadem significatione dicimus 'jacere' et 'jaculari verba;' Virgilius 'voces in vulgum jacere ambiguas;' Lucretius 'Aut, quod in ambiguo verbum jaculata reliquit.' Quin imo *jaculari* simpliciter invenio pro præcipitare aut immittere. Solinus cap. 13. Polyhist. 'Ex istis rupibus Ino se cum Palæmone filio in profunda præcipitem jaculata auxit maris numina:' nec aliter ubi de Arione agit Gellius lib. XVI. cap. ult. 'Sed inter hæc eorum verba Arionem cum fidibus et indumentis, cum quibus se in salum ejaculaverat, exsilisse:' quod ipsum ita prius reddiderat: 'Ad postrema cantus, cum fidibus ornatuque

omni, sicut stabat canebatque, jecit sese procul in profundum: non longe secus Florus lib. i. cap. 14. 'Alter quasi monitum Deorum capite velato primum ante aciem Diis manibus se devoverit, ut in confertissima se hostium tela jaculatus, novum ad victoriam iter sanguinis semita aperiret.' Hinc quod apud abbreviatorem Festi legitur: 'Inicessere, immittere ac jactu vel verbis petere:' non damnaverim prorsus, quod in aliis Codicibus, *immittere jaculo vel verbis*. De floribus sertis et solutis satis enucleate dictum est ante me: locus tamen adhuc ille l. ii. Metam. suspectus mihi de mendo 'Commodum cubueram et ecce Fotis mea jam domina cubitum reddita, jacta proximat rosaserta, rosa soluta in sinu tuberanti:' liquet

sensus, qui vult adventasse Fotidem sinu repleto rosis textis ac solutis: at verba laborant; conabar: *Fotis mea, jam domina cubitum reddita, lecto proximat rosaserta*.

INCERTI LIBRI

CAP. XII. Integer mihi videtur locus lib. vi. Metam. Appuleianæ [p. 423.] 'At illa, quamvis humi prostrata, tamen tenaciter loro inhærebat; ut, me procurrente, aliquantis per tractu sui sequeretur:' itaque nihil in eo cum aliis mutaverim. Non enim longe aliter Gellius lib. xvi. cap. 16. 'Quamobrem postea cum prælio Populi Romani victus, in ultima regni confugissetis et mori,' &c.

FLORIDORUM LIB. I.

Florida] In his libellis mira grataque varietate philosophiæ commendationem prosequitur: incipitque a religione de re sacra dicturus apud Carthaginenses. *I. Pyrrhus*. Sunt hi Floridorum libri nihil nisi mera fragmenta, ab aliquo Appuleii studioso ex diversis ejus libris in unum compodata, tanquam ἐκλογαί et floridiore dicendi genere expressa. *Sciopp. in Symb.* Floridorum hi libri recitati videntur, distinctique per dies, et ex variis mixti argumenti, ut Galli dicunt, *du coq à l'asne*. Brant. Viri docti recte observant Florida hæc mera esse fragmenta, ab imperitis et oscitantibus librariis perperam in libros IV. distributa; quorum sententiam in illis distinguendis, lubens merito secutus sum. *Elmenh.* Hæc esse luxata membra et mutila fragmenta ex Appuleii Orationibus excerpta, et quasi selectos flores et ἀνθολογίαν (vid. ad Catal. Burm. t. I. p. 573.) censuit Woverius in Præf. qui plerique sequentes editores adsensum præbuerunt. Mihi magis placet sententia Maüssaci, hæc ἀνθηρὰ χρήσιμα esse ipsius Appuleii, more oratorum, florida quædam et exulta loquendi genera verborumque emblemata parata habentium, quibus uti possent cum tempus dicendi veniebat, adeoque et integras periodos, exordia, epilogos et omnigena dictionum schemata. Vid. ad Harpocrat. p. 5. Casaubonus non quatuor Floridorum libros sed tres fuisse putabat, initio Apol. sed minus bene olim connexa fuerunt, quæ separanda erant et contra: frustra Vincentius Contareus in digerendo horum librorum

ordine sudavit, irritumque laborem insumsit, Var. Lect. I. 4. In Ms. Lipsii, ut notavit Hier. Groslot. Liæus, per capita erant distributi hi libri. Numerali ordine itaque singula cum aliis distinximus, sed librorum numeros, facilitatis in citata loca quærendo causa, retinuimus. Vane igitur, quis illorum primus fuerit excerptor, anquisiverunt viri docti. Barthius Advers. I. XVI. c. 8. omnino credit, fuisse Fulgentium Placiaden, quia in Floridorum antiquo codice, a se Venetiis emto, titulum Fulgentii Floridi invenit. In Ms. Pithæano uno ductu post Metamorph. hæc sequuntur, et in margine, *incipit Floridorum*. Oud. [Excerpta esse sive fragmenta dissertationum et declamationum a studiosis Appuleii collecta, quales Anthologiæ, Electa, et quocunque nomine insigniantur, aliorum circumferuntur, cum Woverio censet Anonymus in Obs. Misc. vol. V. t. III. p. 148. ubi turpem Gundlingii errorem perstringit, qui Hist. Liter. p. 324. scripserat, inter Appuleii opera tractatum unum esse *de Floridis*. J. Boss.]

NUM. I. *Religiosis viantium moris*] I. e. religiosis viatoribus, per Græcismum: cujus genitivi exempla supersunt innumera. Verum ille mos, quem narrat, vix potest dici proprius esse solis religiosi. Potius enim est omnibus apud Ethnicos viatoribus, qui modo ignorantes ea loca non transcurrunt, vulgaris. Adi commentarios VV. DD. hic loci et ad Minuc. Fel. c. 3. 'In lapides effigiatos sane et unctos et coronatos.' Quare fere accedo Becichemo arbitranti esse legendum *religiosi*, Ep. 96. Quomodo edidisse

etiam video Scriverium. 'Mos religiosus erat viantium:' statim, 'religiosa mora.' Oud.

Aliquis luc. a. aliquis loc. s.] Codex pervetustus Fr. Pithæi dat *aliqui*, utrobique: vid. Gronov. Obs. in Eccl. auct. c. 21. p. 230. ad Gell. l. XI. c. 13. 'aliqui vestrum:' ut 'aliqui sonitus,' pro, *aliquis*: item l. xv. c. 2. 'aliqui pudor.' Noster infra e Mss. 'orator objecerit aliqui,' de Deo Socr. Sic et Mss. optimi apud Cic. l. III. de Off. c. 7. 'aliqui casus,' vid. Comm. Duk. ad Flor. l. I. c. 18. § 20. De *luco et loco* junctim vid. Abram. ad Cic. de prov. Cons. c. 14. *Idem.*

Veniam postulare, donum apponere] Hæc est vera lectio corruptissimi loci: vel potius, ut Fulvius, *ven. post. votum app.* Mos religiosorum et adorantium, veniam postulare, votum apponere, paulisper assidere. Hanc legem sacrorum implet Apuleius præfatione veniæ, habita oratione, et inhibita properatione. Et votum apponere, quod Tertull. de oratione, 'adsignare orationem.' 'Adsignata,' inquit, 'oratione, adsidendi mos est quibusdam.' Nam vota seu preces tabella conceptas et obsignatas statutis adfigebant, idque vota signare, adsignare. Apuleius, votum apponere. Wower. *Votum postulare, portum apponere*, veterum Edd. constans est lectio, in qua cum sensus videatur nullus, variis modis viri docti tentarunt sanitati suæ restituere. Et primo, sine ulla litterarum mutatione placebat Ampl. Rutgersio lib. v. Var. Lect. c. 5. ordinem verborum modo inverti, scribendo *portum postulare, votum apponere*, quo loco multa habet de votorum in ceratis tabellis conceptorum adfixione. Et sane 'ponere,' 'adponere,' 'adfigere vota,' &c. obvium est. Intelligit ergo vota pro felici itinere; sive, ut occurrit aliquoties in Inscriptionibus PRO SALUTE ITUS ET REDITUS. Verum, præterquam quod dura sit catachresis in

terrestri itinere facere mentionem portus, hæc respondere debent sequentibus 'mihi præfanda venia, et habenda oratio est.' Rectius ergo Ursinus, Wowerius, Sciopp. et J. Ryequius reponere tentarunt *veniam postulare, votum adponere*. Quod ad primum attinet, iis cum Salmasio Epist. 87. facile accedo, tum quia in Cod. Pithæano sit *natum post*: tum quia sic soleat loqui Appul. ut jam monuit Sciopp. Sic lib. VI. p. 384. 'editis precibus veniam postulabat,' et l. XI. p. 808. 'colloque ejus inhærens veniam postulabam.' Theod. vero Sellius 'votum postulare' sumit eodem sensu, quo 'preces precari' apud Catonem de Re Rust. c. 134. 'Te hoc fercto obmovendo preces precor.' Nec opus est, ut cum Salmasio hinc faciamus *veniam tum*. Sequentia vero variis conjecturis vexant viri docti. Id vero, quod a Scaligeri usque editione vulgo receptum est, est conjectura Lipsii El. II. 18. 'donum apponere' ex Apol. 'si posueris donum aliquod,' &c. 'Donum promittit' in voto Petron. c. 88. Verum ea nimis vaga est. Becichemus Ep. 96. ait in Mss. suis esse *servum*: unde emendat *sertum*, multisque exemplis ararum coronatarum adstruit: atque ita, non nominato eo, omnino legi vult Salmasius, eique adsensum præbet J. F. Gronov. Diatr. Stat. p. 131. sic statim: 'ara floribus redimita.' Quid, si propius ad litteras, cum G. Vossio scribamus *serciam*? quod ei incidisse suspicor e Plinii loco l. XXI. c. 2. 'cum vero e floribus fierent sarta a serendo serviæ adpelatæ sunt:' at locus is mihi suspectus. Mss. Urs. et var. lect. Florent. cum Edd. vett. dant *portum*: unde satis inepte vir doctus (A. Gronovius) in Miscell. Obs. vol. v. t. III. p. 108. conjecit *pothon*, herbam scilicet quamdam. Probare saltem debuisset, eam herbam in sacris fuisse adhibitam vel votivam fuisse. Olim ego ex ea lec-

tionem refingebam *fertum* sive, antiquitatis more, *fortum* vel *serctum*. Vide Festum v. *fertum* et *strufertarius*, Isidori Gloss. Salm. ad Solin. p. 891. Casaub. ad Persii Sat. II. 48. 'Extis et opimo vincere ferto.' Item Neap. et Burn. ad Ovid. l. I. Fast. vs. 276. Schœtgen ad Caton. l. land. Comm. ad Geil. x. 15. 'cum strue et ferto,' et deinceps vidi id jam ante me in mentem incidisse Th. Sellio Observ. c. 14. (Atque hinc putem corrigendum Festum vel Paullum in 'Silicernium genus farciminis, quo fletu familia purgabatur.' Leg. *quo ferto*. Fruter. *quojus esu*.) Verum nunc eam conjecturam plane damno. Unde enim viatori tam cito in ipsa via et itinere tale libi genus? quod et de aliis conjecturis dici potest. Verisimilior ergo est lectio Mss. 2. Florent. Lips. Pith. et Ed. Junt. post. *pomum*: quod placuit Joan. Pyrrho, pro re qualibet, sacrificii causa oblata: verum id si præferas, *vel pomum sertis adponere* proprie sumi debet. Sacris enim coronis adhibebantur etiam poma. Sic Met. lib. XI. p. 759. 'corona totis floribus, totisque constructa pomis.' Immo Diis vialibus Priapo, Silvano, Laribus ruralibus et compitalibus, de quibus omnibus ut iterum ducibus adi Ev. Ottonem de diis vial. c. 9. 10. solebant *poma* offerri. v. carm. Priap. c. 53. Propert. l. IV. 2. 'Insitor hic solvit pomosa vota corona:' plura vid. apud Broukh. ad Tib. I. 1. 17. et seqq. 'Et quodcumque mihi pomum novus educat annus Libatum agricolæ ponitur ante Deo.' Gor. Inscr. Etr. t. I. p. 181. Ut verum tamen fatear, nec hoc mihi satisfacit. Opponi enim hic omnino videntur *habenda oratio*: quare agendum et hic esset de verbis. Immo J. Rycquius Primit. Ep. 88. diviavit *preces adpon*. Cur non potius in sing. *precem*? Sed, omnibus his conjecturis posthabitis, retineo adhuc Ursini, Scioppii, Wowerii, Rutgersii

lectionem *votum adponere*: pro felici itineris sui cursu, quorum votorum exempla in scriptoribus et lapidibus sunt innumera. Oud. [Vid. ad Met. p. 786. et seqq. J. Bosscha.]

Paulisper assidere] Ritus adorationis et eorum qui precabantur Deos. Tertullianus de Oratione: 'Porro cum perinde faciant nationes adoratis sigillaribus suis residendo, vel propterea in nobis reprehendi meretur, quod apud idola celebratur.' Et: 'Quod, assignata oratione, assidendi mos est quibusdam.' Propert. lib. II. 'Ante tuosque pedes illa ipsa adperta sedebit.' Item supplicum, et eorum qui tutelæ sui causa confugiebant ad Deum aras. Lysias Apologia: *ικέται ἐπὶ τὸν βῶμον ἐκαθέζοντο*. Plantus Rudente: 'I sane in Veneris fanum huc intro: Sedentem flentemque opprimes.' Teles *περὶ αὐταρκίας*, vetus scriptor apud Stobæum: *ὥσπερ οἰκέτης τὸν κύριον ἐφ' ἱερὸν καθίσας, διακαιολογεῖται τί μοι μάχη; μὴ τί σοι κέκλοφα;* Parthenius Erotic. cap. 18. *καὶ ἐπεὶ δὴ αὐτὴν ἐξήτει, ὁ ὑψικρέων ἰκέτης προσκαθίζετο ἐπὶ τῆς ἐστίας τῆς ἐν τῷ πρυτανείῳ*. Colv.

Spelunca frondibus inumbrata] Ut apud Virg. Æn. VI. Ex speluncis enim reddebantur oracula, ut Delphis. Pyrrh. Ms. Cod. *floribus inumb*. Seneca Epist. XLI. 'Et, si quis specus saxi penitus exesis montem suspenderit, non manu factus, sed naturalibus causis in tantam laxitatem excavatus, animum tuum quadam religionis suspicione percutiet.' Observe-mus hinc etiam olim specus et speluncas antiquas, quemadmodum lucos, sacras et Diis dicatas fuisse. Colv. Vide Porphyrium de Nympharum antro, p. 20. Elmenh. Male Ms. Pith. Lips. *floribus*. Talem speluncam nobis exhibet Auctor noster Met. lib. II. p. 93. de Dianæ antro: 'pone tergum Deæ saxum insurgit, in speluncæ modum muscis et herbis, et foliis et virgulis, et sicubi pampi-

nis, et arbusculis alibi de lapide florentibus,' ubi vide. *Oud.*

Quercus cornibus onerata] Cervorum et id genus ferarum cornua de arboribus sacris suspensa numinibus dedicabant, et Dianæ in primis. Propert. lib. II. 'Ipse ego venabor. Jam nunc me sacra Dianæ Suscipere et Veneri ponere vota juvat. Incipiam captare feras, et reddere pinu Cornua, et audaces ipse monere canes.' Ovid. Met. [XII. vs. 266.] 'Telique habet instar, in illa Quæ fuerant pinu votivi cornua cervi.' Mnesalcus poëta vetus Epigr. Gr. lib. VI. Τὰν ἔλαφον Κλεόλαος ὑπὸ κυμαοῖσι λοχήσας, Ἐκτανε Μαιῶδρον πᾶρ τριέλικτον ὕδωρ Θηκτῶ σαρωτῆρι, τὰ δ' ὀκτάρβριζα μετώπων Φράγμαθ' ὑπὲρ κραναῶν ἄλλος ἔπαξε πίτυν. Scribit etiam Quæstion. Rom. Plutarchus, templis omnibus Dianæ cornua cervorum adfigi moris fuisse. Scias et ad aliorum numinum fanorum limina id ipsum factitatum. Quod indicat Symmachus lib. V. Epist. 63. 'Nam ut honori numinum datur cornua sacrare cervorum, et aprinos dentes liminibus affigere: ita amicorum cultui dedicantur libamenta silvarum.' Simmias: Δέρμα δὲ ὀργυιαῖα κέρα βοῶς ἐκ βασιλῆος Ἀμφιτρωνιάδα κείμεθ' ἀνὰ πρόπυλον. De Plutarchi Symmachique loco monuit amicissimus Lipsius, et benignissime nobis communicavit. *Colv.* Hostiarum cornua suspendi aris testatur Plutarch. in problematis: dum quærit cur in Dianæ templis cervorum cornua affigantur. Alio vero pacto apud Mart. dicitur: 'cornibus ara frequens.' *Pyrh.* Non sequor illos qui rescribunt *coronis ornata*. Scholiastes Aristophanis: ἔθος ἦν τοὺς θηρώντας τινα ἄγρην, μέρος τι τοῦ θηρωμένου, κεφαλὴν ἢ πόδα προσηλοῦν πασσάλῳ ἐπὶ τοῖς δένδρῳ εἰς αὐτὴν τὴν ὕλην πρὸς τιμὴν τῆς Ἀρτέμιδος. Inde et prædator Jupiter cultus, cui pars prædæ debebatur. Serv. III. Æneid. Liminibus templorum Dianæ etiam cor-

nua affixa. Symmachus lib. V. epist. 66. Allusit Propert. lib. II. el. 11. *Wower.* Ful. Q. *coronis ornata*, minus recte, ut Wowerius notat. *Elmenh.* Primo F. Ursinus mavult *coronis*. Verum errare virum doctum patet satis e notis Colvii, Wowerii et Scotti Observ. Poët. lib. I. cap. 12. docentium, venatorum morem fuisse, cornua captorum cervorum ex arbore suspendere. Idem vero Ursinus pro *onerata* mallet *ornata*, Scottus *honorata*. Et sane pondus ingens multorum cornuum esse debuerit, ut inde quercus *oneretur*. Nisi potius *onerari* notat honoris magnitudinem et gravitatem quacunque in re. Certe hinc frequentissima est confusio horum verborum. Vide ad Met. 803. b. *Oud.*

Fagus pellibus coronata] Olim ut cornua, sic etiam pelles ferorum animalium quorumlibet ad arbores Diis suspendebant venatores. Quod etiam ex iisdem Epigrammataris Græcis observamus. Paulus Silentarius: Ζοὶ τὸδε, πενταίχμοισι ποδῶν ὠπλισμένον ἀκμαῖς Ἀκροχανὲς φονή κρατὶ συνεξερεύσας, Ἀνθετο δέρμα λέοντος ὑπὲρ πίτυν, αἰγιπύδῃ Πᾶν, Τεύκρῳ Ἀραψ καὶ τὴν ἀγρότιν αἰγανέην. Alius vetus ibidem poëta, Zonas: Τοῦτό σοι, ὑλεῖῳτα, κατ' ἀγριάδος πλατάνοιο Δέρμα λυκοβράστῃς ἐκρέμασεν Τελέσων. Ubi hic Pani Deo lupi in platano, ille leonis in pinu pellem dedicat consecratque. Ab hac similive dedicatione arbores tales Sacræ erant, et ita dicebantur; ad quas in via oblatas gradum sistebant, ut Noster hic indicat, et vota reddebant religiosi viatores. De his etiam sensit D. Augustin. de Tempore Serm. 241. 'Quicumque in agro suo aut villa, aut juxta villam aliquas arbores aut aras vel quælibet fana habuerit, ubi miseri homines solent aliqua vota reddere; si non eas destruxerit vel succiderit, in illis sacrilegiis quæ ibi facta fuerint, sine dubio particeps erit.' Sed aliis multis modis olim arbores fiebant Sacræ.

De quibus pluribus agere hoc temporis supersedebimus. *Colv.* Lactantius ad illa Statii Thebaid. ix. 'Seu jam culmine fixus Excubat, antiquo seu pendet gloria luco. De venatione gloria, aut feræ magnitudine, quæ rura oviliaque vastaverat. Luco vero Dianæ aut Silvani alia sunt quæ figuntur, alia quæ a pastoribus temporum tholis suspenduntur, dentes et cornua figuntur, pelles et alia suspenduntur.' Ita hæc verba ex V. C. restituenda. *Wower.* Præter *Colv.* *Wower.* Vide ad *Arnob.* i. p. 22. *Pricæum* ad *Apol.* p. 134. *Burman.* ad *Ovid. Met. viii.* vs. 723. adde vs. 745. *Longi Pastor.* p. 58. *ἔθυσέ τε ταῖς νύμφαις καὶ κρεμάσας* (hircum) *ἀπέδειρε, καὶ τὸ δέρμα ἀνέθηκεν.* *Oud.*

Colliculus sepimine consecratus] Bidental, id est, fulmine tactum locum intelligit, quem religioso sepimine a profanorum contactu et pressu defendebant sacerdotes et Diis ita consecrabant. Elegans locus, qui huc spectat, Apollinaris Sidonii carm. 9. ad Felicem consulem, sed qui hinc etiam, veterum tamen librorum fide, emendandus legendusque ad hunc modum: *Nec quæ fulmine Thuscus expiato Sepum numina quærit ad bidental.* nam male editus vulgo, *sextum num. g. a. b.* In hoc aræ exstructæ, et hostiis omne genus factum. Memini me aliquando plura hanc in rem ad locum illum Sidonianum notasse quæ jam non ad manum. Sed adi interim Festum, Bidental, et tersissimas Jos. Scaligeri castigationes. *Colv.* Omnia hæc de superstitione paganorum et idolis eorumdem accipienda sunt. Nihilominus uno loco correctionis lima indigent. Quæro anne genuinum sit, *colliculus sepimine consertus*, vel, quod malim, *conseratus*. Nam ut in sequentibus, *dolamen*, *libamen* et *unguen* ad formam, item hic *sepimen*, cuius munus in includendo non in consecrando positum. Extremum illud, de lapide dictum, ad simulacra

traho, quæ inungere illi soliti, quæ de re etsi nos alibi, testimoniis tamen ea antiquitas illustranda est, in primis *Arnobii* ex primo adversus gentes: 'Si quando conspexeram lubricatum lapidem, et ex olivi unguine ordinatum' (corrigo *exornatum*) 'tamquam inesset vis præsens, adulabar, affabar et beneficia poscebam nihil sentiente de trunco.' Item *Minucii Felicis*: 'Ut tam lucento die in lapides eum patiaris impingere effigiatos sane, et unctos, et coronatos.' *Apuleii* locus nequaquam mihi prætereundus, is in prima *Apol.* 'negat vidisse se, qui fuere, unum saltem in finibus ejus aut lapidem unctum, aut ramum coronatum.' Ut in præsens *unguen*, itidem alibi hic *Auctor* cum *Plauto* et aliis usurpat, 'unctum,' 'unctulum,' et 'unctiusculum,' *Stewech.* *Ineptit Stewechius*, aiens sepiminis munus non in consecrando sed includendo positum esse; adeoque legit *consertus* vel *conseratus*, *Marcilius* ad *Persium* pag. 61. *Ed. Morell.* etiam *conseptus*. falli aiens eos, qui ad fulgurita trahunt. Sed nihil certius est, quam *Auctorem* hic non agere nisi de locis rebuse consecratis; ac bene *Colvinus* docuit, *bidental* seu locum fulmine tactum intelligi. Vide eum et notas ad *Lucan.* l. i. 608. 'datque locis numen,' ac l. viii. in f. 'Inclusum Tusco venerantur cespite fulmen:' de Deo *Socr.* p. 677. *Ed. Flor.* 'Tuscorum piacula, fulguritorum bidentalialia,' ubi plura *Elmenh.* alique. *Oud.*

Truncus dolamine effigiatus] Stipitem finalem intelligit, quem polite exasciare, floribusque ornare sueverant Veteres. Prudentius: 'Deasciato supplicare stipiti, Verris cruore scripta saxa spargere.' *Colv.* Vide *P. Pithæum* *Adversar.* Subsec. l. ii. c. 14. *Brant.* *Cic.* in *Acad.* 'aut e robore,' inquit, 'dolatus.' Ut *pudendi Dei* effigies, de quo *Polit.* *Pyrhh.*

Cespes libamine humigatus] *Floren-*

tin. *Cespes*: l. *fumigatus*: quod etiam in mentem venit Pyrrho. *Elmenh.* In levitico de more sacrificiorum fere similia reperies. Pro *humigatus* fortasse leg. *fumig.* unde adolere aræ dicuntur. *Pyrrh.* [Vid. ad Met. l. viii. p. 533. a.] Optimus codex Florent. item J. Pyrrhus præbent *fumigatus*. Vere, ni fallor. Aram intelligit ex cespite (de qua vide *Elmenh.* et Pricæum l. vii. p. 139. 'aram cespitem virenti faciunt') thuris et id genus libaminis fumo vaporatam. Adi VV. DD. ad Calpurn. Ecl. ii. 62. 'Sæpe vaporato mihi cespitem palpitat agnus.' Hor. iii. O. 8. vs. 2. 'positusque carbo in Cespitem vivo.' 'Fumigatos parietes' in Apologia dixit Auctor noster. *Oud.*

Lapis unguine delibutus] Apologia i. 'Negant vidisse qui fuere unum saltem in finibus ejus aut lapidem unctum, aut ramum coronatum.' Siculus Flaccus de conditionibus agrorum: 'Cum terminos disponent, ipsos quidem lapides in solidam terram collocabant proxime ea loca, quibus fossis factis defixuri eos erant, et unguento velaminibusque et coronis eos coronabant.' Hinc proverbialis sermo apud D. Clementem Alexandr. l. vii. Stromat. Οἱ αὐτοὶ δ' οὔτι πάντες ξύλον καὶ πάντα λίθον, τὸ δὴ λεγόμενον, λιπαρὸν προσκυνοῦντες. *Arnob.* l. i. 'Si quando conspexeram lubricatum lapidem et ex olivi unguine ordinatum.' Ubi putabam forte scribentum ex ol. unguine irrigatum. B. Augustin. de Civ. Dei l. xvi. c. 38. 'Nec, more idololatriæ, lapidem perfudit oleo Jacobi, velut faciens illum Deum: neque enim adoravit eundem lapidem vel ei sacrificavit.' Unde notandum lapides hos, i. e. terminos, non simulacra e lapide, quod alii volunt, oleo ungi moris fuisse. Et ex his omnibus palam est Veterum superstitio, ut qui quodlibet in via temere oblatum, sacrum aliquo modo esset, id venerarentur: sive ara, seu

lapis, seu stipes esset. Præter Nostrum etiam ejus rei index Xenophon: Καὶ τοὺς μὲν οὐθ' ἱερῶν, οὔτε βασιλῶν, οὔτε ἄλλων τῶν θείων οὐδὲν τιμᾶν, τοὺς δὲ καὶ λίθους, καὶ ξύλα τὰ τυχόντα, καὶ θήρια σέβεσθαι. *Propert.* l. i. 'Nulla illa suis contemnet fletibus aras, Et quicumque sacer qualis ubique lapis.' *Colv.* Vide notata ad *Arnobii* l. i. p. 22. *Elmenh.* *Lapis*] Sive terminus itinerarius; sed et agrarius. Vide *Becichem.* Ep. 96. B. Pium t. i. Th. Crit. ubi agit de lapide præconis. Adi omnino P. *Pithæum* l. ii. Subs. c. 14. *Oud.*

NUM. II. *At non itidem*] Transit ad philosophicas recitationes. Sententia hæc est vulgatissima: 'ex sermone homines agnosci.' Est namque oratio vitæ speculum et animi indicium. *Plaut.* in *Trucul.* *Pyrrh.* Hic incipit aliud fragmentum. *Sciopp. in Symb.*

Major meus Socrates] *Scil.* auctor sectæ Platoniciæ. Sic apud *Agell.* l. xi. c. 9. *Musconius* Athenienses majores suos vocat. Vide *Lactant.* l. ii. c. 7. *Casaubon.* ad *Strabonem* p. 22. *Elmenh.* Risum mihi movent, qui quærunt cur *Socratem* majorem suum appellet, auctorem scilicet sectæ Platoniciæ. *Gellius* lib. xix. cap. 1. 'majores nostri conditores sectæ Stoicæ.' Apud *Æneam* *Gazæum* de immortalitate animæ *Plato πρόγονος*, ob eandem causam. Ita in *Apolog.* *Apul.* 'Majores meos *Aristotelem* dico, et *Theophrastum*, *Eudemum* ceterosque *Platonis* minores.' *Wower.* Minus bene hic quoque *Sopingius* margini adlevit *mei*. Per *majorem* intelligit vel auctorem sectæ Platoniciæ *Socratem*, ut capiunt *Wow.* *Elmenh.* *Flor.* vel potius magistrum unde didici quidquid sciam. Sic in *Apologia* *Aristotelem* et *Theophrastum* vocat *majores* suos; atque ita quoque capio locum *Met.* l. iii. pag. 193. 'statuas et imagines dignioribus, meisque majoribus reservare suadeo:' ubi vide. *Oud.*

Cum Plantino milite] Stratophane, Trucul. [II. 6. 8.] *Colv.*

Pluris est oc. test. un. &c.] Vide Polybium Hist. lib. XIII. fol. 668. *Elmenh.* Addit Erasmus illas geminas portas, quæ finguntur et ab Homero et a Virg. quod per corneam, i. e. ocularem, veræ umbræ egrediantur: per eburneam, i. e. per auditum, falsæ. *Pyr rh.* Dio Chrysost. Olymp. *Wouer.*

Longule dissita] Remota ab oculis nostris. *Pyr rh.*

Poëta egregius] Hom. tertio Iliados: Τόσσον τις ἐπιλεύσσει ὅσον τ' ἐπὶ λαῶν ἦσιν. Et alia quæ de offuscatis oculis scribit, quemadmodum ubi in bello milites pulvere offusi vix hostem cernunt: vixque ad lapidis jactum vident. *Idem.*

Aquila enimvero] Auctor incertus de natura animalium: Ὁ παμμέγιστος ὀρνίθων ὄντως ἀναξ, Ἱψιδρόμων πάντων γε ἀετὸς πέλει· Καὶ δευτερκῆς ὧν μὲν ὁ πτηνοκράτωρ, Καὶ μεχρὶ σῆτος ἐκ νεφῶν πάντα βλέπει. Τούτου δὲ καὶ τὸν βοῖζον ἀκούσας δράκων Ἐπτήξε παραχρῆμα καὶ συνεστάλη, Κεῖς χηραμοὺς ὑπῆλθε τοὺς ἀποκρύφους, Μὴ θάπτον αὐτὸν συλλαβῶν διασπάσῃ. Θηρᾷ δὲ καὶ τὸν χῆνα, καὶ τὴν δορκάδα, Καὶ τὸν λαγῶν, καὶ τὸ τῶν ταύρων γένος, Καὶ ἄλλα πολλὰ, ὧν τροφήν οἱ παρέχει. *Elmenh.* Haliaëtus est, ut Plin. scribit, inter aquilas oculorum acie clarissima: quæ implumes etiamnum pullos percutiens, subinde cogit adversus intueri Solis radios, nec eos educat quibus firma acies non steterit. Hic autem egregie rem describit, et ita facile ut quivis intelligat. *Pyr rh.*

Tanta mole] Scribo *tota mole*: namque libenter *totus* pro *omnis* hic collocare solet. Lib. VII. de asino: 'et tunc quidem totarum mulierum secta moresque de asini pendebant iudicio.' Simile et I. III. de asino: 'totasque artes, manus machinas omnes ardentem exercet.' Simile apud Minut. Fel. 'plures totis hominibus Deos

haberemus.' *Steweck.* *Steweck. tota mole.* *Elmenh.* Non male *Steweck.* et Floridus rescribunt *tota mole*, quæ ubivis variantur. Vide ad Met. lib. XI. p. 793. b. *Oud.*

Velificatas] Optime docet, quod identidem Plin. ait, milvos remigandi et navigandi artem docuisse. Aquilam nonnulli ab acuto visu denominatam putant. *Pyr rh.*

Pinnarum] Pinnæ sunt pennæ et quidem duriore: plumæ verbo molliore. Pinnæ etiam cristæ sunt quæ a militibus aut gladiatoribus gestantur. *Idem.*

Simul campis] Aquila cum quibuscunque animalibus pugnat, et cum draconibus, et Ganymedem ad Jovem rapuisse fingitur. *Idem.*

Simul homines urbibus] Cur non simul urbibus homines? ut, 'simul campis pecua,' 'simul montibus feras.' Dubito an *simul* pro *cum* positum a casu suo divelli possit. Consule loca citata a VV. DD. quos lando ad Cæsar. p. 954. 'simul armatura levi.' Burm. ad Val. Flac. IV. 89. Drakenb. ad Sil. VIII. 396. Mela lib. II. cap. 2. 'simul ebrietate,' vulgo, *ebrietati*, vel alii, *similis*. Virg. Æn. V. 356. 'simul his dictis.' *Oud.*

Agnus incuriosum] Unde Plant. in Comœdia Aulularia 'agnus curiosum' vocat. *Pyr rh.* Beroal. a. *curiosum.* *Elmenh.* Scribit Beroald. *agn. curiosum.* Curiosus illi agnus, qui curio Plauto, Aulularia. *Colv.* Aiant a Beroaldo legi *curiosum*, male. Rident etiam Floridus interpretatur, quod subripuit tamen Fruterio I. II. Veris. c. 17. vel Becichemo, Ep. 68. pinguem, non macrum curis, quia apud Plantum Aul. III. 6. *agnus curio* ad risum movendum exponitur qui curia macet. At hic *incuriosus agnus* est, qui nullas cavet insidias, et sine cura in prato oberrat, atque hinc facile ab aquila rapitur.

Leporem mcticulosum] Nemesianus Cynegetico: 'Nos timidos lepores,

imbelles figere damas, Andaces lupos, vulpes captare dolosas.' Artemidorus p. 233. Καὶ τὰ δειλὰ καὶ δρομικὰ καὶ ἀνελεύθερα δειλοὺς ἢ δραπετάς περιστῶσιν, ὡς ἔλαφος, λαγῶς, κύων. *Elmenh.*

NUM. III. *Hyagnis*] Aliud fragmentum. *Sciopp. in Symb.* Hiagnim primum tibia cecinisse: deinde filium ejus Marsyam, tum postea Olympum ait Plutarch. de Musica (pag. 1132.) *Pyrrh.* Plutarch. περὶ μουσικῆς. Suid. ὕλμπος. Plato III. de Legib. Hyginus, 165. Anthol. εἰς αὐλήτας longe aliter Marsiæ fabulam referunt; nec Hyagnin primum tibia cecinisse, sed Sceriten Numidam Athenæus tradit. *Wower.* De eo vide, quos laudant *Wowerius*, Salm. ad Solin. p. 84. 87. Ez. Spanh. ad Callim. pag. 296. et *Munkerus* ad Hygini Fab. 165. ubi vulgo 'Marsyas Cæagri filius' dicitur. *Oud.*

Rudibus a. Musicæ sec.] Vide *Plinium* Natur. Hist. lib. xvi. cap. 36. *Elmenh.*

Solus a. a. cantus canere] I. e. canebat. quo sæpe utitur: sic et *Livius* frequenter. *Pyrrh.*

Flexanimo sono] Sic recte *Scaliger* et *Lipsius*. Flor. 2. 'infixa anima.' *Aldus infessa anima.* *Martianus* Cap. de Nupt. Philologiæ lib. ix. p. 307. 'Orpheus, et Amphion, Arionque doctissimi, aurata omnes testudine consonantes flexanimum pariter edidere concentum.' *Elmenh.* *Infixa animo sono*] Scriptam lectionem expressimus, quam etiam *margo* *Basil.* 1. agnoscit. 2. vero, *infessa anima sono*, et alias, *infixa animo s.* quod et in Romano Cod. est. Unde faciebam, *inflexa an. son.* *Lipsius* vero *flexanimo sono*. *Colv.* Alias *infixa an. s.* Unde *Lipsius flexanimo sono*. Ego, *inflexanimo sono*, ut in *Asino* sæpe præpositio in nominibus et verbis addita. *Brant.* *Infessa.* Valde fessa anima, spiritus flando fessus. *Pyrrh.* *Lipsii* emendationem recepere *Scalig.* *El-*

menh. et *Florid.* At mihi sese non probat, abit enim longius a. *Mss.* et aliud quid voluit Auctor. *Mss.* *Florentini*, *Lips.* et *margo* *Bas. pr.* cum *Colv.* *Vulc.* dant *infixa anima sono*. *Pith.* *Edd. Rom.* *Vicent.* *Ven.* *infexa anima sono*. *Edd.* *Junt.* *pr.* *Bas. pr.* *infessa anima s.* interpretante *Pyrrho*, valde fessa, at tum saltem debuit dici *soni*. Contra *Aldi* *Junt. post.* *infessa anima sono*: unde *Scriv.* fecit *infessæ animæ sono*. Ineptius *Wower.* *infixo animo sono*. Bene viderunt *VV.* *DD.* *animam* hic notare spiritum, quo flamus: propiusque verum conjecit *Colvius inflexa anima*. Nam et *Beich.* Ep. 96: ait in vet. lib. esse *inflexa animæ*, idque magis congruum ait *epith.* *Musicæ*, sed omittit *sono*. Scribendum est, ni valde fallor, *inflexæ animæ sono*, i. e. spiritus variatos sonos et diversos tonos edentis ac, quod subdit, 'pluriformes modos.' Statim: 'duas tibias uno spiritu animare.' *Arnob.* l. vi. p. 196. 'buccinarum animantes tortus intestinis et domesticis flatibus.' Est autem idem, quod *Plautus* in re tibicinii vocat 'animam vertere,' ut bene observat post *Salmasium* *Plin.* Exerc. p. 85. *Broukhuis.* ad *Tib.* l. 8. 37. 'Ille liquor docuit voces inflectere cantu; Movit et ad certos nescia membra modos:' ubi vide de *flectere* et *inflectere* hac in re plura. *Athen.* lib. xiv. p. 617. ex *Telesti*: νομοαίολον ὄρφνὰ πνεύματος αὖραν ἀμφιπλέκων καλάμοις. male ibi ὄρφναι vulgo sine sensu. ὄρφνὰ est obscure. *Cicero* de Or. II. 46. 'inflexa ad miserabilem sonum voce.' [*Add.* *Ernesti* in Cl. v. *flexio*. *J. B.*] Unice hanc flexionem hic in animo habuit Auctor, non autem tam amabilem sonum, qui auditoris animum flectat. Imo verum sensum vidit *Salmasius*, sed id non notat 'flexanimus.' *Oud.*

Multiforatili] *Statius* *Thebaid.* VIII. pag. 283. 'Et moderata sonum vario spiramine buxus,' *Scholiastes*: 'Ti-

biam significat varie foratam.' Noster lib. x. Metam. 'Jam tibiæ multiforatiles cantus Lydios dulciter consonant.' Avienus, sive alius quis auctor in Catalect. vett. poetarum: 'Quod foraminibus tibia mille sonat.' *Elmenh.* V. *multiforabili*: tibia multiforatis, αὐλὸς πολύτρητος. *Wow.* Flor. Lips. et Edd. O. *multiforatis*. vid. ad Met. lib. x. p. 745. a. *Oud.*

Commodum] Tunc, ut sæpe alibi. 'Nemo repente fuit turpissimus,' ut Juv. ait. *Pyrrh.*

Nec quicquam est quod possit in primis perfici] Cicero in Bruto: 'nihil est inventum simul et perfectum.' Ausonius ad Symmachum: 'alius alio plura invenire potest, nemo omnia.' *Elmenh.*

Stridenti miserum, &c.] Carmen Virgilianum Bucol. [Ecl. III.] *Pyrrh.*

§ 2 *Paulo largius*] Malim: *longius*. Sciopp. in Symb. Male Scioppius. *Largiter* hic notat 'abunde,' 'magis noperere.' Lib. xi. Met. p. 792. 'largiter succedere.' *Oud.*

Promovisse] Promotus esse. *Pyrrh.*

Mos fuit una tibia] Horatius in Arte Poët. 'Tibia non ut nunc orichalco juncta, tubæque Æmula, sed tenuis simplexque foramine paucos.' Vide Tzetzen in Chiliad. Histor. p. 8. *Elmenh.* Una tibia exsulant a coll. Voss. Lips. *Oud.*

Primus Hyagnis] Tzetzes Chiliad. Histor. xv. *Elmenh.*

Manus discapedinavit] Distinxit, discevit. *Pyrrh.*

Lævis] Sinistris. Tibiarum species cum a plerisque tum a Cœlio describuntur. *Idem.*

Gravi bombo] Bombus et gravior et crassior sonus. *Idem.*

Concentum musicum] Harmoniam ex variis sonis compositam. *Idem.*

Phryx cetera et barb.] Elegans locutio, qua sæpe utitur. Phryges autem contumaces esse testatur adagium, 'Sero sapiunt Phryges.' *Idem.* Ac si diceret, homo nihili, stupidus, sor-

didus. Cum enim hominem ineptum, rudem et imperitum Veteres indicare vellent, Mysum aut Phrygem dicebant. Cicero Oratore: 'Quomodo igitur modo audiretur Mysus aut Phryx Athenis, cum etiam Demosthenes agitur putidus?' Et ad Q. Fratrem: 'Nisi forte me Paconii, nescio cuius hominis ne Græci quidem, at Mysi aut Phrygis potius querelis moveri putas, aut Tuscenii hominis furiosi ac sordidi vocibus.' Innotatus scriptor apud Suidam: φιλοσοφούντος οὐκ ἔστι μαντικὴν ἐπαγγέλλεσθαι καὶ προσφέρειν. οὐδὲ τὴν ἄλλην ἱερατικὴν ἐπιστήμην χωρὶς γὰρ τὰ τῶν φιλοσόφων καὶ τῶν ἱερέων ὀρίσματα, οὐδὲν ἦττον ἢ τὰ λεγόμενα Μυσῶν καὶ Φρυγῶν. Hi etiam olim funebri pompæ, ob vocem barbaram et asperam luctui ciendo idoneam, adhibebantur. Æschylus Persis: Καὶ στέρν' ἄρασσε καὶ πιβοᾷ τὸ μύσιον. Ubi Scholiastes: Οἱ γὰρ Μύσοι καὶ οἱ Φρύγες μάλιστά εἰσι θρηνητικοί. Et proprie de Phryge, barbarus. Phryges enim κατ' ἐξοχὴν Barbari dicti, et Phrygia, Barbaria. Barbarica amicula, id est, Phrygia. Noster supra lib. x. Met. 'Et in modum Paridis Phrygii pastoris, Barbaricis amiculis humeris defluentibus pulere indusiatus.' Horatius lib. i. Epist. 2. 'Græcia Barbariæ lento commissa duello,' et Epod. 9. 'Sonante mixtum tibiis carmen lyra, Hac Lydium, illis Barbarum.' Virgil. xi. Æn. 'Pictus acu tunicas et barbâra tegmina erurum.' Sic apud Lucret. lib. ii. 'Barbaricæ vestes,' a quarum confectione Barbaricarii dicti l. i. l. 10. Cod. tit. lib. x. C. Donatus in Virgilium: 'Barbaricarii dicuntur, qui ex aure exprimunt hominum formas et animalium, et aliarum specierum imitatum subtilitate veritatem.' Phryges acu pingendarum vestium arte celebres, quam etiam ibi repertam scribit in iii. Æneid. Servius. Unde Phrygiones. Sed hæc jam institutum Notarum modum excedere

videantur. *Colv.*

Hispidus] ‘Hispida membra quidem et duræ per brachia setæ Promittunt atrocem animum.’ *Juv. XXI. Sat. 2. Pyrrh.*

Illutibarbus] Sic disertim scriptum in veteri nostro. *Vulg. multibarbus.* Legi aliquando, *squallibarbus.* Infra enim: ‘Laudans sese, quod erat et coma relincius, et barba squallidus.’ Sed *Illutibarbus*, id est, illuta et sordida barba præditus. Sic *Plauti Pœnulo*: ‘Nam quæ elauta est, nisi Perculta est, meo quidem animo quasi illauta est:’ melior vetus scriptura, quasi illuta. Ita quoque fortassis, ‘odor illutibilis’ accipiendus *Mænæchmis*: ‘Nam ex istoc loco spurcatur nasum odore illutibili.’ *Colv.* *Multibarbus* legit *Aldus.* *Philostratus junior* Imaginibus de *Marsya*, pag. 837. ἀναβλέπει δὲ ἐς τὸν Μαρσύαν, γλαυκῶν τῷ ὀφθαλμῷ, καὶ κόμην τινὰ διανιστάς, ἀγρίαν τε, καὶ αὐχμῶσαν. *Elmenh.* Ita alii ex libris antiquis. *Hispidus*, *illutibarbus*, hoc est, ut ipse interpretatur, pectore hirsutus, barba squallidus. *Philostat.* *Icon.* *Marsiæ* tribuit κόμην ἀγρίαν τε καὶ αὐχμῶσαν. *Antipatro* et *Alcæo Anthol.* *Phryx* et *Satyrus*, σατύρου αὐχμῶν τὸ εἶδος, ait *Callistratus*, unde et *spinis* obsitum dicit. Nam quæ *Juvenalis Sat. II.* ‘duras setas,’ *Apul.* ‘spinas’ vocat. *Horat. Epod.* et ex eo *Ausonius*: ‘Horrens capillis ut marinus asperis *Echinus*.’ Eodem sensu: nam et echinis ἀκάνθαι. *III.* *Æneid.* ‘dira illuvies promissaque barba Consertum tegmen spinis.’ In *Glossis*: ‘*Illubies*, ἀλουσία.’ *Pacuv.* apud *Nonium* conjunxit, ‘squalem, scabiem, illuviem:’ inde *Plauto Mænæch.* ‘odor illutibilis.’ In iisdem *Glossis*: ‘*Elludies*, ἀρουσία.’ Lege: *Illuvies*, ἀλουσία. *Eluvies*, sordes. *Firmicus VI.* *Astron.* ‘Quorum corpora hircini odoris eluviem evaporant.’ *V.* *Metam.* ‘enormis eluvies squallentium fœderum insuave fastidium.’

Glossæ: ‘*Eluvies*, σέλματα, ἀνοδία.’ *Scribe*: *Eluvies*, τέλματα, ἀνοδία. intelligit loca in agris, in quæ uligo et sordes defluunt: ita *Juven. Sat. III.* ‘eluvies, cloaca.’ Patet igitur unde *Apuleius* *illutibarbus* dixit: non discesserim tamen a vulgata lectione: ‘hispidus, multibarbus. δασυπῳγών, μεγαλόθρηξ.’ *Wower.* *Illutibarbus*, id est, squalida et illota barba, atque ita præter *Ms. Lips.* unde hanc vocem reposuit *Colv.* exhibent *Mss. Florentini.* Sic ‘*inlutis pedibus*’ *Gell. lib. XVII. c. 5.* in *f. Adi Colv.* et *Wower.* cui ut et *Florido* non displicebat vulgata lectio *multibarbus*, ut ‘multiforabilis,’ ‘multijugus,’ ‘multivius.’ *Pith. illutibarbarus. Oud.*

Spinis] Sive setis, ut bene *Wower.* supra. *Cic. de Nat. De. lib. II. c. 47.* ‘Animantium aliæ villis vestitæ, aliæ spinis hirsutæ.’ Adde, quæ citat *N. Heinsius* ad *Ovid. Met. XIV. 166.* ‘*Spinis* conserto tegmine nullis.’ *Idem.*

Cum Apolline certavisse] *Vet. al. concanisse.* Si quid mutemus, scribendum erat *concanuisse.* *Servius II. Georg.* ‘Sic etiam ab eo quod est *Cano* non cecini, sed canui dicebant. Unde *Salustius*: cornua occanuerunt.’ *Priscian. lib. X.* ‘Quidam et *oceanus*, *oceanui* protulerunt; ut *Salustius* in *I.* *Historiarum*: *Metelli* cornicines *oceanuere.*’ Si in *Apulcio* hoc non censeamus reponendum; notemus saltem novitatem in hoc verbo apud *Salustium*, non semper ad *Grammaticorum* regulas locutionem suam examinantem. *Colv.*

Thersites cum decoro] ‘Quo non deformior alter Venerat ad Trojam, linguave protervior alter:’ de quo *Homerus Iliad. II.* Αἰσχιστος δὲ ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθε. Φορκὸς ἦν, χαλὸς δ’ ἕτερον πῶδα τῷ δὲ οἱ ὤμῳ Κυρτῷ, ἐπὶ στήθος συνοχωκότῃ· αὐτὰρ ὕπερθε Φοξὸς ἦν κεφαλὴν, ψεδνὴ δ’ ἐπενήνοθε λάχνη. *Pyrrh.* Quidam, *turpis cum decoro.* *Colvius. Flor. II.* ‘teter cum decoro.’ *Ther-*

sites erat acuti capitis, lusciosus, claudus, et gibbosus. Tzetzes lib. vii. hist. 151. *Elmenh.* Vitii hic subesse aliquid, cuius attento patet satis. Claudicat enim comparatio, in qua nomen proprium opponitur communi. Hinc ab editore Junt. post. videtur e conjectura repositum *turpis cum d.* At optime Florent. cod. *teter cum decoro*, ut et emendavit Barth. ad Stat. l. i. Theb. 708. De externa oris fœditate sæpe Nostro tetrum dicitur, ut et aliis. In Apol. p. 409. ed. Flor. 'ne qua visatur tetra labes sordium:' et 'tetrimum os,' 'tetrimum facies,' in eod. lib. Alioquin cum viro docto lege *Thersites cum Nireo*, vel, si malis, cum Ill. Heinsio ad Ovid. Art. ii. 109. *Thersites teter cum decoro Nireo*; mihi prius *teter* placet. Oud.

Musæ cum Minerva dissim. gr.] Ceteri auctores, qui hujus fabulæ meminerunt, iudices hujus certaminis fecere *Musas*, non *Minervam*: immo mox Auctor ipse solummodo ait: 'risere *Musæ*.' Unde vehementer placet lectio Codicum Becichemi Ep. 96. ex quibus hausisse videtur Vir Doctus in Misc. Obs. vol. v. tom. iii. p. 110. *sus cum Minerva*. Præsertim cum id desumptum videatur ex Theocriti Idyll. v. vs. 23. *ὅς ποτ' Ἀθανάαν ἔριν ἤπισεν*. Vide Scholiasten et Meursii Spicilegium, ac notas ad Ælian. V. H. l. xiii. 25. Quod si recipias, *Musæ* inserendum ante vocem *dissimulamenti*. Male enim idem Vir Doctus hanc sollicitavit vocem. Joci causa, ait Auctor, *Musas* se finxisse esse iudices, quæ tamen satis sciebant, Apollinem sine dubio victurum esse. Ut in Apol. p. 96. Ed. Pric. 'dissimulamenti causa et deridiculi:' quem locum alius esse sententiæ male statuit V. D. Secus patere ei poterat e seqq. hic verbis 'non intelligent se deridiculo haberi.' Auson. perioch. i. 'per deridiculum.' Vide de hoc composito Dukerum ad Liv.

l. xxxix. c. 25. 'alterum deridiculum esse.' Præterea non Latinum videtur id, quod reponere tentat, *dicit tamen Musæ gratia*. Velim enim mihi dari exemplum, quo *gratia* hoc sensu a substantivo divellatur per alium casum. Si vera est lectio *sus cum Minerva*, subjungendum, *Musæ dissimul. gr.* quam vocem Becichemus non audens inserere veriore credidit vulgatam lectionem. Ampliandum tamen adhuc censeo. Vulcanius male quoque margini adscripsit *delectamenti*, non capiens vim vocis *dissimulamenti*. Oud.

Coma relincinus] I. e. recrispus, incomptus, reflexis in occipitum capillis; et hoc postea utitur in alio libro. *Pyrrh.* Glossa vetus. 'Licinus ἀνάθριξ.' Servius autem Honoratus in lib. de Serm. Lat. qui est post Isidor. 'Licivi,' inquit, (scribo ego *licini*) 'boves dicuntur, qui sursum versum cornua habent.' *Groslot.* Immo vide Serv. et Phylarg. ad Virg. Ge. iii. 55. 'Coma relincinus,' i. e. sursum crispata et erecta. Capit. in Alb. c. 13. 'capillo renodi et crispo.' Nemo melius hæc explicuit Meursio Exerc. Crit. p. 227. ubi vide. Mox de Alexandro: 'relincinæ frontis.' Quod Ælianus ait l. xii. V. H. c. 14. *ἀντὶ ἧ κόμης ἀνασέουσραι*, si tamen sana est lectio. Vid. A. Gronov. Oud.

Genis gratus] Fuit cum mallem *genis rarus* et c. gl. Nota lex xii. Tabul. MULIERES. GENAS. NE. RADONTO. Hoc calumniabatur in Apolline Marsias, non quod revera ita esset, qui enim imberbem rasum dicamus? sed quia videretur et turpe ac indecorum olim radi. Colv. Male. *gratus* opponitur *squallido*, notatque nitentem: sic passim 'color gratus.' *Idem.*

Glabellus] Sine pilis, delicatus, quem Græci γλάφυρον dicunt. *Pyrrh.*

§ 3 *Præmulsis antiis*] Anterioribus capillis in ordinem dispositis; quales fœminæ habent, quas gallica voce *grenas* dicunt. *Idem.*

Promulsis caproneis] Alii libri habent *capronis*, capillis dependentibus, quasi a capite pronis. Agathias de gestis Gothorum refert reges Franciæ hac coma usos fuisse. *Idem. Præm. ant. et prom. capr.*] Copulam et ignorabant vulgati Codd. omnes. ‘*Antia*,’ inquit Festus, ‘capilli muliebres demissi in frontem.’ Glossæ veteres: ‘*Antia*, κόμαι διὰ τῶν κροτάφων κρεμάμεναι γυναικεῖται.’ Et aliæ: ‘*Κόμαι τῶν κροτάφων*, *Antia*.’ Tertullianus de pallio: ‘Hiatus crinibus infarsos, genuinos inter antias adumbratos, ne tota oris contumelia mugiret.’ De leone ab Hercule domito. Legi commodius posse aliquando visum, *præmissis antiis*, sed abstineo. ‘*Capronæ*,’ verba Nonii, ‘comæ quæ ante frontem sunt, quasi a capite pronæ.’ Lucillius Satyrarum lib. vii. ‘Aptari caput, atque comas fluitare capronas Altas, frontibus immisas, ut mos fuit illis.’ Ex his necdum discriminare possis, quid *Antia*, quid *Capronæ*. Non enim satis diligenter Grammatici illi notasse videntur. Colv. Notat Colv. non satis discrimen nosci inter *antias* et *capronas*; atque ita Bronkhuis, quoque ad Propert. lib. ii. El. 18. 9. ‘crines puris in frontibus errant,’ ait, istos prominulos capillos a Veteribus vocatos fuisse *antias* et *capronas*, quasi sine ulla distinctione; adeoque horum duorum unam esse sententiam vulgo cum Lexicographis existimat, atque ita etiam Dacierius ad Festum, ubi e Mss. et Edd. vett. leg. *dimissi non dem*. Floridus tamen distinctionem facit: vide ejus notam. N. vero Heinsius ad Ovid. Met. v. 450. hunc locum sic citat: *promissis antiis et prominulis caproneis*, additque: ‘quæ quid sibi velint, nemo nos docuit. Puto, *prolis missutiis an. et prominulis caproneis*. Promittere crines, elegans.’ Hæc ille; quæ non capio et typographicis vitii infecta suspicor. Colvius etiam olim coniecit

præmissis antiis, ut et Bourdelot. ad Petron. c. 126. p. 780. et Lipsius, qui etiam adlevit *promissis*. Errant autem vehementer Viri Docti. Nam *antia*, quas memorat etiam Mart. Cap. l. ii. p. 42. sunt crines διὰ τῶν κροτάφων, ut aiunt Grammatici Græci, sive per tempora, adeoque etiam in fronte, et hinc ad aures et genas pendentes; quales Ausonio intelliguntur Mos. 236. ‘aut frontis ad oram Vibratos captat digitis extendere crines.’ (sic malim, quam, *vibratis cæptat*.) eademque quæ in columnis Ionicis sunt *volutæ*; ubi *cymatia* et *incarpî* referunt *capronas*. V. Vitruv. lib. iv. c. 1. Isidor. lib. xix. Orig. c. 31. ‘*Antia* sunt cincinni dependentes prope aurículas, Græco vocabulo ab auribus.’ f. oris. Aristæn. l. i. Epl. 11. ἡ κόμη περικειμένη μὲν τῷ μετώπῳ, συγκατιούσα δὲ τῶν ἰούλων παρὰ τὸ ὄψ. V. Varron. in παπιαπάρπῳ citatum Colvio ad l. ii. Met. p. 110. b. Sunt igitur *antia* capilli in anteriore parte capitis, et *anteventuli* atque *antependuli*, in oppositionem crinium, qui pererrant cervicem, et hinc *retropenduli* Nostro dicuntur lib. v. Met. *Caproneæ* vero, vel potius *capronæ*, ut esse in aliis testatur J. Pyrrhus, sunt crines in frontem proni, ut diserte apud Nonium in hac voce docet Lucilius, a Colvio jam adductus: ‘comas fluitare capronas Altis frontibus immisas.’ Sic enim leg. non *altas*. ‘Comas priores’ vocat Lucan. lib. v. 142. vid. et Schol. Lucan. ad lib. ii. 355. *Antias* autem, deductas ab *antibus* sive oris et extremitatibus, tales esse, quos dixi, crines, luculenter jam olim docuit Salmas. ad Tertull. Pallium: ‘Genuini inter antias adumbrati,’ i. e. dentes leonis inter cincinnos ab utraque aure dependentes inserti. Ibi que simul nostrum locum explicat citans, quasi ita in suo haberet libro: *remulsis antiis et promulsis capronis*. Verissime. Sic enim omnino legi debet, vel sine copula et, ut habent Edd.

Colvio priores. 'Remulcere, καταψήχειν' Græcis et Polluci, ut puto, lib. iv. § 152. est leniter retrorsum, ne nimis propendeant, reflectere. 'Promulcere, παραψήχειν' ibid. ita, flectere ut propendeant. Hinc bene etiam legas in Flor. N. 15. 'crinibus a fronte parili separatu per malas remulsis.' Mart. Cap. lib. iii. p. 58. 'Vore constricto labrisque promulsis exhibetur.' Sed ibi in Mss. multis antiquissimis *prominulis*: quod et hic ideo cum Heinsio malim. De τοῖς *remulcere* et *promulcere*, vide ad Met. vii. p. 478. a. et de re ad Suet. Cæs. cap. 45. Verum, ne quem sua laude defraudem, discrimen tamen vidit quoque inter *antias* et *capronas* Elmenh. in Indice scribens, *antias* esse cinnos circa aures, *capronas* in fronte. Porro Apollo talibus *antiis* circa aures usque ad humeros demissis erat celebris. Unde Ovidius docens puellam facie rotunda non ornandam esse antiis, quas bene illic describit Heinsius, ait: 'Exiguum summa nodum sibi fronte relinqui, Ut pateant aures, ora rotunda volunt. Alternis crines humero jactentur utroque. Talis es, adsumta, Phæbe decore, lyra.' De antiis quoque intelligendus Val. Flac. l. vi. 62. de capillo Auch: 'dat longior ætas Jam spatium triplici pereunrens tempora nodo:' et vs. 563. 'intortos per tempora nodos.' Quid plura? *Remulsas* Apollinis *antias* et *promulsas capronas* egregie videre potes in tabella, qua ipse Broukhusius ornari jussit Tibulum p. 318. *Promulsis* etiam non mutandum in *promissis*, uti et facit Bourdel. ad Petron. d. l. Amat enim Auctor vehementer idem verbum jungere, variatis præpositionibus, ut 'demeare,' 'remeare,' 'evadere,' 'pervadere,' 'exhibere,' 'prohibere,' 'deferre,' 'proferre,' et alia innumera. Vide lib. i. p. 14. lib. vi. p. 111. 128. lib. vii. p. 138. lib. viii. in f. lib. x. p. 209. 212. 225. 234. Met.

Ed. Pric. Oud.

Anteventuli et prop.] Exponit priora verba. *Pyrrh.*

Fulgurat] Candidat, variegat: hæc facilia sunt, quia hoc loquendi genere passim utitur Apuleius. Marsyæ fabula egregie descripta est ab Ovidio in vi. Met. et in Fastis lib. vi. 'Provocat et Phæbum, Phæbo superante pependit, Cæsa recesserunt a cute membra sua.' *Pyrrh.*

Gemmis variegat] Hoc verbum nusquam ita usurpat Auctor, licet sæpissime adhibeat, ut ex indice videre potes. Quare malim *variegatur* cum Ill. Heinsio ad Ovid. Met. xi. 167. de Apolline, 'Instructamque fidem gemmis et dentibus Indis.' Creberime nota τοῦ *ur* in Mss. omitti solet; ut et alibi notavimus. Active tamen pro *variare* usurpat etiam Auson. in præf. Cent. Oud.

Circa corp. sui qual.] Varie hæc explicant leguntque Viri Docti. Floridus satis ridicule suam correctionem exponit. Rycquius in Primit. Ep. 88. p. 162. maluit, *citra c. s. squalitatem*, et Brantius contra *c. s. squalitatem*; ut est apud Lucil. pro *squalore*. Est etiam qui conjecit *circa c. s. qualitatem operosi*, quod vix intelligo. Placuit tamen Viro Docto in Misc. Obs. vol. v. t. iii. p. 110. Omnes nodum in scirpo quærunt. In Msto Florent. est *cetera*. Lips. *intra*. Bene; atque ita jam edidit Scriverius, et probarunt Colvius et Becichemus Ep. 96. Dicit Marsyas: Hæc luxuriæ in Apolline blandimenta præ se maximam speciem ostentare, sed esse tamen *intra* qualitatem corporis sui, sive minora. Hæc enim vis est præpositionis *intra*, vel, si mavis, *infra*. Utriusque exempla vide ad Sil. l. xv. 107. et Cæs. l. vi. B. G. c. 28. 'Hi sunt magnitudine paullo *infra* elephantos.' Vell. lib. ii. c. 127. '*infra* aliorum æstimationes se metuentem,' ubi Burm. præfert *intra*. Quare hanc lectionem elegantem retineo. Quia

tamen in Mss. Fulvii, Bembi, Becicemi, et Pith. scribitur *contra*, quod sexcenties apud Nostrum abiit in *circa*, non displicet mihi conj. Vincentii Contareni, quæ constructionem et sensum efficit faciliorem, lib. i. c. 5. Var. Lect. § 4. *contra c. s. q. per se m. s. ost.* G. Vossius etiam snæ Ed. margini adscripsit 'l. *contra*.' Hoc sensu *contra* est adv. Ut dicat Marsyas: Hæc Apollinis blandimenta luxuriæ accommodata esse; at e contrario sui corporis qualitatem ostentare maximam speciem *per se*, i. e. nullo lenocinio aliunde arcessito. Alterutra harum lectionum unice vera est. *Id.*

In pœnam cecinit et cecidit] Pith. *et p.* Male Edd. Vulc. pr. et Wow. *in pœna*. Valet, ut puniretur. Talia passim occurrunt lib. iii. Met. p. 47. ed. Pric. 'porrectis in preces manibus,' i. e. ut precaretur. Adi me ad Lucan. lib. ii. vs. 151. et in Misc. Obs. vol. v. t. ii. ad Avieni vs. 1190. 'in fluctus qui cymbam navita texit.' Bouthier. ad Petron. carmen de B. Civ. p. 103. 'in Venerem fregere mares.' Restituendum etiam hoc Plinio lib. xxxv. c. 10. 'pinxit et Alexandrum fulmen tenentem in templum Dianæ Eph. 20. talentis. Cornua vel cornu ac digiti eminere videntur.' Sic enim Mss. 2. vetustissimi Leidd. *non templo. Cornua vel cornu ac e conj.* Vulgo inepte *auri. Digiti*, vel ejicitur vox *auri*, quæ tamen est in Mss. Iidem libri antiquissimi *auria*. Pinxit Apelles eum ut filium Jovis Ammonis, de quo alibi latius. Hinc forsitan sequendi Codd. quos inter etiam 4. Leidd. apud Florum lib. ii. c. 15. 'In armorum officinas aurum et argentum pro ære ferroque conflatum est.' Vide tamen illic Dukerum. *Idem.*

Tum hum. vict. pudium] Puduit: pulchra et licentiosa locutio. *Pyrrh.*

NUM. IV. Aliud fragmentum. *Sciopp. in Symb. Antigenidas*] Iste dicebat bonos modulatores juvenibus

jucundiores fore, si malos prius audissent. Ita bonos præceptores pluris æstinari aiunt ab his qui malos habuerint: hoc audito tibicine Alexander raptus est, ut Plutar. refert: *Pyrrh.* Dio Oratione xlix. fol. 539. Ismeno hoc attribuit: *ἔφη δέ τις τῶν ὀλίγων πρότερον φιλοσόφων οὐ φαύλων τὸν Ἰσμήνον τοῦτο μάλιστα ἀγανακτεῖν, τὸ καλεῖσθαι αὐλητὰς τοὺς τυμβαύλας. οὐ παντελῶς οἶον δὲ ἂν ἐμοὶ δοκεῖ. οὐ γὰρ βλάπτουσιν οὐδὲν οἱ τυμβαύλαι τοὺς νεκροὺς, οὐδὲ ἐνοχλοῦσι. τῶν δὲ προσποιουμένων φιλοσόφων ἔνιοι καὶ πολλὰ χαλεπὰ ἐργάζονται. Elmenh.* De illo vide quæ laudantur ad Gell. l. xv. c. 17. Salmas. in Plin. Exerc. p. 83. seqq. Quod Noster Antigenidæ, id alii Ismenidæ tribuunt. Vide H. Valesii Emend. lib. ii. cap. 22. ejusque editorem. *Oud.*

Omnis modi perit. modif.] *Omnimodis* adverbialiter hic præferunt Mss. quod sciam, omnes, et Edd. vulgares, præter Floridum, qui, fraudulenter secutus Salmasii emendationem dicto loco, edidit *omnis modi*: quod ante illos jam occupavit Ed. Junt. post. Bene; nisi præferas *omnibus modis*, ablativo juncto τῷ *peritus*, pro genitivo, cujus constructionis exempla apud optimos exstant. Adi ad Hirt. B. Afr. cap. 31. 'mirabili peritus scientia bellandi.' Gronov. ad Gell. lib. iv. cap. 8. 'militari disciplina peritus.' Burm. ad Suet. Claud. cap. 42. Arnob. lib. ii. p. 49. 'omni genere studiorum et disciplinarum peritos:' ibid. p. 55. 'rerum experientia non peritum:' ita enim ibi leg. cum Fulvio, non *paratum*, de quarum vocum confusione vid. Burm. l. c. Cum accusativo usurpavit Auson. Epigr. 137. 'arma virumque peritus.' Male viri docti hoc loco conjecturam suam firmant lib. vii. Met. p. 479. 'Omnimodis ille deterrimus:' ibi enim ex Mss. legi debet *omnibus ille det.* Hic autem intelligit *modos* musicos sive τῶπους, quos mox recenset. *Id.*

Æolium] De his canendi generibus ait Erasmus legendum esse Platonem et Plutarch. de musica. Ego dixi nonnulla in lib. de saltatione. Ait autem Plutarch. in politicorum lib. Lydium et Phrygium cantum adolescentibus adimi oportere, quod alter luctu atque conquestionibus animam dejiciat atque affligat, alter ad libidinem luxuriamque irritet. *Pyrrh.*

Phrygium religiosum] Aristot. de Republ. lib. viii. cap. 7. ἐνθουσιαστικῶς δὲ ἢ Φρυγιστί. Lucianus in Harmonide : Καὶ τῆς ἁρμονίας ἐκάστης διαφυλάττειν τὸ ἴδιον, τῆς Φρυγίου τὸ ἐνθεον, τῆς Λυδίου τὸ Βακχικόν, τῆς Δωρίου τὸ σεμνόν, τῆς Ἰωνικῆς τὸ γλαφυρόν. *Elmenh.*

Monumentarii ceraulæ] Qui ad monumenta canunt : alii libri habent *momentarii*. *Ceraulæ*, i. e. viles cornicines. *Ceraulæ* enim sunt qui cornu instantur : sed prior expositio est melior, ut Cælius docet. *Pyrrh.* Male habitus, male etiam vulgo intellectus hic locus. Quidam libri, *cæraulæ* ; alii, *choraulæ*. Ms. *cenule*. Rectam lectionem suo tempore vidit maximus Itolorum Angelus Politianus, dum ait in sua Lamia : ' Ferebat Antigenidas parum æquo animo, quod monumentarii ceraulæ tibicines dicerentur.' *Ceraulæ* οἱ κεραῦλαι, κερατᾶλλαι, Latinis, 'cornicines.' Restituendum hoc Orosio, probo scriptori, l. vii. ubi de Nerone hunc in modum scribit : ' Si quidem percitus petulantia omnia pæne Italiæ ac Græciæ theatra perlustrans, assumpto etiam varii vestitus dedecore, ceritos, citharistas, tragædos, et aurigas sæpe sibi superasse visus est.' Legendum enim etiam, *ceraulas, citharistas*. Immo jam ne dubitem ullo modo de veritate hujus emendationis facit Jo. Salisburiensis, qui lib. viii. cap. 18. de Nugis Curial. hunc ipsum locum Orosii etiam laudat. Ubi est : ' cericas, id est, cornicines.' procul dubio interpretamentum ger-

manæ lectionis, quam jam reposuimus. Conjecturam nostram juvare etiam videatur Statius Thebaidos lib. vi. ' Cum signum luctus cornu grave mugit adunco Tibia.' Porro quod hic Noster de Antigenida, fere idem Dio Chrysost. de Hismenia refert. Cujus verba Latine ponam, quandoquidem Græce ea unde describam exemplar mihi nullum. Sententia ejus igitur Oratione nona : ' Dixit autem ante hæc tempora Philosophorum quidam non malus, Ismenum ob hoc maxime indignari solitum, quod siticines appellarentur tibicines. At nequaquam res est indignatione digna, ut mihi quidem videtur, nihil enim mortuis detrimenti afferunt siticines, neque illis sunt molesti.' Sed Græca videto, quicunque potes : nam magis illa ad hunc locum facere nostramque de eo conjecturam, non dubito. *Colv.* *Monumentarii ceraulæ* sunt τυμβαῦλαι et siticines. (vid. Gell. lib. xx. cap. 2.) *Oud.*

Munera nostra] In Bemb. Cod. *vestra* exstans probat Vincent. Contarens lib. i. V. L. cap. 5. Intelligit ergo, Carthaginiensium, qui muneri gladiatorio fuere perquam dediti. V. Orbis descript. sub Constantio cap. 53. et ibi Gothofred. ubi Carthag. *μουνέρων* mentio. Ceterum ineptissime Floridus notat in muneribus Gladiatorii prædesse Lanistam : cum nihil notius sit, quam prædesse semper vel principem, vel magistratum, munera edentem ; immo Lanistas ipsos fuisse gladiatores modo, sed vel rude donatos, vel arma præ ceteris edoctos, ut magistrum in reliquos agere possint. *Idem.*

Togam quoque parari] Pallium et toga pace gerebantur, magistratibus et philosophis apta vestimenta. Locus orationi dat authoritatem, ut et Quintilian. docet. *Pyrrh.* Ex more Romanorum hoc dicit, qui mortuos vestibus obvolvebant. Juvenal. Sat.

III. vs. 172. 'Pars magna Italiæ est, si verum admittimus, in qua Nemo togam sumit nisi mortuus.' Basilii Magni homil. contra divites. Chrysostomus de festis diebus tom. vi. fol. 13. Hieron. in vita Pauli Eremitæ. *Elmenh.* Toga voto paratur, cum Virilis sumitur: funeri, cum ea cadaver involvitur, qui ei proprius in Italia amictus. Juvenalis Sat. III. vs. 172. Et candida ea quidem, ut ex Plutarcho et Artemidoro observavit Elector. lib. I. Lipsius. Quod etiam notat Lucianus de Luctu: *Δαμπρῶς ἀμφιέσαντες ἵνα μὴ ῥιγῶεν δηλονότι παρὰ τὴν ὁδὸν, μηδὲ γύμνοι βλέποντο τῷ Κερβέρῳ.* Et post: 'Ὁ δὲ εὐσχήμων καὶ καλὸς, καὶ καθ' ὑπερβολὴν ἐστεφανωμένος, ὑψηλὸς προκείται καὶ μετέωρος, ὥσπερ ἐς πομπὴν κεκοσμένος. Hinc clara mens Paulli nostri in lib. XIX. D. de In rem verso: 'Filius-familias togam emit: mortuo deinde eo, pater ignorans, et putans suam esse, dedicavit eam in funus ejus.' Nam togam in funus alicujus dedicare nihil aliud est, quam in id eam dare, ut ea mortuus involvatur. *Colv.*

Pallio cadavera operiri] Græcorum more. *Idem.*

NUM. V. *Mimus*] *Mimus* a μιμῶμαι, id est ab imitando, dicitur effictor, qui gesticulationibus hominem ac rerum naturas effingens populo risum excitabat. *Pyrrh.*

NUM. VI. *Indi gens*] Aliud fragmentum. *Sciopp. in Symb.* India orientis regio Asiæ pars vastissima, procul a nobis, id est, ab Africa. *Pyrrh.*

Oceani reflexus] Lege, *Oceani refluxus*. *Elmenh.* Ex Lindenbrogio id sibi arripuit *Elmenh.* Sed caussam non video cur ille maluerit *refluxus*, quæ vox non magis alibi reperitur quam *reflexus*. Nihilominus *Seriver.* jam edidit *refluxus*. Sed *flecti* cum compositis passim dicitur de mari, cum se in alteram regionem versus agit, et circumfundendo se flectitur

circum terras: ut hic ab Oriente versus Septentrionem vel Meridiem. *Avien. Descr. Orb.* vs. 140. 'Se marmora fundunt In Boream Zephyrumque dehinc deflexa.' vs. 537. 'In jubar Eoum rursus se cernua flectunt Æquora;' ut scribendum conjeci in *Obs. Miscell.* Substantivum *flexus* in hac re *Avien.* rursus vs. 173. 'flexu lubricus errat Gurgēs:' de flumine *Lucan.* lib. x. 290. 'cursus in occasus flexu torquetur, et ortus.' *Mela* lib. III. c. 7. 72. 'flexibus fluminis Indi.' *Oud.*

Ægyptios eruditos] Ab his et Pythagoras et Socrates et Plato et plerique summi viri artes didicere. De his etiam dicit in ultim. lib. de asino aureo, quos vocat prisca doctrina pollentes: hi geometriam invenere, ac ut nonnulli sentiunt astrorum scientiam. De his et *Herodot.* *Diod.* et permulti. *Pyrrh.*

Judæos supersticiosos] Ut apud Juven. in Sat. XIV. de qua re *Josephus* multa. *Tiberius Cæsar* *Ægyptios* *Judaicosque* ritus compescuit. *Idem.*

Nabathæos] De *Nabathæis* meminit Juven. Sat. XI. *Plin.* lib. VI. et *Ptolomæus* eos esse ait in Arabia Felice. *Idem.*

Arsacidas] Id est, Persas, ut *Persicus* apparatus. *Scythia* inclyta est. *Idem.*

Ityræos] Auctor *Strabo*, *Ityræos* esse populos maleficos in *Laodicea* apud *Libanum* montem. *Virgilius* II. *Georgic.* 'Ityræos taxi formantur in arcus.' *Lucanus* lib. VII. 'Et *Creta* *Cydonas* Misit: *Ityræis* cursus fuit inde sagittis.' *Colv.*

Odorum divites Arabas] 'Arabs odoratus.' *Constantini.* Imp. in *Constit.* ad *Agriculam*. *Tzetzes* *Chil.* VIII. hist. 252. 'Ἡρόδοτος, Διόδωρος, Κτησίτας, πάντες ἄλλοι λέγουσι τὴν εὐδαίμονα τυγχάνειν Ἀραβίαν, ὥσπερ καὶ γῆν τὴν Ἰνδικὴν εὐωδεστάτην ἅπαν Ἀρώμασιν ἐκπνέουσιν, ὥς καὶ τὴν γῆν ἐκείνης καὶ λίθους κοπτομένους δὲ ταύτης ἀρωματίζειν.

Τοὺς δὲ ἀνθρώπους τοὺς ἐκεῖ λυθέντας
εὐωδαίαις, ὅσῳ τινὰ, καὶ κέρατα, καὶ φύ-
σει τὰς ὀψώδεις τότε καπνίζεσθαι λοι-
πὸν, καὶ ἀνακτᾶσθαι πάλιν. Vide He-
liodorum in Æthiopicis pag. 494.
Elmenh.

Ganges] Verg. carmen, de Gange
et Indorum moribus lege Plin. lib. vi.
et Ovid. iv. Metam. ait: 'Decolor
extremo quæ cingitur India Gange.'
Pyrrh.

Regnator aquis] Dicitur ut 'rex
aquarum.' V. Heins. ad Ovid. Met.
ix. 17. *Oud.*

Valles] I. e. alvei, ut bene Flori-
dus. Adi Cl. Burmann. ad Ovid.
Met. lib. ii. vs. 256. 'septem sine
flumine valles.' Apud Statium, quem
ibi laudat, inveni ipse quoque in 2.
Codd. *vitrea de valle*. Sic capien-
dus Ovid. Metam. vs. 266. lib. xv.
'Quodque fuit campus, vallem de-
cursus aquarum Fecit:' ubi male
Burm. quem vide etiam ad Val. Flac.
lib. vii. 391. sed ibi tamen nihil mu-
tem. Quinctil. lib. v. Inst. Orat. c.
14. 'ut latissimi amnes, totis valli-
bus fluat.' *Idem.*

Oraque centum] Errat Auctor. Gan-
ges uno tantum ostio in mare influit.
Adi Broukh. ad Propert. iii. 21.
16. *Idem.*

Immensi drac. c. imm. eleph.] Pli-
nius lib. viii. c. 11. 'Elephantes fert
Africa, &c. sed maximos India, bel-
lantesque cum iis perpetua discordia
dracones tantæ magnitudinis ut et
ipsos circumflexu facili ambiant, nex-
que nodi præstringant. Commori-
tura dimicatio: victusque cornuens
complexum elidit pondere.' *Pyrrh.*

Indepti] Forte potius legendum,
implexi. Infra lib. iii. 'adhuc manus
volumini implexa, adhuc os recto
libro impressum.' *Cole.* Recte Flo-
ridus: vide Indicem. Plaut. Asin. ii.
2. 13. Quare contra Mss. nil temere
mutem. Colvius tamen non male;
at N. Heinsius volebat *impeditos* vel
voluminum impeditu ad Ovid. Met. lib.

iv. 364. 'elabique volentem Impli-
cat.' Verum ipsa illa notio inest τῇ
indepti: nam et participium *aptus*
passim significat colligatum, vinc-
tum, ut infra N. xv. 'cithara bal-
theo apta.' De Deo Socr. 'animalia
pinnulis apta.' V. Broukh. ad Tibull.
i. 10. 70. Cerd. ad Virg. G. i. 168.
Drak. ad Livium i. 46. *Pro revin-
ciunt* coll. Lips. Voss. *revincunt*. *Oud.*

Est apud illos gens] Hæc Solinus
sic expressit cap. 53. 'Indorum qui-
dam agros exercent, militiam pluri-
mi, merces alii, optimi ditissimique
remp. curant, reddunt indicia,' &c.
Brant. Florent. *est a. i. genus homi-
num quod.* *Elmenh.* Ms. *sunt*, Col-
vius. Pith. *gens qui*. Vulgo Edd.
etiam *Elmenh.* dant *gens quæ novere*,
pro *novit*; sed ed. Vicent. *qua*. Ve-
rum Ms. Florent. recentior *genus ho-
minum, qui*, non *quod*, ut ait *Elmenh.*
at in vetustissimo Florent. *genus qui*,
et ita jam edidere Junt. post. Scriv.
et Flor. Optime. 'Genus' et 'genus
hominum' passim de gente usurpatur.
Adi ad Cæsarem lib. iv. B. G. c. 3.
Solin. c. 17. 'gens, &c. Hyperboreis
similes: dicunt Arimpheos.' Sic leg.
e Mss. Præterea ubivis obvia est ea
synthesis 'genus qui novere.' Vide
ad auct. de bel. Hisp. p. 951. 'genus,
quibus,' &c. Flor. N. ix. 'hoc quo-
que genus invenitur, qui meliores
obtrectare malint.' Ovid. Met. vii.
656. 'parcumque genus...et qui quæ-
sita reservent.' Infra N. xxii. 'Ser-
vitium ejus hilares sunt atque epulan-
tur.' Anson. Grith. Tern. vs. 45.
'Humanæ efficiunt habitacula ter
genus artis. Parietibus, qui saxa
locant, qui culmine tigna, Et qui su-
premo comunt tentoria cultu:' uti
locus ille e Mss. est restituendus.
Statim 'genus præstabile,' eadem
est confusio. *Oud.*

Bulbulitare] Plaut. docet me amare
et te bulbulitare. Politian. in Lamia
bovatim loqui ait. Hos esse puto
quos Plin. buzas appellat: est autem

bubulcitare bubulcum agere. *Pyrrh.*

Et mutandis mercibus] Alii, inquit Plin. tellurem exercent, alii militiam capessunt, merces alii suas evehunt, resque externas invehunt. *Idem.*

Eminus, cominus] Nostra vocabula a longe et prope. *Idem.*

Gymnosophistæ] Philosophii Indiæ nudi philosophantes, de quibus Hieron. in prologo biblii, qui dicebant colendos esse Deos, nil mali agendum, mortem contemnendam, de quibus multi scripsere. *Idem.* Augustin. de Civ. Dei lib. xiv. 17. lib. xv. c. 20. *Elmenh.*

Incolendæ arboris] Emaculo, *inoculandæ arboris.* Arbores inoculare, quod significat inserere, Plinio, Columellæ quoque in usu fuit. *Stewech.* Inoculandas arbores dixit post Varonem, Columellam, Plinium. Est autem inoculatio insitio, quum unius arboris oculi trunco scisso inseruntur, vel cum aperiuntur arborum oculi, ut Plin. lib. xvii. In ficis et malis hæc fuit inoculatio antiqua, et Columel. lib. xii. 'His diebus arbores ficorum inoculantur.' *Pyrrh.* Male in v. *incolendæ.* Arbores inoculare, ut Græci *ὀφθαλμοὺς ἐντιθέναι.* Hippocrates de natura pueri: germen insertum *ὀφθαλμοὺς* eodem loco. Plinius eleganter adulteria arborum vocat. *Wower.*

Aurum colare] Id est, purgare, nitidius reddere. Tertullianus de anima: 'nec beryllis ideo aquosa materia est, quod fluctuent colato nitore.' Paulo post: 'certiora et colatiora somnari affirmant sub extimis noctibus:' id est meliora, selectiora. *Colv.* *Colare* usurpant vett. de melle, aqua, et ceteris liquidis, quæ destillando a facie purgantur, ut præsertim de vino, quod pressum eliquatur. Sed velim mihi exemplum dari, ubi *colare* proprie sumtum occurrat de auri, argenti, vel similis rei solidæ purgatione. Non video quoque, qui hic mentio fieri queat auri, cum agat tan-

tum de rusticis operibus. Mihi nullum dubium est, quin de colatione vini loqui voluerit; adeoque lego *uvam colare.* Passim occurrit 'colare vinum,' scilicet per *colum* sive præli vas, per quod vinum passum guttatim defluit. Adi Glossas, Elmenhorstii Indicem, et Heinsium ad Ovid. Met. xii. 487. *Oud.* *Sapientiam percolunt*] Unde Plin. lib. vi. de his loquens, 'Quintum,' inquit, 'genus Indorum celebratæ illic et prope in religionem versæ sapientiæ deditum est,' &c. *Pyrrh.*

Magistri] Mos optimus Gymnosophistarum exigendi a quolibet discipulorum diei pensum atque rationem. De moribus istorum habes apud Hieron. contra Jovinianum, apud Gellium et li. antiquarum lectionum, et permultos alios. *Idem.*

Magistri perr.] Marcilius ad Pythagoram p. 47. *Elmenh.*

Denique ceteri commemorant] Ultimum verbum glossam esse marginalem suspicor cum Tollo. *Oud.*

Habet adferre] Vide Strabonem Georg. lib. iii. f. 116. *Elmenh.*

NUM. vii. *Alexandro*] Aliud fragmentum. *Sciopp. in Symb.* Hæc Alexandri historia sic a Plutarcho traditur. Corporis staturam egregie a Lysippo factæ statuæ declarant, a quo solo dignum duxit effingi: et plura inibi de hac re. De Alexandri fortuna scribit Plutar. lib. eleganter a Budæo versum. Hic autem miror Apuleium nominasse Polycletum et Apellem et Pyrgotelem; nec meminisse non a Polycleto effigiatum Alexandrum ipsius jussu fuisse, sed ut Plutar. et Plin. volunt a Lysippo, qui cum Alexand. fuit. Hic enim, ut Plin. ait lib. xxxiv. fecit Alexandrum magnum multis operibus, a pueritia ejus orsus, quam statuam inaurari jussit. Nero delectatus admodum illa, Alexand. amicorumque ejus imagines summa omnium similitudine expressit, quas et alii quondam fece-

re: ut Chæreas Plin. teste. Polycle-
tus autem iste fecit talis ludentes nu-
dos qui vocantur astragalizontes: et
multa præclara opera: ac, ut non-
nulli voluere, Ephæstionem Alexand.
amicum: quem alii ad Lysippum re-
ferunt: lege omnino de hac re Plin.
in memorato lib. cap. 8. et Plutar.
de fortuna ejus, qui de Polycleto non
meminit, sed de Apelle et Lysippo.
A Pyrgotele autem solo annulo scul-
pi voluit, ut Plin. lib. xxxvii. refert.
Pyrh.

*Alexandro illi l. o. excellentissimo
regi, cui c. m. i. e. placuit, ne iste unus
eam gl. ad. s. l. unq. nom. &c. Ejus
igitur Al.]* Pessime hunc locum inter-
polaverunt Viri Docti. Primum enim
in nullo Ms. aut Ed. vet. est *τὸ pla-*
cuit; quod e Colvii conjectura primus
recepit Vulcanius. Cui delendum pla-
cuit Viro Docto in Misc. Obs. l. c.
Ed. Junt. post. habet *Alexandri illi*
(antique pro *illius*, vide Ind. Not.) *l.*
o. excellentissimi regis (cui, &c.) Ejus
igitur Al. neque aliter e conj. legit Ill.
N. Heinsius ad Ovid. Met. lib. iii.
454. et jam olim Becich. Ep. 96. nisi
quod *illius* scribant. Sane sic solet
Noster post longam parenthesin re-
petere primam vocem. Met. l. i. init.
'Thessaliam (nam, &c.) eam Thessa-
liam.' Infra N. ix. 'si qui forte (quo-
niam, &c.) si qui igitur.' N. xxii.
'sicuti navem, &c. eam navem.' N.
xvii. in f. 'ex plurimis, quæ, &c. ex
his plurimis.' De Deo Socr. p. 673.
Ed. Flor. 'non usque adeo (respon-
debit enim, &c.) non usque adeo.' Sic
quoque sæpe Gellius lib. xviii. 7.
'Domitio (homini, &c.) ei Domitio.'
Vid. notas ad Cæs. B. G. i. 35.
Drak. ad Sil. l. xii. 441. At optime
Vincent. Contar. l. i. V. L. c. 5. sim-
pliciter *τὸ placuit*, temere a Vulcanio
intrusum e conj. Colvii, delet per
anacoluthon, ut quasi sui oblitus fue-
rit App. Sic infra N. xv. 'Brach-
manas (hi, &c.) eorum igitur Brach-
manum.' In Ms. Lips. pro *illi* est

olim. Dein pro *ne iste unus eam*, quod
reposuit Elmenhorstius, Edd. vett.
habent *ne vir unicam*, sed Mss. Flo-
rent. Pith. Lips. Edd. Colv. Vulc.
Scal. Wow. *ne nisi unicam*. Ms. Bemh.
ne ubi vir unic. g. Pro *unquam* in Ms.
Lips. est *nunquam*. Hinc Gruterus
et Wower. conjecere, expressitque
cum Elmenh. Scriverius: *næ (Elm.*
ne) iste unus eam gl. adeptus ut (caret
Ed. Elmenh. et Scriv.) *s. l. nunquam*
nom. quod perplacet Viro Docto Misc.
Obs. d. l. Sed omnino male. Alius,
ne nisi unus eam gl. Multo melius Vin-
cent. Contar. d. l. maluit: *ne, uti vir*
unicam gl. ad. s. l. unquam n. N.
Heinsius ibid. revocavit simpliciter
veterum Edd. lectionem: *ne vir uni-*
cam gl. adeptus s. l. unquam n. Adsen-
tiente quoque V. D. in Miscell. Lips.
Nov. vol. iv. t. iv. p. 747. Quia ta-
men in Mss. est *nisi*, non displicet *iste*
vel *uti* pro, utpote. Ideo ei cogno-
men Magno inditum est, ne unquam
sine laude nominaretur. Si *ne nun-*
quam scribas, duæ negotiationes vehem-
entius negare debent, *ne nunquam*
sine laude, i. e. ut semper cum laude.
Vide Ind. Not. Sed Codd. Floren-
tini retinent *unquam*. Nequaquam
certe *unicam gl.* erat mutandum, sive
talem, quæ similem non habet, excel-
lentissimam, ut ibid. clare docent
Heinsius et V. D. in Misc. N. Lips.
Immo sic Noster sæpe. L. ii. Met. p.
106. 'unica cura.' L. iii. p. 193.
'splendidissima et unica Thessaliæ
civitas.' L. vii. p. 458. 'unicæ fidei
femina.' V. ad Sueton. Titum c. 8.
Solin. c. 5. 'laudata unico soli tem-
peramento:' ut habent optimi quique
Mss. In aliis erat *egregio*, in Edd.
vett. mire turbatum. Oud.

Quant. h. memoria exstat] Sive post
hominum memoriam. *Idem.*

Inexsup. Imp] Nempe quamdiu vi-
veret Alexander, in imperio suo in-
victus fuit. Nihili ergo scrupulus
Heinsii faciendus, qui suspicatur hic
vitii quid subesse, quia statim ab ex-

cessu ejus dirutum et dissipatum est. Unde mallet, timide tamen, *inexæquiparabili*, i. e. cui par vel simile non erat. *Idem*.

Fortuna sua major] 'Quam solus omnium mortalium in potestate habuit.' Q. Curt. l. x. *Brant*.

Successusque ejus] Solinus cap. 14. 'Ita enim affluenter successus ejus ampliandis opibus proficiebant, ut ante omnes Apollini Delphos, Jovi Elidem statuas aureas dono miserit.' *Idem*. Ampl. W. Gæsius adscripsit oræ libri sui: '*Ejus pro suos hic positum videtur.*' At intellige 'successus Fortunæ suæ.' *Oud*.

Superavit ut melior] Sic 'morte melior' vii. de asino, pro mortis contemptore, ut ad Apolog. vidit Casaubonus. *Brant*.

Polycletus] Error memoriæ. Lysippus fuit. Plutarchus de Fortuna Alexandri: *Διὸ καὶ μόνον Ἀλέξανδρος ἐκέλευε Λύσιππον εἰκόνα αὐτοῦ δημιουργεῖν*. Horat. 'Edicto vetuit, ne quis se, præter Apellem, Pingeret, aut alius Lysippo duceret æra Fortis Alexandri vultum simulantia.' *Colv*. Lege cum Pyrrho [supra] et Colvio, q. s. e. *Lysippus æ. d.* Plinius libro vii. cap. 37. 'Alexander Imperator edixit ne quis ipsum alius quam Apelles pingeret, quam Pyrgoteles sculperet, quam Lysippus ex ære duceret: quæ artes pluribus inclaruere exemplis.' Tzetzes Chiliad. ii. historia 369. *ὁ βασιλεὺς ὁ μέγιστος Ἀλέξανδρος Φιλίππου Γλαυκὸν τὸν ἕνα ὀφθαλμὸν ἔχειν θρυλεῖται πᾶσι, τοιοῦτον καὶ ὁ Λύσιππος ἐκείνον ἐχαλκούργει*. *Elmenh*. Inducenda vox sæpe. Hoc vero Alexandri plurimi scriptores prodiderunt. Cicero lib. v. Epist. ad Luceium, iv. Academ. Quæst. Val. Max. lib. viii. Horat. ii. Epist. Plutarch. Alexand. et περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου τύχης, Plin. lib. vii. et xxxvii. At hi omnes de Lysippo, non de Polycleto narrant. Ære ducere, Varro ærifice, ducere. Cicero, ære fingere, χαλκοτορεῖν. *Wo-*

wer. Suspicio tantum legendum, *quid ni solus*: vel hoc modo, *quippini solus*. Obvia hæc vox apud Plautum Bacchid. Menæch. et alibi apud Terentium. Immo Apuleius ix. de asino: 'cænam,' inquit, 'apponebat ei propere quamvis invita, quippini destinatam alii.' Alterum apud eundem xi. de asino: 'Nec hercules me laborum aut sumptuum penituit: quidni, liberali Deum providentia jam stipendiis forensibus bellule fotum.' *Stewech*. Edd. ante Elmenh. habent, *quin sæpe solus eam*: nisi quod in Ed. Junt. post. legatur *quin ipse s.* atque ita voluit Epist. 96. Becichemus, et cum eo ex Ms. Lipsii Colvius: unde quoque id recepit Scriverius: *τὸ sæpe audacter ejecere Wower*. Scioppius, Elmenh. et Flor. Malebat Ursinus *quin se solus P.* Rectius Ill. Heinsius *quippe solus*. At jam olim vere, ni fallor, correxit Stewechius *quidni*, vel potius, *quippeni*. Vide eum et nos ad Met. l. iv. p. 290. a. *Polycletus* e memoriæ lapsu vitium est pro *Lysippo*: ut Pyrrhus, Colv. Wower. multis demonstrarunt. Male vero Elmenhorsius reponi voluit *Lysippus*. *Oud*.

Apelles] Hic fulmini ferum Alexandrum ita expresse et concinne pinxit, ut vulgo dicerent duos Alexandros esse, unum Philippi nulla vi superabilem, alterum nulla arte imitabilem. *Pyrrh*.

Pyrgoteles] Convenit quod Plin. scribit lib. xxxvii. Alexandrum vetuisse in gemma se ab alio sculpi quam a Pyrgotele, non dubie artis ejus clarissimo. *Idem*.

Calamine excuderet] Male quidam, *excluderet*. Colvius. Aldus, c. *excluderet*. Vide Indicem. *Elmenh*. Membranæ Lips. Pith. et Edd. ante Colvium *excluderet*. Cave iis credas, ut temere fecit Stewechius ad Arnob. p. 70. *Excludere* dicitur de avibus pullos foventibus ita, ut ex ovis exeant; sed *excudere* idem est, quod 'exsculpere,' 'elaborare.' Consule

Salmas. ad Solin. p. 63. 'Excuduntur coraliis multa gestamina:' ubi eundem errorem erravit. Stewech. cum aliis. Ibid. p. 82. 'Nam illinc excuduntur signa:' ut in Mss. optimis. Auson. præf. ad Cent. 'Opusculum, quod nec labor excudit, nec cura limavit, sine ingenii acumine.' Oud.

Et toreumatiss] Cælaminibus aut vasis cælatis, est Græca dictio. *Pyrrh.*

Relicina frontis] Ut prius hoc verbo est usus, *recrispæ*. Ut est apud Calepinum a recello dictum. *Idem.* Sopingius ad Hesychii v. ἀναστυλιᾶσθαι malit *resillina*, i. e. refugo capillo nudæ. Schlæger. in nummo Alex. M. p. 16. negat Latinum esse 'frons relicina.' Hinc legit *reclina*, ut tacite edidit etiam Wower. Sed nihil mutandum. 'Frons relicina' est alta, capillis *recrispis*. Vide supra ad N. III. et Alexandri faciem in nummis. *Cilunculi* et *cilones* vocantur, quibus ejusmodi frons est. Vide omnino Heraldum ad Arnob. lib. III. p. 108. Oud.

Philosophiæ] Invehit in Pseudophilosophos, qui solo pallio et barba philosophiam colunt: omnis enim iste contextus historiarum et finis lib. est de philosophiæ commendatione, ut prædixi. *Pyrrh.* Confer Agellium lib. IX. c. 2. *Elmenh.*

Contemplantur] Vulg. *contemplarentur*. Colvius. Colvium secuti sunt seqq. editores, et, si excerptis habenda fides, habent ita Mss. Florent. Lips. Pith. atque ita Plautus, Ennius, alique apud Nonium. De similibus conjugationis activæ verbis adi ad Met. lib. I. p. 74. a. Aliis locis tamen Auctor *contemplari* scripsit, uti hic etiam Edd. priores *contemplarentur*. Oud.

Rudes, sordidi] Sordidi animo et corrupti, ut apud Jurecons. sordes præ corruptione. Philosophi officium est: ut bene honesteque vivere, ita probe neque maledice loqui: de

qua re plurima scripsimus in nostro philosopho, in eo loco ubi declamavimus in detractores et ubi honesti præcepta collegimus ex philosophia simul et jurisprudentia. *Pyrrh.*

Pallio tenuis] Vide lib. II. de As. Meminit et Plinius quorundam, 'qui sapientiæ studium habitu corporis præ se ferunt,' lib. I. epist. 22. Et Symmachus lib. I. epist. 29. 'qui philosophiam fastu et habitu mentiuntur.' Vide eundem lib. II. epist. 61. Adi et si libet Agell. lib. IX. cap. 2. Quanto rectius de Christianis Q. Minutius Felix: 'Nos non habitu sapientiam, sed mente præferimus: non eloquimur magna, sed vivimus.' *Brant.*

Alter ex al. c. alter.] Lectio Cod. Florent. non spernenda est: immo sic adscriptum margini a Lipsio. Neutrum genus crebro subjicitur feminino. Vide ad Cæs. lib. I. B. Civ. c. 7. et ad lib. III. c. 1. ad Suet. Claud. c. 38. 'Iræ atque iracundiæ conscius sibi, utrumque excusavit.' Vitruv. I. 1. 1. 'de duabus rebus, &c. ex his unum et alterum.' Vell. Pat. lib. II. c. 49. 'gravis vir Pompeii partes laudaret, magis prudens sequeretur Cæsaris, et illa gloriosa, hæc terribiliora duceret:' quod non esse sollicitandum recte vidit Wopkens. Misc. Obs. vol. VIII. p. 53. [item Rohnken. quem vide.] - Adi et Burmann. ad Vell. lib. I. c. 16. cf. lib. II. c. 58. Auson. Grat. Act. in f. 'ut sellam curulem, &c. ut prætextam meam, &c. ut trabeam, &c. quæ ab Illyrico sermonis dignitas honestavit, apud Gallias illustriora præstares.' Cic. de Off. III. 6. 'Bonitas, Justitia, &c. quæ qui tollunt.' Noster de Phil. Mor. p. 627. Flor: 'domos et possessiones habeant, &c. quæ quidem nec immensum angere sinit.' In aliis Mss. et Edd. Vett. est *alter ... alter*. Oud.

§ 3 *Qui vos arbitr. maledictis o. c. g.]* Boni viri maledictis atque male au-

ditis non gaudent. In hanc sententiam infinitæ autoritates adduci possunt a quolibet legentium. *Pyrrh.*

Rupiconibus] Ms. *rupicoribus*. Colv. Rusticis: quos rupicos vocat Politianus a rupibus colendis dictos. *Pyrrh.* Rupicones qui *rupices* Tertulliano Apologet. et lib. de anima. Vide Festum dicto: 'Petrones.' *Brant.* Gell. I. XIII. c. 9. 'veteres nostri non usque eo rupices et agrestes fuerunt.' *Oud.*

Tabernariis] Nonius Marcellus: 'Popinones, vel hi, quos nunc dicimus Tabernarios, vel luxuriosos, qui se popinis dedunt.' Tertullianus de fuga in persecutione: 'Nescio dolendum an erubescendum sit, cum in matricibus beneficiariorum et curiosorum, inter tabernarios, et lanios, et fures balnearum,' &c. Hinc tabernariæ blanditiæ, id est, absurdæ, triviales, sordidæ. Apologia II. 'Cur autem tam absurdis tamque tabernariis blanditiis subagitarem, quem iidem aiunt versibus amatoriiis satis scite lascivire?' Colv. Vilibus et mechanicis hominibus, sicut Togatarum fabularum quædam sunt, quæ Tabernariæ dicuntur ab humilitate personarum et argumentorum: ubi nec reges nec magistratus, sed humiles personæ inducuntur. Tabernæ sunt officinæ a tabulis dictæ. *Pyrrh.*

Bajulis] Bajuli qui sint vulgo notum est, qui onera gestant, quos Græci *βαστάζοντας* appellant. *Idem.*

NUM. VIII. *Hic e. plus tibi debet*] Aliud fragmentum. *Sciopp. in Symb.*

Calceatu] Ne calceus pedem excedat, quod Græci in proverbio dicunt, ne quis se magnificentius gerat quam pro suo honore suæque conditione, ut est apud Lucianum in imaginibus. *Pyrrh.* Nimis generaliter. Ut in vestitu, ita etiam in *calceatu* distincti erant Romani pro ordinibus. Alii calcei plebeiis, alii equitibus et Senatoribus, alii patriciis sive laticlaviis. Vide Ruben. de calceo p. 148. Bal-

duin. p. 60. *Oud.*

NUM. IX. *Si quis*] Aliud fragmentum. *Sciopp. in Symb.* Melius *si qui*, ut passim, quia mox, 'si qui igitur,' quæ initio connectenda sunt: nam cetera sunt in parenthesesi. Vide supra ad N. VII. *Oud.*

Ex ill. invisoribus] Invidis, malig-
nis, de quibus prius dictum. Nam artifex artificii, et faber fabro invidet, scilicet qui ab alterius vituperatione sibi laudem aucupari volunt. *Pyrrh.*

Quoniam in m. c.] Repone voculam ex Ms. *quoniam ut in m. c.* *Sciopp. in Symb.* Tò ut male abest a vulgatis. Diodorus Siculus in Eclogis Legat. Hæsch. pag. 172. *Θαυμάσειε δ' ἂν τις τῆς τοιαύτης ἀβελτηρίας τὴν εἰς τὰ φαῦλα φιλοπονίαν, δι' ἧς τινὲς πειρῶνται ταῖς κατὰ τῶν ἄλλων βλασφημίαις ἰδίαν εὐδοξίαν ἀποφύρεσθαι.* *Elmenh.* Fulviano accedunt Mss. Florent. Coll. Lips. Voss. et Edd. Wower. Scriv. cum *Scioppio. Oud.*

Libitinis] Putavi quondam restituendam, *si quis igitur ex illis libitinariis*, neque etiam nunc desisto. Nota Libitina Dea sepulchrorum a Pompilio instituta ex Odis Horatii, et juvat, quod paucis lineis insertis præmittitur, 'si quis forte in hoc pulcherrimo cœtu ex illis invisoribus meis malignus sedet.' Libitinarii isti non omnibus noti: erant autem, qui ad pompam funebrem necessaria procurabant. Glossæ antiquæ: 'Vespiliones, νεκροθάπται, κοπιάται.' Iterum 'νεκροθάπτης, Vespillo, libitinarius.' *Ulpianus*: 'Si libitinarius, quem Græci κτεριστὴν vocant, Servum pollinctorem habuerit,' l. cuicumque. § idem. ff. de instit. actione: in qua l. pro κτεριστὴν reponendum νεκροθάπταν monuit V. C. Antonius Augustinus III. Observationum, cap. 16. Libitinam exercere triste opus, plebeium, sordidum fuit: hinc libitinariorum nomen adagione in momos Auctor torsit, quos ipsemet *tristiores* vocat lib. III. Flor. 'Nemo' (inquit) 'nemo

me ex illis tristioribus velit in isto vituperare, quod honorem meum non minus vereor, quam intelligo.' Si quis tamen aliter prædictum locum constituere velit, ac scribere ex illis *libidis*, quod valet, *lividis*, non me sentiet pertinacem. *Stewech.* Libitiniariis, de quibus in pandectis titulo, de institoria actione, qui cadavera curabant: illicque Budæus plura. *Pyrh.* Reposui olim, *linbidulis*: id est, *linvidulis*. Quædam editio vetus, *bitinis*. Unde etiam faciebam, *Vatiniis*. Catullus: 'Odissem te odio Vatiniano.' Sed neutiquam hoc jam probamus. *Colv.* Scriptus Fulv. *lividis*. Vere, nihil tamen mutare ausus sum. Notum Libitinam deam mortuorum præsidem: unde libitinarii, qui feralia officia mortuis præstant, quod Val. Max. lib. v. 'libitinam exercere.' Invisum hoc hominum genus, sive ob quæstum sordidum et abominandum, quo ex aliena morte lucrum captabant: sive contactum mortuorum. Nam a corporibus mortuis in modum Antiqui abhorrebant, ejus rationem reddidit Alex. Aphrodis. lib. II. Probl. LIII. Hinc ergo *libitinas* obtretractores dixit Apuleius, viles, ominosos, et a quibus merito abhorreas. *Wower.* Flor. 2. *libidinis*. Gruterus, *livedineis*. Fulvii liber, *lividis*. *Stewech.* *libitinariis*. Vide Wowerium, qui vulgatam recte tucetur et explicat. *Elmenh.* Durissima foret vocis translatio et abusus, si cum *Pyrrho*, *Wower.* et *Elmenh.* libitinarios ab App. dictos censeamus *libitinas*; licet ipsa 'Libitina facere lucrum' apud Phædrum dicatur: ubi Dea et quæ ad ipsam pertinent intelligitur, vel locus, ubi funeralia vendebantur. Sic alii: 'Libitina mortuis non sufficit:' de quo vide ad I. Obseq. Rectius ergo *Stewech.* coniecit *libidis* pro *lividis*, quod diserte exstat in Cod. Fulv. et edidit Scriv. nam quod *Colv.* *linvidulis* vel *vatiniis*, nihili sunt. At cum in Mss.

Flor. *Pith.* et *Voss.* aliaque Coll. Cod. Lips. sit *libidinis*, verissima est emendatio Gruteri Susp. l. I. c. 12. et *Salmas.* *Plin. Exerc.* p. 89. *lividineis* vel *livedineis*: nisi malimus *livedinis*, ab adject. *livedinus*: ut 'cæruleus' et 'cærulus,' &c. Sic recte lib. IX. Met. p. 616. a. 'vibicibus livedinis.' Ubi Mss. quoque *libidinis*: ac *Salmas.* *livedineis*. De invidia passim *livor* et *livere* occurrere nemo nescit. *Lividinare* pro livore laborare dicitur *Petronio* cap. 138. si sana est lectio. *Oud.*

Auditorio] Frequenti et benevolo gloriatur *Apul.* quod et prius fecit: quod et *Cic.* sæpe facit. *Pyrh.*

Cum animo] Cum sic sæpe *Noster*, *Sallust.* *Plaut.* *Cic.* alii. Vide ad *Sall. B. Jug.* c. 13. *Oud.*

Oppido] Hac voce usus est prius: qua et *Plaut.* et *Cic.* et *Neoterici* fere omnes passim utuntur pro valde: ex eo deductum quod rustici inter se confabulantes quantum quisque frumenti faceret, dicebant quantum oppido sufficeret. *Pyrh.*

Hiscere] Depromere: quod tamen submissius timidisque fit: ut est apud *Plantum*: 'ne hiscere quidem audet:' et 'raris turbatus vocibus hisco,' inquit *Virg. Idem.*

Solæcismum] Solæcismus et barbarismus hoc distant, quod solæcismus est vitiosa compositio verborum, ut 'verbero tibi' pro *te*: quam 'imparrilitatem' vocat *Gell.* lib. v. Barbarismus vero est in dictione barbare vel scripta vel enuntiata. *Idem.*

Delirantibus] Scil. vobis: tamquam ad stultos loquerer. *Oud.*

§ 2 Cum torno et cothurno iterum comp.] Ms. lib. verum. *Colvius.* Vetera exemplaria aliquot, cum torno et cortino. Unde non male *Becichemus* legere videtur, cum torno et circino: ut et *Stewechius. Id. in Add.* Flor. 2. verum c. *Elmenh.* Cum torno et coth. id est cum gravi censura: sicut postea dicit de socco et cothurno. Alii

libri habent *cum terno et quaterno*: quod potest teri cum ternione et quaternione. Ternio enim, ut Plut. ait de placitis philosophorum, intelligitur Trias: erat opinio et approbatio multorum: sed meliores libri habent *torno*: inde ‘tornare versus.’ *Pyrrh.* V. *cum t. et cortino.* Unde eruditi, *cum torno et circino.* Nihil mutandum. Nemo ignorat quid tornus. Horatius ad Pisones, ‘Graiiis dedit ore rotundo Musa loqui.’ Sidonius Epist. I. commendat Symmachi rotunditatem. Plutarchus περὶ τοῦ ἀκούειν: Plato, inquit, reprehendebat Lysiae orationem ob turbatam dispositionem, τὴν δὲ αὐτοῦ ἐπαγγελίαν ἐπαινεῖ, καὶ ὅτι τῶν ὀνομάτων σαφῶς καὶ στρογγύλως ἕκαστον ἀποτετόρνενται. et lib. de aud. Poët. Euripidei oris rotunditas. Horatio ad Pisones, ‘versus male tornati.’ Propert. ‘angusto versus componere torno.’ Suid. τόρνευε πᾶσαν ᾠδὴν. ‘Cothurnum’ vero ‘eloquentiæ’ in Apol. dixit: ut Sidon. lib. IX. ‘cothurnum Latiaris eloquii.’ Ita Plinius lib. XXXV. de Nicophanis picturis: ‘cothurnus illi et gravitas artis.’ Wower. Lectio Becichemi et Stewechii non temere spernenda videri posset, nisi recte Wower. *cothurno* defendisset. *Cothurnus* enim ad orationis gravitatem et grandiloquentiam pertinet; *tornus* tantum ad elegantiam, qua in concinnum orbem bene exeat quæque periodus. Immo *tornum* operis levioris, *cothurnum* gravioris expresse opponit Propertius, unde sua hausisse videtur Appuleius; quodque miror neminem interpretum advertisse, lib. II. El. 25. vs. 43. ‘Desine Achilleo componere verba cothurno, Desine, et ad molles membra resolve choras. Incipe jam angusto versus includere torno, Inque tuos ignes, dure poëta, veni:’ ubi vide commentarios. Ceterum de *torno* pleraque conguessit Bentlei. ad Horat. A. P. vs. 441. ‘et male formatos incudi reddere versus,’ quod

cum Guicetō præfero pro *tornatos* vel *ter natos*. Arnob. lib. VII. pag. 200. ‘fornacibus incocta figulinis, ex incudibus et malleis nata, tornis rasa.’ Vide et Bürm. ad Virg. Ecl. III. 38. Pro *iterum* vero exhibent uterque Florent. Pith. et Lips. *verum*: unde recte G. Vossium coniecisse reor ad *verum*. Non enim antea semel ipsius verba cum rei, de qua disserebat, qualitate vel quantitate comparaverant, sed tum primum, cum illa audiverant. J. Capitol. in v. Anton. Philos. c. 20. ‘requirens ad verum, quid quisque de se diceret.’ W. Gæsius coniecit *verbum*. Oud.

Palliatā mendicabula] Pseudophilosophi mendicantes. *Pyrrh.*

Cum proconsule] Velserus in Actis Afræ pag. 52. *Elmenh.*

De tabella legit] Moris de tabella sententiam legi, pronuntiari. Tertullianus Apologetico: ‘Quid de tabella recitatis illum Christianum? cur non et homicidam?’ *Colv.* Iudices in tabulis sententias ferebant, ut et Demosthenes et Cic. et Asconius et Budæus in Pandectas docent: Unde sententiæ tabellariæ dicebantur, non autem vocales erant. *Pyrrh.*

Proc. tabella sent. est] Innuit morem antiquum, apud quos de tabella sententiam pronuntiabant in noxios. Pontius Diaconus in vita Cypriani: ‘Legit de tabella eam sententiam iudex. His dictis decretum ex tabella recitavit, Thassium Cyprianum gladio animadverti placet. Sanctus Cyprianus hæc audiens dixit: Gratias ago Deo.’ Acta Euplii Diaconi apud Baronium tom. II. annal. fol. 784. edit. Plantin. ‘Calvisianus intra velum interius ingrediens sententiam dictavit, et foras egressus, afferens tabellam legit, Euplium Christianum edicta principum contemnente gladio animadverti jubeo. Enplius lætus dicebat: Gratias Christo Deo,’ &c. Unde sæpius in actis Martyrum legitur, ‘dare,’ ‘dictare,’ et ‘acci-

pere' sententiam. *Elmenh.*

Recitata instrumento] In acta publica: de sententiæ mutatione aut minutione facienda nostri J.Cti differunt in plerisque locis. *Pyrrh.*

Excerptum ill. et lectum est] Non potuissent magis deformare vel ipsæ Harpyiæ, qua ab interpunctione, qua a scriptura: Verba autem Apuleii sunt scripta sua publice recitantis: ea sic emaculo: *nam q. protuli ad vos, excerptum illico, ut lectum est: nec revocare illud, nec inde mutare.* Cujus correctionis rationem reddendam non arbitror, quod per se satis liqueat. *Stewech.* Vulgo ante legebatur et in Ms. erat, *Num q. protuli ad vos excerptum illico et lectum est.* Unde Fulvius mavult: *ilico ac dictum est.* Sed et *nec autem mutare* legendum est. Sicut paulo superius: 'neque angere litera una, neque autem minui potest.' Cicero: 'neque enim tu is es, qui, quid sis, nescias: neque autem ego sum ita demens,' &c. Lucretius sic sæpe. *Sciopp. in Symb. Ald. excerptum.* *Elmenh.* Male *Stewechius.* Putavit scilicet *lectum* intelligi ab Appuleio: verum is non legebat orationes, sed agebat: hinc Fulvius conjecit *illico ac dictum est.* *Mss. Flor. Lips. Edd. Bas. Vulc. Scal. Elmenh. cum Scioppio excerptum.* Sed hoc quoque male. Recte Ms.

Urs. et Edd. Vett. excerptum illico et lectum est. Quodcumque ego profero ore, illico notarii calamo excipiunt, et sic descriptum a vobis legitur. Sæpe hoc sensu occurrit τὸ excipere, et hinc notarii vocabantur *exceptores*: ut docti viri dudum alibi docuerunt. Unum addam locum Suetonii in Cæs. cap. 55. 'Orationem magis ab actuariis exceptam, male subsequentibus verba dicentis, quam ab ipso editam.' *Oud.*

Religio] Observatio, metus: sicut religio est dicere, quod etiam piaculum significat. *Pyrrh.*

In Camænis] Ut Plin. in Epist. ad Vespasianum ait, 'novitium Camænis Quiritium tuorum opus.' *Idem.*

Hippiæ] Transit ad historiam Hippiæ philosophi: de quo in sequenti libro dicit. *Idem.*

Disputabo] Sequentia de Hippiæ pertinent ad ea quæ superiori (ut perperam distinguunt) libro ultimo leguntur. *Sciopp. in Symb. Pith. disputando.* Male autem separato libro hinc discreverunt sequentia: cum sensus ipse ostendat hæc connectenda esse, vel saltem non opus fuisse, ut sicuti reliqua fragmenta, ab hoc divellantur. Id quod bene Casaubonus in Apol. Scioppius, et alii monuerunt. *Oud.*

FLORIDORUM LIB. II.

NUM. IX. *Hippias*] Hippiæ meminit Quintilianus lib. vi. ubi jurisprudentiam oratori necessariam esse ait: habes apud Platonem duos dialogos hujus nomine inscriptos. *Pyrrh.* Æneas Gazæus Theophrasto. Hieron. Epitaph. Nepotiani. *Wower.* Hieronymus in Epitaphio Nepotiani: 'Apud Græcos Philosophus ille laudatur qui omne, quo uteretur, usque

ad pallium, et anulum manu sua factum gloriatus est.' Dio Chrysostomus Orat. 54. et 70. Quintilianus lib. xii. cap. 21. Cicero 3. de Oratore. Plato in Hippiæ sive de falso fol. 368. *Elmenh. Brant.*

Venit Hippias, &c.] De hoc eodem sophista eadem fere Cicero lib. iii. de Oratore: cujus verba, quia iis hic usus, adscripsi: 'Ex quibus Eleus

Hippias, cum Olympiam venisset, maxima illa quinquennali celebritate ludorum, gloriatus est, cuncta pæne audiente Græcia, nihil esse in ulla arte rerum omnium quod ipse nesciret: nec solum has artes quibus liberales doctrinæ atque ingenuæ continerentur, Geometriam, Musicam, Litterarum cognitionem et Poëtarum, atque illam quæ de naturis rerum, quæ de hominum Moribus, quæ de rebus publicis dicerentur; sed annulum quem haberet, pallium quo amictus, soccos quibus indutus esset, se sua manu confecisse.' Adi et Platonem, Hippiam minorem. Celebrat et Lucianus Hippiam quemdam mechanicum, simul etiam et Sophistam. *Colv.*

Olympio] Olympicum certamen apud Pisam et Elidem singulis lustris celebrabatur in Jovis honorem. *Pyrh.*

Secum quæ] Ἰσ. *quacumque, πάντα ὅσα.* *Anonym.*

Tunicam interulam] Interioriorem vestem de vestium generibus et coloribus habes egregie apud Non. Marc. in fine operis ejus: habes etiam multa apud Lampridium et Spartianum. *Pyrh.* Flor. 2. t. *interviam.* Elmenh. Capit. Floridus hunc locum de tunica interiore, bis colore purpureo tincta. Et certe moris erat, purpura bis tingere. Vide N. Heinsium ad Ovid. Fast. II. vs. 407. 'Induerat Tyrio bis tinctam murice pallam.' Mihi tamen aliud quid hic denotare videtur. Nempe ut dicat, tunicam fuisse textu seu stamine tenuissimo, sed subtemine trium liciorum seu μίτων Græce, quorum duo erant purpurea fila; adeoque vestem fuisse *virgatam* seu *παβδωτόν*. Vid. Xenoph. lib. VIII. Cyrop. p. 215. Pretiosæ erant hæ vestes, intextæ purpura vel auro. De iis consule VV. DD. ad I. VIII. Met. p. 580. a. 'tunicas albas in modum lanciolarum fluente purpura depictas cingulo subligati:' et Ez. Spanhem. ad Callim. h. in Apoll. vs. 83. No-

tandum etiam in Mss. 2. Florent. præ *interulam* legi *interviam*: unde elegantissime inverso ordine posset scribi *tenuissimo textu, interviam triplici licio*. Has enim *virgas* Tibullus quoque vocat *vias*. Lib. II. El. 6. 35. 'Illa gerat vestes tenues, quas femina Coa Texuit, auratas disposuitque *vias*.' Ubi vide Brookhus. et Burm. ad Serv. Æn. VIII. 660. 'virgatis lucent sagulis.' Alii eas *lineas*, *tramites* vocant. Vid. A. Ruben. de re Vest. p. 15. Ed. Aid. *interuleam*. Alioquin de *tunica interula* omnia satis cognita. Eam Gell. x. 15. vocat 'tunicam intimam.' *Oud.*

Licio] Vide Nonium Marcellum: textorium vocabulum est. *Pyrh.*

Cinctui] V. Stew. et Juret. ad Symm. I. III. Ep. 10. *Oud.*

Balteum] Habes apud Virg. lib. ult. de balteo Pallantis. *Pyrh.*

In hac opera] Pro, in hoc opere, sive in hac operatione, et cura, quæ agebat hoc opus. Quo sensu aliquando *opera* sumi videtur pro ipso opere. V. Vorst. et Græv. ad Justin. præf. 'otii operam.' Alioquin facile stylium Criticum quis stringere vellet legendo *in hoc opere*: præsertim cum vestis texta passim *ἔργον* et *opus* vocetur. *Oud.*

§ 2 *Palam*] Idem, *paliē*. Num legendum, *paletam*, vel aliud quid? Certe Glossæ veteres: 'Paleta, σφενδόνη δακτυλίου, ὡς ἑγγύς ἐν τῷ.' quæ forte etiam ibi non sine mendo. Nihil dum certi dispicere ausim. *Colv.* Palam anuli cum invertisset Gyges invisibilis fiebat, ut in Officiis refert Cicero. *Pyrh.* σφενδόνην. Jun. tamen Philargyrius in Virgilium scribit, eam partem anuli, quæ gemmam cohibet, *paleam* dici propter similitudinem, cum paleæ proprie in bove sint, quæ colum amplectuntur, quæ Virg. 'palearia' vocat. Cic. 'cum paleam anuli ad palmam converterat.' Sic citat Philarg. vulgo, *palam*. Sciopp. in Symb. Alii lib. *patelam*: alii, *paletam*.

Jun. Phylarg. in III. Georg. 'Paele-
ria: unde et paleæ, quæ collum am-
plectuntur: et ea pars annuli, quæ
gemmam cohibet, propter similitudi-
nem palea dicitur.' Cicero de Offi-
ciis III. 'cum paleam ejus annuli
converteret.' Sex exemplaria Cice-
ronis antiquissima *palam*, non *paleam*
legunt. Pala, πύλος. Pollux. *Wower*.
Flor. I. Et paleam clauserat, alter *pa-
liem* c. Pyrrhus *palam* c. Venetus *pal-
lam* cl. Unde firmatur Junii Phylar-
girii conjectura legentis *paleam*. Pol-
lux libro VII. p. 368. δακτύλιος, δακτυ-
λίδιον, καὶ τοῦ δακτυλίου τὸ μὲν ὁ κύ-
κλος, τὸ δὲ ἵνα ὁ λίθος ἐναρμύζεται, πύελός
τε καὶ πυελλίς, ὡς ἔφη Λυσίας. *Elmenh.*
Σφενδόνη hæc sive funda annuli, in
qua gemma includitur, apud alios eti-
am Gr. dicitur πυελλίς vel πύελος vel
πύελη. Hanc Græcam vocem suo
more hic ab Appuleio adhibitam pu-
to, *Puelen*, nempè. Ut 'bainma,'
'sphæra,' 'morsima,' 'teleta,' 'gram-
mata,' et plura in Metam. Sed *pala*
est apud Cic. lib. III. de Off. cap. 9.
'cum palam annuli ad palmam con-
verterat.' E Glossis dubie conjecit
Colv. *paletam*. Sed ibi Cujacius quo-
que legit *palam*; ut ibidem paullo
superius. At vero Salmasius in Plin.
Exercit. p. 290. et 847. omnibus his
modis putat vocem esse adhibitam,
scil. *palam* et *paleam*, derivatas a
πύελη, *paletam* et *paledam*, fictas ex
Gr. πυνλίδα. *Oud*.

Amp. Oleariam] Olearii vasis genus
quo in balneis utebantur. Sicut strig-
iliculam dicit qua dstringuntur bal-
neorum sordes. Cic. de fin. bon. 'Si
ad illam vitam quæ cum virtute de-
gatur ampulla aut strigilis accedat.'
Strigilis enim erat et strigula illud
ferreum instrumentum quo raduntur
balnea, per quam defluit sudor, ut
hic describitur. Et veteres balneis
crebro utebantur. Strigilem quoque
Aug. habuit, ut Suet. refert. *Pyrrh.*
Vet. amp. quoque olectriam. Non est
quod aliud quid latere suspicemur

Delph. et Var. Clas.

sub hujus lectionis involucro, quam
id quod palam est. Ampulla olearia,
in qua oleum, quo se in balneis unge-
bant olim: quæ eleganter et graphice
hic describitur. Supra monui de ea
capiendum Plauti Mercatore: 'Tollo
ampullam, atque hinc eo.' Subjun-
gitur Strigilis, qua se post unctionem
fricabant, ut supra ad lib. IV. Metam.
notavimus: quæ etiam eleganter no-
bis hic descripta. Unde Ampulla et
Strigilis sæpius conjuncta apud Ve-
teres. Aristophanes apud Suidam:
Οὐ δ' ἔστιν αὐτῇ στελεγγίς, οὐ δὲ λήκυ-
θος. Plutarchus de Irascentia: Οὐ-
τω δὲ καὶ πρὸς ληκύθους ἔχουσι καὶ πρὸς
στελεγγίδας, ἀγαπῶντες ἐκ πασῶν μίαν.
Plautus Persa: 'Cynicam esse gen-
tem oportet parasitum probe. Am-
pullam, strigilem, scaphium, soccos,
pallium, Marsupium habeat.' Ad
cujus loci lucem facit Pollux lib. IV.
τοῖς δὲ παρασίτοις πρόσεστι καὶ στελεγγίς
καὶ λήκυθος, ὡς τοῖς ἀγροῖκοις λαγωβά-
λον. Putem ideo hæc balnearia, ut
insignia, parasitis attributa, quod
semper ad balnea, dein convivium ob-
eunda parati essent, qui etiam inde
αὐτολήκυθοι Græcis veteribus dicti.
Plutarchus de discernendo amico ab
adulatore: Ἀλλὰ μὴ, καθάπερ οἱ πολλοί,
τοὺς αὐτολήκύθους τούτους καὶ τραπεζέας
καὶ μετὰ τὸ κατὰ χεῖρων ὕδωρ ἀκουσμέ-
νους, ὡς τις εἶπε, κόλακας νομίζομεν, φ' ἐν
μία λοπάδι καὶ κύλικι μετὰ βωμολοχίας
καὶ βδελυρίας ἢ ἀνελευθερίας γίνεται κατὰ-
δηλος. Lucianus Lexiphane: Ἔστιν ἡ
δ' ἡς, ἐν τοῖς σκευραφείοις ἐγκαψικίδαλος
ἄνθρωπος, τῶν αὐτολήκύθων, καὶ τῶν αὐ-
τοκαβάδων, αἰεὶ κυριῶν, ἐνδρομίδας ὑπο-
δύμενος ἢ βαυκίδας, ἀμφιμάσχαλον ἔχων.
Unde etiam postea vilissimorum ge-
nus hominum quodlibet, pauperes,
nihil, αὐτολήκύθους iisdem Græcis vo-
catos arbitror; quamvis paullo aliter
Grammaticos eorum, Hesychium,
Harpocrationem, Suidam sentire sci-
am. Sed fortassis inde etiam nominis
hujus origo, quod ipsimet instrumenta
sua balnearia ferre cogerentur, nullo

Apul.

8 T

eos servo, utpote pauperiores, qui ea adportaret, sequente. Nam ita solebat. Supra Noster lib. III. Metam. 'Et, jussis balnearibus adsequi, producit ad proximas balneas.' Horatius: 'I puer, et strigiles Crispini ad balnea defer.' Hi Ampullam, Strigilem, Lintea, et id genus alia tenebant, si quando dominis eis usus esset. Petronius: 'Video Gitona cum linteis et strigilibus parietī applicitum, tristem confusumque; scires non libenter servire.' Seneca Epistolis: 'Vetemus lintea et strigiles Jovi ferre, et speculum tenere Junoni.' Hos opinor στεγγυδοληκῦθους esse, quorum mentio apud Jul. Pollucem sub finem lib. III. Observare etiam est, e ferro has strigiles fuisse. Indicat id manifeste Plautus Stichō: 'Ruginosam strigilem, ampullam rubidam, Parasitum inanem, quo recondas reliquias.' Plutarchus Laconicis scribit, Lacedæmonios non ferreis, sed arundineis, καλαμίναις, si recte memini, usos: Ælianus Agri- gentinos argenteis. Ejus verba Var. histor. lib. XII. λέγει δὲ ὁ Τιμαῖος καὶ ὅτι ἀργυραῖς ληκῦθοις καὶ στεγγυδοῖν ἐχρῶντο. Colv. J. Pollux l. x. c. 16. Λήκυθος ἐλαίηρὰ, qui ibidem et sæpissime cum Nostro, Plauto, aliisque, ampullam et strigilem et alia balnei utensilia jungit. Oud.

Strigileculam] Ita deminutive στεγγυδοῖα dixit Theopompus apud Athen. lib. XIII. c. 8. p. 605. *Idem*.

Clausulæ] Sive 'manubrii' et 'capuli,' ut mox ipse Auctor; quia finis et ultimum est strigilis. De hac locutione consule Salmas. ad Spartiani Hadrian. c. 10. 'capulo eburneo spatam clauderet.' Videtur autem fuisse ansatum capulum ex seqq. verbis 'ut ipsa in manu capulo moraretur:' sc. ut manus capulo fuerit inserta. Et sic *clausulæ* hic explicari debet; si tamen vera est Appuleii lectio: nam Mss. duo Florent. Lips. Pith. Ursini habent *cylaulæ*: sub qua

corrupta voce non dubium est mihi, quin aliquid abstrusius lateat. Pottuitne capulum, quo comprehendimus tale instrumentum, vocare *syllabum*? Vix puto, et statim demum *capuli* meminit. Oud.

Tubulatione] Tubulus est canale: ita hic dicitur canale seu rivulus ille. *Pyrroh*. Legunt quidam, *subulatione*: Sed scripsi de hoc loco supra ad lib. XI. Met. Colv. Habet strigilis formam parvæ *lingulæ* seu *ligulæ* (hoc enim idem notat teste Prisciano) introrsus *tubulatæ* seu instar tubi excavatæ, ut sudor ex ea *rivulo* delabatur; quod passim videre est in figuris, unde Lactantio in Sympos. c. 86. vocatur 'curva,' 'capax.' Inde patet, male a nonnullis scribi *subulatione*; sed et Colvium ad lib. XI. Met. p. 758. b. perperam sumere pro incurvatione sive tumore a 'tubere' vel 'tumen- do:' quomodo etiam tentat Arnob. lib. III. p. 108. 'buccarum tubulatione acrivoces' pro *tumul*. Sed in Ed. Elmenh. jam legas *cumulatione* *saccibucces*. Oud.

Moraretur] Malim *motaretur* sive *flecteretur* crebro, quo usus poscebat. Sic video citari ab Heumanno ad d. Lactantii locum. *Idem*.

Sudorexea] Cui destringendo etiam serviebat. Seneca Ep. 123. 'Ut sudorem, quem moverunt potionibus crebris et ferventibus, subinde destringant.' Lucianus: 'Εγὼ δὲ τὰ βάδην, τὰ δὲ ἀποδραμὼν οἴκαδε ἀπεστλεγυσάμην. Colv.

Multiscium] Græci polyhistora dicunt: et πολυμαθὴς dicitur a Platone Dædalus. De Dædalo vide Ovid. VIII. Met. et Plin. lib. VII. *Pyrroh*.

Sellularias] Artes eas intelligit quæ sessitando fiunt. *Idem*. Vide Indicem. Elmenh.

Vestem de texterna] Pro textrina, ut suterna pro sutrina. *Pyrroh*. Ms. cod. *veste de textrina*. Forte scriptum fuit, *textрино*. Textrinum in lib. VI. c. de Muril. et Gynec. lib. XI.

accipitur pro loco ad vestes principis conficiendas constituto. Glossæ priscae: 'Textrinum, Κουρείον.' et: 'Ιστέων, Textrinum.' Tertullianus de Anima: 'Qualem habent, qui te solam habent illam ipsam de compito, de trivio, de textrino totam.' Sidorius Apollinaris Epist. lib. II. 'Hinc egressis frons triclinii matronalis offertur: cui continuatur vicinante textrino cella penuraria.' Isidor. Orig. lib. XIV. 'Navalia sunt loca, ubi naves fabricantur: hoc et Textrinum dicitur.' Idem Ms. *sutrina*. Lege- rim hic etiam, *sutrimo*. Glossarium vetus: 'Sutrinum, Σκυτεῖον.' Seneca Ep. 90. 'Non multum abfuit, quin sutrinum quoque inventum a sapientibus diceret.' *Colv.* Aldus, *texterna et suterna*. Elmenh. *Textrina et sutrina* recte Mss. et Becichem. Ep. 97. cum Edd. Junt. post. Vulc. &c. Minus bene Sch. Canneg. Edd. ceteræ priores *texterna, suterna*. Non caussa etiam est, cur *textrino, sutrimo* cum *Colvio* legeremus contra Mss. quia *textrinum* in neutro genere plerumque de taberna vel officina occurrit. v. Serv. ad *Æn.* II. 16. ut etiam vulgo apud Cic. Or. IV. in *Verr.* c. 26. et 46. At contra *sutrina* hoc sensu dicitur, non vero *sutrinum*. Quin et *textrina ιστουργεῖον* in Glossis, ut et *sutrina*, aliisque. Recte et *αναλόγως*. *Textrinum* pro arte texendi est apud Suet. Gramm. 23. ubi tamen vide Stat. *Oud.*

Gemmam et aurum] Thomorus in hist. Utopiorum refert illic aurum et argentum instar plumbi esse. *Pyrrh.*

§ 3 *Radio*] Modo textorium instrumentum est: modo quo mensuræ complanantur et raduntur. *Subula*: qua sutores prae forant calceos. *Tor- no*: quo signatur. *Idem.*

Poëmata o. g. apta virgæ] Olim poëmata Homeri, Hesiodi, aliorumque in theatris recitabantur ab actoribus lauri ramum seu virgam manu tenen-

tibus: qui inde *ραβδωδοί* seu *ραψωδοί* dicti Græcis, et Homeri opus utrumque, per eminentiam, *ραψωδία*. Enstathius in I. Iliados: 'Ὅτι δὲ καὶ παρὰ τὴν *ράβδον* ἢ *ραψωδία* εἴρηται, οἶον ἐλ *ραβδωδία* τις οὔσα, φασὶ καὶ οἱ παλαιοὶ ἀκολουθοῦντες Καλλιμάχῳ εἰποντι· Τὸν ἐπὶ *ράβδῳ* μῦθον ὑφαινόμενον. Διαφνέ- νη δὲ ἦν ἡ *ράβδος*, ἣν κατέχοντες ἐποι- οῦντο τὰς τοιαύτας ᾠδὰς. Verius Dio- medes Grammat. lib. III. 'Ραψωδία di- citur ποιήσεως aliqua particula discreta atque divulsa, dicta παρὰ τὸ *ράπτειν*, quod versus in unum volumen velut consuantur et comprehendan- tur: vel quod olim partes Homerici carminis in theatralibus circulis cum baculis, id est, virga, pronunciabant: qui ab eodem dicti sunt *Homeristæ*.' De his etiam videndus Athenæus Deipnos. lib. XIV. Lucianus Jove tra- gædo: καὶ ἀλλ' ἐποποιῶν, ὦ Ζεῦ, καὶ *ραψωδῶν* τὰ τοιαῦτα, ἐγὼ δὲ ἥκιστα ποιητικὸς εἰμι. Adhibe Suidam et Hesychium. *Colv.* Olim in conviviis et theatralibus circulis carmina a pu- eris, ramum lauri aut myrti gestanti- bus, recitabantur. Isocrates Pana- thenaico fol. 236. Strabo Geograph. lib. I. Suidas in *μυρρίνῳ*. *Colvius* ad h. l. Lipsius Elect. I. cap. 28. *Elmenh.* 'Apta virgæ,' est, apta plectro, ac citharæ, ut opinor. *Oud.*

Griphos] Implicitos versus. *Pyrrh.* Ms. et vulgati plerique, *geryppos*: Bas. II. *gryphos*. *Γρίφος* est nassa pis- catoria, id est, vas vimipeum multis nodis, multis laqueis textum et flexum, ad pisces capiendos, claudendos. Hinc perplexa et flexuosa dicta, ænigmata *γρίφοι* vocata Antiquis, similitudine inflexæ illius et implexæ viminum texturæ. Suidas: *Γρίφος* τὸ δίκτυον. λέγεται δὲ καὶ ὁ δύσκολος, καὶ ὁ συμπεπλεγμένος λόγος, ὃ ἔχων πάθος ἐν ἑαυτῷ μὴ φαινόμενον. Gell. Noct. Att. lib. I. cap. 2. 'Κυρτῶν τὰς σκαζ- ούσας θεωρίας, aliosque id genus gri- phos, neminem posse dicens nisi se dissolvere.' Lucianus: τὰ αἰνίγματα

καὶ τοὺς γρίφους ἀκούσας. Parasitus in lapide antiquo: VIATORES OPTIMI, HIS NUGIS, GRIPHIS, AMBAGIBUSQUE MEIS CONDONATE POSCIMUS. Hi Griphi sæpius etiam versibus constabant, ut indicat lib. x. Athenæus. Unde poemati Ausoniano index, GRIPHUS. Colv.

Historias] Prosequitur omne dicendi genus, in quo se præstantem aut exercitatum esse contendit Pyrrh.

Rationes] Oratorios locos, Dialogos: philosophi enim fere dialogis scripsere, præsertim qui de morali philosophia. *Idem.* Lego, *orationes*. Stewech. *Orationes*] Sic Bas. II. reliqui *rationes*. Colv. *Orationes* quoque Mss. Florent. Becich. Ep. 97. Edd. Junt. post. &c. Lips. et Pith. *rationes*. Oud.

Græca q. Latina] Ut Mar. Cic. in Off. ait se Græca Latinis conjunxisse. Pyrrh.

Sigillatim] Vulg. *singulatim*. Singulatim, Singillatim, Sigillatim, eadem sunt, et opposita Cunctim, idque genus aliis. Emendavi infra lib. de Deo Socratis: 'Sigillatim mortales, cunctim tamen universo genere perpetui.' Sidonius Apollin. lib. VIII. Epist. 'Qui non sensim singulatimque, sed tumultuatim petitus et cunctim.' Noster lib. VII. Milesiarum: 'Pedesque meos sigillatim alligans.' Et de Dogmate Platonis: 'Veluti sigillatim exæquatum cunctis partibus dividitur.' Apologia I. 'Singillatim apprehendens omnem calumniæ textum.' Plautus Trinummo: 'Sin unum quidquid singillatim et placide percontabere.' Gellius lib. I. 'Non de unoquoque facto singillatim existimat, neque certis exemplorum documentis; sed generibus rerum summatim universimque utitur.' Sed hæc fortassis nimia in re tenuiori. Colv.

Penuria laudis] Cum ipse maxime laudem quærat, fingit se non appe-

tere. Pyrrh.

Probatiorem] Pulchrum est enim a laudato viro laudari. *Idem.* [Cf. ad Plauti Captiv. II. 2. 29. J. B.]

Laudes] Ex amore laudatio erumpit, ex odio vituperatio, philosophi non irascuntur, non turbantur, non læduntur, sed omnia æquanimiter ferunt: neque vindictam quærunt, quamquam fuerunt, qui honestam vindictam constituerunt. Pyrrh.

§ 4 *Nam*] Philosophi publicum bonum privato commodo præponunt. Mire describit boni judicis partes et boni viri virtutes. *Idem.*

Blandusque vigor] Donsæ conjecturam [vid. VV. LL.] probat etiam Acidal. I. c. Verum hoc idem foret, ac 'mitis ansteritas.' Sed ut priora ad mores, sic hæc malim referre ad actiones; ut Cl. Burmannus etiam locum Velleii capendum docet. Negotia scilicet agebat cum *constantia*; sed *placida*; cum *vigore animi*; sed *blando*. De 'vigore animi' v. ad Hirtii B. Afric. cap. 11. et Drakenb. ad Liv. I. VII. 4. 'naturalis vigoris.' De 'vigore' et 'rigore' vide, qui citantur ad Sil. It. VI. 271. 'Gravitatis rigorem' dixit Arnob. lib. I. pag. 36. Forsan, ni majus lateat ulcus, e Mstorum lectione legas *blandique*. Oud.

§ 5 *Honorino*] Severianus iste proconsul Africæ plus honestate quam terrore domuit Carthaginensium animos, juxta illud Ennii: 'Quem metuunt oderunt.' De Æmiliano et Honorino legito Sabellicum ac historiographos. Pyrrh.

Minus sens. abs. t. quam ut te magis des.] Non alium hic sensum exsculpere potes, quam hunc: licet absens fueris, non amplius tamen desideramus te, quia præsens erat tuus filius: unde non sensimus te absentem. Verum hæc rustica nimis videtur allocutio. At in Mss. Flor. Fulv. Lips. Pith. non comparet *τὸ ut*. Hinc legit Ursinus *magis sensimus abs. t.*

quam te des. quod fateor me non intelligere. Sed verissima est Lipsii emendatio, jam a Scriverio in textum recepta. Sensus est: Quum filium tuum hic reliquisti, minus quidem sensimus tuam absentiam, sed tamen ideo te ipsum magis desideravimus, qui videbamus, quam esses egregius Proconsul, qui tam admirabilem juvenem nobis dedisses. Et hoc voluit etiam Wowerius, tacite edens *quamvis*. Sed alterum est verisimilius. Mos enim librariorum est, ex duabus paribus syllabis unam omittere, ut in 'utrum utrum,' 'unde unde,' et similibus; de quibus sæpe monui. Solet etiam τὸ *quamquam* cum subjunctivo construere Noster. Adi ad N. i. supra. *Oud*.

O cel. bon. hom. d.] Theodoretus sive alius quis auctor in VII. Synodo collat. 5. fol. 574. Edit. Ro. 'Boni et benigni ante tempus demigrant, mali multo tempore vitam producant.' *Elmenh.*

Reversurus est] Sic Mss. Lips. Pith. et Scriv. cum Edd. O. ante Vulcanium, in cujus editionem, operarum, credo, vitio, irrepsit *reversus* sine sensu. Tuus filius legatus, jam missus ad præturam et consulatum, quo favor Cæsarum eum vocat, cito reversurus est ut Proconsul: quod didicimus tuo, Severiane, exemplo. *Mittitur* enim est pro *dimittitur*, Romam scilicet e provincia. *Oud*.

NUM. x. *Sol qui]* Aliud fragmentum. *Sciopp. in Symb.* Invocatio est ex poetæ Accii Phœnissis sumpta, ut Crinitus docet ex Prisciano, a quo citantur hi versus usque illuc, itemque luminis. Hic autem ait septem planetas erratica sidera et quosdam alios Deos esse omnium rerum ac elementorum auctores et gubernatores, ac illorum vi omnia moveri, de qua re cum permultos, tum Plin. lib. II. et Macrobius in Somnium legas, ubi de his rebus abunde. *Pyrrh. Sol qui micantem candido curru, atque equis*

Flammam citatis fervido ardore explcas. Versus sunt ex I. Attii Phœnissis: quos ita ut expressos jam vides, scriptos repperi, et rectius quam apud hunc Nostrum, meo animo, in Prisciani libello de Metris. Vulgarii, *Sol qui candentem fervido cursu, &c.* Ms. ita: *Sol q. cadentem | Fervido cursu | Atque equis flammam citatis fervido | Ardore explcas.* Similis huic locus veteris poetæ Theodectis apud Jo. Stobæum: Ὡ καλλιφεγγῇ λαμπρὰ εἰλίσσων φλογὸς Ἥλιε ποθεινὸν πᾶσιν ἀνθρώποις σέλας, Εἶδες τιν' ἄλλων, &c. Cui non dissimile Cn. Mattii Mimiambris: 'Jam jam albicascit Phœbus, et recentatur Commune lumen hominibus voluptasque.' *Colv. Flor. et Pyrrhi editio, s. q. candentem fervido cursu.* Elmenh. Audacter Colvius primus hos Accii versus edidit, ut exhibentur in Edd. et Mss. Prisciani lib. de metris Com. pag. 1326. Ed. Putsch. Desumpti autem sunt ex Euripidis Phœnissarum initio, ut jam vidit G. J. Vossius: Ὡ τὴν ἐν ἄστροις οὐρανῷ τέμνων ὁδὸν, Καὶ χρυσοκολλήτοις ἐμβεβῶς δίφροις, Ἥλιε, θαῖς ἵπποισιν εἰλίσσων φλόγα. Ubi videmus primum versum ab Accio Latine non redditum esse. Vehementer vero equidem dubito, an Appuleius ita hos reliquerit, et non sive memoriæ vitio, sive, Euripidis vestigiis potius ipse insistens, primum versum aliter expresserit; quemadmodum de Deo Socr. p. 666. Ed. Flor. e Catulli versu 'qui stellarum ortus comperit atque obitus' fecit Auctor, *qui signorum ortus atque obitus comperit.* Certe hanc opinionem confirmant Mss. O. ut Florent. Pith. Lips. et Edd. cunctæ priores, in quibus hoc modo: 'Sol, qui candentem fervido cursu atque equis.' Unde, quia sequitur *fervido*, corrigi posset *perdio curru*: ut Ovid. l. IV. Met. vs. 629. vocat 'solis cursus diurnos:' vel potius cum Viro docto ad marginem Ed. Junt. post. *pervio cursu*: quo exprimitur illud

Enripidis οὐρανοῦ τεμνὼν ὄδον. 'Candens flamma' est fulgens. Vide ad Met. l. iv. p. 236. b. 'candens rosarium,' et Gell. l. xvii. c. 10. ad ista Virgillii 'candente favilla.' Becichemus tamen ait antiquos fere codices habere *punicantem*: atque inde facit *micantem*. 'Punicantes phaleræ' Auroræ equis tribuuntur a Nostro Met. l. iii. init. Ceterum proferante oculo Floridus inspexisse debuit Colvii notas, aiens: 'Colv. hos versus ex Prisciani libello de Metris Ms. paulo aliter refert, eidem tamen Accio tribuens: *Sol, qui cadentem fervido cursu atque equis Flammam cit. fervido ard. expl.*' In Ed. Elmenh. est *citatu* et *ardori*, quod ultimum vitium miror ab Scriverio et Florido, id retinentibus, non esse animadversum. *Oud.* *Ardori* antique est. pro *ardore*. Vid. Voss. de Anal. i. 42. *J. B.*

Mediæ Deum pot. Pith. *Deum mediæ*. De Deo Soer. p. 674. Flor. 'sunt quædam divinæ mediæ potestates.' Quos cum Plauto 'Medioximos' vocat de Dogm. Plat. p. 584. Ed. Flor. et ex Nostro Servius ad Æneid. iii. 134. 'aras superiorum Deorum, medioximorum, i. e. marinorum, focos:' ubi D'Arnaud. Var. Conj. p. 91. legit *æriorum*: et ad Æn. viii. 275. Cave vero, ne cum Sopingio eam vocem hic quoque intrudas. Pro medio etiam posuit Marbodæus poëta de Gemmis p. 9. Ed. J. Gron. post Gorl. Dactyl. 'Chalcedon lapis est hebeti pallore refulgens, Inter Hyacinthum medioximus atque Beryllem.' *Oud.*

NUM. XI. *Pariter*] Aliud fragmentum. *Sciopp. in Symb.*

Scruposum] Flor. *scrupulo sum*. Elmenh. Met. lib. vi. p. 445. 'saxum scruposum,' ubi Edd. quædam *scrupulosum*. Lib. ix. 'iter arduum scrupis.' Accius [sive potius Pacuvius. vid. Priscian. lib. vi. *J. B.*] in Niptris apud Nonium v. *specus*: 'Scruposam specum.' Auson. Ep. 25. 58. 'juga per

scruposa.' Amm. Marc. xx. 10. 'scruposa viarum difficultate.' Plura vide apud N. Heins. ad Valer. Flacc. lib. iii. vs. 518. Verum in Mss. Florent. Lips. est *scrupulosum*, quod nolim damnari; sive parvis scrupis et lapillis plenum. Sic Amm. Marc. xvi. 12. 'scrupulosi tramites:' et xix. 13. 'saltibus scrupulosis.' Nequaquam itaque mutes cum Heinsio in Glossis 'scrupulosum *σπαργῶδες*,' in *scruposum*, quæ vox ibidem jam præcessit. Nec video caussam, cur contra omnes Mstos apud Cic. in Tusc. Disput. lib. iv. c. 14. ex *scrupulosis cotibus* legant quidam *scruposis*, alii *scopulosis loc. et cot.* sic *scrupulosus* abiit in *scopulosum* in Auson. Grat. Act. p. 724. in Ms. Leid. e quo ibid. pro *num leg. non*. Apud Ovid. Her. Ep. ii. vs. 121. 'scopulos fruticosaque litora calco,' alii legunt *scruposa*, alii *scrupicosa*: quid si 'litoralem tractum' intelligit, quem amant myrti, ut patet ex lib. i. El. 1. Amor. in f. et ibi notis: *culmina* certe non placet: confer locum Lucani lib. viii. 47. 'Rupis in abruptæ scopulos extremaque currens Litora.' *Oud.* [Ad locum Ovid. vid. omnino Cl. Lennep. *J. B.*]

In tesquis suis] Tesqua sunt loca aspera et difficilia, augurio designata, ut Festus ait. *Pyrrh.*

NUM. XII. *Instar illi minimo minus*] Non deficit hic locus, ut alii arbitrantur. Instar *ὀμοίωμα, ἀπεικόνισμα*. *Wower.* Id est, forma, imago ei paullo minor quam columbis, ut bene exponunt Casaubon. ad Apolog. p. 146. Vicent. Contar. lib. i. V. L. c. 5. Salmas. Exerc. Plin. p. 207. et *Wower.* Hinc passim Nostro *ad instar*. Male Lips. Cod. *istarum*, et Colvius hic aliquid deesse putavit. Ursinus pejus conjecit *avis est minimo minus, quam columba*. Valet autem *minimo minus* τὸ *fere*: ut lib. i. Met. init. 'minimo minus interii:' et *sæpius*. Vide Indicem. *Oud.*

Utrumque subluteus] Lege *utrinque*. Wow. Conjecit Lipsius et receperunt Wower. et seqq. *utrimque* sive ab utraque parte, ut exponit Floridus. Sed nullæ columbæ ab utraque corporis parte sunt luteæ vel subluteæ. Quædam sunt totæ candidæ ac lacteæ, plures vero lividæ. Nonnullæ quidem luteæ partim, sed multæ albo et livido mixtæ. Hinc Salmas. Plin. Exerc. p. 713. legit *utroque subtilis*, i. e. livido et albo colore tinctus, aut sparsus. Oud.

Color Psitt. viridis] Plin. lib. x. N.H. 'Viridis,' inquit, 'toto corpore, torque tamen miniato in cervice distincta:' id est, sanguineo, rubro. Luteus color est croceus, ut Virg. 'Aurora in roseis fulgebat lutea bigis.' Pyrrh. Solinus cap. 55. 'India mittit Psittacum avem, colore viridi, torque puniceo.' Elmenh.

Extimis palmulis] Elegantius Lipsio visum, *parmulis*. Parmulæ recte dici videantur turgidiores illæ in Psittaco plumulæ, et in modum parmalarum tumentes. Colv. Ita libri vulgares, et recte: alii, *parmulis*. Palmulis, *ταρσοῖς*. Notandum autem fere omnia, quæ Appuleius de Psittaco, apud Solinum iisdem pene verbis legi. Quod vero illos præstare ait, quibus in pedibus quini digiti, hoc Plinius lib. x. de picis, ut nonnulla alia, quæ Apul. de Psittacis. Wower. Male omnino hanc alteram vocem a Mss. et Edd. vetustis (nisi quod in Ed. Vic. sit *pamulis*) servatam sollicitant Viri docti. Ineptam Lipsii conjecturam temere secuti sunt Vulc. Scal. Nec melius Salmas. in vulgarem vocem *pinnulas* mutavit. Alas Noster vocat *palmulas* sive *ταρσοὺς*, quæ vox notat *pinnas* in ala, *remos* in navi, *digitos* in manu; quia hæc expansa eandem fere speciem referunt. Adi Suidam et Stephan. in Thes. p. 1311. Sic Ælian. Hist. An. II. 1. *ταρσὶ τῶν πτερῶν*. Jam autem *remi* et *alæ πτερὰ* millies de

volatu vel navigatione confunduntur. Vide ad Met. lib. v. p. 366. a. 'Remigio plumæ raptum:' ubi in loco Propertii forsán *palmas* habemus de alis. Catull. IV. 3. 17. de navi: 'sive palmulis opus foret volare sive linteo.' cf. Festus in hac voce. Partes etiam gubernaculorum *pinnæ* vocantur teste Nonio cap. 2. in v. *Bipennes*. ubi Mss. *pinnari* f. *pinnarum*. Oud.

Circulo mineo] Ctesias apud Photion, fol. 67. *αὐτὸ δὲ καὶ κινάεον ὡς τὸν τράχηλον, ὥσπερ κινάβαρι*. Elmenh.

Rostris prima duritia] Vide Solin. cap. 53. Brant. Elmenh.

Capitis ead. dur.] Vide Plinium lib. II. cap. 37. Solin. cap. 55. *Idem*.

Quæ rostri] Ed. Junt. post. *quæ rostro*, ex Plinii l. x. c. 42. 'capiti eadem duritia, quæ rostro.' Ex illo enim totum hunc locum desumsit Appuleius, ex Appuleio Solinus: ut bene docet Salmasius; non, ut inepte Harduinus ad Plinium, ex Solino sua hausit Noster, quod est summa *ἀνιστορησία*. Recte vero Salmasius monet, imprudenter Appuleium, dum descripsit Plinium, referre ad psittacum, quæ Plinius narrat de pica. Eundem tamen Nostro errorem commisit Solinus. Oud.

Ferrea clavicula] Solinus: 'caput tam valens, ut si quando ad discendum plagis sit admonendus, ferrea clavicula sit verberandus. Elmenh.

Ferula] Adagium est, 'senex psittacus negligit ferulam;' est apud Hieronym. 'senis mutare linguam:' et eo utitur Hermolaus in quadam epistola, qua pulchre invehitur in eos qui negant Latinam linguam Juris ac Theologiæ studio convenire. Habes et jurisconsultum in tit. ad Syllanianum senatusconsultum dicentem: 'terreri solent impuberes, et habenula vel ferula cædi.' Convenit huic narrationi de psittaco, quod de eo Plin. scribit: ita ut alter ex altero sumsisse aut uterque ex eodem auctore videatur. Ait enim:

‘Super omnia humanas voces reddunt psittaci, et quidem sermocinantes. Imperatores salutat hæc avis, et quæ accipit verba pronunciat, in vino præcipue lasciva.’ *Pyrrh.*

Discit statim pullus] Solinus: ‘Dum pullus est atque adeo intra alterum ætatis suæ annum, quæ monstrata sunt, et citius discit et tenacius retinet: paulo senior, et indocilis est, et obliviosus.’ *Elmenh.*

§ 2 *Quini digituli numerantur*] Solinus: ‘inter nobiles et plebeios discretionem digitorum facit numerus. Qui præstant binos in pede habent digitos, ceteri ternos.’ *Idem.*

Lingua latior] Solinus: ‘lingua lata, multoque latior quam cæteris avibus, unde perficitur, ut articulata verba penitus eloquatur.’ *Idem.*

Verba hom. articulantur] Ctesias in Indicis apud Photium loco prædicto, ait, avem illam Indice loqui, imo et Græce, si docta fuerit. Olympiodorus fol. 112. λέγει δὲ περὶ ψιττάκου, ὃ εἴκοσιν ἔτεσι συνδιήγον, ὡς σχεδὸν τε οὐδὲν τῷ ἀνθρώπῳ πραττομένων ἀμύμητον καταλιμπάνας. ὠρχεῖτο γὰρ, καὶ ᾄδε, καὶ ἐκάλει ἐξ ὀνόματος, καὶ τὰλλα ἐπραττεν. Et Cælius Rhodiginus *Antiq. Lect.* lib. III. cap. 32. scribit se Romæ apud Ascanium Cardinalem vidisse psittacum, qui articulatissime continuatis perpetuo verbis Christianæ veritatis Symbolum integrum pronunciaret. Vide annotata ad Arnobii lib. II. et Plutarchum de Solertia Animalium fol. 972. *Idem.*

Id vero quod dicit, &c.] Postulat ipsa sententia, et quæ præmittuntur verba de psittaco, geminationem syllabæ, quod didicit. Martialis: ‘Psittacus a vobis aliorum nomina discam.’ Syllabas non geminasse librariorum, quæ bis scribendæ essent, etsi ad eruendam verborum sententiam literæ sæpe turbato ordine trajiciendæ sint, notum ex textu Digestorum Florentino: ubi sæpe obvium *SENTIARUM*, pro *sententiarum*: alia tre-

centa, quod tamen minus animadversum in Senatusconsulti formula l. I. ff. de adsignandis libertis: ‘Solutus ei patronus, solave patrona esset, perinde atque si ab eo eave libertatem consecutus, consecutave est:’ utique scribendum enim, *consecutave est*, pro *esset*. Superiora illa Appuleii de psittaco dicta, meo judicio jam recte constituta: etsi insuper emendanda, quæ de eadem ave præmittuntur: ‘dum facile os uti conformetur, dum tenera lingua, uti convibretur:’ mala scriptura vulgaris, *cum tenera*. Stewech.

Corvus] Persius: ‘Quis docuit corvos nostra verba conari?’ [V. Pers. Prol. 9. et 13.] et Plin. ‘reddatur et corvis sua gratia,’ et reliqua. Item de hirundinibus, cicadis, noctuis, et aliis avibus, habes plurima in eo Plin. lib. *Pyrrh.*

NUM. XIII. *Non enim*] Aliud fragmentum. *Sciopp. in Symb.*

Hirundinibus matut.] Artemidorus p. 153. de hirundine: ὅταν δὲ τὸ ἔαρ παραβῇ, πρώτη πρόσεισιν, ὡς ἂν εἴποι τις ὑποδεικνύουσα τῶν ἔργων ἕκαστα, καὶ ὅταν γε φαίνηται, οὐδέποτε ἐσπέρas ᾄδει, ἀλλ’ ἔωθεν ἡλίου ἀνίσχοντος οὓς ἂν ζῶντας καταλαμβάνοι ὑπομνήσκουσα τῶν ἔργων. Nonnus Dionys. lib. III. vs. 13. Ὅρθριον ὕπνον ἄμερσε λάλος τρύζουσα χελιδὼν. *Elmenh.*

Cicadis meridianum] Ambrosius Hexaëmeri lib. V. cap. 22. ‘Quam dulcis etiam in exiguo cicadis gutture cantilena, quarum cantibus medio æstu arbusta rumpuntur, eo quod magis canoræ meridianis caloribus, quo puriorem aërem id temporis attrahunt spiritu.’ *Idem.*

Noctuis serum] Ambrosius Hexaëmeri lib. V. cap. 26. ‘Habet etiam nox carmina sua quibus vigilas hominum mulcere consuevit. Habet et noctua suos cantus.’ Auctor de Natur. Anim. Αἰμύλον ἢ γλαυξ, ἢ φιλέσπερος φύσει. *Id.*

Bubonibus nocturnum] Vide Notata ad Arnobii lib. II. fol. 59. *Idem.*

Gallis anteluc.] *Heliod. Æthiop.* 1. t. p. 36. Καθ' ὃν γὰρ καιρὸν ἀλεκτρυόνες ᾤδουσιν, εἴτε (ὡς λόγος) αἰσθήσει φυσικῇ τῆς τοῦ ἡλίου καθ' ἡμᾶς περιστροφῆς ἐπὶ τὴν τοῦ θεοῦ πρόσρῃσιν κινούμενοι, εἴτε ὑπὸ θερμότητος ἅμα καὶ τῆς περὶ τὸ κινεῖσθαι καὶ σιτεῖσθαι θάττον ἐπιθυμίας τοὺς συνοικοῦντας ἰδίῳ κηρύγματι ἐπὶ ἔργον ἐγείροντες, ὅναρ αὐτῷ θεῶν ἐρχεται τοιόνδε. *Ovidius lib. iv. Met. fab. 5.* 'Excubitorque diem cantu prædixerat ales.' *Martial. lib. xiv. Ep. 223.* 'Lucis aves.' *Isidorus de natura rerum c. 3.* 'Lucis prænuncios gallos' vocat. *Antipater Thesalonicensis Anthologiae l. vii. epigr. 162.* Ὅρθρος ἔβη, Χρύσιλλα, πάλαϊ δ' ἡφώς ἀλέκτωρ Κηρύσσων, φθονερὴν ἡριγένειαν ἄγει. Ὅρνιθων ἔρροις φθονερώτατε, ὅς με διώκεις, Οἴκοθεν εἰς πολλοὺς ἡϊθέων δάρους. Γηράσκεις Τιθωνέ· τί γὰρ σὴν εὐνέτιν ἦω Οὕτως ὀρθριδίην ἤλασας ἐκ λεχέων; *Idem.*

Galli experg.] 'Hi sunt vigiles nocturni' (inquit *Plin.*) 'quos excitandis in opera mortalibus rumpendoque somno natura genuit.' *Pyrrh.*

Bubones] Est bubo funebris et abominatus, *Plin.* autore, nec cantu aliquo vocali sed gemitu. *Idem.*

Uhlæ quer. noctuæ int.] Sic noctuas novem voces habere ait *Nigidius*, et *Plin.* noctuam, bubonem, et ululam distinguit; *Idem.*

Modo omni cana] *Scribe meo periculo, modo omni cana.* *Varro lib. vi. de Serm. Lat.* 'Catus Ælius Sextus non, ut aiunt, sapiens, sed acutus, et quod est, tunc cœpit memorari simul cata dicta accipienda, acuta dicta.' *Arnobii* lectionem editam, quæ lib. quinto adversus gentes, cum de fabula loquitur, non verear mutare: *Dicunt eam cati patres et superciliosæ perlegunt gentes*: nam vulgati libri habent *cuncti patres*. *Plaut. Mostel.* 'miror tam doctam, tam catam.' Non omnes hos catos acceperere, pro *Varronis* animo: plerique enim et optimi scriptores usurparunt pro hominibus

severis, seriis, sapientibus, quo modo *Apuleius Athenienses* vocavit catos, alii alios. *Stewech.* *Modo omnica* lectio est *Romani codicis*. *Ms.* et alii *modo omni cana*. Legi aliquando *nna* dictione, *modomnicana*: id est, omni modo canens. Vel potius forte scribere velis, *modo omnicanax*, aut etiam *modomnicanax*. *Modomnicanax*, vel *omnicanax* duntaxat, quæ modos omnes, vel omnia canit. Sic *Canacius* infra lib. iii. 'Plenius gratias canaciusque libro mandabo.' Sed quod ante legimus, *tempore jugis*, idem scriptus liber pro eo habet, *tempore lucis*. *Colv.* Recte *Mss.* una voce *omnicanu πανωδός*. *Ridicule* locum tentavit *Colvius*. Frustra quoque est *Stewechius*. *Oud.*

NUM. xiv. Hoc genus] Aliud fragmentum. *Sciopp. in Symb.* Omnino hæc subjienda sunt extremis verbis *Floridi quarti*, ubi divitiarum contentus et inutilis usus, exemplo navis atque ægrotantis. *Vir Doctus in Exempl. Colv. Bib. Reg.* Temere contra *Mss.* huc *Elmenh.* et post eum *Scriv.* ac *Flor.* transtulit aliud fragmentum, quod vulgo exhibetur lib. iv. n. 21. ante *sicuti navem*; eoque nos rursus demisimus. Nam quod hæc 2. fragmenta *Crates ille* et *Hæc atque hoc genus* de eodem *Cratete* agant, non satis caussæ est ut jungantur: imo pro uno eodem fragmento habeantur. Cur enim non potuit Auctor variis temporibus, variisque in orationibus, loqui de hoc tam celebri Philosopho, adeoque ex ejus scriptis duo excerpta esse fragmenta, multum a se distantia? Simili temeritate fragmentum *xxii.* ante *Hæc atque hoc gen. alia* ponere voluerunt *Floridus* et *V. D.* in *Ex. Colv.* *Bib. Reg.* quia priori *Crates ille* in argumento convenit. Rectius hinc advertissent revocandum esse fragmentum ad suum locum. *Oud.*

Alias] Tacite *Appuleium* rursus corripit *Wowerius*, et cum eo *Flori.*

das, habentes *alia*, cum in Mss. et Edd. prioribus, ut et Elmenh. ac Scriv. recte sit *alias*. Non sibi invicem respondent *hoc genus aliu* et *alia*. Sed hoc genus *alia* didicit a Cratete partim, partim ipse sibi suggessit. *Alias* enim hic idem est, quod partim, alioquin; nec tempus, sed modum notat, ut lib. ix. Met. p. 667. 'Alias Latini sermonis ignarus.' Solin. p. 12. 'Coralium alias dicunt:' ubi in uno Cod. *aliter*, in Edd. aliquot *alii*. p. 30. 'alias ita pabulosa.' Sic Mss. et Edd. male Salmas. *alioquin*. Septim. de B. Troj. lib. iii. c. 3. 'alias de tali negotio nihil se auditurum:' in Ms. Periz. *alioquin*. Vide Comm. ad Suet. Tib. c. 71. Charis. p. 173. Sæpius autem τῶ partim subijcit tale quid Noster. De Deo Socr. p. 664. Ed. Flor. 'partim visu usurpamus, alios intellectu vestigamus.' Vide ad Met. lib. iv. p. 287. b. *Idem*.

Adeoque ejus capiebatur] Locutio Græca: eo capiebatur et delectabatur et rapiebatur illius amore virgo nobilis Hipparche: alii Hipparchiam nominant, ut est apud Laërtium lib. vi. hæc historia. *Pyrrh.*

Virgo nobilis] Hanc Hipparchiam vocat Diog. Laërtius lib. vi. Noster Hipparchem. Sed Laërtii verba ad hunc locum: Οὐδενὸς μνηστευομένων ἐπιστρεφομένη, οὐ πλούτου, οὐκ εὐγενείας, οὐ κάλλους. Ex quo etiam alias sæpe in hisce Philosophicis scriptis verbatim multa Noster transtulisse huc videri potest; ut, si ætatem id ferre certo sciremus, id certo affirmare non dubitarem: aut certe illum a Nostro quædam mutuatum, quod minus verisimile. Pluribus locis infra id probabimus. *Colv.*

Interscapulum] Sunt qui malint, *interscapilium*, teste Beroaldo in iii. de Asino aureo. Glossarius liber: 'Interscapulum, Μετάσπρενον.' *Idem*. Al. liber, *interscapilium*. Glossæ: 'Interscapulum μετάσπρενον.' Hyginus Astron. in deformatione majoris ur-

sæ: 'in summo interscaplio unam.' Ita passim. Infiguratione canis: 'in pede priore tres, inter scapulas tres.' Forte, *interscapulo*. In deformatione Pegasi: 'in scapilio.' Wower. Florent. *inter scapulum*. Vide Indicem. *Elmenh.* Sic constanter Mss. Flor. Lips. et Edd. ante Vulcan. qui cum quibusdam jam Beroaldi ætate, sed refragante Becichemo Ep. 98. edidit *interscapilium*: quomodo est constanter in Mss. et Edd. Hygini sæpius in Astron. frustra que ibi Wower. voluit quoque *interscapulum*. Adi Munker. ad lib. iii. c. 1. Non hic tamen *interscapilium* cum Vulc. Scal. Elm. Scriv. Edd. intruderem, vel *interscapilium*, ut alii volunt. Consule Wow. et Elmenh. Ind. Pith. *interscrapulum*. Oud.

Eamque supellectilem] Laërtius: Καὶ ἀποθήμενος τὴν ἑαυτοῦ σκευὴν ἀντικρυς αὐτῆς, ἔφη, ὁ μὲν νύμφιος, οὗτος, ἡ δὲ κτῆσις, αὕτη, πρὸς ταῦτα βουλευόμενος. *Colv.*

Conditionem accipit] Diogenes: Εἴλετο ἡ παῖς. Terentius Andria: 'Ita ut ingenium est omnium Hominum ab labore proclive ad libidinem, Accipit conditionem.' Sic semper *Conditio*, ubi de nuptiis et matrimonio sermo: apud Plautum centies. *Anlularia*: 'Tu conditionem hanc accipe, ausculta mihi, Atque eam responde mihi.' *Sticho*: 'Nam me quidem hæc conditio nunc non pœnitet. Neque est cur nunc studeam has nuptias mutarier.' *Trinummo*: 'Habeo dotem, unde dein ut eam in se dignam conditionem collocem.' Unde in sponsalibus discutiendis formula solemnis; 'Conditione tua non utor.' Lib. ii. D. de Divort. et Repud. *Idem*.

Dux Cynicus] Crates: quamvis et Diogenes Cynicus dux dicatur, ut apud Menandrum: 'mecum ambulabis pallio amicta, sicuti cum Crate Cynico conjunx.' *Pyrrh.* Cratem philosophum ab Hipparche puella efflictim adamatam narravit, ipsum ean-

dem dehortari conatum, amorem deponeret : se nimirum pauperem esse, ad hoc deformem : ut probaret utrumque, dorsum gibbosum in publico illi exhibuisse; suppellectilem, et mundum philosophicum, pallium cum pera, et baculo humi proposuisse : his nihil commotam puellam respondisse, illo se marito contentam, ac subdidisse, duceret quo luberet. Ille conditione accepta, quam alii domum ducere solent uxorem, in locum publicum duxit, atque ibi accubuit. Imo quod proprium Cynicorum erat, novam nuptam in propatulo virginis nomen ponere voluit : et hinc est cur nomen Cynicis a canibus inditum, ut auctor Diogenes Laërtius in vita ejusdem philosophi. Ex quibus liquet, non abs re me emendasse superiora : *Duxit Cynicus in porticum, ibidem celebri loco, in coram, luce clarissima accubuit.* Stewech. Sic omnes libri, non bene tamen : emendo, *Duxit Cynicus in port.* Paulo aliter hæc cum paucis quæ sequuntur narrat Diogenes, qui ait : *Καὶ ταῦτὸν ἀναλαβοῦσα σχῆμα συμπεριήει τὰνδρῖ, καὶ ἐν τῷ φανερώ συνεγίνετο, καὶ ἐπὶ τὰ δέπνα ἀπήει.* Colv.

Ibidem in loco cel. accubuit] Alii, *ibique in loco c. a.* Laërtius lib. vi. p. 427. *ἔλειτο ἡ παῖς, καὶ ταῦτὸν ἀναλαβοῦσα σχῆμα,* &c. Lactantius de falsa sapientia lib. iii. cap. 15. 'Quid ego de cynicis loquar, quibus in propatulo coire mos fuit?' Tacianus contra Græcos fol. 348. Isidorus Originum lib. viii. cap. 6. Lucianus peregrino fol. 280. Ipse has nuptias *κονογαμίαν* appellavit, ut notat Suidas. *Elmenh.* Vide ad Clem. Alex. Strom. iv. p. 619. Ed. Oxon. Oud.

Ni Zeno] Hæc non scribuntur Laërtio. Quod facit ut suspicer ex alio quopiam Veterum hausisse hæc Nostrum, e quo forte etiam multa in Vitas suas derivavit ille Græcus. Colv.

NUM. xv. *Samos*] Aliud fragmentum.

Sciopp. in Symb. Hæc est Samothracia in Ægæo mari, de qua, Tortellio teste, hic locus Apuleianus intelligi debet, quæ, Varrone et Lactantio testibus, Junoni natalis fuit et dicata, ubi templum erat Junoni sacrum, ubi a Samiis præ ceteris numinibus honorabatur. *Pyrrh.* Errant vehementer Tortellius et Pyrrhus, cum hunc locum capiunt de Samothracia in Ægæo mari, quæ sane nunquam 'Junonia Samos' dicta, nec vicina est Mileto, nec Polycrati tyranno subjecta fuit, uti nec Pythagoræ patria. Est Samos Ionica sive *prima πρώτη Ἰόνων.* Quæ præterea hic de Ionica Samo, memorantur et a Strabone l. xiv. p. 944. Ed. Amst. nec non Plinio l. v. 37. Pith. *Icaria.* Oud.

Exadversum Miletos ad Occ. ejus s.] Malim, *Mileto.* Sciopp. in Symbola. Ms. *exadverso* : ut et sequenti libro : 'sese quisque ex adverso quam proxime collocat.' Sed utrumque rectum. Colv. Sic quidem Mss. et Edd. O. præter Ed. Floridi; quæ si lectio ab Appuleio est profecta, gravis foret error. Tum enim scribere debuerat *ad Orientem* : quod substitui voluit Vinc. Contaren. l. i. v. l. c. i. Sed leniori medicina Groslet. Sciopp. et Pricæus emendarunt, eosque secutus est tacite Floridus *Mileto*, ut Samos ad Occidentem Mileti dicatur sita. Vide ad Apolog. p. 19; 'exadversum soli.' Plerumque tamen vel absolute, ut Plin. l. vi. 16. vel cum accusativo construi videas. V. Salm. ad Solin. p. 827. nam Terentii locus in Phorm. i. 2. 38. incertus est, legine debeat *exadversum loco*, ut citatur a Gellio l. vii. c. 7. vel *ei loco*, an *exadverso ilico.* Oud. *Exadverso* scribendum videtur Burmanno ad Sueton. Tib. c. 33. sed *exadversum* tuetur Oudendorp. ad Suet. Cæs. c. 39. J. B.

Dispescitur] Editur ante passim, *dispicitur.* Infra lib. de Deo Socratis : 'Cum et habitacula summa ab infimis tanta intercapedine fastigii dispes-

cant.' Plinius lib. v. 'Inde Africam ab Æthiopia dispescens.' Etiam corrigendus Martiannus Capella lib. vi. 'Nam ab Europa Calpe, Africa Abyla monte dispescitur:' ibi enim vulgo legitur, *dispicitur*. Colvius. Florent. Ald. et Rom. *dispicitur*: male. *Elmenh.* Magis placet editio Basil. *dispicitur*. Macrobius: 'quod Rhegium a Messena dispicit.' Solinius: 'Africum limitem dispicit.' Brant. Recte hunc locum correxere Lipsius, Grosset. Colv. et Rob. Titius Controv. l. vi. c. 9. *Dispicitur*, quod est in Mss. Lips. Pith. et Edd. Vett. perperam corruptis Macrobiani et Solini locis defendit Brantius. Adi Colv. et Salmas. ad Sol. c. 38. in fine. 'A Ciliæ finibus Africum limitem dispescit:' id. Sol. c. 7. p. 17. 'quatuor non amplius milibus dispescens utrumque litus.' Martiani loco a Colvio correcto adde alium ibid. p. 201. 'quarum primam atque ultimam interruptio dissecat Oceani:' recte Grotius *dispescit*, ut clare in Mss. tribus antiquissimis Leidensibus legas. p. 221. 'Hermus Phrygiam Cariamque dispescit:' vulgo *dispartit*: alii *dispicit*, *dissecat*, quod alioquin non damnem, ut p. 202. 'Sed prædictum latus a Pyrenei' (al. *Pyreneis*) 'jugis dissecatur.' cf. ad Met. lib. iv. p. 296. b. *Oud.*

Nec vinitori nec olitori] Ms. *oleri*. Sed forte potius legendum, *olivitori*. Scio olitorem alibi pro olerario a Lucio nostro etiam poni. Sed conjuncta hæc sæpius observavi, Vinitor et Olivitor: aut, Oliveta et Vineta. Sidonius lib. ii. Epist. 'Colles ædibus superiores exercentur vinitori et olivitori.' Ulpianus Fragment. tit. vi. 'veluti si vineta et oliveta fecerit.' Synesius Epist. 67. *Δεσπότης τοῦ κτήματος ἐγένετο πρὸς τῷ λόφῳ καὶ τῶν ἀμπελώνων καὶ τῶν ἐλαιῶνων.* Colv.

Secundo littore] Fortassis recte legas, *secundum littora*. Colvius. *Secundum littora* Colv. Pro vulgata

tamen Sallust. Jugurth. 'Igitur ad Catabathmon, qui locus Ægyptum ab Africa dividit, secundo mari prima Cyrene est.' Brant. Hæc est constans Mss. Florent. Lips. Fulv. et Edd. vett. lectio, quam e Colvii, sive potius Lipsii conjectura commutaverunt in *secundum littora*, sive juxta litus et mare. Verum idem notat vulgata scriptura, ut bene vidit Brantius; et recte veterem lectionem revocavit Scriverius. Docuit id clare J. Wasse ad Sallust. B. Jug. c. 19. a Brantio cit. ubi *secundo mari* est, versus, secundum mare euntibus; quidquid obloquatur Cortius. Clare sic præter Orosium Cæsar l. vii. B. G. c. 58. de itinere terrestri, 'Exercitum transducit, et secundo flumine ad Lutetiam iter facere cœpit.' Ita enim Mss. O. præter unicum Norvic. e Glossa, ut cum Wassio jam vidit Davisius ad c. 60. Sic ergo hic *secundo litore*, i. e. versus litus euntibus. Scio, sæpius 'secundum mare,' 'secundum fluvium' dici cum agitur de navigatione, quæ fit secundo æstu, et secundo vel placido vento; cum navem quasi sequitur flumen vel mare, ut 'secundo Sole ventus est,' qui a Sole fertur. Vid. Salm. ad Solin. p. 890. Sed hoc locis adductis significare nequit. *Oud.*

Lancibus] In quibus exta, quæ aris Deorum imposita. Virgilius lib. ii. Georg. 'Lancibus aut pandis fumantia reddimus exta.' Ubi Servius: 'Sacerdotum usus est verbo. Reddi enim dicebantur exta, cum probata et elixa aræ superponebantur.' Ovidius: 'Nec defensa juvent Capitolia, quo minus anser Det jecur in lances, Inachi, lauta tuas.' De speculis scripsi ad xi. Metam. Colv.

Batylli statua] Batyllus jocularior, saltator quoque fuit, Samius adolescens, quem ob miram formæ speciem Anacreon Poëta fertur adamasse. Cum aspiratione scribi debere Tortellius voluit. Hujus et Juven. me-

minit. *Pyrrh.* Vide Anacreontem in Batyllum et Chrysostomum contra Gentiles fol. 42. Athenæum lib. XII. fol. 535. *Elmenh.*

Videor effectius] *Effectius* ἐξεργασμέ-
νον. quid si, *exactius*? Sciopp. in Symb. *Effectius*, i. e. elaboratius, perfectius et *exactius*, quod frustra substituere voluit Scioppius, sive *effigiatius*, ut male coniecit Colv. *Effectius* proprie de statua, quæ ab artificibus passim effici dicitur, cum elaboratur. Adi ad Met. lib. II. p. 92. a. Comparativus hic occurrit quoque in Flor. N. 16. 'Tum ego perfectius, cum vos effectius.' Adde Fabri Thes. *Affectatius* citat Britannicus ad Juven. S. XIII. 118. 'Effigies inter vestras, statuamque Vagelli.' ubi Mss. plurimi, et in his tres a me visi, *Bathylli*. Oud.

§ 2 *Pone autem coma*] Scriverius edidit *pone aurem*. Sed nulla mutatione opus est. Primo descripsit *antias*, ad malas et per aures remulsas ac dependentes; jam pergit depingere crines a capite promissos *pone cervicem*, sive *aversos*, quos *retropendulos* dicit I. v. Met. p. 161. Pric. *Id.*

Succi plena] Cf. Voss. Etym. in v. Terent. Eun. II. 3. 27. 'corpus solidum et succi plenum.' Arnob. adv. Gent. 5. 'quam cum Verveceus Jupiter bene validam, floridam, et succi esse conspiceret plenioris.' Appul. Apol. 'vide quam facies ejus decora et succi palæstrici plena sit.' p. 72. Pric. quem ibi vide. Respondet autem Græcorum ὑγιής ab ὕγω, proprie notans succulentus, plenus succi, quem bene valentes ex alimentis trahunt, (cf. Donat. ad Ter. I. c.) hinc demum sanus. J. B.

Malæ uberes] Perperam Floridus. *Malæ uberes* non quidem sunt buccosæ et nimis protuberantes, sed succulentæ, *plenæ*, nec macidæ vel *lapsæ*, de quibus vide ad Met. lib. X. p. 681. b. Sic 'equitem uberrimum et habitissimum' habemus apud Gell. lib. IV. c. 20. Has malas Anacreon

Od. XXVIII. vocat ὄλην παρειάδν. Noster de signo Mercurii in Apol. p. 72. Ed. Pric. 'facies ejus decora et succi palæstrici plena.' Oud.

Ac modico mento laculatur] Rom. ed. at *modico*. *Laculatur* ejusdem Rom. editionis scriptura, et Ven. item Ald. Alii *jaculatur*. Nihilōum certi de hoc constituere ausim. Isidorus equidem Orig. lib. XIX. c. 22. 'Vestis laculata est, quæ lacus quadratos quosdam cum pictura habet intextos, aut additos acu.' Quod quomodo ad mentum trahi possit, nondum capio. Colv. Ignoro quis hunc locum constituerit, quem postremæ editiones ita legunt, *ac modico mento facies*. Romana et Veneta, *laculatur*. Aldina, *jaculatur*. Non invenio quid substituam, nisi legas, *ac modico mento acutata*. Vel potius, *acutula*: ita astutulus, stultulus in Apul. et apud Cic. III. de Nat. De. 'Zenonis conclusiones acutulas.' Wower. Manuscriptus Mangani: 'ac medio mento joculatur.' Quid si, *lacunatur*? Putean. Flor. 2. at *medio mento laculatur*. Aldus et Rom. *ac modico mento lacunatur*. [?] Latet quippiam. *Elmenh.* Veram lectionem nemo vidit præter unicum Er. Puteanum, cui tamen nemo paruit. Scilicet in Mss. Florent. et Edd. Vett. est *laculatur*. Pith. *lacullatur*. Bemb. *luculatur*. Mang. *joculatur*. Lips. Edd. Bas. Scriv. *jaculatur*. Pro *modico* in uno Florent. Bemb. Mang. Lips. est *medio*. Manganus coniecerat *ac medio mento laculatur*. A. Gronov. in Obs. Misc. vol. V. tom. III. p. 114. 'ac medium mentum loculatum' e Varone lib. III. de Re Rust. c. ult. 'loculatas arculas' et 'loculata piscinæ:' in quibus multi loculi, seu separata a se invicem loca. Sed quid hoc ad mentum? Contarenius coniecit *ac modice mentum buccula* vel *laculatum*. Interpolate adhuc magis Floridus edidit *ac modica mento lacuna*: nam ut verum sit, cavitatem in me-

dio virorum mento, si modica sit, gratiam iis et venustatem adferre, et sine dubio id hoc loco voluerit Auctor, nimis hæc scriptura abit a Mss. Quam pulchræ autem sint 'genæ teretes modico mento acutulæ' Wowerius ipse viderit. Turpius adhuc locum interpolavit Vulcanius, pro *laculatur* supposito *facies*. Quare unice amplector Er. Puteani conjecturam *ac medio mento lacunatur* vel *ac modice medio mento lacunatur*: sed prius malo. *Lacuna* vocatur omnis cavitas, vel sectio, seu fissio in quacumque re. Hinc 'Lacunæ imaginum' Solin. p. 138. apud Salmas. 'Oculorum lacunæ' Plinius apud Salmas. Exerc. p. 290. De sulco aratri Varro lib. I. c. 29. De vulneribus Auson. Ep. IV. 32. De ore aperto Ovid. lib. III. Art. Am. 283. 'sint modici rictus, sint parvæ utrimque lacunæ.' Græce βέθπος dicitur. Vide Glossas. Vias incisas fossis vel rivulis sæpe Noster *lacunosas* vocat. Adhuc ad Met. lib. I. p. 33. b. Plura de *lacunis* vide apud Gronov. ad Gell. I. I. c. 3. *Lacunatur* est impersonaliter pro, est lacuna, adparet lacuna in medio mento. Atque hoc verbum restituendum puto Isidori loco a Colvio cit. ubi pro *laculata* legi *lacunata*, quod patet e c. 12. 'lacunaria dicuntur quæ lacus quosdam quadratos vel rotundos ligno vel gypso vel coloribus habent pictos cum signis intermicantibus.' hinc enim adparet metaphoram esse desumptam: idque verbo *lacunare* expressit Ovid. lib. VIII. Met. vs. 563. Immo pro *concavatus* in re parva adhibuit Plin. lib. XV. c. 10. 'nucleos lacunatis toris inclusos.' Ceterum pro *ac* non male in Pith. et Ed. Rom. est *at*. *Laculari* defendi tamen posset a *lacus*, ut a 'pullus' 'pullulare,' a 'tubus' 'tubulari.' Oud. Cf. Vossii Etym. v. *lacus*. Lego tamen partim cum Florido: *Cervix succi plena, malæ uberes, genæ teretes, ac medio mento lacuna*. *Lacunatur* enim, sive *laculatur*, impersonaliter hoc sensu mihi non

placet. Sed tamen illud *tur* quod in Mss. sequitur, non pro nihilo habendum. Hinc V. Cl. D. J. Lennepius suspicatur legendum esse, *truncique vel trunci quoque prorsus citharædicus status*, i. e. corporis præter caput, cuius descriptio præcesserat. J. B.

Tunicam pict. variegatam] Statius lib. VI. Theb. vs. 365. 'Differt avidas audire sorores: Dumque chelin lauro, textumque illustre coronæ subligat, et picto distinguit pectora limbo.' Elmenh.

Decoris instrumentis dependent] Vetus liber, *decoris histrii*. Putem scribendum, *cetera decoris striis*. Striæ, id est, cavaturæ, sulci, lacunæ, quæ in columnis. Sic etiam Varro lib. I. de Re Rustica: 'Qua aratrum vomere lacunam, striam facit, sulcus vocatur.' Sidonius lib. IV. Epistolarum: 'Quod possit aptari conchæ capaci: quæ per ansarum latus utrumque in extremum gyri arcta, fundi senis cavatur striaturis.' Hinc I. X. Metam. 'Senili tristitie striatam gerens frontem:' et XI. 'Serpens striato tumore sublimis.' Hæc ita scripseram: cum magis probare sese mihi cœpit Lipsii nostri conjectura, *cetera decoris histrici*. Instrumenta musica ad decorum histrionicum, seu histrionium pertinere ait: Adsentitur Arnobius lib. VI. 'Cum plectro et fidibus Delius citharistæ gestus servans cantaturi, et nœnias histrionis.' Colv. In vet. *histriis*. Unde malim, *decoris in striis dep.* ut intelligat plicas vestimenti. Wower. *Decoris histrici* Lipsius elect. cap. 21. Florent. d. *histris*. Rom. et Ald. d. *instrumentis*. Colvius d. *striis*; et capit de plicis vestimenti. Elmenh. Lipsii conjecturam Vulcanius ceterique expresserunt, cum vulgo legeretur *decoris instrumentis*. De *Histricis* adi Beroald. t. I. Thes. Crit. pag. 263. Sed vellem nobis explicasset Lipsius, quæ illa *cetera decoris histrici* sint, quæ *dependent*. Colvius ait esse instrumenta musica ad decorem his-

trionium pertinentia. Atqui subdit Auctor, citharam balteo nexam stric-
tim sustineri, et pectinem per ado-
lescentis dextram citharæ admove-
ri, ac læva nervos citharæ tangi.
Cum ergo in Ms. Lipsii sit *hystriis*
(non *histrii*, ut apud Colv.) et in Flo-
rent. Cod. *histris*, nullum mihi du-
bium est, quin legi debeat cum
Wowerio *decoris in striis*, ut diserte
est in Pith. vel simpliciter *d. striis*
cum Pricæo, ut recte Colvius conje-
cerat. Sic *striam*, vel *in striam* po-
tius, abiit quoque in *histriam* apud
Nonium e Varrone l. i. de Re Rust.
cap. 29. ubi vide Gesnerum. Monui
jam ad Suet. Ang. cap. 70. ubi vide.
Intelligit autem, vestiam sc. tunicæ
et chlamydis 'cetera dependere de-
coris plicis' sive sulcatis rugis, qua-
les in columnis Ionicis et statuis arte
elaboratis visuntur in monumentis
creberrime. Talis inprimis Ceres
'striata stola' adparet in prætorio
Heemstediano. Loquitur hoc loco
de palla citharædica, qualis Apollini,
et Arioni apud Ovid. Fast. ii. 107. ut
et Hygin. Astron. ii. 17. De voce
striis vide Vitruv. l. iii. c. ult. et l.
iv. c. 1. et præter Colv. h. l. Comm.
ad Met. l. x. p. 683. a. 'striatam
frontem:' et Pric. ad Apol. pag. 95.
De his itaque nemo amplius dubita-
bit. *Histrici* lectio firmari alioquin
posset, quia sic 'striculus' pro 'hys-
triculus,' 'strio' pro 'histrio,' 'sto-
ria' pro 'historia,' 'spania' pro
'Hispania' scribitur. Adi Salm. ad
Tertull. Pall. p. 133. Spart. Hadr. c.
27. J. Capit. V. M. Anton. cap. 1.
Munk. ad Fulgent. Myth. l. iii. c. 7.
et Corp. Epist. t. v. p. 417. *Oud.*

Balteo cælato apta] Id est vineta,
connexa ad balteum cælaturis insig-
nem. Vide supra ad N. vi. Noster
in Apol. pag. 92. Pric. 'verba pinnis
apta.' De Phil. pag. 600. Ed. Flor.
'Ita secum ex omni parte congruit,
ut ex se apta sit:' ubi cf. Brant. de
Mundo pag. 746. Ed. Flor. 'Mundi
salutem tuetur Deus, aptam et re-

vinctam sui numinis potestate.' Cic.
de Off. i. 4. 'In vita omnia sint apta
inter se.' *Idem.*

Manus ejus teneræ, procerulæ: læva]
Vide Scaligerum ad Manilium. *El-
menh.* Ita hunc locum bene, nisi
quod non accurate satis quidam dis-
tinguant, ediderunt Bas. sec. Colv.
Vulc. utr. Wower. Scriv. atque ita
exaratur in Mss. Florent. et Lips.
In Edd. Vett. est *tenera procerule læ-
va*: quasi dextera manus non esset
tenera. In Mss. Fulv. Pith. Coll.
Lips. habetur *tenera procerula*. *El-
menh.* et Florid. edidit *teneræ, pro-
cerula læva*. Sed et dextera, quæ te-
net plectrum, quasi citharam pulsa-
bunda, æque procerula debet esse ac
læva. Ceterum hinc videmus, Vete-
res cithara quoque lussisse simul digi-
tis et plectro, adeoque utraque manu,
ut apud Virg. Æn. vi. 647. 'Jamque
chelyn digitis jam pectine pulsat
eburno:' sic enim malo cum Cuningh.
vel *fidem* cum eodem et Markl. vulgo
eadem, quod defendit Burm. Ple-
rumque citharam tenebant manu si-
nistra, plectrum dextra, ut in Gemi-
norum figura in Arateis et Hygino.
Vel solo plectro cantabant, ut ali-
quoties apud Ovid. vel etiam solis di-
gitis manus lævæ sine plectro, ut
Musæ in Tabula Apoth. Homerii.
Vide Scalig. ad Manilii Sphær. Barb.
p. 376. *Oud.*

Suosabulum] Pectinem, quo pulsa-
tur cithara, a suadendo fortasse dic-
tum, id est movendo. *Pyrrh.* - Lectio
hæc veteris nostri cod. et Rom. item
omnium reliquarum editionum. Sa-
bulum instrumentum musicum fuisse
arbitratur Varronianis Conjectaneis
litteratissimus J. Scaliger. Lipsii con-
jectura, *suum sabulum*, vel, *pulsabulum*:
ut legi posse notatum etiam ad oram
editionis Germanicæ posterioris. Ego
prima fronte scribendum putavi, *sus-
citabulum*, et non male sic plectrum
ipsum appellari: ut Phonaseus dici-
tur vocis Suscitabulum Varroni, "*Ovos
λύπας*:" Phonaseus adsum vocis sus-

citabulum, Cantantiumque gallus gal-
linaceus.' Sed venit nunc etiam in
mentem scribi posse, si non esset re-
motius a veteri scriptura, *gestu suo*
tinnulum: nam Glossæ Latino-Græ-
cæ, 'Tinnulum, πλῆκτρον.' Quidsi
etiam, *Fibulam*, legamus, ut Jul.
Pollux Græcis ἐπιπόρπαμα Citharædi
instrumentum appellatum scribit lib.
X. 'Ἐπιπόρπαμα δὲ κιθαρωδοῦ σκεῦος,
ὡς Πλάτων, Δότω τις ἔρδοθεν καὶ ἐπιπόρ-
παμα. Et certe Fibula hæc a simi-
litudine quæ illi cum fibula vestium
dicta videri possit. Quomodo sæp-
tius ab eodem fonte petita vocabula
Latinos pariter ut Græcos iisdem re-
bus indere videmus. *Colv. Pulsabu-
lum cytharæ admoveo* lego cum Flor. et
Lipsio, alii, *suo suscitabulum cytharæ a.*
vel *suo sabulum c. a.* Elmenh. Mss.
Pith. Florent. Lips. et Edd. Rom.
Vic. Ven. Junt. pr. Ald. Bas. *suosabu-
lum*. Hac scriptura et memoriæ vi-
tio deceptus J. Scaliger in Varron.
Conj. pag. 121. putabat se aliquando
legisse apud Appuleium *sabulum* de
instrumento musico, quod plectro pin-
seretur: cum hic debeat intelligi ip-
sum plectrum. Colvii conjectura *sus-
citabulum* placuit Vinc. Contar. lib. I.
V. L. c. 26. et W. Gæσιο, eamque re-
cepere Vulcan. et Scalig. sed qui
male addiderunt *suo*, quod hic nihili
est. *Suscitabulum* proxime accedens
ad scripturam *suosabulum* adprime
placet e Varrone, per Colvium cita-
to. Sic 'incitabulum ingenii' est
apud Gell. I. xv. c. 2. Interim ta-
men exhibui *pulsabulum*; quia ita e
manu sec. legitur in Mss. Florenti-
nis, editurque jam a Junt. post. e
correctione scilicet Becicemi, ante-
quam ita conjecerat Lipsius, quem
secuti sunt Wower. et Scriver. qui
recte non agnoscunt τὸ *suo*, quod ab
Elmenhorstio sine ullo iudicio reten-
tum est, et unde Floridus ingenium
suum ostentandi occasionem quærit.
Pro *pulsabulum* non nemo legit *pulsi-
tabulum*. Oud.

§ 3 *Anacreonteum carmen*] Anacre-

on enim amatorios versus fecit, qui
Bathylli amator fuit, qui persæpe
cava testudine flevit amorem, ut Ho-
rat. ait. *Pyrrh.*

*Esto cujuspiam pub. qui Pol. tyr. di-
lectus, Anacreonta Teium am. gr. cant.*
Hæc recentioris editionis scriptura:
aliarum fuit, *Anacreonteum am. gr.*
cant. Ms. *Anacreonte vel am. gr. c.*
Scribo ex fide historica, quem Poly-
crati tyranno dilectum, *Anacreon Teius*
am. gr. cant. Anacreon Teius Smer-
diam, puerum amatum Polycrati Sa-
mi tyranno, versibus suis in cœlum
tulerat: quod non tam amoris quam
amicitiæ gratia faciebat, magisque
indolem ingenii ejus, quam corporis
formam eximiam prædicabat. Hæc
ita apud Ælianum Variæ Hist. lib.
IX. quem consule. Innuit Noster plu-
res adolescentulos ab Anacreonte lau-
datos, inter quos etiam fuit quidam
Bathyllus nomine. Horatius Epod.
'Non aliter Samio dicunt arsisse Ba-
thylo Anacreonta Teium.' Cujus
etiam meminuit ipse, si ego ipse recte
memini, in suis Poëmatiis, quæ pas-
sim leguntur. *Colv. Prave Florent.*
Ms. Edd. Scalig. Wow. Flor. habent
est, quod contra Appuleii mentem
est. Primo dixerat, Bathylli, Ana-
creontis amasii, statuum esse, si qui-
dem ibi non e glossa vox *Bathylli* in-
trusa est. Ab hac ergo opinione jam
recedit, et pernegans Pythagoræ sta-
tuam esse, concedit, posse etiam esse
statuam *cujuspiam puberum*, quem Col-
vius et seqq. putant fuisse Smerdien,
Polycratis amasium, et hinc ab Ana-
creonte cantatum. In Smerdiæ ho-
norem carmina ab Anacreonte com-
posita esse docent Ælian. lib. IX. V.
H. c. 4. Max. Tyr. Diss. 10. Verum
eo ille puer suspectus evasit Polycra-
ti; adeo ut ille, Anacreonti cupiens
dolorem facere, puero comas abrase-
rit, ut præter Ælianum testatur Athen.
lib. XII. p. 540. unde carmen in ip-
sum puerum, ita comas derasum, fe-
cit Anacreon, ut ibidem Ælian. et
Stob. Sermon. 160. Hinc non videtur

mibi istum puerum, qui etiam potius *inpuer*, quam *puer* dicendus foret, tanto honore affecisse Polycrates. Ad hæc debuisset dici *cantillavit*. Præterea cum hæc statua sit 'psallentis gestu,' necesse est, ut expresserit aliquem, qui ipse canere solitus fuerat, non in cuius honorem, ut Bathylli vel Smerdiæ, alius carmen cecinit. Adeoque potius ipse esset Anacreon, nisi is *senex* fuisset. Adparet ergo, emendationem hanc falsissimam esse, quæ facta etiam est Mss. et Edd. veteribus invitis. In illis enim est *qui* (Mss. Pith. Lips. *quis*) *P. t. dilectus Anacreonteum cantillat*. Florent. quoque et Edd. Vulc. Scal. Wow. *dilectus Anacreon Teius*. Pessime. [Habet ita quoque Elmenh. Ed. sed in *Erratis* monuit legendum esse *quem Polycratici t. dilectum, Anacreon*. J. B.] Nam clare patet ex argumento Appuleii, quod Pythagoræ statua esse non possit, quia 'ille philosophus tyranno dilectus non fuit,' vocem *dilectus* pertinere ad eum, cuius hæc sit statua, non ad Anacreonta. Rectius ergo Edd. Junt. post. et Bas. sec. e conjectura Becichemi exhibent sic *qui P. t. dilectus Anacreonta Teium am. gr. cantillat*. Hoc sensu. Esto ergo statua cuiuspiam puerum vel poetarum, qui dilectus a Polycrate tyranno, utpote Musarum et Poetarum amantissimo, si historicis fides est, et præsertim quia ille Anacreonta suum carminibus celebrarat, hoc statuæ honore a Polycrate insignitus est, et quidem eo gestu, ut nunc quoque Anacreonta cantillare videatur. Ut verum tamen fatear, malim ipsam veterum Edd. scripturam retinere *qui P. t. dilectus Anacreonteum am. gr. c.* Scilicet carmen Anacreonticis simile in honorem Polycratis ejusque amicitiae gratia, qualia Anacreon multa composuit. *Cantillat* pertinere ad statuam non ad Anacreonta, tota descriptio luce clarius docet. Dicitur autem *Anacreon-*

Delph. et Var. Clas.

teum sc. carmen, ut 'Æolium,' 'Dorium,' 'Lydium,' de quibus supra. Vir Doctus in marg. Ed. Colv. in Bib. Reg. legit quos *P. t. dilectos Anacreon Teius c. Male. Oud.*

Et natu Samius] Eusebius de præparat. Evang. lib. x. cap. 11. Tzetzes chil. II. hist. 366. Ælianus Var. hist. lib. ix. cap. 4. Laërtius in vita Pythagoræ. *Elmenh.* In Edd. nonnullis *natus*. Pith. *sanus*. Oud.

Sed haud ph. t. dil. fuit, &c.] Eum tamen per epistolam Amasidi, cum in Ægyptum profisceretur, commendavit. Auctor Diog. Laërt. lib. viii. Colv. In textu legitur *est*, ut ipse edidit Colv. J. B.

Mnesarcho] Pythagoræ pater ab aliis Mnesarchus dicitur, ab aliis Vescates, ab aliis Demarathus, ut Justinus ait, ab aliis Maramachus. Alii quoque a Polycrate dilectum fuisse atque ab eo Ægyptiis commendatum: de cuius vita plerique scripsere, et permulta a Laërtio scripta habes, et a Tortellio multisque relata omnia, quæ in justo commentario recenseri potuissent. Fuit autem Pythagoras et Theologiæ et Arithmeticæ (nam per numeros philosophabatur) et Geometriæ et Medicinæ et Astronomiæ ac omnium artium liberalium peritus. *Pyrrh.*

Gemmis sculpendis] *Δακτυλίδιον* appellat Diogenes. *Colo.* Ald. *sculpendis*. Elmenh. Præter Ald. dant ita quoque Junt. post. et Scriv. auctore Diomede. Sed male. Supra de Hippiæ: 'gemmam insculperat.' Vide ad Met. lib. ix. pag. 605. a. et Burm. ad Suet. Galb. c. 10. *Oud.*

Zoroastrem] Ad Zoroastrem Bactrianorum regem sideralis scientia referri solet, qui Nino æqualis fuit, unde non potuit Pythagoram docere. *Pyrrh.*

A q. Gillo] Qui hic Gillus dicitur, mendose fortassis, *Γύλων* vocatur a Themistio Euphrada, qui hanc historiam attingit, Orat. iv. *Αὐτὸς δὲ γὰρ*

Apul.

8 U

ὁ Μησάρχου τοσόνδε ἄρα ἀπέλαυσε τῆς πολυμνήτου σοφίας ὥστε μετανάστης αἰεὶ διεβίω διὰ τοὺς βασκαίνοντας καὶ κολοῦοντας ἐκ Σάμου μὲν εἰς Κρότωνα διὰ Πολυκράτην, ἐκ Κρότωνος δὲ εἰς Λόκρους διὰ Γύλωνα. *Colv.* Reliqui auctores hunc hominem vocant Γύλωνα, vel Κύλωνα, seu Κύδωνα, teste Menagio ad Diog. Laërt. lib. II. sect. 46. et VIII. sect. 49. *Oud.*

Numerorum vices] Forte, *vires*. *Colv.* Ita quoque legendum coniecere Gæsius, Groslot, et Scheff. de Philos. Pythag. cap. 5. quod non damnamus, si constaret, hic ante oculos Appuleium habere Astronomiam; quam certe in Ægypto quoque didicit Pythagoras. De *numerorum* vi hac in re adi ad Lucan. lib. I. vs. 640. 'quem non stellarum Ægyptia Memphis Æquaret visu, numerisque moventibus astra.' Anson. Parent. IV. 17. 'Tu cæli numeros et conscia sidera fatis Callebas:' sic leg. ex antiquissimo Cod. Voss. ut monuit alibi N. Heins. Verum cum hæc tantum sit pars Arithmeticæ potentix, eamque a Chaldæis dein acceperit, et Arithmeticam totam hic hauserit, malim retinere *vices*, i. e. computandi rationes, variationes et vicissitudines: ut exponit Vir doctus M. Jac. Bruckerus in Amœnit. Literar. tom. VII. p. 191. *Oud.*

Chaldæos] Laërtius lib. VIII. p. 596. *Elmenh.*

§ 4 *Sideralem sc.*] De errantium et fixorum siderum vi, ambitu, motu, lege Plin. pulchre in 2. lib. VIII. ubi hæc deridet. *Pyrh.*

Medendi] Hæc ars lucrosa est Platone iudice: sed mechanicam esse ait, estque a Chaldæis, Arabibusque olim maxime culta et in disciplinam redacta. *Pyrh.*

Tormenta] Isti Brachmanæ gymnosophistæ philosophiam divinam et moralem tractabant, ut est apud Platonem, sicut et in Gallia Druides. *Idem.*

Pherecydes] Syrius a pediculis con-

sumptus, lege Laërtium lib. I. Hunc Cic. ait primum animos sempiternos asseruisse: vir divinaculus erat, qui autore Plin. lib. XII. Cyri regis tempore prosam orationem primus condidit. *Idem.*

Syrio ex insula oriundus] Corrigendum, *Syria insula oriundus* ex mente Strabonis lib. X. *Stewech. F. Scyro.* Vide Ortellii Synonymam Geographiam. *Brant.* *Syro* non est in vet. cod. Bas. II. *Syria.* Insula Syria, ut Terra Gallia. *Colv. Pith. Stio.* Σύρα hæc insula dicitur Suidæ et Hesychio. Homer. Odyss. O. v. 402. eam vocat νῆσον Συρίην. In Ed. Junt. post. exstat *Scyro*, ut legi quoque voluit Brant. Sed perperam. Son enim *Scyrius* sed *Syrius* fuit Pherecydes. Isidor. lib. I. Or. c. 37. 'Pherecydes Syrus soluta oratione primus scripsit.' At Syrus sæpe corruptum fuit in *Scyrus*. Vide ad Theopomp. et omnino Menag. ad Diog. Laërt. lib. I. § 119. de nostro Pherecyde; item Pintianum ad Melam lib. II. c. 7. N. Heins. ad Ovid. Met. VII. vs. 465. *Oud.*

Passim verbis] Una dictione leviter mutata interpungendum, *scribere ausus est passis verbis, soluto.* Istiusmodi orationem hodie vulgus prosam vocat, Apuleius prorsam nuncupavit lib. III. Florid. 'et prorsa et vorsa facundia veneratus sum: ita ut etiam nunc hymnum ejus utraque lingua canam.' Ex quibus verbis convincitur, prorsam orationem recte dici posse; aut Latine nescisse Apuleium; quod indicare visum, quia vir celebris, et magni in literis nominis, id negavit. *Deam prorsam* nominatam, quæ legitimo partui præesset, notum ex Cœlio. Hoc amplius reticendum non est, prosæ inventionem, atque adeo historiæ scriptionem Cadmo tribui: qua de re adeundus Suidas. *Stewech.* Restituo *prorsis verbis* s. l. l. o. Prorsa verba opposuit versuum nexui, ut perpetuo fit: ut, *prorsa et vorsa facundia veneratus sum*: hic lo-

eus me monet ut Pompeium Trogum seu Justinum vindicem a menda, quæ, et hoc miror, assiduos ejus vindices haecenus latuit illo loco in lib. xxxviii. in Oratione Mitridatis. 'Quam orationem' (inquit) 'abbreviter dignam duxi, cujus exemplum brevitati huius operis insererem, quam obliquam Pompeius Trogus exposuit: quoniam in Livio et Sallustio reprehendit, quod conciones directas pro sua oratione operi suo inserendo historiæ modum excesserint.' Dii immortales, quid illud est *pro sua oratione*? et libros Livius et Sallust. suos quisque architectatus est, fortasse loqui didicere a Quadrigatio, a Pisone, ab aliis, nugæ. Ego scribo, *quod conciones directas prosa oratione*, &c. Bis κατὰ τοῦ αὐτοῦ idem dixit: nam prosa oratio directa est, quod est antitheton obliquæ, non vulgari sensu prosæ orationis, quæ vulgo, ut supra diximus, versibus opponitur, quanquam et ipsa *claudus pes* ab autore Queruli nescio quam recte appellata. Cæterum prosa oratio πεζὸς λόγος Græcis dicitur, quæ etiam καταλογάδην fieri putatur: eoque in verbo emaculandæ Glossæ Philoxeni col. 174. 'Prosa pexa tunica, πεζὸν κάτιον,' lego πεζὸς λόγος, 'Pexa tunica, ἱμάτιον κτενισθὲς' aut καινὸν, vel quid aliud. Nam ut καινὸν sit, ostendit locus Horatii, ad quem adscripta fuerat hæc glossa, 'Si forte subnucula pexæ Trita subest tunicæ.' *Pexum* enim opposuit *trito*, sed ad rem. Roald. Priores Editiones cum Ms. *passim* verbis. Unde supra scripsi, *passivis* verbis. Sed *passis* verbis jam non adeo displicet. Colv. Flor. pr. *passis* verbis, sec. p. verbis. Rom. et Ald. *passim* verbis, alii *passivis* verbis. Istiusmodi orationem hodie vulgo *prosam* vocant, Apuleius *prorsam* vocat, ut recte observat Stewechius. *Elmenh.* *Passis* versibus, non displicet: quia hos videtur opponere *versibus nexis*, quos memoraverat. Recte autem *passis* habent Mss. item Edd.

Junt. post. Bas. sec. cum Stewech. Colv. Elmenh. Edd. vett. dant *passim*. Roaldus *prorsis* sive *prosis*, ut de Pherecyde lib. vii. c. 56. ait Plinius: 'prosam orationem Pherecydes Syrius condere instituit,' scil. philosophicam: idem lib. v. c. 29. Cadmo tribuit *prosam* scil. historicam, ut explicat Heum. in Via ad Hist. Litter. c. 3. § 10. Colvius olim voluit *passivis*, i. e. promiscuis, ut ineptissime explicat Floridus, licet *passis* edat. *Versus* vel *verba passa* sunt soluta, metricis pedibus non ligata, quomodi 'passi crines,' 'passæ manus,' &c. *Oud.*

Eum Pyth. &c.] Vide Laërtium p. 568. in vita Pythagoræ. *Elmenh.*

Infandi morbi putredine] Plinius lib. viii. cap. 51. 'Ut Pherecydes Syrius copia serpentium ex corpore ejus erumpente expiraverit.' Sed qui isti serpentes? Nota novitatem significationis: pediculi sunt. Heraclides Περί πολιτείων libro: Φερεικῆς ὁ Σύριος ὑπὸ φθειρῶν καταβρωθεὶς ἐν Σάμῳ ἐτελεύτησεν. Idem Ælianus Var. Hist. lib. iv. et Plutarchus in vita Sullæ de huius Pythagorici præceptoris morte narrant. Colv. Helladius apud Photium f. 870. 'Ὅτι τρεῖς ἰστοροῦνται φθειριάσει τεθνῆναι (ἔστι δὲ τὸ νόσημα μὲν τῶν σπανίων, γίνεται δὲ ὅταν εἰς φθειράς ἀναλυθῇ ἅπαν τὸ σῶμα) ἀλλὰ τῶν ἐκ τῆς νόσου ταύτης τεθνεώτων, τῶν μὲν ἡρώων, Ἀκαστός ἐστιν ὁ Πελίου. δεύτερος, ὁ Σύριος Φερεικῆς, ὁ τὴν γενεαλογίαν συγγράψας, ὃν καὶ λέγουσι γεννικῶς τὴν συμφορὰν ἐνεγκῆν. τρίτος, ὁ Ῥωμαίων πολλὰκις ὑπατεύσας Σύλας, ἥδη σφόδρα γηραὶς ὢν, ὡς καὶ Ἐπαφρόδιτος, διὰ τὴν τύχην ἐπωνομάζετο. Aristoteles tom. ii. fol. 527. Pausanias libro i. Theod. Orat. i. Ælianus libro iv. Var. hist. cap. 28. dicit propter impietatem in Deos illum in infandum hunc morbum incidisse. *Elmenh.*

Scabrem] Sic correxi e libro scripto. Vulgo ubique *scabiei*. Varro Manio: 'Ager derelinqueretur, ac

periret squalē scabreque: illuvie et vastitudine.' Virgilius Ciri: 'Quem te tam tristibus illis Sordibus, et scabre patiar tabescere tali.' *Colv.* *Scabrem* quoque legit Vossius in Etymol. ubi vide plura de voce 'scaures.' De 'scabie' aiunt in Fabri Thes. 'quod non conveniat cum serpentium cute.' Hoc non intelligo, quid velit. Vide ad Met. lib. ix. p. 604. *Oud.*

Leodamantem] Si Diogenem sequeris, scribes, *Hermodamantem*. Verba ejus jam notabo. *Colv.*

Creophyli discipulum] Ms. *erropoli*. Bas. 1. marg. *Creopili*: aliæ editiones, *Creophili*. Diogenes, Κρεοφίλου. Sed scribendum *Creophyli*: ut ibi bene notatum ab Isaaco Hortibono diligentiae doctrinaeque magnæ viro, et laudatus locus Callimachi: 'Ομήρειον δὲ καλεῖται Γράμμα' Κρεοφύλῳ, Ζεὺ φίλε, τοῦτο μέγα. Noster Leodamantem Creophyli discipulum facit: Laërtius Hermodamantem ejusdem nepotem. Verba ejus ad hunc et præcedentem locum: Καὶ ἤκουσεν Ἑρμοδάμαντος τοῦ ἀπογόνου Κρεοφύλου. *Idem*. Certum igitur est, vel errasse Auctorem, vel, quod malo, ex Laërtio, Jamblichō, Porphyrio, &c. emendandum. Adi Menag. ad Laërt. lib. viii. § 2. Rittersh. ad Malch. p. 3. lib. xiv. *Hermodamas* ille ab aliis etiam vocatur *Creophylus*, ut diserte ait Jamblichus. Quid si legamus ergo *Hermodamantem* vel *Leodamantem* (ut memoria deceperit Apuleium) *Creophylum* dictum alii vel aliis. Ceterum in Edd. vett. exstat *Creopili*. Al. *Creophili*. Pith. *Compili* et mox *Copilus*. Sed vide ibidem Menagium. Apud eosdem scriptores æque ut apud Nostrum *Creophylus* audit *Homeri hospes*, quod indicio est, hæc verba ab Auctore, dum scribebat, ex antiquiore scriptore excerpta fuisse. *Oud.* Si ab Appuleio profecta esset lectio, quam proponit Vir Doct. Auctor dixisset, puto, *Leodamantem*, *Creophylum* dictum aliis, qui *Leodamas*, non, qui *Creophylus*. Cum autem in

ipso philosophi nomine errasse Auctorem constet, quidni et hic memoria deceptum fuisse dicamus? Ceterum de Pythagoræ præceptoribus vide Harles. ad Fabric. Bibl. Gr. l. ii. c. 12. vol. i. p. 756. et peculiariter de Hermodamante s. Creophylo, qui ibi citantur, Stanlei Hist. Phil. p. viii. c. 2. Brucker. i. p. 998. not. g. J. B.

§ 5 *Quæ volantia*, &c.] Tzetzes chil. x. hist. 345. 'Ο Ὀμηρος πτερόντα τὰ ἐπη ὀνομάζει, ἥ ὅτι ἡ φωνὴ ἐστὶ τις πληθὺς τοῦ ἀέρος. Τὰ πτερωτά τε πέτονται ὁμοίως ἐν ἀέρι. Ἐἴτε μὴν, ὥς ταχύτατα, πτερόντα εἰρήκει. οὐ γάρ ἐστι ταχύτερον, οὐδὲ πτερόν τοῦ λόγου. Εἰς γάδειρα πορεύσομαι, καὶ γὰρ καὶ πορρωτέρω' Ἐν βραχυτάτῃ τῇ ῥοπῇ λέγειν εἰμὶ τοῖς λόγοις. Πόσαις δὲ ἡμέραις πτερωτὸν ἀφίκεται γαδείροις. *Elmenh.* Apol. i. 'Verba ita uti poëtæ aiunt, pinnis apta vulgo volarent.' Poëtam munit illum, 'quo minor est, quisquis maximus est hominum,' qui ἔπεα πτερόντα, verba alata, dixit. Et Odys. φ. τῇ δ' ἔπτερος ἔπλετο μῦθος, id est, 'huic pennis dicta carebant:' hoc est, haud longius avolabant. Plautus Amphit. A. i. Sc. 1. 'Vox mihi ad aures advolavit. So. Næ ego homo infelix fui, qui non alas intervelli, voluerem vocem gestito.' *Brant.* Ex citato Nostri loco in Apol. patet non opus esse cum Rittershusio ibid. legere poëta adpellat, scil. Homerus. *Oud.*

Intra m. candentium dentium pr.] Adi Agell. Noct. Attic. lib. i. c. 15. *Brant.*

Sapientiæ rudimentum] Pythagoras a Leonte Phliasiarum tyranno interrogatus quisnam esset: philosophum se esse respondit, cum id genus studii homines prius sapientes vocarentur, ejus disciplinæ ac institutionis ordinem eleganter habes a Gellio traditum Noct. lib. i. cap. 9. Hi autem qui taciturnitatem discebant ἀκουστικοὶ dicebantur, i. e. auditores: nec minus tacebant quam biennium:

et plurima de hac re Gellius, ac permulti alii. *Pyrrh.*

Vocem desuescebant] Vide Nonium, 'desnevi.' *Brant.* Scil. Pythagoras, pro desuefaciebat. Sed perinde est. Adi Fabri Thes. in vocibus 'adsuesco,' 'consuesco,' 'desuesco.' *Oud.*

Quinq. exilio vocis pun.] In Margarita Poëtica legitur, *in exilium vocis pun.* bene: id est, in modum exilii cuiusdam: qualem locutionem notavimus latius supra ad lib. II. *Metam. Colo. Flor. q. v. exilium v. alii, q. v. in exilio vocis.* Tzetzes *περί τῆς Πυθαγορείας σιωπῆς* Chil. VII. hist. 116. 'Ὁ Πυθαγόρας κορυφὴν πάσης φιλοσοφίας τὴν σιωπὴν ἐνόμιζε, καὶ τὸ κρατεῖν τῆς γλώττης, "Ὅταν μετὰ συμπέρασμα πάσης φιλοσοφίας, καὶ τὸ σιγᾶν πενταετῶς ἐδίδασκε τοῖς μύστοις Βραχέσι κατορθούμενον ἐπιρρυθμήτοις ἔγαν. *Elmenh. Servius,* ad hoc Virgilii x. *Æneid.* 'Tacitis regnavit Amyclis,' 'Pythagorica virtus est quinquennale silentium.' *Brant.* Nescio cur Colvio temere ad sensum præbuerint viri docti, cum eo reponentes e Margarita Poëtica *in exilium vocis pun.* cum Mss.

et Edd. priores recte habeant *velut exilio.* Rittershus. dicto Porphyrii loco *veluti exs.* Obvia est locutio 'exsilio punire,' ut in Deo Socr. p. 296. Colv. si ibi sana est lectio. Vir Doctus in Misc. Observ. vol. v. tom. III. p. 115. legit *in quinquenne veluti exilium.* Non male, nec opus tamen. Pith. *puniebatur.* ibi mox deest nihil. *Oud.*

Plato Pythagorissat] Nam Pythagoræ, Socratis et Platonis eadem ferme est secta et doctrina. Est autem aliud proverbium Græcum, quo dicitur Platonem Philonissare vel Philonem Platonissare. Platonis dogma postmodum Apuleius docet in lib. de ejus dogmate: et Laërtius amplissime: et Marsilius Ficinus. *Pyrrh.*

Silentii laudem] Apuleius Platoniscus fuit, laudatque hic dicendi modestiam, nam (ut ille ait) 'optimus est homini linguæ thesaurus, et ingens Gratia, quæ cunctis mensurat singula verbis.' Tacensque (ut Euripides inquit) ubi opus est, et opportuna loquens. *Idem.*

FLORIDORUM LIB. III.

NUM. XVI. *Principes A.V.*] Sic disertim in membranaceo nostro. Vulgati, *Principes Augusti.* Non male Lipsius, *principes Af.* id est, *Africæ:* quæ lectio Tertulliani ipsiusque Apuleii auctoritate nititur. Sed notas, quæ in veteri libro, legerim, *Principes Augustæ urbis:* vel, *amplissimæ urbis.* Nam coloniarum sæpius Augustæ vocatæ. Principes urbis, ut Principes civitatis. Quintilianus Declam. cccI. 'Quomodo hanc invidiam potuisset ferre paupertas, si occidere filia mea voluisset inter principes civitatis?' Ainnæus Cornutus ad Italium de Vir-

gilio lib. IV. 'Jamque exemplo tuo etiam principes civitatum et Poëtæ incipient similia fingere:' apud Sosip. Charisium. Gellius I. XVIII. 'Et illustre Lacedæmonii consilium dedisse dicit virum indidem civitatis ejusdem principem.' Noster supra *Metam.* lib. II. 'Cave diligenter, principum civitatis hujus filii cadaver a malis Harpyis probe custodias.' *Colv.* *Augusti* nomen est felicitatis, quod tamen a Cæsare differre ex Amiano tradit Andreas Halsatus eruditissimus in tres posteriores Codicis libros. *Pyrrh.* Plane inepti, qui exprimi his

notis (A. V.) arbitrati, *Principes Augusti*. Principes A. V. id est Africæ viri. Tertull. de Pallio et Apul. paulo post: 'Landator mihi apud Principes Africæ viros.' Quo referendum, quod deinde sequitur: 'Optimi magistratus, et benivolentissimi principes.' Et: 'placere ordini, probari magistratibus et principibus.' Wower. *Principes Africæ viri*] Sic recte memb. Flor. et Lipsius lib. i. Elect. cap. 18. Infra, 'Landator mihi,' &c. *Elmenh.* Pith. *princeps A. V.* Ed. Vicent. *princeps Augusti*. Junt. pr. Ald. Bas. *principes Augusti*, quod adjective capere videtur. I. Pyrrhus. Recte vero Lipsius et Wower. cum Lindenbrogio, G. Vossio, *Elmenh.* &c. A. V. explicant *Africæ Viri*, quod infra ipsum repetit. Edd. Junt. post. Vulc. Scal. *principes A.* vel *AFR.* sive *Africæ*: cum Lipsio et Tertull. de Pallio c. 1. ubi vide. Perinde cum sit, Mstos sequi præstat. Ceterum paulo ante pro *vobis* Pith. habet *ros*. Oud.

Postulastis] A municipibus vel a toto Senatu. Mox Strabonem Æmilianum, virum consularem 'postulasse,' ait, 'locum celebrem ipsius statuæ' sc. a senatu: ubi vide Colvium. Sic Imp. Antoninus Philosophus I. Rustico 'post obitum statuam a senatu postulavit:' teste I. Capitol. cap. 3. *Idem*.

Persianas aquas] Aquarum medicamentum varias species habes apud Plin. l. xxxi. cap. 11. *Pyrrh.* Ab auctore vel possessore Persio, cujus meminit N. xviii. forsitan ita dictæ fuere hæ aquæ: quemadmodum multa balnea sic suum habebant nomen. Vide Comm. ad Gell. iii. 1. 'ad balneas Sitias;' Athenis, non Romæ, ut somniant intpp. Oud.

Nihil tantum] Hæc nunc primum e veteri nostro addidimus: in nullo vulgatorum erant. Et sic certe elegantior hic locus multo, quam ut ante. Colv. Apol. ii. in princ. 'qui non

modo ullo facto, sed ne tantulo quidem meo dicto læsus.' M. Tul. lib. i. Epist. 14. ad Attic. 'ut huic vix tantulæ epistolæ tempus habuerim:' et lib. xv. Epist. 27. 'Nec quicquam posthac non modo tantum, sed ne tantulum quidem præterieris.' Pro domo sua: 'Quod enim est in terris commune tantum tantulumne consilium, quod non,' &c. *Brant.* Alio sensu *tantus* et *tantulus* jungit Plaut. in Pæn. A. i. Sc. 2. vs. 61. 'Tantula tanta verba facit:' id est, tam parva et humilis mulier tam grandia loquitur. J. B.

Philemone] Philemon a Quintiliano in cap. de copia, Menandro secundum traditur, quamvis pravis suorum temporum judiciis prælatus fuerit. *Pyrrh.*

Poëta hic fuit Ph.] Vide Ægellium lib. xvii. c. 4. Mediam comædiam etiam scripsit Heniochus, ut refert Suidas et Lucanus, ut observat auctor incertus in ejus vita. Antoninus Imp. de vita sua lib. ii. pag. 193. Πρωτων αἱ τραγωδίαι παρήχθησαν ὑπομνηστικά τῶν συμβαινόντων, καὶ ὅτι ταῦτα οὕτω πέφυκε γίνεσθαι καὶ ὅτι, οἷς ἐπὶ τῆς σκηνῆς ψυγαγωγέισθε, τούτοις μὴ ἄχθεσθε ἐπὶ τῆς μείζονος σκηνῆς· ὁρᾶτε ὅτι οὕτω δεῖ ταῦτα περαινέσθαι, καὶ ὅτι φέρουσιν αὐτὰ καὶ οἱ κεκραγότες· Ἰὼ κιθαριῶν. καὶ λέγεται δὲ τίνα ὑπὸ τῶν τὰ δράματα ποιούντων χρησίμως. οἷόν ἐστιν ἐκείνο μάλιστα· Εἰ δ' ἡμελήθη ἐκ θεῶν καὶ παῖδ' ἐμῷ. Ἐχει λόγον καὶ τοῦτο· καὶ πάλιν· Τοῖς πράγμασιν γὰρ οὐχ ὀυμείσθαι, καὶ βλοῦν θερίζειν ὥστε καρπύμον στάχυν· καὶ ὅσα τοιαῦτα. Μετὰ δὲ τὴν τραγωδίαν ἡ ἀρχαία κωμῳδία παρήχθη, παιδαγωγικὴν παρῥησίαν ἔχουσα καὶ τῆς ἀτυφίας οὐκ ἀχρήστως δι' αὐτῆς τῆς εὐθυβῆρμος ὑπομνήσκουσα. πρὸς οἷόν τι καὶ Διογένης ταυτὶ παρελάμβανε. μετὰ ταῦτα τίς ἡ μέση κωμῳδία, καὶ λοιπὸν ἡ νέα πρὸς τί ποτε παρείληπται ἢ κατ' ὀλίγον ἐπὶ τὴν ἐκ μιμήσεως φιλοτεχνίαν ὑπερβῆναι ἐπίστησον. *Elmenh.*

Cum Menandro] Menander novam

comœdiam scripsit. De nova et veteri multa egregie Donatus in Terentium. De Menandro hæc Ovidius: 'Dum fallax servus, durus pater, improba lena vixerit et meretrix blanda, Menander erit.' *Pyrrh.*

In scena dictavit] F. *in scenam.* Brant. Recte: scilicet ut in scena agerentur, uti bene interpretatus est Floridus, licet vulgatam lectionem, quæ id non significat, retineat. Pith. *in ceram.* De vi præpositionis *in* cum accusat, diximus alibi. Posset *in scena* explicari, quia id egit Philemon, et ipse populo prius recitavit in theatro comœdias, quam ab histrionibus in scena agebantur; ut hoc ipso fragmento patet, et mos erat poetarum. *Oud.*

Pudet dicere] Gell. Noct. Att. lib. xvii. cap. 4. 'Menander a Philemone, nequaquam pari scriptore, in certaminibus comœdiarum ambitu gratiaque, et factionibus sæpenumero vincebatur. Eum cum forte habuisset obviam, Quæso, inquit, Philemo, bona venia, dic mihi, cum me vincis, non erubescis?' *Colv.*

§ 2 *Agnatos lucide explicatos]* Vox *agnatos* non alio hic sine adhibita, quam fuerat in fabula Davus, nempe ut turbet omnia. Forte an *actus* Auctor scripserit, notum in fabulis vocabulum, ut et alia hic posita, vel ἥθη, aut πάθος, similis vox Græca hic hæsit, quanquam in priorem sententiam magis inclinet opinio nostra. *Steweck.* Ms. *adgnatos.* Conjeci ante annos aliquot, legendum videri, *ac nodos luc. expl.* ut apud Horat. in hac eadem re: 'Neve minor, neu sit quinto productior actu Fabula, quæ posci vult et spectata reponi. Nec Deus intersit nisi dignus vindice nodus.' Ubi bene notatum ab Achille Statio hunc Nodum ab Aristotele libro de Poëtica arte, δέσιν seu πλοκὴν dici. Sed jam vulgatam scripturam ferendam putem; si per *Agnatos lucide explicatos* intelligamus affines, consanguineos sese mutuo recognes-

centes, agnoscentes, quod in comœdiis sæpius accidere, testes nobis Plautus et Terentius: in quibus huiusce rei plurima exempla. *Colv.* Non explico quid sit illud *agnatos luc. expl.* Profecto, ut vere dicam, aqua hic mihi hæret. *Roald.* De hoc loco quid dicam non habeo, nisi quod sit a Colvio vulgata hæc lectio perperam et correctæ et defensiva. Sane qui locum diligentius considerat, inveniet, eum loqui de aliqua Comœdiæ parte. Laudat enim in Philemonis Comœdiis, primum argumenta, tum agnatos (pro quo temporis causa fingamus legendum *actus*) ordine et perspicue propositos, inde personas rebus competentes, itemque sententias morales, joca et seria. Qui *agnitos* maluit eos ego nihil nisi occasionem multa corradendi et undique comportandi aucupari existimo. *Sciopp. in Symb.* Ita libri vulgati. Recentiores editiones, *ac nodos lucide.* Sed omnino legendum, *agnitos lucide expl.* Casanbonus corrigendum censuit *agnitus*, id est, agnitiones. Refer ad expositorum agnitiones in fabulis, quæ frequentes in veteribus comœdiis, quarum summa laus, si hac parte exactæ. Vide Aristot. de Poëtica cap. 11. *Wower.* Sic *Pyrrhi* editio et *Flor. 2.* Aldus *agnitos l. e.* Colvius *ac nodos l. e.* Schottus *gnatos l. e.* Casanbonus *agnitos l. e.* quem vide ad Apologiam p. 165. *Elmenh. F.* *ac gnatos.* Burm. Vulgarem lectionem constanter servant Mss. In Lipsiano et Pith. etiam *adgnatos.* Auctor sine dubio intelligit ἀναγνωρίσεις agnatorum et consanguineorum, vel filiorum expositorum, quæ priscis comœdiis pars erat operosissima, sed et optima, et qua sese totius fabulæ intricata explicabant *argumenta*, quare his illas bene App. subdit: confer Bourdelot. ad Heliodor. p. 99. Perperam igitur Colvius prius conjecit scribendum *ac nodos*, quod probat Piccart. *Peric. Crit. c. 16.* et expressere Vulc. et Scal. Sed ipse Colv. bene se cor-

rexit. Pejus multo, licet alios increpet, Scioppius in Symb. proposuit *actus*, et jam ante Stewech. Scottus frustra in Observ. lib. i. c. 5. harioletus est *agnatos* vel *gnatos* l. *expiscatos*. Nec melius Scipio Gentilis Parerg. ad Pand. lib. i. c. 37. *dramatas* l. *explicatas*. Wower. *agnitos*. Casaubon. *agnitus*, i. e. ἀγνώστους, quæ in eandem recidunt sententiam. Oud.

Loca] Tam certum est scribendum, *joca*, quam Solem meridianum calere. Depravarunt isti, qui nesciverunt Sallustium et alios *joca* neutro genere dixisse. Sed illos ego ad Nonium Marcellum et similes Grammaticos remitto. Stewech. *Joca* n. i. s. Roald. Inepte Mss. et Edd. O. præter Edd. Bas. sec. Colv. Elm. &c. habent *loca*. Monuere jam Becich. Stew. Roald. Scott. et Sciopp. Patet id ex oppositione τῶν *seria*: quæ sexcenties conjunguntur. *Joca* pro *jocos*, ut *loca* et *locos* adhibuere multi et in his Sallust. B. Jug. cap. 96. ‘*Joca* atque *seria*.’ Anson. Parent. vii. ‘*joca* *seria* mixti,’ et Prof. vii. 2. ‘*dies festos, joca, vota, ludum*.’ V. Non. Marc. Indisc. Gen. in *Jocus*. Serg. in Donat. p. 1842. Ed. Putsch. Oud. Plurali Cicero uti amat neutro *joca*. Vid. Phil. ii. 4. de Finib. ii. 26. Epp. ad Att. xiv. 15. Sunt vero etiam *joci* et *jocos* bonæ Latinitatis. Vid. Liv. v. 49. Vell. Pat. ii. 67. J. B.

Utī err. conc. amores] Eleganter. Amor enim animi error est. Plautus Merc. A. i. Sc. 1. ‘Sed amori accedunt etiam hæc quæ dixi minus Insomnia, ærumna, error, terror, fuga.’ Elmenh.

Reliq. a. variis postul. &c. perlecturum] In his nulla est constructio, desuntque *promisit se*, vel tale quid, quod supplet in interpretatione Floridus. Pro *variis* Ms. Pith. et Edd. O. ante Colv. *vanis*. Unde Frnterius Veris. lib. ii. c. 17. conjecit *convenis* *postulantibus*, vel, *vanis* *postulatibus*. Frustra, uti et Colv. Nam his emen-

dationibus nihil juvatur sensus, ant impletur constructio. Optime Vir Doctus ad marg. Ed. Junt. post. pro *variis* adscriptis *annuit* sc. se *perlecturum*: ut est in Mss. et Edd. ante Vulcan. non *perrecturum*, quod sine dubio, ortum e typographi errore, retentum est; quia Edd. non cepere mentem Auctoris, præterquam Floridus. Oud. Quod autem ad Græcismum illum attinet omissi ante infinitivum accusativi pronominis, eum a Cicerone quoque esse adscitum contra Weiskium defendit et exemplis Doct. Matthiæ De Anacoluthis apud Ciceronem in Analect. Litt. a Wolfio editis vol. ii. p. 2. J. B.

§ 3 *Annuit locum cessui*] Ipsum mihi Thalem Milesium judicem da, nunquam sensum eorum verborum eruat: neque idem neget recte me emendare, *ambit locum cessui*: id est flagitat, petit, causa depravatæ et intricatæ sententiæ, quod in optimis libris perscriptum fuerit *amvit*. ‘*Locum cessui*’ dicit, quemadmodum et libris superioribus ‘oleum unctui, tunicam indutui, baltheum cinctui, pallium amictui.’ Stewech. Ms. *sexui*. Colv. Scribe et distingue: *Serus adveniens amicis annuit; locum sessui impertiunt*. Wowerius. Lege cum Fulvio, s. *amicus amicis annuit, locum sessui impertiunt*. Elmenh. Nutu locum postulat. Pyrrh. Recte Wowerius secutus est Scriver. Vulgo male editur *amicus annuit locum sessui*, quod interpretatur Pyrrhus. Sed id Latinum non credo. ‘*Annuere*’ enim ‘*locum amicis*’ posset tantum significare, concedere. Vid. ad Met. lib. x. p. 715. a. Virg. Æn. i. 254. ‘*cæli quibus adnuis arcem*.’ *Amicus* tamen exstat in Mss. Florent. Lips. Fulv. Pith. quare non inepte legit Stewech. *adv. amicis ambit locum sessui*, quamvis male *cessui* habeat, cum Ed. Paris. Quid velit Elmenh. nescio. *Serus adveniens* non est mutandum. Qui sero advenit, locis jam occupatis, *annuit* ami-

cis, in signum scilicet, ut velint recedere, sive *nulu loquitur* e longinquo nempe : illi enim potuerunt sedere in medio cuneo. Hi autem locum sessui impertiunt. Floridus frigide inseruit suis. Dein *sensui* est in Ed. Vicent. al. *sensui* vitiose, monente Becich. Ep. 99. *Inpartiant* quoque Edd. Vett. Oud.

Excuneati] Loco dimoti : cunei sunt ordines graduum theatralium. *Pyrrh.* Lego *excuriati*. Varro Hippocione aut *ἱπποσύνη* : 'Apollonium ideo excuriavit, quia nihil habebat.' Nonius, *excuriari*. Sed non male *excuneati*. Brant. *Excuneati*, i. e. Extra cuneum sessorium stantes. V. Salm. ad Solin. p. 919. Ed. vet. 645. Ed. ult. Frustra ergo prodidit ineptam conjecturam Brantius. Oud.

Farto toto theatro] Idem vetus, *arto toto theatro* : quod non probo. Vulgatam enim lectionem asserit Seneca Epist. LXXVI. 'Quoties scholam intravi præter ipsum theatrum Neapolitanorum, ut scis, transeundum est Metronactis petentibus domum. Illud quidem fartum est : et hoc ingenti studio, quis sit Pithaulus bonus iudicatur.' Colv. V. C. *arto toto theatro* quæ scriptura Colvio licet improbetur, verissimam tamen confidenter affirmarim. Horat. lib. I. Ep. 2. 'Hos ediscit, et hos arto stipata theatro Spectat Roma potens.' *Arto theatro* propter multorum hominum in eo concursum. Brant. Seneca : 'theatrum illud quam fartum est.' Chrysostomus proemio in Johannem καὶ ἴδοις τὴν ἀλόκληρον θέατρον μυριάδων πολλῶν. *Elmenh.* In Horatii loco a Brantio cit. contra *farto* malit Tollius. Mss. reliqui cum h. l. servant *farto*, recte id defendit Colvius e Seneca. Hinc in eadem re, Noster lib. III. Met. 'aditus etiam et tectum' (theatri) 'omne fartim stipaverant.' Oud.

Prioribus gnaris] Vide ad Met. lib. VII. p. 493. b. Prave igitur Wower. tacite edidit *priorum*. Idem.

Ad conductum] Scil. diem, ut apud

Plaut. in *Circulione*, alii libri habent *conductum*. *Pyrrh.*

In suo sibi lect.] Id est, sine teste mortuum, ut Seneca in quadam epistola de eo, qui inventus est glandula inguinæ suffocatus.' Idem.

Commodum] Tunc, ut prius sæpe. Idem.

Formosæ mortis] Ita pene Plato est mortuus, et dicimus voce vernacula : pulchra morte mortuum esse aliquem. Idem.

§ 4 *Veram fabulam consummasse*] Inscriptio vetus apud Gruterum fol. 742. JAM. MEA. PERACTA. MOX. VESTRA. AGETUR. FABULA. VALETE. ET PLAUDITE. Seneca epist. LXXVII. 'Quomodo fabula sis vita, non quam diu, sed quam bene acta sit, refert. Nihil ad rem pertinet quo loco desinas. Quandocunque voles desine, tantum bonam clausulam impone.' Cicero in Catone Majore : 'Quod cuique temporis ad vivendum datur, eo debet contentus esse, neque enim histrioni, ut placeat, peragenda est fabula, modo in quocunque fuerit actu probetur : neque sapienti usque plaudite vivendum.' Sic Augustus jussit, ut se defuncto patres plauderent, quo mandato mortales res irrisit. Suetonius Augusto cap. 99. Cedrenus in Annalibus fol. 150. *Elmenh.*

Funebrem facem] Rom. Ven. *fun. facere*. De cereis, facibus funebribus dictum late lectissimo Lipsio ad Annal. Taciti. Sed illud adhuc dignum notatu, quod Isidorus scribit, 'Fusus dictum a funibus accensis, quos ante feretrum papyris circumdatos ferebant : quia etiam de eodem genere facis seu cerei locus Antipatri lib. VI. Epigrammat. Græcorum : Λαμπάδα κηροχίτωνα, Κρόνον τυφίρεα λύχρον, Σχολίφ καὶ λεπτή σφιγγόμενον παπύρω. Colv. Ovidius II. Fastor. 'Conde tuas, Hymenææ, faces et ab ignibus atris Aufer, habent alias mæsta sepulcra faces.' Et in Epist. Cydippes : 'Et face pro thalami fax mihi mortis

adest.' Martial. lib. VIII. Epigram. 43. Heliodorus pag. 112. καὶ δ᾿ ἄδες, αἱ τὸ γαμήλιον ἐκλάμψασαί φῶς, αὐταὶ καὶ τὴν ἐπικηΐδιον πυρκαϊάν ἐξήπτων. Festus in 'Facem.' Elmenh.

Legenda ejus esse nunc ossa] Colligenda ossa de more Veterum, ut Osiridis ossa quæsitæ. *Pyrrh.* Solebant Veteres ubi rogi extinctus erat, colligere reliquias et ossa, quod unica voce dicebatur *ossilegium*, unde et ossa lecta. Propert. lib. II. 'Vix venit extremo qui legat ossa die.' Elmenh. In *legenda ossa*, carmina κακοῦς ἡλίαν observat D'Orvill. ad Charit. p. 397. Oud.

Talum] Id est, ossiculum quod vertebra pedis ligatum corpus sustinet. *Pyrrh.*

Destringerem] Dilocationem describit. *Idem.*

Exquæ eo luxu adhuc fluxus est] Ut constet allusio, luxum pro luxatione dixit. Luxatio, στρέμμα, λυγισμός, cum articulus ejectus. Ita enim Latini loquuntur. Scribonius Largus: 'Ad luxatum omne et ejectum et expositum articulamentum.' Imitatione Græcorum, qui simili modo ἐκβάλλειν. *Wower.* Luxus pro luxatione nusquam occurrit. Nil temere tamen muto, quia *luxus* adject. aliquoties usurpatur pro *luxato*. Vid. Præs. Bynkerhoek. Obs. Jur. Rom. lib. III. cap. I. Hinc Mart. Cap. lib. IX. pag. 310. ut concipiunt Mss. omnes 'Fidibusque luxa Fescennina prodeant.' Sed et in Glossis: 'Luxum, στρέμμα, λυγισμός.' An ergo et hic *luxo*: quomodo salva manebit quoque Auctoris captata allusio 'ex luxu fluxus.' Oud.

Plaga] Apertura facta, ut mederetur talo. *Pyrrh.*

Clauditem] Claudicationem, recens verbum. *Idem.*

§ 5 *Gratias dicerem—preces dixeram*] Vocum allusiones ita crebræ in his Floridis, ut non sine studio quæsitæ videantur, eoque merito suspicatus, et hoc loco Appuleium id secutum,

ac scripsisse, *præces direxeram*: loquutione in constitutionibus imperatorum obvia, et in libellis Principi, aut Senatui porrigendis plus satis frequentata. *Stewech.* F. *gratias dicerem*. Brant. Perverse uterque. Patet Auctorem, pro perpetuo suo more, ludere in eodem verbo. Quod etiam in usu scriptoribus optimis. V. ad Cæs. lib. VI. B. G. cap. 34. et passim. Oud.

Gratia] Oblata melior gratiorque quam petita. Locus ex Cicerone in Verrem locupletabilis, dum ait, 'emere malo, quam rogare,' et alia. *Pyrrh.*

Id est, ut usquequaque esset grat.] Temere tales interpretationes suspectas solent habere viri docti. Vide ad Met. lib. I. p. 42. In Pith. est *idem ut*. Oud. Ita in Epist. I. Cic. ad Q. Fratr. lib. I. p. 1058. ed. Ern. 'divinæ ejusdam virtutis esse videtur, id est, tuæ: τὰ id est, tuæ sine ulla auctoritate et pravo omnino judicio ejecit Doct. Matthiæ in Selectarum Cic. Epp. editione, quam in usum Scholarum curavit. (Lips. 1816.) summo jure reprehensus a censore Jenensi in Jenaische Allg. Literatur Zeitung N. 73. April 1818. p. 123. J. B.

Neque enim levi, &c.] Seneca de beneficiis lib. II. c. 1. 'Non tulit gratis, qui, cum rogasset, accepit. Quoniam quidem ut majoribus nostris gravissimis viris visum est, nulla res carius constat, quam quæ precibus empta est.' Elmenh.

Emerere velis] Vulg. *emere potius velis*. Colv. Td *potius* adjeci ex Romano codice. Elmenh. Mss. Florent. Lips. Edd. Colv. Vulc. Scal. non habent τὸ *potius*, quod sine ullo judicio rursus Elmenh. intrusit ex Edd. prioribus: unde remansit in seqq. Sed eleganter *potius* et *magis* per ellipsin omittuntur, ut apud Græcos μάλλον; quod oblitus erat H. Stephanus quum in Apollon. Rh. lib. II. vs. 225. pro

ῥεῖα, &c. ἡ κείνας volebat legi ῥεῖον. cf. Bos. de Ellipsi p. 373. &c. Vide Stewech. ad Veget. lib. III. cap. 23. Weitz. ad Val. Flacc. VII. 428. et quos laudant Burmann. ad Vell. Pat. lib. II. cap. 129. et Cort. ad Sallust. B. Catil. cap. 8. pluribusque locis. Gell. lib. II. cap. 7. 'declinanda sensim, quam respuenda.' VII. 3. 'injurias præcavisse justum est, quam expectavisse.' Pomp. Mel. lib. III. cap. 10. 'quos serpere quam ingredi referunt:' verum Edd. O. vett. addunt *magis*, at Mss. cuncti *potius*. Colum. lib. III. cap. 2. 27. 'amplitudine alioquin nvarum, quam numero fertilis:' sic Mss. vulgo *magis*. in Sang. *alii cui*. Catal. Burm. Spec. pag. 18. 'Atque hostes gladio, quam lanas fundere fuso.' Sed ibi leg. est *non*. Noster in Apol. p. 33. ed. Pric. 'susceptum officii gratia, quam lucri caussa docebo.' Apud Val. Max. lib. VI. cap. 6. § 1. 'incertum Ptolemæum reddiderunt, patrisne fortuna magis, an tutoris majestate gloriari deberet,' in Ms. Harlem. deest quoque *magis*. Oud. Vide de hac ellipsi etiam Staveren. ad Nep. Datam. cap. 8. § 1. Arntzen. ad Plinii Paneg. p. 75. V. D. in Misc. Obs. vol. IV. tom. III. p. 411. Ceterum non ita cum Nonio Marc. et Euphrasio accipiendum esse locum Terent. Eun. prol. vs. 2. monuerunt jam Bentlei. Ruhnken. alii. J. B.

Quem qui laboriose] Id est, is qui aliquem laboriose exoraverit sibi debet. *Pyrrh.*

[§ 6 *Sed nunc*] Minus bene Scioppius putat, hic aliud incipere fragmentum. Gratias enim pro statua agere pergit. Oud.

Impræsentiarum] Hanc vocem nonnulli acutiores fugiunt, qua plerique tamen probatissimi auctores utuntur. *Pyrrh.* Aliud fragmentum. Verbum hoc *Impræsentiarum* prorsus sordidum et barbarum est, et nisi me omnia fallunt, a posterioris demum ætatis

hominibus in hunc ipsum, in Tacitum, in Cornelium Nepotem limatissimum auctorem, in alios denique probos scriptores illatum; quo qui capiuntur, quis eos, ut maxime se doctos et elegantes putent, non credat posse, quod Catullus scribit, *Ægroticulum lingere carnificis? Sciopp. in Symb.* Hæc vox quater et decies occurrit apud Appuleium. Quis igitur credat Scioppio, hanc vocem non apud Nepotem modo, sed etiam ceteros auctores, inque iis Nostrum, proscrubenti, et librariorum barbarismo soli imputanti. Mihi potius cum aliis viris doctis videtur esse Romanorum idiotismus, ut natus fuerit ex ellipsi *tempore vel contracte ex in præsentia rerum*. Vide, præter Ind. Elmenh. et Bosii ad Nepotem, Perizonii disert. ad Sanctii Minerv. II. 3. 8. et Grunerum in Act. Jen. v. 4. p. 212. Oud.

Scitis cum hodie nobiscum probare] Nisi egregie fallor, dixerit Auctor, *sitis eum hodie vobis comprobare*: ut enim 'sitis' pro 'siveritis,' ita 'scis' pro 'scieris,' 'venis' pro 'veneris,' item alia antiquitus simili contractione formabant. Nonnunquam et duæ voces in unam conglutinabant: ut 'sodes' pro 'si audes,' 'sis' pro 'si vis:' 'illico' pro 'in loco:' testes Cicero, Nonius, Festus. Quod ad explicationem emendationis reliquæ, veniam petit Appuleius a Senatu Carthaginiensi, et principibus Aphricæ, permitterent in hac oratione, quæ gratis agendis, pro statua sibi a Senatu decreta, destinata fuerat, aliqua adspargere in laudem proconsulis Æmiliani. Quam ejus rei causam dicere nititur, eam verba sequentia non exprimunt. Vide nam recte a nobis castigata, *Est enim in studiis tanto hic prænobilior proprio ingenio, quam patritio consulatu, cui conjecturæ meæ post comperi prævalere Berroald. codicis lectionem: Est enim in studiis tantus, ut prænobilior sit pro-*

prio ingenio, quam patritio consulatu. Stewech. Hæc non sine sensu commo-
modo leguntur: tamen melius puta-
vimus, *Si scitis eum ho. nob. pr. vel, si
iseum hodie vobiscum probavit.* Colvius.
Flor. et Rom. *sitis e. h. n. alii, sultis
e. h. Elmenhorstius.* Scriver. edidit,
Si itis eum hodie nobiscum probare:
quam lectionem, a Vulcanio profec-
tam, vereor ut quis probare possit.
Nam eo hoc sensu quidem sæpe oc-
currit cum Supino, ut paullo infra
patebit, sed cum Infinitivo non nisi
propria significatione, ut 'eo visere,'
'introiit videre' pro ad videndum.
'Eo probare' pro laudaturus sum vel
'probatum eo' non Latinum esse
credo. In Ms. Florent. et Ed. Rom.
sitis exaratur, in Lips. Pith. et Edd.
prioribus *scitis*. Hinc Colvio et Lip-
sio placuit *si scitis eum h. n. p.* vel *si
is eum h. vobiscum probavit.* Mihi non
dubium est, quin *eum* debeat respi-
cere ad Æmilianum. Nam sequitur
ilico 'Est enim vir,' &c. Hoc quo-
que vidit Stewech. Sed *sitis* pro *si-
veritis*, quod ille vult, durum est, li-
cet *sim* in Præs. Subj. apud Prop-
ert. lib. II. 15. 4. placuerit Scalig-
ero, Passeratio, aliis. Præstaret
tamen *si siritis*, a *sim*, pro *siverim*, an-
tiqua inflectione, de qua vide Gro-
nov. et Drakenb. ad Liv. I. I. c. 32.
Alii, ut Schickerad. legunt *sultis eum*.
Videndum, num *sitis* poni possit pro
si velitis; ut *sis* pro *si vis*. Oud.

Patrito consulatu] *Patricio* vel *pa-
tritio* est in Mss. Florent. Beroald.
Lips. et Edd. Vett. quod nequaquam
damnari oportuerat, quo indigitatur,
ab antiquis jam temporibus consula-
tum in ipsius familia fuisse, eumque
non hominem novum, sed nobilem
esse patriciumque: quomodo alibi
'patricius honos.' Certe *patrio*, quod
aiunt esse in Ms. Fulvii, et tacite re-
posuere Wower. Scriv. et Floridus,
minime valere nequit. Non enim
solum pater ipsius, sed ipse Æmilian-
us jam consul fuerat: unde mox vo-

catur 'vir consularis.' Rectius Edd.
Vulc. Scal. Elmenh. dant *patrito*, i. e.
qui a patre et avis jam profectus est,
et familiæ ipsius proprius: ut apud
Nonium et Ciceronem. Errat autem
Elmenh. cum ait *patrio* esse in aliis
Codd. quam Fulv. Oud. Num igitur
patrius et *patritus* differunt? Non
puto. *Patrius*, i. e. a majoribus re-
lictus, non tantum a patre. Vid. Er-
nesti in Cl. Cic. Apud Cic. Tusc.
Quæst. I. I. 19. 'patritam illam et
avitam philosophiam,' Ernesti resti-
tuit veterem, quam vocat, lectionem
patriam. Verum tamen habeo *patrito*
vel *patricio*, ut est in Mss. sectatur
enim App. exquisita. J. B.

Int. opt. cl. et i. cl. o.] Imitatus est
Hieronymus phrasin loquendi. Epist.
129. ad Dardanum fol. 369. 'Chris-
tianorum nobilissime, et nobilium
Christianissime.' Elmenh.

Qua digna ratione] I. e. quo de-
cente modo. Non opus ergo est
cum aliis, contra Mss. reponere *ora-
tione*. Multo minus cum Scriver.
e Ms. Fulv. cui accedit Pith. exhibere
dignatione. Nam *dignatio* vel
est auctoritas, veneratio, dignitas,
quæ viro illustri inest, non, quam illi
præstat alius, sive reverentia, cultus.
Vide ad Suet. Cæs. cap. 4. Vel notat
munus et affectum honestum, quo
major donat et dignatur minorem.
Et ita aliquoties apud Nostrum ut lib.
I. Met. p. 17. Pric. 'majorem domum
dignatione tua feceris.' L. XI. p. 254.
et 261. 'numinum dignationem' me-
morat. Neutra significatio hic locum
obtinere potest. Oud.

§ 7 *Dum memor*] Hæc sunt Maro-
nis [Æn. I. IV.] carmina, quæ sæpe
in jus vocat et quidem apposite.
Pyrrh.

Non m. mereor, quam int.] Quidam,
vereor. Colv. Ego, *revereor*. Brantius.
Aldus: *n. m. vereor*. Elmenh. Edd.
primæ item Junt. pr. Ald. Bas. pr.
dant *vereor*, ex quo Brant. rectius
faciebat *revereor*: nam in τῶ *mereor*

sic posito nullus sensus inest, licet ita habeant Mss. Sed rejecta etiam conjectura Floridi, omnino mihi suspectum est verbum *mereor*, quod olet nimium propriam laudem, et multum detrabit Carthaginensium beneficio, quod adeo hic jactat Auctor. Sed severiores in eo reprehenderent, quod non minus reverebatur honorem, quam intelligebat eum magnum esse: quia non modo magnus, sed profectus esset a clarissimo viro, in quo carperent forsitan ejus adulationem. Hinc forsitan retinendum ipsum *vereor*. Sive, colo et magni aestimo; proprie enim veremur Deum et parentes. L. II. Met. p. 21. Pric. 'Vereor ignotæ mihi feminæ.' Plaut. Mil. Gl. v. 6. 'ut mei veretur.' Oud.

Libello miss. p. q. postulabat loc. st.] Locus enim statuæ ponendæ olim peti, impetrari a municipibus solebat: ut indicant aliquoties Jurisconsulti nostri. L. XIV. D. de condit. et demon. l. II. D. de loco publ. fru. ex decreto autem ordinis decernebatur: id indicat inscriptio vetus Exone: P. + MAR. + MARAN FILIO CALPURNIANO OR. RET. DEFUNCTO AN. XVIII. MAR. MARANUS COMMUNI AFFECTIONE CALPURNIÆ UXORIS ET MATRIS RECEPTO IN CLIENTELAM CIVIUM ÆSONES + ET LIBERALIBUS STUDIIS ERUDITO IMPETRATO LOCO EXD. ORD. STATUA FOVENS MEMORIAM PIETATIS HONORAVIT DATISQ. SPORTULIS DEDICAVIT. Innumeri alii lapides prisce e quibus idem observes. Noster hoc ipso libro infra: 'Qui in illa sanctissima curia aderant, tam libenter decreverunt omnes locum statuæ.' Non aliter accipiendus Ulpianus l. XIII. § 4. de Injuriis: 'Si quis de honoribus decernendis alicujus non passus sit decerni, ut puta imaginem alicui, vel quid aliud tale.' Colv. Vide legem final. Cod. de statutis et imaginibus. Ebnenh.

Commilitiæ] Amicitia ex studiorum similitudine ac paritate. *Pyrrh.* Sub-

lata interpunctione, repono, *ac commilitia studiorum*: nam *commilitium* ita positum neutro genere in Pandectis. l. de hæreditate. ff. de castren. pecu. *Stewech.* Vulgo, *ac commilitiæ stud.* Commilitii dictione etiam usus Triphonius Jct. l. XIX. de Castr. pecul. Sidonius lib. I. Epistol. 'Cum semper mihi, tum præcipue commilitio recenti familiaris.' Ita legendum illud ex lib. I. Manilii eleganter arbitratur Lipsius noster: 'Et commilitio volucris Corvinus adeptus Et spolia, et nomen, qui gestat in alite Phæbum.' Ubi, in correctiori etiam editione legas, *Et cum militia.* Unde forte etiam potest scribi, *Et commilitia.* Nam et Commilitium et Commilitia indifferenter quin dicatur, nihil prohibet. Colv. Non male Colv. cum Mss. Florent. et Lips. *jura amicitiae a commilitio stud.* In Ed. Junt. post. est *ac commilitio* sine sensu, forsitan pro *ab com.* Edd. vett. cum Pith. habent *ac commilitiæ*, quasi *commilitia* in Fem. Gen. etiam dici posset, quod suspicatur Colvius: at Stew. inde facit pluralem *ac commilitia.* Bene, si probari possit exemplis. Oud.

§ 8 *Quadrijuges et sejuges currus]* Arnobius l. I. 'Admirantes, plaudentes ad cæli sustollitis sidera, bibliothecarum reponitis in arcanis, quadrijugis et statuis muneramini.' Colv. Inscriptio antiqua ad D. Johannem Majoris apud Aldum in Orthographia p. 177. VERATIO A. F. PAL. SEVERIANO EQUITI. HUIC. CUM. ET. POPULUS. IN. SPECTACULIS. ASSIDUE. BIGAS. STATUI. POSTULASSET. ET. SPLENDIDISSIM. ORDO. MERITO. DECREVISS. PRO. INSITA. MODESTIA. SUA. UNIUS. BIGÆ. HONORE. CONTENT. ALTERIUS SUMPTUS. REIP. REMISIT. L. D. D. C. I. *Elmenh.* Cod. Theodos. p. 97. citat Lindenbrogius. Oud. *Sejuges]* Vulcanius margini adlevit *seajuges*: quomodo corrigit Glossas *seajugæ*, ἑξῆς. Vulgo *seajunge*, Sed cæ-

dam Glossæ: 'Sejuga, ἐξάππων.' Et sic Inscript. Gruter. ac Plin. lib. xxxiv. c. 5. 'sejuges currus.' Pith. *sejuge*. Idem.

Trib. et culmen] Ms. cod. *columen*: nec male. *Colv.* Enumeratis compluribus Æmiliani in se beneficiis, in eo maxime gloriatur ac triumphat Lucius, quod proconsul, se illi statum Carthagine de suo positurum pollicitus: et hoc meo animo culmen laudis: scribe: *quid ig. superest ad honoris mei tribunal? en culmen*: in quo ἐνέργεια longe major. *Stewech.* Mss. Fulv. Lips. Ed. Junt. post. *columen*, probante Colvio. Bene: nam *culmen* non est nisi contractio ex *columen*, quod est proprie tecti summitas, et hinc de summo honore, ut *fastigium* dicitur. Hinc nequaquam spernenda multorum Codicum lectio apud Lucan. l. vii. vs. 594. 'arcem Juris et humani columen.' Olim ibi in alia fui sententia: sed vide Gronov. ad Senecam Thyest. v. 55. 'Ornetur altum columen:' et Burmann. ad Ovid. Met. lib. i. vs. 689. et ad Serv. Æn. viii. 664. Sic constanter Mss. Mart. Cap. l. v. p. 139. 'inter utrumque vero columen sectatorum:' vulgo *culm*. Antiquissimus Ms. Auson. Epic. in patr. vs. 41. 'Maximus ad summum columen pervenit honorum.' At idem Auson. præf. vs. 35. 'culmen honorum.' Stewechio ego non assentior. *Oud.*

Enimvero quid superest] Ἴσ. *quid non superest?* Primo loco *superest* pro restat, deest: altero, pro adest, præsto est. Plautus Bacchid. 'quid fecit? immo quid non fecit?' Plato Polit. ii. 598. οὐτε γὰρ ὅπως βοηθῶ, ἔχω. οὐτε αὖ ὅπως μὴ βοηθήσω, ἔχω. *Vir. Doct. in marg. Ed. Colv. in Bib. Reg.*

Brevi tempore] Brevi futurus est proconsul votis omnium: id est omnium suffragiis ad proconsulatum omne punctum laturus. *Vocē*] Suffragiis creabantur consules et Procons. *Pyrroh.*

Decreverunt omnes loc. stat.] Locum statuæ. Roald. Considera quæso, sitne ad formulam adclamandi, quæ in consensu senatorum observabatur, hoc loco allusum, et Appuleius scripserit, quod Carthaginenses, qui in illa sane curia aderant tam lib. decreverunt *Omnes, Omnes*: nam geminatam in acclamationibus hanc vocem testis mihi Fl. Vopiscus, in Tacito: iterum in Probo et V. C. Justus Lipsius in suis lectissimis Electis. Trebellius Pollio, 'quæ cum essent sæpius dicta, addiderunt, Omnes:' eodem spectant et subsequencia Appuleii, 'qui me,' inquit, 'in illa curia honestissimis acclamationibus decoravere, in qua curia vel nominari tantummodo summus honor est.' *Stewech.* Vulgo, d. l. s. deleta voce *omnes*. Elmenh. Coll. Voss. Lips. *decreverint*. Dein *omnes* bene abest a Cod. Florent. Lips. ac delevere jam tacite Wower. et Scriver. Præcedit enim *Carthag. omnes*. nisi ex seq. voce illo vel illos huc retracta velis scribere scilicet, ut sit *Carthag. omnes decreverunt, omnes scil.* de qua repetitione egi ad Met. l. vii. p. 469. a. Stewechii inventum mihi non placet. Dein *statuere* Edd. O. ante Colv. et Roald. *Oud.*

§ 9 *Præfuse*] Alii codices habent *præfusive*. i. obiter. *Pyrroh.* Monstrum verbi, *præfusive*, etiam in Be-roaldina editione locum retinuit: id qui primum fabricavit, næ ille plaustrum perculit. Corrigo faventibus Musis, id *præfiscine* dixerim, quodammodo mihi obtigit: quam formulam de Planti Asinaria et Rudente expressit. Abrogat sibi Appuleius quod paucis ante hominibus obtigerat: qua re ne forte iram Deorum, vel invidiam mortalium sibi accerseret, subdidit illico mutuatum de antiquo nuptiarum ritu formulam *præfiscini*. Novam nuptam laudari solere in Hymenæis sat constat: sed jactis fescenninis, adjicere statim solent ad ar-cendum fascinum, *præfiscini*. Titin-

nus in Serina: 'Paulla mea amabo pol tu ad laudem addito Præfiscini.' Fragmentum illud apud Charisium libro II. suarum Institutionum qui rei explicandæ subicit, 'ne puella fascinetur.' adennus et Festus in 'Fescennini.' et Janus Gulielmus noster lib. II. Verisimilium. Porro *fascinare* Virgilio, Plinio, valet incantare. Consulendus Plinius lib. VII. Nat. Hist. c. 2. Agellius lib. IX. c. 4. Denique *præfiscine*, de præsentī: *præfiscini* de futuro dici notat flos eruditorum Joseph. Scaliger ad Festum, 'in numero.' *Stewech*. *Præfiscine* scribendum fuit, vel *præfiscini*. Utrumque enim Grammaticis idem. Vulg. *præfusive*. Ms. *præfusive*. Correxī hunc locum ante nos Variar. Lect. lib. X. Muretus. Adde Gellium lib. X. c. 24. *Colv*. Flor. *id præfascine dixerim*. Rom. et Pyrrhus, *præfuse* sive *præfusive*: male. Vetus erat opinio periculum esse aliquod a fascino, ubi quis impensius, aut laudaret ipse se, aut præsens ab alio laudaretur, ideoque in laudando plerumque addebant *præfiscine* quo invidiam et fascinum a se amolirentur. Titinnius in Serina: 'Paula mea amabo Pol tu Ad laudem addito præfiscine.' Ne puella fascinetur. Simplicius P. P. ad Orientales: 'Boni sui fascino gravatus.' Heliodorus Æthiop. lib. III. p. 141. τῆς ἡ προσπεσοῦσα τῷ θυγατρὶ μαλακία, μὴ θαύμαζε, εἶπον, εἰ τοσούτοις ἐμπομπεύσασα δῆμοις, ὀφθαλμὸν τινα βάσκανον ἐπεσπάσαστο. γέλᾶσας οὖν εἰρωνικὸν, καὶ σὺ γρὺ εἶπεν, ὡς ὁ πολλὸς ὕχλος, εἶναι τινα βασκανίαν ἐπίστευσαν, ἔπειτα καὶ ἄλλοι τῶν ἀληθῶν, ἔφην. ἔχει γὰρ οὕτως. ὁ περιεχυμένος ἡμῖν οὗτος ἀήρ δι' ὀφθαλμῶν τε καὶ ῥινῶν, καὶ ἄσθματος δὲ τῶν ἄλλων πόρων εἰς τὰ βάθη διϊκνούμενος, καὶ τῶν ἐξωθεν ποιότητων συνεισφερόμενος, ὅλος ἂν εἰσρεύσῃ, τοιοῦτο καὶ τοῖς δεξαμένοις πάθος ἐγκατέσπειρεν. ὥστε ὁπόταν σὺν φθόνῳ τῆς ἰδοῖ τα καλὰ, τὸ περιέχον τε δυσμενοῦς ποιότητος ἐνέπλησε, καὶ τὸ παρ' ἑαυτοῦ πνεῦμα πικρίας ἀνάμεικτον εἰς τὸν πλησίον διεβρί-

πιστε, τὸ δὲ, ἄτε λεπτομερές, ἄχρις ἐπ' ὅσ-
 τεα καὶ μυελούς αὐτοὺς εἰσδύεται· καὶ
 νόσος ἐγένετο πολλοῖς ὁ φθόνος οἰκεῖον
 ὄνομα βασκανίας ἐπιδεξάμενος. Firmi-
 cus Astron. lib. iii. cap. 14. ' Fasci-
 nantes mulieres erunt, quæ etiam ip-
 sos artus larvari ac fascinari faciant.'
 Unde et ad fascinum arcendum stul-
 tæ aniculæ infāntum collo olim ap-
 pendebant crepitaacula, cum stamine
 coccineo; aut in balneis illorum fron-
 tes luto ungebant. Quarum quidem
 fatuitatem salse irridet Johannes Con-
 stantinopol. Archiepisc. verborum si-
 mul et cogitationum pelagus bene-
 dictum, Commentar. in Epist. Pauli
 ad Corinth. i. cap. 4. Homil. 12. fol.
 320. edit. Savilii, cujus verba adscri-
 bam: Τί ἂν τις εἴπῃ τὰ περιπαττα, καὶ
 τοὺς κώδωνας τοὺς τῆς χειρὸς ἐξηρημέ-
 νους, καὶ τὸν κόκκινον στήμονα, καὶ τὰ
 ἄλλα τὰ πολλῆς ἀνοίας γέμοντα, δεδὼν
 μηδὲν ἕτερον τῷ παιδί περιτιθέναι, ἀλλ' ἡ
 τὴν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ φυλακὴν; νῦν δὲ οὗ-
 τος μὲν καταπεφρόνηται ὁ τὴν οἰκουμένην
 ἐπιστρέψας ἅπασαν, καὶ χαλεπὴν δούς τῷ
 διαβόλῳ πληγὴν καὶ πᾶσαν αὐτοῦ κατασ-
 τρέψας τὴν δύναμιν· κρόκη δὲ καὶ στήμων
 καὶ τὰ ἄλλα περιάμματα τὰ τοιαῦτα τοῦ
 παιδιοῦ ἐμπιστεύονται τὴν ἀσφάλειαν· ἔπω-
 τι τούτου καταγευστότερον ἕτερον; ἄλ-
 λα μηδεὶς ἀκαιρίαν ἡμῶν καταγινωσκέτω,
 εἰ καὶ μεχρὶ τούτων πρόεισιν ὁ λόγος.
 ὁ γὰρ τὴν σηπεδύνα καθάρα βουλόμενος,
 οὐ παραιτήσεται προτέρας τὰς ἑαυτοῦ μο-
 λῦναι χεῖρας. Τί δήποτ' οὖν τοῦτο ἐστὶ
 τὸ καταγέλαστον; ὃ μηδὲν μὲν εἶναι δοκεῖ
 (διὰ γὰρ τοῦτο στένω) ἀρχὴ δὲ ἐστὶ πα-
 ραφροσύνης καὶ παρανοίας ἐσχάτης. Βόρ-
 βορον αἱ γυναῖκες ἐν τῷ βαλανεῖω λαμ-
 βάνουσαι τρόφοι καὶ θεραπευαίνες, καὶ τῷ
 δακτύλῳ χρίσασαι κατὰ τοῦ μετώπου τυ-
 ποῦσι τοῦ παιδιοῦ. καὶ ἔρηται τις τί βού-
 λεται ὁ βόρβορος, τί δ' ὁ πηλός; ὁφθαλ-
 μὸν πονηρὸν ἀποστρέφει, φησί, καὶ βασ-
 κανίαν καὶ φθόνον. Elmenh. Præfascine
 d. vide Non. Marcel. et Festum.
 Roald. Recte emendarunt viri docti.
 Forsan tamen præferendum, quod est
 in cod. Florent. præfascine. Nam a
 fascino derivari omnes consentiunt.

Sed et in Glossis 'Præfascinius, *πρω-βάσκανος*:' atque ita in aliis compositis 'effascino,' 'infascino:' unde 'infascinabilis' et 'infascinate' initio Gr. Gloss. Ms. Pith. ut et Coll. mea Lips. Cod. *præfusine*. Oud.

Ne ut Carth.] Multo minus. *Pyrrh.* Quid si reponam, *nedum Carthagine desint*: qua forma pluries hunc scriptorem usum observabam: inprimis lib. ix. de asino: 'Vix paucos oleum manipulos de proximo solet anhelitu languido fatigatus subvelere: nedum ut rebus amplioribus idoneus videatur gerulus.' Suetonius de illust. Grammaticis: 'Grammatica olim Romæ ne in usu quidem: nedum in honore ullo erat.' Sed alibi nos hac de re egimus, in usum puorum, quamquam ibidem, *ne*, pro *nedum* meminimus frequentatum. *Stewech.* Ms. *ne ut*, f. *nedum Carthagine*. Brant. *Ne* hoc sensu pro *nedum* sæpissime tam apud Nostrum, quam alios occurrere docent Gronov. et Drakenb. ad Liv. lib. iii. cap. 52. § 9. ac Scipio Gent. ad Apol. in Append. N. 38. τὸ *ut* addi quoque a Nostro vidimus ad Met. lib. ix. sub f. 'nedum ut videatur.' In Edd. Junt. Ald. Bas. pr. *ne in Carthagine*. Oud.

Ad dedicationem] ἱερ. a *dedicatione*. Vir Doct. in marg. Ed. Colv. in Bib. Reg.

NUM. XVII. *Viderint*] In eos qui temeritate et sui commendatione gratiam quærent. *Pyrrh.* Aliud fragmentum. *Sciopp. in Symb.*

Tuorumque similium] Alii habent *tuique similium*, quod rectius putem. *Pyrrh.* Sic certe vulgaris loquendi mos flagitat. Videndum tamen, an *tuorum*, *suorum*, alibi quoque non occurrat pro *tuis*, *suus*. Cons. ad Lucan. lib. v. vs. 680. 'genitusque suorum.' Liv. lib. xxxiii. c. 48. 'suorum eventus miseratus:' ubi Gronov. mavult *suos*. Septim. de B. Troj. lib. ii. c. 17. 'cunctis suorum poscentibus.' *Tui* ergo, ut Græce οἱ

ἀμφὶ σὲ pro σὺ. Oud.

Provincia vestra] Ubi Orfitus nempe erat Proconsul. Vide infra. Sed Edd. ante Colv. pr. *nostra*: sive patria. *Idem*.

Rarenter adeundi] Id est, qui non facile dat ad se accedendi veniam, neque facile, sed ægre admittit quempiam, raro ad se veniri cupit. *Pyrrh.* Locus hic totus non bene sanus est. Legebam, interpungebam ita: *Quippe non prompte veniam impertire rarenter adeunti, assiduitatem ejus requirentis est*, &c. Colv. *Quippe non prompte ven. imp. rarenter adeundi, ass. ejus req. est*. Ita distinguo. *Sciopp. in Symb.* Recte Colvius hunc locum distinguit, vulgo legitur, *veniam impertire rarentur adeundi assiduitatem ejus requirentis est*. Elmenh. Recte hunc locum distinctione sanarunt *Sciopp. Wow. Elmenh. et Scriver.* cum ante contra Auctoris mentem jungerent *adeundi assid.* Dicit *Apul.* argumentum esse amicitiae, quempiam requirere, ut adsidue ad se venias, qui non prompte permittit, ut raro venias; seu *veniam raro adeundi* non tribuit. *Adeundi* autem habent Mss. O. et Edd. ut necesse non sit cum *Becichemo, Lipsio, Colv. Elmi. et Florido* reponere *adeunti*; licet bene distinguant. Hanc vero Auctoris esse mentem declarant sequentia, quibus ostendit summum amoris indicium esse 'frequentibus delectari, cessantibus obirasci.' Ceterum Edd. vett. *inpartire* et Ed. *Vicent.* *rarentur*. Oud.

Obirasci] Putabam, *Subirasci*. Sed et Livius lib. i. 'fortunæ obiratis.' *Sciopp. in Symb.* Non solum Livius, Cicero, Seneca, sed et Noster ipse hac compositione usus est in Apol. p. 4. Ed. Pric. *obirascantur*. V. Gronov. ad Liv. lib. xlii. c. 10. Oud.

Usu iverit] Forte, *usui fuerit*. Sed *Iverit*, id est, *juverit*. Catullus: 'Non, ita me Divi, vera gemunt, iverint.' Sic legimus infra Apologia i. ductu veteris libri: 'Quippe illa ter-

ra alumna multum ad meliorem saporem iverit.' Colv. Brant. *Usu fuerit*] Flor. *usu juverit*. Rom. et Pyrrhus, *usu iverit*. Elmenh. *Usu juverit* e conject. rescripsit V. D. ad marg. Ed. Junt. cui accedunt membranæ Medicæ: vox suppressa non magis juvat usu, quam nares obpletæ, aures obseratæ, &c. quæ nullum habent usum. Edd. vett. cum Mss. Lips. Pith. dant *usu iverit*. quod Brant. et Colv. exponunt per *usu juverit*. Sed *iverit* pro *juverit* se non probat. Cum eodem Colvio Groslot. conjecit *usui fuerit*, quomodo male reposuerunt Edd. seqq. Rectius Lipsius cum G. Vossio in margine *usu fuerit*: antiquo dativo pro *usui*: qualis sæpe apud Nostrum. V. ad Met. lib. I. p. 23. a. Hic tamen non opus est. Ms. Bembin. *silentii p. usu non magis velut*. Hinc Vinc. Contar. lib. I. V. L. c. 5. '*valet*. Posses et *valueris*. Sed *silentii* (quod est quoque in Pith.) *perpeti* usu mihi placet. Cicero pro Marc. init. '*Diurni silentii P. C. quo eram temporibus his usus*.' Oud.

§ 2 *Manicis*] *Manicæ* et *pedicæ* quid sint vulgare est. His autem verbis levitatem tarditatemque loquendi damnat. Pyrrh.

Coarctentur] Verbo *carcerare* usus est Salvianus lib. II. de Provid. '*solitudine carceratur*.' Apud alios *in carcerare*. Nil muto temere. Vulgatum enim bene se habet. Forsan hoc verbum restituendum Velleio lib. II. c. 90. '*coalescentibusque reip. membris et coram altero, quæ tam longa armorum series*' (*an rabies?*) '*laceraverat*.' scribo *coartatis* sive coëuntibus et *coaptatis*. Oud.

Vox in vag. sil. cond.] E Ciceronis Orat. I. Catil. cap. 2. '*Senatusconsultum inclusum in tabulis tamquam gladium in vagina reconditum*.' sic malo cum Ill. Bouhierio, quam sine voce *gladium*. Idem.

Veternum] Morbum, qui perpetuum somnum inducit. Pyrrh.

Delph. et Var. Clus.

Ipsius vocis hom. exerc. &c.] Ms. *vo-bis hom.* Forte legendum, *Ipsius vocis hominis exercendi cassus labor supervacaneo studio plurifariam superatur*. Colv. Hæc me non intelligere fateor, nec magis Floridi interpretationem '*irritus labor superatur multis modis cura superflua*.' Videtur mihi Auctor velle hanc sententiam: Labor exercendæ vocis humanæ ad magnum sonum est irritus, quia superatur plurifariam a sono instrumentorum et animantium, quorum subdit exempla, sed quem locum non intellexerunt, ut mox videbimus. In Ms. Lips. est *supervacaneus*: unde suspicor Glossam esse vocis *cassus*, et pro *studio* rescribendum *sonu*: de qua declinatione egimus ad Met. lib. VII. p. 589. b. Nam Auctor non loquitur hic nisi de magnitudine vel amœnitate *sonorum*: et in iis vinci vocem humanam ab aliis vocibus contendit. Porro pro *ipsius vocis* in Lips. est solum *vobis*. Pro *cassus*, ut bene restituisse videntur Becichem. Ep. 99. Colv. Sciopp. Vulc. &c. habent Mss. et Edd. Vett. *casus*: de more. Vide J. Gulielm. ad Plauti Trinumm. cap. 4. de Deo Socr. p. 670. ed. Flor. '*casso labore*.' Auson. Epigr. 108. '*cassa libido*.' Cup. vs. 110. '*terror cassus*.' Notandum etiam *exercendi vocis* pro *exercendæ* vel *vocem*. ut apud Terentium '*novarum spectandi*,' et alia. Vide Gronov. ad Gell. lib. IV. cap. 15. '*Verborum fingendi studium*.' Casaub. ad Suet. Aug. cap. 98. Merc. ad Sept. de B. Troj. IV. cap. 8. Oud. Optime Auctoris mentem cepisse mihi videtur Vir Cel. Sed illud *sonu* absolute positum non placet. Verbum *superatur* non quidem jungi posse *rois supervacaneo studio* quivis videt: hæc tamen temere damnare non ausim, quia haud scio an *labor cassus supervacaneo studio* ex Appuleiani stili verbositate defendi recte queat. J. B.

Multorum animalium] Optime ha-

Apul.

8 X

bent Lips. Edd. Vett. apud Becichem. Junt. Aldi, et Bas. *mutorum*. Animalia *muta* dicuntur, quæ edunt sonum confusum et non articulatam. Vide Nonium cap. 1. v. 'mutus.' Gronov. ad Senec. Epist. 90. Stat. lib. v. Theb. 334. 'muta armenta queruntur.' Vide Misc. Obs. vol. ix. p. 214. 'Forsan et ita emendandus Ansonii locus in Profess. 1. 9. 'Mille foro dedit hic juvenes, bis mille Senatus, Adjecit numero, purpureisque togis; Me quoque: sed, quoniam muta est prætexta, silebo:' ubi v. et Heins. ad p. 566. Oud.

Barritus] Inde ipsi barri. *Pyrrh.*

Propitia voluptas] Sive propria, ut lib. v. Met. 'propitia cupidinis tela:' sive blanda et prona, prompta præsertim ad Venerem, quæ facit bestias sonum edere. de Phil. Mor. p. 618. Ed. Flor. 'diem mortis propitius nec invitatus exspectat:' ubi Sciopp. *promptus*, qui male h. l. conjecit *voluntas*. Oud.

§ 3 Orph. in silvis, &c.] Flor. o. in s. i. d. Orion. inepte. Dio ad Alexandrinos Oratione 32. pag. 380. Εἰ γὰρ Ἰσμηνίας ἤλπει παρ' ὑμῖν, ἢ Τιμόθεος ᾗδεν ὁ παλαιός, ἢ Ἀρίων, ὅψ' οὗ λέγουσιν ᾄδοντος ἐν τῷ πελάγει τοὺς δελφίνας ἀφικέσθαι πρὸς τὴν ναῦν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐκπεσόντι αὐτὸν κατὰ τύχην τινὰ ἀναλαβεῖν καὶ σῶσαι, πῶς ἂν δέικεισθε; τούτων μὲν γὰρ ἔστιν οὐδεὶς Ἀμφίων, οὐδὲ Ὀρφεύς. ὁ μὲν γὰρ, υἱὸς ἦν Μούσης, οἱ δὲ ἐκ τῆς Ἀμουσίας αὐτοὶ γεγονάσι διατρίψαντες, καὶ κατὰξαντες τὸ σεμνὸν τοῦ μέλους, καὶ πάντα τρόπον λωβησάμενοι τὴν ἀρχαίαν μουσικὴν. Agellius l. xvi. cap. ult. Cicero l. ii. Tuscul. Quæst. Oppianus Halieuticon l. v. v. 448. *Elmenh.*

Avibus hæc secretaria, ut] Ms. cod. *avibus hæc secretari, aut.* Sic Terræ secretariæ, infra lib. de Mundo: 'Illi etiam ignes, qui terræ secretariis continentur.' In Cod. Theodosiano et Justin. Secretarium locus est secretus a vulgo, in quo iudices sedebant, causas examinabant. L. iii. de Offic.

diversor. jud. l. ult. Ubi Senatores vel Clariss. l. v. de prox. Sacr. scriin. lib. x. Cod. et alibi. Hunc intelligit Salvianus lib. iii. de Gubernat. Dei: 'Intra januas non modo illustrium potestatum, sed etiam præsidum aut præpositorum non omnes passim intrare præsumunt: nisi quos aut iudex vocaverit, aut negotium traxerit, aut ipsa honoris proprii dignitas introire permiserit.' Σήκρητον appellat Eusebius Histor. Ecclesiast. l. vii. c. 31. σήκρητον δὲ, ὥσπερ οἱ τοῦ κόσμου ἄρχοντες, ἔχων τε καὶ ὀνομάζων. de Ducenario, qui iudice magebat: quem locum nobis humanissimus Lipsius indicavit. Sed ita etiam Imp. Zeno judicantis Secretum accipit. L. Nullum. xiiii. c. de Testib. Et fortassis hinc Secretum, seu Secretarium hic locus dictus, quod velis obtentis et oppansis, cum quidem gravioribus de causis et præcipue criminalibus, quæque ampliolem deliberationem requirerent, ageretur, ibi iudices a conspectu litigantium reorum, reliquique vulgi, secernerentur et separarentur. Unde et Secretarii hodie dicuntur, vulgari et trita jam passim significatione. Sed ad Vela hæc iudicum pertinet elegans locus D. Basilii Magni Epistola ad Eusebium, qui dignus totus hic legi: Εἰ γὰρ τοῦ κόσμου τούτου ἄρχοντες, ὅταν τινὰ τῶν κακούργων θανάτῳ καταδικάζειν μέλλωσιν, ἐφέλκονται τὰ περιπετάσματα, καλοῦσι δὲ τοὺς ἐμπειροτάτους πρὸς τὴν ὑπὲρ τῶν ὑποκειμένων σκέψιν, καὶ πολλὴν ἀνασχολάζουσι χρόνον, νῦν μὲν τοῦ νόμου τὸ αὐστηρὸν ὀρῶντες, νῦν δὲ τὴν κοινωνίαν τῆς φύσεως δυσωπούμενοι, καὶ πολλὰ στενάξαντες, καὶ τὴν ἀνάγκην ἀπολοφυρόμενοι, δηλοῖ πᾶσι γίνονται πρὸς ἀνάγκην ὑπηρετοῦντες τῷ νόμῳ, οὐ κατ' οἰκείαν ἡδονὴν ἐπάγοντες τὴν κατάρκισιν. Hinc intelligenda lex Imp. Constantini: 'Non sit venale iudicis velum, non ingressus redempti, non infame licitationibus secretarium.' L. i. Cod. Theod. de Offic. rect. prov. nec de alio etiam Velo

senserunt Impp. Honorius et Theodosius: 'De submersis navibus discernimus, ut levato velo causæ istæ cognoscantur.' L. v. c. de Naufrag. lib. xi. l. vi. Cod. Theod. eod. Cognoscitur de submersis navibus levato velo, utpote causis levioribus; cum in gravioribus id semper adducetur. Notemus igitur hunc morem, et leges has hinc intelligamus, quas non satis apte vel aperte nostri ævi Jurisconsulti maximi nobis explicasse videri possint. *Colv.*

Merulæ] 'Merula,' inquit Plin. 'canit æstate: hyeme balbutit: circa solstitium muta.' *Pyrrh.*

Lusc. in solit. cant. adolesc. g.] Putantur enim amores semper cantare. *Elmenh.*

In solitudine] Seneca Octavia act. 4. Scena, O Funestus, &c. 'Quis mea digne defflere potest Mala? quæ lacrymis nostris questus Reddet ædon? ejus pennas Utinam miseræ mihi fata darent. Fugerem luctus ablata meos Penna volucris, procul et cætus Hominum tristes cædemque feram: Sola in vacuo nemore et tenni Ramo pendens, querulo possem Guttore inæstum fundere murmur.' Auctor incertus περὶ τῆς τῶν ζώων ιδιότητος: "Ὅταν ἀηδῶν ἀκροώμενον βλέπῃ, Μελῶν ἀγαθῶν ἐξερεύγεται κτύπους· Ἀγχίστρο-φον γὰρ τὴν βοὴν διαπλέκει, καὶ γὰρ μελισμοὺς ὄργανοι κεκλασμένους, Ἐκ τῆς ἐν ἀκμῇ τακερᾶς μουσουργίας. Καὶ μακρὸν ὡς δῆπουθεν εὐφραῖνοι χρόνον, εἰ μὴ τις αὐτὴν ἐκταράττοι συγχέων. Ὅταν δὲ γῆν ἄβατον ἀνθρώποις ἴδοι, τὸν φθόγγον ἀπλοῦν, καὶ βραχὺν παραπτύει. Μελῶν δὲ ρυθμοὺς ἐκδιδάσκει τὰ βρέφη. *Ambrosius Hexaëm. lib. v. cap. 24. Elmenh.*

In solitudine Africana] Cur magis in

illa, quam alia? An quia in Africa erat tum? De merulis in genere tantum dicit, 'in remotis tesquis' et de oloribus, 'apud avios fluvios.' *Oud.*

Garriunt] Lusciniæ garrulum cantum vocat Plinius. *Pyrrh.* Scripturam veterem *gurriunt* non sprevi præ vulgari, *garriunt*. Et certe nescio quomodo Gurriendi verbum aptius fictum videtur, quam ipsum Garriendi, ad exprimendum garritum istum minurritionemque vernantium istarum avicularum. *Colv.* *Colv.* ex libro Lipsii *gurriunt*. *Elmenh.* *Gurrire* ficta vox est, et nusquam obvia. Sed passim lusciniæ garrula vocatur. cf. *Pyrrh.* *Oud.*

Apud avios fluvios] Remotos, inhabitatos. *Pyrrh.* Cygni amant fontes: *Virg. ii. Georg. Dio orat. xii. 194. Ovid. v. Metam. fab. 6. 'carmina cygnorum labentibus audit in undis.' Elmenh.* Forte, *Asios*. *Virgil. vii. Æneidos: 'sonat amnis et Asia longe Pulsa palus.' Brant.* Ridicule: æque *Pactoli, Mæandri, &c.* refingere posses, ubi frequentes olores. Vide *Rittershus. ad Oppianum p. 78. Oud.*

Carmen sen. med.] Cygnos morti vicinos præ voluptate, et rerum in vita molestiarum oblivione, suaviter canere tradunt viri magni Plato, Cicero, Aristoteles, Oppianus, Ovidius, Martialis, Dio, et alii. Sed hoc omnino fabulosum et falsum esse docent Plinius libro xix. cap. 23. *Ælianus* var. hist. lib. i. cap. 14. *Athenæus* fol. 393. *Bodinus* in *Methodo historica*, et *Johannes Talentionius* *reconditarum rerum* lib. iii. cap. 11. *Elmenh.*

Pueris, adolescentibus] Ætatum appetitus optime describit. *Pyrrh.*

FLORIDORUM LIB. IV.

NUM. XVIII. *Tanta*] Melius benevolentiam captat, quam qui excusationibus universam pene orationem occupant. *Pyrrh.* More Græco concio habetur in Theatro. V. Bourdel. ad *Heliod.* p. 90. *Oud.*

Marmoratio] Fit ex calce et marmore tuso, ut Varro lib. i. de Re Rust. cameras marmorato et parietes pavimentaue laudabiliter faciunt. *Pyrrh.*

Contabulatio] Est generis vox quæ contignationem, coaxationem et coassationem continet, de quibus apud Budæum. *Columnatio* est suffultura scenæ. *Idem.*

Mimus hallucinatur] Id genus multa collegit Politianus in lamia. *Idem.* Arnob. lib. iv. 'Et si quando animum desidem otiosis vultis hallucinationibus occupari, dies vobis poscatis dari, et sine ullis intermissionibus exhiberi.' *Brant.* Ms. Lips. Edd. primæ, aliæque vett. minus, solito errore, ut observarunt Becichem. Ep. 100. et Theod. Canter. ad Arnob. lib. v. p. 23. Ceterum de significatione verbi *hallucinatur* reliqui interpretes præter Floridum tacent, nisi quod rectius Brantius videatur sumere de lusibus ejus ridiculis. Sed forsán respicit Auctor ad ipsam vocis originem ab *hallo*, qui est ποδὸς μέγας δάκτυλος, ut sit, saltat. Adi G. J. Vossium in Etymol. licet alii ab ἀλόκη *alucinari* scribant. V. Gronov. ad Gell. l. iv. 20. Alii aliter: v. ad Gell. lib. xvi. 12. Singulorum enim ludionum artes designat, et mimi *hallucinationem* distinguit ab histrionis *gesticulatione*. Mimorum autem exprimentium aliquam personam propria est saltatio. Ovid. lib. i. Art. Am. vs. 501. 'aliquam mimo saltante puellam:' ubi vide N. Heinsium. Gell.

lib. i. 11. *planipedi*; i. e. μίμῳ, testibus Anson. Ep. xi. et Diomede, *saltanti. Oud.*

Histrío gesticulatur] Ille enim proprie dicitur pantomimus; ut in Glosis. Vide Salmas. ad Hist. Aug. p. 433. et ad Tertull. Pall. pag. 292. *Oud.*

Athenas quo s. arch. conferat] Vulgo, *Athen. quos in archit. conf.* Mira varietas lectionis hujus versiculi in veteribus libris Plautinis, tam cuspis quam scriptis. Aldus olim impressit, *Athenas quo sine arcu peltis conferat.* Lipsius monuit, in Vaticanis legi, *sine arcus peltis conferam*: et, *arcus peltis.* Vidi ego scriptum etiam, in quo erat, *arcus peltis.* Olim, ante has omnes lectiones visas, rebar scribendum, *Athenas quo se in arcem tutus conferat.* Nota arx Athenis. Colv. *Ath. quo s. architectis conferam*] Hæc unice vera lectio est, tam apud Plantum, quam Nostrum: ut bene vidit Salmasius, nisi quod is retineat vulgatum *conferat.* Sensus hic est clarissimus. Histrío e Plauti persona postulat locum scenæ, quo spectatoribus videndas præbeat Athenas, sive comædiam Athenis quasi gestam, et sic Athenas Romam conferat sine ope architectorum. *Conferam* autem non *conferat* habent Vaticani aliique Codd. in Plauto, et hic Pith. et Edd. ante Colv. ut et Ms. Lips. *feram*: nam sequitur apud Plautum in eadem persona 'Meditor enim vobis me ablatum sine mora,' &c. Pro quo sine in Florent. Pith. et Lips. atque Edd. ante Colv. exstat *quos in*: sed quo sine recte apud Plautum Mss. et Edd. Hinc Vulc. Scal. Elm. Scriv. dant *quis sine*, metuentes, credo, quo non posse sequi pluralem. Sed adi tu notas ad Cæsar. lib. v. B. G. c. 14.

‘Liberi eorum sunt, quo virgo deducta est.’ *Architectis* est in Lips. at variis modis corrupte apud Plautum; sed omnes tendunt ad vocem *architectis*. Immo ita citatur hic locus quoque apud Priscianum de metris Com. p. 1322. ubi tamen vulgo *conferat*. Errant ergo, qui hic aliud quid somniant. Vide Paræum in Analect. Plant. et Petiti Misc. lib. II. cap. 7. et alios. G. Vossius adlevit margini se corrigere quasi in *arctis tectis conferat*, vel quo *is in arctis tectis conferat*. Frigidissime. *Oud.*

§ 2 *Clauderet*] Vulg. *clauderetur*. Claudere, pro claudicare. Priscianus l. x. Verbum hoc eleganter repositum a maximo Lipsio, in Terentio, Livio, Gellio: Variis, Epistolicis, Electis. *Colv.* Rom. *clauderetur*. Elmenh. Brevis et cito desinens oratio melius opponitur prolixæ, quam claudicans. *Florid.* Atqui non desinit Auctor, sed pergit orationem. Inepte itaque e Rom. Ed. cum qua consentiunt Pith. et reliquæ vett. reponere tentat Flor. Vid. et Castalion. *Observ.* p. 14. &c. *Clauderet*, i. e. claudicaret, deficeret: atque ita cum Becichemo Ep. 100. Lipsio, *Colvio*, &c. habent Mss. Florent. Lips. Ed. Junt. post. de quo verbo vide præter *Colv.* et alios J. F. Gronov. et Drakenb. ad Liv. xxii. c. 39. ‘si in altera parte claudet resp.’ et quos laudo ad l. de Deo Socr. p. 692. Ed. Flor. ubi vulgo *claudicaret*. Gell. lib. iv. c. 7. ‘numerus clausurus est.’ Lib. xiii. cap. 20. ‘sentias suavitatem sonitus claudere.’ Auson. Prol. ad 7. Sap. ‘si memoria cludit.’ Atque ita est in Ms. Septim. de B. Troj. II. 22. ‘Omnia fœderis jura ac pietatis apud Barbaros et Græcos clausurunt.’ Sunt, qui malunt in sec. conjugatione *claudere*: quomodo edidit Vulcan. Certe ita Cæcilius apud Nonium, et Glosæ: ‘claudeo, *χωλεύω*.’ *Oud.*

Nihil quidquam] Unde Homerus in ult. Iliad. fingit duo esse Jovis dolia

in atrio, unum lætis, alterum tristibus plenum, quibus mortalium fortuna temperatur. *Pyrrh.* Plautus Amphitryone: ‘Ita quoque comparatum Est in ætate hominum, Ita Diis placitum; voluptati ut mœror comes consequatur.’ Quæ sententia sumpta videri potest a Comico Græco veteri, Antiphane: Αἱ γὰρ ἡδοναὶ οὐκ ἐπὶ σφῶν αὐτῶν ἐμπορεύονται, ἀλλ’ ἀκολουθοῦσ’ αὐτὰς Λυπαὶ καὶ πόνοι. *Colv.*

Inpræsentiarum] Quidam negant Latine dici: sed Valla in dictione *præsens* eo utitur, ac sæpe jureconsulti veteres. *Pyrrh.*

Extrarios] Vulg. *extraneos*. Haud tanti ut discriminem utrum melius. Et hoc et illud passim obvium, tam in Nostro, quam aliis priscis scriptoribus. *Colv.* Ita et Tertull. loquitur De testimonio animæ: ‘Terram gravem imprecaris, et cineri penes inferos tormentum,’ et lib. de baptismo: ‘Penes veteres quisquis se homicidio infecerat, purgatrice aqua se expiabat,’ et passim. *Brant.* Sic Mss. plerique *Colv.* &c. ac mox. Sed Pith. Edd. priores *extraneos*. Vide ad Met. l. viii. p. 565. a. *Oud.*

Disceptavi] Forte rectius, *dissertavi*. Wower. Male. *Disceptavi* nempe in iudicio, ut in Apol. p. 426. Flor. ‘Apud iudices sorte ductos paulisper disceptanti, an apud omnes homines semper disserenti.’ *Disceptare* et *disserere* de eadem re Sallust. B. Jug. c. xi. *Oud.*

Africa] Appuleius erat Afer, ex Madauro, quam prope Midenos Ptolemæus statuit in II. Africæ tabula. *Pyrrh.*

Utraque lingua] Latinam vero sine præceptore se didicisse jactat in Asino aureo. *Idem.*

§ 3 *Protagoras*] Vide Zenobium in proverbio κακοῦ κόρακος κακὸν ὦν. Agellium lib. v. cap. 10. Saresberiensem de nugis Curialium libro quinto, cap. 12. *Elmenh.*

Protag. quidem] Vulg. *Protagoras*

qui. Ad Quintilianum lib. III. Institut. Gellium l. v. cap. 10. *Colv.* Sextus Empiricus adv. Mathemat. pag. 69. Coracem vocat, et ab eo natum proverbium: *κακοῦ κόρακος κακὸν ὦν.* *Sciopp. in Symb.* Wower. &c. *quidam*. Sed recte Edd. vett. *qui*. De ejusmodi nominativis in initio positis vid. omnino Cl. Burm. ad Lucan. l. III. vs. 46. et 663. Infra N. XXIII. 'Aristippus Cyrenaicæ sectæ reparator, &c. Enm quidem.' Possis etiam ejicere voculam *qui*, ut et *fuit*, et legere *Protagoram* (*Sophista*, &c.) *Eum igitur Protagoram*. Vide supra ad N. VII. Sed non opus. De *Protagora* et *Euathlo*, alii dicunt *Coracem* et *Tisiam*. vide auctores citatos ad Quinetil. l. III. l. O. c. 1. Fabr. ad S. Empir. adversus Rhetores pag. 306. Apostol. Cent. x. § 64. ubi ὁ Σίρις male vocatur discipulus: adi et ad Cic. de Inv. II. 2. *Oud.*

Inde] Historiam illustrabit Agellius l. v. c. 3. quicum non omnino sentit Philostratus Lemnius in vitis Sophistarum. Interim emendandum, unde ei suppeditata doctrina est: ab ipso enim Democrito omnia Protagoras iste hāserat, attestante ipso Agellio: usus Auctor particula *unde*, loco pronominis relativi personalis: et quamquam *Inde* eadem phrasi accipi potest, ut et reliqua pleraque loci adverbialia, (ut in Particulis demonstravimus,) alterum tamen nobis visum magis conveniens. Itidem Cicero pro Flacco: 'adsunt Athenienses, unde humanitas, doctrina, &c. in omnes terras distributæ putantur.' Terentii, Cæsaris, Varronis, aliorum exempla qui desiderat, videat in Particulis nostris. *Stewech.*

§ 4 *Ingeniatus*] Ald. *ingenatus*. Scribendum Plauti Milite: 'Itidem divos dispertisse vitam humanam æquum fuit. Qui lepide ingeniatus esset, vitam longinquam darent: Qui improbi essent,' &c. Ubi, dum vulgata lectionem, *Qui lepide ingenuatus*,

explicare nititur Lambinus; nihil minus quam boni Commentatoris Officio functus videri potest. Nam etiam Gellius XII. cap. 1. 'Corpusque et animum bene ingeniatis primordiis inchoatum, insitivo degenerique alimento lactis alieni corrumpere.' *Colv.* Alii, *ingenuatus*, male. *Elmenh.* Vide etiam J. Gulielm. Misc. Quæst. c. 4. *Elmenh. Ind.* et J. Gronov. ad Gell. lib. XII. cap. 1. Sic quoque *geniatus*. Vide Salmas. ad J. Capitol. V. Veri c. 10. *Oud.*

Neque asserere velle nec reddere] Euathli triconis versutia tangitur, de cuius astu et lite cum præceptore Protagora agitata consulendus Agellius libro dicto cap. 10. et locus Apuleii, nisi me conjectura fallit, propius ad sententiam rescribendus, *nec adserere velle, nec renuere*. *Stewech.* Idem vetus, *a se revellere*. *Colv.* Lego, *agere velle*. Brantius. Flor. Lipsii et Fulvii liber, *diutineque nec a se revellere*. *Elmenh.* Exposuit Floridus 'neque negare velle:' sc. quod deberet pecuniam. Verum an hoc notat vox *adserere*? sane contrarium potius. In membranæ Florent. Lips. Fulv. Becichemi, ipso probante, exaratur *nec a se revellere, nec reddere*. An scripsit Auctor *neque id se refellere, nec reddere*? sed potius inducor, ut credam veram esse scripturam *neque disserere velle nec reddere*: nam Euathlus, ne reddere mercedem ex pacto cogeretur, nolebat apud iudices causam agere, contentus scire, quod didicerat. Hoc clare ait Gellius l. v. c. 10. 'Cum abunde promovisset, causas tamen non reciperet, et facere id videretur, ne reliquium mercedis daret.' Bene id jam vidit Brantius, conjiciens *neque agere velle*. *Oud.*

Hanc primam causam vic.] Flor. *hac prima causa vic.* *Elmenhorstius.* Pith. Lips. *causs. pr.* Membranæ Florent. *hac prima caussa*: atque ita statim Becichem. pro iis, si *hanc primam caus-*

sam fuero victus, legi vult hac prima caussa. Et certe sic solent optimi scriptores. Ovid. Art. Am. lib. i. vs. 201. 'Vincuntur caussa Parthi.' Sed quod aurei ævi scriptores dixerent 'vincere bello,' 'prælio,' posteriores quoque extulere 'bellum,' 'prælium.' Adi Cl. Burm. ad Vell. lib. i. cap. 5. licet Virg. Æn. x. 370. dixerit, 'devictaque bella.' Vel hoc loco est per Græcam Synecdochen et Ellipsin præpositionis κατὰ, per. quomodo vindicat locum J. Gronov. ad Gellii l. v. c. 10. Græci passim νικᾶν μάχην, δίκην. V. Casaub. et Needham. ad Theophr. Char. 17. me ad Herodian. iii. 6. Sic Gell. l. xvii. c. 19. 'Victos esse Persas pugnam illam.' Vid. D'Orvil. ad Charit. pag. 513. Immo clare Ovid. Her. Ep. xvi. vs. 76. 'Non omnes causam vincere posse suam:' ut est in Mss. O. Apud Morbod. de Gemmis post Gori. Dactyl. p. 9. 'perhibetur vincere caussas.' Sept. de B. Troj. iii. 10. 'vincere fortunam belli:' quod non mutandum. Arnob. l. i. p. 1. 'obtinuisse se causam putent, victam sui vitio.' 'Sponsionem vincere' an 'sponsione' dixerit Cic. pro Cæcina cap. 31. dubium. Oud. Hæc fere omnia jam adhibuit Vir Cel. ad Thom. Mag. pag. 628. Post eum Ruhken. ad Vell. Pat. l. i. c. 8. § 2. satis superque docuit, 'vincere causam,' 'sponsionem,' et sim. probatæ esse Latinitatis. add. Passerat. ad Cic. pro Cæc. c. 31. J. B.

§ 5 *Si vinco cond. si vincor sent.*] Flor. *si vincor . . . si vinco.* Elmenh. *Si vincor, conditio: si vinco, sententia.* Sic membranæ Lips. Medicæ et sanus sensus legi postulant. Vulgo inepte *si vinco, conditio; si vincor, sententia:* nam si vinceretur, liberabatur conditione solvendi, quapactus erat pecuniam solum, si vinceret: contra quoque si vinceret, sententia iudicium eum absolvebat. Bene autem hoc jam monuit ibidem Grono-

vius; quod miror, omnes interpretes sicco pede transivisse præter Floridum. Oud.

Thales] Primus hic Solis cursum a conversione in conversionem reperit, et pleraque alia hic et a Laërtio descripta. *Pyrrh.* Vid. Laërt. in ejus vita. *Elmenh.*

Delinquentis] Rom. Ven. *deliquentis.* Ms. cod. *deliquantis.* Ab Obliquus, Obliquare, a Reliquus, Reliquare verbum componitur: quidni etiam a Deliquus, Deliquare? At veritatem causæ scripturæ adstruit Paulus Festi epitomator: 'Deliquium Solis a delinquendo dictum, quod delinquat in cursu suo.' Sed Pompeius scripserat, 'a delinquendo dictum, quod deliquet in cursu suo.' Ergo jam audacter reponamus, *Lunæ deliquantis:* notemus Deliquium Lunæ, ut Deliquium Solis. Venit etiam nunc in mentem Varronis locus lib. vi. de Lingua Lat. quo sic vulgatur: 'Deliquium dictum ab eo quod deliquatur: ut turbida quæ sunt deliquantur, ut liquida fiant. Aurelius scribit, Deliquium esse a liquido, Claud. ab eliquato.' Sed correxerim *Claud. a deliquato*, seu *deliquando*: enim potior hæc hujusce dictionis etymologia. Deliquum dixerat Plautus Casina: 'Quando nil tibi domi deliquum est,' id est, nil tibi deest, nullius eges. *Colv.* Explicat bene et erudite *Colvius. Brant. Rom. delinquentis.* *Colvius deliquantis.* *Elmenhorstius. Edd. Rom. Vic. Junt. pr. delinquentis,* quasi ab *deliqueo*: unde videtur remansisse præteritum *delicuit* apud Ovidium. Mss. *Fulv. Lips. deliquantis,* quod probat *Colv.* et edidit *Wower.* Sed male. *Delinquere* Veteribus notat quoque *deficere.* Adi *Scalig. et Dacier. ad Festum v. 'Deliquium Solis.'* Activum est 'deliquare,' et notat 'liquidum facere.' In *Pith.* desunt *inrem. vel senesc.* Oud.

§ 6 *Idem sane*] Vide *Plin. in ii. Nat. Hist. Pyrrh.*

Ab Æsc. Deo] Æsculapius Deus Carthaginiensium. Tertullian. 'In ipsis denique templis Deum judicem imploras sub Æsculapio stans.' Erat autem et ipse Carthaginiensis. *Brantius*.

Ejus Dei hymnum gr.] Rabanus in Judith. Manuscript. 'Hymnos etiam idolis suis gentilitas personabat.' *Elmenh.*

Prosa et versa et c.] De prosa et præversa vide Crinitum. *Pyrrh.*

Et m. composite c. et dedicatur religio summo i. pr. l. ratio quemd. e. h.] Pessime habitus locus. Scribo cum Lipsio, et mihi compositu congruentem, et dedicatu religiosum, in principio libri facio quemdam, &c. Certa emendatio et manifesta, cujusque ratio pluribus non reddenda. *Colv.* Scribit Becichem. et dedicatu religiosum, principio libri ratio quedam ex his a me condidicere. Unde sensum commodum non est ut elicias. Vide Notas nostras. *Id. in Omiss.* Eorum ego sermonem ratus et vobis auditu gratissimum et mihi compositu congruentem, et dedicatu religiosum; in principio libri facio quemdam] Sic jam diu mea sponte correxeram, cum comperi postea aliis quoque idem in mentem venisse. *Sciopp. in Symb.* Lipsius correxit vere lib. i. Elect. cap. 18. cum in libris esset, *composite c. et dedicatur religio summo in principio libri ratio.* *Elmenh.* Egrege restituere Lipsius et Sciopp. quos merito secuti sunt *Wow. Elm. et seqq.* Becichemi emendatio est sine sensu, ut et vulgata olim scriptura, quæ est tamen in Mss. Florent. Lips. Fulv. Pith. Pro summo in Lips. est *summam.* Edd. Vulc. Scal. *elegio summo.* Oud. *Quidam ex]* Declarat introductionem personarum in suo dialogo disserentium. *Pyrrh.*

NUM. XIX. *Asclepiades]* Aliud fragmentum. *Sciopp. in Symb.* Iste fuit Pruliensis et medicus, Pompeii Magni ætate, qui, cum dicendo quæstum

sterilem faceret, ad medicinam utpote quæstuosiorem se contulit, vinoque temperato multis medebatur. Lege de hoc Plin. lib. xxv. 23. pulchre ubi præter alia inquit: 'nec minor fama cum occurrisset ignoto funeri, relato homine ab rogo atque servato,' &c. *Pyrrh.*

Primus et. vino, &c.] De hoc eodem principe medico Scribonius Largus præfat. lib. de Composit. medicam. 'Ille enim febricitantibus, vitiisque præcipitibus correptis, quæ $\delta\epsilon\eta\ \pi\acute{\alpha}\theta\eta$ Græci dicunt, negavit medicamenta danda: quia cibo vinoque apte interdum dato remediari tutius eos existimavit.' *Colv.* Plinius libro vii. Natur. Histor. cap. 37. 'Magna et Critobulo fama est, extracta Philippi regis oculo sagitta, et citra deformitatem oris curata orbitate luminis. Summa autem Asclepiadi Prusiensi, condita nova secta, spretis legatis et pollicitationibus Mithridatis regis, reperta ratione qua vinum ægris medetur, relato e funere homine et servato: sed maxime sponcione facta cum fortuna, ne medicus crederetur, si unquam invalidus ullo modo fuisset ipse: et victor suprema in senecta lapsu scalarum exanimatus est.' *Elmenh.*

Ven. pulsus incond. vel præclaros] Mihi equidem dubium non fuit, pulsus illos non præclaros, sed præceleres nuncupandos. Infra hoc eodem libro, 'manum hominis pertractat, venarum pulsum et momenta captat; si quid illic turbatum atque inconditum.' *Stewech.* Proprie. Ex pulsu enim de hominis salute vel interitu medici pronunciare solent, quem Galenus de constitutione artis medicæ cap. 18. recte definit, 'vitalis facultatis opus.' Ante tempora autem Hippocratis speculatio hæc circa pulsum nondum exquisita exulta erat, ideoque medici manum ponebant super alias partes corporis, maxime super thoracem, domicilium

scilicet cordis, ex quo et iudicabant. Sicuti Stephanus Atheniensis in Galeni librum I. ad Glanconem p. 17. scriptum reliquit. *Prævaros* recte Scaliger, Mss. et editi *præclaros*: male. *Elmenh.* Corrupte. Scribe, *vel prævaros*. Wower. Scaligeri divinationem *prævaros* primus expressit Vulcanius, et quasi de suo Wower. ac seqq. pro valde depravatis, corruptis. Et hinc nemo hanc correctionem in dubium devocavit, cum Mss. et Edd. vett. dant *vel præclaros*: quod ego nolim temere damnare. Auctor videtur sibi contrarios pulsus obponere. *Inconditi* enim (*recond.* conjecit Groslot.) sunt confusi, ita ut singuli non satis distingui queant. Vide ad Met. lib. VI. p. 400. a. Atque ita 'verba incondita,' 'clamor inconditus' et simil. Mox rursus N. XXII. 'Venarum pulsum et momenta captat, si quid illic turba ium atque inconditum offendit.' His jam contrarii sunt pulsus *præclari*, qui bene discerni possunt, et certa staturaque habent momenta: unde *clarus* et *certus* sæpe junguntur. Adi J. F. Gronov. ad Liv. lib. I. cap. 18. 'uti tu nobis signa certa adclarassis.' Ita 'lux præclara,' 'Sol præclarus,' apud Lucret. Si Appuleius hisce vocibus idem fere exprimere voluisset, videtur non debuisse subdere *τὸ vel* disjunctivum, sed copulativum *et, ac, atque*. Immo si quid mutandum, propenderem magis in Stewechii, cuius nemo rationem habet, conjecturam *præceleres*, quam videtur probare A. Bresch. in Aristæi, Lect. p. 72. 73. Oud.

Funus ing. locatum] Efferendum, deferendum ad sepulturam. Seneca Epist. 99. 'Quam multis cum maxime funus locatur: quam multis vitalia eruuntur: quam multi post luctum tuum lugent.' Plauti locus est, qui folium Sibyllæ, ni hinc explicetur, Aulularia: 'Cædendum illum ego conduxi. Ev. Tunc quidem optimum est, Loces efferendum: nam jam cre-

do mortuus est.' Valerius Antias lib. LXXV. Historiarum: 'Deinde, funere locato, ad forum descendit.' Colv. F. *collocatum*. Brant. Frustra et male. Adi Colv. 'Funus ingens locatum,' i. e. magnus funeris apparatus, vel 'funus ingens,' pro, hominis potentis et viri principis. Oud.

Etiam cognosc.] Vulg. *incognosceret*: quod probavi supra ad lib. III. Colv. Ms. *an vero ut*. Et probat Fulvius. Sciopp. in Symb. Retinui lectionem editionis principis *incognosceret*: alii, *etiam cognosceret*, legunt. *Elmenh.* *Etiam cognosceret* est lectio Mss. Florent. Lips. Beich. et Edd. Colv. Vulc. Scal. Wow. quam retinui, licet non admodum placeat *τὸ etiam*, pro quo Groslot. conjecit, *ut inde cogn.* Præfert vero Colvius scripturam priorum Edd. et Cod. Pith. *ut incogn.* pro, valde cognosceret, id quod imitatus esse dicitur Picus Mirandul. *Elmenh.* vero et seqq. utrumque dedere *ut etiam incogn.* Sed non placet mihi decompositum *incognoscere* hoc sensu. Si statim mecum *an legis*, hic omnino subintelligendum est quod *an vel ne*; ut solet sæpissime ἐλλείπειν: de qua re egi ad Cæsarem quoque. V. Ind. Not. Auctor enim fingit se dubitari, an Asclepiades ad corpus hoc accesserit e curiositate, *an vero, ut aliquid in illo ex arte deprehenderet*. Sed tamen sæpe additur. Vide ergo num corruptus sit locus pro *ut ne cognosceret*, i. e. an ut cogn. Sic ipse Auctor infra hoc fragm. 'Quod ne jam hereditatem avebant, an quod adhuc,' &c. Sin vero ibidem cum aliis retineas *at*, hic omnino scribi debuit *ut, non cognosceret*: vel *non ut cogn.* Sed malim prius. Oud.

Fatum attulit] Quia potius: *vitam attulit*, aut: *fatum abstulit*. Wower. Alii, *fatum abstulit*. Fulvius Ursinus, *vitam attulit*. Bene. *Elmenh.* *Fatum attulit* habent Mss. et Edd. vett. aliæque: quod si retineamus, *fatum* est nominativus, et subintelligitur *Asclepiadem*, qui illi jacenti ut

salutare sidus a fato missus fuerit. At Scriber. edidit *vitam attulit* e con-
ject. Wowerii sive potius Ursini. Si
quid mutandum, ego præferrem al-
teram Wowerii conjecturam, quomo-
do etiam rescribere Elmenh. et Flor.
abstulit, sive mortem abstulit, et eum
ex Orci fancibus, quibus jam quasi
adhærebat, ut alibi loquitur Auctor,
eripuit. Sic 'fati ratis,' 'fati litora,'
apud Propert. lib. i. 19. 12. ii. 21.
39. Passim 'fatum' et 'fatalem
mortem' de morte naturali occurrere
nemo nescit. Vide Gell. lib. xiii.
c. 1. 'Fatum leti' dixit Lactant. in
Sympos. Æn. 31. de Phœnice. Sic
enim Mss. vulgo: 'fatum lætæ quam
mortis imago.' Similiter Cicero in
Timæo cap. xi. 'nec vos ulla mortis
fata periment.' Oud.

Aromatis perspersa] Pro *perspersa*,
sparsa habet vetus liber, Appuleio
opinor nolente: nam supra lib. ix.
de Asino aur. 'Hinc resultantes
uberrime guttæ mensam cruore per-
spergunt.' Cadavera olim odoribus
et aromatis omne genus sparsa, ad
putorem illum letalem abigendum.
Noster Apologia priore: 'Si tus, et
cesiam, et myrrham, ceterosque id
genus odores funeri tantum emptos
arbitraris.' Tertullianus de Resur-
rectionis carnis: 'Proinde et cor-
pora medicata condimentis sepul-
turæ mausoleis et monumentis se-
questrantur.' Persius: 'Tandem-
que beatulus alto Compositus lecto,
crassisque lutatus amomis.' Lac-
tant. Divinar. Institut. lib. ii. cap. 4.
'Pari enim ratione defunctorum cor-
pora odoribus et pretiosis vestibus
illita ac convoluta humi condunt, qua
Deos honorant.' Colv. Antiqui mor-
tuorum corpora ungebant herbis sua-
veolentibus ad putorem pellendum.
Nonnus in Johannem cap. 19. ἦλθε
δὲ καὶ Νικόδημος (ὃς ἦλυθε νυκτὸς ὀδί-
της 'Ες μέγαρον Χριστοῦ φυλασσομέ-
νη ποδὶ βαίνων) Σμύρναν ἔγων θυόεσαν,
ἐρυθραίοιο δὲ κήπου Ἰνδῶνης ἀλόης δονα-
κοτρεφὲς ἔρνος ἀρούρης, λίτρας τὰς κα-

λέουσι φατιζομένῳ τινὶ μέτρῳ Ἀχρὶ μῆς
ζαθέης ἑκατοντάδος, ὧν ἅμα κάρφω Λεπ-
ταλέαις ὀθούρησιν ἐμιτρώσαντο θανόντος
Σῶμα, πολυπλέκτρῳ ἐλίκων εὐώδεϊ δέσμῳ.
Elmenh.

Istius] Ms. *illius*. Colvins.

Unguine odoro delib.] Eadem de
causa, qua supra aromatis perspersa
diximus, cadavera etiam Veteres un-
gebant. Ennius: 'Tarquinii corpus
bona femina lavit et unxit.' Unde
Virgilius: 'Corpusque lavant frigen-
tis, et unguunt.' Horat. 'Unxere
matres Iliæ addictum feris Alitibus
atque canibus homicidam Hectorem.'
Hinc jocus Martialis: 'Qui non cœ-
nat, et ungitur, Tabulle, Is vero mihi
mortuus videtur.' Arnobius lib. v.
'Ac ne nuda in gremio diffuerent
sic soli, priusquam veste velaret ac
tegeret, lavit utique balsamis, atque
unxit.' Lucianus: Καὶ μύρω τῷ καλ-
λίστῳ χρίσαντες τὸ σῶμα, πρὸς δυσω-
δίαν ἤδη βιάζόμενον. Hoc 'pollingere'
dictum, et qui id faciebant 'pollinc-
tores.' Hic: 'Jam eum pollinctum,
jam cœnæ paratum.' Plautus Pœ-
nulo: 'Nam mihi pollinctor dixit,
qui eum pollinxerat.' Appuleius
Hermagora: 'Pollinctor ejus funeri
dum unctionem parat.' Varro: 'Ita-
que plures dies inter medici disces-
sum et adventum pollinctoris inter-
fuerunt.' Ulpianus: 'Si libitina-
rius, quem Græci νεκροθάπτην vocant,
servum pollinctorem habuerit.' Colv.
Flor. *unguinis odore*. Elmenhorstius.
Mss. Lips. Pith. *unguine odore*. Quod
est in membranis Florent. *unguinis
odore*, licet perinde esse videatur,
cave ne recipias: nam non bene sub-
jungitur τῷ ἰψίῳ, scilicet *hominis*.
Adhæc tum Auctor mavult in plur.
odores de unguentis dicere. *Odoro*
ergo est *odorato*, ut l. x. Met. 'odoro
imbre.' Lib. ii. 'odorus flos.' Oud.

Faces abigerent] Corrigo *fuces abigi-
cerent*. C et G literæ promiscuæ li-
brariis. Faces in pompa funebri jus-
tis persolvendis adhibitæ. Appuleium
audiamus lib. i. Floridorum: 'comœ-

diam ejus,' inquit, 'prius ad funebrem facem, quam ad nuptialem venisse:' testis locuples Virgilius erit ut morem illum eadem opera simul illustremus: is igitur VI. *Æneid.* 'tum membra toro defleta reponunt, Purpureasque super vestes, velamina nota, Conjiciunt; pars ingenti subiere feretro, Triste ministerium; et subjectam more parentum Aversi tenuere facem.' Quo loco interpretes adnotant propinquieribus virilis sexus facis tenendæ officium dari solitum. Quod ad rogum Servius audiendus est. 'Apparatus' (inquit) 'mortuorum funus dici solet; exstructio lignorum rogus: subjectio ignis, pyra: crematio cadaveris, bustum: locus, ustrina: operis constructio, sepulcrum: inscriptum, nomen: memoriaque, monumentum.' *Stewech.* Bene noster Modius *Abjicerent*, sen, more antiquo, *abicerent*. Colvius. Ed. Vic. *facere*. Dein e conject. Modii, *Stewechii*, ut et W. Gæsii, edidit Scriver. *abicerent*. Sic passim in Mss. *adigere telum* pro *adicere* seu *adjicere*: de quibus prolixè egi ad Cæs. lib. II. B. G. c. 21. et ad Hirt. de B. Afr. c. 56. Sed rectum hic est *abigerent*, sive removerent et repellerent eos qui faces admovere vellent; ut patet ex seqq. 'ignes amolirentur.' Gloss. 'abacti, ἀπωθέντες, repulsi.' Vide ad Met. lib. IX. pag. 556. a. 'foras abigere.' *Oud.*

Cœnam fer. &c.] Hinc et ex superioribus patet, cœnam feralem esitari solitam juxta ipsum rogum. *Brant.*

Prop. et. hominibus i. quod ne jam, &c.] Tria hinc menda expellenda, inde reddenda ratio emendationis. Scribo, *propinquis etiam omnibus invitis, quod ne an ipsi hereditatem avebant*: genus loquendi agnoscent scio, qui scriptorem hunc vigilanter legerunt: tum facile animadvertent ludere eum in παρονομασίᾳ verborum, 'avere' 'habere.' In consanguineos id imprimis torquere conatur, magis de familia

herescunda, quam revocando postliminio, quem defunctum volebant, sollicitos fuisse, atque eo minus credidisse medico. Præterea non jam primum est, cum illud *aveo* depravatum est in *habeo*, pertinaci et perversa descriptorum consuetudine: quibus *B* et *V* (ni fallor) ex adfinitate secundæ literæ Græcæ et Latinae promiscue scribebantur. Tum et adspirationis notam adhibebant, adimebant pro lubitu: sic in editione nostra lib. II. de asino legas: 'facilis auritu,' cum debeat scribi *hauritu*. Itidem in Mamertini Panegyrico ad Julianum Imp. in duabus editionibus reperi: 'discenda omnium nomina tribuum homines, atque etiam singuli salutandi:' puer videat, quia de candidatorum laboribus agitur, legendum, *edisc. o. nomina tribuum: omnes, atque etiam singuli salutandi*. Redeo ad vocem *aveo*: et Varronem emendo apud Nonium in Mutabiliter: 'Varro, cras credo, hodie nihil: 'Quibus instabilis animus mutabiliter habet avere, et non habere:' scribo, *avet habere*: nam in eo animi æstus, quod modo aveat et cupiat: modo repudiet. Juxta illud Horatii: 'Quod petiit, spernit, repetit, quod nuper omisit.' Item et apud Petronium in epigrammate: 'Ipse pater veri dictus Epicurus in arce Jussit, et hanc vitam dixit habere Deos.' Quid aliis placeat scio; lego nihilo secius, *dixit avere Deos*. Exstant apud Priscianum versus Vari poëtæ ex lib. II. de magistro illo, qui filios Faliscum sibi commissos hostibus tradidit: quos ideo adscribam, ut ad fragmenta poëtarum, ubi ea desiderabam, referantur, sed paulo integrioribus: 'Tum literator creditus Ludo Faliscum liberos, Causatus in campi patens, Extraque muros ducere: Spaciando paullatim trahit Hostilis ad valli latus, * * * Sen tute malis hospites Seu tute captivos habes.' Ne ambige quin primo versu scribendum,

creditos, ultimo vero *aves*, non habes. Stewech. *Propinquis omnibus inv.* ex conjectura Stewechii reposuere Wow. Scriv. Flor. In Mss. et Edd. vett. *hominibus*, perpetua confusione, quod hic non mutem. Vide Gruteri Susp. lib. IV. c. 2. *Oud.*

Quod ne jam] Pith. *qui.* Stewech. *quod ne an.* Wower. *quoniam:* ut *ne ἐλλείπη.* V. supra. *Idem.*

Hered. habebant] Id est, Havebant, avebant. Olim Habere et Avere, seu Havere, et Habitus pro Avitus, scriptum indiscriminatim. Seneca lib. VI. de Beneficiis: 'Huic pervenire usque ad distringendam libertatem licet, cuius vulgare et publicum verbum et promiscuum ignotis, *Habe*, non nisi suo ordine emittitur?' Sic enim in scripto meo libro ibi etiam scriptum. Post vidi C. V. Jac. Cujacium Obser. lib. I. idem de hoc Senecæ loco sentire, quod ita etiam in Erasmi veteribus libris exaratus fuisset. Eamdem huiusce verbi scripturam idem maximus doctor sæpius Codici tam Theodosiano quam Justiniano restituit, nixus exemplis scriptorum aliquot veterum: quæ apud eum vide, lib. quem dixi cap. 15. et ad lib. III. Tit. 4. Sententiarum Jul. Pauli. Augustinus lib. de Musica: 'Habeo prorsus audire quid adferant:' id est, Aveo, desidero. *Colv.* Lipsii Elect. libro secundo, cap. 11. 'Quod ne jam ipsi h. habebant.' *Elmenh.* Wower. *jam habebant.* Accedo Lipsio, Colvio, et Stewechio legentibus *avebant*, i. e. cupiebant, inhiabant. Non enim credibile, eos jam tunc adiisse hereditatem. Frequens corruptio τοῦ *aveo* in *habeo*. V. P. Pithæi lib. II. Subsec. c. 11. Hering. Obs. c. 9. *Oud.*

Vispillonum] Accurate de hujus nominis varia scriptura et notione v. c. B. Brissonius lib. XIX. de Verb. Sign. et lib. I. De Solut. et Liberat. A quo qui aliter sentiunt, nihil sentiant. *Colv.* Vespillones qui præsertim

nocti ferebant. Martialis: 'Chirurgus fuerat, nunc est vespillo diaulus.' *Pyrrh.*

NUM. XX. *Sapientis viri*] De hac re Gellius; et Augustus ter: tantum bibebat; et Ausonius in Grypho. *Idem.* Aliud fragmentum. *Sciopp. in Symb.* Anacharsis dictum est apud Laërtium, lib. I. pag. 72. *Elmenh.*

Prima cratera, &c.] Vetus poëta apud Suidam in voce οἶνος: Τρεῖς γὰρ μόνους κρατήρας ἐγκεραννύω τοῖς εὐφρονοῦσι· τὸν μὲν ὑγίειας εἵνεκα, ὃν πρῶτον ἐκπίνουσι· τὸν δὲ δεύτερον Ἐρωτος ἡδονῆς τε· τὸν τρίτον δ' ὕπνου· ὃν ἐκπίνοντες οἱ σοφοὶ κεκλημένοι Οἴκαδε βαδίζουσ'· ὃ δὲ τέταρτος οὐκ ἔτι Ἡμέτερός ἐστιν, ἀλλὰ ὕβρεως· ὃ δὲ Πέμπτος βοῆς· ἕκτος δὲ κῶμων· ἑβδομος δ' Ἐπωπίων· ὃ δὲ ὄγδοος τοῦ κλήτορος· Ὁ δ' ἔννατος χολῆς· δέκατος δὲ, μανίας· ὧς ἐκβαλεῖν ποιεῖ. πολλὸς γὰρ εἷς ἐν ἀγγεῖον χυθεὶς ὑποσκελίζει τοὺς πεπωκότας. *Elmenh.*

Poëtica commentam] *Idem, commentum.* Forte, *homectam*; id est, *humectam.* Sed aliud adhuc quæro commodius huic loco: nam non dubium mihi de corruptela. *Colv.* Locus difficilis in quo merito æstuavit *Colv.* Ms. *poëtica connitum.* An, *conditam*? Sicut Lucret. 'Et quasi Musæo dulci contingere melle.' *Sciopp. in Symb.* Flor. *commatam.* Elmenhorstius. Exponit Burmann. 'in fabulis et fictionibus occupatam.' Floridus vertit 'fabulosam' vel 'inventricem,' aut 'excogitatricem:' putatque hunc saltem debere esse sensum, quæcunque hujus loci sit scriptura, citatque in hanc rem sic quoque Cuperus in Apoth. Hom. p. 57. At errare mihi videntur, et potius exprimi debere sapor vel qualitas alicujus liquoris, ut in seqq. 'limpidam,' 'dulcem,' 'austerulam,' 'nectaream.' Pith. *commentu.* V. D. e V. C. citat *comtam.* Fulv. *connitum.* Vide num *bammata* scribi possit. Confer comment. ad Colum. I. XII. c. 34. et ad Nostri Met. I. II. p. 104. a. 'Embammatum pastu.'

'Commenta' cratera,' alias erit 'ficta,' 'commentitia': ut apud Ovid. 'commenta funera,' 'sacra.' Sicuti 'commentor' est inventor Solino p. 14. et Nostro in Apol. p. 84. Pric. ut leg. puto. *Oud.* Propria quidem poësi *commenta*: sed *cratera commenta* dici nequit. Audacter ex conjectura repono, *commixtam*. Quemadmodum mox *dulci* Musices crateræ, *austerula* Dialectices opponitur, sic h. l. *limpida* Geometricæ, *commixtæ* Poëtices: ut enim Geometrica nudam et evidentem veritatem tractat, ejusque igitur cratera est limpida, sic Poëseos, quæ in variis rebus adornandis et angendis occupata est, cratera merito ab Auctore *commixta* dicitur. Verbum *commiscere* sæpius usurpat Noster. Met. l. iv. p. 77. Pric. 'sese commisceant agminatim.' L. vi. p. 116. Pric. 'commixtis acervatim confusisque in unum grumulum.' De Deo Socr. p. 680. Flor. 'velut utrimque commixta sint,' J. B.

Xenocrates satyras] Lego, *Xenophanes*. Diog. Laërt. *Wower.* Quoniam hæc de Xenocrate non leguntur, non solum Casaubon. l. ii. de Sat. poësi c. 3. p. 222. *Wowerius*, *Menagius*, aliique hic legunt *Xenophanes*; sed et pro *Satyras* Casaubonus cum *Menagio* explicant vel emendant *sillos*, *Satyrarum* genus, de quibus vide ad Diog. Laërt. l. ix. § 111. *Cuper.* ad *Apoth.* Hom. p. 64. *Comm.* ad Gell. iii. 17. *Amm.* Marc. l. xxii. c. 16. 'sillographos imitatus auctores.' *Oud.*

Conatus in laude, &c.] Varro i. de Ling. Lat. 'Successum enim fortuna, experientiam laus sequitur.' *Brant.*

Ita ut circa in maleficiis, &c.] Scripsit Appuleius, *ita ut contra*: neque dubitandum, quin præ oculis habuerit divi Hadriani rescriptum, quod hodieque extat in l. Divus ff. ad legem Corneliam de Sicariis: 'in maleficiis voluntas spectatur, non exitus.' facit eodem et l. quisquis C. ad legem Juliam

majestatis: et Juvenalis Sat. xiii. et inde post, quod Cicero pro Milone scripsit, 'interitus causam, non interitum spectari oportere.' Pro altera sententiæ parte stat Ovidianum istud: 'Si desint vires, tamen est laudanda voluntas.' Itidem Appuleii hoc eodem libro: 'Sicut ad pœnam sufficit meditari punienda, sic et ad laudem satis est conari prædicanda.' *Stewech.* Etenim 'omnia scelera et ante effectum operis, quantum culpæ satis est, perfecta sunt:' ut eleganter scribit Seneca lib. ii. de tranquill. animi. *Brant.* Michaël Attaleata in Synopsi juris Græco-Romani f. 64. ἐν τοῖς ἐγκλήμασιν οὐ τὸ γεγονός, ἀλλ' ἡ διάθεσις σκοπεῖται. Maximus Tyrius diss. xi. pag. 19. ἀποδέχομαι τοῦ λόγου τῆς γνώμης τῇ ἡμαρτημένῳ προστιθέντος τὴν ἀδικίαν μᾶλλον ἢ τῇ ἐπιτυχεῖ τοῦ ἔργου. Καὶ γὰρ μοιχὸν κολάζει ὁ νόμος οὐ τὸν δράσαντα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν βουληθέντα: καὶ τοιχωρύχον τὸν ἐπιχειρήσαντα, κἂν μὴ λάθῃ δράσας: καὶ προδότην τὸν μελετήσαντα κἂν μὴ πράξῃ. Theologi distinguunt inter objectum, seu 'primum motum,' 'luctum,' 'assensum' et 'actum.' Balsamon Manuscriptus ad iv. Canonem concil. Neocæsariensis: ἐπὶ τῶν ἡμαρτημάτων τέσσαρας εἶναι βαθμοὺς οἱ ἅγιοι πατέρες φασίν· προσβολὴν, πάλην, συγκατάθεσιν, καὶ πρᾶξιν. ὦν τοι τῶν δύο τὰς πρώτας ἀνεπιτιμήτους εἶναι τὰς δὲ μετ' αὐτὰς δύο ὑπὸ ἐπιτίμιον. οὔτε γὰρ ἡ προσβολὴ κρίνεται, οὔτε ἡ πάλην, ἐὰν τὴν προσβολὴν παραδεξάμενος ὁ λογισμὸς καὶ παλαίσας ἀπεπέμψατο τὸ ἐνθύμιον· ἡ δὲ συγκατάθεσις κρίνεται καὶ αἰτιᾶται, καὶ ἡ πρᾶξις κολάζεται. *Elmenh.*

Africa Musa caelestis] Scripserim potius, *Africa Musa, Cælestis*. De Cælesti Africae numine multa vir doctissimus P. Pithæus Adversar. lib. i. ejus nomen latuit magnum suo ævo virum Lud. Vivem apud Augustinum lib. ii. cap. 7. de Civit. Dei, ubi legimus: 'Veniebamur nos etiam adoluscentes ad spectacula ludibriaque

sacrilegiorum: spectabamus arreptitios, audiebamus symphoniacos ludis turpissimis qui Diis Deabusque exhibebantur, oblectabantur, Cælesti virgini, et Berecynthiæ matri Deorum.' Hæc Οὐρανία Græcis veteribus dicta. Herodotus: ἐπιμεμαθήκασιν δὲ καὶ τῇ Οὐρανίῃ θύειν, παρά τε Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀραβίων. καλέουσι δὲ Ἀσσύριοι τὴν Ἀφροδίτην Μύλιττα, Ἀράβιοι δὲ Ἀλίττα, Πέρσαι δὲ Μίτταν. Adi etiam Lipsii Epistol. Quæst. lib. v. cap. 22. *Colv.* Recte docet Floridus hic non respici ad Deam Cælestem, (Africæ proprium numen, ut putat P. Pithæus Subs. lib. 1. c. 4. et alii, de qua et J. Capitolinus agit. v. Casaubon. ad Pertinac. cap. 4. de templo Cælestis, Ortel. Theatro ad Tab. Africæ, et maxime Herodian. lib. v. c. 6. et ibi Boucher. Illa enim est Venus, sive Juno, vel Cybele et Dea Syria, ut patet e lib. vi. Met. et lib. xi.) sed cum hic addatur *Musa*, intelligendam esse *Uraniam*, cujus meminit Ovid. in Fastis lib. v. vs. 55. quam hic facit ipsam Carthaginem ut magistram philosophorum, et Camænam eruditorem. *Oud.*

NUM. XXI. *Carpento*] Carro, quod a Carmenta quidam dictum volunt. Ovid. 'Nam prius Ausónias matres carpenta vehebant.' *Pyrh.*

Omn. qui vol. devitari, &c.] Impedimenta varia, molestias gravissimas recensuit, quas sentire solent illi quicunque carpento iter conficiunt, quæ quidem omnia devitare volentes, equo vehi malle ostendit: locus mihi constituendus videbatur, *Hiscæ* *ig. m. omnibus qui nolunt deviari*, vel, quod verius autumo, *debitare*, hoc est, a recta via deduci, deflectere. 'Viare,' 'transviare,' 'deviare' usitata fuisse Lucilio, Afranio, Lucretio, et Plinio, sat notum est; pariter, 'Bitere,' 'betere,' et 'bitare' Antiquis idem fuisse, quod nobis ire, non ignorant qui vel pedem in studiis humanitatis posuere. Meminit enim

Nonius in 'Betere,' in 'perbitere:' et ab eodem verbo Festo dicti 'Bitienses,' peregrinantes, quod jam ante monui. Corrigo Nonium: 'providere' ait 'movere et ferre:' lego, *probitere movere, efferre*: et ibidem in versu Pacuvii, pro 'provideam gradum,' repono *probitem gradum*. Stewech. Illud *devitari*, vel *devitare*, non satis mihi placet. *Colv.* Scripserim, *qui nolunt direxari*, vel *devexari* et *deviare*, quod Gallis hodieque est *desroyer*. Brantius. Flor. *devitare*. Elmenh. Pith. *devitatum*. *Moramentis qui volunt devitari* Latina non esse recte monent Viri Docti. Sensus est: qui volunt carere, vel devacare, his moris. In Florent. Lips. est *devitare*. Hinc maxime placet Stewechii et Brantii conjectura, *qui nolunt deviare*, i. e. a via ob illa moramenta, deflectere. Auson. Prof. v. in f. 'Errare deviantis filiae:' vel altera Stewechii divinatio *debitare* seu *debitere* eodem sensu. Vide eum et statim Colvium de *rebitare*, ac ine ad Met. lib. II. p. 130. a. 'subitare.' Florid. *qui volunt deviare*, sc. ab his moris. Sed nec hoc Latinum reor. *Oud.*

Qui campos c. gr. p. uno] Pessime vulgatus hic ante locus, *qui campos collesque gradu perlabitur*. Immo, ut ait Lucillius. E scripto codice nostra emendatio est. Sed et Lucas Fruterius, patriæ nostræ spes magna, olim in Verisimilibus suis non aliter hunc versum Lucillianum scribendum arbitratus est. Videtur autem Lucillius lib. XIV., seu XV. ut apud Gellium est, descripsisse virtutes equi præstantioris: cujus eam in rem locos aliquot, singulatim Grammaticis veteribus laudatos, hunc in modum continuatim scriptos fuisse fortassis verisimiliter arbitror: 'Ipse equus non formosus, gradarius, optimus vector, Qui colles camposque gradu perlabitur uno, Quem neque Lucanis oriundi montibus Tauri Ducere protelo validis cervicibus possunt. Hunc,

milli passum qui vicerit atque duobus, Campanus sonipes subcursor nullus sequetur Majore spatio; ac diversus videbitur ire.' *Colv.*

Honoris ejus gr.] Agellius lib. II. c. 2. Lipsius Elect. I. 13. *Elmenh.*

Relevant gradum] Vide quam apte describat equitationem. *Pyrrh.*

In pedes desiliunt] Honor olim, inter alios etiam, obvio facto magistratui exhibitus, equo aut curru descendere: de quo studiose et erudite Elect. lib. I. Lipsius. Fugit tamen illum notare locum illustrem hanc in rem Arnobii lib. VII. 'Ut si quispiam, viso potentissimi nominis atque auctoritatis viro, via decedat, assurgat, caput revelet, vehiculoque desiliat: tum deinde salutet, acclivis ancillæ aut servi pavibundas trepidationes imitatus.' *Colv.* Hunc honorem clericis exhibere laicos voluit Concil. Matisconense II. Can. 15. 'Statuimus ut si quis quempiam clericorum honoratorum in itinere obviam habuerit, usque ad inferiorem gradum honoris veneranter (sicut concedet Christianum) illi colla subdat, prout is officia et obsequia fidelissima Christianitatis jure promeruit. Et siquidem ille secularis equo vehitur, clericusque similiter, secularis galerum de capite auferat et clerico sinceræ salutationis munus adhibeat. Si vero clericus pedes graditur et secularis vehitur equo, ilico ad terram defluat, et debitum honorem prædicto clerico sinceræ charitatis exhibeat.' *Elmenh.*

Adeunt, auscultant] Quid auscultandi verbum huic loco faciat, dico quod sentio, perspicere nondum potui. Beoraldus reposuit, *adeunt, ac salutant*: amicus noster alibi laudavit, *adeunt, ac salutant*: perbene ad sententiam: quæro tamen ex iis ipsis, quæro ex te, sitne verosimilior conjectura nostra, *adeunt auscultantur*: idque sic fieri solere in adendo, excipiendo hospite, &c. plus satis jam antea nobis ostensum est: tum contendo in ver-

bis subsequentibus Appuleianum fuisse quippiam perscitur. Redendum ad auscultandi vocem usurpatam Veteribus, pro Osculandi, teste Pompeio Festo: imo a contrario, Osculanam pugnam nominasse, pro Ausculana, idem quoque memoriæ prodidit. Itidem antiquitus V pro Au placuisse testes nummi, lapides, et libri manuscripti. *Stewech.*

NUM. XXII. Aliud fragmentum. *Sciopp. in Symb.*

Crates ut Lar familiaris] Ita hæc transposui. Vide Laërtium lib. VI. p. 420. Suidam in Κράτης. *Elmenh.*

Quod Herculem] Alludit ad Herculis Gallicani historiam, quam ex Luciano Erasmus præceptor meus et Budæus Galliæ doctissimus Latinam fecere. *Pyrrh.* Sic Antisthenes multa se ad exemplum Herculis facere persuadebat, ut scribit Diogenes: et familiæ Cynicæ sectatores Herculis sese imitatores jactant apud Lucianum, Βίων πρόσαι. *Colv.*

Inter proc. Th. num.] Ut qui ab Alexandro Magno genus ducere diceretur: auctor Laërtius. *Colv.*

Lectum genus] Nota de genere primario, sive honesto, et nobili. *Oud.*

Bene prædiatus] Sive prædia ampla possidens. Si tamen Mss. addicerent, accedere mallet Salmasio, ad Vopisci Aurelian. c. 35. p. 508. et Solin. p. 892. rescribenti præditus, i. e. instructus, dives. In Mart. tamen Capella Deus vocatur Prædiatus, cum Gl. Ms. dives, p. 16. et in Ms. Vossiano prædiatus hereditarius Quirinus. *Idem.*

Omnia fluxa infirmaque, &c.] Sententiam quære; videbis oportere scribi, infirmaque esse: et mox, ad bene vivendum nequicquam esse. Ennius apud Ciceronem: 'qui sibi ipsi sapiens prodesse nequit, nequicquam sapit.' Virgil. IV. Æn. 'Adspicis hæc? ante, genitor, cum fulmina torques, Nequicquam horremus?' Ovid. I. Metam. 'Nequicquam Deus abscondit ter-

ram: videndus Festus. *Stewech.*

Carchesio] Summa parte navis, inde *Carchesium* poculi genus. *Pyrrh.*

Medici cum intraverint, &c.] *Eust.* de præpar. Evang. l. viii. c. 5. f. 228. ὅσοι δὲ νόθον παιδείας ἐπεμελήθησαν, οὐδὲ τοὺς ἰατροὺς ἐμιμήσαντο, τὸ δουλον ψυχῆς σῶμα θεραπεύοντας, οἱ τὴν δέσποιναν ἐπιφάσκοντες ἰᾶσθαι· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ, ἐπειδὴν τις εὐτυχὴς νοσήσῃ, κὰν ὁ μέγας ἦ βασιλεὺς, πάνθ' ὑπερβάντες τὰ περὶ στώα, τοὺς ἀνδράνας, τὰς γυναῖκωνίτιδας, γραφὰς, ἄργυρον, χρυσὸν, ἄσημον, ἐπίσημον, ἐκπωμάτων ἢ ὑφασμάτων πληθους, τὸν ἄλλον τῶν βασιλέων ἀοιδιμον κόσμον, ἔτι δὲ τὸν οἰκετικὸν ὄχλον καὶ τῶν φίλων ἢ συγγενῶν ὑπηκόων τῶν ἐν τέλει θεραπείαν ἄξαντες, τῶν σωματοφυλάκων, ἄχρι τῆς εὐνῆς ἀφικόμενοι, καὶ τῶν περὶ αὐτὸ τὸ σῶμα ἀλογήσαντες, οὐθ' ὅτι κλίνει λιθοκόλλητοι καὶ ὀλόχρυσοι θαυμάσσαντες, οὐθ' ὅτι ἀραχνοῦφεις ἢ λίθω γεγραφημέναι στρωμαῖ, οὐθ' ὅτι ἐσθημέναι ἰδέαι διάφοροι προσέτι δὲ τὰς περὶ αὐτὸν χλαίνας ἀπαμφιέσαντες ἄπτονται χειρῶν, καὶ τὰς φλέβας προσπιέζουσιν, ἀκριβοῦσι τοὺς παλμούς, εἰ σωτήριοι πολλάκις δὲ καὶ τοὺς χιτῶνας ἀναστείλαντες, εἰ περιπληθὴς ἐσθ' ἢ γαστήρ ἐξετάζουσιν, εἰ πεπυρωμένος ὁ θώραξ, εἰ ἄτακτα ἢ καρδία πηδᾷ· κἄπειτα τὴν οἰκείαν προσφέρουσι θεραπείαν. *Elmenh.*

Tabulina perpulcra] *Ait* hic *Becichemus*: 'Sunt codd. qui habent *tabulæ marmoreæ*, s. quæ incrustationes dicuntur: quod magis placet.' Hæc non intelligo. Videtur voluisse *tabulus marmoreas*: et sane *tabulina*, de quibus vel *tablinis* v. *Fest. Plin. lib. xxxi. 2. Non. in v. 'Cortes,' p. 83.* hic locum non habere videntur. De incrustatione marmorea et aurea vide *comment. VV. DD. ad l. v. Met. init. 'totique parietes solidati massis aureis.'* Eleganter *Lucan. lib. x. 114. 'Nec summis crustata domus sectisque nitebat Marmoribus.'* *Oud.*

Ægrum jubet uti] *V. de hac locutione ad Auson. in Adv. pag. 14. Idem.*

Nec in ea re] Vult concludere majorem esse philosophiæ quam divitiarum thesaurum. *Pyrrh.*

Efficat conditione] *Æger* ille nihil proficit, nihilque quod volupe est, præstare sibi potest conditione sua, scil. fortuna beata et divitiis. *Oud.*

NUM. xxiii. Bono per. per. fac.] *Lucilius*, 'cujus si in periculo feceris periculum.' Vide *Agel. Noct. lib. xii. cap. 9. Brant.*

P. re probata med. s. d. incogitata] *Volgo, dicturus incognita. Elmenh.* Construe: 'Postquam meditata re probata dicturus sum incogitata.' *Burm.* Sic quidem edidit *Vulcan.* et seqq. plerique; exstatque in *Mss.* cunctis. Antea una voce legebatur *reprobata*, ut et *incognita*: quod et remansit in *Ed. Floridi*, qui bene monuit hic hiulecam esse sententiam, adeoque legit *cum post.* Non male. Præferrem tamen ego delere τὰ *quam et sum.* Dicit Auctor: Faciam periculum, dicturus incogitata seu frivola verba post verba meditata, probata re sive per ipsam rem, i. e. graviora. *Edd. Vulc et Scal. ducturus*, operarum vitio. *incogitam* *Ms. Bened. Ms. Lips. sunt.* *Post* sic abiit quoque in *postquam* initio l. i. *Metam. Oud.*

Ut ait Lucilius] Ad *Lucillianum* hoc etiam respexit *Petronius Arbitr.*: 'Sed ne me pntes improbasse schedium *Lucillianæ* humilitatis; quod sentio, et ipse carmine effingam.' *Scheda* sive *schedium*, id est, scriptum inemendatum, inconditum, rude. *Isidorus Origin. lib. vi. 'Scheda est, quod adhuc emendatur et necdum in libris redactum est.'* *Sidonius Apollinaris Epist. lib. ix. 'Si quod schedium temere jacens chartulis putribus ac veteriosis continebatur, raptim coactimque translator festinus exscripsi.'* *Colv.*

Reptentinus] *Αὐτοσχέδιος. Elmenh.*

§ 2 *Vela nostra summare, &c.*] *Paulo* ante favorem publicum et omen cap-

tavit allusione ad formulam antiquam 'Favete linguis:' de qua nos alibi: nunc poetica mimesi translationem non inelegantem a re navali sumptam huic scripto suo applicat, in qua legi debere putabam, *et auram immittere*. Vela summare et legere, seu deducere vela, opponebantur: dixere quoque posteriori ævo 'calare vela,' ut ad Vegetium docui. A *summandi* verbo *summatum*, τὴν ἀριστέαν Lucretius formabat. Caperata porro vela imitatione Plauti vocavit, qui frontem rugosam, caperatam nuncupabat, et pariter cum eō parens Latini sermonis M. Terentius Varro. 'Secundare,' 'prosperare,' alia multa similiter declinata reperire est apud Nonium. Stewech. *Vela nostra sinuare*. Sic hunc locum ex Cl. V. Jac. Cujacii libro veteri emendavit eruditissimus P. Pithæus, Subsec. lib. II. Vulgo, *vela n. summare*. Colvins. Excerpt. Batavica, *Vela nostra sinuare etiam pendere, mittere ne pendula et flaccida*. Florentin. *vela nostra sinuare etiam remittere*. Aldus *vela nostra sumere et jam immittere*. Romanus *vela nostra summa et jam immittere*. Unde recte Stewech. *Vela nostra summare et auram immittere*. Elmenhorst. *Vela nostra sinuare et immittere, ne pendula et flaccida, neve restricta et caperata sint*. Ita omnino hunc locum legendum esse duco, Latinissime et optimo sensu. Ait Auctor, orationem suam navigio comparans, ut Cicero aliique: Potestis vos meam mentem vocemque vestra impulsione et favore ita intendere, ut non langueat et flaccida sit, sed et simul mihi vestra lenitate et facilitate liberum dicendi æquor dare, velis ingenii immissis et, quasi pede funium remisso, laxatis, ne restringatur in artum oratio, vel rugosi et caperati supercilii notas præ se ferat. Jam singula videamus. Pro *sinuare*, quod est in Mss. cunctis, habet Ed. Rom. *summa*. Vic. Ven. *sumere*, et hinc Ald. Junt. Bas. *sum-*

mare: quod perperam probarunt Stewech. et Elmenb. immo edidit Floridus, qui ait ei contrarium esse *deducere*, idque idem esse, quod *legere*. Ineptissime: sed bonus vir forsitan non viderat maritima navigia; in quibus, uti nec hodie, non attollebant vela, ut ea expanderent, sed antennis demissis *deducebant*: cui contrarium est *legere* et *contrahere*. Consule Cl. Burman. ad Ovid. Met. III. 663. et quos laudavi ad Lucan. II. 697. 'Strictaque pendentes deducunt carbasa nautæ.' Ovid. Met. XI. 476. 'Cornua qui summa locat arbore, totaque malo Carbasa deducit, venientesque excipit auras.' Apud Hirt. B. Alex. cap. 45. 'Vela subduci et demitti antennis jussit: scil. contracta in altum tolli et tum antennis demissis deduci et expandi jussit. Adhæc *summare* non est Latinum verbum: præterea non sunt ἀντίθετα 'summare' et 'pendula flaccidaque esse:' at quidem 'sinuare;' quod fit cum ventus ita tendit velum, ut sinum faciat et incurvet, ubi hæc vox est frequens, et 'Sinuosa vela' Ovid. Met. VIII. 23. 'sinuatae undæ' ibid. XI. 553. Bene ergo ita rescribendum docuit P. Pithæus. Oud.

Ut cum omn. &c.] Diogenes Laërtius lib. II. Ἐρωτηθεὶς τί αὐτῷ περιγέγονεν ἐκ φιλοσοφίας, ἔφη, τὸ δύνασθαι πᾶσι θαρρόντως ὁμιλεῖν. Colv.

Conniventibus ad regulam lineis] I. e. æqualiter respondentibus, ut solent inter se oculorum palpebræ: quare omnino accedo Sriverio, qui ita edidit. Gell. I. XVI. c. 3. 'cava ventris contrahuntur et connivent:' id. lib. XVII. c. 11. 'claustra quædam mobilia, conniventia vicissim et resurgentia.' In Mss. plerisque et Edd. reliquis *cohibentibus* ex frequenti corruptione τοῦ V in B. Coire in eadem re dixit Anson. de Viro bono vs. 11. In Cod. Flor. *conibentibus*. In Voss. *conhibentibus*. Putean. *coniventibus*. Leid. *conniventibus*. Harlem. *convenientibus*

e Glossa. In Bened. *cohibente*. Oud.

§ 3 *Quod Corvo suo, &c.*] Tzetzes Chil. x. Hist. 352. p. 198. Elmenh.

Eamque raptam festinabant] Scribo, *raptum festinabant*. Sallust. III. Hist. 'Ultroque licentiam in vos auctum; atque adjutum properatis:' deinde observo festinandi verbum ad corpus recte hic relatum, cum *properare* dicamur animo: ut auctor Nonius, quem sequor, dissentiente Agellio, lib. XVI. cap. 14. *Steweck. Raptum* reposui præter consensum omnium editionum, in quibus est *raptam fest.* et idem postea vidi etiam sensisse Dousam nostrum, et God. Stewechium. *Colv.* Recte Dousa, Stewech. Groslot. *Colv.* et seqq. hunc locum correxerunt, expresseruntque. Consentiant enim Mss. atque hinc patet veritas meæ correctionis l. VI. Met. p. 119. Pric. 'arreptam completum aqua festinat.' Oud.

Sed impari] Et hanc particulam *sed* ex eodem Ms. [Thuano] adjeci. *Florid.* Nullo judicio. Ea vocula elegantius omittitur; sed sæpe a librariis inculcata est. Vide ad Met. lib. VIII. p. 532. b. Et ita Noster sæpissime. Ex. gr. N. 20. 'cruenta manu, pura mente:' ubi facile *sed* addi posset: de Dogm. Plat. p. 580. Flor. 'tempus movetur, perennitas fixa natura est.' Oud.

§ 4 *Viduata deliciae facundi Dei*] Vulg. *deliciæ*. Unde etiam scribi poterat *delicia*. Utrumque enim peperas. Recte emendat P. Pithæus Apol. I. 'Et Critias, mea delicias.' Solinus Memorabilium cap. 48. 'Et Senatui placuit adeo odorum delicia, ut ea etiam in pœnalibus tenebris uteretur.' Plautus Rudente: 'Otium ubi erit, tum tibi operam ludo et deliciæ dabo.' Alibi: 'O me voluptas, O me delicia.' Sic dominis suis, conjugibus Veteres blandiebantur. Truculento: 'PH. At ego ad te ibam. STR. Ad me, delicia?' Lapis Beneventi: 'P. Martius. P. L. Philodamus tector. sibi. suisque. hic. jucunda.

sepulta. est. delicia. ejus.' *Colv.* Excerpt. Batav. *delicie*. Elmenh. Corrupte: sed recte antiquus Cod. *viduata voce, delicia facundi Dei*. Wower. *Delicie* est in Leid. Voss. et aliis Codd. de more. Fulv. *delicia*: quod recepit Wow. et conjecerat Colv. Sed non opus est mutare hunc casum, si subponamus eum regi a *viduatus*: id enim participium alibi junxit Auctor quoque cum Genitivo. Vide ad Met. l. III. p. 210. b. 'præsentium viduata.' Tunc autem per *deliciam* intelligit *rocem*, qua facundus Deus delectatur; imo hoc sensu videtur sumsisse Wower. Verum Mss. reliqui, ni fallor, habent *voce viduata, deliciæ f. d.* ut *deliciæ* vocetur ipse corvus. V. *Colv.* et Passerat. aliosque ad Propert. IV. 2. 25. 'Deliciæque meæ; Latris cui nomen ab usu:' atque ita P. Pithæus l. II. Subs. 10. et edidit Scalg. Elmenh. et seqq. Mihi tamen magis placet *voce viduata, delicie* seu *delicia*, ut apud Plantum aliosque. V. Merc. ad Nonium p. 119. Oud.

NUM. XXIV. *Jamdudum*] Hoc esse principium diatribæ de Deo Socratis monuit dudum doctissimus Pithæus in Adversariis, veteres codd. secutus, quibuscum consentiunt duo ex iis quos ante annos XL. contulimus; unus maximi Cujacii, optimæ notæ; alter humanissimi et candidissimi Nicolai Fabri, longe is quidem deterior. Nam in aliis duobus Cujacianis (quorum alter paulo recentior priori, sed ex optimo exemplari descriptus, tertius multo recentior at minus emendatus) comparebant etiam illa omnia quæ in vulgatis editionibus, de excusatione extemporaneæ dictionis, et Apologo vulpis, ab illis verbis: 'Qui me voluistis dicere ex tempore,' usque ad ista, 'Corvus ut se vocalem probaret, groccire adortus, præda quam ore gestabat inductricem compotivit.' Nisi quod in secundo post hæc verba insertum est: 'Explicit prologus; de Deo Socratis tractatus incipit.' Ego eos libros secutus facile adsen-

tior viris doctis, qui illa omnia rejecerunt in Floridorum libros, qui omnes similibus μελέταις constant. Nam ea sane nihil huc facere vel quæ sequuntur indicant, nihil ante hæc fuisse nisi Græcam orationem eadem die in eodem auditorio habitam a Nostro; credo, in auditorio Carthaginensi, in quo sapius et Græce et Latine exercuisse se Appuleium ipse testatur in iis quæ vulgo publicata sub titulo Floridi quarti. Sed quod iidem etiam istud principium, *Jamdudum scio, &c.* rejiciunt in eosdem Floridorum libros, non mihi persuadent contra libros omnes: nec me movent tres illi elenchi ab iis propositi: primus, quid attinuerit ea Græce narrare, quæ divina majestate verborum a Platone tradita: alter, qui dicat, 'quæstionis hujus media tenemus;' quam postea ab ipso capite deducit: tertius, quæ desultoria adloquentis oratio, ut jam apud plures sermocinetur, mox ad unum orationem convertat. Nam videtur Appuleius in oratione Græca proposuisse quæstionem, quid et quale esset Socratis dæmonium, et varias de eo Veterum opiniones recensuisse, quorum alii ὅψιν θεοῦ, quidam φωνῆς τινὸς αἰσθησιν, aut λόγου νόησιν, aut πληρὴν τῆς ψυχῆς, nonnulli etiam κληδόνα aut παρμὸν, alii aliud quid fuisse dicerent, ut videre est apud Plutarchum in libro ejusdem tituli: quæ omnia fuse, ut solet, exposita et deducta in ea Græca oratione, additis argumentorum, sententiarum, et exemplorum luminibus; deinde in Latina decisionem ejus quæstionis aggressus similibus pigmentis illustravit, ut et vere dicat quæstionis mediam partem explicitam sermone Græco, et illa ab aliis omnibus auctoribus appareat eum habere potius quam a Platone, qui sane si disertim explicasset quale fuisset τὸ τοῦ Σωκράτους δαιμόνιον, non reliquisset disceptandum sequentis ævi philosophis. In ea parte oratio-

nis fuerat quod sibi dictum prius memorat, nonnullos arbitrari εὐδαίμονας dici beatos, quorum dæmon bonus, id est animus virtute perfectus est. Atque ita satisfactum sit duobus primis elenchis. Tertiæ vix ratio habenda est, quum ex ipsa serie libri appareat, non minus ipsam dissertationem habitam ad plures, quam istam præfatiunculam: vel illa indicio sunt, quæ in media diatriba: 'Versum Græcum, si paullisper opperiamini, Latine enuntiabo.' Et postea: 'Vos omnes qui hanc Platonis divinam sententiam me interprete auscultatis.' Item: 'Credo plerosque vestrum quod modo dixi cunctantius credere.' Et quod in fine ad unum videtur orationem convertere: 'Quin ergo et tu ad studium sapientiæ ingenii velis properas?' non magis adstruunt undicta, quam illa quæ paullo ante: 'Noli illa aliena æstimare, sed ipsum hominem penitus considera: quæ dum unum tangere videntur, dicuntur omnibus. Hoc certe ex tota orationis serie patet, habitam illam in auditorio, et habitam, vel dici visam ex tempore, ut illa quæ modo attuli de interpretatione versus Homericæ pervincunt. Quæ causa fuit, cur illa μελέτη, 'Qui me voluistis dicere ex tempore,' huic accusa sit a veteribus criticis, qui videntur digessisse in quatuor libros Floridorum rhapsodias illas, sive partes declamationum Appuleii; et separatim altero volumine extemporaneas collegisse, quarum prima illa, 'Qui me voluistis dicere ex tempore,' usque ad finem Apologi; altera hæc diatriba de Deo Socratis. *Jos. Mercerus.* Hæc nihil commune habere cum præcedentibus docent Mss. Florent. Thuan. Voss. Harlem. &c. qui diserte separant, quasi hæc sit prolocutio ad librum de Deo Socratis. Veram puto doct. Merceri sententiam, qui cum P. Pithæo lib. 11. Subs. c. 10. censet, principium esse diatribæ Latinæ de Deo

Socratis, et antea Auctorem Græce multa declamasse de aliorum sententiis circa illum dæmonium. Interim tamen eos sequor, qui statuunt, diversum hoc esse fragmentum quoque ex alia oratione, et Floridis idcirco adnectunt. Oud.

Vobis diversa petentibus] Puteani excerpta et Brem. *nobis diversa tendentibus*. In Rom. et Ald. hic desunt tres versus integri, Elmenh. *Tendentibus* exhibendum cum Mercero et Cont. auctoritate Mss. tantum non omnium, certe Florent. Voss. Harlem. Thuan. Brem. Cantabr. duorum, Mercer. &c. pro vulgato *petentibus*: cum statim sequatur *petebatis*. *Tendere* enim proprium de iis, qui certatim quadam de re contendunt, ut ob-

vium est. In Catal. Burm. p. 136. legendum: 'licet improbe tendas Æmula regna meis:' de Mundo pag. 731. Flor. 'naturarum ad diversa tendentium:' ubi vide. Idem plane eodem modo lib. 11. Met. p. 66. Pric. 'populus æstuat, diversa tendentes.' Lib. VI. 'Sic nos diversa tendentes.' Apud Sueton. in Galba c. 19. 'qui multifariam diverseque tendebant.' Haud dissimiliter Mercerus legit in Septim. lib. 1. c. 21. de B. Tr. 'Meneleus metu atque hæsitazione agebatur diversa:' ubi vulgo *in diversa*. Sed rectius Voss. et V. L. Periz. cum Obrechtio habet *diversus agebatur*. Pro *vobis* male Leid. Harlem. Vulc. Brem. Put. *nobis*. Oud.

DE DEO SOCRATIS LIBER.

De Deo Socratis] Loca Augustini, Servii, aliorumque a Viris Doctis citata, [vid. VV. LL.] Lector edita inveniet inter veterum auctorum de Appuleio ejusque scriptis testimonia, ad calcem hujus Edit. De Deo Socratis præter citatos auctores egerunt inter recentiores Meiners, in Op. Miscell. (*Vermischte Schriften*) tom. III. Et post eum Tidemann. *Geist der Spekulativen Philosophie* tom. II. p. 17. J. Bosscha.

* PAG. 664. Ed. Flor. *Plato omnem, &c.*] Ad ejus Timæum. *Colv.* Nusquam hoc expresse invenias in Platone, qui in Timæo τέτταρας ἰδέας ζῶων facit, μίαν μὲν οὐράνιον θεῶν γένος ἄλλην δὲ πτηνὴν καὶ ἀεροπόρον τρίτην δὲ, ἐνυδρὸν εἶδος. πεζὴν δὲ καὶ χερσαίον τέταρτον. Unde Noster in libro de dogmate Platonis: 'Jam ipsa animantium genera in quatuor species dividuntur:' ita enim recte omnes libri vet. quamvis in iis quatuor enarrandis diversus abit ab ipso Platone: de quo alibi. Sed hic prorsus alia divisio est, non omnium animalium, sed τῶν λογικῶν solummodo, non etiam τῶν ἀλόγων: quæ dividi ait a Platone in deos, dæmonas, et homines. Itaque quod in omnibus editis et scriptis libris habetur, quod ejus ad animalia præcipue pertineat, omnino rescribendum est, præcipua. Animalia præcipua sunt præcipuæ dignitatis; ut paullo post 'præcipua lumina' vocat Solem et Lunam. Stoici dicunt τὰ προηγούμενα: quod frequentissimum in Arriani Epicteto: πολίτης εἶ τοῦ κόσμου, καὶ μέρος αὐτοῦ, οὐχ' ἐν τῶν ὑπηρετικῶν, ἀλλὰ τῶν προηγουμένων. *Merc.*

Censuitque summos Deos, &c.] Parum abest quin reponam, *censuitque secundum Deos.* Tres namque gradus Deorum post recenset, et totidem ex Platone auctor commemoravit libro suo de dogmate Platonis: unum summum, incorporeum, patrem, et orbis architectum: 2. loco, cœlicolas; tertio medioximos, quos Semones, et minorum gentium Deos nuncupatos, supra diximus. *Stewech.* Ms. *censuit esse.* Gradus Deorum tres constituit ex dispositione locorum. Hoc non facile ex his verbis elicias, nisi scripseris: *censuitque esse Deos secundum summum, medium, et infimum.* Wower. *Stewech.* *censuitque e. secundum Deos.* Recte. *Elmenh.* *Censuitque esse summos Deos.* Ita scribendum et distinguendum monuimus [in Præf.]: quæ alia tentabant viri docti, nollem factum. *Merc.* Conjecturam Wowerii in textum deinde omnes recepere, licet mihi videatur intricatissima. Videtur secundum hic notare 'post,' 'summo proximum.' Ante edebatur *censuitque summos Deos summum, &c.* Hinc *Stewech.* conject, probante *Elmenh.* *censuitque secundum Deos,* non addita etiam explanatione. An significabit tum 'quod ad Deos,' vel potius, 'post Deos animalia esse summum,' &c. Cic. de Off. II. 3. 'Proxime autem et secundum Deos, homines.' Liv. XXXVI. 17. 'Omne humanum genus secundum Deos nomen Romanum veneretur.' Gell. lib. V. cap. 13. 'secundum eos proximum locum clientes habere.' Veg. lib. II. cap. 5. 'Majestatem Imperatoris quæ secundum

* Hinc nempe ad finem usque Apuleii Operum paginas ed. Flor. inter unicinos inclusimus.

Deum generi humano est colenda: de Phil. Mor. init. 'Prima bona esse Deum summum, mentemque, &c. secundum ea,' &c. Jos. Mercer. modo distinctione sanari putat locum *censuitque esse summos deos: summum, medium et infimum fac. int. &c.* ut et Vulcan. in margine coniecit. In Mss. Harlem. Fulv. duobus Lindenb. Cantabr. Voss. scribitur *censuitque esse summos, &c.* Fuitne existimandos vel esse sumendos, vel potius *censuitque ea, ut suos Deos, summ.* Nam Plato in Timæo tam tria Deorum genera, quam tria animantium rationalium genera statuit, et in tres tales species divisit. Clare id docet Auctor de dogm. Plat. p. 583. Ed. Flor. Hic præcipue aget de animantium generibus. Contra Mss. plerosque carent $\tau\hat{\omega}$ et Edd. Vulc. Scal. Wower. Oud. In nullo Ms. videtur esse $\tau\hat{o}$ *secundum*: aliter commode legi posset *censuitque esse* (sc. omnem naturam) *secundum Deos summam, mediam et infimam*, hoc sensu: quemadmodum Deorum natura est summa, media et infima, ita omnis quod ejus ad animalia præcipue pertineat. J. B.

Esse Deos secundum summum, medium et inf.] Ita negligenter edi passus sumus: quum vellemus aut Mstorum lectionem exhibere *esse summos Deos, summum, medium et infimum*, aut conjecturam, in Nota propositam. *Idem in Addend.*

Fac int. modo loci discl.] Lautitia sermonis, *fac intelligas*: sed hanc et similes non animadvertit, puto, qui iniquam de hoc scriptore sententiam tulit. Itidem in fragmento veteris Senatusconsulti: 'Qui ex H. L. condemnatus erit prædes facito det: de consilii majoris partis sententia.' Similia in Planti fabulis Pseudolo et Merca. 'facito in aqua jaceant: uxori facito ut nunties:' simile et in P. Lentuli literis ad Catilinam datis apud Sallustium: 'Fac cogites' (inquit) 'in quanta calamitate sis, et

memineris te virum esse.' Mirum ni et Plauto quondam ea phrasis fuerit Trinummo, 'Stasime facite propere celerem, recipe te ad dominum domum.' Scribebam, *facete propere celeres*. De prædicto loquendi modo observavit et Charisius lib. III. Institut. cap. de confusis. Redeamus jam ad illud Appuleii: 'modo loci disclusione: verum etiam naturæ dignitate.' Illud, *modo*, ab Auctore ipso non arbitror manasse, sed incuria repetitum, ex linea proxime sequenti. Non pro *non modo* Ciceronem, Plautum, Frontinum, Jureconsultos nostros libenter usurpasse phrasi Græca, pluribus jam olim locis observavi, atqui scriptor hic Milesiarum frequenter utrumque supprimit: quod etsi vix tanti est, ostendendum tamen confirmandæ superioris conjecturæ, libro primo de asino: 'locio perlitus, quasi recens utero matris editus, imo semimortuus: verum etiam ipse mihi supervivens et posthumus.' Iterum lib. VI. 'Ego' (ait) 'simul voluntariæ fugæ voto, ei liberandæ virginis studio: sed et plagarum suasu, quæ me sæpicule comonebant.' Similiter et lib. X. 'Nam et galeam nitore permicantem et scutum ceteris longius lucens, sed etiam lanceam longissimo hastili conspiciam.' Iterum eod. lib. X. 'Tanta denique miseratione, tantaque indignatione curiam, sed et plebem mærens inflammaverat.' Idem locutionis genus ex optimis membranis, quibus Colonia Melchioris Hittorpii, præstantissimi Theologi beneficio usus sum, retinendum suadeo in l. unica c. de reputationibus, quæ sunt lib. II. 'Sed et cum minor adiit hæreditatem et restituitur, mox quicquid ad eum ex hæreditate pervenit, debet præstare: verum etiam,' &c. quæ duo extrema verba nimis audacter hinc alii rejiciunt: quemadmodum et in aliis constitutionibus, quod Deo volente alibi probabimus. Ob-

servavi nihilominus et alium locum, ubi similis ἀποκοπή in posteriori orationis membro : is apud Sallustium Catil. 'jam tum non consulibus modo : ' (sed) 'plerisque senatoribus perniciem machinabantur.' τὸ sed in membranis D. Hutteri nullum est, quas ego sequor : nec sequeretur, nisi alibi eximie bonas comperissem. *Stewech.*

Diis Imm. cælum d.] Plato Timæo : *μὴ μὲν οὐράνιον θεῶν γένος. Merc.*

Deos cæl. intel.] Vide Heinsium ad Maxim. Tyr. pag. 139. *Elmenh.*

PAG. 665 Corniculata] Fest. Avien. 'Omnia certis Indiciis tibi Luna dabit, seu lucis utrinque Cæsa facem, seu cum teretem concrevit in orbem.' *Elmenh.*

Ignium facie] Avienus in Arateis, citante Elmenh. supra, dixit 'de Luna lucis cæsa facem.' Noster de stellis in lib. de Mundo pag. 713. Ed. Flor. 'Illustribus facibus ignescunt : ' ib. p. 733. 'siderum facibus.' Malim tamen si Mss. addicerent *facie*, ut Plin. l. II. 9. 'curvata in cornua facie.' V. ad Met. l. c. Mox 'circumversio oris.' Passim Lunæ *facies* ejus φάσις dicitur. *Oud.*

Chaldæi] Non omnes sed Berosi sectam sequentes, ut bene monet Wower. Adi Comment. ad Lucret. v. 727. *Idem.*

Cassa fulg. pro conversione oris disc. multivagæ, pollens] Videndum dixeritne Appuleius, *multijuga, pallens* de coloribus, et prognosticis, quæ velut speculo orbis Lunæ ostendit, dicerem, ni ea late prosecutus essem apud Fl. Vegetium lib. ult. cap. 41. In eo quod subditur de Luna, 'ceu quodam speculo radiis Solis obsistit, et adversi usurpat, ut verbis Lucretii utar, ... notam jactat de corpore lucem : ' hic, inquam, adulterinum puto τὸ usurpat. *Stewech.* Haud leviter hæc depravata, quæ eruditissimi viri variis modis restituere conati. Vera tamen videtur emendatio nostra :

parte altera cassa, fulgoris, pro circumversione oris, discoloris, multivaga, pollens. Vel : *cassa fulgoris, circumversione oris discoloris multijuga pollens.* Per Chaldæos autem intelligit Berosum. Vitruvius lib. IX. c. 4. *Wower.* Bremens. *multivaga pollens* : alii *multijuga p.* *Stewech. m. pallens.* Vide eum ad Veget. lib. ult. c. 41. *Elmenh.* In tertio Cujaciano *orbis* ; quod non est spernendum. Orbis est pila, quam Chaldæi Lunæ tribuebant. Lucret. lib. v. 'Versarique potest globus ut si forte pilai Dimidia ex parti candentis lumine tinctus Inde minutatim retro contorquet et aufert Luciferam partem glomeraminis atque pilai ; Ut Babylonica Chaldæum doctrina fatetur, Astrologorum artem contra convincere tendit.' Et Vitruvius IX. 4. 'Berosus, qui a Chaldæorum civitate sive natione progressus in Asiam et disciplinam patefecit, ita est professus, pilam esse ex dimidia parte candentem, reliqua habere cæruleo colore.' Hoc est quod Noster proprium et perpetuum candorem Lunæ tribuit ex Chaldæorum sententia, proprii candoris expertem ex Astrologorum Græcorum scitis. Diodorus tamen Siculus aliter de Chaldæis invenit in suis auctoribus, ex quibus l. II. Bibliothecæ scribit : ὅτι δὲ τὸ φῶς ἀλλότριον ἔχει, καὶ διότι τὰς ἐκλείψεις ποιεῖται διὰ τὸ σκίασμα τῆς γῆς, παραπλήσια λέγουσι τοῖς Ἕλλησι. Quod sequitur, *pollens*, vidi qui mutarent in *pallens*, vel *parilem* : mihi nihil mutandum videtur. *Merc.* : Lambin. ad Lucret. loc. a *Merc.* cit. citat *palans*. J. Bosscha. Alteram Wowerii conjecturam tacite exhibuere *Elmenh.* et seqq. Verum Mss. et Edd. priores constanter habent *pro circumv.* unde idem Wower. etiam conjecit *cassa, fulgoris pro c. o. discoloris, multivaga, pollens.* Sed nihili est iste *fulgor discolor.* *Stewech.* et Lips. divinavere *multivaga pallens.* Et certe *multivaga* exstat in Mss. Brem. Leid. Edd.

Vett. item Vulc. Wow. Scriv. ut solent hæ voces passim variari. Nil tamen hic muta: *multijuga* notat enim multiformem. Adi ad Met. lib. viii. pag. 525. a. Ideo etiam est *pollens*, quia pro conversione oris speciem sui variare potest. Scribe ergo vel *præ conversione oris discoloris multijuga pollens speciem sui v.* vel *pro circ. oris discolor, multijuga, pollens sp. s. v.* Talem Isidis seu Lunæ pallam describit Auctor lib. xi. Met. V. Ampl. Cuperi Harpocr. pag. 76. Salmas. ad Solin. pag. 530. coniecit *multijuga pollæ speciem suæ*, ut *polla* sit pro *pila σφαῖρα*. Cras credam: unde et ridet id ad marginem Is. Vossius. In Bened. et Cujac. tert. orbis. Aldus his repetit oris. Oud.

Solis obsistit] Deliciæ Musarum Jos. Scaliger feliciter corrigit, *Solis obstiti*: id est, obliqui, curvi. Festus: 'Obstitum obliquum.' Lucretius lib. ix. 'Et libella aliqua si ex parti claudicat hilum, Omnia mendose fieri atque obstita necesse est.' Paulo post etiam idem Scaliger recte legit, *Pro situ et flexu et obstito circumlorum*. Sed vide plura apud Pompeium ipsum. Colv. Emenda: seu *levi*, *ceu quodam speculo*, *radios solis obstiti vel adversi usurpat*. Wower. Vêre et ingeniose Scaliger et Basil. 2. Mss. s. *obstitit*. Vulgatæ edd. s. *ob-sistit*. Elmenh. *Et adversi usurpat, ut verbis utar* Lucr. &c. Locus hic me diutius exercitum habuit, quem tandem sic emendandum putavi, *Solis obstiti et adversi: sive, ut verbis utar* Lucretii, *Notham jactat de corpore lucem*. Versus Lucretii e. lib. v. ad quos respexit: 'Lunaque sive notho fertur loca lumine lustrans, Sive suam proprio jactat de corpore lucem.' Colv.

Radios s. obstiti v. adv. usurpat] Egregia hæc est emendatio Scaligeri, quam sibi de more arripuit Wower. et edidit cum Mercer. Coutur. et Scriver. *Radiis* constanter exstat in

Mss. et Edd. Vett. quæ dant *obstitit* cum Mss. Florent. Cantabr. Voss. aliisque. *Obsistit* in Leid. et nonnullis aliis: unde Stewech. Colv. et Lambin. censebant *τὸ usurpat* esse adulterinum. Pro *vel*, quod bene restituit Vulcan. et cum Mss. habet Ed. Vicent. male Aldus Junt. et alii habent *et*. 'Obstitus Sol' est obliquus. Adi notas Colvii et Cerd. ad Virgil. Ecl. i. 17. Oud.

Notham] Lucret. lib. v. Observat. ad Arnob. l. ii. fol. 46. Elmenh.

Utra harum] Et hic locus in omnibus libris editis et scribtis pessime habebat; omnes enim præferebant, *utraque*, quod non veritus sum mutare, sententia id pervincente. Retulit duas opiniones de Luna; Chaldaeorum unam, quibus placuit Lunam proprio et perpetuo candore pro media parte pollere, ita ut parte dimidia luminis compos esset, parte altera cassa fulgoris; eamque pro multijuga conversione orbis discoloris speciem sui variare; alteram Græcorum, totam eam proprii candoris expertem, alienæ lucis indigam, sive denso, sive levi corpore (nam et hic philosophorum duplex sententia) radios Solis obliqui vel adversi ceu quodam speculo usurpare. Addit nunc; *Utra harum vera sententia sit*: nam hoc alias discutiendum, tamen nunquam dubitatum nec Græcis nec Barbaris astrologis, quin et Luna et Sol dii sint. Sciunt docti sæpe in libris *utrumque* pro *utro*, *utramque* pro *utra* reperiri, tralatitio errore. Hæret adhuc idem mendum in altera Sallustii Oratione ad Cæsarem, quam male præponunt editiones; quum ea scribta sit post Pompeium victum, altera ante eam victoriam. 'Et scilicet id certatum esse utriusque vestrum imperio injuriæ uti fierent.' Scribendum, *utriusque imperio injuriæ fierent*. Nam hoc ait, si malos consultores sequatur, qui Cæsarem ad prædam et vindictam

trahebant, testaturum, hoc unum certamen fuisse illi ac Pompeio, utri eorum tyrannidis et dominationis absolutæ, potestas daretur. Ut apud Tertullianum 'certamen malignitatis' est inter eum qui lædit primus, et eum qui læsus ulciscitur: locus vulgo corruptus est libro de Patientia: 'Ultio penes errorem solatium videtur doloris, penes veritatem certamen redarguitur malignitatis.' Ita enim legendum, non, ut vulgo, *certam*. Lege quæ præcedunt et quæ sequuntur; et agnosces, ita scribendum. *Merc.* *Utra harum vera sententia est* tacite edidit Floridus ex emendatione Jos. Merceri, explicantis, 'utervis harum opinionum vera sit.' Pithœus vero e Cujacii libro, quocum consentiunt Mss. O. et Colv. cum seqq. ediderunt *Utraque harum*: quod omnino falsum est, vel, *utraque enim*, ut divinarat quoque Colv. Sed in Edd. Vett. legas *utraque ex animarum vera*. Hinc vir doctus margini Ed. Junt. adlevit 'utra, quæram, harum v. sent. est.' Sed tum deberet esse *sit*. Malim ego *Utra quip-pini harum*, i. e. quippe una sive alterutra earum est vera, pro more Apuleii. Vide Stewech. ad Flor. N. VII. et me ad Met. lib. IV. pag. 290. a. In Codd. Cantabr. est *scientia*. Oud. Bene se habet emendatio Merceri. Sic Latini loquuntur *ut ut est*. Præcessit *sive... variat: seu... usurpat*. J. B.

Non fac. conjectaverit] Sic rursus exhibuit Floridus e conjectura, ut puto. Et sane sensus id requirit. Nemo enim Græcus aut Barbarus in gentibus dubitavit, quin Sol et Luna essent Dii, ut ipse statuit paulo ante App. et mox: 'neque quisquam non conjecerit,' i. e. omnes facile consenserunt Deos esse. In Mss. tamen nullis aut Edd. comparet *τὸ non*. At pro *conjectaverit* exaratur in membranis Florent. Cantabr. Harlem. Voss. Vulcan. Merc. (quem vide infra ad p. 673. Ed. Flor.) *cunctaverit*. Op-

time profecto, sed non intellectum præterquam Mercero ejusque exscriptori, licet Mercerum nusquam laudet, Couturio, quare in seqq. ejus rationem vix habebimus, nisi ubi erret: *cunctaverit*, i. e. dubitans deliberaverit, sed scilicet sine ulla hæsitacione crediderit Deos esse. Hoc enim notat sæpe *cunctari*. Infra p. 696. Ed. Flor. 'de qua nihil cunctentur.' Vide Gronovii Obs. l. I. c. 18. Heins. ad Valer. Flacc. l. 156. 'Taliam cunctanti lævum Jovis armiger æthra Advenit:' sive *contanti*, ubi vulgo erat *conanti*: quale mendum et sustulimus ex Hirtio l. VIII. B. G. c. 32. 'oppido munitiones circumdare cunctatur,' vel, *contantur*: nam Mss. *conatur*, vulgo *moratur*. Nec obstat activa forma *cunctare*. Frequenter hanc inflexionem præ deponenti amavit Auctor. Vide ad Met. l. I. p. 74. a. Immo l. XI. Metam. p. 382. 'Quod enim sedulo percunctaveram,' Oud.

Septem stellæ] Rescribe ex Ms. Bremensi et excerptis Batavicis: *quinque stellæ q. v. v. a. p.* Cicer. lib. I. Tusc. Quæst. fol. 88. 'Astra suspeximus, tum ea quæ sunt infixæ certis locis, tum illa non re, sed vocabulo errantia. Archimedes Lunæ, Solis, quinque errantium motus in sphaeram collegit:' lib. II. de Divinat. fol. 196. 'Sol et Luna quem motum habeant, quem vero stellæ, quæ errare dicuntur.' Macrobius in Somn. Scipionis lib. I. cap. 14. 'Sunt stellæ quidem singulares, ut erraticæ quinque.' Agellius lib. XIV. cap. 1. Mart. Capel. lib. VIII. p. 787. Nicetas in Thesaurio Orthodox. Fidei lib. I. cap. 8. docte. *Elmenh.*

Vugæ] Sic Mss. omnes, ut debent; nisi Auctor adhibuerit ipsam vocem Græcam *πλανηταί*, nam solent tum librarii Græce ignari locum vacuum relinquere; ut notum illis, qui Mæstos tractarunt: ut ita hinc exsulet in Edd. ante Vulcan. *Errones* adscripserat Lipsius. Oud.

Specie, &c. mirabili] Bene hæc e suo

Cod. addidit Vulc. quæ agnoscunt Mss. O. et flagitat sensus. *Idem.*

Et abstituto] Ita libri omnes; hoc est recessu, quod ait in libro de dogmate Plat. 'Ceterum ille rerum ordinator ita reversiones earum, ortus, obitus, recessus, moras, progressusque constituit.' *Adstituere* et *adstitui* verbum familiare Nostro. E contrario *abstitui*; unde abstitutum, recessus, ἀποστράσις. Merc. *Et flexu et obstituto c.* Sive obliquitate, ut Lipsius adlevit et emendavit Scaliger. Wower. amplius voluit *et flexu obstituto*, adjective, ut supra, sed et substantive occurrit apud Ciceron. de Legib. II. 9. 'Fulgura atque obstita.' Est Vir Doctus qui vellet *obstituto*. In Edd. vett. *obstituto*: Ed. Scalig. *abstituto*. Sed *abstituto* edidit Vulcan. et Merc. e Mss. suis, pro recessu, ἀποστράσει. exstatque etiam in Harlem. Voss. et utroque Cantabr. Inepte Conturius in notis scribit, *Adstituto velle dicere recessu*, atque, *adstituere* et *adstitui* esse familiare Auctori nostro. *Abstitutum* est recessus, et hoc τῷ *adstitutum* est contrarium. *Oud.*

PAG. 667 *Quibus cæli chorum]* Plato in Epinomide adeundus. *Elmenh.*

Ennius] Sic Varro de Ling. Lat. Ennius dixisse scribit, in altissimo cæli clypeo. Sciopp. in Symb.

Duod. numero situ nominum] Quidam, *situ, nomine*. Quod certe placet: eo indicat Deos Deasque non solum nomine suo singulos in versibus Ennianis esse, sed etiam ordine suo, quo hic major, ille minor, hic antecedere, hic subsequi dicitur, collocatos. *Colv.* Illepidam quibusdam visa repetitio vocis *numero*. Eandem ignorat Cod. Henr. Lindenbruch. Memini me legisse in veteri libro Fr. Raphelengii: 'numerositate nominum in duos versus.' Wower. Rom. *situnomie*. Excerpta Bat. *numerositate nominum*. Probe Martianus Cap. lib. de Nupt. Philolog. p. 15. 'Tunc etiam ut inter alios potissimi rogarentur, ipsius collega Jovis, qui bissemi cum eodem

Tonante numerantur, quosque distichon complectitur Ennianum: Juno, Vesta, Minerva,' &c. Suidas ῥυλεια. *Elmenh.* Cui non dictus Hylas? quæ non tentata a doctis, ut hunc locum arbitrio suo constituerent? At nihil facilius fuit quam additis duabus litterulis scribere, *numero situ nominum*. Ita enim est, hæc duodecim nomina ἐμμέτρῳ ordine in duos versus artata. Libri omnes nostri, *numero situ nominum*, nisi quod alter Cujacianus, *situ*. Mercerus. Ms. Putean. *locum d. situ nominum*. Leid. Harlem. cum Fr. Raphel. *d. numerositate nominum*. Sed Edd. Rom. Ven. Vic. Bas. *d. numero, situ, nomine*: quod probavit Colv. At lege cum Mercero *numero situ nominum*. *Oud.*

PAG. 668 *Quas eorum]* Florent. et Batav. *quibus eorum*. *Elmenh.* Mss. nostri, Merceri, &c. Edd. Vett. omnes. *quibus*: quod prave inmutavit Vulc. eumque sequentes Scal. Wower. *Elmenh.* in *quas*. *Idem* pro conjectura adscripserat *careant*. Frustra. Curare apud Veteres sæpe habet dativum. Vide J. F. Gronov. ad Gell. lib. XVII. c. 9. 'qui rebus ejus absentis curabant.' Sciopp. Susp. Lect. IV. Ep. 1. Broukhuis ad Tibull. I. 5. 33. Immo Noster in Apol. 'paucis curare:' et inferius: 'rebus meis curat.' Adi Scip. Gent. et Pricæum ad p. 27. Infra de Deo Socr. p. 690. Ed. Flor. 'certis potestatibus curant.' cf. et ad pag. 674. Ed. Flor. Sic et lib. XI. Met. 'procurare subplicamentis:' de Phil. Mor. p. 602. Ed. Flor. 'utilitati animæ procurare:' ut leg. e Mss. de Mundo p. 744. 'ordinibus curant:' ubi eodem modo contra Mss. peccatur. Macrobi. lib. V. S. Sc. c. 17. 'Stabulo regio curantes.' *Oud.*

PAG. 669 *Prompto nutu]* Vulgabatur *prono nutu*. At libri *promptu*, quod proclive fuit mutare in *prompto*. Causa mutandi fuit, quia non videbant quo referrent illa adjuncta, *facili, simplici, libero, absoluto*: unde etiam

origo mendæ in libris scribitis; qui omnes habent *bona*, non *bono*. At illa omnia referuntur ad illud supra, *ingenio*; quod dicit ad summam beatitudinem perfectum, non participatione ullius extrarii boni, sed bonum ex sese, et ad omnia competentia sibi promptum, facile, simplex, liberum et absolutum: prorsus ut infra de Socrate: 'ut pote vir adprime perfectus ex sese ad omnia congruentia sibi officia promptus.' *Merc.*

[*Plato, &c.*] August. de Civit. Dei lib. ix. cap. 16. et Maximus Tyr. dissert. 1. *Elmenh.*

[*Comprehendi; vix sap. viris*] Locum intricatum recte restitui. *Wower.* Male olim ante *Wower.* iungebant *comprehendi vix sap. viris*; immo præpos. a inculcaverunt contra Mss. *Vulc. Scal. Elmenh. et Scriv.* Patet ex Augustino, qui habet *vix autem, rā sapientibus viris* pendere a sequenti verbo *intermicare*: ut bene Augustini locum cepit *Vives*, et hinc *Wowerius* post *Dei* non per (:,) sed per (,) recte distinxit. Ineptissime *Florus* supplevit sensum verbo 'vix sapientibus viris obtingere intellectum.' Hoc modo locus est distinguendus cum *Mercero, comprehendi; vix sapientibus viris, cum se vigore animi, &c. semoverunt, intellectum huius Dei (id quoque, &c. candidum) intermicare.* Non opus ergo cum *Wower. et Colv. contra Mss. scribi et id quoque. Oud.*

[*A corpore semoverint*] *B. Augustinus* lib. ix. de Civitate Dei multa contra Platonicos Philosophos de Diis Dæmonibusque disputat: et sæpius ex hoc nostri scriptoris libro quædam laudat: unde quoque nonnullos locos, commodius ibi legi visos, hic restitui-
mus. Porro hic locus istius libri Augustiniani cap. 16. sic scriptus est, *a corpore removerint*: in *Margarita* poëtica, *a. c. moverint. Colv.*

[*Altissimis tenebris*] Sic emendavi ex eodem *B. Augustino.* Vulgo erat, *arctiss. teneb.* Altissimam caliginem

ita dixit *Arnobius* lib. ii. 'Et caligine in altissima constitutis cognitionis lumen immitteret.' *Idem.* August. cum *Colvio altissimis*; ut dicitur 'alta caligo,' 'alta nox,' &c. passimque hæ voces confunduntur. Sed vulgatum damnare non ausim, pro densissimis. Sic 'artiores silvæ' apud *Cæsar.* l. vii. *B. G.* cap. 18. et *Sueton. Ner. c. 46.* 'trahi se in artissimas tenebras:' ubi ait *Burman.* hic variari in Mss. nescio quibus, præter Augustini, et librum, cujus *Var. Lect. margini Ed. Floridi* allevit *Burm. Oud.*

PAG. 670 *Piacularibus scel. præbuerunt*] Fors fuit emendandum, *piac. sceleribus polluerunt.* *Cicero Philippica xi.* 'Ut is qui omnia Deorum hominumque jura novo, inaudito, in-expiabili scelere polluerit.' *Colv.* *Ac piacularibus depravarunt, scel. imbuerunt.* Sic *Membran. Florent. Excerpta Batav. et Bremens. Leidensis: A. p. errorib. depravaverint s. incubuerint. Aldus et Rom. e. d. piacularibus sceleribus præbuerunt. Elmenh. Incubuerunt. Forte imbuerunt. Vulc. Recipi in contextum Vulcanii conjectura potuit et scribi imbuerunt.* Sic enim habet *Fulvii liber. Sciopp. in Symbola.* Ms. *Florent. o. err. ac piacul. depravarunt scel. Leid. Cantabr. uterque Voss. Harlem. Brem. Merc. o. err. ac piacularibus depravaverint sceleribus imbuerint et effecerint*: unde primum suspicor verbum *depravare* e *Glossa* verbi *imbueri* in textum irrepsisse; præsertim cum in *Harlem.* sit in omnibus: dein quamquam suo more cum subjunctivo construxisse Auctorem. Vide ad *Flor. N. i.* Temere autem *Ehm. Scriv. Florid.* hoc ordine edunt *depravarunt o. err. ac p. sc.* Porro, *imbuerunt* vel, ut dixi, *imbuerint* habent Mss. *O. etiam Ursini*; ut bene primus exhibuit *Wow.* Male *Vulc.* cum *Scal. dederunt incubuerunt. Rectius Colv. e vulgata ante scriptura præbuerunt conjecerat polluerunt.* Sed

imbuere elegans est; et obvium tam in malam, quam bonam partem. Vide ad Catal. Burm. p. 514. 'Imbuit infami pectora nostra malo.' Oud.

Exesa] *Exesa*, i. e. consumpta, ut in Ms. Sangerm. Colum. lib. II. cap. 10. p. 64. Ed. Gryph. *Exedi* metaphorice dicitur animus, sed an *mansuetudo* dici possit *exedi*, vehementer dubito. Quare non refragor Florido cum Margaritha poëtica legenti *exosa*; licet exempla hujus participii in passiva significatione admodum rara sint. Gell. N. A. lib. II. cap. 18. 'Non omnes omnimodis Diis exosos esse:' vel ut apud Macrobi. lib. I. Sat. c. 11. legitur 'non omnimodo Dis exosos esse.' Verum in Mss. hæc apud Gellium non leguntur; et J. Fr. Gronov. legi vult *Deos*. Avian. Tab. II. vs. 13. 'Exosæ post hæc documenta quietis:' quod mutare contra omnes Mss. in *exosos*, ut auctor suus Latinus loquatur, male tentat doct. Cannegieterus. Verum et in Glossis 'Exosus μεμισήμενος.' Oud.

Ratione cluentes] Hoc malui, quam quod editum ubique erat *plaudentes*: ita enim esse testatur in suis libris L. Vives ad cap. 8. lib. IX. de Civitate Dei: ubi hic locus citatur. Sed etiam legi notat, *oratione gaudentes*. Colv. Malim: *ratione pollentes, oratione plaudentes*. Quamquam libri D. Augustini lib. IX. cap. 8. de Civitate Dei vulgatæ consentiant. Wower. Magis placet edit. Basil. *ratione plaudentes*. Brant. *Ratione plaudentes, oratione pollentes*. Ita hic locus legitur apud August. de Civ. Dei I. IX. c. 8. Colv. r. *cluentes*. Lud. Vives r. *gaudentes*. Wower. inversis verbis r. *pollentes, oratione plaudentes* emendandum arbitratur. Elmenh. *Ratione plaudentes, oratione pollentes* constans est Mssorum lectio; nisi quod in Bened. sit *pludentes*. Apud Augustin. Vives in Mss. invenit *cluentes*, quod recepit Colv. repugnante jam Brantio. Male autem Vives formavit a

cluo: quasi id sit *pugno*. Hoc enim non notat τὸ *cluo*; sed *purgo*; ut docet Plinius I. XV. c. 29. cujus veteribus Edd. deceptus est Vives; ibi enim olim edebatur *pugno*. Si sana hæc foret lectio, non posset notare nisi *insignes*: quæ mera est glossa verbi *plaudentes*, sive sibi gratulantes, quod ratione sint præditi. Sic passim 'sibi plaudere.' Bas. pr. Ed. non agnoscit *ratione*. Aliorum conjecturæ sunt *prudentes, potentes, callentes*. Frequens est 'pollere eloquio.' V. Wass. ad Sallust. p. 317. 'facundia pollens.' Oud.

Cunctis] Jacio aleam, videbo an cadet ex animi mei sententia: *singulatim mortales, cunctim perpetui, vicissim, sufficiens prole mutabiles*, quæ omnia, præter alias circumstantias multas, Philosophorum opinio naturæ humani generis adhibuit. Videntur Plato IV. de legibus. Festus in 'Cuncti.' *Stewech.* *Cunctim*. Vulg. *cuncti*. Emendatio hæc ab eodem Augustino est, qui sic laudat hunc locum duobus illis jam a nobis notatis locis: nec aliter conjecit Canterus noster. Colv. Colvius *cunctim perpetui vicissim s. p. mutabiles*. Vid. Plato IV. de Legibus. Elmenh. Ald. Junt. *cunctis*. Vives et Canter. cum Lipsio, Colv. et Stew. *cunctim*: quod et reposuit Vives apud August. XII. 10. nam ante eum utroque in loco August. edebatur *cuncti*. Sed *cunctim* hic diserte habet Cod. Harlem. recte, ut respondeat τοῖς *singillatim, vicissim*. Vide ad Flor. N. IX. 'singulatim; cunctim.' Oud.

Tarda sapientia] Unde et Plato beatos homines pronunciat, qui etiam in occidua senectute sapientiam assequuntur. Elmenh.

Bina animalia] Hic locus totus est apud eundem August. ejusdem libri c. 12. Colv. Elmenh. Fort. *viva an. Vulc.*

PAG. 671 *Subcisiva*] In August. *succisiva*: ubi alias legi notat Vives, *succidua*. Colvius. August. legit *succisiva*,

Bremens. *successiva*. Elmenhorstius. Voss. *subsciva*. Edd. vett. et Mss. aliquot *subsiciva*; quæ passim permutantur. Sed de his alibi. Verum recto advertit Salmas. Plin. Exerc. p. 515. id verbi hic locum habere non posse. Opponit naturam Deorum 'determinam' et 'indefectam,' ac hominum 'caducam,' sed vicissim 'sufficienda prole mutabilem,' non vero 'interruptam,' ut exponunt vulgo. Salmas. ergo effingit novam vocem inventam a se, ut ait, in Ms. *substitiva*, quæ substituuntur in locum demortuorum. Sed tum præferrem lectionem Cod. Bremens. *successiva* eodem sensu, quo *substitiva*. Eleganter Lactant. de Opif. Dei c. 12. 'duos sexus maris ac feminae machinatus est, quibus inter se copulatis successiva proles pareretur, ne omne genus viventium conditio mortalitatis exstingeret.' At aliud quid latet. Nam Vives in Mss. Augustini reperit *succidua*. Vere: non ut notet vulgari significatione (de qua vide Cl. Burm. ad Ovid. lib. VIII. Metam. vs. 364. et l. x. vs. 458. 'Poplite succiduo genua intremuere') labantem et defectam, opponaturque τῇ *indefecta*: huic enim opponitur τὸ *caduca*: sed ut notet *successivam*, *succedaneam*. Nam in Glossis: 'succiduus διὰδοχος.' Et sic clare Oros. l. VI. c. 10. 'cum jam VII. dies noctesque succidni hostium cunei pugnarent:' quo sensu forsani sumi posset Alcimi Aviti locus l. I. vs. 8. 'qui semine mortis Tollis succidua vivacia germina proli.' Anson. de Rosis, 47. 'Sed bene, quod paucis licet interitura diebus Succedens ævum prorogat ipsa summ.' Oud.

Sejugatam esse et interruptam] Ms. hum, p. *eam ipse et interruptam ac vel*. Sciopp. in Symb. Repone ex scripto, *sejugatam, eampse*. Wowerius. *Sejugatam esse* delet Ms. Bremens. Florentin. pro *sejugatam, eampse* legit. Elmenh. Et hunc locum fœdissime corruptum minima mutatione resti-

tuimus: ante enim nullo sensu legabatur: *sed in divinam et humanam partem sejugatam esse et interruptam et veluti debilem passa est*: libri scribti, *partem campse et interruptam*; alii, *carapse*; alii, *camse*. Omnino scribendum, ut edidi, *inter divinam et humanam partem cassam se et interruptam ac veluti debilem passa est*: nisi quis malit, *vacuam*: sed præfero *cassam*; quæ vox minus intellecta corrumpeo loco fuit. Cassum est vacuum, fractum, interruptum; ut supra, 'cassa fulgoris,' pro, vacua sive expers fulgoris. Vox frequens Appuleio. *Merc*. Cum vulgo ederetur *sejugatam esse et interr*. Wower. reposnit *sejugatam campse et interr*. Seriver. vero et seqq. delerunt τὸ *et* contra Mss. Verum nec *sejugatam esse* agnoscunt Codd. quorum Brem. habet nihil, Harlem. vero *eamque*. At Florent. Cantabr. uterque cum Merceri Codd. *campse* Ursin. Vulcan. *eampse*, quod apud Plautum occurrit pro *eam ipsam*: sed debuit Auctor dicere *se ipsam*. Quoniam ergo in Mss. tantum non omnibus τὸ *sejugatam* non comparet et Merceri Codd. etiam dent *carapse* vel *campse* forsani simpliciter scribendum *sectam se et interr*. Appuleio tamen frequens est *sejugatus*. An ergo *sejugatum sectamque se et interr*. vel *sejugum sectamque se*: ut contra in fem. gen. *conjuga* sæpe Appuleio. *Sejugis* hoc sensu apud Solin. c. 4. 'sejuges gentes conjugasse.' Oud.

Nullus D. misc. hom.] Symposio: Θεὸς δὲ ἀνθρώπων οὐ μύρνεται. Colv. Vide Platon. in Convivio fol. 203. et Augustin. de Civit. Dei lib. ix. cap. 16. Elmenh. Bene monnerunt docti hæc esse e Symposio Platonis. *Merc*.

Munere opulenti] Ita libri nostri, non *opulentia*. Opulens, tis, fecit a verbo Opuliscere, ut cetera participia a similibus verbis. Infra: 'Omnia adfluentia, omnia opulentia.' Inde est *opulenter*, in loco Plauti apud Priscianum. Cornel. Nepos in Cha-

bria: 'neque animo æquo pauperes alienam opulentum intuentur fortunam.' Ubi notant ad eandem formam in Horatio, 'violens Aufidus' et 'victor violens.' Mox scribsi, raro *aditur*, Vulcanii conjecturam secutus, quamvis ceteri libri scribti et editi habeant *aditus*; minus recte. *Nutabilem* etiam malim cum viris doctis, quam cum libris, *mutabilem*; quod tamen defendi posset non abnuo. *Merc.* Recte *opulenti* e suis Codd. quibus accedit Harleim. legendum monuit *Merc.* a intrusum, quia librarii quidam e vocales per diphthongos scribebant: ut hic Cod. Voss. *opulenti ælatus*: in quo etiam *ælémentum* pro *elem.* Oud.

Mutabilem suggestum] Bene Canterus, *nutabilem sugg.* Nam supra lib. iv. Milesiarum: 'Inopinato pulsu nutantem ac pendulum.' Colv. Sunt qui legant *nutabilem*. Wower. Vulgo, *mutabilem* s: supra 'humilia sublimare, nutantia fulcire.' August. de Civ. Dei lib. i. c. 1. 'cacumina temporali mobilitate nutantia.' Eucherius ad Valerianum 'nutant celsa fastigio.' Elmenh. Bene emendasse Canterum, probant Mss. Florent. et Cantabr. et merito in textum recepere Elmenh. Scriv. Flor. Sic 'nutantes domus' sive vacillantes Luciano et aliis. Oud.

PAG. 672 *Allegabo*] Glossæ antiquæ: 'ἱκεσίās προσφέρω, allego,' ubi verius esse antumo *preces allego*. Sed alibi 'πρόσθεσις allegatio.' Et in Apolog. 'In templo preces allegant.' Elmenh. Al. *allongabo*. Burm.

Q. *advers. malis cum vita c.*] Facilis et liquida emendatio, *quem aversatorem malis in vita ciebo?* Deum tutelarium munus tangit, quorum erat mala arcere, ac defendere: ipsemet Appuleius paulo post: 'cum usus postulat mala avertere, bona prospere.' *Steweck.* 'Adversator malis' est qui malis hominibus adversetur. Sic enim *miseri* et *boni* præcedunt. 'Avertere mala' frequens est, sed

tum saltem debuisset scribi *aversatorem malorum.* Oud.

PAG. 673 *Inter nuculos*] Legit Pithæus una dictione, *internuculos*; ut etiam in Petronio Arbitro: 'Video quosdam internuculos, nudas meretrices furtim conspatiantes.' De quo etiam Turnebus lib. xxii. cap. 28. Mihi hic tenebræ. Fuit cum hic legerem, *tirunculos recens cognitos*, et sic etiam in Petronio reponendum arbitrarer. Sed jam fateor me adhuc quærere abstrusorem hujus dictionis significatum, vel scripturam saniozem. Colv. Ms. *Rutulos*: quos non ignorat; qui Virgilium novit. Porro totius hujus loci emendatio et Fulviano probatur codice. *Sciopp. in Symb. Rutulos rec. cogn.* Sic recte manuscripti Flor. Leid. et Brem. Turnebus et Pithæus; Rom. et Ald. *internuculos*, Colv. *tirunculos* male reponunt. Elmenh. *Rutulos* vel *Rutulos* exhibent membranæ omnes. Verum si ita scripsit, ut eum scripsisse non dubito; erravit Auctor: quod monuit jam Flor. Forsan pro *enim* scribendum *Euryalo*: ut *pro te* ad ipsum non ad Iulum spectet. V. Virg. *Æn.* ix. 300. Vel potius quia statim Mezentii meminit, hic quoque de Rutulis abripuit eum cogitatio. Melior certe hæc lectio, quam conjectura Colvii *inter tirunculos*, vel Edd. *primarum internuculos*, quos hic et apud Petron. cap. 7. Is. Vossius exponit grassatores nocturnos ad Catull. p. 153. Alii aliter, ut videri potest ad Petron. cujus loco placet unice Vossii explicatio, sed hic non capio: quinam enim illi essent grassatores recens cogniti? Oud.

Ut *ferocissimo Mez.*] Videtur quid deesse vel latere mendum. An *ad-sunt* e Virg. versu lib. x. vs. 773. ? An *sc. i. e. scilicet*? Similiter Achillem jurasse 'per sceptrum' constat ex Homero: unde ridens Ovid. in f. Rem. Am. 'Nam sibi quod nunquam tactam Briseida jurat Per sceptrum; sceptrum non putat esse Deos.' Sic

per caput suum et Achillis, ejusque enses jurat Briseis apud Ovid. Her. Ep. III. vs. 107. *Idem.*

Hæc sola advenerat] Putarim legendum *adjurarat*, ut et paulo post loquitur 'per quod adjures.' *Vulc.* Flor. Bas. 2. Leid. et Puteani Excerpta, *advenerat*, ut apud Plautum in Trucul. 'date mihi huc stactam, ut venerem Lucinam meam.' *Elmenh.* Ita libri omnes; nec mutandum: non enim jurat Mezentius dextram et telum, sed ea veneratur et adpreceatur. Sic supra dixit, 'non facile cunctavit deos esse,' pro *cunctabitur*; quod etiam interpolaverant. *Merc.* Mss. O. constanter *advenerat* cum Edd. *Vulc.* *Merc.* *Contur.* nisi quod in Cantabr. et Harlem. sit *advenerant*. Hinc conjecit frigide Floridus *adveneratur*, quod compositum sic occurrit apud Varron. de R. R. I. 1. 'Adveneror Minervam et Venerem.' Auson. Par. 18. 8. 'Ore pio et verbis advenerare bonis.' *Lindenbr.* et ex eo *Elmenh.* cum Mercero, et, eo non nominato, *Contur.* recte capiunt pro *veneratur* hæc ut solos Deos. *Plant.* Bacch. II. 14. 'Veneroque te.' Ac passim *veneror* passive occurrit. Vide *Cant.* Nov. Lect. VI. 24. Nostro lib. XI. Met. p. 754. b. Immo Auctor videtur captasse formam activam eorum, quæ vulgo deponenter adhibentur. Vide *Ind.* Not. *Oud.*

Dextra mihi, &c.] Sic et Scythæ per ventum jurabant et acinacem. Vide *Lucianum* in Toxari. *Elmenh.*

Neve per ista juretur] Dele glossema. *Wower.* Totam hanc periodum veluti spuriam *Wower.* tollit. *Elmenh.* Libri omnes *ne ve per ista juretur*; quod *Wower.* glossema esse censuit, et basilice expunxit: prorsus male. Nam quod sequitur, 'quum sit summi Deorum hic honos proprius,' indicat retinenda: non enim honos Dei propter ipsum jurari, sed per ipsum. Scribe, *ne ut per ista juretur*; id est, nedum ut per ista juretur: non digna

sunt propter quæ juretur, tantum abest ut per ista jurandum sit. Ne pro Nedum sæpe in usu Veteribus, et maxime Appuleio. Florido III. 'quæ mihi ne in mediocribus quidem civitatibus unquam defuere, ne ut Carthagini desint.' In Apologia: 'Nec tamen ab eruditis reprehenditur, ne ego reprehendar, qui res paucissimis cognitæ Græce et Latine propriis et elegantibus vocabulis conscribo;' id est, nedum ego reprehendar. Item: 'At hoc ego Æmiliano, non huic Afro, sed illi Africano et Numantino, et præterea Censorio vix credidissim; ne huic frutici credam.' *Merc.* Sic Mss. et *Vulcan.* cum seqq. nisi quod *Elmenh.* et *Scrifer.* habeant propter. Edd. priores *utve per ista jurent.* Cum *Woverio* delendam censerem periodon, insertam a monacho, nisi seqq. aliud suaderent, quare cum Jos. Mercero malim *ne ut per pro nedum ut per.* Voss. *istam.* *Oud.*

Jovem lapidem] De quo Festus. Lapidēs olim adhibiti sæpius iurijurando. Apud Athenienses lapis huic rei destinatus, ut ad eum juramenta fierent. *Suidas:* Δημοσθένης ἐν τῇ κατὰ Κόνωνος, τῶν τε παρόντων καθ' ἕνα ἡμῶν οὕτως πρὸς τὸν λίθον ἄγοντες καὶ ἐξορκούντες. εἰόκασιν οὖν Ἀθηναῖοι πρὸς τινι λίθῳ τοὺς ὅρκους ποιεῖσθαι ὥς Ἀριστοτέλης καὶ Φιλόχωρος ὑποδηλοῦσι. *Idem* etiam tradit *Moschopulus* Περὶ σχεδῶν. Tollebant etiam juraturi lapides ignitos, quos in mare projiciebant: indicantes se tantisper fœdera, pacta sua durare velle, dum illi rursus apparerent. Hoc notatum alibi in Græcorum commentariis est. *Plutarchi* locus eo spectat in vita Aristidis: 'Ὁ δ' Ἀριστέλης ὥρκισε μὲν τοὺς Ἕλληνας καὶ ὤμοσεν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων μύδρους ἐμβαλὼν ἐπὶ ταῖς ἀραῖς εἰς τὴν θάλατταν. Respexit etiam vetus poëta *Macedonius* lib. VII. Epigrammat. Græcor. Ὀμοσα τὴν δυσέρωτα κόρην, τρῖσιν ὤμοσα πέτρας, Μήποτε μαιλικοῖς ὄμμασιν εἰσι-

δέειν. Colv. Debuit dicere Appul. *jurabo Jovem lap.* Sic enim solebant veteres Romani. Adi Gronov. Ep. ad Voss. p. 111. P. sec. Ed. Lond. Geill. lib. 1. 21. Auson. Ephem. p. 100. Oud.

PAG. 674 *Cæterum sunt, &c.*] Plato Epinomide fol. 984. *μετὰ δὲ τούτους αἰσθανόμεθα γεγονότα, καὶ ὑπὸ τούτοις ἐξῆς δαίμονας ἀέριον δὲ γένος, ἔχον ἔδραν τρίτην καὶ μέσην, τῆς ἐρμηνείας αἰτίων, εὐχαῖς τιμῶν μάλα χρεῶν, χάριν τῆς εὐφύμου διαπορέας.* Elmenh.

Intersitæ aëris spatium] Brem. *Intersito aëris s.* Elmenh. Placet. In spatium quod est inter summum æthera et infimas terras sunt potestates mediæ. Infra p. 678. 'elementum aëris, quod tanto spatio intersitum est.' Nec tamen vulgatum temere damno, ut p. 684. 'loco regionis intersiti.' Oud.

Utrinque interpretes] De *Interpretibus* adi Cuper. Apoth. Hom. p. 275. Herald. ad Arnob. p. 187. Nostrum de Dogm. Plat. pag. 585. Ed. Flor. Idem.

Salutigeri] Fulvius mavult Plautinum illud: *Salutigeruli.* Sciopp. in Symb. Recte igitur Plauti Aulularia scriptum: 'Salutigerulus pueros.' Glossarium vetus: 'Salutigerulus, Ἐπισκέπτης.' Colv. Fulv. mavult *Salutigeruli* ex Plauti Aulularia, scena: *Narravi amicis, &c.* quomodo etiam legisse videtur Cælius Rhodiginus antiq. lect. lib. 11. cap. 3. Mihi non displicet Bremensis Codicis lectio, *salutiferi.* Elmenh. Utrumque æque bene, *salutigeri* et *salutiferi.* Oud.

Plato in Symposio] Cujus ibi verba: Ἐρμηνεύον καὶ διαπορθμεύον θεοὶς τὰ παρ' ἀνθρώπων, καὶ ἀνθρώποις τὰ παρὰ θεῶν, τῶν μὲν τὰς δεήσεις καὶ θυσίας, τῶν δὲ τὰς ἐπιτάξεις τε καὶ ἀμοιβὰς τῶν θυσιῶν. ἐν μέσῳ δὲ ὃν ἀμφοτέρων συμπληροῖ, ὥστε τὸ πᾶν αὐτὸ αὐτῷ ξυνδεέσθαι. διὰ τούτου καὶ ἡ μαντικὴ πᾶσα χωρεῖ, καὶ ἡ τῶν ἱερέων τέχνη, τῶν τε περὶ τὰς θυσίας καὶ τὰς τελετὰς καὶ ἐπιβάς, καὶ τὴν μαντείαν πᾶσαν καὶ γοη-

τείαν. Vide etiam ejusdem ad hæc Epinomidem. Colv. Vide illum fol. 202. et Notata ad Minutium Felicem fol. 4. Chalcid. p. 225. Elmenh.

Præditi] Glossæ: 'præditus προεστώς.' et sic forsân infra p. 689. 'pro numine hominibus præditi.' Clare Phil. Mor. p. 624. 'Sorte quadam ei negotio præditis.' Oud.

Extis fisciculandis] Sic rescripti, cum passim vulgo legi viderem, *ext. physiculandis*: pariter ut apud Martianum Capellam lib. 1. 'Et nunc in fanis, quibus aut vaticinia obliquis fundebantur ambagibus, aut denuntiata pecundum cæde, fisciculatis extorum prosiciis, viscera loquebantur.' Item lib. 11. locus alius, cujus verba ponam pluscula, quia pleraque ad hanc rem qua de Noster agit pertinent: 'At intra Solis meatum usque lunarem globum secunda beatitatis numina supparisque potentia: per quæ tamen vaticinia somniaque ac prodigia componuntur. Hæc aruspicio exta fisciculant admonentia quædam, vocesque transmittunt, auguratisque loquuntur ominibus. Plerumque enim quærentes admonent vel sideris cursu, vel fulminis jaculo, vel ostentaria novitate.' Plura sunt eodem libro huc facientia: quæ videbit, qui volet. Ut Missiculare a missu, Pensiculare a pensu, sic Fisciculare, a fissu, seu potius, Fisso: de quo Cicero lib. 1. de Divinat. 'quid fissum in extis, quid fibra valeat, accipio: quæ causa sit, nescio.' Item lib. 111. de Natura Deor. 'Unde porro ista divinatio? Quis invenit fissum jecoris?' Fissiculare igitur, quod Græcis καρδιουλκεῖν. Colv. *Fissiculandis* non est rimandis, quod erat haruspicum, sed formandis extis, et disponendis in illa *fissa*, qualibus ad auspicia opus est: ut recte Colv. et Flor. Inepte Edd. ante Colv. *physic.* ut in quibusdam apud Martian. Capell. lib. 1. p. 5. 'physiculatis extorum prosiciis viscera loquebantur.'

Sed præfero *fissic.* ut est in quam plurimis Mss. vetustissimis, nec non lib. II. p. 38. 'hæc aruspicio exta fissiculant.' Sed ubique contra viros doctos *physic.* retineri vult St. Stephanus ad Saxon. Gramm. lib. I. p. 42. 'Primam physiculandi sollertiam obtinentes.' Adi et Salmas. ad Solin. In Vulc. Ms. est *fusiculandis*: crebra corruptione. Corrigendus est Sil. It. lib. III. 361. 'Cornipedis fusa satiaris; Concane, vena.' Vena non funditur, sed sanguis, quem potabat 'fissa vena.' Sic ergo lege, et V. comm. Dausq. et alios. ut passim 'funditur arboris cortex.' Oud.

PAG. 675 *Dæmonum obseq.*] Plato in Epinomide fol. 984. *Elmenh.*

Hannibali, &c.] Cum columnam auream, quæ esset in fano Junonis Laciniae, auferre vellet. Cic. de Divin. lib. II. fol. 185. *Elmenh.*

PAG. 676 *Extispicia*] Val. Max. lib. I. cap. 6. Vulgo, *auspicia*. *Elmenh.* Mss. Florent. et Harlem. cum Edd. Vett. *auspicia*, quæ de Flaminio memorantur ante prælium ad Trasymenum lacum: verum Appul. mox ad hæc sua alludens, rursus ait, 'vel Flaminio hostiam corroget: ' quare cum ceteris Mss. Vulcanio et seqq. *extispicia* omnino præponendum, ut respiciat historiam, quæ accidit Flaminio consulatum auspicanti, cum vitulus ictus e manibus sacrificantium se proripuit, teste Livio l. XXI. cap. ult. Oud.

Attio Navio] Eum præstantissimum omnium augurum appellat Dionysius Halicarnass. antiq. Rom. lib. III. fol. 203. Liv. lib. I. Lactant. lib. II. cap. 19. Cic. I. de Divin. fol. 182. *Elmenh.*

A. N. mir. cot. adiucent] Scribo, addicant. Addicere proprium avium oscinum, in arte augurali. Livius, in hac ipsa historia, l. I. 'Negare Accius Navius, inclutus ea tempestate augur, neque mutari, neque novum constitui, nisi aves addixissent posse. Ex

eo ira regi mota, eludensque artem, ut ferunt, Agedum inquit, tu inaugura, fierine possit quod nunc egomente concipio. Cum ille in augurio rem expertus, profecto futuram dixisset, Atqui hoc animo agitavi, inquit, te novacula cotem discissurum: cape hanc et perage quod aves tuæ portendant. Tum illum haud contanter discidissee cotem ferunt.' Quæ latius adscripsi, ad historiæ lucem. Colv.

Ut Tarq. Pr.] Liv. libr. I. Cic. I. de Divinat. *Elmenh.*

Serv. Tull.] Cic. de Divin. I. fol. 191. *Idem.*

Ariolum] Vulgo *ariolorum*. *Idem.* Sane Ed. Scal. male. Vide ad Met. l. XI. 'Inferum deplorata silentia.' Infra: 'ariolum voces.' Oud.

PAG. 677 *Tonitrorum piac. fulguratorum bid.*] Ita viri eruditi emendarunt, quæ tamen nobis minus subtilioribus ægre intellecta. Simplicius visum: *tonitruum piacula, fulguritorum bidentalialia*. Alii rescripserunt, *Tuscorum piacula*: uti et Fulvii Cod. præfert; docta interpretatione. Wov. *Tuscorum piacula* Flor. et Fulvii liber. Wower. et Bas. 2. *tonitrorum p.* male. Sidonius Apollinaris Paneg. ad Majoranum vs. 263. 'Fulgura si Thuscus, si Thessalus elicit umbras.' Et alibi: 'Nec quæ fulmine Thuscus expiato Septum numina quærit ad bidental.' *Elmenh.* Libri omnes recte habuerunt, *Tuscorum piacula, fulguratorum bidentalialia*, non *fulguritorum*: idque necessario sequendum. Fulgurita sunt, fulmine tacta, κεραυνοβλήθέντα. at Fulguratores qui publica fulgura condunt bidentibus cæsis; unde Bidentalialia: singulis enim vatibus singula tribuit; ariolis præsagia, Tusceis piacula, fulguratoribus bidentalialia, Sibyllis carmina. Merc. *Tuscorum piacula* desunt Mss. Cantabr. Voss. et Edd. ante Vulcan. Optime vero ita rescribi jussit Scaliger e Ms. Ursini, cui accedunt Codd. Putean. Harlem. Mercer. probaruntque recte

Elmenh. Mercer. aliique. Adscripsit Lindenbrog. locum Sidonii, *Fulmina si Thuscus novit, si gramina Colchus*. Plura, si lubet, vide supra ad Flor. N. I. e Lucano. *Tonitrorum* reposuit Colvius : sed Tuscos in hac re præcipuos memorat Auctor, ut statim in carminibus Sibyllas. *Oud. Fulguritorum*] Leid. Bas. 2. et Flor. *fulguratorum*. Elmenhorstius. Edd. vett. *fulgurum*. Flor. Leid. Harlem. Mercer. Voss. Cantabr. uterque cum Vulcan. Mercer. *fulguratorum*: de qua lectione dubitandum non est. Nam *fulguritum* dicitur, quod est fulmine tactum, ut bene monuit Mercer. Adi Casaub. ad Theoph. p. 129. Gronov. Obs. I. 13. Burmann. de Jove Fulg. cap. 8. *Fulgurator* vero qui fulgura condit. De personis enim loquitur ut de 'ariolis,' 'Tuscis,' 'Sibyllis.' Sic de *fulguratoribus*, non rebus *fulguritis*. Cic. II. Divin. cap. 53. 'Aru-spices et fulguratores et interpretes ostentorum.' Inepte Coutur. *fulgurorum* edidit et *fulgurita* explicuit; ut pateat, eum non scivisse hanc distinctionem. *Oud. Bidentalìa*] Bened. pedent. et pro *Sibyllarum*, *Sibyllis*, Voss. *Syllabarum*. Idem.

I. hom. ac Deos obediunt] Nimis manifesta macula etiam in optima editione: tollo, *inter homines ac Deos obeunt*: quæ præter dignitatem Deorum sunt cælicolarum, ea administrari ait per *δαίμονας*, quos Genios alii vocant, ita dictos, quasi rerum peritos. Lactant. lib. II. Instit. c. 15. Horum enim aliis auspicia, aliis fulgura, aliis exta, aliis alia curæ esse, ad quæ non sit operæ Dis superis descendere. Appul. XI. de asino: 'Sedulium quot dies obibam culturæ sacrorum ministerium.' Idem lib. X. 'atque hæc omnia facile obediebam, quæ nullo scilicet monstrante feceram: mihi placeret obibam. Stewech. *Obeunt*. Sic in Rom. Venet. Ald. aliis, *obediunt*. Colv. Ita sæpe etiam in Mss. peccatum. Vide

ad Met. I. X. p. 710. b. *Oud*.

Cotificet] Placet V. C. lib. I. Lipsii conjectura, *cotem sicut*: id est, cotem secet: de quo supra ad lib. VIII. Milesiar. Lactantius, narrans hanc etiam historiam lib. II. cap. 8. 'Cape igitur hanc, inquit, cotem, eamque novacula dissice. At ille incontanter accepit, ac secuit.' Colv. Mire hæc ab eruditis interpolata. Vera est lectio, *avem velificet*. Sic in Florid. 'Velificatas alas.' Nota historia, ideoque in astruenda hujus lectionis veritate minime mihi laborandum. *Wow*. Hæc est lectio priscarum editionum. Florent. Leid. et Brem. legunt *navem velificet*, unde Lindenbrogius ad Catalecta veterum poëtarum pag. 319. et Wower. *avem velificet* fecerunt. Schikeradt. *cotificet*. Lipsius Elect. I. c. 18. *cotim sicut* pro *c. secet*, cui patrocinatur Valer. lib. I. cap. 4. Livius lib. I. cap. 38. Lactant. lib. II. cap. 7. 'Cape, inquit, hanc cotem, eamque novacula dissice' (inepte inibi ponit Thomasius *disjice*) 'at ille incontanter accepit et secuit.' Elmenh. Præter Floridum in textum id [*av. velificet*] recepere Merc. et Coutur. nam Mss. O. cum Edd. Vulc. Scal. habent *navem velificet*, quod est nihili. Passim cum aliis metaphoram a navi sumit Noster ad volucres. Vide ad Met. I. VI. p. 409. a. Immo infra de nubibus 'in aëris pelago ventis gubernantur.' Idem ergo hoc; quod supra dixit 'Navio auguria addicant.' In Var. Lect. Burm. Edd. vett. item Elm. et Scriv. *cotificet*. Salmas. ad Solin. p. 781. legit *novaculam levificet*, i. e. leviget, acuat novaculam: quod minime spernendum, et fortasse verius quam *avem velif.* certe melius quam *cotim sicut* aut *cotisicet*. In Voss. hic deest *Navio*. Recte advertit Floridus, captatum hic, ut crebro, ab Auctore *ὁμοιοτέλετον*. *Oud*.

PAG. 678 *Aristoteles*] Lib. V. de hist. animal. cap. 19. ἐν δὲ Κύπρῳ, οὗ ἡ χαλκίτις λίθος καλεῖται, ἐπὶ πολλὰς

ἡμέρας ἐμβαλλόντων, ἐνταῦθα γίνεται θηρία ἐν τῷ πυρὶ τῶν μεγάλων μυῶν μικρόν τι μείζονα, ὑπόπτερα, ἀ κατὰ τοῦ πυρὸς βαδίζει καὶ πηδᾷ. ἀποθνήσκουσι δὲ καὶ σκώληκες καὶ ταῦτα χωριζόμενα τὰ μετὰ τοῦ πυρὸς, οἱ δὲ τῆς χιόνος, ὅτι δὲ ἐνδέχεται μὴ καίεσθαι συστάσεις τινῶν ζώων, ἢ σαλαμάνδρα ποιεῖ φανερόν. αὕτη γὰρ, ὡς φασι, διὰ τοῦ πυρὸς βαδίζουσα, κατασβέννυσι τὸ πῦρ. *Elmenh.*

Excellentissimus] Non dubitem, quin scribendum sit, *excelsissimus*. Colv. Cave mutes. *Excellentis* invenias non raro pro *excelso*. *Petronius*: 'In cacumine *excellentissimi* montis consenuit.' *Macrobius* v. 20. 'Gargarum pro *excellentissimo* montis loco accipi.' *Salisberiensis* i. 13. 'Cunctis avibus *excellentius* volat.' *Merc.* *Cuncti* *Codd.* constanter *excellentissimus*. *Wower.* et *Florid.* temere et tacite in textum recepere conjecturam *Colvii* *excelsissimus*, uti etiam citat *L. Vives* ad *August.* de *Civ. Dei* lib. viii. c. 15. Raro quidem id dictum pro *eminentissimus*, sed passim inusitata capiat *App. Glossæ*: 'Excellentis ὑψηλός.' Recte igitur *Petronii* et *Macrobi* locis confirmavit *Merc.* Temere enim ex uno libro apud *Petron.* c. 88. nunc *excelsissimus* legitur. *Solin.* p. 46. 'excellentissimi luci.' p. 49. 'mons in *excellentissimam* consurgit sublimitatem:' ut in *Mss.* multis optimis et *Edd. vet.* Temere id varie mutarunt *Delr.* et *Salmas. Oud.*

*Stadia * *]* Deest numerus: quem sic suppleverim, *stadia decem*. Nam *Mart. Cap.* lib. ii. 'Non enim de humilitate aëris illius quæro qui volucris permeatur, quem *Olympi* montis cacumen excedit: qui vix decem *stadium* altitudine sublimatur.' *Colv.* Recte supplebis *stadia X alt.* Plane ut *Geometræ* autumant. *Plutarch.* *Paulo Æmil.* *Wower.* *Stadia decem*. Sic recte *Colvius* conjicit legendum, in *Brem.* est *stadia centum*.

Plutarch. in *Paulo Æmilio* fol. 263. a. καὶ καταλύσας ἀνέπανε τὴν στρατιὰν ὑπὸ τὸ Πύθιον· ἐνταῦθα τοῦ Ὀλύμπου τὸ ὕψος ἀνατείνει πλεόν ἢ δέκα σταδίου. σημαίνεται δὲ ἐπιγράμματι τοῦ μετρήσαντος οὕτως· Ὀλύμπου κορυφῆς ἐπὶ Πυθίου Ἀπόλλωνος Ἱερὸν ὕψος ἔχει (πρὸς τὴν κάθετον δ' ἐμετρήθη) Πλήρη μὲν δεκάδα σταδίων μίαν, αὐτὰρ ἐπ' αὐτῇ, &c. *Elmenh.*

PAG. 679 *Ad citimam Lunæ helicem, quæ]* Prodigiose hic locus corruptus erat, quem integritati nunc demum restitutum vides, *Mstorum* sola ope. Olim edebatur ad *stilitima Lunæ felicemque*: nisi quod jam in *Edd. Junt. Bas.* et *Colv.* invenias usque ad *citimam Lunæ falcem, quæ*: unde vir doctus conjecit *facem*, quod clare exstat in *Cod. Puteano*, et e *Cujac.* pr. rescripsit *Merc.* et ex eo *Contur.* Quod *Colv.* conjecit et *Vives* habet, ea sunt nihili. *Vulc.* et seqq. exhibere ad *stilitima Lunæ Helicemque*. Verum præterquam quod non capio, quid *helicem* tam simpliciter notabit, sensus mancus est, nisi *quæ* legas, ut viderunt alii, et pro quo more solito in *Mss.* scribitur *que*. Ridicule sane *Floridus* legit ad *citimam L. Helicen, quæ* a nominativo *helice*: cum *Helice* nihil aliud notare possit, quam urbem vel sidus sic dictum. Sed scribendum *citimam Lunæ helicem* a nominativo *helix* ἡ ἑλιξ, voce Græca Latine *Nostri* more formata. Vide ad *Met. lib.* iv. p. 301. a. ἑλιξ enim gyrum, annulum, cincinnum, orbem Græce notat. *Adi H. Stephani Thes.* Intelligit quippe Auctor exteriorem anfractum, quem *Luna* suo motu describit: ut ipse se explicat Auctor, subdens *humillimos Lunæ anfractus*. *Martian.* *Capell.* lib. i. p. 11. 'Clio *citimum* circulum h. e. in *Luna* collocavit hospitium.' Exstat autem *citimam* in *Thuan.* *Voss.* *Florent.* *Leid.* *Brem.* *Putean.* *Cantabr.* utroque, *Fulv.* et cunctis *Mercer.* *Felicem* habent *Vule.* *Thuan.* *Harlem.* *Voss.* *Cantabr.* uter-

que, Brem. Mercer. At ipsum *helicem* servarunt nobis Florent. et Fulv. Oud.

Enim semper] Ita diserte optimus Cujacianus, et Fabri liber. Et sane ita sæpe Noster in veteribus exemplaribus; sed in vulgatis mutatus. Infra: 'Enim Socrates utpote vir adprime perfectus.' *Metamorph.* iv. 'Enim nunc certe, nunc maxime perii.' *Florido* ii. 'Enim non pigebit me commemorare, quod illum non puduit ostentare.' Item: 'Enim sic natura comparatum est, ut eum, quem laudes, etiam ames.' In *Apologia*: 'Enim paupertas olim philosophiæ vernacula est.' Item: 'Enim fabula ut impleretur, addendum etiam illud fuit.' Item: 'Enim longe secius ratus fuerat, nec immerito.' *Merc.*

PAG. 680 *Quam terrea*] *Terrena* malui alterum Cujacianum secutus, quam *terrea*. Mercerus. Bened. *ut terr.* De τοῖς terreus et terrenus vide me ad Frontin. iv. 1. et ad Cæsar. B. G. i. 43. at contra Perizon. ad Melam in Misc. Obs. vol. viii. p. 128. et certe nusquam nisi hic occurrit apud Nostrium *terreus*: sæpissime vero *terrenus*. Sed et Mart. Cap. fere semper *terrenus*: at tamen p. 21. ubi aliter legi nequit ob metrum 'sed cui terreus ortus:' ut et p. 36. 'vis terrea cedit Ætheriumque venit sine mortis legibus ævum.' Sic leg. e Mss. 5. non *æternum*. Arnob. lib. vii. p. 226. 'Dii subterrei:' pro quo Noster Met. lib. ix. p. 192. Ed. Pric. 'subterrænæ plagæ.' Oud.

Sive amolita] Mendum deforme. Lege, *sive inolita*. Wower. Ita recte libri et editiones omnes ante Wowerianam. Ille edidit, *inolita*; quem secutus Elmenhorstius, qui et τῶ μακαρίῃ Scaligero adscribit hanc παραδιόρθωσιν, me sane non credulo. Nihil enim falsius. Ait quærenda corporum texta media inter flammida et terrena, sive ex utrisque mixta, sive

ex neutris: hoc est enim, *sive amolita, sive modificata utriusque participatione*. Et mox concludit, melius fore, si ex utrisque mixta censeantur, quam si ex neutris; quod aperte revincit illam conjecturam. *Merc. Inolita*. A Scaligero hæc emendatio. Flor. Rom. Brem. et Leid. *amolita* legunt, male. *Elmenh.* *Amolita* constans Mstorum est lectio et sana, quam male Scal. Wow. Elm. Scriv. rejecerunt præ conjectura Scaligeri sive Vulcanii Ed. sec. *inolita*: quod non capio. Dicit Auctor, hæc æria corpora vel esse contexta e commixtione ætheris et terræ, *modificata utriusque rei participatione*, vel contra *utrimque esse sejungata*, et quædam tertiæ materiæ habere, *amolita participatione terræ et ætheris*, sed se prius credere, et id facilius intelligi. Qui aliter interpretantur non cepere Appulei mentem. Sic passive infra p. 700. 'Istis omnibus exuviis amolitis.' Curt. lib. viii. c. 5. § 17. de Herculis et Liberi Apotheosi, 'prius ab oculis mortalium amolita natura est.' Oud.

Incedant] Male Floridus. *Incedere* habet implicitam in se majestatis et divinitatis altæ significationem, ut passim obvium. Vide modo Broukhus. ad Tibull. ii. 6. 34. Voss. cum Florent. *incedat*. Idem.

PAG. 681 *Filia corporum*] Repono veram scripturam, *fila corporum*: id est, lineamenta. Itidem hic scriptor de asino: 'filo liberali virgo.' Neque hæc attingerem, ni viderem relicta in optimis editionibus, quale etiam illud pag. præcedenti: 'quid super tonitruum Lucretius facundissime disserat:' germana lectio, *tonitruum*: quod declinatum a *tonitrus*, exemplo antiquo. Leve quoque quod addam, nec tamen ob id prætereundum: 'quo liquidius et plenius de præsagio Socratis, deque ejus numine cognoscatis:' lege meo suasu, *Deique ejus*. Itidem et inferius paulo hoc corrigebam: 'Verum ejus moni-

tis obediebat, eoque Deo suo erat longe acceptior:’ vulgant codices etiam Beroaldi, *eoque de suo*: plane insulse. *Stewech.* *Fila corporum* sola Rom. ed. Aliæ omnes, *filia corp.* Gellius lib. i. ‘Mores naturasque hominum conjectatione quadam de oris et vultus ingenio, deque totius corporis filo atque habitu sciscitari.’ Plautus: ‘Scitum filum mulieris.’ *Colv.* Bened. *sida corpora.* Voss. *fida corp.* quasi voluisset librarius *suda corpora*: sed vide Mercer. ad Non. p. 313. ‘Filum oris lineamentum.’ *Oud.*

PAG. 682 *Miscetque viris*] Scil. se. quod de Ænea lib. i. Æn. vs. 440. addit Virgil. *Idem.*

Præstringens] Harlem. Brem. *perstringens.* Male. Cui non dictus Hylas? Vide ad Lucan. lib. i. Errat Abresch. Lect. Aristæn. pag. 333. *Idem.*

Ex hoc ferme, &c.] Citat hunc locum Augustin. de Civ. Dei lib. ix. cap. 3. *Elmenh.*

PAG. 683 *Hos prosperare et evahere*] Ita restitutus est hic locus ex S. Augustino: ante edebatur: *Et tueri illos, interdum adversari et affligere.* At in libris scriptis: *Et vere illos secundum adversari et affligere*: nisi quod in altero Cujaciano, mutato ordine, *secundum illos.* E quis conjiciebam, *Evahere illos secundos, adversarios affligere.* Sed præstat sequi lectionem, quam servaverunt nobis codices Augustiniani. *Prosperare* vox nostri Auctoris, infra: ‘mala averruncare, bona prosperare.’ *Secundum* in codicibus nostris fuit pro vero *contra*: quod non semel in illius locum irrepit: credo quia in veteribus libris notæ utriusque verbi non dissimiles. ‘At enim secundum Pythagoricos,’ pro, *contra Pythagoricos.* In libro de philosophia morali: ‘Pessimo quapropter deterrimus, non ea tantum vitia quæ secundum naturam sunt, parium execrabilitatem.’ Ita libri omnes editi et scribti: ubi certissi-

me rescribendum, *quæ contra naturam sunt.* Mercerus. Mss. nil aliud habent, quam hæc *et vere illos secundum adversari.* Certe ita Florent. Leid. Voss. Harlem. Cantabr. uterque. Quare malim scribere *hos evahere et secundare, illos adversari.* Augustin. *prosperare* (Edd. *quædam prosperari*) vel vitio memoriæ vel e suo cod. legisse et *contra* ad sensum fulciendum de suo addidisse videtur, ut facit sæpe. *Secundare* vero pro *prosperare* optimo cuique poëtæ in usu est. Sed *secundum* inrepsisse pro *contra* e vitioso scribendi more decurtato putat Merc. cum Salmas. ad Solin. p. 770. qui legit quoque *adversare.* Dein contra Mss. et Augustin. Vulcan. et seqq. dedere *aversari.* Vide ad Met. l. vii. p. 147. *Pric. Oud.*

PAG. 684 *Animorum placamenta*] Arnob. vii. *advers. gentes*: ‘Ita dii immortales placamenta ista sumunt, quibus iras atque animos ponant.’ Corn. Tacit. xv. *Annal.* ‘Sed non ope humana, non largitionibus principis, aut Deum placamentis decedebat infamia.’ *Brant.*

Dæmones sunt gen. an.] Ex Timæo. *Colv.* Plato in Timæo et August. de Civit. Dei lib. viii. cap. 16. lib. ix. cap. 8. *Elmenh.*

Ingenio rationabilia] August. ‘mente rationabilia.’ Lib. vii. cap. 16. et lib. ix. cap. 18. *Colv.* Item Gerbas. Tilber. Otis Imper. Decis. iii. c. 86. p. 989. Bened. *rationabili.* *Oud.*

PAG. 685 *Lætioribus vel trist.*] August. de Civit. Dei lib. ii. cap. 11. ‘Labeo, quem huiusmodi rerum peritissimum prædicant, numina bona a numinibus malis, ista etiam cultus diversitate distinguit: ut malos Deos propitiari cædibus et tristibus supplicationibus asserat, bonos autem obsequiis lætis atque jucundis, qualia sunt, ut ipse ait, ludi, convivia, lectisternia.’ *Elmenh.*

Cymbalistarum] Rabanus Maurus Comment. in Judith. Ms. ‘Cymbalæ

sunt parvissimæ phialæ permixtis metallis compositæ, ventricula sua in lateribus habentes, quæ artificiosa modulatione collisæ, acutissimum sonum delectabili consonatione restitunt.' *Elmenh.*

PAG. 686 *Eff. ut eximiæ templorum regiones*] Scribo, item *Deorum effigies, et exuvia: templorum regiones, &c.* Exuviæ Deorum, ut lib. XI. Metam. 'Qui candido linteamine cinctum pectoralem adusque vestigia strictim injecti, potentissimorum Deum proferebant insignes exuvias:' id est, sacra symbola, donaria. 'Paullo aliter sub finem ejusdem libri. 'Ceterum futura tibi sacrorum traditio pernecessaria est; si tecum nunc saltem reputaveris, exuvias Deæ, quas in provincia sumpisti, in eodem fano depositas perseverare.' Vel forte in genere Deorum exuviæ, id est, spolia diis dicata; ut Martis manubias dixit Cicero pro Archia: 'Jam vero ille qui cum Ætolis, Ennio comite, bellavit Fulvius, non dubitavit Martis manubias Musis consecrare.' Notæ quæ templorum Regiones: nempe Antica, Postica, Septemtrionalis, Meridionalis: de quibus Servius in Virgil. et T. Livius lib. I. ab urb. cond. *Colv.* Leid. et Bas. 2. *effigia.* *Elmenhors.* Mss. Vulcan. alique cum Edd. Vulc. Scal. Wow. *effigia.* Vide ad Met. lib. XI. p. 788. b. Sed optimi Codd. *effigies* retinent. Dein inepte Edd. ante *Colv. et eximiæ.* *Colv. ut eximiæ.* Floridus non bene etiam exponit reliquias. *Exuviæ* nil aliud sunt, quam ornatus et vestimenta Deorum, et sacerdotum ad eos pertinentium; ut et symbola. Vide exempla Nostri a *Colvio* prolata: sic lib. III. 'exuviæ hircorum' sunt pelles, ut passim 'exuviæ leonis.' Sic quoque 'exuviæ Jovis,' 'Martis,' et innumera similia apud historicos et poëtas. *Oud.*

PAG. 687 *Id est animus*] Vide August. de Civit. Dei cap. 2. *Elmenh.*

Animus sui cuique] Thuan. Ms. habet *suus cuique*, non *sui*: recte. *Florid.* Sed *sui* pro *suus* Noster habet passim. Vide ad Met. lib. V. p. 323. b. 'sui fatigatio:' infra p. 579. Ed. Flor. 'natura sui.' p. 584. 'sui ratio:' et p. 589. 'sui genere.' *Oud.*

Gignitur] Corrigo, et quidem meo periculo, cum *homine genitur.* Censorinus de die natali, 'a gignendo Genius appellatur:' genuinam scripturam in membranis Coloniensibus vidi, 'a genendo Genius appellatur.' Itidem emendabam Varronem apud Augustin. lib. VII. de Civit. Dei. Cato de Re Rustica: 'at ex agricolis et viri fortissimi, et milites strenuissimi gignuntur:' legerim, *genuntur.* Sallustium pariter cum in verbis, cum in phrasi ubique sibi simillimum id verbi usurpasse mihi persuadebam, in fragmentis, cum de fortunatis Insulis agit: 'Cujus duas insulas' (inquit) 'propinquas inter se et 10. stadia procul a Gadibus sitas, constabat suoapte ingenio alimenta mortalibus genere:' editiones habent *gignere.* Emendandus quoque Festus bis, terve, in 'Genium.' *Stewech.* Contra fidem omnium *genitur* in textum recepit *Colv.* De *geno* vide ad Gell. lib. III. cap. 16. Reposuit id etiam Cuningh. ad Horat. III. 21. 2. 'Sive genis jocos.' *Oud.*

Ut eæ preces] Non est in toto libro difficilior locus, cui sanando variam medicinam adhibuerunt. Vitium ex perversa scriptura ortum, *necsumq.* pro *nexumq.* Unde insinuavit se in omnes libros, *nec sunt quæ.* Et inde variæ conjecturæ: *nec desunt: ut eæ preces testantur.* At quid apertius hac lectione? *Ut eæ preces quibus Genium et G. precantur, conjunctionem nostram nexumque videantur mihi obtestari, corpus atque animum duobus nominibus comprehendentes, quorum communio et copulatio sumus.* Superest hic nodus in istis verbis. *Genium et genua:* sic enim plerique libri: alter

Cujacianus, *genia*. Verisimile est scribendum, *Genium et Genitam precantur*. Genita Mana culta Romanis, præses partionum, ut Genius generationis. Plutarchus Quæst. Rom. XLVII. διὰ τί τῇ καλουμένῃ Γενέτῃ Μάνη κύνα θύουσι, καὶ κατεύχονται μηδένα χρηστὸν ἀποβῆναι τῶν οἰκογενῶν; ἢ ὅτι δαίμων ἐστὶν ἡ Γενέτα περὶ τὰς γενέσεις καὶ τὰς λοχείας τῶν φθαρτῶν; Mentio ejus etiam apud Plinium XXIX. 4. ubi vides preces factas Genitæ, quas ei simul ac Genio fieri solitas elicias e Gellio XIII. 21. observante morem solennem in comprecationibus publicis jungendi Deas feminas Diis maribus. *Merc.* Olim propter sequentia verba *nec desunt qui* locus hic pro conclamato habitus; et primo Wower. legit cum Elm. et Scriv. *ut eæ preces testantur*, verum nominat. *preces* dependet ab *videantur obtestari*: nam pro *nec desunt qui* statim videbimus, legi oportere *nexumque*. Voss. *hæc preces*. Oud.

Quibus Genium prec.] Mutila videtur oratio, quam recte supplebis, si rescripseris: *Ut eæ preces testantur quibus*. Subjungit enim: *Nec desunt, qui videantur obtestari*: quamvis Fulvii liber legat *obstare*. Wowerius. In Flor. G. et g. *precantur*. Wower. legit, *ut eæ preces testantur, quibus genium precamur*, quod postea etiam reperi in Excerpt. Batav. *Elmenh. Genium et genua precamur, ad conjunctionem n.* Hæc Scaligeri lectio est, quam secuti sunt Elm. Scriv. et Flor. 'Genua ut aras adorant' Plin. lib. XI. cap. 45. et *genua* absunt ab Edd. reliquis. Sed ea agnoscunt Codd. Mediceus, Voss. Brem. Putean. Fulv. vel *et genia* in Thuan. Vulc. Harlem. Cujac. sec. At vero τὸ *ad* nullus habet codex; uti quoque ibi delendum esse viderunt Merc. Cout. Flor. Nam casus ille regitur ab *obtestari*. Sed vel sic locus persanatus non est. Veteres enim non *precabantur genua* aliorum, sed *advoluti ad eorum genua*

eaqueprehendentes *precabantur genium*. Hinc, antequam Merceri editionem notasque videram, conjeceram τὸ *ad* loco suo motum esse, scribendumque *genium ad genua precamur*, vel *precantur*, quod est in Florent. Cantabr. Mercer. Vulc. In Voss. *precatur*: pro varia tamen lectione *precamur* in Cantabr. Sed optime locum emendavit Mercerus, eique emendationi nunc prorsus acquiesco. Oud.

PAG. 688. *Nexumque*] Scil. animi et corporis; quam conjunctionem ex Auctoris sententia indicabant preces *Genii et Genitæ*: sic mox 'a nexibus corporis liberi.' Hanc emendationem se concepisse ait Floridus e scriptura codicis Thuan. At vero subripuit Mercero, qui sic dudum correxerat edideratque, ut et Coutur. Confirmant hanc emendationem Mss. Cantabr. uterque Harlem. Voss. Vulc. Mercer. qui habent *nec suntque*. Pro *obtestari* ergo frustra Ursinus e suo cod. *obstare* conjecit, et in Florent. est *testantur*. Sic enim jam clarus est locus: *Ut eæ preces, quibus Genium et Genitam precamur, conjunctionem nostram, nexumque videantur* (f. videntur) *mihi obtestari, corpus atque animum duobus nominibus, &c.* Idem.

Emeritis stipendiis] Brem. et Leid. *emeritus* s. Rom. et Ald. *exutus stipendiis*. Elmenh. Ita recte libri nostri omnes, non *emeritus*. Et recte item alter Cujacianus, *corpori suo abjurans*. At idem et primus male *Lemurum*. Mercerus. Var. Lect. Burm. et Edd. ante Vulcan. *Exutus et liber stipendiis vitæ corpore suo abjuratis*. Mss. Vulc. Brem. Leid. et Edd. Vulc. Scal. Wow. *emeritus*. Sed recte Elmenh. et seqq. *emeritis*. Sic enim habent Mss. ceteri, passivè. Plant. Mostell. A. I. Sc. 2. 'Unum ubi emeritum est stipendium.' Vide quæ collegi ad Lucan. lib. VII. vs. 258. 'Emerito faciat vos Marte colonos.' Drakenb. ad Sil. VII. 17. 'emeritum cælum:' de quo tamen cf. Bentl. ad

Manil. i. vs. 421. Si vel sic addicerent Codd. possent retineri *emeritis stipendiis vitæ exutus et liber corpore suo*; deleto τῇ adjurans, quod non compareret in Cod. Thuan. Sic fere in dialogo Trismegisti: 'emeritos atque exortos mundana custodia, nexibus mortalitatis absolutos.' Hinc *emeriti* dicuntur mortui, quod revocandum e Ms. antiquissimo in Auson. Prof. 9. vs. 6. Quid quod nec Latinum esse putem *corpore abjurans* ut est in Mss. plerisque et edidit pro *abjuratis* primus Vulc. Rectius sane foret quod est in Ms. Bened. *corpore se abjurans*, vel quod dant Harlem. et Cujac. sec. probante Mercero, qui sic edidit cum Coutur. *corpori suo abjurans*. Pricæus ad Apolog. p. 152. conjecit *abjugatus*. Oud.

Lemurem dictitatum] Florent. Harlem. Voss. Leid. Cujac. sec. *Lemurum*. Edd. Ald. Junt. *dictatum*. Locum hunc ita contrahit Serv. ad Virg. *Æn.* iii. vs. 63. 'Apuleius de Dæmonio Socratis: 'Manes,' inquit, 'animæ dicuntur melioris meriti, quæ in corpore nostro Genii dicuntur: corpori renunciantes, Lemures: cum domos incursionibus infestarent, Larvæ appellabantur: contra, si æqui et faventes essent, Lares familiares.' *Idem*.

PAG. 689 *Quieto num. domum poss. &c.*] Servius Grammaticus in glossis Mss. 'Lar, θεὸς οἰκίδιος.' Glossæ antiquæ: 'θεοὶ κατοικίδιοι, Lares familiares, ἡρώες κατοικίδιοι.' Hieronymus in Esaiam tomo iv. cap. 57. fol. 186. edit. Plant. 'Nullus erat locus, qui non idololatriæ sordibus inquinatus, in tantum, ut post fores domorum idola ponerent, quos domesticos appellant Lares, et tam publice, quam privatim animarum suarum sanguinem eis funderent. Hoc errore et pessima consuetudine vetustatis multarum provinciarum urbes laborant, ipsaque Roma orbis domina in singulis insulis, domibusque tutelæ simu-

lachrum cereis venerans ac lucernis, quam ad tuitionem ædium isto appellant nomine, ut tam intrantes, quam exeuntes domus suas inoliti semper commoneantur erroris.' *Elmenh.* Non illi solum quos hic dicit Appul. sed et alii dicuntur *Lares*. Vide Boudelot. tom. i. Util. des Voyag. p. 170. Oud.

Larvas perhibent] Glossæ, 'larvæ, Δαιμόνιον, εἶδωλον.' Papias: 'Larvæ ex hominibus facti dæmones dicuntur, qui mali meriti fuerunt, quorundam natura esse dicitur terrere parvulos, et in angulis garrire tenebrosis.' *Elmenh.*

Nomine Manium Deum nunc] Bas. 1. *manem*. Ald. *manum*. Porro hæc omnia ex Plotino sumpta ostendit D. August. de Civit. Dei lib. ix. cap. 11. Colv. Aldus *Manum*. Rom. *Manen*. Basil. 1. *Manium D. n.* Vide Augustinum de Civit. Dei lib. ix. cap. 11. Papias: 'Manes Deos mortuorum dicunt pagani, quorum potestatem infra Lunam et terram asserunt.' *Elmenh.* Delendum nomine indicio est alter Cujacianus, in quo fuerat *nomine*, erasum deinde et rescriptum, *manem*. Sequentes librarii utrumque posuerunt, ut solent ubi incerti quid sequantur. *Merc.* Bened. *nomen*: male. Nec melius *Manum* Ald. Junt. *Manium* Colv. *Manen* Edd. Rom. Vic. Bas. pr. Contra Nostri stylum τὸ nomine deleri voluit Mercerus, ut abest hinc ab Ed. Coutur. Vide supra ad p. 674. *Nuncupat* Bened. Delis præter citata vide etiam Brod. Misc. v. xi. Casaubon. ad Pers. p. 464. Perizon. Misc. Obs. vol. viii. p. 121. Boudelot. Util. des Voyag. t. i. p. 144. Oud.

Pro numine p. ab hom. præditi] Ms. *prænominem postea* ab h. p. *Prænominem* scil. Dei, ut dicatur, Deus Æsculapius, Deus Osiris, &c. *Sciopp. in Symb.* Ita vulgaris editio. Lib. scriptus Fulvii, *prænominem postea*. Alii codices, *advertuntur*. Vera lectio: *pro numine postea ab hominibus proditi*,

janis et ceremoniis vulgo advertuntur. Ita Appuleium scripsisse certo affirmarim. Observanda vox: *advertuntur*, quam simili significatione postea usurpat: 'Bonorum probatior, si rite animadvertatur, sedulo cognoscatur, religiose colatur.' *Wower.* Scalliger *proditi*, bene. *Elmenh.* Pro numine malui cum vulgatis, quam cum libris, *prænomine*. Mox scriberim, *crediti*, non *præditi*: nam exempla quæ adfert Amphiarai, Mopsi, Osiridis, Æsculapii, non alicujus adsciti nominis vel prænominis, sed *crediti* divini numinis fidem adstruunt. *Merc.* Corruptum censet locum Boudelot. Util. des Voyag. t. i. p. 149. Quod *Wower.* conjecit *proditi* in textum receperunt *Elmenh.* et seqq. Sed *Mss.* O. servant *præditi*. At *pronomine* habent *Edd. Vic. Ald. Junt.* Immo *prænomine* *Mss. Fulv. Harlem. Voss. Vulc. Bened. et Mercer.* quod cum Scioppio mihi non prorsus displicet: sed cum *ab* non exstet in *Cantabr. Voss. Harlem. nec Edd. Merc. Cont.* malim capere *præditi* pro præfecti: ut supra p. 674. *Ed. Flor.* 'præditi curant singulis.' Statim 'qui nobis præditus fuit:' sed ibi R. *præbitus*. Immo hoc loco adscripsit *Lips. p. hominibus præbiti*. Quod *Merc.* mallet pro numine ab hominibus *crediti*, id Latinum non puto. *Edd. Rom. Vic. Bas. pr. omnibus.* Est etiam qui legit *pio numine*. *Oud.*

In *Africa Mopsus*] *Tertull.* tamen libro de anima cap. 47. Mopsum in Cilicia nominat. *Sciopp. in Symb. Tertull.* de anima cap. 47. 'Oraculis hoc genus stipatus est orbis, Mopsi in Cilicia,' &c. Vide *Procopium*, *Cicero* nem de divinat. et *Cælium Rhodiginum* in antiquis lectionibus. *Elmenh. Cantabr. Voss. Mohsus. Oud.*

PAG. 690 *Osiris*] *Fuse Synesius* et *Plutarch.* in libello de *Iside* et *Osyride*. *Elmenh.*

Æsculapius ubique] Hoc propter *Carthaginienses*, ut tetigimus lib. iv. *Brant.* Æsculapius plurimis in locis

cultus, ut observat *Lilius Gyraldus Syntag. vii. histor. Deorum. Elmenh.*

Somnus atque Amor] Vide *Symposium Platonis. Colv. Elmenh.*

Custodes singulos additos] *Plantus Anulularia*: 'Quem quondam Ioni Juno custodem addidit.' *Colv.* *Alcinous* cap. 15. et 16. *Origines* contra *Celsum* lib. viii. *Jamblichus* de mysteriis Ægyptiorum pag. 168. et seq. *Elmenh.*

Vita ædita] Scribo, edita. *Cicero Philippicis*: 'Pythagoræ ipsum illum locum, ubi vitam ederit, sedemque viderim.' Singulos singulis hominibus *Genios* seu *Dæmonas* custodes datos *Plato* credebat: hos, etsi invisos, ubique locorum præsto esse observatores factorum, et cogitatorum, quinimo et vita deposita continuo eundem, cui præfecti fuerint, judici sistere: quæ alter commentatur redarguere: quæ vera dicat approbare: prorsus illorum testimonio sententiam ferri. Dignum observatione, quod *Apuleius* *custodiam* appellat ipsum hominem, qui custodiendus traditus: ut et *Plinius* lib. x. epist. 31. qua phrasi et *JCti* dixere, 'custodiam negligere,' 'custodiam recipere:' et de ipsis, qui custodiuntur agentes, dicitur, 'custodias militibus evadere.' lib. ix. 10. 12. ff. de custodia et exhibitione reorum. Itidem *Antiqui optionem* appellavere eum, qui optatus sit. *Stewech. Brem. vita reddita.* Vide *Platonem* in *Phædone* fol. 107. et seq. *Elmenh.* *Vita edita*, i. e. peracta, gesta, et exhibita in scena orbis terrarum. At contra etiam 'edere animam,' 'vitam' est mori. Vide *Burmann.* ad *Ovid. Her. Ep. ix. 62.* *Brem. v. reddita.* Male; ut egregie docet *J. F. Gronov.* ad *Gell. lib. iii. c. 15.* 'ætate jam edita:' ubi male *Cuper. Obs. lib. ii. c. 20.* corrigebat *rieta. Oud.*

PAG. 691 *Dicenda*] *Flor. dicunda.* *Elmenh.* Item *Voss.* et *Cantabr.* recte. Vide ad *Met. lib. vii. p. 491. a. Oud.*

PAG. 692 *Apollinis testim. sap.*] Plato *Apologia* pag. 21. τῆς ξμῆς, εἰ δὴ τίς ἐστι σοφία καὶ οἷα, μάρτυρα ὑμῖν παρέξομαι τὸν Θεὸν τὸν ἐν Δελφοῖς. Χαιρεφῶντα γὰρ ἴστε δῆπουν· οὗτος ἐμὸς ἑταῖρος ἦν ἐκ νέου, καὶ ὑμῶν τῷ πληθὲι ἑταῖρός τε, καὶ ξυνέφυγε τὴν φυγὴν ταύτην, καὶ μεθ' ὑμῶν κατήλθε· καὶ ἴστε δὴ οἷος ἦν Χαιρεφῶν, ὥς σφοδρὸς ἐφ' ὃ, τι ὀρμήσειε, καὶ δῆποτε καὶ εἰς Δελφοὺς ἐλθὼν ἐτόλμησε τοῦτο μαντεύσασθαι· καὶ ὑπερλέγων, μὴ θορυβῆτε, ὦ ἄνδρες· ἤρετο γὰρ δὴ εἴ τις ἐμοῦ εἴη σοφώτερος. ἀνείλεν οὖν ἡ Πυθία μηδὲνα σοφώτερον εἶναι. Vide Annotat. ad Minut. Fel. p. 20. *Elmenh.*

Par contubernio familiaris] Ita libri omnes, quod quid ait fateor me non capere: nam contubernionem et familiarem intelligere possumus, at patrem quo modo dicere possit nullus video. Certe scribserat Appuleius, *lar contubernio familiaris*: quod quia novum et mirum videri poterat, addidit illa, *prope dicam*. Jam supra dæmonas dixit eos esse qui emeritis stipendiis corpori suo abjurassent; ex iis eum qui placato et quieto numine donum possideret, larem dici familiarem: et Priscianus larem explicat τὸν ἐνοικίδιον θεόν. Nunc dæmonium Socratis non domus, sed ipsius Socratis larem familiarem quodammodo fuisse subjicit, qui non domum ejus, sed ipsum possideret et tueretur. Larem singulari numero notant omnes veteres Grammatici ex illo Virgili, 'Pergameumque larem,' et ex Aulularia Plauti, ubi ipse Lar inducitur loquens, diciturque Lar familiaris, ut supra loco jam dicto. Itaque *contubernio* non est primi casus, sed sexti, *lar contubernio familiaris*, quasi per contubernium, ut loquitur Suetonius Augusto: 'deinde etiam eruditione varia repletus per Arei philosophi filiorumque ejus Nicanoris et Dionysii contubernium.' Ita enim legendum totum eum locum bene animadvertit eruditissimus Cl. Salmasius, cujus de laudibus plura me dicere prohibet artissima quæ in-

ter nos intercedit necessitudo. Mox rectum est, 'interfectis sapientiæ officiis.' Item: 'clauderet.' Item: 'multa sunt enim multa:' eleganti et admodum efficaci repetitione: quæ omnia ita in omnibus libris. *Merc. R. delet par.* Lips. in marg. Optime Mercerus conjecit *lar contubernio familiaris*. Editionibus ante Vulcan. τὰ familiaris, &c. *præcavit* desunt contra Mss. Pro quæ Ed. Scal. qua. Ond.

Interfectis sap. off.] Rom. edit. *intersectis*. Colvius. Ms. *interjectis*: forte, *imperfectis*: vel, *interceptis*. Nihil tamen mutare sustinui: nam et vulgata lectio habet, quo se defendat. *Wower.* Rom. et Brem. *intersectis*: alii *internectis*. Fulvii liber *interjectis*, *Wowerius imperfectis*. *Elmenh.* *Interceptis* debetur Casaubono ad *Apolog.* p. 157. cui id subripuit Florid. J. F. Gronov. ad Gell. lib. i. c. 7. in f. legebat *desectis*. Bene ad sensum, sed abit nimis a vulgata et Mss. scriptura. Posset etiam conjici *interseptis*. Adi ad Frontin. lib. i. *Strateg.* c. 5. § 11. 'intersepto aditu.' Rhenan. et Drakenb. ad Liv. lib. vi. c. 9. Sed conjecturis non indulgendum: sana enim est vulgata lectio *interfectis*, nec quidquam mutandum. Noster lib. v. Met. p. 90. Pric. 'interfecta virginitas:' ubi vide. Passim *interficere* et similia dicuntur pro extinguere, perdere res inanimas. Noster Met. lib. xi. p. 257. Pric. 'singultu crebro sermonem interficiens:' ubi corrigere facile quis posset *intercipiens*: sed male. Vide Pric. Tertull. *Apol.* cap. 48. 'interfecta lux.' Noster lib. iii. Met. p. 48. 'ut ... formido funditus perimatur.' Sic et 'interimere sacra' Cic. pro Mur. c. 14. similia vide apud Voss. ad Catull. p. 298. Adi omnino Gron. ad Cic. Off. iii. 7. 'nisi aliqui casus aut occupatio consilium ejus peremisset.' Salmas. ad Solin. p. 94. 'memoriæ bonum perimit.' Huc pertinent Lucan. lib. iv. 233. 'Proh! dira

pudoris Funera:’ i. e. damna, ubi vide. Quint. Decl. XII. 24. ‘Pudorem sepultum.’ Auson. Ep. 118. ‘Vixi sine vulnere famæ.’ Ovid. I. ex P. 5. 85. ‘mea fama sepulta est.’ id. Her. Ep. x. 76. ‘femina perjuri fraude sepulta viri:’ ubi vide, Burm. Terent. Phorm. v. 8. 50. ‘sepultus sum.’ i. e. perditus. Oud.

Agamemnon, &c.] Ciceroni lib. IX. Epist. ad Familiar. ‘rex regum.’ Elmenh.

PAG. 693 *Vigere*] Metuo ne perierit hic verbum vetus, et optimis scriptoribus frequentatum *vegere*. Pomponius Maiali, ‘animos Venus veget voluptatibus.’ Itidem Sallustio repositum principio Conjuratōis, volentibus membranīs. Iterum reddo Appuleio prima Apologia: ‘cur oratio vestra rebus flaccet, strepitu veget?’ in editis hactenus, *viget*. Stewech. Quod si contra Mss. licet, ubivis pro *vigere* id substitui posset. Oud.

Spectatores] Revocandi huc e re militari *speculatores*, et scribendum *speculatores diligendi*. de utroque adi Commentarium nostrum ad Fl. Vegetium. Stewech. Bene Fulvius, *Specatores*, sive, *Speculatores*. κατίσκοποι. Sciopp. in Symb. Fulvius et Stewech. *speculatores*, bene, κατίσκοποι. Elmenh. Bene Ursinus *specatores* sive *speculatores* cum Var. Lect. Burm. ut et Markland. Epist. Crit. p. 134. videtur. Sic paulo ante: ‘custos... præfectus... speculator.’ Oud.

Ac tædiose ventis abnuentibus] Flor. Brem. et Leid. *ac tædio abnuentibus*. Rom. et Aldus *retro v. abnuentibus*. Schickleradus *ac Rhæteo v. a.* Vide Daretem Phrygium de excidio Trojæ, p. 165. Elmenh. Et *obsessis ac tædio abnuentibus*. Sic locum hunc concepit Merc. et eo non nominato de more Cout. et Florid. auctoritate Codd. Florent. Brem. Thuan. Cujac. Leid. quibus adde Cantabrigienses, Voss. Harlem. et Vulc. codd. In Edd. ante Vulcani abest *et*: dein habent cum

Wowerio *ac retro ventis abnuentibus*. Sed *tædio* recte habent Mss. Hinc Scal. Elm. et Scriv. edunt *tædiose abnuentibus*. At non de nihilo est *ventis*, quod exstat in Edd. priscis. Legendum enim *et obsessis ab ventis, ac tædio abnuentibus*. Hinc patet, unde istud *ab supra* venerit. Aulide enim detinebantur Græci *ventis* contrariis et tempestatibus; quod nemini, qui poet̃as legit, potest esse ignotum. Immo hinc statim e contrario sequitur tranquillitas maris et clementia ventorum. Verum locus nondum persanatus est. Quid enim? An *difficultas belli* exploranda erat per auguria et extispicia. Immo vero contrarium, et quod subdit *facultas itineris, &c.* Quare omnino legendum censeo *abnuentibus difficultati belli*, i. e. detractantibus bellum ob difficultatem. Sic enim solet Auctor. L. IV. p. 115. ‘Thebanis conatibus abnuentes.’ L. VI. p. 178. ‘terrenis remediis inquisitionis abnuens:’ ubi vide. In Apol. p. 524. Flor. ‘contumeliis abnuat.’ Ante incidit mihi quoque *difficultates*. Sed ‘abnuere aliquid’ valet negare: ut l. II. Met. p. 62. ‘Tantum scelus abnuebat.’ Sine casu etiam. Vide Wopkens. ad Septim. de B. Troj. III. 13. Totus ergo locus sic concipi debet: *cum Aulide desidibus, et obsessis ab ventis (vel vento) ac tædio abnuentibus difficultati belli*. Oud.

Per fibrarum notas] Per illarum enim inspectionem voluntas Deorum exquirebatur, sicuti dixi ad Arnob. I. II. fol. 64. Adde Artemidorum Oneirocrit. lib. II. cap. 74. Zenonem sermone de Iona p. 114. Nicephorum ad Synesium de Insomniis fol. 358. οἱ μὲν οὖν φησὶν ἐκ τῶν ἀστέρων προορῶσι τὸ μέλλον. οἱ δὲ ἐκ τῶν σπλάγχχνων τῶν ἀνατεμνομένων σφαγίων. ὁ δὲ θυτικὴ καὶ ἔντομος λέγεται πρόγνωσις. οὐ πᾶσι δὲ τοῖς σπλάγχχνοις οἱ μάντις ἐχρῶντο πρὸς δήλωσιν τῶν ἐσομένων, ἀλλὰ τῷ ἡπιατὶ μόνῳ. Sed hoc postmodum decretis Imperialibus serio prohibitum. Impp. Gratianus, Valentinianus, et Theodos.

leg. 9. Cod. Theodosiani de paganis sacrificiis et templis ad Cynegium P. F. P. 'Ne quis mortalium ita faciendi sacrificii sumat audaciam, ut inspectione jecoris extorumque præsidio vanæ spem promissionis accipiat, vel (quod est deterius) futura sub execrabili consultatione cognoscat. Acerbioris etenim imminet supplicii cruciatus, qui contra vetitum præsentium vel futurorum explorare tentaverit veritatem.' Dat. VIII. Kal. Junii Constp. Arcadio A. I. et Bautone V. C. Coss. *Elmenh.* Inepte Con-
tutur, ob sequentia intelligit *les filets des racines des arbres.* Oud.

Alitum vias serpentum escas] Lindenbrogius legit, *Alitum escas et s. v.* bene. Vide Sarisberiensem lib. 1. cap. 12. Flor. et Brem. *serpentium e. Elmenh.* Non fuit mutandum; nam et serpentis esca in hac ipsa divinatione apud Homerum, et alitum vias non potest damnare qui meminerit quæ sint 'præpetis omina pennæ.' Mox rectissime libri, *explorandæ*: item, *tacent mutuo*; non quod alii substituerunt *muta*. Mutuo tacent, qui ante, ubi consilio res indigebat, loquebantur. *Merc.* *Alitum escas et serpentium vias.* Sic reposuere Elm. Scriv. et Florid. ex emendatione Lindenbrogii ad Auctor. Eleg. in Ob. Drusi vs. 136. Ut in genere per *escas alitum* intelligat augurium ex avium esu captatum et de occurso serpentum ominoso. Et sic sane Harlem. etiam habet. At vero pessime, si quid video. Nam tale tripudium solistimum non habebant Græci, nec de infauisto serpentum occurso hic cogitandum. Revocavi cum Mercero itaque reliquorum Codd. et Edd. O. scripturam *Alitum vias et serpentium escas*; de qua non ambigere debebat Floridus. *Alitum viæ* sunt meatus avium in aëre, unde captabant auguria, quos vocat eleganter Lucanus l. 7. vs. 587. 'motus errantis in aëre pennæ:' ut nunc lego cum Cel. Burm. de Jove Fulg. p. 248. Dein

serpentium esca intelligit delibationem draconis vel serpentis ex iis, quæ sacra erant vel Deo cuidam in ara vel aliter oblata. De qua *extorum* vel *oblotionum* delibatione me memini, nescio ubi, legisse. At similia sunt quæ ex Propertio, &c. adtulit ipse Lindenbrog. ibidem. Ipsos dracones ad auguria fuisse opportunos et prosperos vide in Spanhem. de Præstant. Num. Dial. iv. p. 214. 215. 225. &c. Forsan hic jam quoque alludit Auctor ad passeret a serpente devoratos in augurium Trojæ decimo anno capiendæ: de quibus mox 'alites,' 'altaria,' 'arbores,' &c. Porro *serpentum* minus bene habent Mss. aliquot et Edd. Colv. Vulc. Scal. nam *serpentium* diserte Florent. Voss. Brem. Cantabr. et alii cum Edd. reliquis, ut apud optimos quosque. Oud.

Tacent mutuo] Sic Mss. cuncti pro *vicissim*, ut exponunt. Nihilominus mihi admodum frigere videtur, nec; quid eo velit Auctor, satis perspicio. Quare non alienus sum a lectione Edd. Vulcanio priorum *muta*. Auctor El. de Ob. Drusi vs. 185. 'Jura silent, mutæque tacent sine vindice leges:' at ibi Heinsius Franciusque volebant *tacent*: nec male. Similem locum vindicavi Lucano l. 1. 260. 'Rura silent, mediusque jacet sine murmure pontus:' ubi ineptissime alii et nuper Cortius reposuere *tacet*. Quid est 'tacere sine murmure' aliud, quam putida *ταυρολογία*? Idem.

PAG. 694 *Simul arborem contemplatus est, actutum*] Donec meliorem et certiorum lectionem e Mss. quis adferat, hanc ego ex Edd. Vulcanio prioribus revocatam detinebo, ut maxime sanam et intellectum facillimam; præsertim cum ita exhibeant Mss. Florent. Cantabr. Mercer. nisi quod habeant sine sensu et corrupte cum Voss. *actum*, uti tamen edidit Merc. Cont. et Flor. *Actutum*, i. e. extemplo (vide ad Met. l. v. p. 365. a.) divinavit Calchas, simul ac contemplatus est aram, passeret et pla-

tanum: ubi tamen videtur deesse *draco* vel *serpens* ex ara in platanum adscendens, et ibi passerēs devorans: ut notum ex Homero II. B. vs. 300. &c. Ovid. Met. lib. XII. init. et aliis. Non capio cum Mercero lectionem Vulcanii et seqq. qui habet ex Vulc. Cod. *arborum c. e. ictum*: non enim motas arbores in hoc augurio narrant poetæ. Wower. *delevit quoque est. Arbores c. e. ac tum* exaratur etiam in Cujac. sec. et Harlem. *arborum* in Cujac. pr. et Voss. *Fætum arborum* exstat in Brem. et Thuan. quod probat Floridus. Sed præcessere jam *alites*, et quis unquam nidum vocavit 'fætumar borum?' Aliud quid latere videtur. Rutgersius melius *auctum*, ut cito creverit arbor; quod passim boni ominis signum. *Idem.*

Iambo] Idem Pius, *Lampo*: cuius meminit Cristodorus lib. τῶν ἀγαλμάτων 'Δάμπων δ' ἀχρυνμένω ἐναλγικίος ἦεν ιδέσθαι, Οὐ γὰρ ἐπὶ φρεσὶν εἶχε Κολινδομένοιο Κυδοίμου Τειρομένοισι Τρώεσσι τεκεῖν παθήονα βουλήν. Idem, *Clyti*us: nam idem poeta: Εἰστήκει Κλύτιος μὲν ἀμήχανος, εἶχε δὲ δοῖας Χεῖρας ὁμοῦ. πελέκας κρυφίης κήρυκας ἀνίης. *Colv.* Bene Pius et Scal. ac Wow. *Lampo*. In Mss. est *Iambo*, vel ut in Edd. vett. ante Vulcan. *Iambo*. Vulc. *Lampes*. Elmenh. et seqq. *Lampus* ex Homero. Sed Apollod. lib. III. c. 8. Δάμπωνα, Κλύτιον, Ἰκετάονα. monnit jam Merc. et e Christodori versibus Pius. Adde Athen. lib. VIII. c. 7. Καὶ Δάμπωνα δὲ τὸν μάντιν Κωμφδοῦσιν. Sic contra *Glaucus* Nostro, qui aliis *Glauc*o init. lib. de dogm. Plat. Sic *Iasion* et *Iasius*, *Emathion* et *Emathius*. Vide Heins. ad Ovid. II. Tr. 300. Amant autem Latini ex Græco *ων* inclinare nominativum per *o*. Vide ad Met. lib. IV. p. 308. b. *Oud.*

Alienæ sapientiæ officiis] Corrupte, et nullo sensu. Quare me auctore scripseris, *alienis sapientiæ officiis*. Vulgo scribunt, *sicubi locorum alienæ sapientiæ consultatio* ingrueret. Hoc si

sequamur, legendum erit, *aliena sapientiæ*. Wower. *Aliena sapientiæ officiis*. Ita scribendum contra omnes libros, qui habent *alienæ*. *Aliena* consultatio sapientiæ officiis est quæstio quam nulla humana prudentia posset solvere. Mox præferenda videtur vulgata, *ibi sui dæmonis præsagio regebatur*, librorum scribtorum lectioni, in quibus, *vi dæmonis præsagia regebat*: nec audio Fulvianum, *vi præsaga regebatur*, cuius mihi fides ex aliis lectionibus a doctis relatis valde suspecta, auctoritas nulla. Crediderim postremam syllabam τῶν *regebatur* delitescere in verbo *verum*, quo facile carere possemus. Quæ sequuntur optime edidit Vulcanius e suo libro, cui nostri consentiunt: *Quod autem incepta Socrati quæpiam dæmon ille ferme prohibitum ibat, nunquam adhortatum, quodammodo ratio prædicta est*: neque est ut audiamus alios libros, qui habent *quispiam dæmonum*, quod prorsus ineptum est. Apud Xenophontem dæmonium Socratis et adhortatur passim, et dehortatur: unde in 'Απομνημ. δ. εἶγε μὴδ' ἐπερωτωμένοι ὑπὸ σοῦ προσημαίνουσί σοι ἅτε χρὴ ποιεῖν, καὶ ἂ μὴ. Sed Plato diserte negat adhortatum, οὐδέποτε προτρέπει, Theage, et Apologia. *Merc.* Bene hunc locum ex conjectura Merceri tacite constituere *Cont.* et *Florid.* Sed emendaverat jam ita summus Casaub. ad Apolog. p. 157. Ante Vulcan. legebatur *alienæ sap. off. cons. Aliena officiis* est remota a muneribus. *Alienus* enim sæpe ablativum adsciscit sine præpositione. Sic cum aliis, et in primis Gellio, Noster de Habit. doct. Plat. p. 606. 'Virtutis disciplinis alienas.' Cic. de Off. I. 13. 'utrumque homine alienissimum.' *Officia sapientiæ* jam habuimus p. 692. *Consulatio* Edd. Vic. Bas. pr. *Oud.*

Enimvero, &c.] Hæc Plato in Apologia Socratis, loquente illo. *Colv.*

PAG. 695 *Ilissi unmis modicum fluentum*] Hunc locum longe corruptissi-

num ita emendavit eruditissimus Casaubonus, ut a nobis editus. *Wow.* Vere Casaubonus hunc locum emendat, qui corruptissimus tam in Mss. quam editis extabat. Plato Phædro, pag. 229. Δεῦρ' ἐκτραπόμενοι κατὰ τὸν Ἰλισσὸν ἴωμεν· εἴτα ὅπου ἂν δόξῃ ἐν ἡσυχίᾳ καθιζώμεθα. ἐκεῖ σκιά τ' ἐστὶ καὶ πνεῦμα μέτριον, καὶ πόα καθίζεσθαι, ἥ ἐὰν βουλώμεθα κατακλιθῆναι. et pag. 242. 'Ὡνὶκ' ἐμελλον ὦ γαθὲ τὸν ποταμὸν διαβαίνειν, τὸ δαιμόνιον τε καὶ τὸ εἰωθὸς σημείον μοι γίγνεσθαι ἐγένετο, (ἀεὶ δέ με ἐπίσχει, ὃ ἂν μέλλω πράττειν,) καὶ τινα φωνὴν ἔδοξα αὐτόθεν ἀκοῦσαι, ἥ με οὐκ ἐᾷ ἀπιέναι πρὶν ἂν ἀφοσιώσωμαι ὥς τι ἡμαρτηκότα εἰς τὸ θεῖον. *Elmenh.* Non veritus sum recipere in contextum veterem meam conjecturam de toto hoc loco, olim in Aristæneti notis expositam, et eruditissimi Casauboni iudicio firmatam, qui primus eam in notis ad Apologiam Auctoris nostri publicavit. Res nota e Phædro Platonis. 'Recinendo, τῇ παλινφδιᾷ.' *Merc.* Olim in Edd. et Mss. corrupte erat *illius*. *Oud.*

Increpitu indignatum amorem recinendo placasset] *Palmaria* hæc emendatio Casauboni ad Apol. et J. Merceri ad Aristænet. l. i. Ep. 3. jure merito ab Wowerio et reliquis in textum est recepta, quamvis invitis Mss. qui cum Edd. prioribus exhibent *increpitu inclinatum A. retinendum pl.* sine sensu. Amorem carmine increpuerat Socrates, unde indignatum amorem esse, nec placandum nisi *Palinodia*, monebat eum Genius, teste Platone: unde hæc sumsit Appuleius. Posses etiam *increpitu indignatumque*: sed malo prius. *Increpitu* pro increpitatione. Alibi plura diximus de rarioribus quartæ declinationis nominibus. *Placasse* *Cantabr.* uterque Voss. et *Harlem.* *Recinere* in *retinere* abiit quoque l. v. Met. p. 367. a. *Oud.*

Non suapte corde, &c.] *Pacuvius* apud Cicer. lib. i. de Divin. 'Nam

istis qui linguam avinm̄ intelligunt, Plusque ex alieno jecore sapiunt, quam ex suo, Magis audiendum, quam auscultandum censeo.' *Elmenh.*

PAG. 696 *Qui hominum ariol. &c.*] *Lego, quin sciunt.* *Colvius.* *Flor.* *Leid.* et *Brem.* *qui omnium arioli vocem a. s. a. s. usurpatam de qua.* *Fulvii liber:* *Qui omnium arioli voces s. a. s. usurpatum v. d. q. n. c. de qua sciunt,* sensu plane exsenso. *Elmenh.* *Ple-rique libri habent omnium arioli vocem:* unus, *os arioli, id est, ominis.* *Mox, usurpatam habent omnes, pro usurpant vocem:* et cetera ita ut edidi; quæ ferri melius est quam temere immutari. *Merc.* *Qui hominum ariolorum vocem a. s. a. s. usurpant vocem, de qua n. c. quam sciunt, &c.* Sic locum hunc edidit *Scal.* sive *Vulc. Ed. sec.* et sequentes. *Edd. priores qui omnium aud. voces, &c.* *Omnium* habent quoque *Ed. Vulc. pr. et Wow. Lips.* in marg. *ominum ariolorum.* At in *Mss. Florent. Leid. Brem. Fulv. Pu-ſſean. Thuan. Cantabrigiensibus, Har-lem. Vulc. Mercer.* reliquis, hæc ita concipiuntur *qui vel quid vel quod omnium arioli vocem a. s. a. s. usurpatam vocem, de qua n. c. de qua sciunt,* nisi quod a *Thuan. Harlem. Voss. Cantabr. Mercer.* et *Vulc.* absit secundo *vocem* et *usurpatum* sit in *Fulv.* ac mox *profectum* in *Ed. Bas. pr.* et *de quo n. c.* dent *Cantabr. Voss.* et *Harlem.* Unde legendum suspicor *Qui divinorum (vel hominum) ariolum voces audiunt sæpenumero, auribus suis usurpatum, de quo nihil cunctentur equidem, sciunt ex ore h. profectum.* Ait Auctor, illos, qui ariolos consulunt, scire, id, quod audiunt, esse vocem humanam. At Socratem dixisse sibi non *vocem* scil. *humanam*, sed *vocem quampiam divinitus oblatam.* *Divinos* vocari ariolos, nemo nescit. *Ariolum* pro *ariolorum* habuimus jam supra hoc lib. 'ariolum præsagia.' *Usurpatum* scilicet id, quod usurparunt auribus. *Equidem* cum tertia persona ab Ap-

puleio jungi vidimus sæpius. Adimodo ad Met. l. i. p. 10. a. Sic de Mundo p. 741. 'Mundo equidem consentiunt.' Quamvis *usurpata* vocem de qua possit retineri, vel etiam *usurpant* vocem, si tum pro *quam* non *equidem*, sed *quum sciunt* legamus. Merc. et Cout. *usurpant*, de qua n. c. de qua sciunt. Lips. in marg. *quin sciunt*. Edd. ante Vulcan. *contentur*. Oud. Vera est Mssorum lectio qui omnium arioli voces vel vocem audiunt, i. e. audiunt, ut arioli, consilia ex fortuita voce captantes. Secundum vocem potest esse a glossa. Sed de qua sciunt post cunctentur non probum est. J. B.

At enim Socr.] Hæc et multa quæ præcesserunt sumpta ex Theage, ubi Socrates ipse disserit. Colv.

Sed vocem quampiam] Omnino Socrates vocem sibi divinitus editam aiebat. Modo præcessit 'In huiusmodi rebus vocem quampiam divinitus exortam dicebat se audire:' infra: 'frequentius non vocem, sed signum divinum sibi oblatum præ se ferebat.' Quoniam tamen hic abest vox *divinitus* a Mss. O. eam delevi. J. B.

Ita ut Socr. eam quam s. ac divin.] Ita recte omnes libri nostri: qui et mox, *accedebat*, e quo faciendum *addebat*. Commode *addebat* divinitus sibi editam. Mox recte iidem libri, *signa*: quod et in suis invenerant priores Critici. In Theage habes et *σημεῖον* et *φωνήν*. Merc. Ita ut S. eam, quam sibi ac divinitus editam tempestive aiebat. Sic editus hic locus in Ed. Vulc. sec. sive Scal. at Edd. vett. habent *ita et* (Ald. Junt. sine et) S. eam quidem sibi ac divinitus editam, tempestive *accedebat*: at Vulc. cum Wower. et Elmenh. quoque *aiebat* reposuere: ac insuper delevit tacite Wow. *Accedebat* vero revocavit Scriv. sed sine sensu. Merc. *addebat* hinc corrigit, cetera legens ut Vulc. et ex Mercero Cout. Scaligeri lectionem

repetiit Florid. nisi quod transposnerit temp. ac div. ed. Sic vara vibiam sequitur. At nunquam Socrates dixit, sibi vocem *divinitus* editam. *Accedebatur* habent Mss. Florent. Voss. Leid. Brem. Harlem. *accedebat* Cantabr. uterque, et *ita ut S. eam, quam* in Mss. O. edita Ed. Aldina; unde suspicor scriptum ab Appuleio fuisse *Ita ut Socrates eam*; scil. demonstrat habuisse quid insolitum, quæ æque sibi ac divinitus edita tempestive *accedebat* vel *accedebat*. Nihil mutavi nisi *quam* in *quæ æque*. *Accidere* vel *accedere* sine dubio est ab Auctore: de eo vide ad Met. l. v. p. 326. a. Oud. Omnino Socratem dixisse sibi vocem *divinitus* editam, supra monuimus. In lectione Codicum *accedebat* vel *accedebat* latet fortasse *asserebat*. J. B.

PAG. 697 *Pythagoricos*] Idem scribit Plutarchus, libello *Περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων*. Colv. Libri omnes, *secundum Pythagoricos*, pro *contra*: ut supra, 'illos secundum adversari et affligere:' pro quo recte in Augustino, 'illos contra.' Merc. Mss. Florent. Voss. Cantabr. pr. Harlem. Vulc. cum Mercer. libris omnibus *secundum Pyth.* Bened. hoc seculo *Pyth.* An auctor secundum *Pythagoricos* non possit significare, pro *Pythagoricis* et eorum sententia. Sic *secundum Platonem*, et statim *secundum ipsum*, i. e. juxta ejus sententiam. Horat. Ep. 7. 9. *secundum vota Parthorum*, i. e. pro votis. Ita passim 'secundum aliquem sententiam dicere,' i. e. ex ejus voto. Quare id omnino placet. Salmas. ad Solin. p. 770. cum Mercero putat hic significare *contra*, ut alibi. Oud.

Pari] Ita et V. C. Quid si legamus? *rapi*, ut referatur ad quod præcessit *secundo*; metaphora sumta a secundo flumine; quod et optime respondet ei quod sequitur, *diripimur*. Vulcanius. Excerpta Bat. *santo studio*. Elmenh. Vulgatam lectionem, *secundum ipsum*, inveni in tertio

Cujaciano, quam et expresserat in prima editione Vulcanius. At reliqui manuscripti, *secundo studio*. Notat Elmenhorstius in Bataviciis esse *sancto*. Sed rectum est *secundo*. Secundum studium philosophiæ, est, beatum: ut infra, 'Sed veræ beatitudinis, id est, secundæ vitæ, et prudentiæ fortunatissimæ esurit et sitit:' quod et ibi non intellectum mutaverant in *sincera*: et hic pars in *sancto*, alii in *secundum ipsum*: quidam in *sedulo*, quod e suis manuscriptis adfert Scioppius: quod non spernendum. Mox rectissime libri, 'similium numinum caventes permittimus.' Merc. Clare *secundum ipsum* exstat in utroque Cantabr. et Edd. ante Vulcan. quem miror id delevisse, sequentibus enim Scaligero et Woverio. Elmenh. vero Merc. et posteriores exhibent *secundo studio*, sive felici et fausto, ut exponere videntur; idque invenitur in Florent. Harlem. Brem. Vulc. Merc. et aliis: *secundum studio* in Voss. At *sancto studio* Putean. *sedulo studio* Fulv. quorum duorum alterum tunc saltem præferrem. Sed recte in nota seq. Wover. amplexus est antiquitas *secundum ipsum*: quod non intellexerunt librarii, quum notet, 'Ejus more, exemplo, placito, ut ipse fecit.' Immo adjectivum hic non valere patet ex voce *pari*. Quid enim *secundo studio pari*? quod videns, credo, Floridus tacite et audacter edidit *paris*, sed contra Mss. et Edd. O. nisi quod absit a Bened. Vell. Pat. lib. 1. cap. 17. 'in studium par.' Oud. Ex Vulcanii nota patere videtur typositarum incuria *ad secundo* Editioni ejus deesse. Sed nescio quo casu factum est, ut Vulcanii istæ in Philosophicos libros notulæ, primæ ejus editioni A. 1594. præmissæ, sed in Edit. Scalig. A. 1601. non repetitæ, Celeb. Oudendorpium fugerint. Ceterum bene, ni fallor, Floridus edidit *paris*, cum s. facile absorberi potuerit a sequente *similium*. Nisi vere con-

jecerit Vulc. *rapi*. *Secundo studio* utique servandum est, cum eo referatur de quo. J. B.

Nos, &c. *similium numinum caventes permittimus*] Ita V. C. pro eo quod in excusis legitur, *canentes promittimus*, nullo sensu. Ego tamen, salvo doctiorum judicio, malim legere, *similium numinum aventes*, hoc est, studiosi. Vulc. Vulcanii conjectura legentis, *aventes* pro *caventes*, est ipso sane digna, hoc est, homine acuto: ego tamen manuscriptos sequor. Caventes similium numinum dicit eos, qui veriti conscientiam Genii sui (quem superius arbitrum et testem omnium non modo actuum, sed et cogitarum dixit) philosophiæ se studiis dedunt, tanquam quæ sit virtutis indagatrix, expultrix vitiorum. Sciopp. in *Symb*. Ita fere omnes antiqui libri. Caventes similium numinum, veriti religiose genium nostrum, Philosophiam Socratis studio amplectamur. At meo periculo affirmarim rescribendum: *ac nobis secundum ipsum, studio philosophiæ pari, similium numinum conventus promittimus*. Woverius. Hæc lectio est Mss. Brem. Florent. et Basil. 2. Excerpta Bat. et Basil. 1. Rom. et Aldus, *similium n. canentes promittimus*. Scaliger et Vulcanius, *s. n. aventes*. Woverius *similium numinum conventus*. Caventes similium numinum dicit eos, qui veriti conscientiam Genii sui Philosophiæ se studiis dedunt, tanquam quæ sit virtutum indagatrix, expultrixque vitiorum. Sic recte Scioppius. Elmenh. Edd. ante Vulcan. *canentes promittimus*. Sed Mss. reliqui *caventes permitt.* in Voss. suprascriptum *cupientes*. Ut Sciopp. Wow. Elm. et seqq. exponunt, *caventes numinum* dictum est ut *metuens captivitatis* Met. lib. 1. p. 39. a. ubi vide. 'Permittere se studio:' ut Gell. lib. vi. c. 16. 'qui inconditis linguæ exercitationibus ad famam se facundiæ permiserat.' Vir Doctus in marg. Ed. Junt. *callentes*:

sed ampliandum censeo. *Oud.*

Et nihil æque miror] Sequentia omnia usque ad finem hujus libelli, emendatiora, integriora laudantur a Joann. Salisberienſi lib. vi. cap. 28. e quo non pauca hic, quæ manca mendosa ante, jam primum restitui-mus. *Colv.* Hunc locum citat Sares-berienſis lib. vi. c. 28. *Elmenh.*

Q. cum omnes cupiant] Rescribe cum omnes capiant. *Stewech.* Quam cum omnes et cupiant optime vivere, et sciant non alia re vivi quam animo, nec fieri posse, quin ut optime vivas, animus colendus sit; tamen homines animum suum non colant. Concisius, sed corruptius ante vulgata hæc: Quam cum omnes et cupiant optime, et sciant quantum vivax animus colendus sit, tamen animum suum non colant. *Colv.* Hæc et sequentia monitu P. Pithæi Subs. II. 20. cor-rexit ante Vulcan. ex parte *Colv.* e Sarisber. Polycr. lib. vi. c. 28. cum quo conspirant Codd. Mss. *Oud.*

PAG. 698 *Vegetanda*] Id est, ex-ercitanda. Gellius lib. xvii. Noct. Att. 'Cum librum veteris scriptoris legebamus, conabamur postea, me-moriæ vegetandæ gratia, indipisci animo ac recensere.' Sidonius lib. v. Epistol. 'Quantum membra torpore statarii laboris hebetata, cursu salubri vegetarentur.' *Colv.*

Ismenias] Illius celebrata vox: 'Mihi et Musis.' Unde Hieronymus contra Ruffinum, et in Esaiam pag. 292. 'Mihimet ipsi et meis juxta Is-meniam canens' dixit. Vide Sueton. Tiberio 21. Julianum Misopogone. Apollonium in Epistolis pag. 12. Cic. in Tuscul. Quæstion. *Elmenh.* Al. *Hismenias.* Leid. *Smenas.* Mss. Har-lem. alique a Lindenbrogio collati et J. Sarisb. sibi *menias.* Hinc egregie ad marginem correxit Lindenbrogius, sibi *Ismenias*: cujus sollemnis vox erat ἐμοὶ καὶ ταῖς Μούσαις. Exempla, quæ adducit *Elmenh.* sublegit Lindenbro-gio, nec tamen eum intellexit. *Oud.*

Ne omnes prosequar] Sarisb. *persequar.*

male. *Elmenh.* Cum Sarisb. tamen *persequar* exhibent Mss. Harlem. Vulc. Mercer. Voss. Edd. Scriv. Merc. Cont. Flor. At *Elmenh.* cum reliquis exhibet *prosequar*: sed con-tra ipse Auctor simili modo p. 682. 'ac ne ceteros longius *persequar*?' et in Apol. p. 551. 'Ne omnia *per-sequar*.' Perpetua vero in his est confusio. Vide ad Frontin. p. 5. Ceterum in Vulc. Cod. est *omnibus p.* Voss. *ni omn. p.* Harlem. et Sarisb. *si omn. p.* *Oud.*

PAG. 699 *Si q. e. æra dispungas, invenies*] Optime ita scriptum in eodem Sa-lisb. Vulgo pessime, *ora dicere invenias.* Dispungere est conferre accepta et data, inquit Ulpianus l. lvi. D. de Verb. Sign. ut etiam idem Dispun-gendas rationes accipit l. vi. D. de Statulib. Seneca lib. iv. de Benefi-ciis: 'Apud me istæ acceptorum ex-pensorumque rationes dispunguntur.' Glossarium vetus: 'Ἐκλογιστῆς, Dis-punctor. Hinc Dispungere pro exa-minare, in re qualibet. Tertullianus de Patientia: 'Omnis injuria cum patientiam offenderit, eodem exitu dispungetur, quo telum in petra li-bratum et obtusum:' et de Monoga-mia. Idem, tropo eodem, vocat Crea-torem judicem et dispunctorem me-ritorum, lib. iv. advers. Marcion. Etiam rationum verbum, Expungere. Noster Apologia II. 'Cum haud pri-dem Pudentilla de suo quinquaginta millia nummum expunxisset ea die, qua Pontianus uxorem duxit, et hic puerulus toga est involutus.' Her-mogenianus l. xiii. de Divers. et tempor. præser. 'Reipublicæ ra-tiones subscriptæ, et expunctæ.' Un-de explicandus locus Planti Cistella-ria: 'Nunc quod reliquum restat, volo persolvere, ut expungatur no-men, ne quid debeam.' Tertullianus de Idololatria: 'Quæ apud alios ho-noris titulum, apud alios mercedis de-bitum expungunt.' *Colv.* Brem. *acta dispungas*, Rom. et Ald. *ora dicere in-*

venies, insulse. *Elmenh.* Sic libri omnes, non addito *si*. *Mercerus*. *Delevi* cum *Merc.* et *Cout.* τὸ *si* auctoribus *Mss.* et *Edd. vett.* ac *Sarisber.* quam particulam male invexit *Vulc.* Passim eam eleganter omitti, jam *tirones* sciunt. *Adi Gronov.* *Obs.* iv. 20. *Broukli.* ad *Tibull.* i. 7. 43. et sexcenties. Immo ne opus quidem hic est. 'Æra dispungere' vocat *Seneca* 'rationes dispungere.' Vide *Colv.* et *P. Ciacconium* libro de *Nummis*, ubi hunc locum e *Msto* sic emendat: nam inepte olim edebatur *ora dicere*: τὸ *Acta*, quod idem cum *rationibus*, quæ et *diurna* et *quotidiana* absolute vocantur, non temere hic cum *Florido* præferrem: sapit enim glossam τοῦ *ara*, quod retinent *Mss.* ceteri, et agnoscit *J. Sarisb.* Melius id etiam τῷ *rationibus* congruere iudicat *Burm.* *Oud.*

Omnia ornata præter ipsum d.] *Themistius Orat.* 16. p. 393. "Οτι ὁ θανμάσι μᾶλλον προσήκει ἐκάστω τὴν ψυχὴν ἄξιαν πολλοῦ κατασκευάζεσθαι, ἢ τὴν οἰκίαν, σὺ δὲ τοῖς μὲν τοίχοις ἐγγράφεις πολλὰ καὶ ποικίλα, τὴν ψυχὴν δὲ ἄγραφον περιορᾷς, ὥσπερ γραμμάτιον ἀηλιμμένον, καὶ τὸν μὲν ἀνδρῶνα ἀνεπίεστον καταλιπεῖν οὐκ ἀνέχῃ πειθόμενος Ἑσιόδῳ τῷ ποιητῇ, τὸν νοῦν δὲ ἀνεπίεστον περιφέρων πρᾶγμα οὐδὲ ὑπολαμβάνεις. Talem divitem egregie lusit *Diogenes*, ut refert *Galenus* in *Exhortatione* ad artes pag. 3. ὃς ἐστιώμενος παρά τινι τῶν μὲν ἑαυτοῦ πάντων ἀκριβῶς προνοημένῳ, μόνου δὲ ἑαυτοῦ παντάπασιν ἡμεληκότῳ, χρεμψάμενος ὥς πτύσων εἶτ' ἐν κύκλῳ περισκοπήσας, εἰς οὐδὲν μὲν τῶν πέριξ ἔπτυσσε, αὐτῷ δὲ μόνῳ προσέπτυσσε τῷ δεσπότῃ τῆς οἰκίας ἀγανακτοῦντος δὲ αὐτοῦ, καὶ τὴν αἰτίαν ἑρωτοῦντος, οὐδὲν ἔφησεν ὀρᾶν οὕτως ἡμελημένον τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν ὥς ἐκείνον. τοὺς γὰρ τοίχους ἀπαντας ἄξιοι λόγοις γραφαῖς κεκοσμησθαι, τὸ δὲ ἔδαφος ἐκ ψήφων πολυτελῶν συγκεῖσθαι, θεῶν εἰκόνας ἔχον ἐξ αὐτῶν διατυπωμένας, ἅπαντα τὰ σκεύη λαμπρὰ καὶ καθάρᾳ. καὶ τὴν στρώμενην καὶ τὰς κλίνας

εἰς κάλλος ἐξησκήσθαι, μόνον δὲ ἐκείνον ὀρᾶν ἡμελημένον εἴθισται δὲ ἅπασιν ἀνθρώποις εἰς τοὺς ἀτιμοτάτους τῶν παρόντων τόπων ἀποπτύειν. *Elmenh.* *Canfabr. pr.* illum d. *Oud.*

Tantali vice] *Petronius*: 'Non bibit inter aquas poma aut pendentia carpit *Tantalus* infelix, quem sua vota premunt.' *Tzetzes Chil.* v. *Hist.* x. *Elmenh.*

PAG. 700 Fallacis undæ sitit] *Ominino* ita scribendum contra omnes libros, qui habent *sitim*. *Corrumperendo* loco fuit ignorantio locutionis elegantis, quam tamen statim usurpat *Noster*, 'veræ beatitudinis esurit et sitit.' *Merc.* Si sana sunt *fallacis undæ sitim*, non referendum ad *captat*, sed ad *esurit et sitit*. Ut 'sitire sitim' dicatur quomodo 'servire servitutem' et innumera alia. Verum durissimum est *esurire sitim*. *Cout.* et *Flor.* ex *Merceri* correctione edidere *sitit* contra *Mss.* et *Sarisber.* Mihi aliud quid latere videtur. Nam in *Tantali* similitudinem dicit de homine beatitudinis experte *esurit et sitit*: et hic bis idem de captatione fluenti et *fallacis undæ*, non cibi agitur. Quid si ergo τὸ *flagitium* e superiori-bus huc traducamus, scribamusque *fallacis pomi flagitium*? Cum genitivo autem *esurit et sitit* construit Auctor. De qualibus verbis cf. ad *Met.* i. v. p. 329. b. et ad *Gell.* N. A. ix. 13. 'quiescerent pugnae.' *Oud.*

Secundæ vitæ] 'Secundæ vitæ,' i. e. fortunatæ, atque ita *Mss.* plerique cum *J. Sarisb.* *Edd. Vulc. &c.* In *Harlem.* tamen et *Edd.* prioribus exstat *sinceræ*; quod magis hoc loco placet, sive incorruptæ, non fucatæ: ut passim 'sincera fides,' 'sincerum iudicium.' *Phædro* l. iv. F. 25. 'sincera integritas.' *Apolog.* p. 598. 'sinceras virtutes.' *Idem.*

Neque enim, &c.] *Vendendi* caussa ornari equi et id genus jumenta solebant, ut est in *Ædilitio edicto* apud *Ulpian.* l. xxxviii. de *Ædil. ed.* *Io*

spectat Seneca Ep. lxxx. 'Equum empturus, solvi jubes stratum, detrahis vestimenta venalibus, ne qua vitia lateant.' Horatius i. Serm. 'Regibus hic mos est, ubi equos mercantur, apertos Inspiciunt, ne si facies, ut sæpe, decora Molli fulta pede est, emptorem inducat hiantem.' Macrobi. Saturn. lib. i. cap. 11. 'Quemadmodum stultus est, qui empturus equum non ipsum inspicit, sed stratum ejus ac frænum; sic est qui hominem aut ex veste aut ex condicione, quæ modo vestis nobis circumdata est, æstimandum putet.' Colv.

Monilia varia gaze] Brantii conjecturam in textum recepere Merc. Scriv. ac Flor. cum in Mss. O. et J. Sarisber. constanter sit *varia gaze*, nisi quod *gaza* habeant Harlem. et Voss. cum 2. Cujac. Profecto *varia gaze* melius dicuntur monilia, quam *variegata*. Sed quid si legas *ex arg. et auro et gemmis monilia varia gratiæ*: ut lib. ii. Met. 'Ampli calices variæ quidem gratiæ, sed pretiositatis unius:' ubi contra *gaze* ex hoc loco cum Pricæo legit Floridus, qui id videtur oblitus esse. Pro *gemmis* Bened. *gemis*. Idem.

Cingula aurata] Vulg. *singula armata*. Virg. Æn. ix. 'Phaleras Rhamnetis, et aurea bullis Cingula.' Statius Theb. vi. 'Seu fræna libet, seu cingula flammis Mergere.' Cingula, quibus equi cinguntur, et constringuntur: αἱ ζῶναι. Basilus ad Divites: Χαλκινὸς καὶ ζῶναι καὶ περιδέρβαια πάντα ἀργυρᾶ, πάντα χρυσόπαστα. τάπητες ἀλουργοὶ κοσμοῦντες τοὺς ἵππους ὡς περ νυμφίους. Colv.

Equum ipsum nudum] Senec. Ep. 80. 'Equum empturus,' [&c. vide supra.] Vide Stobæum serm. i. de virtute. Elmenh.

Argutum caput, &c.] Oppianus de venatione lib. i. vs. 173. eleganter virtutes equi depingit, cujus digni sunt versus, ut etiam hic legantur: Ἴππον δ' ἐν πάντεσσι πανέξοχον ἐφράσ-

σαντο Ἴδμονες ἵπποδρόμων καὶ βουκολίων ἐπιουροι, Εἶδεν δὲ τοιοῖσιν ὕλον δέμας ἐστεφάνωνται. Βαῖδν ὑπὲρ δειρήφι, μετήρορον ὑψικάρηνον Ἀεῖροι, μέγας αὐτὸς ἐὼν περιηγέα γυῖα. Ὑψι κάρα, νεάτην δὲ γένυν ποτὶ δειράδα νεύοι. Εὐρὺ πέλοι φαῖδρόν τε μεσόφρυνον· ἐκ δ' ἄρα κόρσης Ἀμφι μέτωπα τριχῶν πυκινολοί σείοντο κόρυμβοι. Ὅμμα τορὸν, πυρσῶπδν, ἐπισκύνλοισι δαφονδόν· Εὐρεῖαι ῥῖνες, στόμα δ' ἄρκιον, οὐατα βαῖα· Γυραλή δειρὴ τελέθει λασιαύχενος Ἴππου. Elmenh.

Animosum pectus] *Honestis*, quod addebatur importune, delevi auctoritate tertii Cujaciani. Siquis alios secutus retinere velit, et similes notet in allegandis poetarum verbis mutationes, non magnopere pertendam. At libri omnes *molliter*, non *permolliter*. Item, *existimare*, non *æstimare*: quod non magis rejiciendum fuit, quam quod statim sequitur, *pauperem exspecta*: cujus exempla obvia passim et notata doctis. Item, 'hæc enim cuncta, ut dico, aliena sunt.' Merc. Voss. Edd. Scal. Elm. *honesti*: male: licet apud Virgil. ita sit: nam ibi ad sequens refertur 'honesti spadices.' Cout. cum Merc. delevit hanc vocem. Oud.

Si duplex] Vide de la Cerdam ad Virgil. Georg. lib. iii. fol. 398. Elmenh.

PAG. 701 *Pauperem specta*] Brem. *pauperem exspecta*. Non sine exemplo. Nam ita semper Mss. codices Lactantii et Orosii, quos non paucos contuli. Lex 6. Cod. Theodos. ad L. Juliani de adulteriis. 'Hujusmodi scelus exspectante populo flammis ultatricibus expiabunt.' Idem. Harlem. Mercer. Sarisber. cum Brem. et Ed. Cout. *exspecta*: librariorum vitioso more. Vide Elmenh. qui tamen cum Mercero videtur probare, Drakenb. ad Livium et me ad Cæsarem sæpius. Oud.

Sat e Protomo] Salisb. *sata pthaomo*. Ad quam scripturam accedit proxime conjectura Tb. Canteri nostri, *Pro-*

thonio: quam vide ad lib. II. Arnobii. Ego hic nihil me certi posse constituere fateor. *Colv. Sate Prothaonio*. Sic Leid. et Bas. 2. in Florent. legitur *sat e Protaonto*. In Brem. *sat prothalamo*. in Rom. et Aldo *sat e Protomo* legitur. *Elmenh. Sat e Prothaonio*. Ita libri duo optimi. Tertius, *Protonio*. Sequentia indicant nomen esse avi Socratis, patris Sophronisci. Mox videntur non male addidisse particulam, *nec*, quæ tamen abest omnibus libris, *Nec magis ista dinumero*: non enim præfert corporis dotes fortunæ muneribus: quin utraque æque spernit, ut in animi solum virtutibus acquiescat. *Merc. Sat e Protaonio* Florentini codicis lectionem esse notavit Lindenbrog. quam recepi, donec certus fuero, quomodo hic legi debeat: nam fateor, me cum ignarissimis nescire. Sensum enim non clare percipio, quem certe Floridus etiam non cepit, interpretans ‘Cum dicis, fili Protaonii, est ipsius laus.’ Socrates enim fuit *Sophronisci* marmorarii seu statuarii filius. Putavi olim cum Mercero innui Socratis avum, et Auctorem velle, veram laudem non oriri ex pecunia, nobilitate, certe non Socrati, cui *sat gloria* sive satis gloriæ fuit ortum esse et *statuarius* (cujus nomen hic corruptum foret) qui talis fuit, et vir tam probus, licet non nobilis, nec dives, ut *nepotem* Socratem ejus non puderet scilicet se tali avo ortum esse. Hinc quoque Lips. in marg. conjecit *protavo*. Sed potius si constaret, ut in vita ejus asserit Wower. (v. Salmas. Proleg. ad Plin. Exerc.) Plutarcho ortum esse nostrum Auctorem, et id ab ipso in Milesiis non fictum esse, omnino legerem, ut Auctor de se loquatur *Sat e proavo meo* (vel *sat e Plutarcho meo*: aut tale quid. *Ph. Charoneo*, i. e. philosopho Chæroneo, vel *Pl. tritavo meo*) *gloria est*. scilicet. *Plutarcho*: et ‘nepotem ejus’ intelligerem ‘Sextum philosophum’: nam sic in init.

Metamorph. ‘Originis nostræ maternæ fundamenta a Plutarcho illo inclyto ac mox Sexto philosopho, nepote ejus, prodita gloriam nobis faciunt.’ Conjectura hæc certe mihi vehementer adridet. *Sat gloria* rectum esse patet ex notatis ad Met. I. I. p. 61. b. ‘satis cibum.’ In Mss. reliquis scribitur *sat e* vel *sate* vel *sato*: et tum *Prothaonio*, ut est in plerisque et optimis meis ac Merceri, *Protaonio*, ut et apud Sarisber. *Prothaomo*, *Protonio*, *Prothaonto*, *Prothalamo*, *Prothomo*, *Protonia*. In Edd. insuper comparet *Protonio*, *Protanio*, *Prothanio*. Cantero denique ad Arnob. lib. II. pag. 49. placet legere *Prothonio*: cur, addit. *Oudendorp.* Sed de ipso Appuleio et majoribus ejus cogitandum hoc loco minime videtur: nunquam enim se admiscet. Quare probandum magis, quod conjecit V. Cl. Lennepius: *Stemma profers*, avo (vel avi, vel avi tui) *gloria est*, qui talis fuit, ut nepotem ejus non puderet: vel: sic de (in) *prosapia*: avi tui *gloria est*: vel simile quid. *J. B.*

Non credo] Seneca consolatione ad Helviam cap. 5. ‘Nunquam ego fortunæ credidi, etiamsi videretur pacem agere.’ Fortunatianus de Rhetor. ‘O Fortuna, quam vehementer te rerum varietas oblectat, et quam magno odio est tibi, beatæ vitæ perpetuus et constans fructus.’ Vide Notas ad lib. I. *Metam. Elmenh.*

Formosus est] Auctor Octaviæ: ‘Florenti decoris carpunt singuli dies.’ Nemesianus Ecl. IV. ‘Domum forma breve est.’ *Idem.*

Anniculum] Beroaldinam editionem cave sequaris, quæ habet *suffragio adminiculum*: nam ita mihi novem sorores illas favere cupio, at vera scriptura est, *suffragio anniculum*: magistratum annum tangit, qui suffragiis adipiscebatur: ab anno *ὑποκοριστικῶς* formantur ‘annulus,’ ‘annellus,’ et ‘anniculus.’ *Stewech.* Salisber. *nec a suffragio anniculum*: eleganter: quo-

modo etiam feliciter legendum divina-
vit noster Stewechius, et explicavit.
Eum vide. *Colv.* Poterat Vulcanius
Colvii et Stewechii emendationem
in contextum recipere: ut legeretur
anniculum. Nam ita et Sarisberien-
sis et Fulvii codex representat.
Sciopp. in Symb. Scribendum *anni-
culum*. Ita enim et Salisberiensis et
Fulvii codex habet. *Wower.* Ita mem-
branæ Florent. Excerpta Batav.
Fulvii liber et Sarisber. Rom. et Bre-
mensis *aminiculum*. Aldus *adminicu-
lum*. Excerpta Puteani *arcunculum*
male. *Elmenh.* *Anniculum*, sive an-
num, egregie emendavit Stewech.
confirmantibus, præter ab aliis jam
citatos, Mss. Thuan. Voss. Leid. Har-
lem. Mercer. quod jam receptum a
Wower. &c. In Brem. et Edd. pri-
mis *amminiculum*, vel *aminiculum*. Ald.
Junt. Vulc. *adminiculum*. Ceterum
hinc videtur supra quid excidisse de
honoribus post rā non credo Fortunæ.
Nam singula singulis respondent.
Perpende modo locum diligenter.
Oud.

PAG. 702 *Ingenii velis properas, sal-
tem*] Et hic locus in omnibus editis
et scribtis corruptus fuit, et in ipso
Sarisberiensis, qui cetera integriora
conservaverat. In eo fuit, ad stu-
dium sapientiæ te ingeris, vel saltem
properas. In vulgatis: *quin ergo et
tu qui te ad studium sapientiæ ingeris*,
*aliquando caves ut nihil alienum in lau-
dibus tuis audias?* In optimo Cujaciano,
et in Fabri codice, *ut nihil
alienum*: item in altero Cujaciano,
nisi quod in eo *ingens*, non *ingeris*.
Omnino scribserat Appuleius: *Quin
ergo et tu ad studium sapientiæ ingenii
velis properas, saltem ut nihil alienum
in laudibus tuis audias?* Mercerus.
Tu ad st. sap. te ingeris. Edd. ante
Colv. tu qui ad st. sap. ing. contra
Mss. sed *tu qui* non comparent in
Mss. et *te* deest Sarisber. Voss. Har-
lem. Fuitne igitur hoc ordine *tute ad
st. sap. ingeris*: ut olim edebatur de

Phil. Mor. p. 607. ‘ad vitiorum con-
sortium se ingerere.’ sed Mss. *jun-
gere*. Et sic *ingerentes* vel *ingerentes
se* (sich indringende) apud Plin. in
Paneg. cap. 86. *Oud.* *Vel properas
altum, ut]* Mira hic varietas. Salis-
ber. *vel properas saltem*. Recepi vete-
rem lectionem, *et aliquando caves, ut.*
Wowerius. Primo *vel* abest Edd.
ante *Colv.* et est contra Mss. Porro
Edd. Wower. et omnes ante Vulcan.
aliquando caves. Vulc. cum Edd.
Scal. Elm. Scriv. *properas altum*: et
sic Mss. mei omnes cum 2. Mercer.
nisi quod in Bremensi sit *properas
saltum*. Sarisb. *propera saltem* vel *sa-
litem*. Scriv. adscripsit *propera sal-
tim*: ut amant pro *saltem*: unde cor-
ruptus est Auct. de Corr. Eloq. c. 21.
‘Quid? ex Cælianis orationibus nem-
pe hæ placent, si non universæ, par-
tes saltem, in quibus,’ &c. vel *parte*:
vulgo *sive in universa, parte factum*.
Sed veram esse lectionem putarem
properas altum, i. e. valde, vehementer,
et ex imo corde, Nostri more. Vide
ad Met. iv. p. 290. b. ‘metuens al-
tius,’ et alibi: nisi præstaret Merce-
riana correctio. *Quin* adhortantis ha-
bere indicativum vidimus sæpissime:
quare *properas* omnino debet retineri.
Oud. *Te ingeris vel propere? saltem*,
&c. Ita edere tutius existimavi, ut-
pote proxime ad Mss. et Edd. et op-
timo sensu: vel cum suavissimo meo
doctore Cl. Lennepio: *vel propero
saltu*: quæ conjectura nonnihil firma-
tur loco Sil. It. x. init. ‘Paullus . . .
ceu fera Assilit in ferrum . . . sese
periculis Ingerit.’ J. B.

Accius] Sic Mss. duo a Lindenbro-
gio visi, Voss. et J. Sarisb. cum Edd.
plerisque; quod hodie videntur præ-
ferre viri docti. Adi Misc. Obs.
vol. vii. p. 397. et præsertim Heins.
ad Vellei. lib. i. c. 17. Olim malue-
runt hujus poëtæ nomen scribere *At-
tius*, ut est in Harlem. et Edd. *Colv.*
Vulc. Wow. Perperam in aliis *Ac-
tius*. *Oud.*

Prædite patria] Eos versus Appuleius laudat ex Accii Philocteta, principio videlicet tragædiæ: repono, *prodite patria*, simul hos versus, in fragmentis veterum poetarum adhuc desideratos, adscribendos indico. Pergit porro Appuleius in comparatione Socratis et Ulyssis: utrumque nimirum sedulo operam dedisse, ne quid alienum in laudibus suis audirent: longe præter morem eorum, quos nihil fere, quam imagines majorum, et longos natales passim crepere audias, in auribus quam virtutis studio ornatiores, quos parum sit gloriæ et claritati suorum non respondere, modo ne omnino eam extinguerent, vitæque turpiter acta tam densas offunderent tenebras, ut metnendum sit illos ipsos, et una omnes avos brevi in oblivionem omnino venturos: verba Appuleii hoc modo vulgari videmus. *Stewech. Inclyte parva prædite forma.* Emendavimus hosce versus ex fide scripti exemplaris ejusdem Salisberiensis librorum de Nugis Curial. quod contulimus cum impresso et numeris suis simul restituvimus. Vulgati fuerant: *Inclyte, parva prædite patria, nomine celebri Claraque potens pectore, Achivis classibus auctor, Gravis Dardanis gentibus ultor Laertiade.* Sed non aliter eos laudat fere Muretus Var. Lect. lib. ix. quem etiam alicujus libri veteris auctoritate nisum non dubito. *Colv.* Bremens. *parva prodite* non male. *Elmenh.* Bene hos versus per dipodiam ordinavit e Ms. Sarisberiensis, in quo et sic editur, libro Colvius, quod docet clare Marius Victorinus lib. ii. p. 2522. citans tres priores versus et subjungens 'quæ periodus versatur circa sex dipodias.' In Ald. Junt. fiebat per trimetrum. In aliis prosaico modo, inepte: sunt anapæstici Aristophanii dimetri. Idem vidit jam Muretus. Verum nescio unde, nisi forsitan e Cod. Ms. Sarisber. vel Nostri, habeant *forma pro patria*

Colv. et Muret. In Ed. Vicent. *præa.* in Ald. Junt. *prima* vitiose. Mss. O. et Victor. et Sarisb. vulgo dant *patria*, ut debet. Eleganter autem Elm. Scriv. Flor. pro vulgari *prædite*, quod abest a Florent. et in marg. Ed. Junt. mutare vir doctus minus bene tentabat in *edite*, reposnere *prodite* e Ms. Bremensi, id quod jam ex ingenio suspicatus fuerat Stewechius. Vide ad Met. lib. iv. p. 174. b. 'genere Thracæ proditus.' *Oud.*

Classibus ductor] V. C. *auctor*, male. Nam in *classibus* veteri more liquescit ultima litera s. Vulc. *Auctor* Mss. O. Appuleii, Victorini, Sarisber. quare miror Vulcan. Wower. Scriver. Mercer. Coutur. reposuisse *ductor*. Bene *auctor* revocarunt Elmenh. et Florid. quem vide, et ipsum Ulixen hæc disserentem apud Ovid. lib. xiii. Met. *Oud.*

Dardaniis] Flor. et Brem. *Dardanis.* Elmenh. Accedunt Voss. Putean. Harlem. Sarisb. et ejus Mss. cum Edd. ante Colv. qui ex Lipsii conjectura marginali cum seqq. male *Dardaniis* reposuit. Gentile posuit pro possessivo, poetarum more, apud quos sic 'Colcha venena,' 'Itala rura,' 'Maura jacula,' 'Medæ et Parthæ sagittæ,' 'Thessalus ager,' et innumera similia. Adi Casaubon. ad Theocr. c. i. Passerat. ad Propert. i. 1. 13. Græv. Epist. ad Gud. p. 52. Heins. ad Ovid. Met. x. 309. xii. 70. et sæpe. Bentlei. ad Horat. i. O. 22. ii. O. 13. Sic 'Dardana Troja' Ovid. lib. v. Trist. 10. 4. 'Dardanus ductor' Silio lib. i. 14. *Oud.*

Nec artissimus vendicat] Corrigo, *nec Arcesius vendicat*: conjecturæ nostræ dabit res ipsa: Ulysses namque patrem habuit Laërtem, matrem Anticliam, Arcesium vero avum paternum. Ovid. lib. xiii. Met. ubi Ulysem ipsum inducit orantem: 'Nam mihi Laërtes pater est, Arcesius illi, Juppiter huic.' Ad propositam Appuleii sententiam facit quoque illud

Minutii Fœlicis: 'Nobilitate' (inquit) 'generosus es, parentes tuos laudas; omnes enim pari sorte nascimur, virtute distinguimur.' *Stewech.* Vulgo corruptissime, *arctissimus*. Acrisius avus paternus Ulixi. Apud Ovid. lib. XIII. Met. ipse Ulixes: 'Nam mihi Laërtes pater est, Acrisius illi, Juppiter huic.' Unde Diomedes Grammaticus: 'Ut est Ulixi agnomen, Polyides: nam prænomen est, ut ait Ibycus, Ulixes: nomen, Acrisiades.' *Colv.* *Arcesius* Brem. quomodo etiam coniecit Vir exquisitæ doctrinæ Janus Parrhasius in Epist. ad Appuleianum pag. 68. In Flor. est *Arcissius*: in Aldo et Rom. *arctissimus*. *Elmenh.* *Arcesius* vel *Arcisius* (ut est in Edd. Merc. Cont.) egregie emendarunt *Stewech.* et *Parrhas.* t. i. Thes. Crit. Ep. 39. *Adi Comment.* ad Ovid. l. cit. Minus bene *Acrisius* *Colv.* cum seqq. Edd. et *Sarisber.* *Arcissius* Mss. *Harlem.* *Voss.* *Oud.*

PAG. 703 *Scyllam prætern.*] Vide *Tzetzem* Chil. II. *Histor.* 361. *Elmenh.*

Nec ereptus est] *Ereptus* est sc. e navi: ex Hom. Od. M. 123. e quo sua adumbravit Appul. ubi Circe vereri se dicit ne Scylla τόσους ἐκ φῶτας ἔληται. *J. B.*

Charybdi conspectus est] Ms. *conseptus est*. Optime. *Sciopp. in Symb.* Emendabis ex scripto, *nec conseptus*

est. *Wowerius.* Aldus *conspectus*, male. *Elmenh.* Verum est quod docti notant in libris scribitis esse, *conseptus*: nam ego idem in duobus inveni; tertius habuit, *conceptus*: quartus, *concoptus*. Sed quod mirifice probant eam lectionem, *conseptus*, fateor me non capere, qui videam ex Homero conspectam quidem et auditam Ulyssi Charybdim; sed Ulyssem conceptum aut conceptum Charybdi non intelligam. *Merc.* *Conseptus est*, quasi tectus et obrutus, ut de Mundo p. 742. ubi vide, Mss. O. (præter 2. *Mercer.*) *Sarisb.* Edd. Rom. Vic. Bas. Elm. *Scriv. Flor.* In Edd. Ald. Junt. *Charybdin conspectus est*: unde vir doctus *conspicatus*. *Colv.* *Vulc.* *Scal.* *Merc. Cont.* *Charybdi conspectus est*: certe non conceptus aut conceptus Ulixes a Charybdi, sed ea modo conspecta et audita est illi. *Oud.* *Conseptus est* bene se habet. Qui Homerum legerit videbit, omnino Ulixen Charybdi *conseptum*, i. e. undique septum et cinctum et obsessum fuisse, ut Virg. loquitur *Æn.* III. 420. 'dextrum Scylla latus, lævum inplacata Charybdis obsidet.' Cl. *Lennepius* coniecit *consorptus*, quæ vox, licet alibi non exstet, tamen Etymologiæ non repugnat, et valde est apta huic loco. *J. B.*

Cyrces poculum] *Fulgentius* *Mythologicæ* lib. II. *Elmenh.*

DE DOGMATE PLATONIS LIB. I.

SIVE

DE PHILOSOPHIA NATURALI.

De Habitudine doctrinarum Platonis Philosophi] Titulum hunc ex membranæ Florentinis et Leidensibus Apuleio asserui: transpositionem autem, quam fecit ingeniosissimus Woverius noster, ratam habui, quoniam invitis membranæ facta non est, rationibusque suis nititur; imo approbatur ab Apuleio ipso, qui Platonem secutus, studium sapientiæ in tres species divisit, *naturalem*, quæ contemplationi deputata est: *moralem*, quæ in actione versatur: et *rationalem*, qua verum discernitur a falso. Stoici e contra primum locum tribuunt logicæ: secundum illis, quæ pertinent ad mores: tertium naturalibus. Sextus Empiricus adversus Mathematicos fol. 119. Philo de Agricultura fol. 147. τὸν γοῦν κατὰ φιλοσοφίαν λόγον τρίδυσμον ὄντα τοὺς παλαιοὺς ἀγρῶ φασὶν ἀπεικάσαι, τὸ μὲν φυσικὸν αὐτοῦ δένδροις καὶ φυτοῖς παραβαλόντας, τὸ δὲ ἠθικὸν κυρποῖς, ὧν ἕνεκα καὶ τὰ φυτὰ τὸ δ' αὖ λογικὸν φραγμῶ καὶ περιβόλῳ. καθάπερ γὰρ τὸ περικείμενον τεῖχος ὁπώρας καὶ φυτῶν τῶν κατὰ τὸν ἀγρὸν ἐστὶ φυλακτήριον τοὺς σίνεσθαι καὶ παρεισφθείρεσθαι βουλομένους ἀνείργον, τὸν αὐτὸν τρόπον τὸ λογικὸν μέρος φιλοσοφίας φρουρά τίς ἐστὶν ὄχυρωτάτῃ τῶν δυοῖν ἐκείνων, ἠθικοῦ τε καὶ φυσικοῦ. Τὰς γὰρ διπλὰς καὶ ἀμφιβόλους ὕταν ἑξαπλοὶ λέξεις, καὶ τὰς διὰ τῶν σοφισμάτων πιθανότητος ἐπιλήν, καὶ τὴν εὐπράγῳ ἀπάτην μέγιστον ψυχῆς δέλεαρ καὶ ἐπιζήμιον ἀναιρῆ διὰ λόγων ἐμφαντικωτάτων, καὶ ἀποδείξων ἀνενδοίαστων, ὥσπερ κηρὸν λελειασμένον τὸν νοῦν ἀπεργάζεται ἐτοιμον δέχεσθαι, τοὺς δὲ φυσιολογίας καὶ τοὺς ἡθο-

ποιίας ἀσίνεις κάρτα καὶ πάνν δοκίμους χαρακτῆρας. *Elmenh.*

PAG. 566 *Habitus corp.*] Laërtius in Platone lib. III. pag. 188. *Idem.* Ubi plurima eadem quæ in hoc libro: vide ibi Casaub. et Menag. *Oud.*

Aristocles] Salisber. *Aristoteles:* male. Vide Hesychium Milesium in Platone, Tzetzen Chil. XI. Hist. 390. Laërtium p. 188. *Elmenh.* Inepte Voss. Harl. Ed. Vic. *Aristoteles.* J. Sarisberiensem l. VII. c. 5. ex Nostro bene correxit Schefferus. Vid. Miscell. Obs. vol. VIII. t. III. p. 417. Bened. *Aristocles.* v. Menag. ad Laërt. l. III. sect. 4. *Oud.*

Ariston] Laërt. pag. 186. Πλάτων Ἀρίστωνος καὶ Περικτιόνης ἢ Ποτῶνῆς, ἥτις τὸ γένος ἀνέφερεν εἰς Σόλωνα, Ἀθηναῖος. Τούτου γὰρ ἦν ἀδελφὸς Δραπιδῆς, οὗ Κριτίας, οὗ Καλαισχρὸς, οὗ Κριτίας ὁ τῶν τριάκοντα, καὶ Γλαύκων, οὗ Χαρμίδης καὶ Περικτιόνῃ, ἥς καὶ Ἀρίστωνος Πλάτων, ἕκτος ἀπὸ Σόλωνος. φασὶ δὲ καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ ἀνάγειν εἰς Κόδρον τὸν Μελάνθου, οἵτινες ἀπὸ Ποσειδῶνος ἱστοροῦνται κατὰ Θράσυλον. *Elmenh.*

Glauco filia] Diog. Laërt. καὶ Γλαύκων, οὗ Χαρμίδης καὶ Περικτιόνῃ, ἥς καὶ Ἀρίστωνος Πλάτων. Glauco vocatur Nostro, qui Diogeni Γλαύκων: ut Electrius Plauto, qui Ἐλεκτρώων. Amphitruone: 'Quicum Alcumena est nupta, Electri filia.' *Colv.* Alii dicunt *Glauconis:* et statim ait ipse Auctor fratrem Platonis fuisse *Glauconem:* unde Casaubonus hic putat mendum librariorum esse, ad init. Diog. in V. Socr. Verum ipse paulo post observavit fratrem Platonis a

Suida vocari *Glaucum*. Temere autem Suidam corrigere vult Menagius: nam contra pro *Glaucō* infra Mss. O. Sarisb. et Edd. Vulc. Scal. habent *Glaucos*. Solent multa nomina habere duas terminationes *ων* et *ος*. Vide supra de Deo Socr. p. 694. Ed. Flor. *Lumpus* et *Lampo*. Oud.

Quædam Apoll. figuratio] Quod Laërtius dicit 'Απόλλωνος ὄψις, quem vide in vita Platonis, nam is de Socratis somnio non nihil ab hoc nostro variat. Sciopp. in *Symb.* Laërt. p. 187. Σπεύσιππος δὲ ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Πλάτωνος περὶ δείπνου, καὶ Κλέαρχος ἐν τῷ Πλάτωνος ἐγκωμίῳ, καὶ 'Αναξιλίδης ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ φιλοσόφων φασίν, 'Αθήνησιν ἦν λόγος ὥρασαν οὖσαν τὴν Περικτιόνην βιάζεσθαι τὸν 'Αρίστωνα, καὶ μὴ τυγχάνειν πανόμενον τε τῆς βίας ἰδεῖν τὴν τοῦ 'Απόλλωνος ὄψιν· ὅθεν καθαρὰν γάμου φυλάξαι ἕως τῆς ἀποκουήσεως. Elmenh. Quidam placuit Casaubono ad Diog. Laërt. III. 2. sed omnino legendum *quædam*. *Figurationes* enim Deorum sunt variæ formæ, quas Dii induere solent, quum mortales conveniunt. Tot igitur sunt Apollinis figurationes, quot ejusmodi formæ. 'Phantasma Apollinis' in hac re memorat Hieron. adv. Jovin. I. I. 'Speusippus, sororis Platonis filius, et Clearchus, et Anaxilides Perictionem, matrem Platonis, phantasmate Apollinis oppressam ferunt, et sapientiæ principem non aliter arbitrantur nisi de partu virginis editum:' citat locum Gedike in utilissimo libello, quo ex Cicerone et aliis Historiam Philosophiæ illustravit. Sect. II. c. 3. § XI. J. B.

Thargelion] Plutarchus *Symposiac.* I. VIII. τῇ ἑκτῇ τοῦ Θαργηλιῶνος ἱσταμένου τὴν Σωκράτους ἀγαγόντες γενέθλιον τῇ ἑβδομῇ τὴν τοῦ Πλάτωνος ἡγόμην. *Colv.* Thargelion mensis Aprilis Apollini sacer, ejus bonam partem convivando et potando consumere solebant. Suidas, Hesychius, et Harpocration in *Θαργηλίᾳ*. Plutarch. *Sympos.* VIII. fol. 716. Laërt. in Platone lib. III.

p. 187. Parthenius *Eroticis* p. 369. Concelebrabant autem Platonis sectatores ejus natalem per annua reverticula festivissime sacris faciendis, ut apparet ex Porphyrio in vita Plotini, ubi se carmen ἐν Πλατωνίῳ recitasse dicit. Elmenh.

Die, qua apud Delon] Idem tradit Laërtius: qui tamen Socratem etiam eodem die mensis quo Apollinem natum scribit, id est, sexto Thargelionis. Quæ pugna non video quomodo componi possit: utpote Laërtio etiam intestina: nam is non solum a Nostro, verum etiam a semetipso dissentit. *Colv.*

Pridie Socratem, &c.] At Diogenes Laërtius Socratem eodem die natum tradit, quo Latona Apollinem peperit. Manifesta dissensio: quam non video quomodo componas, nisi scribas, *Pridie genitum accepimus*. Plato natus pridie ejus diei, quo Latona Apollinem Dianamque peperit. Delenda enim vox, *Socratem*: quæ ex sequentibus irrepsit. *Wower.* Dele glossemata (*Socratem*) cum Scaligero et Wowerio. Elmenh. Hic locus manifeste corruptus est. Neque enim Apollo ac Diana uno eodemque die nati sunt; verum Diana uno die fratrem præcessit. Nata enim Diana fertur Thargelionis VI. Postridie autem, hoc est VII. Apollo. De Diana Proclus in ἡμέρας· τὴν πρώτην ἔκτῃν ἀνεπιτηδεύαν πρὸς κόρης γενέσιν εἶναι βούλεται, καίτοι τῆς Ἀρτέμιδος οὖσαν ἱερὰν, ὡς γενέθλιον τῆς θεοῦ. De Apolline Hesiodus ἡμέραις· καὶ ἑβδομῇ ἱερὸν ἡμαρ, τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γέιναιτο Λητώ. unde et ἑβδομαγενής dictus est, ut præter alios auctor est Plutarchus. Quare recte Dion. Halic. in *Arte*, quo loco de Genethliacorum compositione agit, εἰ δὲ ἑβδομῇ ἢ ἑκτῇ, ὅτι ἱερὰ τοῖν θεοῖν· καὶ ὅτι κοινωνία πρὸς τὸ κρεῖττον κατὰ τὸ τῆς γενέσεως. Dicit sextam et septimam duobus Diis, Dianæ scilicet et Apollini, sacras esse. Intelligit enim pri-

orem, hoc est vi. Dianæ, alteram, hoc est vii. Apollini dedicatam. Cur autem Diana prior nata sit, ratio est, ut nascituro fratri obstetricaretur. Proclus: διὸ καὶ προτέραν γενέσθαι φασὶ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἵνα καὶ μαιεύσῃται τὸν ἀδελφόν. Quare nulla mutatione, transposita tantum unica vocola, ita locus legendus est: *Plato natus die qua apud Delon Latona fertur Apollinem peperisse; Pridie qua Dianam, Socratem genitum accepimus.* Pridie qua Dianam Latona fertur peperisse scilicet, id enim ἀπὸ κοινοῦ repetendum est. Omnia clara. Socrates vi. Thargelionis, hoc est, eadem die, qua Diana, natus est. Laërtius, ex Apollodoro: ἐγενήθη δὲ Θαργηλιῶνος ἔκτῃ ὅτε καθαίρουσι τὴν πόλιν Ἀθηναῖοι, καὶ τὴν Ἀρτεμιν γενέσθαι Δήλιοι φασίν. Plut. Symp. viii. τῇ ἑκτῇ τοῦ Θαργηλιῶνος ἱσταμένου τοῦ Σωκράτους (γένεσιν) ἀγαγόντες. E quibus eruditissimos homines graviter lapsos esse constat, qui affirmare non dubitant, Diogenem tradidisse, Socratem eodem die natum esse, quo Diana et Apollo nati sunt. Cum Diogenes eo die genitum dicat, quo Diana sola nata sit. Postridie, hoc est, vii. Thargelionis Apollinem Latona peperit, ut jam vidimus eodemque Platonem quoque natum ferunt. Diogenes ex Apollodoro: καὶ γίνεται Πλάτων ὀγδόῃ καὶ ὀγδοηκοστῇ Ὀλυμπιάδι, Θαργηλιῶνος ἑβδόμῃ, καθ' ἣν Δήλιοι τὸν Ἀπόλλωνα γενέσθαι φασί. Plutarchus loco dicto, τὴν τοῦ Πλάτωνος ἑβδόμῃ. Quare desinat eruditus viris aut vox *pridie* delenda, aut τὸ *Socratem* suspectum videri. Joh. Rutgersius. Voß. recte *Socraten*. Male enim hanc vocem glossam esse putant Scal. et Wow. probante Elmenh. Nam quæ hæc est Latinitas *die, qua, &c. pridie*. Præterea non pridie diei natalis Apollinis natus est Plato, sed eodem die. Scriv. nescio quid volens edidit *Apollinem peperisse Dianamque pridie Socratem*, sine distinctione. An voluit,

Socratem genitum *pridie Dianam*? Hoc verum non est, nisi simul eam natam statuas cum Apolline, ut solent vulgo dici. Hinc ergo omnis confusio. Noster cum reliquis statuit Dianam et Apollinem natos esse eodem die, septimo nempe Thargelionis, quo natus est Plato. At Diog. Laërtius a reliquis discessit, et voluit Deos illos non eodem die, sed Dianam pridie natam esse sexto die, quo natus est Socrates, adeoque pridie ante Platonem. Observavit hoc diu bene Casanbonus ad Laërtii loc. cit. et ex eo sed non nominato, vel forsans Meursio in Græc. Feriata, Floridus. *Pridie quidem Socratem J. Sarisb. Oud. Tà pridie Socr. gen. acc. non habet exhibens hunc locum Gedike l. c. J. B.*

PAG. 567 *Somnium, &c.*] Non omnino ad eum modum Diogenes: Δέγεται δ' ὅτι Σωκράτης ὄναρ εἶδεν κύκνου νεοττὸν ἐν τοῖς γόνασιν ἔχειν, ὃν καὶ παραχρῆμα πτεροφυήσαντα ἀναπτῆναι ἤδὴ κλάγξαντα. Tertullianus de Anima: 'Cygnus de sinu Socratis demulcens homines discipulus Plato.' Vide etiam Pausaniam Atticis. *Colv. Elmenh.*

In ejus gremio resedisse] Non in Cupidinis, sed in Socratis gremio, ut ceteri testantur, qui tamen nihil habent de ara Cupidini consecrata, quam in Academia fuisse testantur quoque scriptores alii. Non tamen ideo cum Menagio ad Laërtium legas suo. Nam demonstrativum pronomen aliquando pro reciproco poni quis nescit? Vide ad Cæsar. et Nepot. comment. sic *ejus pactæ* pro sibi sponsæ. Vell. lib. i. cap. 1. § 3. Ceterum in Edd. Vic. Junt. pr. Bas. pr. *residisce*. Bene: nam *sido* cum compositis eleganter dicitur de avibus, sedem capientibus. Vide ad Lucan. lib. iii. vs. 407. 'Illis et volucres metunt insidere ramis:' ut Clar. Burm. legit ex aliquot Codd. et pluribus defendit ad Sueton. Ti-

ber. cap. 14. 'Aquila adsedit;' ubi tamen male scribit me defendisse τὸ *consistere*: nam defendi lectionem antiquam et plurimis Codd. fultam *insistere*. Vide me ad eum Sueton. locum. Sed *insidere* nunc præfero. Sic et N. Heins. emendavit anctorum de Phœnice vs. 39. 'considit in arboris altæ Vertice.' *Oud.*

Pennis cælum petisse] Similis est de olore Virgilii locus lib. x. 'Linquen-tem terras et sidera voce petentem.' *Sciopp. in Symb.*

Aristo, Platonem, &c.] De hoc nihil Diogenes. Unde suspicari est etiam alios habuisse Nostrium, cum hæc scriberet, quorum fide et anctoritate niteretur, ante oculos scriptores. Græcus ille solummodo: καὶ μεθ' ἡμέραν Πλάτωνα αὐτῷ συστῆναι, τὸν δὲ εἰπεῖν εἶναι τὸν ὕρην. *Colv.*

Ingeniumque, &c.] Proclus in Platon. Alcibiad. interprete Marsilio Ficino: 'Mos Pythagoreis erat per signa in corpore constituta venientes ad eos judicare, utrum ad meliorem vitam apti forent, nec ne. Natura enim ipsa, quæ animis confingit corpora, instrumenta eis congrua subministrat, imaginesque animarum in corporibus indicat, per quas et animarum ingenia in hac arte periti deprehendere possunt.' Vide Jamblichum de vita Pythagoræ, cap. 17. *Elmenh.*

Speusippus] Nepos ex sorore Platonis, cujus quædam edidit Aldus cum Jamblichō, Proclo, et Porphyrio. Vide Laërtium in ejus vita et Eusebium de præpar. eccles. l. xiv. c. 2. *Elmenh.*

Domesticis instructus doc.] Utpote ejus e sorore nepos. Laërtius. *Colv.*

Admirandæ verec.] Diogenes: φησὶ δ' Ἡρακλείδης ὅτι νέος ὢν οὕτως ἦν ἀδμήων καὶ κόσμιος, ὅτι μηδέποτε ὀφθῆναι γελῶν ὑπεράγαν. *Colv. Elmenh.*

Glauco] Ita Xenophon et Diogenes Laërtius. Suidæ Glaucus. *Wower.* Flor. *Glaucus*, male. Vid. Plato de republ. lib. i. Laërt. p. 188.

v. 20. *Elmenh.* *Glaucus*, ut supra notavi, habent Mss. O. J. Sarisb. et Edd. Vulc. ac Scal. Vulgo *Glauco*. *Oud.*

Aristonem] Laërt. pag. 188. ἐγὼ μὲν σατο δὲ παρὰ Ἀρίστωνι τῷ Ἀργεῖω παλαιστῇ. *Elmenh.*

PAG. 568 *Ut Pythia et Isthmia da lucta cert.*] Diogenes pag. 188. εἰς δ' οἱ καὶ παλαιῖσαι φασιν αὐτὸν Ἰσθμοῦ, καθὰ καὶ Δικαίταρχος ἐν πρώτῳ περὶ βλῶν. Vide Helladium apud Photium biblioth. fol. 872. *deluctata* Flor. et Basil. 2. alii *de lucta*. Saresb. *luctando certamina vicerit*. Schickelrad. *deluctaverit*. *Elmenh.* Mss. Lindenbr. Voss. Harl. et Vulc. *deluctata*; atque ita ediderunt Vulc. Scal. Elm. cum ceteris. Sic apud Plautum Trin. iv. 2. 20. activa forma *deluctavi*. Non puto tamen huic sensui bene accommodari posse τὸ *deluctatus*. Ill. Heins. ad Ovid. Epist. xv. 164. et t. v. Syll. Epp. p. 8. item Advers. p. 490. legit *Pythia et Isthmiade lucta*. At vero nil mutandum est, et recte vidit Colv. esse Græcismum; atque ita 'certare certamen,' 'pugnare pugnam.' *De lucta* nihil est nisi 'lucta,' 'in lucta,' 'per luctam.' Sæpissime enim præpositio *de* abundat, et præsertim apud Afros et Appuleium, ut sæpe monuimus. Vide Ind. Not. Hinc Cod. Fulv. caret quoque τῷ *de*. Vitiose autem Bened. *phicie testimia deducta*. Harl. quoque *phicie theistina*. Voss. *Phitie theistina*. Et abest quoque ab Edd. ante Colv. *Oud.*

Pictura, &c.] Καὶ γραφικῆς ἐπιμεληθῆναι. Diog. *Colv. Elmenh.*

Tragædis] Idem, καὶ ποιήματα γράψαι, πρῶτον μὲν διθυράμβους, ἔπειτα καὶ μέλη καὶ τραγῳδίας. *Colv. Elmenh.* Bened. et J. Sarisb. *tragædiis*: recte. Vide etiam Suidam. *Oud.*

Certatorem] Polyceratico, actorem: quomodo etiam in veteri quodam libro Delloratorum Lovanii se legisse indicavit nobis amicissimus Th. Can-

terus. Quod facit, ut fere hanc lectionem germanam putem. Vilitas et humilitas animi Platone indigna, actorem sese in scena profiteri. *Colv.* Alii, actorem. Laërt. p. 189. *ἔπειτα μὲν τοι μέλλων ἀγωνιεῖσθαι τραγωδία πρὸ τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου, Σωκράτους ἀκούσας κατέφλεξε τὰ ποιήματα, εἰπὼν· Ἥφαιστε πρόμοι! ὦδε, Πλάτων νύ τι σεῖο χατίζει.* *Elmenh.*

Heracliti secta] Hausta a Cratylo, Heracliti discipulo. Laërtius. *Colv.* Dissentit Diogenes Laërtius, qui scribit Platonem se contulisse ad disciplinam Cratyli Heraclitei, postquam Socrates homines reliquerat. Hujus igitur disciplina imbutus erat, antequam Heraclitum doctorem quæreret. *Wouer.* Flor. et Saresh. *Heraclitis*, alii *Heraclidis*: male. Laërt. p. 189. *ταῦτεῦθεν δὴ γεγωνὺς (φασὶν) ἔκοσιν ἔτη διήκουσε Σωκράτους· ἐκείνου δ' ἀπελθόντος προσεῖχε Κρατύλῳ τε τῷ Ἡρόκλειτῳ, καὶ Ἐρμογένῃ τῷ τὰ Παρμενίδου φιλοσοφούντι.* *Elmenh.* Fallitur igitur Appuleius: id enim post mortem Socratis accidit. *Mss.* Flor. Putean. Thuan. Voss. Harl. Bened. *Heraclidis*. Sed *Heraclides* sunt recentiores Platone. Vide Scheffer. *Obs. Misc. l. c. Ald. Heracliti.* Ond. Cum Appuleio tamen facit Aristot. *Metaph. i. 6.* *Πλάτων ἐκ νέου συγγενόμενος πρῶτον Κρατύλῳ καὶ ταῖς Ἡρακλειτέοις δόξαις, ὡς ἀπάντων τῶν αἰσθητῶν ἀεὶ βρόντων, καὶ ἐπιστήμης περὶ αὐτῶν οὐκ οὔσης, ταῦτα μὲν ὕστερον οὕτως ὑπέλαβε.* cf. *Gedike d. l. J. B.*

Elegantia perquam venustate] Scribo, *elegantia perq. venust.* *Colv.* Illa: *labore et superflua et inducenda.* *Wouer.* *Labore et elegantia illustravit. Sapientiam ab eo sibi traditam labore quoque asserere nisus est, et elegantiam, per quam venustate et majestate, &c.* Hæc est constans vetustarum editionum lectio, quam Colvius se sanam facere credens pejor corrupt et obscuriorem reddidit legendo *et elegantia perq. venust.* (*Lips. elegantia perquam ve-*

nusta.) Nihilominus id secure omnes editores secuti sunt. Hinc etiam *Wow.* τὰ *labore et*, ut supervacua, deleri voluit. Utrumque *labore et elegantia* inducenda perperam censuit N. Heinsius, qui tamen recte cum Scheffero *Syll. Epist. t. v. p. 6.* et *Misc. Obs. l. c.* in ceteris se non expediente, vidit *sapientiam* pertinere ad verbum *illustravit.* *Elmenh.* e *Sarisber.* locum restituit, quem in *Mss.* et *Edd.* corruptum audacissime pronunciat. At *Sarisb.* non exscripsit hoc loco Appuleium sed partim ejus sensum expressit. Nec verum est *Mss.* cunctos esse corruptos, nam *Voss. Thuan. Vulc.* et *Harl.* præstant locum sanum hoc modo, *labore et elegantia illustravit sapientiam ab eo sibi traditam: Labore, quo eam asserere nisus est; Elegantia, per quam venustate et majestate, &c.* optime sane; nisi quod *Vulc.* et *Voss. Codd.* dent vitiose *elegantiam.* *Bened.* etiam *ass. eam nisus est elegantiaque, per quam venustate et maj.* In genere Auctor prius dicit, Platonem Socratis doctrinam illustrasse *labore et elegantia.* tum separatim docet, quod per *laborem* quidem asserere eam nisus sit, per *elegantiam* vero ei addiderit dignitatem venustate et majestate verborum. Simile quid de Cicerone prædicat *Vell. Pat. ii. 66. § 5.* ‘hoc... constitutum rerum naturæ corpus... ingenio complexus est; eloquentia inluminavit.’ Brevi in simili re dixit *Mela* in præf. ‘Ope ingenii ornantis:’ ubi legi debet cum viris doctis *Obs. Misc. vol. vii. p. 424.* ‘ope ingenii ornantis, at ipsa sui contemplatione.’ Videmus ergo omnia hic plana, et nihil nisi quo eam corruptum fuisse in quoque. Bene id jam vidit *Floridus*, quem sua laude defraudare nolim. Si velis et cum *Harl.* retinere, per me licet: delendam tamen potius copulam censeo. *visus pro nisus* male *Thuan.* et *Harl. Oud.*

PAG. 569 Magnifica] Id est, præ-

stanti, excellenti. Sic forte Magnificum in Petronio: 'Quod si pate-
rentur laborum gradus fieri, et stu-
diosi juvenes lectione severa irriga-
rentur; ut sapientiæ præceptis ani-
mos componerent; ut verba atroci
stilo effoderent; ut quod vellent imi-
tari diu anderent; sibi nihil esse
magnificum, quod pueris placeret.'
Non est ergo, quod hic substituen-
dum censeamus, *magnifica*. Colvius.
In malam partem pro *gloriosa*, *superba*
plerumque solet poni. Vide Brouk-
hus. ad Tibull. II. 6. 11. Sed recte
Colv. loco Petronii Nostrum vindic-
avit ab eo, qui volebat hic *magnifica*.
Adde Acidal. ad Vellei. I. c. et Bæ-
cleri Ind. *Oud.*

Theodorum Cyrenas] Aldina editio,
Theodorum Cyrenis: forte ut, 'Hos-
pes Zacyntho,' apud Plautum. Sed
Diogenes: "Ἐπειτα εἰς Κυρήνην ἀπῆλθε
πρὸς Θεόδωρον τὸν Μαθηματικόν. Vid.
Cicero lib. v. de Finibus. Colv. Aldus,
Cyrenis. Sarisb. *Cyrenensem*.
Laërt. p. 190. ἔπειτα εἰς Κυρήνην ἀπῆλ-
θε πρὸς Θεόδωρον τὸν μαθηματικόν. κά-
κεῖθεν εἰς Ἰταλίαν πρὸς τοὺς Πυθαγορι-
κοὺς Φιλόλαον καὶ Εὐρυτον. ἔθεν τε εἰς
Αἴγυπτον παρὰ τοὺς προφύτας. οὗ φασι
καὶ Εὐριπιδὴν αὐτῷ συνακολουθήσαι. *El-
menh.* Edd. Ald. Junt. post. *Cyrenis*.
Vide ad Cæsar. lib. I. B. Civ. c. 24.
'Magius Cremona.' Sed εἰς Κυρήνην
ἀπελθεῖν Platonem refert Diogenes.
Oud.

Ad Italiam iterum] Alii cum prius
Italiam, et dein Ægyptum, alii prius
Ægyptum, et dein Italiam petivisse
aiunt: unde bene Menagius ad Laërt.
scripsit, videri sibi Appuleium dis-
crepantem historiam in ordinem re-
digere. *Idem.*

Eurytum] Vulgo, *Euritum*. Sed in
Romana editione, *Euritatum*. Dio-
genes, κακεῖθεν εἰς Ἰταλίαν πρὸς τοὺς
Πυθαγορικοὺς Φιλόλαον, καὶ Εὐρυτον.
Colv. Sic Laërt. p. 190. Flor. Bas.
et Ald. *Euritatum*, Puteani liber, *Eu-
rycanum*, Saresb. *Tarentinum Archi-*

tam. Hieronymus epist. ad Pauli-
num: 'Plato Ægyptum laboriosis-
sime peragravit, ut fieret discipulus
Architæ Tarentini.' Vid. Photius in
Excerpt. e vita Pythagoræ 712. Jam-
blichus de mysteriis Ægyptiorum.
Elmenh. Archytas æque Tarentinus
erat ac Eurytus. Laërtius dicit, eum
profectum ad 'Philolaum et Eury-
tum;' sed antequam in Ægyptum iret.
Et sane in plurimis Noster dissentit
ab Laërtio, ut sæpe videbimus, et
Menagius multis locis ostendit. Im-
mo Mss. quoque non habent sic, nec
Edd. vett. Sed *Euricacum*, *Eurica-*
num, *Euritanum*, *Euritarum*, *Eurita-*
tum cum Edd. vett. *Euritum* Edd.
Junt. Corruptus hic locus videtur
fuisse jam tempore J. Sarisber. qui
modo habet *Pythagoreum Tarentinum*
Archytam. Vide num legi debeat
Echecratem, et *Tarentinum seniore*
Arch. Priusquam in Ægyptum iret,
audivit Eurytum; sed post reditum
audivit inprimis seniore Archytam
et ceteros Pythagoreos, in quibus
Echeocrates Phliasius et Timæus Lo-
crensis Euryti discipuli. Vide D.
Laërt. in V. Pythag. § 44. aliosque,
sed maxime Ciceron. I. v. de Finibus
c. 29. 'cur Plato Ægyptum peragra-
vit? cur post Tarentum ad Archy-
tam? cur ad ceteros Pythagoreos
Echecratem, Timæum, Acrionem,'
&c. Si quis tamen *Eurytum* velit re-
tinere, quod et verosimilius videtur,
legat *Eurytum*, *Timæum*, et *Tarent. sen.*
Arch. Non credibile est, Auctorem
fuisse oblitum *Timæi*, cujus nomine
dialogum a Platone inscriptum esse
quis nescit? *Oud.*

Parmenidis] Fulvii liber et Leid.
Parmenideæ. Photius in excerptis e
vita Pythagoræ 713. τὴν μὲν θεωρη-
τικὴν καὶ φυσικὴν Πλάτωνά φασι παρὰ
τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Πυθαγορίων ἐκμαθεῖν, τὴν
δὲ ἡθικὴν μάλιστα παρὰ Σωκράτους, τῆς
δὲ λογικῆς σπέρματα καταβαλεῖν αὐτῷ
Ζήνωνα καὶ Παρμενίδην τοὺς Ἑλεάτας,
καὶ οὕτω δὲ τῆς Πυθαγορίου ἦσαν διατρι-

βῆς. *Elmenh.* In *Sarisber. Parmenideæ*, ut rescripsi suadentibus *Codd. Harl. Voss. Vulc. Fulviano. Ed. Junt. post. Parmenide.* Græco more *Παρμενίδης, Παρμενίδου.* Vide *Heins. ad Ovid. Ep. viii. 9. Vell. l. i. c. 1. § 3. Oud.*

PAG. 750 Heracliticis] *Bas. Heracliteis.* Repono, ut in *Aldina, Heracliteis, τοῖς Ἡρακλειτέοις,* *Platoni in Theæteto.* Sed etiam *Diogenes: Μίξιν τε ἐποίησατο τῶν τε Ἡρακλειτέων λόγων, καὶ Πυθαγορικῶν καὶ Σωκρατικῶν. τὰ μὲν γὰρ αἰσθητὰ, καθ' Ἡράκλειτον' τὰ δὲ νοητὰ κατὰ Πυθαγόραν, τὰ δὲ πολιτικά κατὰ Σωκράτην ἐφιλοσόφει. Colv. Florent. n. a. Pythagoreis, Dialectica, Rationalis atque Moralis. Leid. Naturalia a Pythagoreis d. r. a. m. et s. f. Excerpt. Batav. et Puteani, naturalia a P. dialectica natura rationalis atque male. Diog. Laërt. p. 191. μίξιν τε ἐποίησατο, &c. Hesychius p. 54. Plato Theæteto. Elmenh. Ald. Junt. Colv. et seqq. bene Heracliteis. Bas. pr. Heraclitis, aliæ Edd. Heracliticis. Mire autem hic tūrbant Mss. nam Voss. Florent. Thuan. Fulv. Bened. dant naturalis a P. dialectica rationalis atque mor. cum Put. et Bat. faciunt Vulc. et Harl. Laërtius hic distinguit in αἰσθητὰ, νοητὰ, et πολιτικά. A Pythagora eum habuisse Philosophiam contemplativam referunt. Vide ad August. l. viii. c. 4. Civ. Dei et J. Sarisber. l. vii. c. 5. ubi docent Platonem distinxisse philosophiam in 'Moralem,' 'Naturalem,' et 'Rationalem,' Ethicam, Physicam, Logicam. Vide ergo num hoc loco et vox dialectica et intellectualis a mala et glossatoris manu sint, et legendum sit Naturalis ab Heracliteis, a Pythagoreis Rationalis, atque Moralis ex ipso Socratis fonte. In has partes ab eo Philosophiam distinctam esse clare disserit Noster. Rationalem videntur alii vocasse διαλεκτικήν, alii λογικήν. Hinc Laërtius § 58. dialogos eos vocat Physicos, Ethicos, Logicos, quos Suidas Physi-*

cos, Ethicos, Dialecticos. Dialecticam Platoni adscribunt multi, et ipse Laërtius alibi: unde et dialectici κατ' ἐξοχήν dicti Platonici: ut multis locis docet Menagius. Pro moralis Voss. mortalis. Pro atque Ms. Vulc. et. Oud. Ex *Diogene Laërt. cit. a Colvio legendum Naturalis ab Heracl. intellectualis a Pyth. moralis ab i. S. f.* Ad intellectualis autem in marg. aliquis adlevit familiarem magis de hac philosophiæ parte vocem rationalis. Hæc cum in textum irrepsisset, orationi ligandæ additum atque. *Gedike l. c. Naturalis ab Heracliticis, Intellectualis a Pyth. atque Mor. §c. J. B.*

Auditorum] *Olympiod. vita Plat. πολλοὺς πᾶνυ πρὸς μάθησιν ἀφείλκετο, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας, ἀνδρείῳ σχήματι παρασκευάζων ἀκροᾶσθαι αὐτοῦ. Gedike d. l. J. B.*

Hortulo] Vide *Laërtium p. 211. Elmenh.*

Ministris] *Alii, ministeriis. Seneca consolatione ad Helviam cap. 12. tres ipsi ministros, Laërt. p. 212. quatuor adscribit, Tychonem, Bietam, Apolloniadem, et Dionysium. Elmenh. Ed. Scal. ministeriis: bene, si e membranis. Sed aliter Mss. Sarisb. et Edd. licet Heins. scribat, sic in Mss. nonnullis exstare. Vid. Advers. p. 766. Oud.*

In auricula] *Notandus hic Græciæ mos, quem paullo aliter tradidit, si bene, Isidorus Originum lib. xix. c. 31. 'Inaures,' inquit, 'ab aurium foraminibus nuncupatæ, quibus pretiosa genera lapidum dependuntur. Harum usus in Græcia: puellæ utraque aure: pueri tantum dextra gerebant.' Colv. Nonnulli libri, oricilla. At minus protritum, insigne nobilitatis Atheniensibus inaures. De cicadis potius ceperim. Nam iis aureis Athenienses religatos complicasse crines ad indicium nobilitatis, seu ut sese indigenas probarent, vulgatum est. Tantum ergo auri reliquerit Plato,*

quantum puer in cicada gestaverat. At ea non in auricula, sed capite. Nisi Plato dependulos crines pone aurem religaverat. Vellem tamen viro erudito non periisset laciniosæ orationis inanis labor, qua persuadere conatus legendum *fronticula*, non *auricula*. Nam Platoni ob inauris gestationem pertusas fuisse aures Sexto Philosopho auctore didicimus. Verba ejus lib. adversus Mathematicos: 'Ergo nec quæ ad personas et res gestas pertinent describendas recitare artificiosum: ut, exempli gratia, quod Plato Philosophus prius vocabatur Aristocles, et quod auris ei perforata gestanti inaurum, quando erat adolescens.' *Wower*. Hujusmodi inauris quasi nobilitatis insigne ἐλευθέρια vocantur a Græcis, ut in vet. libb. legi. Pollux p. 89. et Laërt. p. 211. ἐνώτιον χρυσοῦν appellat. Isidor. Orig. lib. xix. cap. 31. 'Inauris,' &c. *Elmenh.* De cicada in crinibus pendulis adi Perizon. ad Ælian. l. iv. v. H. c. 22. Nescio autem, quid sibi velit hic *Wower*. nam et ipse videtur de cicada capere, ut Plato dependulos crines pone aurem religaverit. Nihilominus et Sexto Empir. adversus Mathem. cap. 12. discere nos ait Platoni aures fuisse pertusas. Neque hoc accurate. Sextus de una Platonis aure loquitur ἐτέρητο τὸ οὖς, ἐλλέβιον φορήσας, ὅτ' ἦν μεираκίσκος. atque utramque aurem perforatam habere erat hominum mollium, ut Lydorum. Vide Xenoph. p. 297. Suid. τὰ ὦτα. Laërtius quoque docet, eum inter alia legasse filio Adimanto ἐνώτιον χρυσοῦν § 42. Pueri scilicet nobiles gerebant in aure dextra ἐνώτιον ἐλευθέριον. Vide *Elmenh.* qui notam suam conflavit ex Colvii et marginalibus Lindenbrogii animadversionibus. *Oud.*

Tres ejus ad Sic. adv.] Themistius Orat. iv. Πλάτωνος δὲ οὐ μέχρι νῦν καταβοῶσιν ὡς τρις πλεῦσαντος εἰς Σικελίαν ἐπὶ χρήμασι καὶ τραπέζῃ. Idem

Diogenes. *Colv. Elmenh.* Plato Epist. vii. ad Dionis propinquos. Laërtius pag. 179. Photius Biblioth. 679. Tzetzes Chil. Hist. xi. 361. *Elmenh.*

Mali quidam carpunt] Plane. Emendabis Tertullianum: 'Aristoteles tam turpiter Alexandro regendo potius adulatur, quam Plato a Dionysio ventris gratia venditatur.' Scribe, *quam Plato Dionysio*. Sed de hujusmodi ad Tertull. *Wower*.

PAG. 571 *Historiæ gratia, ut nat. A. &c.*] Laërt. πρῶτον μὲν κατὰ θέαν τῆς νήσου καὶ κρατήρων. Historiæ gratia, ita dictum accipio tanquam si de ea regione commentaturus, historiam scripturus esset. Non absimile Plautinum Menæchmis: 'In scirpo nodum quæris: quin nos hinc domum Redimus? nisi si historiam scripturi sumus.' Erat servus cum domino suo pereгри, in Sicilia. Quid hic, inquit, tam diu moramur, more illorum qui ideo regiones exterarum visunt, ut earum situm, naturam describant, de iis historiam scribant? Non videtur hunc locum percepisse Salisber. dum scribit: *Sed primo ut historiam Naturæ cerneret in Ætna, et incendiiorum intelligeret rationem*: nec, vir alioquin doctus, Isaacijs Hortibon. *Diogenem. Colv.* Scilicet ut ipsa αὐτοψία disceret naturam Ætnæ. *Elmenh.* 'Ιστορίας seu naturalis cognitionis et αὐτοψίας gratia; Græco more, ut egregie docet Casaub. ad Laërt. § 18. quem male carpit Colvius, exponens ridicule 'ut historiam scriberet Ætnæ.' Rectius Sarisb. Adde Perizon. ad Ælian. l. iv. v. H. c. 19. τὴν ἱστορίαν τῶν ζώων. Passim Græcisare Auctorem quis nescit? *Oud.*

Reddidit] Si Laërtio fides, tantum 'reddere voluit' et conatus est: sed res non successit. Et sane sic sæpe auctores loquuntur. Vide ad Frontin. Noster l. i. Met. p. 16. ed. Pric. 'litteras ei reddo:' pro, 'reddere volo.' At Ælian. cum Nostro facit l.

III. V. H. c. 17. *Idem.*

Dogmata] Vide Cic. lib. iv. Acad. Quæst. Senecam Epist. 95. Notas nostras ad Gennadium cap. 1. *Elmenh.*

Extulert] Bened. *ediderit* e glossa. Sic etiam Græci ἐκφέρειν λόγους, δόγματα, &c. Vide Steph. Thes. Latini quoque de fructibus et hominibus editis *offerri* dicunt. Vide comment. ad Cicer. l. i. de Off. c. 15. 'agri fertiles multo plus efferunt.' Virg. l. ii. Georg. 167. 'Hæc genus acre virum Marsos pubemque Sabellam Extulit.' Phædr. l. ii. in f. 'sinistra quos natura extulit.' *Oud.*

Tres partes Phil.] Laërt. p. 120. τῆς φιλοσοφίας ὁ λόγος πρότερον μὲν ἦν μονοειδής, ὥς ὁ φυσικὸς, δεύτερον δὲ ὁ Σωκράτης προσέθηκε τὸν ἡθικὸν, τρίτον δὲ Πλάτων τὸν διαλεκτικὸν, καὶ ἐτελεσιούργησε τὴν φιλοσοφίαν. Eusebius de præpar. Evang. lib. xi. c. 1. Theodoretus contra Græcos Serm. iv. p. 57. Augustin. de Civ. Dei viii. 4. *Elmenh.*

Initia rerum esse tria] Chalcid. in Plat. Timæum p. 408. 'Sunt initia, Deus, et silva, et exemplum.' Plutarch. de plac. Philosoph. i. 3. fol. 878. Σωκράτης Σωφρονίσκου Ἀθηναῖος, καὶ Πλάτων Ἀρίστωνος Ἀθηναῖος· αἱ γὰρ αὐταὶ περὶ παντὸς ἐκατέρου δόξαι· τρεῖς ἀρχαί, τὸν θεόν, τὴν ὕλην, τὴν ἰδέαν. Errat igitur Diogenes Laërt. l. iii. p. 228. dum duo saltem principia θεὸν καὶ ὕλην Platonem statuuisse scribit; quæ Stoicorum sententia propria, ut observat Lipsius Phys. Stoic. lib. ii. dissert. 4. *Idem.* 'Facile tamen iste dissensus de numero principiorum Platonicorum tolli potest. Si de primis sibi que oppositis principiis sermo est, duo erant, Deus, et materia; tria vero, si ideas, causam quasi instrumentalem et exemplarem addas. Sed quum hoc tertium principium non sit absolutum, sed a causa efficienti pendeat, quippe inhærens menti divinæ, non commode satis addi potest duobis illis principiis, quibus

æqualem æternitatem tribuit, Deo atque Materiæ. Si tamen omnia, quæ Plato ad hujus universi ortum requirebat, pro principiis habeamus, omnino audiendus est Cyrillus contra Julian. i. 2. qui quatuor illius numerat principia, addens nempe animam mundi.' Verba sunt Gedikii dicto lib. ii. 3. § xi. N. 28. quæ hic non omittenda putavi. *J. B.*

Ideas] De quibus illi instituta dissertatio dialogo cui index, Parmenides. *Colv.*

PLA. 572 *Sed hæc de Deo*] V. ibid. Verba hic Platonis non promo, quia ea nimis multa; etsi id in aliis locis facere instituerim, non omnibus tamen: quæ Platonicæ Philosophiæ studiosis aliis indaganda reliquimus: nec nisi ubi nostri scriptoris vel loci difficultas vel corruptio id requirere visa, Divum illum Philosophum in medium adduci necessarium duximus. Sed et aliquando ea conferre volumus quæ verbatim pæne huc illinc translata: ut id quod sequitur. *Colv.* Vide Alcinoium de doctr. Platon. cap. x. Maxim. Tyr. dissert. i. *Elmenh.*

Rerumque genitor, rerumque omnium extortor] Hæc taciti Elmenhorstii et seqq. est lectio e Cod. Florent. cum ante Wower. ederetur *genitor rerumque omnium extortor*. Ipse Wow. edidit *rerumque omnium genitor*, exclusa voce *extortor*. At Mss. Ben. Voss. Harl. omnino bene *rerumque genitor, rerumque omnium ext.* At quid sit *extortor* fateor me nescire: nam inepte interpretatur Floridus 'trahens placide ad se cuncta,' sine idoneo sensu. Plato docuit Deum esse genitorem reliquorum Deorum (vide in Timæo p. 1054.) et omnium rerum 'opificem,' 'factitorem,' 'patrem,' 'fabricatorem,' 'ædificatorem,' (Nostro p. 577. 578.) ut passim Cicero, et omnes Christiani scriptores vertunt Platonicæ τὸν ποιητὴν καὶ τὸν πατέρα πάντος p. 1047. Quare amplector fere conjecturam viri docti in

marg. Junt. post *extractor*. Immo hoc Auctor ipse innuere videtur cum p. 584. de hoc Deo dicat 'quem patrem et architectum hujus divini orbis superius ostendimus.' In Harlem. *exortor*. Potestne *extortor* notare eum, qui *excudit* seu *exclussit*, id est, fabricavit opus? Lips. adscripsit *exorditor*: sed sine auctoritate. Oud. Renatus Vallinus ad Boëth. l. iii. Consol. Phil. p. 52. ex vet. cod. legit *exortor*; ut est etiam in Harlem. Sed hoc, si probari posset, idem notaret ac *genitor*, quod idem fere dicendum de τῷ *extractor*: hoc tamen, si esset in Codd. recipiendum ducere. Jam cum in iis *extortor* et *exortor* legatur, amplector conjecturam V. Cl. Lemnepii, *exornator*: uti passim a Platone κόσμος κάλλιστος a Deo conditus celebratur. *Extortor* sane ferendum non est. J. B.

[Cujus nat. inv.] Timæo: Τοῦ μὲν οὖν ποιητὴν καὶ πατέρα τοῦδε τοῦ παντὸς εὐρεῖν τε ἔργον, καὶ εὐρόντα εἰς πάντας ἀδύνατον λέγειν. Colv. Θεὸν εὐρεῖν μὲν οὐ ῥᾶδιον, νοῆσαι δὲ ἀδύνατον, id est: Deum quidem invenisse haud facile est. intellexisse autem impossibile. In Manuscripto alia Platonis verba citantur, nimirum, θεὸν εὐρεῖν τε ἔργον, εὐρόντα γε εἰς πολλοὺς ἐκφέρειν ἀδύνατον. *Materiam vero*, &c. Sic Cicero in Timæo: 'Atque illum quidem quasi parentem universitatis invenire difficile, et cum jam inveneris, indicare in vulgus nefas.' Et Tertullian. Apolog. 'Licet Plato affirmet, factitatorum universitatis neque inveniri facilem, et inventum, enarrari in omnes difficilem.' Sciopp. in *Symb.* In Romano, Aldo, et Basil. i. Græca verba ita leguntur: Θεὸν εὐρεῖν μὲν οὐ ῥᾶδιον, νοῆσαι δὲ ἀδύνατον. Vide Platonem in Timæo, Proclum in Platonis Theologiam p. 198. et 275. et Notata ad Minutium fol. 20. Elmenh. Θεὸν εὐρεῖν τε ἔργον, εὐρόντα δὲ εἰς πολλοὺς ἐκφέρειν ἀδύνατον. Sic edidit primus Scal. sive Vulc. Ed. sec. atque ita

Delph. et Var. Clas.

Voss. alique Mss. ut videtur: et sane ita Plato in Timæo p. 1047. nisi quod ibi exhibeatur καὶ εὐρόντα εἰς πολλοὺς ἀδύνατον λέγειν. In Mss. Fulv. et Voss. hic εὐρόντα γε. In Edd. autem vett. varie hæc concipiuntur. Nam in Edd. (non Mss. ut credit Hasæus Hist. Crit. t. xiv. p. 187.) Rom. Vic. Bas. pr. Colv. Vulc. pr. Wow. θεὸν μὲν εὐρεῖν οὐ ῥᾶδιον, νοῆσαι δὲ ἀδύνατον. (probante eodem Hasæo) at Ald. et Junt. post. γινῶναι δὲ ἀδύνατον. sine dubio male, et modo conceptum e Latinis, quæ in meis Mss. non comparent, et recte Scal. ac seqq. abjecerunt, cum contra Græca desunt in Ed. Junt. pr. Vide Elmenh. ad Minuc. Fel. c. 19. Platoni itaque in Timæo 'Deus est ipse sine nomine mundi parens, artifex animæ, cælestium terrenorumque fabricator, quem et invenire difficile præ nimia et incredibili potestate, et cum inveneris, in publicum dicere impossibile præfatur.' Noster in Apol. p. 509. ed. Flor. 'paucis cogitabilis, nemini effabilis.' Adde et Cicero in Timæo, et Augustin. J. Sarisber. &c. Oud.

[*Materiam vero*] Timæo: Διὸς τὴν τοῦ γεγονότος ὁρατοῦ καὶ πάντος αἰσθητοῦ μητέρα καὶ ὑποδοχὴν, μήτε γῆν, μήτε αἶρα, μήτε πῦρ, μήτε ὕδωρ λέγομεν, μήτε ὅσα ἐκ τούτων, μήτε ἐξ ὧν ταῦτα γέγονεν, ἀλλ' ἀόρατον εἶδος τι καὶ ἄμορφον, πανδεχές, &c. Colv. Elmenh.

[*Fictionique subj.*] Platonis verba Auctor recensuit de materia Dei: quid si verius esse dicam scribendum? *fictionique subjectam*. Stewech. Stewechio adstipulatur Alcinous de doct. Plat. cap. 8. καὶ πρῶτόν γε περὶ ὅλης λέγωμεν. Ταύτην τοίνυν ἐκμαγεῖόν τε καὶ πανδεχές, καὶ τιθήνην, καὶ μητέρα, καὶ χώραν ὀνομάζει, καὶ ὑποκείμενον ἅπτόν τε μετὰ ἀναισθησίας, καὶ νόθω λογισμῷ ληπτόν. ἰδιότητα δὲ ἔχειν τοιαύτην, ὥστε πᾶσαν γένεσιν ὑποδέχεσθαι, τιθήνης λόγον ἐπέχουσαν τῷ φέρειν αὐτάς. καὶ ἀναδέχεσθαι μὲν αὐτὴν πάντα τὰ εἶδη, αὐτὴν ἄμορφόν τε ὑπάρχειν καὶ ἄποιον, καὶ ἀνε-

Apul.

9 B

δεον. Sed mihi quoque rectam videtur *factiōni*. Plato enim Deum ubique δημιουργόν, ποιητήν, καὶ πατέρα τοῦ ὅλου appellat, eumque ait ποιεῖν, δημιουργεῖν, τεκταίνεσθαι, ἀπεργάζεσθαι, μηχανᾶσθαι. Sic Deum factorem in Symbolo Trinitatis sive regula fidei (sic enim Tertull. de præscript. advers. hæreticos cap. 13. et contra Praxean cap. 11. illud vocat) Sancta Ecclesia confitetur, et a *factura corporis* faciem dici author est Nonius. Deus igitur factor materiæ faciem sive τὸ εἶδος inducit, et Chalceidius sylvam sic definit, ex qua prima fit, quod gignitur: idem pag. 417. 'Deum primitus operari et facere:' et pag. seq. 'Sylvam, corpus, mundumque factum effectū opificis, atque operatione, eidemque opportunitatem inesse vultus induendi' (corrupte enim legitur *intuendi*). Elmenh. Bene Elm. Oud.

Indistinctum finem] Mss. Voss. Vulc. Bened. *indistinctam*. Bene: passim apud optimos scriptores *finis* etiam in femin. gen. adhibetur. Adi Victor. ad Cicer. x. ad Fam. 32. Heins. et Burm. ad Ovid. Art. Am. i. 282. et ad Virg. iii. Æn. 145. et alibi. Immo Noster ipse l. iv. Met. p. 66. ed. Pric. 'totius viæ finis quieta.' Rursus Mss. in l. de Mundo p. 731. ed. Flor. 'per varias fines.' Ita et Ms. Voss. sed recentior Ansonii in Gripho vs. 6. 'Quæque novem novies fati tenet ultima finis:' et alibi apud eundem, ut in f. Technop. 'quæ finis, quis modus, et calx:' et Ed. 18. 9. 'Hæ cohibet fines:' sic enim, vel 'hæc cohibet finis' ex Ms. vetustissimo leg. In Stat. Ms. Achill. i. 98. est etiam *fines* pro *terras*. Idem.

PAG. 573 *Neque sane*] Flor. *sed sane*. Chalceid. in Platonis Timæum p. 416. 'Quibus ita decursis, sequitur, ut, an corpus sylva sit, consideremus. Neque corpus, neque incorporeum quiddam posse dici simpliciter puto; sed tam corpus, quam incorporeum possi-

bilitate.' Vide Alcinoium cap. 8. ad Laërtium p. 125. Elmenh.

Ideas] Vid. Laërtium p. 194. et seqq. Plat. *Parmenide*. Alcinoium cap. 9. Eustrat. ad prim. Ethicorum cap. 6. Chalceid. p. 431. Idem.

Gignentiumq.] *Gignentia*, genita. Elmenh. in Ind. Observa passive seu potius neutraliter sumptum pro 'nascentium.' Florid. Recte. Sic de Mundo p. 736. 'pars gignentium, alia adolescentium, cetera occidentium vices sustinent.' Adi omnino Wass. et Cort. ad Sall. B. Jug. c. 79. 'loca æqualia et nuda gignentium.' Aliter facile quis conjicere posset *entiumque*, sive ὄντων, de quo participio vide ad Met. lib. iii. p. 196. b. Oud.

Ad instar ceræ] Chalceid. p. 408. 'Ex natura quidem propria primam materiam nuncupans, et item simile quiddam mollis cedentisque materiæ, in quam inprimuntur signacula rerum, et receptaculum et interdum matrem atque nutriculam totius generationis.' Elmenh.

Τὰς οὐσίας] Maximus Tyr. diss. i. p. 7. τῇ τοῦ ἀνθρώπου ψυχῇ δύο ὀργάνων ὄντων, πρὸς σύνεσιν, τοῦ μὲν ἀπλοῦ, ὃν καλοῦμεν νῦν, τοῦ δὲ ποικίλου καὶ πολυμεροῦς, καὶ πολυτρόπου, ἃς αἰσθήσεις καλοῦμεν' συνήπται μὲν αὐτῶν ἡ ἐργασία' κεχώριται δὲ ἡ οὐσία' ὥς δὲ ταῦτα πρὸς ἄλληλα ἔχει, οὕτω καὶ κεῖνα, ὧν ἐστὶ ταῦτα ὄργανα. Per duplex intelligendi organon duplicem essentiam probat: idcirco et ipse Plato τὸν φυσικὸν τῆς φιλοσοφίας λόγον dividit εἰς τε τὴν τῶν αἰσθητῶν θεωρίαν, καὶ τὴν τῶν ἀσωμάτων κατανοήσιν, ut est apud Euseb. de præpar. Evang. lib. x. c. 1. Hancque divisionem ab Epicharmo transulisse Platonem Alcimus Philosophus auctor est apud Laërtium et Hesychium in vita Platonis. Idem.

PAG. 574 *Et mentem*] *Animam et mentem* promiscue dicit p. 579. Sequor igitur Floridum: præsertim quia ad hanc οὐσίαν videtur referre omnia, quæ præmiserat, Deum sc. et Ideas

sen *formas rerum*, adeoque etiam *Materiem*. Vide p. 571. Ceterum vide de hoc loco Mer. Casaub. ad Laërt. § 77. unde male colligit principia duo statui hic quoque ab Appuleio. Ait Auctor 'initia rerum esse tria, Deum, Materiem, et Formas,' sed quæ omnia sunt unius οὐσίας, quæ *cogitatione* tantum percipitur, quibus addit *et animam*, si hoc sanum: nam certe abest a Cod. Bened. Alterius οὐσίας ait esse, quæ *sensibus* cognoscuntur, sive omnia, quæ *genita* sunt et *formata*. Oud.

PAG. 575 *Neque adinstar syll.*] Plato: προσήκον αὐτοῖς οὐδ' ὡς ἐν συλλαβῇς εἶδει μόνον εἰκότως ὑπὸ τοῦ καὶ βραχὺ φρονούντος ἀπεικασθῆναι. Colv.

Istis quarum] Scil. *syllabis*, adlevit margini Cel. Jac. Gronovius. *Rebus* subintelligit *Floridus*: immo vero *formis*: sic pag. seq. 'efficere cubum, quæ terræ sit propria,' non *cubus*, quod nomen est dignioris generis; sed *forma* εἶδος κυβικόν. Oud.

Numēris et mens.] Pleraque hujus libri ex præstantissimo illo opere et angustissimo Timæo petita sunt. Ubi etiam: Οὕτω δὲ τότε πεφυκότα ταῦτα πρῶτον διεσχηματίσατο εἶδει καὶ ἀριθμοῖς. Colv.

PAG. 576 *Cubum*] Plato: γῆ μὲν τὸ κυβικὸν εἶδος δῶμεν. Colv.

Pyramidis formam igni] Ibidem: τὸ μὲν τῆς πυραμίδος στερεὸν γεγονὸς εἶδος πρὸς στοιχεῖον καὶ σπέρμα. Idem.

Fluida] Voss. *fluvida*: ut sæpe in Mss. Vide ad Lucan. vi. 89. ubi *fluvida* edidit Cortius, et ita 2. locis Ovidii vult legi Giphanius, licet apud Lucret. lib. 11. 463. 465. prima in *fluidus* sit longa. Plerumque scribarum aberrationem fuisse puto. Adi Drakenb. ad Liv. lib. 1. 4. 6. cf. Virg. Georg. 111. 483. Æn. 111. 663. Oud.

PAG. 577 *Situs*] Forte potius, *situm*, Mundum scilicet. Colv. Atque ita edidit e Ms. Fulv. Wower. cum seqq. qui tamen non videtur subintel-

lexisse *mundum*, ut facit Colvins, sed substantive, ut debet, accepisse. Mundus non situs est in elementis, sed consistit ex illis elementis. *Situs* est positura, sedes, in qua quodcunque elementum est situm, ita ut ignis aëri sit proximus, et aqua terræ sit propior. Adi Platon. in Timæo p. 1048. Ovid. Metam. l. 1. Verum Mss. mei O. retinent *situs*: quare id revocavi: de Mundo p. 720. 'insularum situs,' de Deo Socr. pag. 667. 'numero situ:' et passim. Oud.

Hinc unum esse m.] Plato: πρὸς δὲ τοῦτοις, ἐν, ἅτε οὐχ ὑπολειμμένων ἐξ ὧν ἄλλο τοιοῦτ' ἂν γένοιτο. Colv.

Perpetua juv.] Ibidem: Ἐτι δὲ, ἵνα ἀγῆρων καὶ ἀνοσον ᾖ. Idem. *Juventus*] Sic Mss. Lindenbr. Voss. Bened. Vulc. cum Edd. Vulc. Scal. *Juventa* Harl. Vulgo *juventus*, perpetua variatione. Adi Bronkhuis. ad Tibull. l. 1. 4. 33. ubi *juventas* habent quoque Voss. tert. et quart. Heins. et Burm. ad Ovid. Met. iv. 17. ad Virg. Ge. 111. 63. Æn. v. 398. Nemes. Ecl. 111. 35. 'florescit pube juventas:' sic enim e Ms. Neapol. scribendum, ut conjecit Heins. Apud Florum in Proæm. 'Hic jam juventas imperii,' ut habent 3. Mss. Voss. l. 11. Proæm. 'si qua juventas:' ita præter Nazar. et alios etiam 3. Voss. Vide ipsis locis comment. et Duker. ad lib. 1. cap. 7. Oud.

PAG. 578 *Nativum videri*] Plato: γέγονεν· ὁρατὸς γὰρ ἅπτός τε ἐστι, καὶ σῶμα ἔχων. Colv.

PAG. 579 *Animam vero anim.*] Confer hæc cum Alcinoos cap. 25. *Elmenh.*

Omniumque gignentium] Vide me supra ad p. 573. *Animam* vero hanc cum *cælesti anima*, de qua mox et ante egit, videtur confundere Appuleius. Vid. Plat. in Timæo p. 1049. Oud.

Genitricem] Repono, *genetricem*, itidem eodem hoc libro 'genentium,' 'genamur,' &c. rescribo a verbo 'genere:' pro quibus vulgatum *gigen-*

tium, gignamur: de hoc verbo Priscianus lib. x. et alii Grammatici veteres consulendi. Præterea *Genetrix* per *e*, *genitor* per *i*, scribendum observavit quondam Probus Grammaticus: cujus sententiam hac inscriptione veteri, quæ Romæ in horto Caroli Stalle, juvare visum est: FRATER. MEI. ET. GENETRIX. GERMANA ORO. ATQ. O. DESINITE. LVCTV. QVESTV. LACHRYMAS. FVNDERE. SEI. IN. VITA. IVCVND. VOBIS. VOLVPTATEI FVEI. VIRO. ATQVE. AMICIS. NOTEISQVE. OMNIBVS. In alio marmore est, *Veneri genetrici*. Stewech. Stewechius et Gifanius ad Lucretium *Genetricem*, orthographia non bona, si Aldo credimus: non enim dicimus, *genetus* sed *genitus*. Elmenh. Sequor Stewech. et alios scribendo *e* e monumentis. Oud.

PAG. 580 *Ut Musicæ mundus*] Scripsit Appuleius, *ut Musice mundus*: quod verissimum esse comperiet, quisquis considerabit, quæ hoc loco de numeris et modis disseruit. Censorinus de die nat. cap. XIII. totum mundum musica ratione factum scribit. Nec multo postea ostensurus Appuleius, et quidem ex mente et sententia Platonica, omnia, quæ accidunt, ad vim fati referenda esse, sed rerum eventum partim a nobis, partim a fortuna ipsa pendere, hoc verborum ambitu utitur, 'sed esse aliquid in nobis et in fortuna non nihil, et fortunæ improvidos casus ignorari a nobis fatetur: instabile enim quiddam et intercurrentes intercideri ea solere, quæ consilio fuerunt et meditatione suscepta, quæ non patiatu'r meditata ad finem venire: et tunc quidem, tum impedimentum,' &c. Leviuscula mutatione sententia erueitur; quod non patiatu'r meditata ad finem venire, et tunc quidem cum impedimentum, &c. an non hoc est post aliorum messem spicas legere? Stew.

Percipitur atque concipitur] Sic Mss. O. cum Vulc. et seqq. priores conspi-

citur. At discernit Auctor hanc ab ea, quæ *conspicitur*. Solet autem ludere in eodem verbo cum variis præpositionibus composito. Vide supra ad Flor. N. III. nec secus alii: unde bene defendit Wopkens. Misc. Obs. vol. VIII. p. 69. locum Velleii l. II. c. 97. 'virtutum quantas mortalis natura recipit vel industria percipit:' al. *perficit*. Supra de οὐσία 'cogitatione sola concipitur.' Oud.

Tempus esse] Alcinous cap. 15. καὶ γὰρ τὸν χρόνον ἐποίησε τῆς κινήσεως τοῦ κόσμου διάστημα, ὥσαν εἰκόνα τοῦ αἰῶνος, ὡς ἔστι μέτρον τοῦ αἰωνίου κόσμου τῆς μονῆς. Chalcid, in Platonis Timæum p. 95. Plotinus Enneade 3. lib. VII. c. 10. Proclus in Platonis Theologiam, pag. 33. Elmenh.

PAG. 581 *Signa hæc in luc. &c.*] Arnob. lib. I. adv. gent. 'Numquid ipse Sol siderum princeps, cujus omnia luce vestiuntur, atque animantur calore, exalsit?' Brant.

Observationem, &c.] Plato: χρόνος δ' οὖν μέτ' οὐρανοῦ γέγονεν, ἵνα ἅμα γεννηθέντες, ἅμα καὶ λυθῶσιν, ἃν ποτε λύσις τις αὐτῶν γένηται. Colv.

Namque ut mensuræ, &c.] Ibidem, ἵνα ὅτι μάλιστα εἰς ἅπαντα φαίνοι τὸν οὐρανὸν, μετάσχοι τε ἀριθμοῦ τὰ ζῶα, ὕσσις ἦν προσήκων, μαθόντα παρὰ τῆς ταύτου καὶ ὁμοίου περιφορᾶς. Idem.

Quies desiderata, &c.] Auctor de Observatione Virgiliarum apud Hieron. tom. IX. Epist. 36. p. 122. 'Nox ecce et caligo corporibus, quæ non solum homines, sed etiam cunctos somno detinet animantes, ut reformatis viribus per soporem, possint diuturnos labores sustinere viventes. Bonus Deus qui ita prospexit, ita constituit, ut homo exiturus ad opus suum, et ad operationem suam, usque ad vesperam haberet vicarium tempus, in quo a duris laboribus, et multa fatigatione requiescere præstitit.' Elmenh.

Mensesque, &c.] Ibid. Μῆς δὲ, ἐπειδὴν Σελήνη περιελθοῦσα τὸν ἑαυτῆς σκύ-

κλον ἥλιον ἐπικαταλάβοι· ἐνιαυτὸς δὲ, ὁπόταν ἥλιος τὸν ἑαυτοῦ περιέλθοι κύκλον. *Colvius.* Verba Platonis: Meis δὲ, ἐπειδὴν Σελήνην περιελθοῦσα τὸν ἑαυτῆς κύκλον ἥλιον ἐπικαταλάβοι. Illa vero de Synodo Lunæ, non de Periodo capienda Alcinous de dogmate Platonis docet, ubi scribit: Lunam mensem explere, peragrato orbis sui spatio Solem assecutam. Hæc eadem, quæ et Platonis. Appuleii autem verba Periodicum mensem describunt. Quare non recte assecutus est mentem Platonis, aut discedere ab illo voluit, ut de Periodico loqueretur; qua ratione scribendum erit mensemque effici: alioquin confudisset Synodum et Periodum Lunæ, quo errore libenter Appuleium liberare. *Wover.* Alcinous de doctr. Plat. c. 14. καὶ Σελήνην μὲν μηνὸς μέτρον ποιεῖ ἐκπεριελθοῦσα τὸν ἑαυτῆς κύκλον, καὶ καταλαβοῦσα τὸν ἥλιον ἐν τοσοῦτῳ. *Elmenh.* Mss. O. et Edd. vett. mensesque: conjecit *Wow.* mensemque: atque ita edidere seqq. confundit autem Auctor Periodicum mensem cum Synodico. De Synodico loquuntur Plato et Alcinous: de Periodico Varro apud Gell. lib. III. c. 10. ‘duodetrigesimo Luna, ex quo vestigio profecta est eodem redit:’ quem locum adscripsit hic Gæsius. *Oud.*

PAG. 582 *Cum Sol*] Plato in Timæo fol. 39. Philo de mundo fol. 9. Alcinous p. 491. ἥλιος δὲ ἐνιαυτοῦ περιελθὼν γὰρ τὸν ζωοφόρον κύκλον πληροῖ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους. *Chalcid.* p. 240. *Elmenh.*

Temporum vices] Alcinous ὥρας ἔτους, i. e. ver, æstatem, autumnum, et hiemem. Male Florid. exponit per puncta signorum Arietis, Cancri, Libræ, et Capricorni. *Oud.*

Esse autem stell.] Ibidem, τῶν δ’ ἄλλων τὰς περιόδους οὐκ ἐννενοηκότες ἄνθρωποι, πλὴν ὀλίγοι τῶν πολλῶν οὔτε ὀνομάζουσιν, &c. *Colc.*

Unde fit, &c.] Ibidem, Ἔστι δ’ ὅμως

οὐδὲν ἥττον κατανοῆσαι δυνατὸν ὥς ὅγε τέλεος ἀριθμὸς χρόνου τὸν τέλεον ἐνιαυτὸν πληροῖ τότε ὕται ἀπασῶν τῶν ὀκτὼ περιόδων τὰ πρὸς ἄλληλα ξυμπερανθέντα τάχῃ σχῆν κεφαλῇ. τῷ τοῦ ταῦτοῦ καὶ ὁμοίως ἰόντος ἀναμετρηθέντα κύκλῳ. *Id.*

PAG. 583 *In tres species*] Plato quatuor constituit, hoc modo: Εἰς δὲ τεττάρες. μία μὲν οὐράνιον θεῶν γένος. ἄλλη δὲ πτηνὸν καὶ ἀεροπόρον· τρίτη δὲ ἐνυδρον εἶδος· περὶ δὲ καὶ χερσαῖον τετάρτη. *Idem.* Flor. et Leid. in quatuor sp. Et sic quidem Plato ipse Timæo pag. 40. *Chalcidius*: ‘Deus animalium genera constituit quatuor, primum cæleste, plenum divinitatis, alterum deinde præpes, æriviagum; tertium aquæ liquoribus accommodatum, quartum quod terrena soliditas sustineret.’ *Elmenh.* Non in tres species sed quatuor, ut habent Mss. O. cum Platone et Edd. Vulc. Seal. *Wow.* immo ipso Auctore. *Species* enim sunt stellæ, dæmones, terrena et terrestria: sed tria genera: nam unum genus divisit in duas species: ad quam divisionem hic non attendit *Elmenh.* et seqq. unde tacite Auctorem corruperunt, et pro alterum et tertium, ut est in Mss. et Edd. prioribus recte, ediderunt alteram et tertiam; sed tum simul ex eo mutare debuissent in ex ea: de quo non cogitasse videtur *Elmenh.* Ex animantium generibus una species est ex natura ignis; alterum genus ex qualitate aëria, tertium ex aqua et terra, quod hinc divisum in speciem Terrenam, et speciem Terrestrem, περὶ δὲ καὶ χοϊκόν: adeoque tria genera et quatuor species. Vidit aliquid quoque *Holstenius.* *Adi Elmenh.* in Add. *Oud.* Sed ea Addenda nusquam invenio. *J. B.*

Χοικὰ censuit n.] Margo Basil. 2. χερσικάς. *Ald.* χερσικά. Rescribo e Platone, χερσαῖα censui nom. Animantium genus quod Plato χερσαῖον vocat, ego Terrestre Latine, sive Terrenum nominandum censui. *Colc.*

Retinni lectionem Romani codicis et Basil. 1. in Aldo et Basil. 2. est *χερσικά*, Colvius *χερσαία*. Flor. Fulv. et Leid. *PONENERTERON*, Excerpt. Bat. *POTE ENEPTERON*, admodum inepte. Romani et Basil. Codd. lectionem firmat Tertullianus de resurrectione carnis cap. 36. 'Primus homo de terra choicus, id est, limaceus, secundus de cælo, id est sermo Dei.' Vide Cic. lib. 1. Tusc. Quæst. *Elmenh.* E Platone *χερσαία* male legi volebat Colv. ut bene Florid. Ald. Junt. post. et Bas. sec. margo *χερσικά*. At Mss. longe aliud quid suadent, et, si Florido credas, utramque Platonis vocem. in Florent. Voss. et Fulv. est *et PRONENEP-TERON* i. e. *ponenerteron*. Bat. et Harl. *et pote enepteron*. Bened. *et ponenepte*. Vulc. τὸ ἐνέπτερον. Videant acutiores. Hasæus editiones vestustas pro Mss. habens legit *χοϊκὰ καὶ χερσικά*, Hist. Crit. tom. XIV. p. 190. sed vide et p. 192. sed tunc certe in sing. num. et forte leg. *χοϊκὸν* et *χερσαίων*. Oud. *Nuncupanda*] Sic Mss. O. In Edd. ante *Elmenh.* *nominanda*. Idem.

Ultramundanus] Mart. Capella lib. II. 'Ultramundanum fas est cui cernere patrem, Et magnum spectare Deum.' Colv.

PAG. 584 *Medioxumos*] Hunc locum citat Servius ad VIII. lib. *Æneid.* fol. 502. *Elmenh.* Harl. et Edd. ante Vulcan. cum Servio ad *Æn.* VIII. 275. per *i* scribunt; atque ita Mss. O. Festi, 'Medioximum mediocre:?' item Non. Marc. p. 141. Ed. Merc. et Martiani Cap. p. 39. ubi e Mss. corrigendum ἀπὸ τοῦ δαήμονας εἶναι et pro *conspicitis* leg. *conspicitis*: sunt enim verba Junonis ad Philologiam. Voss. *Mediexumos*. cf. ad Flor. N. x. extr. Oud.

Nec ullius mali causa, &c.] Plato de Republ. lib. II. fol. 379. καὶ τῶν μὲν ἀγαθῶν οὐδὲνα ἄλλον αἰτιατέον τῶν δὲ κακῶν ἄλλ' ἅττα δεῖ ζῆτεῖν τὰ αἴτια,

ἀλλ' οὐ τὸν θεόν. Et lib. X. fol. 617. ἀρετὴ δὲ ἀδέσποτον, ἣν τιμῶν ἀτιμάζων πλέον καὶ ἔλαττον αὐτῆς ἕκαστος ἔξει. αἰτία ἐλομένου θεὸς ἀνάπτιος. Philo Jūdæus decal. fol. 525. θεὸς κύριος ἀγαθὸς μόνων ἀγαθῶν αἴτιον, κακοῦ δὲ οὐδενός. Vide Trismegistum cap. 14. et observationes nostras ad Arnobium lib. II. fol. 58. Chalcidium pag. 243. Plotinum Ennead. I. I. VIII. *Elmenh.*

Geritur] Sic optime restituit e suo Cod. Vulc. cui consentiunt reliqui. Vulgo *agitur*: male. Quod providentia gubernatur, id *agitur* Fato. Et ita sæpe *gerit* occurrit. Vide Broukhus. ad Tib. III. El. 2. 22. 'Nam fortuna sua tempora lege gerit.' Claud. lib. I. in Rufin. vs. 18. 'Fortuna non arte geri.' Anson. Parent. XIX. 8. 'Quod gereret totam femina sola domum:' ubi male in Add. Tollius legit *regeret*. Hinc forsan non temere *gerere* mutandum est in iis locis, ubi notat *gubernare*, et cum *regere* in Mss. solet confundi. Adi Cl. Burm. ad Calpurn. Ecl. IV. 8. Markland. ad Stat. I. 2. et nos ad Cæsar. VI. B. G. 17. ad Sueton. Aug. 61. atque Lucan. lib. IV. vs. 661. 'tandem quam Fortuna locorum Bella gerat:' ubi *regat* cum Heinso et Mss. nonnullis olim substitui: ut est in Leid. pr. apud Veget. lib. III. c. 6. 'in quibus bellum geritur.' Oud.

PAG. 585 *Exsuperantissimique*] Sic Ald. et Bas. 2. Aliæ *exuperatissimique*. Gellius lib. VI. 'Quam esse audiebat exuperanti forma.' Eundem emendandum putem lib. III. cap. 9. de equo Sejano loquentem: 'Haud credibili pulcritudine vigoreque, et colore exuperantissimo:' ubi editum passim *exuberantissimo*. Colvius.

PAG. 586 *Rationabilitatem*] Sic Florent. cum *Elmenh.* et ceteris: quomodo partes reliquas substantive quoque describit 'Irascentiam,' 'Cupidinem.' Sed Edd. et Mss. ceteri *rationabilem*, scil. portionem. Mart. Cap. I. VI. p. 195. 'brevitate rationabili.' L. II. de

Dogm. Plat. p. 595. 'rationabiles mentes.' p. 598. 'Optima et rationali portione.' p. 605. 'rationabilis anima :' ubi de iisdem partibus agit. Immo sic, ut hic, vulgo p. 591. 'primam ejus rationabilem esse partem, aliam Excandescentiam, tertiam Appetitum et Cupiditatem.' Oud.

Procul a ratione] Immo vero non *procul*: sed *prope*: quod an hic significetur per τὸ *procul ἐγγὺς* dubitavit Salmas. in Epictet. p. 145. *Idem*.

Et resp. in loco sap.] Non me fugit eorum verborum expositio; vereor nihilo minus tamen ab Auctore scriptum fuisse: *obsequi eam, et respirare interdum logos sapientiae*: juxta illud Horatii: 'Ira furor brevis est, animum rege, qui nisi paret, Imperat, hunc frenis, hunc tu compesce catena.' Sallust. in conjuratione: 'Si libido possidet, ea dominatur: tum animus nihil valet:' nam ita in Mss. meis, *tum*, particulam addi comperisse me, non possum quin moneam. *Stewech.*

PAG. 587 *Subministrare, vectare et in subl. possit*] Adesse jube patres omnes conscriptos, quibusque in Senatum veniendi jus est, de verbis Appuleii pronuntiatiuros puto antiquum illud N. L. Latet sententia Platonica (nisi verius sit eum pariter ut M. Tullium a Socrate illam mutuatos esse) quam tantis sordibus et mendis involutam diutius circumferri non patior: recte enim eluere videor: *cibos et alia subministrare; vim vetare, et in sublimi positum dominum, atque rectorem prudentiamque ejus a periculis vindicare*. Tres animi partes Philosophus summus constituerat: primam rationabilem scilicet, et omnium optimam, in arce capitis, ut gubernatricem, alteram, irascentiam nimirum, ad cordis deducebat domicilium: cupidinem vero atque appetitus infernas abdominis sedes obtinere dicebat, ut viti-
orum latebras et diversoria luxuriæ nequitiaque. Cum ratio sola rege-

ret, inferiores duæ partes parerent: nihil iracundia aut voluptas appetere, quod illa inutile esse dictaret: tum animanti sanitatem inesse, viribus pollere et pulchritudine. Consulendus Platon lib. de natura. *Stewech.* Ego ita legendum censuerim: *Vectari ut in sublime possint, ad dominum atque rectorem, prudentiaque ejus a periculis vindicari*. Vulc. Lucem huic loco necessario facere debent verba Platonis: "Ἴν' οὖν μὴ, κυλινδούμενον ἐπὶ γῆς ὕψη τε καὶ βάθη παντοδαπὰ ἐχούσης, ἀποροῖ τὰ μὲν ὑπερβαίνειν, ἐνθεν δὲ ἐκβαίνειν, ὅχλημ' αὐτῷ τοῦτο καὶ εὐπορίαν ἔδοσαν. Loquitur de capite. Similiter post: Παραλαβόντες ἀρχὴν ψυχῆς ἀθάνατον τὸ μετὰ τοῦτο, θνητὸν σῶμα αὐτοὶ περιετόρνευσαν, ὅχλημα τὲ ἅπαν τὸ σῶμα ἔδοσαν. Nihil igitur hic aliter legendum: nisi forte pro, *ut dominum, suum dominum*. Colv. Scioppii et Wowerii emendationem e Cod. Fulv. *verticem etiam in sublime posuit*, recepere Elm. et seqq. cum vulgo ederetur *vectare ut in sublime possit*, sensu quod idoneo caret. Unde Stewech. conjecerat *vim vetare et in sublimi positum*. Pro *ut dom.* Colv. frustra corripbat *suum d.* Verum tamen istud *posuit* non mihi se probat; nam eo fit ut indicativus hic ponatur inter duos infinitivos, quibus subintelligitur *sentit Plato*: quare etiam Wow. videtur huic malo mederi voluisse; cum pro vulgaris *providentiaque ejus a periculis vindicare* edidit *ut d. a. r. providentia ejus a per. vindicaret*. Et sane Mss. Harl. et Vulc. carent τῷ *que*. Sed Mss. O. habent *vindicari*. Omnino bene. Lips. legit *possint et vindicari*. Adhæc etiam *sublime* Fulv. Voss. Flor. Harl. Bened. alique, nam τὸ *in* agnoscit nullus codex. Verissime. *Sublime* adverbialiter ponitur, ut passim. Adi ad Met. I. IX. p. 670. b. *sublime elatum*. Pro *possit* ergo vel *posuit* scribe *positum* et locum persanatum habebis sic, *Verticem etiam sublime positum, ut dom. a. rectorem, providentiaque ejus a per. vin-*

dicari. Ceterum prudentiaque habent Edd. ante Scalig. solemnī variatione. Adi ad Met. l. x. p. 783. b. Oud.

Symphonia] V. C. *bifori via*. διαύλη πόρῳ. Optime et ad sensum et ad scripturam, si per ἀλόγιστον licet. Ego ei biforem hanc odoris et spiritus viam valde obstructam censeo, cui hæc emendatio bene non olet. *Vulc. Bifori via*. Ita Vulcanius, volentibus Musis, restituit ex Ms. suo, cui Fulvianus consentit: quia tamen passim editum fuit *quorum Symphonia*, non contemnenda ductus conjectura *Fulvius Syphonibus* legendum censuit. *Sciopp. in Symb.* Sic Leid. et Florent. διαύλη πόρῳ. Rom. et Bas. l. *symphonia*, unde *Fulvius syphonibus* legendum censet. Vide Alcinoum cap. 19. *Elmenh.* Egregie *Vulc. bifori via* cum Mss. id probantibus. Voss. *biforidia*. Cava duo narium optime *via biforis διθυρὸς πόρος* dicuntur. Sic ‘*via*,’ ‘*meatus gulæ*:’ de quo vide ad Met. lib. i. p. 20. b. Antea edebatur *Symphonia*: unde Ursinus, Gæsius, R. Titius Controv. iii. 12. Schegk. Præm. c. 7. non male emendare conati sunt *Siphonibus* sive canalibus: sed Mss. lectio præponderare debet. ὀχετοὺς τῆς ῥινὸς vocat Plato Tim. p. 1077. et ὀχετεύματα Pollux. Lips. coniecit *syphonium*. Oud.

Vel madescentibus vel madefactis] Inepta ejusdem pæne verbi iteratio. In margine Basil. posterioris edit. adscriptum, *vel mitescentibus*. Unde scripserim, *vel mucescentibus vel madef.* Conjecturam nostram probare videtur Plato, cujus verba facientia ad hunc locum: Δὶδ τοῦτων οὐδεὶς οὐδένος δασμῆς πώποτε ἦσθητο τινὸς, ἀλλ’ αἰεὶ βρεχομένων, ἢ σηπομένων, ἢ τηκομένων, ἢ θυμωμένων γίγνονται. Locus Plauti est quem e vestigiis membranaceæ scripturæ etiamdum emendandum putabam Menæchmis: ‘*Summum me olfactare oportet vestimentum muliebre: nam ex istoc loco spurcatur nasum odore mucido:*’ nam vulgatum

ibi, *odore illutibili*: quod supra etsi explicare conatus sim, tamen veterem scripturam sequebar, *intutido*: faciebamque inde, *mucido*, ut jam posui. *Colv.* Offendit me ταντολογία ista *madescentibus vel madefactis*: neque etiam placet satis id quod Vulcanius in suo reperit et altero Fulviano codice confirmatur, *mitescentibus*: amplector potius alterius Fulviani lectionem, *mucescentibus*, quod facile in *mitescentibus* depravari potuit. *Sciopp. in Symb.* Incondite iterata, *madescentibus vel madefactis*. Liber manu exaratus doctiss. viri amici mei Bon. Vulcanii, *mitescentibus*. Sed amplectenda lectio alterius libri: *mucescentibus, vel madefactis*. Wower. *Mucescentibus* egregie *Colv.* e conjectura et Platonis loco σηπομένων, ut cum Scioppio et seqq. Wowerius reposuit e Ms. Ursini, cui succinit Bened. *mucescentibus*. Alter Fulv. Florent. Voss. Thuan. Leid. *Vulc. Harl. et Ed. Junt.* post. cum Bas. sec. marg. et Vulcanio *mitescentibus*. Minus bene. Ed. Scalig. *putrescentibus*, quod glossam sapit. Olim edebatur *madescentibus* inepte. Pro *vel madef.* Bened. Harl. Voss. aut *madef.* et pro *sentiri* Edd. ante Vulcan. male *sentire*. Oud.

Cum quidem ... odor in his iudicium s. s.] Revocatum puto iri elegans loquendi genus, etsi hodie minus frequentatum, si legamus: *odoris iudicium, sensusque succedunt*: cum de corruptis, adustis, madefactis ex vapore aut fumo iudicandum est, (quam genuinam scriptoris mentem esse nemo negabit,) dicuntur illa iudicium odoris subire, propter symphoniam, quam natura illi sensui voluit esse cum naribus: qua de re ornate disserit, nec minus erudite Lactantius Firmianus, libro de officio Dei cap. 10. Dixit phrasi non plane absimili Virg. l. iii. ‘*iidem olim curru succedere sueti.*’ Itidem iv. Æn. ‘*Quis novus hic nostri successit sedibus hospes?*’ Inde quoque *Successus* dicti Arnobio pro

domibus, l. II. adv. gentes : ' Domibus,' inquit, 'structis et lautioribus successibus institutis, non adamarint casulas.' Immutanda eadem pag. in Appuleio hæc levia : 'auditus illi est visusque præstantior :' male alii, *ille est*. Item, 'sed homini promptuarium potius :' vulgo legunt, *hominis*. Item : 'membrorum alia conditione sunt optima, atque longe pejora.' Ruit sententia nisi rescribas, *aliaque longe pejora*. Stewech. Haud male lib. v. 'cum quidem ea eruuntur vapore vel fumo exhalantur, odor in his iudicium, sensusque succedunt,' Wower. *Cum quidem ea quærentur* Mss. et editi omnes. Wower. c. q. *ea eruuntur*. recte. Stewech. *odoris in his j. bene*. Elmenh. *Cum quidem ea quærentur, vapore vel fumo exhalantur, odoris in his iudicium sensusque succedunt*. Qui hæc bene mihi explicare possit, nã ille magnus erit Apollo. Floridus interpretatur : 'cum quidem ea promuntur, et tepore vel fumo spirant : sequitur perceptio et æstimatio odoratus in eis :' quæ interpretatio non minus obscura est. Sensus loci, si cum Platone consensurus sit, ut debet, hic est : Odorem omnium oriri ex prædictis rebus per 'vaporem' sive *ἀίχλην*, ut ait Plato, seu humorem tepidum et calidum, et 'fumum' sive *κάπνον* p. 1073. (*vapor et fumus* sic junguntur in libro de Mundo p. 718. ubi prius est *ἀτμῶδες*, alterum *καπνῶδες* Aristotelis, ubi vide,) et ex iis narium sensus affici. Wow. coniecit *ea cruuntur* : et sic edidit Elm. ac reliqui. *Odoris divi- navit Stew. quod itidem secuti sunt Elm. et seqq. In his non habet Elm. Lips. coniecit quæ uruntur*. Videamus num quid juvent Mss. nam nec Latinum satis arbitror *exhalari vapore, fumo*, cum ipse vapor vel fumus exhalari debuerat dici. In vet. cod. Wowerii est *ea eruuntur*. Bened. *quæruuntur*. Ceteri cum Edd. *quærentur*. Pro *vel fumo* Edd. ante Vulcan. et f. pro *odor in his* Mss. Voss. Harl. Vulc.

Bened. *odore viis*. Florent. *odore in his*. Vide num legi possit *Cum quidem ea, quæ oriuntur vapore vel fumo, exhalato odore, naris iudicium sensusque succedunt*, i. e. *subeunt*. Vel *cum quidem ea eruuntur, vapore vel fumo exhalatur odor, et ejus jud. sensusque succedunt*. Solin. p. 12. 'calor exhalatus per tempora evaporavit.' Sed ἐπέχω; donec meliores Codd. nos expediant. Oud. Et hic præclaram optimi præceptoris mei emendationem in textum recipere non dubitavi : *cum quidem ea quæ vertuntur* (aër in aquam, aqua in aërem, et sic porro vid. Plat. in Timæo) *vapore vel fumo exhalato, odoris in his iudicium sensusque succedunt*. J. B.

PAG. 588 *Cum ceteris animantibus*] Cl. Wasse ad Sallust. Catil. cap. 1. p. 4. ait in Flor. et Caiensi Codd. esse *hiris*, atque ita legit, et exponit *infirmis*. Sed *hiræ* sunt intestinorum anfractus, ut videbimus pag. seq. ubi ita legendum. Oud.

Hominis] Mss. O. ut et editi post Vulcan. *hominum*, præter Edit. Scal. qui retinet *hominis*. Nam sequitur *metitus est*. De numeri mutatione aliquoties dixi, et solent sic pluralem præmittere, et singularem in genere subungere. cf. ad Met. lib. iv. p. 73. ed. Pric. Hic tamen mallet *hominis*, licet sequatur *illis* : nam et hoc vulgare est. Adi Burm. ad Vellei. lib. II. cap. 14. et ad Val. Flacc. lib. VIII. vs. 178. Gronov. de Pecunia II. 48. p. 76. cf. Misc. Obs. vol. II. p. 398. Sic de Phil. Mor. p. 616. 'quos omnes :' et præcesserat tantum de *homine*. Cic. de Off. lib. II. cap. 11. 'solitario homini . . . opinio justitiæ necessaria est : eoque etiam magis, quod si eam non habebunt, injusti habebuntur.' Eccles. VII. vs. 30. ἐποίησε ἄνθρωπον εὐθεῖν, καὶ αὐτοί, &c. Est enim homo totum genus hominum. Hinc de Mundo p. 712. 'sapientis genus homo.' Boëth. lib. II. de Cons. Phil. p. 6. 'Quid imbecil-

lius homine reperire queas, quos necat,' &c. sic enim Mss. optimi et inter eos Leid. Festus: 'Præclamitatores dicebantur, qui Flamini Diali anteibant, clamantes ut homines se ab opere abstinerent; quia his opus facientem videre inreligiosum erat:' sic enim Mss. Leidd. et Edd. vett. vulgo contra syntaxin hunc. Terent. Eun. i. 2. 87. 'Eunuchum, quia solæ his utuntur reginæ:' ibid. ii. 1. 19. 'adeo homines immutarier Ex amore ut non cognoscas eundem esse:' ubi vid. Donat. Mss. 5. Plinii lib. xi. cap. 37. § 73. 'Bina jecinora lepori circa, &c. et Cherroneso, &c. mirumque translatis alio, interit alterum:' vulgo leporibus, et et in Cherr. Optime apud eundem lib. viii. cap. 32. serpente et mox renitentes. Oud.

Oculis namque, &c.] Plato: Νῦν δ' ἡμέρα τε καὶ νῦν ὀφθεῖσαι, μηνῶν καὶ ἐνιαυτῶν περίοδοι μεμνηχάνηται μὲν ἀριθμῶν, χρόνον δὲ ἔννοιαν, περὶ τε τῆς τοῦ παντὸς φύσεως ζήτησιν ἔδοσαν' ἐξ ὧν ἐπορίσαμεθα φιλοσοφίας γένος. Colv.

Significantibus] Reponendum ex Rom. ed. significantibus. De Deo Socr. 'Nam quodam significato et animus demonum etiam nunc in corpore situs, Dæmon nuncupatur.' Gellius lib. v. 'Varrius in libro de Significatu verborum.' Idem. Flor. Bas. 2. et Ald. Significantibus, male. Elmenh. Recte Colv. significantibus. cum Vulcan. &c. Mss. plerique et Edd. priores significantibus. Noster quater adhibuit significato. Vide Ind. Mox et uberrius absunt a Bened. Oud.

Copias] Id est, alimenta, cibos. Valer. Max. lib. ii. 'Censuitque ut domus ei Romæ quam optima concederetur, et copiarum non solum ipsi, sed etiam comitibus ejus publice præberentur.' Plinius Laudatione Trajani: 'Refudimus Nilo suas copias: recepit alimenta quæ miserat.' Sic accipiendus Papinianus in lib. xxi. de Compensationib. Colv.

Superciliorum sepes] In Platone est:

Σωτηρίαν γὰρ ἦν οἱ θεοὶ ἕνεκα τῆς ὕψους ἐμμηχανήσαντο τὴν τῶν βλεφάρων φύσιν Idem. De τῷ sepes pro quovis obstaculo vide ad Sueton. August. cap. 91. Oud.

PAG. 589 Pulmones, &c.] Ibidem: Τῇδε δὴ πηδῆσει τῆς καρδίας, ἐν τῇ τῶν δεινῶν προσδοκίᾳ, καὶ τῇ τοῦ θύμου ἐγέρσει, προγινώσκοντες ὅτι διὰ πυρὸς ἡ τοιαύτη πᾶσα ἐμελλεν οἷδῃσι γίγνεσθαι τῶν θυμουμένων, ἐπικουρίαν αὐτῇ μηχανώμενοι, τὴν τοῦ πνεύμονος ἰδέαν ἐνεφύτευσαν. Colv.

Pulmonis excipitur moll.] Legendum ex Ms. pulmonum. Sciopp. in Symb. Recte Ms. pulmonum. Non sustinui autem recipere, quod in alio V. C. situ, frigore. Nam sitim pulmonum ait, propter eorum porositatem et fungosam mollietatem, qua tanquam spongiarum sitientes bibunt. Cicero ii. de Nat. Deorum: 'In pulmonibus inest raritas quædam et assimilis spongiis mollietudo.' Plinius lib. xi. cap. 36. 'Pulmo spirandi officina, attrahens ac reddens animam, idcirco spongiosus ac fistulis inanibus cavus.' Wower. Edd. ante Vulc. sec. pulmonis, ut et pag. seq. Oud.

Lienem] Ibid. Διὸ δὴ καὶ ὅταν τινὲς ἀκαθαρσίαι γίγνωνται διὰ νόσον σώματος περὶ τὸ ἥπαρ, πάντα ἢ σπληνὸς καθάρουσα, &c. Colv.

Ventrem] Ibidem: Τῇ τοῦ περιγινησόμενου πόματος ἐδέσματος τε ἔξει τὴν ὀνομασμένην κάτω κοιλίαν ὑποδοχὴν ἔθεσαν' ἐλίζαν τε περίξ τὴν τῶν ἐντέρων γένεσιν, ὅπως μὴ ταχὺ διεκπερῶσα ἢ τροφή, ταχὺ πάλιν τροφῆς ἐτέρας δεῖσθαι τὸ σῶμα ἀναγκάσαι. Idem.

Gyris intestinorum] Nequaquam hoc damnem. Circumpecti enim gyris eleganter dicitur. Vide ad Met. i. i. p. 22. Et sic Plato fere ἐλίζαν τε περίξ τὴν τῶν ἐντέρων φύσιν. Auson. Ep. iv. 45. 'feminum gyri teretes.' Verum Florent. pro Var. Lect. ut et Bened. habent hyris. Harl. Putean. Batav. Iris. Voss. hiris. Recte. Hiræ sunt intestina et eorum

anfractus: quam vocem librarii hic non somnare potuisse videntur. Vide Comm. ad Festum, Plantum, et Arnob. l. viii. p. 230. atque sic omnino e Mss. legendum cum Ill. Bouhierio in Petron. carm. de B. Civ. vs. 45. de tabe: 'Intra membra furens hiris la-trantibus errat.' Forsan restituendum hoc etiam Plinio lib. x. c. 37. § 69. 'decreescentibus crenis:' in Mss. *O. renis. f. hiris. Oud.*

Poculenta] Nihil hic annotavit Oud. sed ad Sueton. Oth. cap. 2. monuit hic et apud Cicer. de Nat. Deor. c. 56. legendum esse *potul.* quomodo dant plurimi Codd. Ciceronis: sed hic Mss. nihil variare videntur. *J B.*

PAG. 590 *Cruoris*] *Cruor* hic dicitur de vivi hominis sanguine. Lucan. metaphorice l. vii. vs. 579. 'scit cruor imperii qui sit:' ubi male mutare tentat Burm. *Oud.*

Seminium] Veteres editi, *semen*, inter quos etiam Venetus, *Seminum*. Ita libro sequenti: 'Puerperiaque ipsa morum dissimili seminio concepta.' Plautus Amphitruone, Milite. Notat Priscianus lib. v. Lucret. lib. iii. 'Denique cur acris violentia triste leonum Seminium sequitur.' Sed hoc totum ita puto legi debere, *seminium humanitatis excire*: id est, excitare: quod de Venis apte dicatur. Nec pluribus hic philosophari nobis visum. Res est, quam Natura ipsa nos docet. *Colv.* Obscurior hic locus est. Florid. ejici vult τὸ *venarum*, sed vel sic mallet *excire*, quod conjicit *Colv.* et vel *alias* vel *qualitates*, quæ præcedunt, subintelligere. Sensus enim Auctoris videtur: Venarum qualitates esse diversas, alias com-meari ad inguina, &c. Venarum ve-

ro alias *excire seminium* vel aliis *excire seminium*. Mss. Voss. Harl. Bened. Edd. Rom. Vic. *seminum*. Ald. Junt. pr. Bas. *semen*: male. Vide *Colv. Oud.*

PAG. 592 *Stultitiam dicit esse*] Plato: Νόσον μὲν δὴ ψυχῆς, ἀνοίαν συγχωρητέον. Δύο δ' ἀνοίας γένη· τὸ μὲν, μανίαν, τὸ δ' ἀμαθίαν. *Colv.*

Aliam] Reposui hoc jubentibus Mss. optimis Florent. Harl. Bened. Voss. pro vulgato *alteram*. Nam *alius* apud Nostrum sæpe pro *altero* ponitur, præsertim præcedente *uno*. Adi Pric. ad Met. lib. x. p. 220. me ad Cæsar. de B. Civ. lib. iii. c. 21. 'Unam qua, &c. aliam tabularum novarum:' ut est in Mss. vetustissimis de Phil. Mor. p. 603. 'Rhetoricæ duæ sunt apud eum partes, quarum una, &c. alia vero,' &c. Sic paullo ante: 'primam vult videri, &c. aliam ex consimilibus, &c. tertiam,' &c. Vide Solin. p. 8. ibique Salmas. ubi sic Mss. Leid. *Oud.*

Cum anima et corpus] Ibidem: Μία δὲ σωτηρία πρὸς ἅμφω, μήτε τὴν ψυχὴν ἄνευ σώματος κινεῖν, μήτε σῶμα ἄνευ ψυχῆς. ἵνα ἀμυνομένω γίγνωνται ἰσορροπία καὶ ἰσχύϊ. *Colv.*

PAG. 593 *Modum necess. victus*] Sic Erasistratus apud Auctorem libri de Historia Philosophica c. 135. et Plutarchum de Placitis Philos. lib. v. cap. 30. ægrotare nos arbitratur ob alimentum vel nimium, vel inconcoctum, vel incorruptum: sanos vivere, si ciborum quantum sufficiat assumpserimus, et dum eos assumimus, ordinem quandam servemus. Vide Aristot. probl. sect. 19. fol. 442. Chrysost. in Joannem c. 2. hom. 21. *Elment.*

DE DOGMATE PLATONIS LIB. II.

PAG. 594 *Ad beatitudinem*] Vide Plotinum Ennead. I. lib. iv. Alcinoium 27. Augustinum de Civit. Dei lib. viii. cap. 8. et 9. *Elmenh.*

Verum a. b. a. a. b. fine contingenti] V. C. legit, *fine ante alia contingeret*. Utrobique corrupte: quid si ita legas? *Verum ad beatitudinem bonorum fine ante alia contingere, ut ostendam quid de hoc Plato senserit*. Vulc. Locus depravatus. Liber scriptus, *bonorum fine contingerent*. Constat sententia, si rescripseris: *verum ad beatitudinem ante alia bonorum finem contingere ostendam ut de hoc Plato senserit*. Wower. Locus non usque adeo sanus. Flor. *ad beatitudinem ante alia bonorum finem contingere ut ostendam*. Leidens. *a. b. b. fine ante alia contingeret ut ostendam*. Aldus, Basil. et Rom. *a. b. a. a. bonorum fine contingenti ut ostendam*. Fulvii liber *a. b. a. a. bonorum fine contingerent*. Wower. *a. b. a. a. b. finem contingere ostendam, ut de hoc Plato senserit*. Elmenh. *Bonorum finem ante alia contingere ostendam, ut de hoc Plato senserit*. Ita hæc edidit Elm. Scriv. et Florid. ex emendatione Wowerii, qui tamen contra Mstorum ordinem τὰ ante alia præposuit cum Edd. prioribus, in quibus legitur *ante alia bonorum fine contingenti, ut ostendam, quæ de hoc P. s. nisi quod Vulc. Ed. sec. sive Scal. jam habeat, finem contingere ostendam, quæ, &c.* Et certe finem comparet in Mss. Putean. Bened. sed *fine* Vulc. Fulv. Voss. *Dein contingere ut ost. quæ* in Florent. Putean. *contingerent ost. quæ* in Fulv. *contingeret ut ost. quæ* in Voss. Bened. Vulc. nisi quod in ultimo sit quod. Hinc patet τὸ quæ pessime ejectum esse ab editoribus. Putem potius

excidisse vocem, et scribendum *bonorum finem ante alia contingere ut scias, ostendam, quæ d. h. Pl. s. sive, ut cognoscas optimam bonorum rationem, et quasi scopum tangas, perveniendo ad beatæ vitæ metam*. Sic p. 617. Ed. Flor. 'præteriti futuri-que ævi ultimas partes attingere:' de Mundo p. 726. 'obtus velocius illustriora contingit.' Facile hic ob præcedentia ut scias excidere verbum potuit. Floridus mirifice interpolando legit, *Et cum sit verum sive opus ad B. bonorum finem, &c. ut 'contingere finem' notet 'cognoscere definitionem;'* at in Interpretatione exponit 'definitionem bonorum conducere ad felicitatem.' *Verum contingere* alternitro sensu ut invenias, vereor. In Bened. est *honorum et sumserit*. Oud. Nihil desideratur, modo legas *Verum ad beatitudinem, bonorum finem, ante alia* (philosophorum placita) *contingere ostendam, quæ de hoc Plato senserit vel sensit*. Probat Platonis sententiam de fine bonorum ceteris præstare. J. B.

Bonorum ig. alia] Plotinus Ennead. I. lib. vii. *Elmenh.*

Dicebat] Florent. *ducebat*: recte. *Idem*. Mss. et Edd. pleræque *dicebat*. Sed malim cum Elmenh. *Scriver.* et Florido sequi Florent. Cod. licet parum intersit: nam passim utrumque in his Philosophicis adhibet de Platone tam *dico* quam *duco*, tam *aio* quam *censeo*, et ubique fere variant libri. Vide supra et sic statim Florent. et Voss. cum Elmenh. &c. *duci*. Reliqui *dici*. Adde p. 597. 598. 608. 609. 621. 624. &c. Oud.

PAG. 595 *Per perceptionem cetera*] Venet. Ro. *præceptionem*. Pleraque hujus libri e Platonis libris de Legi-

bus et Republica desumpta sunt : e quibus pauca hic a nobis describentur, ratis sufficere digito indicasse fontem, ut unicuique eorum collatio in mundo sit. Sed et quædam ex aliis libris : quemadmodum interdum notabimus. *Colv.* Flor. Bas. 2. et Leidens. *præceptionem*, male : κατὰ μέθεξιν. Vide Alcinoum c. 27. *Elmenh.*

Differentiam hanc bon.] Vide Platonem I. de legibus. *Elmenh.*

Quæ sapientibus] Lib. II. de legibus : ὑμεῖς δὲ καὶ ἐγὼ τὰδε λέγομεν, ὥς ταυτὰ ἐστὶ ζύμπαντα, δικαίοις μὲν καὶ δόλοις ἀνδράσιν ἄριστα κτήματα, ἀδίκοις τε δὲ κάκιστα ζύμπαντα, ἀρξάμενα ἀπὸ τῆς ὑγιείας. *Colv.*

Sunt sane bona] Ms. sunt secundum bona. Optime. *Sciopp. in Symb.* Fulvii liber s. s. secundum bona, bene. Hieronymus in Esaiam fol. 399. 'Perspicuum est divitias et egestatem, sanitatem et languorem, voluptatem et cruciatus, nec bona esse, nec mala, sed pro sustententium diversitate bona et mala fieri.' *Elmenh.*

PAG. 596 *Qui natura, &c.*] Scribe cum Clariss. Viro Isaaco Casaubono ex Platone : *Illum quidem, qui nat. i. e. a. s. b. n. m. sibi met ipsi natum putat, sed omnibus nec pari aut simili modo : verum patriam unicuique acceptam esse, dehinc proximos.* Wower. Contaminatissimum locum olim egregie restituit Is. Casaubonus, nunc maximo rei literariæ damno μακαρίτης. Plato Epist. IX. ad Archytam Tarentinum fol. 351. ἄλλα κακὲν οὐδὲ σε ἐνθυμεῖσθαι, ὅτι ἑκάστος ἡμῶν οὐχ αὐτῷ μόνον γέγονεν, ἀλλὰ τῆς γενέσεως ἡμῶν τὸ μὲν τι ἢ πάτρις μερίζεται, τὸ δὲ οἱ γεννήσαντες τὸ δὲ οἱ λοιποὶ φίλοι, πολλὰ δὲ καὶ τοῖς καιροῖς δέδοται τοῖς τὸν βίον ἡμῶν καταλαμβάνουσι. Cicero de Off. I. pag. 240. 'Non nobis solum nati sumus, sed ortus nostri partem patria vindicat, partem amici.' Idem lib. II. de Finib. p. 59. Idem. *Sibi met intimatum* Mss. et Edd. ante Wower. qui bene cum seqq. recepit Is. Casau-

boni emendationem *sibi met ipsi natum* ad Apol. p. 164. ex notissima Platonis, quam sæpius memorat Cicero, sententia. Vide *Elmenh. Oud.*

Acceptum esse] Est qui legat, aptum esse. *Colv.* Verum patria unumquemque acceptum esse. Sic ibidem legit Casaubonus, ediditque *Elmenh.* ac seqq. ex eodem Platonis loco, pro verum etiam, quod sine sensu exstat in Mss. et Edd. at Bened. non agnoscit etiam. Num scripsit auctor communi τῷ κοινῷ? de quo ad Frontin. III. 2. 6. et Cæsar. et ad Met. lib. VII. p. 453. a. nam nimis abeunt litteræ in patria et etiam. Sed præterea recte advertit Floridus acceptum esse alicui, non amore vel beneficio eum prosequi, non videri Latinum : quare coniecit ille addictum : immo Casaubonus jam proposuit id sentiens adstrictum. Lipsius, verum etiam acceptum sibi, male. Wowerius in notis (vide supra) quasi ex Casauboni emendatione scripsit patriam unicuique acceptum, d. proximos, et m. ceteros. interpolate ; in textu vero edidit conceptum sive satum et creatum : quod unice placet : γένεσιν et ortum hic nominant quoque Plato et Cicero. *Oud.*

PAG. 597 *Ad id prorsus imbibere*] Deleverim τὸ ad, legerimque cum antecedentibus sic, quam amatores virtutum, vel inter se moribus vel institutis similes id prorsus imbibere. Scriptum olim, slēs, unde facile factum, eos. Sed melius fortasse Lipsius, vel institutis eosdem. Ut Imbibere hic, sic Perbibere apud Senecam Epist. XXXVI. 'Perseveret modo colere virtutem, perbibere liberalia studia : non illa quibus perfundi satis est, sed hæc quibus tingendus est animus.' Horatius : 'Nunc pectore puro Perbibe verba puer : nunc te melioribus offer.' Et Imbibere etiam Lucretius lib. III. 'Qui petere a populo fasces, sævasque secures Imbibit.' Livius lib. II. 'Neque memorem ejus quod initio consulatus im-

biberat, reconciliandi animos plebis.' Etiam aliquando putavi hic legendum, *ad id prorsus imbuerē*: enim sic initio hujusce libelli: 'Qui natura imbutus est ad sequendum bonum.' Cicero pro Milone: 'Ad quam non docti sed facti, non instituti sed imbuti sumus.' Colv.

Docilem] V. Glossas. At *docibilem* a *docili* alii distinguunt, [vid. VV. LL.] quod sit *docilis* qui facile docetur, *docibilis*, qui docet. pag. 606. 'Justitiam docilem:' quam alii facile doceri possunt, sive quæ præceptis tradi potest. Oud.

Commodum ac venustum] Forte, *comem modo ac venustum*. Colv. Perperam. *Commodus* est comis, ejus mores faciles et suaves. Adposite Terent. Heaut. III. 2. 10. 'Mulier est commoda et Faceta hæc meretrix.' Adde Parei Lex. Plaut. Frequenter *commodus* et in aliis rebus dicitur, qui facilem se præbet. Vide ad Calp. Ecl. IV. 72. Voss. *commodo*. Bened. *cum modo*. Ed. Junt. post. et *ven*. Oud.

Inter scientiam validam, alteram falsam, &c.] Auctor ait, inter vitia et virtutes juxta Platonem tertium quiddam intercedere, quod vel culpandum vel laudandum sit. Sic in seqq. Ex. Gr. inter *Pudicitiam* et *Libidinosam vitam* posuit *Abstinentiam*, quæ minor est τῆς *Pudicitia*, sed laudanda; et *Intemperantiam*, quæ minor τῆς *Libidinosæ vitæ*, sed tamen culpanda. Inter *Fortitudinem* et *Timorem* posuit *Pudorem*, qui laudandus, et *Ignaviam*, quæ vituperanda. Hinc videntur hic quædam omissa vel corrupta esse. Lipsius margini adlevit *R. alteramque*: ut hisce verbis jam tria denotentur. Nempe ut sensus sit: Posuit inter duas *scientias*, validam et falsam, *tertiam* quamdamsc. quæ jactatur pervicaciæ vanitate: quæ nempe nec valida est, nec falsa esse convinci potest, ntpote jactata pervicaciter. Forsan non

malè. Mihi tamen obscurius videtur, et potius excidisse *Inscientiam*, vel simile quid. Consule seqq. 'Inpèritia Sapientiæ, Fatuitas Prudentiæ inimicæ.' Dein Edd. ante Vulcan. *perviæci*. Oud.

PAG. 598 *Ducatrices*] Vulg. *doctrices*. Emendatio hæc debetur Jos. Scaligero, qui ita in veteri libro scriptum notat ad lib. v. Manilii. Ducator apud Tertullianum est, adversus Judæos cap. XIII. et Ducatio, de corona militis cap. XII. Sic Ducatus lib. VII. Metam. 'Sed calculis omnibus ducatum ei latrones unanimes deferunt.' Quo pertinent glossæ illæ: 'Ducatus, ἡ ἡγεμονία.' 'Ducatus latronum ἀρχὴ ληστῶν.' Sed et lib. x. Colv. Bas. *doctrices*. Rom. *ductrices*: male. *Elmenh.* Scaligeri emendationem, quam recepit Colvius, confirmant Mss. quantum scio, omnes: quare non damno, licet nusquam alibi occurrat, et ejus masculinum *ducator* non inveniatnr ante Tertullianum. Vide quæ monui ad Frontin. II. 1. p. 165. In Bened. Cod. *ductrices* vel *ducatrices*. *Ductrix* æque ac *ducator* est in Dig. Juris. Oud.

PAG. 599 *Ea stupore deficit immobili*] Docui alibi, legendum hic esse, *defigit immobili*: quod merito a me factum (etsi editio Beroaldina reclamat) cæpiet, qui de vitio incommobilitatis (Græci ἀναληψίαν vocabant) dicta illa intelleget. *Stewech.* Semper legendum putavi, *defigit*, ut et *Stewechius* noster. Colv. Ms. *sed a stupore deficit immobili*: quod vix est ut probem, placet adhuc doctissimi Rittershusii conjectura libro Verisim. III. cap. 17. a me proposita, *sed ea stupore defigit imm.* cum præsertim et *Stewechio* et *Colvio* eandem placuisse, nostrumque *Lucium* sæpius sic loqui videam. *Sciopp. in Symb.* Recte Colv. Rittersh. et *Stewech.* In vulgatis et Mss. est, *deficit* vel *desinit*, inepte. *Elmenh.* Mss. O. et Edd. usque ad *Elmenh. deficit*. Bened. *deficit*

stup. Verbum *desfigere* proprium est in incantationibus: unde passim transfertur ad eos, qui *stupore percussi* quasi inmoti sedent. Locis Livianis a Scio-ppio Veris. III. 17. adductis adde I. VI. c. 40. '*stupor silentiumque ceteros defixisset.*' Lib. VIII. c. 7. '*quum silentio defixi stetissent.*' Flor. lib. II. c. 6. '*steterunt diu mutua admiratione defixi.*' Immo Noster sæpius. Lib. II. Met. p. 43. '*Isto adspectu defixus obstupui.*' Lib. III. p. 62. '*facti stupore defixus.*' Lib. IX. p. 278. '*Stupore mentito defixus hærebam.*' p. 302. '*stupore defixi mirantur.*' L. XI. p. 375. '*stupore nimio defixus tacitus hærebam.*' Sil. It. IX. 253. '*defixique omine torpent.*' id. XVII. 185. '*torvo obtutu defixus.*' *πήττεσθαι* Græcis. v. Salm. ad Solin. pag. 238. 765. &c. *Oud.*

PAG. 600 *Ut ex se apta sit*] Id est, connexa. Junxit Cicero Partition. Orat. '*Tanta series artis est, sic inter se sunt pleraque connexa et apta.*' Idem Parad. 2. '*Is est beatissimus, qui est totus aptus ex sese, qui in se uno sua ponit omnia.*' *Brant.*

PAG. 601 *Per has 3. an. partes quartam virtutem Just. æqualiter dividentes, scientiamque causam esse dicit*] Manifeste hæc corrupta; non enim animæ partes dividunt Justitiam; nec, quæ hæc sit *scientia*, adparet. Floridus prope vidit verum sensum interpretans; '*Distribuit ex æquo per has 3. portiones mentis Justitiam quartam virtutem, et ait eam esse causam cur,*' &c. quasi legeretur *dividit, eamque causam.* Immo jam Wower. tacite sic interpolavit. Edd. ante Vulcan. non agnoscunt *tā quartam virtutem*, et pro *scientiamque habent quæ*, (nisi quod Bas. sec. Lugd. Colv. substituerint *quas*). Utrumque vero exaratur in Mss. O. Sed Bened. insuper habet *dividentem, scientiamque ejus causam dicit*. Lege ergo *per has 3. animæ partes quartam virtutem Justitiam æq. dividentem se, scientiam-*

que ejus.sc. justitiæ causam e. d. sensu clarissimo, et nulla fere mutatione. Ait Justitiam, quæ est quarta virtus, dividere se per 3. animæ partes, et ejus scientiam causam, &c. esse. Vide seqq. et p. 606. '*Justitia trinis animæ regionibus sparsa.*' *Oud.*

PAG. 602 *Eorum quæ pacta sunt symbolæ*] Sic Romana editio, sic Aldina. Aliæ *symbola*. Etiam *συμβολαί* apud Aristotelem Rhetoricorum lib. καὶ τινῶν ἐξαγωγῆς, ἵνα πρὸς τοῦτοις καὶ συνθῆκαι καὶ συμβολαί γίνωνται. id est, pacta, conventiones, contractus. Eodem genere posuit Tertull. lib. adversus Valentinianos: '*Ut nautæ ad symbolam semper exultant.*' Colv. Florent. *epacta*. Edd. vett. cum Colv. *symbolæ*. Tertulliani loco, a Colv. cit. videtur vulgari sensu esse '*ad cænam,*' seu '*comissionem communem.*' Edd. Wow. Scriv. *Symbolæa*, *συμβόλαια*. quod sane non placet. In Bas. sec. Lugd. est *symbola*. Omnia præcedunt et sequuntur in singulari; quare forsitan rectius erit ex Ms. Fulv. ipsum nomen Græcum *συμβολή*, quo alludunt etiam Mss. aliquot, et Ed. Junt. post. *symbole*. Verum diserte Bened. Cod. habet *symbolum*, quod notat omne instrumentum servandæ fidei, et arrham. V. Glossas, &c. De distinctione *symbolæ* et *symboli*, quæ perperam Elmenh. in Indice confudit, vide Casaub. ad Athen. lib. III. c. 31. aliosque. Plauto etiam masc. gen. *symbolus*. *Oud.*

PAG. 603 *Ut pessimo quidem alienus...esse velit*] Mirum in modum hæc corrupta sunt. Alter Ms. *divino illi et celesti bonis similiorese se velit*. Alter vero, *divino illi et celesti boni similior esse velit*. Libri vulgares, *facultates suas divino illi melior esse velit*. Me judice recte emendabis: *Alterius vero irreligiosi et i. a. m. i. ut pessimo quidem, et averso a recta vivendi ratione alienus, facultates suas divino illi et celesti ac bono meliores esse velit*. Wow. Wowerii scrinia videtur compilasse

Florid. cum legit *averso*. nam antea jam correxerat edideratque Wow. *pessimo q. et averso a. r. v. rat. alienus*: sed male, ut statim videbimus. *ausus* Voss. *Oud.*

Facultates suas div. illi b. sim. e. v.] Alter Ms. *divino illi et cælesti bonis similiores se velit*. Alter vero sic, *divino illi et cælesti boni similior esse velit*. Mihi aqua hæret. Mendam esse puto in verbis, *facultates suas*. Fortasse: *facultate sua: divino illi et cælesti bonus similior esse velit*. Malus irreligioso, bonus divino similiorem se mavult. Imo videtur relinquendum, *facultates suas*: posteaque legendum, *similiores esse velit*. Sciopp. in Symb. Locus corruptus. In Florent. et Puteani Exc. est *F. s. d. i. e. c. bonus si melior*. In Fulvii libris *d. i. e. c. bonis similiores se velit*, &c. Et *d. i. e. c. boni similior esse velit*. Unde Wower. legit, *facultates suas divino illi et cælesti ac bono meliores esse velit*. Elmenh. Wowerii lectionem ceteri secuti sunt, sive *conducere magis et aptiores fore*. In vulgatis olim edebatur *facultates suas divino illi melior e. v.* Vulc. Ed. pr. *fac. s. divino illi bono similiores e. v.* Ed. sec. *fac. s. div. illi et cælesti bono similiores e. v.* atque ita ejus Cod. Cum Florent. et Putean. facit etiam Voss. At Bened. amplius *declinare velit fac. suas d. et c. bonus similior esse vel*. Sciopp. conjecit e præcedentibus *Ut pessimo quidem alienus et aversus a. r. v. ratione facultates suas, divino illi ac cælesti bonus similiores esse velit*. Verissime, ut puto, quod ad sensum. *Malus*, i. e. alienus et aversus a recta vitæ ratione, velit suas *facultates*, i. e. qualitates animi et conditionem vel fortunâ potius *similiores pessimo esse*. *Bonus* vero velit esse *similiores divino illi ac cælesti*: ut sensus sit *facultates similiores facultatibus divini*, &c. quomodo sæpe loquuntur auctores. Long. p. 139. ὁμοῖα δάμῳνι ἀνάγκη με ἐκέλευσε λέγειν. Vide Gron. Obs. iv. 8. ad Epit. Liv.

lib. XLVII. Periz. ad Sanct. Min. iv. 7. p. 700. Vorst. ad Justin. ii. 14. 'Atheniensium virtus ceteris prælata.' Cic. lib. i. Tusc. Quæst. cap. 1. 'quæ virtus cum majoribus nostris comparanda.' Forsan tamen propius insistendo Mstis legi posset *Ut pessimo q. alienus et aversus a recta vivendi ratione declinare velit fac. suas*, sive deferre, et in ejus inclinare partes (de qua re agitur) *divino illi ac cælesti bonus similior esse velit*. Huc enim, non ad *similiores*, Msstorum major turba nos movet. Quidquid sit, clare patet, *aversus et bonus similior vel similiores* non fuisse mutandum, et pessime a Wowerio locum esse interpolatum. *Oud.*

Hinc Rhetoricæ] Hæc, et quædam quæ sequuntur, petita sunt ex dialogo ejusdem maximi Philosophorum, cui nomen, Gorgias. *Colv.* Vide Platonem in Gorgia, Photium Biblioth. f. 709. et nostrum Heinsium ad Maximum Tyrium, p. 44. *Elmenh.*

Hanc ἀνάξιον ληκύθου definivit Plato] Ms. nescio quid monstri alit: *Hanc* Αἰ ΝΟΜΟΙΝ ΤΟΤ ΜΟΙ ΝΑΚ ΦΥΤΟΝ *auc* ΚΕΙΝ *definivit Plato*. Sciopp. in Symb. Δύναμιν τοῦ τὰ ψευδῆ. Sic edidit Vulcanius. In Flor. et Leid. ΔΥΝΑΜΕΙΝ ΤΟΤΕ ΤΟΙΝ ΔΕΙΤΟΤΤ ΔΑΣΚΕΙΝ. Bas. ἀνάξιον ληκύθον. Fulvii liber αἰ ΝΟΜΟΙΝ ΤΟΤ ΜΟΙ ΝΑΚ ΦΥΤΟΝ *acc* ΚΕΙΝ. monstruose. *Elmenh.* Δύναμιν τοῦ τὰ ψευδῆ πιθανὰ δοκεῖν, h. e. 'potentiam docendi, qua falsa videntur probabilia;' quomodo e suo Cod. et sine dubio ex verbis præcedentibus *verisimilitum captatricem* in Ed. sec. effinxit Vulc. in pr. secutus est Edd. vulgares, in quibus ἀνάξιον ληκύθον. Sed in Ed. Junt. post. legas ἀνάξιον τοῦ ληκύθου λαχεῖν, sive 'indignam quæ accipiat pigmenta oratoria:' quod ab Auctoris mente alienum est. Ex Mss. Florent. Fulv. et Voss. in quo est ΔΥΝΑΜΕΙΝ ΤΟΤΗΘΙΝ ΔΕΦΥΤΟΤΥΔΑΟΚΕΤΗ, patet vere ad sensum emendasse virum doctum (credo

Mercurum e Mss. suis) ad oram Ed. Elm. a Florido visæ: δύνανται τοῦ πελθεῖν, ἄνευ τοῦ διδάσκειν. i. e. 'facultatem persuadendi absque docendo,' ut bene in Interpretatione expressit Floridus. Sic enim Plato in Gorgia p. 311. 'Ἡ ῥητορικὴ πειθοῦς δημιουργός ἐστι πιστευτικῆς, ἀλλ' οὐ διδασκαλικῆς. p. 313. ait Rhetora ἐν ὕλῳ πιθανὸν εἶναι, οὐ διδάσκοντα, ἀλλὰ πείθοντα. Verum quia istud ἄνευ nimis longe abit a litteris Mstorum, qui pro iis habent ΔΕΦΙ, ΔΕΦΥ αεφυ præcedente N, conjeci, num legi deberet eodem sensu, νόσφι; vel potius, quia illa particula videtur poetica nimis esse, οὐχί. Haseus in Hist. Crit. tom. xiv. a. p. 194. legit δύνανται τοῦ τὸν νοῦν ἔπειθον διδάσκειν. Definivit abest Ed. Junt. post. Edd. vet. diffinivit: male. Oud.

PAG. 604 *Quam civilis articuli*] Recte Lindenbrogius noster ad Ammianum lib. xxx. pag. 196. conjecit legendum, *civilis particulæ*. Elmenh. Ed. Junt. post. *quum civ.* et Mss. Edd. que ante Elmenh. *articuli*. Rectius *particulæ* emendasse videntur Lipsius in marg. et Lindenbrog. ad Amm. Marcell. lib. xxx. cap. 14. 'Hanc professionem oratorum forensium jure πολιτικῆς μορφοῦ εἶδωλον, i. e. civilitatis particulæ umbram vel adulationis partem quartam esse definit amplitudo Platonis.' Oud.

Exercitatione valetudo corp.] Cornelius Celsus I. lib. i. 'Ignavia corpus hebetat, labor firmat.' Plato in Theæteto fol. 153. τί δαί ἡ τῶν σωμάτων ἕξις, οὐχ ὑπὸ ἡσυχίας μὲν καὶ ἀργίας διόλλυται, ὑπὸ γυμνασιῶν δὲ καὶ κινήσεων ὡς ἐπὶ πολλὸν σώζεται; Paulus Ægineta lib. i. cap. 73. 'Maximum malum ad sanitatis custodiam otium perpetuum existit. Quemadmodum moderatus motus maximum bonum.' Elmenh.

PAG. 605 *Earum curationem*] Sive studium et curam sanandi morbos animæ; proprium enim de medicis

verbum curare, et curatio: ut notum. Non ergo *mutes in rationem*: licet sæpe hæ voces varientur: v. supra. Oud.

Quasi ea quæ agit] Plato ibidem: Ὅτι μὲν οὖν τὴν ἰατρικὴν ἡ ὀφθοποιητικὴ ὑποδέδωκε, καὶ προσποιεῖται τὰ βέλτιστα σίτια τῷ σώματι εἶδέναι. Colv.

Unguentarium vero professores juris imitantur] Cur hic personas nominat: cum in tota hac oratione artes ipsas taxet: et supra 'professio juris blanda' dicat; immo in conclusione 'sic hæc, sc. professio juris blanda, imitata scientiam juris?' Oud.

Et iterum colorem ad desidiam sanguinis mutat] F. integrum, aut verum. Brant. Male Edd. ante Vulcan. iterum. Verum est constanter et eleganter in Mss. Sic apud Terent. Eun. ii. 3. 'color verus, corpus solidum et succi plenum:' ubi Donatus: 'naturalis, non fucatus.' Dein Ms. Vulc. ejusque Ed. pr. *ac desideriam*, et Ed. Vulc. sec. *ac desiderium*; alter Fulv. *ad desideria*: quod non capio. *Ad desidiam* cum ceteris Edd. habent Florent. Putean. Voss. Bened. quod exponit Florid. 'faciendo ut sanguis subsidat ad interiora.' Simpliciter malim *ad torporem sanguinis*, quo palleat homo. Ad Græv. ad lib. i. Cic. de Off. c. 36. Sic 'desidia maris' de Mundo p. 748. cui sensui forsitan melius conveniret *calorem*: ut est in Bened. pro creberrima variatione. Vide notata ad Met. l. i. p. 61. a. 'Vitalis calor ei torpuerat.' Non enim Auctor hic videtur agere de *alipis*, qui vires et colorem dicebantur dare, sed de *unguentaria*, quæ medicamentis internis operatur: quoniam illa videri vult remedio esse, quo *species et valetudo* servetur: cum interim vires frangat et homines pallidos reddat, vero calore torpescante. De *alipis* vero Cic. l. i. ad Fam. 9. 'Sed vellem non solum salutis meæ, quemadmodum medici, sed ut *alipæ* etiam virium et coloris rationem habuisset,' i. e. unctores in

balneis. V. Manut. qui tamen minus bene ibi γυμναστὰς intelligit. *Oud.*

Virtutes eas doceri] At in Menone fuse disserit, Virtutem doceri non posse. *Colv.* Contrarium Plato docet in Menone, ut jam ab aliis observatum. *Elmenh.*

PAG. 606 *Quæ est virtutum exopt. fructus]* Lege auctoritate Mss. qui. Sic enim Florent. Bened. Voss. Æque enim relativum convenire sequenti, ac præcedenti, e Grammaticis dudum notum est. Sæpe tamen in his est confusio. Vide Drak. ad Liv. xxxii. 30. 'Brixiam quod caput gentis erat.' et me ad Veget. l. iv. c. 5. 'castellum, quem Burgum vocant.' sic init. lib. seq. 'studium sapientiæ, quam philosophiam vocamus.' sic Mss. vulgo *quod*. Festus in v. *cæna*. 'Vesperna, quam nunc cœnam adpellamus.' sic Mss. O. et Edd. vett. vulgo *quod*. Solin. p. 32. 'montibus, quas Herculis columnas dicunt.' sic etiam Mss. 4. meliores cum Ed. Salm. vulgo *quos*. Post *fructus* demum τὸ ἐστὶ legitur in Voss. et Bened. *Oud.*

PAG. 607 *Quoniam nocent, a. ob-sunt]* Fulv. Voss. Bened. *quando*. Optime, pro *quandoquidem, quoniam*. Passim ita Terent. alique. V. ad Sil. It. xiii. 768. Atque ita Noster de Mundo p. 744. 'Non aliter, &c. status regitur, quando uno moderamine contenta omnia pensum sui operis agnoscunt.' i. e. quoniam. p. 745. 'Unde nihil mirum est, si mortales oculi ejus non capiunt adspectum, quando divinorum operum vestigiis sit conspicuus.' Voss. hic *obsint*. *Idem.*

Peccata vero esse non m. lib.] Vide Chalcedium ad Platonis Timæum p. 238. et Heinsium ad Maximum Tyrium p. 36. *Elmenh.*

Sciens v. ad mala præcipitatur] Nihil hic mendi subest. Potest quis *sciens* aliquid peragere, quod malum est, licet sit errore et imagine boni deceptus. Non scit id malum esse, sed scit se id agere quod in se malum

est, licet putet usuram sibi fore utilem, non vero, ut dein adparuit, noxiam. *Oud.*

Quid inter pauperiem ac divitias interest] Obvia et trita locutione: et ita de Mundo p. 727. 'Inter hanc et Irida illud interest.' ubi in Mss. optimis deest *inter*: ut Mart. Cap. lib. viii. p. 281. 'Interest octo et sex.' sed rectius Mss. Leidd. *inter octo*: et hic Mss. Voss. Bened. *quid pauperies ad divitias i.* quæ constructio efficacior et doctior videtur, quam ut dammare ausim, vel a librariis inventam putem. Quasi dicat: quid pauperies, si cum divitiis comparetur, ab illis differat? Hanc enim vim præpositioni *ad* inesse notissimum est. Porro variis modis *interesse* in hoc sensu construitur. Sic posset dici *interesse ille a stulto et stulto*, et *ille et stultus*, item *illi et stulto*, &c. Adi exempla apud J. Perizon. ad Sanct. Min. lib. iii. 5. p. 420. Sed forsán scribendum *quid pauperiem ac div. int.* ut in Libro de Mundo. *Idem.*

PAG. 608 *Si quis ea poss. usu se abd.]* Censorinus de Die nat. cap. 1. *Elmenh.*

Voluptatem] Vide dialogum nomine Philebum, item Gorgiam, et alibi. *Colv.*

PAG. 609 *Amicitiam ait]* In Lyside, seu περὶ φίλων dialogo. *Idem.*

PAG. 610 *Amicitia gen. dic. esse]* Vide Platonem in Lyside. *Elmenh.*

Plato tres am.] In Symposio. *Colv.* In convivio, et Dan. Heinsius ad Max. Tyrium pag. 72. *Elmenh.*

PAG. 611 *Ex utroque]* Bened. *ex utraque*. Male. Neutrum hoc adhibetur, cum volunt quid dicere, quod medium est et ex utraque parte, licet alius generis sint substantiva. V. Burmanni Comm. ad Snet. Claud. c. 38. et alios. Auson. Prof. 20. 'Tu mihi, quod genitor, quod avunculus, unus utrumque.' Præf. Epic. 'in patrem sive is filius, sive pater, sive utrumque.' et ita eleganter *uterque* dicitur Christus, Deus et homo, Pau-

linoc. 10. p. 470. ut leg. ex Ms. v. terrimo. V. tamen Græv. ad Cic. Off. I. 1. Oud.

Abstemiorum] Excerpta Puteani *abstrenuorum*. Elmenh. Nec ego video, cum Florido, quo sensu avari φιλοχρήματοι, quos intelligit Auctor, *abstemii* dici possint. Quod tamen Flor. corrigere tentat *abstentorum*, in eo non persuadet. Oud.

PAG. 612 *Hunc talem*] Florent. Voss. Bened. *palam*. At frequens est Appuleio hæc conjunctio. pag. seq. 'Idcirco hunc talem:' et 'hunc talem numquam,' ut et p. 617. item I. I. Met. p. 1. et sæpissime: atque ita Cic. filius lib. xvi. Ep. 21. Ter. Eun. I. 2. 8. 'illum talem.' Idem.

Lucricupidinem] Φιλοκέρδειαν, Hipparcho: cui etiam titulus, φιλοκέρδης. Colv. Repone *Lucricupidum*, nempe virum τῆς ὀλιγαρχίας studiosum. *Lucricupidus* Platoni in Hipparcho Dialogo. *Florid*. Quia agit de homine, ut patet ex seq. *accipitrem* φιλοκέρδῃ non φιλοκέρδειαν. Tunc enim *hanc* debuit dicere. Sed hominem ipsum figurate forsitan *Cupidinem* non amoris, sed *Luci* vocaverit Appuleius talem. Non autem hæc ipsis verbis sed sensu existunt apud Platonem. Bened. *lucricupidine*. Oud.

PAG. 613 *Inscientiam*] Ita Mss. O. in Edd. ante Vulcan. *inscitiam*, tralatitia confusione. Vide ad Cæs. B. G. I. III. c. 19. Fabrici: ad Cic. I. de Off. cap. 34. Restituendum quoque Boëthio lib. III. cons. Phil. pr. XII. 'Inscientiam eam professum' ex Mss. Rittersh. et Leid. *inscientiam*: et I. v. pr. 2. 'mox inscientiæ nube caligantes:' ita Leid. recte. Vulgo *inscitia caligant*. Idem.

Quæ secundum Nat. sunt] I. e. contra: ut lib. de Deo Socr. 'illos secundum adversari,' i. e. contra. Eod. lib. p. 167. a. 'secundum Pythagoricos' pro contra. Sed vide ibi. Sic contra pro juxta vel prope infima Latinitas posuit. V. omnino Salm. ad

Solin. pag. 770. Mercerus ad D. Socr. pag. 683. Ed. Flor. legi voluit contra. Floridus tacite infersit non. Ms. Bened. *qui natura sunt*. Antequam hanc significationem τοῦ secundum perspicerem, conjeceram *quæ secus quam natura sinit*. Idem.

PAG. 614 *Coloratos sole*] In Sole olim esse soliti veteres, quo corpori siccitatem conciliarent et colorem. Seneca Ep. CVIII. 'Qui in Solem venit, licet non in hoc venerit, colorabitur.' Arnob. lib. I. 'Quod si Sole aliquis torrere se suetus, et acquirere corpori siccitatem, ratione consimili conqueratur.' Ideo etiam ad Solem se lavabant. Aristophanes apud Pol. lucem: Λούσθηθε καὶ κτενίσθηθε πρὸς τὸν ἥλιον. Item ungebant. Vetus interpres Persii et Satyra IV. 'Et assiduo curata cuticula Sole.' 'Curata,' inquit, 'scilicet a Chromatiariis. Nam Chromatiarii dicuntur colorarii; vel qui toto die in arena sunt, vel in Sole. Antiqui enim ungebant se, et in Sole erant, ut oleni corpus imbiberet; ut Juvenalis: 'Nostra bibat verum contracta cuticula Solem, Effingatque togam.' Hoc etiam notare est itidem ex Aristoph. concionantibus: Ἀλειψάμεν τὸ σῶμ' ὕλον δὲ ἡμέρας Ἐχλιανόμην ἐστῶσα πρὸς τὸν ἥλιον. et Tertuliano lib. III. adversus Marcionem: 'Aliud est, si penes Ponticos, Barbariæ gentis infantes in prælium erumpunt, credo ad Solem uncti prius, dehinc pannis armati.' Colv. Arnob. lib. I. fol. 5. 'Quid si Sole aliquis torrere se suetus, et acquirere corpori siccitatem, conqueratur, frequentissimis nubilis juvennditatem serenitatis ablatam.' Vide Avicennam Doct. II. cap. 20. fol. 39. Aëtium serm. 3. Te. trah. cap. 9. fol. 131. Elmenh.

Modulatos artus magnificat] Ms. *medullatos*. Alius, *meditados*. Scio me vere emendasse, *medicatos artus*. Wower. *Medullatos artus*. Sic Bas. 2. In Rom. Aldo et Bas. I. est *modulatos*. Wower. *medicatos* legit. Ita

in Apologia dicit 'medicatum os.' Excerpta Puteani *magnificat*. bene. *Elmenh.* *Medullatos* est constans Mss. omnium scriptura, ut reposuere Vulc. et seqq. pro vulgari *modulatos*. Est qui conjecit *meditatos*. Sed Wow. probante Florido, emendasse se vere dicit *medicatos*. Non puto. Lego potius *emedullatos*, i. e. enerves et exsuccos nimia cura, quales artus prævera pulchritudine ab iis amari dicit, atque, ut est apud Terent. Eum. II. 3. 25. 'graciles et curatura junceos,' quibus contrarii sunt 'suo pleni artus.' Apud Plin. et Sidon. Apollin. occurrit *emedullatus*. Dein *magnificat* Putean. probante Elmenh. Sed ceteros sequi tutius. Septim. tamen de B. Tr. II. 28. 'obsecrans uti magnificent præsentiam Dei.' *Oud.* Pro *sed cura* legi posset seu *cura*, quamquam et *sed* repetitum ferri potest. *Medullatos*, i. e. medulla et adipe plenos, contra omnium Mss. auctoritatem mutandum non puto. J. B.

Multis modis] Voss. *multomodis*: unde quis facere posset *multimodis*. Plant. Mil. Gl. IV. 4. 53. 'multimodis sapis.' Pacuv. apud Non. v. *copi*. 'O multimodis varie dubium.' Adi Faërn. ad Ter. Heaut. III. 3. 79. Munker. ad Fulgent. I. I. c. 11. Comment. ad Nep. Them. c. 10. Apud Paul. c. 9. 'Dulcia multimodis quædam subamara querelis:' sed leg. ex optimo Cod. *nulla m.* ut e conjectura vidit Rosweidus. *Oud.*

PAG. 615 *Sicut gravius est, &c.*] Debnit addi, qua re gravius sit medicina carere et medentes fallere. Edd. ante Vulcan. *sed gravius, quam m.* nullo idoneo sensu: ille e suo Cod. dedit *siquidem gravius est m.* Vulgatum Elm. invexit e Mss. Florent. et Fulv. at manca, ut dixi, est oratio. Voss. *si quid gravius est m.* Lege: *sic vi gravius est, medicina carere*: sensu clarissimo, quem unice innuit Appul. Confer modo totum locum et sequentia *nec uri aut secari, &c.* Vi sæpe

abiit in *ut*. Adi me ad Cæsar. I. I. B. G. c. 46. Infra p. 617. 'vitiis' degeneravit in 'ut his.' Attendenti tamen ad verba *medentes fallere* aliud quid forsitan latere videbitur. *Idem.*

Eos mori præstat] Atqui præcessit *ita eos*. Scio sæpe pronomen illud repeti, et ipse id aliquoties monendum habui. At hic ejus iterandæ nulla necessitas vel elegantia. Immo id demum e suo Cod. invexit Vulc. quem minus bene secuti sunt ceteri præter Wower. qui recte edidit *emori*; ut est in Edd. vet. nec non Mss. Voss. Bened. sive *omnino mori*; ut optimis scriptoribus passim in usu est. Infra p. 620. 'qui est emortuus.' Ms. Florent. *eo mori*. i. e. ideo. Fulv. *commori*: dein Voss. *præstant*. *Idem.*

Sed servire, ipsum aliorum adjici pot.] Dictum de eo, qui neque natura, neque industria sua ad rectum vivendum studium formari queat, quem ego aliorum potestati adegerim, non adjece- rim: scripserimque, *ipsum aliorum adigi potestati*; nisi si quis malit *adigi potestatem*: sic in Sallustio, in Pandectis. 'adigi iusjurandum,' pro *adjici iusjurandum*, reponi debere alii suaserunt, membranæ mihi persuaserunt. *Stewech.* Ms. *servire servitium* Plautine. *Sciopp. in Symb.* Modius, *aliorumque adjici potestati*. Colv. *Servire servitium* Florent. et Fulvii liber. Vulgo *subire* s. Vide Indicem. *Addici potestati* recte Florent. et Bas. 2. Aldus et Rom. *adjici*. *Stewech.* *adigi p.* inepte. Vide Indicem. *Elmenh.* Primo *servire servitium* e Fulv. Cod. cui accedit Voss. recepit Elm. et seqq. phrasi notissima. Vulc. et Wow. dederunt *subire servitium* e Vulc. Msto. In Edd. prioribus tantum *servire*. Dein *inpotem* primus editorum addidit Vulc. quam vocem agnoscunt Mss. O. præter Bened. scilicet in eo legas *servire servitium* ipsum; at in Florent. *servire, servorum inpotem ipsum*: ut conjicere possis olim fuisse *servire*. *Servitiorum inpo-*

tēm ipsum, i. e. non valentem regere *servitia*, i. e. servos: nam sic *servitia* adhibet Noster cum aliis sæpissime. Sed facile adquiesco vulgari jam scripturæ. Mox *addici*, quod bene coniecit Modius, confirmatur a Mss. Florent. Voss. Bened. et bene jam Vule. ceterique expresserunt: quare miror, a Pricæo adhuc monitum, mendam hic esse, et vulgo *adjici* legi ad Met. l. III. p. 162. De hoc verbo *addicere* dixi ad Metam. v. Ind. Stewech. ex priorum Edd. scriptura *adjici* conjecerat *adigi*. Frustra, ut vidimus. Modius etiam divinabat *scrivere ipsum*, aliorumque ad. Oud.

PAG. 617 *Atque iis jam tum a puero imbutus*] Sic Florent. et Edd. Elm. Scriv. Flor. Bene omnino. Cic. Tusc. Quæst. v. 22. 'homini præsertim docto a puero.' in Vatin. cap. 10. 'quod ipse ad imperatorias laudes a puero videlicet spectaras.' Noster de Mundo in f. 'a tenero se ei dedit.' Ælian. XIII. 9. ἐκ παιδὸς πεπαιδευμένοι. *Idem.*

Electis ex animo] Explicat Flor. 'amplexus ex animo.' In Bened. *exsectis*. Ampliandum. *Idem.*

Via graderetur] Primum lege, *viam graderetur*: qua phrasi 'vivere vitam' alia multa olim efferebant. De cetero, nescio an 'persuadebo verum esse aut saltem vero admodum simile, et esse quodammodo in tempore lectum: quasi dicat commode reperiuntur virum, quem Plato requirebat perfecte sapientem. Stewech.

PAG. 618 *Pertinere res suas ad Imm. D.*] Vide Cicer. Tuscul. lib. I. *Elmenh.*

Diem mortis] Operæ pretium, cui opera est, in Phædone hanc in rem multa præclare disserentem audire Socratem, jamjam moriturum. Colv.

Propitius nec invit] Quid si *promptus*? Sciopp. in Symb. Maximus Tyrius Disput. I. pag. 13. ἤξει σοι γῆρας ὀδηγοῦν ἐκεῖ, καὶ θάνατος, ὃν ὁ μὲν δειλὸς ὀδύρεται καὶ προσιόντα δέδιεν ὁ δὲ

ἐραστὴς τοῦ θεοῦ ἐκδέχεται ἄσμενος, καὶ προσιόντος θαρσεῖ. *Elmenh.*

Vinculis liberata corp.] Definit enim mortem τὴν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγὴν. Colv. Cic. lib. I. Tusc. Quæst. 'Nos vero, si quid tale acciderit, ut a Deo denunciatum videatur, ut exeamus e vita læti, et agentes gratias pareamus, emittique nos e custodia, et levare vinculis arbitremur.' Vide notas ad Arnobii lib. II. *Elmenh.*

PAG. 619 *Animam corporis cons. sep.*] Phædone: οὐκοῦν ὅλως δοκεῖ σοι ἡ τοῦ τοιοῦτου πραγματεία οὐ περὶ τὸ σῶμα εἶναι, ἀλλὰ, καθόσον δύναται, ἀφεστάναι αὐτοῦ, πρὸς δὲ τὴν ψυχὴν τετράφθαι; Alia in eodem illo opere, quæ inde huc translata a Nostro videntur. Sed omnia exscribere, nec otium nobis nec voluntas. Colv. Quoniam (ut ait Porphyrius apud Augustin. de Tempore, Serm. 143.) 'ærumnosum ergastulum est animæ.' Plato Phædone: Οὐκοῦν δοκεῖ ὅλως σοι ἡ τοῦ τοιοῦτου πραγματεία οὐ περὶ τὸ σῶμα εἶναι, ἀλλὰ, καθόσον δύναται, ἀφεστάναι αὐτοῦ, πρὸς δὲ τὴν ψυχὴν τετράφθαι; ἐμοὶ γε. Ἄρ' οὖν πρῶτον μὲν ἐν τοῖς τοιοῦτοις δηλὸς ἔστιν ὁ φιλόσοφος ἀπολύων ὅτι μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς τοῦ σώματος κοινωνίας διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων; φαίνεται. *Elmenh.*

Ideo existimandum, philosophiam esse] Florent. Ideo existimandam p. e. Tzetzes Chiliad. x. hist. 343. Φιλοσοφία μὲν ψευδής, ἡ λόγοις ὀγκουμένη. Ὅντως φιλοσοφία δὲ τῶν μοναστῶν τῶν ὄντως. Αὕτη θανάτου μάθησις, καὶ νέκρωσις σαρκίου, καὶ γνῶσις δὲ τῶν ἀληθῶς καὶ ὄντως ὄντων. Καὶ τοῦ θεοῦ ὁμοίωσις, ὡς δυνατὸν ἀνθρώποις, καὶ τῆς σοφίας καὶ θεοῦ καθέστηκεν φιλία. Τέχνη τεχνῶν, καὶ ἐπιστήμη τῶν ἐπιστημῶν τε. Alcinous de doctrina Plat. Cic. Tusc. Quæst. lib. I. *Idem.*

Etsi sint] Edd. Vule. pr. Wow. sunt: sed *etsi* æque cum subjunctivo ac indicativo construi vidimus ad Cæsar. lib. VI. B. G. c. 40. De re

ipsa vide Cicer. de Off. quoque lib. i. c. 17. *Oud.*

Inter solos b. &c.] De quo ubertim in Lyside. *Colv.*

PAG. 620 *Emolumenta virt.]* Si philosophorum scholæ patientur, scribam, *molimenta virtutis.* Sisenna iv. Hist. 'magno cum molimento ac perpetuo sono procedunt.' *Steuwech.* Otiose. *Oud.*

Carissimis orbatus affectibus] Olim editi codices, *clarissimis affectibus.* Illa bona lectio e postrema est editione. Affectus, id est, liberi. Vulcinius Gallicanus Avidio Cassio: 'Nec tamen Antonius graviter est iratus, nec in ejus liberos aut affectus sæviit.' Jul. Capitolinus M. Anton. 'Et Antoninus quidem non est satis motus defectione Cassii, nec in ejus affectus sæviit.' Paullinus ad Militem: 'Ideo nec affectus, nec patriam, nec honores, nec divitias Deo præferre.' *Colv.*

Interdicitur adflictatio] Vide de hac verbî *interdico* constructione ad Cæsar. B. G. lib. vi. c. 44. Hinc Ovid. Met. lib. x. 336. 'Spes interdictæ, discedite.' *Oud.*

Neque sui gratia] Ita exprimi curavit tacite Floridus: atqui unice vere, certe quod ad sensum, ut ego quidem opinor. Nam ut reflectere debent illa 'obitî causa' ad præcedentia 'propter eum, qui est emortuus;' sic hæc debent respondere τοῖς 'aut sua gratia.' Patet etiam e seqq. 'ut qui in se,' dicitque virum sapientem non dolere, quod amittat aliquem carissimum: quia in se reponit omnia; nec indigere virtute potest ob absentiam alicujus. *Idem.*

PAG. 621 *Sap. quippe pedissequum]* Ambrosius de Abraham lib. i. cap. 2. 'Inter septem sapientum dicta celebratur ἔπον θεῶ. *Elmenh.*

PAG. 622 *Cum corpus relinquit, &c.]* Plato Phædone fol. 62. Οὐκοῦν, ἦδ' ὅς, καὶ σὺ ἂν τῶν σαντοῦ κτημάτων εἴτι αὐτὸ ἐαυτὸ ἀποκτινύοι, μὴ σημήναντός σου

ὅτι βούλει αὐτὸ τεθνάναι χαλεπαίνοις ἂν αὐτῷ, καὶ εἴτινα ἔχοις τιμωρίαν, τιμωροῖο ἂν; Πάνν. γ', ἔφη. Ἴσως τοίνυν ταύτην οὐκ ἄλογον, μὴ πρότερον αὐτὸν ἀποκτινύοιαι δεῖν, πρὶν ἀνάγκην τινὰ ὁ θεὸς ἐπιπέμψῃ, ὥσπερ καὶ τὴν νῦν ἡμῖν παροῦσαν. Cicero lib. i. Tusc. Quæst. 'Vetat enim dominans ille in nobis Deus, in-jussu hinc nos suo demigrare. Cum vero causam justam Deus ipse dederit, ut tunc Socrati, nunc Catoni, sæpe multis: næ ille mediusfidius vir sapiens lætus ex his tenebris in lucem illam excesserit; nec tamen illa vincula carceris ruperit; leges enim vetant.' Plotinus Ennead. i. lib. ix: περὶ ἑξαγωγῆς. Et Macrobi. in Somn. Scip. i. 13. docte. Apud Paganos autem nemini licebat sibi inferre violentas manus sine magistratus venia, ut ex Xiphilino et Sopatro Illustrissimus et, dum vitam agebat, nobis amicissimus Jos. Justus Scaliger ad Eusebium erudite observat. Adde locis inibi prolatis Libanium in Moroso, fol. 301. et Val. Max. ii. 6. Si igitur quispiam non probata causa magistratibus, vita se privasset, inhumatus abjiciebatur. Seneca l. viii. controv. 4. 'Homicida insepultus abjiciatur. Facinus indignum, si inveniantur manus, quæ sepeliunt eum, quem occidere suæ.' Festus: 'Carnificis loco habebatur, qui se vulnerasset, ut moreretur.' Ea propter et manum, qua facinus peregerat, separatim a corpore sepeliebant. Æschines contra Ctesiphontem fol. 467. καὶ γὰρ ἂν εἴη δεῖνδον, ὃ Ἀθηναῖοι, εἰ τὰ μὲν ξύλα καὶ τοὺς λίθους, καὶ τὸν σίδηρον τὰ ἄφωνα καὶ ἀγνώμονα ἐάν τιν' ἐμπεσόντα ἀποκτείνῃ ὑπερορίζομεν καὶ ἐάν τις αὐτὸν διαχρήσῃται τὴν χεῖρα τὴν τοῦτο πράξασαν, χωρὶς τοῦ σώματος θάπτομεν. Atqui apud Christianos αὐτοχειρία summe nefaria semper habita, ut patet ex Lactantio lib. iii. cap. 18. Salviano l. vi. de gubernatione Dei. Concil. Bracharensi cap. 10. Burchardo decret. lib. xix. cap. 30. et D:

Augustino de Civitate Dei l. i. c. 22. 23. 24. 25. 26. et in Johannem tractatu 60. apud Hebræos similiter, si quis interficeret seipsum, intuitu propriæ personæ, (scilicet ut mortem turpiorem evaderet,) non item, si propter injuriam divini honoris (ne vituperium exerceatur in corpore redundans ad divinam majestatem) id fieret, sicuti notat Nicolaus Lyranus in gloss. ad lib. i. Reg. cap. ult. l. ii. cap. 17. l. iii. cap. 16. l. ii. Maccab. cap. 10. et xiv. lib. Judic. cap. 17. Sic Beatus Hieronymus in Jonam l. i. fol. 136. Ed. Plantin. in persecutione ubi castitas periclitatur, permittit hominibus, ut propria manu vitam sibi adimant, cujus tamen sententiam omnino improbat Joan. Sarsberiensis l. ii. de Nugis Curialium cap. 26. 'Ego evenire posse non arbitror, ut cujuscunque difficultatis articulo liceat propria auctoritate homini sibi mortem inferre, nec etiam ubi castitas periclitatur, licet hunc casum videatur excipere Doctor ille Doctorum, cui in sacrario literarum vix audeo quemquam comparare. Hæc mors omnino desperatorum est, et eorum, qui licet corpore vivant, jam mentis morte præmortui, animo vivere desierunt.' Stoici quidem constanter asseverant, sapientem sumere mortem posse, quandocunque ipsi fuerit libitum; sed eos pereleganter refutat Clariss. et nunquam sine laude nominandus Justus Lipsius, quem l. iii. cap. 23. Manuduct. ad Philos. Stoicam curæ pretium erit inspicere. *Elmenh.*

Accersire tamen eum mortem non debere] Phædone : ἴσως τοίνυν ταύτην οὐκ ἔλογον, μὴ πρότερον αὐτὸν ἀποκτινύναι δεῖν, πρὶν ἀνάγκην τινὰ ὁ Θεὸς ἐπιτεμῆ. *Colv.* *Arcescere* exhibent Mss. Voss. Bened. In Ed. Vulc. sec. *accersere*: vulgari errore. Sed Florent. Fulv. et Edd. reliquæ *accersire* pro *arcessire*: uti Leid. pr. et Huls. in Solino c. 16. 'mortem accersiunt': vitiose pro *ar-*

cessunt. c. 52. 'vita repletos incensis rogis mortem arcessere:' ibi etiam 2. Mss. *arcessire*. Late de hac quarta conjugatione egi ad Cæsar. l. i. B. G. c. 31. lib. v. c. 10. 'alios arcessiri jubet.' Atqui τὸ σibi post *arcessire* primi addidere Wow. et Vulc. Ed. sec. ut est in Fulv. Florent. Bened. Sed abest etiam a Voss. nec opus est. Vide ad Met. l. i. p. 10. b. Dein pro *non debere* in Florent. Bened. Voss. exaratur *ejus*, et, pro *anteactæ vitæ* in Bened. *actæ vitæ*, Voss. *actæ vi vitæ*. Forsan turbata hic sunt multa, et *esse* e superiori vel inferiori versu huc revocandum ac scribendum *arcessire tamen vi* (vel *vi tamen*) *mortem*, non *ejus esse*. Oud.

PAG. 623 *Reg. alii citeriores*] Vide, si probe emendarim, in quibus sunt *regentes alii, alii citeriores*. Voces totas etsi geminandas, semel tantum librariorum describere solitos, longo usu et Pompeio Festo observante didici, quod hominibus quibusdam scio non persuaderi, qui ipsi neque sua mihi omnia adhuc probare potuerunt. *Stew.* *Alii citeriores*. Ita lib. vulgati. Ms. *deteriores*: quod fortasse recipiendum. *Wower.* *Wower.* ex Mss. *deteriores*, bene. *Elmenh.* *Reg. alii, alii deter.* Sic vulgo: nam *Stew.* semel *alii* hic intrudendum esse, persuasit ita *Elmenhorstio*, ut sine ulla admonitione id in textum receperit, et post eum reliqui. Sed abest omnino a Mss. O. et Edd. prioribus; et recte, licet etiam Lipsius margini adleverit *alii alii* esse legendum, ut scio sæpe fieri. At in hisce quoque semel vox *alii* satis intelligenda per se solet omitti. Vide omnino ad Met. l. iv. p. 268. a. quare eam rejeci. Contra in Voss. et Bened. ne semel quidem *alii* occurrit. Dein Edd. ante Vulcan. habent *citeriores*: sed ille in utraque Ed. exhibuit *ceteriores*, quod confirmatum Mss. Florent. Voss. Bened. Vulc. inquirendum quid sit. Sensus requirit eos, qui reguntur, et regenti-

bus minores. An a *ceteri* comparat. *ceteriores*? Certe non placet istud *deteriores*, intrusum e Ms. Fulvii ab Elmenh. Nam nemo bonus, nedum Plato, dixerit, ceteros cives regentibus esse *deteriores*. Oud. Verum est *citeriores*, i. e. minores, inferiores, ut est *citra* sæpe pro *infra*. V. Burm. ad Quinctil. Decl. ccxcix. pag. 577. J. B.

PAG. 624 *Ceteris janua non reclusa*] Ut I. III. Met. p. 212. 'arcula reclusa, horreo recluso,' &c. Mss. Fulv. Florent. *reclusis*. Voss, etiam et Bened. c. *non reclusis janua*. Ut *recludi* ipse homo dicatur pro *excludi*, *secludi*, seorsum haberi. Pro *cavea emissio* occurrit apud Stat. lib. II. Silv. 4. 32. de Psittaco: 'quo tu, melior dilecte, recluso Nunquam solus eras.' Sed doctiss. Markland. ait 'cavea recluditur, non psittacus, nisi cultro chirurgico:' legitque *relicto*. Oud.

His advertitur utilis, &c.] Τιμαιο: 'Ὅτι κοινὰ τὰ τῶν γάμων καὶ τὰ τῶν παίδων πᾶσιν ἀπάντων ἐτίθεμεν, μηχανώμενοι ὅπως μηδέis ποτε τὸ γεγενημένον αὐτῷ, ἰδίᾳ γινώσαιοτο, νομίσωσι δὲ πάντες πάντας αὐτοῖς ὁμογενεῖς· ἀδελφὰς μὲν καὶ ἀδελφοὺς, ὅσοιπερ ἂν τῆς προπούσης ἐντὸς ἡλικίας γίνωνται· τοὺς δ' ἐμπροσθεν καὶ ἄνωθεν γονέας τε καὶ γονέων προγόνους· τοὺς δὲ εἰς τὸ κάτωθεν, ἐκγόβους τὲ καὶ παῖδας ἐκγόνων. Colv.

PAG. 625 *Dicis causa*] Quod edd. habent *ditis causa*, id operarum somnolentiæ acceptum feramus oportet. Genuina enim lectura *dicis causa*. Varro v. de L. L. 'et nihil,' inquit, 'inerat, cui imperaret et dicis causa fiebant quædam: neque item facta, neque item semper.' Similis formula 'dicis ergo,' 'Dicis gratia:' quas reperi apud Charis. lib. I. et usi Jcti nostri Ulpianus in lib. I. de SC. Sullano et Caius lib. IV. commodati. Stewech. Vulg. *ditis causa*. Emendavit hunc locum ante nos amicissimus Th. Canterus ad lib. IV. Arnobii. Glossæ antiquæ: 'Dicis gratia, Νόμον χάριν,

ὡς παρὰ Γαίῳ τῷ νομικῷ.' Forte intelligit locum Cui in lib. IV. commodati. Colv. Arnob. adv. gentes lib. III. fol. 64. 'Honoris et dicis causa vos species Diis accomodavisse mortalium.' Lib. IV. fol. 75. 'An ita ut assolet, dicis causa.' Quæ loca viri docti inepte mutant. Vetus sane hæc formula est, sæpe in anthoribus ignoratione antiquitatis a librariis corrupta: ut observant Lælius Bisciola Subsecivar. lib. VIII. cap. 12. Antonius Augustinus lib. II. Emendat. Petrus Victorinus Var. Lect. lib. VIII. c. 24. Brissonius de Verb. Signif. lib. IV. et Didacus Coverruvias Episcopus Segobiensis in Variis Resolutionibus. Elmenh. Adde quæ laudantur ad Nep. Att. cap. 8. § 5. et in Ind. Inepte Edd. ante Colv. *ditis*: et Bened. *judicis*. Oud.

PAG. 626 *Conventusque multitudinum*] Edd. Scriv. Flor. *multitudinem*: ut 'multitudo conventus' dicatur per Hypallagen, (de qua alibi,) pro cætu multitudinis. Sed hic contra Mss. O. Noster de Mundo p. 745. 'populorum conventibus.' Quærendum tamen an alibi *multitudines* in plurali occurrat. *Idem*.

Quare et dites, &c.] Lib. VI. de Legibus: Τοῖνον φῶμεν, ὅτι ἀγαθὸν πατέρων φύντι τοὺς παρὰ τοῖς ἐμφροσιν εὐδόξους γάμους γαμεῖν οἱ σοφοὶ παραινοῖεν ἂν, καὶ μὴ φεύγειν τὸν τῶν πενήτων, μηδὲ τὸν τῶν πλουσίων διώκειν διαφερόντως, ἀλλ' ἐὰν τᾷλλὰ ἰσάξη, τὸν ὑποδεέστερον ἀεὶ τιμῶντα, εἰς τὴν κοινωνίαν ξυνιέναι· τῇ τε γὰρ πόλει ξυμφορὸν ἂν εἴη ταύτη, τῆς τε ξυνιοῦσαις ἐστίαις, τὸ γὰρ ὁμιλὸν καὶ ξυμμέτρον ἀκράτον μυρίῳ διαφέρει πρὸς ἀρετὴν, &c. Eadem sententia in his versibus Plautinis, Aulularia: 'Nam, meo quidem animo, si idem faciant ceteri, Opulentiores pauperiorum filias Ut indotatas ducant uxores domum: Et multo fiat civitas concordior, Et invidia nos minore utamur, quam utimur.' Colv.

PAG. 627 *Ulcunque parentes censue-*

runt] Sic editum ab Elmenh. et seqq. In Edd. vett. Vulc. Wow. est *ubicumque civitatis parentes censuerint*. Sed Mss. Florent. Voss. Vulc. Bened. *utcumque parentes nec ita sexus esse stratus* (Lindenbr. Exc. *Aratus*. Vulc. *Jus*) *censuerint civitatis*. Consulendus Plauto. Videtur mihi legendum *p. nec uti magistratus censuerint civitatis*: nam in his ab observatione prioris Reip. desciscit; de qua pag. 624. &c. egerat: ubi hæc ad magistratus referebat. Non ergo hanc scripturam mera Sibyllæ folia esse patet, ut putabat Elm. Oud. Contextum reliqui ut est in Edd. Elm. et seqq. In iis, quæ plura offerunt Mss, agnoscere sibi videtur Cl. Lennepius fragmenta glossematis adscripti ab eo, qui supra tradita p. 625. Ed. Flor. de magistratuum circa liberos utriusque sexus cura meminisset. *J. B.*

Constare rationem] Ita libb. manu exarati. Vulgo *constare nationem*. Quin potius legerim, *his debere constare gubernationem*. Wower. Potiores debent *rationem* posse dare omnium actorum suorum; et puniri, si male egerint. Quare recte se habet *rationem*, quod est in Fulv. Leid. Bened. et Edd. ante Vulcan. qui cum Florent. e suo Cod. edidit *rationem*. Statim Vulc. Voss. *potest pot.* Oud.

PAG. 628 *Quatuor culpabilium viro- rum*] Vide Politicum, sive, Περὶ βασι-

λέτας. Colv.

PAG. 629 *Simili legum conjuratione adoptatus*] Scriptus: *s. l. conjuratione adoptatum imperium invaserit*. Fallor aut Appuleius scripserat, *simili legum conturbatione adopt. imp. i.* Wow. Fulvius *adoptatum* recte. Elmenh. Expone, *conjuratione adversus leges*, alias non video quis possit elici sensus. Florid. Ut 'injuria populi' pro 'in populum,' et similia innumera. At tunc *adoptatus* non habet quo referatur. Persona debet addi: et tum *conjunctio* summi pro *conjunctis* foret durissimum. Frustra etiam Wower. coniecit *conturbatione*. Pejus e Ms. Fulv. Elm. Scriv. Flor. edunt *adoptatum*. At quid, quæso, significat *adoptatum conjuratione legum invadere imperium*? Non capio. Egrege vero emendavit ad marginem Lipsius *simili illegum conjuratione adoptatus*, i. e. adscitus a sui similibus qui, ut ille, *leges contumacia ruperunt* et simul conjurarunt. Glossæ: 'Illex, ἄνομος.' Plaut. Pers. III. 3. 4. 'In jure illex labes populi.' *Adoptatus*, quasi in idem collegium: quod sæpe *cooptari* vocant Latini scriptores. Sic in Florid. n. xv. 'A magistris adoptatus.' Si quid hic mutandum, potius e Ms. Bened. scribendum, *adoptatus in imperium invaserit*. Vide ad Met. lib. I. p. 348. a. 'sororis invadunt animum:' ubi alii *in soris inv.* an. Oud.

DE DOGMATE PLATONIS LIB. III.

DE PHILOSOPHIA RATIONALI

SIVE

ΠΕΡΙ 'ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ sive de syllogismo categorico] Partem hujus libelli vulgavit ante annos 80. Joannes Sichardus in opere cui index, *Disciplinarum liberalium orbis*, &c. [An. 1508.] ubi etiam ei solummodo titulum dat, *de Syllogismo Categorico*. Nos duplicem posuimus, quorum prior ex Isidori et scripti exemplaris fide est: posterior omitti debuisset etiam non videtur. Nam sic in Ms. *Incipiunt Periermenia Apuleii et ad calcem Periermenia Apuleii expliciunt, in quibus continentur categorici syllogismi*. Isidorus: 'Has formulas Categoricorum Syllogismorum qui plene nosse desiderat, librum legat qui inscribitur ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΙΑΣ Apuleii.' Sed et Jo. Picus Mirandula in Epistolis ad Hermolaum Barbarum, scribit in manus suas incidisse Apuleii fragmentum de Interpretatione. Opus, inquit, eruditum, et quod Apuleii plane esse cognoscas: post quærit, num alibi integrius exstare ipse sciat. Ceterum exemplar scriptum quo a Clarissimo doctissimoque viro Francisco Nansio usi sumus, vetus sane satis fuit, at non ex omni parte emendatissimum. Sed simile, etiam Apuleio adscriptum, exstare scimus Lutetiae Parisiorum apud humanissimum eruditissimumque virum Nicolaum Fabrum consiliarium Regium, e quo fortassis corrigi hic quædam possent, quæ corrupta nunquam esse pati debemus. Sed nos id quod in manu nostra fuit præstitimus. A Sichardo libelli hujus

partem olim editam idem Nansius indicavit, e cujus exemplari omnes variantes lectiones, bonas malas, ad marginem libri sui quam diligentissime et fidelissime annotarat. Sed et ipsam Sichardianam editionem postea nobiscum quam benignissime communicavit. Colv. Hunc librum nec Codex Rom. nec Aldus, nec Florentinae, nec Leidenses Membranae continent, unde factum est, ut pauca saltem in ea sint emendata. Meminit ejus sub Apuleii nomine Isidorus Hispalensis lib. II. Orig. cap. 28. et Carolus Magnus de non adorandis Imaginibus l. IV. *Elmenh. De Philos. Rationali* l. III. sive Περὶ 'Ερμηνείας. Libelli hujus titulum sic cum Elm. et Scriv. concepi; partim quod initio statim Auctor dicat, 'et, de qua nunc dicere proposui, Rationalem;' partim quod eo titulo citetur a Carolo Magno l. IV. de Non Ador. Imag. c. 23. et rectius ab Isidoro sive Cassiodoro de Dialectica, ut bene jam monuit Colv. Hinc patet, alterum, quem insuper addunt *de Syllogismo Categorico* falsum esse. Saltem debuerant scribere *de Syllogismis*: ut recte in fine Ms. Nansiani et Biblioth. Leidensis legitur, sic: *Periermenia Apuleii expliciunt, in quibus continentur Categorici Syllogismi*. Vide Heum. Pœcil. t. II. l. I. p. 6. &c. Male igitur hunc titulum *de Syllogismo Categ.* præpositum a J. Sichardo, retinuerunt viri docti, sed ego exsulare hinc jussi. Ceterum Imp. Carolum vere

exhibuisse titulum libri ut in Mss. reperiebat, patet e Mss. Nansii Leid. ac Petavian. in quibus *Incipiunt Periermenia Apuleii*. Corruptissimum autem hunc librum, qui multis locis ex Aristotele et Cassiodoro emendari debet, nos modo transcursum perlegimus, variasque lectiones annotavimus. Optime vero de illo meruit Floridus, plurima loca e Mss. duobus Ecclesiæ Carnotensis emendans. Sed singula tamen recenseamus. *Oud.*

PAG. 631 *Usitata nove * **] Deest hic *proferre*, aut simile aliud, ut in describendo etiam Nansius observat, et plerasque correctiones ad marginem annotarat. Eadem sententia Philostratus ad Aspasiam: *Σαφῶς ἐρμηνεύσομεν καὶ ἔξω ἐντελείας, ἣν τῶν νοηθέντων τὰ μὲν κοινὰ καὶνῶς, τὰ δὲ καὶνὰ κοινῶς φράζωμεν.* Quem locum indicavit nobis vir eruditissimus Bonaventura Vulcanius, concivis meus. *Colv.* Colvium seqq. Editores secuti sunt. *Oud.*

PAG. 633 *Quod dedicant aliquid de quop.*] Id est, adfirmant, adserunt; ut etiam notarat Nansius: nam Dicere est dicere, nuntiare, indicare. Lucilius apud Nonium, quem simul emendem, Satyr. l. xxx. 'Sic ubi ad aures Fama tuam pugnam claram alata dicasset.' Hinc dedicare *ἀνθητικῶς*, id est, valde quid dicere, adseverare. Festus: 'Dedicare autem proprie est dicendo deferre.' Vide Marcellum: apud quem sic legendus etiam versus Attii Alphesibæa: 'At verior, cum te esse Alcmaeonis fratrem factis dedicat.' Lucretius sæpius hoc verbo hac notione usus est. De quo doctissimi Gifanii nostri consulendus Index. Huic contrarium, Abdicare. *Colv.*

PAG. 637 *Cæterum univ. utravis*] Hunc locum facta Appuleii mentione laudat Carolus Magnus lib. iv. de non adorandis Imaginibus. *Elmenh.*

PAG. 646 *In prima formula*] Quæ hic de formulis Categoricorum Syllo-

gismorum ut vulgariter, non secundum Apuleium, loquar, traduntur, verbatim pleraque lib. II. Originum solemnī sibi more transcripsit Isidorus: quem moneo hinc sæpius emendari adhuc debere. Perro Syllogismos Categoricos vocat Noster Prædicativi generis conclusiones. Isidorus: 'Formulæ Categoricorum, id est, Prædicativorum Syllogismorum sunt tres.' Desumpta etiam hinc nonnulla videri possint, ætas id patiat, a Marciano Capella lib. VIII. de Nupt. Philol. et Merc. ubi de Dialectica: et ab Aur. Cassiodoro in Dialecticæ compendio, quod ipsius nomine circumfertur, in quo etiam quædam hinc corrigenda. *Colv. Elmenh.*

Qui conducit] Id est, qui colligit. Isidorus. *Colv.*

PAG. 650 *Octavus modus*] Tres formulæ primi Modi hic omitti, nempe Quintus, Sextus, Septimus: qui tamen ab Isidoro ponuntur. Unde certe nec dum integrum hunc libellum ad manus nostras pervenisse videmus et dolemus. *Idem.*

CORNELII MARTINI,

*Antwerpii, Professoris publici in
incluta Julia,*

ANIMADVERSIONES IN APULEII LIB.
περὶ ἐρμηνείας,

AD GEVERHARTUM ELMENHORSTIUM.

Vir Clarissime, amice honorande, in Libello isto Apuleii, cum multa sint, quæ ille rectius, aut certe studiosæ juventuti commodius tradere poterat, nihil tu, homo in hisce literis exercitatissimus, ignoras. Agit non tantum de enuntiationibus; sed quoque de Syllogismorum doctrina. Et in priori quidem parte Aristotelem plerumque sequitur, nisi quod alienbi textus hiare videatur, vitio videlicet temporum, quæ multa eximia nostræ ætati inviderunt. Pagellas tuas scio, me libro cuidam inclusisse, qui in quotidiano mihi usu erat, ne mihi vel memoriæ meæ exciderent, nec

tamen minus quis liber fuerit, non memini, non etiamsi diligentissime plerosque explicarim, tamen fugitivas illas invenire potui, itaque quodnam illud fuerit exemplar, ignoro, et num in eo totus hic libellus, an vero ejus pars tantum descripta fuerit, scire non possum. Colvii editionem, quæ Lugduni Batavorum ex officina Plantiniana a Raphelengio An. 1588. edita est, ego habeo: in ejus notis invenio totam illam, quæ est de syllogismo doctrinam ab eo primum editam fuisse, quæ a prioribus editionibus absit: non tamen dubito quin totus libellus in pagellis fuerit, cum editio mea tot jam annos habeat. Itaque, ut dixi, agit de enunciatione et syllogismo, accuratius multo in priore quam in posteriore parte versatus: et miror hominī philosophum in enunciationum doctrina placuisse, non itidem in doctrina syllogismorum, in qua ille profecto juventutem valde turbat. Neque hoc quoque minus miror quid Martianum Capellam et Isidorum impellere potuerit, ut Apuleium præ Aristotele sequi decreverint, cum tota illa syllogismorum constructio valde sit violenta. Nolo in omnia hic inquirere, sed quædam tantum ostendam in hisce de quibus loquor syllogisminis. In primo modo formulæ (ut nos loquimur figuræ) primæ hic illi syllogismus est

Omne justum honestum

Omne honestum bonum

Omne igitur justum bonum.

Atqui si naturam et Aristotelem secutus fuisset, quam secundo loco collocat, primo ponere debuit. Ita enim dictum de omni ut logici loquuntur actu in syllogismo fuisset, et omnes termini suo quisque loco hoc modo:

Omne honestum bonum

Omne justum est honestum

Omne justum est bonum.

Hæc est naturalis terminorum dispositio, hic legitimus medii situs,

quia, cum medius terminus continetur in majore et minor in medio, necessum quoque erit minorem contineri in majore; ut nullus tam sit puer, qui vim consecutionis vel naturaliter non videat, cum alteram illam nisi per hanc ostendatur, assequi nemo possit. Si itaque enunciationes sic recte collocasset, habuisset cum Aristotele primum modum primæ figuræ, quem in scholis appellant BARBARA: hoc primum.

Deinde quod propter conclusionis conversionem novum nobis modum fabricat, quem deinde quintum facit, mihi quidem valde ridiculum est; non enim propter terminorum illam dispositionem, sed quia conclusio ita converti debeat, quod antea docuerat in libello de enunciatione, ille modus valere potest: ut quoque illi syllogismo alio sit opus, si consequentiam suam probare nitatur, cum tamen videri velit concludere in figurarum omnium perfectissima, quæ est prima Aristotelis. Galenus istiusmodi syllogismos etiam viderat, et propriam illis figuram constituerat, quam quartam esse volebat; sed eam confutavit Averroës, et Zabarella quoque pulcherrimo Libello de quarta syllogismorum figura illam refellit. Itaque rectius Apuleius noster Aristotelem, quem eum legisse video, quatuor modos in prima hac sive formula, ut ille, sive ut nos loquimur, figura tantum collocantem retinisset. Sed ea dispositione, quam illi lux naturæ ostenderat, imo quoque imperarat, atque hic est primus cum quinto scriptoris nostri modus.

Jam et alter transpositis propositionibus est secundus Aristotelis in prima figura, quem in scholis vocamus CELARENT.

Sic Apuleius:

Omne justum honestum

Nullum honestum turpe

Nullum igitur justum turpe.

Ita autem Aristoteles:

Nullum honestum turpe

Omne justum est honestum

Nullum igitur justum turpe.

Evidens est in hoc syllogismo dictum de Nullo. Cum enim turpe de omni honesto removeatur, justum autem sub honesto contineatur, removeatur quoque turpe de omni justo. Hæc altera rationis nostræ estacula in syllogismis negativis, quam propositionum non commoda positione perturbat ille Platonius. Sed etiam hic denuo convertit conclusionem, atque ita nobis sextum modum fabricat, pari quo supra fundamento.

Tertius primæ figuræ modus apud Aristotelem erat quem in scholis vocant DARI, pro quo nobis hoc exemplum adfert,

Quoddam justum honestum

Omne honestum utile

Ergo quoddam justum utile.

Quam ille minori loco ponit esto major, et fiat major illius minor, hunc habebimus syllogismum :

Omne honestum utile

Quoddam justum est honestum

Ergo quoddam justum est utile.

Verus est syllogismus et recte positus. Etiam hic reflexim infert, et septimum modum cudit, pari enim reliquis absurditate ; non enim in prima illi sunt figura, sed, quod tentavit Galenus, si Syllogismi essent, alia illis sedes sive alia figura assignanda foret.

Quartus modus erat FERIO, literæ ostendunt majorem debere universalem negantem, minorem particularem aientem esse, ille utramque loco movit et talem dat, qui particularem habeat majorem et negantem minorem, quod utrumque si ad leges Aristotelis emendaveris, vitiosum est ; talis sit Apuleii syllogismus :

Quoddam justum est honestum

Nullum honestum turpe

Quod igitur justum non est turpe.

Aristotelis est :

Nullum honestum turpe

Quoddam justum est honestum

Ergo quoddam justum non est turpe.

Duos octavum vero et nonum, quos hinc colligit, rectius concludemus, si naturam secuti fuerimus : octavus est Apuleio :

Nullum turpe honestum

Omne honestum justum

Quoddam igitur justum non est turpe.

Natura ita concluderet :

Nullum honestum turpe

Quoddam justum est honestum

Ergo quoddam justum non est turpe.

Et in nono ita Apuleius :

Nullum turpe honestum

Quoddam honestum justum

Ergo quoddam justum non est turpe.

Natura sic :

Nullum honestum turpe

Quoddam justum est honestum

Ergo quoddam justum non est turpe.

Atqui hæc est prima ejus figura. Hi illi novem sunt modi, in quibus nihil naturaliter, sed omnia coacte concludit : et sunt quæ sequuntur ejusdem monetæ. Itaque ne molestus sim, manum tollo ; unica admonitione juventuti succurrere potes, si illos monueris, ut Aristotelem hic potius quam hunc Auctorem sequantur ducem. Vale vir nobilissime et clarissime. Deum veneror, ut tibi tuisque, mihi meisque omnibus hunc novum annum felicem esse velit. Helmstadio An. 1621. 14. Januarii.

Vester

CORNELIUS MARTINUS.

Antwerp.

LIBER DE MUNDO.

ARISTOTÈLES mundum suum Alexandro illi Magno dicavit: Appuleius suum, Faustino. Quod ideo dico, ut Lectorem simul moneam, Appuleium non ex professo Aristotelis interpretationem agere, neque semper singula ipsius verba minutatim consecrari, sed quædam addere, quædam demere, et paraphrastice interdum sententiam exprimere, atque adeo ex Aristotele et Theophrasto peculiarem quemdam ac proprium sibi fæctum formare. Quod vero Appuleii in vertendis Græcorum scriptis consilium fuerit, ipsemet Apologia prima optime declarat, ubi de multijugis Aristotelis voluminibus agens, ita ait: 'quæ tanta cura conquisita si honestum et gloriosum fuit illis scribere, cur turpe sit nobis experiri? præsertim cum ordinatim et cohibilius eadem Græce et Latine adnitar conscribere, et in omnibus aut omissa anquirere, aut defecta supplere?' et postea eadem Apologia: 'Ne ego reprehendar,' inquit, 'qui res paucissimis cognitæ Græce, Latine propriis et elegantibus vocabulis conscribo.' Alibi etiam testatur, se Aristotelis libros περὶ ἀνατομῶν 'et explorare studio, et augere.' De Latinis etiam scriptis suis, ipse ita: 'In quibus,' inquit, 'animadvertes; cum in eis cognitu rara, tum nomina etiam Romanis inusitata et in hodiernum, quod sciam, infecta: ea tamen nomina labore meo et studio ita de Græcis provenire, ut tamen Latina moneta percussa sint.' Quæ omnia faciunt, ut ad utriusque linguæ tam Græcæ quam Latinæ proprietatem cognoscendam et consequendam, maximo usui accuratam hujus libelli Appuleiani lectionem et cum Aristotele

collationem esse posse censeam: quod quidem plenius mea, uti spero, opera intelligetur, quantumvis illum non nemo inscite multa vertisse ἀπισταρχικῶς plane clamitet. *Vulc.*

DE MUNDO] Sic hic liber, &c. [Vid. Not. Delph.] . . . proponi debeat. Abjudicant autem docti quidam viri hoc scriptum ab Aristotele, inter quos etiam nomen suum profitetur, qui in his literis familiam ducit Clariss. et amicissimus noster Heinsius, cui ut libens in omnibus cesserim, ita hac in re consensum accommodare non possum. Facit id ut faciam Johannis Grammatici Philoponi (a Patribus Sextæ Synodi Act. II. fol. 168. ed. Roman. propter quasdam incommodas opiniones in sacris rebus ματαιόπονος appellatur) autoritas, qui laudato Aristotele, ipsissima verba adducit, quæ etiam nunc in hoc de mundo libello leguntur. Sed locum ipsum apponam ex lib. de mundi æternitate contra Proclum I. VII. argum. 6. fol. 79. 81. ἀρχαῖος γὰρ τις λόγος καὶ πατριός ἐστι πᾶσιν ἀνθρώποις, ὥς φησὶν Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ τοῦ κόσμου λόγῳ, ὥς ἐκ θεοῦ πάντα, καὶ διὰ θεοῦ ἡμῖν συνέστηκε, καὶ οὐδεμία φύσις ἐστὶν αὐτῇ καθ' ἑαυτὴν αὐτάρκης ἐρημωθεῖσα τῆς ἐκ τούτου σωτηρίας. Sic Philoponus ex Aristotele, quæ eadem mox post sub ejusdem auctoris nomine citantur, et non aliter in Aristotele de mundo comparent. Et hæc obiter de titulo et autore hujus libri. Nunc ad incepti operis ordinem, i. e. ipsum Appuleium revertamur. *Elmenh.* In Mss. meis incipit hic liber sine titulo. Ante Colv. vulgo edebatur *Cosmographia sive de Mundo ad Faustinum.* Ald. et Junt. post. ad-

dunt *filium* ex-libro scil. de Philos. Mor. Alii addunt *liber unus*. De *Cosmographia* citat Boecatus lib. 1. Gen. Deor. c. 5. ut habent quidam Msstorum tituli. Sed recte de *Mundo* August. iv. de Civ. Dei 2. ut bene animadvertit Elmenh. Sic *περὶ κόσμου* inscripsit, quem, non tamen sine magnis erroribus, frustra eum defendente Vulcanio, Noster paraphrastice expressit, Aristoteles, sive quicumque istius libelli auctor. Vid. D. Heius. dissert. de eo, inter Orationes p. 533. &c. sunt qui ex Appuleio putent Græcum et primo Arabicum factum. V. Nunnes. Misc. Obs. v. 7. p. 166. Huët. credit esse Posidonii *Elementa Meteorologica*, de Interpret. p. 199. Ceterum usque ad *Mundus omnis* est justa præfatio ad Faustinum; quare aliis characteribus eam exprimendam curavimus. *Oud.* Librum *περὶ κόσμου* Aristoteli abjudicandum censuerunt bene multi. Sed in utramque sententiam variis argumentis ab innumeris viris doctis disputatum est. V. Fabricii Bibl. Gr. l. iii. c. 5. § 13. et ibi Harles. Henmannus ibid. Appuleium verum esse libri auctorem credit, Græcum vero textum esse versionem. Sed idem paullo post Aristotelicum quemdam libri *περὶ κόσμου* auctorem facit. J. B.

Expultrixque vitiorum] Leid. *excultrixque* v. inepte. Dicit Philosophiam primum errores et vitia expellere, ut virtutem deinde inserat. Cicero lib. v. Tusc. Quæst. fol. 123. 'O vitæ Philosophia dux, o Virtutis indagatrix, expultrixque vitiorum! quid non modo nos, sed omnino vita hominum sine te esse potuisset? Tu urbes peperisti, tu dissipatos homines in societatem vitæ convocasti, tu eos inter se primo domiciliis, deinde conjugis, tum literarum et vocum communione iunxisti: tu inventrix legum, tu magistra morum, et disciplinæ fuisti.' Vide Isidor. Hispal. lib. 11. Orig. c. 24. Senecam lib. 1. Nat. Quæst. Py-

thagoram apud Stobæum serm. 80. *Elmenh.* Mss. Vulc. Voss. uterque, Bened. *excultrixque*: uti etiam Codd. nonnulli apud Ciceron. l. ab Elmenh. cit. unde hæc videtur desumissee Auctor. Vide ibi Davis. Alias cogitare posses, scriptum olim fuisse *exculcatrrixque*, vel sensu expellendi, vel indagandi: nam *exculcatores* sequiore ævo dicti sunt hostium exploratores. Adi ad Veget. lib. 11. c. 15. in Obs. Misc. vol. viii. t. 11. p. 242. Vide etiam infra h. l. *Oud.*

PAG. 705 *Condiscere ac decere*] Ita melius, quam ut quædam Edd. *conducere ac decere*. Nam Aristot. de *Mundo*: ἀλλὰ καὶ συγγενεστάτην ἑαυτῇ καὶ μάλιστα πρέπουσαν ἐνόμισεν εἶναι τὴν ἐκείνων μάθησιν. Ad quæ Noster respexit: qui sæpius verbatim e libello illo multa transtulit elegantissimis et significantissimis verbis; ita ut nobis esse possit, cum Græca Latinis reddere institutum, unicum et optimum, ad quod orationem nostram formemus et effingamus, exemplar. *Colv.* Non assentior Colvio qui hanc lectionem probat præ illa, quam alia habent exemplaria, *Conducere et decere*: quæ verba explicant optime illud, *συγγενεστάτην ἑαυτῇ καὶ μάλιστα πρέπουσαν μάθησιν*, id est, cognitionem. Nam de docendo hic verbum nullum, sed de discendo. Confirmat hanc lectionem Codex Ms. optimæ notæ. *Vulc.* *Res et ejusmodi opera*. Ms. cod. *artes et ejusmodi operam*: rectissime: *operam* enim vocat laborem qui huic *μαθήσει* sive investigationi impenditur. *Idem.* *Et congruere*. Hæc et quæ sequuntur ad finem periodi usque, putarim glossema merum esse, explicationemque præcedentium verborum atque ita hæc margini adscripta fuisse, cum nota aliqua quæ significaret, *id est*: proque ea nota positam esse a scielo aliquo conjunctionem *et*, quæ cum iis quæ sequuntur in contextum irrepsit. Quid enim aliud est *congruere*, quam quod antea dixit *decere*:

quid aliud curam, quam quod antea dixit operam? Idem. Et ejusmodi curam talibus studiis et moribus congruere. Hæc verba male expunxit Vulcanius. Elmenh. Alii condiscere ac decere tam bonas res, et ejusmodi opera cum ingenuitate suæ professionis credidit, et congruere istiusmodi curam talibus studiis et moribus. Inepte prorsus Aldina et Florentina Edd. *conducere ac decere tam bonas artes et ejusmodi operam cum ingenuitate professioni suæ convenientem, et congruere, &c.* Melior est quorundam vett. Codd. scriptura *sed conducere ac decere tam bonas res et ejusmodi operam ingenuitati suæ professionis credidit.* Neque sic tamen examissim recta est, scribendumque: *sed conducere ac decere artes et ejusmodi operam ingenuitati suæ professionis credidit:* quod in quibusdam exemplaribus Mss. est et convenit rectissime cum Græcis. Sequentia verba et congruere istiusmodi curam talibus studiis et moribus recte expunxit Vulcanius, quamvis conamine eo apud nonnullos male audiat: videntur enim vel ex prioribus corrupta esse, vel exscriptoris glossema. Verbum *decet* hic dandi casui jungi videmus, quod Latina consuetudine accusativum exigit. Sed Hellenismus est Latinis tamen etiam non infrequens. Ter. Ad. III. Sc. ult. 'Hæc primum ut fiant, deos quæso, ut vobis decet:' et IV. Sc. 8. 'Imo hercle ita nobis decet:' ubi sic Donatus: 'Antiqui si addebant statim verbum *facere*, nos *decet facere*, dicebant: si non addebant, nobis *decet*, dicebant.' Locutus eodem modo Sallust. 'locum editiorem quam victoribus decebat.' Et: 'decet principi orbis terrarum populo et tanto regi' apud Liv. xxxiv. Similiter in Ms. Lucretio ex lib. I. 'Consimili ratione herbis quoque sæpe decebat:' ubi tamen τὸ *herbas*, quemadmodum in editis est, retinendum propter τὸ *latices*, quod sequitur. Anon. f. Tollius in Ed. Scriver. *Sed conduc. ac*

dec. t. bon. art. et congr. ist. cur. tal. st. et mor. cum ingen. prof. suæ cred. Phrasis hæc non videtur omnino sana. Sensum tamen elicui quam potui optimum: neque enim habeo unde emendem. Florid. O pauperem hominem, qui non habuerit aut non consuluerit Mss. et Edd. vett. Ex his enim locus hic misere vexatus et ab editoribus interpolatus sanitatem facile reparare potest. Quod nunc editur, ab Elmenhorstio temere profectum est, qui dum accusat Vulcanium, quod male expungat (in Ed. tert. scilicet, et de quo egerat Vulc. Ed. pr.) et *ist. curam, &c.* longe pejus tacite omittit et *ejusmodi operam*; totumque etiam verborum ordinem invertit, ut mox videbimus. Wower. edidit hoc modo *sed c. ac d. t. b. a. et ej. operam cum ing. prof. s. et ist. curam t. st. et m. congr. credidit.* Multo melius: abijt tamen a Mss. Mire quoque hunc locum interpolavit Ed. Junt. post. sic *sed conduc. ac dec. t. b. a. et ej. operam cum ingen. professioni suæ convenientem, et congruere ist. c. t. st. et m. sine verbo credidit.* Edd. aliæ et Colv. edunt *sed condiscere ac docere tam bonas res et ejusmodi opera cum ingenuitate prof. s. credidit, et congr. ist. curam t. st. ac mor.* quem ordinem servant etiam Mss. At illi cum Aldo, Junt. post. Bas. sec. Vulc. et seqq. bene dant *conducere ac decere.* Nam errant hic Colv. et Vulc. quippe Auctor paraphrastice, ut solet, Aristotelis sensum inverso ordine exponit ἀλλὰ καὶ συγγενεστὰ τὴν ἐαυτῇ, hoc est, congruere, καὶ μάλιστα πρέπουσαν, i. e. *conducere ac decere, ἐνόμισεν εἶναι τὴν ἐκείνων μάθησιν.* Dein artes et operam etiam primus exhibuit Aldus, estque in Mss. meis Omnibus: quare bene saltem τὸ *artes* restituit Vulc. Verum quid erit cum *ingenuitate*? Hic hæret menda. Legendum enim cum G. J. Vossio (nisi potius videatur emendatio Scaligeri, quas multas et in his hanc a Vossio se accepisse in Add:

testatur Elmenh.) e Ms. suo, quem a filio ejus Isaaco collatum nominare soleo. Voss. primum, sic: sed conduc. ac decere t. b. artes, et ej. operum vel opera ingenuitati prof. suæ credidit, et ist. curam congr. t. st. ac moribus: sensu clarissimo ac facillimo. Decere dativo junctum fraudi fuit librariis et editoribus; unde etiam ac decere caret Bened. et pro eo in Voss. sec. est *accidere*. At vide Vossium de Constr. c. 35. et Comment. ad Gell. lib. ix. c. 15. 'ætati ejus decebat.' Lib. xxiii. ff. de Legatis 'Decet tantæ majestati.' Oud.

N. *cum homines Mundum ejusque penetr. ad. non poss.*] Vett. edd. nam cum Mundi pen. homines ad. non poss. inter quas tamen Aldina, Nam cum Mund. ejusq. pen. corpore adire non posset. Quam scripturam poscere videtur Aristoteles: ἐπειδὴ γὰρ οὐχ οἶόν τε ἦν τῷ σώματι εἰς τὸν οὐράνιον ἀφίκεσθαι τόπον, καὶ τὴν γῆν ἐκλιπόντα, τὸν οὐράνιον ἐκείνον, &c. quæ digna conferri cum hoc loco. Non enim omnia istinc describere propositum est nobis: sed ea dumtaxat quæ vel ad veriolem hic lectionem adfirmandam, vel dubiam confirmandam facere visa sunt. Eleganter opponuntur hic autem Corpus et animus. Colv. Ovid. lib. xv. Met. 'Mente Deos adiit, et quæ natura negavit Visibus humanis, oculis ea pectoris hausit.' Elmenh.

Animo peregrinari ausi s. &c.] Philo de migratione Abrahami: ὃ θαυμάσιοι τοσοῦτον αἰφνίδιον ἀρθέντες ἀπὸ γῆς εἰς ὕψος ἐπινήχασθε, καὶ τὸν ἀέρα ὑπερκύψαντες αἰθεροβατεῖτε. Vide Notas ad Minutium Felicem. Idem.

Cogitationibus viderant] Bas. 1. cognitionibus vid. Sed Aristoteles: καὶ τὰ πλεῖστον ἀλλήλων ἀφεςπῶτα τοῖς τόποις, τῇ διανοίᾳ συνεφρόνησε. Colv. Lib. i. de habit. doct. Platonis: 'Quæ substantiam non habent corpoream, cogitationibus ea videri.' Elmenh.

Volucrique] Cogitationam pernecitas volneri curriculo intimaret nos

Delph, et Var. Clus.

immensitati ejus. De volucris cæli curriculo ne γὰρ quidem in Aristotele, nec etiam locum hic habet. Ceterum pro ἐπαιρώθη sive transmisit Vossius Nostri respectu conjecit ἐπτερώθη sive alis invectus est. Oud. Vel ἐπαερώθη, ut scriptum video in marg. exemplaris, quod ex Bibliotheca Vossiana in Leidensem devenit, in quo etiam huic Nostri loco adscriptum est *volucris undique*. J. B.

De quo origo ejus est] Virg. Æn. vi. fol. 714. 'Igneus est ollis vigor, et cælestis origo.' Ad quem locum vide quæ Ludovicus de la Cerda observat, et præterea Lipsii Physiologiæ Stoicæ lib. iii. discept. 8. Elmenh.

PAG. 706 Mania urbis] Ms. cod. meus legit *Amænia*, et quidem meo judicio rectissime: ut sint Amænia, quæ Græcis ἀκταί, quæ ipse Appul. p. 390. lin. 26. periphrastice vocat *Sinuosis inflexum littoribus terram*: et Servius illud Virgilii Æn. v. 'At procul in sola secretæ Troades acta' ita interpretatur: Acta nomen substantivum, significat secreta et amœna locorum.' Et Glossarium vetus: 'Amænia, αἱ ἀκταί.' et Glossarium Græco-latinum: Ἀκτῆ, Ora, scilicet maritima. Ex quibus liquet, quam probi sint interpretes, qui passim dum in Græcis authoribus occurrit nomen ἀκτῆς, littus vertunt, citra ullam adjectionem. Amænia periphrastice describit Seneca Nat. Quæst. lib. vi. cap. 1. cum ait: 'mareque ex aperto conductum amœno sinu cingit.' Vulc.

Olympi sacra] Malim legere, *Acra*, id est Fastigia. de quibus ita Strabo lib. xii. Ἔστι τοίνυν Ὀλυμπος κύκλω μὲν οὐ συνοικούμενος, ἐν δὲ τοῖς ὕψεσι δρυμὸς ἐξαισίους ἔχων, καὶ ληστήρια δυναμένους ἐκτρέφειν τόπους εὐερκεῖς, ἐν οἷς καὶ τύραννοι συνίστανται, οἱ δυνάμενοι συμμείναι πολλὸν χρόνον, et de Cleone ibi commemorat, qui erat τῶν ληστήριων ἡγεμὼν, et primum Antonium juvit, deinde Cæsarem, multo honore

Apul.

9 D

ab utroque affectus. Capitolum etiam vocatur, quod Græcis ἄκρα, quod esset κορυφή τῆς πόλεως. *Vulc.* Vulcanii conjecturam recepere Elm. et Florid. In Mss. et Edd. ceteris *Olympi sacra*: quod multo elegantius. Magis enim proprium Olympo est Epitheton *sacra*, quam *acra*, quod nescio, an Latine alibi occurrat. Licet enim *magnus* et *summus*, quia *nubibus* dicitur *excelsior*, passim audiat; plurimi tamen montes habent altissimum verticem. Pauciores vero sunt tam *sacri*, quam *Olympus*, qui *sedes Deorum* vocatur ab Homero, aliisque poetis. Hinc etiam Scholiast. Il. A. vs. 353. Ὀλύμπος ὅρος Μακεδονίας ἱερὸν, οἰκητήριον τῶν θεῶν, sic enim malim distinguere. Vulgo jungunt ἱερὸν οἰκητήριον. *Oud.* Forte *aëria*, si conjecturæ locus esset: sed omnino probum *sacra*, bono et plano sensu, quod jam postliminio redeat. *J. B.*

Ossæ ardua] Maximus Tyrius serm. 2. ἡ ὥσσα ἐπιτιθεῖσα τῷ Ὀλύμπῳ. *Elmenh.*

PAG. 707 *Ultra Deorum domus e.*] Id est, supra aërem. Vide Achillem Statium in Arati Phænomena fol. 84. *Elmenh.* Mox Voss, sec. *cælum vocamus*. *Oud.*

Corporibus onustum] Ed. Vic. *honustum*, ut placebat quoque Freinshemio ad Flor. Ind. v. *honèrare*, distinguenti scilicet cum Servio ad Æneid. I. 293. inter *honustus* ab *honore*, et *onustus* sive *oncratus*, sed prave. *Onustus* dicitur is, qui gravatur rebus, quas habet, sive bonis et laudabilibus, sive malis et turpibus. *Idem.*

PAG. 708 *Discretio quædam profecta*] Hæc lectio e Vulcanii Codice proflexit, sive linea recta, ducta per mediam sphæram. εὐθείαν vocat Aristot. Verum Mss. reliqui et Edd. vett. habent *directio*, quod revocari debet, sive *directa* linea, axis et divisor mundi. Alioquin his idem dicit. Vox est architectis propria. In eadem re *dimensio* Hygin. Astron.

c. 3. 'Rectæ lineæ perducuntur, quæ dimensio a compluribus Axis est appellata.' Dein *profecto* Voss, sec. *profecti* Bened. *Idem.*

Determinator] Ita Mss. O. cum Edd. Junt. post. *Vulc.* ac seqq. In reliquis edebatur *discriminator*; quod non displiceret, si Mss. addicerent. Passim 'discrimen,' 'discriminare,' 'discernere,' dicitur de limitibus, regionem vel quidquid aliud dividentibus et separantibus. At frequens in Mss. varietas. V. Heins. ad Claudian. lib. I. in Ruf. vs. 175. 'Odrysiiis Asiam determinat oris.' Eadem confusio mox: 'Luna altitudinis æthereæ principia determinans:' ubi Edd. eadem *discriminans*. *Idem.*

PAG. 709 *Circulorum*] Mutila, meo iudicio, oratio: addendum enim *medius*, ut respondeat τῷ μέσῳ, quod est apud Aristotelem: ac tametsi id verisimili conjectura constare possit: malim tamen pro *circulorum* legere *circumlator*, hoc est, ut veteres Grammatici exponunt, περιφορέριος, quod aptissimum est signifero Epitheton, vel potius συνώνυμον, quid enim aliud est *Circumlator*, quam qui signa circumfert, hoc est, Signifer? quem Aristot. vocat ζωφόρον κύκλον, alii ζωδιακόν. Glossæ vetères: 'Signifer, ζωδιακός, Σημειοφόρος. Idem enim sunt ζώδια quod σημεία, quæ Græci poetæ τέλρεα vocant, παρὰ τὸ εἶρειν, id est, ἀγγέλλειν τὰ μέλλοντα, quod futura pronuncient. *Vulc.* Fulv. Ursinus de conjectura legit, *quam circum ambit Sign.* Ego minimum a literarum ductu devians malim, *quam in circum ambit Sign.* In circum, pro ad instar circuli, quam Appuleane dicatur, sciunt omnes, nisi qui Appuleium nesciunt. *Sciopp. in Symb.* Flor. *quam circulorum a. s.* Wower. *quam circulo ambit s.* Fulvius *quam circum ambit signifer.* *Vulc.* *quam circumlator a. s.* Ald. et Rom. *q. circulorum a. s.* Scioppius *quam in circum ambit signifer.* Ego legendum

puto, quam cingulo ambit signifer. Vide Isidorum Hispal. Orig. lib. III. cap. 65. Plinium Nat. Hist. lib. I. cap. 4. Censorinum de Die Nat. cap. 8. Eustathium in Hexaëm. Basil. Hom. I. Elmenh. Forte transponendus locus partim labitur circularum inerranti regione quam orbis ambit. Burm. Pro quam Edd. Vic. Junt. pr. Bas. pr. quem, ut ad orbem referas; sed nil muta. Dein Mss. O. et Edd. vett. constanter præbent *circularum*, unde Vulc. emendavit et edidit *circumlator*; sed in margine libri sui *circulariter*. Non male Sciopp. in *circulum*. Pro lectione Ursini *circumambit*, rectius videtur fore *circulo circumambit*, verum sequitur *circumdatum*: unde, ut etiam aliquid adferam, posses reponere *circulatim* vel potius *circuli vicem*, i. e. instar circuli: ut Noster sæpissime. V. Ind. Not. Aristot. ὦν μέσος ὁ ζωοφόρος καλούμενος κύκλος. Is. Voss. conjecit *q. circum loro ambit s. Oud. Circulo suo dedi ex verissima, ni fallor, conjectura V. Cl. Lennepii. J. B.*

Illius orbis, qui Inerrabilis dic.] Sic bene Aristoteles: ὑπὸ τῆς τῶν ἀπλανῶν σφαῖρας περιειληφθαι. Colv.

PAG. 710 Phænonis] Firmicus Astron. lib. II. cap. 2. 'Qui a nobis Saturnus dicitur, est Ægyptiis φαίνων.' Achilles Statius in Arati Phænomena p. 89. Elmenh.

Phaëthontis] Sic lego ex Flor. et Rom. in quibus est Phetontis. Isidorus de natura rerum c. 3. 'Quintum a stella Jovis, quam Phaëthonta dicunt.' Achilles Statius fol. 98. περὶ τῶν ὀνομάτων τῶν πλανήτων. Τὰ ὀνόματα τῶν πλανήτων διαφόρως ἐκλήθησαν, καὶ περὶ τοῦ χρόνου ἐκάστου διαφωνία πολλὴ γέγονε πολλοῖς. Αἰγυπτίοις γὰρ καὶ Ἑλληνισι τοῦ Κρόνου ὁ ἀστήρ καίτοι ἀμαυρότατος ὦν φαίνων λέγεται. ἀλλὰ παρ' Ἑλληνισι μὲν κατὰ τὸ εὐφημον λέγεται οὕτω. Παρὰ δὲ Αἰγυπτίοις Νεμέσεως ἀστήρ. Δεύτερος ὁ τοῦ Διὸς καθ' Ἑλλήνας φαίθων κατὰ δὲ Αἰγυπτίους

Ὅσιριδος ἀστήρ. Τρίτος ὁ τοῦ Ἀρεως παρὰ μὲν Ἑλλήσι Πυρρόεις· παρὰ δὲ Αἰγυπτίοις Ἡρακλέους ἀστήρ. Τέταρτος ὁ τοῦ Ἑρμοῦ· δεδόσθω γὰρ νῦν τέταρτον αὐτὸν εἶναι· εἴρηται γὰρ, ὅτι διαφωνία πολλὴ περὶ τῶν ἀστέρων τούτων ἐστὶν Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης, καὶ Ἡλίου. ὁ τοίνυν τοῦ Ἑρμοῦ ἀστήρ καλεῖται παρὰ μὲν Ἑλλήσι στίλβων, παρὰ δὲ Αἰγυπτίοις Ἀπόλλωνος ἀστήρ. Πέμπτος ὁ τῆς Ἀφροδίτης παρὰ μὲν Ἑλλήσιν Ἐωσφόρος. Elmenh.

Stilbon] Plato Epinomide fol. 987. Chalcidius p. 176. Idem.

Phosphorus] Isidorus de natura rerum cap. 3. Idem.

Vivacitates ignium] Ἐκζωπυρήσεις. Ignis animatus. Infra: 'Ignesque illi virtutis Dei vivacitate flammantur.' Plaut. Anlularia Sc. Nunc defæcato, &c. 'Næ causæ quid quod te quisquam quæritet. Nam si ignis vivet, tu extingueret extempulo.' Lucetius lib. I. p. 33. 'vivant labentes ætheris ignes.' Lib. III. p. 145. 'Quod cupido adfixum cordi vivescit ut ignis.' Idem.

Post eam vero pars est] Hoc est, post Lunam statim sequitur pars Mundi Elementaris. Si vero legamus, ut Codex meus Ms. habet, *Post eam vero partem*, sententia pendet, nisi post sequentia illa verba, *quæ sancti ætheris finibus cōvæctetur*, adjiciamus hæc, *natura elementaris existit*: plane ex mente Aristotelis, qui hoc aperte statuit: incorruptibili naturæ Ætheris proximam esse naturam passioni alterationique obnoxiam: hoc est, Elementarem: cujus quidem naturæ Elementaris summum ætherique maxime vicinum locum occupat τὸ θερμὸν καὶ ξηρὸν, ὃ λέγομεν πῦρ, ut Aristotelis verbis Meteor. lib. I. cap. 4. utar; hoc est, calidum et siccum, quod vocamus ignem. Naturam itaque igneam sive φλογώδη rectius id appellaverimus, quam Ignem . . . Veritus itaque Appuleius id quod Ætheri proximum est, Ignem ap-

pellare, Partem vocavit, Mundi scilicet. *Vulc. Natura immutabilis regio et mortalis.* Movit hic locus nonnullis difficultatem, legentibus τὸ *natura* nominandi casu; atque ita statuentibus periodi notam post *immutabilis*: cumque in nonnullis Edd. pro *regio* legatur *origo*, sequentem dictionem et mutandam censent in *ei*: atque ita legunt *Origo ei mortalis.* Hoc sensu: Naturam immutabilem, hoc est, ætheriam, originem suam habere a mortali natura: respectu nimirum ejus quod paulo ante dixit Ap. divinas et immortales vivacitates ignium cœlestium a Luna pasci: quod tamen; ut est adjectum ab Appuleio, ita est præter mentem Aristotelis. Ego in verbis Appuleii nihil desidero, neque quicquam mutandum censeo. Sententia enim est planissima: Elementaris scilicet regionis supremam partem igneam, dispescere ac disterninare regionem suam naturam immutabilem a mortali ac pæne terrena. Naturam enim illam Ætheri substratam φαρτὴν καὶ ἐπικερπον vocat Arist. ob varias passionis alterationesque quibus est obnoxia, ut supra Æthera στοιχεῖον ἕτερον τῶν τεσσάρων, ἀκέρατον τε καὶ θεῖον. ubi τὸ ἀκέρατον Appuleius vertit inviolabile: hic τὸ ἐπικερπον, mortale, sive σαθρόν. *Vulc. Cujus mensu appensuque distincta est natura immutabilis regio.* Cod. scriptus: *post eam vero partem . . . cujus mensa appensaque distincta est natura.* Scribe: *naturæ mutabilis regio.* Nemo hanc emendationem veram negabit, nisi qui Græca verba, unde hæc translata, non inspexit. μετὰ δὲ τὴν αἰθέριον καὶ θεῖαν φύσιν, ἥντινα τεταγμένην ἀποφαίνομεν, συνεχὴς ἐστὶν ἢ δι' ὕλων παθητὴ τε καὶ τρεπτὴ φαρτὴ τε καὶ ἐπικερπος. *Wower.* Excerpt. Batav. c. mensu p. *distincta est naturæ m.* Lego: c. m. a. q. *distincta et n. æris. Origo ei mortalis.* Elmenh. *Cujus mensu appensuque distincta est naturæ mutabilis regio, et*

mortalis, ac jam pæne terrena. Hoc est, 'cujus spatio, quod suspensum est in medio Æthere, continetur pars illa Naturæ, quæ mutabilis est et mortalis, ac jam pæne terrena.' nempe regio elementaris, quæ sola secundum Aristotelem corruptibilis est et mutabilis. Mitto varias hujus loci lectiones, huic, ut meliori, inhæreo, et certe magis cum Aristotelico textu congruit. *Florid.* Emendatio est Wowerii vel Scaligeri. At Edd. cunctæ habent *immutabilis* et pleræque *natura.* Vulcanii lectio omnino quadrat Aristotelis menti: unde patet Lipsii conjecturam esse falsissimam *natura immutabilis.* *Origo ei mortalis;* quia in Edd. Rom. et Bas. pr. est *origo*: et pejor etiam Elmenhorstii. Inter æthera et regionem mortalem statuunt Arist. et App. aliam insuper partem, quæ est etiam *immutabilis.* Sine dubio pejus hic est corruptus Auctor. Recenseamus ergo Mss. lectionem; ac primo *post ea* habent uterque Voss. et Bened. et partem Florent. Fulv. Bened. *Vulc. uterque Voss. Dein mensa pensaque (appensaque Fulv. pñsaque Bened.) distinctum est et natura immutabilis r.* iisdem est in Codd. Ex solo Voss. pr. enotatur *naturæ mut.* Quare si non vere, at certe vero proxime lego *Post eam vero partem q. s. æ. f. c. cujus mensa adpensaque (forsan tamen non damnandum pensaque) distinximus, est et natura immutabilis regio, et mortalis.* vel, si vis, *naturæ immutabilis r.* Res eodem reddit. Scriptum erat *distinctimus*; hinc natus est error. Sensus est: Post æthera, cujus dimensiones et adpensiones ostendimus (per stellarum scil. orbes) est etiam regio, quæ natura immutabilis est, et alia, quæ natura est mortalis. Sic clare Aristot. Μετὰ δὲ τὴν αἰθέριον καὶ θεῖαν φύσιν, ἥντινα τεταγμένην ἀποφαίνομεν, ἐτι δὲ ἀτρεπτὸν τε καὶ ἀνετεροῖωτον, i. e. natura inmutabile, &c. συνεχὴς ἐστὶν ἢ παθη-

τή τε καὶ τρεπτῇ, &c. unde simul adparet, male a Vulcanio tentatam esse vocem Aristotelis τεταγμένην in τεταμένην. Oud.

PAG. 711 Ejaculari] Lege se ejaculari. Elmenh. Quod expressit Scriv. Nos cum Mss. Voss. sec. Bened. Vulc. ejusque Ed. sec. rescripsimus se jaculari. Sed utrumque sæpissime occurrit. Ovid. Met. lib. vii. 260. de sanguine: 'seque ejaculatus in altum Emicat, et longe terebrata prosilit aura.' Lucan. lib. ii. 155. de homine: 'hic se præcipiti jaculatus pondere.' Solin. pag. 17. 'se in profunda præcipitatem jaculata.' Flor. lib. i. cap. 14. § 4. 'in confer-tissima se hostium tela jaculatus:' ubi vide Græv. et Duker. ac Bentl. ad Manil. v. 598. 'semet jaculata profundo.' cf. et Plin. viii. 27. Oud.

Cometas] Vide Isidor. Orig. l. iii. c. 70. Elmenh.

Docydas] Flor. et Leid. Cydas: male. Achilles Statius: περὶ δὲ κομήτων καὶ δοκίδων ἐπραγματεύσαντο πολλοί, ὥσπερ καὶ Δημήτριος. εἰσὶ δὲ οὐκ ἐν οὐρανῷ ἀλλὰ ἐν τῷ ἀέρι. οἱ μὲν οὖν κάτω τὸ φῶς ἔχοντες, καὶ τὰς μαρμαρυγὰς κάτω νενοῦσας καλοῦνται κομήται. Οἱ δὲ ἄνω τὸ φῶς νενεκὸς ἔχοντες καλοῦνται λαμπάδες, ὅποτε δὲ ἐπίμηκες ἔχουσι τὸ φῶς, καλοῦνται δοκίδες. ὅποτε δὲ ἱκματῶδες φῶς ὁρᾶται, καλεῖται ἱρίς. ὅταν δὲ περὶ τὸν ἥλιον ἢ κύκλος ἐνίοτε καὶ δύο καὶ τρεῖς γίνονται. Idem.

Luce vestitur] Sic emendavi et male vulgari arbitratus sum, luce vescitur. Virgilius: 'Lætior hic campos æther et lumine vestit Purpureo: solemque suum, sua sidera norunt.' Arnobius lib. i. 'Siderum Sol princeps cujus omnia luce vestiuntur atque animantur.' Tertullianus: 'Æqualitas enim circumfusi aëris pari luce vestiens angulos.' Aristotelica e quibus hic totus locus: 'Ἐξῆς δὲ ταύτης ὁ ἄλλρ ὑποκέχυται, ψοφῶδης ὢν καὶ παγετῶδης τὴν φύσιν, ὑπὸ δὲ κινήσεως λαμπόμενος ἅμα καὶ διακαιόμενος, λαμπρότερός τε γίνε-

ται καὶ ἀλεινός. Colv. Lucret. lib. i. 'Quam subito soleat Sol ortus tempore tali Convestire sua perfundens omnia luce.' Arnob. l. i. 'Nunquid ipse siderum Sol princeps, cujus omnia luce vestiuntur, atque animantur calore.' Sic enim istum locum interpungo. Scholiastes Horatii Vetus, in Carmine seculari 'Calore Solis animantur semina.' Lactant. lib. i. cap. 12. 'Sine Solis igneo calore neque nasci quicquam, neque augeri potest.' Elmenh. Mss. O. consentiunt. Ante Colv. edebatur vescitur. Sic contra 'vestire umbra.' Oud.

PAG. 712 Sapiens genus homo] Noster Afer adv. Gentes l. i. e contra 'brutum genus' appellat homines. et l. ii. 'homo animal cæcum, et ipsum se nesciens.' Elmenh. Male Bened. caret τῷ genus, (v. supra ad lib. i. de Dogm. Plat. p. 588. Flor.) quod est accusat. κατὰ τὸ γένος. Virg. Æn. viii. 113. 'Qui genus?' ubi vide Heins. in Solino p. 25. leg. 'hoc genus canes crescunt.' Cat. Burm. pag. 495. 'genus hoc arbos.' Oud.

Partem ej. ins. esse, partem] Salmas. ad Solin. p. 1178. partim ejus insulas, partim. Idem.

PAG. 713 Ignescunt superna] Locus corruptus. Quivis enim videre possit, discrepare inter se generibus, incensi quod præcessit, et Supernæ. Rectissime itaque Cod. meus Ms. qui post ignescunt periodi notam ponit: atque ita deinceps legit, Supernæ quapropter Dii superi sedes habent: optimo sensu. Supernæ enim vocat, τὰ ἄνω, ut etiam Infimæ, τὰ κάτω. quæ supernæ (neque enim adjiciendum est, loca) Dii Superi (ad differentiam τῶν ὑποχθονίων) sedes habent, hoc est, inhabitant. Neque est quod quenquam moveat adverbium Quapropter, non suo, ut alicui videri possit, loco positum: cum usitatius sit ab eo periodum ordiri. Familiaris enim Apuleio hic loquendi modus. Vulc. Optime, et adsentiant mei omnes præ-

ter Bened. Vulgo erat prave *superna*. Quapropter d. *superas* s. h. Lipsius margini adlevit *ignescunt superne*. Q. Sed de secundo loco τοῦ quapropter vide ad l. II. de Dogm. Plat. p. 611. Ed. Flor. Oud.

Quæ meatus] Notandum est quantum lucem, quantumque ornatum Apuleius hoc loco Aristoteli attulerit, non interpretem tantum, sed paraphrasten suo more agens. *Vulc.*

Ut nebulae quidem] Ms. cod. meus nunquam satis laudatus legit *ut nebulae quidam*, quem locum cum aliquando V. Cl. J. Lipsio collegæ et amico meo ostendissem, facile mecum, non tam scribæ quam ævi illius vitium animadvertit, quo promiscue litera B et V consonante utebantur: ut vel e Veteri illo Glossario satis constat, ubi Benenum pro Venenum, Bicani pro Vicani, Bomer pro Vomer reperies. In quo pronuntiationis vitio hodie adhuc hærent Hispani, præcipue Burgenses: apud quos interdum, non absque risu audivi sacrificum, ita hæc Servatoris nostri verba pervertem: *Qui mandoucat meam carnem et vivit meum sanghinen, bibet in æternoun*. Eodem itaque modo etiam hic scriptum est *Nebuli* pro *Nevuli*; elegantissima metaphora, a Nævis qui sunt cutis eminentiæ, quos Veteres ἀκροχορδόνas vocant: nonnulli Latine Verrucas, quas tamen veteres Græci μυρμηκία vocant. De utrisque vide Æginetam l. IV. c. 28. et Celsum l. v. c. 28. *Idem*.

PAG. 714 *Quæ frequentioribus maribus alluuntur*] Vet. cod. meus habet *molibus*. Putarim vero non incommode pro *frequentioribus* legi posse *ferventioribus* ut ferventiores motus vocet Decumanos fluctus, quibus Cyclades infestantur utpote in Ægeo mari sitæ, quod quidem, ut meus Constantinus Porphyrogenneta describit, βαρύπλουν ἐστὶ καὶ δυσπέρατον, καὶ κύματα μακρὰ καὶ ὄρεσιν ἑοικότα ἀνεγείρον τοῖς πλέουσιν, εἴτε διὰ τὸ πυκνὸν

τῶν νήσων, εἴτε καὶ διὰ τὸ ρεῦμα τοῦ πόντου τὸ καταβαίνον εἰς Ἄβυδον καὶ προσπασσόμενον ταῖς νήσοις, μετὰ μεγάλου ροιζήματος. Vel si retinemus lectionem *frequentioribus molibus*, per hoc ipsum intelligi potest τὸ πυκνὸν τῶν νήσων, ut metaphorice Insulas ipsas Moles maris vocet. Pomponii tamen Melæ locus facit, ut commodissime legi posse putem, *frequentioribus motibus*: hoc est, 'æstibus marinis.' Ita enim ille lib. III. cap. 1. 'Oceanus ingens et infinitum pelagus, et magnis æstibus concitus (ita enim motus ejus appellant):' ut videatur Motus maris appellatio antiquior et notior esse, quam Æstus. *Idem*. Lips. legit *motibus*. Ego non male crediderim legi posse, *ferventioribus maribus*. *Idem* in altera Ed. *Frequentioribus molibus alluuntur*. Ita nonnulli Mss. Vulgo, *maribus alluuntur*. Malim ex aliis libris, *quæ frequentioribus maris motibus alluuntur*. Wowerius. Voss. pr. *quas freq.* Voss. uterque *frequentatioribus*; quod notaret, eas insulas inagis ceteris frequentari incolis et advenis, si cum Vulcanio *molibus* explices de insulis ipsis, qui nunc potius intelligit τὸ πυκνὸν spissum insularum numerum. *Motibus* edidit Wow. Verum *molibus* habent Mss. O. ut edidere Vulc. Ed. sec. Elm. et seqq. Antea edebatur *maribus*. Is. Vossius conjecit *maris meatibus*. *Ferventioribus molibus* de decumanis fluctibus, quod conjecit Vulc. eo defendi possit, quod hi sæpe ποῖtis montes et moles dicuntur. Infra p. 730. 'fluctuum currentium mole.' Apud Justin. l. IV. init. pro *toto undarum onere* Heins. ad Val. Flacc. lib. I. 285. legit *tota und. mole*. Sed tamen nihil recedens a Mss. malim cum Florido capere de scopulis, quibus frequentes sunt et scatent Cyclades; nec enim frequentioribus fluctibus illæ, quam aliæ insulæ in medio mari sitæ alluuntur. Prave vero Ms. Bened. Edd. Bas. sec. Lugd. *abluuntur*:

de more. Vide me ad Frontin. l. i. c. 4. § 7. 'alterum latus mare adlueret.' Restituendum id quoque Avieno Desc. Orb. vs. 1105. 'Abluit æstus Persicus hanc:' immo vero *adluit*, ut editor Anglus jam emendavit vs. 881. 'Caspinam late terram super adluit unda:' ubi idem, ut passim, error. cf. Drak. ad Liv. xxvi. 45. *Oud.*

Per angustias oris] Aristot. στενοπόρφ στόματι sive freto Gaditano: quod itidem sic vocatur a Floro l. ii. c. 17. § 7. 'ad Gades et Oceani ora pervenit:' ubi vide Duker. et, quem laudat, Burm. ad Vellei. l. ii. c. 101. et ad Serv. in Virg. Æn. ii. 312. *Idem.*

Fretorum cervicibus procedentibus] Locus elegantissimus turpissime fœdatus. Cod. meus Ms. pro *procedentibus* legit *premitur*, id est, πιέζεται, quod idem est atque ἀναστρομούνται, id est 'artatur,' vel ut Mela ait 'in artum cogitur.' Pulcherrima vero Metaphora Fretorum cervices ἰσθμούς vocat: quod nimirum pectus hominis circa collum et cervicem in artum cogatur: ἰσθμῖον enim significat τὴν αὐχένα καὶ τράχηλον, et ut annotat Hesychius τὰ στενὰ μεταξύ δύο θαλασσῶν. Verbo autem πιέζεσθαι hac significatione utitur etiam Procopius, de Syrtibus loquens lib. περὶ κτισμάτων Ἰουστινιανού: Ταύτη, inquit, ἡ θάλασσα πεπιεσμένη, τῆς ἡπείρου ἐντὸς τὸν κόλπον ποιεῖται. Non est autem τὸ *fretorum cervicibus* conjungendum cum *premitur*, sed cum *procedentibus*, ut sit sensus: cum oræ terrarum veluti junctis fretorum cervicibus coeunt, mare premi, id est, artari; cui opponitur τὸ πλατύνεσθαι, quod Appuleius vertit 'Immensum est.' *Vulc.* Optime, et accedunt reliqui Mss. et Edd. seqq. In prioribus erat *cerv. procedentibus*. Sic Mela l. i. c. 1. 'Propontis ubi se expandit; ubi iterum pressit Thracius Bosporus.' Forasan utrumque reliquit Auctor. *Pro-*

cedit terra cum angustatur mare, in quod procurrit; ut contra *recedit* cum sinum facit. Passim ita apud Geographos, ut statim 'cedentibus terris est immensum,' ubi Bened. et Voss. inverso ordine *c. est terris inm.* Pro *idem Lips. itidem. Oud.*

Primum igitur columnis] Facit Aristoteles, ut scribam, *Primum igitur Columnas navigantibus dextrum latus duobus sinibus cingitur*: ait is enim: Πρώτον μὲν οὖν λέγεται ἐγκεκολπωσθαι ἐν δεξιᾷ εἰσπλέοντι τὰς Ἑρακλείους στήλας. *Colv. Dextros latus.* Talpa cæcior sit, qui non videat legendum esse *dextrum*: neque quicquam muto in *Columnis*: hoc est, a Columnis Herculis dextrorsum navigantibus. *Vulc. Columnis navigantibus dextrum latus*, i. e. iis, qui navigant a columnis. Si cum *Colv. Wower. et Scriver.* legas *columnas*, exponendum erit pro *præternavigantibus*. Verum obscurissima tum reddetur oratio; debet enim intelligi solum de iis, qui ex Oceano mare Mediterraneum introeunt: quare si quid mutandum est, ne hi casus Ablat. et Dat. in eodem numero occurrant, malim *naviganti*: verum ita solent aliquando, licet minus eleganter, loqui auctores. Vide Wopkens. Misc. Obs. vol. viii. p. 34. Veget. l. iii. c. 19. 'In paludibus occupatis, in campis sparsis atque securis opportunum prælium infertur.' Habent autem Edd. ante *Vulcan. dextros*, atque ita Mss. Voss. unde Schikeraudus in Epist. conjiciebat *columnas n. dextros*. Prave. *Dextro* Bened. Sed *dextrum* Mss. *Vulc. Florent. cum Lips. Vulc. et seqq. Oud.*

PAG. 715 *Sardiniense*] Σαρδώνιον. *Colv.*

PAG. 716 *Albion et Ierna*] Si Aristotelem sequamur, scribemus *Albium*: nam apud eum τὸ Ἀλβίον. Sed apud Stephanum est Ἀλβίων; apud Ptolemæum Ἀλούϊων. Iernam vero quam Noster, et Aristoteles Stephanusque Ἰέρην vocant, Ptolemæus Ἰουρνίαν,

Plinius *Hiberniam* appellant. *Cod. Ms. et Lebeone et Hidera*. Super hoc loco ἐπέχω. Sunt qui hunc librum de Mundo Aristotelis esse negent, quod Hibernia eo tempore fuerit ignota. Sed an hæc insula, quam ἰέρην hoc loco vocat Aristoteles, Ptolemæus ἰοπερρίαν, Eustathius οὐπερρίαν, eadem sit cum hac Appuleii ambigo. *Vulc.* Sic Bas. et Aldus. *Flor. Labcon et Hibernia. Leid. Lebione et Hiderne. Fulvii liber A. et Hibernia. Tzetzes Chil. viii. hist. 218. ἰοπερρία καὶ ἀλουβίων.* Enstathius in *Dionysium* p. 82. αἱ Βρετανίδες δύο νῆσοι Οὐπερρία καὶ Ἀλουτίων, ἥτοι βερρία καὶ Ἀλβίων. *Elmenh.* Sic Hegesippus seu quiscunque auctor Britanniam novi orbis appellatione cohonestat. *Scriv. Voss. sec. et Labeone.* Male, ut notum. Pro *Ierna. Ms. Vulc. Hidera.* Sed *Mss. reliqui et Edd. Vulc. sec. tert. Hibernia* verissime. Ἰέρην enim Aristoteli aliisque (v. *Ortel. Thes.*) est *Hibernia*, *Ierland*, quomodo ea insula jam audit apud Cæsar. l. v. B. G. c. 13. et *Plin. l. iv. c. 16. Oud.*

Quas supra diximus esse majores] *Cod. Ms. quas supra ea diximus esse majores.* in utroque mihi videtur redundare τὸ *esse*. Neque enim supra ulla mentio Albii aut Iernæ facta est: ut sit sensus: Sed in altera parte orbis jacent Britanniae duæ, insulae majores iis quas supra diximus, hoc est, ut Aristoteles habet, τῶν προειρημένων μείζους. *Vulc.* Corrigo ex Aristotelis verbis: iis, quas supra diximus, majores. *Idem. Albion et Ierna, quas supra diximus esse majores. Verum, &c.* Ita hæc nobis exhibuit postrema editio, quam emendatissimi libri expresse- runt; quæ tamen adeo corrupta sunt, ut ægre ea caperemus, nisi verba Græca viam ostenderent, aut ipsi mediocri quadam sagacitate præditi verum indagaremus. Nulla autem hactenus mentio incidit Albii et Iernæ insularum, quas tamen sese dixisse aliis majores hæc verba referunt.

Illa vero quæ sequuntur in Græco exemplari ita concepta: τούτων δὲ οὐκ ἐλάττους ἢ τε Ταπροβάνη καὶ ἡ Φεβδὼλ καλουμένη. Qua ratione igitur minores Taprobana et Phebol. Minus recte etiam illa constant, *multæque aliæ urbes admodum sparsæ.* De insulis enim loquitur, non de urbibus. Plane ergo absurde urbes pro insulis sparsas esse dixerit. Illa vero: *id est, hunc terrarum orbem, inducenda, ut superflua et aliena.* Interpretantur enim verba ista, *hanc nostram insulam.* Sed facilius erit, corrupta hæc et depravata convincere, quam vera proponere. Certe verisimilia me protulisse crediderim, si ita rescribendum dixero: *Albion et Ierna, iis, quas supra diximus, majores. Verum hæ Cellarum in finibus sitæ. Non minores vero ultra Indos Taprobana et Phebol, multæque aliæ nubes ad modum sparsæ hanc nostram insulam, quam maximam diximus, ornamentis suis pingunt.* Verba Græca: Ἀλβίον καὶ Ἰέρην, τῶν προϊστορημένων μείζους, ὑπὲρ τοὺς Κέλτας κείμεναι. τούτων δὲ οὐκ ἐλάττους ἢ τε Ταπροβάνη, πέραν Ἰνδῶν, λοξῇ πρὸς τὴν οἰκουμένην, καὶ ἡ Φεβδὼλ καλουμένη οὐκ ὀλίγαι δὲ μικραὶ περὶ τὰς Βρετανικὰς καὶ τὴν Ἰβηρίαν, κύκλῳ περιεστεφανῶνται τὴν οἰκουμένην ταύτην, ἣν δὲ νῆσον εἰρήκαμεν. *Iis, quas supra diximus, majores, τῶν προϊστορημένων μείζους.* Intelligit autem Trinacriam, Eubæam, Cyprum, et alias, quarum meminerat. *Nubis ad modum sparsæ.* Insulae adinstar nubium in mari sparsæ adspicientium oculis apparent. Repetit eandem orationem, quam supra protulerat: ‘Creta, Peloponesus, Lesbos, minores autem aliæ, ut nebulæ quædam per apertas Ponti sunt sparsæ regiones.’ Ita enim locus iste in omnibus fere libris conceptus, licet elegans et speciosa *Ms. lectio*, quam eo loco secuti sumus. ‘Hanc nostram insulam quam maximam diximus:’ τὴν οἰκουμένην ταύτην, ἣν δὲ νῆσον εἰρήκαμεν. Intelligit autem hæc

verba: 'Omnem hanc terrenam immensitatem Atlantici maris ambitu coërceri, insulamque hanc unam esse cum insulis suis omnibus.' *Wower. Lege diis majores.* Elmenh. Voluisse credo Elmenh. d. sive diximus iis maj. ut est in Florent. sed malim tum invertere iis majores, quas s. d. Verum bene emendarunt Vulc. et Wow. Sed ille in Ed. sec. edidit iis quas supra *Ierna* diximus majores: quod non capio. Putem tythothetarum errore, *Ierna* in textu relictum esse, quod correxerat in *Hibernia*. Oud.

Taprobana et Phebol] V. Cod. *Bromanæ atque Zoxæ*. *Zoxæ* corruptum videtur ab eo quod Aristoteles habet *λοξή*. Apud Stob. legitur *Φόβρα καὶ Εὔβοια*. Vulc. V. C. *Indros, Bromanæ et Zoxæ*: utrobique monstra vocabulorum. Id. in Ed. An. 1594. Leid. *Bromanæ et Zoxæ*. Flor. *Bromanæ atque Oxæ*. Fulvii liber B. et Ose. Forte legendum *Toprobana et Telos*. Isid. l. Orig. xiv. c. 6. 'Toprobana insula Indiæ subjacens ad Eurum. Telos insula est Indiæ ferens omni tempore folia.' Vide Tzetzen Chil. viii. Hist. 213. *Elmenh. Taprobane et Phebol* ex Aristotele quidem Aldus et seqq. edidere: at quamnam sit illa *Phebol* ad Arabicum sinum jacens, non convenit inter eruditos. Mss. etiam Appulei eam non agnoscunt. Præter jam laudatos Bened. Voss. habent *Bromanæ atque Zonæ*: quare non alienus sum a sententia Vulcanii et Salmæ. ad Solin. p. 782. existimantium, vocem *λοξή* sive *inflexa* apud Aristotelem sumtam esse ab Appuleio pro nomine proprio, ut putarit *λοξήν* etiam vocatam esse ab eo *Φεβόλ*. Ita enim Aristot. *ἦτε Ταπροβάνη πέραν Ἰνδῶν, λοξή πρὸς τὴν οἰκουμένην, καὶ ἡ Φεβόλ* (*Ψεβὰ* leg. cum Salm.) *καλουμένην*. Scriptum ergo foret ab Appuleio *Taprobane atque Loxe*. Sic certe scimus, multa urbium epitheta apud Homerum, a posterioribus Geographis sumta esse pro no-

minibus propriis. Prave profecto ex Isidoro Elm. coniecit *Telos*. Oud.

PAG. 717 *Jacet constringiturque*] Si ita legas, tunc in illis *quæ*, &c. subintelligendum eas τὸ sunt; nisi aliud quid lateat sub illo *finem*. At Ms. Bened. et Ed. Wow. habent *jacent*; ut ad *angustias* referatur, et *constringiturque* more Appulei per Polysyndeton construat: quamvis clarius locutus esset, si *que* tum τῷ *Oceani* adjecisset. Sic Arist. μέχρι θατέρου Ἰσθμοῦ, ὅς μεταξὺ κεῖται τοῦ Ἀραβικοῦ κόλπου, καὶ τῆς ἑσῶ θαλάσσης περιεχόμενος ὑπὸ τε ταύτης καὶ τοῦ πέριξ Ὠκεανοῦ. Placet tamen mihi magis τὸ *jacet* sc. Asia in latitudinem: ubi hoc verbum est proprium. Lucan. iv. 674. 'a medio confinis Syrtibus Hammon At qua lata jacet vasti plaga fervida regni:' ubi nil mutandum. Ovid. Her. Ep. xii. 28. 'Ponti qua plaga læva jacet.' Mela lib. i. c. 1. 'Porrecta in occasum (ita Ms. quoque Dorvill.) et qua sic jacet aliquanto quam ubi latissima est longior:' sic enim e Mss. leg. Vulgo *quia*. Vide Misc. Obs. vol. vii. p. 430. Claud. l. ii. in Rufin. 38. 'Omnis qua mobile Ponti Æquor et Hadriacas tellus interjacet undas:' ubi male Barthius vult *quæ*. Prave vero hic Edd. nonnullæ *jacet* legentes jungunt cum *quæ*, &c. Idem.

PAG. 718 *Usque ad ora Nili*] Μεχρὶ Νείλου στομάτων. Colv.

Ut insularum situs] Locus corruptus, cui neque a Ms. codice meo remedium: qui hoc etiam pacto legit: *ut insularum situs sunt qui eam finitimis locis comprehendunt, et sunt qui in alia divisione eas habendas putent*. Utrobique male, meo quidem judicio, hæc tres dictiones cum præcedenti periodo conjunguntur, cum potius periodus claudenda sit post *adjungunt*: deinde ita legendum: *at insularum situs, sunt qui cum finitimis locis comprehendunt; et sunt qui in alia divisione eas censendas putent*: ut pro eo quod

est Ms. *eam*, legamus *cum*: hoc sensu. Diviso in tres partes Orbe, dubitatur a nonnullis de Ægypto, Asiæne an Africæ sit adjungenda, quemadmodum et de insulis per maria diffusis: an ei parti orbis cui proximæ jacent sint adscribendæ, an vero in divisione orbis quartam partem obtinere debeant Insulæ. Nam quod Arist. dixit καὶ τὰς νήσους οἱ μὲν ἐξαίρετους ποιοῦσι vertit Appuleius, 'In alia divisione habendas putent:': hoc est, peculiam illis in divisione orbis partem dandam. *Vulc.* Ego, ut sensus constet, ita legerim *adjungunt*. At *insularum situs sunt qui cum finitimis, &c.* Id. in Ed. 1594. *Eas* lego. *Brant.* Nansius *q. eas amfinitimis l.* ut Festus 'amptermi.' *Elmenh.* Ridicule. *Adjungunt, ut insularum situs. Sunt, qui eam f. l. comprehendunt* est veterum Edd. lectio, in qua *Vulc.* jam vidit durissime *situs* connecti cum verbo *adjungunt*, et *eam* nihil habere, quo referatur, atque, ut ille correxerit, habet ejus Ed. tert. Recepit *Wow.* cum et *Vulcanii* distinctionem, quæ etiam recte exstat jam in Ed. Ald. Junt. post. et prave post *situs* Edd. recentiores punctum posuere. Sed ut *Wow.* retinuit cum ceteris, ac Mss. *Florent. Fulv. Vulc. Voss. pr.* Sed delent τὸ ut *Voss. sec.* et *Bened.* Nimis vero audacter pro *eam*, quod constanter retinent Mss. *eas* e conjectura *Brantii* recepere *Scriv.* et *Flor.* *Lipsius* conjecerat *qui in finitimis.* Quidni? *adjungunt. Ut insularum situm, sunt qui eum f. l. &c.* ut πλεονάζει τὸ *eum* pro more *Nostri* frequenti. Vide *Casaubon.* *Init. Apol.* in qua sæpe ita occurrit, ut et *Ind. Not.* Apud alios sæpissime hoc pronomen abundare, constare tibi poterit, *Lector,* e collectaneis ad *Cæsar.* lib. viii. B. G. c. 3. comm. ad *Snet.* Aug. c. 67. s in *situs* adhæsit a seq. voce *sunt*, postquam omiserant addere *m*, vel lineolam super u pingere. *Oud.*

Ad superna minari] Recte *Lindenbrog.* et *Elm.* exponunt ἄγεσθαι, ut 'minare asinos,' 'pecua,' habuimus; vel 'tendere,' 'efferrī:': ut simul videatur hausisse Auctor e *Virg. Æn.* l. i. vs. 162. 'geminique minantur In cælum scopuli:': ubi vide *Servium.* *Idem.*

Et egelida] Ald. *gelida.* Porro *Aristoteles:* ἡ δὲ νοτερὰ καὶ ἀτμώδης. *Ovidius:* 'Et gelidum Borean, egelidumque Notum.' *Egelidis*, id est, parum gelidus, vel non gelidus: nam particulam *E* minuendi *eam* vim habere scribit in ii. *Georg.* *Servius;* ubi alias legi notat, 'Plantis eduræ coryli nascuntur, . . . id est, quasi non duræ: ut paulo post, *Enodes* trunci, id est, sine nodis.' Nec nos movebit idem *Grammaticus* de hac sententia, contrarium dicens lib. viii. *Æn.* ad illud: 'Ut procul egelido secretum flumine vidit.' Nam pro nobis etiam *Catullus:* 'Jam ver egelidis refert tepores.' Et elegantissimus *Medicorum Corn. Celsus* lib. iv. 'Vinum austerum, meracum: per æstatem frigidum, per hiemem egelidum.' *Colv.* *Colvius*, cum Edd. omnes legant *gelida*, reposuit *Egelida*, id est, non gelida. At vero tametsi exhalatio, tam quæ ex terra quam quæ ex aqua sit calida respectu caloris attrahentis: tamen ea quæ fit ex aqua respectu naturæ ipsius aquæ, gelida dici potest; certe multo magis quam quæ fit e terra. Veterem itaque lectionem codicis mei fide comprobata retineo. Cum vero exhalatio hæc ex aqua sit ἀτμώδης, id est, vaporata, *Appuleius* maluit vertere *Gelidam*, quod nimirum *Gelidum* duas significationes habeat, ψυχρὸν videlicet sive frigidi, et τοῦ παγώδους, id est, quod facile condensetur et constringitur: quæ utraque significatio optime convenit exhalationi quæ fit ex aqua. Multo itaque rectius ἀτμώδην interpretemur 'Gelidam,' quam, ut *Budæus*, 'rosidæ exspirationis ple-

nam.' *Vulc. Egelida.* Ἀτρώδης. Ita Flor. et Colv. vulgo *gelida*. Vide Indicem. *Elmenh. Voss.* uterque etiam et Bened. cum Edd. Junt. post. Bas. sec. Lugd. Colv. *egelida*, i. e. parum *gelida*. Prave *Vulc.* e suo cod. cum Aldo et Wowerio dedit *gelida*, quod intricate explicat: τὸ et exsultat a Florent. et Edd. Elm. Scriv. Flor. *Oud.*

Effluentis] Ms. cod. mens legit, *exfluentis*, hoc est, ἐκ τῶν ναμάτων. vel ut Arist. ἐκ τῆς ὑγρᾶς φύσεως. apertissimo sensu, qui, si legas *effluentis*, nullus est. *Vulc.*

PAG. 719 *Vaporis*] Si quis pro *vaporis* legere velit *caloris*, non repugnaro. Nam ut ait Arist. in Meteoris, δηλον ὡς ἡ ἀτμὶς θερμότερα ὕδατος· ἔχει γὰρ τὸ ἀνάγον ἐτι πῦρ. Ita ut Calor Aëris dicatur ἀνάγειν, hoc est Trahere ad se τὴν ἀτμίδα. *Idem.* Non opus hic ulla mutatione. *Vapor* enim et *fumus* includit calidum quid: unde passim *vapores* dicuntur calidissimæ exhalationes. Vide Ind. Not. *Oud.*

Quem serenitas tenuiter spargit] In vet. libro, *quem serenitas sudat*. Quod, cum perelegans visum, notare libuit. Ita Fulgentius i. Mytholog. 'Ubi guttas florulentæ Mane rorat purpuræ Humor algens, cum serenitas Astra sudant noctibus.' Lepidi sane versus, sed deprehensi sub aperto furto, quod data occasione indicabo. Auctor poëmatii, cui index: *Pervigilium Veneris*: 'ipsa roris lucidi Noctis aura quem relinquit; spargit umentis aquas. Gutta præceps orbe parvo sustinet casus suos. In pudorem florulentæ prodiderunt purpuræ: Humor ille, quem serenitas astrora noctibus, Mane virgineas papillas solvit humenti peplo.' Tota oratio elegans et lepida de humore noctis. Rectius autem scribi existimari, *In sudore florulentæ prodierunt purpuræ*. Rosas appellat florulentas purpuras, easque nvidas noctis sudore ait. Manifesta vero Fulgentii imitatio. Non puto illustrius exstare

testimonium, quod auctoritatem asstruat huic poëmatio. Et miror sane inter tot eruditos hujus carminis interpretes neminem hoc observasse; quos nollem poëmatiss natalem ævo Augusti transscripsisse. Non recipit tam molles et deliciosas elegantias. Sed non flectam ad aliena institutum. In Fulgentio legendum, *Humor algens, quam serenitas*. Et in *Pervigilio*: *ipsa roris, lucidæ Noctis aura, quem relinquit, spargit humentes aquas*. Neque enim assentior corrigenti, *cum relinquit*. Ipsa Dione spargit humorem roris, quem relinquit aura lucidæ noctis. Nam, ut Appuleius: 'Ros nocturnus humor, quem serenitas spargit.' Aristoteles Meteorolog. l. ii. c. 60. Inde Alcmani Lyrico: δρόσος ἀέρος θυγάτηρ καὶ σελήνης. ut refert Plutarchus, et ex eo Macrobius Saturn. l. vii. c. 6. Sed longius recessi a consueto more et instituto, quod accurate in his servare constitui. *Wower.* Inverse *Voss. sec. ten. seren.* Edd. Vic. Junt. pr. *spergit*. Eleganter sane Ms. *sudat*, si fides Wowerio. Vide Munker. ad Fulgent. i. 15. 'arbores quæ succinum sudant:' et ita Virg. Ecl. viii. 55. Claudian. Cons. Olyb. vs. 221. 251. et alii poëtæ. *Oud.*

Mollitia] Cum *Vulcan. Wower.* et *Elmenh. e Mss. Florent. Vulc. Bened. Voss. sec.* sic edidi. Vulgo *mollities*. Ita in Apolog. p. 522. 'Rudi mollitia.' p. 526. 'tanta mollitia animi.' De Dogm. Plat. lib. i. p. 589. 'Pulmonum mollitia.' Plura vide ad Cæsar. lib. vii. B. G. c. 77. 'Animi est ista mollitia.' *Idem.*

Denset] Se denset, densetur. Lucretius lib. i. 'Nec tali ratione potest denserier aër.' Virg. Georg. i. 'Jupiter humidus astris Denset, erant quæ rara modo, et quæ densa relaxat.' Notandum verbum, *Densere*: quod sæpius apud eundem Virgil. et locus Aristotelis: Ὅμβρος δὲ γίνεταί μὲν κατ' ἐκκίεσθον νέφους εὐ μάλα πεπαχυσμένου: id est, *Densentis. Colv.*

Imber exprimitur] Vide Isidorum de Natura rerum, cap. 33. et 34. *Elmenh.*

Aër nubium conditionibus] Modius rescribit, *nub. coitionibus*. Ego malim, *conflictionibus*, et ab Aristotele juvare putem: cujus verba jamjam dedi; post quæ consequenter additur: Διαφοράς δὲ ἴσχει τοσάσδε, ὅσας καὶ ἡ τοῦ νέφους θάψις. Sed certissima elegantissimi Lipsii conjectura *conlisionibus*, Aristotelisque auctoritate etiam nixa: *Colv.* Ms. Cod. habet *nubili conditionibus coagitur*. Posset quidem ex conjectura Lipsii, quam adfert in Notis uberioribus Colvius noster, legi *collisionibus*: quod exprimit vocem θάψις: sed eam antea explicavit Appuleius, inquit, 'cum inter se urgentur,' quod idem est atque *colliduntur*. Cum itaque dixit Appuleius, *nubili conditionibus*, respexit ad ipsam nubili naturam et constitutionem, raram videlicet vel densam; non autem ad collisionem, cujus antea fecerat mentionem: et plenius explicatur per verbum *coagitur*: quod multo est ad sensum Aristotelis accommodatius, exprimendæ videlicet θάψις, quam *cogitur*: ut in omnibus Edd. legitur. *Vulc.* *Aër nubili conditionibus coagitur*. Sic edidit Vulcanius: at in Ms. Fulvii legitur, *aër nubilis conditionibus cogitur*: cum in vulgatis sit, *nubium conditionibus cogitur*. Unde suspicatur Fulvius legendum, *nubium coitionibus cogitur*: quomodo Virg. 'in nubila cogitur.' Vid. Arnob. lib. i. *Sciopp. in Symb.* In scripto Fulvii, *nubilis conditionibus cogitur*. Vulgo, *nubium*. Fortasse legendum, *nubium coitionibus cogitur*, quod et Fulvius reposuit. *Wower.* Sententia clamat rescribendum q. m. a. n. *coitionibus c.* Homero νεφέληγερέτα Jupiter appellatus. *Roald.* *Nubium coitionibus cogitur*. Sic lego cum Fulvio et Modio. Flor. *nubilis conditionibus cogitur*. Leid. et Bas. 2. *nubili conditionibus coagitur*: alii *nubium collisionibus*. Virg. *Æneid.* v. 'in nubem

cogitur aër.' Job. cap. 38. 'Subito aër cogetur in nubes.' Vide Collectanea ad Arnob. p. 23. *Elmenh.* Conjecturam Ursini Modique cum *Elmenh.* amplexus est Florid. At primo *nubium* est in nullo Ms. nec Ed. vet. Sed *nubilis* præter laudatos ab aliis, Voss. pr. *nubili* Bened. Voss. sec. cum Edd. vett. *Vulc.* pr. sec. et Scriv. Dein *conditionibus*, quod habent Edd. vett. et Scriv. cum aliis servant etiam Bened. et Voss. sec. unde si quid mutandum hic foret, facile conjici possit cum Lipsio et Scaligero, quodque expressit *Vulc.* Ed. sec. tert. ac Wow. *conlisionibus*, i. e. θάψις Aristotelis: immo sic, quasi esset in Voss. pr. enotavit Is. Vossius. Colvii quoque *conflictionibus* propius accederet, quam *coitionibus*. At nulla mutatione opus fuerat; rescribo enim e Mss. *nubilis conditionibus*, sive varia nubium constitutione. Tandem minus bene sui solius codicis auctoritate *Vulc.* eumque secuti Wow. et Scriv. ediderunt *coagitur*, pro *cogitur*: quod est in Mss. et Edd. ceteris. Recte, pro densatur. Vide *Elmenh.* Lucan. lib. iii. 59. 'medium Borea nubes cogentē sub axem.' Solin. p. 63. 'aëre nebuloso et coacto:' et passim. Nostro p. 721. 'In unum coacti aëris flumen.' p. 724. 'Nubes coactas conludit.' *Oud.*

Effundunt agm. larg.] Illud etiam monebo, Appuleium suo more hoc loco Aristoteli aliquid, quod desiderari videbatur, addere. Cum enim Aristoteles Pluviam tantum statuat et imbrem; Appuleius tertium genus facit Nimbium, qui ut Pluvia et Imbre præceps magis et repentinus est, atque improvisior, ita brevior, ut ipse loquitur, casu restinguitur: ut brevitas hic ad tempus referatur, ut apud Horatium 'Breve liliū' dicitur, id est, exiguo tempore florens. Ego tamen non male crediderim hæc discrimina ita poni posse, ut Pluvia sit βροχερός, Imber ὑετός, Nimbium ὕμβρος. *Vulc.*

Quanto *repentinior*] V. C. *quanto repentinus*, pro, *quanto magis repentinus*. Idem. Veterum Edd. lectionem *quanto repentinior*, male revocarunt Scriv. et Flor. nam Mss. O. cum Vulcan. Wower. Elmenh. habent *repentinus*, Appuleii more; qui solet τὸ *magis* omittere. Adi ad Flor. N. xvi. Sic cum *tanto et quanto* sæpius. Lib. viii. Met. p. 237. 'Tanto illo quidem fidentius, quanto crederet ferri vulnera similia futura prosectu dentium.' Flor. N. xxiii. 'Quanto orationi modificabor, tanto a vobis in majus tolletur.' Apol. p. 405. 'Quanto contumeliæ insolens, multo tanto ex animo laborat.' Hoc ipso libro p. 739. 'Quanto finitima sunt ei, tanto amplius de deo carpere.' Solin. p. 25. 'quanto quis anteit?' sic etiam Mss. Leid. 9. Oud.

PAG. 720 *Et mox gelatus humor rigore frigoris inhorrescit*] Ms. cod. legit *gelatu summo rigore frigore inhorrescunt*. Ego legendum putarim, *et mox gelatæ, summo rigore frigoris inhorrescunt*. Proprie autem admodum et eleganter utitur hoc verbo *Inhorrescunt*: quod Græci φρίσσειν. quo Homerus frequenter utitur, ut: λήϊον στάχυσι φρίσσει, ἄνθρωπος θρίξ, θάλασσα κύμασι, μάχη ἔγχεσι, et Virg. 'seges horret aristas.' Significat autem proprie φρίσσειν sive horrere, ut definiunt Græci, πύκνωσίν τινα ὀρθωτικὴν κατὰ ἡσυχίον κίνησιν, id est, densitatem quamdam erectivam cum leni motu conjunctam. Vulc. Uti Vulc. legit, est in Voss. pr. at in Ed. sec. ac tert. Vulc. omisit *frigoris*, quomodo sine hac voce discrete legitur in Bened. ac Voss. sec. Verum modo locutus erat de *nubibus*; hic de ipsis *nivibus* debet intelligi: quare sine dubio ea vox debet intercedere. Præterea quomodocumque legas, inest his Solæcismus. Quo enim pertinet *Hæc*? cum præcedat *nives* et *humor*. Hoc videns Wow. tacite edidit *mox gelatus arum h. r. fr. inhorrescit*, ac v.

n. &c. Nimis interpolate. Cod. Florent. accedit vulgatis. Arist. ἐργάζεται δὲ ἡ σύμψηξις τοῦ ἐνόντος ὑγροῦ τὴν ψυχρότητα. Quare legendum mihi omnino videtur *et nix gelatæ ex humido rigore inhorrescit. Hæc, &c.* Sic omnia sana et facillima, ac cum Aristotele convenientia. *Frigore* vel *frigoris* est glossa τοῦ *rigore*, ut supra. Corrupta vox *umido*; ut solent librarii scribere pro *humido*, ansam depravationi dedit. Dein pro *victis n.* Lipsius margini adlevit *victis*, sed frustra. *Victis* idem est, quod supra 'fractis,' 'discissis,' 'fissis.' Ita non raro 'navis vinci hieme' dicitur, quæ dissolvitur. Adi Cl. Burm. ad Ovid. Ep. xix. vs. 183. 'Arte laboratæ vincuntur ab æquore puppes:' quomodo sæpe Lucanus. Vide Ind. et lib. v. 597. 'sonuit victis compagibus alnus.' Immo et de aliis pro *diruptus*: ut lib. v. 616. 'quam celsa cacumina pessum Tellus victa dedit.' Lib. viii. 857. de Sepulcris, 'Effundere suas victis compagibus urnas.' Oud. An hinc v. n.? J. B.

Nigrorem vocamus] In Aldina Appuleii edit. legitur *Nigorem*, quod præterit in suis notis Colvius, credens, uti arbitror, corruptum id a *Nigrorem*. quod in aliis omnibus excusis Appuleii exemplaribus ita legitur. Cod. vero meus Ms. nunquam satis laudatus, legit *Ningorem*. e qua dictione sciolus aliquis n literam expunxit, et *Nigorem* fecit. Ex hac alius quispiam (ex Anaxagoræ schola fortassis, qui, ut testatur in Paradoxis Cicero, Nivem nigram esse dicebat) *Nigrorem* effecit: vel quod *Nigredinem* tempestati (ita enim eam vocat Appuleius) convenientem putaret. Vera itaque lectio est, *Ningorem*: unde et *Ningidus*: ut ea sit differentia Nivis et Ningoris, quæ Pluviæ et Imbris. Glossarium vetus interpretatur νεφέδον Nimbium, quem Appuleius supra definivit, *Repentinum, præcipitem et brevem imbrem*;

et νίφει, Ninguit. Recte etiam Hesychius qui discrimen aliquod statuere videtur inter χιόνα et νιφετόν, cum νιφετόν interpretatur τὴν χιόνος καταφοράν: Ex glossario autem veteri colligere possumus, Nimbium tam de pluvia, quam de nive dici solitum. *Vulc.* Egrege reposuit *Vulc.* cum seqq. *ningorem* ut est in Mss. O. immo a Vossio suprascriptum *ninguorem*, quæ scil. emendatio est Scaligeri, ut edidit Scriv. et Flor. quem vide et Gifan. ad Lucret. Pier. ac Cerd. ad Virg. lib. III. Georg. vs. 367. Edd. Ald. Junt. post. *ningorem*. Oud.

Cedente aëris molli cura: pr. ind. reh. humana verb.] Miror interdum nonnullos qui in castigando Appuleio multum operæ posuisse videri possint, quam plurimos ejus locos ita corruptos, ut nullus ex iis sensus elici possit, ita præterire perinde ac si ne per somnium quidem de eorum integritate dubitassent. Inter quos etiam hunc pono, quem in morbo curbare ne animadverterunt quidem: quem tamen satis prodit sensus alienatio. Quid enim est *aëris mollis cura*? aut quomodo τὸ *humana* congruere possit cum *præcipitatum*? Pro *mollis cura* itaque lege *mollitura*, nisi hæc vox nimium insolens videtur: aut cum vet. Cod. meo, *mollitie*: deinde pro *humana* lege *humum*: atque ita integrum Appuleio sensum, facili admodum curatione, reddideris. *Vulc.*

Humum verberat] Pro *humum* Mss. Voss. sec. *Vulc.* et Edd. ante ipsum *humana*. Sed Bened. *reverberat humum*. Unde suspicor, Auctorem scripsisse *terræ præcipitatum indignatione reh. humus reverberat*. Eleganter sane. Certe nequaquam *humus* potest dici *præcipitata*, sed grando; quod miror non vidisse Vulcanium. Grandinem autem reverberat, i. e. resiliere facit humus, quasi indignata, se ea feriri: ut Virg. 'Pontem indignatus Araxes;' et l. II. Ge. 163. 'Indignatum

magnis stridoribus æquor.' Lucan. x. 319. de Nilo 'Obsistere cautes Indignaris aquis.' Si *humum* retineas, posset legi *terræ præcipitata cum inclinatione reh. humum verberat*: nam *inclinatione* est in Bened. et sic Arist. καταφορά ταχυτέρα. Immo ita si legas posses *humana* retinere, sive quasunque humanas res, me tamen non suffragante. Vel sic tamen mallet *humo reverberatur*. Ita 'terræ resultare' Met. l. III. p. 213. b. Nec movere debet locutio: 'terræ præcipitatum humus reverberat:' sic enim p. 748. 'tremoribus terrarum dissiluisse humum.' Oud.

Animalia o. extrinsecus] Lego, *intrinsecus*. Elmenh. Malim *intrinsecus*, quod etiam video Elmenhorstio placuisse. *Florid.* Pessime: nec etiam bene Lipsius adlevit margini *vitalis tactus sui et sæc. ope*. Auctor dicit, spiritum vegetare omnia illa animalia, quæ *extrinsecus* spiritum trahendo vivunt, ope vitali *tractus* sui: nam trahendo spiritum vivimus; unde passim 'trahere,' 'ducere spiritum.' Arist. πνεῦμα describit ἐν φυτοῖς καὶ ζώοις καὶ διὰ πάντων διήκουσαν, *extrinsecus* pervadentem per omnia ἐμφύχον καὶ γόνιμον οὐσίαν, i. e. vitalem et *fœcundam* facultatem. *Vitalia* posset videri apud Nostrum παρέλκειν, ut *extrinsecus* referas ad *vegetat*, sed non puto. Voss. *extrins. omn.* Bened. non male *vegetet*. Oud.

Encolpiæ de recessu sunt nominati] Emendo locum corruptum e Ms. cod. meo, *Encolpiæ Græce sunt nominati*. Ἐγκολπῖαι vero quo pacto concipiuntur, eleganter describit Seneca Nat. Quæst. l. III. cap. 8. 'Quicquid,' inquit, 'ex se paludes et flumina emittunt (id autem multum est et assiduum) per diem, Solis alimentum est: nocte autem exhauritur; sed montibus inclusum in unam regionem colligitur. Cum illam implevit, et jam non se capit, sed exprimitur aliquo, et in unam partem procedit,

hic ventus est.' (Encolpias scilicet.)
 'Itaque eo incumbit quo liberior exitus invitat, et loci laxitas in quam coacervata incurrant.' *Vulc. Encolpia.* Flor. *Enetede.* Leid. *Enetele*: male. Achilles Statius in *Aratum* p. 102. 'Ἀναξίμανδρος τοίνυν ῥύσιν ἄερος τὸν ἄνεμον εἶπε. τινὲς δὲ ἀναθυμίασιν ἄερος. ἄλλοι δὲ διαφέρειν ἄνεμον λέγουσιν αὔρας· ἄνεμον γὰρ εἶναι ῥύσιν ἄερος. αὔραν δὲ ἀναθυμίασιν γῆς, καὶ τοὺς μὲν ἐκ νεφῶν λέγουσιν εἶναι ἀνέμους, καὶ καλεῖσθαι Ἐκνεφίας· τοὺς δὲ ἀπὸ γῆς φερομένους ἀπογεύους· τοὺς δὲ ἀπὸ ποταμῶν ἐνυδρίας· τοὺς δὲ ἀπὸ κόλπων κοιλίας· ἀπὸ δὲ ὀρῶν ὀρίας ἢ ὄρεστίας. *Elmenh.* Ante Vulcan. hic legebatur *Encolpia de recessu sunt nominati*. Verum recte τὰ *Græce* sunt reposuit in Ed. tert. et eam sequentes, ut habent Mss. O. In *Vulc. Ed. sec. et Wow.* abest *sunt*: sed *Encolpia* non est in Mss. At ENHNIΔE in duobus Voss. ENHTIΔE *Vulc. Enetea* in Bened. Hinc suspicor, omissa et transposita esse quædam. Nempe ut simpliciter hic exciderit e Mss. vox Latina, qua ἐγκοιλίους verterit Auctor, sicut ἀπογεύους vertit *Terrigenas*; ac subintelligendum sit e priore *nuncupantur*: immo hinc forsitan natum illud *de recessu*. Deinde legendum *Ecnephia Græce sunt nominati*, sive ἐκνεφίαι, ponendumque post *conglobantur*, ubi de conjectura Vulcanii Elm. Flor. ex Aristotele supplerunt, *qui Ecnephia adpellantur*, et Wow. *qui Ecnephia dicuntur*. Sed conjecturam meam puto verissimam. *Oud.*

Qui ruptis nubibus] Hæc omnia usque ad *Nunc nomina*, &c. nequaquam satis integra vel sana videntur: nec mederi quidquam possumus. Sed pro iis in tibi Aristotelem: Οἱ δὲ κατὰ ῥῆξιν νέφους γινόμενοι καὶ ἀνάλυσιν τοῦ πάχους πρὸς ἑαυτοὺς ποιοῦμενοι, ἐκνεφίαι καλοῦνται, μεθ' ὕδατος δὲ ἐκραγέντος ἀθρόως, ἐξυδρία λέγονται. Ad quæ proculdubio hoc loco Noster respexit, et inde fortassis restitui potest. Quod

qui faciet, non parvam a me inibit gratiam. *Colv.*

Aperta cæli] Prave Edd. ante Vulcan. *operta*. *Aperta cæli* sunt inania cæli, cælum liberum: ut passim apud poëtas. Ovid. *Art. Am.* i. 247. *Met.* vi. 693. et adposite ad hunc locum *Fast.* i. 681. 'cælum ventis aperite serenis.' supra: 'apertas ponti regiones.' *Oud.*

PAG. 721 *In crassam nubium speciem conglobantur*] Videtur aliquid desiderari hoc loco in versione Appuleii. Pendet enim omnino mutila sententia: neque explicavit aut vertit Appuleius nomen venti quem Arist. vocat ἐκνεφίαν, nisi forte a librario sit omissum. Censuerim itaque, post *conglobantur* addendum esse, *qui Ecnephia vocantur*: ut sint ἐκνεφίαι venti nubibus excussi. Seneca *Nat. Quæst.* lib. v. c. 12. 'Sunt,' inquit, 'quædam genera ventorum, quæ ruptæ nubes et in pronum solutæ emittunt, hos Græci ventos ἐκνεφίας vocant.' *Vulc.* Ἐκνεφίας ventos designat Appuleius, ut Græca verba et Seneca *Nat. Quæst.* lib. v. c. 12. ostendunt. Fortasse exciderunt illa, *qui Ecnephia dicuntur*. Wower. Recte Vulcanius augeat ex Aristotele hunc locum. *Elmenh.* Hæc non habentur apud Aristotelem, vel ei contraria sunt: ἀνάλυσιν τοῦ πάχους πρὸς ἑαυτοὺς ποιοῦμενοι, i. e. resolutionem densitatis (sc. nubium) inter se facientes. Noster videtur innuere, ventos hosce ruptis nubibus evolare, sed ipsos dein se rursus conglobare in nubium speciem. Bened. habet *incursam*. Ceterum, ut dixi, hic jam supplendum e Mss. *Ecnephia Græce sunt nominati*. *Oud.*

Euros Oriens, &c.] Vide Isidorum *Orig.* lib. xiii. c. 11. de *Nat. Rerum* c. 37. *Plin. Nat. Hist.* lib. ii. c. 47. *Nicetam* in *Thes. Orthod. fidei* lib. i. c. 28. *Elmenh.*

Ventos alii plures interfluunt] *Vet. cod. interfluunt.* Ego legendum pu-

tarim *Interflant*: hoc est, inter hos flant: id est, ex horum quatuor lateribus. *Vulc.* Seneca quoque de ventis *fluere* dixit. Legit tamen lib. scriptus *interflant*. Wower. Retinui lectionem codd. Aldini et Flor. quoniam et Seneca de ventis *fluere* dixit. Et Lucret. lib. I. p. 9. 'nec ratione flunt alia.' Arnob. contra Gentes lib. VI. p. 116. 'Omnes ventos aëris esse fluorem pulsi.' Varro apud Servium ad VI. *Æn.* fol. 361. 'Nilil enim venti, ut docti dixerunt, nisi aër multus fluens transversus.' Vide Isidorum Hispal. de Nat. Rer. c. 36. Augustin. de Genesi ad litteram imperf. c. 4. alii legunt *interflant*. Elmenh. Abest plures a Bened. *Interfluunt* Voss. sec. cum Vulcan. qui inde emendavit *interflant*, quod est in Fulviano, unde eum sequuntur Wow. Scriv. Flor. Verum cum membranæ Florent. Bened. Voss. pr. servant *interfluunt*, id restitui cum Elmenh. quem vide. Lucan. lib. VIII. 247. 'Aura fluens:' ubi vid. Burm. Apud Serv. de Metris p. 1822. 'Tremulum mare melliflua nitet aura:' in Ms. vetust. Leid. *molliflua*: nihili est *aura melliflua*. Vitruv. I. 6. 'Ventus est aëris fluens unda.' VIII. 2. 'Recipiunt aëris ruentis undas:' ibid. 'undas crescentes ventorum.' Festus: 'confluges loca dicuntur in quæ undique confluunt venti.' Ubi non opus Dacierii mutatione *conflant*. Joseph. Iscan. de B. Troj. III. 175. 'lene fluentes Accessit Zephyros.' Hinc et 'affusi venti' apud Sil. It. XVII. 219. 'Liquidus Favonius' apud Claudian. Cons. Prob. et Olyb. vs. 273. Plura vide apud Dalec. et Hard. ad Plin. lib. XI. c. 42. 'quoniam ventus haud aliud intelligatur, quam fluctus aëris:' contra Mss. Hard. *fluxus*. Immo Noster paullo ante ventum describit 'aëris in unum coacti flumen:' et mox: 'ventum oriens effluit.' Habet et hoc a Græcis. Sic *Æl. H. An.* lib. III. c. 13. *ἀνεμὸν κατὰ πιν ῥέοντα. Oud.*

Aparctias incipit nominari] Ita habent omnia exemplaria, tam excusa, quam manuscriptum. Legendum tamen omnino est pro *Aparctias*, *Cæcias*: quod et Aristotelis verbis et veritati est consentaneum. *Aparctias* enim, ut vox ipsa indicat, a Septentrione flat. *Cæciam* tamen Aristoteles a nonnullis *Thraciam* appellari ait. *Vulc.* Ita fere omnes Mss. quos videre contigit, sed mendose. Verba Græca: *καικίας μὲν λέγεται, ὃ ἀπὸ τοῦ παρὰ τὰς θερινὰς ἀνατολὰς τόπου πνέειν ἀνεμὸς*. Quare legendum est *Cæcias*. At fortasse scripserat *Thrascias*, si vulgarem lectionem intueamur: nam et *Cæciam* *Thrasciam* appellari eodem auctore discimus. Sed verba Græca, quæ adduximus, monstrant præterea scribendum *cum eum oriens æstivus emittit*, non *æstivo emittitur*. Wowerius. Flor. *accipitur A. n.* Leid. *A. accipit nomen*. Lege cum Vulcanio *Cæcias i. n.* Elmenh. *Cæcias* debuisse scribere Auctorem, patet ex Aristotele et rei veritate. Vide Plin. lib. II. c. 47. Veget. v. 8. Gell. II. 22. aliosque. In sec. et tert. Edd. nomen delevit *Vulc.* Licet vulgo apud Aristotelem habeatur *Thrasciam*, de quo ut et *Aparctia* infra loquitur recte Auctor, etiam vocari *Cæcium*; demonstrare tamen debuerat Wow. vice versa *Cæciam* etiam dictum *Thrasciam*: sed præterea corruptus est ibi Aristoteles, et cum Salmasio pro *καικίας* omnino legendum *κερκίας*. Vide omnino Vitruv. I. 6. et Veget. v. 8. Non potuit tamen errare Auctor, qui tam clara Aristotelis verba ante oculos habuit. Mss. ergo consulamus. Voss. sec. cum Florent. *Aparctias accipitur nomen*. Fulv. *Vulc. Ap. accipit nomen*. Bened. *Aparctias accipit nomen*. Voss. pr. *Cæcias accipit nomen*: verissime, si non potius primum sit conjectura Is. Vossii, quam scriptura codicis ejus. Salmas. Exerc. Plin. p. 888. emendavit *habet Cæcias nomen*. Verum vide, num verior sit mea, Mss.

litterarum ductibus insistentis conjectura, de qua vix dubito *A parte Cæcias accipit* (vel *capit*, ut Cæs. lib. 1. B. G. c. 13.) *nomen*. Sic infra in Mss. 'Et is Septemtrio habet cognomentum:' vulgo *Septemtrionis*. Immo p. 734. 'κόσμος Græce nomen accepit:' et paullo infra: 'procella a Græcis *πρηστήρ* nomen accepit.' Cæciam Vegetius vocavit *Euroboreum*: ut nos e Mss. verissime emendavimus lib. v. c. 8. *Oud.*

Oriens æstibus emittit] Variant hic vehementer Mss. et Edd. Ac primo *æstibus* habent Edd. Bas. sec. Lugd. Colv. unde *æstivus* cum Lipsio, Is. Vossio emendat Vulc. et seqq. Et sane ita legas quoque in Bened. et Edd. Ald. ac Junt. post. Sed Florent. Voss. uterque, Vulc. Fulv. dant *æstivo*. Verissime, per *ἐλλειψιν τοῦ tempore*: quod et vidit ibidem Salmas. Sic enim defective loquebantur 'verno,' 'æstivo,' 'autumno,' 'hiberno.' Adi omnino Gronov. Obs. 1. III. c. 24. Mart. Cap. p. 222. 'quamvis verno etiam serpentibus occultantur.' Vide etiam ad Veget. 1. III. c. 2. Burm. ad Lucan. x. 229. 'nec timet hiberno:' ut in Mss. multis. Pro *efflat* autem habent Fulv. Voss. sec. Bened. Vulc. *effundat* cum Ed. Elm. *emittit* Voss. pr. et Edd. vett. ac Wow. *emittatur* Vulc. Ed. sec. *amittat* Ed. tert. Sed *effluit* Florent. membranæ, unde *efflat* Salmas. cum Edd. Scriv. ac Flor. Verum male. Vel enim cum plerisque Mss. *effundit* est scribendum (nam *at* corruptum est ex seq. voce *Apel*. ut statim videbimus) ut apud Lucan. 1. IX. 417. 'nam cum communiter istæ Effundant Zephyrum:' vel potius hoc verbum æque ac cetera hic Glossæ sunt verioris *effluit*: quo luisse videtur ad vocis Etymologiam. Eurus enim ἀπὸ τῆς ἑώας πλέων dicitur infra. Et *effluere* cum accusativo invenias apud Claudian. Cons. Prob. et Olyb. vs. 52. 'Quantum stagna Tagi rudibus stillantia venis Effluxere decus:'

Delph. et Var. Clas.

pro *effudere*: ut et apud alios. V. Burm. ad Catal. p. 10. 'Effluas dulcem liquorem.' Totus ergo locus ita legendus e Mss. *A parte Cæcias accipit nomen; cum cum oriens æstivo effluit. Oud.*

Apeliotes] Flor. et Leid. *Elyontes*, male. Isidorus de Nat. Rer. c. 37. 'Apeliotes ab ortu Solis intonat, et est temperatus.' Achilles Statius p. 202. καὶ ὁ μὲν ἀπὸ ἀνατολῶν πνέων καλεῖται ἀπηλιώτης. Catullus Epig. 23. ad Furium. Tzetzes Chiliad. VIII. hist. 215. *Elmenh.*

Meridianis ex montibus] *Montibus* intrusum a librariis, cum hic excidisset *portis*. Sic passim enim loquuntur Veteres de quatuor mundi cardinibus. Stat. lib. 1. Theb. 158. 'porta vergens prospectat Hibera.' Lib. VII. 36. 'Arctoæ labentem vertice portæ.' Lactant. Phæen. init. 'Est locus in primo felix Oriente remotus: Qua patet æterni maxima porta poli:' sic etiam Ed. Ven. a. 1509. et Betul. non 'janua celsa:' quibus locis consule J. F. Gronov. Barth. et N. Heins. Anson. Ecl. 'autumni reserat portas:' et in Ephemeride: 'Mane jam clarum reserat fenestras.' Apud Liv. 1. XXXVI. c. 17. 'usque ad ortus Solis.' Ms. *portus*. An *portas*? Sic 'utraqve Solis domus' Ovid. Ep. IX. 16. ubi vide. *Oud.*

Favonium novit] Ald. *Favonium nominat*. Lactantius in 1. II. Theb. Statii: 'Quem Græci Zephyrum; nos Favonium vocamus. Nos Aquilonem: illi Borean dicunt. Illi Curum' (lege *Corum*) 'nos Africum vocamus.' Vide Isidorum de Nat. Rer. c. 37. *Elmenh.* Mss. O. quod sciam habent *novit*: ut et Edd. Vulc. sec. tert. Wow. Elm. quos miror non secutos esse Scrivarium et Floridum prave revocantes Edd. vett. scripturam *nominat*. *Oud.*

Iapygis cieri nomine] Omissa hic quædam existimo, quæ comparent apud Aristotelem. Ventus enim hic etiam *Argestes* et *Olympias* dictus.

Apul.

Mox Auctor quoque cum *Argestem* nominat: quare forsitan et hic illud nomen excidit. Nusquam enim patet, ab Auctore nostro *Argesten* ab *Iapyge* esse distinctum, ut perperam censet Salmas. Exc. Plin. p. 882. Immo juvat conjecturam meam Bened. et *Iapygis*. Voss. sec. *Iapyis*. Ceterum Edd. ante Vulcan. habent *efferr*. Prave. Frustra quoque Elm. conjicit *censeri*: ut enim *vocare* pro *nominare* ponitur, ita etiam *cieri* et *citare*. Noster p. 752. 'pluribus nominibus cietur.' V. Salmas. ad Solin. p. 891. Banem. ad Lact. l. iv. c. 1. 'hominum vocabulo cieri.' *Idem*.

PAG. 722 *At ille qui prior*] Putarim legendum *propior*. Ita postea, 'Huic propiores.' *Vulc.* Recte locus hic mire corruptus videtur restitui non posse, nisi meliorum Mss. ope: quia quædam omissa sunt. Adi Aristot. et Salmas. ad Solin. p. 892. *At ille qui prior est, &c.* cum Scriverio expressi, auctoribus Mss. O. et Edd. ante Vulcan. qui e conjectura cum Lipsio prætulit *propior*. Locum tamen sic legendum puto *At propior est Æquinoctiali plagæ Corus; et Aquilo* (scil. ex contraria parte) *qui VII. st. reg. generatur*. Nam æquinoctiales plagas possident ipsi *Notus* et *Aparetias*, sibi invicem oppositi, ut et *Libonotus* sive *Corus* et *Aquilo*. Vide omnino Veget. d. l. 'A sinistra parte Λιβονότος, i. e. Corus,' &c. Statim Favorin. 'Caurus est adversus Aquiloni.' Hinc oppositi etiam Columellæ l. xi. c. 2. 'frigidus dies, Aquilone vel Coro.' Non autem Aristotelis mentem cepisse videtur App. Aristoteles enim non loquitur de *Coro*, sed *Africo*, qui Gr. ἀψ̄ flans ab occidente hiberno contra Cæciam. Verum et alii Africum et Corum confundunt, alii Corum statuunt eundem, qui alias *Argestes*, *Iapyx* et *Olympias* dicitur. *Oud.*

Indidem flantes in omnibus austrorum] Locus mirum in modum depravatus. Aldinum exemplar pro *indi-*

dem legit *Indiam*, fœdiore errore. Ms. cod. meus, *Indidem flantes nominibus*. Vera et genuina lectio est, si post *indidem flantes* claudas periodum: deinde ita legas, *Austrorum in nominibus illa observata diversitas*: ita enim legit cod. meus, non, ut alii, *observanda*: quo sensu quid potest esse manifestius? Nam *Trascias* et *Argestes indidem* hoc est Medium diem versus flant. Nunc varias Austri appellationes subjungit. *Vulc.* Flor. *Tracius* et *Argastas sunt in Indiam*, male. Isidorus: 'Corus qui et *Argestes* a sinistra parte Favonii aspirans: eo flante in Oriente nubila sunt, in India serena.' *Elmenh.* Pro *indidem* Bened. *ibidem*. Sed membranæ Florent. cum Aldo *Indiam*, sine dubio vere. Sic enim hic locus omnino cum Salmasio Plin. Exerc. p. 882. legendum puto e Mss. *Hic prior est indidem ad diem medium*, sc. *Aparetias; Thrascias et Argestes sunt in Indium flantes*. Vide et Vitruv. l. 6. Perperam prius legerat *Vulc.* *Hic propior ad diem m. Thrascias et Arg. sunt indidem flantes*. Non enim *indidem* notat medium diem versus: (quod etiam non verum est de iis ventis: nam *Aparetias* solus in medium diem sive notum flat) sed *indidem* notat ex eodem loco ex Septentrionalibus sc. partibus. Vide ad Met. l. i. p. 83. a. Favorin. apud Gell. l. i. c. 22. 'Oritur enim Sol non indidem semper.' Infra p. 728. 'flatu incendia indidem suspirant.' Vide Isidor. de Nat. Rer. c. 37. cit. ab *Elmenh. Oud.*

Notus est] Omisit Appuleius in sua versione illud Aristotelis ἀντίπαλος τῇ ἀπαρκτῇ, prudens credo ac sciens, ne a se ipse dissentiat. Nam supra, quem Aristoteles vocavit Cæciam, Appuleius vertit (nisi vitium fuerit librarii, ut ibi monui) *Aparetiam*. Cum itaque ibi fecerit *Aparetiam*, eum quem Oriens æstivus emittit, non poterat nunc, nisi ipse sibi contradicens, facere *Notum* ἀντίπαλον τῇ

ἀπαρκεία. Aparctiam enim, ut dixi, statuit loco Cæciæ. Adeo ut videatur Appuleius in his ventorum appellationibus et regionibus ab Aristotele dissensisse. *Vulc.*

Effringit] I. e. *se erumpit*. Sil. It. l. i. vs. 647. de fluctu 'Vestras effringet in urbes,' ubi vide, et ad Lucan. l. i. vs. 113. *Oud.*

PAG. 723 Qui directo spiritu pro flabris reciprocis Cæcias putatur esse] Ald. exemplar legit, *directis*: vet. cod. *directo spiritum*: et in omnibus Edd. continue hæc citra ullam disjunctionem leguntur: manifesto errore. Cum enim Aristoteles aliam ventorum distinctionem faciat, alios esse dicens εὐθυπνόους, alios vero ἀνακαμψιπνόους: Appuleius τοὺς εὐθυπνόους vertit 'directo spirantes': ita enim legendum censeo in Appuleio qui directo (vel alioqui directi) spirant: atque ibi claudendum esse sensum: ut directo sit κατ' εὐθείαν. deinde ita legendum, *Pro flabris reciprocis*, hoc est, ex flabris reciprocis (ita enim vertit Appuleius τὸ ἀνακαμψιπνόους, Budæus *Reflexos* et *refractus*.) Cæcias esse putatur. Sunt ἀνακαμψιπνοοί, qui in sua se reflectunt primordia. Hoc etiam monebo, apud Hesychium corrupte legi, Ἀνακαμψίπλοος ὁ Καϊκίας καλούμενος. pro ἀνακαμψίπνοος. Ἀνακάμψαι vero est ἀναστρέφαι. Cæcias vero, ut ait Seneca, apud Latinos sine nomine est. *Vulc.* Verba Græca: τῶν δὲ ἀνέμων οἱ μὲν εἰσιν εὐθύπνοοι, οἱ δὲ ἀνακαμψίπνοοι, καθάπερ ὁ καϊκίας λεγόμενος. Distinguit ventos in εὐθυπνόους καὶ ἀνακαμψιπνόους. Εὐθύπνοοι Appuleio, qui directo spiritu feruntur, Ἀνακαμψίπνοοι, qui reciproco. At ἀνακαμψιπνόους vertit *reflabros*, non reciproca flabra. Plana sententia, si rescribas: *Excursores venti habentur, qui directo spiritu, reflabri reciproco, ut Cæcias p. e. Wower.* Wowerius et excerpta Batav. qui d. s. *reflabri qui reciproco ut Cæcias p. e.* Ego lego, qui e directo spirant. Porro flabris reci-

procis ut Cæcias p. e. Elmenh. Sic habent Edd. vett. nisi quod Ald. et Junt. post. *directis*: et *Vulc.* sec. tert. *putantur* vitiose. At Scriv. et Florid. ediderunt q. d. *spirant; reflabri, reciproci, ut C. putatur esse.* Nimis interpolate: nam Mss. O. vulgaris consentiunt, excepto quod in Cod. *Vulc.* sit *directo spiritum* (fallit enim Elmenh.). Cum Wowerio faciunt Is. Vossius et Lindenbrog. qui tamen addunt inter *reflabri reciproco* τὸ qui: ac Scalig. qui interponit *aut.* Verisimillima mihi conjectura videtur Salmasii, qui p. 889. Exerc. Plin. emendat ex Aristotele q. d. *spiritu proflant: flabris reciprocis Cæc. p. e.* De verbo *proflare* vide ad Met. l. VIII. p. 545. b. *Caras Bened. Oud.*

Equidem hiemales] Nunc ventos distinguit, a variis temporibus anni quibus spirant. Putarim vero τὸ ut παρέλκειν atque ita legendam esse, *Et quidem hiemales habentur Noti.* *Vulc.* Lipsius cum Vulcan. malit *et quidem.* Vide ad Met. l. III. p. 226. b. Rectius Florid. et quidam. Arist. καὶ οἱ μὲν. *Oud.*

Ornithiæ verni] Ms. cod. meus pro *Verni* legit *venti*: quæ lectio mihi occasionem dedit accuratius paulo in hunc locum, atque adeo in Aristotelis ipsius textum inquirendi, qui ita habet: ἑαρινοὶ τῖνές ὄντες ἄνεμοι, hoc est, verni quidam existentes venti. Cum tamen Aristot. lib. Meteor. II. ubi περὶ ὀρνιθίων ἀνέμων agit, dicat eos spirare μετὰ τὰς χειμερινὰς τροπὰς, id est, post conversiones brumales, atque hoc tantum inter hos et Etesias discriminis statuit, quod Ornithiæ εἰσὶν ἐτησίοι ἀσθενεῖς, ἐλάττους τε καὶ ὀψιότεροι τῶν ἐτησίων πνέουσι. Ad quem Aristotelis locum videtur respexisse Appuleius, imo vero verbatim eum vertisse. Nam illud ἀσθενεῖς vertit *Minore nisu.* ἐλάττους vero, *Nec jugi perseverantia*: ita ut τὸ ἐλαττον ad tempus sit referendum. Rectissime itaque Cod. meus Ms. pro *verni*

legit *venti*: et in Aristotele pro *ἐπι-
νοι* legendum contenderim *ἀέριοι* quod
Appuleius vertit *Ære prosati*, id est,
progeniti, elegantissima metaphora,
non ut omnes Edd. habent *prolati*,
&c. Neque tamen sum nescius *ὀρνι-
θίας* aliqua etiam ratione ex sententia
Aristotelis *ἐπινοὺς* dici posse, non
quod ipso vere, sed sub ver spirent.
Incipiunt enim spirare, ut Aristote-
les in Meteoris scribit, septuagesimo
post conversionem brumalem die:
ἀέριους vero eos vocavit Arist. ad dif-
ferentiam τῶν ἀπογαλῶν ἀνέμων, quos
Appuleius *Terrigenas* vocavit. Eadem
itaque ratione Ornithiæ vocari pos-
sunt *Ærigenæ*. quos Appul. vocavit
Ære prosatos. Atsi legamus *Ornithiæ
verni*, legendum etiam erit, *vere pro-
sati*. Vulcanius. Flor. *Atnitiæ*, male.
Columella de Re Rust. l. ii. c. 2.
‘*Venti septentrionales, qui vocantur
Ornithiæ.*’ *Elmenh.* Neque minus
hic locus est corruptus, sed ex Mss.
et Aristotele facile corrigendus, cu-
jus Græcis vulgo hæc non respon-
dent: οἱ δὲ θέρους ὥς οἱ Ἑτησίου μίξιν
ἔχοντες τῶν τε ἀπὸ τῆς ἄρκτου φερομένων
καὶ Ζεφύρων. οἱ δὲ Ὀρνιθία καλούμενοι
ἐπινοὶ τινες ὄντες ἄνεμοι, βορέαι εἰς τῷ
γένει. Hinc primo patet perperam
in Ed. Vulc. tert. edi *tempestate au-
tumni* pro *æstate anni*, ut est in Mss.
Bened. Vulc. sed *æstatē annis* Flo-
rent. Voss. sec. Edd. Ald. Junt. post.
dein pro *tempestate veris* Bened. *tem-
pestates v.* Florent. *tempestatis veris*.
Pro *venti* vero, quod est in Mss. O.
legitur *verni* in Edd. ante Vulcan.
qui et *ἐπινοὶ* apud Aristot. corrigit in
ἀέριοι. sed perperam. Omnino legen-
dum *Etesiæ sunt frequentiores æstate,
animis Septemtrionis ac Zephyri tempe-
rati; sed veris Ornithiæ venti adpel-
lantur*: atque ita ibid. Salmas. nisi
quod male rationem non habeat τοῦ
s in *tempestatis* (unde feci *temperati*;
sed) et sunt exhibeat pro *adpellantur*.
Animæ de ventis non raro dicitur.
Quis nescit ‘animas Thracias’ ex

Horatio l. iv. O. 12. ? V. supra h. l. p.
719. unde et passim pro ‘*flatu oris*:’
ut Flor. N. iii. Vide Zinzèrl. Prom.
Crit. c. 15. ‘*Ornithiæ venti sunt
Septemtrionales, sed vere flant*:’
quare frustra se fatigarunt in his
viri docti. V. Vulc. Wower. de Po-
lym. c. xi. p. 108. Plin. l. ii. c. 47.
Ceterum Voss. sec. *Ethæsiæ*. Pro
Ornithiæ Mss. Vulc. Voss. Florent.
Atnitiæ. Bened. *Ænitiæ*. Oud.

Catagis] Florent. *Catagis*. Grego-
rius Nyssæus in Psalmos tractat. i.
cap. 8. p. 283. Καταιγὶς λέγεται βίαιος
ἄνεμος, οὐκ ἐπ’ εὐθείας προσπίπτων ἀλλὰ
περὶ ἑαυτὸν ἐνελκόμενος δι’ ὀξείας στρο-
φάλιγγος, ὃς ἐπειδὴν ἐμπέσῃ ποτὲ βίαιος
τῷ ὕδατι καθάπερ τινὸς πέτρας ἐγκατα-
βληθείσης μεγάλης ὑποκλεισθεῖσα τῷ
βάρει ἢ θάλαττα σχίζεται κατ’ ἀνάγκην
τῇ βίᾳ τοῦ πνεύματος, ὅπου περ ἂν ἐν-
σκήψῃ βρίσας ὁ ἄνεμος τῆς τοῦ βάρους
ἐμπτώσεως ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπὶ τὸ ἄνω τὸ
ὑδὼρ ἀναπτύσσει. Hesychius in καται-
γίς. *Elmenh.* Habet hæc Elm. a Lin-
denbrogio. Ceterum male cum Flo-
rent. Bened. Vulc. Voss. sec. *catagis*.
Oud.

Prafractum] Videtur Apul. dedu-
cere nomen καταιγὶς ἀπὸ τοῦ κατάνυμι.
Eustathius καταιγίδα, ut et αἰγίδα ab
αἰσσω. καταιγὶς alioqui proprie est,
quod Latinis *procella*. Virg. ‘*Creber-
que procellis Afriens.*’ Legendum ve-
ro est continue quem *Prafractum* pos-
sumus dicere, per parentheses, cui
subjungitur definitio *Procellæ*. Ven-
tus qui, &c. Vulc. Prave enim post
τὸ dicere vulgo distinguunt. Nam
pergit cum Aristotele ventum *Catæ-
gida* describere. Male *præfrinctum*
Bened. Oud.

Vortex] Ms. cod. legit *vertex*: et
recte. Fl. Sosipater Instit. Gram.
‘*Vertex*,’ inquit, ‘a vertendo dicitur;
vortex a vorando:’ (quod tamen non
probo) et vult Plinius Verticem im-
manem vim impetus habere, ut, ‘*In-
gens a vertice pontus*:’ vorticem ve-
ro, circumactionem undæ esse, ut

‘Rapidus vorat æquore vortex:’ Vortex enim est Ἰλνγξ ὕδατος. *Vulc.* Florent. Bened. *vortex*. Alibi de hisce latius egi. Puto vero jam Veteres non distinxisse, et pro lubitu scripsisse de rotatione aquæ, flammæ, venti. Magisque inclino in *vortex*, si agitur de rotatione quacunque ex his. *Verticem* contra solum adhibuisse puto, nunquam vero *vorticem*, si intelligatur capitis vel aliarum rerum summitas. Certe in Mss. semper variatur *vertex* et *vortex*, si res est de rotatione, nunquam vero si occurrit de summitate: tum semper *vertex*. Oud.

Dicitur Pineæ] Cod. Ms. pro *Pinea* legit *Pineas*. Utrobique monstrum vocabuli est: quod me non parum torsit: donec tantum omnia tentanti, venit in mentem genuina lectio. Neque enim dubitarim, quin ita legendum sit, *vel, uli Græce dicitur, Dine*. Quid enim aliud est *δίνη*, quam *vertex*? Quemadmodum enim *vertex* dicitur a vertendo, ut supra diximus, ita *δίνη* ἀπὸ τοῦ δινεῖν, i. e. στρέφειν. Ac tametsi quispiam contendere velit *δίνην* proprie vorticem significare, ea videlicet significatione quam antea attulimus, ut ad aquam referatur (unde ποταμὸς Homero frequenter δινῆεις dicitur, id est, vorticosus) nihilo tamen minus etiam de vento qui circum agitur et torquetur in orbem, dicitur *δίνη*. Ita apud Aristophanem συστροφαὶ ἀνέμων explicantur δῖναι φλυκτανώδεις. Unde etiam elegans illud et salsum in *Nebulis scomma* in Socratem, ubi quendam Δῖνον αἰθέριον, ἀντὶ Διὸς in infima æris regione regnantem facit, alludens ad vocem *δίνην*. Vocatus autem est *vertex* sive *vortex δίνη* metaphoricè a similitudine δίνου, i. e. torni: a violenta scilicet illa et strepera torni circumactione. Sed in his longior fortasse sum, quam par est: finem itaque faciam, ubi ea quæ dixi fide veteris illius nunquam satis laudati Glossarii, confirmaro. Turbo,

ait, ῥόμβος, πρηστήρ, καὶ συστροφὴ ἀνέμων, Ἰλνγξ. Idem, ῥόμβος tornus: quibus omnibus majorem lucem addit auctor vetus Etymologiarum Græcarum; qui ita habet: Δινεῖν, id est, ἀναστρέφειν. ὅθεν καὶ συστροφαὶ δῖναι λέγονται. Ambigi itaque amplius non potest quin et *δίνη* de ventorum perinde ac de undarum procella dicatur: et ita omnino, ut dixi, hic Appuleii locus sit castigandus. Utitur vero etiam Epicurus in suis Meteoris voce *δίνης* pro circumactione, dicens, κατὰ τὴν τοῦ ὕλου οὐρανοῦ δίνην. *Vulc.*

PAG. 724 *Fit procella*] Adde ex cod. meo Ms. *terrestris*: ut *terrestris* sit quod Aristoteles vocat χθόνιον, ad differentiam πρηστήρος οὐρανοῦ. alioqui ἀπόγαιος ἄνεμος, quem et χθόνιον possumus dicere, significat etiam eum qui apud Aristot. lib. II. Meteor. non longe a loco unde spirare incipit, procedit, quale facit τὸ βόρειον πνεῦμα. *Idem.*

Tormentum illud ire pergit] Sive ipsa procella, quasi tormento excussa. Verum Mss. Voss. Bened. *tormento*; et pro *illud ire* Bened. *illis* ‘ve quasi fuerit tormento elisa ire p. Vide de hac confusione ad Cæsar. lib. III. B. Civ. c. 51. ‘telum tormentumve missum.’ De verbo *ire* in hac re vide ad Lucan. lib. I. vs. 229. Oud.

Favorinus, non ignobilis sapiens] Apud Gellium lib. II. c. 22. nec putem aliud ejus super hac re extitisse scriptum: sed hæc omnia quæ post hac de ventis disseruntur e Noctibus Atticis petita ab ipso Apuleio, aut potius a studioso quodam ad marginem olim adjecta, post ab aliis in contextum admissa. Sed et Favorinus hic ab Aristotele quædam mutuatus est: quod, qui conferet videbit. *Colv.* Hæc in Aristotele non leguntur; ut neque in Apuleio, sed a scio aliquo inserta existimo ex Agellii Noct. Att. lib. II. c. 22. desumpta. Cum tamen in vett. etiam membranarum exstant, ea nequaquam prætermit-

tenda putavi. Pauca etiam in quibus ab editis exemplaribus dissentiunt annotabo. *Vulc.* Tolle glossema 21. versuum, qui hic transcripti verbatim ex Agellio Noct. Att. lib. II. c. 22. Ea omnia jure ignorat Aristoteles et princeps editio. *Elmenh.* Bene monuerunt VV. DD. tum ad Gellium, tum hic, a studioso quodam hæc Appuleii margini adlita, dein in textum adsumta esse: non vero ab ipso Appuleio, ut censet Salmas. p. 887. Non enim pertinent ad Aristotelis versionem, neque agnoscunt Edd. vett. ante Aldum, ut nec Wow. nec Scriv. Cum Florido itaque alio caractere exprimi jussi. At non comparēt in Edd. ante *Vulc.* sec. contra Mss. *Faborinus* Voss. sec. *Oud.*

Quatuor mundi plagas] Vetus cod. meus legit *Tres*, et quidem recte. Sciolus mutavit in *quatuor*. Innuit vero tres cæli partes: Ortum scilicet, Æquinoctialem, Solstitialem, et Brumalem, iisque oppositos Occasus. Imparem vero numerum vocat qui ex hisce tribus plagis spirant: ab aliis, Meridie videlicet et Septentrione: quod ab illis plures venti variis nominibus præditi spirent. A Meridie vero, et Septentrione, singuli. *Vulc.*

Ἀπηλιώτης] Versus antiqui de Ventis apud Isidorum de Nat. Rer. c. 37. 'Subsolanus fiat rectus Solis ab ortu, Græcus Apelioten apto quem nomine dicit.' *Elmenh.*

Βορέας] Ibid. 'Hinc lævus boreas glaciali turbine mugit, Frigidus hic aquilo nostris vocitatur in oris.' *Idem.*

PAG. 725 Tertium ventum] Apud Gellium: 'Tertius ventus, qui ab oriente hyberno spirat Vulturum Romani vocant: eum plerique Græci mixto nomine, quod inter Notum et Eurum sit, *εὐρόνοτον*.' *Colv.*

Caurus qui Græce, &c.] Burman. ad Anthol. Lat. lib. v. Ep. 114. notandam esse ait Glossam cod. Reg. Gallicani ad Ovid. lib. v. Fast. 161. 'Apuleius in Cosmographia sic in-

quit, ubi de ventis agit. *Eurus*?' (leg. esse *Corus* vel *Caurus* monet Burm.) 'qui Græce *Ergastes*?' (leg. *Argestes*, eodem monente) 'vocatur, is est adversus Aquiloni.' J. B. in Addend.

Ἄλψ] Versus antiqui: 'Huic dextram tangit dictus Lips Attide lingua Africus.' *Elmenh.*

Ἐλκων ἐφ' ἑαυτὸν] Sic rescripsi ex Aristotelis Meteor. lib. v. c. 6. In Leidensi est *ἔλκων νεφέλητον ὠκυπέκας νέφος*. Theophrastus de Ventis fol. 410. *ὁ μὲν γὰρ καίκας μόνος ἐφ' ἑαυτὸν ἄγει τὰ νέφη καθάπερ καὶ ἡ παροιμία λέγει ἔλκων ἐφ' ἑαυτὸν ὥστε καίκας νέφη*. Cur autem solus *Cæcias* nubes ad se attrahat, docet Aristoteles Problem. sect. 26. fol. 458. et 461. *Idem.*

Cum loquare] Verba Catonis apud Gellium. *Colv.*

Præstigiis] Vett. edd. *præsagiis*: post: *Eorum quæ hujusmodi præstigias nostris inferunt oculis*. Hic iterum Aristotelem sequi incipit. *Idem.* Rom. et Ald. *præsagiis*, male Aristoteles *φάσματα* dicit. *Elmenh.* Junt. post. *præstrigiis*, et mox: *quæ ejusmodi præstrigias inferunt oculis*: ubi vulgo quoque *præstigias*. In sing. *præstigia* est apud Quinctil. IV. Inst. Or. 1. Sed *præstrigias* ubique legi vult Ill. N. Heinsius ad Prudentium in Add. p. 148. V. et apud Menk. in Misc. Nov. Lips. v. III. p. 2. Nec aliter Mss. plerique *præstrigiatrices* apud Mart. Capell. p. 167. *Oud.*

PAG. 726 Penetrabiles] Edd. ante Junt. post. *penetrales*. Active Virg. Ge. I. 93. 'penetrabile frigus.' Lib. v. Met. p. 147. 'sono penetrabili.' De Dogm. Plat. lib. I. p. 580. 'penetrabili cogitatione.' Mart. Cap. lib. VI. init. 'penetrabile monstrat acumen:' ubi etiam contra metrum in aliquot Mss. optimis *penetræle*. Contra p. 302. 'in penetrabilibus virginis.' Mss. aliquot *penetrabilibus*. *Idem.*

Ubi nubes adflictu] Vetus codex habet *adflicta*, hoc est, collisæ. *Vulc.*

Variant libri. Sunt qui habent : *quippe ubi nubes affulsit, ut ignifera*. Alii : *q. u. nubes afflictrix et ignifera saxa attrita inter se*. Plana omnia, si distinctionem nostram admiseris. Wower. In libris Mss. magna hic varietas. Flor. et Leid. *Q. u. n. afflictrix ut ignifera s. a. i. sese dat* : alii, *ubi nubes affulsit*. Rom. et Ald. *quippe ut ignis fertur ad saxa attrita*. Nos probavimus Vulcanii emendationem. Vide Isidor. de Nat. Rer. c. 30. *Elmenh. Ubi nubes adflictu ignem, ut ignifera saxa adtrita inter se, dant*. Sic locus cum Wowerio et Scaligero distinguendus, si *ignifera* retinemus : male vulgo post *adtrita* ponitur comma, vel junguntur *adtrita inter se dant* : constructio est : 'nubes dant ignem adflictu, ut,' &c. Salm. ad Solin. p. 804. legit : *adflictu, ceu ignifera saxa adtritu ignem ex se dat*. Vitiose autem in Edd. ante Junt. post. legas simpliciter *ut ignis fertur ad saxa attrita*. Mss. Florent. Voss. uterque Bened. *ubi nubes afflictrix, ut ignifera*. Fulvianorum lectionem vide apud Wower. Vulc. *ubi nubes adflictae ut ignifera*. Edd. Junt. post. Bas. sec. Lugd. Colv. *adflictu ignem ut ferro*. Quare, licet *ignifera* non damnum plane, videtur potius legendum *ubi nubes adflictae, ut ignes ferro, &c.* vel si vis *adflictu*, sed tunc post *adtrita* est distinguendum. Solin. c. 25. 'dentes elephantis arbori adfligunt utrosque : ubi verbum hoc in Mss. O. est, nec mutandum. Statim : 'quam nubium adflictus excussit.' Uti passim 4tæ Decl. nomina amat Noster. *Ignis scriptum de more pro ignes*. Dein *inter sese* bene Fulv. et Florent. Idem cum Vossianis habent *dat* ; ut cum *afflictrix* respondeat, sed una *nubes afflictrix* non dat ignem, at plures *adflictae* inter se. Oud.

Saxa attrita] Eustathius Homil. 1. in hexaem. 'Ex ferro et lapidibus ignis per frictionem solet excuti,' *Elmenh.*

Seriore sensu concipitur] Plin. lib. 11. c. 54. *Idem*.

Presteras] Plinius lib. 11. c. 48. Et Nicetas de fide orthod. lib. 1. c. 28. *Idem*.

Fallunt imaginem] Ludit Appul. copia verborum : quod enim Græci dicunt *παρολογίζεσθαι*, id antea 'Præstigias summis oculis inferre,' nunc 'fallere imagine' dixit : atque ita in V. cod. legitur, *Fallunt imagine Irides*, hoc est specie sui. Ovid. 'Spectantia lumina fallit.' Vulc. Recte quoque Florent. et Voss. pr. *imagine*, ut reposuit e suo cod. Vulcanius. *Irides* etiam Florent. Ante Vulcan. edebatur *Iris et arcus*. At Voss. uterque *Iridis* : immo Bened. *fallit imaginem Iridis arcus Italia* : unde legam lubens *f. imagine Iridis arcus, item alia*, ut Rhabdos, Halysis, Selas, &c. quæ sequuntur. Non enim *imaginem fallunt*, sed mentiuntur, et imagine fallunt oculos. *Irides et arcus* posset stare per ἐν διὰ δυοῖν. Mox pro vere Bened. *que*. Oud.

PAG. 727 *Cavam nubem*] Junt. post. *canam*, ut et Florid. in Interpretatione. Male. *Cava nubes* est tennis, non *densa*, quæ hic describitur. Vide de Deo Socr. p. 681. Ed. Flor. Sed passim 'cava nubes' et 'cava nubila' apud poëtas. Sic 'cavi amnes' apud Auson. Cupid. vs. 69. sunt vani et inanes. *Idem*.

Halysis] Videtur legendum, *Hallos*. Nam ex Aristotele hæc omnia, qui sic scribit : 'Ράβδος δὲ ἐστὶν Ἰριδος ἐμφασὶς εὐθεΐα. ἄλλως δὲ ἐστὶν ἐμφασὶς λαμπρότητος ἄστρου περιανγούς. διαφέρει δὲ Ἰριδος, ὅτι ἡ μὲν Ἰρις ἐξεναντίας φαίνεται ἡλίου τε καὶ σελήνης, ἡ δὲ ἄλλως κύκλῳ παντὸς ἄστρου. Colv. Flor. *Alypsis*. Lege ἄλως, &c. Vide Nicetam in Thes. Orthod. Fidei lib. 1. c. 25. Achillem Statium in Aratum fol. 102. *Elmenh.* Edd. primæ *Alysis*. Florent. Bened. Voss. *Alypsis*. Male vero Colv. et Elm. volunt legi *Hallos* vel ἄλως, et edidit *Halos* Wower. ex A-

ristotele. Id enim non *catenam* notat, sed *aream*: ut Latini vocant eam coronam, ambientem Solis circulum. Vide Vulcan. Nihil verius est, quam Appuleium incidisse in corruptum Aristotelis codicem, in quo pro ἄλως scribebatur ἄλως. Oud.

Stellæque fluor, ignitusque liquor. quicumque l. panditur, C. v.] Locus corruptus, et a depravata distinctione laborans. Vet. cod. ita legit: *Sed proluxa lux stellæ, quæ efflueret ignitus liquor, qui cum latius quatitur, Cometes vocatur.* Seneca Nat. Quæst. lib. I. c. 15. 'Horum ignis in exitu sparsus est: hoc est in extremis partibus.' Vulc. *Stellæque fluor, et ignitus liquor.* Ita recte Edd. vett., nisi quod cum Mss. *ignitusque* habent, et Edd. Elm. Scriv. Flor. cum Codd. Florent. Voss. Bened. pro quo prave e suo Cod. Vulcan. Wower. habent *stellæ, quæ efflueret ignitus liquor.* 'Fluor stellæ' est ἀστρον ῥοις. Sic 'lactis fluor' Nemes. Ecl. III. in f. ubi vide Barth. et in Add. 'Fluor sanguinis' Arnob. lib. v. 160. Noster Apol. p. 426. 'Imagines jugi fluore a corporibus manantes.' Hinc Manil. I. 746. 'Cum vaga dispersi fluitarunt lumina currus:' ubi male Bentley. *fragmina.* Hic illic lumina vaga currus in varia fragmenta dispersi fluorem ediderunt, et visa sunt. Oud. *Liquor, qui cum l. quatitur*] Ita bene Vulc. legit distinxitque e suo Cod. eique accedunt Mss. O. et Edd. seqq. Vulgo erat, *liquor. Quicumque l. panditur.* Lipsius etiam quicum legendum viderat. *Panditur* male retinuit Wow. invitis Mss. O. *Quati* enim dicuntur motæ faces, &c. ut crescant lumine. Vide Heins. ad Ovid. Met. IV. 756. et passim. Hoc metaphorice transtulit ad cometen. Aristotelis πλατυνομένη expressit satis per adverbium *latius.* Idem. *Vocatur*] Voss. sec. *vocantur.* Idem.

Et item ut se ostenderint] Vide quid Aristot. dicat: Πολλάκις δὲ τῶν σελάων, τὰ μὲν ἐπιμένει πλείονα χρόνον. τὰ

δὲ παραχρῆμα σβέννυται. Duo genera constituuntur, alterum diutius manentium, alterum statim evanescentium. Propius ad Aristotelem accedunt Appuleiana, si cum Oudendorpio transponas: quum tamen ne sic quidem omnia congruant, nihil equidem mutem, donec e Mss. certius quid adferatur. J. B.

PAG. 728 *Docidas*] Seneca Latino nomine Trabes vocat, πῖθους vero (ita enim in Appuleio legendum) Pithias. Vulc.

Nominant raro] Locus Appuleii hiulus et mutilus: neque enim reddit verba illa Aristotelis καὶ τὰ μὲν τούτων, ἑσπέρια. τὰ δὲ ἑῶα, quæ ex Ms. cod. ita supple. *Et quædam vespertina sunt notiora.* Putarim legendum, *Et quidem vespertina sunt notiora*: ita ut brevitatibus causa alteram partem omiserit, nimirum matutina non ita esse nota. Per hoc autem Vespertina sunt notiora: videtur Appul. interpretari voluisse illa Aristotelis τὰ δὲ ἀμφιφαῖ θεωρεῖται, pro quo legendum omnino censuerim, τὰ δὲ ἑσπερινὰ ἀμφιφαῖ θεωρεῖται, cui opponit τὸ σπανίως, quod sequitur. ... Videtur autem Arist. per ἑσπέρια et ἑῶα potius intellexisse quæ ad occasum et Orientem apparent: et raro ad Meridiem vel Septentrionem videri. In quo videtur Appul. ab Aristotele dissentire. Et omnino pro eo quod est in omnibus Appuleii Edd. *raro de Septentrione vel Meridie videas*: Ms. cod. meus legit, *paria de Sept. vel Mer.* Idem. Leg. *parca*, vel *rara*. Id. in Ed. A. 1594. Florent. et Leid. *paria autem.* Elmenh.

Nihil horum quippe *] Hic etiam tale quid deest: ut, *immobile esse, pristinis libris proditum est*: quemadmodum loquitur supra Metam. I. IX. nam proculdubio Aristotelica illa interpretari volebat: Οὐδέποτε γὰρ τι τούτων ἀεὶ φανερὸν ἰσότηρται κατεστηγμένον. Colv. Pendet plane mutila sententia. Colvius Appuleii castigatorem δεύτατος, in Notis suis tale quid

deesse autumat: *Immobile esse pristinis libris proditum est*, ubi quid per pristinos libros intelligendum sit, ipse sibi sit Œdipus. Ego simpliciter verterim, id quod Aristoteles ait, οὐδέποτε γάρ τι τούτων ἀεὶ φανερόν ἐστόρηται κατεστηριγμένον, 'Nunquam enim quicquam horum perpetuo conspicuum obstinuisse in historiis legimus.' Vetus cod. hanc lacunam ita supplet, *Nihil horum quippe loci vel temporis in nascendo idem potuit obtinere*: quæ etiam ipsa corrupta et mutila videntur. Sensus est: Non diu uno in loco hærentia unquam visa. Subjungit deinde Ms. cod. *de re tantum habuimus quod diceremus*: lege, *De Aëre tantum*, &c. Respondet enim illis verbis Aristotelis, τὰ μὲν τοίνυν ἀέρια, τοιαῦτα. Vulc. *Potuit obtinere*. Rectius fortassis *obtinere vel obstinere*. Aristotelis verba ita habent οὐδέποτε γάρ τι τούτων, &c. *Id. in Ed. A. 1594.* Adde ex Græco, *semper conspicuum stetisse memoriæ proditum*. Wower. Nesciebant scilicet Colv. et Wow. jam in Ed. Junt. post. editum esse *temporis in nascendo idem potuit obtinere*. Vulc. vero cum seqq. consentientibus etiam Mss. Florent. Voss. Bened. exhibuit *loci vel temporis*, &c. Recte tamen censet, ea etiam corrupta esse. Forsan pro *potuit* legendum modo *patuit*. Quippe patuit, nihil horum obtinere idem loci vel temporis; cum nascitur. Oud.

Ut *Liparis, ut Ætna, ut Ves.*] Flor. v. L. *eunta*, male. Papias: *Liparis insula Siciliæ, sicut Ætna*. Claudianus de Consul. Honorii l. iii. 'Ignifluisque gemit Lipare fumosa cavernis.' Vide Plinium lib. ii. cap. 10. l. xxx. cap. 8. et 9. Plinium Nepotem l. vi. Epist. Epistola: 'Petis ut tibi avunculi mei,' &c. *Elmenh.* Hic locus etiam fæde habitus est a librariis et Editoribus. In Edd. primis, item Junt. pr. Ald. Bas. pr. non comparent. In ceteris ante Elmenh. ut *Lipara, ut Ætna, &c.* nisi quod in

Ed. Junt. post. Bas. sec. Lugd. sit *Lipare*; ut solet Græca declinatione Λιπάρη dici a poetis Virgilio, Silio Italico, Claudiano, &c. Rectius ergo hoc quam *Liparis* ut edidere Elm. Scriv. et Flor. auctoritate Papiæ, minus idonei ad hanc rem. *Liparis* alias est fluvius Ciliciæ. Sed Mss. Florent. *Lipara eunta ut Ætna*. Bened. *Lipara enütia Enhra*. Voss. pr. *Lipara civila etna*. Voss. sec. *Liparaeunta ætna*, nec ambigo, quin etiam alii codd. habeant similia. Aristot. ὥσπερ Λιπάρα τε καὶ Αἴτνη, καὶ τὰ ἐν Αἰόλου νήσοις. Quare absque ullo dubio lege ut *Liparae cunctæ, ut Ætna*. Uno nomine Æoliæ insulæ passim vocantur *Liparae*. Vide Geographos et me ad Frontin. l. iv. l. 33. Virg. Æn. viii. 417. 'Æoliam Liparen.' Sequentia vero, ut *Vesuvius etiam noster solet* e marginali glossa ab Italo quodam adtexta, in textum intrusa sunt: nam nec sunt apud Aristotelem, qui e Stagira Macedo quum fuerit, nec interpret ejus Appuleius, e Madaura Afer talia scribere potuerunt: quod miror, nemini interpretum suboluisse. Vulc. Cod. *Vesevus*: ut alii vel *Vesvius, Vesbius*. Vide ad Frontin. p. 81. 82. Oud. *Vesuvius noster recte, ut puto, dicitur a scriptore Latino, et in provincia Romana habitante*. *Liparae et Ætnæ ab Aristotele memoratis Vesuvium Latinorum addidit App. J. B. Lipare*. Nimis religiose Oudendorpii emendationem *Lipare cunctæ* non adoptavimus. *Idem in Addend.*

Opposito incendio, &c. ... Inferorum] Hæc in Ed. Aldi demum leguntur post percellere. Non sunt quoque in Aristotele. *Opposito* abest ab uno Fulv. *Oppositiones* Vulc. Cod. *Opposito* explicat Floridus 'earum cursibus:' sed male. Notat enim 'vicinum,' 'junctum': unde forsane rectius Edd. Vic. Junt. pr. Bas. pr. habent *apposito*. Al. *adpositæ*. Sed ubique hæ præpositiones hoc sensu

variantur in Mss. et Noster *ob* crebro sic utitur; ut 'ob os,' 'occurrere,' pro adcurrere, ad os. Malim tamen ego *adpositus* scribi de vicino simpliciter, *obpositus*, quando vicinam adversitatem vel occursum denotat, vel munimentum aut præsepimen: ut in Festo leg. V. *Plutei*. e Mss. De hac varietate vide quæ laudo ad Hirt. B. Afr. cap. 59. et Front. III. 5. 8. 'civitatem litori adpositam:' ubi eadem varietas, ut et infra pag. 743. 'adpositi sunt torrentium cursus:' cf. Sil. It. v. 474. *Oud.*

PAG. 729 *Vide et ipse*] Hic App. exspatiatur et inserit verbis Aristotelis, qui tantum ἀναρρεῖ τὰ ἐν Φρυγίᾳ, illa quæ ad Hierapolin pertinent, usque ad *atqui*. Idem.

Hierapolin] Stephanus de Urbibus: Ἱεράπολις μεταξύ Φρυγίας καὶ Λυδίας πόλις. *Elmenh.*

Ditis spiracula] Plantus Trinummo: Scena *Minus quindecim*, &c. 'Acherontis ostium in nostro est agro. Primum omnium olim terra cum proscinditur, In quinto quoque sulco moriuntur boves.' Vide Turneb. *Advers.* I. XXVI. c. 28. *Idem.*

Ant. den. ipsos semivivos esse] Num *Antist. deniq. ips. in rivis esse*: id est vivere adhuc? an potius, *Antistites semivivos* scribas, et Deum matris emasculatos illos sacerdotes intelligas? Varro Eumenidibus: 'Nunc semiviri teretem comam volentem jactant tibi Galli.' *Colv.* Ita omnes Edd. et vet. etiam cod. corrupte procul dubio. Legendum enim omnino *semivivos* (ut et *Colvius* emendavit) hoc est, *Eviratos*. Sacerdotes enim *Cybeles* intelligit, Gloss. vetus 'Evirati, ἀπόκοποι.' et aliud Gloss. 'ἀπόκοπος, Castitatus,' qui aliis vocabulis σπάδωνες, τομίαι, et εὐνοῦχοι vocantur. *Vulc. Semivivos* *Colv.* et probò *Plinio*: 'Simili modo Hierapoli in Asia Matris magnæ tantum sacerdoti innoxium.' *Brant.* *Colvius* et *Vulcanius semivivos* legunt, et capiunt de ministris

matris magnæ. Recte. *Ammianus* *Marcell.* I. XXIII. p. 269. 'In his pagis hiatus quoque conspicitur terræ, unde halitus lethalis exsurgens, quodcunque animal proxime steterit odore gravi consumit. Quæ lues oriens a profundo quodam puteo, cum os ejus excesserit latum, antequam sublimis vagaretur, terras circumscitas inhabitabiles acerbitate fecisset. Cujus simile foramen apud Hierapolim Phrygiæ antehac, ut asserunt nonnulli, videbatur: unde emergens itidem noxius spiritus perseveranti odore, quicquid prope venerat corrumpebat, absque spadonibus solis: quod qua causa eveniat rationibus Physicis permittatur.' Vide *Plinium* *Nat. Hist.* lib. I. cap. 93. *Elmenh.* Emendaverat etiam ad marginem *Lindenbrog.* se ipse citans ad *Amm. Marcell.* lib. XXIII. cap. 6. Vide et *Harduin.* ad *Plin.* I. II. c. 93. Gallos istos, *Cybeles* sacerdotes, cum aliis *semivivos* Noster in *Metam.* quoque vocat. *Vulgo* et in Mss. erat *semivivos*. Dein *aiunt* post *semivivos esse* inseruit *Vulc.* cum seqq. contra Mss. et male. Nam subintelligendum ex præcedentibus *vidi ipse*. *Oud.*

Et inferiora] Forte, *etiam inferior*, vel *inferiore*, vel *inferioris*. *Colv.* Verbum est periodum claudens loco suo motum, et literæ aliquot mutata sententiam turbant: cui ita ope mei codicis Ms. subveni: adeo illis *cognita est vis mali ad inferiora aëris noxii crassitate densa*. Nam quod *Colvius* pro *et inferiora* autumat legendum, *etiam inferior*, vel *inferiore* vel *inferioris*, frustra est: neque enim cum subsequenti verbo *est* recte cohærere possunt: nisi ita, ut ex vet. codice emendavi, legantur. Ponendum itaque est post *densa* comma: et deinceps ita legendum, *inferiores quoque facilius adire atque percellere*: ut sit sensus: quo quis penitus hiatum illud ingreditur, eo magis venenati illius spiritus contagione, ex imo ex-

halantis, infici ac lædi. *Vulc.* Florent. *cognitu e. v. m. ut i. aëris noxii.* Forte a. c. e. i. *vis mali ad interiora a. c. d.* Elmenh. *Adeo illis cognita est vis mali et inferior aëris noxia crassitate densa est, inferiores quoque adire, &c.* Hæc corrupta est lectio ante Vulcan. qui emendavit, ut sequentes edidere: *adeo illis cognita est vis mali ad inferiora aëris noxii crassitate densa; inferiores quoque facilius ad.* Verum ne sic quidem intelligo. Lipsius solum deleri vult *et.* In Edd. *noxia* retinere *Vulc.* et *Wow.* Quod ad *Mss.* *stos*, Vulcanii codici accedit *Bened.* pro *adeo* *Voss.* uterque *ad eos* dein *cognitus* iidem. *Voss.* etiam *ad inferiora*, sed *Florent.* ut *inferiora.* *Mss.* *O.* dant *noxii*, et hic est ab illis exsulat. Pro quoque in *Bened.* quosque: dein *facilius* addunt vere *Mss.* cuncti. Emendandum videtur *adeo illis cognita est vis mali, ad inferiora aëris noxii crassitate densati, inferiores* (sc. animales vel res) *facilius adire:* Constructio est ‘mali densati ad inferiora, crassitate a. n.’ et ‘vis cognita adire’ Hellenismus est pro ‘cognitum est, vim adire.’ Vide ad *Met.* l. ix. p. 642. b. *Oud.* Quoque hand dubie retinendum est. Respondent sibi invicem *ad inferiora... inferiores quoque* sc. homines, quod facile e præcedentibus intelligitur. *Clar. Lennep.* legendum putat *Adeo illis cognita est vis magis ad inferiora aëris noxii crassitate densa, &c.* ut jungantur in constructione ‘vis aëris magis noxii ad inferiora.’ *J. B.*

Continentur solida terrarum] Scripserim, *concuterent sol. terr.* Enim *Aristoteles:* Πολλάκις δὲ καὶ συγγενὲς πνεῦμα εἵκρατον ἐν γῇ παρεξῶθεν εἰς μυχλοῦς σύριγγας αὐτῆς, ἑξέδρον γενόμενον ἐκ τῶν οἰκείων τόπων, πολλὰ μέρη συνεκράδαγε. πολλάκις δὲ πολὺν γενόμενον ἑξῶθεν ἐγκατεilhθῆ τοῖς ταύτης κοιλώμασι, καὶ ἀποκλεισθὲν ἐξόδου μετὰ βίας αὐτὴν συνετίναξε ζητοῦν ἐξόδον ἑαυτῷ, καὶ ἀπεργάσατο πάθος τοῦτο, ὃ καλεῖν

εἰσθαμεν σεισμόν. *Colv.*

Ut spiritus crescente violentia] Vide *Ammianum Marcellinum* lib. xvii. p. 106. docte de terræ pulsibus disserentem. Theologi ad *θεομηνίαν* sive indicia Dei irati hos referunt, ut observat *Nicetas* in *Thes.* de *Orthod.* fide lib. i. cap. 26. *Elmenh.*

Et insinuante se] Lege ex cod. *Ms.* *insinuantes*, et quidem recte. Respondet enim hoc illi quod sequitur, ‘nec invenientes exitum:’ quod idem est atque quod *Seneca* ait, ‘cum illi cursus interdictus est.’ *Invicta* enim res est spiritus ut idem ille eleganter ait, quandiu non impeditur, placide fluit: cum offenditur et retinetur, insanit et moras suas arripit, non aliter quam ille *Poëtæ* ‘*Pontem indignatus Araxes.*’ *Vulc.*

PAG. 730 Excutientes onera et recuperantes] Adde ex *Ms.* cod. *directis angulis mobiles.* Hoc enim respondet verbis *Aristotelis* *Kar’ ὀρθὰς γωνίας.* *Idem.* Græce: οἱ δὲ ἄνω ριπτοῦντες, καὶ κάτω κατ’ ὀρθὰς γωνίας βράσται. Aptius ad mentem Græci auctoris: *Excutientes onera, et reciprocantes.* Quid, quæso, exactius exprimeret *ριπτοῦντες ἄνω καὶ κάτω?* Quid rectius definiret *βράσταις*, cum terra succutitur, et sursum ac deorsum movetur. Nam et *βράσται κατὰ μεταφορὰν ἀπὸ τῶν ἀναξείντων ὑδάτων.* *Wouwer.* *Is.* *Vossius* quoque conjecit *recipocrantes:* sed *Mss.* et *Edd.* vet. item *Vulc.* pr. sec. *recuperantes* vel *reciperantes:* quod retinere malim. *Excutientes onera et recuperantes* sive ad se recipientes *onera directis angulis:* nam quæ directe succussa sunt, directe etiam recidunt. Ceterum *directis angulis* legas in *Mss.* *Florent.* *Voss.* utroque, item *Vulc.* ac *Bened.* qui addunt cum *Vulcan.* et seqq. τὸ *mobiles.* Mihi id verbi potius videtur e præcedentibus *acutis ang. mobiles* repetitum. Ab *Edd.* vero prioribus absunt *dir. ang. mob.* *Oud.*

Brastæ vocantur] *Ammianus:* ‘*Bras-*

matiae humum intus suscitantes sursum propellunt immanissimas moles.' *Elmenh.*

Qui abstrudere videntur] Ut semel impune quod sentiam dicam, nullus inter omnes Latinae linguae auctores, qui majorem correctorum intemperantiam passus. Nemo fere imperitorum adolescentum repertus est, quin raptus praepostera curiositate, et praecocis iudicii fervore plures notas illi inussit, quam quisquam deditiorum in ergastulo tulit. Hanc ferimus ociosae juventutis effrenem lasciviam. Nonnullis vero, qui aerumnis commentariorum, notarum, quaestionum Apuleium onerarunt, saepius obrepisse somnus videtur. Equidem facile esset vel ingentia volumina arguendis illorum erroribus condere, et quod solet, stili ubertate ad illorum contentum uti. Sed nunquam candor meus permiserit, ut aliorum reprehensione gloriam aucupari sustineam. Hic autem Appuleii locus eminet inter illos, qui negligentiam censorum experti sunt. Usque adeo, ut incuriose ab Appuleio praetermissam horum verborum interpretationem adserere non dubitarent: οἱ δὲ συνιζήσεις ποιοῦντες εἰς τὰ κοῖλα, χασματίας. Cum tamen haec minime ab eo ommissa, indicio esse poterat lectio Cod. Ms. licet monstruosa sit et corrupta: *Illi qui abstrudere videntur extimati edictis*. Haec secutus vestigia vere restituo: *Illi qui abstrudere videntur Chasmatiae dicti: quorum impulsu dissilit tellus, Rhectae sunt nominati*. Wower. *Chasmatiae dicti*. Sic Scaliger. In Leidensi et Florent. est *Extimatie*. Schike radus *extima Ditis*: inepte. Ammianus: 'Chasmatiae, qui grandiore motu patefactis subito voratrinis terrarum partes absorbent.' Suidas Σείσμος πνεύματος εἰς τὰ κοιλώματα τῆς γῆς ἐγκατερχόμενος. εἶναι δὲ αὐτῶν τοὺς μὲν χασματίας, τοὺς δὲ βρασματίας. Heraclides Ponticus in allegor. Hom. p.

110. τὸ γὰρ τοι σεισμῶν διαφέροντα τοῖς παθήμασιν οἱ φυσικοὶ λέγουσιν εἶναι ἴσα κατὰ τινας ἰδίους χαρακτήρας ὀνομάτων ἐπιγράφουσιν αὐτοῖς βρασματίαν τινὰ καὶ κληματίαν προσαγορεύοντες. *Elmenh.* Verissime Wower. ex Aristotele aliisque (vide *Elmenh.*) emendavit et recepit Scaliger sive Vulc. Ed. tert. *Chasmatiae dicti* aberant ab Edd. prioribus ut et Ms. Voss. sec. Bened. *existimatie dicti sunt*. Voss. pr. *extimatiadutis*. Videtur tamen casus verbi *abstrudere* deesse. Pro tellus Florent. terra. Oud.

Isti sunt motus] Quisquis non oscitabundus Apuleium cum Aristotele contulerit, facile deprehenderit legendum esse, *Ostae sunt motus*: cum Aristoteles aperte dicat οὗς καλοῦσιν ὄστας. Sed et Ms. cod. ita legit. In Apuleio autem mutila est Ostarum definitio, vitio scribarum fortasse. Omissa est enim differentia qua a reliquis Terrae motus speciebus distinguuntur, ἀνατρέποντες scilicet κατὰ μίαν πρόωσιν. Vulc. Flor. et Aldus *Isti*, male. *Elmenh.* Mei omnes et Edd. vett. *Isti*. Sed bene Vulc. qui hic ommissa esse una propulsione, aut quid simile recte suspicatur. Oud.

M. vocatur tetri odoris [ing. t.] Verba Graeca: γίνονται δὲ καὶ μυκηταὶ σεισμοί, σείοντες τὴν γῆν μετὰ βρόμουν. At quomodo βρόμουν odorem dixeris. Vere emendabis: *Mycetias vocatur tetri rudoris inquietudo terrena*. Audiuntur mugitus. Plerisque Latinis scriptoribus haec terrae motus species, seu, ut Seneca, tremoris praecursor, mugitus appellatur. Appuleio autem rador, mugitus. Florid. 'voce hominis tuba radore torrior.' Wower. *M. voc. tetri rudoris*. Sic vere illustris Scaliger. In vulgatis et Mss. est *M. voc. tetri odoris*. Ammianus Marcellinus: 'Mycematiae sonitu audiuntur minatorio, cum dissolutis elementa compagibus, ultro adsiliunt vel relabuntur considentia-

bus terris. Tunc enim necesse est velut taurinis reboare mugitibus fragores fremitusque terrenos.' *Elmenh.*

PAG. 731 *Sinus cæli*] Vett. Edd. *sinus cæsi*. Pro altera illa lectione magis stat Aristoteles : *Χάσματά τε γὰρ γίνεταί θαλάσσης, καὶ ἀναχωρήματα πολλάκις, καὶ κυμάτων ἐπίδρομαι, ποτὲ μὲν, ἀντανακοπὴν ἔχουσαι· ποτὲ δὲ, πρόωσιν μόνην, ὥσπερ ἱστορεῖται περὶ ἐλίκην τε καὶ βούραν.* *Colv.* Aristoteles per ἀντανακοπὴν intelligit vim illam qua undarum moles in recurso sinum aliquem littoris secum abripit et vertit, quod explicare voluit Appuleius cum addit, *Sinus cæsi* (ita enim omnino cum vet. meo cod. legendum est, non *cæli*, ut habent vulgata exemplaria) hoc est incisi: hoc enim sibi vult ratio nominis ἀντανακοπῆς. *Vulc.* De reciprocatione fluctuum maris, quam λιμνοθάλασσαν vocat Strabo. Ideoque emendo s. *cæculi* q. epitheto maris poetis frequentissimo. *Roald.*

Accessus fretorum atque æstuum] Causam fluxus et refluxus maris ad periodos et revolutiones Lunæ referunt Aristoteles de Mundo. Basilii Magni Homilia 6. in Hexæmer. Philostratus de Vita Apollonii lib. v. cap. 1. Strabo Geogr. lib. iii. fol. 119. 120. Solinus cap. 28. Agellius lib. xiv. cap. 1. et Philippus Presbyter in Iohann lib. iii. fol. 173. Sed vera causa hujus effectus in mari non est Luna sola; sed Sol et Luna insimul, ut docte Felix Accorombonus in Aristot. de Mundo fol. 455. et seq. observat. Crescunt autem et decrescunt (non ut Orosius lib. vi. contra paganos inepte putat) per 7. dies, sed per 6. horas aquæ, et diminuuntur bis in die naturali; quam accidentia aliqua sæpius variant fluxus et refluxus maris: universaliter scilicet ratione siderum; particulariter ob situs locorum. Ita in capite rubri maris crescit mare horis quatuor, et decrescit horis octo. In

India vero contra naturam Luna decrescente augescunt flumina, ut notant Aloisius Cadomustus navigat. in incogn. insulas lib. ii. fol. 50. et Ludovicus Patritius Indicarum rerum lib. iv. cap. 1. *Elmenh.*

El. inter se tanta discordia est] Næ ille Elementorum Philosophiæ rudis fuit, qui ex summa Elementorum concordia, discordiam fecit. Neque enim ullo modo legendum est *discordia*, sed *concordia*: hoc est, affinitas et amica conspiratio. *Vulc.*

PAG. 732 *Sic mas et fæmina secum junguntur*] Ms. codex legit, *Sic mare et fæmineum secus junguntur*, ἀρχαῖκῶς pro 'Masculus et fæmineus sexus,' &c. Notum enim est illud 'Vesta, Ceres, et Juno, secus muliebres sorores.' *Vulc.* Secus, pro sexu dici non ignorant antiquarii. Sed haud scio, an satis Latine dicamus, *Mare secus* pro Masculino sexu. Manuscriptus quidem legit *Mar. et fæmineus sexus jungitur*. Sciopp. in Symb. Prætulī simplicia [*mas et fæmina*] coactæ elegantiae. *Wower.* *Sic mare et fæmineum secus*. Ita Bas. 2. et Leid. Ms. Florent. legit *sic mas et fæmineus sexus*. Rom. Aldus et Bas. 1. *sic mas et fæmina secum*, male. Vide Indicem. *Elmenh.* *Secus* pro sexu jam dixit l. i. de Phil. Mor. 'Et optimis disciplinis communi præceptorum magisterio docebantur non virile secus modo, verum etiam fæminarum.' At mare adjectivum neutrius generis, pro *masculo* (si modo lectio hæc sincera sit) Appuleianam licentiam sapit, neque enim alibi temere reperias. *Florid.* Certe 'secus virile,' 'secus muliebre' sæpe occurrunt. Adi ad l. ii. de Dogm. Plat. p. 627. et prave *Wow.* emendationem Vulcanii spernens præfert *mas et femina conjung.* cum in prioribus Edd. esset *mas et femina secum jung.* præterquam quod Junt. post. non agnoscat verbum. *Bened. maris et femininum sexus jungitur.* *Voss. mare et femininum sexus jungi-*

jur. Florent. *mar* (non *mas*, ut ait Elm.) *et femineus secus jungitur.* *Mas* accipi adjective a Poëtis certum est: unde ‘marem vitellum’ dixit Horat. II. S. 4. 14. Noster ‘maribus animis’ I. III. Met. p. 76. V. ad Sueton. Aug. c. 44. Si cui id tamen durius videtur, legat *maris et femineum secus junguntur*: ut *secus maris* pro virili sexu ponatur. *Femineus* et *femininus* confunduntur quoque Met. I. VII. p. 460. a. *Oud.*

Pictura namque] Adi Platonem in *Epinom.* fol. 975. *Elmenh.*

Sententiarum nobilis auctor] Ms. cod. ita legit, *Hoc Heraclitus sententiarum suarum mobilis, ad hunc modum, &c.* Ego vero pro *suarum*, legendum censuerim *obscurarum*: ut referatur ad id quod habet Aristoteles τῷ σκοτεινῷ. *Vulc.* Cur, quæso, Heraclitus auctor sententiarum? Nihil tale ex Græcis elicias. Ms. *Hoc Heraclitus sententiarum suarum mobilis ad hunc modum.* Lege, *Hoc Heraclitus sententiarum suarum modulis ad hunc modum.* *Wow.* Lege *sent. nubilus.* Simile mendum in Seneca consol. ad Marciam cap. 17. ‘Videbis ubi Athenarum potentia fracta, ubi tot millia captivorum ille excisis in infinitam altitudinem saxis nobilis carcer incluserat.’ Mibi non inconcinne legendum videtur *nubilus carcer.* Muretus coniecit *nobilis c.* cum veteres libri haberent partim *nablius*, partim *noblius.* Vide et Gruteri animadversiones et Lipsii, qui *nativus* legit. Fortassis lib. de Constant. Sapientis cap. 18. *fronte anili* leg. *fronte nubila.* Ms. Lips. *fronte hauli*, f. *sub frontis imo latentium.* Scriverius in schedula ipsius Editioni adsuta. Edd. Junt. post. Bas. sec. Lugd. Colv. *Vulc.* pr. sec. *Wow.* *sententiarum nobilis auctor.* Verum *suarum* exstat in Mss. O. et eorum nullus agnoscit τὸ *auctor.* Gæsius margini adlevit *sententiarum nubilus auctor.* Passim enim de obscuritate Heracliti queruntur vett. Consule

Fabric. *Bibl. Gr.* t. I. p. 800. &c. immo et hic Aristoteli audit σκοτεινός Ἡράκλειτος: cui propius insistens legebat Scriverius *sententiarum suarum nubilus.* De his enim et similibus adjectivis cum genitivo constructis vide ad Met. I. I. p. 67. a. At hic in Mss. *Fulv. Vulc.* Florent. *Voss. Bened.* est *mobilis*: unde *Wow.* cum Edd. *Vulc.* sec. tert. Elm. fecit *modulis.* *Floridus* vero edidit *nebulis*, sed in notis scribit *nubilis*, quod interim secutus sum, quamvis ipsam Mstorum lectionem fere præferam, *Mobilis sententiarum*, quia levi vocis inversione, vel alia solum præpositione verbo præfixa, invertit et mutat facile sententias: quale est ipsum, quod subjungit, exemplum, et sine dubio haustum ex Heracliti περὶ φύσεως, ut et illa quæ citantur paulo infra. Forsan et altius hæret ulcus; nam *prosecutus* non exstat in *Bened. Voss. sec. Oud.*

Discordante consensu] Lego *D. concentu.* Chalcidius in Platonis *Timæum* p. 72. ‘Si de fidium varietate, et de eo, qui ex diversis vocibus sonisque nascitur, concentu tractatus habeatur.’ *Macrobius Saturn.* I. I. p. 156. ‘Vides quam multorum vocibus chorus constet, una tamen ex omnibus redditur. Aliqua est illis acuta, aliqua gravis, aliqua media. Accedunt viris fœminæ: interponitur fistula: ita singulorum illic latent voces, omnium apparent, et fit concentus ex dissonis.’ *Elmenh.* Ex *Elmenhorstii* conjectura edidit *Scriv.* et *Flor. V.* supra. *Oud.*

PAG. 733 *Dum confusa, dum libera*] *Mendosus* videtur locus. Melius quadrabit cum Aristotele si legas *dum inconfusa ac libera*, &c. hanc lectionem in interpretatione secutus sum. *Florid.* Certe sensus et Aristoteles exigunt, ut sic rescribamus, vel *dum non confusa.* ἀμικρα. *Oud.*

Adacta est fateri concordia] *Mendis plusculis infectus* hic locus: quas eluere tentabam sic, *conata est facere*

concordia: vel, *adaeta est facere conc.* Certe simile quid reponi suadet Aristoteles: καὶ μὴ διαλαβοῦσα σφαίρας ἐπιφανεία, τὰς τε ἐναντιωτάτας ἐν αὐτῷ φύσει ἀλλήλαις ἀναγκάσασα ὁμολογῆσαι καὶ ἐκ τούτων μηχανησαμένη τῷ παντὶ σωτηρίαν. Colv. Vet. codex ponit distinctionem post *constata*, et pro *concordia* legit *concordiam*: ut sit *Fateri concordiam* τὸ ὁμολογῆσαι. non, *facere concordia*: quod ne Latine quidem satis dicitur, nec ad sensum apposite. Neque enim Natura coacta est facere illa, ut ita dicam, *concordia*, sed quod illa ita a Natura subacta, *concordiam* quandam et consensum inter sese profiteantur et prae se ferant. *Vulc.* Male Mss. Bened. Voss. et Edd. ante Vulcan. *concordia*. Minus bene Colv. tentabat *facere concordia*. Habet *concordiam* Florent. cum *Vulc.* Ms. Oud.

[*Et ex ea salutem operi machinatum*] Male Floridus. *Est machinata* scil. substantia elementorum: at substantia ipsa non machinata est salutem; sed illa *adaeta* est per Naturam sive διὰ πάντων διήκουσαν δύναμιν, et illam partem mixtam, seu Mundi animam, concordare, et fateri salutem sic esse *machinatum*. Nam, ut ait Arist. illa δύναμις coëgit elementa concordia esse, et ex illis machinata est salutem omnibus. Recte ergo *machinatum* passive e Cod. Florent. rescripsit Elm. cum Scriv. et Flor. Perperam vero Lipsius margini adlevit *ex eo*: nam *concordia* innuitur. *Idem.*

PAG. 734 *Æqualitatem deferre*] Ald. *differre*. Num, *adferre*? Colv. Locus partim a vitiosa disputatione perplexus, tum etiam mutilus. Delendum itaque est comma positum post *deferre*; quod nec Aldina Ed. habet, neque Cod. Ms. deinde τὸ *concordiam* bis est ponendum, idque vel cum conjunctione *vero*, vel absque illa: quemadmodum et in Aristotele bis est positum vocabulum *ὁμονοίας*. ut sit sensus: *Æqualitatem* rebus etiam inter se diversis *adferre* con-

cordiam. *Concordia vero Mundi æternitatem sustentari.* *Vulc.* Aldus, *differre*, male. *Elmenh.* Recte vidit *Vulc.* hic aliquid deesse, et bis ideo legit *concordiam*: quod verissimum puto. *Æqualitas* rebus defert *concordiam*. *Concordia* reperit *amœnitatem*, &c. mundi. Aristot. φύσεως διδασκούσης ὅτι τὸ ἴσον σωστικόν πᾶς ἐστὶν ὁμονοίας, ἣ δὲ ὁμόνοια τοῦ πάντων γενετήριος, &c. κόσμου. Floridus in Interpretatione supplet *et eam*: sed nemo per talem ellipsin loquitur. Repetita vox millies desideratur in Mss. ut sæpe jam vidimus: sic statim *ordiantur menses*, *menses texunt annos*, secundo loco a Mss. et Edd. abest *menses*. Male vero Voss. sec. Bened. Edd. Ald. Junt. post. *differre*. Quod Colvius conjecit *adferre*, perinde est, sed Mss. sequendi. *Oud.*

[*At quam pulcre et*] Sic reposuimus: male vulgo, *Atque pulcre*. Adstipulatur Aristoteles: τίς δὲ γένοιτ' ἂν ἀψεύδεια τοιαῦτα, ἢν τινα φυλάττουσιν αἱ καλαὶ καὶ γόνιμοι τῶν ὅλων ὥραι, θέρη τε καὶ χειμῶνας ἐπάγουσαι τεταγμένως, ἡμέρας τε καὶ νύκτας, εἰς μὲν δὲ ἀποτελεσμα καὶ ἐνιαυτοῦ. Colv. Vet. cod. *Quam pulchræ et fecundæ Horæ* procreantur. Rectius ita, quam per adverbia. Propria enim hæc sunt Horarum epitheta, quibus Græca illa Aristotelis exprimiuntur, καλαὶ καὶ γόνιμοι τῶν ὅλων, quæ et a Græcis ποῦτις καλλικόμοι et εὐπλόκαμοι vocantur. *Vulc.*

[*Vapores revolvētes*] Rom. *vap. resolventes*, bene. *Elmenh.* Bene Floridus: licet Edd. ante Ald. habeant *resolventes*. *Revolvi* dicitur, quod ad idem devenit, unde ortum fuerat. Supra p. 708. 'Cælum revolvatur ut sphaera.' Adi omnino Heins. ad Ovid. Met. x. 63. 'Revolutaque rursus eodem est.' Hinc 'revolvere fila' de Parcis. Vide eundem l. ii. Met. 654. *Oud.*

[*Pubertate juvenili*] Disertim habet Fulvianus codex, *pub. juvenali*: quod scires ab illis interpolatum, quibus

judicium plusquam juvenale. Est enim proba in Latio vox, *Juvenalis*, ut alibi doceo. *Sciopp. in Symb. Pub. juvenali*. Ita Mss. Vulgo *p. juvenili*: minus recte. Vide Indicem et de la Cerdam ad Virgilii Ecl. vi. fol. 117. *Elmenh. In juvenali* consentiunt Mss. Florent. Fulv. Vulc. Vossiani, Bened. et Edd. Elm. Scriv. Flor. Vide ad Met. l. x. 723. a. *Oud.*

PAG. 735 *Inde rumpuntur*] Edd. ante Junt. post. item Mss. Voss. Bened. *micant imbres, ignes rumpuntur*. Junt. post. cum seqq. ad Vulcan. *micant ignes, inde rumpuntur*. Hinc Brantius *undæ r.* Stewech. ad Arnob. p. 97. conjiciebat *dimicant imbres, ignes se erumpunt*: de qua locutione alibi. Sed cur tum non potius *se rumpunt*? (ut apud Virgil. lib. i. Georg. 444. 'Aut ubi sub lucem densa inter nubila sese Diversi rumpunt radii.') vel *erumpunt*, quod est in Fulv. ac probat Elm. ut paullo post, supra p. 713. et passim. Sed nil muta. Virg. Ge. iii. 428. 'Amnes rumpuntur fontibus.' V. Burm. ad Gratii Cynege. vs. 432. *Rumpuntur imbres*, cum subita vis aquæ nubibus erumpens in partes ac stillas diversa diffunditur. Ita 'abruptæ' procellæ' Virg. l. iii. Ge. vs. 259. Immo Noster pag. 746. 'Abruptis imbribus.' Herod. lib. iii. 13. *ὄμβρων μεγίστων καταβράγντων*. et lib. i. 87. *χειμῶνα καταβράγναι*. Ælian. vii. H. An. 8. *ἐπιβράγνεντος ὑετοῦ*. si sana præpositio. cf. Parthen. c. 6. *Oud.*

Viridantibus comis cæsariatam] *Φυτοῖς κομῶσαν παντοδαποῖς. Colv.*

Occasibus fat.] Fulv. *occasionibus*, probante Scioppio [v. not. seq.] non me. *Oud.*

Nec seculis debilitari excussam] Bas. 1. Ven. *nec secundis excussam*. Ald. Bas. 2. *nec seculis debilitati excussam*. Aristot. *τὴν ἀγήρω φύσιν ὁμοίως τηρεῖ*. Colv. Vet. cod. *nec s. anhelitari*. Edd. nonnullæ corrupte legunt *secundis pro seculis*: nam hoc respondet Aristoteli

ἀγήρω φύσιν τηρεῖ. Vulc. Ms. quidam: *Nec occasionibus fatigari, nec sæculis hamilitari*. Illud *occasionibus* non displicet, cum Appuleium, iudicio meo, resipiat. Alterum autem *hamilitari* non placebit; nisi ex alio Ms. corrigatur *Anilitari*. *Anilitari* pro senescere ab *Anilitas*, id est, senectus, ut Catullus loquitur: sicut a 'debilitas' est 'debilitari.' *Sciopp. in Symb.* Forte an *nec feturis debilitari exhaustam*. Brant. *Nec seculis anilitari*. Hanc vocem postliminio ex membranarum Flor. et Leid. Appuleio reddidi. In vulgatis legitur, *secundis vel seculis debilitari*, male. Vide Indicem, *Elmenh.* Inepte *secundis* Edd. ante Aldum. Nec opus etiam Brantii conjectura. Dein *debilitati* vel *debilitari* corrupte Edd. ad *Elmenh.* usque, qui recte recepit cum seqq. *anilitari*, ut emendavit Sciopp. (in *Symb.* et *Epist. Corp.* t. ii. p. 51. Ed. Burm.) e Ms. Fulvii, quod egregie confirmatur a Florentino, in quo *anilitari* cum Glossa *veterascere*. Bened. *admubitari*. Voss. *anhilitari*. Recte autem post hanc vocem distinctionem poni jussit Florid. cum vulgo post *excussam* demum interpungebatur. *Oud.*

Fætibus] *Pigros et moventes fætus* vocat flatus remissos vel violentos: quod vero nonnullæ Edd. pro *fætibus* legunt *fecibus*, plane *ἄστοπον*. Vulc. *Flatibus* temere reposuit Florid. cum vulgo et in Mss. scribatur *fætibus*. Prave: nam quod habent Edd. Rom. Vic. Junt. pr. Bas. pr. *fæcibus* sive *fecibus*, nollem a Vulcanio ut *ἄστοπον* proscriptum esse. Nam eleganter spiritus noxios, et minus puri aëris, &c. sub terra reconditos et aliquando erumpentes, terramque moventes, *fæcem* vocat; ut Martialis 'fæcem diei' dicit pluviam, imbrem, &c. Vide Gronov. Obs. ii. 7. et ita 'fæculenta nubecula' de Deo Socr. p. 681. *Oud.*

Ad omnem salutaria sunt] *Lego, ad*

omnia salutaria sunt. Aristoteles : ταῦτα δὲ πάντα ἔοικεν αὐτῇ πρὸς ἀγαθοῦ γινόμενα, τὴν δι' αἰῶνος σωτηρίαν παρέχειν. *Colv.* Frustra est Colvius, qui legendum censet, *ad omnia salutaria sunt.* Neque enim τὸ *ad omnem* referendum est ad illud Aristotelis ταῦτα δὲ πάντα ἔοικεν, &c. ut ipse autumat, (refertur enim hoc ad varios illos antea commemoratos admirabiles eventus,) sed ad illud quod paulo superius dixit Aristoteles, εἰς ὁμόνοιαν ἔγει τὸ πᾶν. quod vertit Appuleius, 'amœna lætitia mundi reseratur;' mundum interpretatus id quod ille dixit τὸ πᾶν. Notior vero est hæc significatio *omnis*, pro *toto*, quam ut exemplis egeat. Hor. 'Non omnis moriar, multa que pars mei Vitabit Libitinam.' *Vulc.* *Omnia* *Colv.* Ego *ad omne* : ut supra Asino. *Brant.* Τὸ πᾶν. *Leid.* *ad omnem* sc. regionem vel terram. *Colv.* *ad omnia* s. *Elmenh.* Cave cum Lipsio, Brantio, *Elmenh.* *Seriv.* Flor. hic reponas *ad omne*, licet accedat Florent. Hoc non vult App. De sola terra loquitur. Multo minus Colvio credas. Vide Vulcan. *Omnis* passim pro *toto*, et contra. Lucan. VIII. 268. 'Non omnis in arvis Emathii cecidi.' Vide supra pag. 712. *Oud.*

Inbribus pestifera contagione proluetur] Aristot. καθαιρομένης τε ὑμῖν τοῖς ἀποκλύζεται πάντα τὰ νοσώδη. Hinc patet recte Lipsium corrigere *a contagione*. De verbo *proluere* v. ad Met. l. i. p. 49. b. *Idem.*

PAG. 736 *Spirantium aurarum graviores spiritus*] In Edd. male ponitur comma post *graviores*, cum rectius ponendum fuisset post *autem* : neque enim, meo iudicio, τὸ *spirantium aurarum* referendum est ad *Flabris*, (aliud enim sunt Flabra, hoc est, validi venti, aliud Auræ, ut cuiusvis notum est,) sed ad id quod sequitur *graviores et minus puri* (hoc est impuri) *aëris spiritus* : ut sit sensus : ventos discutere (hoc enim vult significatum Ap-

Delphi. et Var. Clus.

puleius per *Differre*) atque purgare impuros spiritus qui ex stagnis et lacubus exhalantur : quod magis simile vero est, quam ventis subterranea terræ loca purgari, quorum pestifera contagio potius imbribus abluitur, ut Appuleii verbis insistam. *Vulc.* Recte. *Oud.*

Et brumalis austeritas terrestrium v.] Vett. Edd. et *brumalis austros favonius ac terræ terrestriumque viscerum.* Aristot. Καὶ μὲν, αἱ φλόγες μὲν τὸ παγετῶδες πιανούσιν· οἱ πάγοι δὲ τὰς φλόγας ἀνιάσι. *Colv.* Videri possit alicui Appuleius legisse τὰς φλέβας ἀνιάσι. Sed meo iudicio usurpavit continens pro contento : atque ita Venas vertit, flammæ sive ignes qui in visceribus terræ veluti venis versantur. φλέβες enim dicuntur παρὰ τὸ δι' αὐτῶν βαλεῖσθαι τὸ φλογῶδες, ut annotavit Eustathius. *Vulc.* Sed quis *venas* pro flammis dicentem unquam intelligat? Pro *austeritas* Ms. Fulv. *austricitas*. Edd. Rom. Vic. Junt. pr. Bas. pr. *austros favonius ac terræ t.* Ald. *austeritas favonius ac terræ terrestriumque v.* Pro *viscerum* Ed. *Vulc.* pr. *venarum*, vitiose. Suspicio legendum esse : *brumalis austeritas vapores terræ, ac tostorum viscerum venas remittit.* Tosta scilicet nimio calore, quem remittit bruma. Ardore Solis passim torrere dicitur terra; unde 'æstas torrida,' et 'torrens Sirius' frequenter apud poetâs. *Remittere*, quod est proprie laxare et dissolvere, καταχρηστικῶς usus est pro lenire, et deminuere : qui sensus dari potest quoque hisce 'remittere animum,' 'curas,' et similibus. Sic 'remittere' frigus, ventus 'se,' passim dicitur, cum minuitur. Alioquin magis proprium est ut calor remittat frigus, et gelu, quam contra. De Vaporibus vide ad Met. l. x. p. 682. a. *Oud.* Cl. Lennep. minima sane mutatione emendat *terrestrium viscerum ignes* : aliquid utique latet, quo calor significetur. *J. B.*

Indigens quippe videbitur oratio de

Apul.

9 F

mundo disputantibus] Vett. Edd. *Indigens* quippe orationis hujus videbatur de mundo reputantes. Sed scribo totum locum, *Indig. q. videbitur oratio de M. disputantibus; nī, etsi minus curiose, &c.* Aristot. Πλημμελὲς γὰρ περὶ κόσμου λέγοντας, εἰ καὶ μὴ δι' ἀκριβείας, ἀλλ' οὖν γε ὥς εἰς τυπώδη μάθησιν, τὸ τοῦ κόσμου κυριώτατον παραλιπεῖν. Colv. Locus tam in hac editione quam in aliis omnibus corruptus et mutilus. Ms. cod. meus ita habet: *Indigens quippe orationis hujus videbatur rationi si de mundo reputantes, etsi minus curiose, at quomodo possemus diceremus.* Ego ex sententia verborum Aristot. ita legendum censeo, *Indigens quippe orationis hujus videbatur ratio, nisi de mundo reputantes, de mundi rectore, etsi minus curiose, &c.* Inserui itaque hæc verba, de mundi rectore, pro iis quæ habet Aristot. τὸ τοῦ κόσμου κυριώτατον παραλιπεῖν. Vulc. in Ed. A. 1594. *Indigens quippe videbatur oratio.* Ita correximus secuti ex parte vulgarem, ex parte scriptam lectionem. *Wower.* *Indigens quippe videtur oratio de mundo disputantibus, nī, etsi minus curiose, at quoquomodo possumus dicamus.* Ita tacite hunc locum edidit Floridus, nī substituens de conjectura Colvii, et cetera, ut dederat Elmenh. In Edd. Rom. Vic. Junt. pr. Bas. pr. *Ind. q. orationis hujus videbatur de M. reputantes, ut etsi m. c. at quom. possemus disseremus.* Aldus vero, Junt. post. Bas. sec. Lugd. Colv. Vulc. Elm. Scriv. *Ind. q. videbitur oratio de M. disputantibus, ut etsi m. c. at quom. (Elm. Scriv. quoquom.) possumus (Ald. Junt. post. possemus) disseramus, vel disseremus vel dicamus, ut Elm. et Scriv.* Verum Wow. edidit *Ind. q. videbatur oratio, nisi de M. disputantes, etsi m. c. at quom. possemus diceremus.* Nunc Mss. consulamus. Florent. *Ind. q. videbitur oratio, nisi de M. disputantes, etsi m. c. at quoquom. possemus, dicamus.* Fulv. *Ind. q. orationis hujus videbatur ratio, nisi de M. disputantes etsi, &c. dicere-*

mus: unde et e vulgatis Wow. suam lectionem fabricavit. Voss. sec. et Bened. *Ind. q. orationis hujus videbatur ratio, nisi de M. reputantes etsi m. c. at quoquom. possemus diceremus.* Voss. pr. *Ind. q. orationis hujus videbatur ratio, nisi de M. disputantes, etsi m. c., at q. possemus, disseramus.* Unde liquido patet, esse legendum *Indigens quippe orationis hujus videbatur ratio, nisi de M. disputantes, (vel reputantes) etsi m. c. at quoquo m. possemus, de eo dicemus.* scil. rectore, qui immediate præcedit et sequitur. Quoquo modo restituendum etiam Sept. de B. Tr. v. 6. et Solin. p. 21. 'Aspernantur... quoquo modo tecta.' Oud.

Vetus opinio est, &c.] Sic recte hæc a nobis distincta: nam Arist. ἀρχαῖος μὲν οὖν τις λόγος καὶ πατριός ἐστι πᾶσιν ἀνθρώποις, ὥς ἐκ θεοῦ τὰ πάντα, &c. Colv.

PAG. 737 *Omnia Jove plena esse]* Vide Arati Phænomena, et quæ veteres critici observant ad Virgil. Ecl. III. vs. 60. Elmenh.

Consulum] Quia Græci Jovem vocant ἵπατον: quo nomine illi solent Consulem dicere. At Jupiter nusquam Latine vocatur Consul, sed Summus, Pater, &c. Oud.

PAG. 738 *Credamus ὁ. per omnia permeare]* Seneca de Consol. ad Helviam cap. 8. 'Deus potens divinus spiritus per omnia maxima minima æquali intentione diffusus.' Vide Notata ad Minutium Felicem. Elmenh.

*Et illis q. l. sep. * est proximis * una et ead. rat. per se]* Non est quod quemquam torqueant asterisci ἑλλειψιν notantes. παρέλκει potius litera's in est. Lege itaque ex vet. cod. fide in hunc modum: *et illis qui longissime separentur, et proximis, una eademque ratione, et per se, et per alios op. sal. adferre:* neque enim otiosa est repetitio hæc conjunctionis *et:* quo pacto enim cum per se, tum per alios ministros universitatem regat, postea

latius declarabit. Quid autem Colvium moverit, ut pro *qui longissime separantur*, legendum censuerit, *longissimis*, causam non video. Apertissimo enim sensu dicit, potestatem divini numinis tam iis qui longissime ab eo separantur, quam iis qui proximi sunt, opem salutis adferre. Hoc tamen inter utrosque esse discriminis, quod proximis sibi, per se; remotioribus, per alios salutem adferat. Vulc. Voss. uterque cum Vulc. cod. bene *separentur*. Male Colv. *longissimis*; sed vere idem et *proximis* emendavit, consentientibus Mss. O. pro *est prox.* quod invexerat Aldus. Cum prius ederetur *et una et eadem r.* Vulc. e suo codice reposuit *una eademque*, accedente Florentino; sed Mss. Bened. Voss. retinent cum Edd. prioribus *una et ead.* Dein per polysyndeton et *per se*, ut exhibuit primus Vulc. cum seqq. agnoscunt Mss. O. Oud.

Quod sit curæ levioris] Ms. ut Vulcanii, ita et Fulvii habet, *levioris fuscioris quoque*. Quæ quidem lectio dubium non est, quin aliquid mostelli alat, quod doctorum curiositatem mereatur. Sciopp. in *Symb.* Corrupte. Ms. *curæ levioris, fuscioris quoque possint nihil obsequiis facere*. Mendosa et hæc, quæ tamen ad vera viam muniunt. Puto enim emendandum: *levioris faciliorisque, quæ nihilo sequius possint facere* *Dominorum imperio ministeria servorum*. Nempe ardua et difficilia sua opera principes et proceres administrant; levia et facilia ministerio servorum. Si retinere libet *fuscioris*, pro turpi et abjecto capiendum erit: minus tamen apte. Wouer. Totum hunc locum sic lego: *Quod sit curæ levioris, fuscioris: quodque possint nihilo sequius facere dominorum imperia; ministeria servulorum, nisi illud levioris sit glossema. Aut nisi ita ut aliquid desit curæ levioris, operæ facilioris, aut operæ fuscioris. Mox: quem ab omni fuscitate ac per-*

turbatione vident liberum. Brant.

Nihil enim possunt æquius facere] Bas. 2. *fuscioris quoque possint nihil obsequiis facere*. Neutra lectio absque mendo est, quod jam mihi tollere non datur. Tentabam aliquando, *Nihil enim possunt ex æquo facere*. Colv. Frustra est Colvius emendans, *Nihil enim possunt ex æquo facere*, &c. Basileensis Ed. ita legit, *fuscioris quoque possint nihil obsequiis facere*: a qua lectione in eo tantum discrepat Ms. cod. meus quod pro *obsequiis* legat *obsequius*. Ego in dictione quoque syllabas transpositas esse crediderim; et ultimam ejus syllabam, quæ scilicet, conjungendam esse dictioni præcedenti *fuscioris*, et legendum esse, *quod sit curæ levioris fusciorisque*: ut per leves curas intelligat minutas: per *fusciores* (forte *turpiores*) res minime decoras. Fuscum enim Latinis est, quod Græcis φαῖόν. quod et turpe et deforme significat: a qua voce Græca videtur fluxisse vox Hispanica *Feo*; id est, turpis et deformis, ater: ut cum de muliere deformi dicunt, *Es fea como la noche*. quemadmodum itaque hac significatione *Feo*, sive τὸ φαῖόν, opponitur candido, et per consequens, pulchro; ita Appuleius fortasse Fuscam curam opponit splendidæ, et quæ sit digna rege. Deinde putarim priorem illius dictionis quoque syllabam, quo scilicet, conjungendam esse cum seqq. atque ita legendum: *quo id est, qua re, possint nihil sequius* (id est alienius a decoro, vel indecentius) *facere dominorum imperia, ministeria servulorum*, quam nimirum si utrobique ratio officii sive decori violetur. *Sequius* deducit Appul. a *secus*. Ita alibi Sexum sequiorem vocat muliebrem, id est, deteriorem. *Secius* vero deducit idem Appul. a *Sero*, ut et Plant. Ampl. 'Si forte paulo quam veniam secius.' Vulc. Edd. priores vulgo c. *levioris*. *Nihil enim possint* (vel *possunt*) *æquius f. d. imperia ministeria s.* Sed Junt. post.

Bas. sec. Lugd. c. l. fuscioris quoque possint nihil obsequiis f. d. imperia m. s. In Ed. Vulc. tert. sine τῷ curā legas l. fusciorisque quæ nihilo possint facere d. imperio ministeria s. corrupte et Typothetarum vitio. E Mss. meis Voss. cum Cod. Vulc. consentiunt, quibus accedit Fulv. nisi quod ille habeat obsequiis. Florent. c. l. fuscioris quoque. Nihil enim obsequiis possunt f. d. imperia m. s. Bened. c. levior fuscioris quoque possint nihil obsequiis vel nihilo segnius f. d. imperia ministerio s. Unde non dubito, quin legi debeat c. levioris, fusciorisque, quoniam (vel quom sive cum) possunt nihilo sequius facere dom. imperia ministeria serv. vel potius simpliciter, quia sæpe que abiit in quoque, et contra, legendum c. l. fusciorisque. Nihilo enim sequius possunt f. d. imperia m. s. quod præfero. Nam miror, interpretes nullam rationem habuisse τοῦ enim, et non considerasse imperia esse in Mss. et Edd. vett. Sensus est: 'Quoniam ministrantes servi æque possunt facere dominorum imperia in rebus vilioribus.' De sequius vide ad Met. lib. ix. p. 649. b. et alibi: immo nihilo sequius legendum jam vidit Lipsius. Fuscum posuit Auctor pro turpi, sordido. Sic de Dogm. Plat. p. 610. 'Animas fusciores inPELLI cupidine corporum.' cf. et Brant. Metaphora desumpta a fusco colore, qui ingratus et sordidus. Oud.

PAG. 739 *Susam et Ecbatanas* Cleomedes lib. ii. p. 73. Elmenh. Bened. *Susamna cuatanas*. Voss. sec. *Susam ecuatanas*. u rursus pro b. In singulari *Susa* occurrit quoque apud Justin. lib. xi. cap. 14. et in Mss. plurimis Curtii, l. v. c. 2. § 8. Capi ita quoque posset Lucan. lib. viii. vs. 425. Sed omnes auctores, quod sciam, *Ecbatana* vel Ἀγβάτανα (ut Ms. Herod. Florent. lib. i. c. 98. et 110. v. Gronov. et Wess.) in plurali, non *Ecbatanas* dicunt. Oud.

Inter. for. exter. jan. imminēbant]

Quis non animadvertit Solæcismum? dicendum enim erat: Inferioribus foribus exteriores fores imminēbant. Sed ne hoc quidem vult Aristoteles. Imminent enim quæ vicina, imo proxima ac pæne contigua sunt: at hæc πρόθυρα, ut inquit Aristoteles, erant συχνοῖς εἰργόμενα σταδίοις ἀπ' ἀλλήλων, hoc est, ut vertit Budæus, 'multorum stadiorum interstitiis dimensæ inter se, ac diremptæ.' Lege itaque pro *Imminēbant*, ut est in omnibus Edd. *muniebant*, hoc est, concludēbant et arcebant ab aditu sive ingressu. utrumque enim hoc significatur per εἰργόμενα. Nam εἰργω significat et κωλύω, id est, prohibeo et arceo, et ἐγκλείω. Sic Horatius 'Inclusam Danaën turris ahenea, Robustæque fores, et vigilum canum Tristes excubiæ munierant satis Nocturnis ab adulteris.' Vulc. Bas. l. et Ald. *imminēbant*, male. Elmenh. Bene correxit Vulc. cum seqq. et Mss. O. Ed. Vulc. tert. corrupte *muniebant*. Ms. Florent. *munibant*, ut sæpe App. Vide ad Met. lib. viii. p. 247. b. Statim pro *firmitate* Fulv. *firamenta*. Oud.

Viri fortes] Vide Lindenbrogium ad Catalecta veterum poetarum p. 292. Elmenh.

Aures regiæ et Imperatoris oculi] Hæc non ita in Aristotele. Sed de his Jul. Pollux l. ii. c. 37. Ἐκαλοῦντο δέ τινες ὦτα καὶ ὀφθαλμοὶ βασιλέως, οἱ τὰ λεγόμενα διαγγέλλοντες, καὶ τὰ ὀρώμενα. ἀπὸ δὲ τούτων τὸ ὠτακουστέιν πεποιήται. Colv. Ita vertit Appuleius τὸ ὠτακουσται, qui a Veteribus dicti sunt Auricularii. Notum est illud, Regibus longas esse aures. Adjungit vero Appuleius Auribus regiis, etiam eos qui oculi Imperatoris dicebantur; quales Oculos describit Philostratus De vita Apollonii, sub finem libri iv. διαλεγόμενον δὲ, inquiens, καὶ σιωπῶντα, καὶ καθήμενον, καὶ βαδίζοντα, καὶ ὕ, τι φάγοι, καὶ παρ' ὅτου, καὶ εἰ ἔθυσεν, ἢ μὴ ἔθυσε περιήθρει πᾶσιν ὀφθαλμοῖς,

ὁπόσοις ἡ ἀρχὴ βλέπει. *Vulc.* Xenoph. Cyrop. lib. viii. pag. 209. βασιλέως ὀφθαλμοὶ καὶ ὄτα. et Suidas in ὀφθαλμὸς βασιλέως. ubi vide. Voss. sec. *impe-ratores, male. Oud.*

Domibus et muneribus] Emendo, *donis et muneribus.* Arist. δῶρων τε ἀποδεκτῆρες. *Colv.* Legendum omnino *donis et muneribus*: accipiendis scilicet, nomine Magni regis: nam ita eos vocat Aristot. ἀποδεκτῆρας. Neque enim quisquam eum adibat, qui non ut Deo donarium aliquid adferret: quem adhuc morem servat Scytharum Imperator: cui vectigalis, prohi pudor, etiam Noster κοίρανος. Inter Donum vero et Munus hoc discrimen ponunt Grammatici, quod illud sit dantis, hoc, accipientis. Theologi Scholastici Dona vocant quæ voluntarie donantur: Munera quæ pro aliquo munere vel mercede offeruntur. *Vulc.* Non male *Colv. Vulc.* cum Lipsio et seqq. *Mss.* tamen omnes cum *Edd.* vett. *domibus*: ut suspicer, *domus* κατ' ἐξοχὴν sumtas pro Gazophylaciis, ubi res, quæ muneri solebant donari, servabantur: nisi exciderit vox aliqua. *Oud.*

PAG. 740 *Atticum regnum*] Legendum omnino ex Aristotele *Asiaticum regnum*: quod et εὐστοχάτατος Justus Lipsius, priusquam ego Appuleium accurate cœpisset, animadverterat, meque monuerat. Budæus vertit, 'Tum autem universum Asiæ imperium Hellesponto esse terminatum.' E qua versione, quod scilicet Budæus addat *Tum*, respectu ad tempus illud quo reges de quibus agit, Asiæ imperabant, quo et Appul. respicere videtur, vertens *terminabat*: is qui non ita pridem novum Aristotelem Græcolatinum edidit, margini huius loci adscripsit, *Sed omne antiquum regnum*: quam quidem lectionem nequaquam improbaverim: plenior tamen mihi illius sensus futurus videtur, si legamus *Antiquum Asiæ regnum*, ut Aris-

totelis verba ἀρχὴν τῆς Ἀσίας exprimamus: cuius quidem regni fines tametsi fuerint propagati, vetus tamen Asia ut tertia Orbis terrarum pars, iisdem semper, quibus a Geographis circumscripta erat, terminis clauditur. *Vulc.* Mendosum: quid si *Persicum*? longe recedit a literis. Quid si *Medicum*? longius a veritate. Quid si *Asiaticum*? proxime accedit ad veritatem. Quid si *Asicum*? Jam pura puta veritas est. *Brant.* Sed omne *Asiaticum regnum* ab occ. *Hellesp. terminabat*, ab ortu gens inchoabat *Indorum Duces, &c.* *Asiaticum* e conjectura Lipsii et Aristotele receperunt *Edd. Vulc.* et seqq. cum ante exhiberetur *Atticum*, ut est in *Mss.* vel *Acticum*, quod dant *Mss.* Voss. sec. Bened. Adjectivi *Asicus* velim exemplum det *Brantius*. Miror vero non vidisse viros doctos, hic quædam deesse. Non enim Auctor hic agit Geographum; quando mirifice inter enumerationem ministrorum et curatorum huius regni interponeret ex abrupto hanc Geographicam descriptionem. Aristoteles τὴν δὲ σύμπασαν ἀρχὴν τῆς Ἀσίας περατομένην Ἑλλησπόντῳ μὲν ἐκ τῶν πρὸς ἑσπέραν μερῶν, Ἰνδῶν δὲ (sic enim lego non Ἰνδῶν) ἐκ τῶν πρὸς ἑω διεκλήφesan κατὰ ἔθνη στρατηγοὶ καὶ σατράπαι. For- san ergo *sed omne*, qua totum regnum ab Occidente Hellespontus terminabat, ab Ortu gens inchoabat *Indorum*, curabant duces ac satrapæ. Certe similis scriptura esse debet, nisi ineptissime scripserit App. Pro *Indorum* Bened. *Indeorum.* *Oud.* Non sollicitandum est *Asiaticum*, cum apud Aristot. sit ἀρχὴν τῆς Ἀσίας, et ipsæ Varr. Lectt. *Atticum, Acticum*, ex *Asiaticum* depravata videantur. In reliquis secuti sumus conjecturam, quam mecum humanissime communicavit Clar. Lennep. Sic sane insertis tantum *per* et quod locus est planissimus. *J. B.*

Et nuntii specularum incensores] Correxerim, forte bene, *spec. incensores*: vel inspectores. Φρυκτωριῶν τε ἐποπτή-

pes. Colv. Vet. cod. *Speculatorum*, minus recte. *Speculæ*, Homero σκοπιαί, sunt loca eminentiora, in quibus speculatores sunt dispositi, qui ea quæ vel oculis vel voce acceperunt, eadem etiam ratione aliis transmittunt atque significant. Cicer. in Verrem, 'Non enim sicut antea consue- tundo erat, prædonum adventum significabat ignis e specula sublatus aut tumulo,' &c. Pro *incensores* vero, quod est in Appuleio, Colvio magis arridet *Inscensores* vel *Inspectores*, respectu ad vocem ἐποπτήρες. quæ vox tametsi quidem significet *Inspectorem*, parum tamen profuerit φρυκτωρίας inspicere, nisi eas incendiendi curam gerat. Appul. itaque vertens τὸ ἐποπτήρας *incensores*, respexit ad speculatorum curam et munus. Et omnino ἐποπτήρ significat etiam ἐπιμελητήν, id est, Curatorem, ut et ἔφορος et ἐπίσκοπος. ἔφοροι Atheniensium noti. ἐπίσκοποι Indorum, non item, quos Arrianus lib. de rebus Indicis describit, οὔτοι, inquit, ἐφορῶσι τὰ γινόμενα, κατὰ τὴν χώραν, καὶ κατὰ τὰς πόλεις, &c. *Vulc.* Ms. nuncii speculatores *incensores* assidui. Alius Ms. *Hac* (id est, ac) nuncii specularum in. assidui. tum bonum per vices, &c. Sciopp. in Symbola. Colv. legit, *Inscensores* vel *Inspectores*, quia in Græco φρυκτωρίων τε ἐποπτήρες. Sed neque Appuleius semper Aristotelem sequitur, et vero hic optime, *incensores*, quadrat; fumo enim et flammis speculatores signa dabant. Adi Lips. de militia Romana lib. v. *Brant.* *Malim nuncii et spec.* Aristot. καὶ σκοποὶ καὶ ἀγγελιαφόροι καὶ φύλακες, φρυκτωρίων τε καὶ ἐποπτήρες. Juvat nonnihil Voss. sec. qui habet ac nuncus. Fulv. alter *hac nuncii*. V. Sciopp. In Florent. Voss. Bened. *Vulc.* Ald. *speculatorum*: unde Scaliger et Voss. in Etymol. v. *spectio* legunt *speculatoriorum*. Probo: quomodo et *speculatorium navigium*. Dein *Incensoris* Ald. *Inscensores* Lips. cum Colvio.

Sed rectius *incensores* defendunt *Vulc.* et *Brant.* quia illi in speculis faces accendebant, et fumo flammisque signum dabant. Vide Casaubon. apud Elmenh. infra. Posses alias legere *insensores*: sed nil muta. *Oud.*

Incensæ faces ex omnibus r. subl. l.] De hac re erudit Isaacus Casaubonus in Epist. ad virum præstantissimum Johannem Witten Lubecensem, Illustrissimi Principis Mecklenburgensis Consiliarium intimum, quam ob elegantiam eximiam, et argumenti similitudinem integram hic apponam. 'Πυρσελὰν ἐν φρυκτωρίαν, &c. [Vid. Not. Delph.] ... Sed non probat Polybius omni ex parte, quod ante ipsius tempora aliis fuerat eo in genere inventum. Itaque vir ingeniosus hanc novam πυρσελὰν rationem excogitavit.

'Qui facibus uti volent in speculis ad signum dandum cujusunque rei, quam significari aliis erit necesse, habeto in suis speculis quisque literas descriptas in 5 tabellis hoc modo:

LORICA APPENSA TABELLIS.

a	f	l	q	x
b	g	m	r	y
c	h	n	s	z
d	i	o	t	
e	k	p	v	

'Tabella hæc debet statui in speculæ loco tam ejus, qui dat signum, quam ejus qui accepturus est: atque hoc imprimis videndum est ut speculæ sibi ex adverso quam optime respondeant. Præterea qui faces observat, jubetur a Polybio dioptram habere (id est, mathematici instrumenti genus, quo oculorum acies missa per canalem tutius dirigitur ad metam propositam). Hujus præcipuus usus est, ut qui observat signum, dignoscat probe, ab utro angulo, dextro an sinistro, lorice oppo-

sita^r literarum signum detur. Nunc explicemus modum. Pingamus in aliqua urbe proditos esse a præsidii sui parte. Id ut procul significant, ita faciendum. Scribendum igitur quam brevissime id fieri poterit, quod velis, puta:

Centum milites defecerunt.
vel,

Proditionem quidam moliuntur.

‘Ante omnia qui parat daresignum, et qui accepturus est, attendere sibi faciet, facibus toties sublatis, donec alter signum dederit suæ attentionis. Id signum est facium ex adverso elatio.

‘Postquam attendere cæpit, qui signum exspectat, indicanda est illi tabula, in qua prima litera est ejus, quod indicaturus est, puta C, quod est in prima tabula, vel P, quod est in tabula tertia. Ergo accedes ad loricæ angulum sinistrum, et ut C designes, semel ab loricæ læva parte facem tollas, ut P, ter facem moveas super loricam elatam. Sic de cæteris. Qui signum aucupatur, indicatam sibi tabellam adnotat, ut mox monstratam in ea literam quærat. Tertio superest, ut litera quærenda in tabella significetur. Qui dat signum venit ad loricæ dextrum angulum, et quota est litera indicanda in sua tabella, tot facit *πυρσελας* sive facis elevationes, puta ut C indicet 3. et P 5.

‘Qui excipit signum datum, facile intelligit, quæ litera sibi indicetur, eamque diligenter adnotat, scribitque in tabula parata in eum usum, atque simili modo exarat omnes literas, donec omnibus indicatis reperiat scriptum in tabella excipientis id quod ab initio erat propositum. Hæc Polybiana ratio est, melior sane inventis aliorum, quæ tamen valde sunt elegantia. Ea ad Polybium nos ante multos annos exposuimus, et quæ ibi sunt mire involuta et depravata evolvimus. Si Deo O. M. sic

olim videbitur, ut eum eximium scriptorem edamus, habebis id a me, vir nobilissime et amicissime, meæ in te fidei et amoris testimonium.’ Hactenus Casanbonus. *Elmenh.*

PAG. 741 *Qui in ligneolis hom. fig.]* Turnebus *Advers. l. ii. c. 18. Idem.*

Mundo equidem consentiunt] Aristoteles καὶ αὐτὸ πάλιν ἐκίνησεν ἄλλο, σὺν κόσμῳ. Budæus, ‘rursus ipsum quoque aliud movet cum mundo.’ Vide an potius τὸ σὺν κόσμῳ vertendum sit εὐκόσμως vel κατὰ κόσμον. hoc est, ordinato et consentaneo motu. *Vulc.* Hoc quid sibi velit, non intelligo: quid si *Movendo equidem*, vel *Mutuo equidem*. Lucret. ‘Consentire inter se et fungi mutua posse.’ *Sciopp. in Symb.* Alii *mutuo e. c.* bene. *Elmenh.* Certe si *mundo* scripserit App. ut est in Mss. O. non intellexit Aristotelicum σὺν κόσμῳ, quod notat ordinate, decenter, ut notat *Vulc.* Scioppi conjecturam *mutuo* non male receperunt Elm. Scriv. Flor. Verum malim Appuleio adscribere τὸ *mundo*. Oud.

PAG. 742 *Illa inter agros legibus et inst. s. nat. lege aggr.]* Qui parum scite profecto, ut alia nonnulla (utor eorum verbis) hæc ab Appuleio versa notarunt, æquiores huic interpretum Græcorum (vere dixerim) Coryphæo fuisse vellem, et tam hoc loco, quam aliis, scribarum potius incitiam aut alioqui temporum injuriam suspectam habuisse, quam Appuleii ipsius eruditionem et Græca convertendi peritiam in dubium vocasse, nedum censorio obelisco fixisse, Aristarchicumque in morem damnasse. Libet exclamare: ‘Quæ veterum hæc tanta est damnandi scripta libido? Sit satis, audacter carpere scripta hodie.’ Sed videamus an insecitæ huic, si diis placet, Appuleii versioni medicinam aliquam facere possimus. Ms. cod. meus ita legit: *illa, inter cicures atque agrestes legib. et institutis, &c.* Per *illa*, significat Appul. τὰ χερσαῖα sive terrestria animantia, quæ

distinguit in duas species τῶν ἀγρίων scilicet, et τῶν χειροσῆθων. Quid hic aliud egit Appul. quam quod ipse se studio facere solere alibi testatur, nimirum in Græcis auctoribus Latine convertendis, 'in omnibus aut omissa anquirere, aut defecta supplere:' quod quidem dum facit, tantum abest, ut inscitiae sit damnandus, ut potius summam non solum eruditio- nis, verum etiam diligentiae laudem mereatur. *Vulc.* Optime emendavit *Vulc.* adsentientibus Mss. O. et Edd. seqq. *Oud.*

Atque uno sinu] Marg. Bas. 2. *atque ubi simul* : id est, simul atque, statim ubi. *Colv.* Sed neque sic quidem sensus constabit. Lege itaque in hunc modum, *atque ab uno sinu abeundi fac. conc. fuerat omnibus* : hoc sensu : Tametsi varia hæc animantium genera ex uno sinu, sive, ut supra dixit, gremio emissa sint, singula tamen ad naturalem ac proprium sibi locum ferri. *Vulc.* Legitur in marg. Bas. 2. *atque ubi simul*, id est, simul atque. Lego *unose*, et τὸ *simul* ejus glossema est. Nonius Marcellus : 'Unose, id est simul.' Pacuvius Iliona : 'Occidisti, ut multa paucis verba unose enunciem.' *Brant.* Hæc ignorat Rom. Edit. Basil. legit, *atque ubi simul*. Leid. *atque in una ab humero sinu*. Unde non male doctiss. Brantius, *atque unose abeundi*, cujus notas vide. *Elmenh.* Imo ridicule Brantius. Elm. Scriv. Flor. hæc ita ediderunt, *atque ut ab uno sinu abeundi facultas concessa omnibus fuerit*, pro, simulac data iis fuerit facultas, ut exponit Floridus. Wow. vero cum Vulcanio est. *Atqui ab uno sinu, &c. fuerat.* hoc sensu : Varias quæque ibunt vias, licet uno sinu emissa sint animalia. Sed tum deberet præteritum, non futurum præcedere. In Ed. *Vulc.* tert. ac Ms. Bened. legitur est : *atque una ab uno sinu, &c. fuerat.* Ald. Junt. post. Lugd. *Colv.* habent *atque uno sinu, &c. fuerit.* Ms. Florent. *atque ut uno s.*

fuerit. Voss. *atqui una ab humero sinu, &c. fuerit* : unde Is. Vossius legit *atque ab unico sinu fuerit*, ut *atque* notet simulac. Sic sane apud Solin. c. 32. p. 43. 'quæ atque inventa et oblata est, eadem die neci datur : ' ut quidem est in Mss. plerisque et Edd. et Salm. ait, ita supra auctorem locutum esse. At p. 31. *atque* ponitur pro *æque ac* : in Leid. pr. est *quæ ut*, i. e. simulac : quomodo edidit Delrius. in Voss. 4. et Huls. *quæ qua, &c. sc. die.* Prave ibi Ald. Delr. Grosl. contra Mss. et Edd. statim ante neci intrusere. Sed præter hunc Solini locum nusquam *atque* hoc sensu me legere memini. Sæpe autem pro statim occurrere aiunt, non pro simulac. Vide ad Met. l. 1. p. 60. Forte igitur potius legendum : *largita est.* *Atqui una ab uno vel libero sinu, &c. fuerit* sive fuisset, non fuerat. Lipsius etiam *atqui* adlevit. Immo *atque* sæpe idem valet, quod *atqui*. V. Ind. Not. Pro *facultas* Aldus vitiose *incultas*. Ante Aldum omnia hæc deerant. *Oud.*

Div. mens. æqualitatibus] Locus mihi vehementer suspectus. Neque enim satis cum Aristotelis verbis convenit, qui sic habet : ἀλλοῖαι πάντων διεξόδοι γίνονται. neque Budæus mihi satis ea explicare videtur, vertens, 'aliæ atque aliæ permutationes fiunt.' Per διεξόδους enim significat Aristoteles varios orbium cælestium decursus. Quo fit ut ego, commodioris alicujus sensus ex Appuleii verbis eliciendi causa, pro *æqualitatibus* legendum putem *qualitatibus*. *Vulc.*

Communis Cyllenius stella] Lego, *Comis Cyll. stel.* Compendium, *cois.* quod peperit errorem. *Colv.* Ms. cod. expresse legit, *communis* : quod vide an hoc loco significet *συνεργόν*, certe Muniſicos *συνεργούς* interpretatur Julius Firmicus *Ἀστρονομικῶν* lib. II. c. 4. Vide etiam an *communis* dicatur ab Appuleio Mercurius, ut explicet id quod Aristoteles dixit *ισόδρομον*. Habet enim hoc commune

cum Jove Mercurius; quod æquale propemodum cum eo curriculum conficiat: tametsi scholiastes Arati Mercurium spacio sex mensium et sex dierum curriculum suum peragere scribat. *Vulc. Flor. communes C. s.* In Rom. est *communis*, unde legendum puto, *comis Cyllenius stella*. Lactantius ad lib. 1. Thebaidos Statii: 'Benefica stella Mercurii, maleficarum temperat flammæ.' *Elmenh. Ed. Vulc. sec. tert. e* typographi errore *communi*. Bened. *communis*. Florid. cum Colv. et Elmenh. *comis*. At *communis* retineo; non quod communis cum Jove, sed quod est cunctis comis et beneficis. Vide Græv. ad Cicer. Off. lib. III. c. 5. et Comm. ad Nep. Milt. in f. 'mira communitas.' Schol. ad Epit. Aur. Vict. cap. 19. 'communem se adfatu.' Aliter explicat hunc Nostri locum Tollius, aiens *communem* dici, quia ejus vis restringebatur a vicino planeta, sive bono sive noxio, ex Servio ad lib. 1. Georg. 'in quos cæli orbes erret Cyllenius ignis:' et Joh. Sarisb. lib. II. cap. 19. *Oud.*

PAG. 743 *Stellarum chorus*] Sic recte Aristotel. Ἀρμονία συναδόντων καὶ χορεύόντων κατὰ τὸν οὐρανόν. Collegi hanc in rem exempla aliquot supra, ad lib. VI. *Metam. Colv. Atq. un. stellarum chorus: ex div. occ. ort. hoc ornamento*. Vitiosa distinctio sententiam turbat. Delendum itaque est colon post *chorus*; et continuo ita legendum: claudenda vero periodus post *ortibusque*: ut sit sensus, ex diversis ortibus et occasibus, una cæli conversione circumactis, unum quendam effici stellarum concentum ac chorum: quæ vero sequuntur ita lege: *Hoc ornamentum et veluti monile rect. κόσμον Gr. ling. significat*. Recte vero Appul. *velut monile dixit*. Monile enim est ὄρμος. ὄρμος vero περιτραχήλιος κόσμος. *Vulc. Ms. hoc ornamentum et monile rectissime, &c.* Placet, nisi quod velut nova perio-

dus ab prioribus puncto est distinguenda. *Sciopp. in Symb. Hoc ornamentum et monile rectissime κόσμος Græca lingua significat*. Ita lib. scriptus. In aliis vero hæc verba desunt: præferunt aliquid glossematii. *Wower*. Pro glossemate hæc suspecta habent Scal. *Wow. Elm. et Scriv. κόσμος* abest ab Edd. ante Ald. Sed Edd. ante Wower. *ornamento et ut monile*: atque ita Mss. Bened. Voss. sec. *Vulc.* Sed alteram lectionem e Ms. Fulvii Sciopp. et Wow. atque e Florent. Elm. dedere cum seqq. Voss. sec. *κόσμος recte*. Si Appuleiana sunt, lege vel *κόσμον*, cum Vulcan. ut *Græca lingua sit Nominativus*, vel potius *significatur*: sed *κόσμον* non vocari hoc ornamentum et chorum stellarum, sed τὸ σύμπαν testatur Arist. immo habuimus jam supra de Mundo 'Unde κόσμος Græce nomen accepit.' Adeoque vel desunt quædam, vel totum est Glossema. Stoici tamen κόσμον tripliciter sumserunt, et in his αὐτὴν δὲ τὴν διακόσμησιν τῶν ἀστέρων κόσμον εἶναι λέγουσιν. teste Diog. Laërt. in V. Zenonis lib. VII. § 138. *Oud.*

S. quidem contuens ortu suo] Propius ad Aristotelicam sententiam accedit lectio Bas. 2. et Ald. *Sol quidem omnituenti suo*, si quidem ea omnino recta: πορεύεται δὲ διττας πορείας ὁ παμφαῆς ἥλιος, τῇ μὲν ἡμέραν καὶ νόκτα διορίζων, ἀνατολῇ καὶ δύσει. *Colv. Lege cum Ms. cod. meo, omnituens, hoc est, παμφαῆς*. Ita Orpheus: εἴδῃε, παμφαῇ, κόσμον τὸ περίδρομον ὕμμα. *Vulc. Bas. 2. et Ald. Sol quidem omnituenti suo*. Lego *omnituens ortu suo*. Juvant verba Aristotelis quæ Colvius exhibet: ὁ παμφαῆς ἥλιος. *Brant. S. q. omnituens*. Sic Bas. 2. Flor. et Ald. *S. q. omnituenti*. Rom. *s. q. contuens ortu s.* Aristotelis παμφαῆς ἥλιος. Ovid. lib. II. Met. fab. I. 'Sol oculis juvenem, quibus aspicit omnia, vidit.' *Elmenh. Mss. O. omnituens ortu suo d. p. et Vulc. cum seqq. præ-*

ter Scriver. qui conjecturam e lectione Aldi, Junt. post. Bas. sec. Lugd. *omniuenti* suo natam expressit: sed falso. Non enim *ortu* suo omnia tuetur Sol, sed toto suo cursu, adeoque oriens, medius, et occidens. Edd. vett. *contuens* male. Vide Burm. ad Valer. Flacc. lib. v. 247. de Sole: 'Omniuens: tua nunc terris, tua lumina toto Sparge mari.' Oud.

Hinc tempestivi imbres et spiritus, aut infecundi] Vet. cod. legit, *Hinc tempestivi imbris est spiritus aut secundi*: nihilo rectius quam vulgatæ Edd. imo vero etiam corruptius. Ego distinctionis unius transpositione, et unius literæ adjectione ita commodè legi posse censuerim, *hinc tempestivi imbres, et spiritus haud infecundi*. Spiritus sive ventos fecundos vocat, ob varias utilitates quas rebus humanis adferunt. Nam ut eleganter describit Seneca lib. Nat. Quæst. v. c. 18. 'Venti primum non sinunt aëra pigrescere,' &c. Et paulo post: 'Quid quod fruges percipi non possent, nisi flatu supervacua et mista servandis ventilarentur,' &c. Qua de causa non immerito Homerus ventos aptissimo Epitheto ornavit, quum eos vocavit *ῥαχρηῖς*, quod nimirum sunt *ἄγαν χρεῖῳδεis*, et ad frugum maturitatem fecunditatemque excitandam necessarii. Eadem fere ratione supra vocavit Aristoteles *νέφος γόνιμον ὕδατος*, quod Appul. vertit, 'aquarum foetu gravidatur.' Vulc. Ms. *haud*: quod et Vulcanius de conjectura reposuerat. Sciopp. in *Symb.* His usque ad *voluit* carent Edd. ante Aldum, item Bas. pr. uti ea semper primis adhæret. Dein Edd. Ald. Junt. *aut infecundi*. Mss. Bened. Voss. pr. Edd. Bas. sec. Lugd. Colv. Vulc. pr. Scriv. *aut infæcundi*. Sed cum Vulcan. et seqq. *haud infæcundi* habent Florent. et Fulv. Rectissime. Oud.

Hinc alimenta nobis subpetunt earum rerum, quas accidere D. his mundi partibus voluit] Leid. et Flor. *h. al. rebus*

esse, earum quas. Alii, *h. elementa nobis s. a. c.* Elmenh. Ita quidem edidit Aldus cum seqq. nisi quod accidere rescripsit Vulc. et ceteri. Verum de humanis alimentis mox demum sequitur. Et longe aliter hæc se habent in Aristotele scil. *τὰ τε πάθη τὰ ἐν τῷ περιέχοντι συμβαίνοντα διὰ τὴν πρώτην καὶ ἀρχαῖόγονον αἰτίαν*, i. e. passiones in aëre accidentes ex prima et primordiali caussa. Longe etiam aliud quid suadent Mss. et Vulc. quidem *hinc alimenta rebus esse earum, quas acced.* Florent. *h. al. vobis earum, quas accedere.* Bened. *hinc alimenta nobis esse earum, quæ accedere.* Voss. pr. *hinc alim. vobis esse earum rerum, quas accidere.* Voss. sec. *hinc alim. vobis esse earumque accidere.* Dein post mundi addunt mediis Mss. Fulv. Voss. uterque et Bened. cum Ed. Scriv. Ergone simpliciter rescribendum? *Hinc alimenta reberis esse tempestatum, quas accidere D. his mundi mediis partibus voluit.* Certe tale quid latet. *Reberis* tu Faustine. 'Tempestates accidentes mediis mundi partibus' sunt *πάθη συμβαίνοντα ἐν τῷ περιέχοντι*. Melius qui conjecerit, ei cedam. Satis mihi fuit, corruptionem loci et medicinæ rationem indicasse. Oud. Paulo aliter hæc Aristotelem secutus edenda putavi. Intelligit autem *μετέωρα*. Judicent eruditi. J. B.

Emicationesque sylvarum] *Δένδρων ἐκφύσεις.* Colv.

PAG. 744 *Propalam sæpe confectas*] Num potius, *conspectas*? ut videtur velle Aristoteles: *ποτὲ μὲν ἀφανιζομένη, ποτὲ δὲ φαινόμενη, μυρίας ἰδέας ἀναφαίνουσα τε καὶ πάλιν ἀποκρύπτουσα ἐκ μᾶς ἀρχῆς.* Colv. Colvius ambigit an rectius legi possit *conspectas*: at hoc idem est, quod *propalam*: quo pacto itaque his verbis explicetur differentia quam statuit Aristoteles, dicens *ποτὲ μὲν ἀφανιζομένη, ποτὲ δὲ φαινόμενη*? Ms. cod. pro *confectas* legit *consectas*: sed ne hoc quidem satis ad

mentem Aristotelis, quo fit ut potius legendum censeam *contactas*: ut respondeat illi ἀφανισμένην. ponenda tamen est majoris perspicuitatis causa nota distinctionis post *propalam*, ut etiam post *contactas*. Pro hac mea emendatione facit ipse Appul. idem fere quod hic aliis verbis significans. Ait enim, 'curaque omnibus occulta, vis nullis oculis obvia, nisi quibus mens suæ lucis aciem intendit.' Occultam hic vocat quam supra *contectam*: naturam hic ἀόρατον, ἀφανῆ, quam supra ἀφανισμένην. *Vulc.*

Agitari jubet] Pendet sententia a prima periodi voce *cum*, &c. quæ ut sit plena, subaudiendum, vel potius subjungendum est, post *jubet*, *agitur*: ut sit sensus: Cum igitur Rex, &c. machinam agitari jubet, agitur; tota scilicet ipsa, et varii in ea diversorum inter se motuum orbes: quod ipsum statim aptissimis similitudinibus explicat. *Idem.* Hinc Ed. *Vulc.* tertiæ contra Mss. O. insertum est *agitur*, quod uncis includere Elm. et Scriv. Sed recte nemo ad sensum præbuit. Sensus enim est: Cum Deus ita mundum agitari jubet, simile istud est rei militari, ubi primo ducis motu et imperio agitantur. Porro *istuc* habent Mss. Bened. Voss. sec. recte pro istoc: ut alibi 'isthac,' 'isthunc.' Vide ad Met. l. 1. p. 15. b. In reliquis *istud.* *Oud.*

Loris jugales ad concordiam cop.] Τὸ *loris* male omittit Leid. et Florent. *Elmenh.* Carent tamen etiam Bened. Voss. quod meretur attentionem. In quadrigis enim *jugales* ἑόργοι equi a funalibus *scapalois*, qui sunt in lateribus, distinguuntur. Adi præter alios Rutgers. lib. 1. Var. Lect. c. 10. Verum huc id trahi non debet: præsertim cum Aristoteles modo loquatur de συνωπλῶδι sive biga. *Lora* autem, quibus equorum colla ad jugum vinciebantur, vocabantur *Lepadna*. De iis et *jugalibus* vide Scheffer. de Re Vehic. lib. 1. c. 11. Ceterum *jugales*

sæpissime sumtum a poetis simpliciter pro equis: unde omnes Solis equi *jugales* vocantur Claudiano Init. Cons. Prob. et Olybr. *Oud.*

Velites executione adornant] Bas. 1. Rom. *milites.* Margar. Poët. *velites executionem adornant.* Quod certe melius. *Colv.* Vet. cod. pro *executione* legit *executionem*: quæ lectio facit ut non incommodo sensu censeam legi posse, *Velites excursionem adornant*, posita hic nota distinctionis: deinde ita legendum, *ordines principes curant*, hoc est, aciem instruunt, manifesti sensu. *Vulc.* *Equites ordinibus præ sunt.* Legendum omnino meo quidem judicio *cornibus*, non *ordinibus*. *Idem.* Male primo *milites* dant Edd. ante Aldum contra Mss. O. et Margar. Poët. atque Aristotelem. Levis armaturæ milites quosque intelligit. Vide Veget. Dein *executionem* etiam Rom. Vic. Ven. Marg. Poët. cum Mss. Florent. Voss. *excursionem* Ms. *Vulc.* cum ejus Ed. sec. ac Scriv. Edd. Junt. Ald. &c. *Colv. executione adornant ordines*: omnino male, ut vidit *Vulc.* qui vulgatam lectionem *excursionem adornant* propinavit; et, ni excerpta fallunt, exstat in Bened. ἐκτρέχει ὁ ψιλὸς Arist. Alii solent dicere *procursionem*. Sed ita fere 'excursus inopinatus cohortium' Frontino l. 11. 2. 22. et *excursionem* apud Val. Max. l. 11. c. 3. § 3. Lipsius adlevit *excussionem*. Forsan reliquit App. *excultationem*, de qua et 'excultoribus levis armaturæ' adi me ad Veget. l. 11. 15. et init. hujus lib. Hinc *adornent* Voss. sec. et *ordinibus principes curant* habent Mss. O. certe Vossiani, Bened. et Edd. *Vulc.* sec. ac Wow. Omnino recte et ex more Appuleii, qui passim *curare* cum Dativo construit. Vide Ind. Not. Bened. *princeps.* *Ordinibus* etiam ex eo confirmatur, quod pro *cornibus* in Florent. Vossianis et Edd. ante Vulcan. ut et Scriv. legatur quoque *ordinibus*, sed ibi *cornibus* bene Mss. *Vulc.* et

Bened. ὁ δὲ ἱππεὺς ἐπὶ κέρας Arist. *Præsumt* ergo hic nihil notat, nisi curam primariam gerunt (adeoque non mutandum cum Lipsio in *præeunt*) et idem quod *curant*, quod in re militari verbum est proprium. Vide Cort. ad Sallust. Jug. c. 46. 'In postremo Marius cum equitibus curabat.' Oud.

Contenta] Hic accipio non pro περιεχομένων, sed ita ut explicet illud Aristotelis ὀτρυνομένων μιᾷ ῥοπῇ. ut significet *contenta*, impulsæ, συντενωμένα. *Vulc.*

PAG. 745 *Anima in homine non videtur*] Vide Platonem de Legib. lib. x. fol. 898. et Annotata in Minucium Felicem. *Elmenh.*

Momentis] Forte, *monumentis*: nam Aristot. ἀόρατος ὄσα, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς ὀράται. *Colv.* *Momentis* ab ea *gestarum*. Vet. cod. legit *gestorum*: forte legendum, *momentis* rerum ab ea *gestarum*: hoc est, pondere, magnitudine, atque excellentia; eleganti metaphora a rebus quæ ad libram appenduntur, pondereque æstimantur. *Momentum* enim est ῥοπῇ, sive incrementum in libra. Quod vero *Colvius* pro *momentis* emendare conatur, *monumentis* frustra est. *Vulc.* *Mom.* ab ea *gestarum* rerum. Sic membranæ Flor. quod etiam in mentem venit *Vulcanio*. In vulgatis est, *momentis* ab ea *gestarum*, male. *Elmenh.* *Momentum* sæpe notat pondus et qualitatem rei. V. ad Flor. II. 15. *Mom.* rerum ab ea *gestarum* ediderat jam *Wow.* et *Elmenhorstium* ac membranas *Florent.* secuti sunt *Scriv.* Flor. *Bened.* etiam ab ea rerum *gestarum*. *Vulc.* *Voss.* sec. *gestarum* tantum, et *Edd.* vet. *gestorum*. *Ond.*

Qui nunc *populorum non otiosis conventibus* freq.] Vet. cod. q. n. p. otiosis, &c. expuncto τῷ non. Ego putarim legendum *negotiosis conventibus*, ut significantur ἐνδομοι πράξεις. *Vulc.* Consuerim legendum, nunc *asp. bellorum inquietantur*, nunc *pac. mitig. quiete*, &c. Proprie vero atque eleganter,

Exasperatos bellis animos pace mitigari ait: ita *Virgilius*, 'Aspera tum positos mitescent secula bellis.' *Idem.* Omnes fere *Edd.* non *ociosis*. *Scriptus*, *negociosis*. Aliquot *Edd.* antiquæ, *populorum accitis convent.* unde fortasse rescribendum, *populorum exitiosis conv.* Sed totus locus mutilus. Sententia hæc videtur: civilia instituta et mores, qui nunc *populorum negociosis conventibus* frequentantur, nunc asperitate bellorum efferrantur, et rursus quiete mitigantur. *Wower.* Bas. *populorum non o. c. f.* Aldus et Rom. *p. accitis c. f.* *Wower.* *populorum exitiosis c. f.* *Vulcanius*, *p. negotiosis c. inquietantur.* Distingue, qui nunc *populorum o. c. inquietantur asperitate bellorum, et pacata.* *Elmenh.* Paraphrastice exponit Aristotelica εὐδομοι πράξεις, ὑπερβόριος πόλεμος, εἰρήνη. Sed quomodo hæc legenda sunt? Primo offendit τὸ otiosis, quod habent *Mss.* O. nisi quod *Wow.* dicat in uno esse *negotiosis*, ut edidit ipse et coniecit *Vulc.* Sed *Edd.* ante *Junt.* poster. dant *accitis*: at ipsa cum *Edd.* seqq. usque ad *Vulc.* habet non *otiosis*. Dein *asperitates b. pacata* est in solo *Florent.* et *Edd.* Ald. Elm. Flor. Reliqui *Mss.* et *Edd.* præbent *asperitate b. et pacata*; excepto tamen, quod *Junt.* post. *Wow.* et *Scriv.* etiam careant et. *Vulcanius* de conjectura addidit *inquietantur*, unde temere aliam lectionem finxit Elm. Pejus etiam *Lipsius* coniecit Quid? nunc *pop. non otiosis conv. frequentantur, asperitate b. et p. mitigantur q.* Recte quidem *Vulc.* et Elm. viderunt, deesse hic verbum, quod contrarium sit τῷ *mitigantur*. Sed non hoc est *inquietari*. Lege potius Qui n. *populorum otiosis conventibus frequentantur, efferrantur asperitate bellorum, et pacata mitigantur quiete.* Sic videmus, recte *otiosos conventus* dici posse, qui sunt in pace et otio; quamquam non displicet ex *Aristotele* et *Ms.* si *Wowerio* fides, τὸ *negotiosis*. 'Mores,' 'ani-

mos efferari' frequens est. Adposite Livius lib. i. c. 19. 'Quippe efferatos militia animos, mitigandum ferocem populum armorum desuetudine ratus.' Sept. de B. Tr. i. 14. 'Et efferata morum inpatientia.' Opposuit *efferari* et *sedari* Auctor lib. vi. Met. Imo ut hic l. ix. opponit 'nullis precibus mitigari militem, magisque in suam perniciem advertit efferari.' Adfinitas litterarum in *frequentantur*, *efferantur*, exclusit alterum. Oud. Transponendo et aliquis efficitur sensus. Temporibus Appuleii summa pax erat. Huc respexit Auctor. Recte itaque *otiosis*. Dein si non vera, certe veri simillima est conjectura Clar. Lennepii, *asperitatibus bellorum pacata mitigatis quiete*. J. B.

PAG. 746 De quo Empedocles] Vide Aristotelem Physic. l. ii. c. 4. *Elmenh.*

πάνθ' ὅσα τ' ἦν] Sic etiam hic versus primus est apud Aristotelem: quem idem Metaphysic. lib. ii. c. 4. paullo aliter citat, adque materiam qua de agit accommodat. *Colv.* Ὅσα τ' ἦν desunt Voss. sec. Edd. Junt. post. Bas. *Idem.*

Phidiam illum probum, &c.] Tzetzes Chiliad. viii. hist. 192. Pausanias lib. vii. Arnobius l. vi. adv. gentes. *Elmenh.*

Apta et revincta numinis sui potestate] Alludit omnino Appul. his verbis ad illud Aristotelis, quo dixit Phidiam τὸ ἐαυτοῦ πρόσωπον συνδῆσαι τῷ ἀγάλματι, hoc est, oris sui similitudinem colligasse clypeo Minervæ. Persistens itaque in hac Aristotelis comparatione, dicit, Deum tueri salutem mundi *apta* (malim *arcta*) *et revincta*, hoc est, colligata numinis sui potestate. Vet. cod. legit, *aptam et revinctam numinis sui potestatem*: minus meo iudicio recte: non tamen male etiam hoc pacto legere possimus, *aptam et revinctam numinis sui potestate*. Vulc. Et hanc Vulcanii conjecturam bene reposuere Scriv. Flor. In

Mss. et Edd. ceteris est *apta et revincta*, unde forsitan rectius *apti et revincti* sc. mundi, reponeremus. Non vero recte idem Vulc. malebat *arcta*. Nam *aptus* notat, arcte connexus, et ita noster sæpissime. Vide Flor. n. 15. 'Cithara baltheo celato *apta*.' Tolleius ad hunc locum notat: 'V. Fest. v. Apex. Catull. 'aptis sarcinulis.' Ennius: 'vinclis *apta* silet canis:' pro eodem 'aptatus' dixit Petronius, nisi quis et ibi *aptus* legere velit: veluti 'lecto funebri aptatus.' Pro *numinis* Bened. *muneris*. Oud.

Rat. cum nominant] Mutila oratio. Ductus vero verborum Aristotelis et sententia ipsa evincit legendum esse, *eum ὄλυμπον nominant*: cujus etymy rationem explicat Arist. quod sit ὀλοαμπής, hoc est, omni sui parte nitens; imo vero etiam ἀειλαμπής, ὥς τὰς ἀναθυμιάσεις μὴ προσδεχόμενος, ut supra diximus. Vulc. *Eum ὄλυμπον*. Sic Vulc. et seqq. ex Aristotele, sed ultimam vocem non agnoscunt Mss. aut Edd. vett. *Eum* exsulat a Fulv. et Florent. Scilicet pro *eum* scribendum est ὄλυμπον cum Lipsio. Pro Græca voce omissa substituerunt *eum* librarii. Pro *quem* cum eodem etiam malim *quod*, i. e. quia. Oud.

PAG. 747 *Sublimen candens*] Vulg. *sublime candens*, ut etiam passim apud Ciceronem legitur. Sed secuti sumus correctionem principis eruditum Jos. Scaligeri, qui ita, ut exprimi curavimus, in veteribus libris esse testatur; et ex Propertio notat: 'At nullo teritur dominæ sublimine amor, qui Restat.' Eleganter igitur Ennius Cælum 'sublimen candens' vocat, quæ dictio a Limine composita: unde et suam notionem accipere debet. *Colv.* Jos. Scaliger conjectaneis in Varronem, ait in veteribus Appuleii membranis legi *sublimen*, quod vult significare Limen superius, aut superlimen; quod Gloss. vetus vocat ὑπέρθρον. Meus cod. Ms. expresse habet *sublime candens*. Vulcanius. Ald. et

Rom. *Aspice licet sublime tuens.* Scaliger *h. sublimen c. male.* Elmenh. Vere edidere Bas. sec. Lugd. Wow. Vulc. Ed. sec. Elm. &c. *aspice hoc sublime candens*: cum in Ed. Junt. post. expressum esset *hoc sublime condens.* Edd. priores inepte *A. licet sublime tuens.* Scimus enim, notissimum esse versum Ennii in Thyeste, ut docet Festus. Verum Colv. et Vulc. ed. tert. exhibent *sublimen* ex Scaligeri emendatione, ad Varr. pag. 235, qui sic esse in vett. libris ait. Et sane exstat ita in Bened. Est in Vossianis *sub lumine cadens.* At diserte Florent. et Vulc. habent *sublime*, ut Mss. O. Festi, Probi, Ciceronis multis locis. Consule Davis. ad l. ii. de N. D. c. 2. Immo si *sublimen* hic esset quasi *superius limen*, Festus non debuit explicare per τὰ in altitudinem elatum. Quid? quod si suspicio Lambini probari posset, non esse hunc Trochaicum versum, sed Iambicum hoc modo: ... *Adspice hoc | Sublime candens, quem invocant omnes Jovem,* lege metrica necessario deberet esse *sublime*: quod omnino retinendum. Passim *cæli sublimia* occurrunt. Oud.

Invocant] Festus et Probus cum Euripide habent *vocant.* Sed eos e Cicerone et Nostro corrige potius; licet sæpe cælum ipsum Zeds et Iuppiter nominetur. *Idem.*

Mutationes et conversiones] Augustinus de Civit. Dei lib. iv. c. 2. *Elmenh.*

PAG. 748 *Scaturigines ac proluv.]* Subaudiendum vel addendum potius, *ignis e terra.* Nam ut in Oriente φλόγες ἐξ οὐρανοῦ, ita in Occidente φλόγες ἐκ γῆς has incendiorum strages dederunt. Posterius hoc mirum videri non debet. Nam ut supra dixit Arist. ἐμπεριέχει καὶ πολλὰς ἢ γῆ ἐν αὐτῇ καθάπερ ὕδατος, οὕτω καὶ πνεύματος καὶ πυρὸς πηγὰς, hoc est, ut vertit Appul. 'Non aquarum modo Tellus in se fontes habet, verum spiritu et igni fecunda est,' &c. *Vulc.* Vul-

canius ex ingenio addit, *s. q. et pr. ignis e terra*, non male. *Elmenh.* Agit Auctor de igne e terra emanante, cuius progressum sæpe exprimunt auctores vocibus, quæ propriæ sunt aquæ; unde 'pluere ignes' dicuntur, et 'flammæ undare.' V. ad Lucan. lib. ii. vs. 58. Ill. Bonh. ad Petron. de B. Civ. vs. 122. Immo statim sequitur 'torrentis vice' et 'flumarum flumina.' Verum semper tamen additur vox, qua pateat de igne agi: unde merito suspicatus est Vulc. quid deesse, licet Mss. et Augustinus in vulgatis consentiant. Ego simpliciter malim *scaturigines ignis*, &c. quæ vocula ob præcedentium litterarum viciniam excidere potuit. Eleganter et adposite Herodianus l. i. c. 14. πυρὸς ποθὲν ἐκ τοῦ σεισμοῦ διαβρύνετο. ubi male T. Faber. διαβράγ. Oud.

PAG. 749 *Eos, &c.]* Nota hic rursus Anacoluthon, et vide ad Met. lib. iv. p. 242. b. Nisi potius cum Barthio ad Claudian. Epigr. 25. voces locum illum ut glossam expungamus. *Idem.*

Ereptos volucris clade] Frustra Colvius, et minus bene. *Clades volucris* dicitur incendium Ætნიæ, quod celerime proruit et accedit, ut proxima quæque corripit. Sic 'volucris cæli curriculum' in principio hujus lib. et in f. 'volucris currus': ut omne, quidquid celeriter agitur, *volucris* vocatur. Adi Sanct. in Min. lib. iv. c. 2. Burm. ad Phædr. F. 5. vs. 8. Heins. ad Ovid. lib. ii. Art. 45. et v. Met. 301. Broukhuis. ad Tib. iv. 1. 209. Ceterum de hoc Catanæorum fratrum facto v. Cluver. in Sic. p. 121. et Nummos Parutæ. *Idem.*

Divino separata dissidio] Vet. cod. Ms. legit *discidio*, et quidem rectissime, a verbo *Discindo*. Nam hoc optime respondet illi quod Aristoteles dicit, ὁ τοῦ πυρὸς ποταμὸς ἐξεσχίσθη, quod et Budæus eadem ratione vertit, 'flumen ipsum ita se scidit.' *Vulc.* Vulgo *dissidio*, male. *Elmenh.* Ante

Vulcan. *discidio* jam ediderat Junt. post. ut est recte in Mss. O. et Edd. seqq. Male *dissidio* Edd. Bas. sec. Lugd. Colv. Vide ad Met. lib. x. p. 735. a. 'Catervæ discidium.' Oud.

Formas natura, quas diversis reg. commovens] Sententia hæret imperfecta: quo fit ut tale aliquid adjiciendum putem, *ipsa manet immota*: ut respondeat illi quod dixit Arist. ἐν ἀκινήτῳ γὰρ ἰδρυμένος. Vulc. in Ed. A. 1594. Lego, quasi *diversis*. Vulcan. *commovet ipsa manens immota*. Bene. Elmenh. Hiulca oratio, quare Lipsius conjecit *naturasque*. Wow. cum Vulcanio edidit *commovet*. Mss. Vulc. Bened. Voss. *natura formas*. Non displicet mihi Lipsii conjectura. Haud agitur de Natura, sed de Deo regente naturas. Arist. ἐν ἀκινήτῳ δὲ ἰδρυμένος πάντα κινεῖ καὶ περιάγει, ὅπου βούλεται, καὶ ὅπως ἐν διαφόροις τε ἰδέαις καὶ φύσεσιν. p. 751. 'vis per naturas omnium speciesque et genera digesta.' V. et ad de Deo Socr. p. 668. Ed. Flor. Seneca lib. iv. de Benef. 'auctorem rerum et naturarum:' quod male mutat Acidal. ad Velleii finem. Oud. Ingeniose conjecit Clar. Lennep. legendum *Nam quietus nobis circumfert* vel *Namque immotus ipse circumfert*. Præclaro sensu. Tale quid requiri etiam Vulc. et Elm. viderunt. In textum tamen admittere id non ausim. J. B.

Principia milites frequentabant] In quibus iis ab Imperatore aut Tribuno jus reddebatur. Quintilianus Declamat. cui titulus Miles Marianus: 'Sed neque hoc Roma parens, nec signa militaria, aquilæque victrices, nec tua, summe Imperator, divina virtus sinat, ut tua quoque sententia quisquam vir et Romanus et miles nimium pudicus sit, apud quem ante principia agendum est.' Latius etiam de hoc, si bene memini, Lipsius noster ad Annales Taciti scripsit. Colv. Vide Lipsium ad lib. i. Hist. Taciti p. 15. et Indicem nostrum. Elmenh.

PAG. 750 *Recuperatores*] De iudicibus privatarum rerum, qui *recuperatores* dicti, vide Lipsium ad Taciti Ann. lib. i. c. 74. Torrent. ad Suet. Ner. c. 17. Oud.

Decuriones et quibus est j.] Sic recte Mss. et Edd. ante Vulc. Ed. sec. in quam et seqq. inrepsit prave etiam. Distinguit Auctor cum Aristotele *Decuriones* ab aliis, sive senatoribus, sive quibuscunque jus esset dicendæ sententiæ, præsertim in municipiis: ubi proprie erant *Decuriones*. Aristot. vocat βουλευτὰς καὶ ἐκκλησιαστάς. Et sic lib. x. Met. p. 690. *Idem*.

Ad consensum publ.] Lego, ad *consensum publ.* Aristot. βουλευταὶ δὲ καὶ ἐκκλησιασταὶ εἰς συνέδρια τὰ προσήκοντα. Colv. Ita et Ms. cod. Legendum vero est omnino ex Aristotele *consensum*, quod respondet τῷ, εἰς συνέδρια. Vulc. Recte Vulcanius: alii *consensum p. male*. Aristot. εἰς συνεδρίαν. Elmenh. Mss. et Edd. vett. *consensus*, male. Oud.

Ad minutiam frumentatum] Quod Aristoteles ex Atheniensium moribus: καὶ ὁ μὲν τις εἰς τὸ πρυτανεῖον βαδίζει σιτησόμενος. De Minutia frumentaria monuerunt dudum viri docti. Colv. Inscriptio antiqua: PROCURATOR MINUTIÆ PROC. ALIMENTORUM PER TRASPADUM. HISTRIAM, &c. Vide Lampridium in Antonino pag. 128. Lipsium Elect. lib. i. c. 8. Elmenh. Nihil monuit Oud. Verum d'Orleans ad Tacit. Ann. lib. iii. p. 405. legendum putat vel *ad Minutium* vel *ad Numiciam*, ut intelligat vel Minutium Augurinum præfectum annonæ, cui statua data est a P. R. quod ad vilitatem summam frumentum rede-gisset; pro quovis diribitore frumenti; vel *Numiciam viam* de qua Horat. i. Epist. 18. vs. 20. ubi vid. Lamb. Sed et ibi jam e Mss. legitur *Minuti*: ut et apud Cicero. lib. ix. ad Att. Ep. 6. 'via Minutia' memoratur. Vide præterea Lipsium ab Elmenh. cit. e quo et Colvii nota suam:

aliquam conflavit Floridus. *J. B.*

Reus ita purgandi se necessitate, &c.]

Scribe: *Reus ita purgandi se necessitate, ut sectandi studio accusator venit: ille moriturus, &c.* Colv. Vidit acumen Lipsii sensum hujus loci non constare; atque ita in vere *ἐξαίρετοis* suis Electis eum in hunc modum emendavit *r. i. p. s. n. ut sectandi studio accusator venit. Ille moriturus ad supplicium ducitur, &c.* Cod. meus Ms. legit *reus purgandi se, &c.* neque agnoscit τὸ *ita*, quod in vulgatis exemplaribus Apuleianis legitur; et omnino, meo quidem iudicio, *παρέλκει*, quemadmodum etiam τὸ *ut*, illi respondens: quod ego corruptum esse crediderim ab *in*, et conjungendum cum τὸ *sectandi*: ut hoc pacto legamus: *reus purgandi se necessitate, insectandi studio accusator venit.* Et certe ipse loquendi modus postulat ut legamus, *insectandi studio*, non vero, *sectandi*. Neque enim tam accusator in iudicium venit, sectandi rei, quam insectandi causa. *διώκειν* enim est Insectari et Accusare: ut Demost. *διώκω γραφήν*; et Isocrates *Διώκω σε ἱεροσυλίας*. Unde et *διώκων* Actorem, *διακόμενος* sive *φεύγων* Reum significat. Neque vero incommode etiam legi posse censuerim, *Reus ita purgandi se nec. &c.* Vulc. Ms. *reus ita purgandi s. n. ut sectandi studio a. v.* Id quod Colvius quoque opportune monuit. *Sciopp. in Symb.* Vulgo ut et ante Vulcan. editur *reus ita*, et sic Ms. Fulv. Sed bene abest τὸ *ita* a Mss. Florent. Vulc. Bened. Voss. et Edd. Vulc. Wow. Dein *ut sectandi* Edd. vett. cum Ms. Fulv. Optime vero emendavit Vulc. *insectandi*: atque ita Mss. Florent. Vulc. Bened. Voss. et Ed. Vulc. tert. Aliæ minus bene *ut insectandi*. Nihil opus est istis fulcris *ita ut*, quæ nata sunt, cum *insectandi* fuerat corruptum. *Insectari* reum proprie dicitur accusator. Dein reliqua sunt e correctione Lipsii ac Colvii, quam confirmant Mss. Fulv.

Florent. Bened. Vulgo erat *accusatur. Venit. Ond.*

Et dies festi] Seneca l. i. de Tranq. Vitæ: 'Legum conditores festos instituerunt dies, ut ad hilaritatem homines publice cogerentur, tamquam necessarium laboribus interponentes temperamentum.' Per hos dies festos publice passim agebantur Epulæ, agebantur Ludi. Livius l. xxiv. 'Per lasciviam ac jocum ita ludibundi Beneventum rediere; ut ab epulis per celebrem festumque diem actis, non ex acie reverti viderentur:' et lib. xxxix. 'Non est res qua erubescam pater, si die festo inter æquales largiore vino sum usus.' Polybius apud Suidam: *Μαθὼν δ' ἐξ αὐτομόλου διασάφησαντος ὅτι ἑορτὴν ἄγουσι πάνδημον, καὶ τοῖς σιτίοις λιτοῖς χρῶνται διὰ τὴν σπάνιν, τῷ δὲ οἴνῳ δαψιλεῖ, ἐπολιόρκει.* In hos sæpius invecti veteres patres. D. Augustinus L. de Pastoribus: 'Et festa ista, quæ celebrantur per universas civitates in lætitia convivantium, et publicis mensis se ipsos, ut putant, jucundantium, revera magis prudentium, ite, celebrate.' B. Ambrosius Epist. lib. iv. 'Vides quemadmodum convivia gentiles adornent, festa adnuntient; sed ea piis mentibus infestiora sunt: quia iis plerique decipiuntur, dulcibus inescantur epulis, capiuntur saltantium choris.' Hinc intelligendus Scævola, dum scribit, certum pondus argenti festorum dierum nomine præstari cuiquam solere. Lib. xix. in fi. D. de Annu. legat. nam ad sumptus Ludorum Epularumque omnino eum respexisse, verisimile est. Sed et eo fortassis etiam pertinet locus Modestini: 'Annuum pecuniam ad ludos civitati reliquit, quibus præsidere heredes voluit.' L. vi. tit. eod. Et hinc etiam clarum, quid apud Ulpianum esse possit, alibi 'Festos dies celebrare.' Lib. xxvii. D. ad Municipal. Sed hæc fortassis notari commodius alibi poterant. Colv.

PAG. 751 *Libatione profunditur*] Malim legere, *libat. perfunditur*. Id. *Alius lib. prof.* Ms. cod. meus legit, *obiis libatione prof.* Aristot. καὶ χοαὶ κεκμηκότων. Κεκμηκότες sive καμόντες vocantur κατ' εὐφημισμὸν, οἱ τεθνηκότες, quod nimirum θάνατος sit λυσιμελής. Græcis etiam vocantur eadem ratione οἰχόμενοι et ἐποῖχόμενοι, οἱ θανόντες. οἰχέσθαι enim significat τὸ ἀπελθεῖν καὶ θανεῖν, καὶ ἀφανίζεσθαι. Unde et Lat. decedere et obire pro mori, et obitus pro morte, perquam usitate. Videtur itaque Appul. ad imitationem Græcorum *obios* vocare τοὺς οἰχομένους: quod quidem vocabulum, ut est Latinis auribus insolens, ita ego huic meæ conjecturæ æquos opto Lectores. Erunt fortasse qui pro *obiis* legendum putent *obbis*, atque eo vasis genere mortuis libationem profundī solere censeant: sed frustra. Nam si ita legamus, nullum erit vocabulum quod respondeat τῷ, κεκμηκότων. Quo fit ut omnino ita legendum existimem, *obiis libatio profunditur*. Vulc. Tametsi fortasse rectius *Obitis*: qua voce utitur etiam Appul. lib. de Philosophia, p. 54. lin. 28. 'Sed neque obiti causa lamentationes suscipiendæ sunt.' *Idem in Ed. A.* 1594. *Obiis*. Ita Mss. Leid. et Flor. in vulgatis, *obitis*. Elmenh. *Obiis* constans est Mss. lectio, pro qua Edd. ante Vulcan. habent *alius*, ut et Scriv. Hinc Lips. *aliis*. *Obii* vero pro mortuis, qui hic intelliguntur, sive Divi manes, poni nusquam credam. Multo minus hic legendum *obbis*. Omnino accedo Vulcanio, Wower. G. J. Vossio de Anal. lib. iv. c. 13. legentibus *obitis*, ut habet Ms. Bened. nisi excerpta fallunt. Supra p. 736. 'Obitorum loco.' Glossæ 'Obitus, τετελεσμένος.' Dein *libatio* Edd. Vulc. tert. Elm. Flor. cum G. J. Vossio, sed contra Mss. O. et Edd. ceteras. Nec enim ipsa libatio profunditur, sed libatione seu in libando effunditur merum. Hinc 'vino,' 'mero libare' in

Delph. et Var. Clas.

Metam. et passim. Multo deterius Colvius *alius libatione perf.* Intelligit χοὰς et Inferias, quæ fiunt mortuis seu Divis Manibus. *Profunditur* ergo impersonaliter, ut *Diis sacrificatur*, *Geniis ministratur*, *obitis libatione profunditur*. Oud.

Videasque illam civit.] Eleganter expressit versus Græcos, itidem elegantissimos, et ex Aristotele dignos hic etiam adscribi: Πόλις δ' ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων γέμει, Ὀμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων. Colv.

Grate olentibus cænis] Vet. cod. *graveolentibus*, βαρυόδοις. ita enim potius vocandæ cænæ, ob carnum assarum nidorem, quam ἡδύοδοι. Vulc. Vulgo, *gratcolentibus*. Quid si legamus, *graveolentibus scænis*. Opponit enim Panchæos odores et unguenta ingrata, ut hymnos et ploratus. Wower. Aldus, *grate olentibus*, male. Elmenh. Mss. O. cum Vulcan. et seqq. *graveolentibus βαρυόδοις*. Sil. It. vi. 18. 'tractæ fœda gravitate volucres:' ubi vide: et xiv. 435. 'Fax nido gravi fœdavit comminus auras.' Sed Aldus, &c. dederant *grateolentibus*. Scriv. cum Wower. malunt *graveolentibus scænis*, sive adparatibus, ut obponantur odores Panchæi et *graveolentes scænæ*, (sed quid pro eas scænās intelligant, nescio,) sicut *hymni* obponuntur *lamentis*. Expressit Auctor sensum versuum Sophoclis apud Aristotelem, quos citavit supra Colv. Oud.

Platani, ut ait poëta] Ὡς φησιν ὁ ποιητὴς, τὰ τε ἔκαρπα μὲν, ἄλλας δὲ παρεχόμενα χρεῖας, πλάτανοι, καὶ πύτεις, καὶ πύξοι, Κλήθρητ', αἰγείρος τε, καὶ εὐώδης κυπάρισσος. Colv. Vide Plin. Nat. Hist. lib. xii. cap. 1. Virg. lib. iv. Georg. Elmenh.

PAG. 752 Πᾶν γὰρ ἐρπετὸν] In Leidensi est ΠΑΝΤΑ ΕΥΕΠΡΕΤΩ ΜΟSSARRINA ΜΕΡΗ esse tonos sabyei. In Floren. ΜΕΝSA ΠΑΝΤΑ ΕΥΠΡΕ ΓΩ ΜΟSSARRINA ΜΕΡΡΗSSE ΤΟΝΟS-SΑΗΤΤΙ. Quod puto vix Apollinem Delphicum explanare posse, si in

Apul.

9 G

lucem rediret ex Orci cancellis. *Elmenh.* Πᾶν γὰρ ἐρπετὸν τὴν γῆν νέμεται, ut *Heraclitus ait.* Sic plane Aristoteles. Sed Ed. Junt. post. πᾶν τὸ ἐρπ. quo certe proxime accedere Mss. videntur. Verum illi hic plura et longe alia habent. De Florent. et Vulc. (in quo additur etiam mensa) vide *Elmenh.* Bened. mensa ΠΑΝΤΑ

εἴτερον ΕΓΟΑ λοccARRINA MePe ^{ss} ee tonos Sabyti, ut *H. a.* Voss. sec. mensa ΠΑΝΤΑ ΕΤΕΡΕΤΩ ΜΟccARRINA MePe εἴτε tonos sabyti, ut *H. a.* Is. Vossius quasi e Codice adscripsit νοῦς ἅπαντα εὐεργετῶν ὡς ἂν τινα μέρη σώματος αἰδίου, ut *Her. ait.* Ut de Deo intelligatur. Quo facit quod statim sequitur 'et cum sit unus,' etiam apud Aristot. Sicut quoque inceperat hanc orationem ab eo 'Lex illa sit Deus,' &c. Quærendum, an similia inter Heracleti sint fragmenta. *Oud.*

Et a *juvando* *Jup. dicitur, quem Ζῆνα Græci*] Corrupta hæc sunt. Edd. ante *Vulcan. a juvandis suis.* *Fulv. idem a juvando.* *Vulc. et a juvando Jupiter deos quem, &c.* *Florent. vis id est a juvando J. dios, quem, &c.* *Bened. vis i. adjuvando J. dios, quem, &c.* *Voss. uterque vis id est adjuvando J. dios, quem.* Lego igitur videlicet ab *juvando Jupiter, Δία quem et Ζῆνα, &c.* *Arist. καλοῦσι δὲ αὐτὸν καὶ Ζῆνα καὶ Δία &c. ὡσανεὶ λέγοιμεν, δι' ὃν ζῶμεν.* ut lego cum *Is. Vossio.* Ut autem obiter hoc observem, patet ex eo loco *Aristotelis*, quantum erret *Vulcanius*, cum c. 2. pro διὰ θεῶν, i. e. per deum, voluit legi διὰ θεοῦ, quasi alterum non significaret *per*, sed semper *propter*. Verum tu, lector, consule omnino *Rev. et Doct. Viri*, mihi que amicissimi et familiaris *J. Alberti Observ. in Evang. Joannis vi. 57. κακῆινος ζήσεται δι' ἐμέ.* et *Observ. Misc. vol. iii. p. 99.* iisque quæ ibi laudantur, adde *Long. Past. lib. ii. p. 36. διὰ τοῦτον καὶ ποταμοὶ ῥέουσιν.* *Apollodor. lib. ii. p. 88.*

Ed. Gal. δι' Ἀθηνῶν ἢ Μέδουσα ἐκαρτομήθη. ubi vide *T. Fabri*, et ita capiendum lib. ii. p. 128. nec mutandum cum *Fabr. aut Gal. et rursus lib. iii. p. 196. τὴν διὰ τῶν ψήφων μαντικήν.* *Ms. διὰ τὴν ψήφον. Idem.*

Rectissime appellant] In *Ms. cod.* hæc adduntur: *Saturnum etiam κρόνον, quasi χρόνον quendam, inceptum ab origine, interminum ad finem Tempus appellant:* quæ *Arist. ita:* Κρόνου δὲ καὶ χρόνον λέγεται, διήκων ἐξ αἰῶνος ἀτέρμονος εἰς ἕτερον αἰῶνα. utrobique minus, meo iudicio, recte. Nam et hic malim legere κρόνιος δὲ καὶ χρόνιος, quæ sunt appellationes Jovis, et illic, *Saturnium etiam, κρόνιον, quasi χρόνιον quendam, &c.* τοῦ κρόνου nimirum, ἣ τοι τοῦ χρόνου, ut ait *Photius Patriarcha*, ἕκαστα διακρίναντος, καὶ τῶν γεννηθέντων ἐκ τῆς πρὸς ἄλληλα μίξεως ζωογονοῦντος. Atqui nominis κρόνου etymon *Scholias* in *Hesiodi Theogonia* deducit ἀπὸ τοῦ κέραν, καὶ κερνάων ἕκαστα τῶν γεννεθλιωμάτων, καὶ μίξαι τὸ θῆλυ τῷ ἄρρενι. Quod vero in *Ms. cod.* legitur, *inceptum ab origine*, malim legere *ob inceptum, &c.* *Vulc.* Valde hæc depravata. *Fulvianus Cod.* quem sequendum putavi: *Sat. etiam illi κρόνον, quasi χρόνον, quendam inceptum ab origine terminum finem tempusque appellant. Dicitur et Fulgurator.* Lego: *quendam inceptum, ab origine, terminum ob finem.* Jovem nempe et Saturnum appellant, qui Græcis κρόνος, quasi χρόνος, id est, tempus; quendam inceptum, scilicet ab origine (supra enim omnis essentiae originis causas Deo tribuit) terminum, ob finem. *Wower.* Vide *Theophylum ad Autolyceum lib. iii. fol. 274.* Annotat. ad *Arnobium lib. iii. fol. 76. Elmenh.* Hæc usque ad dicitur et primus edidit e *suo cod. Vulcanius*, sed corruptissime; quæ licet etiam ceteri *Codd.* agnoscant, sanare mihi non datum est. Videamus tamen an quid adferre possimus. Certe falsissimum est Jovem dictum fuisse

Saturnum seu κρόνον vel χρόνον. quod neque dicit Arist. sed κρόνου seu χρόνου scil. παῖδα (vide Lactant. lib. 1. cap. 10. et 12.) quæ male tentat Vulc. Forsan hinc etiam Noster scripsit *Saturnium etiam, filium Κρόνου seu Χρόνον. Oud.*

Quendam inceptum, &c.] Ms. *Saturnumque etiam illi κρόνον q. χ. id est, quendam inceptum ab origine, terminum, finem, tempusque appellat: dicitur et fulgurator, &c.* Inceptus, us, quarti ordinis more Lucretiano. *Sciopp. in Symb. Flor. et Fulvii liber, i. a. o. terminum finem tempusque appellant: dicitur et Fulgurator. Wower. quendam i. ab origine terminum ob finem. Quem vide et Alcinoum cap. 14. Elmenh. Mss. Vulc. Bened. Voss. quendam inceptum ab origine, interminum ad finem, Tempus adpellant.* De substantivo *inceptus* Atæ decl. ut capit *Sciopp. vide Comm. ad Nepot. Iphicr. c. 2. 'retardavit inceptus:'* et hinc Wow. edidit *id est Tempus, quendam inceptum ab origine, terminum ob finem adpellant.* Veterem lectionem retinere Elm. et seqq. nisi quod *id est* admiserint post *χρόνον*. Ego me non expedio, nec capio ita Jovem esse dictum; aut quæ vis lateat in voce *χρόνου* vel *temporis*, ut significet *inceptum*, quia habet *originem*; et *terminum*, quia habet *finem*. Is enim sensus loci tum erit, si Fulv. correctionem admittas. Vide, num legi possit: *rectissime adpellant, Saturnium etiam, filium κρόνον quasi χρόνον id est quendam inceptum ab origine, interminum ad finem vel origine intermina ad finem. Interminus usus est Auctor pro interminatus, sine termino, aliquoties. V. supra p. 708. Nec dubito, quin illud Tempus adpellant sit Glossatoris marginalis prava interpretatio, quæ in textum irrepserit. sic enim modo Arist. κρόνου δὲ καὶ χρόνον λέγεται, διήκων ἐξ αἰῶνος ἀτέρμονος εἰς ἕτερον αἶωνα. ἀστραπαῖος, &c. Oud.* Insuper emenda *incepta*

(i. e. non cæpta) *ab origine. ἐξ αἰῶνος ἀτέρμονος. J. B.*

Tonitrualis et fulminator] De his consule Liliū Gyraldū Hist. Deorum Syntag. 1. fol. 73. et seq. *Elmenh.*

Amicalemque] Bas. 1. *amicabilemque.* Glossarium vetus: 'Φιλικός, Amicabilis.' Plautus: 'Mihī date operam amicabilem.' Sidonius Apollinaris lib. 1. Epist. 'Qui in eum licet stimulis inimicabilibus excitentur, scamnis tamen amicabilibus deputantur.' B. Augustinus lib. xix. de Civit. Dei: 'Interdicat amicabilem societatem, vel interdicat affectum omnium humanarum necessitudinem:' ubi etiam est cum legas, *amicalem.* Colv. Quidam libri *amicabilem*, sed retineo, *amicalem*, id est, φιλικόν. Brant. Recte: nam omnia loca a Colvio citata, præter Glossarii, suspecta sunt. Adi Fabri Thes. Hic certe Mss. *amicalem* jubent retineri; nec secus Mss. Serv. ad Æn. vi. 499. 'notis vocibus amicalibus:' ubi miror Burmannum scribentem, *amicalis* carere auctoritate, et præferentem *amicabilibus.* Arist. μείλιχιον, et ita sæpe Græci. Xenoph. Hist. lib. vii. p. 425. Anton. lib. tom. vi. Mss. Florent. Bened. Voss. carent copula, quod præfero. *Oud.*

PAG. 753 *Orpheus, &c.]* Orphei versus recitat Eusebius, sed integriores, quam hic extant. Vide eum de præparat. Evangel. lib. iix. fol. 61. *Elmenh.*

Jupiter omnipotens, &c.] [Vid. Not. Delph.] Carmen hoc, quod nec in Pithœi aut Scaligeri Catalectis occurrit, ex Orpheo Latine versum legitur apud Apuleium de Mundo pag. 411. ed. Colvii. Sed non sunt Apuleii versus, verum a primis editoribus intrusi; certe in nullis Mss. aut editionibus vetustis, ut Romana, Vicentina, Aldina, Juntina, aliisque conspiciuntur; ut me monuit Celeb. Oudendorpius: neque eos in Florentino aut Leidensibus Mss. exstare testa-

tur Elmenhorstius in notis pag. 102. proinde recte a Scriverio omitti sunt. Nam alii versus, quos in sua editione dedit Vulcanius p. 238. quique incipiunt, *Primus cunctorum est, et Jupiter ultimus idem*, et seqq. sunt ipsius Vulcanii. Unde deceptus Boxhornius ad Plutarch. Quæst. Rom. pag. 134. eos tanquam ab ipso Apuleio Latine versos perperam producit, et sic Borremans. in Var. Lect. c. 5. p. 41. et 42. ubi proferunt inscriptionem veterem, *Jovi soli invicto Serapidi*, ex qua Cl. Otto de Tutel. Viar. p. 114. conjiciendum putabat Jovem cum Sole eundem esse, qui etiam male hemistichium *Sol Jupiter ipse*, desumptum ex Virgilio Catalectis. Vide quæ ea de re disputantur in Observ. Miscell. vol. VI. tom. III. p. 481. unde patebit, versum illum dimidiatum Pictorii esse, qui carminis hujus versum sextum ita vertit: *Et pelago radix, Sol Luna, est Jupiter ipse*: quem sub Apuleii nomine, ita ut in Vulcanii editione legitur, eruditus Observationum auctor profert. Dici tamen debet, Viro Clarissimo sic prævisse Illustrem Cuperum, qui in Harpocrate pag. 88. adducto itidem Macrobii loco de Jove per Solem intelligendo, sequentes hos ex Catalectis Pithœi profert versus: ‘Sol facies mundi, cœlique volubile templum Sol liber, Sol alma Ceres, Sol Jupiter ipse.’ Sed ille recte, ut vides, adducit non ex Virgilio Catalectis a Scaligero editis, sed ex Catalectis Pithœi, apud quem exstant in Carmine in laudem Solis pag. 446. In inscriptione autem illa, ut hoc addam, Jovem cum Sole non conjungendum, sed ut in Misc. Obs. bene explicatur, copulam subintelligendam esse, ‘Jovi et Soli invicto,’ patet etiam ex alia inscriptione quam ibid. p. 133. profert Boxhornius, ubi habetur: ‘Soli invicto et Lunæ æternæ,’ nulla Jovis mentione. *Burm. ad Anth. Lat.*

PAG. 754 *Fatum autem Græci εἶμαρ*

μένην] Cicer. lib. I. de Divin. et Firmicus Astron. lib. I. c. 3. *Elmenh.*

Ac pacti eadem rerum, &c.] Itane hic plana omnia, ut neminem offendant? At certe fefellit hoc loco turpiter ineptum (quisquis ille fuit) scribam, Græca vox Latinis literis exarata fortassis (nam in meo Cod. Ms. idem quod in vulgatis Edd. monstrum errati exstat) hoc pacto: *adpactia*: ubi litera Græca Rho, P Latinum præ se fert; Sigma vero: quod hac fere nota C, Veteres notabant, præ se fert Latinum C. Legit itaque ille, *ac pacti eadem pro, adrastea eadem*. Nam ita omnino legendum esse, vel ipsa Aristotelis verba evincunt: quo magis miror hoc aliorum ἀγχινοίαν fugisse. Ἀδράστειαν vero alii synonymon faciunt cum Nemese; alii epitheton. Strabo Adrasteam dictam fuisse Nemesin auctor est, ab Adrasto qui illi primus fanum dicavit: cui rei probandæ adfert hos Antimachi: Ἔστι δέ τις Νέμεσις, μεγάλη θεὸς, ἥ τὰδε πάντα πρὸς μακάρων ἔλαχεν, βωμὸν δὲ οἱ εἵσατο πρῶτος Ἀδρηστος, ποταμοῖο παρὰ ῥόον Αἰσίοιο, Ἐνθα τετίμηται τε καὶ Ἀδρήστεια καλεῖται. Alii hunc Adrastum Antimachi tanquam auctorem nominis Adrasteæ non agnoscunt: sed dictam volunt Nemesin Ἀδράστειαν, διὰ τὸ τῆς θείας δίκης ἀναπόδραστον, ἥτοι ἄφυκτον. quod Appul. optime explicat, definiens Adrasteam, Ineffugibilem necessitatem ultionis. μηδὲν γὰρ αὐτὴν ἀποδιδράσκει. *Vulc. Fulv.* liber et Rom. *ac pacti eademque ineffabilis*, male. Proclus in Platonis Theol. lib. IV. c. 6. *Elmenh.* Adrastea egregie emendavit *Vulc.* quod merito omnes secuti sunt; cum antea edebatur sine sensu, ut est in Mss. *Fulv. Voss. pr. Vulc. ac pacti. Bened. pacti.* Sed Adrastea confirmari videtur a Florentino. Alioquin malim *Adrastia* scribere. Nam hoc perinde est. Græce enim Ἀδράστεια et Ἀδραστία, ut in multis aliis. *Adrastia* etiam Amm. Marcell. lib. XIV. cap. 11.

ubi V. Lindenbr. Dein pro eadem rerum, quod est in prioribus Edd. Vulcanius et Wow. exhibent eadem quasi; sed Mss. O. eademque, ut recte Elm. et seqq. reposuere, quamvis taceite. Oud.

PAG. 755 *Tria fata*] Ovid. Met. II. f. 12. l. VIII. f. 9. triplices deas et sorores vocat. Elmenh. Sive, tres Parcae. Vide ad Lucan. l. VII. vs. 676. Markl. ad Stat. Silv. v. 3. 72. Morell. Spec. Rei Num. p. 66. Gronov. ad Gell. III. 16. 'Fatis tribus.' J. Spon. Dissert. de urna Sepulchrali p. 20. &c. Burm. ad Ovid. Trist. III. 7. Comm. ad Auson. Gryph. vs. 19. 'Tria fata.' Misc. Lips. Nov. vol. III. p. 1. Diss. 3. Mus. Ver. p. 170. ibique Maff. Salm. ad Solin. p. 788. Phædr. lib. IV. F. 10. Propert. II. 1. 18. Claudian. I. in Ruf. 176. 'Stamina fatorum.' Oud.

Ut sit *Atropos*, &c.] Ratio nominis *Atropos* ejusque proprietates explicata ab Aristotele his verbis ἐπεὶ τὰ παρελθόντα πάντα ἄτρεπτά ἐστιν, in Apuleio est prætermissa, hæc nimirum: Omnia enim præterita revocari, infectaque fieri nequeunt. Vulc. Auctiora habet Ms. *præteriti temporis fatum, quod ne quidem Deus faciet infectum: futuri temporis Lachesis, a fine cogn.* Sciopp. in Symbola. Verba Græca:

μία τῶν μοιρῶν Ἀτροπος, ἐπεὶ τὰ παρελθόντα πάντα ἄτρεπτά ἐστιν, κατὰ δὲ τὸ μέλλον Δάχσις. Supplebis igitur et emendabis ex scripto Fulvii: *Atropos præteriti temporis fatum, quod ne quidem Deus faciet infectum; futuri temporis Lachesis, a fine cognominata.* Non ergo omissa Appuleio ratio nominis *Atropos*, sed verius amissa. Wower. *Fatum, quod ne Deus quidem.* A vulgatis male hæc absunt. Vide Notas in Minutium. Elmenh. Optime Wow. cum Scioppio et seqq. hæc restituit e Ms. Fulv. quæ prave deerant Edd. ante Wower. Accedunt Fulviano Voss. Florent. Bened. sed is caret voce *Deus*. Viderat Vulc. ex Aristotele deesse rationem nominis τῆς *Atropos*: sed cum hisce careret ipsius codex, sanare locum non potuit. Oud.

PAG. 756 *Ultrix Necessitas*] Aristoteli Δίκη. ubi vid. Vulcan. et sic Sophocl. Elec. 470. Δίκαι δίκαια φερόμενα χερσὶν κράτη. Sed Horatio sæpe ἀνάγκη *Necessitas*: ut lib. III. Od. 1. 14. 'Æqua lege *Necessitas*.' Adi Torrent. ad lib. I. Od. 35. 17. 'Te semper anteit sæva *Necessitas* Clavos trabales et cuneos manu Gestans aëna.' Idem.

APOLOGIA.

ARGUMENTUM. Magicarum artium multi Romæ insinulati postulatique fuerunt, etiam priscis Reipublicæ temporibus. Crimen enim hoc in Italia et in ipsa urbe olim increbuisse, leges Decemvirales declarant, quæ capite sanxerunt mala, id est, Magica carmina, et si quis frugem alienam excantasset. Judicium exercitum publicum et nobilissimum de hoc crimine apud Livium legimus inter Albi-

num et Furnium. Etiam Magi nobilissimi et antiquissimi in Italia enumerantur, Picius et Faunus, alique nonnulli; et cum iis Numa rex. Sed patescente latius Imperio, ut reliquæ artes atque doctrinæ laudandæ omnes, sic vitia et maleficia, et superstitiones, ritusque externi in urbem influxere. Hinc jam sub imperio Principum creberrima mentio Chaldaeorum, Magorum, et (hoc enim no-

mine honestissimo sua flagitia velabant) Mathematicorum. Nec remedia sera fuerunt; sed multis Senatusconsultis malum coercitum, plerumque irritis, et ideo multis. 'Genus hominum' (inquit Cornelius Tacitus 1. histor.) 'potentibus infidum; sperantibus fallax, quod in civitate nostra et vetabitur semper, et retinebitur.' Causa, non solum cupiditas ingenii humani semper vetita et inconcessa vel cum periculo deligendi ac persequendi: sed potentia eorum, qui iis studiis attinebantur. Principes etiam ipsi, licet nulli magis quam nationi illi Mathematicorum infensi infestique essent, ob prædictiones, quibus leves animi ad res novas et mutationes dominorum sperandas, aut procurandas impellerentur; tamen eos inter instrumenta aulæ, arcanaque domus plerique habuerunt; ut Tiberius Thrasyllum intimæ familiaritate sibi adjunxit, ipse *ἐμπειρότατος τῆς διὰ τῶν ἀστρῶν μαντικῆς*, ut ait Dio. Sed omnium nobilissimos ob Magiam Cæsarum temporibus comperio, Apollonium Thyanæum, et Appuleium hunc nostrum Madaurensem. Uterque etiam publice earum artium adcusati, Apollonius apud Imperatorem Domitianum, Appuleius Carthagine apud Maximum Claudium Africæ proconsulem sub imperio Divi Pii, vel Hadriani (nam circa illa tempora vixit). Ipsique sese suaque studia, nullo adjuvante, defenderunt; sed Appuleius noster inficiando, Apollonius ultro profitendo et insultando. Tanta certe fama uterque fuit, ut ethnici homines, religionis nostræ hostes, non alios Christo Servatori nostro opponere, et præponere majestate miraculorum consueverint, ut Lactantius lib. v. cap. 3. D. Augustinus in Epist. ad Marcellinum scribit. Sed Thyanæus certissimus Magus, et præstigiator fuit, iisque præstigiis judicio se, et pænæ eripuit, quum repente e media cog-

nitione conspectuque iudicum evanisset. Appuleius absolutus fuit. Et meruit hæc ejus Oratio: non enim temere dixerim, innocentia; ne quid præjudicata omnium ejus sæculi hominum et Christianorum in primis scriptorum opinioni detrahā; et quia non obscure ipse se Magicarum artium studiosissimum fuisse, earumque etiam experimenta cepisse, non uno loco operis illius sui Milesii demonstrat. Neque in hac pulcherrima Apologia tam se negat Magum, quam talem Magum, ut vulgo id nominis accipiebatur, id est, maleficum, et scientia numinum, naturæque arcanorum investigatione, ad res improbas sceleratasque, abutentem. Brevis, Philosophum sese esse, et cultorem Deorum; familiæque Platonicæ alumnum, quæ nihil nisi sanctum, et lætum, et festivum probaret. Prævidit tamen sibi aliquando negotium futurum hac de causa, lib. III. ejusdem operis extremi: 'Ne, si rursum asino remoto prodirem in Lucium, evidens exitum inter manus latronum offenderem, vel artis Magicæ suspicione vel indicii' (malo *judicii*) 'futuri criminatione.' Plane mihi et hæc Oratio, et ejus incredibilis singularisque doctrina, et summorum omnium virorum qui illis temporibus vivebant, amicitia persuadent, bonum et temperantem virum fuisse, etiamque, quod paulo ante nondum ausus dicere, innocentem; si nulli injuriam fecisse ostendatur, sed contra plurimorum commodis atque honori servisse, subvenisse egestati: quæ ipse de se, ut omnibus notissima et in hac oratione profitetur et aliis in operibus. Neque vitio aut crimini dandum, si lacunas illas rei familiaris explere honesto et locuplete matrimonio voluit. Neque Magicis artibus aut incantamentis, ut inimici objecerunt, opus ei fuit ad Pudentillæ sibi animum nuptiasque conciliandas, juveni quum eximia forma, tum nobi-

litate et eruditione et amicitiiis florentissimo; quum illa vidua esset, vergensque ætate, et intestinis viscerum ob desuetudinem viri saucia, et certe adversus tot insidiatores, impietatemque filiorum, non magis marito egens, quam tutore et defensore: et satis constat, sæpiusque in hac Apologia inculcatur, Magiæ crimen inductum ab inimicis Appuleii fuisse, non alia de causa, quam ob invidiam et dolorem, quod bona Pudentillæ; quæ spe cassa devorant, ab Appuleio marito possideri viderent. Qua ratione olim percussus Servilius Taurus Africæ Proconsul, cujus hortis Agrippina quum inhiaret, adcusatorem ei subiecit Tarquitium Priscum ejus legatum, qui pauca repetundarum crimina, cæterum Magicas superstitiones objectabat, inquit Tacitus lib. XII. Annal.

Adcusatores Appuleii fuerunt Pudens, ipsius privignus, admodum puer, et Sicinnius Æmilianus, et Herennius Rufinus, hic Pudentis socer, ille patruus ac tutor. Sed solus Pudens palam et cominus, illi eminus; et instigatores potius ac machinatores calumniæ quam adcusatores, vel subscriptores fuerunt. Duo primario objecerunt, Magicas artes, et possessionem contra privignos, atque eversam Pudentillæ domum. Etenim duo filii Pudentillæ fuerant ex Sicinnio Claro suscepti, Pudens, quem dixi, et Pontianus, natu major, qui ante hanc adcusationem jam decesserat, inimico animo in vitricum, et idem ausurus, si vixisset. Magiæ crimen pluribus verbis eloquentissime a se amolitur, magnamque defensionis partem in illo diluendo consumit: quod, eo refutato, alterum facile refutatum esset. Libro v. Anthologiæ Græcorum Poëtarum, exstat elegans Epigramma Christodori, Thebani Poëtæ, in laudem Appuleii nostri, cum inscriptione hac, *Εἰς Ἀπυλχίον τὸν μάγον*, ut adpareat hoc ei quasi cognomen

adhæsisse. Sed quam Magiam intelligat, in ipso epigrammate demonstrat, quum eum *μύστην ἀρρήτου σοφίης* adpellat, Mystem, et sacerdotem arcanæ sapientiæ, quod in hac Apologia Christodorus legerat, ubi id pluribus verbis explicatur. Vulgo hæc oratio, quasi duæ essent, inscribitur: atque ita passim ab omnibus etiam viris doctissimis adlegatur, Apologia prima, Apologia secunda, quod temere factum videtur, ut P. Colvio primum suboluit, et probavit postea doctissimus Casanbonus. Una enim Oratio sive Apologia fuit. Atque ita D. Augustinus ejus meminit, copiosissimam orationem adpellans, quæ certe non esset copiosissima, si in duas divisa esset. Nec hujus divisionis ulla ratio. Melius et eruditius liber vocetur, ut ab Erasmo liber de Magia: neque enim ita dicta est ut scripta nisi fallor. Semel quidem dixisse, non bis, quum ex tota serie adparet, tum ex illis verbis, 'At non usque adeo tuæ indulgebo benevolentiae, ut mihi permittam jam prope modum fesso in causa prorsus ad finem inclinata de egregiis virtutibus ejus nunc demum incipere: quin potius eas integris viribus et temporali libero servem.' Quam inepte hæc dicerentur, si altera esset actio sive oratio, cujus initium ab illo loco trahunt: 'Nunc tempus est ad epistolas Pudentillæ prævertere.' Quam hoc ipsum absonum, ita nulla præfationicula, ac ne nomine quidem quaesitoris, Cl. Maximi, adpellato, ad alteram et novam actionem integris viribus accedere! Immo, ut inquit Caius noster, in foro causas dicentibus nefas videtur esse, nulla præfatione facta, judici rem exponere. Non tamen nego potuisse Appuleium, vel alium quemvis, qui se defendat, bis dicere. Nam et in veterum Græcorum oratorum libro duas Apologias de eadem re scriptas legimus. Sed fecisse id Appulcium nego. Nec longi-

tudo duas probat : quum Ciceronis aliquæ sint etiam longiores. Nec in duas divisit, quum scriberet, quam unam et semel pronunciaverat : quum adferri hujus consilii ratio nulla possit. Tametsi non ignoro, disertissimum et prudentissimum Isocratem Apologiam suam περὶ ἀντιδόσεως sic legi velle, ut in ipsamet oratione scribit, ne primo impetu tota perlegatur, sed tanta ejus pars, quanta non adferat auditoribus molestiam. Scripsit eam orationem tantum, non etiam habuit Isocrates : et cur ita legi vellet, aperuit. Nec absurdum foret, si diceretur hanc orationem duabus esse actionibus ab Appuleio dictam, ut caussa M. Fonteii a Cicerone dicitur duabus orationibus perorata, duabusque Fontei actionibus adcusatus. Idem Cicero quatrduo Cornelium defendit, quas actiones (inquit Pædianus) contulisse eum in duas Orationes, adparet.

Postremo de Judicibus, apud quos Appuleius hanc orationem habuit, breviter absolvam. Fuere illi Ethnici omnes, Cl. Maximus, Africæ Proconsul, et alii qui in consilio erant. Quod (ut alia testimonia taceam) in hac ipsa oratione clarissime adparet, præsertim eo loco, ubi Appuleius Mercurii sigillum in manus Maximi tradit. Nec notare id ; nisi ridicule in ea re lapsus fuisset eruditus alioqui juvenis P. Colvius, qui initio notarum suarum Christianos hos Judices fuisse adfirmat. Credo, verbis Augustini inductus, quæ supra retulimus ex libro VIII. de Civitate Dei, quibus tamen contrarium evincitur, et manifesto ex toto illo D. Augustini capite cognosci potest.

De Variis pænarum generibus, quibus jam olim Magi adfici consueverint, Albericus Gentilis, optimus et doctissimus frater meus, breviter ille quidem et concise, ut solet, sed accurate et diligenter exposuit in Commentario ad Titulum Codicis de Ma-

leficis et Mathematicis. *Scipio Gentilis.*

PAG. 400 *Apologia*] D. Augustinus de Civitate Dei I. VIII. scribit Appuleium apud judices Christianos de Magicis artibus accusatum fuisse. Scilicet tunc has Apologias scripsit, aut potius hisce sese ante tribunal defendit. Sed etiam idem ibidem D. Augustinus arbitrari nos facit, non duas Apologias separatim, sed unam duntaxat continua oratione a Nostro conscriptam fuisse. Ait enim : ‘ Hujus autem Philosophi Platonici copiosissima extat oratio, qua crimen artium Magicarum a se alienum esse defendit.’ Quod jam mihi valde fit verisimile. Et, bene consideres, series ipsius orationis id quoque convincere videri possit. *Colv.* In emendando elegantissimo isto libro usi sumus veteri edit. Romana, quæ omnium prima Anno MCCCCLXIX. cusa est. ea nobis ad manum semper manuscriptorum loco fuit. Ejus ope mendas ex tantulo scripto plurimas et gravissimas sustulimus : ut qui eorum negligentiam excuseam nescio, qui hoc ipsum ante nos professi, tam leviter collatione illius libri sint defuncti. Nos contra eam editionem, ut omnium minime correctorum manus expertam, et proinde minus corruptam, per omnia secuti sumus : nisi ea manifeste vitiosa esset. Nam et ipsa, præterquam quod Græca fere non habuit, graves nec paucas mendas continet : quas nos, Dei virtute, plerasque omnes sagaci conjectura abstersimus. Ejusmodi est quod falsam ἐπιγραφὴν, quæ orationem unicam, et ut JCTi loquuntur, actum legitimum, qui necessario continuus esse debet, male dispescebat, emendavimus, quæque vitio separabantur, conjunximus, et in pristinam integritatem restituimus. Auctoris non esse eam sectionem, nemo sanus in controversiam vocare potest. Nam quare, obsecro, in scribendo orationem

divisisset, quam uno tenore apud Procos. pronuntiasset? quo exemplo? aut quam ob causam? an quia liber longior erat futurus? nugæ: quasi non multæ hodie extent, et Græcorum oratorum et Romanorum longiores. Deinde quis non videt, totum orationis contextum una propositione contineri, uno epologo claudi? Non ergo Auctoris erat illa *τομή*, quam propter eajure merito sustulimus; præsertim cum auctoritate summi viri Aurelii Augustini factum nostrum tueri possumus: qui 'orationem copiosissimam' hunc libellum appellat. Nimirum ejus ætate nondum exortum erat istud ingeniosorum hominum genus, qui partim ignorantia, partim *περιεργία* intolerabili, in bonos auctores pridem grassantur. Ejusmodi hominibus partitionem hanc acceptam ferre debemus: qui etiam Floridorum librum primum in duos non minore flagitio tribuerunt: non enim quatuor, sed tres solum libri Floridorum ab Appuleio sunt relictī. Male etiam iidem Philosophica hujus Auctoris scripta digesserunt: cum enim tres libri hi, De dogmate Platonis, de Philosophia, et *Περὶ ἑρμηνείας* unum opus sint, et corpus unum debeant efficere, hodie aliter eduntur, non secus ac si separati sint, et libri singulares. Atqui ita, ut diximus, rem habere, testis ipse Appul. qui non procul a libri de Dogmate Platonis principio ita scribit, de Platone loquens: 'Quoniam treis partes Philosophiæ congruere inter se primus obtinuit, nos quoque separatim dicemus de singulis, a naturali philosophia facientes exordium.' Pollicetur se tres libros scripturum de totidem philosophiæ partibus, ex disciplina Platonica. Quære ab iis qui nobis concinnarunt hactenus editiones Appuleii, ubi illi tres libri sint: negabunt, opinor, integrum opus ad nos pervenisse: id vero pervenit, hodieque extat: tres illos sane libros quin habeamus nemo negabit.

Primus est ille ipse, qui τὸν φυσικὸν τόπον complectitur: secundus is, cui de Philosophia hodie index est, in quo δ' ἠθικὸς τόπος continetur. Ejus initium, 'Moralis philosophiæ caput est.' Tertium noli dubitare eum esse, qui postremum locum obtinere solet in vulgatis Edd. et *περὶ ἑρμηνείας* inscribitur. nam eo complexus Auctor τὸν λογικὸν τόπον. Principium ita habet, 'Studium Sapientiæ, quod Philosophiam vocamus, plerisque videtur tres species habere, Naturalem, Moralem, et, de qua nunc dicere proposui, Rationalem.' Sed redeo ad Romanam editionem; ex qua scire volo lectorem plerasque omnes esse emendationes promptas, quarum ratio hoc libro non reddetur. Porro quis ille fuerit qui primus tantum flagitium admisit, et tot monstra nobis post illam editionem protulerit, pro certo compertum non habemus. Puto tamen Bernardum Philomathem Pisannum fuisse, qui eam editionem curavit quæ anno M.DXXII. Florentiæ prodiiit: quod ex illius gemina epistola ei editioni præfixa facile quis intelligat. Illi tamen viro, utcumque de cæteris merito, Græca non pauca, quæ primus ex suis libris descripsit et edidit, debemus. *Casaub. & A. M. P. pro se apud Cl. Virum Claudium Maximum Procons. de Magia oratio*] Sic Romana et Aldina editio; Florentinæ membranæ titulum talem exhibent, *Apulei Platonici Madaurensis pro se apud Cl. Maximum Procons. de Magia Liber*: quasi illam orationem scripsisset, non coram Judicibus pronuntiasset Appuleius. In omnibus autem editis et manu exaratis Codd. in duo membra separatim illa dividitur. Omnino male, ut eruditi viri jam pridem demonstrarunt, et satis liquet ex B. Augustino, qui *copiosissimam et disertissimam orationem* eam appellat de Civit. Dei lib. VIII. c. 19. *Elmenh. Appuleii Madaurensis pro se apud Claud. Maximum Apologia sive de*

magia Liber] Hunc titulum concepi ex Mss. in quibus tamen vox *Apologia* non exstat, uti nec in Ed. Bip. sed eam non omittendam putavi, quia hoc titulo citari solet hic liber. Librum autem potius hanc Apologiam, quam orationem fuisse appellandam monuit Scip. Gent. [vid. sup.] ut Ciceronis Verrinæ, *Libri*: et consentiunt in eo Mss. O. e quibus Pith. *Apulei Platonici Madaurensis pro se apud Claudium de Maximum liber incipit*. Lips. *Liber Apul. Plat. Mad. de Magia incipit apud Claudium Maximum Marinum*. Coll. Voss. *Liber de Magia incipit apud Claudium Maximum Maurinum*. D'Orvill. *Incipit primus liber Apulei Platonici Philosophi de Magia*. De reliquis Mss. vide notitiam Codicum et Edd. Appuleii. Edd. Ald. Vic. Junt. Basil. *L. Apuleii* (Vic. Junt. Bas. *Madaurensis Platonici*) *Apologiæ sive defensionis Magiæ* (Ald. *Magiæ*) *ad* (Ald. *apud*) *Claudium Maximum Procons.* *Oratio prima* (addunt, Vic. *pro se*. Junt. Bas. *pro se ipso*). Vulc. Edd. *L. Apul. Apologia Prima*: sed in textu non est divisa. Si quis tamen cum Elmenh. *orationem* appellare velit, auctoritate Augustini l. cit. et Epist. 5. ei non valde refragabor: tanti enim res non est. *Pro se* addunt Mss. et Edd. permultæ, ac potuit sane alius ejusdam Apologiam scripsisse Appuleius. Quæ in Edd. ante Vulcan. item Elmenh. Florid. et Bip. adduntur *apud Claud. Max. &c.* ea librariorum additamentum puto: confirmantur tamen a Mss. plerisque, quare et ego illa retinui. *J. Bosscha.*

Proque vero obtinebam] Obtinere, antique dixit pro existimare, vel judicare, Ita Sallustius Oratione 1. de Republica ordinanda, statim initio: 'Populus Rom. antea obtinebat, regna atque imperia fortunam dono dare, item alia, quæ per mortales avidè cupiuntur.' Sed placet vehementer quod in duobus Mss. legitur: *Pro vero antea obtinebat, regna atque*

imperia, &c. Quæ lectio et ab elegantia, et ab hac, quam observavimus, Appuleii imitatione confirmatur. Cui consequens est, ut, *Obtinebant*, illic legamus, vel, *P. Rom. pro vero*: facili librarii lapsu. Ita enim Sallustius hominum tum opinioni mox opponit experientiam certiolem. 'Sed contra res docuit,' inquit, 'id verum esse, quod Appius ait, Fabrum esse suæ quemque fortunæ.' *Scip. Gent.*

Maxime Claud] Maximus Claudius is videtur esse, quem philosophum M. Antoninus Philosophus audivisse scribitur a Jul. Capitol. in ejus vitæ cap. 3. monente Latino Latinio in Bibl. Sacra et Profan. Meminit ejus ipse M. Antoninus in l. 1. de vita sua § 15. In Ms. Pith. simpliciter conspicietur A. J. B.

Consilio] Alii, *concilio*, male. *Consilium συνέδριον*, sive consessus. *concilium συναγωγή*, cœtus amplior, ut erudite notat Wowerius ad Sidonium pag. 403. *Elmenh.* Mss. Pith. D'Orv. Coll. Voss. cum plerisque Edd. recte *consilio*. Cic. pro Quintio cap. 10. 'Quæso, C. Aquilli, vosque, qui estis in consilio:' vid. Ern. in Cl. Cic. et VV. DD. ad Lat. Pacat. Paneg. c. 1. cf. Act. Apost. 25. 12. et Pric. ad h. l. ejus commentarium in Apol. partim in Append. Appul. exhibebimus, partim textui subjiciemus. De confusione τῶν *consilium* et *concilium* vid. Gronov. et Drakenb. ad Liv. XLIV. 2. *J. B. Maxime Claud*, quique in *Consilio estis]* Infra: 'Ut medius fidius verear. Maxime, quique in Consilio estis.' Iterum: 'Testor igitur te Claudii Maxime, vosque qui in Consilio estis.' Et ita fere Cicero, cum Judice quæstionis compellans Adsesores: nominatim in Pro Quintio. De hujusmodi *Consiliariis παρακαθημένοις* multi multa. Adi vel Tit. Cod. de Assess. et domest. Cancell. *Pric.*

Notissimæ] In malam partem. ut Cic. Phil. xi. 5. 'multos secum habuit notos et insignes latrones.' Gell.

1: 5. 'notissimæ saltatriculæ.' *Dra-kenb. in marg.* Cf. *Pric.* ad h. l. et *Ern. in Cl. Cic. J. B.* 'Senem notissimæ temeritatis'] Sic in *Pacati Pannægyr.* 'Notissimæ pietatis mater.' Suetonii Vespasiano, 'Vir notæ impudicitiae.' Valerio libro VII. cap. 8. 'Vir notæ insaniae.' Nostro Miles. x. 'Medicus notæ perfidiæ.' *Pric.*

Penuria criminum, solis convitiis impleturum] *Æschines* περί παραπρεσβείας. Οὗτος οὐδέν ἀληθές εἶπεν, ἀλλὰ ψεύδεται, καὶ κατηγορεῖν οὐδέν ἀληθές ἔχων, τερατεύεται. *Ammianus* ubi supra: 'Quum autem ad inopiam venerint muniendarum allegationum, ad effrænatam deflectunt convitiandi licentiam.' Et statim: 'Ferociam maledicendi tunc effutiant; quum commissarum sibi caussarum infirmitatem rationibus validis non possunt convellare,' (malim convallare, ut supra *muniere*). Eleganter *Optatus* contra *Donat.* lib. VI. 'Livore interveniente facile est iratis jactare, sed semper dum intenditur crimen, necessaria probatio est.' *Idem.*

Purgandæ apud imperitos Philosophiæ] Sic infra: 'Sustineo non modo meam, verum etiam Philosophiæ defensionem.' Et in fine: 'In omnibus non modo criminibus, verum etiam maledictis, procul a culpa Philosophiam tuitus sum.' Hausit hoc artificium *Noster* ab *Apollonio*, cujus defensio in hoc passim incumbit, ut ostendat objectum ei crimen Philosophiam esse, perperam imperitiæ multitudini pro *Magia* habitam. Ipso *Apologiæ* limine verba ad *Domitianum* faciens, πρὸς φιλοσοφίαν οὐδεμίαν δίκη διαβεβλήσθαι δόξεις. *Ibid.* δέλω αὐτὸν (Αὐτοκράτορα) φιλοσοφίαν ἀδικοῦντα. *Noster* inquam (quod et infra prout usus venerit; ex locorum collatione ostendemus) indubie lectam habuit *Apollonii* defensionem, eam quæ superest e *Philostrato* necne, non affirmo. (potuit id sane, neque enim *Appuleio* recentiorum puto:) certe

aliquam ab *Apollonii* æquali quoque memoria traditam, aut (quod proclive credere est) a seipso scriptam. *Philostratus*: Καὶ λόγος· μὲν αὐτῷ ξυγεγράφη τις ὡς πρὸς ὕδωρ ἐς τὴν ἀπολογίαν ἀφηγήσονται. *Idem.*

Ad difficultatem defensionis] Quia, nempe, non satis mihi reliquerunt spatii, ad cogitandum: ut recte interpretatur *Florius*. *Male Scip. Gent.* vid. ejus et *Pric.* notas. *J. B.* *Istæ calumniæ, ut prima specie graves, ita ad difficultatem defensionis repentinae fuere.* Sic etiam infra verbis disertissimis: 'Omnis ista accusatio temeraria et repentina fuit.' Quem locum si contendisset *Scipio* cum præsentī, eum quidvis potius prompturum fuisse puto quam quæ in medium tulit. *Pric.* *Quamquam istæ calumniæ, ut prima specie graves, ita ad difficultatem defensionis repentinae fuere.* Quum primum hanc orationem legerem, hoc mihi dicere *Appuleius* visus est, difficiles sibi defensu fuisse has calumnias, utpote repentinas, et ad quas respondere ex tempore oportnerit, etiam respondit, de quo mox. Et eo pertinet, quod *Cicero* ait in *Oratione* pro *Cluentio*, 'falsam invidiam vehementes habere repentinos impetus.' Sed contrarium plane *Appuleius* dicit, nimirum facile sibi fuisse eas calumnias refutare, ut ex sequentibus apparet. *Scip. Gent.*

Quintus an sextus] *Ms. D'Orv. aut:* ex glossa. *Cic.* ad *Div.* VII. 9. 'Cn. Octavius an Cn. Cornelius quidam est.' *Anr. Viet.* de *Vir.* III. cap. 73. 'aurum, dolo an scelere *Cæpionis*, partum.' *Tac. Ann.* I. 13. 'Tiberius, casu an manibus ejus impeditus, prociderat:' et sæpe. cf. *Mercer.* ad *Septim.* de *B. Troj.* I. 19. Contra p. 404. infra, pro *maculæ* aut *inhon.* *Ms. Pith. m. an inh.* Sed non nisi in re dubia locum habet; quod ibi secus est. *J. B.* *Nam, ut meministi, dies abhinc quintus, an sextus est.* Quid ais *Luci*? ut ne aliquis tibi credat, hanc tam copiosam

et eruditam, omniumque prope scientiarum sententiis confertam, orationem uno vel altero die a te compositam esse? nam tres, quatuor dies ab adcusatore occupati fuerunt; quamvis et hoc exiguum sit, et minutissimum quiddam: nec id solum; si veterem publicorum Iudiciorum morem consideres, quum per intervalla et intermissis diebus reus destinabatur, deferebatur, referebatur inter reos, interrogabatur, denique accusabatur: sed etiam remotis ambagibus, vix ac ne vix quidem fieri hoc potuit. Maximus magnus est, qui talia uno et altero die potest efficere. Citius credam orationem quæ 'Volvitur a prima divina Philippica fama,' a Cicerone vel ex tempore habitam esse, utpote meram invectivam et versantem in rebus notissimis, quam tribus vel quinque diebus hanc ab Appuleio confici potuisse. Nihil vero in numeris mutandum, nam et infra satis clare Appuleius dicit, 'Bene quod festinatio iudicii vos antevertit,' et quæ ibi sequuntur. Quid igitur? mihi videtur dicendum, aliam fuisse orationem, quam Appuleius dixit, aliam hanc, quam scripsit, ut Ciceronis Oratio pro Milone alia dicta, alia scripta, et contra oratio Crassi pro lege Servilia, quæ edita postea est, non omnia habuit, quæ dicta fuerant a Crasso, ut Cicero in Bruto significat. Quod in omnibus fere orationibus usuvenisse puto. Certe Cornelius Nepos, quasi pro re inusitata et rara notavit, Orationem pro Cornelio a Cicerone iisdem verbis, quibus edita est, peroratam fuisse se præsentem, ut refert D. Hieronymus epist. LXI. Et Cato major apud Ciceronem: 'caussarum illustrium,' inquit, 'quascumque defendi, nunc quam maxime orationes conficio.' Liber igitur hæc Apologia fuerit potius, quam Oratio adpellanda: Ut Ciceronis Verrinæ, Libri. Egregius quidem Erasmus citat Librum Appuleii de Magia, hanc orationem

intelligens, in adagio, 'Vulpina lingua.' *Scip. Gent.*

Quum me caussam, pro uxore mea, Pudentilla, adversus Granios adgressum] Advocatus enim Appuleius fuit, nec Carthagini solum, ubi hoc iudicium peractum, sed etiam Romæ, non sine gloria et emolumento; ut ipsemet profitetur lib. XI. *Metamorph. extremo.* Sed initio ejusdem operis præfatur veniam: 'si quid,' inquit, 'exotici ac forensis sermonis, rudis elocutor offendero.' *Idem. Pro Uxore mea Pudentilla.* Id officii et tamquam advocatus suscepit, et tamquam maritus. Jure antiquo in tutela maritorum erant uxores, quod jus postea abolevit. Ceterum caussas uxoris suæ agere potest, etiam sine mandato, dum de rato caveat. Lib. XXI. *Cod. de Procurator.* Si de rebus dotalibus vel paraphernalibus agatur, ne de rato quidem satisfacat. *L. ult. Cod. de pact. conv. tam sup. dot.* Appuleium de rebus propriis uxoris vel receptitiis egisse verisimile est, quod tenuem sibi dotem constitutam infra dicit, quum alias opulentissima mulier esset. *Idem.*

Patroni ejus] Cujus Patroni? an Pudentillæ? ita videtur, neque enim ad Granios referri hæc vocula potest. Sed Pudentillæ ipsi erat Appuleius patronus et advocatus. Igitur ad Sicinium Æmilianum referendum est: qui enim nunc Æmiliani patroni sunt, iidem tunc, quum caussa pro Pudentilla ab Appuleio contra Granios ageretur, Graniorum erant. *Idem.*

Ac denique necis Pontiani privigni mei capere] Insimulatus videtur Lucius, vel, quod ipse privignum necasset, vel quod noluerit alia conditione Pudentillam, matrem pueri, ducere, quam illo amoto: ut Catilina, qui captus amore Aureliæ Orestillæ, quod ea nubere illi dubitabat, timens privignum adultum ætate, pro certo creditur necato filio vacuum domum scelestis nuptiis fecisse; inquit Sal-

Iustius. Ejusdem sceleris exemplum in Cluentiana, ubi de Oppianico et Sassia. Vere igitur imperator Constantinus de mulieribus iterum nubitibus, 'eas novis maritis non solum res filiorum, sed etiã vitam addicere.' L. xxii. Cod. de administrat. tutor. Contrarium superioribus exemplum maxime memorabile vide apud Agellium, libro xii. cap. 7. nec minus memorabile Dolabellæ Procos. Judicium, vel potius Areo-pagitarum. *Idem.*

PAG. 401 *Non tam crimina Iudicio*] Neque enim cum Graniis actum est, nisi de rebus Uxoris Pudentillæ, et Iudicio Civili: in veteri Codice scriptum aiunt, *Iudicio*. *Idem.*

Objectamenta jurgio prolata] Infra: 'Hem tibi ista accusatio jurgii inita.' *Pric.*

Ibi vero Æmilianus] Cur se hic Æmilianus interposuit, quum Graniorum patroni ea objecissent Appuleio et ab Appuleio provocati ad accusandum essent? Existimo, id ea re factum, quod patroni illi auctorem eorum maledictorum nominassent Æmilianum, qui et ipse illa eadem maledicta sua voce confirmaverit. Sequitur enim de ipso Æmiliano, 'Pontianum fratris sui filium cum paullo prius a me occisum clamitaret.' *Scip. Gent.*

Rem factam] Nil mutandum. Respondent hæc superioribus: 'non tam crimina iudicio, quam objectamenta jurgio prolata:' et est sensus: Quum jam flagitationibus Appuleii videret Æmilianus, jam non *verbis* velitandum amplius esse, sed *rem* esse factam, non intra *jurgium* objectamenta sua posse contineri, sed tamquam crimina, in *iudicium* deductum iri, quærere ocepit, &c. *Rem* hic valere *litem* monuit jam *Pric.* quem vide. *Verba* autem de jurgiis dixit etiam Terent. And. ii. 4. extr. ubi cf. Ruhnken. et Hec. iii. 1. 33. ibique Donat. Possis etiam h. l. *ex verbis rem factam* ita explicare, ut nostrates dicunt: *en dat*

het van woorden tot daden gekomen was. J. B. *Ex verbis rem factam videret*] Et quidem capitalem. Livius alicubi: 'Ne sermones cum amatore habitos in rem non modo seriam, sed capitalem duceret.' Terentius 'verba ad rem conferri:' intelligit Appuleius ex Jurgio iudicium natum, ex minis litem. Ita 'rem in medium vocare' eleganter Cicero, et alii dixerunt, pro litem movere vel controversiam. Aliud est, 'Rem factam habere,' Martiali libro vi. Epigram. ix. 'Rem factam Pompillus habet, Faustine; legetur, Et nomen toto sparget in orbe suum.' *Scip. Gent. Ex verbis rem factam*] Id est, *Litem*. Ausonius: 'Imperium, litem, Venerem, cur una notat res?' Varro de L. L. l. vi. 'Quibus Res erat in controversia, vocabatur Lis, ideo in actionibus videmus dici, QUAM REM SIVE LITEM DICERE OPORTET.' Et in xii. 'REI SIVE LITIS TREIS ARBITROS DATO.' Ἀκριβολογία Ciceroni derisa in Pro Muræna: 'Jam illud' (inquit) 'mihi mirum videri solet, tot homines, tam ingeniosos, post tot annos, etiamnunc statuere non potuisse, utrum diem tertium an perendinum: Iudicem an Arbitrum: Rem an Litem dicere oporteret.' Et a *Re* (eodem teste ii. de Orat.) vocabantur *Rei* non solum criminis qui arguebantur, generatim autem omnes de rebus quorum disceptabatur. Gallus apud Festum: 'Reus est qui cum alio Litem contestatam habet, sive is egit, sive cum eo actum est.' *Pric.*

Quæ facilius infamatur] L. qua. Burm. Male. Oud. Burm. ad Petron. cap. 62. citans h. l. obiter monuit leg. esse *qua*, non *quæ*: et sic sane loquitur Seneca Ep. 99. 'Hi sunt qui nobis objiciunt nimium rigorem et infamant præcepta nostra duritia:' quum idem Ep. 22. habeat: 'non est quod quisquam illos apud te temeritatis infamet:' quemadmodum Aur. Vict. de V. Ill. c. 78. 'impudicitia

infamatus est.' Insolentior constructio hujus verbi est apud Ann. Marc. lib. xxviii. c. 1. § 48. 'Eumenius et Abienus infamati in Fausianam feminam non obscuram.' *Infamare Magiam* tamen recte dici posse videtur, pro, intendere alicui crimen Magiæ, quemadmodum 'probare Magiam' h. l. et infra p. 450. aliquem convincere crimine Magiæ. J. B. *Calumniam Magiæ, quæ facilius infamatur, quam probatur*] Tacitus lib. xv. Annalium: 'Glitio Gallo, atque Annio Pollioni; infamatis magis, quam convictis, data exilia.' *Scip. Gent.*

Eam solam, &c.] Possit videri jam scribendum. Sed nihil debet mutari. Est enim Ἑλληνισμός familiaris huic scriptori, apud quem sæpe reperias eam dictionem παρέκκονσαν. Infra: 'quod animi partem rationalem, quæ longe sanctissima est, eam violet.' Tolle *eam*: sententiæ nihil detraxeris. Ita autem Græci, Herodotus præsertim et Pausanias, atque e recentioribus Agathias, etsi id proprie Hebræorum dialecti esse certum est. *Casaub. Eam solam, &c.*] Τὴν *Eam* παρέλκει. Scævola l. libertis § ult. D. de aliment. et cib. leg. 'Quos libertos meos, ubi corpus meum positum fuerit, ibi eos morari jubeo.' Plura de Hellenismo isto Casaubonus. *Pric.*

Dat libellum] Per libellos accusatores crimina deferebant, denuntiabant. Noster infra Apol. ii. 'Ubi illud libelli vestri atrox principium, nomine privigni mei formatum?' Horum mentio in L. Mariti D. ad L. Jul. de Adult. l. Libellorum, de Accusat. Juvenalis Sat. vi. 'Nulla fere causa est, in qua non femina litem Moverit: accusat Manilia, si rea non est: Componunt ipsæ per se, formantque libellos.' Ambrosius de obitu Valentiniani Imp. 'Et cum post aliquot dies accusatoris legeretur libellus, calumniam pronuntiaturus, accusatum libere, donec præfectus

cognosceret, obversari jussit.' His subscribere cogeatur accusator, coque profiteri sese talis, aut talis criminis reum postulasse; ut, si falso quem accusaret, hæc subscriptio temeritatis falsitatisque eum coargueret, multaque debita afficeret. De quo multi loci in jure nostro. Sed de eo ante omnes vide doctorem nostrum J. Cujacium Observ. lib. i. c. 20. *Colv.* Infra: 'ubi illud libelli vestri atrox principium, nomine privigni mei formatum?' *Elmenh.*

PAG. 402 *Novo more, &c.*] At Impp. Gratianus, Valentinianus, et Theodosius postea constituerunt, eos, qui accusationem aliorum nominibus præsumpsissent, delatorum numero esse ducendos et plectendos. Lib. viii. c. de Calumniatoribus. *Colv.*

Plecteretur] Pœna talionis. V. Vultei. de Judic. ii. 4. p. 215. *Drakenb. in marg.*

Quietus est] Malim scripturam Basil. l. *quitus est*. In Ms. erat *qntus est*. Sic infra Apol. ii. 'Sola virginitas, cum semel accepta, reddi nequitur.' Non aliter Plautus, Lucretius, Terentius, Gellius, alique veteres. Prisc. lib. viii. Diomed. lib. i. apud quem versus Attii ita legendi: 'Nam neque Pretio, neque amicitia, neque vi impelli, neque prece quita sum.' *Colv.* *Ne sic q. quitus est*. Sic Rom. Ed. cur mutarunt homines ἡμῶν σοι? Vulgo enim *quietus est*. Terentius [Hec. iv. 1. 57.] 'forma in tenebris nosci non quita est.' Utitur et alibi Lucius noster. *Casaub. Ubi ut com. propellis.* Τὸ *ubi* non est in Flor. ... Flor. *percellis*. recte. *Elmenh. Ne sic quidem quitus est. Ubi ut cominus ageret propellis etiam.* Hæc est vulgaris lectio, minime sana. Pro *quitus est* in Ms. Pith. exstat *Quintius est*, in Lips. *qntus est*. Edd. Ald. *Colv.* Vulc. habent *quietus est*: præeunte Junt. post. Sed in vocabulo tam vulgari non tam facile errassent librarii: imo, hoc est contra mentem

Auctoris, si modo bene locum perpendas. Melius itaque in reliquis Edd. *quitus est*, quod et Lexica jam pluribus exemplis probant. Verum cur, quæso, Æmilianns non potuit accusationem proprio suo nomine sustinere? at vero, omnino potuit, sed non ausus est. Dein bis idem dicitur: 'nam eum jubere proprio nomine accusationem sustinere,' et, 'propellere ut cominus agat,' prorsus sunt *πανόλογα*. Porro τὸ *ubi* in nullo est Ms. nec in Ed. Elm. qui post *etiam* addidit et e Florent. Totum locum, ne littera quidem mutata, sic lego: *ne sic quidem quitus est, ut cominus ageret, percelli, sed jam adversum te, &c.* Prima littera τοῦ *set* (ut scribitur in Mss.) male juncta fuerat τῷ *percelli*: hinc corruptus locus. Pro *etiam*, in Ms. D'Orv. *et*: unde Oudend. margini adlevit *ut cominus ageret percelli, at adversum te*. Sed major distinctio post *quitus est*, quæ locum turbat, omnino tollenda. Grueter. Suspici. Ineditarum lib. xx. c. 10. *ne sic quitus est tibi ut com. ag. propelli*. Male: nam *ubi*, unde ille fecit *tibi*, contra Mss. irrepsit. Tandem vulgares Edd. *propellis*. Ms. D'Orv. *perpellis*. Florent. cum Edd. Junt. post. et Scriv. *percellis*. Infra p. 420. 'Cœlitem Venerem . . . nullis ad turpitudinem stimulis vel illecebris sectatores suos percellentem.' J. B. *Ne sic quidem quitus est*] Quid igitur? Licuitne contemnere jussum Proconsulis impune et toties? Licuit, quum Æmilianus jure aperto nitetur, quo cautum, ne invitus quis agere vel ad censuram cogatur: ut mox dicam. Scip. Gent. *Quitus est*] Id est, compelli ad ad censuram non potuit. Perperam alii, *Quietus*, ut amicus noster eruditissimus hic notat, illud Terentianum allegans: 'Forma in tenebris nosci non quita est:' unde nequitur recte dixeris. Priscianus in Dionysio de situ orbis: 'Hic nasci linum, qui tacto ad censuram ab igni Ex-

tingui nequitur.' *Idem*. *Ubi ut cominus ageret*] *Cominus* est, proprio nomine, quod antea dixit, *de professo*, alludens ad formulam inscriptionis, quæ extat in l. libellorum ff. de ad cusat. Cur ergo infra dicit, 'cujus fuerat professor et machinator?' Sed hoc pertinet ad Æmilianum jactantiam extra jus, qui profiteri et gloriari solebat, suo machinato Appuleium reum factum, ut alio loco infra scriptum est. Vel *cominus* est, Directo et per sese et principaliter, suo nomine. Nam et subscribens, quasi alieno ad censuram videtur, qui non est princeps in agendo. Cornelius Nepos in vita Pomponii Attici: 'Neminem neque suo nomine, neque subscribens ad censuravit.' Quanto minus is, qui ne subscripsit quidem, ut hic Æmilianus? sic stipulatio dicitur a Venuleio fieri debere cominus, quod nemo possit stipulari nisi præsens et de se ipso, et loquens conceptis directisque verbis, l. continuus ff. de verb. oblig. *Idem*. *Ubi ut cominus ageret percellis, &c. minus calumniis velitur*] Miles. v. 'Videsne quantum tibi periculum velitur fortuna minus? ac nisi longe firmiter præcaves mox cominus congregietur.' Et viii. 'Ut discernere prorsus nequiremus quam potissimum caveremus cladem, cominus canum, an minus lapidum.' Pric. *Calumniis velitur*] Ut Milesia viii. 'Velitari joci.' Afranius: 'Verba jactare et velitari labiis.' Festus: 'Velitatio, ultro citroque probrorum objectio.' *Idem*: 'Advelitatio, jactatio verborum.' *Idem*.

In assistendi venia] Narrat Appul. adversarium suum Sicinium Æmilianum primariæ causæ diffidentem, ne periculum incideret, quod in accusando ex subscriptione subennandum erat, latibulum quæsisse. Libellum enim postera die nomine pueri porrexisset, inibi adscripsisse se pupillo accusanti tantum adsistere: quorum verborum sententia mihi quidem (ne-

scio an tibi quoque) postulare videtur, legerem, *in assistendi umbra perseveravit*. Constitutum autem ab Imp. Arcadio et Honorio, ut in causis criminalibus inscriptiones præponerentur l. in Causis, c. de accus. et inscriptionibus. L. momentariæ, c. unde vi. L. unic. c. de abigeis. L. libellorum, ff. eod. tit. epistola D. Trajani ad Plinium, de Christianis cohibendis: eo videlicet, ut alterutram partem digna legum tenere possit auctoritas: dicta l. in causis, et l. si cui, ff. de accusationibus; neque in punita sit mentiendi licentia, cum calumniantes ad vindictam poscat similitudo supplicii. L. accusationis, c. de accusationibus. *Stewech. Ab accusandi periculo profugus*. Id est, ab accusando, in quo erat periculum. Sic statim eleganter vel breviter, *in assistendi venia perseveravit*: ἀντὶ τοῦ in assistendo, ubi spes veniæ. Hoc moneo, quia reperti sunt tam corrupti palati homines, quibus vulgata lectio non saperet, ac legi vellent, *in assistendi umbra*. O acumen! *Casaub. Fulvius, in ass. vice*. Et mox, *de consilio clarissimorum virorum*. Sciopp. in Symb. Ideo autem dixit veniam, quia officii necessitas et tutoris fides excusata esse debet, ut ait Tryphoninus noster, quare nec legatum sibi testamento relictum, quod falsi vel inofficiosi adçusat, placet eum perdere, nec repelli a bonorum possessione contra tabulas, si libertum patris pupilli sui nomine capitis adçusaverit. L. tutorem ff. de his quib. ut indign. L. ult. ff. de postul. Non male tamen in quibusdam Mss. *In adsistendi vice*, legi putem: id est, munere et partibus fungi adsistentis perseveravit. *Scip. Gent.* Non male tamen in quibusdam Mss. *In adsistendi vice*, legi putem: id est, munere et partibus fungi adsistentis perseveravit. *Idem.* Mstos, in quibus sit vice, ego non novi, nisi unum Fulv. e quo illud adnotavit Wow. sed vi-

detur potius esse mera conjectura Fulvii, quem minime sequor. Manifeste sibi opponuntur *periculum et venia*: quare non audiendus quoque Gruter. Susp. Ined. xx. 10. aiens probabiliter Stewechium emendasse *umbra*. J. B.

PAG. 403 *Si quidpiam veri in me explorasset*] H. e. si invenisset quod vere posset objectare mihi. Sed Græcissat Appuleius. Æschines jam citato loco: οὐδὲν ἀληθὲς κατηγορεῖν ἔχων, τερατεύεται. *Pric.*

Pertinacia] Rom. ed. *pervicacia*. Casaub. Accedunt Vic. Vulc. Wow. Vid. Oudend. ad Met. l. v. p. 379. b. ubi absque Mstorum auctoritate id probat quoque V. Cel. et edidit Ruhnken. Accedit autem h. l. quod *pervicacia* est vocabulum forense; quo ejus significatur obstinatio animi, qui, gemino judicio superatus, rursus provocat. V. Brisson. de V. S. Noster do Deo Socr. p. 670. Ed. Flor. *pervicaci audacia, pertinaci spe*, distinguere videtur: sed utrumque in bonam et malam partem adhibetur. J. B.

Cum Lollius Urbicus V. C.] Vid. Brisson. de Form. iii. 26. Videtur autem is esse Lollius Urbicus, quem, legatum Antonini Pii, Britannos vicisse, testatur Capitol. in Anton. Pio cap. 5. Diversus ab illo Lollius Urbicus, qui temporibus Macrini et Helioabali vixit, et historiam sui temporis scripsit. Vid. Lamprid. in Diadumeno cap. 9. *Idem.*

Verum videri] Id est, *Esse*. Miles. ix. 'Die sequenti molæ, quæ maxima videbatur, matutinus adstitnor.' Sexta: 'Impares nuptiæ, et præterea in villa, &c. factæ, legitimæ non possunt videri.' Probus in Notis: I. E. C. V. 'Justa ejus causa videtur:' sic et Græci νομίζειν καὶ δοκεῖν usurpabant οὐ πάντως ἐπ' ἀμφισβόλου, ἀλλὰ πολλὰς καὶ ἐπὶ τοῦ ἀληθεύειν. notat Ulpian. ad Olynth. 1. quod et postea in Patrum Conciliis obtinuisse docet Savaro ad Sidon. Vide Brissonium de

Formul. II. 2. *Pric.*

De consilio consularium virorum pronuntiavit] Solemnem in pronuncianda sententia D. C. S. id est, Val. Probo interprete, 'De consilii sententia.' Livius lib. XLV. 'Silentio per præconem facto, quæ sibi ex consilii sententia visa essent, pronuntiavit.' Huc allusit Sep. Tertullianus lib. de Pudicitia: 'Lusit igitur et de suo spiritu, et de virtute domini, si, quod de consilio eorum pronuntiaverat, rescidit.' *Colv. Consularium.* Sive, qui in consilium adhibebantur. *Drakenb.* Quia in senatoribus aliqui erant consulares, propterea totum consilium non potest vocari *consulares*: quod voluit Floridus. Videtur id sensissè quoque Lips. qui (fortasse e suo Cod. nam Coll. Voss. ita habet) legi malebat *consiliarium*: quam vocem, pro *consiliariorum*, defendunt Bynkershoek. Obs. I. 25. et Duker. de Latin. Vet. Jurisc. p. 372. Vid. Heins. ad Brison. de V. S. in V. Sed *de consilio consiliarium* non videtur esse ab Auctore. Fulv. Groslot. et Salm. coniecere *Clarissimorum*; uti passim Senatores vocantur. Eandem vocem, ter intra tam breve spatium repetitam, non tulisset quoque App. Nil contra Mss. mutandum. *Consulares* sub Imperatoribus vocabantur, qui provinciis Augusti præerant, quamvis non semper Consules fuissent. Vid. Salm. ad Scriptt. Hist. Aug. t. I. p. 198. 375. t. II. p. 346. et Wagneri Ind. II. in Ammian. Marcell. J. B. *De consilio consularium virorum*] Consulares et senatores quinque Romæ in consilio aderant, item quinque equites: in provinciis xxv. Recuperatores, peregrini adpellati, ut scribit Theophilus lib. I. Institut. Tit. VI. ubi nomine συγκαθεζομένων συγκλητικῶν, Consulares intelligere licet, et interpretari ex hoc Appuleii loco: nisi distinguendum putes inter Prætorem, de quo Theophilus et Præfectum urbi, ut hic Consulares, ille Senatores tan-

Delph. et Var. Clas.

tum in Consilio habuerit. *Scip. Gent. Pronunciasset.* Proprie, nam non alius *pronunciat* quam qui jus cognoscendi habet. Lib. XLVI. D. de verb. signif. *Pronunciabat* e Tabella autem. Vide Elmenhorstium ad primum Floridorum: doctiss. Desid. Heraldum ad Tertull. Apologiam. *Pric.*

Contra clarissima voce] Sic nos emendavimus corruptam lectionem omnium librorum, *contra clarissimam vocem.* Enimvero ea scriptura manifesto falsa: ista enim *clarissima vox* vox Æmilianus est non Lollii Urbici: quod ex sequentibus clarum. Elegantissime autem Appuleius hominem eum χαρακτηρίζει quem Theophrastus ἀπονοημένον vocat: quod malam causam tanta confidentia tueatur: quod juret tam facile, imo pejeret: quod alta et clara voce vociferetur: eadem Theophrastus. *Casaub.* Casaubonum deinceps Editores secure sunt secuti. Si quid tamen video, unice vera est scripta et vetus lectio, *contra Clarissimam vocem*, i. e. contra sententiam, quam pronunciaverat *Vir Clarissimus*, magistratus judicium gubernans: nam sic demum intelligi possunt seqq. 'quam quidem vocem,' &c. Ubi tamen vid. Florid. J. B.

Ab ejus pernicie temperarit] Referendum hoc ad pœnam illorum, qui iudicibus convicium faciunt, eorumque sententias reprehendunt, qui infamia notantur. L. XLII. ff. de Injur. L. VIII. ff. de Appellat. Paulus Sentent. I. v. c. 35. arbitrio principis hoc delictum vindicari scribit. *Colvius.* Adeo ut ægre Lollius Urbicus ab ejus pernicie temperarit. Id est (inquit Gentilis) ægre manus abstinuit a tam impudenti convitiatore. Insulse. Notum quid *Pernicies*, duntaxat quum de Foro res. Tacitus Annal. IV. 'Cremucius Cordus postulatur novo, ac tunc primum audito crimine, quod, &c. id perniciosum reo visum, h. e. capitale.' *Opponitur Salus.* Infra Noster: 'Posse literas ejus ad per-

Apul.

9 H

niciem, non posse ad salutem.' Iterum: 'Cedo tu Aviti Epistolas, ut quæ semper mihi ornamento fuerunt, sint nunc etiam salutis.' *Pric.*

Quam quidem vocem] Male Floridus, ut supra diximus. *J. B.* *Quam quidem vocem*] Obscura oratio, sed hoc Appuleius vult: dixerat antea Æmilianum in adcusatione falsi testamenti victum, contumeliose in Lollium Præfectum Urbi locutum esse. Similis vecordiae vocem ab eo erupturam in Claudium Maximum Proconsulem auguratur hoc iudicio Appuleius, fretus et æquitate Maximi, et innocentia sua. Quorum utrumque pariter ad condemnationem Æmiliani valere videbat: unde ille dolore adensus similis vecordiae vocem in Claudium erumperet. In V. C. legi aiunt: 'Mea innocentia fretus, subit hoc quoque iudicio.' *Scip. Gent.*

Erupturam] Scribo et distinguo, erupturum: quippe, qui sciens innocentem criminatur. 'Erumpere vocem,' dictum ἐνερπητικῶς, ut apud Terent. 'erumpere gaudium:' apud Ciceron. 'erumpere stomachum in aliquem.' Qui non animadverterant, in superiore loco legendum *clarissima voce*, eos ne istum quidem recte accipere potuisse certum est. Hoc ait: sperare se fore, ut Æmilianus, isto quoque iudicio victus, idem vecordiae specimen edat, ac fecit superiore illo. Id prius iudicium Romæ, non in provincia fuit celebratum, apud tribunal Q. Lollii Urbici præfectoris Urbis: de quo vetus lapis extat Romæ: APOLLINI. Q. LOLLII URBICUS. PRÆF. URB. *Casaub.* Rursus hic revocanda vetus et scripta lectio, quam cum *Casaub.* mutarunt *Vulc. Wow. Flor.* *Erumpere* elegans est h. l. verbum. In caussa tam manifesta poterat iudex statim pronunciare, sed vocem ejus aliquamdiu reprimebant legitimæ ac necessariae judiciorum moræ. Vox autem repressa proprie dicitur *erumpere*. De persona in quippe qui

intelligenda dubitari nequit. *J. B.*

Apud præfectum urbis] Nam is de falsis testamentis cognoscere solitus. Scævola JC. 'Filia quæ de inofficioso agere instituit et transegit, postea cum heredibus, stipulatione interposita, et subjecta doli clausula, apud præfectum de falso testamento egit, nec probavit.' L. cxxxv. de Verbor. Obligat. *Colv. Præfectum Urbi.* Sic exquisitius Ms. Pith. et Ed. Junt. post. In reliquis *pr. Urbis*: ut semper variatur, quemadmodum in *præf. prætorii* et *prætorio*. Apud Ammian. Marcell. semper est *præf. Urbi*: in Historiæ Augustæ scriptt. utrumque passim, *J. B.*

Namque peccatum] Suetonius de Nerone cap. 27. 'Paulatim invalescentibus vitiis, jocularia et latebras omisit, nullaque dissimulandi cura ad majora palam erupit.' *Elmenh.*

Integrat] *R. iterat.* Lips. Utitur sæpe verbo *iterare* Noster: v. Ind. sed et *integrare* est in lib. II. Met. p. 133. 'voluptatem integrantes.' p. 166. 'iterum cachinnum integrant.' Lib. VII. p. 453. 'Martiae cohortis facies integraretur.' *J. B.*

PAG. 404 *Ad rem aggrediari*] 'Aggredi rem' dicitur, qui meditatur de re incipienda, ut Melæ Præf. 'Orbis situm dicere aggredior.' 'Aggredi ad rem' qui jam incipit: Plaut. Asin. III. 3. 91. 'Quin ad hunc Philenium aggredimur.' Cic. de Or. II. 44. 'cum aggredior ancipitem causam et gravem ad animos iudicium pertractandos.' Noster infra p. 263. Ed. Scriv. [446. Flor.] 'Aggredior jam ad ipsum crimen.' p. 275. [466.] 'Ut sit mihi tempus aggredi ad cetera.' *Drakenb.*

Proximam crimini] Vet. lib. *proximo crimine*. Unde Lipsio scribere visum, *pro summo crimine*. *Colvius*. In vet. cod. erat *proximo crimine*. Id quod rectum, pro obvio atque manifesto. Sic infra, 'proxima humanitate,' Claudium Maximum alloquens: 'Ne tu,

Claudi Maxime, nimis patiens vir es, et oppido proxima humanitate.' Vanus ergo conatus V. Cl. Justii Lipsii rescribentis, *pro summo crimine*. J. Meursius. *Pro maximo crimine*. Sic reposui ex Flor. 2. Vulgo, *proximam crimini*. Elmenh. Meursius *Proximo crimine*, ut infra: 'Proxima humanitate.' Lipsius *Pro summo crimine*, remote nimis. Pric. *Proximo crimine* exstat in Mss. D'Orv. Lips. Pith. Fux. Coll. Voss. (nisi quod in D'Orv. sit *crimen*) et Ed. Junt. post. probante Meursio. Sed recte *pro maximo crimine* e 2. Florent. edidit Elm. cum Scriv. Flor. Bip. ut legendum esse margini adscripsit Oud. et obiter notavit ad Cæsar. lib. III. de B. G. cap. 29. Reliquæ Edd. *proximam crimini*: bene, si Mss. addicerent. Phædr. 1. 10. 5. 'Negabat illa se esse culpæ proximam:' ubi cf. Scheff. et Burm. sic 'affinis culpæ' apud Ciceron. et 'confinis crimini' Noster infra p. 484. J. B.

Propter quod] Quidam, *propterea quod*, male. Tertullianus de Testimonio animæ: 'Et conrecumbentibus sortem suam exprobrare non possis; debes adulari propter quod letius vivis.' Colv. Nescio ubi Colv. invenerit *propterea quod*. Sensus sane id videtur postulare: nam quomodo cum Florido explicari hic possit 'qua de caussa,' non video. Interim, quod sciam, Mss. et Edd. nihil variant. *Propter quod* dictum videtur pro *propterea quod*, ut 'præter quod' pro 'præterquam quod,' (vid. Ind.) Exemplum tamen frustra quæsi: nam in Tertulliani loco, quem Colv. citat, legitur *propter quos lautius vivis*. J. B.

Mercenaria loquacitate] Ut apud Tertullian. Apolog. 'Mercenaria advocatio.' Zenon. Veronens. Sermon. de Avarit. 'Mercenaria ac duplex lingua.' Plautum in Stich. 'Venditaria,' et Ovid. in Amor. lib. 1. Epist. 48. 'Empta.' Symmach. lib.

III. Epist. 175. 'In mercedem linguæ ornamenta corrumpere.' Isid. Pelus. διὰ φιλοχρηματίαν καπηλεύειν, χρυσῶ προπίνειν τὴν ψῆφον, καὶ τὸν τῆς δικαιοσύνης ζυγὸν λήμματα παρασαλεύειν. Nicetas in Andron. χαριτογλωττοῦντες, καὶ πρὸς ἀργύριον λαλοῦντες. Pric.

Ob mercedem et auct. impud. deprehensa haberi] Nescio quid hic vocabuli *deprehensa*. Festus: 'Deprehensa dicitur genus militaris animadversionis, castigatione major, ignominia minor.' Quod quomodo huc trahendum æque nescio. Forte mutanda saltem distinctio. *Acidalius*. H. e. pro manifesto falsis et satis revictis. Quid si tamen scribamus, *ob mercedem et auctoramenta impudentiæ depensa*, pro, repensa. Casaub. Fulvius coniciebat *depensa*. Sciopp. in Symb. Rectius visum *depensa*. Wower. *Deprehensa haberi*, id est, quasi manifesto falsa, vel *depensa* cum Casanbono legendum. *Acidalius* annotat ex Festo: 'Deprehensa dicitur genus militaris animadversionis,' &c. Sed quomodo huc trahendum, ignorare se dicit. *Scip. Gent. Fulv. et Casaub. depensa hab.* Elmenh. Locus qua a verbis vitiosus, qua ab interpunctione. Scribe: *Futiliter blatterata ob mercedem et auctoramenta, impudentiæ depensa haberi*: omnino sic legenda hæc et distinguenda. *Impudentiæ depensa*, ut apud Marc. Capell. 'Jurgiis pendere.' 'Indocta rabidum quem videre secula Jurgiis caninos blatteratus pendere.' Pric. *Quæ etsi possunt ab his utiliter blatterata ob mercedem, et auctoramento impudentiæ depensa, haberi*. Ita legendum e Mss. i. e. blatterata a patronis Æmiliani in suam ipsorum utilitatem, ob mercedem, qua se ad me accusandum obstrinxerunt. 'Auctoramento impudentiæ depensa,' i. e. persoluta. Quod autem habetur blatteratum ob mercedem, et auctoramento impudentiæ depensum, id ut frivolum prætermitti potest; attamen Appu-

leio vel sua causa paucis refellenda videbantur. Probavit hanc lectionem Oudend. noster ad Cæsar. de B. G. I. 44. quem vide etiam ad Nostri Met. IX. p. 667. a. imo, edidit jam Scriv. sed alia, minus bona, ni fallor, distinctione: *quæ etsi possunt ab his utiliter, blatterata ob mercedem, et auctoramento impudentiæ, depensa haberi.* Videamus jam de singulis. *Utiliter* a Colvio mutatum esse in *futiliter* supra jam vidimus. *Auctoramenta impudentiæ deprehensa* est in Edd. excepta Scriv. omnibus, nisi quod in Junt. post. sit *auctoramento*, adstipulantibus Mss. Florent. Pith. Lips. Coll. Voss. et probantibus Salmas. forsitan e Fux. Cod. et Gronov. ad Arrian. VII. 6. Pro *deprehensa* extat *depensa* jam in Ed. Vic. et ex conj. Fulvii in Ed. Wow. addicentibus Mss. Bemb. et D'Orv. *Utiliter*, i. e. in suam utilitatem. Noster de Dogm. Plat. lib. I. p. 586. Ed. Flor. 'cum impedimentum istud utiliter provenit, res illa Felicitas nominatur.' Ovid. Her. Ep. I. vs. 67. 'Utilius starent etiam nunc mœnia Trojæ.' id. Fast. III. vs. 464. 'Utiliter nobis perfidus ille fuit.' 'Auctoramentum impudentiæ' dicitur, ut 'auctoramentum sceleris' Met lib. IX. p. 617. ubi adi Oudend. J. B. *Depensa*. Sic legit etiam J. a Costa ad Decretales p. 80. *Id. in Addend.*

Lingua suæ virus] Cælius Symphosius: 'Effundit mala lingua virus atrum.' Sidon. Apollin. 'Loquens venenum.' Pric. *Quo ferinæ solent lingua suæ virus alieno dolori locare*] 'Mercenaria loquacitate,' ut paulo ante dixit. Ammianus lib. XXX. de Caussidicina sui temporis: 'Ad expugnandam veritatem ora mercenaria producentes, per prostitutas frontes,' &c. Quod Orator noster, 'ob mercedem, et auctoramenta impudentiæ.' Scip. Gent. *Ferinæ lingue virus*] Id est, viperinæ. Sic infra: 'Viperæ ritu niveo denticulo

atrum venenum inspirare.' Ita accipiendum in illo dicto Augusti ad Pollionem, de Timagine virulentissimo homine, et qui ipsum Cæsarem acerbissimis dictis confixerat, et interdicta illi Cæsaris domo ad Asinium Pollionem confugerat, *Θηριότροφείς*, id est, 'viperam alis.' Ut refert Seneca lib. III. de Ira, cap. 25. Etiam ingrati animi vitium eo verbo, et impietatem in se Cæsar notare voluit. A sono autem et sibilo Græcus poëta litteram S *θηριόδην* adpellavit, Lucilius litteram R caninam: 'Irritata canis, quam homo, quod planius dicat:' ita enim emendandus is versus apud Donatum est. Hieronymus adversus Rufinum cap. IV. Demosthenem scribit a cane Rho litteram didicisse. 'Canina facundia' apud eundem, et alios: item 'canina lingua' apud Lucilium referente Velio Longo, libello de Orthographia: eo sensu, hic 'viperina lingua.' *Idem.*

Alieno dolori locare] Male Florid. interpretatur: 'aliis, ut dolorem suum ulciscantur.' Est enim *dolori alieno* dictum pro, in dolorem sive perniciem aliorum. Ms. D'Orv. *dolore*: quasi sit ablat. pretii. Belg. *ten koste van*. J. Bos.

Ne quid maculæ, &c.] Miles. x. 'Ignominia maculam.' Cicero Verr. II. 'Adolescentiæ maculas, ignominiasque.' Noster heic infra, 'Omnem criminis maculam.' Pric.

Inhonestamenti] Glossæ. Vindociensis. Ms. 'Dedecoratus inhonestus: lege inhonestatus. Idem.

Videar cuipiam, si quid ex frivolis præteriero, id agnovisse potius quam contempsisse] D. Cyprian. Tractat. contra Demetrian. 'Ultra tacere non oportet, ne jam non verecundiæ, sed diffidentia esse incipiat, quod taceamus: et dum criminationes falsas contempnimus refutare, videamur crimen agnoscere.' *Idem.*

Prudentis animi] Amplector istam lectionem præ altera, *Pudentis*. Pric.

Cum Pricæo faciunt margo Basil. Vulc. Ed. tert. et Floridus. Sed in Mss. et Edd. ceteris est *pudentis*, quod mutandum non est: *Verecundus* et *pudens* eleganter junguntur. Cic. ad Div. II. 6. 'Verecundius a te, si qua magna res mihi petenda esset, contenderem. Grave est enim homini pudenti, petere,' &c. Ovid. Trist. I. IV. el. 4. vs. 50. 'Nostra verecundo vota pudore carent.' Immo plane ut hic Noster, Cic. Verr. III. c. 41. 'Habet enim quendam aculeum contumelia, quem pati pudentes ac viri boni difficillime possunt.' J. Bos.

Etiā hi qui sibi delicti alicujus conscii sunt, tamen quum male audiunt, impendio commoveantur] Tacit. de Nerone Annal. xv. 'Ut faciendis sceleribus promptus, ita audiendi quæ faceret insolens.' Salvian. de gubern. &c. Lib. VIII. 'Omnes admodum se laudari volunt, nulli grata reprehensio est: imo (quod pejus est,) quamlibet perditus, mavult mendaciter prædicari, quam jure reprehendi. Neque enim quisquam tam malus est, ut malus videri velit.' Fabius lib. III. cap. 8. *Pric.*

PAG. 405 *Quisque rudes et imperitas aures*] Ms. cod. *quisse rudes et imparatas aures*: Bas. I. et 2. *rudis et imperitus*. Ald. *rudes et imperitas*: quam sequuti sumus. Colv. Rectum est illud a Manuscripto *imparatas aures*: quod cur mutaretur, causæ nihil erat. *Imparatus* pro *Rudi* et *Imperito* eo ævo accipiebatur: et invenire est apud Arnobium nostrum non semel, annotavimusque id jam olim in Critico. *Meurs.* *Quisque* deest Edd. Vic. Ven. Bas. In Vic. Junt. Ald. Bas. Cas. *Pric. rudis*. Vic. *auris*. Al. *aures* vel *aureis*. *Imparatas* ex Cod. Lips. edidit Scriv. sed *imperitas* revocavit Florid. et ex eo Ed. Bip. Eadem varietas in Justin. lib. XXXI. c. 2. 'Virum ad prospicienda cavendaque pericula peritum:' ubi nunc ex Mss. editur *paratum*, cum *peritus* ad ne La-

tinum quidem esse putent VV. DD. Sane qui dixerit *peritus* ad litteras, vel sim. eum male Latine dixisse, non dubium est. Sed 'peritus ad pericula cavenda,' pro, peritus eorum, quæ faciunt ad pericula cavenda, rectè defendi posse existimo. Valet tum *peritus* idem quod *expertus*. Cic. pro Font. c. 15. 'Virum ad labores belli impigrum, ad pericula fortem, ad usum ac disciplinam peritum, ad consilia prudentem,' &c. Est igitur *imperitus* h. l. *inexpertus*, *inadsuetus*, plane ut Liv. VI. 18. dixit: 'animum inexpertum ad contumeliam.' *Imperitus* quoque melius jungitur τῷ *rudis* quam *imparatus*. Noster Flor. n. 7. 'rudes, sordidi, imperiti.' Quare unius Cod. auctoritate vulgarem lectionem non mutavi. J. B.

Laudis assuetudine contumeliæ insolens] Cicero Verr. III. 'Habet quendam aculeum contumelia, quem pati prudentes ac viri boni difficillime possunt.' Hesiodus Ἔργ. Ἰβρις γὰρ τε κακῇ δειλῶ βροτῶ, οὐδὲ μὲν ἐσθλὸς Πηϊδίως φερέμεν δύναιται, βαρύνθει δέ οἱ ὑπ' αὐτῆς. *Pric.*

Multo tanto] Ubique multus est in hac φράσει Lucius noster. Exempla in medium ferre otiosæ diligentiae foret. Varro ipse de L. L. I. VI. 'Quod intervallum multo tanto propius nobis:' ubi temere vir eruditissimus tanto expungendum putat. *Idem.*

In principio adcusationis] Duo proœmia diversa adcusationis in se institutæ recitat Appuleius: unum hoc, 'Adcusamus apud te,' &c. alterum in fine hujus Orationis, tale, 'Hunc ego, Domine Maxime, reum apud te facere institui,' &c. sed unum est principium libelli adcusatorii: ut ipse Appuleius ibi demonstrat: alterum hoc, adcusationis ipsius, id est, orationis perpetuæ patronorum adcusatoris. *Scip. Gent.*

Quidem disertissimus] M. Ven. Rom. *quidem non disert*. Colv. Restituimus negationem ex Ed. Rom. Ea vera

lectio et ex Apuleii mente, qui etiam infra Tannonio eidem infantiam objicit: de eo enim sunt hæc, 'sed eloqui propter infantiam causidicus summus nequiret.' Mox, 'At ego illi contra justius exprobaui, quod qui eloquentiæ patrociniū vulgo profiteatur, etiam honesta dictu sordide blatteret, ac sæpe in rebus nequaquam difficilibus fringuliat, vel omnino obmutescat.' *Casaub. Non disertissimus.* Sic omnes libri Mss. Recte: et infantiam ejus infra ridet sæpius. V. D. in marg. Ed. Colv. e Bibl. Reg. Casaubonum secuti sunt reliqui. J. B. *Homo vere ille quidem non disertissimus*] De eodem Tannonio, infra: 'Quas Tannonius ille, quum eloqui propter infantiam, causidicus summus, nequiret.' *Non disertissimus* igitur hoc loco est, maxime infans et indoctus: figura veteribus usitata. Sic Homerus de Achille, οὐ γῆθων, id est, summe dolens, aliaque similia. *Scip. Gent.*

Quod utinam] Quemadmodum quod abundat in 'quod si,' 'quod ubi,' &c. (Vide ad Met. l. III. p. 201. b. Burm. ad Virg. Æn. II. 141. Perizon. ad Sanct. Min. IV. 5. 9.) ita etiam in quod utinam. Cic. ad Div. XIV. 4. 'Quod utinam minus vitæ cupidi fuissetus!' Plura dabit Cort. ad Salust. Jug. c. 14. add. e Nostro Flor. n. 18. 'Quod utinam pro amplitudine auditorii proluxa oratio suppeteret.' N. 23. 'Quod utinam sicuti cygnocantum indulxit, ita huic quoque vocem tribuisset.' J. B. *Quod utinam tam gravia formæ et facundiæ crimina vere mihi opprobasset*] En Oratoris nostri astutiam! hæc Tannonius ei non ut crimina objectavit, sed ut Judicem circumspiciorem redderet, ne lactaretur lenociniis hisce, alio Apuleius torquet, nempe ut Adversarii deridiculo habeantur, quasi tam pulchra tamque laudabilia objicientes tanquam vitia. Artificium loci istius non præteriit eruditiss. Vossium

Orat. Instit. III. 3. *Pric.*

Non difficile ei respondissem quod Homicus Alexander Hecori] Et ex eo Diogenes Cynicus apud Laërtium, qui derisus ὅτι παρ' Ἀντιπάτρῳ (fulone) τριβώνιον ἔλαβεν, adduxit hunc ipsum versiculum in excusationem sui. Respondisses etiam (nec incommode) quod non nemo apud Livium: 'Eorum quæ objecta sunt, partim ea sunt quibus nescio an gloriari debeam, partim quæ fateri non erubescam.' Aut certe risu merito excepisses eum ut Musæ Marsyam, ob non dissimiles dotes elevantem Apollinem. *Idem.*

PAG. 406 *Sese philosophum nuncupavit*] Vulg. *esse se phil. nunc.* Meminit Diog. Laërt. lib. I. in princ. et lib. VIII. Augustin. de Civit. Dei lib. XVIII. cap. 25. et cap. 27. Ambrosius lib. III. de Virginib. Colv. Clem. Alexandrin. lib. I. Stromat. fol. 129. Πυθαγόρας ὁ φερεκύδους γνώριμος φιλόσοφον ἑαυτὸν πρῶτος ἀνηγόρευσεν. *Elmenh.* Pythagoram qui primum se Philosophum nuncupavit. Florid. II. 'Pythagoras primus Philosophiæ nuncupator et conditor.' Clem. Alexandr. Πυθαγόρας, &c. φιλόσοφον ἑαυτὸν πρῶτος ἀνηγόρευσεν. Et Jamblich. λέγει δὲ Πυθαγόρας πρῶτος φιλόσοφον ἑαυτὸν προσαγορεύσαι. Adde quæ in Minuc. Octav. et in Epist. Ausonius. At hæc post Ciceronem otiosa sunt, quem vide fusiū narrantem ea v. Tusculanarum. *Pric.*

Eum sui sæculi excellentissima forma fuisse] Porphyrius: Τὴν τε γὰρ ἰδέαν εἶναι ἐλευθέριον, καὶ μέγαν, χάριν τε πλεῖστην καὶ κόσμον, ἐπὶ τε τῆς φωνῆς, καὶ τοῦ ἥθους, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἔχειν. Florid. II. Noster: 'Pulchritudine apprime insignis.' Neque sui tantum sæculi, sed et Trojani: (de Pythagora loquentes enim cur non μετεμψύχωσιν memoremus?) vide ut a pulchritudine extollit eum, adhuc Enphorbum, Apollonius apud Philostrat. lib. VIII. cap. 3. Et in cor.

pore Alces meretricis Gellius iv. 11. *Idem.*

[*Primus omnium dictionem*] Τὸ δictionem male abest a Florentinis. Hic enim primus Dialecticam invenit, ut ait Laërtius in ejus vita. *Elmenh.* Floridus interpretatur: 'qui primus ingeniosissima arte divisit orationem in duas partes;' Rhetoricam scil. et Dialecticam: Zenonem enim φασιν εὑρετὴν εἶναι διαλεκτικῆς, teste Suida, quocum faciunt alii, citati ab Harles. ad Fabr. Bibl. Gr. lib. ii. cap. 24. § 29. Verum ambifariam non est in duas partes, sed, in utramque partem: ut in Flor. N. xviii. 'anceps argumentum ambifariam proponere.' Dein dictio non potest dici divisa esse in Rhetoricam et Dialecticam. Quare melius, ni fallor, verba 'dictionem sollertissimo artificio ambifariam dissolvere' interpreteris, de dictione, sive sententia aliqua, in utramque partem sollertissime et captiose dispartire; qua in re Sophistis faciem prætulit Zeno: unde et Dialectices inventoris nomen meruit. Vid. omnino Harles l. c. Hinc ἀμφοτερόγλωσσον eum vocat Timon apud Diog. Laërt. ix. 25. Hæc igitur Auctoris mens: sed in verbis latet quid. Nam nec in Ed. Junt. post. nec in Mss. comparet τὸ δictionem: unde Oudend. in marg. pro omnium conjecit orationem. An omnem dictionem ... dissolverit; vel, propius ad Mss. omnia ... dissolverit? ut prius omnia mutatum sit in omnium, et tunc intrusum dictionem ad fulciendum sensum. Cic. de Or. ii. 38. 'Dialectici reperiunt ea, quæ ipsi non possint dissolvere.' Non muto tamen dictionem, de ejus vocis significatione vide Burm. ad Petron. vi. cf. Ern. in Cl. Cic. Mss. D'Orv. Pith. Lips. cum Ed. Junt. post. dissolveret. Male, Pythagoram, qui ... nuncupavit: Zenonem, qui dissolverit. J. Bos.

[*Eum quoque*] In Ms. D'Orv. deest quoque: pro quo Schottus Obs. v. 15.

perperam reponi voluit inquam, quæ vox locum habet in geminatione cum emphasi: ut apud Ciceron. Phil. ii. 26. 'bona (miserum me! consumptis enim lacrimis, tamen infixus animo hæret dolor) bona,' inquam, 'Cn. Pompeii Magni voci acerbissimæ subjecta præconis.' cf. de Fin. ii. 22. ubi vero nulla est emphasis, et perspicuitatis tantum gratia e superioribus aliquid repetitur, apud bonos auctores semper igitur locum habet: ut apud Ciceron. sæpius. Noster Flor. N. vii. 'Alexandro illi, ... eum igitur Alexandrum;' vel simpliciter pronomen is, ea, id. Vide Oudend. ad Flor. l. c. quam Appuleiani stili proprietatem ignorabat Schottus ibid. quum 'eum quoque Zenonem' glossema putaret. *Idem.*

[*Ut Plato autumat*] Scribo, et Plato autumat. Locus Platonis in Parmenide, initio libri. Colv. Recte ut non et, quod quibusdam placet: qui non vident et præcedentia et sequentia pendere a verbo respondissem. Autumat est λέγει, ut recte vertitur in Glossario. Zenonem Plato vocat εὐμήκη καὶ χαρπεντα ἰδεῖν. Casaub. Et Plato Colv. Ego, et Platonem autumant. Brant. Ita emendavit Casaubonus noster quum antea et Plato legeretur. Est autem, Autumat λέγει, ut in veteri glossario: et docet Gellius adversus Nigidium lib. xv. cap. 3. Forte aliquid in hoc loco Appuleii deest; suspicabarque legendum, et Parmenidem, ut Plato autumat: eos enim ambos in dicto libro Plato conjungit, commendarque pariter a forma, dicens Parmenidem καλὸν καὶ ἀγαθὸν τὴν ὄψιν, id est, aspectu decorum, ut Ficinus vertit, ad hæc Appuleii forte respiciens, quem ut bonum Platonicum optimus ipse lectitavit. Scip. Gent. Ut præbent recte Mss. nisi quod in D'Orv. prorsus desit. Pessime Brant. qui ignorasse videtur locum Platonis in Parmenide, e quo tamen non ausim cum

Scip. Gent. suspicari Parmenidis nomine hic excidisse. *J. B.*

Gratiam corporis] D'Orv. *corporum*: sed eleganter singulari num. ponitur membrum, quod pluribus, sed singulis adscribitur; in quo tamen sæpius corruptus est App. noster. V. Oudend. ad Met. lib. II. 109. a. *Idem.*

Continuatio literati laboris] Pallor enim consanguineus studiorum. Martianus Capella de nuptiis Philologiæ lib. I. pag. 13. 'An vero quisquam est qui Philologiæ se asserat pervigilia laborata, et lucubrationum perennium nescire pallorem.' Theodosius Imp. Novella I. de autoritate cod. Theodosiani: 'Sæpe nostra clementia dubitavit, quæ causa faceret, ut in tanto lucubrationum tristi pallore vix unus aut alter receperit soliditatem perfectæ doctrinæ.' *Elmenh.*

Colorem oblitterat] De florido pallidum facit. Non minima Satyræ VII. Juvenalis pars hujus argumenti est. Thomas Magister (ex bibliotheca eruditissimi Renati Moræi) ad Aristophan. Νεφέλ. ὠχριοῦντες καὶ ἀνυπόδητοί εἰσι, (οἱ φιλόσοφοι,) ἐπειδὴ μόνως ἀρετῆς φροντίζοντες, οὐ τρυφῆς διώκουσι τὸ ἀπείριστον. *Pric.*

PAG. 407 *Capillus quem isti, &c.]* Notant Apuleium ob promissum capillitium. E contra Christiani eos reprehendebant, qui tonsorem diligebant. Vincentius Speculo Histor. lib. XII. cap. 17. ex actis Tiburtii Martyris: 'Torquatus, diu est, quod se Christianum esse mentitus est. Credas hunc Christianum esse qui in lenocinio suo moliendo capicio fimbrias obmittit, qui tonsorem diligit, qui sic molliter gestit, qui fluxum gressum improbo nisu distendit, qui viros negligenter agit, fœminas libenter intuetur?' *Elmenh.*

Promissum dixere] Sic de cæsarie Apollinis I. Florid. 'Præmissis antiis, et promissis caproneis:' ita doctissimus Bourdelotius, vulgo *promulsis capr.* *Pric.*

Horrore implexus, &c.] Putabam emendari posse, *implexus, atque imeditus, stuppeo tornamento* ass. voce derivata a tornando. Cic. 'Id ita tornavit, ut nihil effici possit rotundius:' sequitur mox: 'ab ineunte ævo unis studiis literarum ex summis viribus deditus:' energiam habiturum videtur et summis. Stewech. Mavult doctissimus Scaliger *horr. implexus.* Ego nihil mutarim. Sic in Glossario veteri alibi: 'Implexibarbibus,' et 'Implexa barba, Σπανοπάγων.' *Colv.* Gloss. 'Implexa barba, δασυπάγων:' non σπανοπάγων, ut quidam: sunt qui scribant *horrore implexus.* Sic in Glossario, 'Impexa ἀκτενιστὸς, φρικτή.' et ita lego in alio ejusdem libri loco 'Horridus, ἀκτενιστὸς, φρικτός. ubi vulgati libri valde corrupte σίαντο φρικτός. Sed magis placet lectio omnium librorum *implexus.* Utraque voce usus Agathias elegantissimus scriptor, in eadem sententia, οἱ πλόκαμοι τῶν Τούρκων τε καὶ βαρβάρων ἀπέκτητοι καὶ αὐχμηροί, καὶ ῥυπῶντες, καὶ ἐνέρσει ἀπρεπῶς ἀναπεπλεγμένοι. *Cusaub.* Alii *horrore implexus* a. i. Synesius in Encomio calvitii fol. 64. Ἀναστὰς ἔωθεν καὶ τοὺς θεοὺς πρσεϊπῶν, ὕπερ εἴωθα ἐπεμελούμην τῆς κόμης· καὶ γὰρ ἐτύγχανον μαλακώτερον σῶμα ἔχων· ἡ δὲ ἡμέλειτο ἐκ πλείονος πάννυτον συνέστραπτο καὶ συνεπέπλεκτο τὰ πολλὰ αὐτῆς οἷα τῶν οἴων τὰ περὶ τοῖς σκέλεσιν αἰωρούμενα· πολὺ δὲ ταῦτα σκληρότερα, ὥς ἂν ἐκ λεπτοτέρων συμπεπλεγμένα, τῶν τριχῶν. ἦν οὖν ὀφθῆναι τε ἀγρὰ ἡ κόμη καὶ βαρεῖα. μόλις δὲ διελέετο. καὶ τὰ πολλὰ αὐτῆς ἀπεσπᾶστο. καὶ διετείετο. *Elmenh.* Male in quibusdam libris *Implexus* legitur. Tibullus lib. I. el. 3. 'Tisyphoneque implexa feros pro crinibus angues.' Glossæ: 'Implexa barba, Δασυπάγων.' Sic apud Marcian. Capellam: 'Crines tortuosi et nexiles,' quos infra eod. loco vocat *implexum capillitium.* *Pric.* Recte Mss. *implexus*, uti sæpe hanc vocem passive usurpat App. V. Oud. ad

Met. lib. II. p. 85. a. lib. X. p. 699. b. et Inttp. h. I. quibus add. Auct. Consol. ad Liv. vs. 223. 'Salice implexum muscoque et arundine crinem.' J. B.

[*Stuppeo tormento*] Funi e stuppa torto, tento. Auctor Priapeiorum: 'Totamque hanc sine fraude, quantacunque est, Tormento citharaque tensiorem, Ad costam tibi septimam recondam.' Funem torquere enim est *σχοῖνον πλέκειν*, ut bene notatum a doctissimo Scaligero. Propertius: 'Dignior obliquo funem qui torqueat oeno.' Horatius: 'Tortum digna sequi potius, quam ducere funem.' Colv. Mihi videbatur frigidius, ut capillus capitis funi (id enim est *tormentum*) assimilaretur; legebam igitur *tomento*: nihil tamen pronuntio. Rom. Cod. *stuppæ t.* Casaub. Non probo amici nostri conjecturam, qui *Tomento* scribi mallet, quod, ut ait, frigidius sibi videretur, ut capillus funi (id enim est *tormentum*) adsimilaretur. Sed aperte Lucius ita vocat, quod implexus et globosus, et congestus et inenodabilis diutina incuria discrimnandi et expediendi esset; his enim aliisque verbis eum depingit, quæ tormento et funi potius conveniunt. Simillimus locus apud Julianum in Misopogone adversus Antiochenas: *ὁμοῖς δὲ φατε καὶ σχοινία δεῖν πλέκειν ἐνθένδε· καὶ ἐτοίμως παρέχειν ἔχω, ἣν μόνον ἔλκειν δυνήθεϊτε, καὶ μὴ τὰς ἀτρίπτους καὶ μαλακὰς ὁμῶν χεῖρας ἢ τραχύτης αὐτῶν δεῖν ἐργάσθαι.* et mox dicit hircorum similem barbam. Quid quod ex crinibus mulierum, tormenta sæpe in bello facta, legimus? Servius lib. II. *Æneid.* 'Quum Galli Capitolium obsiderent, et deessent funes Romanis ad tormenta faciendâ' et mox, 'crines, unde tormenta facta.' Idem apud Cæsar. de Bel. Gall. Pausan. lib. VII. alios. *Scip. Gent.* Edd. Rom. Vic. Ven. *stuppæ*: quod non prorsus improbandum, ut sit genit. pro adjectivo. v. ad Met. lib. II.

p. 92. b. lib. VI. p. 439. b. Flor. N. XXXIV. Dein *tormento* habere videtur Mss. nisi quod Groslot. adnotavit e Put. *tomento*: uti conjecere Faber in Semestr. lib. II. c. 15. Casaub. cum Lat. Latin. et Tit. ad Gratiani Cyneg. 26. atque edidere Vulc. et Elm. quod propugnant quoque Gruter. Suspici. Ined. xx. 10. Burman. ad Anthol. Lat. lib. V. Ep. 6. et Gronov. Obs. lib. IV. c. 22. aïens, *tomento* non nisi unum *πλόκαμον* sive sertum, aut suggestum sertorum recte comparari posse; uti et in Paulini carm. 14. de sertis crinibus usurpatur; quem locum et alia, quæ 'stuppeum vinculum,' atque adeo unum *πλόκαμον* spectant, in suam sententiam citat Pric. qui cum Colv. Scal. ad Catal. p. 187. et aliis, defendit *tormento*. Sed *tormenta* ita intorquentur, ut facile expediri possint: et Appuleii capillus prorsus erat *enenodabilis*, et similis *tomento*, i. e. glomeri cannabis indiscriminatæ. Imo 'torti capilli' ad corporis cultum, feminarum et molliorum hominum, pertinebant. Ovid. Art. Am. II. vs. 304. 'Torserit igne comam, torte capille, place.' Vid. Burmann. ad Anthol. Lat. lib. V. Ep. 46. Quare accedo Vulc. et Elm. *Tomentum* abiit quoque in *tormentum* in 2. Mss. et Edd. Sueton. Tib. c. 54. et in Plin. lib. XIX. cap. I. et alibi sæpius. J. B. *Stuppeo tormento*] Alii Scriptores vocant 'stuppeum vinculum.' Virgil. *Æn.* II. 'Et stupea vincula collo Intendunt.' Vetus Epigrammaticus Carmine de Funambulo: 'Stupea suppositis tenduntur vincla lignis.' Lucanus lib. X. 'Nec piger ignis erat per stupea vincula, perque Manantes cera tabulas.' Ennodius Declamat. V. 'Et lassatæ rudentibus manus stupea rursus vincula meditentur.' Porro *tormentum* Appuleio funis est, et ita hoc crinium argumento sumpsere alii: adeo frustra *tomento* legebant Faber et Casaubonus in Semestr. lib. II. c.

15. Florus II. 5. 10. 'In tormentorum vincula Matronæ crines suos contulerunt.' Paulinus Carm. 14. 'Aut implexarum strue tormentoque comarum.' Julianus de barba sua: Μισοπογ. Ὅτις δὲ φάτε καὶ σχοινία πλέκειν ἐρθένδε. Plura apud Gentilem vide, et Scalig. in Priapeis. Græci has capilli convolutiones a serpentibus σείρας vocant, quæ vox me monet opportune ut Pollucem purgem. Lib. II. cap. 3. Εὐθυτῆσαι δὲ ἔλεγον (inquit) τὰς τρίχας, καὶ τὸ ὑπεύπειρόν, εἶδος τριχῶν πλέγματος, ὥσπερ καὶ σπείρα. Turbat τὸ ὑπεύπειρον, uti et ὑπόσπειρον, quod legendum aiunt: cætera autem quæ sequuntur tota irreptitia sunt. *Pric.*

Inenodabilis] Gloss. 'Inenodabilis, Δυσχερῆς, ἄλυτος, πλακεῖς. Gloss. Vin-doci-nens. 'Enodabile, dissolubile.' Eadem: 'Enodabile, quod solvi non potest.' aut legend. *inenodabile*, aut quod solvi potest. Idem.

Discriminandi] Alibi ad *pecten* retulit, ut Miles. II. 'Vel nunc guttis Arabicis obunctus, et pectinis arguti dente tenui discriminatus.' Claudian. etiam in De Nupt. Honor. et Mar. ... 'hæc morsu numerosi dentis eburno Multifidum discrimen arat.' heic autem minus concinne *pectinationem* intelligendam puto, sed referendum ad id quod præcessit, *comendi*: neque est ut objicias *comere* pro *ornare*, cum et infra heic disertius voce ea *κτενισμὸν* expresserit: 'marinum pectinem' (inquit) 'comendo capillo quasitum.' Est ergo hoc loco *Discriminare*, crines extricare, neque aliud quam *συνώνυμον* appositæ vocis 'Expediendi.' Idem.

Quasi ut capitale] Vulg. *quasi capitale*. Colv. Deleturus eram istorum alterutrum *quasi* ut; cum in mentem venit superioris loci lib. de Deo Socr. quem in vetustioribus Codd. ita legimus: *Verbo subito sumta sententia est, quia de repentino oborta est. Quasi velut in materia lapidis teme-*

rario interjectu poni necesse est: et jam ea forma satis placet. *Acid.* Vulgati, *quasi ut capitale*: quod probat Val. Acidalius, adfertque illum Oratoris nostri locum lib. de Deo Socrat. ut in vetustioribus Codd. legitur: *Verbo subito sumpta sententia est, quia de repentino oborta est, quasi velut in materia lapides temerario interjectu poni necesse est.* Scip. Gent. Locus ab Acidalio citatus 'est Flor. N. XXIII. ubi Wow. perperam delet-*vit quasi.* Alterutrum abundat Appuleiano stilo. V. Oud. ad Met. lib. I. p. 58. a. Verum h. l. illud ut fluxit ex emendatione Colv. quem secutus est Vulc. in Ed. pr. Quum autem Mss. et Edd. reliquæ simpliciter agnoscant *quasi*; ut ab Auctore profectum non videtur. J. B. *Satis, ut puto, crinium crimen refutatum est.* Apollon. ubi supra: *Μὴ πλείω διαλεγόμεθα ὑπὲρ τῆς κόμης.* *Pric.*

Ab ineunte ævo, ἔκ. unis studiis literarum] Florid. III. 'Ab ineunte ævo bonas artes sedulo colui.' Idem.

Ad hoc ævi] Infra: 'Nulli Deo ad hoc ævi supplicavit.' Symmachus (Appuleianæ dictionis captator mirus): 'Quem ad hoc ævi nulla actuum culpa fuscavit.' Idem.

Cum despectu] Languet sententia: non displiceat, certe *cum despectu*. Idem. *Cum despectu et dispendio bonæ valetudinis eam, quæsissem.* Infra: 'Hæreditatem avitam cum despectu salutis suæ quæsisse.' Sarisburiens. de intestinis loquens lib. V. cap. 9. 'Nec unquam sine salutis suæ dispendio exterioribus exponuntur.' Id.

Si quid] Idem cod. *si quidem*. Colv. Accedunt Coll. Voss. et Piith. Non male: ut *si quidem* notet, non *quando quidem*, ut apud Nostrum alibi, sed *si scilicet*: ut apud Terent. And. III. 1. 7. 'Actum est, si quidem hic vera prædicat.' *Promovere*, sine casu sequente, est et apud Gell. N. A. V. 10. 'quum ... in studio quidem faciendæ abunde promovisset.' Noster

Florid. N. III. ' paullo largius in arte promovisse.' Restituendum id verbum quoque Sept. de B. Troj. I. 11. ' contestandi magis gratia, quam aliquid ea oratione promoturus:' sic enim Ms. Periz. in Bibl. Leid. vulgo *profuturus*. cf. Obs. Misc. Nov. t. I. p. 8. J. B.

Potius spero quam præsto] Cicero Philip. I. 4. ' Nec enim sperabam id, nec præstare poteram:' malim e converso *N. e. præstabam id, nec sperare p.* Pric. Contra Mss. et Gell. XIII. I. *Occid.*

Statium Cæcilium] Sic hic vocatur Comicus etiam a Sedigito apud Gellium lib. xv. cap. 23. et Fulgent. de Prisco Serm. in 'Capularis.' *Colv.*

Innocentiam eloquentiam esse] Maternus apud Authorem Dial. de Oratoribus: ' Statum hucusque ad securitatem, melius innocentia tueor, quam eloquentia.' Hujus loci est et quod infra occurrit, ' Vir bonus, dicendi peritus.' Pric. *Innocentiam eloquentiam esse*] In dialogo Adriani et Epicteti: ' Quæ est vera libertas? Innocentia.' Sed Cæcili sententiam, et Appuleii pluribus explicat D. Chrysostomus lib. III. adversus Gentiles, ubi ait, Eloquentiam neminem unquam adsecutum esse sine probitate morum, quum per flagitia tempus consumeret. Anacharsidis, Cratetis, Diogenis, Socratis exempla affert, qui omnes Eloquentiam contempserint, veritate et innocentia freti. cf. Nep. in Arist. I. *Scip. Gent.*

PAG. 408 *Cum risu illis succensentem*] Ita in Milesiis quater, vel uno Libro sexto: ' Latissimum cachinnum extollens, et qualem solent furenter irati, contortis superciliis subridens amarum.' Iterum: ' Renidens exitiabile:' et demum, ' Risu maligno salutant.' Isidor. Pelusiot. lib. v. Epist. 199. ὀλέθριόν τι καὶ σεση-
ods προσεμείδασεν, ὅλον εἰάθει εἶποτε ὀργῆς ἐμπληθῆναι. Ibid. Epist. 196. μέ-
δίαμα θυμῷ κεκραμένον. simile illud

Silii Italici, ' Arridens sævum.' Taciti de Tiberio, ' Renidens falsum.' Merceron ad Aristænetum vide, et Bourdelotium ad Petronium. *Pric.*

E Ludicris] Ex his Nonius citat unum versiculum. *Vir Doct. V.* Fragm. Appuleii. J. B. *Ludicris meis*] Titulus operis quo carmina amatoria continebantur, et alia similia, cujusmodi epistolium versibus scriptis hic refert Catullus ad Manlium, ' Quod scriptum lacrymis mittis epistolium.' Elegeiam, ni fallor, Manlii intelligens. *Scip. Gent.*

Ad quemdam Calpurnianum] Atqui familiarissimus Lucio fuit: sed per contemptum sic adpellavit, a quo læsus erat. Illud ridiculum quod Pausanias de Scipione Africano loquens, ' Quidam Scipio,' inquit. Sed tamen eodem modo veterem et prudentem historiographum Quadrigarium locutum reperio: ' Id subito perdolitum est cuidam T. Manlio, summo genere nato.' Vide Gellium lib. IX. cap. 13. *Idem.*

Non vidit] Rom. Ven. alii, *invidit*: quod fortassis ita olim scriptum: et idem sit, quod *non vidit*. Ut Jus imminutum, id est integrum, apud Paulum I. 44. de Bonis libert. Charisius lib. II. ' Inauratæ pro, non auratæ.' Titinnius in Barathro: ' Inauratæ atque inlautæ mulieris.' Similis sententia huic loco in Arnobii lib. I. ' Quale sit istud quod dicitur, calumniarum libidine non videtis.' *Colv.* Omnino placet mihi lectio quæ in quibusdam libris reperitur, *invidit pr.* Digna vox eruditione Appuleii *invidere* pro non videre: ut *invisus* pro non viso etiam apud M. Tullium. Si quis propter hujusmodi voces fastidiendam putet hujus eruditissimi scriptoris orationem, eum ego censuo quid sit Latine scire prorsus ignorare. Nam certum est optimos quosque Latinitatis auctores plerisque compositis cum *re* vel *in* vel *ex* multifariam uti solitos: quod et veteres cri-

tici pridem monuerunt: et nos ad Persium et Suetonium cis paucos mentes, Deo faciente, ostendemus. *Casaub. Invidit prof.* Sic recte Aldinus codex, quod Pithæus Advers. I. II. c. 11. male novavit in *non vidit profecto*. Elmenh. Primus sic legend. monuit Fruterius. τὸ In est ἀρητικόν. Miles. v. 'Post opimas dapes quidem introcessit, et cantavit invisus.' Fulgent. Mythol. 'Ut invise vespertinus advenerat, ita crepuscula etiam incognitus discedebat.' Onomast. vetus *Invisus*. 'Ἀθέατος. Sic imminutum I. XLIV. D. de bon. libert. *Pric.* Ms. Pith. *nil vidit. Invidit* quod est in Edd. Rom. Ven. Ald. Junt. post. Elm. *Pric.* Flor. probantibus Groslet. in marg. et Fruterio Veris. I. 17. e nullo Cod. notatum invenio. Meram tamen librariorum aberrationem esse vix putem. Adjectivi *invisus*, pro non visus, exempla sunt bene multa; et sic ad eandem normam 'inscriptum pecus' apud Varron. de R. R. II. 1. de eo, quod quis apud publicanos non est professus; *inprotectus* apud Amm. Marc. XXVI. 8. § 10. *inpropugnatus* apud eund. XXVII. 12. § 15. et alia similia adjectiva, aut, si malis, participia: sed verbi *invidere* pro non videre, exemplum non inveni, et ex hoc solo loco illud citant Lexicographi. cf. infra ad pag. 488. Sunt quidem in Appuleio plura ἀπαξ νῦν λεγόμενα, v. Oud. ad Met. I. v. p. 380. b. sed sine scripti Codicis auctoritate talia non facile admittam. *Invidit* tamen h. l. servavi quia exstat in optimis Edd. antiquis, quarum Junt. post. Mstorum lectiones exhibere solet. J. B.

Misi ut petisti] Magnus error admissus erat in digerendis hisce versibus, quem sustulimus: ita enim absque dubio debent hæc edi, ut sunt a nobis collocata [*Misi ut pet. &c. Nitelas oris ex Arab. frug. (nisi forte in eo reprehendendus usque ad pumicare gingivam.)* et tum *Tenuem, &c.* J. B.] non

ut in prioribus Edd. Proferendi huius epistolii occasio prima fuit, ut probaret petitu Capurniani dentifricium se misisse: ergo illa verba *Misi ut petisti* male post parentheses ponuntur. Jam vero ipsius parentheses dedere occasionem illa verba, *ex Arabicis frugibus*: perperam igitur illi subjiciuntur: sed et alias confusa ista edebantur, quæ jam planissima sunt. *Casaub.* Quos versus miror post tot examina tam confusos esse; imo Parenthesin ipsam quæ præcipue in oculis Casaubono, etiamnum luxatam, nec invenisse limites suos. At vir egregius ille (quod jam alibi monuimus) non nisi levi opera heic defungi voluit; nos accuratius inspeximus: itaque nec mirum, nec invidiosum sit, si quod illum præteriti, a nobis discrepensum est. Sed eum versus ipsos, quos cum Parenthesi ita digerendos puto: *Calpurniane salve properis versibus, Misi, ut petisti, mundicinas dentium, Nitelas oris ex Arabicis frugibus: Tenuem, candificum, nobilem pulvisculum, Complanatorem tumidulæ gingivulæ, Converritorem pridianæ reliquæ: Ne qua visatur tetralabes sordium, Restrictis forte si labellis riseris. Quæso quid habent versus isti re aut verbo pudendum? quid omnino quod Philosophus suum nolit videri? (nisi forte in eo reprehendendus sum, quod Calpurniano pulvisculum ex Arabicis frugibus miserim, quem multo æquius erat spurcissimo Iberorum ritu (ut ait Catullus) ... sua sibi urina Dentem, atque russam pumicare gingivam. Doc-tos restitutioni nostræ non dubito applausuros. Pric.* Edd. ante Casaub. statim post primum versum collocant parentheses *Nisi forte, &c.* atque ita videtur esse in Mss. plerisque: nisi quod in Pith. τὰ misi ut parentheses præponantur, et tum post eam repetantur. Casauboni correctionem secuti sunt Scal. Sc. Gent. Wow. Elm. Scriv. Pric. in sua Ed. qui tamen aliam proposuit distin-

guendi rationem, quam Flor. secutus est. Sed quum ea nimis abeat a Mss. et Edd. vett. nos quoque Casaubonum sequimur. Ceterum versus hos male Martiali tribuit Cruq. ad Horat. lib. II. O. 8. vs. 3. In Ms. Lipsii hic incipit lacuna usque ad pag. 430. Ed. Flor. *At tu me suis, &c.* cf. tamen pag. 413. ad illa *Num igitur etiam Solonem, &c. J. B. Misi, ut petisti, mundicias dentium*] Versus hic claudus : quem rectum facit Lipsius, legens : *Misi, ut petisti, mundicias dentium.* Dousa vero : *Misi, ut petisti, tibi munditias dentium.* At Fruterius : *Misi ut petivisti, munditias dentium.* En tibi triplicem lectionem, a tribus principibus Criticis Belgicæ nostræ. Colv. *Mundicinas.* Vulgo *munditias*, contra modulum versus. Observare licet in scriptoribus ejus ævi et deincepsibus frequentem hunc τύπον. Sic *indici-nam* alibi dixit hic idem : Tertullianus *juridicinam* et *vestificinam*. Ammianus et Symmachus *causidicinam*, ne plura nunc commemorem. Casaub. Palmaria est emendatio Lipsii, quam secure amplector. Distinxit igitur auctor *mundicinas*, i. e. res quibus munditiæ comparantur, ab ipsis *munditiis oris*. Neque etiam illud, quod tersui dentium miserat App. dentium *munditias* dicere potuit. *Mundicina* vox est efficta ad similitudinem τοῦ *medicina*, et sim. De substantivis in *ina* vid. Oud. ad Met. I. VI. p. 395. Merito igitur Lipsii emendationem expressere Scal. Cas. et seqq. probante in marg. Salm. qui tamen ad Solin. pag. 398. coniecit *munditias* has Edd. ante Casaub. cum Mss. *munditias* : quam lectionem quum versum pessum dare viderent Gruter. et Gæs. conjecerunt, ille *petivisti*, hic *tibi munditias*, uti editum est a Scalig. in Catal. pag. 214. et hinc in Collectione Pisaurensi poet. Latin. t. IV. p. 428. J. B.

PAG. 409 *Nitelas*] V. et Scip. Gent. Pium Annot. Post. c. 104. *Idem.*

Spurcissimo ritu Iberorum] Illi enim urina dentes proluébant. Strabo Geographiæ lib. III. fol. 3. *Elmenh.*

Sua sibi urina] Imo aliena, eaque ἐν δεξαμεναῖς παλαιουμένη, si Straboni lib. III. fides. *Pric.*

Dentem pumicare] Cura dentium pro-bri loco olim habita. Hieronymus : ‘Videas plerosque rabido ore sævire, et dentibus pumicatis carpere Christianos.’ Et in Sabinianum Diaconum : ‘Amiciris linteis, digitos oneras, dentes pulvere teris.’ *Elmenh. Dentem atque russam, &c.* Caussam hanc Diodorus affert : Ταύτην ἡγοῦνται θεραπεῖαν εἶναι τοῦ σώματος. *Pric. Russam.* Scalig. ad Varron. de L. L. lib. VI. *Idem.*

Complanatorem] Strada Prolus. p. 175. cit. a Viro Docto ad calcem Edit. Casanbon. in Biblioth. Clarissimi Viri M. Tydeman. J. B.

PAG. 410 *Quidni? crimen*] ‘Crimen haud contemnendum’ dicitur crimen, sive accusatio criminis, a quo diligentissime cavendum est. cf. Ernesti in Cl. Cic. v. ‘contemnere.’ *Quidni* (πῶς γὰρ οὐ) risum tenerent auditores, vel, tanta indignatione dentifricium pronuntiarent accusatores? nam utroque modo explicari potest. Est enim crimen haud contemnendum philosopho, &c. Ironice hæc efferuntur. In *Quidni* consentiunt Mss. O. et Edd. exceptis Rom. Vic. Ven. et frequens est ea vox apud Nostrum. V. ex. gr. Met. lib. x. p. 810. *Idem.*

Apertum] Quod viderem de dentifricio disceptari, placuit verum esse, nihil uspiam corporis asperum : respexisse videtur ad eum versum de præcedentibus : ‘Complanatorem tumidulæ gingivulæ.’ Præterea toto corpori levigando Veteres studuisse, præter Tibullum, Catullum, alios, testis mihi Arnobius non uno loco : et Martialis lib. II. ‘Splendida sit nolo, sordida nolo cutis.’ *Stuecch. Apertum*, id est : Non sinet philoso-

plus, quamquam partem corporis, quæ aperta et in propatulo posita sit, (ut sunt, Manus, Os,) immundam aut foetidam esse. Aliam huic loco mentem, emendatione quærendam non arbitrer. *Colv.*

Præsertim os, cuius in propatulo et conspicuo usus homini creberrimus] Infra: 'Est ea pars hominis loco celsa, visu prompta, usu fecunda.' Et Miles. II. 'Pars ista corporis in aperto et conspicuo posita, prima nostris luminibus occurrit.' *Pric.*

Cuipiam osculum ferat] Vide in Electis Lipsium II. 6. *Idem.*

Seu cum quopiam sermocinetur, sive in Auditorio dissertet, sive in Templo preces adleget] Expressa ex Apollonio apud Philostrat. VIII. qui hæc eadem de capite: 'Ἐκεῖ πᾶσαι μὲν αἰσθητηρίων πηγαί, πᾶσαι δ' ὁμφαί, θθεν εὐχαί τε ἀναφαίνονται, καὶ σοφίας ἐρμηνεύς λόγος. *Idem.* *Preces adleget*] Infra: 'Preces in templo Diis adlegasti.' Et in de Deo Socratis: 'Cui igitur preces adlegabo?' Zeno Veronens. Serm. de Pudicit. 'Per te adlegatæ priusquam fundantur, audiuntur preces.' Glossæ: 'Ἰκεσίαν προσφέρω, Adlego.' 'Πρόσδεσις, Adlegatio.' 'Adlegat, Παράθεται μάρτυρας, δέσεις.' *Idem.*

Poëta præcipuus] Sic et Claudius Jurisconsultus Homerum indigetat: 'Apud Græcos,' inquit, 'exilio voluntario fortuiti casus luebantur, ut apud præcipuum poëtam scriptum est.' L. aut facta ff. de Pœnis. *Scip. Gent.* Propterea hanc notam hic exhibui, quia Vule. in marg. Ed. Colv. malebat comma ante *præcipuus* poni, pro *præcipue*: quasi vero et aliunde sermo proficiscatur. *J. B.*

E muro dentium] Sic et in Floridis, 'Intra murum dentium;' et in de Platonis Dogmate: 'Lingua, et vallum dentium.' Solum apud Censorinum cap. XII. Παῖς μὲν ἄνηβος ἐὼν ἔτι νήπιος ἔρκος ὀδόντων φύσας, ἐκβάλλει πρῶτον ἐν ἑπτ' ἔτεσιν. *Etymologus*: 'Ἐρκος, φράγμα τῶν ὀδόντων. Pollux

lib. VI. cap. 26. Ἀπαστος γλώττα, ἀνερμάτιστος' μάτην αὐτοῦ τῇ γλώττῃ περικείται τὸ ἔρκος τῶν ὀδόντων. *Ælianus*: Ἀθελὰ εἰσι τὰ ἀνθρώπινα ἕως ἀν ἑκάστῳ ἡ ψυχὴ εἴσω τοῦ τῶν ὀδόντων ἔρκους ᾗ. Et Nicetas in Manuel. Comnenos: Πρὸ πάντων δὲ τιθέναι τῷ στόματι φυλακὴν, καὶ μὴ ἂν τὴν γλῶτταν προπετῶς ἐκπηδῇ τοῦ ἔρκους τῶν ὀδόντων. Traxerunt omnes ab Homero ita sæpius loquente. *Gellius* lib. I. cap. 15. 'Petulantiaque verborum vallum esse oppositum dentium, ut loquendi temeritas non cordis tantum custodia atque vigilia cohibeatur, sed et quibusdam quasi excubiis in ore positissimè sepiatur.' *Lactantius* de opif. Dei cap. 10. 'Hæc' (lingua) 'palati concavo tanquam testudine tegitur, eamque dentium ordine sepiens Deus quasi muro quodam circumvallavit.' Simili tralatione Varro Papias. 'palpebras oculorum septum' vocavit. *Plinius vallum* lib. XI. cap. 37. *Pric.*

Quod esset animi vestibulum, et orationis janua] In de Dogm. Platonis: 'Homini' (lege homini) 'promptuarium rectæ rationis, et suavissimæ orationis hoc datum est, ut quæ prudentia corde conceperit, ea sensa promat oratio.' D. Ambros. Hexaëm. VI. 9. 'Quid est igitur os hominis nisi quoddam sermonis adytum, fons disputationis, aula verborum, promptuarium voluntatis?' *Idem.* *Orationis janua*] Baccharius Epist. ad Januar. de recip. laps. 'Prope fuerat, ut et ego superposita manu ori, et obturato linguæ sibilo, januas labiorum meorum concluderem.' *Enripid.* Hippol. στόματος πύλαι. *Anthol.* VII. στόματος πρόθυρα. et in Regula Magistri Ms. Oris regia: citat Rosweyd. not. ad Paulin. *Idem.*

Cogitationum comitium] 'Comitium' hoc loco est, 'exterius atrium;' ut ex Livio et Asconio Semestre. VII. 19. docuit eruditissimus Lauglæus, cui certe hanc vocis notionem libens acceptam fero. *Idem.* *Cogitationum*

comitium] Quia ex ore scilicet cogitationes animi in apertum prodeunt. Nam alias ineptum sit cogitationes concipi in ore, dicere: in pectore enim et in corde (ut Aristoteli visum est) cogitationis sedes est. Atque ita Mamertinus in Panegyrico Imperatori Juliano dicto, 'Versari cœpit in sacri pectoris comitio consulatus:' et Plautus facete et erudite, cor, senatum appellat. *Scip. Gent.*

Pro captu meo] Florid. II. 'Patior et ipse in meis studiis aliquam pro meo captu similitudinem.' Et III. 'Jampridem pro captu suo hominibus notius est, quam ut,' &c. Corrige in hac loquutione Sallustium Catilin. cap. 35. ubi impressi 'Pro meo casu:' item Gellium lib. XX. cap. 11. ubi vulg. 'cæptus noster.' Aurel. Victor hac forma, 'Quantum ingenium est.' Noster in Milesiis passim: 'Pro meo modulo.' *Pric.*

Usu fœcunda] Mss. Florent. D'Orv. Pith. *usu faciunda*: facili errore. Respondent e seqq. 'feris et hominibus os humile, &c. conspicitur,' *τοῖς* 'loco celsa;' deinde 'hominis nihil prius tacentis contemplare,' *τοῖς* 'visu prompta;' tum 'nihil sæpius loquentis,' *τοῖς* 'usu fœcunda.' Paullo ante quoque dixerat: 'Os, cujus... usus homini creberrimus.' *J. B.*

Vestigio et pabulo proximum] Expressit elegantissime illud Sallustianum: 'Quæ natura prona et ventri obedientia finxit.' *Scip. Gent.*

Censor meus Æmilianus] Eodem sensu Cicero: 'Corrector, et emendator meus:' ex Terentio. *Idem.*

PAG. 411 *Dentes*] Al. *denteis*: al. *dentis*: perpetua variatione, in hac Apol. Etiam apud alios scriptores incerta prorsus est scriptura quarti casus *es, eis, et is*. *J. B.*

Carbone de rogo obtriverit] Recte adjecit, *de rogo*: nam carbonum is etiam hodieque usus apud elegantes, et munditiei studiosos, pulvisculo uti ex carbone, et aliis quibusdam

rebus confecto. *Scip. Gent.*

Communi aqua] Id est, spurca: ut apud Tertullian. *Brant.* Melius Florid. vulgari *aqua*. Neque saltem, i. e. et ne... quidem. Met. I. VII. p. 474. 'Nec mihi misero statuta saltem cibaria præstabantur.' *J. B.* *Lingua mendaciorum et amaritudinum præministra*] Tertullian. de Patient. 'Si linguae amaritudo convitio sive maledicto eruperit.' Gregor. Thronens. lib. VIII. 'Verba amaritudinis.' Macrobian. Sat. I. 7. 'Amarulenta dicacitas.' *Pric.*

Fætutinis] Mavult legere doctissimus Dousa noster, *fætutinis*. Colvius. Dousa mavult *fætutinis*, quod ego confirmem auctoritate Claudiani Mamerci lib. II. de statu animæ cap. 9. 'Cernas hinc alios situ fætutinarum turpium ex olenticetis suis ac tenebris cloacam ventris et oris inhalare sentinam:' ita enim eum locum emendans lego, cum vulgo legatur, *exolenti cæcis suis, et, inalare*. Vulgatam tamen Appuleii lectionem Nonius tuetur. *Brant.* *Fætutinis*. Sic rescripsi ex Flor. II. Alii, *fæculinis*. Dousa legit *fætutinis*: ineptissime. Agellius XIII. 19. 'Tinitiones prærancidas et fecutinas:' in Mss. Bremsensi et Palat. est *T. p. et fætutinas*: lege *t. p. et fætutinas*. Elmenhorstius. Grut. in marg. *fæculiniis*, ut, 'sterquiliniis;' sed *fætutinis* propugnat h. l. et apud Gell. idem Gruter. Suspici. Ined. XXII. 6. comparans Plantinum 'fustitudina' Asin. I. I. vs. 27. Possis comparare etiam 'fodina,' 'lapiacidina,' et sim. sed hæc sunt a verbis quæ per *d* scribuntur, 'tundo,' 'fodio,' 'cædo.' Malim *fætutinis* auctoritate Mstorum, h. l. omnium, et Nonii v. 'Moletrina:' 'Moletrina a molendo, quod pistrinum dicimus, ut Furatrina' (sic leg. v. Colv. ad Met. lib. VI. pag. 404. b.) 'et Fætutina.' Editum quoque *fætutinis* in Edit. Gellii Gronov. ubi variant Mss. quorum nonnulli habent *fecuti-*

nas : unde *secutinus* τρῦγνος, in Dictionario agnoscit Calepinus. *J. B.*

Olenticetis] Paullus ex Festo : 'Olentica, mali odoris loca :' hinc ficta vox *olenticetum* apud Claud. Mamerc. (v. Brant, supra) et Nostrum : ut 'senticetum' et sim. *Idem.* *Fælutinis et olenticetis*] Sic II. Florid. 'Rupinas et senticeta.' Ubi male Stewechius, *spinus et senticeta*. Mirum quantum complaceat sibi in his terminationibus Appuleius noster. *Pric.*

Vocem contra spurcam] In Edd. O. ita editum reperimus. Sed pro *contra* in Ms. D'Orv. est *quam* : quod recipiendum putavi. Positivo jungere *quam* amat Noster. Met. I. IV. p. 65. Ed. Pric. 'loro quam valido :' atque ita etiam alii scriptores. Vid. Ond. ad Met. I. III. p. 181. add. Sept. de B. Troj. III. 26. 'Renovato fletu quam miserabili :' id. VI. 15. 'fletum edit quam miserabilem.' Illud *contra*, quod elegantius omissum fuerat ab Auctore, interpretamenti causa margini additum, postea exclusit *quam*, non intellectum librariis. *J. B.*

Venenum inspirare] Virgil. de apibus : 'Læsæque venenum Morsibus inspirant.' Idem de Aleto : 'Viperæam inspirans animam.' Et alibi Æneid. I. 'Occultum inspires ignem, fallasque veneno.' *Pric.* *Viperæ ritu, niveo denticulo atrum venenum inspirare*] Memorabile est, quod Nicephorus de hoc scribit lib. VII. Historiæ Romanæ, ubi de quodam aulico calumniatore et adulatore scribit. 'In quo Libycum,' inquit, 'serpentem imitabatur. Aiunt enim serpentem nasci in Africa, viperæ non absimilem, qui multa arena obrutus, ore et lingua tantum exerta prætereuntes improvise multat interitu.' Libet hic adscribere locum elegantissimum Chrysostomi, quo multas feras in homine inesse demonstrat, Homilia Antiochena XXIII. et rursum Homilia IV. in cap. I. Matthæi. 'Nec enim es

homo, si clare possum videre. Quum enim tamquam Asinus recalcitres, lascivias ut Taurus : tamquam Equus post mulieres hinnias : ventri tamquam Ursus indulgeas : et ut Mulus carnem impingues : et malum memoria teneas, ut Camelus : rapias quidem ut Lupus : et ut serpens irascaris : ferias ut Scorpius : sis subdolus ut Vulpes : nequitiam vero tamquam Aspis, et tamquam Vipera venenum serves : et sicut ille malignus Dæmon fratres impugnes : quomodo te inter homines connumerare valeam, talis in te naturæ signa quum intuear?' *Scip. Gent.*

Rationem] Lat. Latin. quoque malebat *orationem*, cum Stewech. (vid. not. seq.) Lips. Salm. et Groslot. in marg. sed editorum nemo ad sensum præbuit. Tam late patet sane significatio vocis *ratio*, ut a Mss. stare h. l. tutius sit : vid. Lexica et Ern. in Cl. Cicer. qui observat apud Cic. de Inv. I. 12. 'controversiam in scripto,' opponi ei, 'quæ est in ratione,' atque hanc Cic. ita definit, ut sit 'Ratio, cum omnis quæstio non in scriptione, sed in aliqua argumentatione consistit.' Utramque vocem conjungit Noster Flor. N. XIII. 'Philosophi ratio et oratio tempore jugis est, et auditu venerabilis.' *Rationes* pro ratiocinatione, dixit etiam Terent. And. v. 3. 50. 'Ne nimium modo Bonæ tuæ istæ nos rationes Micio... subvortant.' *J. B.*

Prælabitur] Præterierint licet hos scrupos præclari viri, nihilo secius tamen mihi statutum est eos tollere. Primum substituo, *orationem prompturum* : inde scribo, *os ut bono potui poculum prælavetur* : quod valet idem quod, *prælavabitur*. Multa apud Antiquos verba diversimode inflexa : sic et *lavare*, et, tertia inflexione, *lavere* dicebant. Virgil. IV. Georg. 'lavit improba teter Ora cruor.' Ea forma id verbi usitatum Varroni, Plauto, Sallustio, et majoribus eorum

fuisse, videre est apud Nonium Marcellum. *Steweck. Prælavitur.* Sic vere rescripsit verisimilibus suis jamdudum Fruterius. Vulgo est, *prælabitur.* Colvius. Ex perpetua confusione litterarum *B* et *V* in bene multis Mss. et Edd. vett. vulgatum fuit *prælabitur*: quemadmodum *lavitur* in *labitur* corruptum fuerat apud Val. Flacc. iv. 229. ubi cf. Voss. De *lavere* et sim. 3^{ae} conjugat. jam nota sunt omnia. Futuro hic nihil opus est, quare nec Steweckius audiendus, nec Rhærius Fer. Daventr. p. 228. qui putabat excidisse syllabam *ra*, quod jam ante eum in mentem venerat Latino Latinio. Veram lectionem, *prælavitur*, servat distincte Ms. Pith. J. B.

De homine nato] Græcum est *περὶ ἀνθρώπου φίντος*, vel *πεφυκότος*. Cicero pro eo dicere solet, 'qui se hominem meminerit:' ea enim *ἐνέργεια* est Græcæ locutionis, quam expressit ad verbum App. et hic et paulo post, 'An tu ignoras nihil esse spectabilius homini nato, quam formam suam.' *Casaub.*

Innoxio hiatu] D. Ambros. Hexaëm. lib. v. cap. 3. 'Aperire ora, innoxio, &c. dente suspendere.' *Pric.*

Ore amplo, sed elingui] Ita diserte Herodotus, Diodorus, Solinus, Ammianus: aliter Cardanus de variet. l. vii. Crocodilum non *elinguem* esse, lingua brevi autem, et affixa prorsus superiori mandibulæ. Hausit a Plinio lib. viii. cap. 25. forsan, qui eum usu linguæ carere ait, quod nescio quid diversum ab *elingui* sonat, tametsi alia sentiant Grammatici. Fronto Cornel. 'Elinguis habet linguam, caret autem usu ejus: elinguiatus amisit.' *Idem.*

Multæ arundines dent. impl.] Quis locum hunc de mendo habeat suspectum? tamen legendum aio, *nullæ hirudines d. impl.* Ælianus: ὁ γοῦν κροκόδειλος νήχεται ἅμα καὶ κέχηρεν ἐμπιπτοῦσιν οὖν αἱ βδέλλαι εἰς αὐτόν, καὶ

λυποῦσιν. Confirmat Plinius, cujus verba sunt, 'Hunc saturum cibo piscium, et semper esculento ore:' nam quomodo *esculentum os* appellabitur, cui arundines implexæ? Idem ex Aristotele colligas, qui ait trochilos edere purgamenta ista dentium crocodili, quod et Plinius innuit, et apertius scribit Ælianus: non enim sane tantula avis arundinibus vescitur. *Casaub.* Fulvius, *hirudines*, legit ex Herodoto in Euterpe. *Sciopp. in Symb.* Eruditissimus amicus noster, *Hirudines*, [sic] legendum ait: idque ex Æliano, Aristotele, Plinio docet. Fulv. *Hirundine* [sic] ex Herodoto in Euterpe. Quibus libenter adsentior, nisi quod verbum *Implectuntur*, nonnihil molestum est: quod arundinibus, potius quam avibus, convenit. Hæc autem tota res, et Appuleii narratio mirifice illustratur antiqui ποιῆτæ Philæ versibus in lib. de Animalibus: 'Ὁ δὲ κροκόδειλος νήχεται μὲν εὐτόνως, Ἄνεις δὲ χανδὸν εἰς τὸ κῦμα τὸ στόμα βδελλῶν φορητὸν ἐξ ἐκείνου συλλέγει. Διαβάς δ' ἐκείθεν εἰς τὸν ὄχθον ἐκ πόρου, Πίπτει δὲ κατὰ γῆς καὶ βλέπει τὸν ἥλιον. Ἢ δὲ παραγυμνοὶ πρὸς τὸ φῶς, καὶ τὴν ζέσιν, τοὺς τῶν γνάθων, κράτιστε, κολπώδεις τόπους.' Ὅρως δὲ τις τροχίλος ἄνομασμένος τὸ ράμφος αὐτῆς εὐφυῶς ἐπεισφέρων, τὰς αἰμοποτίδας καὶ θλιβοῦσας ἐξάγει, τούτου πράως ἔχοντος εἰς τὸ συμφέρον, καὶ τὴν γε κεφαλὴν ἀντὶ μισθοῦ λαμβάνει Μηδὲν κακὸν παθοῦσαν ἐκ τοῦ θηρίου. *Scip. Gent. Hirudines.* *Casaubonus, hirudines.* Flor. 2. *arundines.* Elmenh. Hæret Gent. in voce *implectuntur*, quasi scilicet *arundinibus* quam *hirudinibus* (ut is legit) convenientiore. Ex quo deprehendo hunc locum non intellegisse eum: nam neque de his nec illis impræsentiarum res est, sed de *hirudinibus*, ut correxit optime Casaubonus. De iis tamen quid aptius dici potuit quam *implecti*? neque audiendus qui Romani Cod. lectionem *amplectuntur* probat. *Pric.* Edd. vett. et Mss. con-

stanter servant *arundines*, quam lectionem e conjectura Fulv. Urs. et Casaub. in *hirudines* mutarunt primus Scal. in Ed. Vulc. sec. dein Wow. Elm. Flor. Sed Scriv. antiquam lectionem revocavit. Et sane quoties crocodilus, cibi captandi gratia, os aperit, illud arundinibus, alga, similibusque sordibus fluvialibus repleatur necesse est; præsertim cum crocodilus in locis arundinosis degere amat: unde deichneumone, crocodili perpetuo inimico, canit Nemesian. Cyneg. 'Nos flumineas errare per umbras Malumus, et placidis ichneumona quærere ripis Inter arundineas segetes.' Verum arundinibus non vescitur trochilus, sed βδέλλαις, αἰμοποτίσι, sanguisugis, hirudinibus, (ἔχει δέϊπνον τὰς βδέλλας ait Æl.) ant reliquiis piscium, quos modo devoravit bellua. Solin. c. 32. 'Trochilos avis parvula: ea reduvias escarum dum affectat, os belluæ hujusce paulatim scalpit, et sensim scalpurrigine blandiente aditum sibi in usque fauces facit:' quod Plinius indicat lib. VIII. 25. 'Hunc saturum cibo piscium et semper esculento ore,' pro quo minus bene Gruter. in marg. legi malebat *faculento ore*: ut supra eam vocem, sive melius *faetul*. habuimus. Facile autem *hirudines* potantium animalium gulis illabuntur: ut de elephantii proboscide refert Plin. VIII. 10. *Hirudinum* mentionem faciunt omnes, qui de Trochilo agunt, scriptores, Herod. II. 68. et qui deinde ex eo hauserunt. Deinde τὰ ore plerumque in aqua recluso suadent, ut de *hirudinibus* potius quam de *arundinibus* cogitemus. Scriptum fuerat in antiquissimis membranis *irudines*, de more: unde fecerunt *arundines*, sive, ut in libris manu, aut antiquissimis typis exaratis, scribitur *arūdines*. Quibus omnibus inducor, ut Fulvium et Casaubonum genuinam nobis putem dedisse lectionem: quemadmodum citat h. l. etiam Oudend. ad Met. I. IX.

p. 605. a. Ridiculum errorem errarunt Scip. Gent. et Elm. quasi vero Casaub. de *hirundine*, ave, cogitasset. J. B.

PAG. 412 *Præripia fluminis*] An *prærupia*? Aldhelmus de Castore, 'Hospes præruptis habitans in margine ripis.' Glossæ: 'Prærupia, Ἀπόκρημνα, Ἀπερρώγστα.' Nolo tricarri autem. γραφήν veram *Prærupia* puto. Tertullian. contra Marcian. lib. IV. cap. 38. 'Sciens præceps ituros homines, ipse illos in prærupium imposuit' (ita enim in Mss. legi monuit eruditissimus Franc. Junius). Vox insolentior paullo est? Africana est. Firmat autem lectionem nostram non absimilis locus IV. Milesia: 'Perrexerit libenter' (Psyche) 'non obsequium quidem illa functura, sed requiem malorum præcipitio fluvialis rupis habitura.' 'Rupis fluvialis,' ut heic, 'Fluminis prærupia.' *Præc.* Servant *prærupia* Mss. et Edd. O. neque ego video, cur in *prærupia*, vocem multo minus h. l. convenientem, mutetur: quare tueor vulgatam lectionem cum Gronov. Obs. lib. I. c. 19. qui comparat προαύλιον ab αὐλή, qualia sunt innumera. *Prærupia* scil. loca, intellige de loco, inter fluvium ipsum et præruptam ripæ marginem, medio, qui fluviali aqua modo perluitur, modo siccus relinquitur. Quemadmodum *præcordia* ex. gr. dicuntur membranæ, quæ cordi prætenduntur: ita *prærupia* loca, quæ ripæ prætenduntur. Inter *prærupia* et *prærupia* et *prærupia* dubii aliquantum hæere videntur Heins. ad Ovid. Met. XI. vs. 138. et Oudend. ad Nostri Met. VI. p. 402. a. Si quid mutandum, mihi magis placeret altera *Præcæi* conjectura *prærupia*. Cæs. de B. Gall. VI. 7. 'difficili transitu flumen, ripisque præruptis.' J. B.

Avibus fluvialibus] *Avibus* glossematum puto, Brant. Putabat id etiam Lat. Latin. Sed vide seqq. Salm. ad Solin. p. 317. citat: una ex *avibus flu-*

viatilibus. *Fluvialis* tamen legitur etiam Met. iv. p. 239. ‘ripa fluvialis.’ x. p. 736. ‘fluviales aquas eliquans.’ vi. p. 403. ‘spiritus fluvialis.’ *Avis fluvialis* h. l. est, quæ fluvios, et fluviorum ripas accolit; ut obiter monuit B. Pius t. i. Fac. Crit. p. 576. Sed Salm. ad Solin. l. c. Appuleium negligentiae incensat, ut qui Trochilum fluvialem avem dicat; quasi deceptus fuerit Auctor loco Aristot. viii. 3. ubi inter παράδρους aves τροχίλον recenset: cum fluviatiles aves, ut anates et sim. dicantur ένυδροι et ποτάμιοι, non παράδροι. Equidem Auctori nostro, Græcæ linguæ et rerum naturalium peritissimo, hoc excidisse non puto; sed potius sensu, quo diximus, adhibuisse vocem credo. Met. lib. iv. p. 402. ‘fluvialis rupes’ dicitur, quæ e ripa in fluvium procurrit. J. B.

Sine noxæ periculo exscalpit] Rectius *sine noxa*, quam *sine noxæ periculo*; nam etsi caput illæsum extrahat, periclitatur. *Pric.*

Dure et rustice legere] Quod supra ‘Absone et indocte pronunciare vocat.’ Claudianus Dial. *Lacerare*; ut et Lucianus, qui in rem lepidule: πρὸς ἀπαίδ. Δημήτριος ὁ Κυνικὸς ἰδὼν ἐν Κορίνθῳ ἀπαίδευτὸν τινα βιβλίον κάλλιστον ἀναγνώσκοντα (τὰς βάκιχας ὀῖμαι τοῦ Εὐριπίδου) κατὰ τὸν ἄγγελον δὲ ἦν τὸν διηγούμενον τὰ τοῦ Πενθέως πάθη, καὶ τὸ τῆς Ἀγανῆς ἔργον, ἀρπάσας διέσπασεν αὐτὸ, εἰπὼν, ἄμεινόν ἐστι τῷ Πενθεὶ ἅπαξ σπαρχθῆναι ὑπ’ ἐμοῦ, ἢ ὑπὸ σοῦ πολλάκις. (paria quibus affert Scipio ex Hesychio.) Addam e Gellii lib. xiii. cap. 29. locum, quo ejusmodi fringultiens blattero in conspectum datur. ‘Accipit’ (inquit) ‘a me librum veterem fidei spectatæ, luculente scriptum: accipit autem inconstantissimo vultu et mœstissimo. Sed quid deinde dicam? non audeo hercle postulare ut id credatur mihi. Pueri in ludo rudes si eum librum accepissent, non ii magis in legendo

deridiculi fuissent; ita et sententias intercidebat, et verba corrupte pronuntiabat.’ Membrum periodi prava interpunctione laborat, simul tantillo mendo ut abstergere vix operæ sit. Duximus commonstranda autem, ne tam contempsisse ea quam ignorasse videamur. Scribe et distingue igitur ad hanc faciem, *sed quod deinde dicam non audeo h. p. v. i. c. m.* Idem.

Quis unquam fando audit? Infra: ‘Quis enim fando audit?’ Iterum, ‘multa fando maxime audisti.’ Miles. vi. ‘Fando comperisti:’ et in Floridis i. ‘Fando accepimus.’ Gellius lib. xvii. cap. 10. ‘Hoc nec a Pindaro scriptum, nec fando unquam auditum.’ Virgil. ii. Æn. ‘Fando aliquid si forte tuas pervenit ad aures.’ Plant. Amphitr. ‘Quæcunque neque fieri Possunt, nec fando unquam accepit quisquam.’ Idem.

Tam aptam conjecturam] T. *apertam* c. Flor. Elmenh. Mss. Florent. lectionem exhibuit Scriv. ut notet, credo, tam aperte mera hæc est conjectura. Antiquam lectionem, quam revocavit jam Florid. servandam putavi. ‘Conjectura apta’ talis est, quam facimus ex argumentis, quæ ‘ex se et intra se apta et connexa’ (verba sunt Appul. de Dogm. Plat. p. 577. Ed. Flor.) ‘ita ex omni parte congruunt, ut ex se apta sint, sibique respondeant,’ (ibid. p. 600.) quod secus est in conclusione, ‘Appul. poëta est: ergo Magus.’ Ironice loquitur Auctor, ut in seq. ‘tam proximum argumentum.’ ‘Facere’ autem ‘conjecturam,’ quæ vox frequens in judiciis, dicimur de eo, quod non quidem manifeste probari, sed ex indiciis quibusdam et suspicionibus divinari aut ex argumentationis serie intelligi potest. Hinc opponuntur ‘hoc quidem manifestum erit’ et ‘de ceteris ex hoc conjecturam facere debebitis’ a Cicer. Verr. ii. cap. 74. neque aliter Noster Met. lib. x. p. 692. ‘Veritatem criminum tidentique probatio-

nibus certis instrui, nec suspicionibus tantam conjecturam permitti placuit.' Quemadmodum App. jungit 'suspicionem,' 'conjecturam,' 'argumentum;' ita et Cic. in Verr. v. c. 9. 'tantum in hoc crimine suspicionis esse affirmabo, ut jam ipsis iudicibus, sine mea argumentatione, conjecturam facere permittam?' *J. B.*

Proximum argumentum] Infra, 'respondeat mihi Æmilianus quo proximo signo ad accusandum Magiæ sit inductus.' *Casaub.* Subaudi in omnibus his verbis, veritati. *Scip. Gent.* Sine causa alii hæc mutila existimaverunt. Notandum loquendi genus. Eadem Apologia: 'Quo proximo signo ad accusandum Magiæ sit inductus.' Et deinde: 'Nimis patiens vir es, et oppido proxima humanitate.' Ubi frustra substituunt: *maxima.* Adserenda vera scriptura apud Minutium Octavio: 'Quid Maro? Nonne apertius, proximius, verius?' Mendosa enim hæc esse sine causa suspicatus sum. *Wower.* Veritati subaudiri vult Gentilis, at quid vetat absolute capi? Tertullian. ad Nationes lib. i. c. 12. 'Si qua ergo literis vestris superioribus, sed idcirca magis proximis, quoniam illius ætatis fides adjacet, &c. Proximum est promptum, obvium, manifestum.' *Pric.* Add. Gronov. Obs. i. 23. ejusque filius Jac. Gronov. ad Minuc. Fel. c. 19. *J. B.*

Teius quidam] Additum est τὸ *quidam* ab Auctore, ironice, respectu adversariorum, qui litterarum tam rudes erant, ut ne Anacreontis quidem nomen audivissent: unde etiam addidit *si vos ignoratis.* Alioquin non male legi posset *quidem* cum Fulv. et Ms. D'Orv. (in Pith. *quidm*) quæ particula interdum adhibetur in enumeratione, ut Gr. μέν. Met. lib. i. p. 24. 'ut noritis qui sim, et cujatis, et quo quæstu teneam... Æginensis quidem sum:' ubi male Wow. malebat *quidam.* Interdum etiam usurpa-

tur pro *nempe.* ut Plant. Trin. v. 2. 10. 'nequeo mirari satis Eum sororem despondisse suam in tam fortem familiam, Lysiteli quidem Philtonis filio.' Tandem possis etiam, inverso ordine, legere *Apud Græcos quidem Teius...* quoniam sequitur... *apud nos vero, &c.* Quia tamen *quidem* sic sæpe omittitur (v. Oud. ad Met. v. p. 341.) sequor vulgarem lectionem. *Idem.*

Lacedæmonius] Poterat Appuleius (si res tulisset) non tres, sed trecentos numerare, qui ἐρωτικά scripserunt apud Græcos: testis liber XIII. Athenæi. Sed præcipuorum et notissimorum auctoritate se munivit; adjecit tamen *cum innumeris.* Ait vero, *Teius quidam, et Lacedæmonius, et Ceus.* *Teius* est Anacreon ποῆτα, ex Teo, civitate Ioniæ. Horatius: 'Non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo Anacreonta Teium.' *Ceus* autem Simonides est, vel nepos ejus Bacchylides, qui et ipsi ἐρωτικά scripsere, et παρθενικά, ut ex Athenæo, et Plutarcho lib. de Musica cognoscitur. *Lacedæmonius* autem quis? an Dionysodotus, cujus Pæanas memorat Athenæus lib. xv.? *Scip. Gent.* Non satis apertum, quem intelligat hic Appuleius. Fortasse sit ille Dionysodotus, cujus Pæanas memorat Athen. lib. xv. *Florid.* Imo est Alcman ille, quem Λακωνικὸν ποιητὴν vocat Plutarch. in Lycurgo p. 115. Ed. Bryan. quem etiam significari ab Aristide Or. in Bacchi laudem tom. i. p. 53. ubi itidem memoratur Λακωνικὸς ποιητής, monet Fabric. vid. Harles. ad Bibl. Gr. ii. 15. 10. Primum autem Alcmanem vulgasse τὰ ἐρωτικά μέλη testis est Archytas Harmonicus apud Athen. lib. XIII. p. 600. cf. Fabr. B. Gr. i. c. *J. B.*

PAG. 413 *Ceus*] Apud Græcos promiscue Κεῖος et Κῖος vocatur Simonides: licet haud semel hoc in illud corruperint VV. DD. Pindari Scholiastes ad Isthm. II. Callimachi frag-

mentum ita habet: οὐ γὰρ ἐργάτιν τρέφω τὴν Μοῦσαν ὡς ὁ Κῆος Ἑλλάχου νέπους. pro quo a Bentleio et in Ernestina Callimachi edit. editum Κέως. Pari modo apud Plutarch. in Them. p. 252. ed. Bryan. Mss. 2. Bodlei. et Edd. Flor. et Ald. πρὸς Σιμωνίδην τὸν Κῆον. Recte: pro eo tamen Κέιον legendum esse cum Xylandro, notavit Bryan. qui pessime utique in textu edidit Χῆον. Omnino enim distinguenda est *Ceos*, sive *Ceus*, sive *Cea* insula (Κέως), a *Chio*. Vid. Menag. ad Diog. Laërt. vii. 164. Bayle Dict. Critique Art. Prodicus, not. a. cit. a Dukero in Diss. de Simonide cap. 3. itemque a *Co* (Κῶ) Apellis et Hippocratis patria. vid. Bayle l. c. Verheyk. ad Anton. Liber. init. et quos citat Burm. ad Propert. i. 2. 1. Male itaque in loco, quem tractamus, Groslot. conjectit *Chius*, Brant. *Cous*. Insula vero illa *Ceos*, *Ceus*, *Cea*, a Ptolemæo v. 15. vocatur etiam *Κία*: quod tamen ibi suspectum est Pintiano, et Lennepio V. Cl. ad Ovid. Her. xx. vs. 221. qui omnino est adendus; atque, ut ab Ἀλεξανδρεῖα duæ item sunt Latinorum formæ *Alexandrea* et *Alexandria*, sic etiam *Cea* et *Cia* recte dici posse putat. Imo Liv. xxxi. 15. ‘Rhodii Ciam ab Ægina, inde per insulas Rhodum navigarunt:’ de quo Liviano loco et de scriptura *Κία* cf. Schweigh. ad Polyb. xvi. c. 26. ubi eadem insula *Κῆος* vocatur. Apud Herodotum quoque lib. viii. cap. 1. et 47. legebatur olim *Κῆος*, ubi nunc *Κέϊος*. Tandem a tribus hiscæ insulis *Ceo*, *Co*, *Chio*, distinguui adhuc debet *Cius*, urbs Bithyniæ ad oram Propontidis (hodie *Ghio* sive *Ghemleik*) quam memorat Amm. Marcell. xxi. 8. et de ea cf. Schweigh. ad Polyb. xv. 21. *Idem*.

Etiā mulier] Ita Mss. Florent. D’Orv. Edd. Elm. Scriv. Flor. in reliquis *et mul.* Forsan *et etiā mul.* Met. x. p. 684. ‘causa omnis et origo... et etiā medela ipsa, et salus,’ &c. ubi

cf. Oudend. Solet ex ejusmodi abundantia elegantiam captare Noster: sic in seqq. ‘isti quoque.’ *Idem*.

Apud nos] Id est, Romanos. Sic se Afri vel Mauritani vocabant, vel ob civitatem omnibus communicatam ab Imp. Antonino: vel peculiariter, quia Madaurus, patria Apuleii, populi Romani colonia. *Scip. Gent.*

Æ. P. et Catullus] Flor. æ. P. et *Catulus*: male. Vid. Agell. lib. xix. cap. 11. [9.] *Elmenh.* Valerius Ædituus, Portius Licinius et Q. Catullus. Quos ita ordine A. Gellius numerat, eorumque versus refert, quibus mundus, venustius, limatius, pressius, Græcum Latinumve, nihil quicquam reperiri puto, inquit lib. xix. cap. 9. Noct. Att. *Scip. Gent.* Lege *Catulus*. Vide Gell. xix. 9. *Pric.* Recte Scriv. et Florid. edidere *Catulus*: ut est in Mss. Florent. D’Orv. Ejus duo epigrammata amatoria servarunt Cicero de Nat. De. i. 28. et Gell. l. c. quem aut negligenter, aut in mala Ed. inspexere Elm. et Gent. Hic tamen e Plinii loco lib. v. Epist. ad Aristonem, quem paullo post citat, et ubi inter amatorios poetas refertur Q. *Catulus*, meliora ediscere potuerat: cf. Voss. de Histor. Lat. i. 9. *Catullus* infra demum memoratur. J. B.

At philosophi non fuere] Vide extrema verba Plinii lib. v. Epist. ad Aristonem Jctum: ‘non quidem Senatores,’ &c. Miror, cur Appuleius tres illos tantum poetas Latinos ablegaverit, et non aliquem ex tot Senatoribus et Consularibus viris. Sed hi aliis laudibus in vulgus noti erant. *Scip. Gent.*

Serium virum] Infra p. 420. *serius* opponitur *lascivo*. p. 556. ‘amicos serios aspernatur.’ Amm. Marc. xxvi. 2. de Valentiniano: ‘voluntate præsentium secundissima, ut vir serius, rector pronuntiatur imperii:’ id. xxi. 6. ‘vix resistente principe serio, quem ante docuimus, Marco:’

ubi cf. Vales. Trebell. Pollio in Claud. cap. 12. 'quod se gravem et serium contra milites ostenderat interemptus est.' Afran. in Privigno apud Non. n. 144. 'Non ego te novi tristem servum serium?' leg. *tristem*, *severum*, *serium*: nam apud ennd. Non. n. 455. legitur: 'Severum: Afranius in Privigno:' sic *tristis* et *severus* junguntur quoque a Nepote Epam. 2. ubi vid. Gebh. cf. Ter. Andr. v. 2. 16. *Severum* et *serium* conjunxit, sed alia ratione, Plaut. Pœn. v. 3. 51. 'Quod ego dixi per jocum Id eventurum esse et *severum* et *serium*.' J. B.

Conditoris. Id genus plurima] Casauboni correctionem expressere Scal. Pric. Wow. Sed Elm. cum seqq. revocavit antiquam lectionem, quam firmant Mss. 2. Florent. et D'Orv. *Pluria* recte et in primis ab antiquis scriptoribus, quos imitari affectat App. dici disputatur apud Gell. N. A. v. 21. Sed Noster ubique dixit *plura*. Vid. Flor. N. ix. et xviii. de Deo Socr. pag. 686. de Dogm. Plat. lib. iii. p. 634. de Mundo p. 753. infra p. 464. 472. 530. 544. Post *plurima* demum maximam distinctionem poni volebat Salm. in marg. Sane, si sequentibus jungenda hæc, melius scriberetur *plurimos*, ut paullo infra 'Recitem nunc alios.' Sed nec *plurima* sanum puto. Non enim tam in carminibus ipsis, quam in hominibus seriis et philosophis, qui ea scripserunt, versatur argumenti vis: quare dicere saltem debuisset Auctor, *aliorumque id genus plurima*. Si quis autem Pith. Codicis scripturam *id genus plurium*, veram putet, ei non valde obloquar. *Idem*.

Ut taceam scripta Diogenis Cynici, et Zenonis Stoicæ sectæ conditoris] Ideo hos allegat, quod illæ duæ sectæ præ ceteris ad virtutem et austeritatem vitæ morumque directæ: ut excusatiùs peccare sibi videatur Lucius noster, si ipse similiter luserit. Ze-

nonis Stoici lib. *περὶ ἐρώτων*, de amoribus, laudat Diogenes Laërtius, idemque inter *γνήσια* volumina Diogenis Cynici refert, *ἐρωτικόν*, Amatorium. Scip. Gent.

Et Critias mea, &c.] Distichon hoc ut in posteriori editione fuit, ita excudi jussimus. Rom. Venet. *Et tertias mea delicie stet salva Charine. Pax in amore meo vita tibi remanet.* In Basil. i. *Et Critias mea delitescet salve Charine, Pars in amore meo vita tibi remanet.* Legit V. C. P. Pithœus: *Et Critias mea delicies, et salve Charine, Par in amore meo, vita, tibi remanet.* Lipsius vero: *Et Critias, mea delicies, sic salva Charine Pax in amore meo vita tibi remanet.* Sic Critias, mea delicies, sic Charine, vita mea, salva pax tibi manet in meo amore. Priorem versum etiam sic olim scripsit B. Pius: *Et Critias mea delicia stet salva Charine: ut videre est apud eum Annot. Poster. cap. 199. Colv. Et Critias mea delicia stet salva Charine, Par in amore meo.* Ita V. C. Fulvius, *delicies et salve Charine.* Idem mox: *Ne metuas, ne me ignis.* Itemque: *dum potiar, patior.* Sciopp. in Synb. Mirum quam in primis verbis docti viri se torserunt. At nostrum ausim verum præstare: *Sic Critias, mea delicies, ut vita, Charine. Pars in amore meo salva tibi remanet. Ne metuas, nam me ignis et ignis torreat, ut vult. Hasce duas flammæ, ut petior, patiar.* Nihil aptius, nihil venustius, quam qui duo pariter amaret, per alterius caput adjurare, ut alterum vere se amare probet. Ita, inquit, Critias mea delicies sit, ut tibi, o vita Charine, pars tua in meo amore salva remanet. Voces *vita* et *salva*, mutatis invicem locis, transposui, ut contentio geminarum illarum appellationum *delicies* et *vita* vividior esset, quæ aliter languida et nulla pene est. Si cui tamen hoc audacius videbitur, per me hactenus suo quamque loco legat; dum fateatur sic poni venustius, et majori cum ener-

gia. In 4to versu, non puto tam inscitum quemquam, ut non melius intelligat legi, *dum potiar, patiar*; non ob soni tantum suavitatem, sed locutionis ipsius concinnitatem. *Acidal.* Mira varietas in antiquis libris, quorum unus seq. versum ita legit, *Par in amore meo biga tibi remanet*. deinde, *potiar, non potior*. Wower. Hi versus varie a librariis interpolati sunt, ut etiam Colvius notat. Flor. 1. *Et Critias mea delitescet*. Flor. 2. *et C. mea stet salva Charine*. Romanus, *et Tertias mea delitia*. Elmenh. *Mea delicia*. Sensum hujus Epigrammatis, ceteroquin obscurioris, de more illo amantium, quo duas amari vel metuebant vel minabantur, recte explicuit Scip. Gent. confer Ausonii Epigr. 891. et quæ habet Muretus ad Catull. Epigr. LXXII. *Burmannus ad Anthol. Lat. Ep. 230*. Mirum in modum primum hoc distichon depravarunt Editores, nimum a Mstorum vestigiis abeuntes. Videamus primum varias lectiones. Pro *Critias* Ed. Vic. *Tertias*. Elm. *Critia*: sed typosethæ errore, nam correxit in Erratis. Ad *delicies* ducunt Mss. non *delicia* (ut habent Edd. Vic. Junt. post. Vulc. pr. Colv.) nec *delicia* (ut est in reliquis:) præterquam enim, quod diserte sic legitur in Ms. Pith. inde etiam depravatum esse apparet, quod legitur in Mss. Florent. uno et Lips. itemque in Edd. Junt. pr. Ald. Bas. *delitescet*. Primum comparet *delicies* in Ed. Cas. et emendarunt ita Salm. in marg. Fulv. Urs. P. Pithæus, Lips. et Acid. In *stet salva* consentiunt Mss. O. præterquam quod in iis, qui *delitescet* habent, vox *stet* non compareat, (excepto uno Florent. qui secundum Exc. Lindenbrog. utrumque servat :) et quod Pith. habeat *et salva*, si fides Groslo- tio: nam in alia ejusdem Cod. Coll. est *stet salva*. *Salva* utique legitur etiam in Mss. Florent. Edd. Vic. Junt. Ald. Bas. sec. Colv. Sed pro iis Scaliger, ad Prop. p. 321. in Catal. p.

205. et in Vulc. Ed. tert. dedit *delicia et sol alme*: quem deinde secuti sunt Elm. Scriv. Flor. Burm. in Anth. In Pisarenensi quoque Collectione prorsus hi versus exhibentur, ut in Catal. Scalig. Unde Pric. suum *et lux alme* habeat, nescio. In Vulc. pr. editum fuerat *meæ deliciæ sit salva Ch.* adversantibus metro et sensu. Melius edidit Cas. *et Cr. mea delicies sit salva Ch.* Ursin. et Salm. in marg. coniecere *delicies et salve Ch.* Sed tum addi debuisset *tu*: quod vidisse videtur Wow. unde ille dedit *delicia et tu salve Ch.* Verum τὸ *salve* posteriore producta respuit versus: quod animadvertens Groslo- tius in marg. notavit, sic ultimam in *responde* corripit a Martial. lib. III. Ep. 4. sed ibi VV. DD. e Mss. jam legunt: *si quando veniet, tu respondento pœta*. Denique Edd. Vic. Junt. utr. Ald. Bas. pr. *Charina* contra Mss. *J. B. Mea delitia*] Sic amores masculos vocabant. Cicer. pro Cælio: 'Amores autem et hæ delitiæ quæ vocantur, quæ firmiore animo præditis diutius molestæ non solent esse, maturæ enim et celeriter deflorescunt, nunquam hunc occupatum impeditumque tenuerunt.' Glossæ: 'Deliciæ, Σπατάλαι.' Aliæ: 'Σπατάλαι, Lascivia, deliciæ:' inde 'spatalo-cinædi.' Pric.

Par in amore] Flor. 1. *pax i. a.* Flor. 2. *pars i. a.* vid. Scaliger ad Propert. p. 252. Elmenh. Corruptissimus hic versus omnino legi debet ita, *Par in amore meo viga tibi remanens*. *Viga* perperam scriptum pro *biga*. O *Biga* remanens par tibi in amore meo, quæ scilicet non trahis dispar jugum, (quod Græci dicunt ἐτεροζυγείν) in amore meo, sed æquo jugo me amas. Sic eadem metaphora dicitur infra (in Catal.) 'triga sodalitii.' Scalig. ad Catal. pag. 284. Hæc Scaligeri verba schedis suis adscripsisse videtur Scriv. unde satis negligenter, quasi ipsius Scriverii, edita hæc sunt ab eo qui curavit editionem Anecdotorum

pag. 3. *Pars* cum uno Florent. habent Mss. Bemb. D'Orv. Edd. Junt. Ald. Bas. Scriv. *Pax* Mss. Florent. alter, Lips. cum Edd. Rom. Vic. Ven. Colv. Vulc. pr. Cas. Pric. Wower. *Par* Mss. Fulv. Pith. Scal. in Catal. et in Ed. Vulc. tert. cum Elm. Flor. Habet igitur unumquodque librorum auctoritatem, qua se defendat. Videamus jam sensum. Floridus suam lectionem *Et Cr. mea delicia, et Sol alme Ch. Par, &c.* interpretatur ita: 'Critias est etiam mea voluptas, et, o Charine, pulcher Sol, similis vita tibi perdurat in amore meo.' Sed friget hoc modo illud *vita*: et qui alteram lectionem *Pars* vel *pax* in amore meo *vita tibi remanet*, prætulerunt, illi duntaxat ita distinguere debuissent, ut esset *vita* vocativus. Sed, ut diximus, *Sol alme* mera est conjectura, Scaligeri ni fallor, nullius Cod. auctoritate fulta. Propius ad Mstos accedunt, qui legunt *Et Cr. mea delicias et salve Ch.* non sine sensu: sed hac lectione pessumdari versum jam observavimus. Melius itaque Casaub. *Et Cr. mea delicias sit salva, Ch. Pax, &c.* neque tamen hoc satis bonum; nam tum scribi oportuerat *sit salvus*, et est tamen *salva* in Mss. O. Proxime insistens Mstis equidem sic lego: *Et Cr. mea delicias sit: salva, Charine, Pars in amore meo, vita, tibi remanet*: i. e. sine quæso, Charine, ut et Critias sit mea delicias: pars, quam tu in amore meo habes, tibi, o vita mea, nihilominus salva remanet: et tum bene sequitur *Ne metuas*. Nihil admisi absque Mstorum auctoritate, præter unum illud *sit*; quod tamen comparet jam in Ed. Junt. post. haud dubie e Ms. aut antiquiore Ed. et in Edd. Colv. Vulc. pr. Cas. atque ubi pro *delicias* librarius scripserat *delicia*, e superstitite litera s sequenti verbo juncta, facere potuit *stet*. *Vita*, amatorium et blandientis vocabulum, suo omnino loco (ante *tibi*) positum est. Simpliciter illud sic adhibuit etiam

Prop. I. 2. 1. 'Quid juvat ornato procedere, vita, capillo?' II. 15. 27. 'Tu quoties aliquid conabere, vita, memento.' Nimis audacter sane Scaligeri conjecturam *biga* admisit Scriv. hoc modo edens: *Et Cr. mea delicia et Sol alme Ch. Pars in amore meo, biga, tibi remanet*: satis obscure: nec multo clarior est Gruteri conjectura in Suspici. Ined. I. xx. c. 10. *et Cr. mea del. Si salva Ch. Pars, &c.* Tandem pro *pax* Vulc. marg. adlevit *fax*. Acidalius nimis recedit a Mss. et recepta vulgo lectione. *J. B. Pax in amore meo vita tibi remanet*] Scallig. ad Propert. legit, *Par in amore meo biga tibi remanet*: 'biga' ut apud Lucian. Amor. Ζεύγος ἑρωτικόν. Pric.

PAG. 414 *Ignis torreat ut vult*] Catullus: 'Quum vesana meas torreret flamma medullas.' *Idem*.

Florea sarta] Plinius de Coronis: 'Quum vero e floribus fierent, sarta a serendo serieve appellabantur.' Gloss. Vindocinens. Ms. 'Sertum, ex floribus texta corona.' *Idem*.

Meum mel] D. Hieron. ille austerus, non inscius tamen harum formularum et nequitiarum, Ep. 11. ad Nepot. cap. 6. 'Crebra munuscula, et sudariola, et fasciolas, &c. et dulces literulas sanctus amor non habet: Mel meum, Lumen meum, meum desiderium, omnes delicias.' Fuit, quum in Appuleio nostro legerem *Merum mel*: ut Lucret. in eadem re ... 'tota merum sol.' Sed nunc displicet conjectura. Scip. Gent. Barthius Advers. LII. 12. intempestivo acumine, *Merum mel*: scilicet quia Genios mero colebant. Miles. III. Noster 'mea mellitula.' Plaut. Captiv. 'mea mulsa,' et ibid. 'Corpusculum mellitulum:' neque aliud solennius occurrit ὑποκόρισμα. Pric. Nihil hic debet mutari, et errarunt, qui ἀντὶ τοῦ meum, *merum mel* voluerunt legere. Est autem hic *meum mel*, ut sæpissime apud Plautum, et

hunc ipsum Appuleium Miles. lib. v. 'Mi mellite, mi marite, tuæ Psyches dulcis anima:' ita enim inibi ex v. c. lego. non ut alii *mellite mi marite*. Lindenbr. *Merum mel* Colvius, et Scip. Gentilis, sed qui postea rejecit: ut Lindenbr. ac Pric. et sic male Barthium ad Rutil. lib. i. 327. legere, et recte priores Edd. habere *meum mel* adnotavit Opatius in suo exemplari editionis Rutilii Barthianæ. Burmann. ad Anthol. Lat. Ep. 229. Edd. Vulc. exhibent *merum* contra Mss. et male; ut evincunt seqq. 'carmina tibi . . .serta Genio: carmina ut lux hæc canatur . . .serta, ut tempora vernalia:' neque *meri* aut *mellis* ulla amplius fit mentio: quod fieri debuerat, si h. l. legendum foret *merum, mel*. Sed Epigrammatis sensum non cepisse videntur VV. DD. ne Burmannus quidem. J. B.

Hæc tibi carmina dono] Ex more, qui antiquitus obtinuit inter eruditos, Nates amicorum Elegiis cohonestandi. Censorin. Proëm. D. Natal. Pric.

Serta tuo Genio] Optime: nam et is Numen natalitium, et hoc florali cultu affectus passim. Tibullus lib. ii. Eleg. 2. 'Dicamus bona verba, venit Natalis ad aras, Quisquis ades, lingua vir mulierque fave: Urantur pia thura focis, urantur odores, Quos tener a terra divite mittit Arabs. Ipse suos adsit Genius visurus honores: Cui decorent sanctas florea sarta comas.' Et alibi lib. i. Eleg. 7. 'Illius e nitido stillent unguenta capillo, Et capite et collo mollia sarta gerat.' Idem.

Ætatis florem] Miles. ix. 'Ætatis tuæ flore mulieres appetis.' x. 'Flos ætatis nuptialem virgini diem flagitabat.' Infra heic: 'In ipso ætatis suæ flore tamdiu vidua.' Tibullus: 'Dum primi floret tibi temporis ætas.' Idem. *Ætatis florem floribus ut decoret*] Τὴν ἡβην. Terentius de puella xvi. annorum: 'Flos ipse:' videri potest

etiam intelligere ipsos crines capitis Critiæ, quos olim ea de causa flores adpellabant et florulentos: testis est Servius in lib. xii. Æneidos. Scip. Gent.

Tuum ver] Catullus: 'Jucundum quum ætas florida ver ageret.' Theodoret. de Josepho: (περὶ προνομίας Serm. viii.) 'Ἐν ἡρὶ μὲν ἦν τῆς ἡλικίας. Stobæus Serm. 260. 'Ἐρατοσθένους δὲ Κυρηναῖος τῆς ἡλικίας ἔφη τὸ μὲν ἀκμάζον ἔαρ εἶναι. Heric. Altisiodor. 'Ætatis breve ver.' de Vit. S. Germ. lib. i. Pric.

Exuperes munera muneribus] Malim *exæques*: gratiæ paritatem subinui circumjecta evincunt. Idem.

Implexis sertis] Miles. vi. 'Videt spicas frumentarias in acervo, et alias flexiles in corona:' ferri hæc lectio potest, malim vero *plexiles*, vel *plectiles*. Gellius lib. xviii. cap. 2. 'Coronam e lauro plexam.' Plant. Bacchid. 'Corona plectilis.' Euripid. Hippol. Στέφανος πλεκτός. Gloss. Vindocinens. (quas corrige) 'Serta, coronæ plectiles et floribus:' habet Ms. male *corona reptilis*. Idem.

Complexum corpore redde] Vocem *complexus* fere semper eo sensu ponit. Infra heic de Venere voluptaria: 'Immodico trucique percussorum animalium serva corpora complexu vincientem.' Miles. ii. 'Ede complexus amabiles.' Et x. 'complexus meos ardentem adpetebat.' Idem.

PAG. 415 *Animum inspires*] Scribo *animam inspires*. Anima, spiritus quo calamus inflatur. Varro Eumenidibus: 'Phrygio per ossa cornu liquida canit anima.' Noster] Floridis: 'Nondum quidem tam infessa anima sono, nec tam pluriformi modo, nec tam multiforati tibia.' Hinc jocus Plauti Mercatore: 'Perii, animam nequeo vertere: nimis nihili tibicen siem.' Colv. Flor. 2. Rom. *animum*. Elmenh. Diu, et quidem attente inspexi hæc, nec assequutus sum: sive *animum*, sive *animam*, legas, perob-

seura sunt. Per me indicta sunt, quæ interpretes heic. *Pric. Quod si animum inspires, dona jam carmina.* Obscurissimum mihi videtur hoc ultimum distichon; neque satisfacit Scip. Gentilis, aut Pricæus, qui ultima hujus Epigrammatis, quæ arguta semper debent esse, agnoscunt flaccida et jacentia. Dubius etiam hæreo, *animam* legendum sit, an *animum*. Quum ab utraque lectione stent codices et editiones Appuleii, ac viri docti æquali fere numero. Si de lascivis illis osculis, quibus ipsam animam sugebant et inspirabant, de quibus modo ad Epigr. ccxix. 15. vidimus, sit capiendum, certe *animam* præstare censerem. Ut legebat etiam Francius. Et hoc præferre videtur Heinsius ad Claudian. Epithal. Pallad. et Celer. v. 132. quem vide. Hæc 'animarum mixtura' Petronio, *μῆξιν τῶν ψυχῶν* dicitur. Vide Pontan. ad Macrob. ii. Sat. cap. 2. ubi 'coitum osculi' vocat auctor Epigrammatis ex Platone, infra edendi. Sic 'inspirare animam' dixit Virgilius, etsi alia in re, lib. vii. *Æn.* 351. 'Vipeream inspirans animam.' Et Ovid. lib. iv. *Met.* 497. 'Inspirantque graves animas.' Ubi vide Patruini notas. Sed, si ita exponamus, non video quis locus sit *dulciloquo* illi *calamo*, ut odoratus etiam est Scip. Gentilis: et præterea editiones antiquæ Appuleii male distinguunt, *Quod si animum inspires, dona et jam carmina nostra, Cedent victa tuo dulciloquo calamo.* Itaque retinendum puto *animum*, et Appuleium hic Critiam ut deum quemdam inducere ac rogare, ut quasi numine suo velit sibi inspirare animum et donare, id est, dictare, carmina, ut Apollo credebatur vati-bus. Virgil. vi. *Æn.* 11. 'magnam cui mentem animumque Delius inspirat vates, aperitque futura.' Ita Propertius Cynthiam sibi pro Apolline ingenium facere, et carmina dictare dicit lib. ii. *El.* 1. 3. 'Non hæc

Calliope, non hæc mihi dictat Apollo: Ingenium nobis ipsa puella facit.' Obscuritatem igitur loci hujus tollemus, si ita explicetur: Si velis, o Critia, ipse tibi inspirare vim illam divinam carminum, quam poëtæ alii ab Apolline et Musis petunt, tu vero tibi ipse præstare potes, dona mihi vicissim carmina pro meis carminibus, quæ non minus cedent tuo calamo, id est, venæ poëtici leporis ac venustatis, quamserta et rosæ non sunt comparanda cum complexu et mellitissimis tuis suaviis. Vel si capiendum sit, ut Poëtæ Critias inspiraret animum, quod certe per lascivatum fieri vellet oscula, intelligenda hæc verba, ac si carmina illa, quæ postea faceret, non forent sua, sed inspirantis et quasi dictantis Critiæ. Sed hoc durius priore interpretatione mihi videtur. Itaque eligant poëticarum elegantiarum arbitri. Certe hæc ad mentem poëtæ adcommodatiora videntur, quam quod emendat Salmasius ad Solin. tom. i. pag. 117. Ed. Paris. *Quod si aulum inspires*, id est tibiam, et Critiam monaulon fuisse statuit, quod tamen dubito an verum sit, et ut temerarium rejecit Patruus in notis ad Ovid. iv. *Met.* 497. melius enim Is. Vossius in notatis margini exemplaris sui, quod in Biblioth. Leidensi est, adscriptis, legebat etiam, *Quod si animam inspires*: modo *animam* capiamus de habitu osculorum, non vero de spiritu, quo calamus inflatur, ut perperam Colvius. Neque cum Delphinico Appuleii Interprete *animam inspirare fistulæ* aut *calamo* exponendum est pro carmina scribere, ut calamus pro vena ac stilo poëtico ponatur. Nollem itaque istam Salmasii emendationem adprobasset Cuperus in Harpocrate pag. 144. aut Vossio oblocutus fuisset Th. Sellius Observ. cap. xv. in fin. *Burmamn.* Aliter emendandum censebat Pierseus, et quidem hoc modo: *Quod si Amor inspiret, dona et*

jam carmina. Nostra, &c. hac sententia: Quod si Amor tibi inspiret, dona mihi et jam carmina pro carminibus, tum carmina nostra cedent victa tuis: ut ante dixerat puerum *exsuperare debere munera muneribus. inspirare de Diis frequens: et præcipue Amor eleganter dicitur 'inspirare carmina.'* ποιητὴν δ' ἔρα Ἐρως διδάσκει, κὰν ἄμουσος ᾗ τὸ πρῖν, ut vetus Tragicus cecinit. Vid. Cl. Valckenar. Epist. ad Rover. pag. 12. Hæc vero Piersoni, juvenis, dum viveret, supra vulgus eruditi, et in Critica re sagacissimi, conjectura licet ingeniosa sit, nulla tamen codicum vel editionum veterum auctoritate nititur; ut præteream *inspiret* sic absolute poni, sine *carmina*, aut *mentem, animumve*, ut in loco Virgilii, forte sine exemplo esse. Id. in Mant. Adnott. post tom. II. Anth. Lat. p. 747. Colvii conjecturam expressere Elm. Wow. Scriv. Flor. quos sequor. Neque enim audiendum puto Salm. ad Solin. p. 82. reponentem *quod si autem inspires*, ut Græcam vocem adhibuerit Auctor. *Anima* est spiritus, v. Colv. h. l. Ondend. ad Flor. N. III. 'inflexæ animæ sono.' Burm. ad Ovid. Met. iv. vs. 497. 'Inspirantque graves animas.' 'Anima inspiratur tibiæ,' quæ vox, vel sim. subauditur, et subaudiri potest propter sequens *calamo*: contra τὸ *animam* subauditur in illo Ovid. Met. i. 333. 'Conclærque sonaci Inspirare jubet.' Ineptam sane propterea lectionem illam cum Salmas. l. c. pronunciantiam non arbitror. Videtur tamen *animum* esse in Mss. In seqq. nil mutandum: licet pro *et jam* Mss. Lips. et Pith. habeant *nam et* (ex Coll. Voss. deest *et*); et Lipsius conjecerit *jam et carmina. Nostra Cedent, &c.* quemadmodum edidit (deleto *et*) Scal. in Catal. Sana est vulgata lectio, totiusque epigrammatis sensus hujusmodi: Critia, dono tibi carmina et sarta; illa peculiariter tibi,

hæc genio tuo: et carmina quidem, quibus natalem tuum celebrem; sarta, quibus festo hoc die tempora cingas. Tu vero pro implexis sertis amabiles complexus redde; ut munera mea majori tuo munere superes: quod si tum quoque fistulam inflare cœperis, quum munere tuo superaveris dona mea; jam quoque carmina nostra tuis cedere debebunt. J. B. *Quod si animum inspires*] Putaret aliquis hoc velle Appuleium dicere, animam ex suaviis Critiæ, quæ proxime nominavit, sibi inspirari, vel suam animam eo elici, ut est in molissimo Platonis carmine, apud Gellium: τὴν ψυχὴν, Ἀγάθωνα φιλῶν, ἐπὶ χεῖλεσιν ἔσχον, Ἦλθε γὰρ ἡ τλήμων, ὥς διαβησομένη. Ubi juvenis Latinus, qui id epigramma lepidissime exposuit, 'Florem dulcem spiritus,' dixit. Sed aspernatur hanc interpretationem, quod in fine hujus Epigrammatis scriptum est de dulciloquo calamo; quo cantus significatur. Unde animare calamos vel tibiam pro canere. Sed jacet, et flaccet hoc sensu totum epigramma, ejus saltem conclusio arguta debet esse, præsertim quum jam antea sua munera Appuleius muneribus pueri superari dixerit. Quare ita puto exponendum esse, quod ait, *cedent victa*, ut quum antea varia sua dona cum pueri donis compararit, licet inferiora; in hoc munere canendi adeo se vindicat, ut plane cedere cogatur, nec audeat contra hiscere. Scip. Gent.

Calamo] Gruter. adscripsit *alloquio*, quasi offensus fuerit τῷ *loqui* in *dulciloquus*, de poëta. sine ratione tamen. Horat. iv. 15. 1. 'Phæbus volentem prælia me loqui Victas et urbes increpuit lyra.' Burm. Catal. lib. iv. Ep. 261. 'Ut quemvis raperet mirifico ingenio Leniretque animum carmine doctiloquo.' Ibid. lib. iv. Ep. 108. 'Doctiloquum cupidus carminis ardor eras:' melius erat, forte et *doctiloqui*, ut emendavit Schrader. in Ep.

Crit. præfixa t. II. Anth. Lat. p. 77. J. B. *Dulciloquo calamo*] Onomast. vet. 'Dulciloquus, μελίλογος.' Nævius in *Alcest.* ap. Gellium lib. XII. c. 5. 'Dulcioriloquus.' *Pric.*

Catullum, quod Lesbiam pro Clodia, &c.] In his amicarum nominibus mutat illud, *Plania*, Casaubonus in *Flaviam*: quod magis ex consuetudine linguæ Romanæ videatur: nescio, inquit, an satis ex veritate Fulv. Ursini codex *Plantiam* nominat. Sed vulgarem scripturam secutus est Angelus Politianus in illo eruditissimo carmine, *Nutricia*, in quo hunc locum Appuleii ita elegantissimis numeris expressit: 'Sed quamquam in primis docto Verona Catullo Gaudet, vulnificos elegis qui miscet iambos, Et sub adoptivum redigit te Clodia nomen.' Et infra: 'ni blanda Propertius ora Solvat, et ambiguam faciat certamine palmam, *Plania* materiam teneri dat et Hostia cantus, Nomine supposito seu Galli mima Cytheris Personam falsæ lasciva Lycoridis adfert In scenam, et docto clausum se jactat amanti, Dum miser ipse suo fodiat præcordia ferro. At non exigui tenuis quoque pagina Calvi Dissimulat pulchram, sed acerbo funere raptam, *Quintiliam*.' Et multo post: 'Mitto et Cornifici lusus, *Ticidæ*que Perillam Et Cinnum obscurum, teque ore protervior Anser.' Ceterum mirari satis non possum, Ovidium in hoc Catalogo, et tamquam Albo nequitiae, præteritum fuisse, præsertim quum apud eum legisset illa IX. *Trist.* 'Macerat ingenium totum cantata per orbem Nomine non vero dicta *Corinna* mihi.' An ideo præteritum dicemus, quod mali ominis visum fuerit oratori nostro, eum in hac *Apollogia* nominare, qui ob tales nequitias ac lusus relegatus fuerat: ne admonere iudices videretur, quam hæc acerbo supplicio luerit ingeniosissimus poëtarum. An potius quia nomen veræ amicæ Ovidianæ ignotum

fuerit? Nam quod 'Cæsaream puellam' Sidonius eam adpellet, potest id et de filia, vel nepte Augusti intelligi, vel de liberta aliqua, vel ancilla ejus, aut denique amasia. Hoc credo. *Scip. Gent. C. Catullum*] *Caium* nominat Appuleius, quem alii *Quintum*: alius est Q. Catulus Senator, cujus lepidissimos versus de Roscio laudat alicubi Cicero. *Idem.*

Ticidam] Intelligit A. *Ticidam* poëtam, cujus hunc versiculum ex *Hymenæo* citat Priscian. lib. V. 'Felix lectule talibus sole amoribus:' ex quo, tamquam ex ungue leonem, agnoscas, quam lepidus, inquam, in hoc genere fuerit, ut merito summis poëtis ab Appuleio aggregatus. *Idem.* *Crinitus* et *Gyraldus* eum *Caium* aut *Cneium* vocant. Utut de prænomine sit, ejus nomen vindicandum censeo Scholiast. Horatii ad *Epod.* 12. 'Apud *Ticiam* poëtam introducitur *Pyrrhia* ancilla,' &c. Barthius *Licinium* tentavit *Advers.* 37. 22. Ego *Ticidam* scribo, eum ipsum nempe de quo heic Appuleius. *Pric.* Ovid. *Trist.* II. vs. 433. 'Quid referam *Ticidæ*, quid *Memmi* carmen, apud quos *Rebus* abest nomen, nominibusque pudor?... Et quorum libris modo dissimulata *Perillæ* Nomine, nunc legitur dicta *Metella* suo.' Ms. Pith. *Metalla.* D'Orv. *Perillum.* J. B.

Hostiam] Est qui *Hostilium* legit, hunc locum ad *Propertium* citans, sane non adversante *Lapide*, nobis proxime laudando. *Pric.* Vanam esse *Passeratii* conjecturam *Hostilium*, arguunt doctæ *Bentleii* notæ ad *Horat.* II. O. 12. 13. et *Burmanni* ad *Prop.* init. quæ vide. J. B.

Gentilem] Bas. 1. *Gen. Rom. Ven. Gentium.* Colv. Lege cum *Rom. Gentium.* Gentius et *Macedo* puerorum nomina, alterum, ut puto, *Illyrici*, alterum *Macedonis.* Casaub. *Gentium.* Rectissime ita *Rom. cod.* et veteres alii Mss. vulgo *Gentilem.* Sed in servis gentilitia natura non subest, in-

quit Varro de lingua Latina. Notum, servorum nomina a nationibus tracta, ut Davus. Et sane Macedoniæ Illyricum adhæret, in quo Gentii nomen etiam regium fuit. *Scip. Gent.* Nomina ab urbibus, gentibus, aut vendentibus tracta. Vide Varron. de L. Lat. lib. vii. extr. Helladium apud Photium. Scholiast. Theocr. ad Eid. v. Cæterum excusi Codd. heic variant, partim *Gentilem* exhibentes, partim *Gentium*. Et quidem vetus lapis *Gentilem* agnoscit: T. FULVIO GENTILI. A. GENTILIS F. H. S. E. at hoc servile nomen affirmem esse, ideoque non optime loco huic convenire: constat de altero clarius; en lapidem: HOSTILIÆ, L. L. RILL. O. H. S. S. GENTIUS CONLIBERT. nec abludivit Lemma veteris Epigrammatis, 'De duabus meretriculis ex Illyrico GENTIA et CHLOË,' &c. *Pric. Gentium* præbent Mss. Lips. Pith. D'Orv. et Edd. pleræque: Junt. pr. cum Bas. pr. simpliciter *Gen.* sed Junt. post. Ald. Bas. sec. Colv. Vulc. pr. Casaub. *Gentilem*, quod verum nomen pueri fuisse videtur. Sane ipse Lucil. in fragm. apud Donat. in Ter. Andr. v. 6. 12. 'Nunc prætor tuus est, men' si discesserit harno Gentili.' *J. B.*

Macedonem] Etiam hoc minime ingenum. Inscriptio vetus: IPHYGENIA SUAVIS AVE. MACEDO HAVE. alia: M. S. VLP.Æ. M. F. MACEDON.Æ. VLP. MACEDONA. ET MAGN. SEMNUS FILII. *Pric.* Lips. marg. adscripsit *M. Acedonem*. Male. Lucil. fragm. ex l. viii. apud Nonium cap. 2. n. 323. 'Hic est Macedo si agron' longin' flaccet.' *J. B.*

PAG. 416 *Amici sui Pollionis*] An potius *Macanalis*? si tamen hic 'Tuscius Eques' ille de quo Martialis lib. viii. Epig. 56. 'Risit Tuscius Eques, paupertatemque malignam Reppulit, et celeri jussit abire fuga. Accipe divitias, et vatum maximus esto, Tu licet et nostrum, dixit, Alexin ames.' *Pric.*

Virgilianos opiliones et bubsequas] Florid. i. 'Nil aliud plerique callebant quam Virgilianus opilio, seu bubsequa.' Miles. viii. 'Equisones, opilionesque, et bubsequæ.' De Deo Socrat. 'Velut pastor, vel opilio, vel bubsequa.' Infra heic: 'Villicorum, et opilionum, et equisonum rationibus.' Commodè heic offert se Sidonii lib. i. Epist. 6. illud, 'bubulcosque runcantes.' Et quia non tantum non alienum est, sed et ab interpretibus ejus aut præteritum, aut (quod pejus) male enarratum, ponam (idque apicibus ipsius) expositionem Joannis Bourdelotii, ab eodem ex Adversariis suis amice communicatam nobis. Quid sit *runcantes* (inquit) Savaro reticuit plene. Pius infelicitèr exposuerat, 'herbas vellentes:' alius dum insultat interpretationi isti, infelicius 'stertentes' exponit. Sciimus quid 'ronchus' et unde 'runcò' apud Glossographos, sed 'runcare' Sidonio, est 'implere cornua bubulcorum seu Mimallonum more,' ut Amycus apud Theocrit. Eidyll. xxii. Ἡ β' Ἀμυκος καὶ κόχλον ἔλων μυκάσατο κοῖλον. hinc 'runcare,' aut suillum cornu sonitum imitari: hinc βραγχιᾶν, de quo morbo Aristoteles Histor. Animal. lib. viii. cap. 25. ubi bene Julius Scaliger *anginam* vertit, est enim faucium morbus. Hesychius corruptissimus in hac dictione: Βράγχος νόσημά τι τῶν ἐν τῷ σώματι γιγνομένων τὸν πρόγχοι, ὅταν ὡς μάλιστα διαφθέρηται, lege, B. ν. τι τῶν ἐν τῷ στόματι καὶ τῷ πρόγχοι γιγνομένων, ᾧ ὡς μάλιστα διαφθέρηται. Idem legend. verbo γοργύζειν et γογγύζειν, sed ubique reponendum est τὸν θυρίζειν. Posterior ætas vocavit *Gorrones*. Excerpt. ex Gloss. Isidori, 'Gorrones, cum errore sonantes,' lege, G. cum horrore s. Galli dictionem *gorret* etiamnum retinent; nec audiendus B. Vulcanius qui ad passeret refert. *Idem.*

Elegia] Fuit cum mallet, *elegia*.

Platonem vero adolescentem versibus amatoris lepidissimis lussisse, etiam scribit Gell. lib. xix. cap. 11. et Diogenes ipsius vita. *Colv.* F. *elegidia.* Brant. *Elogia.* Rom. et Flor. *elegia.* Elmenh. 'Ελεγεία ἐρωτικά. V. Gelliam xix. 9. *Pric.* Colvii conjectura edita est in Edd. Vulc. sec. tert. non vero ab Elmenh. ut ex ejus notula forte colligas. At *elegia* firmatur Mss. Edd. reliquis et loco Gellii N. A. xix. 9. 'ἐλεγεία quædam erotica dulcia et venusta accinerunt.' *Elegeion*, vel *elegeon*, vel *elegion* dixit quoque Auson. Epigr. 94. vs. 2. 'Zonæ textum elegeion erit:' et plurimum. Parent. xxix. vs. 2. 'Debent quos cineri mæsta elegea tuo.' J. B. *Cujus nulla carmina extant, nisi Amoris Elegia*] Plutarch. περὶ τοῦ μὴ χρᾶν, &c. ὅτι οὐδὲ ὅσιον εἰπεῖν ἢ καλόν, ὡς ἀνέραςτος ἦν ἢ Ἀκαδημία, καὶ δὲ Σωκράτους καὶ Πλάτωνος χωρὶς, ὧν λόγοις μὲν ἐρωτικοῖς ἐντυχεῖν ἐστι, ποιήματα δὲ οὐκ ἀπολελοίπασιν. *Pric.*

Cætera omnia, &c. igni deussit] Dithyrambos puta, Tragædias, et quæ alia recensent Laërtius, et Ælianus lib. iii. Var. 2. 30. *Idem.*

'*Ἀστέρας εἰσαθρεῖς*] Vid. Gevart. ad Stat. p. 58. in Biblioth. Clariss. Viri M. Tydeman. et Boschi ad Anthol. Gr. vol. v. p. 27. J. B. in *Addend.*

Εἶθε γενοίμην Οὐρανός, ὥς πολλοῖς ὕμνασιν εἰς σε βλέπω] Imitatus est Martialis lib. viii. 'Victorem modo cum videret Istri, Tot vultus sibi non satis putavit, Optavitque oculos habere plures:' nec abludunt Catulli hæc: 'Aut quam sidera multa, quum tacet nox, Furtivos hominum vident amores:' profecto propius hæc absunt a Platone quam quæ Scipio affert. *Pric.*

PAG. 417 *Astra vides*] Hi ut et seqq. versus Latini non extant in membranis Flor. Vide Muretum ad Catullum pag. 22. *Elmenh.* Desunt Latina quoque in Ed. Junt. post. neque comparent in Mss. Florent. Pith. et

D'Orv. in quibus, præter Florent. Græca quoque desunt ubique; sed eo magis Latinam versionem addidissent librarii (quod a m. sec. factum in D'Orv.) si eam in suis exemplaribus invenissent: neque ab Appuleio profectam illam puto. Infra quoque Homericorum versuum interpretationem non addidit Auctor; quod tamen æque facere debuerat, si ad intelligentiam auditorum Græca sibi vertenda esse existimasset. Hand dubie de sua versione verbo monuisset, neque addidisset 'disce versus Platonis... si tamen tantus natu potes litteras discere:' quod eo sensu dictum, quo Cicero dixit in Pisonem (c. 30.) qui versum ejus non intellexerat: 'Quid nunc te, asine, litteras doceam?' Latina igitur edenda quidem, sed cancellis inclusa, curavi. Ceterum Grotius ita hoc distichon vertit: 'Stella, vides cæli stellas, meus, o ego cælum si sim, quo te oculis pluribus adspiciam:' aliter alius: v. not. seq. J. B.

Utinam fiam] Tale votum Anacreontis eis κόρη. 'Εγὼ δ' εἴσοπτρον εἶην. et Ovidii, qui pulicem se gestiebat fieri. *Lindenbrog.* Quæ descripsit Elmenh. addens Dionys. Sophistæ Epigr. in Anth. lib. vii. 152. *Εἴθ' ἀνεμος γενόμεν, σὺ δέ γε στέλχουσα παρ' αὐγὰς, &c.* J. B.

'*Ἀστήρ πρὶν*] Hi duo versiculi continenter cum superioribus, tamquam unum epigramma, leguntur lib. iii. Anthol. Priores illos duos sic Latine conversos reperi in libro quodam Torquati Tassi, Italorum præcipui poetæ, παραφραστικῶς: 'Te quoties pulchri spectantem sidera cæli, Stella, tuor, toties cælum aveo fieri; Pluribus ut quo oculis te spectem, hoc plura meum cor Hauriat.' Posteriores autem, in quibus Astera sum exorienti soli comparat Plato, materiam carminis elegantissimi dedisse videntur olim Q. Catulo: 'Constiteram exorientem Auroram forte salu-

tans, Quum subito a lævo Roscius exoritur: Pace mihi liceat, cælestes, dicere vestra, Mortali visus pulchrior esse Dea.' *Scip. Gent. Cf. Pric.* Diversum esse hoc epigramma a præcedenti, arguit, inter alia, huius separati versio ab Ansonio Epigr. 144. Sejunctim quoque edita sunt in Anthol. Boschiana. Ed. Ven. Ἀσ-
τηρ μὲν πρὶν ἔλ. ἐν ζ. *J. B.*

Lucifer] Vertit Grotius: 'Stella meus vivis fulgebas Lucifer ante, Nunc apud infernos Hesperus es populos.' *Idem. Lucifer ante, &c.]* Ansonius sic transtulit, Epigr. 144. 'Stella prius superis fulgebas Lucifer, at nunc Extinctus cassis lumine vesper eris.' *Pric.*

Νῦν ὅτι μὴδὲν] Recitat hos versus Laërtius lib. III. p. 205. *Elmenh.* In Anthol. lib. III. Tit. 32. Ep. 44. ita legitur: Νῦν ὅτε μὴδὲν Ἀλέξις ὅσον μόνον εἶφ' ὅτι καλὸς, ὧπται, καὶ πάντῃ πᾶσι περιβλέπεται. Οὐμὲ, τί μὴνύεις κυσὶν ὁστέον; εἶτ' ἀνιήσεις ὕστερον. Οὐχ' οὔτω Φαῖδρον ἀπωλέσαμεν. Ubi melius comma ponitur post καλὸς, quam quod in Appul. Edd. hactenus et apud Diog. Laërt. factum fuerat, tantum post ὧπται, ut καλὸς ὧπται notet 'pulcher est adspectu,' eleganti Græca locutione quidem, sed tum non est quo referas καλ, quod, propter præcedens ὅτε, non potest habere vim τοῦ statim: licet ita intellexerit quicumque Latine hoc epigramma vertit dixerit . . . et vertunt. Ceterum in Edit. Appuleii Græca hæc, utut perfecta sunt a Platone, edenda sunt, prout Appul. ea legit. Quum igitur in Edd. quod sciam O. exceptis Junt. post. et Ald. pro πᾶσι περιβλέπεται legatur πᾶς τις ἐπιστρέφεται, quomodo in Diogene Laërtio legitur etiam, ita Platonis versum legisse Appuleium probabile est: nam et a Mss. Florent. confirmari illa lectio videtur. Ad hæc verba, margini Ed. Bas. sec. opportune adscriptum video locum Josephi de Mose lib. II. c. 5. πρὸς δὲ

κάλλος οὐδεὶς ἀφιλοτίμητος ἦν οὕτως, ὡς Μωυσῆν θεασάμενος μὴ ἐκπλαγῆναι τῆς εὐμορφίας· πολλοῖς τε συνέβαινε καθ' ὅδον φερομένῳ συντυγχάνουσιν ἐπιστρέφειν μὲν ὑπὸ τῆς ὕψεως τοῦ παιδὸς, ἀφίεναι δὲ τὰ σπουδαζόμενα καὶ τῇ θεωρίᾳ προσασχολεῖν αὐτοῦ. Huic Josephi loco addi potest Lucian. in Herc. c. 3. extr. ἐπέστραπται γὰρ εἰς τοὺς ἀγομένους μειδίῳν: quem mecum communicavit doctiss. et amiciss. Geél. Item alius ejusdem auctoris a Scapula cit. ἐπιστρέφονται εἰς τοῦ πίσω ὥσπερ οἱ δυσέρωτες. Ceterum corrupte pro ὅσον μόνον εἶφ' ὅτι Edd. Bas. ἐὼν μόνε φατι. et Ποται pro ὧπται, Ed. Vic. πῶται. *J. B.*

Εἶφ'] Non esse pro εἶπε, sed pro εἶπα, monuit Gatakerus Adv. Misc. Post. c. 43. Recte, ni fallor. Ipse imprudenter Alexidis pulchritudinem prædicaverat: unde et in seqq. θυμὸν suum, i. e. animi ardorem, qui in extollendo Alexide nimius fuerat, alloquitur. Aliter tamen intellexit interpretes Latini. *Idem.*

Τί μὴνύεις κυσὶν ὁστέον] Proverbiallem hanc locutionem, 'canibus os' vel 'offulam ostendere' pluribus exemplis illustrat Gataker. l. c. *Idem.*

Ἀνιήσεις] Nunquam passivo sensu sumi verbum ἀνιῆσαι observat Gataker. neque exemplum inveni. Possit tamen defendi simili exemplo cognati verbi ἀνιδεῖν, quod passivo, sive neutro sensu, occurrit apud Hom. II. φ. vs. 270. sed non opus est. Absolute ponitur, facile, neque invenuste, subintellecta persona, cui ea res molestiam creabit. Putabat tamen Gataker. melius legi: ἀνιήσει δ' ὕστερον. et ἀνιῆσθ H. Stephan. ad Diog. Laërt. probante ibid. Casaub. *Idem.*

Afisque dolore] Nollem virum linguæ Latinæ adeo peritum, tantum licentiæ usurpasse contra omnem analogiam. Par licentia seq. vs. in *amisimus*. Sed, quantum video, disertior Appuleius, quam ποιητικώτερος. Fuit autem ea securitas supina

multorum illis temporibus, ut obtemperare legi metricæ non amplius curarent, quam amantes, ait poëta Sículus, *πατὴρς μύθων καὶ μητὴρς ἀκούειν*. vide quæ passim habet carmina Spartianus. *Casaub.* Et hic, et in sq. vs. *Amisimus*, parum habuisse rationem syllabarum tenoris, et artis metricæ videtur Appuleius. De qua licentia recentiorum maxime poëtarum vide quæ doctissimi viri Casaubonus in Pollionis xxx. tyrannis, et Giphanius in Catullum observarunt, qui et veteres hujus rei incuriosos docet. Sed et Lipsius lib. II. Elect. c. 21. de latentibus in opere Appuleii Milesio versibus, lege illa strictiori solutis, more Varronis et Petronii. Sed ausim dicere Appuleium, non *Aficis*, sed *abicis*, scripsisse, haud paulo elegantiori forma. Prudentius: 'Perfida signa abicit, monumentaque tristia longe Spernit.' Item legendum, *Non Phædram sic prius perdidimus*: qui non intellectus ἀρχαῖσμός errori caussam dedit, ut sæpe alibi. Unum locum annotare sufficiat. Apud Julium Rufinianum Rhetorem, in Libro de Schematis Dianææ, recitatur Lucilii ille versus, 'Non tango, quod avarus homo est, quodque improbus mitto.' Vide sis Ciceronem de Orat. et Quintil. lib. IX. c. ult. ubi sic concludit: 'Quæ in veteribus libris reperta mutare imperiti solent; et dum libriorum inscitiam insectari volunt, suam confitentur.' Quem locum imitatus est D. Hieronymus in Epist. 28. ad Licinnium de suis codicibus: 'Si paragrammata repereris, vel minus aliqua descripta sint, quæ sensum legentis impediunt, non mihi debes imputare, sed tuis et imperitiæ notariorum librariorumque incuriæ: qui scribunt, non quod inveniunt, sed quod intelligunt, et dum alienos errores emendare nituntur, ostendunt suos.' Notent hæc Critici nostri. *Scip. Gent.* Non primus Elm. reposuit *angisque* [vid. Not. Delph.]

sed Scal. in Vulc. Ed. sec. et tert. cum Wow. Scriv. et Bip. In Edd. vet. *afficisque*, adversante metro, cui mederi volens Lips. conjecit *adigisque dolere*: sed *aficis*, exemplo τῶν *adice*, *subicit*, et sim. defendit Barth. ad Stat. Theb. VII. 4. De *adicit* et sim. vide etiam Burmann. ad Anthol. Lat. lib. I. Ep. 80. vs. 15. ibid. ad lib. I. carm. 178. vs. 71. et vs. 352. Sed iniquiores in Appuleium fuere VV. DD. qui ei adseruere vitia invenustæ satis versionis, quam Appuleio neque Mss. neque Ed. Junt. post. adscribunt, neque adscribendam esse arbitror. *J. B.*

PAG. 418 *Quasi ullum specimen morum sit, versibus ludere*] Sane. Sidonius lib. IX. Ep. 16. 'Ne reus cantu petulantiore, Sim reus actu.' Cicero in Pison. 'In quibus' (versibus) 'si quis velit, possit istius tanquam in speculo vitam intueri.' At non ob hæc est ut ab Authoris sensu cedamus. *Pric.*

Hudrianus] Spart. de Hadr. c. 14. 'De suis dilectis multa versibus composuit, amatoria carmina scripsit.' Ms. D'Orv. *Adrianus*: ut est in quibusdam inscriptionibus apud Gruterum et Reinesium. Sed frequentata est scriptura per *H.* Vid. VV. DD. ad Spart. Hadr. init. *J. B.*

Voconii] Id est, cujus ita frequens nomen apud Plin. Nepot. duntaxat lib. II. Epist. 13. Plura Gregor. Gyraldus IV. Dial. *Pric.*

Voconii tumultum versibus veneraretur] Imitatus Augustum, quem hoc idem Druso fecisse narrat Sueton. Claud. cap. 1. *Idem.*

Veneraretur] Locus Flor. N. XVI. a *Pric.* cit. nihil huc facit. Verba sunt: 'qua remuneratione dicendi gloriam tui facti æquiparem.' Sed verum est *veneraretur*, i. e. honoraret. Ovid. Trist. II. 79. 'Carmina ne nostris sic te venerantia libris,' &c. Dicitur autem *venerari* proprie de honore et cultu divino, et hinc de memoria de-

functi, et sepulcro, utpote re sacra. Tacit. Agric. XLVI. 'Sic patris, sic mariti memoriam venerari, ut omnia facta dictaque ejus secum revolvant.' J. B.

PAG. 419 *Imperator et divus et censor*] Flor. *Imp. et censor divus Hadr.* Elmenh. Libri alii, *Imp. et Censor, Divus Hadrianus*: quod ut verius sit (quod crediderim facile) scriptura ea, quam sequuti sumus, *Censoris* titulus tamen, tanquam augustior, post *Imperatoris* ponitur. Infra de Scipione, 'Africano, Numantino, et præterea Censorio.' Gellius de Catone lib. VII. cap. 3. 'A Senatore, et Consulari, et Censorio viro.' Idem lib. XIII. c. 22. 'M. Cato, Consularis et Censorius:' neque temere hoc, imo neque quod *Censuram* iniit post *consulatum*; sed ex dignitate *Censuræ*, quam κορυφήν τιμῆς ἀπάσης, καὶ τρόπον τινα τῆς πολιτείας ἀπάσης ἐπιτελείωσιν Plutarchus vocat in Caton. maj. Plane Imperatoria potestas, etsi omnes alios, *Censoris* titulum tamen neutiquam complectebatur, ut videre est ex Dionis lib. LIII. Tandem collatus adulatione et corruptela temporum, quodammodo Imperatoris nomini coaluit. Zonaras Annal. tom. II. *Pric.* Edd. Vic. Junt. Ald. Bas. *Imp. et Divus, Censor Hadr.* Vule. Wow. *Imp. Divus et Censor Hadr.* Colv. Cas. *Pric. Imp. et Divus et Cens. Hadr.* Sed cum Florent. Mss. quorum lectionem expressere Elm. Scriv. Flor. consentiunt plane Pith. et D'Orv. Recte. *Divi* nomen Impp. Romanis, qui in Deos relati erant, quasi prænomen adhæsit, ut paulo ante ab Appul. *Divus Hadrianus*, et sexcenties vocatur in Pandectis. V. Brisson. de V. S. v. *Divus*. Nomen est igitur *Divus Hadrianus*: dignitatis autem tituli *Imp. et Censor*. De *Censoris* titulo, Impp. Romanis tribui solito, vid. Spanhem. de Usu et Præst. Numism. tom. II. pag. 472. Fuit sane censura apud Romanos

Delph. et Var. Clas.

omnium dignitatum præstantissima. Vide Casaub. ad Capitol. Pertin. c. 13. ubi propterea 'Censorium funus' pro magnificentissimo usurpatur. Ceterum observat Spanhem. l. c. Hadriano Censoris titulum in nummis et Inscriptionibus non tribui. Sed Appul. hunc titulum præ ceteris usurpavit, respectu severioris morum disciplinæ in homine Censorio (cf. infra ad p. 421.) qui tamen amatoriam scribere non dedignatus erat. J. B. *Quod Imperator, et Divus, et Censor Hadrianus fecit*] Plus est Divus, quam Imperator, et plus Censor, quam Divus; in hac utique re. Nam Divi illi Ethnicorum etiam spurcissimis amoribus exarsisse finguntur. At Censores, vindices horum flagitiorum. *Scip. Gent.*

Pudicitius] Flor. 2. *pudicitius*: recte. Elmenh. Correxerat etiam Lips. in marg. et expresserat jam Ed. Junt. post. quod postea e Florent. Mss. cum Elm. exhibuere Scriv. et Flor. quum Ed. Bip. veterem lectionem revocaverit. *Pudicitius ἀναλόγως* formatur a *pudice*, et est apud Plaut. in Most. IV. 3. 15. Amat quidem Noster adverbium in *us*, (v. Oud. ad Met. I. p. 45. a. et 49. b.) ut formare potuisset *pudicitus*, ad exemplum τῶν, 'publicitus,' 'humanitus,' et sim. Sed talium adverbiorum comparativi in *itius* nondum vidi exemplum: et sæpe videtur *pudicitior* male in Mss. scriptum inveniri, etiam in poetis, ubi metri ratio illud respuit. cf. Burm. ad Anthol. Lat. I. v. Ep. 32. Pro *pudicitus* pugnat quoque haud raro affectatum ab Appul. ὁμοιοτέλετον in *pudicitus* . . . *simplicius*. J. B.

Omnibus profanis incognita] Locus Platonis, quem intelligit, est in Convivio: et ibi hoc explicat doctissimus Ficinus cap. VII. allegorice, ut solet. Cæterum Appuleius noster brevissime hæc narrat, quæ Plato illic longissima oratione edisserit. *Scip. Gent.*

Geminam] Vide Symposium. *Colv.*

Apul.

9 K

Plato in Convivio f. 181. Μὴ ὁρθῶς δὲ αἰσχροῖν. οὕτω δὴ καὶ τὸ ἐρᾶν, καὶ ὁ ἔρως οὐ πᾶς ἐστὶ καλὸς, οὐδὲ ἕξις ἐγκωμιάζεσθαι, ἀλλ' ὁ καλῶς προτρέπων ἐρᾶν, ὁ μὲν οὖν τῆς πανδήμου Ἀφροδίτης, ὡς ἀληθῶς πάνδημός ἐστι, καὶ ἐξεργάζεται ὅ, τι ἂν τύχη. καὶ οὗτός ἐστιν ὃν οἱ φαῦλοι τῶν ἀνθρώπων ἐρῶσιν. ἐρῶσι δὲ οἱ τοιοῦτοι, πρῶτον μὲν οὐχ ἥττον γυναικῶν καὶ παίδων ἔπειτα, ὧν καὶ ἐρῶσι, τῶν σωμάτων μᾶλλον ἢ τῶν ψυχῶν. ἔπειτα ὡς ἂν δύνωνται ἀνοητοτάτων, πρὸς τὸ διαπράξασθαι μόνον βλέποντες, ἀμελοῦντες δὲ τοῦ καλῶς, ἢ μή. ὅθεν δὴ ξυμβαίνει αὐτοῖς ὅ, τι ἂν τύχῃσι τοῦτο πράττειν, ὁμοίως μὲν ἀγαθόν, ὁμοίως δὲ τοῦναντίον. ἔστι γὰρ καὶ ἀπὸ τοῦ θεοῦ νεωτέρας τε οὔσης πολλὴ ἡ τῆς ἐτέρας καὶ μετεχούσης ἐν τῇ γενέσει καὶ θήλεος καὶ ἄρρενος· ὁ δὲ τῆς οὐρανίας πρῶτον μὲν, οὐ μετεχούσης θήλεος, ἀλλ' ἄρρενος μόνον· (καὶ ἔστιν οὗτος ὁ τῶν παίδων ἔρως) ἔπειτα πρεσβυτέρας, ὕβρεως ἀμοίρου, ὅθεν δὴ ἐπὶ τὸ ἄρρεν τρέπονται. οἱ ἐκ τούτου ἔρωτος ἐπιπνοὶ, τὸ φύσει ἐρῶμενέστερον καὶ νοῦν μᾶλλον ἔχον ἀγαπῶντες. Himerius Sophista apud Photium fol. 607. πανδήμῳ δ' Ἀφροδίτῃ πρὸς τὴν οὐρανίαν οὐδὲν κοινόν· ἢ μὲν γὰρ βεβήλους καὶ οὐ καθαρὸς τὴν φύσιν γεννᾷ τοὺς ἔρωτας· τῇ δὲ χρήσει μὲν οἱ πόδες, χρυσᾷ δὲ τὰ τούτων καὶ βέλη. σκοποὶ δὲ αὐτοῖς ψυχὰι νεοτελεῖς καὶ ἀκήρατοι. Elmenh. *Geminam esse Venerem Deam*] Tertiam addidere quidam. Pausanias in Arcadicis: 'Veneris in ea simulacra tria. Unum Cælestem Venerem, alterum popularem cognominant. Tertium sine proprio colunt nomine.' In Bæoticis vero 'Tertiæ nomen exprimit, ut a Thebanis colebantur. 'Tres,' inquit, 'Veneres sunt, quarum unam Cælestem, alteram Popularem, tertiam Apostrophiam nominant. Cognomina hæc imposuit Harmonia: Cælestis, sive Uraniæ, purum significans, et corporum cupiditate vacantem amorem. Popularis ob venereos congressus. Apostrophia, id est, Aversatricis, quo ab exlege cupiditate et

incestis stupris hominum genus averteret. Multa enim apud barbaros, multa apud Græcos sciebat Harmonia turpiter commissa,' &c. *Scip. Gent. Geminam esse Deam Venerem*] Plutarch. ἐρωτικ. Achill. Tat. l. vii. Max. Tyr. Dissert. 8. 9. 10. et 11. *Pric.*

Vulgariam] Πάνδημον Ἀφροδίτην, quam Lucretius 'Volgiovagam' vocat, Marcian. Capella 'Voluptuariam.' *Idem.*

Percita p. amore] *L. quæ sit prædita p. amor.* Non enim ipsa Dea amore percitur, sed amore alios percit, et percellit. Mansit ea vox in seqq. non tamen intellecta ab iis, qui casum h. l. alienum illi adstruxerunt. Sic enim leges: *Alteram vero Cælitē Venerem, prædita quæ sit optimatī amor:* dandi, inquam, casu, non auferendi. Neque est aliud *prædita*, quam *præfecta*. Eandem vocem eodem significato Senecæ alibi reddidi, de Tranquill. vitæ c. 2. 'Cum potentes imperio præditi, et consensu servientium validi.' Antea male fuerat *editi*. Sed Noster sæpissime usus, e quo dabo saltem unum de Deo Socratis: 'Ac ubi vita edita remeandum est, eundem illum, qui nobis præditus fuit.' *Acidal.* Doctissimus Acid. et hoc, ut mihi videtur, acute observavit, non *percita*, sed *prædita* legendum esse. Non enim, inquit, Dea amore percitur, &c. *Scip. Gent. Prædita* legendum esse vidit quoque Meurs. ad Lycophr. Cass. vs. 112. sed præclare, ni fallor, insuper emendavit Acid. *amori.* De τῷ *præditus* pro *præfectus* vid. ad l. de Deo Socr. p. 133. b. cf. et p. 154. a. Miror in mentem hoc non venisse Pricæo, infra, ubi vide ad illud, 'prædita quæ sit optimatī amore.' *J. B.*

PAG. 420 *Serva*] *Male Colv. fera c.* præcessit *imperitandi* vox, cui respondet τὸ *serva*. Utraque sententiæ loci perquam concinna. Cephalus apud Platonem τῶν ἡδονῶν πάθος, λυτῶντα καὶ ἄγριον δεσπότην vocat. Meminit Theodoret. Serm. περὶ πρακτ. ἀρετῆς.

Paria de Sophocle Plutarch. Tract. ὅτι οὐδὲ ξῆν, &c. Ammian. Marc. lib. xxv. Philostrate. de vita Apollon. 1. 10. Pric. Mss. Pith. sua, D'Orv. seva. Colv. fera: male. Similiter de amore Ovid. Rem. Am. vs. 54. 'Utile propositum, sævas extinguere flammæ, Nec servum vitii pectus habere sui.' De adjectivo *servus* v. Heins. ad Ovid. Am. 1. 6. vs. 74. J. B.

Paucis curare] Nihil mutandum, Plautus Trinummo: 'Sed ego sum insipientior qui rebus curem publicis:' et in Truculento, 'curare alienis rebus.' Vide Nonium. Sic paulo post: 'adeo rebus meis curat.' Casaub. *Paucis curare*] Eadem infra syntaxi, 'adeo rebus meis curat:' et in de Deo Socrat. 'quibus eorum singuli curant.' Plautus passim: sic 'cupere alicui' Cicero ad Quint. Fratr. 'Alicui malle' in de Pallio Tertullianus. Pric.

Quippe ejus amore, &c.] Ne hic quidem ulla sententia nedum bona. Lege vero: *Quippe ejus amorem non amœnum et lascivum, sed contra incorruptum et serium, pulchritudine honestatis, virtutis amorem amatoribus suis conciliare*: vere Platonica sententia: non dubium autem deesse vocem *amorem* ante *amatoribus*, quam restituimus. Nemo nescit, quam sæpe factum, sæpe fiat ab oscitantibus scribis, ut similium vocum vicinarum alteram omittant. Casaub. Valde turbat hic locus, et deesse vocem censet V. Cl. Is. Casaubonus. Ego sic restituendum autumo, *Quippe eum amorem non a. &c.* Hæc est nimirum sententia Madaurensis istius philosophi. Eum (scil. amorem Veneris cœlestis) amatoribus suis virtutis pulchritudine præditi, et honestatis, non amorem amœnum ac lascivum conciliare, sed vero serium ac incomptum. Tò *honestatis* valet *ornatis*, ne quis genitivum esse putet nominis substantivi, ut loquuntur Grammatici. *Meurs.* Lego *honestatis et virtutis*. Brantius. Flor. 2.

virtutes amat. s. c. Elmenh. Q. *ejus amore non am. et l. sed c. inc. et ser. pulchritudine honestatis virtutis amat. suis conc.*] Hæc est constans Edd. vett. ante Casaub. lectio, nisi quod Ald. et Junt. post. habeant *virtutes*: quibus cum nullum inesse sensum probe videret Casaub. primum quidem legendum monuit *amorem*, ut edidere seqq. exceptis Sc. Gent. et Pric. qui, credo, Mstorum auctoritatem desiderabant. Hanc autem jam habemus in Mss. Florent. et D'Orv. qui diserte præbent *amorem*: et, nisi ita legamus, nihil est quo referri possint adjectiva *amœnum, lascivum, &c.* Non tamen cum Meursio leg. *eum amorem*; nam non de ipso amore, sed ejus præside Venere, sermo fuerat in præcedentibus. Quæritur dein, utrum *honestatis* sit substantivum, an vero participium, quod vocant, verbi *honestare*. Illud si sit, quo tum referatur *virtutis*? quod tamen exstat in nonnullis Mss. et Edd. Vic. Junt. pr. Bas. Colv. Vulc. pr. Cas. Gent. Pric. Vidit id quoque Casaub. qui propterea inse- rendum putat *amorem*, ut revera editum in Edd. Vulc. sec. tert. et Wow. Sed quam frigide dictum, amorem conciliare virtutis amorem, pulchritudine virtutis: nam *honestas et virtus* non differunt, ut postea videbimus. Quod idem dicendum de conjectura Crusii Probab. Crit. cap. 9. rescribentis *virtutem*. Maluerunt itaque Elm. Scriv. Flor. servare lectionem Edd. Ald. et Junt. post. *virtutes*, quam e Ms. Florent. dedit Elm. ad stipulantibus Ms. D'Orv. et Salm. in marg. Non male. Xenoph. in Sympos. c. 8. § 10. Εἰκάσαις δ' ἂν καὶ τοὺς ἔρωτας τὴν μὲν Πάνδημον τῶν σωμάτων ἐπιπέμπειν, τὴν δ' Οὐρανίαν, τῆς ψυχῆς τε καὶ τῆς φιλίας καὶ τῶν καλῶν ἔργων. ut sint *virtutes*, quæ τὰ καλὰ ἔργα vocat Xenoph. Hanc vero lectionem improbat Gronovius Obs. 1. 24. quem equidem non intelligo, aientem, *virtutes* corpora non esse, et de Socra-

tica, h. e. casta παιδεραστία loqui Auctorem. Nam de corporibus statim demum loquitur Auctor: 'Et si quando decora corpora commendet.' Imo *virtutes* per se non improbandum, 'cum omnes rectæ adfectiones virtutes appellentur:' ut ait Cic. Tusc. Qu. II. 18. Verum enimvero longe aliam rationem inierunt Salm. Epist. 80. Meurs. et Gronov. l. c. et in Epist. ad Salmas. l. supra cit. capientes *honestatis*, non ab 'honestate,' sed a verbo 'honestare;' quomodo sane 'honor,' 'honestus,' et 'honestare,' sæpe usurpantur de pulchritudine, qualis scil. cadit in honestos homines: atque ita quidem ut Salmas. legat *honestatos virtutis amatores suos*; Gronov. *honestatos virtutis, amatoribus suis*: ut sit sensus: Amor ille incomptus et serius τὸν ἐρώμενον τῇ ἐραστῇ non formæ bono, sed virtutis pulchritudine commendat, atque inter em, qui hac honestatus sit, amatoremque, leno est. In tanta sententiarum diversitate certi quid statuere perquam difficile est. Sed parvi non facienda est lectio cod. Pith. *pulchritudinem*, quam equidem verissimam puto, ita quidem ut *virtutis* glossema esse τοῦ *honestatis* arbitrer, totumque locum sic legendum: Quippe *eius amorem non amœnum et lascivum, sed contra incomptum et serius pulchritudinem honestatis amatoribus suis conciliare. i. e. φιλοκαλίαν ἐπιπέμπειν, φιλοκάλους ποιεῖν* amatores suos, vel ἐγκελεύεσθαι πρὸς τὴν ἀρετὴν τοῖς ἀξίοις ἐπιμελείας ut de cælesti amore ait Plutarch. Erot. p. 751. *Honestatem* autem summam esse virtutem, omnes alias complectentem testatur locus Cic. de Fin. II. 18. 'Habes undique expletam et perfectam, Torquate, formam honestatis, quæ tota his quatuor virtutibus, quæ a te quoque commemoratæ sunt, continetur.' Bene igitur locum intellexit, quicumque supra scripsit *virtutis*, quæ vox deinde, ut fieri solet, in textum irrepsit. Si tamen *virtutis* retinere ma-

lis, cum Brant. possis inserere *et*, quod tamen mihi non perplacet. Labet adscribere locum Ammiani Marcell. l. XXIX. 2. § 16. 'Ex adulescentia virtutum pulchritudine commendabilis præminebat, vir quieti placidique consilii, honestatem lenium morum velut ad perpendiculum librans.' J. Bosscha. *Incomptum*] Mihi magis placet scriptura Basil. Cod. *incomitum*. Brantius. Flor. 2. *incomitum*. male. Elmenh. Displicet τὸ *incomptum* Casaubono, *incorruptum* vero reponit. Quod pace ejus liceat, dissentio etiam hic. In Codd. Rom. Ven. et Bas. exaratum fuit *incomitum*. Quod profecto rectum, et est ἀρχαῖος. *Comitum* pro *comtum*, ut *Teritum* pro *tritum*. Talia non pauca observavimus et notavimus olim ad Catonem de Re Rustica. Meurs. Præbent sane *incomitum* Mss. Florent. Pith. Edd. Rom. Vic. Junt. pr. Bas. pr. Sed rectius in reliquis *incomptum* quod propugnat quoque J. Fr. Gronov. Syll. Epist. t. II. p. 528. Sic Met. l. v. p. 372. absente Venere dicitur esse 'non voluptas ulla, non gratia, non lepos, sed incompta et agrestia et horrida cuncta.' Recte autem opponuntur sibi 'amor amœnus' (de qua voce cf. Ind.) et 'incomptus,' quemadmodum supra pag. 407. Ed. Flor. 'Capillus amœnus ei, qui est inenodabilis incuria comendi.' *Incorruptum*, quod malebant Casaub. et Salm. auctoritatem habet Bembini Cod. Est etiam, qui legat *incompositum*: quomodo *compositus* et *incomptus* opponuntur ab Arnob. lib. II. p. 45. 'quia numerosum et instructum compositumque sermonem aut ipsi vos nostis efferre, aut incomptus cum fuerit, scire.' J. B.

Absterrere] Ita libri omnes, nescio quam Latine. Scripsitne Ap. *abstinere*, aut *abhorrere*? ut infra, 'Vitam suam procul ab hujusmodi criminibus abhorrere.' An fors *absterrere*, pro pellere, fugare, Lucretium sequutus:

'Sed fugitare decet simulachra, et pabula amoris Absterrere sibi:' si hoc, pro a contumelia, lege contumeliam. Pric. Intellige: Amorem Cœlitis Veneris absterrere amatores suos: ut locum a Pricæi conjectura vindicat Gronov. Obs. l. c. J. B. Si quando decora corpora commendet, a contumelia eorum procul absterrere] Xenophon παιδ. v. Οἱ δὲ καλοὶ κ' ἀγαθοὶ ἐπιθυμοῦντες καὶ χωρίου καὶ ἵππων ἀγαθῶν, καὶ γυναικῶν καλῶν, ὅμως ἀπάντων τούτων ῥαδίως δύνανται ἀπέχεσθαι, ὥστε μὴ ἄπεισθαι αὐτῶν παρὰ τὸ δίκαιον. Pric.

Admoneat] Flor. commoneant. Elmenh. Ducere eo videtur etiam Ms. Pith. amhoneant, et probat V. D. in Obs. Misc. v. II. p. 188. adlegans Plaut. Rud. III. 4. 'mearum absens miseriarum communes:' cui addere potuisset ipsum Appul. Met. XI. p. 810. 'rursus sacrorum commonet:' et alibi: nam sæpe utitur τῷ commovere Noster. ut l. v. p. 342. l. VI. p. 436. l. IX. p. 624. sed sæpius etiam τῷ admonere, cum genitivo. V. ad Met. II. p. 168. a. item IV. p. 259. 'salutis communis admonens.' L. X. p. 683. 'ne ruboris admoneretur.' VII. p. 490. 'calcis illius admonitus.' Perperam autem plur. num. legitur in Mss. Florent. et Pith. est enim quod pronomen, non conjunctio. J. B. Neque enim quidquam aliud in corporum forma diligendum, quam quod admoneat divinos animos ejus pulchritudinis, &c.] Joh. Scholast. de religioso quodam Grad. 15. Κάλλος θεασάμενος, τὸν ποιητὴν μεγάλως ἐδόξασε, καὶ ἀπὸ μόνῃς τῆς θεᾶς εἰς ἀγάπην θεοῦ, &c. κατεφέρετο. Porro signatissime Noster admoneat. Plutarch. Ἐρωτικ. Τὸ τοῦ σώματος κάλλος τῆς μνήμης ὄργανον. Pric. Neque enim quidquam aliud in corporum forma diligendum] Appuleium autem nostrum toto hoc libro πλατῶνιζεῖν manifestum est, etiam cum Platonis nomen reticet. Quale hoc ipsum est, quod hoc loco dixit, ex illius

dialogo Phædro, ubi de Pulchro agit, sicut et in Hippiā et in Symposio. Sed maxime ex Protagora hæc Appuleius hausisse videtur, in quo Socrates ait se a Diotima, fatidica annu, didicisse artem amatoriam, qua per corporum pulchritudinem gradibus veluti quibusdam ad pulchritudinem Divinam adscenditur. Idem in Charmide. Scip. Gent.

Quam prius] Ἀναστροφή. Propert. 'Quam prius abjunctos sedula lavit equos:' sic et in Copa Virg. 'Quam potius.' Plaut. Trucul. 'Diu quam.' Attici ἢ πρὶν pro πρὶν ἢ, ut notat Scalig. Pric. Recte Florid. Minus bene Pric. ut declarant seqq. 'non tam amat sapiens, quam recordatur:' scil. ejus pulchritudinis, quam prius veram et sinceram inter Deos vidit: secundum Socratis et Platonis placitum τὴν μάθησιν οὐκ ἄλλο τι ἢ ἀνάμνησιν τυγχάνειν οὖσαν. Plato in Phæd. cap. 22. ἡπιστάμεθα καὶ πρὶν γενέσθαι, καὶ εὐθὺς γενόμενοι, οὐ μόνον τὸ ἴσον... ἀλλὰ καὶ ξύμπαντα τὰ τοιαῦτα οὐ γὰρ περὶ τοῦ ἴσου νῦν ὁ λόγος ἡμῖν μᾶλλον τι ἢ καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ καλοῦ κ. τ. λ.... ὥστε ἀναγκαῖον ἡμῖν εἶναι, τούτων ἀπάντων τὰς ἐπιστήμας πρὸ τοῦ γενέσθαι εἰληφέναι. J. B.

Amabit sapiens, cupient ceteri] Nonius Marcellus: 'Cupido et amor idem significare videntur, et est diversitas. Cupido enim inconsideratæ est necessitatis, amor judicii. Afran. homines amabit sapiens, cupient ceteri.' Brant. Vid. Xenoph. παιδ. 5. Marc. Capella: 'Consociato sibi quodam puero renidente, qui nec Veneris voluptuariæ filius erat, et tamen amor a sapientibus dicebatur.' Pric. De differentia Amorem inter et Cupidinem fusius disputat Maxim. Tyr. Diss. XXVII. J. B. Amabit Sapiens, cupient ceteri] Ex Stoicorum decretis hoc promptum. Seneca Epistola XXXI. 'Solus sapiens scit amare, solus sapiens amicus est.' Scip. Gent.

PAG. 421 *Neoptolemi Enniani*] Est apud Cic. Tusc. II. *Brant.* Fuisse hoc argumentum tractat Lælius Bisciola Horar. Subsic. tom. I. lib. III. c. 3. *Pric.*

Rependuntur] Ed. Vic. *repnduntur.* Observa *κακοζηλίαν* in 'propensam,' 'adpendices,' 'repnduntur.' J. B.

Superest] *Superesse* quid hoc loco sit, aut quo sensu dictum, ignoro plane. Vide quid erui possit e Gellii I. 22. *Pric.* Nodum in scirpo quærere videtur V. D. Benè interpretatur Floridus: Quod mihi dicendum restat, antequam veniam ad ipsa crimina, i. e. ad primariam accusationem. J. B.

Audias ut adhuc fecisti, libenter et diligenter] Cicero Verr. VII. 'Quæso, ut fecistis adhuc, diligenter attendite.' Philipp. XIII. 'Ut adhuc fecistis, me attente audiat.' Pro Cluentio: 'Ut adhuc me attente audistis, item quæ reliqua sunt audiat.' Infra Noster: 'Quæso, ut adhuc feceritis (lege fecistis) vel si quo magis etiam potestis, ipsum fontem et fundamentum mendacii hujus diligentissime cognoscatis.' *Pric.*

Censoria oratio] V. C. *certatoria.* Sciopp. in Symb. Fulvii liber *certatoriæ oratio.* Elmenhorstius. Seneca III. Controv. I. 'Quandiu citra jocos se continebat, censoria oratio erat:' id est, censoriæ severitatis plena. Aliud est, 'Censura speculi' Mart. lib. VIII. Epigr. 52. In V. C. legi aiunt, *longa illa et certatoria oratio*: ferri hæc locutio potest. Cicero 'concertatōrium et refractariolum dicendi genus vocat.' *Scip. Gent.* Ms. Pith. *cesoria.* 'Censoria oratio' hic est, quæ censoria severitate et exprobratione carpit: ut 'virgula censoria' Quinct. I. O. I. 4. 'quo quidem ita severe sunt usi veteres Grammatici, ut ... versus ... censoria quadam virgula notare ... permiserint sibi.' Sic 'censor,' 'censura,' 'censorius' aliquoties de severiore morum disci-

plina usurpantur. Capitol. in vit. Maxim. et Balb. c. 6. 'censoria præfectura,' i. e. severa. Spart. in Pesc. Nigr. cap. 7. 'censura erga milites.' Treb. Poll. 30. tyr. c. 8. 'tam censorius, tam severus.' cf. ibid. cap. 6. et 33. id. in Galien. c. 3. 'censuram parentis eum ferre non posse:' quorum quædam notata jam video a Santenio ad Prop. IV. II. 41. Arnob. VII. pag. 239. 'consecrare turpissimas res eis, quas censor animus respuat.' Amm. Marc. XVIII. 1. 'Numerium ... accusatum ut furem, inusitato censorio vigore' (nescio an non melius *rigore*) 'pro tribunali palam admissis volentibus audiebat.' Tertull. de Pall. 3. 'censoriæ intentionis ... passivitas:' id. de Pudic. 16. 'Si vis omnem notitiam Apostoli ebibere, ut intelligas, quanta securi censoriæ omnem silvam libidinum cædat:' et sic infra pag. 435. 'philosophiæ censura' opponitur 'indulgentiæ fortunæ.' Alias *censorium* interdum dicitur de eo, quod censoria nota dignum est: cf. Ernesti Cl. Cic. Tandem peculiari notione *censorius* usurpatur apud Capitol. in Pertin. c. 15. cf. supra ad p. 419. quo sensu nescio an alibi occurrat: nisi quod Calepinus notet etiam: 'Censoriæ vestes, ἱμάτια τιματικά dicebantur, quibus Censores merito uti possent.' J. B.

Pene diruptus est Pudens] Ex his verbis confirmatur superior emendatio. *Scip. Gent.* *Pene diruptus est Pudens*] A vocis intentione nempe, quod in foro non infrequens. Cicero: 'Dirupi pæne me in judicio Galli Caninii.' Lucian. Dial. adv. indoct. &c. διακεκραγῆναι καὶ διαραγῆναι, βοῶντας. Solebant Patroni Actoresque hunc φωνῆς τόνον καὶ τραχύτητα προσθεῖναι, ut incenderent animos judicum, ultra verbis fidem quærerent. Lepidum in hanc mentem est Demosthenis illud apud Chæronensem: λέγεται, ἀνθρώπου προσελθόντος δεομένου συνηγορίας, καὶ διεξιόντος ὡς ὑπὸ τοῦ λάβοι πλεγάς,

ἀλλὰ σύ γε, φάναι, τούτων ὦν λέγεις, οὐδὲν πέπονθας. ἐπιτείνοντος δὲ τὴν φωνὴν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ βοῶντος, Ἐγὼ, Δημόσθεες, οὐδὲν πέπονθα; νῆ Δία, φάναι, νῦν ἀκούω φωνὴν ἀδικουμένου καὶ πεπονθότος, οὕτως ᾤετο μέγα πρὸς πίστιν εἶναι τὸν τόνον. *Pric.*

Aliquid] Bene interpretatur Florid. ‘crimen alicujus momenti.’ *J. B.*

PAG. 422 Accipi me necesse est] Hæc est Mstorum O. et Edd. ante Vulcan. vera lectio, ejus proprietatem h. l. perspexisse non videntur Vulc. et Wow. qui τὸ me hinc translulerunt post *exornari quoque*, neque Elm. Scriv. Flor. qui illud ante *accipi* posuerunt, ut ita jungeretur τοῖς *exornari solere*. Latinissime dicitur ‘accipior exornari solere;’ atque adeo non minus Latine *accipi me necesse est*, &c. Frequentissima est hæc loquendi ratio apud Latinos auctores. En insigniora aliquot exempla quæ facile sexcentis aliis possent augeri. Noster de Dogm. Plat. lib. III. pag. 641. Ed. Flor. ‘agnoscetur particularis abdicativa non esse convertibilis.’ Cic. ad Att. v. 18. ‘Bibulus audiebatur esse in Syria:’ de Amic. 17. ‘quidam in parva pecunia perspiciuntur, quam sint leves.’ Ovid. Am. lib. II. El. 6. vs. 61. ‘Colligor ex ipso dominæ placuisse sepulcro.’ Amm. Marc. XIX. 12. ‘Parnasius... pulsus est in exsilium, sæpe auditus antehac retulisse:’ id. xx. 7. ‘accepta fide, quod redire promitteretur incolumis:’ id. XXIII. 6. § 63. ‘civitates tres solas habere noscuntur:’ id. XXIV. 6. § 15. ‘ignoratus ubique, dux esset an miles magis.’ M. Anton. phil. in Ep. apud Spart. in Clod. Alb. 10. ‘mihi exanimis prope jam nunciatus est.’ Lamprid. Heliog. 14. ‘quando eidem nunciaretur consobrinus occisus.’ *J. B.*

Thymelicum] Ed. Vic. *Tim.* Ms. D’Orv. *achim.* De choragio Thymelico vid. Rittershus. ad Salvian. comm. p. 62. et cf. Ind. *Idem.*

Tragædi syrmatæ histrionis] Sic in

Aldina ed. et Bas. 2. aliquo saltem cum sensu legi visum. Romæ est, *Gragidii syrmatæ histrionis*: in Bas. 1. *Tragidii Sirmati histr.* Aliquid aliud latet fortassis, quod necdum indagare potuimus. Certe perplexissimus hic totus locus est. *Colv.* Nihil planius ista lectione. Ait *tragædi histrionis*, quia tragicorum histrionum ornamenta erant σύρματα, στατοὶ, ξύστιδες, et χρυσόπαστα, id genus ἱμάτια personis apta, quas ipsi sustinebant. Valerius in Phormione: ‘Quid hic cum tragicis versis et syrma facis?’ Valerius Maxim. I. VII. ‘togam velut tragicam vestem in foro trahens.’ Frustra igitur sunt, qui hic mendum suspectant. Qui etiam in eo gravissime errant, quod ex Luciani loco quodam male intellecto, mimorum centunculos cum ornamentis tragicis confundunt. Sed hæc alterius loci. *Casaub.* Rom. *Gragidii s. h.* vide *Casaubon.* Ro. *crocalumve ad T. o.* Flor. 2. *crocata ad orgia*: male. *Elmenh.* Salmas. ad Pall. Tertull. legit et distinguit *Tragædi Syrmatæ, histrionis crocata, Mimi centunculo.* *Casaubonus* altera lectione nil planius agnoscit. *Pric.* Pro *Tragædi* in quibusdam libris esse *Gragidii* obiter monet Schottus Nod. Cicer. IV. 10. et revera exstat ita non solum in Edd. Rom. Vic. Junt. pr. sed et in Mss. D’Orv. et Pith. *Gragidi.* Ed. Bas. pr. *Tragidiis.* Sed hæc meræ sunt librorum aberrationes; uti et quod in Edd. Bas. legitur *syrmatæ*: quod etiam Rutgers. infra conjecit *Thargeliis*, illud vix cuiquam placere posse putem. Recte autem Bourdelot. apud *Pric.* distingui jussit post *syrmatæ*, quum antea poneretur comma post *histrionis*: nam licet *histrionem* tam tragædiæ, quam comædiæ actorem dici posse non negem, sæpius tamen ‘pantomimi,’ ‘histriones,’ et ‘mimi,’ junguntur diversi a tragædis, ut Arnob. I. IV. p. 151. Noster Flor. N. XVIII. ‘tragædus vociferatur; funerepus periclitatur; præ-

stigiator furatur; histrio gesticulatur: ubi cf. Oudend. Tertull. de Spectac. 25. 'Tragædo vociferante... et inter effeminati histrionis modos.' Sueton. in Cal. c. 54. 'quo minus et tragædo pronuncianti concineret, et gestum histrionis... palam effingeret:' quem locum debeo Salmasio ad Vopisci Carin. cap. 19. docenti *histrionem* passim dici de *παυρομίμῳ* et saltatore, ac distingui a Tragædo. Erat etiam histrionum vilior conditio, viliores etiam mores (cf. infra p. 522. Elmenh. ad Arnob. l. vii. p. 239.); et eorum in primis erat feminarum gestus exprimere (vid. omnino Lactantii loca cit. ab Elmenh. l. c.): quare recte histrioni tribuitur *crocota*, quod feminei vestimenti genus est. Vid. ad Met. lib. viii. p. 579. b. Nihilominus pro *crocota* in Edd. Rom. Vic. Junt. pr. Bas. pr. legitur *crotalumve*, in reliquis *crotalove*, nisi quod Florid. Bourdelotii conjecturam expresserit *crotalo ut*. Nihil sane frequentius est quam in tali re, in primis ubi de Bacchi festis sermo est, *crotali* mentio: sed præcessit et sequitur vestimenti genus, *syrmu* et *centunculus*; quare et hic vestimenti genus requiri videtur. Verum quod rem extra omnem dubitationem ponit, est, quod ducunt eo Mss. quorum quidem Florent. duo et D'Orv. diserte præbent *crocota*: quam adeo lectionem primus expressi, munitus auctoritate Salmasii ad Tertull. Pall. pag. 324. Gronovii in Syllog. Epp. t. ii. p. 529. Oudendorpii ad Met. l. viii. p. 772. J. B. Tragædi *syrmate histrionis, crotalove ad Tr. O. mimic*.] Mendosissimus certe locus. Primum in priori membro ludorum nomen requiri facile videbit is, qui in posteriori *Orgia* legerit. Deinde quid est, *mimi centunculus*? Aut cui is in Trietericis bono? In Romano ἀντὶ τοῦ Tragædi, legitur Gragidii. Certe legendum est Thargeliis, et pro *mimi*, legendum *hinni*. Hoc enim vult. Thargeliis, quod

celeberrimum Apollinis festum fuit, ludos scenicos in ejus Dei honorem, itemque choros celebrabant. Chorum, qui iis præerant, munus erat, eos omnibus iis instruere, quibus ad apparatus opus erat: cum tamen iis ipse non uteretur. Hoc ergo dicit, quod Orator dicit: speculo me abuti objicis, ideo quia domi habeo. Quod perinde est, ac si, cum choragum scenicis vestibus instructum vides, eum Thargeliis in scena histrionem agere, aut in choris Crotalo, aut in Orgiis Nebride uti dicas. Neque enim necesse est, ut, si quid possideo, eo utar. Potest Socrates possidere Sicyonia, quibus tamen non induetur. Eleganter autem *hinni centunculus* τὴν νεβρίδα vocat, qua induti Bachantes orgia celebrabant. De quo quia pleni sunt Græcorum commentarii, non est, quod hic pluribus mihi agendum sit. Totus igitur locus sic concipiendus est: *Quid enim, si choragium thymelicum possiderem, num ex eo argumentarere etiam, uti me consu-esse Thargeliis syrmate histrionis, crotalove? ad Trieterica orgia, hinni centunculo?* Rutgers. Illa ad Trieterica orgia, itemque aut quod ante *mimi cent.* inseruit Cas. cum Pric. et Flor. penitus expungenda censet Salmas. l. supra cit. et Epist. 80. cum Gronovio Syll. Epp. tom. ii. p. 529. utpote Glossamenti vice adposita τῷ *crotalo*, quod depravatum fuerat ab eo, qui quid esset *crocota* nesciebat. Malim utique hoc quam locum amplius interpolare; quod fecit Rutgers. Et sane in Mss. quorum excerpta ad nos venerunt τοῦ Trieterica ne vestigium quidem apparet; et Pith. quidem *croco orta argia num centuile vel centiute*: unde forsansimPLICITER legendum *histr. crocota*, atque *mimi centunculo*: nam inter τὰ *crocota* et *mimi* vocabuli alienius vestigia in Mss. adsunt. Antiquissimæ tamen Edd. servant Trieterica, quod propterea penitus ejicere non ausim.

Interim, quo minus putem τὰ *ad Trieterica orgia* pertinere ad τὰ *histrionis crocota* facit Auctoris nostri consuetudo, quam fere ad fastidium usque affectat, periodum in paria membra partiendi, aut in longiore membro eam claudendi, quo numerosior fiat oratio. Quare aut a mala manu sunt ista *ad Trieterica orgia*, aut scripsisse Appuleium existimo *tragædi syrmate*, *histrionis crocota*, vel *ad Trieterica orgia mini centunculo*. *Crotalove* est in Edd. antiquissimis, unde detractam ultimam syllabam mutavi in *vel*. Bourdelotii conjecturam ut *ad Trieterica orgia*, aut *m. c.* expressit Flor. J. B.

Centunculo] Nam histrionicæ vestes e centonibus variis pannisque nihili et attritis olim conficiebantur. Lucianus Epistolis Saturnalitiis: 'Ὁλόχρυσον μὲν τὰ ἔξω, κατάρραφον δὲ τὰ ἔνδον, ὥσπερ αἱ τραγικαὶ ἐσθῆτες, ἐκ ῥακῶν πάνυ εὐτελῶν συγκεκομμένοι.' *Colv. Tragædi syrmate histrionis*] Fœnum esse oportuit qui vocem, *Syrmate*, hic sollicitaverunt, quum nihil sit magis proprium. Vopiscus in Carino de Jun. Messala loquens: 'Matris tunicam dedit mimæ, lacernam patris mimæ: et recte, si aviæ pallio aurato atque purpurato pro *Syrmate Tragædus* uteretur.' Martialis lib. II. Epigr. 49. 'Musa nec insano *Syrmate* nostra tumet,' id est, longa et tracta oratione, qualis est *Tragædorum* vestis. Idem lib. XII. cap. 96. 'Transtulit ad *Tragicos* se nostra *Thalia* cothurnos, *Aptasti* longum tu quoque *syrma* tibi.' Et ibi doctus Domitius illud Valerii notat: 'Quid hic cum *Tragicis* versibus et *syrma* facis?' et Juvenalis, '*Syrma* vel *Antigones*,' id est, *Tragœdia* Accii cui nomen *Antigona*. *Scip. Gent. Crotalove*] Scholiast. Aristoph. Νεφέλ. Κρόταλον κυρίως ὁ σχιζόμενος κάλαμος ὁ κατασκευαζόμενος, ἐπιτήδες ὥστε ἡχεῖν, εἴ τις αὐτὸν δονοῇ ταῖς χερσὶ καθάπερ κρότον ἀποτελῶν. Eustath. in Homer.

Ἰλιάδ. λ. Κρέταλά εἰσι σκεύη τινὰ ἐξ ὀστράκου τυχόν ἢ ξύλον, ἢ χαλκοῦ, ἃ ἐν χερσὶ κρατούμενα. θορυβεῖ. Joan. Sarisburiens. (aut profecto verius Scholiastes ejus) 'Crotala sunt sphaerulæ sonoræ, quæ quibusdam granis interpositis, pro quantitate sui, et specie metalli, varios sonos edunt.' Vide quam ab invicem differant hi Magistri. Et certe in veteris Musices instrumento nil ignotius occurrit, sive formam, sive materiam spectes, sive quatiendi modum. Mitto de prioribus dicere: libet heic de modo quærere: nimirum quo discrimine a sistrali agnosceretur. Nam quæ de utroque hac parte legi, adeo consimilia sunt, ut quid quo loco subintelligam, vix dicere habeam. Rem illustratum eo scriptorum commissione. Noster describens *Sistrum* in pompa Isidis, Miles. XI. 'Æneum crepitaculum' vocat, 'cujus per angustam laminam in modum baltei recurvatam tractæ mediæ paucæ virgulæ, crispante brachio tergeminos ictus, reddebant argutum sonorem.' Plutarchus de Isid. et Osir. Τῇ ἀψίδι τοῦ σείστρου κατὰ κορυφὴν ἐντορεύουσιν αἰλουρον ἀνθρώπου πρόσωπον ἔχοντα, κάτω δὲ ὑπὸ τὰ σειόμενα, πῇ μὲν Ἰσιδος, πῇ δὲ Νέφθυος πρόσωπον. Ex Scriptoribus his (ut id obiter dicam) conjunctis, en exactam *Sistri* deformationem, qualemque nuper vidimus in Italia cusam, e Musæo Francisci Gualdi Ariminensis Equitis; omnium, quotquot uspiam pictas vidi, longe optimam eam, et (ut puto) non pessimo consilio heic oblatam tibi. [Sequitur in Ed. Præci delineatio *sistri*.] At in viam e diverticulo. Vides in *Sistri* concussione *crispans brachium*; jamque Virgilius audi ut *Crotalistriam* describit: 'Copa Syrisea caput Graia redimita mitella, Crispum sub crotalo docta movere latus: Ebria formosa' (scribe *fumosa*) 'saltat lasciva Taberna, Ad cubitum raucos excutiens calamos.'

quæro hoc loci quid est 'crispum latus,' scilicet an alios motus signet ab Appuleii 'crispante brachio,' et χειρονομούντι πῆχει Epigrammatarii. Habes en nodium sensu meo vindice non indignum, eo magis, quod et Salmasius et Scaliger eum integrum liquere. At ne videar controversia mota hoc argumentum deserere, aut aufugere (ut cum Plauto loquar) tragula injecta; doctissimi Bourdelotii super hac re, atque adeo præsentis Authoris loco sententiam depromam, eamque ipsius verbis meo more appiagam. Locum infirmum (inquit) præstantissimi Medici iudicarunt, et varie illius curam aggressi sunt: quidam amputatione sanatum crediderunt, sed simplex luxatio est. repono, *Tragadi syrmate, histrionis crotalo, ut ad Trieterica Orgia, mimi centunculo*. Nullus autem inter Grammaticos dissensus est, si quidem quisque varias *crotali* materias designat; Appuleius æs, ut et Sarisburiensis. Eustath. ὄστρακα. Prioribus convenit Martialis non semel, ubi agit de Bæticis crumatibus. Cum Eustathio Aristophanes Βατράχ. ποῦσιν ἡ τοῖς ὀστράκοις αὐτοῦ κρατοῦσα; Juvenalis Sat. xi. 'Audiat ille Testarum crepitus cum bombis.' Lege D. Hieronym. Præfat. in Sophoniam. Quod autem quæritur quid sit 'crispum latus,' nihil aliud est quam motus obscænissimus clunium, quo 'Jam frigidus ævo Laomedontiades, et Nestoris hernia possit Incendi.' Juvenalis, unicus hujus moris interpres, ead. Satyr. 'Plausque probatæ Ad terram tremulo descendant clune puellæ.' Loquitur enim de Ambubaiis et Gaditanis, quæ nunc etiam in his motibus doctissimæ: 'lumbum fluctuantem' dixit obscænus vates, et Veteres *fluxum* vocaverunt: sic in Juvenalis illo Sat. vi. 'Medullinæ frictum,' Codd. nonnulli *fluxum*, quanquam idem est. Et in *Pantomimo*, Epigrammatum Vett. lib. iv.

ubi vulgo: 'Mascula fæmineo derivans pectora sexu.' Codex V. C. Salmasii habet *fluxu* rectissime, aut *flexu*, quod non alienum est. *Pric. Trieterica Orgia*] Id est, Bacchi sacra triennialia, quod triennio quoque instaurentur. Virgilius: 'ubi audito stimulant trieterica Baccho Orgia.' Qui locus me admonet, ut in hoc Appuleii loco Crotalum dici putem cymbalum, quo Bacchæ Deo suo hilaritatis caussa proludebant, ut in pulcherrimo antiquitatis monumento apparet, gemma Christianissimi Regis Henrici iv. ab inclyto Casaubono edita in libris de Satyra: et fronti Commentarii in Persium præfixa. Quærat hic aliquis, cur Appuleius in Choragio sive instrumento thymelico scenicove crotalum ponens addiderit hæc verba *orgia trieterica*. Quid enim sacra Dionysia ad scenam et fabulas? Nam crotalum quidem in scena et dramatis usurpari solitum docet descriptus a me paullo ante ex veteri Scholiaste locus: sed hæc de ludis Dionysiis intelligenda sunt, in quibus apparatus a choragis instruebantur, unde apud Græcos passim legitur ἡγωνίσαντο χορῶ παιδῶν aut χορῶ ἀνδρῶν, et apud Demosthenem χορηγεῖν παῖσι Διονύσια, ut docet idem eruditissimus amicus noster lib. i. Satyrica poësi, cap. 2. Aptissime autem Appuleius Tragicæ scenæ et σκευῇ adjungit instrumenta et ludos Bacchi, in qua Satyri et Sileni, ejus Dei famuli, olim immixti ad temperandam jocis et lusibus tragœdiæ austeritatem: sicuti et mox mimos. Marius Victorinus lib. ii. 'Hæc apud Græcos metri' (Iambici) 'species frequens est, sub hac conditionis lege, ut non heroas aut reges, sed satyros inducat ludendi jocandique caussa, quo spectatoris animus inter tristes res Tragicas Satyrorum jocis relaxetur.' Et quum trina essent Athenis liberalia, totidem fabulæ agi solitæ, quarum duæ Tragœdiæ, pos-

trema Satyrica erat. Scaliger r. de emendat. temp. Sic Dionysiacy artifices a Græcis dicti Scenici, quasi Dionysio, id est, Baccho sacri: teste Gellio et aliis. *Scip. Gent.*

Ut res est] Rom. ubi res est. Quod forte erat scribendum, *uti res est*. Sed de Deo Socratis: 'Et perinde, ut res est, admirari, cur non etiam animum suum ratione excolant.' Plautus Merc. 'Nunc si dico, ut res est, atque illam mihi me Emissa indico.' *Colv.* Cf. de Mundo p. 731. Ed. Flor. et adi. Ondend. ad Met. lib. II. p. 169. b. a quo cit. Gronov. de Pec. Vet. lib. III. cap. 17. hunc quoque locum affert, qui tamen, vulgari sensu si capias, non satis planus est. Notat enim *ut res est*, vel, ut res nata, sive comparata est, vel, ut revera est. Credo εἰρωνικῶς h. l. intelligendum esse, quemadmodum apud Arnob. lib. VII. p. 239. 'Delectantur' (sc. Dii), 'ut res est, stupidorum capitibus rasis:' ubi respondet præcedenti *nimirum*: 'Mimis nimirum Dei gaudent.' Gruter. Suspici. Ined. xx. 12. suspiciatur *ut ut res est*: quod non opus tamen: nam ita explicari quoque possit ipsum illud *ut res est*. Cic. ad Div. XVI. 18. 'Sed ut est:' pro *ut ut est*: ubi vid. Græv. et Gronov. Obs. III. 6. extr. cf. Ernesti in Cl. Cic. sic ubi pro ubi ubi apud Cic. Tusc. Qu. I. 29. quare de Deo Socr. p. 696. Ed. Flor. veterem lectionem *ut ista sunt* mutare non debuérat: jubente quamvis Ondend. Pro quoniam ut Ms. Pith. *quin non*. J. Bos.

PAG. 423 *Cereris mundum*] Sic illa vocat, quare mystæ Cereris Eleusiniæ adservabant in cistis mysticis. Clemens Alexandrinus in Protreptico, οἷα δὲ καὶ αἱ κίσται αἱ μυστικαὶ δεῖ γὰρ ἀπογυμνῶσαι τὰ ἅγια αὐτῶν, καὶ τὰ ἄρρητα ἐξεπεῖν. οὐ σησάμει ταῦτα καὶ πυραμίδες, καὶ τολύπαι, καὶ πόπανα πολυόμφαλα, χονδροὶ τε ἁλῶν, καὶ δράκων, &c. vide Arnobium lib. V. Casaub.

Vide quæ dixi ad Minutium fol. 39. *Elmenh.*

Homini nato] Petron. 'En homo quemadmodum natus:' supra heic: 'quid ego de homine nato diutius?' Miles. IX. 'Nil fortuna renuente licet homini nato dextrum provenire.' Plautus: 'Qui suum repetunt, alienum reddunt nemini nato.' Plinius l. IV. Proæmio: 'Hominem genitum.' *Pric.* Nihil esse *aspectabilius homini nato, quam formam suam*] Et supra: 'quid ego de homine nato diutius?' ubi Casaubonus notat, Græcum id esse, περὶ ἀνθρώπου φύντος vel πεφυκότος, Cicero, 'qui se hominem meminerit.' Idem puto voluisse exprimere Propertium illo versu: 'Unicuique dedit vitium natura creato.' Id est unicuique homini nato. *Scip. Gent.*

Filiorum cariores esse, &c.] Vide quos laudat Burman. ad Anthol. Lat. lib. II. Ep. 125. vs. ult. Aristænet. lib. I. Ep. 19. τίκει παιδίον. . . τῷ φύσαντι γνησίμως ἐξεικονισμένον τῇ φύσει. ἡ μὲν οὖν μήτηρ . . . ὑπερηγάπα τὸ βρέφος, στέργονσα διαφόρως, ὥς εὐπρεπὲς, ὡς ποθοῦμενον παιδίον, καὶ λίαν ἐμφορὲς ὡραιότατῳ πατρὶ. qui locus notabilis quoque, quia ibi φύσις de oris habitu occurrit, quo sensu φύνη utique nondum se reperisse testatur Heynius ad Hom. II. A. vs. 115. J. B. *Filiorum chariores esse, qui similes videntur*] Hinc illud Ciceronis, 'effigiem atque Imaginem corporis et animi mei,' de filio. Symmachus Epistola IX. 'Non vultus aut color asserit posteros in honorem parentum. Certiores habet natura vindicias bene sentiendi, ac bene loquendi. Gignuntur, non scribuntur heredes. Quod alii docentur, hic natus est.' *Scip. Gent.*

Imagines effigiatae] Macrobi. Saturnal. lib. V. cap. 17. 'Hac materia vel maxime in efficiendis simulacris utuntur:' putabam (summa injuria) τὸ efficiendis stribiliginem fuisse: per

hoc reponere gestiebam *effigiandis*: jam ineptisse me video, et Macrobr. probe loquutum esse. Fabius l. xii. cap. 10. 'Phidias Diis quam hominibus efficiendis melior artifex traditur.' Cod. Theod. l. ult. de artif. 'Efficiendos sacros vultus.' *Pric.*

Nisi forte] Male acceptus locus. Ego sic restituo: *Si forte q. a. e. l. h. hoc a natura o. c. j. e. ? cum sit ab ea vel m. m. e. f. e. s.* Confer cum vulgata lectione emendationem nostram, simul perpende totam *πραγματελαν* istam, dices nonnihil locum hunc debere nobis. *Pric.* Formulam *nisi forte* Nostro in hac. Apol. familiarem sollicitare non debuerat V. D. Supra p. 409. 'Quæso, quid habent isti versus ... quod Philosophus suum nolit videri? nisi forte in eo reprehendendus sum?' infra p. 453. 'Quid ... competit ad amoris ardorem accendendum ... res pelago quæsitæ? Nisi forte hoc vos ad mendacium induxit.' p. 500. 'eam deformitatem ... passum in cubiculo suo Quintianum? nisi forte Crassus non in cubiculum reversus perrexit.' cf. et p. 511. (Belg. *of het meest misschien zijn, dat, &c.*) J. B.

In ea] Cum facilitas et similitudo vel magis sit miranda in ipsa natura, quam in artis operibus. Neque hic sequor *Pricæum*, legentem *ab ea*. Idem.

Diutino] Sic constanter Edd. ante Scalig. qui, quod marg. adleverant Groslot. et Vulc. in hujus Ed. tert. exhibuit *diutina*, quem secure secuti sunt seqq. exceptis Gentile et *Pricæo*. *Diutino* sane nusquam me legere memini: apud Nostrum occurrit *diutule* et *diutine*, non *diutino*, quod tamen, quia h. l. cum Edd. vet. præbent Mss. (nisi quod in Pith. sit *duratino*, in D'Orv. *diurno*) non ausim Auctori adjudicare, qui amat adverbium in o. vid. Ind. cf. Colv. infra ad p. 483. ubi tamen Mss. et Edd. constanter *diutine*. Sed quidni recte di-

catur *diutino* scil. *tempore*, ut plene extulit Noster Met. lib. v. p. 327? Sequens quoque adverb. *æque* h. l. adverbium suadere videtur. *Idem.*

Vigor] Florid. i. eod. argum. 'Utique omnibus statuis, et tabulis, et toreumatis, idem Vigor acerrimi beliatoris.' Vim vocis explicant Ausonii illa in Mosella: 'Quique sub amne suo mansit vigor, aëre nostro Segnis, anhelatis vitam consumit in auris:' loquitur de pisce capto, et in littore abjecto. *Pric.*

Rigor] Senec. in sap. non cad. injur. cap. 3. 'Quædam non possunt igne consumi, sed flamma circumfusa, rigorem suum, habitumque conservant.' Videtur vox hæc deprompta eStoicorum Philosophia. Eam qui colebant sectam, aiebant animam non in utero concipi, sed effuso, necdum vivo partui, extrinsecus imprimi. Tertullian. de Anima cap. 25. 'Semen ex concubitu muliebribus locis sequestratum, motuque naturali vegetatum, dixerunt compingescere in solam' (lege *solidam*) 'carnis substantiam; eam editam et de veteri fornace fumantem, et calore solutam, ut ignitum ferrum ibidem frigidaë immersam, ita aëris rigore percussam, et vim animale rapere, et vocalem sonum reddere.' En tibi *Rigorem* illum quem thesaurum animæ dixere, adeoque *ψυχην* dictam *παρὰ τὴν ψύξιν*. Et fors hinc lucem capiet Papinii illud iii. Sylvar. 'Animæque supremum Frigus amat.' Lucem, inquam, neque creperam eam, accipiet, de quo hactenus nil interpretes. Porro *πύκνωσιν* hanc, sive *περίψυξιν*, (quam et Plato ipse nonnunquam innuit) perstringit Plutarch. *περὶ Στοικ. ἐναντ.* *Idem.*

Imago mire relata] Unde et Catullus 'imaginosum speculum' dicit. Lucretius lib. iv. 'Quandoquidem speculum quodcumque obvertimus oris Res tibi respondens simili forma atque colore.' *Elmenh.*

Mobilis, et ad omnem nutum hominis sui morigera] Lucretius, lib. iv. pag. 319. 'Indugredi porro pariter simulachra, pedemque Ponere nobiscum credas, gestumque imitari.' *Pric.*

Tot vultus ejusdem latentis, vel dolentis imitatur] Allusit scriptor eruditus Zeno Veronensis Serm. de Resurr. 'Caro quasi quoddam est speculum intuentis plenitudine gravidatum, quod non tam imaginem suam, quam ejus cujus est in visibus gerit; denique tot efficit vultus, quot ille intrinsecus tristes seu hilares suos fecerit motus.' *Idem.*

Luto fictum] Κυρωλεξία. Cicero Pisoniana: 'Homullus ex argilla et luto fictus.' Varro ταφῇ Μελίππου 'Ut hirundines singulis oblitis luto tegulas fingeant.' Martialis x. 39. 'Ficta Prometheo diceris esse luto.' Gregor. P. Homil. 23. 'Fingere componere est, unde compositores luti figulos vocamus.' Balb. Cathol. 'Figulus, Ollarius, luti compositor: qui lutum confingit.' *Idem.*

PAG. 424 *Cera inustum]* Pith. c. *justum.* Encaustica pingendi ratio significatur. Plin. H. N. xxxv. c. 11. 'Ceris pingere, ac picturam inurere quis primus excogitaverit, non constat:' vide etiam *Pric. J. B. Cera inustum]* Ausonius: 'Ceris inurens januarum limina, Et atriorum pegmata:' veteris inscript. Fragm. ΤΗΝ ΓΡΑΦΗΝ ΤΩΝ ΤΕ ΤΟΙΧΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΡΟΦΗΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΓΚΑΤΣΙΝ ΤΩΝ ΘΥΡΩΝ. Vide Salmasium ad *Vopisc.* et in *Plinianis* suis ad *Solin. Pric.*

Adsimulatum est] Ita Mss. et Edd. vett. item *Scriv.* In reliquis per *i.* de quo dictum alibi. Adde jam *Burmann.* ad *Claudian.* II. in *Rufin.* vs. 91. et *Burman.* sec. ad *Lotich.* p. 378. et in *Add.* p. 696. *J. B.*

Imaginis artibus] Num, *imagineis artibus* potius? *Colv.* Si quid judico, luxatus est locus, et restituendus hoc modo: *Tantum præstat artibus, imaginis ad similitudinem referendum, lævi-*

tas illa s. f. Miror hæc hæcenus satisfecisse tersissimis auribus magnorum criticorum. *Meurs.* Vere *Meursius.* *Elmenh.* Perplexæ hæc. *Colvius* tentabat *imagineis artibus.* *Meursius,* *Tantum præstat artibus imagines ad similitudinem referendam.* Non videtur ex optima Latinitate illud *imagines ad similitudinem referre,* quid quod et vera communis lectio, luxata tantum. Sano omnia, citra vel unius apicis mutationem, scribens *Tantum præstat artibus ad imaginis similitudinem referendam, &c.* Artes sunt, ære infundere, lapide incidere, cera inurere; de quæis supra dictum. *Pric. Tantum præstat imaginis artibus ad similitudinem referendum]* Sic constanter Mss. et Edd. ante *Scriv.* qui cum *Florido* expressit *Pricæi* conjecturam, nisi quod ille dederit *referendum,* ut est in *Ed. Junt. post.* et Mss. *Florent.* et passim effert gerundia noster Auctor. Sane constructio illa *ad similitudinem referendum,* mutanda non fuerat: nam etsi bene monet *Drakenb.* ad *Liv.* xl. 49. gerundium participium non esse præferendum, ubi libri hoc plures habeant, ita tamen sine libris auctoribus gerundium in participium non est mutandum, quoniam illius formæ exempla apud optimos scriptores occurrunt: adi *Ondend.* ad *Met.* lib. x. p. 708. a. add. *Plin. H. N.* lib. viii. c. 40. de cane *Titii Sabini:* 'ad fidem animalis spectandum.' *Aur. Vict. de Vir.* III. c. 10. 'ad recipiendum in urbem *Tarquinius:*' ubi vide *Arntzen.* Porro locum transpositione correxit *Pric.* quem interim sequor, quia non satis mihi constat, an artes imaginis dicere potuerit Auctor eas artes, quæ in representanda et effigianda hominis imagine versantur. Hoc sensu quoque *Colv.* seu potius *Lips.* in marg. *Bas. pr.* volebat *imagineis:* sed tunc a vulgata lectione standum crediderim. Alibi *Lips.* adlevit *referendis.* *J. B.*

Lævitas illa... splendor opifex] Du-

bitabam de ultima voce, scilicet an eandem analogiam ferret, quam 'Vultus,' 'nodus artifex,' et similia: itaque legebam *Lavitas*, &c. *splendorifera*, sic 'lumen splendoriferum' carmine de iudicio Domini, quod in vulgatis Libris Tertulliani existimatur: 'Solque cadit splendorifero qui lumine clarus:' nimirum lumine cujus splendor oculos ferit; quod etiam male speculo non tribueris, aut alii lævi corpori, splendentique. Doctissimus Bourdelotius, quum sensum ejus de hoc loco quærerem, aiebat ferre se vulgariam lectionem: *splendoremque* heic *opificem* dici; quod quasi *opifex* formam effigiet, quam acutam et ingeniosam expositionem merito promulgandam censui. *Pric.* Arnob. lib. II. p. 55. 'Opifices manus, atque omni genere perfectionis artifices.' *J. B. Lavitas illa speculi fabra*] Id est, artificiosa, vel artifex, ut statim, 'Splendor opifex.' Lucretius solet dicere, 'dædala,' eodem sensu. *Scip. Gent.*

Neque pingi, neque fingi] Passim conjunguntur hæc, posterius Statuarianum notat. In de Deo Socratis: 'Nescio ut Apelles coloribus pingere, ut Lysippus fingere.' Ammian. Marcell. lib. xxiv. 'Neque enim apud eos pingitur vel fingitur aliud, præter varias cædes et bella.' Macrobi. Saturnal. v. 17. 'Pictores, fictoresque.' Lactant. divin. instit. I. 11. 'Sed et pictores etiam, fictoresque imaginum.' Pacat. Paneg. 'Pictorum atque fictorum assequetur imitatio.' Senec. ἀποκολ. 'Qui contra hoc SC. Deus factus, fictus pictusve erit,' &c. Plant. Asin. 'Neque fictum unquam, neque pictum, neque scriptum in Poëmatibus.' Cicero de Alexandro Famil. lib. v. Epist. 12. 'Ab Apelle potissimum pingi, et a Lysippo fingi volebat.' Ibid. de Agesilao nostro: 'Neque minus enim est Spartiates Agesilaus ille perhibendus, qui neque pictam, neque fictam imaginem

suam passus est esse.' Subest non leve mendum post tot Interpretes: lege (monente Bourdelotio) *perennis*: firmat tota Epistolæ series, quæ de *perennitate* est. *Pric.*

Diffidens formæ suæ] Observat idem Bourdelotius hoc ex vulgi opinione dictum, nam errorem hunc, seu calumniam potius, elegantissime Dio Chrysost. refellit Orat. Corinthiac. Animum scilicet, quo potissimum conspicui homines, non posse pingi, quæ mens Plotini etiam (Platonis æmuli) fuit, teste in ejus vita Porphyrio: alia etiam utrique ratio, (illi apud Plutarch. huic apud Porphy.) res ab iis gestas instar omnium imaginum fore. *Idem.*

In argento] Speculo argenteo, argentato. Florid. III. 'Multum argenti in speculis, lancibus.' Super hoc jocus Plauti Mostel. 'Ut speculum tenuisti, metuo ne oleant argentum manus, Ne usquam argentum te accepisse suspicetur Philolaches.' Facit Paulus, I. *Cum auro ff.* Idem Celsus de Aur. arg. leg. *Colv.*

An non Socrates] De quo similiter Diogenes: 'Ἡξίους δὲ καὶ τοὺς νέους συνεχὲς κατοπτρίζεσθαι, ἵν' εἰ μὲν καλοὶ εἴεν, ἄξιον γίγνοιτο. εἰ δ' αἰσχροὶ, παιδείᾳ τὴν δυσείδειαν ἐπικαλύπτουσιν. *Idem.* Galenus in adhortatione ad artes fol. 3. *Χρὴ τοίνυν τὸν νέον πειθόμενον τῷ παλαιῷ παραγγέλματι, τὴν ἑαυτοῦ μορφὴν ἐν κατόπτρῳ θεασάμενον, εἰ μὲν καλὸς εἴη τὴν ὕψιν, ἀσκήσαι τοιαύτην εἶναι καὶ τὴν ψυχὴν, ἔμπονον ἡγησάμενον ἐν καλῷ σώματι ψυχὴν αἰσχροὶν οἰκεῖν· εἰ δ' αἰσχροὺς αὐτῷ φαίνοιτο τὴν τοῦ σώματος ιδέαν εἶναι, τόσῳ δὲ μᾶλλον ἐπιμελεσθῆναι τῆς ψυχῆς. *Elmenh.**

PAG. 425 *Ut virtutis laude turpitudinem tegerent*] Laërtius: Παιδείας τὴν δυσείδειαν ἐπικαλύπτουσιν. Lysias (Scipioni notatus,) Τὰ τοῦ σώματος δυστυχήματα τοῖς τῆς ψυχῆς ἐπιτηδεύμασιν ἰᾶσθαι. Senec. Nat. Quæst. lib. I. 'Specula inventa sunt ut homo se ipse noscat: multi ex his con-

sequuntur primo sui notitiam, mox consilium quoddam: formosus, ut vi-
tet infamiam, &c. deformis ut sciat
virtutibus redimendum, quidquid cor-
pori defuerit.' Phædrus I. III. 'Quoti-
die speculo vos uti volo, Tu formam ne
corrumpas nequitiae malis, Tu faciem
ut istam moribus vineas bonis:.' simi-
lia Galenus Adhortat. ad Art. *Pric.*

Primarium dicendi artificem] Cicero
de Orat. I. 'Quæ Græci dicendi arti-
fices, et doctores reliquerunt.' Vide
hominem doctiss. Lud. Cressolium
Theatr. vett. Rhett. lib. III. c. 1. *Id.*

*Ante speculum, quasi ante Magistrum,
caussas meditatam*] Εἶναι αὐτῷ μέγα κά-
τοπτρον οἴκοι, καὶ πρὸς τοῦτο τὰς μελέ-
τας ἐξ ἐναντίας ἰστάμενον περαινέειν, tra-
didisse ex ore ipsius Plutarch. Pha-
lereum ait. Fabius lib. XI. cap. 3.
'Decor quoque a gestu et motu ven-
nit: ideoque Demosthenes grande
quoddam intuens speculum, compo-
nere actionem solebat.' Simile quid
sonant Themistii ea Orat. XIII. nam
quum absentem Imperatorem Con-
stantium laudans, in Senatu causam
redderet cur Romam usque non fu-
isset profectus, ut eum coram præ-
conio ferret, dixit, ἐγγυμναστέον ἐτι
καὶ ἐμμελετητέον πρὸ τῆς ἀληθινῆς θέας,
ταῖς εἰκόσι καὶ τοῖς κατόπτοις, prius-
quam ad augustum illud spectaculum
accederet, esse obtutum ad specula
formandum, componendumque. B.
Nazianz. Carm. 63. *speculum* vocat
ὁκὸν ὁρώμεντα διδάσκαλον. Non aliter
aves quædam edoceri solitæ. Idem
de sturnis: Ψῆρες μὲν λαλέουσιν ὁμοῖον
ἀνθρώποισιν, Φωνῆς ἀλλοτρὶς ξηλήμονες,
ἦν ἐβίδαξεν Εἰδῶλον ξεστοῖο κατ' εἰσοπ-
τροῖο φαενθὲν Ψηρὸς, κρυπταδῆν τε ἰεὺς
ὑπα' κερδαλέως φῶς. *Idem.*

Adseveranda] I. e. ad severitatem
componenda. *Vulc. in marg.*

PAG. 426 *Philosopho objurganti*]
Apposita nimis vox illa *objurganti*.
Gellius lib. V. cap. 1. 'Cum Philoso-
phus hortatur, monet, suadet, objur-
gat.' Idem lib. XIX. cap. 10. 'Cum

sententia quidem tali, quali severis-
simæ Philosophorum esse objurgatio-
nes solent.' Iterum de Epicteto
Philosopho lib. I. cap. 2. 'Theorema-
tibus nugalibus, ei puerilium Isago-
garum commentationibus dilatrantes,
objurgatione justa incessuit.' Et
ibid. cap. ult. de Plutarchi servo, ho-
mine (ut ipsius verbis loquar) ne-
quam, et contumace; sed libris dis-
putationibusque Philosophiæ aures
imbutas habente: 'Postremo vocife-
rari inter vapulandum incipit; ne-
que jam querimonias, aut gemitus,
ejulatusque facere, sed verba seria,
et objurgatoria.' Addam etiam quæ
sequuntur ibi, adeo tempestive se
objicientia, amplius, in exemplari Co-
loniensi meo ite sæde interpolata.
'Non ita' (inquit) 'esse Plutar-
chum, ut diceret Philosophum irasci
turpe esse: sæpe eum de malo iræ
dissertavisse: librum quoque περὶ
ἀοργησίας pulcherrimum conscripsisse.
Is omnibus quæ in eo Libro scripta
sunt, nequaquam convenire,' &c.
Scribe et interpunge: 'Non ita esse
Plutarchum ut deceret: Philosophum
irasci turpe esse,' &c. Et statim:
'iis omnibus,' &c. *Pric.*

Judices sorte ductos] Κεκληρωμένους.
De more ita Asconius II. Verr.
'Quam multi Judices in consilio cum
Prætoris suo judicaturi essent qui
Quæstor fuisset in causa publica, &c.
necesse fuerat eos primum de Curia
Senatoria conscribi quum Senatus ju-
dicaret: deinde in urnam sortito
mitti, ut de pluribus necessarius nu-
merus confici posset: tertio permitti
accusatori et reo, ut ex illo numero
rejecerent quot putaverint sibi aut ini-
micos, aut ex aliqua re incommodos
fore, &c. rejectione celebrata subsor-
tiebatur Prætor alios, quibus Judi-
cium legitimus ille numerus comple-
retur.' Hujus argumenti sunt cor-
rupta ea in Isidori Glossis: 'Sorti-
nidus, qui judet per sortem.' Pro
judet, judicet scribendum facile video:

in prioribus comminisci nil possum quo acquiescam. *Idem.*

Profectæ a nobis imagines, &c.] Ita exprimit vocem Græcam Epicuri ἀπόρροιαι: Lucretius *texturas* pro ea dixit: quia non solum fluunt de corporibus hæ exuviæ: sed etiam imaginem objectu speculi generant et quasi texunt. Sic ille lib. iv. 'Et quamvis subito quovis in tempore, quamque Rein contra speculum ponas, apparet imago: Perpetuo fluere ut noscas e corpore summo Texturas rerum tenuis, tenneisque figuras.' Sed venit aliquando mihi in mentem Apuleium eo loco legisse *Exuvias* non *texturas*: itaque esse rescribendum: de quo iudicent docti viri. *Casaub.* Lucretius eandem Epicuri sententiam iisdem fere verbis expressit: quo loco pro *texturas*, cupit eruditissimus Casanb. *Exuvias*, quasi et Apuleius ita illic legisset. Mihi videtur par elegantia, et jus in utroque verbo esse; et pariter pluribus utrique exprimere, quas Epicurus ἀπορροιας dixit. Lucretii locum imitatus est Quintil. lib. x. cap. 11. 'Sufficiat virtutis imaginem effingere, et solam, ut sic dixerim, cutim, vel potius illas Epicuri figuras, quas e corporibus summis dicit effluere.' *Scip. Gent.* Corrigendus per occasionem Lucretii locus, e quo hic Apuleii adumbratus lib. iv. Casaubonus quoque mendum censet, et probo: sed *extutas* lego ad ductum litterarum. *Extutæ* pro *Exdutæ*. Nam, ut notum, librarii D et T inter se commutant plerumque, nullo discrimine. Jam *exdutas* dixisse veteres, quæ posteriores *Exuvias*, ex Festi schedis accipimus. *Meurs.* Hunc Epicuri locum ab Apuleio mutuatus videtur Macrobius lib. vii. Saturn. cap. 14. Apuleius autem sua illa e Lucretio adumbravit lib. iv. *Brant.*

Quum læve aliquid] Observandum est, hic Appuleium agere non de ratione videndi, neque oculorum in

genere, sed proprie de visu et simulachris, quæ a speculo redduntur. Nam visus quomodo fiat extra speculum ita ex Epicuro docet Aul. Gellius lib. v. cap. 16. 'Epicurus adfluere semper ex omnibus corporibus simulachra quædam corporum ipsorum, eaque sese inferre, atque ita fieri sensum videndi putat.' Plutarchus de Placitis Philosophorum lib. iv. cap. 13. Δημόκριτος, Ἐπίκουρος, κατὰ εἰδῶλων εἰς κρίσεις ᾤοντο τὸ ὁρατικὸν συμβαίνειν. nullam hic reflectionis illius, quæ a speculo in oculos fit, mentionem vides, item reciprocationis imaginum ab oculis in speculum, ita ut eæ in speculo controversim respondeant. Quod ita eodem libro cap. sequenti Plutarchus exponit, τὰς κατοπτρικὰς ἐμφάσεις γίνεσθαι κατ' εἰδῶλων ὑποστάσεις, ἅτινα φέρεσθαι μὲν ἂν ἡμῶν, συνίστασθαι δὲ ἐπὶ τοῦ κατόπτρου κατὰ τὴν ἀντιπεριστροφὴν. Quæ verba interpretatus hic videtur Apuleius, clarissime et elegantissime, at Plutarchi interpretes obscure et mutilæ hæc eadem vertit. *Scip. Gent.*

Mediis oc. proliquis] Respicit illa Platonis in disputatione de visu, ὥστε τὸ μὲν ἄλλο ὕσον παχύτερον στέγειν πᾶν τὸ τοιοῦτο δὲ μόνον αὐτὸ καθαρὸν διηθεῖν. *Casaub.*

PAG. 427 *Atque ei uniti]* Sic legi debet, vel, ut Colvio visum, *inuniti*. Vulgo, *atque muniti*. Plato ibidem: τὸ τῆς ὕψεως ρεῦμα, τότε ἐκπίπτον ὅμοιον πρὸς ὅμοιον ξυμπαγὲς γινόμενον, ἐν σώμα οἰκειωθὲν ξυνέστη. similia mox ubi tractat περὶ τῆς τῶν κατόπτρων εἰδωλοποιίας. *Idem.* Fulvius *uniti*, alii *ei uniti*, quæ vera lectio est: nam Plato ex oculis radios profluere ad aliquod spatium in aërem cognatum, atque ex corporibus contra etiam lumen in eum aërem concurrere, atque ita misceri atque uniri aërem, qui in medio est, diffusu ac conversu facilem esse, in ignea visum eum penetrare. Quam Platonice *συναγγειαν* vocatam esse, Plutarchus ait. Quare de ratione

omni visus Plato scribit, cui mox adiungit eam, quæ oritur ex speculo. *Scip. Gent. Inuniti* malim, ut sæpe in Asino. *Brant. Atque ei uniti.* Ita Pythæus et Fulvius. Flor. 2. *atque ita uniti*, vel, *atque ei muniti*. Elmenh. Ita Libri, et potior Expositorum pars: magis Africanum puto *inuniti*, ἐνωθέντες. Tertullian. contra Valentin. cap. 29. 'Triformem naturam primordio professi, et tamen inunitam in Adam.' *Pric.* Quod in Edd. ante Vulc. sec. exstat *muniti*, prorsus nihili est: quod viderunt Fulv. et V. D. in marg. Ed. Junt. post. legentes *uniti*, cum Salmas. qui in Ed. Vulc. τὸ m calamo delevit. Non opus sane τῷ ei, quod, cum *uniti*, margini adscriptum a Vulcanio, dein exhibitum in ejus Ed. tert. item Cas. Elm. Wow. *Scip. Gent. Pric. Flor.* Primam tamen litteram τοῦ *muniti*, pro nihilo non habendam censuerunt Lips. in marg. Colv. et Brant. divinantes *inuniti*, quam vocem, firmatam a *Pricæo* auctoritate Tertulliani, admisi cum Scriverio. *Inunare* profert etiam Du Cangius pro *adunare*. In Codd. manu exaratis *muniti* et *inuniti* distinguere vix possunt; atque adeo quod in Ms. D'Orv. exstat h. l. *inmuniti*, nihil scriptura differt ab *inuniti*. Addita per epenthesis compositis præpositio *in*, prorsus est ex more Appuleiano. cf. ad Met. lib. viii. p. 559. b. quemadmodum passim hæc præpositio, ut Gr. α, in compositis aut negativam aut intensivam vim habet, cf. Voss. Lex. Etym. V. *in*. nisi potius dicendum, eam non tam intendendi vim habere, quam plane otiosam vacare, ut censet Heynius V. Cel. ad Virg. Æn. xii. vs. 1. Appuleius sane sæpissime istiusmodi compositis utitur, licet significatione nihil differant a simplicibus verbis: adi Oudend. ad Met. lib. ii. p. 135. a. Quod autem Brantius ait ipsum illud *inunire* in Metam. libris sæpe occurrere, id falsissimum est: sed ob oculos eum

habuisse puto locum lib. viii. p. 545. ubi Oudend. monuit se junctim legendum esse *in unita*, ut excudi jussit Cel. Editor: et ibi Mss. constanter habent *munita*, quemadmodum Met. lib. xi. p. 811. ubi simplex *unitus* occurrit. Alibi in nostro scriptore id legere me non memini. Verum in Ed. Vic. est *ita muniti*: quod clare exstat in Mss. Pith. et duobus Florent. sed in his *uniti*. Sed tum requiri videtur *ei*: quare et *ita* corruptum censeo ex prima syllaba verbi *inuniti*; nam in D'Orv. non compareret, et Ms. Pith. non est ex vetustissimis. J. B.

Uti Plato arbitratur] Timæo, cuius ibi verba: Ἐκ γὰρ τῆς ἐντὸς, ἐνός τε αὖ περὶ τὴν λειότητα ἐκάστοτε γενομένου, καὶ πολλὰ καὶ μεταβρυσθηθέντος, πάντα τὰ τοιαῦτα ἐξ ἀνάγκης ἐμφαίνεται, τοῦ περὶ τὸ πρόσωπον πυρὸς τῷ περὶ τὴν ὕψιν πυρὶ, τὸ λεῖον καὶ λαμπρὸν ξυμπαγεί γιγνομένη. Ex hoc loco legerim paulo ante, *mixti atque inuniti*. Colv.

Oculis profecti] Sic etiam supra proxime, 'profectæ a nobis imagines:' longè non abest tamen quin *projecti* et *projectæ* reponam: nam et Plato, et Heliodorus Lariss. eodem argum. παραβάλλον. et respondent oppositæ voces *rejectare* et *rejicere*, quod aiunt specula facere post recepta simulachra. Lucret. 'Assiduo crebroque repulsa Rejectæ reddunt speculorum ex æquore visum.' Id. 'Nostros oculos rejecta revisit.' Basil. Scholast. 'Figura Qualem rejectat speculi nitidissimus orbis.' *Pric.*

Ut Architas putat] De Architæ hac sententia nihil reperi vel in Laërtio, vel in alio auctore. Sed Pythagoræ, et discipulorum eadem fuit sententia. Plutarchus eodem loco περὶ κατοπτρικῶν ἐμφάσεων. Οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου, κατ' ἀντανakλάσεις τῆς ὕψους. φέρεσθαι μετὰ γὰρ τὴν ὕψιν τεταμένην, ὥς ἐπὶ τὸν χαλκὸν, στρίχουσιν δὲ πυκνῶ καὶ λείψι πληχθεῖσαν ὑποστρέφειν αὐτὴν ἐφ' ἑαυτὴν,

δμοῖόν τι πάσχουσιν τῇ ἐκτάσει τῆς χειρὸς καὶ τῇ ἐπὶ τὸν ὤμον ἀντεπιστροφῇ. Quæ itidem verba ante oculos vel in mente habebat magni Plutarchi magnus nepos orator hic noster. *Scip. Gent.*

Aëris fracti] Sic emendavit ante nos idem Pithæus. Vulgo erat, *veris facti*, vel, *viris facti*, ut in Rom. Edit. Asserit hanc lectionem Lucretius, agens de hac eadem re: 'Post extraria lux oculos perterget, et aër Alter, et illa, foris quæ vere transpiciuntur.' *Colv.* Petri Pithæi viri doctissimi, et cui æternum hæ nostræ literæ ac Juris scientia debebunt, est hæc emendatio: nam omnes libri hic corrupti sunt. Plutarchus in Placitis ex Chrysippo vocat συνέντασιν τοῦ μεταξὺ ἀέρος νυγέντος, ut de tanti viri correctione nemo dubitare debeat. *Casaub.* Ut *Stoici rentur*. Quorum princeps Chrysippus, cui hanc sententiam adscribit ibidem Plutarchus: Χρύσιππος, κατὰ τὴν συνέντασιν τοῦ μεταξὺ ἀέρος ὄραν ἡμᾶς, νυγέντος μὲν ὑπὸ τοῦ ὁρατικοῦ πνεύματος, ὑπερ ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι τῆς κόρης δίκηει, μετὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ παρακείμενον ἀέρα ἐπιβοῇ ἐντείνοντος αὐτὸν κωνοειδῶς, ὅταν ᾗ ὁμογενὴς ὁ ἀήρ. προχέονται δὲ ἐκ τῆς ὕψους ἀκτῖνες πυρριναί, οὐχὶ μέλαιναί καὶ ὀμιχλώδεις· διόπερ ὁρατὸν εἶναι τὸ σκότος. Ita autem Cl. Pithæus in *Adversariis* suis hunc locum Appuleii recte et acute emendarat. *Scip. Gent.* Venetus et Rom. et Flor. *veris facti*: inepte. *Elmenh.* Duplicem esse veterum philosophorum sententiam de speculo, atque adeo omni videndi ratione, ait Appuleius: quorum alii, ut Epicurei, imaginibus illud fieri, alii, radiis, arbitrantur. Duplicem hanc opinionem respiciunt etiam aliorum scriptorum loca. Cic. ad Att. II. 3. 'Si κατ' εἰδώλων ἐμπτώσεις videremus, valde laborarent εἰδῶλα in angustiiis: nunc fit lepida illa ἐκχυσις radorum.' Seneca Nat. Qu. II. 5. 'De speculis duæ opiniones sunt: alii enim in his

simulacra cerni putant, id est, corporum nostrorum figuras a nostris corporibus emissas ac separatas: alii imagines aiunt non esse in speculo, sed ipsa adspici corpora, retorta oculorum acie, et in se rursus reflexa.' Isidorus Orig. XI. 1. 'Visum fieri quidam asseverant aut externa ætherea luce, aut interno spiritu lucido per tenues venas a cerebro venientes, atque penetratis tunicis in aërem exeuntes, et tunc commixtione similis materiæ visum dantes.' Arnob. adv. Gent. I. II. p. 46. 'Radiatorum et luminis intentione videamus, an rerum imagines advolent, et nostris in pupulis sidant.' Id. I. III. p. 110. 'radiis aut imaginibus cernere, aut, quod oculis commune est omnibus, sine alterius luminis commixtione nihil omnino conspiciere.' Lactant. de Opif. Dei cap. 8. 'Ne forte existimes, aut imaginum incursione nos cernere, (ut philosophi dixerunt,) quoniam videnti officium in eo debet esse quod videt, non in eo, quod videtur; aut intentione aëris, cum acie, aut effusione radorum, quoniam, si ita esset, tardius, quam oculis advertimus, videremus, donec intentus aër cum acie, aut effusi radii, ad id, quod videndum esset, pervenirent.' Heronis fragm. Latine versum apud Schneider. in Eclog. Physic. Vol. II. p. 227. 'Optica sane rerum naturam non inquirat, nec investigat, an defluxiones ad corpora defluentes emissitiis e visu radiis fiant, an vero simulacra emanantia ab iis, quæ sensu percipiuntur, in visum ingrediantur occurrentia, aut simul extendatur aut simul nutriatur, qui medius intercedit, aër.' Jam vero, (ait noster Auctor,) qui imaginibus cerni putant, in speculo illud ita fieri arbitrantur, ut 'imagines... a corporibus manantes, cum læve aliud et solidum offenderunt, illis reflectantur, et retro expressæ contra versum respondeant.' qui vero in radiis videndi facultatem esse cen-

sent, illud in speculo ita effici existimant, ut 'radii . . . cum alicui corpori incidere spisso et splendido et lævi, paribus angulis, quibus inciderant, resultent ad faciem suam reduces.' Verum de natura et origine istorum radiorum quum inter eosdem illos philosophos minime constaret, quasi per parenthesin addit Auctor: *seu radii illi sint mediis oculis proliquati, &c. uti Plato arbitratur; seu tantum oculis profecti, &c. ut Archytas putat; seu intentu aëris fracti, ut Stoici rentur.* Exspectes itaque etiam Stoicorum sententiam de natura et origine radiorum ab Auctore proditum iri, et consideres participium, quod respondeat *τοῖς proliquati, profecti.* Habemus tale participium in antiqua et scripta lectione *facti*, quæ tum quoque sententiam Stoicorum de origine radiorum continere videatur, quod scilicet radii *fiant* intentu aëris. Verum hæc sententia Stoicorum non fuit, neque etiam esse potuit. Nam et illi τὰς ἀκτῖνας προχέεσθαι ἐκ τῆς ὀψέως censebant, ut e placito Chrysippi apud Plutarchum patet. Quare quum hac parte Stoici cum Platone et Archyta consentiebant, non necessarium videri potuit Auctori addere, et Stoicos ita sensisse; modo diceret, eos non mixtioni extrarii luminis et radiorum, neque radiis solis per se vim videndi tribuisse; sed judicasse, ad effectum videndi requiri et radios oculorum et intentionem aëris: atque hoc ipsum est quod Lactant. l. c. ait 'intentionem aëris, cum acie,' dum Gellius aiens 'causam videndi' secundum Stoicos esse 'intentionem aëris,' haud dubie ita intelligendus est: ut tamen radii ex oculis profecti adsint. Acquiesco itaque in emendatione P. Pithæi, quam inde a Colvio expresserunt Editores: ita tamen ut *fracti* jungam τῷ αἰέρι, non τῷ radii, quod fecisse videtur Floridus, interpretans: *fracti intensione aëris.* Non enim radii franguntur aëre, sed aër fran-

gitur, scinditur, a radiis per eum transeuntibus. Possis etiam suspicari *tacti*, quod propius aliquanto accedit ad scriptam lectionem *facti*, et ad verbum, a Plutarcho adhibitum, αἰέρος νυγέντος ὑπὸ τοῦ ὀρατικοῦ πνεύματος. In Addend. fortasse ad hunc locum redibimus. Interim non inutile forsitan fuerit de omni videndi ratione unum addere locum Macrobiani Saturn. vii. 14. 'Tria ista nobis necessaria sunt ad effectum videndi; lumen, quod de nobis emittimus, et ut aër, qui interjacet, lucidus sit, et corpus, quo offenso desinat intentio' (radiorum nempe, qui ex oculis profecti sunt) &c. J. B.

Corpori, &c. spisso, et splendido, et lævi] In de Deo Socrat. 'Corpore denso, seu lævi, seu quodam speculo.' Pric.

Resultent ad faciem suam reduces] Donat. in Adelph. 'Inspiciendi speculi effectus, est formæ per imaginem resultatio.' Gloss. Vindocinens. ineditæ: 'Resultare, similitudinem referre.' Idem.

Imaginentur] Ms. Pith. *imagmt.* i. e. *imagent.* Non male: si alii bonæ notæ Codd. addicerent. Solet passim Deponentia active efferre App. et ipsum hoc verbum sic exstat apud Gellium N. A. v. 16. 'Ut speculum in loco certo positum nihil imagnet.' Sed aliter Noster Met. l. viii. p. 541. 'meos forsitan tibi pestíferos imaginariis amplexus:' et l. xi. p. 808. 'divinos tuos vultus imaginabor.' J. B. Quod extra tangunt ac visunt, id intra speculum *imagentur.* Opinio Hipparchi. Plutarch. de Plac. Philosoph. lib. iv. cap. 13. Ἰππάρχος ἀκτῖνάς φησιν ἀφ' ἐκατέρων τῶν ὀφθαλμῶν ἀποτεινομένας τοῖς πέρασιν αὐτῶν, ὅλον χειρῶν ἐπαφαῖς περικαθαπτούσαις τοῖς ἐκτὸς σώμασι, τὴν ἀντίληψιν πρὸς τὸ ὀρατικὸν ἀποδιδόναι. ex quibus obiter etiam intelligas illud *tangunt*, quod Heliodorus Larissæns ἐπιβάλλειν vocat. ὅτι (inquit) προβολῆς

τινος ἀφ' ἡμῶν γενομένης, ἐπιβάλλομεν τοῖς ὀρωμένοις. In κεφαλ. ὀπτικ. *Pric.*

Cuncta specula vel uda, vel suda] Seneca Natur. quæst. lib. i. cap. 16. 'Quamvis enim eum' (Solem) 'orientem occidentemque contemplari liceat, tamen habitum ejus ipsum, qui verus est, &c. nesciremus, nisi in aliquo nobis humore lævoreve aspicī faciliior occurreret.' 'Humor et lævor' sunt quæ heic *uda* et *suda*. Idem.

PAG. 428 *Ubi et cur*] *Ubi*, i. e. vel, quo loco, quam longe recedere oporteat a speculo, ut læva cum dexteris permutentur; vel, *ubi* notat, in quibusnam speculis. Seneca Nat. Qu. i. 5. 'Sunt quæ dexteris facies ostendant, sunt quæ sinistras, sunt quæ torqueant vel evertant.' J. B.

Exadversum Soli] Florid. ii. 'Samos Icario in mari modica insula est, exadversum Miletos.' leg. *Mileto*. Terent. 'Exadversum loco textrina erat.' *Pric.* V. ad Flor. N. xv. init. J. B.

Appositum fomitem] Scribendum *oppositum*. Casaubonus. Florent. 2. et Rôm. *appositum*. Male. Elmenh. Recte Casaub. *Oppositum f.* *Pric.* Casaubonus hic legit: *oppositum fomitem*, non *appositum*, melius, mea quidem sententia. *Florid.* Nec tamen in textum recepit Florid. emendationem Casauboni, quod fecerant Scal. Wow. Elm. Scriv. cum novissima Ed. Bip. Revocavi ego Mstorum et veterem lectionem; *appositum*, quam probat etiam Heinsius ad Ovid. Her. Ep. vii. vs. 100. Speculum, exadversum Soli positum, ei oppositum est: quod si alia res eidem speculo opponatur, Solis radii intercipiuntur necesse est. Speculum igitur Soli *opponitur*, sed fomes accendendus speculo *prope . . . juxta . . . ad . . . ponitur*. J. B. *Cur cava specula si ex adversum Soli retineantur, oppositum fomitem accendunt*] Plinius l. vii. c. 106. 'Cum specula quoque concava adverso Solis radiis facilius eti-

am accenduntur.' *Pric.* *Ex adversum Soli*] Florid. ii. 'Samos Icario in mari modica Insula est, exadversum Miletos.' leg. *Mileto*. Terent. 'Exadversum loco Tonstrina erat.' *Idem*.

Nubibus, varie duo Soles] Lego: *nubibus varia, duo Soles*. Brant. Explicat Plutarchus in Libello de facie in orbe Lunæ: ὅταν ἴριδες δύο φάνωσι, et quæ sequuntur. Unde ita scriptura Appuleii distinguenda: *uti arcus in nubibus varii, et duo Soles*: nisi varietatem colorum, non iridum numerum interpretari malis. Vide Aristotelis et aliorum Meteorologica, et Appuleium ipsum, libello de Mundo, et Senecæ Natur. Quæst. *Scip. Gent. Varie duos Soles*. Sic Florent. Alii: *varii et duo Soles*. Elmenh. Post Casaub. et Scalig. editum (excepta Elm. Ed.) *varii, et duo Soles, &c.* et facile sane ex ejusmodi scriptura *vari* et fieri potuit *varie*. Nihilominus tam constanter Mss. et Edd. servant *varie*, ut hanc lectionem cum Elmenh. revocandam putaverim, quoniam bonum habet sensum; modo distinguas, non, ut fieri solebat, ante, sed post hanc vocem: ita: *arcus in nubibus varie, duo Soles æmula similitudine videntur*. Opponuntur inter se *æmula similitudine* et *varie*, i. e. vario colore. Plin. xxxvii. 10. 'Mitrax multicolor, contra Solem varie refulgens.' Non bene emendabat Brant. *varia*: nam *similitudo varia* absurde dictum foret. J. B. *Duo Soles æmula similitudine*] Aristoteles *παρῆλκους* vocat, ut et Seneca citato loco. Cicero 'geminatum Solem.' Caussas apud Ammian. lib. iii. cap. 11. vide, Histor. lib. xx. Senecam ubi supra. Aristot. in Meteorologicis. *Pric.*

Ejusdemmodi] Infra: 'item alia ejusdemmodi.' Florid. ii. 'Hæc et alia ejusdemmodi.' In de Deo. Soerat. 'Ejusdemmodi beneficio.' *Idem*.

Quæ tractat, &c.] Κατόπτρων ἐξάψεις inter alia ejus Tzetzes memorat Chiliad. xiii. c. 457. forsā non alium

librum Appuleius innuit. *Idem.* Rectius ex h. l. conjicit Scheibel in Einleitung zur Mathem. Bücherkenntniss part. ix. p. 268. Archimedem magnum volumen de omnibus doctrinis opticis conscripsisse; monente Harles. ad Fabric. Bibl. Gr. l. iii. c. 22. sect. II. § 11. Imo suspicio est ipsum hoc opus esse, cujus Arabica versio, adhucdum inedita, exstat, sub titulo 'Perspectiva.' cf. id. ibid. § 12. *J. B.*

PAG. 429 *Abaco et pulvisculo*] Mos olim Mathematicorum, cum aliquid demonstrare, describere vellent, in abaco pulvere consperso suas lineas, circulos, numeros, notas virgula ducere. Hunc 'eruditum pulverem' vocat Cicero l. II. de Nat. De. Seneca Ep. LXXXVIII. 'Itane in Geometriæ pulvere hærebo?' Et Epist. LXXIV. 'Utrum majorem an minorem circulum scribes, ad spatium ejus pertinet, non ad formam: licet alter diu manserit, alterum statim obduxeris, et in eum in quo scriptus est pulverem solveris, in eadem uterque forma fuit.' Elegans de hoc locus est Claudiani, de Mallii Theodori consulatu, qui dignus adscribi: 'Illa per occultum Lignum se mœnibus infert, Et castos levibus plantis ingressa penates, Invenit ætherios signantem in pulvere cursus, Quos pia sollicito deprendit pollice Memphis: Quæ moveant momenta polum, quis certus in astris Error, quis tenebras Solis, causisque meantem Defectum videat numerus, quæ linea Phæben Damnet, et excluso pallentem fratre relinquat. Ut procul adspexit fulgentia virginis ora, Cognovitque Deam, vultus veneratur amicos. Occurrit, scriptæque notas confundit arenæ.' Vide Martian. Capell. lib. IV. VI. et VII. apud quem graphica abaci pulverisque hujus descriptio. Hinc contendere ausim verisimilem conjecturam nostram in Gellii lib. I. cap. 20. ubi passim vulgatum legas: 'Planum est,

quod in duas partes solum lineas habet, qua latum et qua longum: qualia sunt triquetra et quadrata, quæ in area fiunt, sine altitudine:' legendum scilicet videri quæ in arena fiunt; et de hac arena accipiendum. Nec alium etiam *numerorum Arenarium* dixisse videtur de Pallio Tertullianus, quam eum qui in hac itidem arena numeros colligit et disponit, aliosque eam artem docet: 'De meo vestiuntur, et primus informator litterarum, et primus edomator vocis, et primus numerorum arenarius, et Grammaticus, et Rhetor, et Sophista,' &c. Huc spectat etiam Persius Satyra I. 'Nec qui abaci numeros et secto in pulvere metas Scit risisse.' Unde putem Pulveraticum dictum, mercedem agrimensorum, seu potius corollarium. Aggenus Urbicus: 'Agrimensores tres aureas accipiant, absque pulveratico:' et sic accipiendum in constitutione quadam Valentiniani et Theodosii, quæ apud Frontinum. *Colv. Pulveraticum* dicitur præmium quod agrimensoribus et præsidibus datur, ut pluribus testimoniis docet eruditissimus Cujac. lib. IV. Observ. 18. *Scip. Gent. Add. Pricæi Comment. J. B. Abaco et pulvisculo*] Vetus Persii Interpres: 'Abacus dicitur mensa, in qua Geometra designant loca vel mensuras.' Papias: 'Abax, et Abacus, tabula in qua viridi pulvere formæ depinguntur.' Barthius pro *viridi* legit *vi radii*: sed nil mutandum. *Pulvis viridis* est quem *hyalinum* vocat Marcianus lib. VI. et ibid. (si memini) in princip. 'glaucum pulverem.' Gloss. Vindocinens. Ms. 'Viridis, glauca.' *Pric.*

Pulvisculo] Supra: 'Candificum, nobilem pulvisculum.' Onomast. Vet. 'Pulvisculus, *κολλισσαλος*.' *Idem.*

A Thyesta Tragico] Satis hæc lectio facit Bourdelotio, ni toleretur tamen, *Thyade Tragica*, scribenti. *Pric. Ms. Pith. Chieste Tragica.* Perperam Pri-

cæus, quem rursus hic descripsit Floridus, de Thyeste Tragædo cogitat. 'Thyestes Tragicus' est qualis in Tragædiis inducitur. Cic. in Pis. 20. 'Ego te non tragico illo Oreste aut Athamante deimentiore putem!' Atque ita 'Tragicas Erinnyas' apud Propert. II. 16. 29. exponit Passerat. ubi hunc nostri Auctoris locum a præpostera Pricæi conjectura recte vindicat Burmann. quemadmodum vulgatam lectionem defendit etiam Bentleii. ad Horat. A. P. vs. 96. ubi vide. Thyestam autem, cum cômotos a se liberos cognovisset, horribiliter ex angore et fastidio distorsisse vultum, nemo est qui non facile credat. Itaque Thyestæ post epulas illas in scenam prodeunti talem forte etiam larvam dederint. J. B. *Teterrimum os tuum a Thyesta Tragico demutet*] Ni Thyestis vomitum respiciat, non capio: videsis Eustath. ad Iliad. β. et ο. Etymologus: 'Εμεῖα, τόπος ἐστὶ Μυκηῶν, παρὰ τὸ ἐμῶ, &c. λέγεται δὲ, ἐπειδὴ ἐκεῖ ἔμεσεν ὁ Κέρβερος ἀνελθὼν ἐκ τοῦ Ἄδου· ἢ ἐπειδὴ ἐκεῖ ἔμεσεν ὁ Οὐέστης φαγὼν τὰ τέκνα αὐτοῦ. Juvat sane aliquantillum sententiam hanc quod subdit Noster, 'vultu distortissimo'; oris enim inter vomendum distorsio nem fieri vel usus probat. Mihi vero, (neque mala fide loquor, aut quo suspicionibus meis viam sternam) istiusmodi allusio frigida, nedum absona est. Novi *Thyestem* fabulam, non *Tragædum*. Vide itaque an rectius *Thespi* legas, de quo Plutarchus et Laërtius. Hunc ex scriptoribus iis non solum *Tragicum* fuisse scimus, sed et (quod propius Appuleio accedit) deformitatis captatorem primum. Suidas: πρῶτος μὲν χρίσας τὸ πρόσωπον ψιμυυθίῳ ἐτραγῶδησεν, εἵτα σανδαράχῃ ἐσκέπασεν ἐν τῷ ἐπιδείκνυσθαι, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσήμεγε τὴν τῶν προσώπων χρῆσιν. Horatius Art. Poët. 'Ignotum Tragicæ genus invenisse Camenæ Dicitur et plaustris vexisse Poëmata Thespi, Quæ canerent age-

rentque peruncti fæcibus ora.' Plura Casaub. de Satyr. Poës. lib. I. cap. 5. Fuit et *Thespi* Comicus quidam, de quo in Vesp. Aristophanes. *Pric*.

Sulcos rugarum] Ovid. 'Sulcavitque cutem rugis.' Claudian. I. in Ruffin. 'Rugisque severas Persulcata genas.' Idem in Eutrop. I. 'Sulcisque genarum Corruerat (malim aruerat) passa facies rugosior uva.' Virgil. 'Frontem rugis arat.' D. Hieron. 'Arata rugis frons.' Plaut. Bacchid. 'Frontem consulcare.' *Idem*.

At ego non mirer ... reticere] Sensus est: Quantumvis ægre feras, Æmiliane, me de isto distortissimo vultu tuo dicere, facile tamen equidem credam, te boni hoc consulturum, modo de moribus tuis, multo etiam truculentioribus taceam, quod sane faciam, &c. Male itaque vulgo, exceptis Edd. Junt. post. Ald. Cas. et perpaucis aliis, per interrogationem hæc leguntur: *At ego ... reticere?* Ed. Scriv. *consules*. J. B. *Distortissimo vultu tuo*] Bene distorto vocat, quod jam ante *Tragico* adsimilavit. Clemens Pædag. Στόματι τραγικῶν δίκην διελκομένῳ. Varroni 'Facies mæandrata,' ταφῇ Μενιπ. Accius apud eund. VI. de Ling. Lat. 'Personæ distortæ oribus, deformes, moriones.' Hujus generis est sigillum ex antiquaria penu Cl. Bourdelotii depromptum. [Sequitur in Ed. Pric. delineatio sigilli, ut et paullo infra alia, e Pignorio. J. B.] Nec abeunt illa μορμολυκεῖα olim in anteludiis pompæarum exhibita, nonnullis risui excutiendo, aliis incutiendo timori: *matticos*, et *manducos* Veteres vocaverunt; homines nempe magnis malis dehiscentes magnumque dentibus strepitum facientes: mentio apud Juvenalem, Prudentium, nec non alios. Lucian. περὶ ὀρχησ. Στόμα κεχρηγὸς παμμέγα, ὡς καταπίομενον τοὺς θεατὰς. Ejusmodi ludicram effigiem invulgavit Pignorius Comment. de Servis. *Pric*.

Albus an ater] Proverbialiter dictum. vid. ad Catull. cap. 94. et comm. Scip. Gent. J. B.

PAG. 430 *Approbatore*] Forte : a *probatore*. Sed aliud forte latet. *Colv.* Vulgo *approbatore*, sed veram lectionem a *probatore*, ex edit. Rom. reposuimus. Sic dictum a *probatore obstare*, ut apud Græcos κρύπτειν et κρύπτεσθαι ἀπὸ τινός, etiam apud poëtam præcipuum. *Casaub.* V. c. a *probatore*. *Sciopp.* in *Symb.* Quid illa voce *approbatore* faciam, nondum despicio. Forte : *umbra ignob. approbator* vel *approbator*. Pleraque adjectiva in or Veteribus communis generis censebantur. *Acidal.* Ita libri vulgares. Nonnulli antiqui, quos eruditiores secuti : *opprobatore*. Sequutus vestigia vulgarium et Mss. restitui : *umbra ignobilitatis a probatore obstitit* : ut apud Varronem de Re Rustica : 'a Sole obstare : ' et apud Ciceronem, illud Diogenis ad Alexandrum : 'A Sole mihi obes.' *Wower.* Varro, 'a Sole obstare.' Cicero, 'a Sole obesse,' ubi Diogenis ad Alexandrum dictum exponit. *Ignobilitatis* autem dixit *Appul.* *umbram*, pro obscuritate vitæ et generis, vel etiam animi improbitate. *Ennius* : 'Nam quum opulento loquuntur pariter, atque ignobiles, Eadem dicta, eademque oratio æqua, non æque valet.' Sensus igitur est : Ignobilitas tua in medio obstat, atque impedit, ne quis te cognoscat, et qualis sit, exploret. *Scip. Gent.* *Umbra ignor. a probatione*. Sic *Florent.* 2. legunt hunc locum : vulgo tibi *umbra ignobilitatis approbatori* : male : vide notas *Wowerii* nostri. *Elmenh.* Multa de loquendi forma a *probatore obstitit* *Gentilis*, quæ utinam loco opportunior docuisset nos : placet lectio ab has literas bene docto Ol. Grotio suggesta, ab *opprobatore obstitit*, quam etiam probe fulciunt quæ loquuntur heic. *Pric.* Edd. ante Vulc. sec. *approbatore* : sine sensu. Quod in marg. conjecerat Vulc. *approbatori*, id in ejus

Edd. sec. tert. editum est, neque longe ab eo recedit Grotii conjectura a *Pricæo* laudata : sed tum leg. saltem *opprobreat*. Verum fraudi fuisse videtur viris doctis media significatio τῶν 'probare,' 'probator,' 'probatio,' quæ, quemadmodum Gr. δοκιμάζειν, δοκιμαστῆς, δοκιμασία, non tantum approbationem, sed et simpliciter examen, explorationem, experimentum notant. Vid. Ernest. in Cl. Cic. v. *probatio*, et Græv. ad Cic. Verr. III. cap. 30. cit. a Burmanno ad illa Petronii cap. 70. 'mucronem ad buccam probare.' Optime igitur *Colv.* seu potius *Lips.* in marg. Ed. Bas. pr. cum Edd. Cas. Wow. (qui sibi deberi emendationem videri volebat) *Gent. Pric. Elm. Scriv. Flor.* (qui bene explicat) a *probatore* : quibuscum consentiunt præter Mss. *Fulv. Pith. D'Orv.* etiam 2. *Florent.* ex Coll. *Lindembrog.* ita habentes, non, ut ait *Elm.* a *probatione* : licet et hoc bonum foret. Ceterum *Obstare a* locutio est, quam usurpavit etiam *Lucanus* I. vs. 59. 'nullæque obstant a Cæsare nubes : ' item *Sallust. Catil.* c. 58. 'Exercitus unus ab urbe, alter a Gallia obstant : ' i. e. impediunt, alter, quominus ad urbem, alter quominus in Galliam properemus. *J. B.*

Tegere quam aliena indagare] Neque propterea impostor, qui peccata sua tegit, quasi vero palam decantare sua facinora aliquis debeat, et gloriari in flagitiis, id vero non probi, sed furiosi esset. Quid? quod nec interrogatus quisquam cogitur fateri crimina. *D. Hieronymus* Epist. 107. 'Conatus sum crimen meum abnuere, non referre.' Non possum igitur probare acumen *Lipsii* olim nostri, qui pro *tegere* reponit hic *degere*, id est, Minuere, Detrahere. Sane justitiam simulare et ostentare, quum homo sis injustus, id prorsus vitiosum est, et vituperandum : licet vulgus contra sentiat, de quo *Plato* in *Protagora* :

καὶ φασί, inquit, πάντας δεῖν φάναι εἶναι δικαίους, ἐάν τε ᾖσιν, ἐάν τε μή· ἡ μαίνεσθαι τὸν μὴ προσποιούμενον δικαιοσύνην; et quæ seqq. *Scip. Gent.* Lipsius *de gere ἀρχαϊκῶς*, pro *minuere*, ut apud Plantum et Nonnium: in quam abit etiam Pontanus scripturam *Analect.* l. iii. cap. 1. Ego vulgatam fero non illibenter. *Pric.* Tegere non esse sollicitandum arguit quoque, quod ei opponitur, *indagare*. Nihilominus citat hunc locum, quemadmodum emendari volebat Lipsius, Parens in *Lexico Plantino v. agere*; adducens quoque Gell. xvii. 16. ‘degendis venenis,’ ubi nunc legitur *detergendis venenis*, licet *degendis* ibi sit in Mss. De rariori verbi *degere* notione, pro minuere, detrahere v. Non. Marc. iv. 117. cf. Par. l. c. Varro de Re Rust. 37. Vulgata lectio displicuisse etiam Scriverio videtur, edenti *regerè*: nisi sit operarum vitium. Equidem sane in τῷ tegere acquiescendum puto. cf. quæ supra p. 404. de animi sui verecundia dixit Auctor. *J. B.* Potius duxi mea peccata tegere, quam aliena indagare] *D.* Hieron. ad Augustin. ‘Sufficit mihi probare mea, non carpere aliena.’ Phæbad. contr. Arrian. ‘Sufficit conscientiæ puræ tenere quod credit, æstimanti fore rectius tueri propria, quam extranea et aliena discutere.’ Optat. Milevit. cont. Donatist. lib. vii. ‘Satis sit homini si de peccato suo reus non sit, quam ut de alieno iudex esse desideret.’ *Pric.* *Constitit*] I. e. consistit: ut lib. xcvi. D. de solution. Et *constiteremus* pro *consisteremus* l. xxvi. D. de negot. gest. Eadem Noster offi- guratione Miles. viii. ‘Invadit ac superstitit sicarium,’ nam quod in cuspis legitur, *superstitit*, reiculum puto. *Pric.* De loco Met. l. viii. pag. 539. perperam omnino iudicare Pri- cæum, monet ibi Oudend. Quod ad nostrum locum, vel pueris notum est, quemadmodum verbi Gr. ἵστημι con- sisto, perf. ἕστηκα *constiti*, i. e. sto;

ita et Lat. ‘constiti’ habere vim præ- sentis verbi ‘stare.’ *J. B.*

Ego adeo servior: tu an habeas ad ag.] Non dubitavimus veram et cer- tam emendationem nostram in con- textu recipere, spreta vulgaria scrip- tura, *servor et abeas*. Scio *servor* pro *observor* Latinum esse, atque adeo Tullianum: sed id non posse hic lo- cum habere pertendo: non enim de observantia et cultu qui honoris caus- sa a liberis personis exhibetur, intel- ligit: sed de servorum *θερατεία* et ministerio. Quid quod sequentia eam lectionem manifeste flagitant? debet enim repeti vox *servos* quæ in verbo *servior* intelligitur inclusa: ut in illo τῶν lxx. δικάσω· ἰδεῖα δὲ ἔσται, nimi- rum ἡ δίκη. est enim σχῆμα ἀπὸ κοινοῦ, ὅταν ληπτέον ἐκ τοῦ ῥήματος τὸ ὄνομα, ut loquitur Eustath. in Iliad. β. Non igitur *servor* sed *servior* legendum. Seneca, ‘servis paucioribus serviri:’ de tranquill. vitæ. *Casaub.* Cum an- nis superioribus Petronii scholiastes locum hunc sic mihi recitaret, ‘Ego adeo servor, tu an abes,’ &c. ut ex- perimentum scilicet ingenii mei ca- peret, facile quam et talia, quæ non- nulli fastidiosius venditant, domi no- bis nascerentur, intellexit. Statim enim conjeci legendum: *Ego adeo servos tu an habeas*. Sciopp. in Symb. Plane rescribendum censeo cum eru- ditissimo Mercero: *Ego adeo servos, tu an habeas ad agrum colendum*. Wow. *Ego adeo servos*. Recte ita Memb. Florent. sicuti etiam Mercerus et *Casaub.* ante divinarant. *Elmenh.* *Ego adeo servior*. Recte hanc scripturam retinuit et defendit *Casaubonus* nos- ter, qui et Senecam ita locutum do- cet. Cui geminum est verbum, *Ministrari*, eodem modo positum. *Plau- tus* *Vidularia*, apud Nonium: ‘Ma- lim moriri meos, quam mendicari- er: Boni ministrantur; illum nunc irri- dent mali.’ Nam quod idem Lips. lib. i. *Antiquit.* cap. ult. rescribit, *Boni immiserantur*: non plus ei adsen-

tior, quam illis qui in hoc loco Apuleii mallent *Servor* legi. Sunt qui legunt, *Ego adeo servos; tu an habeas ad agrum col.* Scip. Gent. Ita edit. Casaubon. nulla sententia: scribendum *servos*, ut et in Cod. Florent. legitur. Pric. Edd. ante Casaub. cum Mss. Pith. *Ego udeo servor, tu an abeas*, non sine sensu, si *servor* capias pro *abservor* cum Groslot. in marg. pro quo ipsum illud *observor* reponi voluere Vulc. in marg. et Jungerm. l. supra cit. insuper *adeo* mutans in *a te*: sed non viderunt VV. DD. nec Schikherad. legens, longius etiam a vulgata et scripta lectione, *cernor*, non viderunt igitur, totius periodi protasin constituere verba illa *Ego adeo ... neque scio, neque laboro*, et tum denique sequi apodosin *At tu me scis*, &c. Casauboni conjecturam, quam non capio cum Pricæo, expressit tamen hic cum Scalig. et Scip. Gent. Sed bene omnino ex uno Cod. Florent. edidit Elm. *servos*, quem secuti sunt reliqui. Ne sic quidem tamen locus persanatus est, nam illud *tu* ante *an habeas* vacat non tantum, sed ne ferri quidem potest; nam τῷ *Ego adeo* opponitur in apodosi *At tu*: hic vero vis non est in *tu*, sed in *servos*, cui opponitur *an ipse operas*, &c. *cambias*. Jam vero pro *servos tu* in uno Florent. Cod. ex Coll. Lindenbrog. est *serviorne*, in Pith. *servorne*, in altero Florent. *servosne*, uti prorsus legendum est: *Ego adeo, servosne an habeas ... an ipse ... cambies, neque scio, neque laboro. At tu me scis, eadem die tris Œæ manumisisse. Servosne an hab. pro annē servos hab. exquisite dictum, quomodo ne in interrogationibus haud raro abundat. cf. ad Met. l. i. p. 31. Ond. ad Lucan. vii. vs. 301. J. B.*

Cum vicinis tuis cambias] Vox Græcæ originis, quam Charisius lib. iii. et Priscianus ex eo vertunt ἀμειβομαι. Glossæ veteres 'Cacumbeat διαλλάσσει.' Lego, *Cambiat ἀλλάσσει*. Est ἀ-κάμπω, propter gratiarum vices:

semper enim Gratiae καμψιδίανλοι non σταδιοδρόμοι esse debent. Inde nostrum Francoceltarum *change* ἀμοιβή. Græci tamen suum κάμπω non usurpant pro eo quod est *cambio*: sed pro eo quod veteres Latini *campso* dicebant. Ennius *Leucaten campsant*. Græcum proverbium apud Strabonem, Μαλέαν δὲ κάμψων ἐπιλάθου τῶν οἴκαδε. et apud Geographos sæpe, κάμψαι ἀ-κραν. Casaub. *Cambies*. Alii *Cambias*. Vide Indicem. *Elmenh.* Edidit tamen Elm. *cambias*, cum reliquis inde a Colvio, qui tacite ita rescripsit, pro eo quod legebatur in Edd. O. ante eum *cambies*, quomodo exstat in Mss. Florent. utroque, Pith. D'Orv. nec dubito de ceteris. Equidem *cambies*, quasi a *cambiare* sine librorum auctoritate non dammandum, imo postliminio revocandum putavi. Vossius quidem in Etym. v. *Cambire* recentiores ait corrupte dixisse *cambiare*; et Du Cangius in Gloss. 'Italis,' inquit, 'Cambiare:' 'Latinis, Cambire;' et *Cambire* citat Priscianus: *Cambiare* tamen est in Gloss. apud Casaub. et Elm. in Ind. Item Gloss. Philoxeni 'Concambiat, διαλλάσσει.' ex emend. Du Cangii. Sic posterioris ævi scriptores promiscue dixisse videntur 'cambitio' et 'cambiatio,' 'concambitio' et 'concambiatio,' 'cambire' et 'cambiare:' quod Appuleii ævo nondum obtinuisse, non satis mihi persuasum est, quam ut contra Librorum auctoritatem ei τὸ *cambiare* abjudicem. Siculus Flaccus de Condit. Agr. 'Emendo, vendendoque, aut cambiando, mutandoque.' J. B. *An ipse mutuaras operas cum vicinis tuis cambias*] Hoc enim moris fuisse cum ex aliis, tum ex Gellio patet, lib. ii. cap. 29. in Æsopi Apologo: 'Fac amicos adeas, et roges veniant, operamque mutnam dent, et messem hanc nobis adjuvent:' (quo loci inique τὸ *adjuvent* quidam proturbare adorti sunt, quo nil signantius potuit de multitudine efferri. Noster infra,

‘An adjutorio multitudo eorum necessaria fuit?’) Porro prædictæ sententiæ non absimilia hæc Varronis περὶ Ἀφροδισ. ‘Utrum mercedem accipit is, qui meas venit Segetes ut sarriat, an ego ab illo:’ hinc mercenarii isti, *metelli* dicti. Gloss. a Vulcanio editæ, ‘Metellus, *μισθιος*.’ Gloss. Ms. Claud. Puteani: ‘Metellus, mercenarius, a metendo.’ Et verum hoc etymon putem, quidquid apud Festum lego. *Pric.*

Quod quidem] Quod quidem, non, ut alibi apud Nostrum, valet quandoquidem, sed eleganter inservit orationi ligandæ, ut ‘quod si,’ ‘quod utinam,’ et sim. *J. B.*

PAG. 431 *An consuetudinem]* Ms. D’Orv. aut. Male. Jungenda cæcitate dicam an consuetudinem? Met. I. p. 31. ‘eumque propere vestio dicam an contego?’ infra p. 592. ‘O grave veneficium dicam an ingratum beneficium?’ *Tantamne esse* h. l. est infinitivus absolutus per admirationem, cui sic eleganter additur interrogandi particula *ne*, ut notum ex Terentio, et animadversionibus Dukeri ad Flor. I. 11. § 9. Græv. ad Cic. Epp. ad Att. II. 6. aliorumque. *Idem.*

Imperatores Pop. Rom. paucitate servorum gloriatos] Quod Noster adsignat modestiæ Romanorum Imperatorum, verius alii Veterum parsimoniæ, qui Legatis et Imperatoribus non alium famulitii modum statuerunt. Ideo M. Cato senior, quum Hispaniam regeret, intra Legatis præscriptum numerum remansit. Valer. Max. lib. IV. cap. 3. Nec majorem habuit Cæsar quum Britanniam oppugnaret, ut ex Cotta ejus Legato in lib. de Repub. Rom. refert Athenæus lib. VI. cap. 8. Ἰούλιος δὲ ὁ Καῖσαρ ὁ πρῶτος πάντων ἀνθρώπων περαιωθεὶς ἐπὶ τὰς Βρεττανίδας νήσους μετὰ χιλίων σκαφῶν, τρεῖς οἰκέτας τοὺς πάντας συνεπήγετο, ὡς Κότας ἱστορεῖ, ὁ τότε ὑποστρατηγῶν αὐτῷ, ἐν τῷ περὶ τῆς Ῥωμαίων πολιτείας συγγράμματι. Neglectam hanc regu-

lam paulo prius deprehendo apud eundem: Σώφρονες δὲ ἦσαν, καὶ πάντα ἄριστοι οἱ ἀρχαῖοι Ῥωμαῖοι. Σκιπῶν γοῦν ὁ Ἀφρικανὸς ἐπὶ τὸ καταστήσασθαι τὰς κατὰ τὴν οἰκουμένην βασιλείας, ἵνα τοῖς προσήκουσιν ἐγχειρισθῶσιν, πέντε μόνους ἐπήγετο οἰκέτας. hujus rei testes Polybius et Posidonius: et quod de Catoe diximus, quinarium ei numerum servorum in Hispania degenti Plutarchus assignat in vita ejus, et Scipioni in Apophthegmat. sed inter Vallerium et Græcos nullum dissidium, quippe ex his quinque duo σύνοδοι, seu comites, nam legitimus servorum numerus ternarius. *Pric.* Sequitur in Ed. *Pric.* Bourdelotii observatio, aliquanto prolixior, de legitimo servorum numero, ad familiam constituendam. *J. B.*

Solos] V. D. e vet. cod. probat *solum*: male. In seqq. ‘duos solos calones... Tris servos solos ex urbe duxisse:’ et amat hanc constructionem Appul. Met. lib. v. p. 325. ‘verba tantum audiebat excidentia, et solas voces.’ cf. de Phil. Mor. p. 600. et inprimis περὶ ἔργ. p. 634. 640. 646. 647. 658. 659. 662. Ed. Flor. Ter. Phorm. III. 3. 24. ‘Quantum opus est tibi argenti? ... Solæ triginta minæ:’ et sæpe. *Idem.*

PAG. 432 *Adoreis]* Vide Festum et Scaligerum. *Brant.* Ms. Lips. *adoriis* solita variatione. cf. ad Met. III. p. 207. b. *J. B.* *Adoreis]* Miles. VII. ‘Domi forisque fortibus factis adorea plenæ gloriarer.’ Gloss. ‘Ἀδέα, ἡ ἀπὸ τοῦ πολέμου, adorea.’ Gloss. Bourdelot. Ms. ‘Adoream, laudem bellicam.’ Gloss. Puteani Ms. ‘Adoreis, Victoriis.’ *Pric.*

Una porta] Quasi vero non omnes triumphieadem porta agerentur. Josephus Ἀλώσεως libro VII. πρὸς δὲ τὴν πόλιν (triumphalem portam intellege) αὐτὸς ἀνεχώρει, τὴν ἀπὸ τοῦ πέμπεσθαι δι’ αὐτῆς ἀεὶ τοὺς θριάμβους τῆς προσηγορίας αὐτῶν τετυχίας. Sed re-

spicit Appuleius ad situm populorum de quibus Curius triumphavit, Samnitum, Sabinorum, Lucanorum, qui omnes ab eodem Tiberis latere sunt siti. *Casaub.* Non satis placet Casauboni explicatio, licet aliam, quam suppeditem, non habeam: neque tamen in tanta Mstorum et editionum constantia conjecturis indulgendum censeo. Possis alias dividare *Imperator. J. B.* Qui *ter triumphum una porta egerit*] Ex his unum de Lucanis fuisse Casaub. ait: Cicero tamen Cat. Maj. ut et Noster heic, pro Lucanis Pyrrhum nominat. Equidem triumphatos eos non puto: de iis ovavit tantum. V. Fast. Sigon. *Pric.*

Ipse in oratione scriptum rel.] Ex hac oratione M. Catonis fragmentum etiam exstare apud Festum viri docti censent, ubi sic legunt: 'Navitas secundum incorruptam consuetudinem dictos, quos nunc nos nautas dicimus: testis est Cato in ea quam scripsit, cum in Hispaniam proficisceretur, cum ait: Navitæ quod secum portaverant vinum atque oleum, usus tantum eo sum.' *Colv. M. autem Cato nihil oppertus, ut alii de se prædicarent, ipse in Oratione scriptum reliquit*] Id est, snarum ipse laudum præconium ab alio non expectans: quod demonstrat Titulus Orationum ejus, de laudibus suis apud veteres Grammaticos. Ex hac porro, quam hic citat Appuleius, oratione fragmentum Festus refert: 'Navitas,' inquit, 'secundum,' &c. Aliud fragmentum apud eundem exstat tale: 'Maledictores,' inquit, 'dicebant Antiqui, quos nos appellamus maledicos. Cato, quum proficisceretur in Hispaniam, removendi maledictores.' *Scip. Gent.*

Quoniam ad villam publ.] Continentiæ exemplum hoc ipse de se memoriaræ prodidit M. Cato, de cetero ne omittas emendare, *quom jam ad villam publ. venerat*: istic enim duos insuper pueros sibi emendos Cato curavit, et illos quinque in Hispaniam duxit.

Stewech. Legebatur quoniam male, pro quom jam. Exierat Cato cum tribus servis: sed cum ad villam publicam, quæ in Campo Martio erat, pervenisset, subiit animum cogitatio, non posse tam paucos servos sufficere provinciam administranti: misit ergo in urbem, qui duos emeret: sic quinque habuit: quot et Plutarchus ait. Hæc vera mens istius loci. *Casaub.* Fulvius *quom ad v. Sciopp. in Symb. Andreas Schottus Observ. lib. v. c. 11. Elmenh. Quom jam Stewech. laudatque Casaubon. nihil minus. Quoniam significat non solum id quod quia, sed etiam id quod postquam, teste Festo. Brant. Male heic, si unquam, eximius castigato, qui quum in principibus editt. legeretur quoniam, exturbavit e contextu suo adeo antiquam ac probam notionem. Ejusdem culpæ affinis etiam Schottus Observ. Human. v. 2: Quoniam valet postquam, ut sæpissime apud Plautum. Gellius vii. 5. (ut in antiquis quidem, et melioris notæ Codd.) 'Polus unice amatum filium morte amisit, eum luctum quoniam satis est visus eluxisse, redit ad quæstum artis:' vide Festum. *Pric. Quoniam pro postquam Plautinum est, vid. Parei Lex. Plant. quod an apud alium scriptorem inveniatur, nescio: nam in Gellii loco a Pricæo cit. legitur quum, non quoniam, cujus lectionis ibi ne verbo quidem mentionem factam video. Ceterum in Ms. D'Orv. hic legitur quum, Lips. adscripsit quom jam, G. Voss. quum jam, ut edidere Casaub. Scip. Gent. Pric. reliqui quoniam, quod contra plerorumque Mstorum auctoritatem non mutavi, quia Auctor noster sapius Πλαντίζει. Et sane quoniam, comp. ex quom jam, et tempus et causam notasse non mirum est, quandoquidem idem obtinet in simplici quom. J. B. Villam publicam] Δημόσιον καταγώγιον; quod in nummo T. Didii apud Ursinum vidisse videor. Straboni Libro**

v. Δημοσία ἔπαυλις. Positam in Campo Martio docet P. Victor. ix. Region. Usus ejus ad excipiendos Magistratus in Provincias euntes, Legatosque exterarum gentium peregre adventantes. Livius XLIII. 'Macedones deducti in Villam publicam extra urbem, ibique iis locus, et lantia præbita.' Et XXXIX. 'Quibus vetitis urbem ingredi, hospitium in Villa publica, Senatus ad ædem Bellonæ datus est.' *Pric.*

De mensa] Sic Florent. 2. vulgo *de tribus emi*. Elmenh. Id est, pecunia mutuo sumpta, seu nominibus factis apud argentarios. De mensa sumere, numerare, et de domo vel ex arca, diversa sunt. l. lecta ff. de reb. cred. Nec tamen superfine Cato, vel Appuleius, *in foro de mensa emi*. Sic Plutarchus, περὶ δυσωπίας. 'Ο δὲ Περσαῖος ἀργύριον τινι τῶν γνωρίμων δανείζων, δι' ἀγορᾶς καὶ τραπέζης ἐποιεῖτο τὸ συμβόλαιον. *Scip. Gent. Miles.* VIII. 'collatitia stipe de mensa paratus:' nec aliud mensa ista quam παρὰ τὴν λίθος. Cicero in Pison. 'Duos de lapide emptos.' Pollux lib. VII. 'Ἐφ' ὃ δὲ βαίνοντες οἱ δοῦλοι πιπράσκονται, τοῦτο τράπεζαν Ἀριστοφάνης καλεῖ. *Pric.*

PAG. 433 *Paupertas olim Philosophiæ vernacula*] Marcianus lib. VI. de παιδείᾳ germana Philosophiæ: 'Hæc utpote talentorum conscia in omnium rara congressus, nec cuiquam facile primores saltem vultus superba committens, plerumque tamen adhæsit arrisitque pauperibus; magisque illis quos aut pedibus nudos, aut intonso crine hispidos, aut sordenti conspexit palli semitectos.' *Pric.* *Paupertas olim philosophiæ vernacula*] Petronio, 'bonæ mentis soror.' Chrysostomo Homilia XVII. in acta: 'Mater sanitatis.' 'Parvo potens' ex Virgilio: 'Parvoque potentem Fabritium.' Eleganter idem Chrysostomus Homilia XIII. in eundem librum: 'Dives,' inquit, 'nihil aliud mihi esse videtur, quam civitas absque muris

in agro sita; et undique insidiantibus exposita. Paupertas vero securum præsidium æneis muris et expugnatu difficile.' *Scip. Gent.*

Adversum divitias possessa] An scribendum potius, *adversum divitiis professsa*, vel *adversam*: hoc sensu, paupertatis professionem esse virtutem amare et sequi; contra quam soleant divites: quod et suadent quæ sequuntur. Lipsii emendatio, *adversum divitias possessu*, etsi elegans et ingeniosa, propterea minus placet, quia sensum hujus κώλου suspendit: cum videantur singula membra sensum absolvere debere. Casaub. Fulvii liber, *adversa divitiis*. Sed hæc verba loco suo mota, ita restituenda: *Enimvero paupertas olim Philosophiæ vernacula adversum divitias possessa est: frugi, sobria*. Wower. Lipsius legit *Æmula lautis, adversum divitias possessus h. s.* Casaubonus: *adversum divitiis professsa... adversam*. Ego existimo legendum, *adversa divitiis possessa*. Judicabit lector. Meurs. Casaub. *Adversum divitiis possessa*, hoc sensu; paupertatis professionem esse virtutem amare et sequi, contra quam solent divites. Meurs. *Adversa divitiis possessa*. Wower. locum refingit, adiotas ejus. *Pric.* *Adversum divitias possessa est lectio Mstorum O.* (præter D'Orv. in quo non comparet *adversum*, et legitur *divitia*), et Edd. cunctarum, præter Floridi, qui, sensum non intelligens, Casauboni emendationem edidit, et Elmenh. quam Biontina hic sequitur, qui ordinem et lectionem admisit, ut proposuit Wower. Imo Burmannus quoque ad Phædri IV. 6. 8. nullum his inesse sensum aiens, legendum monet, *adversa divitiis professsa, hab. sec.* Equidem vulgatam lectionem veram puto, hoc autem voluisse Auctorem. Quum proprie dives tantum possideat, pauper vero nihil possideat; imo paupertas sit ipsum illud, nihil possidere: tamen pauper philosophus, pro divitiis

rum possessione, suam habet quoque possessionem, longe illam excellentiorem, quæ est ipsa paupertas, virtutum altrix, artium repertrix, neque fragilis et caduca, sed 'habitu securo,' 'cultu simplex,' &c. Argutius forsitan hoc non nemini videatur: non tamen ab ingenio Auctoris et istius sæculi scriptorum abhorrent istiusmodi argutiæ. *J. B. Habitu securo*] *Isid. Pelus. lib. II. Epist. 257. Πενία ἀσφαλείας ἀπάσης καὶ μετριοφροσύνης ὑπόθεσις.* Menost. de morib. 'Divitiæ trepidant, paupertas libera res est.' *D. Chrysost. in Act. Homil. 13. 'Ο μὲν πλούσιος οὐδὲν ἕτερον εἶναι μοι δοκεῖ, ἀλλ' ἡ πόλις ἀτελίστος ἐν πεδίῳ κειμένη, πολλαχόθεν ἐπισπώμενη τοὺς ἐπιβουλεύοντας. ἡ δὲ πενία φρούριον ἀσφαλὲς χαλκῷ περιβεβλημένον πολλῷ, καὶ δύσκολον ἔχον τὴν ἑνδοξον.* *Pric.*

Consilio benesuada] Itane? male tum *malesuada* audit apud omnium fere gentium scriptores. At veniam non gravate damus: e causa, non sensu loqueris. *Idem.*

Neque vult ulla neque potest] Suspicionem ducor scribendum, *neque vult ulla, neque putat*: hoc est, æstimat philosophus: ad eum modum id verbi Terentio, Ciceroni, Plauto usitatum pueri scire possint ex Nonio. Appuleius hac eadem Apologia: 'quod si hæc exempla nihil putas?' Appul. III. Florid. 'cupere nemo, si vere putet, potest.' Sallustio Jugurth. idem excidisse animadverti, in oratione Adherbalis: 'Familia nostra cum populo Rom. bello Carthaginiensi amicitiam instituit, quo tempore magis fides ejus, quam fortuna petenda erat:' legunt alii, nec male, *fortuna pendenda erat*: mihi tamen lubet quod diversis in membranis reperitur, *petenda*, vel tantillum immutare, ac scribere, *fortuna putanda erat*. Cicero Attico: 'Jampridem scito esse, cum unum te pluris, quam omnes illos putem.' Lib. XII. Epist. 21. idem: 'ea a me minimi putabantur.'

Lib. Famil. Ep. 20. Plaut. Amph. 'nam mecum argumentis puta.' *Stewech.* Bene quod ad sensum: sed non opus. Infra pag. 556. 'Latine neque vult, neque potest.' Cod. Barth. *neque Veneris potest. J. B.*

Ubi contra hanc] Ms. cod. *ut contra hanc*. Sententia loci totius non cohæret: quam tamen necdum concinniorē efficere potuimus. *Colv. Ubi contra, haud t.* Egregie emendavimus omnium librorum *γραφὴν, ubi contra hanc t.* nullo plane sensu: *ubi est ὅπον Græcorum. Casaub. Flor. ut contra hanc t.* *Elmenh.* Non omnia sana heic præsto: forsitan abundaverit quid. *Pric. Mss. O. et Edd. ante Casaub. contra hanc temere int. ill. v. div. comp.* e quo bonum sensum elicere non possum. *Vulc. e conject. et Wow. Elm. Scriv.* quos sequuntur *Edd. Altenb. et Bip. ediderunt ubi contra hæc tem. inter ill. v. et div. comp.* sed tum, ni fallor, alio loco posuisset Auctor *hæc*; sane perspicuitas id flagitasset: neque placet vox *illustris* hoc sensu. Loquitur Auctor de *divitibus* et *pauperibus*, non de iis qui illustri aut humili loco nati sunt: sed 'illustres viri' quinam hic intelligendi sint, explicat Auctor ipse, 'quemcumque in aliqua laude miramur.' Amplector itaque Casauboni emendationem cum *Salm. in marg. Grutero in Susp. Ined. lib. XX. c. 14. Putschio et Jungerm. in Epp. Gudianis pag. 363.* quam expressere *Scip. Gent. Pric. Flor.* Insuper tamen pro *ubi* e *Mss. Lips. et duobus Florent. lego ut, seu potius uti. i. e. quemadmodum. Haud temere* pro quo *Grosiot. malebat hæc ferme, i. e. non facile, ut sæpe. Quinctil. I. O. 1. 3. 'Illud ingeniorum velut præcox genus, non temere unquam pervenit ad frugem.'* *J. B.*

Paupertas] Vide quæ dixi ad *Arnob. lib. II. fol. 45. Elmenh.*

Prisca apud secula] Terent. Eunucho: 'apud seculum prius.' *Brant.*

PAG. 434 *Omnium artium repertrix*]

Theodoretus *περὶ προνοίας*. Orat. vi. 'Ὁ δημιουργὸς τέχνας παντοδαπαῖς τὴν πέναν ἐκόσμησε. Plantus Stich. 'Illa omnes artes perdocet ubi quemque attigit.' Xenophon lib. ii. Epist. 118. eam *σοφίαν αὐτοδίδακτον* vocat, et B. Isidorus πάσης ἐπιστήμης τε καὶ τέχνης μητέρα. Paria Aristophan. Πλουτ. ii. 5. Himerius apud Phot. Cod. 243. Demosth. contr. Eubul. Manil. i. Claudian. Rapt. Proserp. iii. Et hæc obvia passim: illud non item, 'Artes Paupertatemque' Gaditanos iisdem aris coluisse. Ælian. *περὶ προνοίας*, apud Eustath. in Dionys. Philostrate. de vita Apollon. v. 1. *Pric*.

Omnium peccatorum inops] Vere Galenus in libello, quod optimus medicus etiam philosophus, fol. 9. οὐ γὰρ δὴ δέος γε μὴ χρημάτων καταφρονῶν καὶ τὴν σωφροσύνην ἀσκῶν, ἔτοπόν τι πράξει. πάντα γὰρ ἃ τολμῶσιν ἀδίκως ἀνθρώποι, φιλοχρηματίας ἀναπειθοῦσης, ἢ χρηστευοῦσης ἡδονῆς, πράττουσιν. *Elmenh.*

Phocione . . . Epaminonda strenua] Barth. Cod. *Farrone . . . Epimenide serena*. Aristidem, Phocionem, Epaminondam, Socratem jungit quoque Ælian. V. H. ii. 43. cum aliis, qui inter Græcos nobiles in paupertate vixerunt. cf. *ibid.* xi. 9. *J. B.*

In Phocione benigna] Ita Plutarchi *χρηστὸν* vertit Appuleius, et D. Pauli ad Galat. v. *χρηστότητα* D. Hieronymus: notior tamen in hac historia *bonitatis* vox, quidni et aptior? *benignum* nescio quid facilitatis habet, quod abhorrebat a Phocionis moribus: *bonitas* ejus erat austera probitas, et integritas. *Pric*.

Homero] Ei unicum modo fuisse servum tradit Seneca Consol. ad Helv. 12. licet Scindapus Homeri servus memoretur Ptolemæo Chénno ap. Photium p. 489. Ed. Schotti, et alius Bycco nomine Tzetæ xiii. Chil. v. 643. quæ duo loca habeo ex indicio Harlesii ad Fabr. B. Gr. lib. ii. c. 1. § 8. et fame eum periisse Sotades

apud Stobæum Serm. 96. cf. Libri de Vita Homeri, Herodoto adscripti, c. 9. 11. et passim. *J. B.*

Proque eo in hodiernum d.] Sic Plinius N. H. lib. xxxv. c. 12. 'In sacris quidem, etiam inter has opes, hodie non murrhinis crystallinisve, sed fictilibus prolibatur simpuviis.' Dionysius Halic. Καὶ σπουδὰς εἶδον ἐγκεκραμμένας οὐκ ἐν ἀργυροῖς καὶ χρυσοῖς ἄγγεσιν, ἀλλ' ἐν ὀστρακίναϊς. *Colv.*

Simpulo] De simpulo, sive, ut alii malunt, simpuvio, accurate, ut erat rerum literarumque veterum apprime doctus, Phil. Rubenius, meus, utinam non olim, affinis et collega, lib. ii. Elect. c. 8. ille inquam, quem, dum vixit, inter prima Belgii ingenia merito censuit Justus Lipsius, omni semper cum honore mihi nominandus. *Brant.* Scriv. edidit *sympuvio* ex altero Florent. Apud Plin. contra xxxv. 12. pro vulgato *simpuviis* est qui legat *simpulis*. *Simpuvium* habent etiam Mss. Prudentii *περὶ στέφ.* vs. 515. ubi Salm. malebat *Simpulum*. cf. ibi Heins. Nempe utrumque dixerunt vett. *simpulum* et *simpuvium*. v. Stewech. et Elmenh. ad Arnob. lib. iv. p. 148. Differre quidem putat Havercamp. ad Tertull. Apolog. cap. 13. ita, ut *simpuvium* ex ligno, *simpulum* fictile fuerit; sed vide Salmas. ad Solin. p. 583. *J. B.* *Proque eo in hodiernum Diis immortalibus sympuvio, et catino fictili sacrificat*] Porphyg. *περὶ ἀποχ.* Διὰ τοῦτο καὶ τοῖς κεραμεῖσι ἀγγεῖοις, καὶ τοῖς ξυλῖνοις, καὶ πλεκτοῖς ἐχρῶντο, καὶ μᾶλλον πρὸς τὰς δημοτελεῖς ἱεροποιῖας, τοιούτοις χαίρειν πεπεισμένοι τὸ θεῖον. *Pric.* *Catino fictili*] Nonnius in *Samium*: 'Oratio extat Lælii, quam sympuvia Diis immortalibus grata sunt, Samiæque ut heic vocat Capedines.' Eadem et Cicer. iii. de Nat. Deor. Ergo *Capedines* eadem *Catinis* videntur. *Idem.*

PAG. 435 *Judices de causa ista sed.*] Plautus Mostell. 'Sine medum istuc judicare, surge: ego istic assedero.'

Themistius. Sophista: ὡς δικαστὰς μοι καθεδουμένους ὑπὲρ ὧν αἰτίαν ἔχω παρανομεῖν. Colv. Vide adnotata ad Minutium p. 6. Elmenh. Add. Scip. Gent. et Pric. J. B.

Quorum filia ob paupertatem, &c.] Senec. ad Helviam cap. 12. 'Beatiorene istos putas quorum Pantomimæ decies sestertio nubunt, quam Scipionem, cujus liberi a Senatu in dotem æs grave acceperunt?' Ammian. Marcellin. lib. xiv. 'Dotatur ex ærario filia Scipionis, quum nobilitas florem adultæ virginis, diuturnam absentiam pauperis erubesceret Patris.' Locus non constat. Scribe, quum nobilitas et flos adultæ virginis, &c. adde his quæ Gentilis notat. Pric. Quorum filia, &c.] Vid. Seneca Consol. ad Helviam. Valer. Maxim. lib. iv. c. 4. Scip. Gent.

Agrippa pop. reconc.] Liv. lib. ii. Cic. iii. Offic. Elmenh.

Usura lucis] Cicero Verr. vii. 'Lucis usuram tam diuturnam.' Idem pro Rabyr. 'Usuram hujus lucis.' Salvianus vi. de guber. 'Vendunt nobis hostes lucis-usuram.' Lib. i. Cod. de custod. reor. 'Luce usurpata.' Miles. ii. Noster: 'Usuram Solis.' Prudent. ii. contra Symmach. 'Luminis usum.' Herrer. Altisiodorens. German. vi. 'Usum spiraminis.' Pric.

Si cum ex fortunæ indulgentia, non ex Philosophiæ censura metiris] Florid. ii. 'Ingenii ejus fecunditatem malo et doctrinæ, quam suppellectilis multiformi instrumento gloriari.' Ita cum locum lego, vulgo male acceptum. Idem.

Diutina militiæ] 'Cum omnem apparatus castrensis disciplina submoveat.' Seneca loco proxime cit. Brant.

PAG. 436 Nihilo minus quam lucinia propendens, impedit et præcipitat] Expressum ex his Xenophontis: Αἱ μὲν ποδήρεις ἐσθῆτες τὰ σώματα, αἱ δὲ ὑπέρμετροι περιουσίαι τὰς ψυχὰς ἐμποδίζουνσι. Dio Chrysost. Orat. περὶ πλε-

ονεξ. Καὶ ἐσθῆτα μὲν οὐδεὶς βούλεται μείζω τοῦ σώματος ἔχειν, ὥς δύσχρηστον ὂν οὐσίαν δὲ τῷ παντὶ μείζω τῆς χρείας ἐπιθυμοῦσιν ἅπαντες ἔχειν, οὐκ εἰδότες ὅτι τοῦτο ἐκείνου χαλεπώτερον. Symmachus iii. 10. 'Odi in parvo corpore longa velamina: illa vestis decenter indutui est, quæ non trahit pulverem, nec humum demissa calcatur.' Pric.

Quicquid aptam moderationem supergreditur, oneri potius quam usui exuberat] Senec. Epist. cviii. 'Et ostendere quam quicquid usum excederet, pondus esset supervacuum, et grave ferenti.' Porphy. περὶ ἀποχ. lib. i. πολλὸν τὸ ἥδὺ ἐν τῷ κατανοεῖν ὅσων τις χρεῖαν οὐκ ἔχει· ἀρθείσης γὰρ πολυτελείας, ἀρθείσης τῆς περὶ τὰ ἀφροδίσια πτοίας, ἀρθείσης τῆς ἔξω φιλοτιμίας, τίς λοιπὸν χρεῖα πλούτου ἀργυροῦ; εἰς μηδὲν ἡμῶν χρησιμεύοντος, ἀλλὰ μόνον βαρύνοντος. Idem.

Oneri potius quam usui] Utitur solenni metaphora ab oneribus sumpta. Sic de Cratete ii. Floridorum: 'Rem familiarem abjecit velut onus tergoris, magis labori quam usui.' Infra heic: 'Ad vivendum, velut ad nandandum, is melior qui onere liberior.' Salvianus i. contr. Avar. 'Divitias onerum atque impedimentorum loco ducentes esse.' D. Hieron. ad Agroch. 'Divitiarum sarcina prægravati.' Theodoret. περὶ προνοίας. Serm. vi. Πῶς ἂν φρονήσεως ἐν ἔξει γένοιτ' ἂν ἄνθρωπος τοσοῦτοις φορτίοις τὸ λογικὸν καταχωννύς; Ibid. de pauperibus: τὰς αἰσθήσεις ἐρῶμενεστέρας πλουσίων ἔχοντες, καὶ τῶν περιττῶν φορτίων ἀπηλλαγμένους. Satyræ de Lite Author, priscus et venustus: 'Qui bona perdere avita Non dubitavit, ut hoc quasi pondere mente levatus, Liberior studiis incumbere posset honestis.' D. Paulinus Epist. 38. 'Quæ veritas in tantum valet, ut de Gentilibus quoque qui vel extremæ veritatis lineas celsioribus ingeniis attigerunt, inquirendæ, nedum sequendæ sapien-

tiæ vocari non posse senserint, nisi pecuniarum onera quasi stercoreum etiam in mare quidam projicerent.' Sarisburiensis. (quem corrigo) lib. v. cap. 17. 'Ad salutem via tutissima est divitiis et oneribus' (vulg. *rebus*) 'aliis expedito: difficillimum enim est ut possessoris' (vulg. *possessorem*) 'sui non impediunt cursum.' *Idem*. *Oneri potius, quam usui exuberat*] Clare imitatur illa Senecæ, ad Helviam: 'Quicquid extra concupiscitur, vitiis, non nobis laboratur.' *Scip. Gent.*

Mergunt] *An devergunt?* In de Deo Socrati. 'Devergunt pondere:' at nil muto. Lucret. lib. v. 'Nunc rerum copia mersat.' *Pric.* Quemadmodum gubernacula enormia, non devergunt, i. e. merguntur, ipsa, sed mergunt naves facilius, quam eas regunt, ita divitiæ immodicæ mergunt, i. e. perdunt homines. Ms. D'Orv. *quam regant*. J. B.

Quod habent irritum cor.] Ἀπρακτον περιουσίαν, quæ in rerum actu magis impediatur, quam adjuvet. *Casaub.* Adde σφαλερὰν περισσότητα. *Vulg.* *Irritam copiam, noxiam nimietatem*] Boëtius de Consolat. lib. II. 'Satietatem si superfluis urgere velis, aut injucundum quod infuderis fiet, aut noxium.' *Pric.*

Qui nullo strepitu] Seneca Tragicus Thyeste: 'Sic cum transierint mei Nullo cum strepitu dies Plebeius moriar senex.' *Brant.* *Nullo strepitu, modico cultu*] Seneca de constant. Sap. cap. 15. 'Domus sapientis angusta, sine cultu, sine strepitu,' &c. Juvenalis Sat. VII. 'Et strepitu, et facie majoris vivere census.' *Pric.*

Supervacaneu] Falsi qui scribi jubent *supervacua*. Florid. III. 'Supervacaneo studio.' Onomast. vet. 'Supervacaneus, περισσός.' *Idem.*

Poscit necessaria] Inepta et contra Auctoris mentem scriptio. Lege *possit nec*. Sequitur statim, 'non ultra volentes, quam poterant:' et non longe ante, 'delicias ventris neque

vult ulla neque potest:' quem locum male sunt quidam arbitrati emendationis egere. *Casaub.* *Poscit necess.* Sic Florent. *Casaub.* *possit nec*. El. menh. *Casaub.* *possit*. Supra, 'neque vult ulla neque potest.' Infra, 'non ultra volentes quam poterant.' *Pric.* Salm. quoque *possit* cum Edd. Vic. Vulc. sec. tert. et Wow. Verum Elm. et hinc Flor. tacite ediderunt *possideat*. Non tam inepta est vulgaris Mstorum et Edd. ante Casaubon. itemque *Pric.* et *Scriv.* lectio, *poscit*: nemo pauper est, qui, non cupiens supervacanea, *poscit* tantum necessaria. Hinc subjicit Auctor: 'namque is plurimum habebit, qui minimum desiderabit.' Observatum autem Appuleio, in toto hoc de recta divitiarum æstimatione loco, Ciceronis Paradoxon in Crassum, ubi inter alia: 'Quem intelligimus divitem? aut hoc verbum in quo homine ponimus? opinor in eo, cui tanta possessio est, ut ad liberaliter vivendum facile contentus sit: qui nihil quærat, nihil appetat, nihil optet amplius:' hoc est quod App. dicit, qui 'supervacanea nolit, *poscit nec*.' verum tum scribere debuerat *poscat*. Quare Casauboni emendationem sequor, in primis, quia hunc locum respexit Auctor infra: 'At contra hi philosophi, non ultra volentes quam poterant.' De sententia autem cf. Auson. Epigr. 134. et Epic. in patr. vs. 23. ibique Toll. J. B.

Quæ natura oppido pauca sunt] Manil. 'Parvos usus natura repossit.' Lucanus: 'Discite quam parvo liceat traducere vitam, Et quantum natura petat.' Senec. ad Helviam: 'Id egit rerum natura, ut ad bene vivendum non magno apparatu opus esset.' *Pric.*

Is plurimum habebit, qui minimum desiderabit] Censorinus Proœm. 'Quisque non quanto plura possidet, sed quanto pauciora optat, tanto est locupletior.' P. Syrus: 'Is minimo

eget mortalis, qui minimum cupit.' Valerius de Fabricio: 'Locupletem istum faciebat non multa possidere, sed modica desiderare.' *Idem.*

PAG. 437 *Divitiæ non melius in fœnore et fundis, quam in ipso hominis aestimantur animo*] Scitissimam γνώμην hanc quasi certatim plures expressere. D. Ambros. Epist. LXXXII. 'Non census divitem sed animus facit.' Ausonius: 'Ex animo rem stare æquum puto, non animum ex re, Ille opibus modus est, quem status animo.' Seneca ad Helviam: 'De contemptu pecuniæ multa dicuntur, et longissimis Orationibus hoc præcipitur, ut homines in animo, non in patrimonio putent esse divitias.' Xenophon. in Conviv. Νομίζω τοὺς ἀνθρώπους οὐκ ἐν τῷ οἴκῳ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν πενίαν ἔχειν, ἀλλ' ἐν ταῖς ψυχαῖς. Chremes Terentianus Heautontim. 'Quid reliqui est quin habeat quæ quidem in homine dicuntur bona? Parentes, Patriam incolumem, amicos, genus, cognatos, divitias: Atqui hæc perinde sunt ut illius animus qui ea possidet.' *Idem.*

Nec montibus auri satiabitur] The- mist. Euphrad. Οὐκ ἴστησι τοὺς ἀεὶ τοῦ πλείονος ὀρεγομένους πέρας οὐδὲν, οὐδὲ ὕψος οὐδέλς, οὐδ' ἂν πέλαγος εἴπῃς Ἀτλαντικόν, οἷς γὰρ οὐ πέπηγεν ὕψος ἐν τῇ ψυχῇ, οὐδὲ ἐν τῇ γῇ. 'Montes auri' proverbiale est. Plaut. Aulul. 'Pici divitiis qui montes aureos colunt.' Varro περὶ γενεθλιακ. 'Non demunt animis curas ac religiones Persarum montes, non atria diviti' Crassi.' sic πάντος χρυσίου apud Phœnicem Poëtam veterem Epistol. lib. II. Ἀνὴρ Νίλος τις ἐγένεθ', ὥς ἐγὼ κλύω, Ἀσσύριος, ὅστις εἶχε χρυσίου πάντον. Καὶ τῆ- λα πολλῶ πλεῦνα Κασσῆς ψάμμου. *Idem.*

Ante parta] Sic Plaut. Trucul. A. I. Sc. I. 'Unde ante parta demus post partoribus.' J. B.

Nec refert quam magnum sit, quod tibi minus est] Seneca de remed. &c.

Delfh. et Var. Clas.

'Fælix est non qui aliis videtur esse, sed qui sibi.' Et Epist. IX. 'Non est beatus esse qui se non putat: quid enim refert qualis status suus sit, si sibi videtur malus?' *Idem.*

Philus] De hoc Philo nihil usquam se reperire ait Floridus. Non igitur legerat V. D. Ciceronis Lælium? ubi plus semel mentio Philii, amici Scipionis Africani. cf. cap. 4. 7. et 19. ubi: 'Nunquam se ille' (Scipio) 'Philos, nunquam Rupilio, nunquam Mummio anteposuit, nunquam inferioris ordinis amicis.' Id. ad Att. IV. 16. 'Hanc ego de republ. quam institui disputationem, in Africani personam, et Philii, et Lælii et Manilii contuli,' cf. Ernesti in Ind. Cic. Hist. v. L. Furius Philus. Amicus quoque fuit Terentii si quidem, ut videtur, hic est ille Furius, quem, cum Africano et Lælio, familiarem Terentio fuisse tradit Portius apud auct. libelli de Vita Terentii, Suetonio adscripti. Miror, etiam Scriber. margini adlevisse h. l. *philosophus.* *Idem.*

Nec Latius quantum Scipio] Cicero: 'Nec me divitiæ movent, quibus omnes Africanos et Lælios, multi venalicii mercatores superarunt.' *Pric.*

PAG. 438 *Sed congruentibus desideriiis*] Eadem plane docet Chrysostomus Homil. LXXXI. in Matthæum, ubi Avaritiæ mala enumerat atque exagitat incredibili facundia. Vide divinam orationem, quæ mirifice hunc totum locum Appuleii de paupertate et divitiis illustrat: delectabit te duorum eloquentissimorum hominum similitudo, et quasi certamen: me quidem hæc collatio singulari voluptate adfecit. *Scip. Gent.*

Pauper enim sis app. eg.] Alii p. c. fis a. c. Augustin. Serm. 206. 'Avaritia est esse velle divitem, non esse divitem.' Manilius lib. IV. 'Pauperior bonis quisque est, quo plura requirit.' Ausonius: 'Quis dives? qui nil cupiat: quis pauper? avarus.' Vide notas ad Minutium Felicem et

Apul.

9 M

Agellium I. IX. cap. 8. *Elmenh. Pau-*
per fis appetendi egestate. In de Philo-
 sophia: 'Egestatem non absentia pe-
 cuniæ, sed præsentia immoderatarum
 cupidinum gignit.' Ibid. 'Quanto
 plurim cupidor, tanto egentior.' Hy-
 perides apud Rutil. Lupum de figur.
 &c. 'Qui parcus est, utitur eo quod
 satis est: tu contra propter avariti-
 am quo plus habes, magis eges: ita
 non tam diligentia' (malim *opulen-*
tia) 'fructus quam inopiæ miseria te
 consequitur.' *Pric.*

Dives non egendi satietate] Apud
 Philostrat. Apollonius: τὸ δέισθαι μη-
 δένος, ἐμοὶ Δυδία, καὶ τὸ Πακτωλοῦ πᾶν.
 Minuc. Octav. 'Quis potest pauper es-
 se qui non eget?' Dion. Halicarnass.
 Πλούσιος οὐκ ὁ πολλὰ κεκτημένος, ἀλλὰ
 ὁ μικρῶν δεησόμενος. Isid. Pelusiota
 lib. v. Epist. 450. Αὐτὸν πλούτων ἔχειν,
 ἀλλὰ τὸ μὴ δέισθαι πλούτου, πλούτός
 ἐστὶ μέγιστος. *Idem.*

Equus si virtutibus suis polleat, &c.]
 E Xenophontis *Œconomico.* Paria
 apud Stobæum legere est Serm. i.
 Nostrum in de Deo Socrat. Juvenal.
 Sat. VIII. *Idem.*

Æquabilis vector, et cursor pernix]
 D. Chrysost. Δρομικὸν εἶναι, καὶ εὐσκε-
 λῆ, καὶ βαδίζειν εὐρυθμα. Loco jam dic-
 to Noster: 'Ad cursum vegetus, ad
 vecturam validus.' Ibid. 'Volo enim
 non modo perniciter, sed etiam per-
 molliter pervehat.' Item IV. Florid.
 'Advectorem sibimet equum seligunt
 diutina fortitudinis, vivacis pernici-
 tatis: idem' (malim *eundem*) 'et fer-
 re validum, et ire rapidum.' Enno-
 dius: 'Sublimem, validum, formo-
 sum, passibus aptum.' Idem: 'Cor-
 nipedem scandi qualem vix Cyllarus
 æquat, Mollibus æthereas qui vincit
 cursibus auras: Immobiles cujus cur-
 rat per devia sessor, In statione vo-
 lans pedibus constanter adactis.' *Id.*

Gracili Lare] Capitol. Clod. Alb.
 cap. 4. 'Natus Lare modico, patri-
 monio pertenui, parentibus sanctis.'
J. B.

Pauciores habeo] Aut valde hujus
 animi frustra sum, aut scripsit Auc-
 tor: quod paucos servos habeo: paulo
 ante: 'Sed finge hæc aliter se, ac
 me ideo pauperem, quia mihi fortuna
 divitias invidit.' Expedita mihi, at-
 que adeo certissima ad emendatio-
 nem semita, ex geminatione syllabæ
 scribo, aliter se, pro aliter esse. Virg.
 IV. *Æneid.* 'Quis me autem, fac vel-
 le, siuet?' Locutiones solennes lin-
 guæ Romanæ proceribus: 'fac ita
 esse:' 'fac aliter esse:' 'finge illum
 posse:' 'puta me dedisse:' 'pone
 victum esse:' 'da retineri posse,'
 &c. de quibus nos in usum puerorum
 egimus in lib. de Partic. *Stewech.*
 Vel pauciores res habeo scribendum,
 vel pauciora. Casaub. Alii libri pau-
 cioris. Fulv. paucioris habito. Sciopp.
 in Symb. Puto deesse vocem servos.
 V. C. paucioris; unde Fulvius autem
 legit paucioris habito: nescio an satis
 Latine. Scip. Gent. Ego servos habeo.
 Fulv. quod paucioris habito. Casaub.
 pauciora habeo. Sed nil mutandum.
Elmenh. Varia hujus loci lectio est
 in excusis, nec minus variæ Exposito-
 rum conjecturæ sunt. Liberiores hu-
 jusmodi interpolationes mero ingenio
 nixas, utcumque a viris conspectissi-
 mæ eruditionis profectas, nos tanti
 nunquam putabimus esse, ut in eas-
 dem discedere velimus, quum præ-
 sertim majore compendio verum posse
 erui putamus. Ex fide boni homi-
 nis Isaaci Pontani, præfert Ms. Cod.
 pauciores h. qui non perceptus Ar-
 chaismus videtur loco corrumpendo
 fuisse. Habere est habitare, ut apud
 Plautum et Comicos. Exempla plus-
 cula apud Nonnium cap. 4. vide.
 Varro de L. L. IV. 'Apud ædem Ju-
 nonis Lucinæ, ubi æditumus habere
 solet.' Sumptum est a veteribus
 Græcis, apud quos sæpius ἔχειν pro
 οἰκοῦν legas: ut in illis... θεοὶ Ὀλύμ-
 πια δώματ' ἔχοντες, Item... μακάρεσσι
 θεοῖς οἱ Ὀλυμπον ἔχουσι. quæ apud
 Homerum et Hesiodum quasi ex

more occurrunt. Theocrit. Eidyll. VII. Νύμφαι Κασταλίδες Παρνάσιον αἶπος ἔχοισαι. Scholiast. αἱ οἰκοῦσαι τὸ ὕψος τοῦ Παρνάσου. Et ne ita Poëtas tantum locutos putes, addam specimen e prorsa oratione. Marmor Cretense vetustissimum, nuper in Britanniam delatum, auspiciis Excellentissimi Herois, Thomæ Arundeliæ Comitis, solertia docti juxta ac sagacis Petræi : ΕΠΙ ΤΑΙ ΧΩΡΑΙΑΙ ΕΚΑΤΕΡΟΙ ΕΧΟΝΤΕΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΟΝΤΕΣ. At præstat totum adscribere, cum quia nondum est editum, partemque exhibet fœderis antiquissimi, voces etiam nonnullas hactenus inauditas : tum ut videant, qui his literis cupiunt, quam constanter hoc in stadio pergunt, honorique Antiquitatis consulunt, auctoritate, splendore, opibus, Illustrissimus Comes noster ; Petræus cura, iudicio, ac labore. Pric. Sequitur hic apud Pricæum exemplum ipsius marmoris, primo litteris majusculis, tum communiore caractere, ubi ex ingenio supplēvit V. D. quæ deerant : dein subjecit versionem Latinam, cum brevibus notulis, versionem illam spectantibus. Hunc totum locum autem, quia ad Auctorem nostrum nihil omnino pertinet, rectius omittendum in hac Ed. putavimus. J. B. Quod pauciores habeo. Supple domesticos, famulos, nec quidquam interpolandum. Quæ sequuntur mire quadrant cum hoc intellectu : nec probo quæ hic Pricæus habet nimis intelligendo nihil intelligens. Florid. Nihilominus utrumque, et ego et servos in textu servavit Flor. cum Vulc. Ed. tert. et Elmenh. Servos exhibuit quoque Wow. Sed utramque vocem denuo eiecerunt Scip. Gent. ac Pric. et uncis inclusit Scriv. Comparent sane ego et servos, quorum hoc merum est additamentum Stewechii, in nulla Ed. vet. nec, quod sciam, Msto Cod. licet ex silentio Elmenh. et Lindembrogii in Excerptis fere est ut colligam, in Mss. Florent. esse ego servos.

Equidem non dubito, quin subintelligendum sit *servos* : quam vocem subaudiri ab Auctore, obscurum esse non poterat hominibus Latine loquentibus, quibus solemne erat verbo *pascere* uti, de dominis servorum. Spartian. in Hadr. cap. 11. de famulatio : ‘ne quid otiosum vel emeret aliquando, vel pasceret :’ ubi vid. Casaub. Sic ‘ventres pascere’ Petron. c. 57. vid. Pricæi notas p. huj. Ed. 161. a. ad illud : ‘Unicam pascēbat ancillulam.’ Quomodo τὸ *servus* aliquoties ἐλλείπη, cf. Sanct. Min. iv. 4. Eleganter Amm. Marc. xxviii. 4. § 9. de opulentis Romanis istius ævi, magno cum fastu, balneas intransibus, et minaciter clamantibus : ‘ubi sunt nostrum?’ Quod autem Salm. et Lips. in marg. itemque Pric. putant *paucioris habeo* legendum esse, pro *vilius habito*, id cum Gentile et Jungermann in Epp. Græd. p. 363. vereor ut Latinum sit, licet *habeo* frequens sit hoc sensu : de viliore domo dixerat quoque jam, ‘vivo Gracili Lare ;’ neque est tum, quo referas *pasco* et *vestio* ; nisi subintelligendum putes *me* : et sane, si *pasco* et *vestio* ad servos sit referendum, nimis ἀσυνδέρως tum sequi *minus obsono*, non est quod diffitear. In Mss. Lips. Pith. et Edd. ante Colv. est quidem *paucioris* : sed hoc nihil aliud est, quam frequens illa scripturæ variatio in acc. plur. 3^æ decl. per *is*, *cis*, et *es*. Ms. D’Orv. abeo. J. B. Ad marmor Cretense, cujus mentio apud Pricæum in nota citat V. D. ad calcem Ed. Casaub. in Biblioth. Cl. V. M. Tydeman. Reines. vii. 22. p. 491. Reisk. ad Anthol. Cephalæ p. 170. Idem in Addend.

Animi ut corporis, sanitas expedita, imbecillitas laciniosa est] Lactant. Divin. Instit. l. vii. cap. 1. ‘Eo fit ut pauperes et humiles Deo credant,’ (nialim, accedant) ‘facilius, qui sunt expediti, quam divites, qui sunt impedimentis plurimis implicati : imo catenati et compediti, serviunt ad

nutum Dominæ cupiditatis, quæ illos inextricabilibus vinculis irretivit.' D. Hieron. ad Rufin. 'Nisi me attenuati corporis vires quadam compede præpedissent.' Fors et Glossarii mens ea, ubi 'Ποδάγρα, pedica.' Vide quæ notamus infra, ad ea 'morbo impeditus.' *Pric.*

PAG. 439 *Velut ad natandum*] Eadem assimilatione Paulinus Epist. xxxviii. 'Atque utinam vel nudis nobis ex istius mundi salo liceat evadere, et in tempore isto quo in fragilitate corporea, et possessionum lubrico, tanquam in navigii fatiscantis infida compage fluitamus, exuere nos ad enatandum impeditis angustibus, quasi vestibus madidis: et fidem salutarem, qua in virtute Christi Dei, vexillo crucis nitimur, quasi tabulam perflugii meminerimus invadere.' Et in Polycrat. Sarisburiens. lib. v. cap. 17. 'Sic omnes post divitias currunt, ac si alibi laborum requies dolorumque solatium inveniri non posset: ac si naufragi de profundo queant enatare facilius, si prægravi sarcina fuerint onerati.' *Idem.*

Cui quam minimis opus sit, eum esse Deo similiorem] Scitum Cynicorum. Vide Laërtium in Menedemo. Sile-nus Marco Imperatori apud Julianum in Cæsarr. τί ποτε ἐνόμιζες εἶναι τῇν τῶν Θεῶν μίμησιν; καὶ ὅς, δεῖσθαι μὲν ἐλαχίστων. Xenophon Memorab. l. i. Ἔγω μὲν νομίζω τὸ μὲν μηδεὸς δέεσθαι θεῶν εἶναι, τὸ δ' ὡς ἐλαχίστων ἐγγυτάτω τοῦ θεοῦ. Eadem in Cynic. Lucianus, et in Proëm. Censorinus. *Idem.*

Proinde gratum habitum] Insanabile vulnus inesse in his verbis doctissimus Interpres ait. Sententia tamen Appulei nihil clarius, gaudentis, sibi talia vitio verti, quæ pro gloriosis ipse amplectitur. *Scip. Gent.*

Proinde gratum habitum ad contumeliam diceretis] Inest in verbis vulnus, vereor ut insanabile: tamen erit sententia non contemnenda, si legas, *Proinde gratum habui cum ad contume-*

liam diceretis. Sed præit ad aliam emendationem liber Rom. ubi *dicentis* (pro *dicenteis*, ut assolet) legitur, non *diceretis*. Fors fuit desunt aliquot voces: quas sine librorum ope velle comminisci, *μαίνεσθαι μᾶλλον εἴη ἴσως, ἢ μαντεύεσθαι.* Casaub. Legebam *Graium*: ut habitum Græcorum philosophorum intelligat, qui cum pera et baculo ambulabant. Nisi tamen *gratum hab.* sic dixit, ut supra, 'Acceptum philosopho crimen et ultro profitendum:' ubi itidem de paupertate loquitur. *Acidal.* Insanabile vulnus in his verbis inesse, doct. Casaub. putabat, conjicte deesse aliquot voces, quas sine librorum ope velle meminisse, *μαίνεσθαι μᾶλλον εἴη ἴσως*, inquit, *ἢ μαντεύεσθαι.* Quæ verba summi viri ideo refero, ut Acidalii *εἰστοχίαν* impensius laudes. Is enim sic legendum putabat, *proinde Graium habitum ad contumeliam diceretis, &c.* ut habitum Græcum philosophorum intelligat. Nisi tamen, inquit, *gratum habitum* sic dixit, ut supra 'Acceptum philosopho crimen:' sed prior conjectura mihi magis placet. Julius Capitolinus in M. Antonino: 'Habitum philosophi adsumpsit.' *Scip. Gent. in Append.* Lege cum Acidallio, *proinde Graium habitum.* Elmenh. Locus qui multos exercuit, quia in speciem corruptus. Valens Acidalius scribit *Graium hab.* intelligens clavam et pallium, Philosophorum gestamina. Facilior veniæ locus illi si errasset solus, neque pendulas erroris consequias traxisset alios. Casaubonus hiatum subesse putat, sine Mss. ope non explendum: aut certe *habui* legendum, ut in Fulvio libro. Sed hoc recedit nimis a vulgata lectione: ejus heic et ubique habenda semper ratio. Ego, ut ne peccem hoc nomine, retinebo *habitum*: hoc valet *habuisse*, et ita loquutum Valerium ex fide veterum Codd. tradunt Pighius et Lipsius. Verba ejus: 'Æque mitis animus Pyrrhi regis: audierat

quosdam in convivio Tarentinorum parum honoratum de se sermonem habitum:’ ubi vulgo male legitur *habuisse*. Interpretes Valeriani *γραφὴν* veram inculcarunt quidem, de cetero, vera necne, non ausi affirmare. Nos in Valerio eam stabilivimus, in Nostro revocavimus. *Pric.* Mss. et Edd. nihil variant, nisi quod Edd. Rom. Vic. *dicenteis* et Scriv. *pr. Deo g. h.* neque tamen in his idoneum sensum video. Verissime emendasse mihi videtur Casaub. cujus emendatio non nimis longe recedit a vulgata lectione, (*habui cum facile abire potuit in habitum*), et sensum exhibet planissimum: hanc igitur, quum probatam videam quoque a Salmasio, et Lennepio V. Cl. exprimere, quamvis nimis audacter fortasse, sustinui. Crusius Probab. Crit. p. 54. divinabat *gratum habitum an contumeliam dicetis?* J. B.

Pera et baculus] Omittit Pallium: quod et divites usi. *Scip. Gent.*

PAG. 440 *Solitatem*] Idem *solitarem*. Colv. In Ms. exaratam fuit *solitarem*: quod profecto retinerem, si historia quod faveret, et esset *Solitaris* pro *unico*. Sic in seqq. Arbores plurimas et frugiferas præ uno baculo sprevit, villas ornatissimas una perula mutavit. *Meurs.* Sed, quantum memini, ne unicum quidem servum habuit Crates. Imo Noster Flor. N. xiv. ‘Exinde non modo solus, verum nudus et liber omnium, quoad vixit, beate vixit:’ ubi plura de Cratete, rem familiarem abjiciente. *Solitatem* ergo delegit Crates, quæ vox occurrit Met. l. ix. p. 627. et memini me legere eam quoque apud Amm. Marcell. J. B.

Frugiferas] Flor. *fructiferas*. Elmenh. Ut apud rei rusticæ scriptores. Sane, licet aliquoties *fructus* et *fruges* confundantur, proprie tamen distinguenda videntur. Noster de Dogm. Plat. lib. i. p. 583. Ed. Flor. ‘Terrenumque esse arborum, ceterarumque frugum, quæ humi fixæ vitam

trahunt.’ Proprie itaque agri *frugiferi*, arbores *fructiferae*. Non tamen observatur ubique hæc distinctio. Pliniani lib. xv. duntaxat titulus est ‘Naturæ arborum frugiferarum:’ et ‘frugiferas’ arbores idem dixit lib. xii. c. 3. licet alibi ‘fructiferas’ dixerit. Vide omnino Heins. et Burmann. ad Ovid. Nuc. vs. 19. et Oudend. ad Lucan. i. vs. 135. J. B.

Πήρη τις πόλις ἐστὶ] Qui istius parodiæ Cratetis loco, ipsa Homeri verba, quæ in vulgatis Edd. hic leguntur, substituit, næ ille fuit insigniter et imperitus et audax. Nam quis stupor aut *κορυβαντισμὸς*, non vidisse illa non convenire isto loco! quæ vero audacia discedere a Rom. ed. ubi diserte ita legitur! Ex ea nos et Græca verba Cratetis (quæ tamen ex Laërtio multo ante annotaveramus quam eum librum vidissemus) et eorum versionem Appuleii restituvimus. *Casaub.* Homeri, non Cratetis, versus comparent in Edd. Junt. post. Basil. Colv. Vulc. pr. et *κρήτη* est in Ms. Pith. in Lips. *ὀρθή*. *Casaub.* cum seqq. *πήρη τις πόλις ἐστὶ μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι τύφῳ καλὴ καὶ πείρα*. Vulc. pr. et Colv. male *πείρα*, qui addunt *περίρρυτος*. Sed Ed. Vulc. tert. pro *πόλις*, quod est in Mss. et Diog. Laërtio, habet *γῆ*, Edd. Basil. et Elm. ex Homero *γαῖ*. In Edd. Junt. pr. Ald. et Ms. D’Orv. Græca desunt. Addidit *Casaub.* et cum eo *Scip. Gent.* Latina hæc: *Cæruleo in medio quædam urbs est perula ponto Pulchra et opima*: quæ, utpote ab Appuleio non profecta, cum reliquis Edd. omisi. Perperam quoque in ea versione est *ponto*, quum ipse *Casaub.* ediderit *τύφῳ*. Melius Laërtii interpretes: ‘Est quædam medio constructa urbs Mantica fastu; Pulchra quidem et pinguis.’ J. B.

Equitibus phaleras] V. Marcilii Not. ad Persium. *Pric.*

PAG. 441 *Togam palnatam*] Insignia triumphantium, quod notum est, toga

picta, olim, et tunica palmata fuere. Non temere propterea suspectum quisquam habeat hunc locum. Nam etiam palmatæ togæ postea factæ: quas reperio fuisse triumphi et consularis insigne. Constat hoc ex Martiale, Tertulliano, Cassiodoro, et Ennodio. Verum de istis alibi. *Casaub.* Nempe ad Lamprid. Alex. Sever. Addatur omnino Salm. ad Vopisci Carin. c. 20. ostendens olim tunicas triumphales fuisse tantum palmatas, ita dictas a clavorum latitudine; togas vero pictas vel purpureas, ut apud Livium semper ea distinctio obtinet: postquam vero et tunicæ triumphales pingi cœptæ sunt, et a picturæ argumento *palmatæ* sunt appellatæ, etiam pictis togis hoc idem nomen datum esse, et *palmatas* passim ipsas vocatas; nec enim aliter ævi medi scriptores eas appellitare consuevisse, quam *togas palmatas*. Hæc Salm. Aliquoties tamen apud Hist. August. Script. eadem distinctio, quæ apud prioris ævi Auctores obtinet. Trebell. Poll. c. 8. 'cum picta toga et tunica palmata.' Vopisc. in Aureliano, cap. 13. 'tunicam palmatam . . . togam pictam.' 'Palmatam vestem' dixit Tertull. Apolog. cap. 50. 'palmatas,' non addito substantivo, Lat. Pacat. Paneg. c. 9. Add. h. l. Priæi nota. *Togam palmatam* cum nostro Auctore dixit Martial. vii. 2. 8. ad lorica: 'magnos illæsa merere triumphos, Palmatæque ducem, sed cito, redde togæ.' *J. B. Togam palmatam.* Qualis hæc, quam expressimus e nummo Augusti. [Sequitur in Ed. Pric. haud inelegans delineatio togæ palmatæ. *J. B.*] Primo Triumphantium, post Consulum et Consularium fuit. Sumebatur autem e Templo Jovis Capitolini. (Livius lib. x. Juvenal. Sat. x. Ausonius Paneg. Lamprid. in Severo.) Quem morem abrogavit Gordianus senior Capitolino teste c. 4. *Pric.*

Pontificibus galærum] Varro lib. II.

de Actione scenica: 'Galera, unde et Galeritula dicuntur:' ut legimus apud Charis. lib. II. Sic rescripsimus post ex Rom. et Ven. libro, *Lituum*, eodem genere. Sic quoque Nasum et Nasus, Collum et Collus, Lorum et Lorus. *Colv.*

Mendicabula animi sordent] Corrigenere malim, *mendicabula, nimis sordent*. Idem. Lege *m. nimis sordent*, quod et aliis ante nos in mentem venerat. Erroris aperta caussa. Sic Floridorum 'quædam palliata mendicabula obambulant.' *Casaub.* Nuper in Mantissa ad librum de Luxu Romanorum censui legendum, *ut mendicabula nimis sordent*. Nunc video ante me ita fecisse et Casanbonum, quibus libens rescribo, contentus tantæ auctoritatis approbatione, qua merito gaudeo. *Meurs.* Forte rectius fuerit, *mendicabula hominum*, ut Plautus dixit, 'mendicabula regum.' Similis est significatio vocabuli *Nugæ*, quod observo Latinis poni pro hominibus malis et postremæ notæ. Cic. I. Epist. ad Q. Fratr. XI. 'Ego Apamensem Ephesium; ego levissimum hominem Megaristum Antandrium, ego Nician Smyrnæum, ego nugas maximas omni comitate sum complexus.' Mamertinus in elegantissimo panegyrico Juliano Imperatori dicto: 'At tu, Auguste, omnibus nugis remotis, optimum et doctissimum quemque perquisis.' *Nugas* dicit, quos paullo ante homines indoctissimos, vilissimos, improbissimosque adulatores adpellaverat. *Scip. Gent. in Append. Flor. m. animi sordent.* Elmenh. Colvio et *Casaub.* cum Groslot. et Salmas. in marg. tacite adsensum præbuerunt Elm. et seqq. ut repetita fuerit ultima littera vocis præcedentis, deinde ultimam primæ sequentis absorpserit: quod firmat sane lectio alterius Cod. Florent. *mendicabula a nimis sordent*. Quoniam tamen in reliquis Mss. et in Edd. vett. cunctis diserte exstat separatim

animi; ego antiquam hanc et scriptam lectionem revocandam putavi. Jungo autem *animi* non cum τῷ *mendicabula*, ut reliqui intpp. fecisse videntur, sed cum *sordent*, hoc sensu: 'quoniam animo fastidis istos, veluti quosdam mendicos.' Dicitur autem 'sordere animi,' ut, 'angi animi,' 'consenescere animi,' 'recreari animi,' et sim. alia apud Nostrum. Adi Oudend. ad Met. I. p. 75. et ad II. p. 116. b. In adjectivis et præteritis participii hic genitivus Nostro quasi proprius. V. Ind. in v. 'Genitivus.' Infra p. 521. 'derepente animi mutatum.' Flor. N. xv. 'his artibus animi expletum.' Ms. Pith. *quidam mendicatitiâ*. J. B.

Purgator ferarum] Lege *pugnator f.* nisi tamen alii occuparunt. Sic Seneca de Tranq. Vit. c. 2. 'Hos enim Stoici nostri sapientes pronunciaverunt, &c. et victores omnium terrarum:' ubi malim *ferarum*: de Ulysse et Hercule sermo est, cum quibus comparat Catonem. Alias et 'gentium domitor victorque' dicitur: ut vel Appuleio h. l. et de feris locutum ostendunt seqq. 'Cato cum feris manum non contulit,' &c. Collationis hæc summa. Hercules et Ulysses cum feris ac monstribus luctati sunt, et vicerunt victores inclyti. Cato non cum feris aut monstribus, sed cum ambitu, cum potentiæ cupiditate, cum vitiis civitatis degenerantibus, malis sane multiformibus et monstribus teterimis, depugnavit, neque, quoad vinceret, vincere illa passus est. Sic Appul. philosophum Herculi comparat, IV. Florid. 'Quod Herculem olim poëtæ, &c. . . . memoria exstat.' Sed et Lucretius l. v. Herculem et Epicurum comparat, quod monuit Muretus. *Acidal.* Nonnulli pessimo exemplo *pugnator* scribunt. Noster in Floridis: 'Herculem olim, Poëtæ memorant, monstra illa immania hominum et ferarum virtute subegisse, orbem

que terræ purgasse.' Et statim: 'omnes pestes mentibus exegit, familias purgavit.' Græci eod. argumento ἐκκαθαίρειν. Themist. Euphrad. Orat. 2. Τυράννων τε ὀμότητες, καὶ θηρίων ἐκάθηρεν. Lucian. Deor. Dial. Ἐκκαθαίρων τὸν βίον, θηρία καταγωνίζόμενος. *Pric.* Lactant. Inst. Div. I. 9. 'Hercules, qui orbem terræ peragrasset ac expurgasset dicitur:' et proprium est de Hercule apud Græcos scriptores καθαίρειν. v. loca a Celeb. Wytttenbachio allata, Bibl. Crit. vol. II. p. 25. Pro *lustrator orbis* Pith. *lustror orbi*. J. B.

Ad censum disserendum] In vetustis codd. ex antiquo scribendi more, fuisse autumo, *ad censum differendum*, vel, *deferendum* conveniens vocabulum ei, qui in iudicio tanquam apud Censorem patrimonii sui vires professurus erat. Itidem Ulpianus in formula censuali: 'omnia,' inquit, 'ipse, qui defert, æstimet.' Idem: 'lacus quoque piscatores, et portus in censum dominus debet deferre.' l. forma ff. de censibus. Rursum depravate apud eundem Appul. superiori versiculo vulgarunt, 'Hercules purgator ferarum:' cum deberent *pugnator*. Stewech. Legebam *deferendum*. Gellius XVI. 10. 'Tenuissimi pauperrimique erant, neque amplius quam mille quingentum æris in censum deferabant.' *Pric.* Ms. D'Orv. *dissernitum*. Pith. *difundum*. Non male quidem *Pric.* et jam ante eum Stew. coniecere *deferendum*, quemadmodum locutus est Tertull. de præser. adversus hæret. cap. 32. 'Hoc enim modo Ecclesiæ census suos deferunt.' Sed non muto temere vulgatam lectionem. 'Disserere censum' est edere, profiteri censum, sive bona, facultates, rem familiarem. Simili notatione *dissere* usurpavit Aulson. Mos. vs. 83. 'Squamigeri gregis ede choros, liquidaque sub alvo Dissere cæruleo fluitantes amne cater-

vas.² 'Fabulas disserere' dixit Phædr. Prol. l. v. et Sept. de B. Troj. III. 16. 'rem, ut gesta erat, disseruit.' cf. Oudend. ad Met. l. VII. p. 451. 'sequens verbum nullo pacto disserere potui.' Mss. Pith. D'Orv. *sensum*. J. B.

PAG. 442 *Vicies paulo secus*] Ut l. III. Florid. in princ. 'Exemplum ejus rei paullo secus quam simillimum commemorabo.' Brant.

Idque a me longa peregrinatione, &c.] Tota ex Apollonio [Philostr. l. VIII. c. 7. p. 332. Ed. Olear. J. B.] Pric.

Modice imminutum] Imo vero non modice. Ait ipse Milesia ultima: 'Nam et viriculas patrimonii peregrinationis attriverant impensæ: et erogationes urbicæ pristinis illis provincialibus antistabant.' ubi et alia in hanc sententiam. Sed ita hic loquitur Appuleius, quia nihilominus dives remansisse videri voluit. Casaub. Prudenter dicit *modice*, et causas honestissimas hujus imminutionis recenset, quod probro id sibi, ut aliis, datum iri videbat. Strabo de Arabibus loquens: ὥστε καὶ δημοσίᾳ τῷ μὲν μειώσαντι τὴν οὐσίαν ζημία κεῖται, τῷ δ' αὐξήσαντι τιμαί. Athenæus Democritum Abderitam, quia bona paterna absumperat, publice condemnatum fuisse ab Areopagitis narrat: sed ubi mundi seriem, inferorumque arcana declarasset, continuo dimissum fuisse. Solonis nimirum lex erat, quam Laërtius recitat his verbis: 'Εάν τις μὴ τρέφει τοὺς γονέας, ἄτιμος ἔστω· ἀλλὰ καὶ ὁ τὰ πατρώα κατεδιδόκως, ὁμοίως. Sed ut ad Appuleium nostrum redeamus, alibi contra de se scribit: 'nam et viriculas patrimonii peregrinationis attriverant impensæ: et erogationes urbicæ pristinis illis provincialibus ante stabant.' Sed hic in judicio loquebatur, et capitis res erat: vel quia, ut doctissimus amicus noster putat, nihilominus dives remansisse videri volebat. Quod autem in eadem Milesia dicit, se adeo pauperem

esse, ut vestem vendere sit coactus, quo sacrorum impensis parem summam corraderet, ad illud tempus, quum hæc diceret, referendum videtur. Scip. Gent. Vulc. adlevit quoque *haud modice*. J. B.

Quorundam filias dote auxi] Phalaris Epist. 143. Πέντα τάλαντον προῖκα κατέλιπεν αὐτῇ (θυγατέρι) Φιλόδημος ἐκ πλέων παρ' ἡμῖν· καὶ οὐχὶ ταῦτα μόνον ἔστι γὰρ αὐτῇ κοινὰ καὶ τὰ Φαλάριδος χρήματα. V. Hesych. Illustr. in Empedocle. Sæpe integre dotabant etiam. Noster x. Miles. 'Ut desolatam puellam, parentumque præsidio viduatam, domus suæ tutela receptaret: ac mox arcissimo, sibique multum dilecto, contubernali, largitus de proprio dotem, liberalissime traderet.' Specimen munificentiae hujus insigne Vespasianus præbuit. Suetonius: 'Vitellii hostis sui filiam splendidissime maritavit, dotavitque etiam et instruxit.' Pric.

Contemptu patrimonii] Lipsius argute, *contemptum patrimonii*. Colv. Cæcus sit oportet qui non videat vulgatam lectionem *contemptu* esse mendosam: nec debuit Colvius, præsertim qui tantum auctorem haberet, de ea in contextum recipienda dubitare. Casaub. Recte Lipsius. Mss. et editi *contemptu patrimonii* habent: male. Elmenh. Lipsii emendationem, receptam a Casaub. et seqq. firmat Ms. Pith. J. B.

Tanti revera estis, quantum habetis] Horat. Serm. II. 'Tanti, quantum habeas, sis.' Poëta vetus apud Senecam, Epist. 115. 'Tanti quisque, quantum habuit, fuit.' Lucillius: 'Quantum habeas, tanti ipse fies, tantique habearis.' Pric.

Arbor infæcunda, et infelix] V. Muret. Var. VIII. 9. Brodæum Miscell. I. 1. Juret. ad Symmach. x. 28. Mercet. ad Nonnium. Meurs. ad Lycophron. Idem.

Uno asello] Miles. IX. de seipso

tum sub asino delitescente: 'Me pauperulus quidam hortulanus comparat quinquaginta nummis, magne ut aiebat, sed ut communi labore victum sibi quæreretur.' Breviter porro, sed acerbe, Æmiliani sive μικρολογίαν, sive egestatem perstringit, nam 'Quod fieri per asellum potest, vilissime constat,' inquit Plinius l. xviii. c. 6. quod et fuse persequitur Columella lib. vii. cap. 1. *Idem.*

Ad tempestivum imbrem tr. exarabas] Promptum hoc e rustica disciplina. Plato apud Plin. xviii. 9. 'Ara tempestive,' h. e. dum impendent imbres, post in sulcos casuri: atque ita Virgilium iv. Georg. capio: 'Incumbere aratris, Dum sicca tellure licet, dum nubila pendent.' Et Claudianum: 'Felix qui Pharias proscidit vomere terras, Nubila non sperat tenebris condentia cælum, Nec graviter flantes pluviali frigore Coros.' Locus est perquam luculentus, sed ejus sententiam corrumpit Barthius, dum τὸ sperat, metuit pessime interpretatur. *Pric.*

Unde tibi potius] Interrogationis nota in fine posita istius periodi totam sententiam corruperat, quæ hæc est: Æmilianus iste ob cadaverosam faciem et Acheronticam, vulgo Charon audiebat. Infra: 'Igitur agnomena ei duo indita: Charon, ut jam dixi, ob oris et animi diritatem.' Hic vero vult videri Appuleius non ob turpitudinem formæ id ei adhæsisse cognomen: sed ex eo potius, quod multos suorum cupiditate hereditatis sustulisset; quamquam istud ab eo non tam dicitur, quam per figuram innuitur. Simili artificio et sub finem orationis utitur: ubi causam explicat, cur idem Æmilianus cum Rufino consentiat in danda uxore Sicinio puero: vide locum. *Casqub.*

PAG. 443 *Numidiæ et Getuliæ in ipso confinio]* Hoc idem dicere voluit iv. Floridorum: sed is locus in Li-

bris omnibus ita corruptus visitur, ut dixisse eum quidvis aliud putes. 'Ita mihi et patria' (inquit) 'in concilio Africæ.' Lectio nihili, corrigend. ex hoc loco, 'Confinio.' *Pric.*

Lolliano Arito] Qui sub Divis fratribus Bithyniæ præses, ut clarum ex Ulpiano nostro lib. iii. § 1. de Decurionib. Consularem virum hunc etiam memorat, Helvii Pertinacis imperio, Jul. Capitolinus. *Colv.* Hic Lollianus Avitus Consularis vir fuit, ut scribit Capitol. in Pertin. Ulpianus autem Divorum fratrum rescriptum ad Lollium Avitum citat lib. iii. ff. de Decurion. atque ita etiam ter nominatur ab Appuleio infra, addito V. C. Consul (unde et Procos. Afr. fuisse constat) sub Pio fuit. Aurelius Victor Lollium Gentianum vocat. *Scip. Gent.* Eundem esse, qui ab Aurelio Victore Epit. c. 18. per errorem 'Lollius Gentianus' vocatur, monuit quoque Casaub. ad Capitol. Pertin. c. 1. cf. et ad cap. 7. ubi 'Lolliani Gentiani' mentio, viri consularis. *J. B.*

Illa terræ alumna] Virgil. 'Terræ omniparentis alumnus.' Miles vi. Noster: 'Terræ omniparentis agiles alumnæ.' Invaluit sensus apud non indoctos haud sanus, hoc verbi nusquam poni pro *Altore*. Nonnum ut evincam non advoco; nam etsi vocis διλογίαν innuit, invalidis tamen probavit argumentis: afferam fortiora ego, de quibus nec dubitari queat. Avienus de Carthagine: 'Urbs Phœnissa prius, Libyci nunc ruris alumna:' id est, Metropolis. Idem de Tibride: 'Romanosque Lares lapsu prælambit alumno.' Et de Nilo: 'Longo segetes quod nutriat amni, Arenesque locos unda sæcundet alumina.' Florus lib. iii. cap. 21. 'Alumna Urbis Ostia.' h. e. quæ Romam alit eo undique commeatu vecto. Meretrix in veteri Lapide: ME VENERI ALUMNÆ ADDIXI. In κρᾶσει *almus* vis ca-

dem. Noster iv. Miles. 'Orbis totius alma Venus.' Lucret. ii. 'Liquor almus aquarum.' Servius Georg. ii. 'Almus ager, ab eo quod nos alat.' Festus: 'Alma, sancta, sive pulchra, vel alens ab alendo.' Gloss. 'Alma, κλυτή, ἀγνή, ὥραλα, θρέπτειρα.' Vet. Onomast. 'Almus, Ζεῦδωρος.' sic *alumnari* pro *nutrire* Miles. vi. 'Adolescentem istum quod meis manibus alumnatus sit, scitis omnes.' Et viii. 'Canes rabidos et immanes, &c. quos ad tutelæ præsidia curiose fuerant alumnati.' Quæ omnia palam est activam significationem habere. h. e. innuere, non τρόφιμον, sed τροφόν. *Pric.* *Alumnus* dicitur is qui alit, et qui alitur. vid. Gruter. Susp. lib. x. c. 5. cf. Parei Lexic. Plautin. et ibi cit. Cruquium ad Horat. iii. 18. Italiam quoque 'omnium terrarum alumnā' vocat Plin. iii. 5. Sed activam hanc significationem in nostro Appuleii loco obtinere, vix credam. Est quidem in Mss. et Edd. vett. itemque Vulc. Wow. Scriv. probante Crusio Probab. Crit. p. 54. 'terra *alumna*,' quod tum jungi debet τῷ *juverit*, ut *illa* scil. vinum et olus, sit quartus casus: sed sic pro more suo hic quoque addidisset Auctor *et*, ut in seqq. 'et regio fœc. et cœl. pluv. et,' &c. Tum sane perspicuitatis gratia, cum Wower. e Fulv. Cod. malim *illis*: ut *juvare* construatur cum Dativo, quemadmodum alibi 'adjuvare' et 'adjuvare:' de quo vid. inttp. ad Petron. cap. 62. et unde 'adjutor incepto' dicitur Sept. de B. Troj. ii. 10. Sed præplacet emendatio Casauboni et Salmas. in marg. quam exhibuere Scip. Gent. Elm. *Pric.* et Flor. *terræ alumna*: sic multo efficacius hisce opponuntur seqq. 'Enimvero animo hominis,' &c. Corrumpendo loco esse potuit insolens usus τοῦ *alumnū*, neutro gen. sed quidni, ut *alumnus* et *alumna*, dicatur recte quoque *alumnū*? quum revera adjectivum sit:

ut vel ex Avieni duobus postremis locis a *Pricæo* citt. clare patet. Proxime ad hanc lectionem accedunt Mss. Pith. et Florent. *terra et alumna*. J. B.

PAG. 444 Quid ex istis addi vel minui ad virtutem vel malitiam potest] Extat in hanc mentem sane Oratio quædam Themistii περὶ τοῦ μὴ δεῖν τοῖς τόποις, ἀλλὰ τοῖς ἀνδράσι προσέχειν. alia tamen Curtius lib. viii. et Polyb. iv. Hippocrat. lib. de aer. et loc. Aristot. Polit. vii. 7. imo Plato tuus in Timæo, Menedemo, de Legg. v. de Re-publ. viii. *Pric.*

Anacharsis] Juvenalis Satyra x. vs. 49. 'Cujus prudentia monstrat Summos posse viros et magna exempla daturus Vercum in patria crassoque sub aëre nasci.' Vide Stobæum περὶ εὐγενείας, Sermon. lxxxiv. Theodoretum contra Græcos serm. i. pag. 78. 79. serm. v. pag. 172. *Elmenh.* Apud socordissimos Scythas *Anacharsis* sapiens natus est. Themistius: 'Ἀνάχαρσιν δὲ τὸν Σκύθην πάντων ἀκούεις, ὅτι καὶ σοφὸς ἦν καὶ Σκύθης. Julianus Orat. ad Senat. et Pop. Athen. Τυχὸν οὐ παράδοξον ἐν πολλοῖς φαύλοις ἐναγίνεσθαι σπουδαῖον. ἡ γὰρ, οὐχὶ παρὰ Μηδοῖς ὑμνεῖται τις Δηϊόκης, Ἀβάρης τε ἐν Ὑπερβορείοις, καὶ Ἀνάχαρσις ἐν Σκύθαις; At cur socordes Scythas Appuleius vocat? Herodotus ex diametro pugnat, en verba ejus: 'Ὁ δὲ πόντος ὁ Εὐξεινος, ἐπ' ὃν ἐστρατεύετο Δαρεῖος, χωρέων πασέων παρέχεται (ἔξω τοῦ Σκυθικοῦ) ἔθνεα ἀμαθέστατα· οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ Πόντου οὐδὲν ἔχουμεν προβαλέσθαι σοφίας πέρι, οὔτε ἄνδρα λόγιμον, παρὲς τοῦ Σκυθικοῦ ἔθνεος καὶ Ἀναχάρσιος. censendum itaque est Appuleium hoc nomine omnes Ponti accolas intellegisse, Herodotum unam eorum gentem ita proprie vocatam, quam Scymnus Chius *Nomadica* appellasse videtur: Καὶ τὸν σοφὸν δ' Ἀνάχαρσιν ἐκ τῶν Νομαδικῶν Φησι γενέσθαι τῶν σφόδρα εὐσεβεστάτων. *Pric.*

Apud Athenienses catos] Tertull. de Anima cap. 20. 'Thebis hebetes et brutos nasci relatum est. Athenis sapiendi dicendique acutissimos ubi penes Colytum pueri mense citius eloquuntur præcoce lingua. Siquidem et Plato in Timæo Minervam affirmat, cum urbem illam moliretur, nihil aliud quam regionis naturam prospexisse, talia ingenia pollicitam.' Vide Eusebium præpar. Evang. lib. vii. c. 9. *Elmenh. Athenienses catos.* Miles. 1. 'Athenienses catos illos, et omnis scientiæ magistros.' Attici acuminis apud Veteres fama non infrequens. Tertullian. de Anima cap. 20. 'Thebis hebetes et brutos nasci relatum est: Athenis sapiendi dicendique acutissimos.' D. Hieron. in cap. 3. Galat. 'Athenis expeditiora nasci ingenia Philosophi gloriantur.' Martialis: 'Tibi cor limante Minerva Acris, et tennes finxerunt pectus Athenæ.' Putabant enim acumen gigni ab æris tenuitate. Cicero de Fato: 'Athenis tenue cælum, ex quo acutiores etiam putantur Attici.' Vitæ Pythagoræ Author apud Photium Cod. 249. διὰ καὶ οὐδ' ἐπεισακτός ἐστιν (ὡς εἰπεῖν) ἡ παιδεία ἐν ταῖς Ἀθήναις, ἀλλ' ἐκ τῆς φύσεως ὑπάρχουσα· τοῦ τοιούτου ἀέρος ἰσχυροτάτου ὄντος καὶ καθαρωτάτου, ὡς μὴ μόνον τὴν γῆν λεπτύνειν, &c. ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. συμβαίνει γὰρ τὸν λεπτὸν ἀέρα τὴν μὲν γῆν βλάπτειν, τὰς δὲ ψυχὰς ὠφελεῖν. Adi Cassiodor. Var. xii. 15. *Pric.*

Concessimus munere populi Romani ac d.] Ita Fulvius. *Sciopp. in Symb. Munere populi.* Puta deesse vocem *Romani*, quamvis *Populus* per excellentiam, sicut *Urbs*, de Romano dici possit. Et nota, quod ait, 'Munere populi ad Masinissam concessisse:' id enim ita intelligendum est, quomodo apud Sallustium Atherbal de tota Numidia: 'Jus penes Romanos procurationem tantum nostram esse.' Quod Feudistici juris doctores dice-

rent, Feudum populi Romani esse. *Scip. Gent. Tò Romani expungunt vulgatæ Edd. Elmenh. Rectius in aliis Munere populi Romani;* nam quod *Numine propitio vir magnus voluit, nentiquam sequendum puto. Qui abnuunt τῷ Romani, Populumque κατ' ἐξοχὴν dictum volunt, næ ii nova somniant, et citra fidem authorum:* nam etsi *Urbem* ea figura reperiās, vix *Populum*. Omnem vero scrupulum eximemus simili Solini loco: 'Cæsariensi' (inquit) 'Coloniæ Cæsarea inest a D. Claudio deducta: Bocchi prius Regia, postmodum Jubæ indulgentia populi Romani dono data.' Quod ait *dono data*, Noster *munere concessa* dixit, et (ni fallor) utrumque absolutum jus notat. Itaque quæ de procuratione Gentilis hic, facessant ocys. *Pric. Munere populi concessimus.* Hoc ordine legitur in Mss. Lips. Pith. D'Orv. quorum in nullo, uti nec in Florent. aut Edd. ante Wower. comparet *Romani*, quod ex conj. Fulvii et Salm. in marg. primus edidit Wow. et hinc seqq. præter *Pric.* et *Gent.* vehementer tamen id probantes: quibus ego, sine Mstorum auctoritate, haudquaquam accedo: aliud enim est dicere quomodo loqui potuerit, aliud quomodo probabiliter locutus sit Auctor. In Romana autem colonia, coram Romanis iudicibus, orationem habet Appul. *Populus* itaque nullus alius intelligi poterat, quam *populus Romanus*: et opponitur hic *populus* iis, qui in coloniis vivunt. Apud JCTos autem *populum* aliquando vocari *populum Rom.* docet Brisson. de V. S. v. 'populus.' J. B.

Novo conditu] Sic recte judicavimus Venetiis olim esse cusum. In aliis omnibus libris vulg. *novo conditi*. Ms. cod. habet *novo conditus*. Nec vera videtur interpretatio doctissimi Turnebi *Adversar. lib. xvii. cap. 15. Colv.* Vide Turneb. *Advers. xvii.*

15. *Elmenh.* Conditus est Assignatio sive divisio agrorum : inde conditores dicti quorum id munus in Coloniarum deductionibus. Horum non infrequens mentio apud limitum scriptores. Turnebus legit hoc loco : ' novo conditi.' *Novum διαρκτικῶς*, ut apud Festum, ' quum quid novatur.' Tertullianus sane hoc ipso argumento *novitatem* extulit. ' Viri Carthaginienses ' (ait de Pallio) ' vestustate nobiles, novitate felices.' h. e. coloniæ hujus nova deductione. *Pric.* In Mss. quoque Pith. D'Orv. ex sequenti voce adhæsit τὸ s. In Florent. recte scriptum videtur *conditu*. Edd. ante Colv. præter Vic. Ven. *conditi*. At quis ita loquitur : *nos conditi novo veteranorum sumus colonia* ? J. B.

Splendidissima Colonia] Omnia quæ in Coloniam cadere ornamenta possunt, videtur unico hoc verbo congressisse. Tacit. German. ' In splendidissima Rhetia Provinciæ Colonia.' Cicero Philipp. v. ' Mutinam firmissimam et splendidissimam Pop. Rom. Coloniam.' Lapides : DECVRIONI SPLENDIDISSIMÆ COLONIÆ. . . . ORDO ET POP. SPLENDIDISSIMÆ COLON. AVG. HINEREORVM. *Pric.* *Novo conditu, splendidissima colonia sumus.* Ne intelligas, iterum exædificatum illud oppidum fuisse, vel e ruinis excitatum, sicut Carthaginem Colonia deducta est : sed quia ex oppido vectigali et stipendiario colonia populi Rom. facta sit. Vide M. Velseri nobilissimi et eruditissimi Germanorum historici Rerum Vindel. August. lib. v. ubi et hunc locum Appuleii et totam rationem Coloniarum illustrat. *Scip. Gent.*

Loco principis] Bene vetus noster. Vulg. *loco principis*. Gell. Noct. Attic. XIII. ' T. Castricius, Rhetoricæ disciplinæ doctor, qui habuit Romæ locum principem declamandi.' Colv. Flor. *loco principis*. Elmenh. Mss.

Pith. D'Orv. nec non mea collatio Cod. Lips. cum cunctis ante Colv. Edd. habent *principis* : quod nescio an prorsus damnum. *Duumviri* in coloniis et municipiis, *principis loco* revera erant, et haberi volebant : unde et Consulis et Prætoris nomen affectabant, et Gr. ἀρχοντες et ἡγεμόνες dicebantur, vid. comm. Gent. et Pric. ac Brisson. de V. S. in v. Imo ipsum illum *duumviratum* videtur Augustinus *regnum* vocare Epist. v. ubi ait : ' Appuleius, qui nobis Afris Afer est notior, non dico ad regnum, sed nec ad aliquam quidem judicariam potestatem potuit pervenire : licet duumviratus et ipse judicaria potestas fuerit. J. B. *Patrem habui loco principe, &c.* Quam claritudinem stemmatis sui vel e Milesiis patere voluit. Lib. III. ' Neque tuæ dignitatis, vel etiam prosapiæ tuorum sumus ignari, Luci Domine : nam et Provinciam totam inclytæ vestræ familiæ nobilitas complectitur.' Et XI. ' Nec tibi Natales, ac ne dignitas quidem, &c. usquam profuit.' De Patre vero, quem hoc loci memorat, quique vulgo *Theseus* perhibetur, vide alia omnia apud Salmas. in Prolegom. ad Solin. *Pric.* *Duumviralem*. Honoris apex in Municipiis, Coloniisque. Ulpian. lib. I. D. de alb. scrib. V. Sealig. Auson. Lect. lib. II. Panciroll. de Magistrat. Municipal. Alciat. Dispunct. lib. III. cap. 5. et ad l. 239. de verb. signif. *Idem.*

Cunctis honoribus perfunctum] Miles. x. ' Gradatim permensis honoribus.' Scatet ejusmodi Elogiis Inscriptionum corpus. *Idem.*

PAG. 445 *Cujus ego locum in ea Republica*] Opinor, a patre nominatus. Nam duumviri sibi successores nominabant et creabant, pro quibus etiam tamquam fidejussores Reipublicæ obligabantur, Tit. de periculo nominatorum lib. XI. Codicis. Sed pater Appuleii jam multo antea decesse-

rat; et Duumviratus magistratus annuus fuit: de loco igitur et honore paterno loquitur, non de nominatione et successione. D. Augustinus epist. v. 'Appuleius enim, qui nobis Afris Afer est notior, Non dico ad regnum, sed nec ad aliquam quidem judicariam potestatem cum omnibus suis magicis artibus potuit pervenire, honesto patriæ suæ loco natus et liberaliter educatus, magnaque præditus eloquentia. An forte ista ut Philosophus voluntate contempsit, cui cum sacerdos provinciæ pro magno fuit, ut munera ederet, venatoresque vestiret, et pro statua sibi apud Cæsenses locanda, ex qua civitate habebat uxorem, adversus contradictionem quorundam civium litigaret: quod posteros ne lateret, ejusdem litis orationem scriptam memoriæ commendavit. Quod ergo ad istam terrenam pertinet felicitatem, fuit magnus, quod potuit. Unde apparet eum nihil amplius fuisse, non quia non voluit, sed quia non potuit. Quamquam et adversus quosdam, qui ei Magicarum artium crimen intenderant, eloquentissime se defendit.' *Scip. Gent.*

Exinde ut participare Curiam capi] Ausonius: 'Curia me duplex, et uterque Senatus habebat, Muneris exortem, nomine, participem.' 'Participare Curiam,' est in Decurionum ordinem adscisci; secus enim imposuisset Duumviratus. Paulus lib. vii. D. de Decurion. At vero 'tradi Curiae,' aut 'Curialium obsequio,' tantum ab honore aberat, ut inter pœnas esset. V. Forner. Quotid. lib. i. cap. 28. *Pric.*

Zarathē] Sic prisci lib. Ego vero scripserim *Zarath*: in eo enim ἡ Βαββάρτης quam ridet, quod desinat hoc nomen in aspirationem contra linguæ Græcæ analogiam: alioqui non est quod vocabulum cujusquam aures offendant magis quam Ζάρης et Ζαῖας, quæ sunt nomina locorum in Græciâ

penetralibus, apud Lycophronem et Geographos. Apud Ptolemæum scribitur hoc nomen Ζάραθα, et sane scripsisse hic puto Appuleium *Zarath*, in quo præter aspirationem alius etiam βαββαρισμὸς ob geminam consonantem in fine. *Casaub.* Ego existimarim ab Appuleio irrideri Æmilianum, quod quum Attice loqui se optime crederet, ne agellum quidem suum vel patriam sciret Attice pronunciare, sed Dorice Ζάραξ diceret, pro Ζάρης. idque inscientia quadam, non, ut Pausanias, dedita opera, cum de rebus Doricis loqueretur. *Scip. Gent. Rom. Zarate.* Elmenhorstius. Mss. Pith. *Zarat* cum Edd. ante Vulc. sec. plerisque, Florent. D'Orv. Lips. *Zurath* cum reliquis: recte, vel, ut *Casaub. Zarath*: sed supra *Zarathensem* non *Zaratthensem*. Quid sibi velit *Gent.* mihi non liquet. *J. B.*

Asseveranter] Flor. 2. *adseverate.* Elmenh. Recte Ms. D'Orv. et Edd. Junt. post. Bas. sec. Colv. Vulc. Wow. ut apud Cicer. *adseveranter.* 'Adseverare orationem,' i. e. ad severitatem componere, supra dixit Noster p. 425. Vulgo hic *adseverate*: sed tum, ni fallor, passive scribendum foret *objectari*, quod vetant seqq. Non me latet apud Cic. i. de Off. cap. 17. activo sensu occurrere *copulatus*: 'nihil est amabilius, nec copulatus, quam morum similitudo:' ubi Pearce. cum aliis, ex Codd. quibusdam *copulanti* legit. Imo ipsum hoc *adseverate* est apud Gell. xvii. 5. de Polo: 'tragædias scite et adseverate actitabat.' Plerumque tamen et proprie differre adverbialia particip. activis et passivis derivata, affirmare non dubitem. Appul. saltem, quo fortasse nullus scriptor in usu et compositione adverbiorum est frequentior et accuratior, ubique hanc distinctionem observat. cf. supra ad pag. 414. 'versus intempera-

tissimos.' Ut hic *adseveranter*, sic infra p. 483. 'perseveranter quæsi-
visti.' Met. l. v. p. 340. 'quam ar-
roganter egerit.' VII. p. 476. 'pasti-
santianter.' i. e. ita, ut se penitus sa-
tiaverint. L. VIII. p. 536. 'simulan-
ter revicta.' i. e. simulans se revic-
tam. Ad eandem normam 'abundan-
ter,' 'instanter,' 'cunctanter,' 'aman-
ter,' alia, sensu activo : passivo au-
tem, 'accumulate,' 'obstinate,' 'gra-
vate,' et sim. Utut est, habemus hic
auctoritatem et Msti (D'Orv.) et E-
dit. (Junt. post.) optimæ notæ. J. B.

PAG. 446 *Vana hæc convitia aufer-
tis*] Gellius lib. XVIII. cap. 4. 'Va-
nos doctissimi veterum non (ut vul-
gus) desipientes, aut hebetes, aut
ineptos : sed mendaces et infidos, et
levia inaniaque pro gravibus et veris
astutissime componentes, vocabant :'
quæ optime vocis pondus in Appuleio
monstrant. Festus Avienus in Fab.
'Vana laboratis aufer mendacia dic-
tis :'*aufer* Plautinum est. Trucul.
'aufer nugas.' Aulul. 'aufer cavil-
lum.' Pers. 'Jurgium hinc auferas.'
Pric.

Scelera immunia] Conjeci olim *scel-
immania*. Sed jam rectissimam judico
vulgatam lectionem. Festus : 'Im-
munis, vacans munere : aliquoties
pro improbo ponitur, ut apud Plau-
tum : Immune est facinus.' Locus
Plauti Trinummo, princ. fab. 'Ami-
cum castigare ob meritam noxiam,
Immune est facinus, verum in ætate
utile et conducibile.' Fortassis eti-
am scribendum apud Arnobium lib. i.
'Hoccine est, quæso, audax illud fa-
cinus et immune?' sed vix est, ut ibi
tolli debeat *immane* : quod hic tamen
nequaquam rear reponendum, etiamsi
Apol. II. 'Immo etiam sceleri adver-
sus parentem nefando, immani, impe-
tibili.' Colv. Lege *Immania*. Wower.
Recte viri docti *Immunia* retinuerunt,
quum antea maluissent *immania*. Fes-
tus : 'Immunis, vacans munere. Ali-

quoties pro improbo ponitur, ut apud
Plautum : Immune est facinus.' Ve-
teres Grammatici scribunt olim Mu-
nes dictos amicos, qui in unum con-
sensum mutuis animis conspirabant.
Lucilius lib. XXVI. apud Nonium :
'Munifices munesque amicis nostris
videamur viri.' Versus restitueris
vel feceris hoc modo : *Munifices mu-
nesque viri videamur amicis*. Scip.
Gent. Alii *scelera immania*. Elmenh.
Mirum quantum *immunia* arrideat
erudit. Ego (quod in quibusdam
visitur) *immania* mordicus retineo.
Infra, 'Sceleri nefando, immani, im-
petibili.' Virg. Æn. i. 'Scelere ante
alios immanior omnes.' Latio in Ca-
tilin. 'Hujus immanissimi sceleris
atrocitatem.' Ibid. 'deque ulciscen-
da immanissimi sceleris atrocitate.'
Salvianus IV. de Gubern. 'Ad ea
per scelera immania perveniri : et
alibi : 'Criminum turpitudinem, sceler-
um immanitatem.' *Pric.* Ms. Bemb.
immania, quod unice verum puto, cum
Jungerm. in Ep. ad Scip. Gent. inter
Gud. pag. 363. Groslot. in marg.
Wower. Elmenh. *Pric.* Scriver. Florid.
Loco Festi temere abusos esse
viros doctos existimo. Apud Plau-
tum enim Trin. i. 1. 2. 'amicum cas-
tigare immune est facinus,' ita expli-
candum : facinus est, quod nemo do-
no aliquo aut beneficio remunerat,
quod beneficium vix putatur, pro quo
gratia non rependitur. cf. Gronov.
Lect. Plant. p. 337. Fortasse hoc vo-
luit etiam Festus τῷ improbo, aut lo-
cum Plauti nec ipse intellexit. Jani
verò ridicule dictum foret *scelera*,
pro quibus gratia non refertur. Nam
simpliciter pro *scelerato*, *nefario*, vo-
cem illam usurpatam fuisse, ex
Festi loco non affirmare ausim. De-
sidero certe exemplum. Ceterum
male in loco illo Plautino, qui citatur
ab auct. ad Herenn. II. 13. in Ed.
Ernest. legitur *immane*, sed recte ea-
dem Ed. apud Cic. de Inv. I. 50. ubi

eadem Plauti verba referuntur, habet *immune*. *Immunis* legit quoque Ern. ap. Cic. de Amic. 14. ubi vulgo *immunis*. J. B.

Aggredior enim jam ad ipsum crimen Magiæ] Adhuc respondit maledictis adensatorum: hic refutationem criminis Magiæ, quod principaliter ei intentatum adgreditur. Est igitur hæc pars altera judicii et legitimæ quæstionis. *Scip. Gent.*

Flammam stipula exortum] Virgil. 'Ut quondam in stipulis magnus sine viribus ignis.' Sedulius Opere Paschali: 'Velut ignis oberrans Arentes stipulas, vires cui summa cremandi, Materies infirma rapit, victoque furore, Labitur invalidæ deformis gloria flammæ.' *Pric.*

Persarum lingua] Apollonius Tyassensis Epist. ad Euphratem: Μάγους ὀνομάζουσι τοὺς θεοὺς οἱ Πέρσαι. Μάγος οὖν ὁ θεραπευτὴς τῶν θεῶν, ἢ ὁ τὴν φύσιν θεῖος. Dio orat. xxxvi. fol. 449. Τὸν βασιλέα συγγενέσθαι τε οὐχ ἅπασιν, ἀλλὰ τοῖς ἄριστα πρὸς ἀλήθειαν πεφυκόσι, καὶ τοῦ θεοῦ ξυγιέναι δυναμένοις, οὗς Πέρσαι μάγους ἐκάλεσαν, ἐπισταμένους θεραπεύειν τὸ δαιμόνιον' οὐχ ὥς 'Ἕλληνες ἀγνοῖα τοῦ ὀνόματος, οὕτως ὀνομάζουσιν αὐτοὺς γόητας. et Orat. xlix. fol. 538. Πέρσαι μὲν, οἶμαι, τοὺς καλουμένους παρ' αὐτοῖς Μάγους, ὅτι τῆς φύσεως ἦσαν ἐμπειροὶ, καὶ τοὺς θεοὺς ᾗδεσαν, ὡς δεῖ θεραπεύειν. Porphy. de Abstin. ab Anim. f. 58. Suidas in Μάγοι. Agathias de gestis Justin. lib. iii. p. 57. *Elmenh.* Horum quædam habet *Elmenh.* e Lindenbr. Excerpt. J. B.

Leges cerimoniarum] Miles. xi. 'Cerimoniarum ritus.' Florid. ii. 'Cerimoniarum potentias.' Arnob. vi. 'Cerimoniarum debita.' Gloss. Ms. Cl. Bourdelotii: 'Cerimoniae, observationes religionum.' *Pric.*

Magia id est quod Plato interpretatur Θεῶν θεραπείαν] In Alcibiade puto. Porphy. περὶ ἀποχ. lib. iv. Παρά γε μὲν τοῖς Πέρσαις οἱ περὶ τὸ θεῖον σοφοί,

καὶ τοῦτου θεράποντες, Μάγοι μὲν προσαγορεύονται, &c. Hesych. Μαγεύειν, γοητεύειν, θεραπεύειν θεοῦς. Quod vero Laërtius e Clitarcho tradit, Chaldaeos περὶ Ἀστρονομίαν καὶ πρόρρησιν ἀσχολεῖσθαι, Magos περὶ θεραπείας Θεῶν διατρίβειν, videtur tantulum a vero abhorrere: nam et Magi vaticinabantur et astrorum peritissimi erant. Cicero de Divinat. 'In Persis augurantur et divinant Magi.' Lucian. Macrob. Οἱ καλούμενοι Μάγοι, γένος τοῦτο μαντικόν, &c. Juvenus Hist. Apostol. lib. i. 'Gens est Eoi Phæbo orto proxima, regni Astrorum sollers ortusque obitusque notare, Quorum primores nomen tenere Magorum.' Ammian. Marcell. lib. xxiii. 'Hystaspes Darii pater, quum superioris Indiæ secreta fidentius (suspectam hanc vocem habeo) penetraret, ad nemorosam quandam venerat solitudinem, cujus tranquillis silentiis præcelsa Brachmannorum ingenia potuntur; eorumque monitu rationes mundani motus, et siderum, purosque sacrorum ritus quantum colligere potuit eruditus, ex his quæ didicit, aliqua sensibus Magorum infudit, quæ illi cum disciplinis præsentienti futura, per suam quisque progeniem posteris ætatibus tradunt.' *Idem.*

Puerum regium adolescentem Persæ imbuant] Clemens Στρωμ. v. ab Ægyptiis hunc morem eos traxisse ait. *Idem.*

PAG. 417 *Diis imm. acceptam*] Magos 'Deorum amicos' dicebat Hellogabalus, teste Lampridio in ejus vit. c. 8. Magiam 'divinorum incorruptissimum cultum' vocat Amm. Marc. xxiii. c. 6. § 32. ubi vid. Lindenbrog. J. B.

Antistitam] Pleræque edd. *antistitem*: minus recte. Vide Gellium lib. xiii. c. 19. Attius Astyanacte: 'Utinam unicam ibi antistitam arcitenens snam Tutetur.' Corn. Severus: 'Stabat apud sacras antistita numinis

aras.' *Plautus Rudente*: 'Veneri-æque antistitæ.' *Colv.* Vide *Voss. de Anal.* II. 21. *Heins. ad Ovid. Met.* XIII. vs. 410. *Ms. D'Orv. antistitem. J. B.*

Inter prima regalia] Nam nisi cum Magis familiariter versatus sit, regnare non potest. *Philo de specialibus legibus fol. 611.* τὴν μὲν οὖν ἀληθῆ μαγικὴν, ὀπτικὴν ἐπιστήμην οὖσαν, ἣ τὰ φύσεως ἔργα τρανωτέρας φαντασίαις ἐργάζεται, σεμνὴν καὶ περιμάχῃτον δοκοῦσαν εἶναι οὐκ ἰδιῶται μόνον, ἀλλὰ καὶ βασιλεῖς, καὶ βασιλέων οἱ μέγιστοι, καὶ μάλιστα οἱ Περσῶν διαπονοῦσιν οὕτως, ὥστ' οὐδένα φασὶν ἐπὶ βασιλείαν παραληφθῆναι δύνανται παρ' αὐτοῖς, εἰ μὴ πρότερον τοῦ Μάγων γένους κεκοινωνηκῶς τυγχάνοι. *Hieronymus in Daniele* lib. I. c. 1. 'Consuetudo et sermo communis Magos pro maleficis accipit; qui aliter habentur, apud gentem suam, eo quod sint Philosophi Chaldæorum; et ad artis hujus scientiam reges quoque et principes ejusdem gentis omnia faciunt.' *Elmenh.*

In alia sermocinatione] Forte in *Charmide*, ubi de *Zamolxide* multa. *Colv.*

Thraci] Male alii *Thracii gen.* De hoc supra scripsimus ad *Miles.* lib. IV. Ad quæ adde *Gellium* lib. XIX. 'Cuipiam Thraco insipienti et rudi.' *Idem.* *Plato in Charmide fol. 156. Elmenh.* De eo, quod *Thraci* scribendum, non *Thracii*, vid. ad *Met.* lib. IV. p. 274. a. *J. B.*

Viro] *Vulc.* in marg. *perito*: male. 'Viro generis quidem *Thraci*, sed artis ejusdem.' 'Vir artis' dicitur ut 'homo litterarum' *Symmacho* I. 72. et *Sidon.* v. 1. vid. *Salm.* et *Casaub.* ad *Capitol. Maximin.* c. 2. 'Semibarbarus et vix adhuc *Latinæ linguæ.*' cf. infra ad pag. 523. *J. B.*

Θεραπεύεσθαι δὲ τὴν ψυχὴν ἐπωδαῖς τισι] Eadem *Pythagoræ disciplina.* *Malchus* in de vita ejus: Τὰς ψυχὰς

νοσοῦντας παρεμυθεῖτο, τοὺς μὲν ἐπωδαῖς καὶ μαγείαις, τοὺς δὲ Μουσικῇ. *Pric.*

PAG. 448 *Vi cantaminum*] *Miles.* I. 'Violentia cantionum.' ibid. 'Cantionum virtutibus.' *Orig.* I. contr. *Celsum*, ἐπωδῶν δυνάμεις. *Idem.*

Venenarium] De *venenariis* mentio lib. XXIX. D. de panis. *Gloss.* 'Venenarius, φαρμακοποιός.' *Gloss. Ms. Bourdelotii*: 'Veniarum, herbæ 3.' lege *Venenarium, herbarium.* *Idem.*

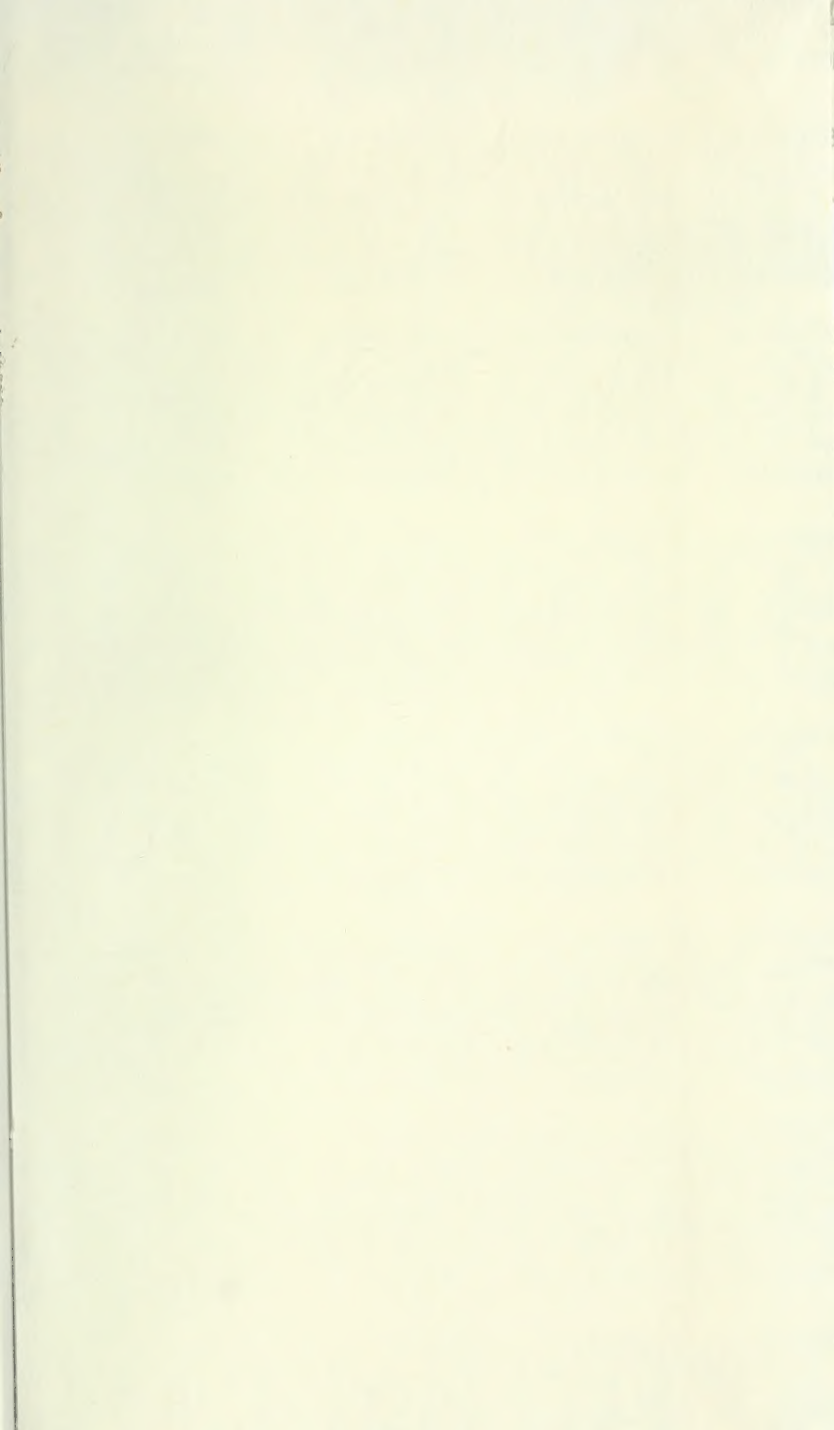
Qualem isti dicunt] Primo reponendam qualem isti dicunt: valet, qualem me: ejusmodi multa passim in *Pandectis Florentinis*: de quibus ego in *Commentario Vegetiano* in emendatione I. quæret aliquis ff. de Verb. Sign. Postea, quod nesciam quis scrupulorum usussit, malim: quibus satellitibus: quibus custodibus. *Stewechi.*

Quibus scrupulis] Nihil in his aliter legendum: respondent enim illis quæ præcesserunt, 'Sicarium qui in judicium vocat, comitatus venit: qui venenarium accusat, scrupulosius cibatur: qui furem arguit, sua custodit.' *Colv.* Id est, qua scrupulositate, vel diligentia. Respondet enim ei quod dixerat, 'scrupulosius cibari.' non memini me alibi legere hoc sensu, sed pro dubitatione, scrupulos. *Sisenna Histor.* lib. IV. 'Hic tum injectus est levis scrupulus, et quædam dubitatio.' *Scip. Gent.* Stuporem *Stewechii* ingerentis *Satellitibus!* annon proxime præcessit 'cibari scrupulose?' *Pric.* Ante scrupulis deest quibus *Ms. D'Orv. J. B.*

Corporum causas meras] *Fulvius rerum aut Deorum* libentius legit. *Scip. Gent.* Pessinie utique *Deorum*: nam opponuntur philosophi, qui mundi rerumque omnium originem ad meras causas naturales et simplices, sine ulla divinæ mentis providentia referunt, (propterea rerum naturæ patronos vocari ab *Appuleio pinto*, non, ut explicat *Gent.* infra,) opponuntur igitur hi philosophi illis, qui 'Providen-

3 1158 01064 1362

UC SOUTHERN REGIONAL LIBRARY FACILITY

AA 000 404 789 0

